T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî

TUHFE-İ MÎR

[Tuhfe-i Şâhidî Şerhi]

(İnceleme-Tenkitli Metin- Sözlük-Tıpkıbasım)

Tezi Hazırlayan
Zehra GÜMÜŞ

Tezi Yöneten
Doç. Dr. Atabey KILIÇ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Temmuz 2006
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî

TUHFE-İ MÎR

[Tuhfe-i Şâhidî Şerhi]

(İnceleme-Tenkitli Metin- Sözlük-Tıpkıbasım)

Tezi Hazırlayan
Zehra GÜMÜŞ

Tezi Yöneten
Doç. Dr. Atabey KILIÇ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Temmuz 2006
KAYSERİ

Doç.Dr. Atabey KILIÇ danışmanlığında Zehra GÜMÜŞ tarafından hazırlanan "Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî, TUHFE-İ MÎR [Tuhfe-i Şâhidî Şerhi], (İnceleme-Tenkitli Metin- Sözlük-Tıpkıbasım)" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

15 /08 / 2006

JÜRİ:

Danışman :Doç.Dr. Atabey KILIÇ .....

Üye : Yard. Doç. Dr. Mustafa ASLAN .....

Üye : Yard. Doç.Dr. Ziya AVŞAR .....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 18.08.2006 tarih ve ...18..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

18 /08/ 2006

T.C. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Prof.Dr. Kenan TÜRKMEN
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Çoğu kaynakta bahsi bile geçmeyen manzum sözlükler yakın zamana kadar Türk edebiyatı sahasında göz ardı edilen eserlerdendir ve sadece Klâsik Türk Edebiyatı sahasının değil aynı zamanda içerdikleri kelimeler bakımından Türk leksikolojisinin de önemli malzemelerindendir. Manzum sözlükler hacmi küçük, faydası çok ve ezberi kolay eserlerdir. Bu sözlüklerin genellikle yazılıştaki asıl amacı, sıbyân mektebine yeni başlayan çocuklara kolaylıkla kelime ezberletmek, edebî sanatları öğretmek ve bunun yanında aruz veznini ve taktî'i öğretmektir. Anadolu sahasında yazılan manzum sözlük sayısı elliyi geçmektedir. Ancak bunlar arasında metinleri neşredilenlerin sayısı henüz dörttür. Tuhfe-i Şâhidî manzum sözlükler arasında en çok rağbet gören, Türkiye'deki kütüphanelerde, kolleksiyonerlerde, yurt dışındaki kütüphanelerde yüzlerce nüshası bulunan ve 1848-1867 yılları arasında 5 kez basılan bir sözlüktür. Bu eserin yazılış amacı Mesnevî'de geçen garip, yani anlaşılması güç olan kelimeleri derlemek ve açıklamaktır. Bu eser, hakkında bir doktora tezi hazırlanmış olmasına rağmen eser hâlâ neşredilmemiştir. Şerh metinleri manzum sözlüklerin eksikliklerini gidermek için yazılmış eserlerdir. Bu metinler manzum sözlüklerin bahirleri, vezinleri hakkında daha geniş bilgi vermek, kelimelerin harekelerini ve Türkçe karşılıklarını daha ayrıntılı olarak vermek, okuyanlara aruz veznini, basit gramer kurallarını ve vezinlerin taktî'lerini öğretmek gibi amaçlarla yazılmışlardır. Henüz hiçbir manzum sözlük şerhinin metni ortaya konmamıştır.

Biz İbrahim Şâhidî'nin Türkçe-Farsça manzum bir sözlük olan Tuhfe-i Şâhidî'sine Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdü'l-bâkî El-Cemâlî tarafından yapılan şerhi yani, Tuhfe-i Mîr'in tenkitli metnini ortaya koymaya çalıştık. Tuhfe-i Mîr H. 1101/ M. 1690 yılında kaleme alınmıştır. Eserin müellifi hakkında kaynaklarda bilgiye rastlanamamıştır. Ancak müellifin Pîrî Mehmed Paşa'nın ahfâdından olduğu açıktır.

Çalışmamız Giriş'in ardından iki Bölüm, Sözlük ve Tıpkıbasımdan oluşmaktadır. Giriş bölümünde genel olarak Eski Türk Edebiyatında manzum sözlük yazma geleneğinden ve bu metinlere yapılan şerhlerden, Tuhfe-i Şâhidî ve ona yapılan şerhlerden bahsedilmiştir. Birinci bölümde Tuhfe-i Mîr'in müellifi Pîri Paşa-zâde hakkında bilgi verilmiş ardından Tuhfe-i Mîr'in muhteva ve şerh metodundan bahsedilip nüsha tavsifleri yapılmış ve daha sonra Tuhfe-i Mîr'in şeceresi verilmiştir. II. Bölüm ise tenkitli metin kısmıdır. Tenkitli metinden sonra şerh metninden oluşturulan sözlük ve son olarak ise tıpkı basım yer almaktadır.

Eserin tenkitli metnini hazırlarken, bu sahada kullanılan genel metin neşri kurallarına uymaya çalıştık. Bu konuda ilk ciddî teklifleri sunan Ahmet Ateş'in "Metin Tenkidi Hakkında"[1] adlı makalesinde teklifler ve bunun yanında tasarruflar konusunda yol gösterici olduğuna inandığımız çalışmaları da[2] göz önünde bulundurmaya gayret ettik. Çalışmalarımız neticesinde oluşan şecereden hareketle tenkitli metni NP olarak kısaltılan Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477 nüshası ve NO olarak kısaltılan Süleymaniye Kütüphanesi Nuruosmaniye No. 4756 nüshasından kurduk. Metinde satır numaralarını vermek için bir nüshayı seçmemiz gerekiyordu biz de NO nüshasının özellikle ilk yirmi varağı oldukça yıpranmış olduğu için NP nüshasını esas aldık. Metinde varak numaraları [] içinde verilmiştir, varak numarası ve satır

[1] Ahmet Ateş; "Metin Tenkidi Hakkında", Türkiyat Mecmuası, C. VII-VIII (1940-42), Cüz I, s. 252-267.

[2] Y.Ziya Kavakçı; İslam Araştırmalarında Usul, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara tarihsiz. ; Prof. Dr. Tunca Kortantamer; "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", Türklük Araştırmaları Dergisi C.VII, İstanbul 1993, s. 337-365. ; İsmail Ünver; "Arapça Farsça Kelimelerin İmlâsı", I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu, İLESAM, Ankara 17-18 Ocak 1992.; Osman Horata; "Klasik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmla İle İlgili Bazı Problemler", I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu, İLESAM, Ankara 17-18 Ocak 1992.; Adnan İnce; "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu, İLESAM, Ankara 17-18 Ocak 1992. ; İsmail Ünver; "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", Türkoloji Dergisi, C. XI, S.1, Ankara 1993, s.51-89. ; Atabey Kılıç, "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", *I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni*, 8-10 Ekim 2003, KIRŞEHİR; I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, 8-10 Ekim 2003 BİLDİRİLER,(Hazırlayan Yard. Doç. Dr. Ahmet GÜNŞEN) KIRŞEHİR 2004, s. 331-345.f

numaralarında esas alınan nüsha NP olduğu için **[NP1b]** şeklinde koyu harflerle verdik. NO'nun sayfa numaralarını ise yine [] içerisinde ancak koyu olmayan şekilde gösterdik. Tenkitli metinde metine eklenmesi gerektiğini düşündüğümüz kısımları [] içinde, metinden çıkarılması gerektiğini düşündüğümüz kısımları ise () içinde verdik. Aparatlarda "elsine vü lüġāt NO : elsine-i lüġāt NP" ödneğinde olduğu gibi doğru olduğunu düşündüğümüz rivayeti başa aldık ve farkı : ile ayırdık, "Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm NO : NP -" örneğinde olduğu gibi olmayan kısımları ise - ile gösterdik. "**Ṣenā vü ḥamd ü şükr-i bī-nihāye Sipās u minnet-i bī-ḥadd ü ġāye** *ṣenā* feṯ-i ṣā-yı müṣelleṣe-i fevḳānī ve nūn ve elif-i 2 memdūde ile ʿArabīdür luġatde Türkçe ögmek ki żıddı yermekdür (...) taḳṭīʿü'l-beyt ***ṣenāvüḥam*** mefāʿīlün ***düşükribī*** mefāʿīlün vāv-ı ʿāṭıfī maḥẕūf ve *şükr-i*de yā işbāʿ-i kesreden ḥāṣıldur ***nihāye*** feʿūlün ***sipāsumin*** mefāʿīlün vāv sīniñ żammesinden tevellüd itmişdür ***netübīḥad*** mefāʿīlün tekrār-ı nūn teşdīdden vāv żamme-i tādan mütevelliddür ***dügāye*** feʿūlün"[3] örneğindeki gibi şerh edilecek olan beyti **koyu** harflerle, şerh edilen kelimeyi *italik*, takti' beytlerinde ise takti'in verildiği kısmı hem koyu hem de ***italik*** olarak dizdik. Böylelikle görünüm olarak da metin düzenini göz önüne sermeye çalıştık. Takti beytlerinde takti'in verildiği kısımlarda tamlamalar için gösterilen kısa çizgiler (-) atılmış ve özel kelimelerin büyük olması gereken ilk harfleri küçük gösterilmiştir. Kelimelerin hareke kayıtlarının verildiği yerlerde "*bī* kesr-i bā-yı ʿarabī" ve "rā-yı mühmele ile ʿArabīdür" örneklerinde olduğu gibi kelimenin tarifinin verildiği kısımlarda " ʿarabī" ve "ʿacemī" kelimeleri küçük harflerle ancak kelimenin hangi dilden olduğunun söylendiği kısımlarda ise büyük harflerle gösterdik. Metin içinde sıklıkla geçen Arapça ibarelerin anlamlarını ifadelerin ilk geçtikleri yerde dipnotta gösterdik.

Sözlük kısmı bu çalışma için olmazsa olmazlardandı. Metnin içinde şerh edilen alfabetik olarak dizdiğimiz kelimelere verilen karşılıkları aslının sırasına sadık kalarak verdik. Kelimenin doğrudan anlamı olmadığı halde çoğul ya da zıt anlamının verildiği kısımları çıkarmayıp - - arasında verdik. Şerh metninde belirtilmiş olan vasf-ı terkîbî, terkîb-i izâfî gibi açıklamaları kısaltma olarak kelimenin yanına (v.t.) (t.i.) vb. şeklinde verdik.

[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 5b-8a

Tezin sonuna araştırmacılara faydalı olabileceği düşüncesi ile Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477 nüshasının tıpkı basımını ekledik.

Eksik ve hatalarımızın muhakkak yer aldığı bu çalışmada kusurların metin neşrinin ne kadar zor olduğunun farkında olan işin erbâbınca mazur görüleceğini umuyorum. Bu tezi hazırlama aşamasında pek çok kişinin yardımını gördüm. Ancak minnetlerin ve teşekkürün en büyüğü tez konusunu belirlememden tezin bu hâle gelmesine kadar teknik bakımdan daha önemlisi teşvik olarak her zaman desteğini güler yüzüyle beraber yanıbaşımda gördüğüm, hiç bir konuda emeğini ve en önemlisi sabrını esirgemeyen sevgili hocam Doç. Dr. Atabey KILIÇ'adır. Daha sonra her türlü maddî manevî desteklerinden ötürü, sabrı telkin ettikleri ve bana sabrettikleri için anneciğim Sadet, babam Muharrem, abilerim Fevzi ve Faruk, kardeşim Şeyma GÜMÜŞ'e minnet borçluyum. Metinde geçen Arapça kısımların okunmasında yardımcı olan saygı değer hocam Öğrt. Gör. Dr. Mehmet ÇETİNKAYA'ya, Farsça kısımlar için kıymetli hocam Prof. Dr. Ümit TOKATLI'ya ve arkadaşım Arş. Gör. Ahmet TANYILDIZ'a, tezin en zor anlarındaki yardımlarından ötürü arkadaşlarım Murat AKGÜLOĞLU'na, Arş. Gör. Kezban PAKSOY ve Arş. Gör. Abdülkadir DAĞLAR'a ve Bahar GENEL'e teşekkürü borç biliyorum.

Zehra GÜMÜŞ

Kayseri 2006

ÖZET

Manzum sözlükler Türk edebiyatı sahasında yakın zamana kadar göz ardı edilen eserlerdendir. Bunlar hacmi küçük, faydası çok ve ezberi kolay eserlerdir. Bu sözlüklerin genellikle yazılıştaki asıl amacı sıbyân mektebine yeni başlayan çocuklara kolaylıkla kelime ezberletmek, edebî sanatları öğretmek ve bunun yanında aruz veznini ve taktî'i öğretmektir. Anadolu sahasında yazılan manzum sözlük sayısı elliyi geçmektedir. Ancak bunlar arasında metinleri neşredilenlerin sayısı henüz dörttür. Tuhfe-i Şâhidî manzum sözlükler arasında en çok rağbet gören, Türkiye'deki kütüphanelerde, kolleksiyonerlerde, yurt dışındaki kütüphanelerde yüzlerce nüshası bulunan ve 1848-1867 yılları arasında 5 kez basılan bir sözlüktür. Bu eserin yazılış amacı Mesnevî'de geçen garip, yani anlaşılması güç olan kelimeleri derlemek ve açıklamaktır. Bu eser, hakkında bir doktora tezi hazırlanmış olmasına rağmen hâlâ neşredilmemiştir. Manzum sözlüklere yazılan şerhler ise hâlâ keşfedilmeyi beklemektedir. Şerh metinleri manzum sözlüklerin eksikliklerini gidermek için yazılmış eserlerdir. Bu metinler manzum sözlüklerin bahirleri, vezinleri hakkında daha geniş bilgi vermek, kelimelerin harekelerini ve Türkçe karşılıklarını daha ayrıntılı olarak vermek, okuyanlara aruz veznini, basit gramer kurallarını ve vezinlerin taktî'lerini öğretmek gibi amaçlarla yazılmışlardır. Şâhidî'ye yazılan otuz dokuz şerhten biri ise Pîrî Paşa-zâde Cemâlî'nin Tuhfe-i Mîr'idir. Henüz hiçbir manzum sözlük şerhinin metni neşredilmemiştir. Bu çalışma çerçevesinde Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdü'l-bâkî El-Cemâlî'nin Tuhfe-i Mîr'inin tenkitli metni ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Manzum sözlük, Tuhfe-i Şâhidî, manzum sözlük şerhi, Tuhfe-i Mîr, tenkitli metin.

ABSTARCT

Verse dictionaries are one of the area in Turkish literature which hasen't been studied. These books have litte capacitiy but beneficial and easy for memorising. Verse dictionaries are written for primary school stunedts to teach them meaning of Turkish words in Arabic and Persian, and to teach them literatical arts and prosody. Verse dictionaries number in Anatolian area is over fifty. But only four of them has been published. Tuhfe-i Şâhidî is one of the most laudable verse dictionary. It has hundereds of copy in libraries an collectioners. And it has been published five times between 1848-1867. Tuhfe-i Şâhidî was written for explaining the outlandish words in Mevlânâ's Mesnevî. One doctorate thesis was studied on this verse dictionary but it hasn't been published yet. The şerhs were written for dissipating verse dictionaries failures, giving more information about it's rhtym and the Turkish equivalent of it's words, and giving more information abut prosody. One of the şerhs of Şâhidî is Tuhfe-i Mîr by Pîri paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî. None of the verse dictionary şerh is published yet. In this thesis we aim to give the critical text of Tuhfe-i Mîr.

Key Words : Verse Dictionaries, Tuhfe-i Şâhidî, Verse dictionary şerh, Tuhfe-i Mîr, critical text

İÇİNDEKİLER

Ön Söz..... II

Özet V

İngilizce Özet VI

Kısaltmalar VIII

Transkripsiyon Alfabesi IX

GİRİŞ 1

A. Eski Türk Edebiyatında Manzum Sözlük Yazma Geleneği ve Manzum Sözlüklere Yapılan Şerhler..... 1

B. Tuhfe-i Şâhidî ve Şerhleri 11

I. BÖLÜM : Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî ve Tuhfe-i Mîr

A. Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî..... 17
B. Tuhfe-i Mîr 18

1. Muhtevası ve Şerh Metodu 18
2. Nüshalarının Tavsifi ve Şeceresi 28

II. BÖLÜM : TENKİTLİ METİN 35

SÖZLÜK 429

SONUÇ.....519

KAYNAKÇA.....520

TIPKIBASIM 524

KISALTMALAR

A : Almanya Millî Kütüphanesi No. Ms. or. oct. 1046 Staatbibliothek.
a.g.e. : adı geçen eser
a.g.m. : adı geçen makale
a.g.t. : adı geçen tebliğ
b. : bin
bkz. : bakınız
B_1 : Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No.744.
B_2 : Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No. 3307.
B_3 : Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No. 3574 .
Bu : Burdur İl Halk Kütüphanesinde No. 15 Hk 2011.
BV : Topkapı Sarayı Müzesi Bağdatlı Vehbi Kütüphanesi No. 1769.
C. : cilt
(c.i.) : ism-i cins
E : Erzurum İl halk Kütüphanesi No. 25 Hk. 23984.
H. : Hicrî
H : Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi No. 571.
M : Millî Kütüphane No. 06 Mil. Yz. A 2829.
M. : Milâdî
NP : Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477.
NO : Süleymaniye Kütüphanesi Nuruosmaniye No. 4756.
s. : sayfa
(t.i.) : terkîb-i izâfî
(t.n.) : terkîb-i nisbî
vr. : varak
(v.t.) : vasf-ı terkîbî

Transkripsiyon Alfabesi

Sesliler :

a) kısa : ا : a, e, ı, i, u, ü َ, ه : a, e ِ, ی : ı, i

ُ, و, او : u, ü, o, ö

b) uzun : ا, ی : ā ی : ī و : ū, ō

Sessizler :

ء	ʾ	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ḍ, ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̱	ع	ʿ
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g, ñ
د	d	گ	g
ذ	ẕ	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
ژ	j	ه	h
س	s	و	v
ش	ş	ی	y

GİRİŞ

A. Eski Türk Edebiyatında Manzum Sözlük Yazma Geleneği ve Manzum Sözlüklere Yapılan Şerhler

Manzum sözlükler sadece Klâsik Türk Edebiyatı sahasının değil aynı zamanda içerdikleri kelimeler bakımından Türk leksikolojisinin de önemli malzemelerindendir.[1] Çoğu kaynakta bahsi bile geçmeyen manzum sözlükler Türk edebiyatı sahasında göz ardı edilen eserlerdendir. Bugüne kadar yayınlanan manzum sözlük metinlerinin sayısı ancak dörttür: bunlardan biri Sünbülzâde Vehbî'nin Tuhfe'sidir ki Turgut Karabey ve Numan Külekçi'nin ortak neşridir,[2] birisi Atabey Kılıç tarafından neşredilen Osman b. Mustafa Keskin'in Manzûme-i Keskin'idir,[3] bir diğeri ise Ahmet Remzî Akyürek'in Tuhfe-i Remzî'sidir, eseri Ahmet Kartal neşretmiştir.[4] Son olarak ise Cemal Muhtar'ın iki sözlüğün metnini birden verdiği İki Kur'an Sözlüğü Luğat-ı Ferişteoğlu ve Luğat-ı Kânûn-ı İlâhî'[5]dir. Yani sayı henüz dörttür, ancak bunlara Tuhfe-i Şâhidî[1] ve Nuhbe-i Vehbî[2] ile ilgili iki doktora tezini de eklememiz gerekmektedir.

---

[1] Bu bölümde vereceğimiz bilgilerin bir kısmı II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, (10-12 NİSAN 2006)'nde sunmuş olduğumuz "Pîrî Paşazâde Mehmed b. Cemâlî'nin Tuhfe-i Şâhidî Şerhi: Tuhfe-i Mîr" adlı tebliğde verdiğimiz bilgilere dayanmaktadır.

[2] Sünbülzâde Vehbî; Tuhfe, (Haz: Yrd. Doç. Dr. Numan Külekçi, Yrd. Doç. Dr. Turgut Karabey), Erzurum, 1990.

[3] Atabey Kılıç; Mustafâ bin Osmân Keskin, Manzûme-i Keskin, Laçin Yayınevi, Kayseri 2001.

[4] Ahmet Kartal; Tuhfe-i Remzî, Akçağ, Ankara 2003.

[5] Muhtar Cemal; İki Kur'an Sözlüğü: Luğat-ı Ferişteoğlu ve Luğat-ı Kânûn-ı İlâhî, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1993.

Ali Alparslan 1946'da hazırladığı "Manzum Lûgatler ve Tuhfe-i Vehbî'nin Alfabetik Tertîbi" isimli mezuniyet tezinde, Fars Edebiyatının edebiyatımız üzerindeki tesirleri neticesinde lügatlere ihtiyaç hissedildiği belirterek "Bugünkü devirde ondaki lûgatleri bilmek için onu ezberlemeye kalkmak hatırdan bile geçmez. Eskiler her nedense fanteziye pek düşkün imişler. Böyle olmasaydı manzum lûgat yazmağa kalkmazlardı."[3] der. Ali Alparslan'ın söylediği üzere manzum sözlükler fanteziye düşkünlükten yazılmış eserler değildir, bu eserleri yazanların sanat göstermek gibi kaygıları da yoktur. Manzum sözlükler "Dil öğretiminin süresini kısaltmak, dil öğretimini kolaylaştırmak ve yabancı dilin kelimelerini karşılıklarıyla birlikte ezberlemek gibi amaçlarla kaleme alınmış, klâsik dil öğretiminde bir ders kitabı olarak okunmuş, ve okutulmuştur."[4] Yusuf Öz'ün Tuhfe-i Şâhidî Şerhleri isimli eserinde de belirttiği gibi manzum sözlükler "hacmi küçük, faydası çok ve ezberi kolay eserlerdir"[5]. Bu sözlüklerin yazılışlarındaki asıl amaç sıbyân mektebine yeni başlayan çocuklara kolaylıkla hem kelime ezberletmek hem de edebî sanatları öğretmek ve bunun yanında ise aruz veznini ve taktî'i öğretmektir. "Ezber yoluyla önemli miktarda kelime ve bir kısım gramer kurallarının öğrenilmesini temin eden manzum sözlükler aynı zamanda bu seviyedeki çocuklar için kültür, edebiyat ve aruz bilgileri de ihtiva etmeleri bakımından önem taşımaktadırlar. Bu yolla şiire ve şâirliğe meyilli olan küçük çocukların bu kabiliyetlerinin de ortaya çıkması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır."[6] Manzum sözlüklerin sebeb-i telif bölümlerine bakıldığında ilmin anahtarının dil, yani lisan olduğu, Arapça ve Farsça yazılmış eserlerin hakkıyla okunması ve anlaşılabilmesi için bu dillerin her ikisinin veya en azından birinin öğrenilmesinin gerekliliği üzerinde ısrarla durulduğu ve bunun faydalarından bahsedildiği görülecektir. "Manzum sözlüklerde, fasih dil kullanan şâir ve ediplerin nazım ve nesirde kullandıkları kelimeler ile inşâ sanatında kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler nazmedilmiş, nadir olarak kullanılan kelimelere genellikle yer verilmemiştir. Nazmedilen kelimelerin fesahat ve

---

[1] Ahmet Hilmi İmamoğlu; "Farsça-Türkçe Manzum Sözlükler ve Şahidi'nin Sözlüğü(İnceleme-Metin)," Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 1993.
[2] Necmettin Yurtseven; "Türk Edebiyatında Arapça-Türkçe Manzum Lugatler ve Sünbülzâde Vehbî'nin Nuhbe'si," Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2003.
[3] Ali Alparslan; "Manzum Lûgatler ve Tuhfe-i Vehbî'nin Alfabetik Tertibi", Mezuniyet Tezi, İstanbul 1946-1947, s.I-II.
[4] Yusuf Öz; Tarih Boyunca Farsça Türkçe Sözlükler, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1996.
[5] Yusuf Öz; Tuhfe-i Şâhidî Şerhleri, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya 1999, s.5.
[6] Atabey Kılıç; Mustafâ bin Osmân Keskin, Manzûme-i Keskin, Laçin Yayınevi, Kayseri 2001, s. 16.

belâgate uygun olmasına da dikkat edilmiş, bununla güzel konuşma ve maksadı güzel ifade etme melekesinin kazandırılması, konuşma ve kitabette akıcılığın sağlanması arzu edilmiştir."[1] Yine, manzum sözlük müellifleri, eserlerinin aruzu iyi bilen muallimler tarafından vezin üzere okutulup ezberletilmesi hususuna önemle işaret etmişler ve manzum sözlük okutanların da bu sanatı, bilhassa aruzu iyi bilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.[2]

Tuhfe-i Şâhîdî'de bu husus şöyle açıklanır:

Yaḳîn bildim ki bir nevreste maʿṣūm
Luġatler oḳıya veznile manẓūm[3]

Aña her ʿilm olur elbette āsān
Olur ʿālemde bir merd-i süḫandān[4]

Tertib hususiyeti bakımından manzum sözlükler gelenekselleşmiş bir anlayış neticesi olarak çoğunlukla mesnevî nazım şekliyle yazılmış bir giriş, yani mukaddime ile başlar. Asıl kısım olan sözlük bölümü ve nihayet yine mesnevî tarzında yazılmış olan bir son, yani hatime ile biterler. Bazılarında hatimeden sonra genellikle ebced hesabı ile ilgili ayrı bir bölüm de yer alır.

Bu tür sözlüklerin mesnevî nazım şekliyle yazılan giriş kısımlarında klâsik bir eser tertibinde olduğu gibi besmele, hamdele ve salveleden sonra, sebeb-i telif'in anlatıldığı bir bölüm de yer alır. Burada eserin hangi sebep ve amaçla yazıldığı belirtildikten sonra ismi verilir. Bazı sözlüklerde eserin nasıl tertib edildiğinin anlatılmasının yanında, dil öğrenmenin faydaları hususunda müellifin görüşleri ile de bu bölümde karşılaşılır. Şâhidî'de bu durum şu şekilde açıklanır :

Oḳıdum evvelā Tuḥfe-Ḥüsāmı
Muʿaṭṭar old'anuñla cān meşamı[5]

---

[1] Bkz. Öz, Tarih Boyunca..., s. 58.
[2] bkz. Atabey Kılıç; "Manzum Sözlüklerimizden Manzûme-i Keskin", *Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni*, 12-13 Nisan 2001, Kayseri., s. 4.; Atabey Kılıç ; "Klâsik Türk Edebiyatında Manzum Sözlük Yazma Geleneği Ve Türkçe-Arapça Sözlüklerimizden Sübḥa-i Ṣıbyân" Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (6-7 Mayıs 2005 Urfa), s.3.; Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'a Armağan Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu, (Yayına Hazırlayanlar Eyüp Azlal, Necmi Karadağ, M.Emin Karahan) Şanlıurfa Belediyesi Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Şanlıurfa 2006., s. 186-189.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 22b.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 23a.
[5] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 15b.

Şu resm'oldum luġat ʿilminde māhir
Luġat kim bilmesem olaydı nādir[1]

Bañа k'oldı luġat ʿilmi musaḫḫar
Ne ʿilme başlasam oldı müyesser[2]

Buna benzer ifadelerin Manzume-i Keskin'de de yer aldığına görmekteyiz:

Luġat oldı çü her ʿilmiñ kilidi
Luġat ʿilmi ẕekī eyler belīdi[3]

Asıl eser olarak adlandırabileceğimiz sözlük kısmı "kıt'a" başlığını taşıyan, beyit sayıları ve çoğunlukla vezinleri birbirinden farklı, kafiyelenişi aa xa xa xa ... şeklinde olan parçalardan oluşur. "Manzum sözlükler, toplam kıt'a sayısı, kıt'aları oluşturan beyit ve toplam beyit sayısı itibarıyla birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar sözlüklerin Türkçe-Farsça ve Türkçe-Arapça-Farsça olmalarından da kaynaklanmaktadır. Manzum Türkçe-Arapça-Farsça sözlüklerin, kıt'a ve toplam beyit sayıları Türkçe-Farsça sözlüklere nispetle daha fazladır. Manzum Türkçe-Farsça sözlüklerin kıt'a sayıları 10 ile 81 arasında, Türkçe-Arapça-Farsça sözlüklerin kıt'a sayıları ise 11 ile 100 arasında değişmektedir."[4]

Türkçe-Farsça sözlüklerin nazmında, remel, hezec, hafîf, recez, mütekârib, muzâri, münserih, müctes, serî, müktezab, kâmil, tavîl ve vâfir olmak üzere 13 aruz bahr kullanılmıştır. Manzum sözlüklerde kullanılan vezinler, genellikle müellifler tarafından her kıt'anın sonunda bulunan

Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl
Gidiser cemāl ü ḳalısar kemāl

şeklinde ikinci mısraı genellikle bir hikmetâmiz söz olan "taktî beytleri" vasıtasıyla gösterilmiştir. Taktî beytlerinin yazılması müellifler arasında bir kural olarak görülmüş ve buna sıkı sıkıya uyulmuştur. Şâhidî'ye nazire olarak yazıldığı bilinen Manzûme-i Keskin'de taktî beytlerinden sonra ilave olarak bir beyit daha yazılmıştır. Keskin'in

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 17b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 18b.
[3] Kılıç, Manzûme-i Keskin, s. 40.
[4] Öz, Tarih Boyunca ..., s. 63.

"Göründikde çü her baḥriñ kenārı
Aña bir ḫāne yapdım zerden arı

Her ol bir ḳıṭ'a k'oldı āḫir-i kār
Dü mıṣraʿ anda vażʿ itdim bil ey yār

Biri Türkī biri Fürs ey ḫoş-endīş
Muḳābildür degil eksik daḫı bīş

Dü mıṣraʿ daḫı Tuḥfe Ṣāhidī'den
Ziyāde cemʿ ü vażʿ itdim anı ben

şeklinde beyan ettiği üzere, her bir kıt'a sona ererken birbirinin tercümesi olan Farsça-Türkçe beytten sonra, *Tuhfe-i Şâhidî*'den farklı olarak fazladan bir beyit daha eklenmiştir."[1]

Manzum sözlüklerin bir kısmında okuyucunun kelimelerin karşılıklarını kolaylıkla bulabilmesi için kelimelerin birbirine gönderilmesinde numaralandırma usulü uygulanmıştır. "Manzum sözlüklerde, çoğunlukla isim ve sıfat türünden kelimelere yer verilmiş, bunların yanında Farsça fiillerin mâzî ve muzârî kökleri, çekimli fiiller ve fiillerin mastar halleri de gösterilmiştir."[2]

Manzum sözlük şairleri eserlerini yazmaya başlamadan önce mensur sözlüklerden kelime derleme çalışmaları yapmışlar ve daha sonra derledikleri kelimeleri nazmetme yoluna gitmişlerdir. Bazı müelliflerin kullandıkları mensur sözlükleri eserlerinin sebeb-i telif kısmında belirttikleri görülmektedir.[3] Tuhfe-i Şâhidî gibi başka bir sözlüğe nazîre olarak yazılan eserlerin kaynakları ise manzum sözlüklerdir.

Diledüm ki yazam bir ḫoşca nāme
Naẓīre ola ol Tuḥfe-Ḥüsāma[4]

Ki bunda daḫı çoḳ ola fevā'id
Niçe nefʿ ideler andan zevā'id[5]

Ne deñlü var ise anda cevāhir
Getürdüm bunda illā k'ola nādir

[1] Kılıç, Manzûme-i Keskin, s.31.
[2] Öz, Tarih Boyunca ..., s. 70.
[3] Öz, age. s.71.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 28b.
[5] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 29a.

Ḳodum anları k'isti'māli yoḳdur
Velī olmayan anda bunda çoḳdur[1]

Şâhidî eserini Tuhfe-i Hüsâma nazîre olarak yazar ancak, iddiası kendi sözlüğünün Hüsâm'ın sözlüğünden daha iyi olduğu yönündedir. Buna benzer ifadeleri Şâhidî'ye nazire olarak yazılan Manzume-i Keskin'de de görmekteyiz:

O Tuḥfe Şāhidī'ye ola tanẓīr
Daḫı andan da bihter ola ey mīr

Oḳur her kim ki tuḥfem ide ezber
Aña 'ilm-i luġatden feṭḥ olur der

Bunı bil Şāhidī'den ḳıl ferāġat
Ferişte Oġlu'na daḫı ne ḥācet[2]

Bu ifadelerden müellifler arasında birbirleri ile rekâbet halinde oldukları neticesi çıkarılabilir.

Müelliflerin sözlüklere alınan kelimeleri seçerken farklı uygulamalar tercih ettiğini görmekteyiz: büyük bir çoğunluğu -aslında İslamî edebiyatta sözlük geleneğinin oluşmasının asıl sebeplerinden biri olan Kur'an-ı Kerim'i daha iyi anlama amacından hareketle- Kur'ân-ı Kerîm'de geçen ve anlaşılması güç olan kelimeleri seçerken bir kısmı ise İbrahim Şâhidî gibi, Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde yer alan garip, yani anlaşılması zor olan kelimeleri derlemiştir, yani sözlüğü kendi amacı için kullanmıştır:

Getürdüm Meṣnevīden çoḳ ġarāyib
Ki ola Mevlevīler buña rāġıb[3]

Manzum sözlükler Anadolu'da Tuhfe-i Hüsâmî adlı Türkçe-Farsça sözlükle 14. yy'da başlayıp 1924'e yani Tuhfe-i Remzî'nin yazıldığı tarih sonrasına kadar klâsik tarz dil öğretiminde ders kitabı olarak okutulmuşlardır ve Cumhuriyetin ilanından sonra bile dil öğretimi konusunda etkilerini sürdürmüşlerdir.[4] Bu etkinin boyutu Tuhfe-i Şâhidî[5],

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 31b.
[2] Kılıç, Manzûme-i Keskin, s.41.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 32a.
[4] İmamoğlu, a.g.e., s.6.
[5] İmamoğlu, a.g.e., s. 54-55

Sübha-i Sıbyân[1], Nazmü'l-Leâl[2] ve Tuhfe-i Vehbî[3] gibi sözlüklerin kütüphanelerde bulunan yüzlerce nüshasından ve daha sonra birkaç kez matbû olarak basılmış olmalarından da anlaşılabilir. Bunun yanında "Sıbyân mekteplerinde bilindiği kadarıyla elifba yani alfabeden başlamak üzere Kur'ân-ı Kerim, tecvid, İslâm ahlâkı, sarf ve nahiv gibi dersler verilmektedir. 1274/1857-1858 senesi sıbyan mekteplerinde okutulan dersler arasında bunlara ilâveten hüsnühat ve ayrıca Sübha-i Sıbyân'ın da bulunduğunu öğreniyoruz."[4] ifadelerinden de anlaşıldığı üzere bu eserlerin sıbyân mekteplerinde ders kitabı olarak okutulduğu görülmektedir. Buna ilâve olarak etkinin boyutunu göstermesi için bu eserlere yazılmış olan şerhleri de dâhil edebiliriz. A. Hilmi İmamoğlu eserinde Anadolu sahasında yazılmış manzum sözlüklerden tespit edilebilenlerin sayısını 14 Türkçe-Arapça-Farsça, 24 Türkçe-Farsça, 12 Türkçe-Arapça, 2 Türkçe-Rumca, 1 Türkçe-Fransızca ve 1 Türkçe-Bulgarca[5] olarak verir. Bunların yanında Türkçe-Ermenice manzum sözlükler de vardır. Görüldüğü üzere sayı elliyi geçmektedir. Ancak İmamoğlu "Lugat-ı Halimî" gibi mensur sözlükleri de bu sayıya dahil etmiştir. Yusuf Öz ise toplam sayıyı 32 olarak verir ve bunları 16 Türkçe-Farsça, 16 Türkçe-Arapça-Farsça olorak tasnif eder. Klâsik Edebiyat açısından meseleye baktığımızda biz bu eserleri Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça ve Türkçe-Arapça-Farsça olmak üzere üç gruba ayırabiliriz.[6] Bu eserler edebî olarak değerlendirildiğinde 15 civarında Türkçe-Arapça-Farsça, 10 civarında Türkçe-Arapça ve 15 civarında Türkçe-Farsça manzum sözlüğün varlığından söz edilebilir.[7] Anadolu sahasında yazılmış 40 civarındaki manzum sözlüğün[8] ön sözlerinden anlaşıldığı kadarıyla Türkçe-Farsça sözlükler arasında *Tuhfe-i Şâhidî*, Türkçe-Arapça sözlüklerde ise *Lugat-i Ferişteoğlu*[9] ve Subha-i Sıbyân[10] benzerleri arasında büyük bir şöhret kazanmıştır. Anadolu sahasında yazılan Türkçe-

[1] Atabey Kılıç; "Klâsik Türk Edebiyatında Manzum Sözlük Yazma Geleneği Ve Türkçe-Arapça Sözlüklerimizden Sübḥa-i Ṣıbyân" ..., s.3., Mehmet Dursun Erdem; "Osmanlı Dönemi Manzum Çocuk Sözlükleri ve Bir Lugât-ı Sıbyân Yazması", Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Yıl 9, Sayı 104-105, Ağustos-Eylül 2005, s. 178-189.
[2] Manzum Sözlüklerden Nazmü'l-Leal'le ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülkerim Gülhan; "Manzum Sözlük Nazmü'l-Leâl'in Dil ve Üslûp Özellikleri Üzerine Bir Değerlendirme", Celal Bayar Üniversitesi "II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi", 11-12-13 Kasım 2005 Manisa.
[3] Basma nüshaları için bkz: Öz, Tuhfe-i Şahidi Şerhleri, s.19-20.
[4] Kılıç, a.g.t., s.3.
[5] İmamoğlu, a.g.e., s.2-12.
[6] Kılıç, a.g.t., s. 2.
[7] Klıç, a.g.t., s.2.
[8] Bkz. Öz, Tuhfe-i Şâhidî Şerhleri, s. 16-18.
[9] Bkz. Muhtar, İki Kur'an Sözlüğü Luğat-ı Ferişteoğlu ve Luğat-ı Kânûn-ı İlâhî, İstanbul 1993.
[10] Türkçe-Arapça sözlüklerin en meşhurlarından Sübha-i Sıbyân hakkında bkz.: Kılıç, a.g.t., s.3.

Farsça manzum sözlüklerin tesbit edilebilen 16'sını kronolojik olarak şu şekilde sıralayabiliriz[1] :

1. Tuhfe-i Hüsâmî ez Mültekât-i Sâmî, Hüsam b. Hasan Hüseyin el-Konevî (1400)
2. Bahrü'l-Garâyib, Lütfullah Halîmî b. Ebî Yûsuf (1446)
3. Tuhfe-i Şâhidî, Şâhidî İbrâhim Dede (1515)[2]
4. Şâdiyye, Mehmed b. Yahyâ-i Konevî (1484)
5. Lugat-ı Manzûme, Lâmiî Çelebi (1527'den önce)
6. İlm-i Lugat, İmâd-zâde Velî b. Yûsuf-ı İmâdî (1560'dan önce)
7. Manzûme, Osman b. Hüseyin-i Bosnavî (1583)
8. Nazmü'l-Esâmî, Müellifi bilinmiyor (16.yy II. yarısı)
9. Kân-ı Me'ânî, Hasan Rızâyî (1671)
10. Tuhfetü'l-Hâfız, Hâfız Abdullah b. Halîl b. Alî (1761)
11. Tuhfe-i Vehbî, Sünbül-zâde Vehbî, (1782)[3]
12. Tuhfe-i Şemsî, Şemsî (18.yy sonları)
13. Nazm-ı Bedî', İlmî Alî Efendi (yazılışı 1809)
14. Güher-Rîz, Süleyman Dürrî (1851)[4]
15. Tuhfetü'l-Ma'nâ, Osmân-ı Şıklovîsî (1852)
16. Tuhfe-i Remzî, Ahmed Remzi Akyürek (1925)[5]

"Manzum sözlükler kelimelerin okunuşlarının verilmesi ve kelimelerin bilinen anlamlarının bir yerde zikredilmesi gibi hususlarda ihtiyaca cevap vermişlerdir. Bu bakımdan manzum sözlükler mensur sözlüklere nazaran eksik kalan yönleri, şerhler

[1] Ayrıntılı bilgi için bkz. Öz, Tarih Boynca..., s.74.
[2] Tuhfe-i Şâhidî'nin aynı zamanda İstanbul'da 1848–1867 yılları arasında 5 kez basılmıştır.
[3] Tuhfe-i Vehbî'nin aynı zamanda İstanbul'da 1797'de basılmış matbû nüshaları da vardır.
[4] İstanbul 1267 (1851), Matbaa-i Âmire, 20 s.
[5] İstanbul 1344 (1925), Emniyet Matbaası, III+34+11 s.

yazılmak suretiyle giderilmiştir."[1] Şerh metinleri Tuhfe-i Mîr'de geçen "*Luġat-i Şāhidī beyne'n-nās merġūb ve ḫaḳḳā bir ẕībā-maḥbūbdur lākin taʿlīme ehl olanlar cenāb itmeleriyle nā-ehl ellerinde ḫarāb olmuşdur imdi bir himmet ile elfāẓını taṣḥīḥ ü metrūkü'l-istiʿmāl olanları el-yevm müstaʿmel olan taʿbirāt ile tevżīḥ ve evzān-ı buḥūrın ḳavāʿid-i ʿarūż ve müştaḳḳāt u mürekkebātın ḳavānīn-i luġāt üzre tebyīn ü teşrīḥ idiñ ki kitāb-ı mezbūrı iḥyā ve bir eṣer-i cedīd inşā itmiş olursuz (…) erbāb-ı maʿarif-i mekārim-şiʿār imdād u iʿānetleriyle bir miḳdār ḳavāʿid ü fevāʿid naḳl olunmaḳ birle tesvīd u teṣṭīr olunup bi-ṭarīḳi't-teberrük Tuḥfe-i Mīr tesmiye ḳılındı'*"[2] ifadelerden de anlaşılacağı üzere manzum sözlüklerin bahirleri, vezinleri hakkında daha geniş bilgi vermek, kelimelerin harekelerini ve Türkçe karşılıklarını daha ayrıntılı olarak vermek, okuyanlara aruz veznini, basit gramer kurallarını ve vezinlerin taktî'lerini öğretmek gibi amaçlarla yazılmışlardır.

"Tespitlere göre manzum Türkçe-Farsça sözlüklerden Bahrü'l-Garâyib, Tuhfe-i Şâhidî, Tuhfe-i Vehbî; Türkçe-Arapça-Farsça manzum sözlüklerden ise Nazmü'l-Cevâhir şerh edilmiştir."[3] Türkçe-Arapça manzum sözlüklerden ise Subha-i Sıbyan'a "*Sübha-i Sıbyân Şerhi "Hediyyetü'l-İhvân"* isimli şerh yapılmıştır.[4] Ancak manzum sözlük şerhlerinden henüz hiç birinin metni yayınlanmamıştır. Manzum sözlükler arasında en çok rağbet gören sözlük Tuhfe-i Şâhidî olduğu için en çok nazîre ve şerhin bu sözlüğe yapıldığını görmekteyiz. Tuhfe-i Şâhidî'ye yapılmış olan 39 şerh, 6 tercüme, alfabetik tertipler, bahir ve vezinlerinin izahı için yazılan eserlerin yanında, sayısı onu bulan tazmin ve nazîreler vardır. Tuhfe-i Vehbî için ise 5 şerh, 5 nazîre ve bir de alfabetik tertip yapılmıştır.[5] Şerh metinleri konusunda Atabey Kılıç'ın Manisa'da II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı kongresinde sunduğu "Manzum Sözlüklerimizden Sübha-i Sıbyân Şerhi 'Hediyyetü'l-İhvân' " isimli tebliğinden başka da manzum sözlük şerh metinlerini tanıtmaya yönelik hiçbir çalışma bulunmamaktadır.

[1] Öz, Tarih Boyunca..., s. 73.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 2a-2b.
[3] Öz, Tarih Boyunca..., s. 73.
[4] Atabey Kılıç; "*Manzum* Sözlüklerimizden Sübha-i Sıbyân Şerhi "Hediyyetü'l-İhvân" Celal Bayar Üniversitesi "II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi", 11-12-13 Kasım 2005 Manisa.
[5] Ayrıntılı bilgi için bkz. Yusuf Öz; "Tuhfe-i Vehbî Şerhleri", İlmî Araştırmalar, Sayı: 5, İstanbul 1997, s.219-232.

Türkiye Yazma Eser Kütüphanelerindeki Kataloglama çalışmaları tamamlandığında bu tür şerh metinlerinin sayısının artacağı muhakkaktır.

B. Tuhfe-i Şâhidî ve Şerhleri

Tuhfe-i Şâhidî,

Gedā kim Şāhidī-yi Mevlevīyem
Diyār-ı Menteşede Muġlavīyem[1]

diyen Muğlalı Şâhidî İbrahim Dede'nin eseridir. Şâhidî'nin doğum tarihi tezkirelerde H. 875 / M. 1470 olarak verilmektedir. Babası Sâlih Hüdâyî'dir. "Doğumundan itibaren bazı fevkadelikleri görülen Şâhidî'nin elini, babası dostu olan sufî bir kazzâza vermiş ve oğlunu gözetmesini vasiyet etmiştir."[2] Şâhidî İstanbul'da Fatih Medresesinde ve Bursa Yıldırım Han Tabhânesinde ilim tahsil etmiştir. Farsça Divanının varlığından anlaşıldığı kadarıyla Farsçası Divan tertip edebilecek kadar iyidir. Bursa'dan Muğla'ya dönüp Şeyh Bedreddin'e intisâp etmiştir. Son olarak ise çok sevdiği, Bâli Çelebi'nin oğlu Dîvânî Muhammed Çelebi'ye bağlanır. Çelebi'ye olan muhabbetinden Türkçe Divan'ında sıklıkla bahseder. Kaynaklarda iki oğlundan bahsedilmektedir. Bunlardan birisi Hüsameddin Efendi olup "Tuhfe-i Hüsâmî" adlı Farsça kurallar içeren bir risâlenin müellifidir. Diğeri ise yine âlim bir zât olan ve babasının vefatından sonra kırk yılı aşkın süre Mevlevîhânede şeyhlik yapmış Şuhûdîdir. Şâhidî ardında üçü Farsça on eser bırakarak H.950 / M. 1550 yılında vefat eder.[3] Eserleri : Türkçe Divan, Farsça Divan, Gülşen-i Vahdet, Gülşen-i Tevhîd, Gülşen-i Esrâr, Gülşen-i İrfân, Mevlid, Gülistan Şerhi, Sohbet-nâme, Müşâhedât-ı Şâhidiyye, Tırâş-nâme, Risâle-i Âfâk u Enfüs ve Tuhfe-i Şâhidî'dir. Tuhfe

Bu ḥisāb üzr'it bu mıṣra'dan şumar
"Ḳaldı senden Şāhidī nev-yādigār"[4]

beytinin ikinci mısraından anlaşıldığına göre H.921/ M. 1514'te yazılmıştır.

Şâhidî, kendisine babasının Tuhfe-i Hüsâm adlı manzum sözlüğü çocuk yaşta iken okuttuğunu ve eserini ona nazire olarak yazdığını söyler :

---

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 38b.
[2] Ayrıntılı bilgi için bkz.: Mustafa Çıpan; Muğlalı Şâhidî Dede(Hayatı-Sanatı-Eserleri), Nur Basımevi, Konya tarihsiz
[3] Çıpan, Muğlalı Şâhidî Dede...s. 18.
[4] قالدی سندن شاهدی نو یاد کار H. 921 / M 1514, Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 326b.

"Daḫı maʿṣūm iken cehdile merḥūm
Oḳutmışdı luġatler baña manẓūm

Oḳıdım evvelā Tuḥfe-Ḥüsāmı
Muʿaṭṭar old'anıñla can meşāmı

Diledim ki yazam bir ḫoşca nāme
Naẓīre ola ol Tuḥfe-Ḥüsāma

Ki bundan daḫı ola çoḳ fevā'id
Niçe nefʿ ideler andan zevā'id

Nedeñ lü var ise anda cevāhir
Getürdüm bunda illā k'ola nādir

Ḳodum añları k'istiʿmāli yoḳdur
Velī olmayan anda bunda çoḳdur[1]

Şâhidî manzum sözlüğü çocuk yaşta iken ezberleminin faydalarından bahsedip hangi ilme başladıysa bu sayede başarılı olduğunu ve özellikle Mesnevî'yi daha iyi anladığını söyler:

Baña k'oldı luġat ʿilmi musaḫḫar
Ne ʿilme başlasam oldı müyesser

Ḥuṣūṣā ʿilm-i Rabbānī ki Sulṭān
Celāle'd-dīn dimişdür maġz-ı Ḳur'ān

Kitāb-ı Meṣnevī kim ḳūt-ı candur
Żiyā vü nūr-ı çeşm-i ʿāşıḳandur

Baña keşf oldı bī-taʿlīm üstād
Anuñla iderim ʿuṣṣāḳı irşād[2]

Şâhidî eserini Tuhfe-i Hüsam'a nazire olarak yazar. Ancak onda olmayan "niçe bahr-ı raʿnâ"yı, yani "magz-ı Kur'an" olarak kabul ettiği Mesnevî'de geçen garip, anlaşılması güç kelimeleri açıklığa kavuşturmak da Şâhidî'nin bir diğer ve belki de asıl amacıdır:

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 14b-31b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 18b-21bb.

Getürdüm Meşnevîden çoḳ ġarāyib
Ki ola Mevlevîler buña rāġıb

Olan baḥr anda vardır bunda ammā
Daḫı var bunda niçe baḥr-ı raʿnā

Yoġ anda daḫı ḳıtʿ'oldukça āḫir
Getürdim baḥrını içinde birbir [1]

Şâhidî, eserini yazarken hangi yolu izlediğini sebeb-i telif kısmında bize şu şekilde anlatır:

Temām olduḳça her bir ḳıṭʿa mevzūn
Yazardum anda bir beyt-i hümāyūn

Ki ola Fārisî bir mıṣraʿı hem
Biri Türkî ola ne bîş ü ne kem

Ki Türkî Fārsiye ola muḳābil
Bilür ehli k'olur bu naẓm müşkil

Bu resme eyledim ol beyti tertîb
Ki bile mübtedî aḥvāl-i terkîb[2]

İbrahim Şâhidî sözlüğünde sadece Farsça kelimelere Türkçe karşılıklar vermekle kalmamış aynı zamanda her bir kıt'anın sonuna birebir Türkçe karşılığı olan Farsça cümleler eklemiştir. Cümlelerin Farsça karşılığını vermesi

"Hem çü tu kes mî nenümāyed merā
Sencileyin kimse görünmez baña[3]

örneğinde olduğu gibi Şâhidî'nin cümle yapısını göz ardı etmediğinin açık bir göstergesidir.

Mesnevî nazım şekliyle yazılan dîbâcede klâsik bir tertibe uyulmuştur. Hamdele ve salveleden sonra sebeb-i telîf kısmı gelir. Dîbâcenin sonunda Şâhidî diğer bütün manzum sözlük şairleri gibi eserini anlayamayan cahil çocuklardan ve hocalardan

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 31b-33b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 34a-37a.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 65a.

yakınır, Tuhfe-i Hüsâm'ın onların elinde harap olduğundan bahsedip, kendi Tuhfe'sini koruması için Allah'a şu şekilde dua eder:

Velīkin ḳorḳaram bir cāhil-i dūn
Ki anuñ olmaya gej ṭabʿı mevzūn[1]

İdemez vezn ile taḳṭīʿi tefhīm
İde cehl ile her maʿṣūma taʿlīm[2]

Ḫudā ḳahr eylesün ol cāhili kim
Oḳıdur naẓmı ger olup muʿallim

Aña kim olmadı manẓūm-ı maḳdūr
Çü taʿlīm etmek ister bāri menẕūr[3]

Ḫarāb itmişdürür Tuḥfe-Ḥüsāmı
Niçe kej ṭabʿ u nā-mevzūn u ʿāmī[4]

Murādum bu ki Tuḥfem bula şöhret
Gele evzānıla eṭfāle ḳudret[5]

Benüm bu Tuḥfemi sen ṣaḳla yā Rabb
Şulardan k'olmaya ṭabʿı müheẕẕeb

Naṣīb itme bunı ẕihni şaḳīme
Naṣīb et ṭabʿı pāk ü müstaḳīme[6]

Kim itse Şāḥidīyi ḫayrıla yād
İki ʿālemde yā Rabb eyle dil-şād[7]

Eser 61 beytlik dîbâce'nin ardından beyit sayıları beş ile yirmi arasında değişen yirmi altı kıt'a ve hâtimeden meydana gelmiştir. Tuhfe-i Şâhidî şerh metni içinde yer aldığı kadarıyla 451 beyttir. "Bu sözlükteki toplam kelime sayısı 1400'dür."[8] Şâhidî eserinde her kıt'ada farklı bir kalıp kullanarak bütün bahirlerden örnek vermiştir. Şâhidî'de toplam 12 bahir kullanılmıştır. Kıt'alardan 7'si hezec, 6'sı recez, 3'ü remel, 2'şer muzârî ve mütekârib, ve birer kıt'a hafîf, kâmil, muktezeb, müctes, münserih, tavîl ve

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 41a.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 41b.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 45b.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 46a.
[5] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 39b.
[6] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 46b.
[7] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 47ab.
[8] İmamoğlu, a.g.e., 35-36.

vâfir bahri kullanılmıştır. Bununla onun aruza olan hâkimiyeti ortaya çıkmış olur. Şâhidî her bir kıt'anın sonunda geleneğe uyarak o kıt'anın veznini söyleyeceği beyte "beyt-i hümâyûn" adını verir:

Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl
Gidiser cemāl ü ḳalısar kemāl[1]

örneğinde olduğu gibi vezinin ardından ikinci mısrada hikmetâmiz sözler söyler. Şâhidî Tuhfe'sini, ebced hesabıyla ilgili bilgiler vermesinin ardından, eserin yazılış tarihini veren altı beytlik bölümle :

Diñlegil ebced ḥisābıñ ey püser
Kim eliften yāya dek bir bir ṣayar

Ṣay yādan ḳāfa dek on gele pek
Ḳāfdan yüz yüz ṣayılur ġayna dek

Çün ḥisāb-ı ebcedi bildiñ temām
Tuḥfemiñ tārīḫini bil ey hümām

Bu ḥisāb üzr'it bu mıṣraʿdan şumār
Ḳaldı senden Şāhidī nev-yādigār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt
Bu kitābı ögren iç āb-ı ḥayāt

Şāhidīye her kim eylerse duʿā
İde maḥşerde şefāʿat Muṣṭafā[2]

diyerek bitirir.

Tuhfe-i Şâhidî kendinden sonra yazılan pek çok sözlüğe hem kelime kadrosu hem de tertip husûsiyetleri bakımından tesir etmiştir. Pek çok sözlüğün dîbâcesinde Şâhidî'den üstad olarak bahsedilmiştir. Bu tesir neticesinde kendisine tazmin, nazîre ve şerhler yazılmıştır. Nazîreler arasında Ömer Kusûrî'nin Tazmin-i Tuhfe-i Şâhidî'sini, Mustafâ b. Osmân Keskin'in Manzûme-i Keskin[3]'ini ve Fedâî Mehmed-i 'Ayıntâbî'nin Tuhfe-i Fedâî'sini sayabiliriz. Buna ilave olarak Şâhidî Arapçaya ve daha önemlisi satır arası

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 76b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 321b-327a.
[3] Atabey Kılıç, Mustafâ bin Osmân Keskin, Manzûme-i Keskin, Laçin Yayınevi, Kayseri 2001.

tekniğiyle Latince ve İngilizceye de tercüme edilmiştir. Yusuf Öz eserinde bu tercümelerin yanında 39 adet şerh, 6 tercüme, alfabetik tertipler, bahir ve vezinlerinin izahı için yazılan eserlerin yanında, sayısı onu bulan tazmin ve nazîreleri vardır der. Tercümeler arasında en önemlileri, Brain Braxton'un İngilizce, Solomon Negri'nin Latince, Şafiyullāh Mûsâ el-Mevlevî et-Tırablûsî'nin Arapçaya tercümeleridir.[1] Şerhler arasında en meşhurları Sûdî-i Bosnavî'nin "Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî"si, Abdülkâdir b. Ömer Bağdâdî'nin "Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî"si, Abdurrahmân b. Abdullâh-ı Kuddûsî'nin "Tuhfetü'l-Mülûk"ı , Nâdîde Ahmed Hâfız'ın "Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî"sidir. Abdülkâdir-i Bağdâdî şerhinde, Tuhfe-i Şâhidî'nin nazire olarak yazıldığı Tuhfe-i Hüsâm'la Şâhidî'yi karşılaştırıp Hüsâm'da olup Şâhidî'de olmayan kelimeleri tespit etmiş ve bu kelimeleri bir liste halinde vererek, kelimelerin hareke kayıtlarını ve Türkçe karşılıklarını vermiştir.[2] Şerhler arasında hem Tuhfe-i Şâhidî'nin bütün metnini içermesi, hem bahir ve kıt'alarla ilgili bilgi vermesi, hem de Arapça ve Farsça kelimeleri hareke kayıtlarıyla vermesi bakımından önemli olanlardan biri de Pîrî Paşa-zâde'nin Tuhfe-i Mîr'idir.

[1] Ayrıntılı bilgi bkz. Öz, Tuhfe-i Şâhidî Şerhleri, s. 23-111.
[2] Öz, a.g.e., s.26.

I. BÖLÜM : Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî ve Tuhfe-i Mîr

A. Pîrî Paşa-zâde Cemâlî Mehmed b. Abdülbâkî

Tuhfe-i Mîr'in müellifinin adı sebeb-i te'lîfte "*Es-Seyyid Meḥmed bin Es-Seyyid ʿAbdü'l-bāḳī eş-şehīr Pīrī Paşa-zāde el-Cemālī* olarak geçmektedir. Osmanlı Müelliflerinde bahsedildiğine göre "*fużalā-yı vüzerādan ve Şeyḫ Cemāleddīn Aḳsarayī neslinden ʿafīf kār-dān bir ẕāt olup Ḳaramanlıdır devletce taʿyīn olundıġı mühimm meʾmūriyyetleriñ kāffesinde īfā-yı ḥüsn-i ḫıdmet eyledi 939'da irtiḥāl iderek Silivride binā-gerdesi bulunduġu cāmiʿ-i şerīf ḥaẓīresine defn idildi müretteb bir dīvānçesi olup eşʿārına Remzī taḫallüs eylerdi Meşnevī-yi Şerīfiñ bir ḳısmıyla Şāhidī manẓūmesiniñ tekmīlini Tuḥfe-i Mīr ismiyle şerḥ itmişdir her ikisi de ġayr-ı matbūʿdur*"[1]. Ancak Bursalı Mehmed Tâhir Tuhfe-i Mîr'i yazan şahısla Pîrî Mehmed Paşa'yı karıştırmıştır. Pîrî Mehmed Paşa gerçekten devletin üst kademelerinde bulunan, meselâ Yavuz'un Çaldıran seferinde Rumeli Defterdarlığı yapmış bir zâttır. Pîrî Mehmed Paşa'dan Şakâik-ı Nu'mâniye'de "*Çār yār-ı ṣıddīḳ ḥażret-i Ebībekr-i ṣıddīḳ neslinden olup şeref-i nesebi ġāyetde ve kemāl-i ḥasebi nihāyetdedir ve Şeyḫ Cemāled'd-dīn Aḳsarāyī ḥażretleriniñ aḥfādındandur (...) Ġalata ve Silivri ḳaḍīlıḳlarına müntehī olduḳda merḥūm Sulṭān Meḥmed Bāyezīd Ḫan ḥażretleriniñ İstanbulda yapdurdıġı ʿimāret-i ʿāmiresine mütevellī oldı merḥūm u maġfūrun leh Sulṭān Bāyezīd Ḫan ḥażretleriniñ evāḫir-i salṭanātında ol kām-kār-ı büzürgvār defterdār olup dībāce-i rūz-nāmçeyi rıżāu'llāhda müşbet olan ḳavāʿid-i mümehhede ile ʿamel eyledi ....*"[2] şeklinde bahsedilir. "Kânûnî Sultan Süleyman ilk yıllarına kadar sadâret mevkiini muhafaza etmiştir. Kendi yerine tekrar tâyin edileceğinden kuşkulanan Sadrazam İbrahim Paşa, Pîrî Paşa'nın Edirne Kadısı olan oğlu Mehmed Efendi'yi, kazasker yapmak vaadiyle kandırır ve Kânûnî'nin Almanya seferinden dönüşünde padişahı karşılamak üzere Edirne'de bulunan Pîrî Mehmed Paşa 1532'de kendi oğlu tarafından zehirlenir. Silivri'de yaptırmış olduğu câminin civarında medfûndur."[3] Dînî bir terbiye ile yetişen ve mevlevî

[1] "Pîr Mehmed", Bursalı Mehmed Tâhir,Osmanlı Müellifleri, Bizim Büro Ankara 2000., 2. C., s.112.
[2] Şakaik-i Nu'maniye ve Zeyilleri - Hadâiku'ş-Şakâik 1. C., Mecdî Mehmed Efendi, Hazırlayan: Doç. Dr. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989., s. 324-325.
[3] "Pîrî Mehmed Paşa", Şerâfeddin Turan, İ.A., 9.C. İstanbul 1988., s.359-361.

tarikatinden olup husûsî hayatında dâimâ mevlevî kisvesi giyen Pîrî Mehmed Paşa Konya, Silivri, Aksaray vb. yerlerde câmi, mescit, tekke, imâret yaptırmıştır.[1] Tezkire müellifleri onun gibi bir vezir-i âzam gelmediğini söylemişlerdir. "Diğer taraftan, şiir tarzını gâyet iyi anlamış bir şâir olan Mehmed Paşa Remzî mahlasını kullanmıştır."[2] Bursalı Mehmed Tahir bir divançesinin olduğundan bahsetmektedir, ancak bu esere henüz ulaşılamamıştır. Bursalı'nın ona atfettiği bir diğer eser ise Tuhfe-i Mîr'dir. Ancak Tuhfe-i Mîr *Pîrî Paşa-zāde el-Cemālī*'nindir. Mehmed Paşa az önce belirtildiği üzere Remzî mahlasını kullanmaktadır. Yusuf Öz Tuhfe-i Mîr'in başındaki 'Mîr' ibaresi, adında 'Mîr' lakabını taşıyan Pîrî Mehmed Paşa'nın oğlu Mîr Mehmed'i akla getirmektedir, mîr ibaresini müellifin şeceresine bir işaret olarak kabul edecek olursak Mehmed Cemâlî'nin Mîr Mehmed'in torunu olduğu ve dedesinin adına atfen eserine 'Tuhfe-i Mîr' adını verdiği düşünülebilir[3] der. Pîrî Paşa hakkında yapılmış çalışmalarda bu esere de değinilmiş olmakla beraber, müellif ve babasından bahsedilmemiştir. Tezkirelerde ve temel müracaat kaynaklarında müellif hakkında bilgiye rastlanamamıştır. Biz sadece dîbâceden "*eş-Şeyḫ Ḥasan Efendi eş-şehīr bi-Feyżī*" nin talebesi olduğunu ve eseri o istediği için yazdığını anlıyoruz.

B. Tuhfe-i Mîr

1. Muhtevası ve Şerh Metodu

Manzum sözlükler arasında en meşhurlarından birinin Tuhfe-i Şâhidî olduğunu ve bu esere yazılan onlarca şerhten birinin Tuhfe-i Mîr olduğunu daha önce belirtmiştik.

Tuhfe-i Mîr, müellifin ifâdesiyle "*sene iḥdā ve mi'e ve elf ḫılālinde*"[4] yani H. 1101 / M. 1688-89 yılında yazılmıştır. Ancak müellifin hâtimede "*…bundan aḳdem bu yādigār-ı bī-naẓīriñ bi-ḥasbi'l-miḳdār elfāẓ-ı ġarībesini iẓḥār ile bu ḥaḳīri tesvīde iḳdār idüp lākin teşbīt-i mevānīʿ-i keşīre sebebiyle tebyīzinde ihmāl ile tekāsül olınmaġın yigirmi beş*

[1] "Remzî", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., İstanbul 1990., 7.C. s.309-310.
[2] "Pîrî Mehmed Paşa", Şerâfeddin Turan, İ.A. İstanbul 1988., 9. C., s.359-361.
[3] Öz, a.g.e., s.53.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 2a.

sāleden mütecāviz zemāndur ki evrāḳ-ı ṣandūḳa-i nisyānda pinhān idi (…) iş bu sene-i mübārekede tebyīże iḳdām olınmaġın itmām müyesser oldı"[1] şeklinde belirttiğine göre eser yazıldıktan sonra yirmi beş yıl müsvedde olarak kalmış ve 1715 yılı civarında eserin tesvîdi bitmiştir.

Eserin telif sebebini müellif "*ʿumdetü'ṣ-ṣādıḳīn ve zübdetü'l-ʿāṣıḳīn naẕīf ü ʿālim ü ferzāne ve ẓarīf ü fāżıl u yegāne pīr-i rūşen-żamīr eş-Şeyḫ Ḥasan Efendi eş-şehīr bi-Feyżī ilā-raḥmeti Rabbi'l-Ḳadīr ḫıdmetlerinden taʿallüm-i Luġat-ı Ṣāḥidī niyāz u ibtihāl itdügimizde baʿde'l-murāḳabe ṭaraf-ı kemīnelerine teveccüh ü iḳbāl buyurup Luġat-i Ṣāhidī beyne'n-nās merġūb ve ḥaḳḳā bir zībā-maḫbūbdur taʿlīme rāġıb olanlar cenāb itmeleriyle nā-ehl ellerinde ḫarāb olmuşdur imdi bir himmet ile elfāẕını taṣḥīḥ ve metrūkü'l-istiʿmāl olanları el-yevm müstaʿmel olan taʿbīrāt ile tavżīḥ ve evzān u buḥūr u ḳavāʿid-i ʿarūż ve müştaḳḳāt u mürekkebātın ḳavānīn-i luġāt üzre tebyīn ü teşrīḥ idiñ ki kitāb-ı mezbūrı iḥyā ve bir eṯer-i cedīd inşā itmiş olursun 'ed-dāll ʿale'l-ḫayri ke-fāʿilihi' mışdāḳınca biz daḫı ḫişşemend-i ecr ü duʿā oluruz buyurduḳlarında bir zamān ḫayret-künān baḥr-ı tefekkürde ġavṭa-zenān olup bu faḳīriñ ʿadem-i ḳudretim ʿazīz-i merḳūm ḫażretlerine maʿlūm iken bu güne emr buyurduḳları 'intāḳ min ḳabli'r-Raḥmān' idügini iẕʿān ve bu kār-ı düş-vāra fi'l-cümle istiṭāʿa nāẕım-ı merḥūmuñ 'Yār ola dāʾim saña himmet-i merdān' ḳavlinden nümāyān olmaġın der-ān bu himmeti niʿmet ve bu furṣatı ġanīmet bilmek ile nuṭḳ-ı şerīflerin ez-dil ü cān ḳabūl idüp "el-meʾmūr maʿẕūr" mefḥūmı üzre müstaʿīnen billāhi Teʿālā tesvīde şurūʿ ve himmet-i ʿaliyyeleri berekātıyla müṭālaʿasına ẓafer buldıġımız kütüb ü luġāt-ı resāʾil ve şürūḥdan naḳl ve erbāb-ı maʿārif-i mekārim-i şuʿarā rivāyetleriyle bir miḳdār şiʿār-ı imdād u iʿānetleriyle bir miḳdār ḳavāʿid ü fevāʿid naḳl olunmaḳ birle tesvīd ü testīr olunup bi-ṭarīḳi't-teberrük Tuḥfe-i Mīr tesmiye ḳılındı nāẕır olan erbāb-ı kerem ü kemālden taʿarruʿ u ibtihāl birle tevaḳḳuʿ u suʾāl olunur ki mümkinü'l-ıṣlāḥ olan maḥalleriñ ḫāme-i ṣalāḥ ile taṣḥīḥ ve dāmen-i ʿafv ile testīr buyuralar li-nāmıḳıhī*

Ey Cemālī ḥamdülillāh oldı tām
Oluban luṭf-ı İlāhī dest-gīr

Nezd-i ḫoş-bīnānda çün pāy-ı milḫ
Ola kim maḳbūl ola bu Tuḥfe-Mīr[2]

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 327b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 2a-2b.

şeklinde verir. Yani eser Feyzî diye şöhret bulmuş olan Pîri Hasan Efendinin isteği üzerine yazılmıştır. Hasan Efendi'nin Tuhfe-i Şâhidî hakkında söylediği *"Luġat-i Şāhidî beyne'n-nās merġūb ve ḥaḳḳā bir ẕībā-maḥbūbdur lākin taʿlīme rāġıb olanlar cenāb itmeleriyle nā-ehl ellerinde ḫarāb olmuşdur"* ifadeleri dikkat çekicidir.

Tuhfe-i Mîr klâsik bir eser tertibine uygundur. Besmele ve *"Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferīnende-i bī-enbāz ve Āmürzende-i her ẕī-niyāza ki cūd-ı iḥsānından lisān-ı insānı cevāhir-i ḥurūf u kelīmāt ile terşīḥ ve żamāyir-i merdānı zevāhir-i ṣunūf-ı elsine vü lüġāt ile terḳīḥ idüp ḥall-i mürekkebāt-ı bedāyīʿ ve ʿaḳd-i muṣannefāt-ı ṣanāyiʿde ser-efrāz ve kelime vü kelāmı tefehhüm ü tefhīm ile sā'ir-i ḥayvanātdan mümtāz eyledi "fe-tebārekellāhu aḥseni'l-ḫāliḳīn"*[1] şeklindeki hamdelenin ardından Hz. Peygamber ve ashâbına gönderdiği "*dürūd-ı nā-maḥdūd ol dürr-i yektā-yı ṣadef-i ṣıdḳ-ı deryā-yı maḥabbet ve gül-i raʿnā-yı ravża-i ḫāṣṣü'l-ḫāṣṣ-ı ṣaḥrā-yı meveddet nūr-ı dīde-i kevneyn ve sürūr-ı sīne-i ṣeḳaleyn vāṣıl-ı maḳām-ı "ev-ednā" aʿnī cenāb-ı Muḥammedü'l-Muṣṭafā ʿaleyhi efżalü'ṣ-ṣalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt ḥażretlerine ki ẕāt-ı sütüde-ṣıfātları raḥmet-i ʿālemiyān idigi nezd-i ḫıredmendānda aẓher ü nümāyāndur ve ḳurūm-ı ḫānedān-ı seyyidü'l-mürselīn olan āl-i saʿādet-ḳarīn-i nücūm-ı āsmān-ı dīn-i mübīn olan aṣḥāb-ı güzīn rıżvānallāhu Teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn üzerlerine olsun ki serāy-ı meʿālī-i ʿulūm u fünūn esāsını vażʿ idüp binā-yı meʿānī-i belāgat ü fesāḥatiñ ilā-yevmi'l-ḳıyām refʿ ü aʿlāsına bāʿiṣīn oldılar nefeʿenallāhu Teʿālā bi-şefāʿatihim fī-yevmi'd-dīn āmīn*"[2] ibareyerinden oluşan salvele kısmı gelir. Daha sonra "*ammā baʿd bu ʿabd-i ḥaḳīr ü bende-i kemter maʿāṣī vü āṣām ile mālī vü maʿārif ü dānişden ḫālī Es-Seyyid Meḥmed bin Es-Seyyid ʿAbdü'l-bāḳī eş-şehīr Pīrī Paşa-zāde el-Cemālī ġaferallāhu ẕünūbehum ve setere ʿuyūbehum*"[3] diyerek sebeb-i telif kısmına geçer. Eser müellifin sözlerinden de anlaşılacağı üzere şeyhi Hasan Efendi'nin isteği üzerine, Tuhfe-i Şâhidî'de kullanımdan düşmüş Türkçe kelimelere yeni karşılıklar vermek ve bunu yanında da aruza ve gramere dair bilgiler vermek için yazılmıştır. Cemâlî sebeb-i teliften sonra Tuhfe-i Şâhidî'nin ilk kıt'asının ismini şerh etmeye başlar yani asıl esere geçer.

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 1b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 1b-2a.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 2a.

Tuhfe-i Mîr Tuhfe-i Şâhidî'nin bütün metnini içeren ayrıntılı bir şerhtir. Hattâ şerh metni içinde Cemâlî "*nāẓım-ı merḥūm bunda hūşı uş ile tefsīr buyurduḳları ġālibā uş lafẓınuñ Türkīde ʿaḳl ile öge ʿumūmı olmaḳdur yāḫud aṣıl nüsḫalarında ög vāḳıʿ olup nāsiḫ-i evvel uş yazmaḳ ile ḫılāf şuyūʿ bulmuş ola buña da aşaġıda nāẓımıñ ögi gitmişe bī-hūş buyurduḳları ḳarīnedür*"[1] ve "*beyt* **Bād bīzen bād-zen hem yelpāze * Bīmeze ṭatsuz vü ṭatlu bī-meze** *baʿż-ı nüsḫada* **Ṭatlu vü şīrīn oldı ṭatsız bī-meze** *vāḳıʿdur*"[2] örneğinde olduğu gibi diğer Şahîdî nüshalarından ve aradaki farklılıklardan da bahseder. Şârihin aynı zamanda bir münekkit ve musahhih olduğunun ispatını bu şerh metninde de görmekteyiz. Cemâlî sadece bir bahrin isminin yanlış yazımı ile ilgili yarım varak açıklama yapıp, yanlışlığın sebeplerini araştırır ve şunları söyler "***El-ḳıṭʿa fī baḥri'l-kāmili'l-mużmerü'l-muḫallaʿ*** *egerçi bu baḥre görülen nüsḫa-yı Şāhidīniñ mecmūʿında kāmil muḳaṭṭaf diyü yazılmışdur keẕālik hāmiş-i nüsḫa-yı Şāhidīde yazılan ḳıṭʿalarda ḳıṭʿa*

Şekeri ḫacil ḳılıpdur lebiñ nebātı ḳandi
İre[li] ṣaçıñ nesīmi ḳo ʿabīr-i misk utandı

Mütefāʿilün feʿūlün mütefāʿilün feʿūlün
Buña kāmil-i muḳaṭṭaf didiler iy cān efendi

ḳıtʿasın yazarlar aġrebdür ki baʿżılar bu ḳıṭʿaları nāẓıma isnād iderler lākin ketb-i ʿarūżda ḳaṭf müfāʿaletüne maḫṣūṣdur ve kāmile ḳaṭf dāḫil olduġı ḳaṭʿā bulunmamışdur (…) bu kāmil her ne ḳadar ʿillete dāḫil olursa yazup ḳaṭʿā ḳaṭf ḳatmamışdur (…) kāmil muḳaṭṭaf olmaġıla bir ṭarīḳ ile mesāġ bulunmamuşdur **ẓann olunur ki bu ḫaṭā nāsiḫ-i evvelde olup baʿdehū mütefaṭṭın olmaġıla mütebāʿiş olunmuş ola yāḫud iḥtimāldür ki aşlında baḥr-i vāfir muḳaṭṭaf olup ḳıṭʿa-i mezbūrı taḳṭīʿde tekellüfe muḥtāc olmaġıla kāmil naḳl itmiş olalar** *fi'l-ḥaḳīḳa kāmil vāfire vāfiri kāmile naḳl olunmaḳ ḳāʿidelerindendür mütefāʿilünde ʿilünden bidāʾ itmekle ki ʿilün mütefā olup müfāʿaletün veznine dāḫil olur müfāʿaletünde ʿaletünden bidāʾ olunmaġıla ki ʿaletün mefā olup mütefāʿilün veznine girer ammā bu kāmile naḳl olunmazdan muḳaddem ḳaṭf ʿārıż olup müfāʿaletün feʿūlün müfāʿaletün feʿūlün olduḳdan ṣoñra (…) ṯānī kāmile yaʿnī müfāʿaletünler mütefāʿilünlere naḳl olunmuş ola lākin bu ṭarīḳ ḳāʿideye muvāfıḳ mıdır maʿlūmumuz olmadugında kāmil mużmer ve muḫallaʿ dinilmek münāsib görülmüşdür pes imdi ḫaşv-ı*

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 52b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 248a.

evvel ile ʿarūża evvelā iżmār baʿdehū iḫlā daḫil olmuşdur (…) naẓīreniñ ʿamīmlerindendür ki bu vażʿ-ı küstaḫīden ʿafvidüp mümkin mertebesi taʿmīm ü termīm ile taṣḥīḥ buyuralar"[1] Bu arada aruza dair bilgilerin ve açıklamaların da verildiği görülür.

Şerh yöntemi bakımından Cemâlî aslında geleneğin takipçisidir diyebiliriz. Tuhfe-i Şâhidî'de eserin isminin verildiği beytin şerhi genel hatlarıyla şerh metodunu ortaya koyar: "***Çü elṭāf-ı Ḫudā gösterdi itmām * Didim ben daḫı Tuḥfe Şahidī nām*** *çü żamm-ı cīm-i ʿacemī ve vāv-ı resmīyle çünkiden muḫaffef Fārsī edāt-ı taʿlīldür ve Türkīde daḫı istiʿmāl olunur ʿArabīde lām gibi elṭāf luġatde luṭfuñ cemʿidür luṭf żamm-ı lām ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve fā ile beşinci bābdan maṣdardur Türkçe yumşaḳluḳ Fārsīde feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ve yā-yı maṣdarī ile nermī dinür bunda feyyāż-ı muṭlāḳdan tevfīḳ maʿnāsınadur Türkçe oñarmaḳ Fārsīde sāz-kār kerdānīden dinür sāz sīn ve elif ve zā-yı muʿceme ile Türkçe düzici ve kār kāf-ı ʿarabī ve elif ve rā-yı mühmele ile Türkçe iş ve kerdānīden feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve elif ve nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ve nūn ile müteʿaddī maṣdardur Türkçe itdürmek dinür itmām kesr-i hemze ile ifʿāl bābından maṣdardur Türkçe bitmek ve bitürmek Fārsīde feṭḥ-i hemze ile encāmīden dinür tuḥfe beyān olundı āḫırında hemze-i mücteliibe ki maḥall-i ḥareke-i iżāfetdür żarūret-i vezn içün ḥaẕf olunmuşdur taḳdīri Tuḥfe-i Şāhidīdür Şāhidī şāhid şīn-ı muʿceme ve elif ve kesr-i hā-yı hevvez ve dāl-i mühmele ile lafẓ-ı ʿArabīdür bi-maʿnā maḥbūb bunda maḳṣūd maḥbūb-ı ḥaḳīḳī olan cenāb-ı Kibriyā celle şānehūdur āḫırında yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbetdür pes Şāhidī maḫlaṣ-ı muṣannifdür ki kendüni Mevlā-yı Müteʿāle ʿaşḳ yönünden nisbet itmiş ola yāḫud ıṣṭılāḥ-ı ṣūfiyyede şāhid "yaḥdurü'l-ḳalbe min eşeri'l-müşāhedeti ile muʿarrefdür bu iʿtibārıla nisbet eylemiş ola nām nūn ve elif ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ad ʿArabīde kesr-i hemze ile ism dinür pes Tuḥfe-i Şāhidī mecmūʿını bu kitāba ad virdim dimek olur taḳṭīʿü'l-beyt* ***çüelṭāfı*** *mefāʿīlün fānıñ kesresi ki ʿalāmet-i iżāfetdür işbāʿ ile oḳunmaḳdan bir yā tevellüd ider* ***ḫudāgöster*** *mefāʿīlün gösterden vāv sāḳıṭdur* ***diitmam*** *feʿūlün diden yā itmāmdan elif terk olunmuşlardur* ***didimbenda*** *mefāʿīlün didimden yā gitmişdür* ***ḫıtuḥfeşā*** *mefāʿīlün ḫıdan yā gitmişdür* ***hidīnam*** *feʿūlün nāmdan*

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 138a-138b.

elif metrūkdür"[1] Görüldüğü üzere Cemâlî öncelikle şerh edeceği beyti verir ve ardından beyti kelime kelime şerh eder. Şerh ettiği kelimenin öncelikle hareke kayıtlarını veren şârih, bunu yaparken karışıklığa sebebiyet vermemek için harfleri ya ebced hesabındaki karşılığıyla ya da 'acemî' veya 'arabî' oluşlarına göre tarif eder. Daha sonra şerh ettiği kelime hangi dildense onu söyler, kelime eğer Farsçaysa sırayla önce Türkçe sonra Arapçadaki karşılklarını, eğer Arapça ise önce Türkçe sonra Farsçadaki karşılıklarını verir. Ancak bazı durumlarda nadiren de olsa Arapça ya da Farsça kelimenin önce verildiği görülmektedir. Türkçe kelimeler nadiren şerh edilmiştir. Şerh metninde Türkçeye yerleşmiş herkesin anladığı bildiği Arapça ve Farsça kelimelerin bazılarını da Türkçe olarak verilir ancak Cemâlî'nin bazı kısımlarda Şâhidî'ye itirazları vardır : "*nāẓım-ı merḥūm lafẓ-ı kerpici şöhretine binā'en Türkī maḳāmında ẕikr itmişdür zīrā kerpic daḫı Fārsīdür*"[2] Şârih kelimenin öncelikle sözlükteki karşılığını sonra eğer varsa ıstılahtaki anlamını verir. Son olarak beytte kasdedilen anlamı 'bunda murād/maḳṣūd .....' dır şeklinde verir.

Cemâlî beytte şerh edeceği kelimeleri bitirdikten sonra beytin takti'ini verir. Takti'lerin verildiği kısımlarda aruz imlasına dikkat edildiği ve buna dair bilgilerin "***hidīnam*** *feʿūlün nāmdan elif metrūkdür*", "***ġıbeñ*** *feʿūl bānıñ fetḥasıñ işbāʿdan gūyā bir yā ḥāṣıldur*", "***nāvidān*** *fāʿilün vāv müteḥarrik oḳunmaḳ gerektür*" örneklerinde olduğu gibi sıralandığı görülür. İkinci ve üçüncü örneklerde medli okunuştan bahsedilmektedir. Takti'lerde dikkat çeken bir diğer husus takti'de söylenişin esas alınmış olmasıdır, meselâ sert ünsüzle biten bir kelimeden sonra ünlü gelmişse beytte kelime sert ünsüzle yazılmasına rağmen "***Leb ṭudaḳ u ruḫ yañaḳ çeşm ü göz ü rūy yüz*** *taḳṭīʿü'l-beyt* ***lebṭudaġu***" örneğinde olduğu gibi takti' sırasında ünsüzün yumuşatılmış şeklinin yazıldığı görülür. Takti'lerle ilgili değinilmesi gereken bir diğer mesele tek düzeliği kırmak için seçilen farklı kelimelerdir *"ḥaẕf olunur, metrūkdür, sāḳıṭdur, gider, uçar, kaçar*" vb. ve daha ilginç olanı "***bıraḳmaḳ*** feʿūlün bıraḳmaḳdan elif bıraġılur"[3], "***ḳalḳmaḳuek*** fāʿilātün ḳalḳmaḳdan elif ḳalḳup"[4] örneklerinde olduğu gibi takti'i verilen kelimeyle uyumlu kelimeler seçmiş olmasıdır.

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 37b-38b.

[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 67b.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 90a.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 229b.

Cemâlî şerh ettiği eserin "sebeb-i telif" bölümünün nerede başladığını "***Pes andan şoñra bil merḥūm u maġfūr * Ḫudāyī ol kemālatıla meşhūr*** *pes fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe şoñ ve ard ve eñse bi-maʿnā̲ ḳafā ve ʿArabīdeki fā-yı cezāiyye maʿnā̲larına gelür bunda ʿArabīde ammā baʿd dinilen maḥalde getürilmişdür pes ez-ān taḳdīrindedür andan şoñra dimek ile tefsīr ve teʾkīd ider*"[1] ifadeleri ile belirtir.

Şârih Farsça kelimelere Türkçe karşılıklar verirken titiz davranmıştır. Şerhin kelime türetme konusunda bugüne tesir etmesi gerektiğini düşündüğümüz özelliklerinden birisini şu örnekle açıklayabiliriz: "***müseddes*** *żamm-ı mīm ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve dāl-i mühmele-i müşeddede ve yine sīn-i mühmele ile tefʿīl bābından ism-i mefʿūldür Türkçe* ***altılanmış*** *dimek olur bu baḥriñ eczāsı bunda altışar istiʿmāl olundıġıçün müseddes dinilmişdür ve bunda müṣemmen yaʿnī sekizer olmaḳdan iḥtirāz içün*" Bugün sözlüklerde müseddes kelimesinin karşısında "altıya çıkarılmış, altı kısımdan meydana gelmiş"[2] ifadelerini görürüz ancak şârih bunu bir sıfat fiil ekiyle çözmüştür.

Cemâlî aynı zamanda kelimelerin etimolojisiyle de ilgili yorumlar yapmıştır meselâ kef-kir kelimesini şu şekilde şerh etmiştir: *"Türkçe kepçe dimekle meşhūrdur egerçi kepçe daḫı Fārsīdür ki kep bā ile kef gibidür zīrā bā ile fā beyninde tebādül vardur lafẓ-ı çe fetḥ-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı resmī ile edāt-ı taṣġīrdür Türkçe küçücek dimekdür çendān bu mānāya münāsib degildür lākin çe hā-yı aṣliyye ile çendden muraḥḥam olup çegende maʿnāsına olıcaḳ vaṣf-ı terkībī olup köpük ṭamladıcı dimek olsa cāʾizdür el-ḥāṣıl bunda Türkī lafẓ olmaḳ üzre getürilmişdür*"[3] Şerhte bugün bizim kullanmadığımız, unuttuğumuz fiillerden isim türetildiğini görürüz : "***ārāste*** *elif-i memdūde ile ile Fārsī ism-i mefʿūldür ārāst māżīsinden müştaḳḳdur maṣdarı ārāsten Türkçe bezenilmiş* ***ṭonanılmış*** *ʿArabīde żamm-ı mīm ile müzeyyen dinür*"[4] Şârih, elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm" olarak adlandırdığımız bilek kelimesini "***eriş*** *fetḥ-i hemze ve kesr-i rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe bilek ki Menteşe lisānı üzre* ***eliñ parmaḳ uclarından dirsege varınca olan ʿużuv*** *ki Türkīde elif-i memdūde ile arış dirler* ***keẕā fi'l-***

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 13a.
[2] Ferit Devellioğlu; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 1999, s.739.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 79b.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 94b.

ʿAbdü'l-ḳādir *ʿArabîde kesr-i ẕāl-i muʿceme ile zirāʿ dirler keẕā* ***fi'l-Ferheng-i Cihāngîrî merḥūm Şeyḫ Baba Niʿmetullāh*** *bāb-ı rā-yı meftūḥa yazup eriş ʿArabîde ḳışāş ve diyet maʿnāsına ve kesr-i rā ile erişden muḥaffef olup ẕiraʿ maʿnāsına ve bilek ve ḳol dimiş bu ḳol iḳtiżā ider ki nāẓım-ı merḥūm bildikden murādı maʿrūf bilek ola ki ʿArabîde żamm-ı rā-yı mühmele ile ve sükūn-ı sîn-i mühmele ile ve ġayn-ı muʿceme ile rusġ dirler lākin* ***Tercümānü'l-Luġa ve Meşāriʿ****de rusġ luġatini yazdıḳda ḥurde-i dest yaʿnî peyvend-i dest dinilmiş ve ẕirāʿ yazılan yerde arış ile beyān olunmuş*"[1] birkaç sözlükteki anlamlarıyla birlikte açıklar.

Terlemek fiilini ise şu şekilde açıklar: *"ḫoy-kerde ḫoy ḫā-yı muʿceme imāle-i żamme ve vāv-ı resmî ile mey ve ney vezninde Fārsîdür Türkçe der yaʿnî vücūduñ ḳıl diplerinden ṭaşra çıḳan ṣu ki ḳaṭreler ʿArabîde ʿayn ve rā-yı mühmeleteyniñ fetḥalarıyla ʿaraḳ dinür kerde fetḥ-i kāf-ı ʿarabî ile māżîden ḳısmdur Türkçe eylemiş pes ḫoy-kerde Türkçe* ***der eylemiş*** *yaʿnî* ***derlemiş*** *dimek olur*".[2]

Şârih kelimelerin yanlış kullanımıyla ilgili de yorumlar yapıp doğru şekilleri hakkında fikirler ileri sürer: "*berz-ger Türkçe ekinci yaʿnî çiftçi dimekdür ʿArabîde zāriʿ ve ḥāriṣ dinür egerçi baʿżılar ẕā-yı muʿcemeyi taḳdîm ile bezr-ger yazup toḫum maʿnāsınadur dimişler lākin bu maʿnāya ʿāmm olup her toḫum ekene şāmil olur bu maḳāma münāsib olan ise çiftci maʿnāsına olmaḳdur pes zā-yı muʿcemenüñ taḳdîmiyle ṣaḥîḥdür*"[3].

Cemâlî'nin kelimelerin okunuşuyla ilgili açıklamalar yaparken belâgat bilgilerinden yararlandığı görülür: "*bebîn bā ḥarf-i teʾkîd egerçi bunda bu bā meksūr oḳunmaḳ muḫtār-ı ẓurafādur lākin bunda mā-baʿdı daḫı bā ve meksūr olmaġıla bāʾeyn-i kesreteyn ile oḳumaḳ telaffuẓda ṣıḳlet îrāṣ eyledügiçün mażmūm oḳunmaḳ evlādur*"[4] Bu da şerh metinlerinin de tıpkı manzum sözlük metinleri gibi çocuklara fesahat ve belâgate uygun, güzel konuşma ve maksadı güzel ifade etme melekesinin kazandırılmasının, konuşma ve kitabette akıcılık sağlanmasının arzu edildiğinin göstergesidir.

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 121b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 85a-85b.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 70a.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 154b.

Genellikle Şâhidî'yi kelimelere anlam verişi bakımından destekler görünürken, Cemâlî'nin bazı noktalarda Şâhidî'ye itirazları olduğunu görürüz: "*nizār kesr-i nūn ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe arıḳ ki ince ola egerçi nāẕım-ı merḥūm maʿlūmiyyetine binā'en lāġar ile nizār beyninde farḳ göstermemişdür lākin luġatlerde lāġır arıḳ ve nizār arıḳ ve ince diyü ḳayd olunmuşdur*"[1].

Şârih şerh ettiği kelime ile ilgili olarak gramer kurallarından bahseder ve bu kuralları "kâide" ya da "fâide" diyerek açıklar: "*ḳāʿide bir lafẓ-ı ʿArabīnüñ ki āḫırı elif ola ol elif gerek kendü ṣūretinde yazılsun ʿĪsā gibi gerek yā ṣūretinde yazılsun ʿĪsā gibi ʿAcem anı kendü lisānında istiʿmāl itdikde taṣarruf idüp mā-ḳabli meksūr etmekle resmen ve lafẓen yā ile istiʿmāl ider nitekim tefʿīl ve tefāʿīl bāblarında şol maṣādırıñ ki āḫırınıñ mā-ḳablini ʿArab meksūr oḳuyup ve yā ile istiʿmāl ider temennī gibi ʿAcem bunlarda daḫı taṣarruf idüp yānıñ mā-ḳablini meftūḥ oḳuyup lafẓen ve resmen elif ile istiʿmāl ider temennā dir meṣelā faẓbıṭ*"[2] ve "*ḳāʿide bir kelime-i Fārsiyyenüñ ki evveli elif-i memdūde ola anuñ evveline bā-yı teʾkīd bā-yı istiḳbāliyye yāḫud mī-yi nāhiye yāḫud nūn-ı nāfiye yāḫud bir lafẓ-ı āḫar getürüp bunlardan biri ile terkīb ideler ol hemzeyi yāya tebdīl idüp ve eger āḫırı yā olmuş olursa li-defʿi'ṣ- ṣıḳle elbette yāyı ḥaẕf iderler meṣelā āyed mużāriʿinden beyāyed dinür āy emrinde beyā dinür ki emr-i yādur ve ḳıss ʿaleyhi'l-Bevāḳī faḥfaẓ*"[3] örneklerinde olduğu gibi ve kuralların ezberlenmesi gerektiğini söyler.

Şerh metnine genel olarak bakıldığında üslub bakımından bir konuşma havası hissedilmektedir. "intehâ, fahfaz, fazbıt, kemâ merre mirâren, kemâ büyyine" vb. Arapça ibarelerinin kullanılışı ve "*bu dilde āḫırı maʿṭūfun ʿaleyh ḥurūf-ı meddin biri olmaḳ var ḥurūf-ı meddiñ ġayrı olmaḳ var eger ḥurūf-ı medden elif veyāḫud vāv olursa ḥarf-i ʿaṭf ki Fārsīdür ancaḳ vāvdur mażmūm oḳunur pārsā ve ṣūfī ve mīnū ve nūr gibi ve eger yā olursa ol yānıñ mā-ḳabli mefṭūḥ olmaḳ var meksūr olmaḳ var*"[4] ifadeleri bizim bu görüşümüzü destekler mahiyettedir. Eser klâsik bir eser tertibine uymamış olsa

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 246a.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 6b.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 58b.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 4a.

ve müellifin "*…bundan aḳdem bu yādigār-ı bī-naẓīriñ bi-ḥasbi'l-miḳdār elfāẓ-ı ġarībesini iẓhār ile bu ḥaḳīri tesvīde iḳdār idüp lākin teşbīṭ-i mevānīʿ-i keşīre sebebiyle tebyīżinde ihmāl ile teḳāsül olınmaġın yigirmi beş sāleden mütecāviz zemāndur ki evrāḳ-ı ṣandūḳa-i nisyānda pinhān idi (…) iş bu sene-i mübārekede tebyīże iḳdām olınmaġın itmām müyesser oldı*"[1] ifadeleri eserde yer almasa idi bu eser için "bir medrese hocası ders anlatırken öğrencilerin tuttuğu notlardır" denilebilirdi.

Şerhte Cemâlî'nin pek çok eserden bahsettiğini ve faydalandığını görürüz. Bunlardan en önemlileri Sûdî Efendi'nin Bostan ve Gülistân'ı, Molla Câmî'nin Sohbetü'l-Ebrâr'ı, Abuşka Lugati, ʿAbdü'l-Kâdir-i Bağdâdî'nin Tercümân'ı, Kara Pîrî'nin Tercümânü'l-Luga'sı, Mukaddimeti'l-Edeb, Ferheng-i Cihângîrî, Müşkilāti'l-Meşnevî, Tercümânü'ṣ-Sıḥâḥ, Meşâriʿ, ʿArûzi'l-Vâḥidi't-Tebrizî, Vesîleti'l-Maḳâṣıd, Muġrib, Daḳâyıḳu'l-Ḥaḳâyıḳ, Miftâḥi'l-Luġa, Evżâḥi'l-Meṣālik, Evveliyâti'l-ʿAli, Bezzāzīye Miʿyâr, Ferâhî, Surûrî, Ḳâfiyeci ve Aḫterî Lugatı ve tabiî ki Mesnevî-i Şerîftir. Bu isimler şârihin aldığı eğitimin ve sahip olduğu kültür seviyesinin de göstergesi olmalıdır.

Cemâlî eserini *"ḥātime hezār u ṣad hezār ve bī-ḥadd ü bī-şumār ḥamd ü minnet ol Ḫālıḳ u Perverdigāra ki bundan aḳdem bu yādigār-ı bī-naẓīriñ bi-ḥasbi'l-miḳdār elfāẓ-ı ġarībesini iẓhār ile bu ḥaḳīri tesvīde iḳdār idüp lākin teşbīṭ-i mevānīʿ-i keşīre sebebiyle tebyīżinde ihmāl ve tekāsül olınmaġın yigirmi beş sāleden mütecāviz zemāndur ki evrāḳ-ı ṣandūḳa-i nisyānda pinhān idi "felillāhi'l-ḥamdü ve'l-minnetü el umūr merhūnetün bi-evḳātihā"*[2] *mışdāḳınca ile iş bu sene-i mübārekede tebyīże iḳdām olınmaġın itmām müyesser oldı nāẓır olan erbāb-ı ʿafvdan mercūdur ki ḳuṣūr ve ʿuyūbun mümkin olduḳça setr ü maḥv buyuralar li nāmıḳıhi'l-ḥaḳīr*

Ḥamdülillāh himmet-i merdān ile
Oldı tebyīże muvaffaḳ çün faḳīr

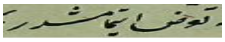
Diledim ki kütb idem tārīḫini
Tā ki iḫvāna ola żabtı yesīr

İtdi dilde sırr-ı nāẓımdan ẓuhūr
Beyt-i dībācede ki bu nüh naẓīr

[1] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 327b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 327b.

Yaʿni bāyı nūna naḳl ile didim
"Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe-Mîr"[1]

diyerek bitirir.

Şerhle ilgili olarak bahsedilmesi gereken bir diğer husus ise eserin imlâ husûsiyetleridir. Genel olarak bakıldığında klâsik Osmanlı imlâsına uyulan eserde Eski Anadolu Türkçesi imlâ özelliklerine de rastlanmaktadır. "vāv ṣūretinde yazılur ve gāh olur ol hemzeyi ḥaẕf iderler"[2] örneğinde hemzeyi kelimesi şeklinde yazmış yani hemzeyi "y + akkuzatif" olarak düşünmüştür. "lākin kāfıñ ḥarekesine taʿarruż itmemişdür"[3] örneğinde itmemişdür kelimesini şeklinde yazmıştır. Eser sadece imla olarak değil "Türkçe muṭlaḳ yaġġan ve yaygıcı"[4] ve "arpa bitdikde henüz olmadın kesüp atlara yidürürler"[5] örneklerinde olduğu gibi bazı eklerin kullanılışı bakımından da Eski Anadolu özellikleri gösterir.

2. Nüshalarının Tavsifi ve Şeceresi

Kataloglardan ve internetten yapılan taramalar sonucunda Tuhfe-i Mîr'in on beş nüshasını tespit edebildik. Bu nüshalardan yurt dışında bulunan üçüne kütüphane imkânları müsait olmadığı için ulaşamadık. Diğer nüshaların tamamının cd'lere kaydedilmiş şekilde görüntülerine ulaştık. İlmî metin neşri için nüsha tavsiflerinin ne kadar önemli olduğu malumdur, ancak kütüphanelerde artık eserler okuyucuya çıkarılmadıkları için günümüz şartlarında eseri elimize alıp kendimizin tavsif etme gibi bir imkânımız kalmamıştır. Bu nedenle biz de nüsha tavsiflerini kataloglarda verilen bilgilerle elimizdeki görüntülerden birleştirerek yapmaya çalıştık, bu tavsifleri dipnotlarda verdik.

Eserin

[1] اوله کم مقبول اوله نو تحفه میر H. 1101/ M. 1690. Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 327b.
[2] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 11a-11b.
[3] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 271a.
[4] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 54a.
[5] Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477, vr. 57b.

1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdatlı Vehbî Kütüphanesi No. 1769'da 'Hâzâ Kitâb-ı Tuhfe-i Mîr',[1] (BV)
2. Erzurum İl Halk Kütüphanesi No: 25 Hk. 23984'te 'Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî',[2] (E)
3. Millî Kütüphane 06 Mil. Yz. A. 2829'da 'Tuhfe-i Mîr',[3] (M)
4. Burdur İl Halk Kütüphanesinde No. 15 Hk 2011'de 'Tuhfe-i Mîri'[4](Bu)
5. Nuruosmaniye Kütüphanesi 4756'da 'Tuhfe-i Mîr'[5] (NO)
6. Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi No. 571'de 'Tuhfe-i Mîr'[6], (H)

---

[1] Hâzâ Kitâb-ı Tuhfe-i Mîr, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdatlı Vehbî Kütüphanesi No: 1769. 150 varak, her sayfada 19 satır. Başı: Hāẕā Kitāb-ı Tuḥfe-i Mîr ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferînende-i bî-enbāz ve Āmürzende-i her ẕî-niyāza ki... Son: ...Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mir Kātibe her kim eylerse duʿā * Eyleye raḥmet Ḫudā yādıñ aña * Ḥāfıẓ İbrāhîm bin Ḫüseyin bin Maḥmūd ġaffarllāhu lehu vaḳd-i füruġü'l-kitāb min kātibihi fî yevmi's-sābiʿ ilā vaḳti'l-ʿaṣr fî şehr-i recebi'l-evvel ilā yevmi'r-rābiʿ Yazı yazdım yādigār oḳuyup yazmaḳ içün * Oḳuyan yazana duʿā-yı keşîr ḳılamḳ içün1193

[2] Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî, Seyyid Mehmed Cemâlî b. Abd el-Bâkî Pîrî-zâde, Erzurum İl Halk Kütüphanesi No: 25 Hk. 23984. Kuş filigranlı kâğıt, çaharkuşe meşin kahverengi sahtiyan sırtı bez kaplı, mıklebler ve cedveller kırmızı, serlevha müzehheb 1a da aşir gülü var. İlk 2 sayfa cetvelleri yaldızlı. 220x160-170x115 mm, her sayfada 25 satır, 103 varak, Talik yazı. Baş: Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥîm Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferînende-i bî-enbāz ve Āmürzende-i her ẕî-niyāza ki... Son: ...Ḥamdülillāh himmet-i Merdān ile * Oldı tebyîże muvaffaḳ çün faḳîr * Diledim ki kütb idem tārîḫini * Tā ki iḫvāna ola zabtı yesîr * İtdi dilde sırr-ı nāẓımdan ẓuhūr * Beyt-i dîbācede ki bu ne naẓîr * Yaʿni bāyı nūna naḳl ile didim * Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr te'lîf-i tuḥfe 1137. bkz. www.yazmalar.org

[3] Tuhfe-i Mîr, Pîrî Mehmed b. Abdulbâkî el-Cemâlî, Millî Kütüphane No: 06 Mil. Yz. A. 2829. Üzüm salkımı taç filigranlı kâğıt, Sırtı ve dört kenarı kahverengi meşin, kapakları ebru kağıt kaplı, miklebi düşük mukavva cilt, Sözbaşları kırmızı, 212x155 - 175x115 mm, her sayfada 21 satır, Nesih kırması yazı. Baş : Hāẕā kitāb-ı şerḥ-i Şāhidî es-Seyyîd Meḥmed bin es-seyyîd ʿAbdü'l-bāḳî Pîrî Paşa-zāde el-Cemālî ism-i kitāb Tuḥfe-i Mîr Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥîm Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferînende-i bî-enbāz ve Āmürzende-i her ẕî-niyāza ki... Son : Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr temmetü'l-kitāb bi-ʿavnillāhi'l-meliki'l-Vehhāb (...) Seyyîd ʿAbdü'l-laṭîf ʿuşşāḳî ġafarallāhu ẕünūbehümā āmîn 1198 sonrasında ebecd hesabı ve üçgen şekilde yazılmış Arapça dua vardır. bkz. www.yazmalar.org.

[4] Tuhfe-i Mîri, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî, Burdur İl Halk Kütüphanesi No: 15 Hk 2011. Suyolu filigranlı kâğıt, Kenarları kahverengi meşin, mıklebli, deffeleri ebru kâğıt kaplı, mukavva bir cilt, Söz başları ve cetveller kırmızı, 265x160-195x85 mm, her sayfada 27 satır, 68 varak, Talik yazı. Metin sondan eksiktir. Baş: Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥîm Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferînende-i bî-enbāz ve Āmürzende-i her ẕî-niyāza ki... Eser şuanda Konya Bölge Yazma eserler Kütüphanesendedir. www.yazmalar.org.

[5] Tuhfe-i Mîr, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî, Nuruosmaniye Kütüphanesi No: 4756. 327 varak, her sayfada 19 satır. Baş : Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥîm Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferînende-i bî-enbāz ve Āmürzende-i her ẕî-niyāza ki... Son : temmeteti'l-kitābi'l-şerḥi'l- Şāhidî bi-ʿavni'l-lāhi'l-Melikü'l-Vehhāb ketebe bi hāẕihin nüsḫati ʿabdü'l-żaʿîf el-müẕnibü el-muḥtāc ilā raḥketillāhi teʿālā Süleyman Erzurımî ġaffarallāh ve li vālideyhi ve'l-cemʿîül müʿminîn bi hürmetihi seyyedi'l-mürselîn āmîn yā Muʿîn ḳad temme fî hāẕihin nüsḫa fi'l-yevmi's-sefer fi vaḳti'ẕ-ẓuhūr sene sebʿun ve erbaʿîne miʾe ve elf '1147'

[6] Tuhfe-i Mîr, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî, Süleymaniye Kütüphanesi : Halet Efendi No: 571. 145 varak, her sayfada 25 satır. Baş : Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferînende-i bî-niyāz ve Āmürzende-i her ẕî-niyāza ki... Son: ...Ḥamdülillāh himmet-i Merdān ile * Oldı tebyîże muvaffaḳ çün faḳîr * Diledim ki kütb idem tārîḫini * Tā ki iḫvāna ola zabtı yesîr * İtdi dilde sırr-ı nāẓımdan ẓuhūr * Beyt-i dîbācede ki bu ne naẓîr * Yaʿni bāyı nūna naḳl ile didim * Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr te'lîf-i Tuḥfe 1127 tārîḫ-i itmām-ı Tuḥfe 1134.

7. Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa No. 1477'de 'Tuhfe-i Mîr fî Şerhi Tuhfe-i Şahidi'[1], (NP)
8. Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail 658'de 'Hâzâ Şerh-i Şâhidî'[2]

olmak üzere Türkiye'de toplam sekiz nüshası vardır. Yurt dışında ise

9. Almanya Milli Kütüphanesinde Ms.or.oct.1046 Staatsbibliothek'de Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî[3] (A)
10. Makedonya Millî Kütüphanesi No. MST II 126'da Tuhfe-i Mîr[4]
11. Mısır Milli Kütüphanesi Lugatı Türkî Talat 3'de Tuhfe-i Mîr[5]
12. Mısır Milli Kütüphanesi Lugatı Türkî Talat 33'de Tuhfe-i Mîr[6]
13. Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No: R-744'de Tuhfe-i Şâhidî Şerhi[7] (B_1)

---

[1] Tuhfe-i Mîr fî Şerhi Tuhfe-i Şahidi, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî, Nafiz Paşa No: 1477. 327 varak her sayfada 17 satır. Baş : Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferīnende-i bī-enbāz ve Āmürzende-i her ẕī-niyāza ki... Son: Ḥamdülillāh oldı çün tebyīżi tām * Ḳala benden baʿd ezīn bu yādigār * Ḥamd ü şükr iledür tārīḫ fihümā * Ḳıldı Ḥaḳ çün luṭfıla itmām-ı kār 1128 vaḳf temmetü'l-kitāb bi-ʿavnilllāhi'l-Meliki'l- Vehhābi el-Müfteġıri illallāhi'l-Vedūdi bi yedi eżʿafil ibādi'l-faḳīr Aḥmed bin Muḥammed ġaffarallāhu zünūbehüma fi'l-yevmi'l-iṣneyn min vaḳti'l-aṣrı fi'l-yevmi'ṣ-ṣāmin ve'l-ʿışrīne min zilḳādeli'ş-şerīf senete ṣemānin ve semāmīne ve miʾe ve elf 1188

[2] Hâzâ Şerh-i Şâhidî, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî, Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail No: 658. 78 varak, satır sayıları muhtelif. Baş Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm Be-nām-ı Ḥālıḳ u Ḥayy u Tüvānā... Son : Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr 1127.

[3] Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî, Almanya Milli Kütüphanesi No: Ms.or.oct.1046 Staatsbibliothek. 215x145-145x75 mm., 442 varak, her sayfada 17 satır, nesih yazı. Baş : Tuḥfe-i Mîr Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferīnende-i bī-enbāz ve Āmürzende-i her ẕī-niyāza ki...Son : Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe mîr 1311, bkz.www.yazmalar.org.

[4] Tuhfe-i Mîr, Es-Seyyid Muhammed Cemâlî bin Seyyid Abdulbâkî Cemâlî, Makedonya Millî Kütüphanesi No: MST II 126, Te'lif tarihi 1127, yazım tarihi 1169; yaprak sayısı 154, ölçüleri 207x148-150x85 mm. 22 satır, nesih yazı, 1b varağı müzehheb, sırtı deri, mıklepli karton ciltlidir. Eser 1b-146b varağındadır. 147a'da ilgisiz birkaç not, 153a'ya kadar boş, 154b-155a varağında ilgisiz notlar vardır. Eserin 1b-2b varağında bazı bilgiler verilir. Buna göre yazar, Eş-şeyh Hasan Efendi'den teallum ederken Lugât-ı Şâhidî'yi okuduklarında murakabe esnasında bir takım sorular sorar. Lugât-ı Şâhidî'nin çok güzel ve faydalı bir kitap olduğu, ancak bazı lâfızlarının tashîhe ve şimdi terkedilmiş tabirleri aslına uygun olarak açıklığa kavuşturmak gerektiğine karar verirler. Bundan hareketle yapılan esere yazar Tuhfe-i Mîr adını koyar. Eserde başlıklar ve bazı alıntılar kırmızı mürekkep ile yazılmış, yer yer der-kenar vardır.

[5] Tuhfe-i Mîr, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî, Mısır Milli Kütüphanesi No: Lugatı Türkî Talat 3 145x205 mm., 200 varak, her sayfada 23 satır, nesih yazı. bkz. www.yazmalar.org.

[6] Tuhfe-i Mîr,Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî, Mısır Milli Kütüphanesi No: Lugatı Türkî Talat 33, 145x212 mm., 177 varak, Her sayfada 21 satır, talik yazı. bkz. www.yazmalar.org.

[7] Tuhfe-i Şâhidî Şerhi, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî, Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No: R-744 210x150 mm, 329 varak, her sayfada 21 satır, talik yazı. Baş : Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferīnende-i bī-enbāz ve Āmürzende-i her ẕī-niyāza ki... Son : Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr 1150. bkz. www.yazmalar.org.

14. Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No: R-3307'de Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî[1] (B_2)
15. Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No: R-3574'de Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî[2] (B_3)

olmak üzere yedi nüshası mevcuttur. Yani eserin bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla on beş nüshası mevcuttur. Bu nüshalardan sadece Mısır ve Makedonya Millî Kütüphanesi'nde bulunan nüshalara maalesef kütüphane imkanları el vermediği için ulaşamadık. Lalaismail 658'de kayıtlı olan nüsha metin olarak "Tuhfe-i Şahidi'nin ilk beytinin şerh edildiği yere kadar" eksiktir, kelimelerden önemli olanların alındığı diğerlerine yer verilmediğini de göz önüne aldığımızda nüshanın ders notu niteliği taşıdığı sonucuna ulaştık ve bu nedenle bu nüshayı şeceremizin dışında tuttuk.

Bizim bu nüshalar arasında şecere kurmaktaki maksadımız, metin neşrinin de asıl amacı olan, müellifin yazdığı orijinal nüshaya ulaşmaktır. En mükemmel metni vermek gibi bir amacımız yoktur. Biz tenkitli metin neşrini hazırlarken seçtiğimiz nüshaları yurt dışında bulunduğu için, el altında bulunduğu için, en eski tarihli nüsha olduğu için ya da yazısı güzel ve okunaklı olduğu için şecereye dâhil etme yoluna gitmedik. Konuyla ilgili çalışmaları bulunan araştırmacıların da[3] belirttiği üzere tenkitli metin neşirlerinin bir kısmı az önce belirtilen hususlar göz önüne alınarak şecereler kurulup, büyük çoğunluğu ise şecere kurulmadan yapılmaktadır. Orijinali bulma yolunda şecerenin ne derece önem arz ettiği erbâbınca mâlumdur.

[1] Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî, Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi R-3307 230x170 mm., 109 varak, her sayfada 25 satır, nesih yazı. Yaʿni bāyı nūna naḳl ile didim * Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr. bkz. www.yazmalar.org.

[2] Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî, Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî, Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi R-3574 210x130 mm., 244 varak, her sayfada 21 satır, talik yazı. Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferīnende-i bī-niyāz ve Āmürzende-i her ẕī-niyāza ki... Son : Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe Mîr. bkz. www.yazmalar.org.

[3] Ayrıntılı bilgi için bakınız: Atabey Kılıç; "*Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler*", I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, 8-10 Ekim 2003, KIRŞEHİR; I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, 8-10 Ekim 2003 Bildiriler,(Hazırlayan Yard. Doç. Dr. Ahmet GÜNŞEN) KIRŞEHİR 2004, s. 331-345.

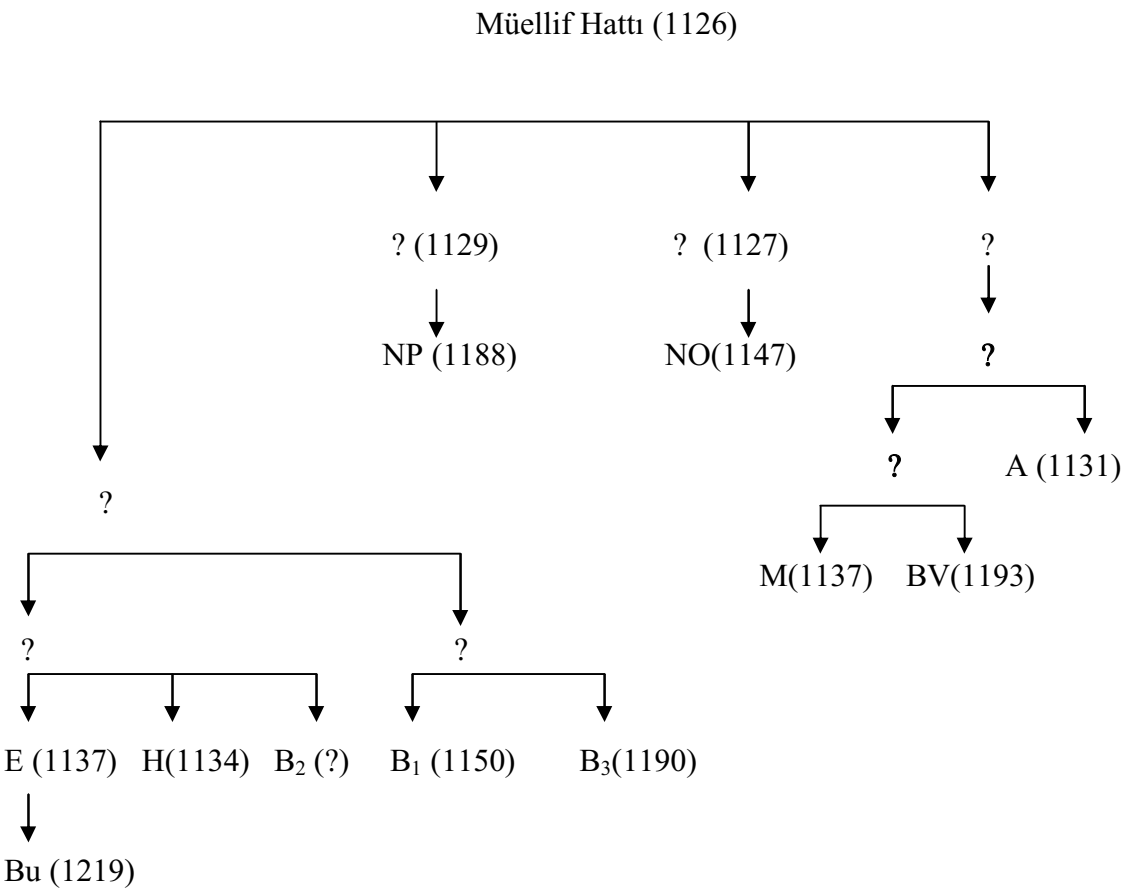
Elimizde bulunan nüshalardan hareketle Ahmet Ateş'in "Metin Tenkidi Hakkında"[1] yazısını da kendimize rehber edinerek metinlerin tam olup olmama durumunu, ortak hataların birleştiği kısımları ve ihtimaliyet prensibini de göz önünde bulundurarak bir şecere çıkarmaya çalıştık. Yurtdışında bulunan üç nüsha henüz elimize ulaşmadığı için sağlıklı ve kesin bir şecere ortaya konulamayacağı muhakkaktır. Bu nüshalar elde edildiği takdirde muhtemelen şecere baştan sona değişecek ve hâyliyle tenkitli metinde de değişiklikler söz konusu olacaktır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Lala İsmail nüshasını eksik olduğu için şecerenin dışında tutmuştuk. Metinler arasında karşılaştırma yaparken metin tamlığı bakımından Bağdatlı Vehbi ve Millî Kütüphane nüshaları beytlerin takti'leri arasında verilen aruz imlasına dair bilgileri bulundurmamaları bakımından bu nüshaların şecerede altlarda olduğu kesinleşmiştir. Diğer nüshalarda "taḳṭīʿü'l-beyt ***añakimva*** mefāʿīlün ***ridüpbukā*** mefāʿīlün hemze ve yā vāv sāḳıṭlardur ***'ināṭı*** feʿūlün ***yaratdıhem*** mefāʿīlün yaratdıdan elif sāḳıṭdur ***memātıhem*** mefāʿīlün ***ḫayātı*** feʿūlün" şeklinde olan takti' beytlerinin şerhleri bu nüshalarda "taḳṭīʿü'l-beyt ***añakimva*** mefāʿīlün ***ridüpbukā*** mefāʿīlün ***'ināṭı*** feʿūlün ***yaratdıhem*** mefāʿīlün ***memātıhem*** mefāʿīlün ***ḫayātı*** feʿūlün" şekindedir. Bu iki nüsha tamlık bakımından A ile benzer özellikler göstermektedir. Ancak A'da bu iki nüshada bulunmayan bölümler de vardır, takti' beytlerinin bazılarında açıklayıcı bilgiler vardır ancak tam değildir. A müşterek hatalar ve metin tamlığı bakımından NO ile birlikte gitmektedir ancak, metin bakımından NO'ya göre eksiklikleri vardır.

Burdur nüshası metin olarak 65. varaktan sonrası eksik bir nüsha idi, ancak eserin baş kısmından yapılan karşılaştırmalar neticesinde E'den kopyalandığı anlaşılmıştır. E, H ve B_2 nüshaları kelimelerin hareke kayıtlarının verilmesindeki eksiklik bakımından hemen diğer nüshalardan ayırd edilmektedir. Meselâ diğer nüshalarda "*ḫorden żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür*" ibaresi bu koldan gelen nüshalarda "*ḫorden żammıla Fārsī maṣdardur*" şeklinde yer alır. Ancak bu nüshalarda takti' beytlerinin aruza dair açıklamaları mevcuddur. B_2 metin tamlığı hatta sayfa tertibi bakımından E ile aynılık göstermektedir ancak, istinsah kaydı olmadığı için biz şecerede onu hemen E' nin

[1] A. Ateş; "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman Münasebeti İle)", Türkiyât Mecmuası, C.VII-VIII, 1 (1942), s. 255.

yanına aldık. H de metin tamlığı bakımından E ile benzemektedir, ancak H'nin E'den ayrı kendine has hataları vardır. B_1 ve B_2'nin ise metin tamlığı bakımından yine E ile benzemelerine rağmen E'de olmayan kelimelerin hareke kayıtlarının bazılarını içermeleri bakımından E'nin gelmediği başka bir koldan geldikleri anlaşılmıştır. Kurulan bu şecereye göre tenkitli metni kurabilmemiz için Burdur nüshası hariç diğer bütün nüshaları kullanmamız gerekmekte idi. Ancak metinlerin tamlık bakımından durumlarını göz önüne aldığımızda tenkitli metni NP ve NO nüshalarından kurmamız gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. NP ve NO'nun doğrudan kopyalandıkları nüshalar olduklarını düşündüğümüz 1127 ve 1129 tarihli nüshalar eserin yazılış tarihine çok yakın tarihli nüshalardır. Sonuç olarak elimizde bulunan nüshalardan hareketle şecereyi şimdilik şu şekilde düşünebiliriz:

II. BÖLÜM : TENKİTLİ METİN

[NP NO 1b] 1 Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm[1] 2 Ḥamd-i nā-maʿdūd ol Āferīnende-i bī-enbāz ve Āmürzende-i her ẕī-niyāza ki 3 cūd[2]-ı iḥsānından[3] lisān-ı insānı cevāhir-i ḥurūf u kelīmāt ile terşīḥ 4 ve żamāyir-i merdānı zevāhir-i ṣunūf-ı elsine vü lüġāt[4] ile terḳīḥ idüp ḥall-i mürekkebāt-ı 5 bedāyiʿ ve ʿaḳd-i muṣannefāt-ı ṣanāyiʿde ser-efrāz ve kelime vü kelāmı tefehhüm ü tefhīm ile sāʾir-i 6 ḥayvānātdan mümtāz eyledi "fe-tebārekellāhu aḥseni'l-ḫāliḳīn"* ve dürūd-ı nā-maḥdūd 7 ol dürr-i yektā-yı ṣadef-i ṣıdḳ-ı deryā-yı maḥabbet ve gül-i raʿnā-yı ravża-i 8 ḫāṣṣü'l-ḫāṣṣ-ı ṣaḥrā-yı meveddet nūr-ı dīde-i kevneyn ve sürūr-ı sīne-i ṣeḳaleyn vāṣıl-ı 9 maḳām-ı "ev-ednā"** aʿnī cenāb-ı Muḥammedü'l-Muṣṭafā ʿaleyhi efżalü'ṣ-ṣalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt 10 ḥażretlerine ki ẕāt-ı sütūde[5]-ṣıfātları raḥmet-i ʿālemiyān idigi nezd-i ḫıred 11 mendānda aẓher ü nümāyāndur ve ḳurūm-ı ḫānedān-ı seyyidü'l-mürselīn olan āl-i saʿādet-12 ḳarīn-i nücūm-ı āsmān-ı dīn-i mübīn olan aṣḥāb-ı güzīn rıżvānallāhu Teʿālā ʿaleyhim [NP2a] 1 ecmaʿīn üzerlerine olsun ki serāy-ı meʿālī-i ʿulūm u fünūn esāsını vażʿ idüp 2 binā-yı meʿānī-i belāgat ü fesāḥatiñ[6] ilā-yevmi'l-ḳıyām refʿ ü iʿlāsına bāʿiṣīn oldılar 3 nefeʿenallāhu Teʿālā bi-şefāʿatihim fī-yevmi'd-dīn āmīn ammā baʿd[7] bu ʿabd-i ḥaḳīr ü bende-i kemter 4 maʿāṣī vü āṣām ile mālī vü maʿārif ü dānişden ḫālī Es-Seyyid Meḥmed bin Es-Seyyid 5 ʿAbdü'l-bāḳī eş-şehīr Pīrī Paşa-zāde el-Cemālī ġaferallāhu ẕünūbehum ve setere ʿuyūbehum 6 sene iḥdā ve miʾe ve elf [NO2a] ḫılālinde ʿumdetü'ṣ-ṣādıḳīn ve zübdetü'l-ʿāşıḳīn 7 naẓīf ü ʿālim ü ferzāne ve ẓarīf ü fāżıl[8] u yegāne pīr-i rūşen-żamīr eş-Şeyḫ 8 Ḥasan Efendi eş-şehīr bi-Feyżī[9] ilā-raḥmeti Rabbi'l-Ḳadīr ḫıdmetlerinden[10] taʿallüm-i Luġat-ı Şāḥidī 9 niyāz u ibtihāl itdügimizde baʿde'l-murāḳabe ṭaraf-ı kemīnelerine teveccüh ü iḳbāl 10 buyurup Luġat-i Şāhidī beyne'n-nās merġūb ve ḥaḳḳā bir zībā-maḥbūbdur taʿlīme 11 rāġıb[11] olanlar cenāb itmeleriyle nā-ehl ellerinde ḫarāb olmuşdur imdi 12 bir himmet ile elfāẓını taṣḥīḥ ve metrūkü'l-istiʿmāl olanları el-yevm

[1] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm NO : NP -
[2] cūd NO: cevād NP
[3] iḥsānından NO: iḥsānıñdan NP
[4] elsine vü lüġāt NO: elsine-i lüġāt NP
* "Yaratanların en güzeli Allah ne yücedir", Mü'minûn, 12-14.
** "Daha yakın oldu", Necm 8-9
[5] sütūde NO: sütūden NP
[6] fesāḥatiñ NO: fesāḥatde NP
[7] ammā baʿd NO: NP -
[8] ẓarīf ü fāżıl NP: ẓarīf-i fāżıl NO
[9] bi-Feyżī NP: bi-Feyẓī NO
[10] ḫıdmetlerinden NO: ḫıdmetlerin NP
[11] rāġıb NP: NO -

müstaʿmel olan 13 taʿbīrāt ile tavżīḥ ve evzān u buḥūr u ḳavāʿid-i ʿarūż ve müştaḳḳāt u mürekkebātın 14 ḳavānīn-i luġāt üzre tebyīn ü teşrīḥ idiñ[1] ki kitāb-ı mezbūrı iḥyā ve bir eṯer-i 15 cedīd inşā itmiş olursun "ed-dāll ʿale'l-ḫayri ke-fāʿilihi"* mışdāḳınca biz daḫı ḥiṣṣemend-i 16 ecr ü duʿā oluruz buyurduḳlarında bir zamān ḫayret-künān baḥr-ı tefekkürde ġavṭa-17 zenān olup bu faḳīriñ ʿadem-i ḳudretim ʿazīz-i merḳūm ḥażretlerine maʿlūm iken bu güne emr [NP2b] buyurduḳları "intāḳ min ḳabli'r-Raḥmān"** idügini iẕʿān ve bu kār-ı düş-vāra fi'l-cümle 2 istiṭāʿa nāẓım-ı merḥūmuñ "Yār ola dāʾim saña himmet-i merdān" ḳavlinden nümāyān olmaġın 3 der-ān bu himmeti niʿmet ve bu furṣatı ġanīmet bilmek ile nuṭḳ-ı şerīflerin ez-dil 4 ü cān ḳabūl idüp "el-meʾmūr maʿẕūr"*** mefḥūmı üzre müstaʿīnen billāhi Teʿālā 5 tesvīde şurūʿ ve himmet-i ʿaliyyeleri berekātıyla müṭālaʿasına ẓafer buldıġımız kütüb ü luġāt-ı 6 resāʾil ve şürūḥdan naḳl ve erbāb-ı maʿārif-i mekārim-i şuʿarā rivāyetleriyle bir miḳdār şiʿār-ı imdād u iʿānetleriyle bir miḳdār ḳavāʿid 7 ü fevāʿid naḳl olunmaḳ[2] birle tesvīd ü tasṭīr olunup bi-ṭarīḳi't-teberrük Tuḥfe-i Mīr tesmiye ḳılındı 8 nāẓır olan erbāb-ı kerem ü kemālden tażarruʿ u ibtihāl birle [NO2b] tevaḳḳuʿ u suʾāl olunur ki 9 mümkinü'l-ışlāḥ olan maḥalleriñ ḫāme-i ṣalāḥ ile taṣḥīḥ ve dāmen-i ʿafv ile tebşīr buyuralar 10 li-nāmıḳıhī "Ey Cemālī ḥamdülillāh oldı tām * Oluban luṭf-ı İlāhī dest-gīr 11 * Nezd-i ḫoş-bīnānda çün pāy-ı milḫ * Ola kim maḳbūl ola bu Tuḥfe-Mīr * "vallāhu'l-muvaffıḳu ve'l-muʿīnu"**** 12 **El-Ḳıṭʿa fī-Baḥri'l-Hezeci'l-Müseddesi'l-Maḥẕūf** *el-ḳıṭʿa* elif lām bunda[3] ʿahd içündür ḳıṭʿa mübtedā-yı ḫaberī maḥẕūf 13 taḳdīrī el-ḳıṭʿa hiye hāẕihīdür yāḫud ḳıṭʿa mübtedā-yı maḥẕūfuñ ḫaberidür ki taḳdīri hāẕā hüve ḳıṭʿadur yaʿnī[4] elsine-i 14 ʿarūżiyyīnde cārī olan ḳıṭʿa şudur hāẕānıñ müşārün ileyhi müstaḥżeretün fi'ẕ-ẕihn olan ḳıṭʿa 15 yāḫud gelecek ḳıṭʿa oldur ki mersūmdur yāḫud şu yaʿnī müstaḥżeretün fi'ẕ-ẕihn yā gelecek şu ḳıṭʿa elsine-i ʿarūżiyyīnde 16 cāriye olan ḳıṭʿa *fī* ḥarf-i cerr *baḥr* lafẓen mecrūr fī ile cār maʿal-mecrūr müteʿallıḳ müteʿallıḳı muḳadder keʾennehū 17 baḥrda mużāfdur *el-hezec* bihi'l-hezec lafẓen mecrūr mużāfun ileyhidür baḥriñ *el-müseddes* [NP3a] 1 lafẓen mecrūr ṣıfatıdur hezeciñ *el-maḥẕūf* bu daḫı ṣıfat baʿde'ṣ-ṣıfatıdur 2 hezeciñ yaʿnī müseddes ve

[1] idiñ NP: idin NO

* Bir işe delâlet eden hayırda onu yapan gibidir.

** Rahmân tarafından konuşmak.

*** Emredilen mazurdur.

[2] ḳavāʿid ü fevāʿid naḳl olunmaḳ NP: ḳavāʿid naḳl olunmaḳ NO

**** Başarıya ulaştıran ve yardım eden Allah'tır.

[3] bunda NP: NO -

[4] yaʿnī NO: NP -

maḥẕūf ve hezec baḥrında olıcıdur *ḳıṭʿa* kesr-i ḳāf 3 ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele ile ʿArabīdür Türkçe bir pāre dimekdür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde 4 bir şiʿre dirler ki maṭlaʿı olmaya ʿinde'l-baʿż iki beytden ṭoḳuz beyte varıncaya degin olan 5 şiʿre dirler *baḥr* luġatde feṭḥ-i bā-i muvaḥḥade ve sükūn-ı ḥā ve rā-i mühmeleteyn ile ʿArabīdür Türkçe deñiz 6 ıṣṭılāḥda şiʿriñ vezni olan elfāẓa dirler münşaʿibāt ve müteferriʿātı çoḳ 7 oldıġıçün baḥra teşbīh eylemişlerdür tafṣīli bi-mennihi teʿālā ḳarīben gelür *hezec* hā-yı hevvez ve zā-yı 8 ʿArabīniñ feṭḥaları ve cīm ile ʿArabīdür luġatde terennüm ile ḫoş gelen āvāza dirler ʿArab 9 ekṣer bu baḥra vāḳıʿ elfāẓ ile terennüm [NO3a] eyledikleriçün ıṣṭılāḥ ḳılındı müseddes 10 żamm-ı mīm ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve dāl-i mühmele-i müşeddede ve yine sīn-i mühmele ile tefʿīl bābıñdan 11 ism-i mefʿūldür Türkçe altılanmış dimek olur bu baḥriñ eczāsı bunda altışar istiʿmāl 12 olundıġıçün müseddes dinilmişdür bunda müṣemmen yaʿnī sekizer[1] olmaḳdan iḥtirāz içün 13 *maḥẕūf* feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve żamm-ı ẕāl-i ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve fā-yı seʿfaṣ ile bāb-ı 14 evvelden ism-i mefʿūldür luġatde Türkçe düşürülmüş dimekdür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde bir cüz' ve külle 15 āḫırı sebeb-i ḫafīf ola anı isḳāṭ eylemege dirler pes imdi bu baḥr hezec-i müseddes 16 fi'l-aṣl her beyti altı kerre mefāʿīlündür ve ʿarūżına yaʿnī beyt-i evveliñ āḫırında vāḳıʿ 17 mefāʿīlün ve ḍarbına[2] yaʿnī beyt-i ṣānīniñ āḫırında vāḳıʿ mefāʿīlün lafẓlarınıñ lünleri [NP3b] 1 düşüp mefāʿī ḳaldıḳda vezn ü ḥarekātda muvāfıḳ olmaġıla feʿūlün lafẓlarına 2 naḳl olunmaġıla maḫẕūf dinilmişdür beyt **Be-nām-ı Ḫālıḳ u Ḥayy u Tüvānā *** 3 **Ḳadīm ü Ḳādir ü Bīnā vü Dānā** *be-nām*da bā-yı müfrede-i meftūḥa Besmele-i şerīfede olan 4 bā-i cārre tercemesidür ki muṣāḥabet ü istiʿānet içündür ḳāʿide bu dilde bā-yı 5 müfrede ʿArabīde olan bā-yı cārreniñ taʿdiyeden ġayrı cemīʿ maʿnāsında müstaʿmel 6 olunduġundan[3] ma-ʿadā diyü dimek maʿnāsına daḫı müstaʿmeldür nitekim merḥūm 7 Sūdī Efendi Gülistānıñ "be-ḫilʿat-i nev-rūzī" maḥallinde nev-rūza menṣūb 8 ḫilʿat diyü taʿbīri ile şerḥ ve minhüsinde bu bāya baʿżılar bedel-i muḳābele dirler nitekim Bostānda 9 "be-hüccet-i ḳavī" böyledür bedel-i ḥüccet dimek olur dimişdür faḥfaẓ ve bu bā fiʿl-i muḳaddere 10 müteʿallıḳdur ki 'inde'l-ekṣer muʾaḫḫarı taḳdīr olunur ol fiʿlde yā māżī [NO3b] olur ve yā mużāriʿ 11 olur ve *nām* Fārsīdür ki Türkçe ad ʿArabīde hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ile ism dinür bir mevṣūf 12 maḥẕūfa mużāf ḳılınur li-ecli'l-iżāfet āḫırında mīme kesre ḥareke virilmişdür ol 13 maḥẕūf lafẓ-ı Īzeddür ki Fārsīdür ʿArabīde

[1] sekizer NP: sekiz NO
[2] ḍarbına NO : NP -
[3] olunduġundan NP: olandan NO

ism-i ẕāt-ı müstecmiʿ-i cemīʿü’ṣ-ṣıfāt 14 olan lafẓatullāh meʿālidür pes taḳdīrü’l-kelām be-nām-ı Īzed Teʿālā āġāz kerdem veyā āġāz künem 15 dimek olur ḳāʿide ʿArabīde cerr ʿalem-i iżāfet oldıġı gibi bu dilde daḫı ʿalāmet-i 16 iżāfet kesre[1] olup lākin ḫılāf-ı ʿArabiyye āḫır-ı mużāf meksūr ḳılınur ve mevṣūf 17 daḫı meksūrü’l āḫır olur ḳaçan ḥarf-i āḫırı ḥurūf-ı medden ḥarf-i [NP4a] 1 yā veyāḫud ḥarf-i meddiñ ġayrı ve sākin ola ṣūfī-yi ṣāfī ve cān-ı pāk gibi 2 ammā ḥurūf-ı medden vāv veyā elif olsa ebrū ve sīmā gibi āḫırlarına bir yā-yı ḫuṭṭī 3 getürüp anı meksūr oḳurlar ebrūy-ı müşgīn ve sīmāy-ı saʿādet dirler yāḫud 4 ḥarf-i ṣaḥīḥ olur lākin li-sebebin fetḥa ḥareke virilmiş ola ol fetḥa ḥıfẓ içün 5 āḫırına bir hā-yı resmī getürürler ol hāya viḳāye dirler pes hā-yı resmī ḥareke ḳabūl etmemegin 6 bir hemze-i müctelibe getürüp anı meksūr oḳurlar ḫāne-i saʿādet gibi fażbıṭ bu ḳāʿideniñ 7 tafṣīli risālede mesṭūrdur murād olunursa naẓar oluna ve ʿinde’l-baʿż fiʿl-i muḳadder 8 muḳaddemdür nitekim maḫdūm-ı kirāmī Cenāb-ı Mevlānā Cāmī ḳuddise sırrahū’s-sāmī Soḥbetü’l-Ebrār 9 nām teʾlīfiniñ evvelinde ibtidā-yı bismillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm el-mütevālī el-iḥsān diyü bidāʾ 10 buyurmuşlardur bu taḳdīrce āġāz kerdem veyā āġāz künem be-nām-ı Īzed dimek olur *Ḫālıḳ* 11 ḫā-i muʿceme ile bāb-ı [NO4a] evvelden ʿArabī ism-i fāʿil ve mevṣūf maḫżūfuñ ṣıfatıdur 12 Türkçe Yaradıcı Fārsīde Āferīnende dinür kemā Yuḥyī ve maʿṭūfun ʿaleyhi vāḳıʿ olup 13 ve āḫırı ḥarf-i ṣaḥīḥ-i sākin olmaġıla mażmūm ḳılınmışdur ḳāʿide bu dilde āḫırı maʿṭūfun 14 ʿaleyh ḥurūf-ı meddin biri olmaḳ var ḥurūf-ı meddiñ ġayrı olmaḳ var eger 15 ḥurūf-ı medden elif veyāḫud vāv olursa ḥarf-i ʿaṭf ki Fārsīdür 16 ancaḳ vāvdur mażmūm oḳunur pārsā ve ṣūfī ve mīnū ve nūr gibi ve eger yā olursa 17 ol yānıñ mā-ḳabli mefṭūḥ olmaḳ var meksūr olmaḳ var mā-ḳabli mefṭūḥ olursa[2] yāya żamme [NP4b] 1 ḥareke virilüp ḥarf-i ʿaṭf sākin oḳunur mey ü ney gibi meksūr ise vāv-ı ʿāṭıfa 2 mażmūm olur ḥācī vü Kaʿbe gibi ammā āḫırı maʿṭūfun ʿaleyh ḥurūf-ı meddiñ ġayrı olurısa 3 bu daḫı sākin olmaḳ var müteḥarrik olmaḳ var eger sākin olursa[3] żamme ḥareke virilüp 4 ḥarf-i ʿaṭf sākin oḳunur cān u dil gibi müteḥarrik ise ḥarf-i ʿaṭf mażmūm 5 oḳunur bende vü āzāde gibi baʿżılar mā-ḳabli müteḥarrik olan vāv-ı ʿāṭıfayı ḫılāf-ı 6 ḳıyās mefṭūḥ oḳurlar nitekim dībāce-i Gülistānda ʿazze ve celle vāvını merḥūm Sūdī 7 Efendi ʿaleyhi’r-raḥmetü bunda ḳıyās-ı vāv ile hemze beyninde mażmūm oḳumaḳdur lākin ḫilāf-ı ḳıyās meftūḥ 8 oḳunmaḳ meşhūrdur dimiş ve āḫır-ı maʿṭūf idi sākindür ilā-żarūret yāḫud ol 9 maʿṭūfı bir maʿṭūf daḫı vely ide

[1] kesre NP: NO -
[2] olursa NO: ise NP
[3] olursa NP: ise NO

nitekim bu beytde vāḳıʿ olmuşdur ve ʿinde'l-baʿż āḫır-ı maʿṭūf 10 şol ḥālde sākin olur ki vāv-ı ʿāṭıfa telaffuẓ olunmaya bu efsaḥdur zīrā vāv-ı ʿāṭıfa 11 telaffuẓ olunduḳda āḫır-ı maʿṭūf [NO4b] gāh sākin olur pārsā ve ṣūfī gibi ve gāh müteḥarrik 12 olur bende[1] vü āzāde gibi fażbıṭ *vāv* ḥarf-i ʿaṭf-ı sākin *Ḥayy* feṯḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve yā-yı 13 müşeddede ile ʿArabīdür luġatde Türkçe diri ki żıddı meyyit bi-feṯḥ-i mīm ve kesr-i yā-yı müşeddede 14 Türkçe öli ve dirilmiş yaʿnī cemʿ ve bölük ḳabīle maʿnālarınadur lākin bunda Ḥayy meẕheb-i 15 cumhūr üzre esmā-i ṣıfātullāhdan celle ve ʿazze şānuhū ṣıfatdur ki ʿilm-i kāmil ve ḳudret-i 16 şāmileyi īcāb ider ke-ẕālik bunda Ḥayy yāsı mażmūm lafẓ-ı Ḫālıḳ üzerine maʿṭūfdur 17 vāv yine ʿaṭf-ı sākin *Tüvānā* żamm-ı tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve feṯḥ-i vāv ve elif ve nūn **[NP5a]** 1 ve āḫırında elif-i mübālaġa-i ittiṣāf ile Fārsīdür Türkçe güçli ve ʿArabīde Ḳādir maʿnāsına 2 bunda ism-i ṣıfāt-ı Bārī ʿazze ve celledür diyü[2] daḫı maʿṭūfdur yā ḳurbuna yā buʿdına ḳāʿide āḫır-ı 3 kelimede vāḳıʿ olan elif beş maʿnāya delālet ider evvelā ḥarf-i nidādan bedel 4 olur Ḫudāvendā gibi ve suʾāl ve cevābı farḳ içün gelür bi-güftāda oldıġı gibi 5 ve maḳām-ı teḥassürde istiġāṯe içün gelür dürenādaki gibi ve feḫāmet yaʿnī 6 ululuḳ ve żaḫāmet yaʿnī yoġunluḳ maḳāmında istiʿmāl olunur nehengāde gibi 7 ve şol lafẓ ki medlūli olan maʿnāsı ḫulḳī ola anda mübālaġa-i ittiṣāfa delālet 8 içün gelür fażbıṭ *Ḳadīm* ḳāf ile ʿArabīdür luġatde Türkçe bā-yı muvaḥḥade-i taḫtānī 9 ve yā-yı müṯennāt-ı taḫtānī ve tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve beynlerinde elifeyn ile Bayat dinür 10 ḥaḳīḳatde evveli olmayan nesne ve ıṣṭılāḥda evveli olmayan nesne Fārsīde 11 bā-yı ebced ve baʿde'l-elif sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve elif ve nūn 12 ile Bostān ve kesr-i [NO5a] dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn ve yā-yı resmīyile dīrīne dinür 13 lākin bunda maʿnā-yı ḥaḳīḳīsi murāddur ki ism-i ṣıfāt-ı Bārī ʿazze ve celleden bir ismdür 14 Türkīde Bayat kemā fi'l-Abuşḳa bu daḫı yā Ḫālıḳ yā Tüvānā üzerine maʿṭūfdur 15 ḥarf-i ʿaṭf maḫẕūfdur ḳāʿide bu dilde ḥarf-i ʿaṭfıñ ḥaẕfı cāʾiz degildür illā şol 16 yerde ki maʿṭūf mışrāʿ-ı ṯānīye vāḳıʿ[3] ola ʿinde'l-baʿż li-ecli'ż-żarūret her yirde cāʾizdür 17 fażbıṭ vāv yine ʿāṭıfī ve mā-ḳabli mażmūm *Ḳādir* bu daḫı bunda esmā-i ʿArabiyye ṣıfātullāh **[NP5b]** 1 ʿazze ve celle şānuhūdan bir ism-i şerīfdür Türkīde güç didikleri ḥālet ki fiʿl 2 kişi murād eyledigi nesne idebile Fārsīde Tüvā ki beyān olundı bu daḫı 3 maʿṭūf ve rāsı mażmūmdur *Bīnā* kesr-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn 4 ve elif mübālaġa ile Fārsīdür Türkçe görici ʿArabīde baṣīr

[1] bende NP: NO -
[2] diyü NP : bu NO
[3] vāḳıʿ NP: NO -

maʿnāsına vāv ḥarf-i ʿaṭf 5 bunda mażmūmdur ki mā-ḳabli elif vāḳıʿ olmuşdur "kemā 6 büyyine ānifen"[1] ve *Dānā* dāl-i mühmele ve beyne'l-elifeyn nūn ile Fārsīdür elif-i āḫır mübālaġa-i ittiṣāf içündür 7 Türkçe bilici ʿArabca ʿalīm maʿnāsınadur pes imdi bu beyt-i laṭīfe besmele-i şerīfe maḳāmında 8 getirülüp maʿnāsı bi-ḥasbi'l-maḳām bu kitābıñ taṣnīfine teberrüken ve teyemmünen şu evṣāf-ı 9 cemīle ile muttaṣıf olan Cenāb-ı Bārī Teʿālānıñ ism-i şerīfiyle başladım dimek olur 10 taḳṭīʿü'l-beyt ***benāmıḫā*** mefāʿīlün yā mīmiñ kesresini işbāʿdan ḫāṣıldur ***lıḳuḥayyu*** 11 mefāʿīlün bu vāvlar ʿāṭıfī olan vāvlar [NO5b] degildür ki anlar sāḳıṭlardur bil ki bunlar ḳāf 12 ve yānıñ żammeleriniñ işbāʿından tevellüd itmişdür zīrā ḳāʿide taḳṭīʿde ḥarf-i 13 melfūẓaya ġayr-ı mektūbe muʿteberdür lākin ḥarf-i ġayr-ı melfūẓa-i mektūbeye iʿtibār yoḳdur 14 kemā teḳarrara fī-maḥallihi* pes imdi eṣnā-yı taḳṭīʿde sāḳıṭ ve maḥẕūf dinilen ḥarfler bu maʿnāya 15 ve illā resm ü imlāda ṣābitlerdür ve yānıñ tekrārı teşdīdden gelmişdür ***tüvānā*** 16 feʿūlün ***ḳadīmüḳā*** mefāʿīlün ***dirübīnā*** mefāʿīlün bu vāv żamme-i rādan mütevelliddür ***vüdānā*** feʿūlün 17 bu vāv ʿāṭıfadur vallāhu'l-muvaffıḳu ve'l-muʿīnu beyt **Ṣenā vü ḥamd ü şükr-i bī-nihāye [NP6a]** 1 **Sipās u minnet-i bī-ḥadd ü ġāye** *ṣenā* feṭḥ-i ṣā-yı müṣelleṣe-i fevḳānī ve nūn ve elif-i 2 memdūde ile ʿArabīdür luġatde Türkçe ögmek ki żıddı yermekdür Fārsīde kesr-i sīn-i 3 mühmele ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ve kesr-i yā-i ḥuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile sitāyiş dinür 4 sitāyīden maṣdarından müştaḳḳ ism-i maṣdardur baʿżılar sütūden maṣdarından 5 müştaḳdur dimişler ve şuʿarā-yı ʿAcem ıṣṭılāḥında maḫlaṣ beytine[2] sitāyiş dirler ve ıṣṭılāḥda 6 muṭlaḳ taʿẓīmi müşʿir bir lafẓ getürmeye dirler ʿinde'l-baʿż fiʿlen ve ḳavlen iẓhār-ı ṣıfāt-ı kemāldür 7 ve ʿinde'l-baʿż ẕikrun bi'l-ḫayri fi'l-lisān ve'l-cinān**dur ḫayrda istiʿmāl olunduġı gibi 8 gāh şerde daḫı istiʿmāl olunur "kemā yuḳālu iṣnā ʿaleyhi şerren"*** vāv-ı mażmūme ḥarf-i ʿaṭf 9 *ḥamd* feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı mīm ve dāl ile bāb-ı rābiʿden maṣdardur luġatde 10 "el-ḥamdü hüve'ṣ-ṣenāü bi'l-lisāni ʿale'l-cemīli min ciheti't-taʿżīm ve't-tebcīl min niʿmetin ve ġayrihā"**** Türkçe yine 11 ögmek ve Fārsīde [NO6a] sitāyiş dinür ıṣṭılāḥda "fiʿlu şaʿara ʿan taʿẓīmi'l-münʿim bi-

[1] ānifen NP: eyżan NO

* yerinde geçtiği gibi

[2] beytine NP: NO -

** Dillerde ve gönüllerde hayrı söylemedir.

*** Ona şerri övdü denildiği gibi.

**** Hamd güzeli övme ve onun dışındaki nimetleri ta'zim etmekdir.

sebebi 12 kevnihi münʿimen eʿammü min en yekūne fiʿlü'l-lisāni evi'l-erkān"* ile muʿarrefdür ve āḫırı yaʿnī dāli 13 mażmūm oḳunur vāv-ı ʿāṭıfa sākindür *şükr* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı kāf ve rā-yı 14 mühmele ile ʿArabīdür luġatde "fiʿlu yünebbiʾu ʿan ṭaʿẕīmi'l-münʿimi bi-sebebi kevnihi münʿimen"** yaʿnī münʿim olmaḳ sebebiyle 15 anuñ taʿẕīminden ḫaber virilen fiʿle şükr dirler ve ʿörfde "ṣarfü'l-cemīʿdür eş-şükru 16 hüve ṣarfü'l-ʿabdi cemīʿa mā enʿamallāhu ʿaleyhi mine's-semʿi ve'l-baṣīr ve ġayrihimā ilā mā ḫuliḳa lehū"*** yaʿnī 17 ʿabdiñ Ḥaḳ sübhānehū ve teʿālā semiʿden ve baṣardan ve ġayrıların aña iḥsān eyledügi şeyʾiñ [NP6b] 1 küllīsini her biri ne içün ḫalḳ olundı ise aña ṣarf itmege şükr dirler ve baʿżılar 2 "eş-şükr fī-muḳābeleti'n-niʿmeti ḳavlen ve ʿamelen ve iʿtiḳāden"**** diyü taʿrīf etmişler beyt 3 " Üfādiküm ennu ʿamele minnī ş̲elāş̲eten * Yedī ve lisānī ve'ż-żamīri'l-maḥaccebeti"***** pes ş̲enā vü ḥamd ü şükr beynlerinde 4 luġat ve ıṣṭlāḥen ʿumūm u ḫuṣūṣ vardur tafsīli risālede taḥrīr olunmuşdur "fein 5 eratte fe'l-yeṭlub"****** ve bu şükrüñ rāsı meksūr ḳılınmışdur ki bī-nihāye ile ṣıfatlanmışdur 6 *bī* kesr-i bā-yı ʿarabī ve yā-yı ḫuṭṭī ile bunda Fārsī edāt-ı selbdür Türkçe siz dimekle edā 7 olunur ʿArabīde lā ve üslūb-ı ʿAcem üzre ism-i ḥarf-i bedür ki ʿArabīde elif ile 8 bā dinür ḳāʿide bir lafẓ-ı ʿArabīnüñ ki āḫırı elif ola ol elif gerek kendü ṣūretinde 9 yazılsun ʿĪsā gibi gerek yā ṣūretinde yazılsun ʿĪs̲ā gibi ʿAcem anı kendü lisānında 10 istiʿmāl itdikde taṣarruf idüp mā-ḳabli meksūr etmekle resmen ve lafẓen yā ile istiʿmāl 11 ider nitekim tefʿīl [NO6b] ve tefāʿīl bāblarında şol maṣādırıñ ki āḫırınıñ mā-ḳablini ʿArab 12 meksūr oḳuyup ve yā ile istiʿmāl ider temennī gibi ʿAcem bunlarda daḫı taṣarruf idüp 13 yānıñ mā-ḳablini meftūḥ oḳuyup lafẓen ve resmen elif ile istiʿmāl ider temennā dir 14 meş̲elā "faẓbıṭ"******* *nihāye* kesr-i nūn ve feṯḥ-i hā-yı hevvez baʿde'l-elif yā-yı ḫuṭṭī ve tā-yı merbūṭ ile 15 maṣdar-ı ʿArabīdür Türkçe ṣoñ ve dükenmek ve ʿArabīde ġāyetde bu maʿn̲āyadur Fārsīde 16 bā-yı müş̲elleş̲e-i taḥtānī yaʿnī ʿacemī ve beyne'l-elifeyn yā-yı ḫuṭṭī ve āḫırı nūn ile pāyān dinür 17 pes bī-nihāye Türkçe ṣoñı ve ucı bucaġı yoḳ dimek olur ʿArabīde [NP7a] 1 bilā-nihāye ve bilā-ġāye dinür ḳāʿide evāḫir-i elfāẓ-ı ʿArabiyyede

---

* şaʿara fiili nimet vereni nimet vermesi sebebiyle ta'zim etmekdir lisanın ve diğerlerinin fiilinden daha umumî(genel)dir.

** lugatde fiil nimet verici olması sebebiyle nimet vereni ta'zimi ifade eder.

*** Kulu kulak, göz ve diğerleri gibi Allah'ın kendisi (kul) için yarattığı ve nimet olarak ihsan ettiği şeylere yönlendirmekdir.

**** Şükr inanç, amel ve söz olarak nimetin karşılığıdır.

***** Size tarafımdan el, dil ve seven gönül gibi üç nimet verdim.

****** İstersen onu taleb et.

******* Böylece öğren, kaydet.

vāḳıʿ olan ya yedi nevʿ üzere 2 dür evvel fāʿil fāʿile beynini farḳ içündür ḍārib ve ḍāribede oldıġı gibi ikinci 3 cinsde müẕekker ve müʾenneṯ beynini farḳ içündür imriʾün ve imraʾetün gibi ikincisi müʾenneṯ beynini farḳ içindür ümerāʾi ve ümerāti gibi üçüncisi 4 vāḥid ile cemʿ beynini farḳ içündür baḳar baḳaradaki gibi dördünci teʾnīṯ-i lafẓī içündür 5 taḥtında ḥaḳīḳat-i teʾnīṯ yoġısa da ḳaryedeki gibi beşincisi mübālaġa içündür 6 ʿallāmedeki gibi altıncı cinsden vāḥid içündür baṭṭadaki gibi müẕekkere ve müʾenneṯe 7 şāmildür yedinci üç vech içün cemʿe dāḫil olur biri nisbet üzerine delālet 8 ider mehāliyyetdeki gibi biri ʿucme üzerine delālet ider müvāzecetedeki gibi biri 9 ḥarf-i maḥẕūfa delālet ider zenādıḳatadaki gibi faẓbıṭ *sipās* kesr-i sīn-i müḥmele 10 ve feṭḥ-i pā-yı ʿacemī ve baʿde'l-elif yine sīn-i mühmele ile Fārsīdür ve maʿṭūfdur [NO7a] yā ḳurbuna yā buʿdına[1] 11 mā-ḳablinde ḥarf-i ʿaṭf muḳadderdür kemā merre *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *minnet* kesr-i mīm ve feṭḥ-i nūn-ı müşeddede 12 ve tā-yı ṭavīle ile üslūb-ı ʿAcem ve üslūb-ı ʿArab tā-yı merbūṭā ile ve tāsız ve reyānından 13 yaʿnī ṣülāṣī mücerredeniñ evvelki bābından maṣdardur bir kimseye iyilik eyleyüp ve eyledügi 14 iyüligi yine aña söylemege dirler "yuḳālu menne ʿaleyhi bi-ke-ẕā ey enʿame ʿaleyhi żayġahū ey iʿteddehū ʿaleyhi 15 ve ḳīl teʿaddā evi'l-münʾimü mā enʿame ʿale'l-münʿimi ʿaleyhi bi-ṭarīḳi'l-istiʿmāli ve ḳīle ıẕhārü'l-münʿimi mā enʿamehū 16 ʿale'l-münʿimi ʿaleyhi ve ḳīl el-iʿtidādü bi'ż-żayġati ey el-iḥsāni ve hüve'l-evlā"* ke-ẕā fī ḥāşiyetihi 17 Mīr ʿAlī Şerḥi'l-ʿAdūdi'd-dīn pes bu minnet "kille'l-vecheyn"** tevbīḫ ile tenbīh beyninde müşterek [NP7b] 1 lafẓdur ḳāʿide ḥaṭṭda ve aṣlı vaḳfdur anuñçün kitābetde daḫı vaḳf muʿteberdür elfāẓ 2 kitābet olunmaḳda tābiʿ-i vaḳf-ı ḥaṭdur bu sebebden raḥmet ve ḳudret ve āḫiret ṭā-yı merbūṭa 3 ile yazılur ki vaḳf ḥālinde telaffuẓ olunur ve Fārsīde tā-yı maṣdar ʿArabī ki raḥmet 4 ve emṣālinde vāḳıʿdur merbūṭ yazmaḳ da cāʾizdür ṭavīle yazmaḳ da belki ṭavīle 5 yazmaḳ ekṣerdür ammā ṭā-yı teʾnīṯ ki ḳāmet ve ḳāʾimāt ve emṣāllerinde vāḳıʿdur 6 ṭavīle yazmaḳ gerek zīrā ki ḥālet-i vaḳfları daḫı tā iledür faẓbıṭ menn tenbīhi 7 oldur ki maḥbūbuña bir nesne viresiñ ṣoñra aña maḥabbetiñi bildirmek içün ol 8 virdigin nesneyi aña añasıñ buña Fārsīde daḫı minnet dirler bu şerʿan ve ʿaḳlen 9 memdūḥdur menn tevbīḫi oldur ki bir kimesneye itdügiñ eẕā vü cefā içün 10 başına ḳaḳasın buña Fārsīde [NO7b] serzeniş dirler bu şerʿan ve ʿaḳlen memdūḥdur 11 pes Cenāb-ı

[1] ya buʿdına NP : NO -

* Ona öylece nimet verdi yani ona malını ihsan ette, ona hazırladı ya da nimet veren kullanma yoluyla nimet verilene ihsan etti denilir. Ya da nimet verenin verdiği nimeti verilenin üzerinde göstermesidir. Malı saymak da denilmiştir. O halde ihsan daha evladır.

** iki vecihde de

Bārī'ye minnet iṣbātı ʿalā ṭarīḳi'l-iḫbār degildür belki iʿtirāf 12 ṭarīḳıyladur bu maḥż-ı şükrdür bunuñ daḫı fāsı meksūrdur ki bī-ḥadlik ṣıfatıyla mevṣūfdur 13 *bī* henüz beyān olundı *ḥadd* feṭḥ-i ḥā-yı mühmele ve dāl-i müşeddede ile ʿArabīdür bunda 14 Türkçe ṣoñ maʿnāsınadur ki murādifi nihāyedür Fārsīde feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve rā-yı 15 mühmele ve baʿde'l-elif nūn ile kerān dinür feṭḥ-i Türkīsi ḳırañ dirler pes bī-ḥadd 16 ʿArabile Fārsī melḥūṭ olan terākībinden dürüst Fārsīsi bī-kerān dinür 17 ekṣer bī-ḥadd lafẓına ʿaṭf-ı tefsīrī getürilürken kesr-i kāf-ı ʿacemīyle olan ġalat-ı fāḥişdür [NP8a] 1 meger meşhūr ile iktifā olunursa maʿẕūr ṭutılur bu daḫı mażmūmü'l-āḫırdur ki maʿṭūfun 2 ʿaleyhdür vāv ḥarf-i ʿaṭf-ı ġāyeyi bī-ḥaddiñ ḥaddi üzerine ʿaṭf ider *ġāye* ġayn-ı 3 muʿceme ile ʿArabīdür ki murādif-i ḥadd ü nihāyedür taḳṭīʿü'l-beyt ***şenāvüḥam*** mefāʿīlün ***düşükribī*** 4 mefāʿīlün vāv-ı ʿāṭıfī maḥẕūf ve *şükr-i*de yā işbāʿ-i kesreden ḥāṣıldur 5 ***nihāye*** feʿūlün ***sipāsumin*** mefāʿīlün vāv sīniñ żammesinden tevellüd itmişdür 6 ***netübīḥad*** mefāʿīlün tekrār-ı nūn teşdīdden vāv żamme-i tādan mütevelliddür ***düġāye*** 7 feʿūlün tekrār-ı dāl şeddeden ḥāṣıldur **Aña kim var idüp bu kā'inātı *** 8 **Yaratdı hem ḥayātı hem memātı** *aña* kāf-ı ʿacemīyle Türkīdür ve iki maʿnāya müstaʿmeldür biri 9 ʿArabīde yeẕkuru maʿnāsına Fārsīde yād kuned dinür bir de ʿArabīde ileyh maʿnāsına 10 Fārsīde ōrā dinür bundaki gibi kim kesr-i ʿarabīyle Fārsīdür lafẓ-ı ki maʿnāsına [NO8a] 11 tavṣīf ü taʿlīl maḳāmlarında müstaʿmeldür bunda taʿlīldedür baʿżılar ḳatındakiniñ 12 kāf ile merānıñ mīminden mürekkebdür nitekim terānıñ tāsıyla terkīb olunup ket dirler bu daḫı 13 maḳām-ı tavṣīf ü taʿlīlde müstaʿmeldür Türkīde daḫı şayiʿdür lākin Türkīde kāf 14 ile mīm beyninde yā-yı ḥuṭṭī ile resm iderler *kā'ināt* fāʿilāt vezni üzre ʿArabīdür ki 15 kā'in kelimesiniñ cemʿidür Türkçe luġatde ṣoñradan var olıcı nesneler Fārsīde 16 nev-hest şud kāne dimek maʿnāsına olup *memāt* mīmiñ feṭḥalarıyla ve baʿde'l-elif 17 tā-yı ṭavīle ile ʿArabīdür Türkçe ölüm Fārsīde feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ve kāf-ı [NP8b] 1 ʿacemīyle merg dinür *ḥayāt* feṭḥ-i ḥā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif tā-yı ḳaraşet 2 ile üslūb-ı ʿAcem üzre ʿArabīdür Türkçe dirilik ve Fārsīde kesr-i zā-yı hevvez ve sükūn-ı 3 nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve kesr-i kāf-ı ʿacemīyle ki hā-yı resmīden yazılur ve yā-yı maṣdarī 4 ile zindegī dinür *memāt* ḥayāt üzre taḳdīm olunduġı ḥayvānāt 5 baṭn-ı māderde nuṭfe ve ʿalaḳ ve mużġa iken ḥükm-i memātda oldıġıdur pes mevt 6 ḥükmen ḥayātdan evvel olmuş olur taḳṭīʿü'l-beyt ***añakimva*** mefāʿīlün ***ridüpbukā*** 7 mefāʿīlün hemze ve yā vāv sāḳıṭlardur ***'ināt*** feʿūlün ***yaratdıhem*** mefāʿīlün yaratdıdan 8 elif sāḳıṭdur ***memātıhem*** mefāʿīlün ***ḥayātı*** feʿūlün **Yoġiken "ol" didi var oldı ʿālem** 9

Hem itdi ḳudretile ḫāki ādem *yoġiken* aṣlı yoḳ ikendür żarūret-i vezn içün 10 taḫfīf ve terkīb olunmaġıla ḳāf ġayna tebdīl olunmuşdur zīrā eṣnā-yı terkībde vāḳıʿ 11 olmuş oldı ḳāʿide lisān-ı Türkīde āḫır-ı kelime ḳāf [NO8b] olsa anı ġayn-ı muʿceme oḳumaḳ 12 yaʿnī ḳāfı ġayna tebdīl itmek cāʿizdür yoḳ ve yoġ aḳ ve aġ gibi meṣelā ol kelimeye 13 lafẓ-ı āḫar żamm olunduḳda tebdīl lāzım olur zīrā eṣḳalinden ḫālī degildür maṭlūb 14 ise ḫıffetdür ke-ẕālik ḳāf ile kāf ve tā-yı ḳaraşet ile dāl-i mühmele ve elif 15 ile yā-yı ḥuṭṭī ve hā-yı hevvez ḫāṣılı ḳurb-ı maḫrecleri olan ḫarfleri tebdīl iderler nitekim 16 ʿArabīde ve Fārsīde bu ḳāʿide cārīdür fażbıṭ *ʿālem* ʿayn-ı mühmele ve baʿde'l-elif 17 lām ve mīm ile ʿArabīdür luġatde "ʿibāretü ʿammā yuʿlemū bihī e'ş-şeyʾu ve ʿörfde ʿālem ve hüve küllī [NP9a] 1 mā-sivāllāh Teʿālā mine'l-ʿarżı ve'l cevher"* ile muʿarrefdür ve Seyyid Şerīf ḳuddise sırrahū 2 ""ʿibāretün ʿan külli mā-sivāllāhi Teʿālā mine'l-mevcūdāti li ennhū yaʿlemū bihillāhe teʿālā min haysü esmāʾihī 3 ve ṣıfātihī"** ile taʿrīf buyurmuşlardur ḫāṣılı luġat-ı maḥlūḳātıñ her birine ʿālem dinür 4 ve ʿörfen mā-sivallāhıñ küllīsinden ʿibāretdür ve ʿinde'l-baʿż ʿarş-ı aʿẓamı 5 ıḥāṭa itdigi mevcūdāta ıṭlāḳ olunur ve verā-i ʿarşa ʿālem ıṭlāḳ olunmaz pes 6 on sekiz biñ ʿālem dinilen ʿarş-ı aʿẓam ki aña felek-i atlas dirler anuñ iḥāṭāsındandur 7 *ḳudret* żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı dāl-i mühmele daḫı rā-yı mühmele ile ve tā-yı maṣdarī ile Türkçe güç 8 Fārsīde tüvān dinür kemā merre *ḫāk* ḫā-yı muʿceme ve elif ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür 9 Türkçe ṭopraḳ ʿArabīde żamm-ı ṭā-yı ḳaraşet ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve bā-yı müfrede ile turāb 10 dinür *ādem* elif-i memdūde ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve mīm ile ʿArabīdür ve żamm-ı elif ve sükūn-ı 11 dāl ve feṭḥ-i mīm [NO9a] ve hā ile udmeden müştaḳdur luġatde Türkçe buġday eñlü dimekdür 12 Ḥażret-i Ādem ṣalavātullāh teʿālā ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhi ḥażretlerinüñ ismü'l-levn olunduḳları 13 ecilden ādem tesmiye olunmuş ola yāḫud edim-i ʿarżda ḫalḳ olunduġıçün 14 ādem dinilmiş ola *edīm* feṭḥ-i hemze ve kesr-i dāl ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile Türkçe yir yüzi 15 dimekdür Fārsīde rū-yı zemīn dinür ve yāḫud āmentü beyne'ş-şeyʾīnden müştaḳḳ 16 olup ʿanāṣır-ı erbaʿdan ḫalḳ olunduġıçün ola vallāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb 17 taḳṭīʿü'l-beyt ***yoġıkenol*** mefāʿīlün yoġikenden ve oldan vāvlar sāḳıtlardur [NP9b] 1 ***didivarol*** mefāʿīlün didi yā ve oldan vāv ve elif ṣāḳıṭlardur ***dıʿālem*** 2 feʿūlün oldınıñ

* Lugatde bir şeyin kensiyle bilindiği şeydir. Ve örfde alem Allahın dışındaki araz ve cevherlerin dışındaki herşeydir.

** Kul onunla (âlem kelimesiyle) Allah'ın isimlerini ve sıfatlarını tanıyıp bildiği için varlıklardan Allah'ın dışındaki herşeyden ibāret olduğunu bilir.

dısından daḫı[1] yā sāḳıṭdur ***hemitdiḳud*** mefāʿīlün itdiden 3 elif ve yā-yı evvel sāḳıṭlardur ***retileḫā*** mefāʿīlün ileden elif ve yā metrūklerdür 4 ***kiādem*** feʿūlün ḫākiden yā sāḳıṭ ve ādemiñ hemzesi elif ṣūretinde yazılmışdur 5 beyt **Anuñ neslinden itdi enbiyāyı * Ḫuṣūṣā kim Ḥabîbi Muṣṭafāyı** 6 *nesl* feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı sîn-i mühmele ve lām ile ʿArabîdür ve bunda Türkçe döl ve döş 7 Fārsîde zih ü zād dinür nitekim gelür *enbiyā* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i 8 taḥtānî ve yā-yı ḥuṭṭî ve elif ile nebîniñ cemʿidür *nebî* feṭḥ-i nūn ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade 9 ve yā-yı ḥuṭṭî ve hemze ile ki buña mehmūzü'l-lām dinür feṭḥateyn ile ḫaber maʿnāsına olan nebeʾden 10 müştaḳdur yā fiʿl bi-maʿnā fāʿildür żamm-ı mîm ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ile "münebbiʿiün ʿanillāhi"* Teʿālā maʿnāsınadur 11 yaʿnî Allāh Teʿālā cānibinden ḫaber virici dimek olur yāḫud żamm-ı mîm ve feṭḥ-i bā ile faʿîl 12 bi-maʿnā mefʿūldür [NO9b] münebbiʿiün ʿanillāhi Teʿālā maʿnāsınadur yaʿnî ṭaraf-ı Bārîden nübüvvet ü risālet 13 birle baʿṯ olunduġı kelām-ı Rabbānî ile ḫaber virilmiş ʿazîz kimse ve eger ġayr-ı mehmūz 14 olursa yā budur[2] ki aṣlı hemze ile olup ṣoñradan taḫfîf olunmuş ola yāḫud 15 aṣlı āḫır müştaḳlı olup nebāʾ yenbūdan müştaḳḳ ola yaʿnî aṣlı yenbüʾüdür nitekim ṣabînüñ 16 aṣlı ṣabîʿundur pes ʿArabiyyetde cins-i vāḥidden olan ḥarfeyniñ ictimāʿı lāzım gelmekle 17 vāv yāya ḳalb baʿdehū idġām olunup nebî olmuşdur bu ṣūretde daḫı irtifāʿ **[NP10a]** 1 maʿnāsına olan nebāvetden olursa faʿîl bi-maʿnā mefʿūl olup şerefi ʿalā-sāʾiri'l- 2 ḫalḳ maʿnāsınadur ṭarîḳ maʿnāsına olursa faʿîl bi-maʿnā fāʿil olup maʿrife Ḫālıḳa 3 yol gösterici dimek olur ve Tuḥfetü'l-Mülūkda Ḥākim îrād eyledügi ḥadîṯ-i şerîfde 4 ġayr-ı mehmūz olmasını teʾyîd iledür dinilmiş vallāhu Teʿālā aʿlem lafẓ-ı enbiyā ʿāmmdur ki mürselîne 5 daḫı şāmildür ḫuṣūṣā żamm-ı ḫā-yı muʿceme ile ʿArabî ṣaḥîḥ ve feṭḥ ile efṣaḥ fiʿl-i maḥẓūf 6 mefʿūl-i muṭlaḳdur ḫaṣṣa ḫuṣūṣan taḳdîrinde maḳām-ı tavṣîfde istiʿmāl olunur Fārsîde 7 güzîde kerden dinilür ve daḫı kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭî ve feṭḥ-i zā-yı ʿacemî veyāḫud 8 ʿarabî ile vîje dinür Türkçe kesr-i hemze ve feṭḥ-i lām-ı müşeddede ile ille dinür *kim* kesr-i kāf-ı 9 ʿarabî ve mîm ile Türkî ḥarf-i beyāndur *ḥabîb* feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭî kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānî 10 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭî ve bā-yı müfrede ile ʿArabîdür ki Türkçe sevülmiş maʿnāsına faʿîl bi-maʿnā 11 mefʿūldür Fārsîde żamm-ı maʿrūfe-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve sîn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet **[NO10a]** 12 ile dost dinür *Muṣṭafā* iftiʿāl bābından ism-i mefʿūldür ıṣṭıfā feṭḥ-i ṣād-ı 13 mühmele

[1] dısından daḫı NP: NO -

* Allah tarafından haber veren.

[2] budur NP: daḫı NO

ṣafeveden meʾḫūẕdur ki feteḥa bābıñdan muʿtellü'l-lām maṣdardur ve tā ile olınca ṣafvet-i tā ile 14 ṣādda ḥarekāt-ı ṣelāṣe cāʾizdür ḫāliṣ maʿnāsına Türkçe[1] üründü Fārsīde 15 vīje ve güzīde dinür ḥāṣılı Türkçe üründülenmiş ki maḫlūḳāt beyninden ḳurb-ı ḫāṣṣa 16 ve maḳām-ı maḥbūba ıṣṭıfā ve iḫtiyār olunmuş dimek olur enbiyāyı ẕikrden ṣoñra Muṣṭafā 17 ẕikri taḥṣīṣ baʿde't-taʿmīmdür ʿaleyhi efżali'ṣ-ṣalavāt ve ekmeli't-taḥiyyāt ve ve ʿalā-ʿālihi ve ʿalā-sāʾiri'l-enbiyāʾi [NP10b] 1 ve'l-mürselīn taḳṭīʿü'l-beyt ***anuñneslin*** mefāʿīlün ***denitdien*** mefāʿīlün 2 itdiden elif ve yā-yı evvel sāḳıṭlardur ***biyāyı*** feʿūlün ***ḫuṣūṣākim*** mefāʿīlün 3 ***ḥabībimuş*** mefāʿīlün yā-yı ṯānī ḫabībiñ bā-yı ṯānīsiniñ kesresini işbāʿdan ḥāṣıl 4 olunmuşdur ***ṭafāyı*** feʿūlün beyt **Ṣalātıla selām ol şāha dāʾim * K'anuñla** 5 **dīn-i İslām oldı ḳāʾim** *ṣalāt* feṯ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı vāv ve elif ve tā-yı 6 merbūṭ ile ʿArabīdür mużāf vāḳıʿ olduḳda vāvsız ve tā-yı ṭavīle ile resm olunur 7 ʿinne ṣalātide oldığı gibi cemʿi tā-yı ṭavīle ve feteḥāt-ı ṯāliṯe ile ṣalavāt gelür Fārsīde 8 żamm-ı dāl ve rā-yı mühmeleteyn ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ile dürūd dinür ehl-i şerʿ ıṣṭılāḥı 9 üzre ḥaḳīḳatde erkān-ı maʿlūme ve efʿāl-i maḥṣūṣadan ʿibāretdür ve mecāzen duʿā maʿnāsınadur 10 ki Türkçe alḳış dinür Fārsīde vāv-ı resmīyle ḫʷān dinür yaʿnī oḳumaḳ ve daʿvet [NO10b] 11 itmek bundandur ki dilek maʿnāsına ḫʷāst ve dilekci maʿnāsına ḫʷāstād 12 dinür ṣalāt bunda bi-ḳavli fuḳaha maʿnā-yı mecāz murāddur ki Cenāb-ı Bārīden raḥmet 13 ve melāʾikeden istiġfār ve müʾminlerden dimek olur *selām* feṯ-i sīn-i mühmele 14 ve lām elif ve mīm ile ʿArabīdür naḳāyış ve ʿuyūbdan emīn ü berī ve mühlikātdan necāt 15 ve raḥmet ve cennet maʿnālarınadur Fārsīde rehāyī ve bī-ʿaybī ki Türkçe nedirsiz 16 ve Āmürzende şuden maʿnālarına bunda Türkçe ḳurṭulmaḳ ve nedirliksiz olmaḳ *şāh* 17 şīn-ı muʿceme ve elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür taḫfīf-i elif ile şeh daḫı [NP11a] 1 dinür Türkçe big ʿArabīde melik bi-feṯḥi'l-mīm ve kesri'l-lām ki kesr-i kāf-ı ʿarabī 2 ve hā-yı resmī ile Fārsīdür ki bunda ḥarf-i beyāndur Türkīde daḫı istiʿmāli 3 şāyiʿdür taʿlīl içün olmaḳdan cāʾiz fāʾide erbāb-ı ḳavāʿid-i Fürs 4 bu ḥarf ki ḥarf-i rābıṭ daḫı dirler ṣıfat ile mevṣūf ve mübtedā ile 5 ḫaber ve ʿillet ile maʿlūl ve ḳavl ile meḳūl ve ġāye ile muġayyā ve bunlar miṯilli 6 ḫāṣılı rabṭ-ı kelāma muḥtāc olan maḥallerinde beynlerinde tevaṣṣuṭ ile birbirlerine rabṭ 7 ider faḥfaẓ *dāʾim* dāl-i mühmele ve elif ve kesr-i hemze ve mīm ile bāb-ı evveliñ 8 ecvef-i vāvīsinden ism-i fāʿildür aṣlı devām idi baʿde'l-iʿlāl dāʾim olmuşdur 9 ṣūret-i yā-yı ḥuṭṭī hemzeniñ kesrine delālet içün mersūmdur ḳāʿide 10 resm-i ḥaṭda bir hemze ki vasaṭ-ı kelimede vāḳıʿ ola yā sākindür yāḫud müteḥarrikdür 11 sākin

[1] Türkçe NO: NP -

oldıġı ṣūretde mā-ḳabli üçden ḥālī degil mefṭūḥ [NO11a] ise 12 hemze elif ṣūretinde yazılur ye'kulü gibi meksūr ise yā ṣūretde yazılur 13 re'īs gibi mażmūm ise vāv ṣūretinde yazılur mü'min gibi ammā hemze müteḥarrik 14 olduġı ṣūretde mā-ḳabli de müteḥarrik olmaḳ var sākin olmaḳ var 15 eger mā-ḳabli sākin ise hemzeniñ ḥarekesi cins ile taṣvīr olunur eger hemze 16 meftūḥ ise elif ṣūretinde yazılur meṣāle gibi meksūr ise yā ṣūretinde 17 yazılur yesi'mu gibi mażmūm ise vāv ṣūretinde yazılur ve gāh **[NP11b]** 1 olur ol hemzeyi ḥaẕf iderler eger taḫfīf bir sebīl naḳl olursa 2 ve ḥarekesi mā-ḳabline virirler mes'elede oldıġı gibi ki mesele olur ba'ż-ı hemze meftūḥa[yı] 3 bi-ḥasbi'ṣ-ṣūre ḥaẕf iderler sāle gibi yesilu yazılur ve eger hemzeniñ 4 mā-ḳabli müteḥarrik ise hemze mā-ḳabliniñ ḥarekesine münāsib yazarlar me'nūs 5 ve fi'e gibi faẕbıṭ fe'innehū mine'l-mühimmāt pes dā'im 'Arabīdür Türkçe hemze ile 6 ayrılmayıcı ve ayrılmaz ve hemīşe dinür *dīn* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 7 ve nūn ile 'Arabīdür luġatde Türkçe ḳulluḳ ve töre ve yol ve nişān ma'nāları beyninde 8 müşterekdür ıṣṭılāḥ-ı şer'de "vaż'ü'l-ilāhiyye yed'ū aṣḥābe'l-'uḳūli ḳabūlenmā hüve 'abdü'r-rasūli"* 9 ile mu'arrefdür ve bu dīn kesr ve feṭḥ-i lām-ı müşeddede ve tā ile millet gibi i'tiḳāda 10 müte'allıḳdur 'ameliyyede müte'allıḳ olan şerī'at dinür ḫāṣılı Türkçe yine dīn ve Fārsīde 11 kesr-i kāf-ı 'arabī ve sükūn-ı yā-yı [NO11b] ḥuṭṭī ve şīn-ı mu'ceme[1] ile kīş dinür ve dīnde kesr-i nūn 12 'alāmet-i iżāfetdür ki İslāma mużāfdur *İslām* kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele 13 ve lām elif ve mīm ile 'Arabīdür şer'an 'inde'l-cumhūr murādif-i īmāndur luġatde 14 muṭī' ve münḳād Türkçe boyun virmek Fārsīde kerden dāden dinür ke-ẕā 15 fi't-Tercümān *ḳā'im* ḳāf ve elif ve hemze ve mīm ile 'Arabīdür Türkçe durucı Fārsīde 16 kesr-i hemze ile istāde ve kesr-i sīn-i mühmele ile sıtīḥ dinür taḳṭī'ü'l-beyt ***ṣalātıla*** 17 mefā'īlün vāv-ı ṣalāt ileniñ elifi sāḳıtlardur ***selāmolşa*** mefā'īlün oldan **[NP12a]** 1 elif vāv gidüp żamm-ı mīm virilmişdür ***hadā'im*** fe'ūlün heden żamīr gider 2 ***k'anuñladī*** mefā'īlün kiden żāmīr anuñladan elif ve vāv ve żamīr gidüp 3 lāmıñ fetḥasıñ işbā' ile bir elif tevellüd ider ***niislāmol*** mefā'īlün 4 oldan elif ve vāv isḳāṭ olunup elifiñ żammesi mīme virilmişdür ***dıḳā'im*** 5 fe'ūlün dıdan yā düşmüşdür beyt[2] **Daḫı aṣḥāb u āline ki bunlar** 6 **Anuñ şer'ine oldılar muṣaḫḫar** *aṣḥāb* feṭḥ-i elif ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve ḥā-yı 7 ḥuṭṭī ve elif ve bā-yı müfrede ile 'Arabī cem'-i ḳılletidür ki ṣādıñ feṭḥi ve ḥā ve yānıñ 8 sükūnlarıyla

* Şeriat ıstılâhında ulûhiyyetin akıl sahiplerini Rasūlullāhın (nebînin) kulu olduğunu kabüle davetdir

[1] şīn-ı mu'ceme NO: şīn NP

[2] beyt NP: NO -

ṣaḥabıñ cemʿidür ve ṣaḥab daḫı baʿde'ṣ-ṣād elif ve kesr-i ḥā ile ṣāḥibiñ 9 cemʿidür ṣāḥib luġatde Türkçe kesr-i hemze ve sīn-i müşeddede-i mühmele ile[1] issi dinür ve ṣāḥib 10 ʿArabīde mālik [NO12a] maʿnāsına daḫı geldügi gibi Türkīde daḫı bu issi bu iki maʿnāda 11 müstaʿmeldür ḥāṣılı ḥāldaş ve yoldaş olan kimesneye Fārsīde yār ve hem-rāh 12 dinür ke-ẕā fi'l-şāriʿ ve ʿörf muḥaddiṯīnde cenāb-ı risālet-penāh ʿaleyhi 13 efżali'ṣ-ṣalātü ve's-selāmıñ zamān-ı şerīflerine yitişüp mübārek vech-i saʿādetlerin 14 ḥaḳīḳaten görüp yāḫud ḥükmen görüp mübārek kelāmlarıñ lisān-ı pāklerinden 15 işitmiş ola gerek ṭūl-i ṣoḥbeti ola gerek olmaya gerek ḥadīṯ-i şerīf 16 rivāyet itmiş ola gerek olmaya zīrā ʿinde'l-baʿż[2] ṭūl-i ṣoḥbet ve rivāyet-i 17 ḥadīṯ-i şerīf şarṭ degildür ve feṯḥ-i ṣād ve ḥā ve elif ve bā-yı vaḥdet ile ṣaḥābe daḫı **[NP12b]** 1 dinür[3] cemʿi bānıñ kesri ve baʿdehū yā-yı ḫuṭṭī ile ṣaḥābī gelür fi'l-aṣl ṣaḥābe maṣdardur 2 ṣoñra aṣḥāb-ı güzīn rıżvanallāhu Teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn hażretleriniñ her birine 3 ism ḳılındı pes aṣḥāb bu maḥalde maʿnā-yı ʿumūmiyyet ifāde ider ki nāẓım-ı merḥūm 4 āl lafẓını "li ecli't-taʿẓīm teʾḫīr ve taḫṣīṣ baʿde't-taʿmīm"* ẕikr eylemişdür zīrā āl yalıñuz 5 ẕikr olunduḳda ʿumūm ifāde ider ki ehl-i beyt ve sāʾir aṣḥāba şāmil olur 6 ammā aṣḥāb lafẓı ile maʿan ẕikr olunduḳda ehl ü ʿıyāl ü aṣḥāb ve sāʾire 7 ilā-yevmi'l-ḳıyāma gelicek ümmet-i ʿāmmeye ve şāmil olup aṣḥāb ehl ü ʿıyāl ve zamān-ı 8 saʿādetlerinde olan ehl-i saʿādete taḫṣīṣ olunur ve *āl* fi'l-aṣl feṭḥateyn ile 9 ehldür taṣġīri [NO12b] żamm-ı hemze ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve lām ile ehīl olmaḳ 10 ḳarīnesiyle yāḫud hā yerine vāv ile olur taṣġīri üveyl olmaḳ ḳarīnesiyle kile't-taḳdīreyn 11 hā ve vāvıñ ḳurb-ı maḫrecleri olmaġıla hā veyāḫud vāv hemzeye naḳl olunduḳda 12 hemze-i şāniye taḫfīf ve bedeline hemze-i evvelīye medd virilüp āl olmuşdur Türkçe uşaḳ 13 Fārsīde ḫʸīşāvend ve ḫānedān dinür ḳāʿide hemze-i evvel kelimede vāḳıʿ 14 olsa gerek hemze-i ḳaṭʿ olsun gerek vaṣl ṣūret-i elifde kütüb olunur 15 ḳurb-ı maḫrecleri oldıġıçün ve elif ḫurūf-ı[4] nisbden olup 16 telaffuẓda ḫafīf ve ḫıffet maṭlūb olmaġın kitābetde daḫı iʿtibār olunur faẓbıṭ 17 *şerʿ* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā ve ʿayn-ı mühmeleteyn ile ʿArabīdür luġatde Türkçe yol **[NP13a]** 1 Fārsīde rāh dinür ʿörfde eş-şeriʿatu hiye'ṭ-ṭarīḳatü fi'd-dīn ile muʿarrefdür Fārsīde āyin dinür[5] *muṣaḫḫar* żamm-ı mīm feṭḥateyn-i sīn ile ve ḫā-yı muʿceme-i müşeddede 2 ve rā-

[1] ile NO : NP -
[2] ʿinde'l-baʿż NP: ʿinde'l-cumhūr NO
[3] dinür NP: luġatdür NO
* taʿzim için genelleştirdikden sonra tahsis ve tehir etmek.
[4] ḫurūf NP : ḥarf NO
[5] ʿörfde eş-şeriʿati hiye'ṭ-ṭarīḳati fi'd-dīn ile muʿarrefdür Fārsīde āyin dinür NO: NP -

yı mühmele ile tefʿīl bābından ism-i mefʿūldür Türkçe uymuş Fārsīde rām ve feṭḥ-i 3 sīn-i mühmele ile sefīh dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫıaṣḥā*** mefāʿīlün ***buʿāline*** 4 mefāʿīlün vāv-ı ʿāṭıfa terk olunup mā-ḳabli mażmūm oḳunur ve āliñ hemzesi 5 elif ṣūretinde yazılur ***kibunlar*** feʿūlün kiden żamīr bunlardan vāv ṣāḳıṭlardur 6 ***anuñşerʿi*** mefāʿīlün ***neoldılar*** mefāʿīlün şerʿineden żamīr ve oldılardan 7 vāv ṣāḳıṭlardur ***muṣaḫḫar*** feʿūlün ḫānıñ tekrārı şeddeden ḫāṣıldur beyt [NO13a] 8 **Pes andan ṣoñra bil merḥūm u maġfūr * Ḫudāyī ol kemālātıla meşhūr** 9 *pes* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe ṣoñ ve ard ve eñse bi-maʿnā ḳafā 10 ve ʿArabīdeki fā-yı cezāiyye maʿnālarına gelür bunda ʿArabīde ammā baʿd dinilen 11 maḥalde getürilmişdür pes ez-ān taḳdīrindedür andan ṣoñra dimek ile tefsīr 12 ve teʾkīd ider *merḥūm* ʿArabīdür dördinci bābdan ism-i mefʿūldür Türkçe esirgenilmiş 13 Fārsīde baḫşāyende feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve şīn ve elif 14 ve kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile baḫşāyenden maṣdarından 15 müştaḳdur vāv ḥarf-i ʿaṭf bunda sākindür *maġfūr* bu daḫı ʿArabīdür 16 bāb-ı ṯānīden ism-i mefʿūldür Türkçe yarlıġanmış Fārsīde elif-i memdūde 17 ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele kesr-i zā-yı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ve hā-yı ʿallāme **[NP13b]** 1 mefʿūl ile āmürzīde dinür maṣdarı āmürzīden dinür *Ḫudāyī* ḫudāy[1] żamm-ı ḫā-yı muʿceme ile 2 ve dāl-i mühmele ve elif yā ile ki aṣlı āyīde-i ḫoddur terḫīm ü taḳdīm ile 3 Ḫudāy olmuşdur ki "bi-mennihi Teʿālā"* tafṣīli baḥr-ı evvelde gelür bunda ism-i Bārīdür 4 bi-maʿnā Rabb yā-yı ṯānī ḥarf-i nisbetdür Türkçe Ḫudā-yı Teʿālā ʿazze ve celle Ḥażretlerine 5 menṣūb dimekdür ki nāẓım-ı merḥūmuñ pederiniñ maḥlaşıdur ism-i şerīfi Ṣāliḥdür 6 *kemālāt* cemʿ-i kemāldür kemāl feṭḥ-i kāf-ı ʿarabīyle maṣdar-ı ʿArabīdür Türkçe bütün olmaḳ 7 Fārsīde żamm-ı dāl ve rā-yı mühmeleteyn ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā ile dürüst 8 dinür *meşhūr* evvelki bābdan ism-i mefʿūldür Türkçe bellü Fārsīde elif-i [NO13b] memdūde 9 ve kesr-i şīn-ı muʿceme ile āşikār dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***pesandanṣoñ*** mefāʿīlün 10 andandan elif sāḳıṭ ḥarekesi mā-ḳabline menḳūldür ***rabilmerḥū*** mefāʿīlün radan 11 hā ve bilden yā maḥẕūflardur ***mumaġfūr*** feʿūlün vāv-ı ʿāṭıfa ve baʿżan vāv-ı maġfūr 12 metrūklerdür ***ḫudāyīol*** mefāʿīlün oldan vāv sāḳıṭdur ***kemālātı*** 13 mefāʿīlün ileden elif gidüp ḥarekesi mā-ḳabline menḳūldür ***lameşhūr*** 14 feʿūlün ladan hā ve meşhūrdan baʿżan vāv terk olunurlar zīrā āḫır lafẓınıñ 15 mā-ḳablinde vāḳıʿ olan vāv veyā elifiñ külliyen terki her

[1] ḫudāy NO : NP -

* Allah'ın lutfuyla

yerde cāʾiz degildür 16 belki maḥall-i selāset olan yerlerde birer miḳdār telaffuẓ gerekdür bundaki gibi beyt 17 **Ki vāliddür bu muḥtāc u gedāya * Ola rūḥına raḥmet bī-**
[NP14a] 1 **nihāye** *ki* kesr-i kāf ve hā-yı resmīyle ḥarf-i beyāndur Türkīde daḫı ki ve ḫāy 2 mīme naḳl ile kim daḫı dirler kemā merre *muḥtāc* żamm-ı mīm ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ile ʿArabīdür 3 ki Türkçe isteklü ve Fārsīde kesr-i nūn ile niyāzmend dinür *vāv* ḥarf-i 4 ʿaṭf bunda sākin ve mā-ḳabli mażmūm oḳunur *gedā* feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve dāl-i 5 mühmele ve elif ile Fārsīdür luġatde Türkçe yoḫsul ʿArabīde faḳīr ve miskīn dinür 6 faḳīr ile miskīniñ farḳları maḥallinde müheyyendür rūḥ żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 7 vāv ve ḥā-yı ḥuṭṭī ile ʿArabīdür bunda Türkçe kesr-i zā-yı hevvez ve ḳāf ile zıḳ didikleridür ki 8 ḥaḳīḳatini ancaḳ cenāb-ı Bārī ʿazze ve celle şānühu bilür *raḥmet* rā-yı mühmele 9 ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve feṯ-i mīm [NO14a] ve tā-yı merbūṭa ile bunda üslūb-ı ʿAcem üzre tā-yı ṭavīle 10 ile mersūmdur fāʾide egerçi ʿAcem daḫı bu tāyı baʿż-ı yerde merbūṭ yazar lākin ekṣer ṭavīle 11 yazar ve ʿArabīde daḫı Naẓm-ı Kerīmde yedi maḥalde ṭavīle ile resm olunur biri ṣūre-i 12 Baḳarada ve biri Aʿrāfda ve biri Meryemde ve biri Hūdda ve ikisi Zümerde 13 ve biri Rūmdadur ḥāṣılı raḥmet ʿArabīdür Türkçe esirgemek Fārsīde baḫşānīden 14 dinür ki melzūm ve irāde-i lāzım ḳabīlindendür ki murād iḥsān-ı Ḫudādan bī-nihāye 15 Fārsī edāt-ı selb ile mürekkeb ʿArabīdür ki bī kesr-i bā-i muvaḥḥade-i taḥtānī 16 ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsī edāt-ı selbdür Türkçe kesr-i sīn-i mühmele ve zā-yı ʿarabī ile siz 17 dimekle taʿbīr olunur *nihāye* kesr-i nūn ve hā-yı hevvez ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ve hā-yı maṣdarī **[NP14b]** 1 ʿArabīdür Türkçe ṣoñ Fārsīde bā-yı ʿacemī ve elifeyn beyninde yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile 2 pāyān dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***kivāliddür*** mefāʿīlün kiden hā gider ***bumuḥtācu*** 3 mefāʿīlün ***gedāya*** feʿūlün ***olarūḥı*** mefāʿīlün oladan vāv isḳāṭ olunmuşdur 4 ***naraḥmetbī*** mefāʿīlün nadan hā terk olunur ***nihāye*** feʿūlün beyt 5 **Daḫı maʿṣūm iken cehdile merḥūm * Okutmuşdı luġatler bāña manẓūm** 6 *maʿṣūm* ʿArabīdür ki ikinci bābdan ism-i mefʿūldür maṣdarı kesr-i ʿayn-ı mühmele ile ʿıṣmetdür 7 ki Türkçe ṣaḳlanılmuş Fārsīde nigāh kerden dinür taḫfīf-i hemze ile nigeh kerde 8 daḫı dinür Türkīde çocuḳlara [NO14b] maʿṣūm dinilmek bundandur ki min ḳabli'r-Raḥmān 9 ʿalā-rivāyeti altıyüz ḳadar melāʾike anı beliyyeden saḳlamaġa müteʿayyendür ʿavām taḥrīf idüp 10 maḳṣum dirler Fārsīde gūdek dinür nitekim gelür *cehd* feṯ-i cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı 11 hā-yı hevvez ve dāl-i mühmele ile maṣdar-ı ʿArabīdür Türkçe çalışıḳ Fārsīde żamm-ı kāf-ı 12 ʿarabī ve sükūn-ı vāv kesr-i şīn-ı muʿceme ile kūşīden dinür ism-i maṣdarı çalışış 13 Fārsīde iki şīn ile gūşiş dinür ḳāʿide Fārsīde ism-i maṣdarda 14 ḳāʿide-i

iştiḳāḳ iki nevʿdür biri fiʿl-i mużāriʿiñ āḫırın şīn-ı muʿcemeye 15 ve mā-ḳabliniñ fetḥasın kesreye tebdīl iderler bundaki gibi pes gūşdaki 16 fiʿl-i mużāriʿdür dāl şīn ve şīnıñ fetḥası kesreye tebdīl olunduḳda gūşīş olmuşdur 17 biri daḫı maṣdarıñ āḫırıñ ki nūndur rā ve elife tebdīl iderler [NP15a] 1 meşelā kerden nūn rā ve elife tebdīl itdikde kerdān olur faḫfaẓ *merḥūm* 2 maʿlūm *luġat* żamm-ı lām ve fetḥ-i ʿayn-ı muʿceme üslūb-ı ʿAcem üzre tā-yı ṭavīle üzre[1] 3 ʿArabīdür luġatde Türkçe ses ve ün dinür yaʿnī aġızdan çıḳan ṣadāya 4 dirler[2] Fārsīde elif-i memdūde ile āvāz dinür ıṣṭılāḥda Türkçe dil dinür 5 yaʿnī her ḳavmiñ beynlerinde söyledikleri söz ki biri birleriniñ murādların 6 anuñla añlarlar Fārsīde fetḥ-i zā ve yā-yı ʿarabīyle ve elif ve nūn ile zebān dinür 7 manẓūm ḍarabe bābından ism-i mefʿūldür luġatde Türkçe derilmiş [NO15a] yaʿnī cemʿ olunmuş ve ulaşmış 8 ve bir ṣıraya dizilmiş dimekdür Fārsīde ārāste[3] elif-i memdūde ile ve fetḥ-i bā-yı ʿacemīyle peyveste 9 dinür ke-ẕā fi'l-Meşāriʿ ıṣṭılāḥda mevzūn ve muḳaffā olan kelāma dirler bunda 10 murād budur Türkīde buña dāliñ fetḥası ve yā-yı ḥuṭṭīniñ kesresiyle deyiş 11 dirler Fārsīde daḫı naẓm dirler[4] zīrā ıṣṭılāḥāt-ı fünūn-ı ʿAraba maḫṣūṣdur 12 siyyemā kelām-ı mevzūn ve eşʿārın ıṣṭılāḥatı gibi ki ʿinde'l-baʿż Aʿcām beyninde 13 şuyūʿundan iki biñ yüz seneden ziyāde zamān muḳaddem ʿArabda Benī Cürḥum 14 ḳabīlesiniñ Yaʿreb Benī Ḳaḥṭān ki maṭbūṭ-ı ḥażret-i Ādem ṣalavātullāhu 15 ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhi's-selāmdan üç biñ dört yüz iki sene miḳdārı zamān 16 mürūrundan ṣoñra ẓuhūr idüp lisān-ı Süryānīyi ʿArabīye naḳl itdügiçün taʿrib 17 tesmiye olunmuşdur ke-ẕā fī tefsīri'l-Beġavī ve Evvā'ili's-Süyūṭī rahimallāhū Teʿālā pes kelām-ı [NP15b] 1 mevzūn bunuñ gününde ẓuhūr itmişdür vallāhu Teʿālā aʿlem bi-ḥaḳīḳatihi bu maḥalliñ 2 tafṣīli risālede meṣṭūrdur in eradte fe'l-yaṭlab taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫımaʿṣū*** 3 mefāʿīlün ***mikencehdi*** mefāʿīlün ikenden elif ve yā ileden daḫı elif 4 sāḳıṭlardur ve ḥarekesi mā-ḳabline virilmişdür ***lemerḥūm*** feʿūlün leden hā merḥūmdan 5 baʿżan vāv gidüp żamm-ı maʿrūfe ile oḳunur yāḫud vāv ve mīm vāḥid ʿadd 6 olunmaḳ iʿtibārıyla ***lemerḥūm*** feʿūlün dimek daḫı olur ***oḳutmışdı*** [NO15b] mefāʿīlün 7 vāv sāḳıṭdur ***luġatlerba*** mefāʿīlün ***ñamanẓūm*** feʿūlün bañadan hā ve manẓūmdan 8 vāv giderler ke-ẕālik ẓānıñ żammesi ṣarīḥ oḳunur beyt 9 **Oḳıdum evvelā Tuḥfe-Ḥüsāmı * Muʿaṭṭar old'anuñla can meşāmı** 10 *evvelā* ẓarfiyyet üzre menṣūbdur Türkçe öñür dimek olur Fārsīde 11 der-pīşīn dinür lāmdan

[1] üzre NP: ile NO
[2] dirler NP : NO -
[3] ārāste NO : NP -
[4] dirler NP : dinür NO

tenvīn isḳāṭ olunmaḳ Türkī istiʿmāl olundıġı 12 içündür *evvel* feṯḥ-i hemze ve vāv-ı müşeddede ve lām ile ʿArabīdür ki müẕekkerde müstaʿmeldür 13 müʾenneṯde żamm-ı hemze ve sükūn-ı vāv ve lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile ūlā dinür ḳāʿide 14 evvel lafẓınıñ aṣlı hemzeteyn ile evāldür ʿalā-vezn-i efʿal yāḫud evüldür 15 yāḫud vātāt-ı ṯelāṯe ile vevāldür ʿalā-vezn-i fevʿal pes iki evvelki ṣūretde hemze 16 vāva ḳalb olunup vāv vāva idġām olundı üçinci ṣūretde vāv-ı evvel 17 hemzeye ḳalb olunup vāv-ı ṯānī ṯāliṯde idġām olundı intehā **[NP16a]** 1 *tuḥfe* żamm-ı tā-yı ḳaraşet ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı vaḥdet ile ʿArabīdür 2 Türkçe armaġan Fārsīde reh-āverde pīş-keş dinür keşīr ve ḳalīle şāmildür maḥṣūṣ 3 ḳalīle yaʿnī azıcıḳ hediyyeye Türkīde el armaġanı ve Fārsīde dest-āvīz 4 dinür ki dest ile āvīzden mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür dest bi-maʿnā yed 5 yaʿnī el āvīz elif-i memdūde ile āvīzendeden muraḥḥamdur ki ism-i fāʿildür aṣıcı 6 ve ṣarḳıdıcı dimekdür pes el ile götürülen armaġanı ele aṣup[1] ṣarḳıtdıġıçün [NO16a] dest-āvīz dinilmişdür anuñiçün yārān 7 eli ṭolı gelen ile eli boş geleni uzaḳdan bilürler ṭolı olanuñ eli ṣarḳıḳ 8 olur ve boş el ṣallanı ṣallanı[2] gelür tuḥfeniñ Ḥüsāma iżāfeti ṣıfatıñ mevṣūfa 9 iżāfet-i lāmiyyedür[3] aṣlı hemze-i müctelibe ile Tuḥfe-i Ḥüsāmdur yaʿnī Ḥüsāmıñ Tuḥfesi 10 dimekdür keşret-i istiʿmāl ile iżāfet sāḳıṭ olmuşdur *Ḥüsām* żamm-ı ḥā-yı ḥuṭṭī 11 ve sīn-i mühmele ve elif ve mīm ile ism-i sāḥib-i luġat-i meşhūredür fi'l-aṣl mużāf 12 ve mużāfun ileyhi maḥẕūfdur yaʿnī aṣlı Ḥüsāme'd-dīndür āḫırında yā-yı ḥuṭṭī 13 Türkī edāt-ı mefʿūldür yāḫud Fārsī ḥarf-i nisbetdür yāḫud Tuḥfeniñ 14 Ḥüsāma iżāfeti terkīb-i nisbīdür pes[4] Tuḥfe-i Ḥüsāmī yaʿnī Ḥüsāma nisbet olunan 15 tuḥfe ki Fārsī luġati müştemil bir teʾlīfdür anı oḳıdım dimekdür *muʿaṭṭar* żamm-ı mīm ve ʿayn 16 ve tā-yı mühmeleteyn feṯḥalarıyla ve şedde[5]-i ṭā ile tefʿīl bābından ism-i mefʿūldür 17 Türkçe ḳoḳulanmış ve ḳoḳmuş dimekdür Fārsīde żamm-ı bā-yı ʿarabīyle būyende dinür *cān* **[NP16b]** 1 Fārsīdür Türkçe zıḳ kemā merre ʿArabīdür rūḥ daḫı dinür nitekim geçdi *meşām* feṯḥ-i 2 mīm ve şīn-ı muʿceme ve elif ve mīm ile ʿArabīdür fi'l-aṣl meşemmiñ cemʿidür meşemm feṯḥ-i mīm ve şīn-ı 3 muʿceme ve mīm-i müşeddede ile evvelki bābdan ism-i mekāndur pes meşāmm Türkçe ḳoḳı alacaḳ yirler dimek 4 olur keşret-i istiʿmāl ile yāḫud li-ecli't-taʿżīm[6] maḳām-ı müfredede ẕikr olunur ḥāṣılı 5 bunda Türkçe

[1] pes el ile götürülen armaġanı ele aṣup NO: NP -
[2] ṣallanı ṣallanı NO : NP ṣallanı
[3] iżāfeti ṣıfatıñ mevṣūfa iżāfeti lāmiyyedür NP : iżāfeti lāmiyyedür NO
[4] pes NO: NP -
[5] şedde NP : müşeddede NO
[6] li ecli't-taʿżīm NO: NP -

geñiz didikleri burun içinde rāyiḥa yaʿnī ḳokı giren yere dirler [NO16b] Fārsīde 6 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve zā-yı ʿarabīyle maġz dinür ṣoñradan burun maʿnāsına istiʿmāl 7 itdiler ki ʿArabīde murādifi feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve fā ile enf dinür Fārsīde 8 kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ile bīnī dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***oḳıdumev*** mefāʿīlün 9 oḳıdımdan vāv sāḳıṭdur ***velātuḥfe*** mefāʿīlün vāv şeddeden gelmişdür ***ḥüsāmı*** feʿūlün 10 ***muʿaṭṭarol*** mefāʿīlün ṭānıñ tekrārı teşdīdden ḥāṣıl ve oldıdan vāv ve yā sāḳıṭlardur 11 ***d'anuñlacān*** mefāʿīlün anuñladan ve cāndan elifler sāḳıṭlardur ***meşāmı*** feʿūlün 12 beyt **Daḫı manẓūm oḳıtdı çoḳ luġāti * İçürdi ṭabʿıma āb-ı ḥayātı** *manẓūm* 13 maʿlūm *luġāt* luġatiñ cemʿidür Türkçe diller ve Fārsīde zebānhā dinür zebān dil hā 14 edāt-ı cemʿdür ḳāʿide bu dilde edāt-ı cemʿ ikidür biri elif ve nūndur ki 15 z̲evi'l-uḳūlde ṣıfat olan da müstaʿmeldür z̲evi'l-uḳūlüñ ġayrı hā 16 ile cemʿlenür diraḫtān gibi ve z̲evi'l-ʿuḳūle ṣıfat olan da hā ile cemʿlenür zebānhā 17 gibi ve ʿinde'l-baʿż ān[1] cism-i nāmīye maḫṣūṣdur ki insān ve sā'ir ḥayvān ve nebātātdan ve **[NP17a]** 1 hā bunuñ māʿadāsına yaʿnī bu ecnās-ı ş̲elā̲ş̲e elif ve nūn ile cemʿlenür māʿadāsı 2 hā ile cemʿlenür faẓbıṭ *ṭabʿ* feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı bā-yı [NO17a] ʿarabī ve ʿayn-ı mühmele 3 ile ʿArabīdür luġatde Türkçe yaradılış yaʿnī firāc bi-maʿnā̲ mizāc[2] Fārsīde kesr-i nūn ile nihād 4 ve kesr-i sīn-i mühmele ile sirişt dinür nitekim gelür ve feṯḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i cīm ve yā-yı 5 müşeddede ile seciyye maʿnā̲sınadur ki Fārsīde żamm-ı maʿrūfe ve ḫā-yı muʿceme ile ḫūy 6 ve żamm-ı hā-yı hevvez ve feṯḥ-i nūn ve rā-yı mühmele ile hüner dinür Türkīde ḥā-yı mühmele ile 7 ḥuy dirler ve ʿörfde ecsāmda sāriye olan ḳuvvetden ʿibāretdür gāhīce 8 ṭabʿ ile z̲āt murād olunur ḥāṣılı nāẓım-ı merḥūm bunda āb yaʿnī şu her şey içün 9 sebeb-i ḥayāt olmaḳ münāsebetiyle mecāzen ʿilm-i luġātı şuya ve ʿulūm-ı nāfiʿayı 10 sā'ir ḥayāta teşbīh idüp anı tefhīmden kināye idüp içürmek 11 ile taʿbīr buyurmuşdur nitekim bir kimse añlamaḳlıġı elzem olan şeyden iġmās-ı ʿayn 12 ve tekāsül eylese anuñ beynini ṣuvarmaḳ gerek dirler pes imdi ʿālim ḥayy menzilesinde 13 dür anuñ ḥayātı ʿilmdür ve cāhil mevt[3] menzilesindedür ve anuñ mevti cehldür 14 *āb* elif-i memdūde ile Fārsīdür bunda Türkçe ṣu ʿArabca mā dinür *ḥayāt* 15 üslūb-ı ʿAcem üzre mersūm maṣdar-ı ʿArabīdür üslūb-ı ʿArab[4] yānıñ öñünde vāv ve tā-yı 16 merbūṭa-i maṣdarī ile resm ider Türkçe dirilik Fārsīde zindegī dinür ki zinde 17 kesr-i zā-yı ʿarabī

[1] ān NO: NP -
[2] bi-maʿnā̲ mizāc NO: NP -
[3] mevt NP : meyyit NO
[4] ʿArab NO: NP -

ve nūn-ı sākine ve dāl-i meftūḥa ve ḥā-yı resmī ile Türkçe [NO17b] diri olmaḳ dimekdür ʿArabca feṯḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī [NP17b] 1 ve yā-yı müşeddede ile ḥayy dinür zindegī āḫırında yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbetdür 2 pes āḫırında yā-yı nisbī getürilmege hā-yı resmī kāf-ı ʿacemīye tebdīl olunmuşdur ki 3 ḳāʿide-i muṭṭaribedür taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫımanẓū*** mefāʿīlün ***moḳıtdıçoḳ*** mefāʿīlün 4 oḳıtdıdan elif ve vāv ṭarḥ olunup żamme mīme virilmişdür ve çoḳdan vāv daḫı 5 sāḳıṭlardur ***luġātı*** feʿūlün ***içürdiṭab*** mefāʿīlün içürdiden yā ve vāv sāḳıṭlardur[1] ***ʿımaābı*** mefāʿīlün *āb-ı*mıñ 6 hemzesi elif ṣūretinde ve kesresi işbaʿ içün yā ṣūretinde yazılmışdur 7 ***ḥayātı*** feʿūlün beyt **Şu resm oldum luġat ʿilminde māhir** 8 **Luġat kim bilmesem olaydı nādir** *şu* Türkīde ism-i işāretdür muşārun ileyhi 9 mıṣraʿ-ı ṯānīdür *resm* feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sīn-i mühmele ve mīm ile bunda Türkçe yazmaḳ 10 ve çizmek Fārsīde żamm-ı nūn ve kesr-i vāv ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i tā-yı müṯennāt-ı 11 fevḳānī ve nūn ile nüvişten vāv yerine bā-yı muvaḥḥade ile ki beynlerinde tebādül 12 vardur nebīşten dinür ve hā Türkī dilde ḳullanılan hālardandur *luġat* henüz beyān 13 olundı *ʿilm* kesr-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı lām ve mīm ile maṣdar-ı ʿArabīdür luġatde Türkçe bilmek 14 Fārsīde dāl-i mühmele ve elif ve kesr-i nūn ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i[2] tā-yı ḳaraşet ve nūn ile dānişten dinür ʿörfde vāḳıʿa muṭābıḳ iʿtiḳād cāzimdür 15 ve ḥükemā ḳavli üzre şeyʾiñ ṣūreti [NO18a] ʿaḳlda ḥāṣıl olmaḳdur *māhir* mīm ve elif ve 16 hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür ki üçünci bābdan ism-i fāʿildür Türkçe bilgiç ve bilici 17 Fārsīde mīm ve[3] hemze ve sükūn-ı vāv ile ve vāvsız ve sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve elif [NP18a] 1 ve ẕāl-i muʿceme fi'l-aṣl üstāẕ dinür lākin ekṣer istiʿmāl üzre bu gibiler 2 dāl-i mühmele ile meşhūrdur birāder ve māder ḫod u būd ve şād u bād ve şenīd 3 ü bid ked ü bed gibi ḳāʿide zebān-ı[4] Fārsīde lafẓıñ evvelinden ġayrıda vāḳıʿ 4 olan dāliñ mā-ḳabli ḥarf-i ṣaḥīḥ sākin olursa dāl-i mühmeledür māʿadāsı 5 ẕāl-i muʿcemedür nitekim Reşūdi'd-dīn-i Vaṭvāt ʿArūżunda dimişdür ḳıṭʿadur zebān-ı 6 Fārsī "farḳ miyān-ı dāl ü ẕāl biyād gır ez men ki īn nezd-i efāżıl (mühimmest) [mübhemest] 7 pīş-ezu der-lafẓ-ı müfred ger ṣaḥīḥ sākinest dāl dān ānrā bāḳī be ẕāl-i 8 muʿcemest"* faẓbıṭ *nādir* nūn ve elif ve dāl ve ẕāl ve rā-yı mühmeleteyn ile ʿArabīdür 8 evvelki bābdan ism-i fāʿildür Türkçe az olıcı nesne

[1] içürdiden yā ve vāv sāḳıṭlardur NO: NP -
[2] bilmek Fārsīde dāl-i mühmele ve elif ve kesr-i nūn ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i NO: NP -
[3] mīm ve NO: NP -
[4] zebān NP : NO -

* Kelime sonundaki be harfinden önce ünsüz varsa aynı, ünlü varsa peltek ẕ olarak yazılır ve okunur.

iḥtişāren hemān az dinür Fārsīde 10 kār-ı nā-gāh dinür taḳṭī'ü'l-beyt ***şuresmoldum*** mefā'īlün şudan vāv ve resmden 11 hā ve oldumdan elif ve vāv sāḳıṭlardur ***luġat'ilmin*** mefā'īlün ***demāhir*** fe'ūlün 12 'ilmindeden hā sāḳıṭdur ***luġatkimbil*** mefā'īlün ***mesemolay*** mefā'īlün ***dınādir*** 13 fe'ūlün dıdan yā sāḳıṭdur[1] beyt **Gedā deh sāle oldıḳda Ḫudāyī** 14 **İdüp rıḫlet ḳodı dār-ı fenāyı** *gedā* beyān olundı [NO18b] *deh* feṭḥ-i[2] dāl-i mühmele ve 15 hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe on dimekdür ki esmā-yı 'adeddendür 16 lisān-ı 'Arabīde feṭḥ-i 'ayn ile 'aşr dinür *sāle* sīn-i mühmele ve elif lām ile 17 Fārsīdür Türkçe yıl ki on iki aydan 'ibāretdür 'Arabīde feṭḥ-i sīn ile sene **[NP18b]** 1 ve 'ayn-ı mühmele ile 'ām dinür hā bunda maṣdariyyedür ki Türkçe on yıllık dimek olur 2 'inde'l-ba'ż hā-yı taḫṣīṣdür 'Arabīde ibn 'aşer dinür *rıḥlet* kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 3 ḥā-yı mühmele ve feṭḥ-i lām ve üslūb-ı 'Acem üzre tā-yı ṭavīle ile feteḥa bābından maṣdardur 4 'Arabīdür Türkçe göçmek ve Fārsīde göç kerden dinür *dār* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve elif 5 ve rā ile 'Arabīdür bunda Türkçe feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı vāv ile ev dinür[3] Fārsīde ḫāne 6 nitekim geçdi *fenā* feṭḥ-i fā-yı sa'faṣ ve nūn ve elif-i memdūde ile 'Arabīdür bi-ma'nā 7 zevāl Türkçe ırılmaḳ Fārsīde geşten ve dūr şuden dinülür ke-ẕā fi't-Tercümān 8 taḳṭī'ü'l-beyt ***gedādehsā*** mefā'īlün ***leoldıḳda*** mefā'īlün leden hā ve olduḳdadan 9 elif ve vāv sāḳıṭlardur ***ḫudāyī*** fe'ūlün ***idüprıḫlet*** mefā'īlün idüpden 10 yā ve vāv sāḳıṭlardur ***ḳodıdārı*** mefā'īlün ḳodıdan vāv sāḳıṭ ve dār-ıda 11 yā işbā'-ı kesreden mütevelliddür ***fenāyı*** fe'ūlün **Baña k'oldı luġat 'ilmi musaḫḫar** 12 **Ne 'ilme başlasam oldı müyesser** *musaḫḫar* żamm-ı mīm ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve ḫā-yı mu'ceme-i müşeddede ve rā-yı [NO19a] 13 mühmele ile 'Arabīdür tef'īl bābıñdan ism-i mef'ūldür Türkçe uydurulmuş Fārsīde 14 rām dinür *müyesser* żamm-ı mīm ve ba'dehū yā-yı ḥuṭṭī ve sīn ve rā-yı mühmeleteyn ile musaḫḫar vezninde 15 'Arabīdür Türkçe ḳolaylanmış dimek olur Fārsīde bunda elif-i memdūde 16 ve sīn-i mühmele ile āsān luġatıyıla tā'bīr olunur taḳṭī'ü'l-beyt ***bañak'oldı*** mefā'īlün 17 kiden hā ve oldıdan elif ve vāv sāḳıṭlardur ***luġat'ilmi*** mefā'īlün ***musaḫḫar*** **[NP19a]** 1 fe'ūlün ḫānıñ tekrārı şeddeden ḥāṣıldur ***ne'ilmebaş*** mefā'īlün neden 2 hā terk olunmuşdur ***lasamoldı*** mefā'īlün ve oldıdan vāv düşmüşdür ***müyesser*** fe'ūlün 3 sīn yine müşeddede sebebiyle mükerrer gelmişdür beyt **Ḥuṣūṣā 'ilm-i Rabbānī ki Sulṭān** 4 **Celāle'd-dīn dimişdür maġz-ı Ḳur'ān** *ḫuṣūṣā* beyā turā ānifen *'ilm* eyżan ke-ẕālik 5 *Rabbānī* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-i

[1] dıdan yā sāḳıṭdur NP : NO -
[2] feṭḥ NP : NO -
[3] dinür NO: NP -

taḫtānī-yi müşeddede ile ʿArabīdür bunda ism-i 6 Bārī ʿazze ve celle şānuhūdur Türkçe issi dinür Fārsīde Ḫudā mecāzen iżāfet ile[1] 7 āḫarda daḫı istiʿmāli cāʾizdür rabbü'l-beyt ve ḫāne-ḫudā ve ev issi didikleri gibi 8 ve elif ve nūn ḳāʿide-i lisān-ı ʿArab üzre taġayyürāt-ı nesebdendür ve yā-yı müşeddede 9 ḥarf-i nisbetdür "ḳāle İmānü'l-Muṭrizī fi'l-maġribi'l-İskenderiyye ḥışnün ʿalā ṣāhil-i 10 baḥri'r-Rūm ve ş̲evb-i İskenderānī mensūb ileyhā ve'l-elif ve'n-nūn [illegible] taġyirāti'n-10 neseb"* intehā pes ʿilm-i Rabbānīden murād ʿilm-i Ledündür veyāḫud ʿilm-i taṣavvufdur *sulṭān* [NO19b] 11 żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı lām ve ṭā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile ʿArabīdür bunda vālī-yi 12 vilāyet maʿnā̲sına Türkīde beg dinür Fārsīde pād-şāh dinür ki aşlı 13 şāh-ı pāddur şāh şīn-ı muʿceme ve elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe ulu ve büyük 14 dimekdür ʿArabīde kebīr ve ʿaẓīm dinür defʿ-i żarr ve ışṭlılāḥ-ı fesāddan kināyetdür pes 16 ṣaḳınıcı ve ṣaḳlayıcı dimek olur keş̲ret-i istiʿmāl ile ṣıfat mevṣūf üzerine 17 taḳdīm olunup pād-şāh dinilmişdür *Celāl* feṯḥ-i cīm-i ʿarabī ve lām ile ʿArabīdür **[NP19b]** 1 Türkçe ulu büyük Fārsīde şāh dinür *ed-dīn* elif ve *lām* mużāfun ileyhden 2 ʿiväżdur taḳdīri dīn-i İslāmdur *dīn* beyān olundı İslāmdan mecāz-ı mürsel 3 ṭarīḳı ile ümmet-i merḳūm murāddur pes Celāle'd-dīn Mevlānā ḳuddise sırrahū ḥażretlerinüñ maḫlaṣıdur 4 ʿaṣrında mevcūd olanlardan min külli'l-vücūh evlā idügi ḥadd-i tevātüre 5 bāliġdür ism-i şerīfleri Meḥemmed vālid-i mācidleri daḫı Meḥemmed anlarıñ künyeleri[2] Bahāü'd-dīn 6 dür ki cenāb-ı ṣāḥib-i saʿādet ʿaleyhi efżali'ṣ-ṣalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt 7 ʿālem-i menāmda sulṭānü'-l ʿulemā diyü talḳīb buyurmuşlardur[3] tārīḫ-i vilādetleri 8 hicretiñ beş yüz yılında vāḳıʿdur ve[4] pes bunlar Ḫüseyin-i Belḫī bunlar Aḥmed bunlar 9 Maḥmūd bunlar Mevdūd bunlar Ş̲ābit bunlar Müseyyib bunlar Muṭahhar bunlar Ḫammād bunlar ʿAbdu'r-raḥmān 10 bunlar Ebūbekrü'ṣ-ṣıddīḳ raẓiyallāhu Teʿālā̲ ʿanhu oġlıdur [NO20a] ve bir ṭarafdan İbrāhīm bin[5] 11 Edhem ḥażretlerine müntehī olur Ḫüseyin-i Belḫī diyār-ı Belḫde şehr-yār idi ʿAlāʾe'd-dīn 12 Meḥemmed bin Ḫᵛārezmiñ kerīmeleriñ tezevvüc idüp Sulṭānü'l-ʿulemā anlardan 13 tevellüd itmişdür ve mezbūruñ[6] tezvīci rüʾyāda işāret-i server-i enbiyā ʿaleyhi'ṣ-ṣalāti 14 ve's-selām ile olduġı mervīdür ve merḳūme duḫteriniñ

[1] ile NO: NP -

[*] İskenderiyyenin batısında bahr-ı Rūm sahilinde bir kale vardır İskenderin elbisesi de oraya aittir ve bunda elif ve nūn tagayyürāti'n-nesebdür(?)

[2] künyeleri NP: künyesi NO

[3] buyurmuşlardur NP: mervīdür NO

[4] tārīḫ-i vilādetleri hicretiñ beş yüz yılında vāḳıʿdur ve NO: NP -

[5] bin NP : NO -

[6] mezbūruñ NP: mezbūreniñ NO

aḫteri İbrāhīm Edhemdür ki Belḫ pādişāhı 15 idi ḳuddise sırrahū ve ḥażret-i Mevlānānıñ vilādet-i şerīfleri Belḫde tarīḫ-i hicretden 16 altı yüz dördünci senesiniñ rebī‘ü’l-evveliniñ altıncı güni ve rıḫletleri 17 vilāyet-i Ḳonyada altı yüz yetmiş iki senesiniñ cemāz̲i’l-āḫırınıñ beşinci [NP20a] 1 gününde vāḳı‘dur diyü muṣarraḥdur *ed-dīn* iżāfet-i lāmiyyedür[1] *maġz-ı Ḳur’ān*[2] feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı 2 ġayn-ı mu‘ceme ve zā-yı ‘arabīyle Fārsīdür Türkçe feṭḥ-i bā-yı ‘arabīyle beynī kesre-i hemze ile ilik 3 ‘Arabīde żamm-ı mīm ve ḫā-yı mu‘ceme-i müşeddede ile muḫḫ dinür *Ḳur’ān* żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı 4 rā-yı mühmele ile[3] ve elif-i[4] memdūde ve nūn[5] ile luġatde birikdirmek ve oḳımaḳ ma‘nā̲sına maṣdardur ışṭılāḥ-ı 5 şer‘de El-Ḳur’ān[6] hüve’l menzilü ‘ale’r-resūli’l-mektūbi’l-menḳūl ‘anhu naḳlen mütevātiren 6 bilā-şübheti ta‘rīfiyle mu‘arrefdür pes imdi Ḳur’ān muṣḥaf-ı şerīflerde mā-beynü’t-deffeyn 7 ya‘nī[7] ibtidāsında ve intihāsında olan iki ṭarafıñ ya‘nī cildiñ ortasında 8 kāġıdlarda vāḳı‘ rüsūmuñ şāmil oldıġı ve elsine-i ‘ibādda münferid müteferriḳa 9 olan ‘ibārāt-ı laṭīfe ki anlara[8] ışṭılāḥ-ı ehl-i şer‘[9] üzre naẓm dinür ve ol 10 ‘ibāratıñ dālle [NO20b] oldıġı me‘ānī-i şerīfiñ ism-i mübārekine kelām-ı nefsī 11 ıṭlāḳ olunur Ḥaḳḳ sübḫānehū ve Te‘ālā̲[10] teḳaddes ḥażretleriniñ z̲āt-ı pākiyle 12 ḳā’imdür bu mecmū‘a Ḳur’āna ıṭlāḳ olunur ve bu ḥurūf-ı mektūbe ve ṣavt-ı 13 maḫlūḳlardur ‘inde’l-cumhūr velākin kelām-ı Bārī ‘azze şānuhū[11] velākin[12] ḳadīmdür zīrā ḥādiṯ 14 olan şey’iñ Cenāb-ı Rabbü’l-erbābıñ z̲at-ı pākiyle ḳā’im olmaḳlıġı 15 ḳaṭ‘ā[13] mümkin degildür ve ġayr-ı maḫlūḳdur ya‘nī ḫalḳ olunmuş degildür ancaḳ muṣḥaf-ı şerīflerde 16 mektūb ve lisān-ı pāklerde maḳrū’ ve sīne-i mü’minīnde maḥfūẓdur dinür nitekim Allāh 17 “meẕkūrun bi elsine ma‘būdün fī mesācidinā mesūd fī meḥārībinā fī ġayru ḥālin fīnā velā fīhā”* dinür [NP20b] 1 “nefe’enallāhu te‘ālā bi tilāvetihi ve

[1] ed-dīn iżāfet-i lāmiyyedür NP : NO -
[2] *maġz-ı Ḳur‘ān* NP: *maġz-ı Ḳur‘ān* iżāfet-i lāmiyyedür NO
[3] ile NP: NO -
[4] elif-i memdūde NO - : elif-i hemze memdūde NP
[5] nūn NO: NP -
[6] el-Ḳur‘ān NP: NO -
[7] ya‘nī NO: NP -
[8] anlara NP: NO -
[9] ışṭılāḥ-ı ehl-i şer‘ NO : ışṭılāḥ-ı şer‘ NP
[10] Te‘ālā NP : NO -
[11] ‘azze şānühū NO: NP -
[12] velākin NP: NO -
[13] ḳaṭ‘ā NP: ḳaṭ‘an NO

* Dillerde mezkûr, mescidlerde kensiyle ibâdet olunan, mihrablarda secde edilen (bizde ve onlardaki hâlin dışında)

razaġanallāhu şefāʿatehū āmīn”* taḳṭīʿü’l-beyt ***ḥuşūşā*** 2 ***ʿil*** mefāʿīlün ***mirabbānī*** mefāʿīlün tekrīr-i bā teşdīdden ḥāṣıldur ***kisulṭān*** 3 feʿūlün kiden hā ve sulṭāndan elif sāḳıṭlardur ***celāleddīn*** mefāʿīlün e’d-dīnden 4 elif lām ve yā metrūklerdür ***dimişdürmaġ*** mefāʿīlün dimişden yā gitmişdür ***zıḳur’ān*** 5 feʿūlün elif ve hemze ṣūretīdür beyt[1] **Kitāb-ı Meşnevī kim ḳūt-ı candur** 6 **ziyā vü nūr-ı çeşm-i ʿāşıḳandur** *kitāb* kesr-i kāf-ı ʿarabī ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 7 ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile mektūb maʿnāsına ism-i ʿArabīdür luġatde bir şeyʾi bir şeye 8 żamm itmekdür bi-maʿnā mecmūʿ Türkçe bir yere getürilmiş nesneler mefʿūlüñ maṣdar ile tesmiyesi 9 mübālaġa içündür nitekim ḫalḳ bi-maʿnā maḫlūḳ ve lafẓ bi-maʿnā melfūẓdur yāḫud [NO21a] fiʿāl mefʿūl içün 10 vaẓʿ olunmuş bir ṣīġa ola libās melbūs maʿnāsına olduġu gibi ve ismiyyeti rāciḥdür ki 11 dāʾimā mevṣūf olur ṣıfat olmaz meşelā kitāb-ı merḳūm dinür ammā şeyʾ-i kitāb 12 dinmez Ekmelü’d-dīn kitāb ve el-kitāb ve’l-kütüb fi’l-luġatihi cemʿü’l-ḥurūf dimişdür Fārsīde 13 nāme dinür Türkçe kesr-i bā-yı muvaḥḥade ile biti dirler[2] ve ıṣṭılāḥda kelimāt-ı müfredeyi cemʿ 14 ve tedvīn itmege dirler ve envāʿ-ı mesāʾili müştemil olan nesneye kitāb dirler ve her fenn 15 ıṣṭılāḥında ol fende teʾlīf olunan kütübden birine ʿalem ḳılınmışdur 16 meşelā nuḥāt kitāb żikr itdiklerinde teʾlīf-i Sībeveyh murād iderler ve ʿörf-i uṣūlisīnde17 delāʾil-i Ḳurʾāniyyeden birine kitāb dirler nitekim delāʾil-i ḥadīşiyyeden birine sünnet dirler[3] kitābıñ Meşnevīye iżāfeti beyāniyyedür lāmiyye olmaḳ daḫı cāʾizdür murād **[NP21a]** 1 Hażret-i Mevlānā ḳuddise şırrahu teʾlīfi olan tefsīr-i şerīfdür ki[4] Fārsīdür ki taʿlīl 2 ve tavṣīf içün getürilür *Meşnevī* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı şā-yı müşelleşe ve feṯḥ-i nūn ve 3 kesr-i vāv ve yā-yı ḫuṭṭī ile ʿArabīdür luġatde Türkçe ikişer ikişer dimekdür Fārsīde 4 dü dü dinür müşennā şennā yüşennī şenādan maṣdar-ı mīmīdür yā ḥarf-i nisbetdür 5 aṣıl-ı kelimede olan yā vāva naḳl olunup ʿalāmet-i naḳl kesre ḥareke virilmegile Meşnevī 6 olmuşdur ḳāʿide ḳavāʿid-i ʿArabiyyedendür ki āḫırı yā-yı ḫuṭṭī olan kelimeye yā-yı nisbī 7 getürilse kelimeden olan yāyı [NO21b] vāva naḳl iderler faẓbıṭ[5] ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde 8 vezinde muvāfıḳ ve ḳāfiyede muḫālif ebyāta meşnevī dirler ki her biri başḳa ḳāfiye ṣāḥibi 9 ola pes imdi Mevlānā ḳuddise sırrahū ḥażretlerinüñ teʾlīfi olan tefsīr-i 10 şerīf naẓm-ı laṭīf bu nevʿ naẓm ile taḥrīr buyrulmaġın ʿalem-i ḫāṣ ḳılınup 11 meşnevī

* Tilavetiyle Allah bizi faydalandarsın, şefaatiyle bizi rızıklandırsın amin.

[1] beyt NP : NO -

[2] dirler NP: dinür NO

[3] delāʾil-i Ḳurāniyyeden birine kitāb dirler nitekim delāʾil-i ḥadiṯiyyeden birine sünnet dirler ve NO: - NP

[4] ki NO : kim NP

[5] faẓbıṭ NP : NO -

dinilmişdür *ḳūt* żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı vāv ve tā-yı ṭavīle ile ʿArabīdür 12 Türkçe azıḳ dinür Fārsīde żamm-ı tā ile tūşe dinür *cān* maʿrūf 13 *żiyā'* kesr-i żād-ı muʿceme ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ile[1] ki vāvdan münḳalibdür ve elif-i memdūde ile 14 ʿArabīdür aṣlı feṯḥ-i[2] żād ve sükūn-ı vāv ve hemze ile żavādur vāvı yāya ḳalb idüp 15 ve mā-ḳabliniñ feṯḥasın kesreye tebdīl ve yānıñ öñüne bir elif getürilüp 16 żiyā dirler Türkçe kesr-i elif ile ışıḳ ve aydın dirler Fārsīde feṯḥ-i bā-yı ʿacemī 17 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve vāv ile pertev ve żamm-ı rā-yı mühmele ve āḫırı [NP21b] 1 yā-yı maṣdarī[3] ile rūşenī ve fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri[4] ve ġayn-ı 2 muʿceme ile fürūġ dinür vāv ḥarf-i ʿaṭf bunda mażmūm oḳunur nūr żamm-ı nūn 3 ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür bunda luġatde Türkçe yine[5] ışıḳ dinür 4 ve ʿörfde "en-nūr keyfiyyete yüdrikühā bi ḳuvveti'l-başıra evvelen ve bi vasatihā sā'iri'l-mubaṣṣırāt"* 5 ile muʿarrefdür żiyāya ʿaṭf-ı tefsīri vāḳıʿdur żiyā nūrdan etemm ve aḳvādur böyle 6 olduġı eclden żiyā şemse mużāf ḳılınur [NO22a] ve nūr-ı ḳamer dinür ve nūruñ çeşme iżāfeti 7 beyāniyye ve çeşmiñ ʿāşıḳāna iżāfeti lāmiyyedür *çeşm* Fārsīdür nitekim gelür Türkçe 8 göz ʿArabīde ʿayn dinür *ʿāşıḳān* Fārsī cemʿlenmiş kelimedür ʿāşıḳ bi-maʿnā hāyic 9 ü ḫayrān ke-zā fi'l-Aḫterī[6] ʿāşıḳ ikinci bābdan ṣaḥīḥ ism-i fāʿildür maṣdarı 10 feṯḥ-i ʿayn ile ʿaşḳdur eṣaḥ ve efṣaḥ olandur dördünci bābdan olmaḳdur ki[7] maṣdarı kesr-i ʿayn 11 iledür ʿaşḳıñ maʿnāsı teʿārīf-i keşīre ile muʿarref bir ḥāletdür lākin eşher taʿrīfi 12 efrāṭ-ı muḥabbetdür ki Türkçe[8] ʿavām lisānında çarpılmaḳ dinür ve ʿuşşāḳ-ı[9] şūfīye miyānında ʿaşḳdan āteş 13 ve od ile taʿbīr idüp ʿāşıḳa yanıḳ dirler Fārsīde germdār dinür 14 bi-maʿnā[10] *teʿālā* tafşīli maḥallinde beyān olunur taḳṭīʿü'l-beyt ***kitābımeş*** mefāʿīlün 15 ***nevīkimḳū*** mefāʿīlün ***tıcandur*** feʿūlün cāndan elif çıḳmışdur ***żiyāvenū*** 16 mefāʿīlün ***rıçeşmiʿā***[11] mefāʿīlün yā mīmiñ kesresini işbāʿdan gelür[12] 17 ***şıḳandur*** feʿūlün ʿāşıḳāndan[1]

---

[1] ile NO : NP -
[2] feṯḥ-i NO : NP -
[3] maṣdarī NP : NO maṣdar
[4] żammeleri NP : żammeleriyle NO
[5] yine NP : NO -
* Örfde nurun keyfiyeti görme gücü ve diğer görücü güçlerle anlaşılır.
[6] ʿāşıḳ bi-maʿnā hāyic ve ḫayrān kezā fi'l-Aḫterī NP : NO -
[7] ki NP : NO -
[8] ki Türkçe NP : NO -
[9] ʿuşşāḳ NO : NP -
[10] bi-maʿnā NO : NP -
[11] *rıçeşmiʿā* NO : *ıçeşmiʿā* NP
[12] yā mīmiñ kesresini işbāʿdan gelür NP : - NO

ʿāşıḳāndan[1] elif ısḳāṭ olunur beyt **Baña keşf oldı bi-taʿlīm** [NP22a] 1 **üstād Anuñla iderim ʿuşşāḳı irşād** *keşf* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı 2 şīn-ı muʿceme ve fā-yı saʿfaṣ ile ikinci bābdan ʿArabī maṣdardur Türkçe açmaḳ[2] Fārsīde 3 żamm-ı kāf[3] ve şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn ile küşūden 4 ve feṭḥ-i şīn ve elif ile küşāden dinür *bī* kesr-i bā-yı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsī 5 edāt-ı selbdür[4] ʿArabīde lā gibi *taʿlīm* tefʿīl bābıñdan maṣdardur Türkçe ögrenmek Fārsīde [NO22b] 6 dānistānīden dinür ki dānistenden müteʿaddī ḳılınmışdur dānisten maṣdar-ı lāzımdur 7 fāʾide bu dilde kelime-i lāzımı müteʿaddī ḳılmaḳ[5] murād itdiklerinde tālī[6] maṣdarda nūn 8 maṣdarınıñ mā-ḳabline ānīd lafẓını getürürler müteʿaddī olur meṣelā dānisten ki bilmek 9 maʿnāsına[7] maṣdar-ı lāẓımdur bunuñ evveline ānīd lafẓı gelüp dānistānīden 10 olduḳda bildirmek dimek olur baʿdehū murād itdigün kelimeyi bundan 11 müştaḳ ḳılup[8] taʿdiye itdirirsen dālī maṣdardan daḫı ḳarīben beyān olunur faẓbıṭ[9] 12 *üstād* żamm-ı hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ve istiʿmāl-i 13 ġālib üzre dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe usta dinür ʿArabīde kesr-i lām ile 14 muʿallim dirler elifden şoñra vāv ile ūstād[10] daḫı luġatdür bi mennihī[11] Teʿālā tafṣīli gelür *ʿuşşāḳ* 15 żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve şīn-ı muʿceme-i müşeddede ile ʿalā-vezni nuṣṣar ism-i fāʿil cemʿ-i müẕekker-i mükesserdür 16 irşād kesr-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve şīn-ı muʿceme ve elif ve dāl-i mühmele ile ʿArabīdür 17 ki ifʿāl bābından maṣdardur Türkçe toġrı yol[12] göstermek Fārsīde nümūden-i reh-i rāst [NP22b] 1 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***bañakeşfol*** mefāʿīlün oldıdan elif ve vāv sāḳıṭ 2 olmuşdur ***dıbītaʿlī*** mefāʿīlün dıdan yā sāḳıṭdur ***müstad*** feʿūlün üstāddan 3 elif ihmāl olunur ***ʿanuñlai*** mefāʿīlün hā elife ḳalb olunmuşdur ***derimʿuşşā*** mefāʿīlün 4 şīn-ı müşeddede olmaġıla [NO23a] mükerrer oḳunur ***ḳırşad*** feʿūlün ʿuşşāḳıñ yāsı 5 ve irşādıñ elifi terk olunur beyt **Yaḳīn bildüm ki bir nev-rüste maşūm** 6 **Luġatler oḳıya veznile manẓūm** [*yaḳīn*] yaḳīnenden muḫaffefdür ki muḳadder ʿalemtü fiʿlinden 7 ḥāldür żarüret-i vezn içün taḫfīf ḳılınmışdur luġatde

[1] āşıḳāndan NO : NP -
[2] açıḳ NP: açmaḳ açıḳ NO
[3] kāf NO : ḳāf NP
[4] selbdür NO : NP-
[5] ḳılmaḳ NO: NP -
[6] tālī NO : tā-yı NP
[7] maʿnāsına NP : maʿnāsınadur NO
[8] ḳılup NO : NP -
[9] faẓbıṭ NP: NO -
[10] üstād NO : NP -
[11] bi mennihī NO : NP -
[12] toġrı yol NO : ṭol yol NP

Türkçe bundan 8 dölenmek ile taʿbīr olunur yaʿnī bir nesneyi bī[1]-şek ve şüphesiz bilmek Fārsīde 9 bī-gümān dirler *bī* edāt-ı selb ve *gümān* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve mīm ve[2] elif ve nūn 10 ile Türkçe ikircinlik pes bī-gümān ikircinliksiz dimek olur ve[3] ıṣṭılāh ehl-i 11 ḥaḳīḳatde rūʾyetü'l-ʿayān[4] bi-ḳuvveti'l-īmān lā-bi'l-ḥuccet ve'l-burhāndur ve baʿżılar el-yaḳīn 12 müşāhedetü'l-ġuyūb bi-ṣafāʾi'l-ḳulūb dimişler *nev-rüste* nev ile 13 rüsteden mürekkebdür *nev* feṭḥ-i nūn ile bunda Türkçe yeñi ʿArabīde cedīd dirler *rüste* 14 żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı sīn-i saʿfaṣ ve feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet ve hā-yı ʿallāme ile māżīden 15 ḳısmdur Türkçe bitmiş dimekdür ekṣer-i nebātāta ṣıfat vāḳıʿ olur pes nev-rüste 16 yeñi bitmiş ve yeñi yetişmiş dimekdür nitekim Türkīde tāzelere yeñi yetişmiş fidandur dirler *maʿṣūm* 17 maʿlūm *luġat* ke-ẕālik *vezn* feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve nūnıla **[NP23a]** 1 ʿArabīdür ki dördinci bābdan maṣdardur luġatde Türkçe ṭartmaḳ Fārsīde feṭḥ-i sīn-i 2 mühmele ve sükūn-ı nūn ve kesr-i cīm-i ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl ve nūn ile sencīden dinür 3 ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde şiʿriñ elfāẕı vāḳıʿ olduġı baḥriñ [NO23b] eczāsına 4 ber-ā-ber olmaḳ *manẓūm* maʿlūm taḳṭīʿü'l-beyt ***yaḳinbildim*** mefāʿīlün yaḳīnden[5] yā-yı ṣānī 5 sāḳıṭdur ***kibirnevrüs*** mefāʿīlün kiden hā gitmişdür ***temaʿṣum*** feʿūlün teden 6 hā ve maʿṣūmdan vāv sāḳıṭlardur ***luġatlero*** mefāʿīlün ***ḳıyavezni*** mefāʿīlün ḳıyanıñ 7 hāsı elif olmuşdur ***lemanẓum*** feʿūlün leden hā ve manẓūmdan vāv metrūklerdür beyt 8 **Aña her ʿilm olur elbette āsān * Olur ʿālemde bir merd-i süḫan-dān** 9 *her* feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür efrād-ı küll maʿnāsına Türkīde daḫı[6] şāyiʿdür 10 *elbette* elif ve lām ve bā-yı muvaḥḥade-i meftūḥa-i taḥtānī ve tā-yı meftūḥa-i müşeddede-i fevḳānī ile 11 maṣdariyye üzre menşūb-ı ʿArabīdür Türkçe kesmek bi-maʿnā[7] ḳaṭʿ Türkīde daḫı 12 müstaʿmeldür Fārsīde her-āyīne dinür yuḳālu "lā efʿalü elbette ve lā efʿalü elbette li külli emrin lā erciʿihū"* 13 fīhi pes bu lafẓ şol yerde istiʿmāl olunur ki anda ḳaṭʿ ve cezm ola *āsān* 14 elif-i memdūde ve sīn-i mühmele ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkīde iki kāf-ı 15 ʿacemīniñ feṭḥaları ve zā-yı ʿarabīyle geñez dirler nitekim gelür ʿArabīde sehl dinür *merd* 16 feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür Türkçe er dinür ki ḥadd-i bulūġı tecāvüz 17 iden erkeklere

[1] bī NO: NP-
[2] mīm ve NP : NO-
[3] ve NO : NP -
[4] rūʾyetü'l-ʿayān NO : rivāyet-i ʿayān NP
[5] yaḳīnden NP : yaḳīneden NO
[6] daḫı NO : NP -
[7] bi-maʿnā NO : yaʿnī NP

* Kesnlikle yapmayacağım, o işi kesinlikle yapmayacağım ve o işe kesinlikle dönmeyeceğim.

dirler ʿArabīde recül maʿnāsına süḫan-dān iżāfet-i beyāniyye *süḫan-dān* vaṣf-ı **[NP23b]** 1 terkībīdür *süḫan* żamm-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme yāḫud ʿaksiyle ve sükūn ile[1] nūn[2] ile Türkçe 2 söz ve keleci dimekdür ʿArabīde kelām dinür *dān* dāl-i mühmele ve elif [NO24a] ve nūn ile dānende 3 den muraḥḥamdur pes süḫan-dān söz söyleyici dimekdür ki ẕikr-i melzūm[3] irāde-i lāzım ṭarīḳıyla ʿālim 4 dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***añaherʿil*** mefāʿīlün ***molurelbet*** mefāʿīlün olur 5 dan elif ve vāvlar sāḳıṭlardur ***teāsān*** feʿūlün elif-i memdūde iki elif 6 ve āsān elifsiz yazılur[4] ***olurʿālem*** mefāʿīlün olurdan elif ve vāvlar 7 düşmüşdür[5] ***debirmerdi*** mefāʿīlün deden hā sāḳıṭ ve merdde kesre işbāʿından 8 yā ḥāṣıl olmuşdur ***süḫandan*** feʿūlün bunda daḫı elif maḫẕūfdur beyt 9 **Ḫudā şād eyleye rūḥuñ Ḥüsāmıñ * Vire cennetde aʿlāsın maḳāmıñ** 10 *şād* şīn-ı muʿceme ve elif ve[6] fi'l-aṣl ẕāl-i muʿceme ve fi'l-istiʿmāl dāl-i mühmele 11 ile Fārsīdür Türkçe sevinmiş kimesne ʿArabīde mesrūr dinür Ḥüsām yaʿnī Ḥüsāme'd- 12 dīn Çelebi ki[7] ẕikr olundı *cennet* feṯḥ-i cīm-i ʿarabī ve nūn-ı müşeddede ve üslūb-ı ʿAcem üzre ve tā-yı ṭavīle 13 ile üslūb-ı ʿArab[8] üzre tā-yı merbūṭa iledür illā sūre-i Vāḳıʿāda tā-yı ṭavīle 14 mersūmdur ki ferdiyyet ve cemʿiyyeti iḫtilāfıdur Türkçe baḳça dinür ki Fārsīde 15 muḥarrefdür Fārsīde[9] bāġçe dinür *bāġ* fi'l-aṣl şol mevżiʿ-ı müfrizdür ki nebātāt ve eşcār 16 miṣillü şeyler dikilmek[10] içün maḥṣūṣ ola ṣoñra ʿörf-i ʿavām üzüm çubuġı 17 dikilen mevżiʿa ıṭlāḳ itdiler āḫırında feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı resmī ile *çe* **[NP24a]** 1 edāt-ı taṣġīrdür *aʿlā* feṯḥ-i hemze ve lām ve üslūb-ı ʿAcem üzre elif ile ʿArabīdür 2 ʿArab yā-yı [NO24b] ḫuṭṭī ile[11] resm ider *maḳām* feṯḥ-i mīm ile ṣülāṣīden[12] evvelki bābdan ve żamm-ı mīm ile ifʿāl 3 bābıñdan yaʿnī mezīdün-fih rubāʿīsinüñ evvelkisinden ism-i mekāndur evvelki Türkçe ṭuracaḳ yer 4 ikinci Türkçe ṭurġuracaḳ yer dimek olur[13] Fārsīde evvelde ve ṣānīde 5 istādānīdengāh dinür pes murād cennet-i aʿlādur "Allāhümme yesirlenā ve li iḥvānā 6 bi

[1] ile NP : NO -
[2] nūn NO : NP -
[3] melzūm NP : NO -
[4] yazılur NP : yazılmışdur NO
[5] düşmüşdür NP : düşmüşlerdür NO
[6] ve NP : NO -
[7] ki NO : NP -
[8] ʿArab NO : ʿAcem NP
[9] Fārsīde NO : NP -
[10] dikilmek NO: beklemek NP
[11] ile NO : NP -
[12] sülāsīden NO : NP -
[13] dimek olur NP : dimekdür NO

luṭfike āmīn bi'n-nebiyyi'l-Emīn"* ʿaleyhi's-salātü ve's-selām ve ālihi ḳāʿide 7 lafẓ maḳāmında mīm-i evvel meftūḥ oḳunmaḳ ile[1] mażmūm oḳunmaḳ beyninde ʿale'l-meşhūr 8 ḳānūn-ı nuḥāt oldur ki eger fiʿl-i ṣülāṣīden gelür ise feṭḥ-i mīm[2] ile maḳām 9 oḳunur meṣelā ḳāme zeydun fiʿl ki lafẓ-ı ḳāmedür ve ṣülāṣīden 10 olmaġın feṭḥ-i mīm ile maḳāme ʿAmr dinür ammā fiʿl mezīdātdan gelür ise[3] żamm-ı mīm ile 11 maḳām oḳunur meṣelā mefʿūl mālem bi-ism-i fāʿilihinüñ taʿrīfi ki ve hüve küllī mefʿūl 12 ḥaẕf fāʿilihi ve aḳīmu hüve maḳāmdur bunda fiʿl ki lafẓ-ı ʿaḳīmdür mezīdün fih 13 rubāʿīden olmaġıla maḳāmda mīm-i evveliñ żammı ile oḳurlar pes ḳāʿideniñ 14 taḥtında ne fāʾide ʿāide idügi maʿlūm olmamaġın Fāżıl Ebu's-Suʿūd 15 Efendi merḥūmdan istiġnā itmişler anlar daḫı ḳāʿide-i mezbūreniñ fesādını 16 beyān ve feṭḥ ile żamme beyninde olan farḳı ve fāʾideyi ʿayān buyurmuşlar "suʾāl 17 bā vaḥīdü'd-dehr bā faḥrü'l-enām eftīnā nebteġī farḳa'l-maḳām ve'l-muḳām cevāb ve'l-farḳu büyyineün maḳām [NP24b] 1 bi-feṭḥi'l-mīm ve'l-muḳām bi-żammi'l-mīm naṭlibu hüve innehū izā ḳīle uḳīmel filānü maḳāme'l-filān 2 bi-feṭḥi'l-mīm sevāʾün ḳarārü'l-fiʿli uḳīme ev ḳāme ve in ḳāne'l-maḳām iḥbārun fülāni 3 eṣ-ṣānī fī nefsi'l-emri yuḳālū maḳāmun bi-żammi'l-mīm sevāʾün ḳarārü'l-fiʿlu uḳīme evḳāme kelbāʾi 4 fī ḥarfi'l-ḳasemī li ennehā aṣlun fi'l-ḳışmi ve'l-vāvu bedelün minhā ve't-tāʾü bedelün 5 mine'l-vāvi feizā ḳīle e't-tāʾu uḳīme maḳāme'l-vāvi ve yuḳālu muḳāmun bi żammi'l-mīmi li enne'l-muḳām 6 leyse li'l-vāvi ve bedeli'l-bāi fī nefsi'l-emri li ennehū el-vāvu bedelün mine'l-bāʾi ve izā ḳīle e't-tāʾu 7 uḳīme maḳāmel bāʾi yuḳālu maḳāmun bi feṭḥil'l-mīmi li enne'l-muḳāme lil bāʾi fī nefsi'l-emri li ennehū 8 aṣlun fi'l-ḳasemī ve ʿalā hāẕā ẓahara fesādü mā ḳīle min enne'l-fiʿle izā ḳuriʾe mine'ṣ-ṣülāṣi 9 yekūnü maḳām bi feṭḥi'l-mīm ve izā ḳuriʾe mine'l-mezidāti yeḳūnü muḳām bi żammi'l-mīm"* ketebehū 10 el-faḳīr Ebu's-Suʿūd afāʾanhü ḥalāṣahu eger maḳām nefsinde ol nisbet idügin 11 nisbetiniñ ise feṭḥ-i mīm ile maḳām oḳunup maḳām anuñ idügin işʿār 12 olunmuş olur eger aṣlında onun maḳāmı olmayup ʿāriyet muḳīm itmiştür 13 żamm-ı mīm ile oḳunup evvelde daḫı anıñ yeri degil idügi beyān olunmuş olur [NO25a]

* Allahım lutfunla Emîn olan Nebin hürmetine bize ve kardeşlerimize kolaylaştır amin.

[1] ile NO : NP -

[2] mīm NP : NO -

[3] gelür ise NO : gelürse NP

* Zamanın biriciği, varlıkların övüncü bize fetva ver. Biz makam ve mukam arasındaki farkı öğrenmek istiyoruz. Cevap: fark açıktır. makam mimin fethasıyladır, mukam zammesiyledir. Filanın makamı yerine fülan yerleştirildi. Ukîmi ve kâme fiillernin yerleştirilmesi aynıdır. Makam fülan için haber verme ise de ikinci olarak aslında mimin zammıyla mukam denilir.

14 ḳāʿide-i diger[1] bu dilde maṣdar-ı lāẕımı müteʿaddī ḳılmaḳ murād itdiklerinde eger ol maṣdar 15 dālī ise dāliñ mā-ḳabline ānī lafẓını getürir meṣelā ārāyiden lāzım iken 16 ārāyānīden olup müteʿaddī lāzım olur ammā[2] li-deffi'ṣ-ṣıḳlet bābından daḫı 17 ḥaẕf olunup ārāyānīden olur ammā tā'ī maṣdar ise ānī lafẓınıñ āḫırına [NP25a] 1 bir dāl-i mühmele ziyāde idüp ānīd olduḳda [NO25b] nūn[ı] maṣdarıñ 2 mā-ḳabline vaż' iderler meṣelā reften lāẕım iken reftānīden olup müteʿaddī 3 olur kemā merre ānifen faḥfaẕ "fe innehā mühimmātün"* taḳṭī'ü'l-beyt ***ḫudāṣādey*** 4 mefāʿīlün eyleyeniñ[3] elifi ḥaẕf olunup ḥarekesi mā-ḳablinde olan 5 dāle virilmişdür ***leyerūḥuñ*** mefāʿīlün ***ḥüsāmıñ*** feʿūlün ***virecennet*** 6 mefāʿīlün vireden yā sāḳıṭ ve cennetde nūn mükerrerdür ***deaʿlāsın*** 7 mefāʿīlün deden hā sāḳıṭdur ***maḳāmıñ*** feʿūlün beyt 8 **Getürdi naẕma bunca dürr-i meknūn * Selīs ü şūḫ u reng-āmīz ü mevẕūn** 9 *naẕm* feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı ẕā-yı muʿceme ve mīm ile ikinci bābdan maṣdardur luġatde 10 Türkçe düzmek ve bir yere getürmek ʿörf-i ʿarūżiyyīnde mevżūn ve muḳaffā olan 11 kelāma dirler *dürr* żamm-ı dāl-i mühmele ve rā-yı müşeddede ile ʿArabīdür rāda taḫfīf daḫı 12 cā'izdür Türkçe incü dirler deryā dibinde ṣadefde ḥāṣıl olur Fārsīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl ile mevārīd dinür *meknūn* 14 mīm ve kāf ve beyne'n-nūneyn vāv ile ʿalā-vezni mefʿūl evvelki bābdan ism-i mefʿūldür 15 Türkçe örtülmüş bi-maʿnā mestūr Fārsīde żamm-ı bā-yı ʿacemī ve vāv ve kesr-i şīn-ı muʿceme ve dāl-i 16 mühmele ile pūşīde dinür pes dürr-i meknūn Türkçe örtülmüş incü dimekdür Aḫterīde 17 meknūn bi-maʿnā manẕūm olmaḳ daḫı gelür idügi ẕikr olunmuş böyle olursa dizilmiş [NP25b] 1 olıcı incü dimek [NO26a] olur maḥalle bu daḫı münāsib görinür lākin[4] ḥāṣılı taḥsīl ḳabīlinden 2 olur pes evvelki ensebdür *selīs* feṭḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 3 ve yine sīn-i mühmele ile ʿArabīdür ki faʿīl bi-maʿnā mefʿūldür Türkçe ḳolaylanmış sehl maʿnāsına 4 Fārsīde āsān dinür meknūn üzerine maʿṭūfdur[5] ḥarf-i ʿaṭf maḫẕūfdur 5 dürrüñ baʿde'ṣ-ṣıfat ṣıfatıdur *vāv* ʿāṭıfī[6] *şūḫ* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv 6 ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür bunda mevzūn maṭbūʿ maʿnāsınadur ki ʿaṭf-ı tefsīri vāḳıʿ 7 olmuş olur *vāv* yine ʿāṭıfī *reng-āmīz* vaṣf-ı terkībīdür *reng* feṭḥ-i rā-yı mühmele 8 ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsī

[1] diger NO : NP -
[2] ammā NO : NP -
* Onlar önemli şeylerdir
[3] eyleyeniñ NO : eyleniñ NP
[4] lākin NO: NP
[5] maʿtūfdur NP : maʿṭūf NO
[6] ʿāṭıfī NO : aṭf NP

bunda Türkçe feṯḥ-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı kāf-ı 9 ʿacemī ve zā-yı muʿceme ile beñiz ve boya dinür bu ṣıfat-ı mechūledür ki bir ṣıfat-ı kāşife ile 10 vaṣf olunmadıḳça maʿlūm olmaz ʿArabīde feṯḥ-i lām ve sükūn-ı vāv ve nūn ile 11 levn dinür iki nevʿden lā-büd bir ḥāletdür biri ẕātī ve biri ʿārıżī ve o[1] ʿārıżī 12 daḫı[2] iki ḳısımdur biri bā ḥaṣṣā ve birisi ʿamelī gibi cüzʾ-i vāḥidden veyā eczā-yi mürekkebden 13 ḥāṣıldur[3] pes ol nesne ki gerek müfrede ve gerek mürekkebedür[4] aña ʿArabīde kesr-i ṣād-ı 14 mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve ġayn-ı muʿceme ile ṣıbġ dinür ve boyacı ṣıbbāġ dirler[5] ve Fārsīde 15 rengū dinür pes imdi reng lafẓı mecmūʿına şāmildür ḳāʿide Fārsīde āḫırı 16 kāf ve kāfıñ mā-ḳabli nūn [NO26b] olan kelimeniñ kāfı elbette ʿacemīdür fażbıṭ 17 *āmīz* elif-i medūde ve[6] kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle āmīzendeden muraḥḥamdur **[NP26a]** 1 maʿnā-yı Türkīsi ḳarışıḳ beñizli dimek olur vaṣfiyyetden ismiyyete naḳl olunmaġıla[7] 2 terḫīm ü taḳdīm idüp elvān-ı mütenevviʿa ile mütelevvin olan nesneden istiʿmāl 3 eylediler kelām-ı menşūrede[8] ve manẓūmede istiʿmāli mecāzen ve aḫlāṭ-ı ʿibāretden kināyetdür 4 *vāv* yine ḥarf-i ʿaṭf *mevzūn* ʿalā-vezn-i manẓūm ʿArabīdür luġatde Türkçe ṭartılmış 5 Fārsīde sencīde dinür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde ḥarekātı[9] vü sekenātı buḥūr-ı ʿarūża 6 mutābıḳ u muvāfıḳ[10] ḳılınmışdur[11] taḳṭīʿü'l-beyt ***getürdinaẓ*** mefāʿīlün getürdiden 7 vāv sāḳıtdur ***mabuncadür*** mefāʿīlün madan hā ve buncadan vāv sāḳıṭlardur 8 ***rimeknūn*** feʿūlün meknūndan vāv sāḳıṭ olur[12] tekrīr-i rā teşdīdden[13] gelür ***selīsüşū*** mefāʿīlün vāv-ı 9 ʿāṭıfa düşer ***ḫurengāmi*** mefāʿīlün vāv-ı ʿāṭıfa[14] maḫẕūfdur ***zümevzūn*** feʿūlün 10 mevzūndan vāv-ı ṯānī metrūkdür beyt **Cihānda yaḳdı bir şemʿ-i münevver** 11 **Söyünmez ḥaşre dek nefʿin görürler** *cihān* kesr-i cīm-i ʿarabī ve hā-yı hevvez ve elif 12 ve nūn ile Fārsīdür bunda ʿArabīdeki dünyā maʿnāsınadur *şemʿ* feṯḥ-i şīn-ı 13 muʿceme ve sükūn-ı mīm ve ʿayn ile ve āḫırında tā-yı vaḥdet ile müvelliddür

[1] ʿarızī ve o NO : NP -
[2] daḫı NP : NO -
[3] ḥāṣıldur NP : ḥāṣıl olur NO
[4] mürekkebedür NO : mürekkeb
[5] ṣıbbāġ dirler NP: NO -
[6] ve NO : NP -
[7] olunmaġıla NO : olunmaḳdur NP
[8] menşūrede NO : menşūre NP
[9] ḥarekātı NP : ḥarekāt NO
[10] mutābıḳ u muvāfıḳ NP : muvāfıḳ u mutābıḳ
[11] ḳılınmışdur NP : ḳılınmış dimekdür NO
[12] metnūndan vāv sāḳıṭ olur NP: NO -
[13] tekrīr-i rā teşdīdden gelür ve meknūndan vāv sāḳıṭ olur NO : NP -
[14] ʿāṭıfa NP : ʿāṭıfī NO

kelām-ı ʿArabīde 14 fetḥateyn ile şemʿa dinür ki[1] bunda bi-maʿnā mum ki luġāt-i müşterekedendür Türkīde 15 ve Fārsīde daḫı mum dinür [NO27a] fetīlesi yandıḳda kesr-i sīn-i mühmele ve rā-yı mühmele ile 16 ve elif ve cīm ile sirāc dinür ve[2] baʿżılar Türkīde çıraḳ[3] sirāc-ı fetīlede ḥāṣıl 17 olana şuʿledür didiler Fārsīde kesr-i cīm-i ʿacemī ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve ġayn-ı muʿceme ile **[NP26b]** 1 çerāġ Türkīde çıraḳ[4] lafẓı da böyledür ve şemʿ lafẓını taʿcīm idüp ʿalāmetü'n-naḳl āḫırına hā-yı 2 resmī getürüp sükūn-ı mīm ile şemʿa da dirler[5] nitekim müvellidīn dirler el-ḥāṣıl 3 şemʿ ol nesnedür ki anuñla tesernüc olına yaʿnī gice ḳarañusında anuñla aydınlanula 4 ve fi't-Tercümān "şemʿ bi't-taḥrīk ellezī yesteżihū bihī ev yusracu bihī çerāġ efrūḫte"* 5 maʿnāsınadur ki ke-zā fi'l-Ḳāmūs ve'ṣ-Ṣıḥāḥ pes imdi gerek mum ve gerek bal 6 mumı ve gerek ḳandil içinde olan fitil ve gerek bunlar[6] emsāli yaḳdıḳlar[ı] nesnelerden 7 ḥāṣıl olan yalım ki şuʿle virür mecāzen ol nesneye de[7] şemʿa dirler nitekim mum 8 ve çerāġ ve çıraḳ böyledür şemʿiñ münevvere iżāfeti mevṣūfuñ ṣıfatına 9 iżāfeti beyāniyyedür münevver żamm-ı mīm ve fetḥ-i nūn ve vāv-ı müşeddede ve rā-yı mühmele ile tefʿīl 10 bābından ism-i mefʿūldür Türkçe aydınlanmış Fārsīde żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 11 vāv ve fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve nūn ile rūşen *ḥaşr* fetḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme 12 ve rā-yı mühmele ile evvel ve sānīden yaʿnī iki bābdan gelür maṣdardur luġatde 13 Türkçe dirüp divşürmege ʿörfde ḳıyāmet gününe dirler Fārsīde żamm-ı rā-yı 14 mühmele ve sükūn [NO27b] ile rüstāḫīz dinür rādan ṣoñra vāvla rustāḫīz ve elifsiz 15 rustaḫīz ve fetḥ-i rā ile daḫı luġatdür inşaʿallāhu Teʿālā[8] tafṣīli maḥallinde gelür *nefʿ* 16 fetḥ-i nūn ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve ʿayn-ı mühmele ile üçünci bābdan maṣdardur Türkçe fetḥ-i 17 hemze ve ṣād-ı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile aṣṣı Fārsīde żamm-ı sīn-i mühmele ve vāv ve dāl-i mühmele ile **[NP27a]** 1 sūd dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***cihandayaḳ*** mefāʿīlün cihāndan ve yaḳdıdan elifler 2 sāḳıṭlardur[9] ***dıbirşemʿi*** mefāʿīlün dıdan yā sāḳıṭdur ***münevver*** feʿūlün vāv-ı 3 müşeddede mükerrer oḳunur ***söyünmezḫaş*** mefāʿīlün söyünmezden vāv düşmüşdür 4 ***redeknefʿin*** mefāʿīlün reden hā sāḳıṭdur ***görürler*** feʿūlün

[1] ki NP: NO -
[2] ve NQ : NO-
[3] Türkīde çıraḳ NP: NO-
[4] Türkīde çıraḳ NO : np-
[5] şemʿa da dirler NO : şemʿa dinür NP
* Şem kendisiyle aydınlanılan şeydir, ve yā kendisiyle ışıklanılan.
[6] bunlar NO : NP -
[7] nesneye de NO : nesnelere
[8] Teʿālā NP : NO Teʿāl
[9] ve yaḳdıdan elifler sāḳıṭlardur NP : elif sāḳıṭdur NO

görürlerden 5 vāv sāḳıṭdur beyt **Ḥadīṯinde buyurdı faḫr-ı ʿālem * Bu maʿnāyı ki oldur ḫayr-ı ādem** 6 *ḥadīṯ* feṯḥ-i ḥā-yı ḥuttī ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve ṯā-yı müṯelleṯe ile ʿArabīdür luġatde 7 muṭlaḳ Türkçe söz Fārsīde suḫan dinür kemā merre ānifen ışṭılāḥda lafẓ-ı rekāketden 8 ve maʿnāsı Ḳurʾān-ı Kerīme muḫālefetden ārī ve sālim olan ḫaber-i laṭīfdür ki ḳavl-i faḫr-ı 9 kāʾināt ʿaleyhi efżalü'ṣ-ṣalavātdur *faḫr* feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme 10 ve rā-yı mühmele ile üçünci bābdan bi-maʿnā iftiḫār maṣdardur Türkçe ögünmek bi-żammi'l-hemze ve'l-kāfi'l-11 ʿālem bi-maʿnā ʿavālim yaʿnī bunda maḫlūḳātıñ küllīsinden ʿibāretdür pes faḫr-ı ʿālem 12 iżāfet-i lāmiyye ile cemīʿ-i maḫlūḳātıñ iftiḫār eyledigi [NO28a] yaʿnī ögündigi ki ṣāḥib-i 13 saʿādet ʿaleyhi efżalü'ṣ-ṣalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt ve's-selīm murāddur *maʿnā* feṯḥ-i mīm 14 ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve feṯḥ-i nūn ve elif-i maḳṣūre ile ki ʿaṣāda vāḳıʿ 15 vāvdan münḳalib olan elifdür farḳ içün ṣūret-i yā ile mersūmdur 16 az olur ki elif ile daḫı resm olunur ʿAcem daḫı yā ile resm ider lākin kesr-i nūn 17 ile oḳur[1] luġatde Türkçe dilemek bi-maʿnā el-irādet Fārsīde ḫᵛāsten dinür **[NP27b]** 1 ve ışṭılāḥda "el-maʿnā es-sūretü'l-ḥāsiletü fi'l-aḳli min haysü ismen teʿaḳḳudu'l-lafẓ"* ile muʿarrefdür 2 Fārsīde feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı mīm ile çem dinür Şehid goft beyt Daʿvī 3 konī ki şāʿir-i dehrem ve līk nīst * Der-şiʿr-i tu ne ḥikmet ü ne leẕẕet ü ne cem** 4 ḫᵛānendeleriñ şarḳı taʿbīr itdikleri saz ile çalup çaġırdıḳları nesne 5 ki aña lisānlarında maʿnā dirler feṯḥ-i Fārsīsi çām dinür Fīrdevsī güyed beyt 6 Yekī cāme güy u yekī çeng-zen * Yekī pāy kubed şiken ber-şiken*** ve şiʿre çāme 7 ve şāʿire çāme-güy dirler Firdevsī rāst Ber dūst ṭanbur rā ber girift 8 Sarāyiden-i çāme ender girift**** ve'l-ḥāṣıl lafẓ-ı maʿnā ikinci bābdan maṣdar-ı mīmī 9 veyā ism-i mekāndur yāḫud bā-yı müşeddede ile maʿnā-yı lafẓiyyeniñ muḫaffefi olup ism-i mefʿūldür 10 ṣūreteyn evveliyīnde maʿnāsı maḳṣad olur ṣūret-i āḫırīde maʿnāsı maḳṣūd 11 olup bu ṣūretde ʿinde'l-baʿż [NO28b] ʿalā-ġayri'l-ḳıyās yāʾīniñ birini ḥaẕf 12 ve kesre-i nūnı feṯḥaya tebdīl ve yāyı elife ḳalb iderler maʿnā olur pes imdi 13 ẕikr-i ḥāl irāde-i maḥal ṭarīḳıyla[2] bunda maʿnādan murād beyān idecek[3] elfāẓdur ki 14 "ḫayrü'n-

[1] oḳur NO : oḳunur NP

* İsim olma yönünden akılda meydana gelen suret lafzın bağlanmasıyla alakalıdur.

** Zamanın şairi olduğunu iddia etsen de, şiirinde ne hikmet ne lezzet ne de görüş vardır.

*** Biri şiir söyler, biri saz çalar, biri de yararcasına ayak teper.

**** Dost eline tanbur almış, şiir okuyanlar arasında yer tutmuş.

[2] ṭarīḳıyla NO : ṭarīḳı ile NP

[3] idecek NO : idecegi NP

nās min yenfaʿü'n-nās"**** ḥadīṯ-i şerīfiniñ maʿnā-yı laṭīfiñ mefhūmunı[1] beyān 15 ider binā'en[2] ʿalā-ẕālik maʿnā dinildi ki kesr-i kāf-ı ʿarabī ve hā-yı resmī ile Fārsī 16 ḥarf-i rābıṭdur bunda tevriye ḳaṣd olunmaġın ṣıfat ile mevsūfuñ[3] 17 beynini rabṭ içün gelmiş olur mevṣūf ki faḫr-ı ʿālemdür ḫayr-ı ādem cümlesi ki [NP28a] 1 ṣıfatdur aña rabṭ ider ve ḥarf-i beyāndur ʿArabīde kesr-i mīm ile min gibi 2 bu maʿnāya Türkīde daḫı müstaʿmeldür ḫayr-ı ādem maḳūl ḳavl idügin beyān ider 3 *ḫayr* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile rubāʿī bābından maṣdardur 4 luġatde Türkçe iyü Fārsīde kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile nīk 5 ki[4] żıddı şerʿdür ki Türkçe yaramazlıḳ Fārsīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve dāl-i mühmele ile bed 6 dinür ādeme iżāfeti lāmiyyedür *ādem* elif-i memdūde ile feṯḥ-i dāl-i mühmele ve mīm ile 7 ism-i cinsdür insān cinsinden "lā ʿale'l-müteʿayyin ʿalā sebīli'l-bedel"* 8 her ferd ḥārici içün vażʿ olunmuşdur pes ḫayr-ı ādem cümlesi ṣıfat oldıġına 9 göre maʿnā ādemiñ yaʿnī cümle insānıñ ḫayırlısı olan faḫr-ı ʿālem ṣallallāhu 10 ʿaleyhi ve sellem ḥadīṯ-i şerīfinde buyurdı dimek ammü ḫayr-ı ādem ibtidā' maḳūl oldıġına [NO29a] göre beyt-i şānīde vāḳıʿ ki ḥarf beyān olur taḳṭīʿü'l-beyt 11 ***ḥadīṯinde*** mefāʿīlün ***buyurdıfaḫ*** mefāʿīlün buyurdıdan vāv sāḳıṭdur 12 ***rıʿālem*** feʿūlün ***bumaʿnāyı*** mefāʿīlün buda olan vāv sāḳıṭdur ***kioldurḫay*** 13 mefāʿīlün kiden hā ve oldurdan[5] vāv ḥaẕf olundı ***rıādem*** feʿūlün hemze 14 ṣūret-i[6] elifde mersūmdur beyt **Ki ola dā'imā ḫayrāta sāʿī 15 İdeler ḫalḳı andan intifāʿı** *ki* kesr-i kāf ile kes ki taḳdīrindedür 16 yaʿnī kimse kā'inen min-kāne *ki* ḥarf-i beyāndur[7] ki[8] beyān olundı[9] *dā'imā* sāʿīniñ taḥtında vāḳıʿ fāʿilinden ḫāldür ol daḫı muḳadder ki bir rācīdür[10] *dā'imā* dāl-i mühmele ile[11] [NP28b] 1 ve elif ve ṣūret-i yāda kesr-i hemze ve mīm ile evvelki bābıñ ecvef-i vāvīsinden 2 ism-i fāʿildür aṣlı dāvim[12] idi ḳāʿide-i muṭṭaride üzre vāv hemzeye tebdīl olunup 3 yā ile imlā olunmuşdur kemā büyyine *ḫayrāt* tā-yı ṭavīle ile cemʿ-i ḫayrdur Türkçe iylikler 4 Fārsīde müfredinde kesr-i bā-yı muvaḥḥad-i taḥtānī ve

**** İnsanların en hayırlısı insanlara en yararlı olan kimsedir.

[1] mefhūmunı NO : mefhūmu NP
[2] binā'en NP : NO -
[3] mevsufuñ NO : mevṣūf NP
[4] ki NP : NO -

* Tayin edilmeyecek bedel yoluyla.

[5] oldurdan NP : oldan NO
[6] sūret-i NP : sūretinde NO
[7] beyāndur NO : beyān NP
[8] ki NO : NP -
[9] olundı NP : olunur NO
[10] *dā'imā* sāʿīniñ taḥtında vāḳıʿ fāʿilinden ḫāldür o daḫı muḳadder ki bir rācīdür NO : NP -
[11] ile NO : NP -
[12] dāvim NP : devām NO

hā-yı aṣliyye ve yā-yı maṣdarī ile 5 bihī dinür cemʿi bihihā gelür *sāʿī* üçünci bābıñ nāḳıṣ-1 yāʾīsinden 6 ism-i fāʿildür Türkçe çalışıcı Fārsīde żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i 7 şīn-ı muʿceme ile gūşende dirler *ḫalḳ* feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı lām ve kāf ile 8 bunda bi-maʿnā maḫlūḳ maṣdardur Türkçe yaradılmış cemʿ-i ḫılāf-ı ḳıyās maḫlūḳāt 9 gelür Fārsīde elif-i memdūde ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı [NO29b] 10 yā-yı ḫuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve kāf-ı ʿacemī ve elif ve nūn ile ki ṣīġa-i ism-i mefʿūldür 11 āferīd-kān dinür müfredinde āferīde dinür[1] *intifāʿ* kesr-i hemze ve sükūn-ı nūn ve tā-yı ḳaraşet 12 ve fā-yı saʿfaṣ ve elif ve ʿayn-ı mühmele ile iftiʿāl bābından maṣdardur Türkçe aşşı 13 Fārsīde sūd dinür taḳṭīʿü'l beyt ***kioladā*** mefāʿīlün kiden hā gitmişdür 14 ***ʾimāḫayrā*** mefāʿīlün ***tasāʾī*** feʿūlün tadan hā gitmişdür[2] ***idelerḫal*** mefāʿīlün ideler 15 den[3] yā maḫẕūfdur ***ḳıandanin*** mefāʿīlün ḫalḳıñ ḳāfı müteḥarrik oḳunur 16 ***tifāʿī*** feʿūlün beyt **Diledüm ki yazam bir ḫoşça nāme** 17 **Naẓīre ola ol Tuḥfe-Ḥüsāma** *ḫoş* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür **[NP29a]** 1 Türkçe iyüce ve güzelce ve oñatca dirler ve *ça* feṭḥ-i cīm-i ʿarabī ve hā-yı resmī ile 2 edāt-ı taşġīr-i Türkīdür ki ekşer taʿẓīm ifāde ider bundaki gibi ʿArabīde 3 żamm-ı mīm ve[4] feṭḥ-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve ḫā-yı mühmele ile müliḥ dinür ve żamm-ı mīm ve feṭḥ 4 ve sükūn-ı yā ve feṭḥ-i ḫā ve tā-yı merbūṭa ile melīḥ dinür *nāme* nūn ve elif ve mīm 5 ve hā-yı resmī ile Fārsīdür Türkçe kesr-i bā-yı ebced ve tā-yı ḳaraşet ile biti dirler bunda 6 ʿArabca kitāb maʿnāsınadur *naẓīre* feṭḥ-i nūn ve kesr-i ẓā-yı muʿceme ve sükūn-1 yā-yı ḫuṭṭī 7 ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı teʾnīş ile ve tāsız[5] sükūn-ı rā ile daḫı ʿArabī[6] luġatdür 8 Türkçe beñdeş [NO30a] dinür Fārsīde mīm ve elif ve iki nūn ve dāl-i mühmele ile 9 mānend dinür taḳṭīʿü'-l beyt ***diledimki*** mefāʿīlün diledimkiden yā ve hā ḥaẕf 10 olunup kāfıñ kesresini işbāʿdan bir yā ḫāṣıl olur ***yazambirḫoş*** 11 mefāʿīlün yazamdan elif ve ḫoşdan vāv sāḳıṭlardur ***çanāme*** feʿūlün 12 çadan hāyı ḥaẕf idüp nāmeniñ hāsını işbāt itmek 13 gerekdür ***naẓīreo*** mefāʿīlün ***laoltuḫfe*** mefāʿīlün ladan hā ve oldan 14 vāv düşerler ***ḫüsāma*** feʿūlün bu mada daḫı hā-yı işbāt itmek gerekdür 15 beyt **Ki bunda daḫı çoḳ ola fevāʾid * Niçe nefʿ ideler andan zevāʾid** 16 *fevāʾid* feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ

[1] müfredide āferīde dinür NO: müfredinde NP
[2] gitmişdür NP : sāḳıṭdur NO
[3] idelerden NP : ideden NO
[4] ve NP : NO -
[5] tāsız NP : rāsız NO
[6] ʿArabī NO : ʿArabīdür NP

ve[1] vāv ve elif ve ṣūret-i yādan[2] mübeddel kesr-i hemze 17 ve dāl-i mühmele ile fāʾideniñ cemʿidür *fāʾide* ikinci bābıñ ecvef-i yāʾīsinden [NP29b] 1 ism-i fāʿildür tāʾ teʾnīṣ içündür bi-maʿnā nümevv bi-żammi'n-nūn[3] ve bi-teşdīdi'l-vāv 2 Türkçe artıḳ olıcılar dimekdür Fārsīde efzūnhā dinür hemze-i meftūḥa 3 ve sükūn-ı fā ile[4] hemzesi ḥaẕf olunup żamm-ı fā ile füzünhā dinür 4 *nefʿ* maʿlūm *zevāʾid* zā-yı ʿarabīyle ʿalā-vezn fevāʾid[5] zāʾideniñ cemʿidür 5 bu daḫı fāʾide maʿnāsınadur taḳṭīʿü'l-beyt ***kibundada*** mefāʿīlün kiden 6 hā gider ve bundadan vāv ***ḫıolaçoḳ*** mefāʿīlün ḫıdan yā ve oladan 7 hā ve çoḳdan vāv sāḳıṭlardur oladan lāmıñ fetḥasını işbāʿ 8 ile elif ḥāṣıl olur ***fevāʾid*** feʿūlün ***niçenefʿi*** mefāʿīlün [NO30b] ideniñ 9 hemzesi ḥaẕf olunup yā nefʿe żamm olunur ***delerandan*** mefāʿīlün 10 deden hā düşmüşdür ***zevāʾid*** feʿūlün beyt **Şekerden güne güne pişse ḥelvā** 11 **Olur bir ẕevḳ herbirinde tenhā** *şeker* fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve kāf-ı ʿarabī ve rā-yı mühmele 12 ile Fārsīdür Türkīde daḫı şehrīler şeker istiʿmāl iderler ʿArabīde taʿrīb 13 olunup żamm-ı sīn-i mühmele ile süker dinür[6] ve fetḥ-i kāf-ı müşeddede[7] ile sükker dimişler[8] *gūne gūne* Fārsīdür[9] Türkçe dürlü 14 dürlü dimekdür kāflar ʿacemīdür tafṣīli bi-maʿnā teʿālā ḳarīben gelür ʿArabīde 15 mütenevviʿa dinür *ḥelvā* fetḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı lām ve fetḥ-i vāv ve elif-i memdūde 16 ile ṣaḥrāʾ vezninde ʿArabīdür ki şekerden veyā ʿaselden yā pekmezden 17 pişürilen maʿrūf yiyecek cemʿi ḥalāvā gelür ke-ẕā fī't-Tercümāni'l-Luġat [NP30a] 1 Li-Ḳara Pīrī Türkçede ḥalva dinür Fārsīde daḫı ḥalva dinür 2 lākin bu iki dilde elif maḳsūredür ve kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 3 kesr-i[10] rā veyā nūn ile ve yā-yı nisbī ile şīrīnī daḫı dinür *ẕevḳ* fetḥ-i 4 ẕāl-i muʿceme ve sükūn-ı vāv ve ḳāf ile evvelki bābıñ ecvef-i vāvīsinden 5 maṣdardur Türkçe ṭaṭmaḳ bunda murād ṭat yaʿnī ṭaʿām[11] Fārsīde cīm-i 6 ʿacemī ve elif ve şīn-ı muʿceme kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ile[12] çāşnī dinür *tenhā* 7 fetḥ-i tā-yı ḳaraşet ve sükūn-ı nūn ve hā-yı hevvez ve elif ile Fārsīdür 8 Türkçe başḳa ve yalñız dinür ʿArabīde [NO31a] fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā ve dāl-i 9 mühmele ile ferd dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***şekerdengū*** mefāʿīlün

---

[1] ve NP : NO -
[2] ṣūret-iyādan NP : ṣoñra yāda NO
[3] bi-żammi'n-nūn NP : żamm-ı nūn NO
[4] sükūn-ı fā ileNO : sükūn ile NP
[5] fevāʾid NP : fevāyid NO
[6] ile şeker dinür -o
[7] fetḥ-i kāf-ı müşeddede NO: NP -
[8] dimişler NO: dinür NP
[9] Fārsīdür NP : Fārsīde NO
[10] kesr-i NP: NO -
[11] ṭaʿām NP : NO -
[12] ile NP : NO -

negūnepiş 10 mefāʿīlün nadan hā düşmüşdür ***seḥelva*** feʿūlün seden hā sāḳıṭdur 11 ***olurbirẕev*** mefāʿīlün olurdan vāv sāḳıṭlardur ***ḳherbirin*** 12 mefāʿīlün[1] ***detenhā*** feʿūlün deden hā gitmişdür beyt **Müzeyyen olsa bir maḥbūb-ı zībā** 13 **Giyüp envāʿ-ı elvānıla[2] dībā** *müzeyyen* żamm-ı mīm ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī-yi 14 müşeddede ve nūn ile tefʿīl bābından ism-i mefʿūldür Türkçe düzünülmüş 15 donanılmış ve giydirilmiş Fārsīde ārāste ve pūşīde dinür 16 *maḥbūb* feṯḥ-i mīm ile ikinci bābdan ism-i mefʿūldür Türkçe sevilmiş 17 Fārsīde dost dinür *zībā* kesr-i zā-yı hevvez[3] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i bā-yı **[NP30b]** 1 muvaḥḥade-i taḥtānī ve elif ile Fārsīdür Türkçe güzel fi'l-aṣl āḫırında 2 yā ile zībāydur ki vaṣf-ı terkībīdür *zīb* yaraşıḳ ve āy āyendeden muraḥḥam 3 götürici ve[4] Türkīdür ṣoñra güzel maʿnāsına istiʿmāl olunmuşdur ʿArabīde 4 feṯḥ-i cīm ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile cemīl dinür güzellige yā-yı 5 maṣdarī ile zībāy[5] dirler ʿArabīde żamm-ı ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı şīn-ı mühmele[6] ile 6 ḥüsn dinür[7] ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı hevvez ve elif-i maḳsūre ile behā dinür 7 *envāʿ* cemʿ-i nevʿ Türkçe dürlü dürlü Fārsīde güne güne *elvān* [NO31b] cemʿ-i levn 8 Türkçe beñizlü *dībā* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i bā-yı ebced ve elif ile 9 Fārsīdür Türkçe telli dinür ʿArabīde taʿrīb olunup āḫırında cīm ile dībāc 10 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***müzeyyenol*** mefāʿīlün yā-yı müşeddede olmaġın mükerrer olunur[8] 11 ve oldan vāv sāḳıṭdur ***sabirmaḥbū*** mefāʿīlün sadan hā düşer ***bızībā*** 12 feʿūlün ***giyüpenvā*** mefāʿīlün giyüpden vāv gitmişdür ***ʿıelvānı*** mefāʿīlün 13 ileden elif[9] ve elvāndan[10] hā sāḳıṭlardur ***ladībā*** feʿūlün beyt 14 **Virir her reng aña bir dürlü zīnet * Gelür ʿuşşāḳa dürlü dürlü ḥālet** 15 *reng* merre mirāren *zīnet* kesr-i zā-yı hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn 16 ve tā-yı ṭavīle ile üslūb-ı ʿAcem üzre ʿArabī ism-i maṣdardur ki Türkçe düzen[11] 17 ve bezek dinür Fārsīde elif-i memdūde ile ārāyiş dinür ḳāʿide **[NP31a]** 1 ism-i maṣdar iştiḳāḳında[12] ḳāʿide iki nevʿdür biri fiʿl-i mużāriʿiñ 2 āḫırını şīn-ı muʿcemeye tebdīl idüp mā-ḳablini meksūr iderler bunlarıñ 3 gibi ki mużārīʿi ārāydur dāl-i mühmele şīn-ı

---

[1] mefāʿīlün NO: NP -
[2] elvānıla NP : elvān ile NO
[3] kesr-i zā-yı hevvez NO : kesr-i zā NP
[4] ve NP : NO -
[5] zībāy NP : zībā NO
[6] mühmele NO: NP -
[7] dinür NP : NO -
[8] olunur NO: NP -
[9] elif NO : NP -
[10] elvāndan NP : NO -
[11] maṣdardur ki Türkçe düzen NP : maṣdardur düzen NO
[12] iştiḳāḳındaNP : iştiḳāḳından NO

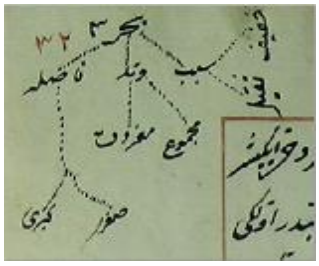
muʿcemeye tebdīl olunup 4 mā-ḳabli meksūr ḳılınmışdur biri daḫı maṣdar nūnı elif ve rāya tebdīl iderler 5 meṣelā reften nūnı elif ve rāya tebdīl itdikde reftār olup gidiş 6 dimek olur faẕbıṭ *ʿuşşāḳ* cemʿ-i ʿāşıḳ *ḥālet* üslūb-ı ʿAcem üzre 7 tā-yı ṭavīle ile üslūb-ı ʿArab üzre[1] tā-yı merbūṭa[2] ile ve tāsız [NO32a] ʿArabīdür 8 luġatde Türkçe yine ḥāl dirler ki kişiniñ başına gelen nesne cemʿ-i ḥālāt 9 u aḥvāl gelür ke-ẕā fi't-Tercümān Fārsīde ser-nüvişt dinür ışṭılāḥ-ı 10 ṣūfīyede[3] "maʿnā berdün ʿale'l-ḳalb min ġayri taṣannūʿin velā ictilābin ve lā iktisābin min tarabın ev cezbetin ev ḳaṭbin ve baṣṭın ev heybetin ve yezilū bi ẓuhūri's-sefātin nefsiyyi"* 12 yaʿnī ḥāl bir maʿnādur ki taṣannuʿsuz ve celb itmeksiz şevḳdan yā ceẕbeden yā ḳabżdan 13 yā basṭden yā heybetden ḳalb üzerine ḥāṣıl ve[4] vārid olur ve ṣıfat-ı nefs 14 ẓuhūrıyla[5] yine zā'il olur taḳṭīʿü'l-beyt ***virirherren*** mefāʿīlün virirden yā gider[6] 15 ***gañabirdür*** mefāʿīlün añadan hemze ve dürlüden vāv sāḳıṭlardur ***lüzīnet*** 16 feʿūlün lüden vāv sāḳıṭdur ***gelürʿuşşā*** mefāʿīlün gelürden 17 vāv gidüp ve ʿuşşāḳ teşdīdinden bir şīn daḫı gelüp żamīr gider [NP31b] 1 ***ḳadürlüdür*** mefāʿīlün ḳadan hā ve dürlü dürlüden vāv-ı evvel ve ṣāliṣ 2 ve rābiʿ sāḳıṭlardur ***lüḥālet*** feʿūlün beyt **Ne deñlü var ise anda cevāhir** 3 **Getürdüm bunda illā k'ola nādir** *cevāhir* feṭḥ-i cīm-i ʿarabī ve vāv ve baʿde'l-elif 4 kesr-i hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile cevheriñ cemʿidür cevher muʿarreb-i gevherdür ki kāf-ı 5 ʿacemīyle ʿalā-vezn cevher Fārsīdür vāvı ḥaẕf idüp mā-ḳabliniñ 6 feṭḥasınıñ żammeye tebdīl ile güher de dirler luġatde Türkçede cevāhir dirler ki 7 maʿrūf ṭaşlardur bunda murād Tuḥfe-i Ḥüsāmda olan lüġātdür ki bir sebīl 8 kināye [NO32b] teşbīh olunmuşdur *illā* kesr-i hemze ile ʿArabī edāt-ı istiṣnādur ki Türkīde 9 daḫı müstaʿmeldür ḳuḥ Türkīsi andaḳ dinür Fārsīde feṭḥ-i mīm ve kāf-ı ʿacemī 10 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile meger dinür *nādir* nūn ve elif ve kesr-i dāl-i mühmele 11 ve rā ile evvelki bābdan ism-i faʿildür Türkçe az Fārsīde hīç ve feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı 12 nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve kāf-ı ʿarabīyle endek dinür[7] taḳṭīʿü'l-beyt ***nedeñlüva*** 13 mefāʿīlün ***riseanda*** mefāʿīlün iseden elif ve yā ısḳāṭ olunmuşlardur[8] 14 ***cevāhir*** feʿūlün ***getürdümbun*** mefāʿīlün getürdüm ve bundan vāvlar sāḳıṭlardur 15 ***daillāk'o*** mefāʿīlün

[1] üzre NO: NP -
[2] merbūṭa NO : ṭavīle NP
[3] ṣūfīde NP : ṣufiyyede NO
* Tarb, cezbe, kabt, bast, heybet gibi şeylerle bu hali kazanmayı istemeksizin, tasannu yapmadan kalp üzerindeki sükûnettir
[4] ve NP : NO -
[5] ẓuhūrıyla NO: NP -
[6] gider NO : giderler NP
[7] dinür NP : NO -
[8] ısḳāṭ olunmuşlardur NP : sāḳıṭ olunmuşdur NO -

dadan hā düşüp illāda lām mükerrer olmuşdur 16 ve ki vāvlardan hālar ve elif düşmüşlerdür ***lanādir*** feʿūlün beyt 17 **Ḳodum anları k'istiʿmāli yoḳdur * Velī olmayan anda bunda çoḳdur** [NP32a] 1 *istiʿmāl* kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve mīm ve elif ve lām ile istifʿāl 2 bābından maṣdardur luġatde Türkçe ḳullanmaḳ ve bir kimseden iş istemek yaʿnī 3 anuñ işledügini[1] istemek[2] bunda maʿnā-yı evvel murāddur Fārsīde kāf-1 ʿarabīyle 4 kerdānīden dinür ʿörfde ıṭlāḳü'l-lafẓ ʿalā maʿnen ve irādeʾi mühimme ve minhü ile 5 muʿarrefdür yaʿnī bir lafẓı bir maʿnā üzerine ıṭlāḳ ve ol lafẓdan ol maʿnānıñ 6 fehmini murād itmege dirler *velī* feṭḥ-i vāv ve kesr-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile velīkin 7 lafẓından muraḥḥamdur velīkin üslūb-ı ʿAcem üzre edāt-ı istidrākdür 8 ʿArabīde velākin [NO33a] dinür Türkīde ammā dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳodumanla*** mefāʿīlün 9 ḳodumdan vāv sāḳıṭdur ***rık'istiʿmā*** mefāʿīlün rıdan yā ve kiden hā 10 ve istiʿmālden elif sāḳıṭlardur[3] ***liyoḳdur*** feʿūlün liden yā ve yoḳdurdan 11 vāv sāḳıṭdur ***velīolma*** mefāʿīlün olmadan vāv gitmişdür ***yananda*** 12 ***bun*** mefāʿīlün andadan elif ve bundadan vāv sāḳıṭlardur 13 ***daçoḳdur*** feʿūlün dadan hā ve[4] çoḳdurdan vāv isḳāṭdur[5] 14 beyt **Getürdüm Meşnevīden çoḳ ġarāyib * Ki ola mevlevīler buña rāġıb** 15 *meşnevī* mürūr itmişdür *ġarāyib* feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i yā-yı 16 ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif[6] bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile cemʿ-i ġarībdür[7] *ġarīb* kesr-i 17 rā ile luġatde[8] bi-maʿnā baʿīd Türkçe uzak Fārsīde żamm-ı dāl-i mühmele ile dūr [NP32b] 1 dinür ıṣṭılāḥda maʿnāsı ẓāhir olmayup vaḥşī ve istiʿmāli 2 meʾnūse olmayan kelimeye dirler bunda bu maʿnā murāddur *mevlevī* ism-i menṣūb 3 *mevlā* feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile ʿArabīdür ki bāb-ı 4 sādis bi-maʿnā fāʿil maṣdar-ı mīmīdür Türkçe[9] *efendi* Fārsīde 5 ḫudāvend dinür yāyı elife ḳalb ile mevlā ve vāvı nūna naḳl ile monlā 6 daḫı dirler āḫırına yā-yı nisbī dāḫil olmaġıla yāyı veyāḫud elifi vāva 7 naḳl idüp mevlevī dimişlerdür *rāġıb* rā-yı mühmele ve elif ve kesr-i ġayn-ı 8 muʿceme ve bā-yı muvaḥḥade iledür dördünci bābdan ism-i fāʿildür Türkçe ivici 9 dinür ṭaḳṭīʿü'l-beyt ***getürdimmeş***

[1] işledügini NP : işledigini NO
[2] istemek NP: NO -
[3] şāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[4] ve NP : NO -
[5] isḳāṭdur NO : sāḳıṭ olmuşdur NP
[6] baʿde'l-elif NP : baʿde'l-elif NO -
[7] cemʿ-i ġarībdür NO : cemʿ-i ʿArabīdür NP
[8] kesr-i rā ile luġatde NO : kesr-i ġayn-ı muʿceme ile luġatde NP
[9] Türkçe NP : NO -

mefāʿīlün [NO33b] getürdümden vāv gitmişdür 10 ***nevīdençoḳ*** mefāʿīlün çoḳdan daḫı vāv ḥaẕf olunmuşdur ***ġarāyib*** 11 feʿūlün ***kiolamev*** mefāʿīlün kiden hā düşmüşdür[1] ***levīlerbu*** mefāʿīlün 12 ***ñarāġıb*** feʿūlün ñadan elif sāḳıṭdur beyt **Olan baḫr anda vardur bunda ammā** 13 **Daḫı var bunda niçe baḫr-ı raʿnā** *baḥr* feṭḥ-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī 14 ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür luġatde Türkçe deñiz dinür Fārsīde feṭḥ-i dāl-i 15 mühmele ile deryā dirler ve ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde şiʿriñ vezni olan 16 elfāẓa dirler ki[2] eczā-yı muṣṭalaḥden[3] mürekkebdür bu eczā daḫı edavātdan 17 mürekkebdür *edavāt* cemʿ-i edātdur ki ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde sebeb-i veted **[NP33a]** 1 ve fāṣıla taʿbīr itdikleri elfāẓ-ı şelāşeden ʿibāretdür ki[4] bunlar daḫı ikişer 2 nevʿdür ki evveliñ birine sebeb-i ḫafīf dinür iki ḥarfden mürekkebdür evvelki 3 müteḥarrik şānī sākin lem gibi ikincisine sebeb-i şakīl dinür ḥarfeyn-i müteḥarikeynden 4 mürekkebdür er gibi ṣānīniñ evveline veted-i maḳrūn şānīsine veted-i mecmūʿ dirler[5] 5 veted-i maḳrūn üç ḥarfden mürekkebdür ki evvel ve ṣānī müteḥarrik ṣāliṣ sākin 6 ikincisine veted-i mecmūʿ[6] dirler evvel ve ṣāliṣ müteḥarrik ṣānī sākin 7 üçüncüsünüñ evveline fāṣıla-i ṣuġrā dirler dört ḥarfden mürekkebdür 8 ki üçi müteḥarrik dördüncü sākin cehelun gibi ikincisine fāṣıla-i kübrā dirler 9 beş ḥarfden mürekkebdür ki dördi müteḥarrik biri[7] sākin semeketun gibi 10 pes [NO34a] bu edevātıñ bir niçesiñ[8] bir yere cemʿ idüp cüzʾ tesmiye iderler 11 fāʿilün gibi ki fā sebeb-i ḫafīf ʿilün veted-i mecmūʿ bu iki edātdan mürekkeb 12 olup cüzʾ-i baḥr olur ve "ḳıss ʿaleyhi el-bevāḳī"* tafṣīli risālede mesṭūrdur 13 *ammā* feṭḥ-i hemze ve mīm-i müşeddede ile ʿArabīde tenbīh içün olana ammā-yı müfrede14 dür Türkīde daḫı bu maḳāmda müstaʿmeldür raʿnā feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 15 ʿayn-ı mühmele ve nūn

ve elif-i memdūde ile ʿalā-vezn ḥamrā-i ʿArabīdür 16 bunda Türkçe gökçek dimekdür Fārsīde nāzük dinür taḳṭīʿü'l-beyt 17 ***olanbaḫran*** mefāʿīlün olandan vāv ve elif ve andadan elif sāḳıṭlardur ***davardurbun*** mefāʿīlün dadan hā vardurdan elif bundan vāv sāḳıṭlardur[9] ***daammā*** **[NP33b]** 1 feʿūlün dadan hā

[1] kiden hā düşmüşdür NP : NO -
[2] ki NO : NP -
[3] muṣṭaliḥden NO : muṣṭaliḥeden NP
[4] ki NP : NO -
[5] dirler NP : dir NO
[6] veted-i mecmūʿ NP : veted-i mefrūk NO
[7] biri NP : beşi NO
[8] bu edvātıñ bir niçesiñ NP : bu edvātdan bir nicesin NO
* Geriye kalanları bunula kıyasla.
[9] *davardurbun* mefāʿīlün dadan hā vardurdan elif bundan vāv sāḳıṭlardur NO: - NP

gidüp ammādan mīm mükerrer olmuşdur[1] ***daḫıvarbun*** 2 mefāʿīlün vardan elif bundan vāv düşmüşlerdür ***daniçebaḫ*** mefāʿīlün 3 dadan hā sāḳıṭdur ***rıraʿnā*** feʿūlün beyt **Yoḳ anda daḫı ḳıtʿ'oldukça āḫır** 4 **Getürdüm baḫrını içinde birbir** *ḳıṭʿa* kesr-i ḳāf ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i ʿayn-ı 5 mühmele ve tā-yı muvaḥḥade ile ʿArabīdür luġatde Türkçe bir pāre dimekdür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde 6 bir şiʿre dirler ki maṭlaʿı olmaya ʿinde'l-baʿż iki beytden ṭoḳuz beyte varınca şiʿr dirler 7 *āḫır* elif-i memdūde ve kesr-i ḫā-yı[2] muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ʿArabīdür Türkçe ṣoñ 8 Fārsīde bā-yı ʿacemī [NO34b] ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn[3] ile pāyān dinür ve feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve kesr-i sīn-i[4] mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve nūn 9 ile pesīn[5] daḫı dinür āḫırıñ cemʿ-i müẕekkeri[6] āḫırūn ve āḫırīn ve āḫır gelür 10 müfred-i müʾenneṯ aḫıre ve cemʿ-i müʾenneṯ evāḫır gelür muḳābili feṭḥ-i hemze ile ve[7] vāv-ı müşeddede 11 ve lām ile evvel cemʿi evāʾil gelür[8] ve[9] müfred-i müʾenneṯ evlā ve cemʿ-i müʾenneṯ evvel[10] hemze ile 12 gelür[11] ve āḫır feṭḥ-i ḫā ile iki nesneniñ birinde istiʿmāl olunur ki[12] her birine ol 13 birisine nisbet ile āḫır dinür müʾenneṯ żamm-ı hemze ve sükūn-ı ḫā ve feṭḥ-i rā ile 14 uḫrā ve uḫret ve cemʿi żamm-ı hemze ve feṭḥ-i ḥā ve sükūn-ı rā ile āḫır ve āḫıriyyāt 15 gelür āḫıret ve biri birleri maḳāmında istiʿmāl olunur ki lisān-ı Ḳıbṭ üzre 16 aḫret evlā ve evlā āḫret dinür pes[13] rūz-ı ḥaşre āḫıret tesmiyesi olunmaḳ bu maʿnāya 17 dur ki dünyāya nisbet ile rūz-ı ḫaşre āḫır ʿuḳbāya nisbet ile evvel olmuş **[NP34a]** 1 olur kemā ẕekerahū ez-zerkeşī fi'l-Burḥāni'l-Ḳāṭıʿ taḳṭīʿü'l-beyt ***yoġandada*** mefāʿīlün andadan 2 elif maḫẕūfdur ***ḫıḳıṭʿ'olduḳ*** mefāʿīlün ḫıdan yā ḳıṭʿadan hā olduḳdan elif 3 ve vāv sāḳıṭlardur ***çaāḫır*** feʿūlün çadan hā gidüp elif-i memdūde iki 4 elif yazılur ***getürdümbaḫ*** mefāʿīlün getürdümden vāv sāḳıṭdur ***rınıiçin*** mefāʿīlün 5 ***debirbir*** feʿūlün deden hā gitmişdür beyt **Tamām olduḳça her bir ḳıṭʿa mevzūn** 6 **Yazardum anda** [NO35a] **bir beyt-i hümāyūn** *tamām* evvelki bābıñ mużāʿafından bi-maʿnā ism-i 7 fāʿil-i maṣdardur Türkçe bitmek

[1] olmuşdur NP: gelmişdür NO
[2] kesr-i NO : NP -
[3] ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn NO: NP -
[4] sīn-i NO : şīn NP
[5] pesīn NO : peşīn NP
[6] cemʿ-i müẕekkeri NP : cemʿ-i müẕekker NO
[7] ve NO : NP -
[8] gelür NP : NO -
[9] ve NO : NP -
[10] evvel NP : NO -
[11] gelür NO: NP -
[12] ki NO : NP -
[13] pes NO : NP -

Fārsīde bā-encām-resīden dinür *bā* ḥarf-i 8 ṣıla *encām* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿarabī ve elif ve mīm ile Türkçe 9 ṣoñ *resīden* irişmek pes Türkçe ṣoña[1] irişmek dimek olur ki tamām 10 olmaḳ olur *beyt* feṭḥ-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı ṭavīle ile ʿArabīdür 11 luġatde Türkçe ev ki içinde oturulur Fārsīde ḫāne dinür nitekim gelür fi'l-aṣl 12 şol eve dirler ki ṣaḥrā-nişīn ʿArablar ḳıl ve pelās ve mīḥ ve resenden düzüp 13 gezdikleri yere bile götürürler ve ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde şol iki mıṣraʿa dirler ki 14 mevzūn ve muḳaffā ola *mıṣrāʿ* kesr-i mīm ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve feṭḥ-i rā ve elif ve 15 ʿayn-ı mühmele ile elifsiz daḫı istiʿmāl olunur ʿArabīdür luġatde Türkçe ḳapu ḳanadı 16 ve ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde bir beytiñ nıṣfına dirler ki bir satırdur pes vech-i tesmiye-i 17 terkīb erkān-ı erbaʿadur ki ʿArabıñ ḳıldan evi dört şeyden mürekkeb **[NP34b]** 1 olduġı gibi şiʿr daḫı ṣadr[2] u ʿarūż āḫırıdur ve ibtidā mıṣrāʿ-ı ṯānīniñ evveli 2 ve ḍarb-ı āḫırıdur mā-beynlerinde olan elfāẓa ḥaşv dirler tafṣīli risālede mesṭūrdur 3 *hümāyūn* żamm-ı hā-yı hevvez ve feṭḥ-i mīm ve elif ve żamm-ı yā-yı ḥuṭṭī 4 ve vāv ve nūn ile Fārsīdür [NO35b] ʿArabīde mübārek ve meymūn dinür Türkçe żamm-ı 5 ḳāf ve sükūn-ı vāv ve tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ile ḳutlu dirler taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***tamāmolduḳ*** mefāʿīlün olduḳdan elif ve vāv sāḳıṭlardur ***çaherbirḳıṭ*** mefāʿīlün çadan 7 hā düşmüşdür[3] ***ʿamevzūn*** feʿūlün ʿadan hā ve mevzūndan vāv-ı ṯānī sāḳıṭlardur 8 ***yazardıman*** mefāʿīlün yazardımdan elif gider ***dabirbeyti*** mefāʿīlün dadan hā gidüp 9 beyt yāsınıñ kesresini işbāʿdan bir yā gelür ***hümāyun*** feʿūlün hümāyūndan 10 vāv sāḳıṭdur beyt **Ki ola Fārsī bir mıṣraʿı hem * Biri Türkī ola ne bīş ü ne kem** 11 *Fārsī* fā-yı saʿfaṣ baʿde'l-elif kesr-i rā ve sīn-i mühmeleteyn ve yā-yı nisbī ile ʿArabīdür 12 Fārsīde bā-yı ʿacemī ile Pārsī dinür mużāf maḥẕūf taḳdīri zebān-ı 13 Pārsī yaʿnī Pārsa mensūb lisān ile dimek olur Fārsī Ārām oġlıdur 14 Ārām Sām oġlıdur Sām[4] ḥażret-i Nūḥ ṣalavātallāhu Teʿālā[5] ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhi oġlıdur 15 baʿżılar Fārsī Horam oġlıdur 16 didiler baʿżılar Fārsī ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selāmıñ oġlı Behlük oġlıdur 17 didiler ve şārīḥ-i Buḥārī ibn Ḥacerī ʿAsḳalānī Feṭḥü'l-Bārīde yaʿnī Şerḥ-i Buḥārīde **[NP35a]** 1 "men tekelleme bi'l-Fārsiyyeti"* ḥadīṯ-i şerīfi şerḥinde lisān-ı Fārsī Fārsdan ʿAmür bin Yāfeṯ [NO36a] 2 bin Nūḥ ʿaleyhi's-

[1] ṣoña NO : ṣoñ NP
[2] ṣadr NP : ṣudūr NO
[3] düşmüşdür NP : düşmüş NO
[4] Sam NO : NP -
[5] Teʿālā NO : NP -
* Kim Farsça konuşursa

selāma nisbet olunmaḳ üzre yazmışdur baʿżılar külliyen ʿArab ve ʿAcem 3 Sām bin[1] Nūḥ ʿ[aleyhi's-selā]m[2] neslindendür nesl-i Yāfeṯ ancaḳ Yunānīyūn Yeʾcüc ve Meʾcücdür 4 dimişler "ve'l-ʿilmü ʿindallāhi'l-Müteʿāl"* vech-i tesmiyeye[3] daḫı iḫtilāf olunup baʿżılar 5 recül-i merḳūm ziyāde ṣübūt itmege māʾil ve dāʾimā dilāver ve bahādur[4] ile rācīy ve nāzil 6 olmaġıla ʿArab Fārsī didiler ṣoñra ʿAcem taʿcīm idüp Pārs didiler ve baʿżılar ḳavlince 7 mezbūruñ ismi Pārs olup ve kendüye mensūb olan kimesneye Pārsī ve sākin 8 olduḳları maḥal ki şarḳan Kirmān ve ġarben Ḫūrīstān ve şimālen Meġāzan Ḫorasan ve cenūben 9 baḥr iḥāṭa itmişdür ol maḥalle Pārs ve beynlerinde tekellüm itdikleri lisānlarına 10 Pārsī[5] didiler ʿArab taʿrīb idüp Fārsī dimişdür Pārsıñ ibtidā-ı ẓuhūrı 11 hübūt-ı Ādem ṣalavatallāh ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhi's-selāmdan iki biñ yüz sene miḳdārı 12 zemān mürūrunda olmaḳ mervīdür pes ḳavm-i mezbūruñ[6] beynlerinde lisān-ı mezbūr 13 baʿde't-taʿlīl Fāliġ bin ʿĀd bin Şāmiḫ bin Ḳıbṭān ṣānī tefriḳası sebebiyle muḫtelif 14 olup ṣāḥib-i Ferḥeng rivāyeti üzre yedi nevʿ oldı biri kesr-i hā-yı 15 hevvez ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i vāv ve yā-yı ḫuṭṭī ile[7] 16 Herevī dinür[8] ve biri kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve kesr-i rā-yı mühmele [NO36b] ve yā-yı ḫuṭṭī ile[9] Şirkī ve biri zā-yı ʿarabī 17 ve kesr-i vāv ve yā-yı muvaḥḥade ile de luġatdür ve kesr-i lām ve yā-yı ḫuṭṭī ile Zavilī biri żamm-ı sīn-i mühmele **[NP35b]** 1 ve sükūn-ı ġayn-ı mūʿceme ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā-yı ḫuṭṭī ile Soġdā bunlar metrūklerdür 2 ve beşincisi Fārsī ve altıncısı Derī ve yedincisi Fehlevī bu üçi mütedāveledür olur 3 intehā ve ṣāḥib-i kitābü't-Tenbīh Ḥamza-yı Iṣfahānī rivāyeti üzre beş nevʿ ki 4 Fehlevī ve Derī ve Fārsī ve Ḫūzī ve Süryānīdür ve bunlardan Fehlevī 5 beynlerinde şöhret bulup mülūk ve sāʾirler bunuñla tekellüm iderleri ve bu[10] lisān 6 feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṯḥ-i lām ve hā ile ki āḫırı yā-yı nisbī[11] gelmekle hā 7 vāva naḳl olunmuşdur Fehle menṣūbdur ve[12] Fehle muʿarreb-i Pehledür büldān-ı ḫamseye 8 ʿalem-i vāḳıʿdur ki Iṣfahān ve Derī

---

[1] bin NP: ibn NO
[2] ʿ[aleyhi's-selā]m NP : NO -
* İlim yüce olan Allah nezdindedir.
[3] tesmiyyeye NP : tesmiyede NO
[4] bahadur NO : bahadurlar NP
[5] FārsīNP : Pārsī NO
[6] ḳavm-imezbūruñNO : ḳavm-i merḳūm NP
[7] ile NP : NO -
[8] dinürNP : NO -
[9] ileNP : NO -
[10] buNO : NP -
[11] nisbī NP : nisbet NO
[12] veNO : NP -

Hemedān ve Māh-ı nihāvend Azerbeycandur ve baʿżılar 9 ḳavlinde[1] zemān-ı Derī hübūtunda beş biñ yigirmi yedi ḫılālinde bu ḫāmis 10 Keyānīyyenī olan Behmen bin[2] İsfendiyār cülūsunda tārīḫ-i cedīd ve ḥükemā sırr-ı himmeti 11 ile elsine-i sābıḳadan[3] tırāş ile bir[4] lisān-ı nev bedīd olup hemen pesend 12 itmekle fermān eyledigi ḫuddām derī min-baʿd luġat ile tekellüm idüp 13 elsine-i ḳadīmden berī olalar binā'en ʿalā-ẕālik lisān-ı[5] Derī tesmiye olundı 14 baʿżılar bu aḥvāl-i rābiʿ ʿaşere mülūk-ı Sāsāniyān olan 15 Behram-ı [NO37a] Gürdapdur hübūtdan pes biñ ṭoḳuz yüz altmış sene mürūr itmiş idi dirler 16 vallāhu aʿlem *Türkī* żamm-ı tā-yı ḳaraşet ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i kāf-ı ʿarabī 17 ve yā-yı nisbī ile ʿArabīdür Türkīde ve Fārsīde daḫı Türkī dinür ḫāṣılı **[NP36a]** 1 elsine-i şelāşede müşterekdür bunda daḫı mużāf maḫẕūfdur lisān-ı Türkī 2 taḳdīrindedür fi'l-Ḳāmūs "et-Türk cīlün mine'n-nāsi"* 3 yaʿnī Türk nāsdan bir bölükdür erbāb-ı tārīḫ ḳavlince Türk Yāfeş oġlıdur *Yāfeş* yā-yı 4 ḫuṭṭī ve elif ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve şā-yı müselleşe iledür ibni Nūḥ ʿaleyhi's-selāmdur 5 mecmūʿan Türk Ṣaḳālibe ve Ḥazar ṭā'ifeleriniñ nesebleri buña müntehī olur 6 ve "fi'l-Ḳāmūs El-Yāfes ke ṣāḥibi İbn-i Nūḥin ʿaleyhi's-selāmu ebu't-Türki ve ye'cüc 7 ve me'cuc ve fi'l-Enfāz li's-Suyūṭī ve emmā Yaʿfesʿaleyhiʿs-selāmu fe aʿṭāhū e'n-Nūḥu 8 ʿaleyhisselām bi lāde'l-maşrıġi ve hüve ebü'l-ye'cüci ve'l-me'cüc-i ve't-Türki ve aṣḥābiḥi"** 9 intehā ve silsile-i ʿOşmān Ḫan Gāzī kütüb-i tevārīḫ-i muʿteberede 10 peder-i peder-i Türk bin Yāfese müntehī olmaḳ üzere mestūr u musarraḥdur edāmmālhu ẕüriyyetihi 11 ilā-nihāyeti'd-devarān*** āmīn *vāv* ʿāṭıfī *bīş* bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī 12 ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe artıḳ ʿArabīde zā-yı ʿarabī 13 ve elif ve hemze ve dāl-i mühmele ile zā'id dinür *kem* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı mīm 14 ile Fārsīdür Türkçe eksik [NO37b] ʿArabīde nūn ve elif ve kesr-i kāf ve ṣād-ı mühmele 15 ile nāḳıṣ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***kiolafā*** mefāʿīlün kiden ve oladan 16 hālar gidüp lāmıñ feṭḥasın işbāʿ ile elif ḫāṣıl olur ***risībirmış*** 17 mefāʿīlün ***raʿıhem*** feʿūlün ***biritürkī*** mefāʿīlün ***olanebī*** mefāʿīlün oladan **[NP36b]** 1 vāv terk olunup neniñ feṭḥası işbāʿ oḳunur ***şünekem*** feʿūlün 2 vāv-ı ʿāṭıfī terk

[1] ḳavlinde NP : ḳavline NO
[2] bin NP : ibni NO
[3] sābıḳadan NP : sābıḳa NO
[4] birNO : NP -
[5] lisān-ı NP : zebān NO

* Türk insanlardan bir nesildir.

** Kamusda Yafes Nuh (a.s)'un oğlunun arkadaşıdır. Türklerin babası ve yecüc ve mecücdür. Suyûtî'in Enfâz adlı eserinde Nuh (a.s.) Yafes'e doğu illerini vermiştir, o yecüc ve mecüc ve Türklerin ve onlara ait olanların babasıdır.

*** Allah devranın sonuna kadar onun soyunu devam ettirsin.

olunup ne yine işbāʿ ile oḳunur beyt **Ki Türkī Farsiye ola muḳābil** 3 **Bilür ehli k'olur bu naẓm-ı müşkil** *muḳābil*[1] żamm-ı mīm ve ḳāf ve elif kesr-i bā-yı 4 muvaḥḥade ve lām ile mufāʿale bābından ism-i fāʿildür luġatde Türkçe ḳarşulayıcı 5 yaʿnī yüz yüze olıcı ve bi-maʿnā maṣdar ḳarşulaşmaḳ Fārsīde rū-be-būden 6 dinür ammā bunda muʿādil maʿnāsına da[2] müstaʿmeldür ki Fārsīde ber-ā-ber dinür 7 bunuñ da maʿnā-yı luġavīsi gögüs gögüse dimekdür ammā ıṣṭılāḥlarında ḳuvvetde 8 yā devletde veyā yaşda veyā mālde veyā miḳdārda veyā vezinde ve[3] bunlarıñ[4] emṣāli 9 şeylerde iki nesne biri birine uymaḳ Fārsīde reng-ā-reng daḫı dinür 10 mā-beynlerinde elif tesviye ifāde ider ḳāʿide mürekkebāt-ı Fārsiyyeniñ vasaṭlarına 11 idḫāl olunan elif gāh maḳām-ı istimrārda istiʿmāl olunur be-güzāredde olduġı 12 gibi ve gāh taḥsīn lafẓında zā'id ve gāh bi-maʿnā mülāzemede dūş-ā-dūşda olduġı [NO38a] 13 gibi ve gāh muḳābelede ser-ā-ser ve yek-ā-yekde olduġı gibi ve gāh müsāvātda 14 leb-ā-lebde olduġı gibi ve gāh muḳāfakat ve intiẓām maḳāmlarında istiʿmāl 15 olunur nāy u şūy ve tekā pūyda olduġı gibi ve gāh ibtidā ile intihā beynini 16 istiʿāb içün gelür ʿArabīde men ile ʿalā maʿnālarını ifāde ider ser-ā-pāda 17 olduġı gibi tafṣīli risālede mesṭūrdur *ehl* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı hā-yı hevvez **[NP37a]** 1 ve lām ile ʿArabīdür bunda Türkçe yarar Fārsīde sezāvār[5] dinür ki murādifi 2 lāyıḳdur *müşkil* żamm-ı mīm ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve kesr-i kāf-ı ʿarabī ve lām ile ifʿāl bābından 3 bi-maʿnā maṣdar ism-i fāʿildür Türkçe güç Fārsīde żamm-ı[6] dāl-i mühmele ve sükūn-ı 4 şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i vāv ve elif ve rā-yı mühmele ile düş-vār dinür bi-maʿnā ṣaʿb 5 taḳṭīʿü'l-beyt ***kitürkīfar*** mefāʿīlün kiden hā Fārsīden elif metrūklerdür 6 ***siyeola*** mefāʿīlün ***muḳābil*** feʿūlün ***bilürehli*** mefāʿīlün bilürden yā-yı ḥuṭṭī 7 ve vāv terk olunmuşlardur ***k'olurbunaẓ*** mefāʿīlün kiden hā ve olurdan elif ve[7] vāvlar[8] 8 bıraġılur ***mamüşkil*** feʿūlün naẓmıñ mīmi müteḥarrik ḳılınur beyt 9 **Bu resme eyledüm ol beyti tertīb * Ki bile mübtedī aḥvāl-i terkīb** 10 *bu resme* bi-maʿnā şu taḥrīr olunan üzre dimekdür *tertīb* feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet 11 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i tā-yı ḳaraşet[9] ve sükūn-ı yā-yı ṭavīle[10] ve bā-yı müfrede-i taḥtānī ile[1] tefʿīl bābından maṣdardur [NO38b]

---

[1] *muḳābil* NO : *muḳābil* mefāʿīlün NP
[2] da NP : NO -
[3] ve NO : NP –
[4] bunlarıñ NO : bunuñ NP
[5] sezāvār NO : sezāver NP
[6] żamm-ı NP : NO -
[7] ve NO : NP -
[8] vāvlar NO : vāv NP
[9] kesr-i tā-yı ḳaraşet NO : kesr-i yā-yı ḥuṭṭī NO
[10] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī NO : ve yā-yı ṭavīle NP

12 luġatde Türkçe düzmek yaʿnī bir niçe şeyʾ yirlü yirine itmek Fārsīde kesr-i bā-yı 13 ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı elif ve sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı 14 ḳaraşet ve nūn ile pīrāsten dinür ve ʿörfde eşyā-yı keşīreyi şöyle düzgün 15 ḳılmaḳdur ki aña bir ism ıṭlāḳ olunur ve ol eşyānıñ baʿżısı baʿżısına teḳaddüm 16 ü teʾeḫḫür[2] ile nisbet ḳılına bunda murād tertīb-i[3] ışṭılāḥīdür ki bir niçe lafẓlar tertīb 17 olunur[4] beyt ıṭlāḳ iderler *mübtedī* żamm-ı mīm ve sükūn-ı bā-yı müfrede-i taḥtānī **[NP37b]** 1 ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile ism-i fāʿildür[5] iftiʿāl bābından mehmūzü'l-lām ism-i fāʿildür luġatde[6] 2 Türkçe başlayıcı Fārsīde żamm-ı nūn ve żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet 3 ve elif-i memdūde ve ġayn-ı muʿceme ve elif ve zā-yı ʿarabī ile nuḫust-āġāz ve ışṭılāḥ-ı Türkīde 4 ʿacemī dinür *aḥvāl* feṯḥ-i elif ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve feṯḥ-i vāv ve elif ve lām ile cemʿ-i 5 ḥāldür *ḥāl* maʿlūm *terkīb* veznen ve maʿnen tertīb gibidür[7] lākin baʿżısınıñ baʿżısına 6 teḳaddüm ü teʾaḫḫur ile nisbeti olmaya Türkçe ḳarış muruş itmek Fārsīde elif-i memdūde 7 ve kesr-i mīm ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve nūn ile āmīḫten dinür 8 taḳṭīʿü'l-beyt ***buresmeey*** mefāʿīlün budan vāv gider ***ledimolbey*** mefāʿīlün 9 [NO39a] leden hā ve oldan vāv metrūklerdür ***titertib*** feʿūlün ti ve tertībden 10 yālar terk olunmuşlardur ***kibilemüb*** mefāʿīlün kiden hā gitmişdür ***tedīaḥvā*** 11 mefāʿīlün ***literkib*** feʿūlün terkībiñ yāsı daḫı terk olunur beyt 12 **Çü elṭāf-ı Ḫudā gösterdi itmām * Didim ben daḫı Tuḥfe-Şahidī nām** *çü* 13 żamm-ı cīm-i ʿacemī ve vāv-ı resmīyle çünkiden muḫaffef Fārsī edāt-ı taʿlīldür 14 ve Türkīde daḫı istiʿmāl olunur ʿArabīde lām gibi *elṭāf* luġatde 15 luṭfuñ cemʿidür *luṭf* żamm-ı lām ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve fā ile beşinci bābdan 16 maṣdardur Türkçe yumşaḳluḳ Fārsīde feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ve yā-yı 17 maṣdarī ile nermī dinür bunda feyyāż-ı muṭlāḳdan[8] tevfīḳ maʿnāsınadur **[NP38a]** 1 Türkçe oñarmaḳ Fārsīde sāz-kār kerdānīden dinür *sāz* sīn 2 ve elif ve zā-yı[9] muʿceme ile Türkçe düzici ve *kār* kāf-ı ʿarabī ve elif ve rā-yı mühmele 3 ile Türkçe iş ve kerdānīden feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i 4 dāl-i mühmele ve elif ve nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ve nūn ile müteʿaddī maṣdardur

---

[1] ve bā-yı müfrede-i taḥtānī ile NO : NP -
[2] teḳaddüm ü teʾeḫḫür NP : taḳdīm ü teʾḫīr NO
[3] tertīb NP : terkīb NO
[4] olunur NP : olunup NO
[5] ism-i fāʿildür NP : NO -
[6] iftiʿāl bābından mehmūzü'l-lām ism-i fāʿildür luġatde NO : NP -
[7] gibidür NO: terkībdür NP
[8] muṭlāḳdan NP : muṭlaḳdur NO
[9] mühmele NO : NP -

5 Türkçe itdürmek dinür *itmām* kesr-i hemze ile ifʿāl bābından maṣdardur Türkçe bitmek 6 ve bitürmek Fārsīde feṭḥ-i hemze ile encāmīden dinür *tuḥfe* beyān olundı 7 āḫırında hemze-i müctelibe ki maḥall-i ḥareke-i iżāfetdür żarūret-i vezn içün ḥaẕf 8 olunmuşdur taḳdīri Tuḥfe-i Şāhidīdür *Şāhidī şāhid* şīn-ı muʿceme ve elif [NO39b] 9 ve kesr-i hā-yı hevvez ve dāl-i mühmele ile lafẓ-ı ʿArabīdür bi-maʿnā maḥbūb bunda maḳṣūd maḥbūb-ı 10 ḥaḳīḳī olan cenāb-ı Kibriyā celle şānuhūdur āḫırında yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbetdür 11 pes Şāhidī maḫlaṣ-ı muṣannifdür ki kendüni Mevlā-yı Müteʿāle[1] ʿaşḳ yönünden 12 nisbet itmiş ola yāḫud ıṣṭılāḥ-ı ṣūfiyyede şāhid "yaḥdurü'l-ḳalbe 13 min eṣeri'l-müşāhedeti"* ile muʿarrefdür bu iʿtibārıla nisbet eylemiş ola *nām* nūn 14 ve elif ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ad ʿArabīde kesr-i hemze ile ism dinür pes Tuḥfe-i 15 Şāhidī mecmūʿını bu kitāba ad virdim dimek olur taḳṭīʿü'l-beyt ***çüelṭāfi*** 16 mefāʿīlün fānıñ kesresi ki ʿalāmet-i iżāfetdür işbāʿ ile oḳunmaḳdan 17 bir yā tevellüd ider ***ḫudāgöster*** mefāʿīlün gösterden vāv sāḳıṭdur ***diitmam*** feʿūlün **[NP38b]** 1 diden yā itmāmdan elif terk olunmuşlardur ***didimbenda*** mefāʿīlün didimden 2 yā gitmişdür ***ḫıtuḥfeşā*** mefāʿīlün ḫıdan yā gitmişdür[2] ***hidīnam*** feʿūlün nāmdan elif[3] 3 metrūkdür beyt **Gedā kim Şāhidī-yi Mevlevīyem * Diyār-ı Menteşede Muġlavīyem** 4 *gedā* merre mirāren *kim* bunda maḳām-ı tavṣīfde gelmişdür *Şāhidī* beyān merre ānifen 5 *Mevlevī* hüve eyżan *yem* feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile Türkī mütekellim-i vaḥde żamīridür Fārsīde 6 feṭḥ-i hemze ve mīm ile em dinür żamāʾir-i[4] fāʿil-i muṭṭaṣıladandur mużāflarına muṭṭaṣıl olduḳlarında 7 yā ve hemze ḥaẕf olunur[5] Şāhidī-yi Mevlevī vaṣf-ı terkībidür hemze-i [NO40a] müctelibe 8 kesreye maḥaldür *diyār* kesr-i dāl-i mühmele ve feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile Fārsīdür 9 Türkçe kesr-i hemze ile il dirler ʿArabīde memleket dinür beşinci bābdan ism-i mekāndur 10 āḫırında tā teʾnīṯ içündür *Menteşe* feṭḥ-i mīm ve sükūn ve feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet 11 ve şīn-ı muʿceme ve elif ile ism-i diyārdur ki Anaṭolıda Aydın ṣınurına mülāṣıḳ 12 bir sancaḳ yerdür nāẓım-ı merḥūmuñ mesḳaṭ-ı reʾsi olan Muġla ḳaṣabası ol sancaḳda 13 dur nitekim buyurur *Muġla* żamm-ı mīm ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i lām ve hā-yı resmī ile 14 ḳasaba-yı meʿhūdedür yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbet mā-ḳablinde vāv āḫır-ı lafẓda 15 olan hādan bedeldür taḳṭīʿü'l-beyt ***gedākimşā*** mefāʿīlün

[1] Müteʿāle NP : müsteʿān NO

* Müşahedenin etkisinden gönle gelen şeydir.

[2] gitmişdür NO : gider NP

[3] elif NO : NP -

[4] żamāʾir NP : żamāyir NO

[5] olunur NP : olunurlar NO

hidīyimev mefāʿīlün 16 ***levīyem*** feʿūlün ***diyārımen*** mefāʿīlün rānıñ kesresini işbāʿıla[1] yā ḫāṣıl olur 17 ***teşedemuġ*** mefāʿīlün ***lavīyem*** feʿūlün beyt **Bi-ḥamdi'llah ki merd-i maʿnevī**
[NP39a] 1 **yem * Ki ġavvāṣ-ı biḥār-ı Meşnevīyem** *bi-ḥamdi'llah* bā-yı meksūre ḥarf-i ṣıla 2 yaʿnī zā'id *ḥamd* beyān olundı bā-yı mecrūr mużāfdur lafẓatullāh ism-i 3 ẕāt-ı müstecmiʿ-i cemīʿü'ṣ-ṣıfātdur ḥamdiñ mużāfun ileyhidür kesre-yi iżāfet 4 żarūret-i vezn içün maḥẕūfdur *merd* feṯ-i mīm ve sükūn-ı rā ve dāl-i 5 mühmeleteyn ile Fārsīdür Türkçe er ʿArabīde feṯ-i rā-yı mühmele ve żamm-ı cīm ile recül gibi 6 *ki* kesr-i kāf-ı ʿarabīyle Fārsī ḥarf-i taʿlīl ve yāḫud zā'id *maʿnevī* maʿnā-yı 7 ʿulūm ki[2] ʿArabīde [NO40b] bā ile mersūm ve elif-i melfūẓedür kemā büyyine pes vāv elif-i 8 melfūẓeden münḳalib kesre taḫfīf içündür yā-yı müşeddede ḥarf-i nisbet 9 ammā Fārsīde bi-ṭarīḳi't-taʿcīm yā ile mersūm lākin kesr-i nūn ve yine yā ile melfūẓdur 10 pes vāv yādan münḳalib olmuş olup yā muḫaffef oḳunur ki bunda 11 ḥarf-i beyān *ġavvāṣ* feṯ-i ġayn-ı muʿceme ve vāv-ı müşeddede ve elif ve ṣād-ı 12 mühmele ile bāb-ı evvelden mübālaġa ile ism-i fāʿildür luġatde Türkçe ṭalġıc 13 yaʿnī deñize ṭalıcı kimesne Fārsīde ġavṭa-ger dirler bunda teşbīh-i mecāz 14 ṭarīḳıyla ʿālim dimekdür üslūb-ı ʿAcem üzre kesr-i ṣād mużāfdur biḥāra *biḥār* 15 kesr-i bā-yı müfrede-i taḥtānī ve ḥā-yı mühmele ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile ʿArabīdür ki 16 baḥriñ cemʿidür luġatde deñiz maʿnāsınadur bunda tevriye ṭarīḳıyla meẕkūrdur 17 baḥr şiʿr maʿnāsına ġavvāṣıñ mużāfun ileyhi ve iżāfet-i tetābuʿ ile Meşnevīye [NP39b] 1 mużāfdur ḳāʿide tetābūʿ-ı iżāfāt feṣāḥate[3] muḫil degildür kemā büyyine fī maḥall-i Meşnevī 2 meẕkūrdur *yem* yine żamīr-i mütekellim taḳṭīʿü'l-beyt ***biḥamdi'llah*** mefāʿīlün elif 3 metrūkdür ***kimerdimaʿ*** mefāʿīlün kiden hā gidüp merdiñ dāline ki yā işbāʿından[4] 4 ḥāṣıl olur ***nevīyem*** feʿūlün neden hā gider ***kiġavvāṣı*** mefāʿīlün kiden yine hā gider 5 ve vāv-ı müşeddede mükerrer ve ṣādıñ kesresini işbāʿıla yā tevellüd ider ***biḥārımeş*** 6 mefāʿīlün bu yā da kesre-i rādan ḫāṣıldur [NO41a] ***nevīyem*** feʿūlün beyt 7 **Murādım bu ki Tuḥfem bula şöhret * Gele evzānıla eṭfāle ḳudret** *murād* żamm-ı mīm 8 ve feṯ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif dāl-i mühmele ile ʿArabīdür Türkçe istek Fārsīde 9 kām dinür nitekim gelür *tuḥfe* merre mirāren *mīm* yemden muraḫḫam Türkī żamīr-i mütekellim-i vaḥdedür ki 10 tuḥfe mużāfun ileyhidür binā'en ʿalā-ẕālik yāsı ḥaẕf olunmuşdur *şöhret* żamm-ı şīn-ı 11 muʿceme ve sükūn-ı hā-yı hevvez

[1] işbaʿıla NO : işbaʿ ile NP
[2] ki NP : NO -
[3] feṣāḥate NO : feṣāḥa NP
[4] işbāʿından NO : işbāʿdan NP

ve feṯ-i rā-yı mühmele ve üslūb-ı ʿAcem üzre tā-yı ṭavīle ile ḳaṭʿ 12 bābından maṣdardur Türkçe bellülik Fārsīde elif-i memdūde ile āşkār 13 kemā merre *evzān* feṯ-i hemze ile cemʿ-i vezndür ki mürūr itdi *eṭfāl* feṯ-i hemze ve sükūn-ı ṭā-yı 14 ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ve elif ve lām ile cemʿ-i ṭıfldur *ṭıfl* kesr-i ṭā ve sükūn-ı 15 fā-yı saʿfaṣ[1] ve lām ile ʿArabīdür teẕkīr ü teʾnīsi müsāvīdür az olur ki dişiye 16 żamīr ile ṭıfle dinür ke-ẕālik müfred ve cemʿ istiʿmāl olunur ve cemʿinde eṭfāl 17 daḫı dinür Türkçe kesr-i kāf ile ḳızan dinür meşhūr çocuḳ dirler [NP40a] 1 ṭoġduġundan ḥadd-i bülūġa varınca Fārsīde nev-rüste dinür kemā merre taḳṭīʿü'l-beyt 2 ***murādımbu*** mefāʿīlün ***kituḥfebu*** mefāʿīlün kiden hā gitmişdür ***laşöhret*** feʿūlün ladan hā ke-ẕālik[2] 3 ***geleevzā*** mefāʿīlün ***nılaeṭfā*** mefāʿīlün ileden elif ve yā terk olunup 4 nūn ile terkīb olunmuşdur ***laḳudret*** feʿūlün ladan yine hā metrūkdür beyt 5 [NO41b] **İdeler Fürsile evzānı ḥāṣıl * Olalar ʿilm-i Mevlānāya ḳābil** *ḥāṣıl* 6 ʿArabīdür[3] luġatde bir şeyiñ ṣoñunda bāḳī ḳalan nesneye dirler Fārsīde bāḳī-7 mānde ve pes-mānde dinür bunda bi-maʿnā taḥṣīldür yaʿnī Türkçe ele[4] getürmek 8 Fārsīde dest-res dinür *ʿilm* maʿlūm mużāfdur Mevlānāya *mevlā* feṯ-i mīm 9 ve sükūn-ı vāv ve feṯ-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile altıncı bābdan maṣdar-ı mīmīdür bunda 10 bi-maʿnā fāʿil Türkçe efendi Fārsīde ḫudā-vend dinür gāh yā elife ḳalb 11 olunur ve gāh ḳurb-ı maḥrec sebebiyle vāvı nūna ḳalb idüp monla da[5] dirler 12 kemā merre[6] āḫırında nā żamīr-i mütekellim maʿa'l-ġayr mużāfun ileyhidür Mevlānānıñ pes 13 Mevlānā Türkçe bizim efendimiz dimek olur Fārsīde ḫudāvend-i mā dinür 14 bunda[7] murād ṣāḥib-i Meṯnevī-yi şerīf ḳuddise sırrahū ḥażretleridür ve ʿilm-i 15 Mevlānādan murād ẕikr-i ḥāl-i irāde-i maḥal ṭarīḳıyla kitāb-ı Meṯnevīdür *ḳābil* evvelki 16 bābdan ism-i fāʿildür Türkçe ilçi dinür maṣdarı ḳabūldür ki ḳāfda feṯ ve żamme 17 cāʾizdür Fārsīde feṯ-i hā-yı hevvez[8] ve kesr-i[9] zā-yı ʿarabī ve feṯ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ [NP40b] 1 ve feṯ-i tā-yı ḳaraşet ve nūn ile pezīreften dinür bu luġat-ı ṯelāṯede 2 olmaḳ el ile ve şemm ile yaʿnī ḳoḳlamaḳ ile ve ʿaḳl ile ve ẕihn ile ḥāṣılı ḫavāss-ı 3 ḫamse-i ẓāhire ve bāṭına ile olup ḳabūl itmege müşthereklerdür meṯelā [NO42a] Türkçe ebe 4 didikleri ḫatuna veledi ana ḳarnından ḫurūc itdikde alup ḳavra 5 duġıçün ʿArabīde ḳābile dirler bunda ẕihne almaḳ

[1] fā-yı saʿfaṣ NO : fā NP
[2] ke-ẕālik NO : ke-ẕālik gider NP
[3] ʿArabīdür NO : ʿArabīde
[4] ele NO : aña NP
[5] monla da NP : monla NO
[6] kemā merre : NO kemā beyyin NP
[7] bunda NP : NO -
[8] hā-yı hevvez NP : hā-yı ʿacemī NO
[9] kesr-i NO : NP -

yaʿnī añlamaḳ fehm gibi 6 pes añlayıcı dimek olur Fārsīde kesr-i şīn-ı muʿceme ile şināsende 7 dinür bunda taḥṣīl-i istiʿdāddan kināyedür taḳṭīʿü'l-beyt ***idelerfür*** mefāʿīlün 8 ideden yā gider ***sileevzā*** mefāʿīlün ileden elif ve yā terk 9 olunup vezniñ[1] nūnıyla terkīb olunmuşdur ***nıḥāṣıl*** feʿūlün nıdan yā maḥẕūfdur 10 ***olalarʿil*** mefāʿīlün oladan vāv terk olunmuşdur ***mimevlānā*** mefāʿīlün 11 ***yaḳābil*** feʿūlün yādan hā sāḳıṭdur beyt **Zihī ʿizzet zihī devlet saʿādet** 12 **Anuñ k'and'ola bu ʿilme liyāḳat** *zihī* zā-yı ʿArabīniñ fetḥi ve kesri 13 daḫı lüġatdür ve kesr-i hā-yı hevez ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsī kelime-yi taḥsīndür Türkçe ne 14 gökçek[2] dinür ʿArabīde kesr-i nūn ile[3] ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve ve fetḥ-i mīm ile niʿm dinür 15 *ʿizzet* kesr-i ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i zā-yı müşeddede ve tā-yı maṣdarī ile ki üslūb-ı 16 ʿAcem üzre ṭavīledür ʿArabīdür Türkçe ḳıymetlülik Fārsīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı 17 rā-yı mühmele ve żamm-ı cīm ve fetḥ-i mīm ve sükūn-ı nūn[4] ve kesr-i[5] dāl-i mühmele[6] ve yā-yı ḥuṭṭī ile [NP41a] 1 ercümendī dirler ki erc bi-maʿnā ḳıymet ve ḥürmet ve *mend* edāt-ı tavṣīf 2 veyā ḥarf-i maṣdardur *devlet* fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i lām ve 3 tā-yı maṣdarī ile ʿArabīdür [NO42b] ʿinde'l-baʿż fetḥ-i dāl ile mālde müstaʿmeldür cāhda 4 yaʿnī manṣıbda żamm-ı dāl ile dinilmiş baʿżılar fetḥile de żamm ile de her iki maʿnāda 5 müşterekdür dimişler Türkçe baylıḳ Fārsīde tüvān-gerī dinür kemā merre bu maḥalde 6 daḫı bir kelime-yi zihī yāḫud ḥarf-i ʿaṭf-ı muḳadderdür *liyāḳat* kesr-i lām[7] ve yā-yı 7 ḥuṭṭī ve elif ve ḳāf ve tā ile ikinci bābdan maṣdardur Türkçe yaramaḳ 8 Fārsīde sezāyīden dinür nitekim gelür taḳṭīʿü'l-beyt ***zihīʿizzet*** 9 mefāʿīlün tekrīr-i zā şeddeden gelür ***zihīdevlet*** mefāʿīlün ***saʿādet*** 10 feʿūlün ***anuñk'and'o*** mefāʿīlün anuñdan vāv kiden hā ve andadan 11 elif metrūklerdür ***labuʿilme*** mefāʿīlün ladan hā sāḳıṭdur ***liyāḳat*** 12 feʿūlün beyt **Velīkin ḳorḳaram bir cāhil-i dūn * Ki anuñ olmaya gej[8] ṭabʿı mevzūn** 13 *velīkin* üslūb-ı ʿAcem üzre yā ile mersūmdur ki mā-ḳabli meksūr oḳunur 14 vāvsız da müstaʿmeldür nitekim ʿArabīde daḫı böyledür vāv ile istiʿmāl olunduḳda 15 vāv cümleyi cümleye ʿaṭf içün olmaḳda cā'izdür iʿtirāżiyye olmaḳ da cā'iz 16 lākin daḫı ḥarf-i ʿaṭf istidrāk içündür Türkīde de vāvsız ammā 17 vāv ile istiʿmāli meşhūrdur *cāhil* üçünci bābdan ism-i fāʿil lüġatde [NP41b] 1 Türkçe bilmeyici

[1] vezniñ NP : veznin NO
[2] gökcek NO : güzel NP
[3] ile NO : NP -
[4] sükūn-ı nūn NO sükūn NP
[5] kesr-i No : fetḥ-i NP
[6] mühmele NO : NP -
[7] kesr-i lām NO : lām NP
[8] gej NP : gec NO

kimesne ʿörf-i nāsda oḳumaḳ bilmeyen kimesne Fārsīde nā-dān 2 ve [NO43a] nā-ḫᵛān dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf ekşer nüsḫalarda vāvsız *cāhil* mevṣūf 3 ve dūn ṣıfat-ı vāḳıʿdur böyle olıcaḳ lāmıñ kesriyle oḳunup terkīb-i 4 tavṣīfī olur *dūn* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve nūn ile ḳāl bābından[1] 5 ʿArabīdür baʿżılar bunda fiʿl müştaḳḳ olmaz didiler bunda Türkçe alçaḳ taʿbīr 6 itdikleri ḥāldür Fārsīde żamm-ı fā-yı saʿfāṣ ile fürū-ter dirler *fürū* alçaḳ 7 ve *ter* fetḥ-i tā-yı ḳaraşet ve rā-yı mühmele ile tafṣīl ifāde ider *gej* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī 8 ve sükūn-ı zā-yı ʿacemī ile Fārsīdür żā-yı ʿacemī ʿArabīye[2] tebdīl idüp gec de dirler 9 Türkçe egri ʿArabīde fetḥ-i hemze ile aʿvec dirler *ṭabʿ* beyān olundı *mevzūn* 10 ke-ẕālik taḳṭīʿü'l-beyt ***velīkinḳor*** mefāʿīlün ḳordan vāv sāḳıṭdur 11 ***ḳarambircā*** mefāʿīlün vaṣf-ı terkībī oldıġı üzre[3] ***hilidun*** feʿūlün 12 yā kesreniñ işbāʿından gelür[4] dūndan vāv düşer baʿż-ı nüsaḫda vaṣf-ı terkībī olduġı üzre ***hilīdūn*** feʿūlün yā kesriñ işbāʿından gelür[5] ***kianuñol*** mefāʿīlün 13 kiden hā gidüp elif-i memdūde iki oḳunur ve oldan vāv terk olunur 14 ***mayagejṭabʿ*** mefāʿīlün mayadan işbāʿıla hā elif oḳunur ***ʿımevzūn*** 15 feʿūlün ʿıdan yā ve mevzūndan vāv-ı sānī metrūklerdür beyt 16 **İdemez vezn ile taḳṭīʿi tefhīm * İde cehl ile[6] her maʿṣūma taʿlīm** 17 *taḳṭīʿ* tefʿīl bābından maṣdardur lüġatde pāre pāre itmege dirler ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde **[NP42a]** 1 eczā-yı [NO43b] şiʿri ayırup eczā-yı ʿarūża ʿarż itmege dirler *tefhīm* bu daḫı bāb-ı 2 mezbūrdan maṣdardur Türkçe añlamaḳ Fārsīde kesr-i şīn-ı muʿceme ile şināsānīden 3 dinür *cehl* maṣdardur Türkçe bilmemek Fārsīde nedānisten dinür taḳṭīʿü'l-beyt 4 ***idemezvez*** mefāʿīlün ideden yā gider ***niletaḳṭī*** mefāʿīlün ileden elif 5 ve yā gidüp vezniñ nūnıyla terkīb olunur ***ʿitefhim*** feʿūlün ʿıdan 6 ve tefhīmden yālar terk olunurlar ***idecehli*** mefāʿīlün ideden yā gider 7 ve ileden elif terk olunup yā lāma vaṣl olunur ***lemaʿṣū*** mefāʿīlün 8 leden hā sāḳıṭdur ***mataʿlim*** feʿūlün madan ve taʿlīmden yā düşerler beyt 9 **Rekīk ögrede bu mevzūn kitābı * Ḫarāb ide o ṭabʿ-ı müsteṭābı** 10 *rekīk* fetḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i kāf-ı ʿArabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve baʿdehū yine kāf-ı 11 ʿArabīyle ʿArabīdür[7] bunda bi-maʿnā aʿvec yaʿnī[8] Türkçe egri dimekdür Fārsīde gej ü gec dinür 12 nitekim geçdi *ḫarāb* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve rā-yı mühmele ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile maṣdardur 13 Türkçe yıḳmaḳ Fārsīde vīrān

[1] bābından NO : bābıñdan NP
[2] ʿArabīye NO : ʿArabīyye NP
[3] vaṣf-ı terkībī oldıġı üzre NP: NO -
[4] yā kesreniñ işbāʿından gelür NP: NO -
[5] baʿż-ı nüsaḫda vaṣf-ı terkībī olduġı üzre hilīdūn feʿūlün yā kesriñ işbāʿından gelür NO : NP-
[6] cehl ile NO : cehliyle NP
[7] ʿArabīdür NP : NO -
[8] yaʿnī NO : NP -

kerden dinür ve bi-maʿnā mefʿūl yaʿnī Türkçe 14 yıḳılmış Fārsīde vīrān kerden dinür *ṭabʿ* maʿlūm *müsteṭāb* istifʿāl 15 bābından ism-i mefʿūldür aṣlı feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ile müsteṭīb baʿde'l-iʿlāl müsteṭāb 16 olmuşdur Türkçe eyü olmuş Fārsīde pā-yı ʿAcemīyle pāk dinür taḳṭīʿü'l-beyt 17 ***rekīkögre*** mefāʿīlün ögrededen elif ve vāv metrūklerdür ***debumevzun*** **[NP42b]** [NO44a] 1 mefāʿīlün deniñ yāsı ve mevzūnuñ vāv-ı s̱ānīsi sāḳıṭdur ***kitābı*** 2 feʿūlün ***ḫarābide*** mefāʿīlün ideden hemze gider ***oṭabʿımüs*** mefāʿīlün 3 odan vāv düşüp ṭabʿıda kesre iżāfete işbāʿıla[1] yā olmuşdur 4 ***teṭābı*** feʿūlün beyt **Yaḳīn bilgil ki bir oğlancıḳ evvel * Oḳuya şiʿri nā-mevzūn u mühmel** 5 *yaḳīn* ʿArabīdür luġatde Türkçe dölenmek yaʿnī bir şeyʾi şüphesiz bilmek Fārsīde 6 bī-gümān dinür edāt-ı selb olan bī ile ẓann maʿnāsına olan gümāndan[2] 7 mürekkebdür ve ıṣṭılāḥda vāḳıʿa muṭābıḳ s̱ābit ve cāzim olan iʿtiḳāda 8 dirler ve ehl-i haḳīḳat ʿindinde ḳuvvet-i īmān ile ḥüccet ve bürhānsız rüʾyete ʿibāretdür 9 ve ʿinde'l-baʿż ṣafvet-i ḳalb ile müşāhade-yi ġayb muḥāfaẓa-yı efkār 10 ile mülāḥaẓa-i esrārdur *şiʿr* kesr-i şīn-i muʿceme ve sükūn-ı ʿayn ve rā-yı mühmeleteyn ile 11 ve ʿinde's-Sībeveyh fi'l-aṣl baʿde'r-rā hā iledür ṣoñradan hāsı ḥaz̲f 12 olunmuşdur ʿArabīde luġatde Türkçe bilmekdür kemā ḳāle ʿÖmer rażiyallāhu ʿanhu leyte şiʿri 13 ey leytenī ʿalimtü Fārsīde dānisten dinür ve ıṣṭılāḥda ʿalā sebīli'l-ḳaṣd 14 muḳaffā ve mevzūn olan kelāma dirler Türkçe dāliñ feṯḥi va yānıñ kesriyle 15 deyiş dinür Fārsīde cīm-i ʿAcemī ve elif ve mīm ve hā-yı resmīyle çāme dinür 16 Firdevsī rāst beyt Ber dōst ṭanbūr[r]ā ber girift * Ser-āyīd ne çāme 17 ender-girift* beyt-i diger Be-dān çāme kū goft ki ey māh rūy * [NO44b] **[NP43a]** 1 bu beytde şiʿriñ cemʿi eşʿār gelür ve biliciye 2 şāʿir dinür cemʿinde ġayr-ı ḳıyās üzre şuʿarā dinür ve ʿinde'l-Aḥfeş 3 lābūn ve tāmir gibi ṣāḥib-i şiʿr dimekdür Fārsīde çāme gūy dinür Firdevsī 4 goft beyt Yekī çāme-gūy u yekī çen-zen * Yekī pāy kubed şiken ber-şiken** 5 diger Berdāz çāme-gū goft ki ey māh-rūy * Be-dān velī çāme şāh gūy*** 6 merre ānifen *nā-mevzūn nā* nā-yı nāfiye-i Fārsī *mevzūn* maʿlūm *vāv* ḥarf-i ʿaṭf 7 *mühmel* żamm-ı mīm ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṯḥ-i mīm ve lām ile ifʿāl bābından ism-i mefʿūldür 8 luġatde Türkçe ḳoyulmuş yaʿnī vaz gelinmiş Fārsīde güz̲eşte dinür ıṣṭılāḥda 9 lā-maʿniyyün leh olan kelāmda müstaʿmeldür diz ve miz şaḳlaḳ maḳlaḳ gibi taḳṭīʿü'l-beyt 10 ***yaḳinbilgil*** mefāʿīlün yaḳīnden yā-yı s̱ānī maḥz̲ūfdur ***kibiroğlan***

[1] işbāʿıla NO : işbāʿ ile NP
[2] gümāndan NO : gümāndeden NP

* Dost eline tanbur almış, şiir okuyanlar arasında yer tutmuş.

** Biri şiir söyler, biri saz çalar, biri de yararcasına ayak teper.

*** Şiir söyleyen veya şair der ki: ey ay yüzlü bunu kavra çünkü bu ancak şahlara söylenecek şiirdir.

mefāʿīlün 11 kiden hā ve oġlandan vāv sāḳıṭlardur ***cıḳevvel*** feʿūlün evvelden elif 12 terk olunup vāv şedde sebebiyle mükerrer olur[1] ***oḳuyaşiʿ*** oḳuyadan 13 vāv maḥẕūfdur[2] ***rināmevzū*** mefāʿīlün rıdan yā gider ***nımühmel*** feʿūlün vāv-ı 14 ʿāṭıfa daḫı metrūkdür beyt **Olur ṭabʿı rekīk ü süst ü maġbūn[3]** 15 **Ḳalur maḥrūm olınmaz daḫı mevzūn** *rekīk* bunda Türkçe geñşek didükleri 16 ḥāletdür ki żıddı Türkīde kesr-i ṣād[4] ile ṣıḳı dinür ʿArabīde feṯḥ-i rā-yı mühmele [NO45a] ve 17 sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv ile raḫu dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *süst* żamm-ı sīn-i **[NP43b]** 1 mühmele-yi ūlā ve sükūn-ı s̱ānī ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür ki bunda rekīke ʿaṭf 2 tefsīri vāḳıʿdur *vāv* yine ʿāṭıfī ***maġbūn[5]*** evvelki bābdan ism-i mefʿūldür Türkçe 3 aldanmış Fārsīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ile firīfte dinür ve firīhten maṣdarından 4 müştaḳdur firibden degil taḳṭīʿü'l-beyt ***olurṭabʿı*** mefāʿīlün olurdan 5 vāvlar sāḳıṭ olur ***rekīküsüs*** mefāʿīlün ***tümaġbūn*** feʿūlün vāv-ı 6 ʿāṭıfalar maḥẕūflardur[6] ***ḳalurmaḥrū*** mefāʿīlün ḳalurdan elif ve vāv düşerler[7] 7 ***molınmazda*** mefāʿīlün olınmazdan elif sāḳıṭ ve żammesi mā-ḳablinde maḥrūmuñ 8 mīmine naḳl olunur ve vāv ve elif-i s̱āniye metrūklerdür ***ḫımevzūn*** feʿūlün ḫıdan 9 yā mevzūndan vāv iskāṭ olunurlar[8] beyt **Meger bir ḥāẕıḳ u üstād-ı kāmil** 10 **Anı cehdile ide vezne ḳābil** *meger* feṯḥ-i mīm ve kāf-ı ʿAcemī ve rā-yı mühmele ile 11 bunda Fārsīde ve Türkīde müşterek müstaʿmel edāt-ı istiṣnādur ʿArabīde 12 kesr-i hemze ve lām-ı müşeddede ile illā dinür ḳuḥ Türkīde taḥrīf idüp ille dirler *ḥāẕıḳ* 13 ḥā-yı mühmele ve elif ve kesr-i ẕā-yı muʿceme[9] ʿarabī ve ḳāf ile ʿArabīdür Türkçe *üstād* dirler ki 14 Fārsīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı vāv ve sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı 15 müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ve dāl-i mühmele [NO45b] veyāḫud ẕāl-i muʿceme üstād dinür 16 vāvsız üstād daḫı luġatdür nitekim nāẓım buyurmuşdur ʿArabīde daḫı taʿrīb 17 idüp[10] ẕāl-i muʿceme ile üstāẕ dinür ʿinde'l-baʿż ẕāl-i muʿceme ile ʿArabīdür ki dāl-i **[NP44a]** 1 mühmele ile Fārsīdür lākin ʿArabīde sīn-i mühmele ile ẕāl-i muʿceme bir kelimede cemʿ 2 olmaz kemā büyyine fi'l-hāmiş *vāv* ḥarf-i ʿaṭf ki üstād ḫāẕıḳ üzerine 3 ʿaṭf tefsīriyle[11] ʿaṭf ider *kāmil* ʿalā-vezni fāʿil ʿArabīdür ki ṣıfat-ı 4 üstāddur Türkçe bütün olıcı dimekdür Fārsīde

---

[1] olur NO : oḳınur NP
[2] maḥẕūfdur NP: metrūkdür NO
[3] maġbūn NO : maʿbūn NP
[4] kesr-i ṣād NP : NO -
[5] *maġbūn* NO : maʿbūn NP
[6] maḥẕūflardur NO : maḥẕūf NP
[7] ḳalurdan elif ve vāv düşerler NP : NO -
[8] olunurlar NP : olunur NO
[9] kesr-i ẕā-yı muʿceme NO : kesr-i ẕā NP
[10] idüp NO : olunur NP
[11] tefsīriyle NP : tefsīri ile NO

dürüst künende dinür 5 *cehd* feṯ-i cīm ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve dāl-i mühmele ile ʿArabīdür kesr-i cīm ve dāl-i mühmele-i 6 müşeddede ile cidd maʿnāsına Türkçe dürüşmek Fārsīde żamm-ı kāf-ı ʿArabī 7 ve sükūn-ı vāv ve[1] kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile küşīden 8 dinür *vezn* kemā merre *ḳābil* ʿalā-vezni fāʿil ʿArabīdür Türkçe ḳapıcı dimekdür ki 9 taḥsīli istiʿdāddan kināyedür kemā büyyine[2] medd-i hemze ve kesr-i ḫā-yı muʿceme ve ẕāl-i muʿcemeyle[3] aḫẕ daḫı[4] dinür 10 Fārsīde żamm-ı rā-yı mühmele feṯ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtāniye ve elif ve feṯ-i[5] yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı 11 nūn feṯ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle rubāyende ve bāyı fā-yı saʿfaṣa naḳl ile rufāyende 12 dinür maṣdarı rubāyīden ve rübūdendür[6] müstaḳbelātına daḫı bā fāya naḳl olur[7] ve 13 pezīreften daḫı dinür [NO46a] taḳṭīʿü'l-beyt ***megerbirḥā*** mefāʿīlün ***ẕıḳuüstā*** 14 mefāʿīlün ***dıkāmil*** feʿūlün ***idecehdi*** mefāʿīlün ideden yā gidüp 15 kesresi dāle virilür[8] ***leanıvez*** mefāʿīlün leden hā gidüp hemze elif 16 olur ***naḳābil*** feʿūlün neden hā düşer beyt **Gelür vezne velī bulmaz selāset** 17 **Ḳalur ṭabʿında elbet bir rekāket** *velī* feṯ-i vāv ve kesr-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile **[NP44b]** 1 velīkinden muraḥḥam ḥarf-i istidrāk *selāset* ve *rekāket* üslūb-ı 2 ʿAcem üzre tā-yı ṭavīle ile maṣdarlardur maʿnāları maʿlūm taḳṭīʿü'l-beyt 3 ***gelürvezne*** mefāʿīlün gelürden vāv gider ***velībulmaz*** mefāʿīlün bulmazdan 4 vāv ve elif sāḳıṭlardur ***selāset*** feʿūlün ***ḳalurṭabʿın*** mefāʿīlün ḳalurdan 5 elif ve vāv sāḳıṭ olurlar ***daelbetbir*** mefāʿīlün dadan hā düşer 6 ***rekāket*** feʿūlün beyt **Ḳosañ egrile bir tāze nihāli * Büyüse ṭoġrılur m'añla miṣāli** 7 *nihāl* kesr-i nūn ve hā-yı hevvez ve elif ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe fidan 8 ki aġacıñ yeñi yetişmiş gerek çekirdekden gerek ṭaldırmadan ʿArabīde[9] 9 tāze lafẓı teʾkīd ifāde ider żarūret içün taḳdīm olunmuşdur 10 *miṣāl* kesr-i mīm ve ṣā-yı müṣelleṣe ve elif ve lām ile ʿalā-vezni fiʿāl ʿArabīdür ki 11 kelime-yi tesviyedür şibh-i ṣūret heyʾet ve miḳdār maʿnālarına istiʿmāl 12 olunur cemʿi emṣile [NO46b] gelür Türkçe beñzemek yaʿnī bir şeyʾ bir nesneye beñzemek Fārsīde 13 beñdeş dinür mıṣraʿ-ı ṣānī istifhām-ı inkārīyi müteżammındur yaʿnī tāze iken 14 terk olunan egri fidan ki büyüye ġayrı ṭoġrulmaz dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt 15 ***ḳosañegri*** mefāʿīlün ḳosañdan vāv terk olunmuşdur ***lebirtāze***

[1] ve sükūn-ı vāv NO: NP -
[2] kemā beyyin NP : kemā merre NO
[3] ẕāl-i muʿcemeyle NO: ẕāl-i ʿArabīyle NP
[4] daḫı NO : NP -
[5] feṯ-i NP : NO -
[6] rübūdendür NP : NO -
[7] olur NP : olunur NO
[8] virilürNO : virirler NP
[9] ʿArabīde NO : ʿArabīdür NP

mefāʿīlün 16 leden hā gitmişdür ***nihāli*** feʿūlün ***büyüseṭoġ*** mefāʿīlün ṭoġrıdan vāv gider 17 ***rılurm'añla*** mefāʿīlün rılurmudan yālar añladan elif sāḳıṭlardur [NP45a] 1 ***miṣāli*** feʿūlün beyt **Ya yeñi bardaġa kim ola ol ḫāk * Ḳoyasıñ bevli 2 yumaḳ ide mi pāk** *ḫāk* Fārsīdür Türkçe ṭopraḳ ʿArabīde turāb dinür[1] kemā merre[2] 3 *bevl* feṭḥ-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve lām ile ʿArabīdür Türkçe sidik Fārsīde 4 cīm-i ʿacemī ile çemīn dirler fāʿide nāẓım-ı merḥūmuñ bu ḳavli yaʿnī pāk itmez ḳavli 5 ġālibā yalñız yumaḳ pāk itmez taḫfīf ve tekrīre muḥtācdur dimekdür ebedī 6 pāk olmaz dimek degildür zīrā ebedī pāk itmez ḳavli İmām Muḥammed ḳavlidür 7 ammā İmām Ebū Yūsufa göre üç kerre yuyup ve her yuduḳça ḳurudulduḳda 8 pāk olur ve ʿaleyhi'l-fetvā yāḫud āteş içinde vażʿ olana yine 9 pāk olur ve Ḫızāyetü'l-Müftīnde eger ḫā ġayr-ı mefrūş müteneccis olsa 10 eger eski ise üç ġasl ile ṭāhir olur ve eger yeñi ise her ġasl 11 beyninde ḳurumaḳ lāzımdur diyü muṣarraḥdur ve fī'ẓāhiri'r-[NO47a] rivāye rāyiḥası 12 bāḳī ḳalmamaḳdur ve anda her ġaslde ḳurımaḳ iḥtiyātdur ve yumaġıñ 13 ḥaddi bir kerre yuyup ḳaṭresi ḳalmayınca ṭurup beklemekdür ḥattā el 14 sürüldükde yaşlıḳ bulunmaya baʿdehū yine yuyup yine[3] terk itmek yā üçe dek 15 pes imdi bir maʿṣūm-ı pāk daḫı evvelā kec taʿlīm ü tefhīm ideler ol daḫı 16 rekīk ögrene anı andan ḳurtarmaġa bir merd-i kāmil keşret-i taʿlīm ile 17 bildiklerini unutdurmaġa muḥtācdur ki ḥattā kesb-i istiḳāmet ide[4] vallāhu [NP45b] 1 ʿalā-külli şeyʾin ḳadīr taḳṭīʿü'l-beyt ***yayeñibar*** mefāʿīlün yādan elif gider 2 ***daġakimo*** mefāʿīlün ***laolḫak*** feʿūlün leden hā ve oldan vāv ve ḥākden 3 elif sāḳıtdur ***ḳoyasıñbev*** mefāʿīlün ḳodan vāv sāḳıṭdur ***liyumaḳi*** 4 mefāʿīlün liden yā gimişdür ***demipāk*** feʿūlün dudan hā ve yā kiden elif 5 metrūklerdür lākin bunuñ gibi yerlerde ḥarf-i ʿilleti telaffuẓda bir miḳdār ecri 6 gerekdür selīs ola kemā büyyine yāḫud elif ve kāf ḥarf-i vāḥid ʿadd oluna 7 beyt **Ḫudā ḳahr eylesün ol cāhili kim * Oḳıdur naẓmı ger olup muʿallim** 8 *ḳahr* feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile ikinci bābdan maṣdardur 9 ġalebe etmek Türkçe yigin gelmek ve üst olmaḳ bunda bi-maʿnā maḫūrdur 10 maġlūb eylesün dimekdür Türkçe alt eylesün dimek olur taḳṭīʿü'l-beyt 11 ***ḫudāḳahrey*** mefāʿīlün ***lesünolcā***[5] mefāʿīlün [NO47b] lesünden ve oldan vāvlar 12 düşer ***hilikim*** feʿūlün ***oḳıdurnaẓ*** mefāʿīlün oḳıdurdan vāv gider ***mıgerolup*** 13 mefāʿīlün mıdan yā ve olupdan

[1] dinür NP : NO -
[2] kemā merre NO : NP -
[3] yine NO : NP -
[4] ide NO : eyleye NP
[5] *lesünolcā* NP : *lesünsüñolcā* NO

vāv-ı şānī metrūklerdür[1] ***muʿallim*** feʿūlün 14 lāmıñ tekrārı teşdīdden gelür beyt **Aña kim olmadı manẓūm-ı maḳdūr** 15 **Çü taʿlīm etmek ister bāri menşūr** *maḳdūr* fetḥ-i mīm ile ikinci bābdan ism-i 16 mefʿūldür Türkçe[2] oranlanmış dimekdür Fārsīde endāze kerd dinür *bāri* bā-yı 17 ʿArabī ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı aṣlī ile Fārsī müfred-i edāt-ı temennīdür **[NP46a]** 1 bunda Türkçe n'olaydı ve ne olaydı[3] dinür ʿArabīde leyte 2 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***añakimol*** mefāʿīlün oldan vāv sāḳıṭdur 3 ***madımanẓū*** mefāʿīlün ***mımaḳdūr*** feʿūlün maḳdūrdan vāv düşmüşdür 4 ***çütaʿlīmet*** mefāʿīlün çüden vāv ve itden elif ve yā[4] sāḳıṭlardur 5 ***mekisterbā*** mefāʿīlün isterden elif gitmişdür ***rimenşūr*** feʿūlün riden yā ve menşūrdan 6 vāv ḥaẕf olunmuşdur beyt **Ḫarāb itmişdürür Tuḥfe-Ḥüsāmı** 7 **Niçe kej ṭabʿ u nā-mevzūn u ʿāmī** *ḫarāb* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif 8 bā-yı muvaḥḥade ile altıncı bābdan maṣdardur Türkçe yıḳmaḳ ve yıḳık yer maʿnāsına 9 ismdür bundaki gibi Fārsīde vīrān dinür *kej-ṭabʿ* izāfeti ṣıfatıñ 10 mevṣūfa izāfeti ḳabīlindendür bu cümle daḫı ṣıfatdur mevṣūf maḥẕūf 11 taḳdīr-i kelām maʿlūm[5] kej-[NO48a] ṭabʿ dimekdür ki terkīb-i tavṣīfī olur vāv-ı ʿāṭıfī 12 nā-mevzūn kej üzerine ʿaṭf ider ki kej[6] ṭabʿ-ı nā-mevzūn[7] dimek olur 13 vāv istīnāf yāḫud ʿāṭıfa *ʿāmī* ʿayn-ı mühmele ve baʿde'l-elif ve mīm ve yā-yı 14 ḥuṭṭī ile ʿArabīdür Türkçe bilmez Fārsīde nā-dān dinür keẕā fī't-Tercümāni'l-Luġati'ş-15 Şeyḫ ʿAlī veyāḫud *ʿāmī* ism-i fāʿildür ʿamādan ki ʿayn-ı mühmeleniñ fetḥi ve kesr-i mīm-i 16 muḫaffefe ve yā-yı sākine ile cāhil cāhile ʿavret ḫāṣılı ʿāmı bilmez dimekdür 17 keẕā fī't-Tercümāni'l-Luġat-ı Pīrī taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫarābitmiş*** mefāʿīlün itmişden **[NP46b]** 1 elif ve yā gitmişdür ***dürürtuḥfe*** mefāʿīlün ***ḥüsāmı*** feʿūlün ***niçekejṭab*** 2 mefāʿīlün niçeden yā gider ***ʿınāmevzū*** mefāʿīlün ***nuʿāmī*** feʿūlün vāv-ı ʿāṭıfalar[8] 3 sāḳıṭlardur beyt **Benüm bu Tuḥfemi sen şaḳla * Yā Rab şulardan k'olmaya ṭabʿı müheẕẕeb** 4 *yā* ḥarf-i nidā *Rabb* fetḥ-i[9] rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-i müşeddede ile ʿArabīdür 5 żarūret-i vezn içün muḫaffef oḳunur Türkçe Efendi Fārsīde Ḫudā 6 dinür kemā merre[10] *müheẕẕeb* żamm-ı mīm[11] ve fetḥ-i ḫā-yı hevvez ve ẕāl-i ʿarabī ve yā-yı muvaḥḥade 7 ile tefʿīl bābından ism-i mefʿūldür arınmış ve temizlenmiş

[1] metrūklerdür NP: sāḳıṭlardur NO
[2] Türkçe NO : NP -
[3] olaydı NO : olunaydı NP
[4] ve yā NO : NP -
[5] maʿlūmNO : muʿallem NP
[6] kej NO : NP-
[7] ṭabʿ-ı nā-mevzūn NP : ṭabʿu nā-mevzūn ṭabʿ
[8] ʿāṭıfalar NO : ʿāṭıfîler NP
[9] fetḥ-i NP : NO -
[10] merre NO: NP -
[11] mīm NP : NO -

Fārsīde pākīze 8 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***benümbuTuḥ*** mefāʿīlün ***femisenṣaḳ*** mefāʿīlün feden 9 hā maḥẕūfdur ***layārab*** feʿūlün ladan hā gider ***şulardank'ol*** mefāʿīlün 10 şudan vāv kiden hā [NO48b] ve oldan elif ve vāv sāḳıṭlardur[1] ***mayaṭabʿı*** mefāʿīlün ***müheẕẕeb*** feʿūlün tekrīri ẕāl teşdīdden tevellüd ider 11 beyt **Naṣīb itme bunı ẕihni ṣaḳīme * Naṣīb it ẕihni pāk ü müstaḳīme** 12 *naṣīb* feṭḥ-i nūn ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı müfrede[2] ile 13 ʿArabīdür bi-maʿnā ḥiṣṣe bi-kesr Türkçe pay Fārsīde feṭḥ-i bā-yı ʿArabīyle behre dinür 14 *ẕihn* kesr-i ẕāl-i muʿceme ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve nūn ile ʿArabīdür yaʿnī fıṭnat 15 bi-kesri'l-fā Türkçe bilgiç dinür ve Türkīde zānıñ feṭḥiyle zīrek 16 daḫı dirler Fārsīde kesr-i zā-yı ʿArabīyle zīrek dinür müstaḳīme mużāfdur *müstaḳīm saḳīm*[3] 17 feṭḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i ḳāf ve sükūn-ı[4] yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile luġatde bi-maʿnā marīż Türkçe feṭḥ-i[5] **[NP47a]** 1 ṣād-ı mühmele ile ṣayru Fārsīde kesr-i bā ile bīmār dinür *pāk* bā-yı ʿAcemī 2 ve elif ve kāf-ı ʿArabīyle Fārsīdür Türkçe arı yaʿnī temiz ʿArabīde feṭḥ-i nūn ve kesr-i 3 ẕā-yı muʿceme ve yā-yı ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ile naẕīf dinür *müstaḳīm* żamm-ı mīm 4 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ile[6] ʿArabīdür Türkçe ṭoġrı Fārsīde rāst 5 dinür saḳīm ile müstaḳīm beyninde cinās-ı zā'ide ḳaṣd olunmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***naṣībitme*** mefāʿīlün itmeden elif ve yā gitmişlerdür ***bunıẕihni*** mefāʿīlün budan 7 vāv gidüp kesre-i iżāfet işbāʿından yā gelmişdür ***saḳīme*** feʿūlün ***naṣībitẕih*** 8 mefāʿīlün itden elif ve yā gitmişdür [NO49a] ***nipākümüs*** mefāʿīlün kāfıñ 9 żammesin işbāʿıla bir vāv ḥāṣıl olur ***taḳīme*** feʿūlün beyt 10 **Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün * Dürüş cān-ı peder ʿilme dün ü gün** 11 *cān* kesr-i nūn ile pedere mużāfdur taḳṭīʿü'l-mıṣraʿ[7] ***dürüşcānı*** mefāʿīlün 12 kesret-i iżāfeti ile yā gelmişdür ***pederʿilme*** mefāʿilün ***dünügün*** feʿūlün günden 13 vāv gider beyt **Kim itse Şāḥidīyi ḫayrıla yād * İki ʿālemde yā Rabb eyle dil-şād** āmīn[8] 14 *kim* kesr-i kāfile ẕevi'l-ʿuḳūlde müstaʿmel ismdür ki gibi lākin Fārsīde 15 istiʿmāli ḳalīl Türkīde keşīrdür *yād* feṭḥ-i[9] yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve dāl-i mühmele ile 16 Fārsīdür ʿArabīde kesr-i ẕāl-i muʿceme sükūn-ı kāf ve rā-yı mühmele ile ẕikr 17 dinür Türkçe añmaḳ *dil-şād* dil ile şāddan mürekkeb vaṣf-ı terkībī **[NP47b]** 1 aḳsāmındandur *dil* kesr-i dāl ile Türkçe göñül ʿArabīde ḳalb dinür *şād* 2 bi-maʿnā mesrūr Türkçe sevinmiş nitekim geçdi pes dil-şād

[1] şodan vāv kiden hā ve oldan elif ve vāv sāḳıṭlardur NO: - NP
[2] müfrede NP : muvaḥḥade NO
[3] *sakīm* NO : NP -
[4] sükūn NO : NP -
[5] feṭḥ-i NO : NP -
[6] ile NO : NP-
[7] taḳṭīʿü'l-mıṣraʿ NP : taḳṭīʿü'l-beyt NO
[8] āmīn NO: NP -
[9] feṭḥ-i NO: NP-

ḳalbi mesrūr yaʿnī 3 gönli sevinçli dimek olur taḳṭīʿü'l-beyt ***kimitseşā*** mefāʿīlün itseden 4 elif ve yā düşer ***hidīyiḫay*** mefāʿīlün ideden yā hemze-i müctelibeniñ 5 kesresi işbāʿdan ḥāṣıldur ***rılayad*** feʿūlün ileden yā ve elif yāddan elif sāḳıṭlardur 6 ***iki'ālem*** mefāʿīlün ikiden yā-yı evvel gider ***deyārabbey*** mefāʿīlün 7 deden hā düşer ***ledilşād*** feʿūlün leden hā ve şāddan elif sāḳıṭlardur 8 **El-Ḳıṭʿatü Fī Baḥri'l-Münsariḥi'l-Maṭviyyi'l-Mekşūf** beyān olunacaḳ ḳıṭʿa münsariḥ [NO49b] 9 maṭvī mekşūf baḥrındadur *münsariḥ* żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn[1] ve fetḥ-i sīn-i 10 mühmele ve kesr-i rā-yı mühmele ve ḥā-yı mühmele[2] ile[3] bi-maʿnā serīʿ ʿArabīdür luġatde Türkçe ivici dimekdür 11 Fārsīde şitābīden dinür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde bu baḥre ʿalem olmuşdur 12 fi'l-aṣl her mıṣraʿ müstefʿilün mefʿūlāt müstefʿilün mefʿūlāt 13 dur ki mefʿūlātlar tālarınıñ żammeleriyledür bu baḥre münsariḥ-i sālim dirler ṣoñradan 14 ʿillet-i ṭayy dāḫil olup müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün fāʿilāt 15 olmuşdur *ṭayy* fetḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve yā-yı müşeddede ile luġatde Türkçe dürmege 16 dirler yaʿnī dürüp bükmek Fārsīde fetḥateyn ile neverdīden dinür 17 nitekim gelür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde müstefʿilünden ve mefʿūlātdan[4] **[NP48a]** 1 ḥarf-i rābiʿ sākinleri ḥaẕf idüp müstefʿilün ve mefʿūlāt 2 ḳaldıḳlarında yerlerine müfteʿilün fāʿilāt getürmege dirler ve bu baḥr maṭviyy-i 3 müstaʿmeldür zīrā sālimden eḫafdur ve bu ḳıṭʿa ki beyān olunacaḳdur baḥrınıñ 4 müstefʿilünleri yalñız ṭayy duḫūlile müfteʿilünlere naḳl olunup mefʿūlātlara 5 ṭayy ve keşf birden dāḫil olıcaḳ mefʿulāt[5] ḳalup fāʿilünlere[6] 6 naḳl olunmuşdur yaʿnī *keşf* fetḥ-i kāf-ı ʿArabī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fā-yı 7 saʿfaṣ ile luġatde açmaḳdur Fārsīde żamm-ı kāf ile güşāden dinür ıṣṭılāḥ-ı 8 ʿarūżiyyīnde ḥarf-i sābiʿ müteḥarriki yāʿnī müteḥarrik olan yedinci ḥarfi ḥaẕf 9 itmege dirler pes mefʿūlātdan ṭayy ile ḥarf-i rābiʿ sākin ve keşf 10 ile ḥarf-i sābiʿ müteḥarriki ḥaẕf olunduḳda [NO50a] mefʿulā ḳalıcaḳ fāʿilün 11 lafẓına naḳl olunmuş olur binā'en ʿalā-ẕālik baḥr-ı münsariḥ maṭviyy-i mekşūf 12 dinür[7] beyt **Tañrınıñ adıdurur Īzed ü Yezdān Ḫudāy** 13 **Daḫı büzürg ulu yol gösterici reh-nümā** *Teñri* fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 14 ve nūn-ı sākine ve kāf-ı ʿAcemī ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī-yi aṣlī ile luġat-ı Bulġarīdür 15 lākin Türkīde istiʿmāli keşīr ve şāyiʿdür ḳuḥ Türkīsi fetḥ-i cīm-i ʿAcemī ve lām ve yā-yı ʿarabīyle 16 Çalab dinür Fārsīde kesr-i hemze ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve

[1] nūn NP: NO -
[2] ve ḥā-yı mühmele NP: NO
[3] ile NO : NP -
[4] mefʿūlātdan NP : mefʿūlāt NO
[5] mefʿulāt NP : mefʿulā NO
[6] fāʿilünlere NP : fāʿilün NO
[7] dinür NP: dinilür NO

kesr-i rā-yı ʿArabī[1] ve dāl-i 17 mühmele ile *Īzed* dinür feṯḥ-i zā ile daḫı lüġatdür nitekim Mevlānā ḳuddise sırrahū iki **[NP48b]** 1 vech üzre daḫı buyurmuşdur Meşnevī Ḫalḳı ḥaḳḳ efʿāl-i mārā mevcūdest * 2 Fiʿl-i mā āşār-ı ḥalḳ Īzidest* zā bunda kesre iledür Meşnevī ʿArḳa nūrī ki 3 evelem yūled est * Lem yelid ve lem-yūled ān-Īzed est** bunda fetḥa ile merḥūm 4 İbn Kemāl ʿaleyhi raḥmeti'l-Müteʿāl daḫı fetḥine ẕāhibdür ʿArabīde Allāh ism-i şerīfi gibi 5 ism-i[2] ẕāt-ı müstecmiʿ-i cemīʿü'ṣ-ṣıfātdur ḳaṭʿā[3] ġayra ıṭlāḳı cāʾiz degildür *vāv* ḥarf-i 6 ʿaṭf *Yezdān* yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı zā-yı ʿArabī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve elif 7 ve nūn ile Fārsīdür ʿArabīde Ḫālıḳ ism-i şerīfi maʿnāsına bu maḥalde bir vāv-ı 8 ʿāṭıfa[4] daḫı muḳadderdür *Ḫudāy* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve elif ve yā-yı 9 ḥuṭṭī ile yine Fārsīdür ʿArabīde Rabb ism-i şerīfi maʿnāsına ḥaẕf-ı yā ile 10 Ḫudā daḫı dinür [NO50b] ḳāʿide şol lafẓıñ ki āḫırı ḥarf-i ʿilletden yā veyāḫud 11 vāv ola anı işbāt da cāʾizdür[5] ḥaẕf da cāʾizdür Ḫudāy ve Ḫudā būy ve bū gibi 12 faḥfaẓ *Ḫudāy* vaṣf-ı terkībīdür aṣlında āyende-i ḫod idi āyende 13 elif-i memdūde ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl ve hā-yı resmī ile 14 ism-i[6] fāʿildür ki āyed mużāriʿinden yāḫud āy emrinden müştaḳdur kāʿide 15 vaṣf-ı terkībī oldur ki iki cüzʾden mürekkeb olup cüz-i evvel ẕāt-ı 16 şaḥṣ içün yāḫud[7] ẕāt-ı mevṣūf içün mevżūʿ ism cāmid ola 17 ḫod[8] u merd gibi vaṣf-ı muḫtaṣṣa delālet iden ism olmaya şekīb gibi ve ism-i fāʿil **[NP49a]** 1 ve ism-i mefʿūl olmaya ve cüzʾ-i ṯānī iki nevʿ üzredür nevʿ-i 2 evveli ism-i fāʿil ola ki baʿde't-terḫīm ṣūret-i emrde olur āy gibi 3 bu ḳāʿide müsellem degildür zīrā vaṣf-ı terkībler ekṯer maʿnā-yı fāʿiliyyet 4 ifāde ider ikinci nevʿ cüzʾ-i[9] ṯānī daḫı cevāmidden olur māh-rū gibi ki ay 5 yüzli dimekdür lākin Sūdī merḥūm risālesi hāmişinde dost-kām 6 ve rüst-kām emṯāli terkīblerden vaṣf-ı terkībi diyü yazup baʿdehū 7 bu üslūb üzre vāḳıʿ olan terkībe nisbī dimek ensebdür vaṣf-ı 8 terkībi ṣıfat-ı müşebbehe dimekden dimişdür[10] ḥāṣılı vaṣf-ı terkībi dinilen 9 bir lafẓ-ı mürekkebdür ki anuñla bir nesne vaṣf olunmaġa ṣāliḥ ola pes bu lafẓ-ı 10 terkībī olan lafẓ ile bir lafẓ-ı āḫar tavṣīf ṭarīḳıyla

---

[1] ʿArabī NP: NO -

* Allah'ın yaratmış olduklarında kendinden öne çıkan sıfatları görmek mümkündür.

** O sınırsız bir ışıktır ki doğmamıştır, doğurmamıştır.

[2] ism-i NO : NP -

[3] ḳaṭʿā NO : ḳaṭʿan NP

[4] ʿaṭıfa NP : ʿaṭıfī NO

[5] cāʾizdür NP : cāʾiz NO

[6] ism NP: NO -

[7] yāḫud NP : veyā NO

[8] ḫod NO: NP -

[9] cüzʾ-i NO : NP -

[10] dimişdür NP : NO -

terkīb olunduḳda 11 ol lafẓ-ı[1] āḫar mevṣūf [NO51a] ve bu vaṣf-ı terkībī olan lafẓ ṣıfat ve mecmūʿ-ı 12 terkībe terkīb-i[2] tavṣīfī dirler būy-ı dil-āvīz ve esb-i laġar-miyān gibi faḥfaẓ ḳāʿide 13 bu dilde iştiḳāḳ-ı ism-i fāʿil iki nevʿ üzeredür birisi fiʿl-i mużāriden 14 müştaḳḳ olmaḳdur ṭarīḳı budur ki[3] fiʿl-i mużāriʿiñ ki[4] āḫırı dāldür dāliñ 15 mā-ḳabline bir nūn-ı sākine getürüp ve dāle fetḥa ḥareke virüp ve māʿbaʿdına ḥareke-i 16 mezbūreyi[5] ḥıfẓiçün bir hā-yı resmī getürürler ism-i fāʿil olur yāḫud 17 emr-i ḥāżırdan müştaḳḳ olmaḳdur bunuñ ṭarīḳı emriñ āḫırına nūn ve dāl **[NP49b]** 1 ve hā getürirler ki[6] bunlara edāt-ı fāʿil dirler ism-i fāʿil olur fażbıṭ pes 2 *āyende* Türkçe gelici dimekdür yaʿnī bir yerden gelici kimesne ʿArabca cāʾī dinür 3 hemze-yi müctelibe iżāfeti içün gelmişdür ḫod revem żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī 4 ve dāl-i mühmele yāḫud ẕāl-ı muʿceme ile bunda esmāʾ-i cevāmidden 5 şod u bud ḳāfiyesinde Fārsī ismdür Türkçe kendü dimekdür öz de dirler ʿArabīde 6 ẕāl-i muʿceme ve elif ve tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ile ẕāt dinür pes-āyende 7 ḫoduñ Türkçe maʿnā-yı terkībi kendü gelici dimekdür baʿdehū vaṣfiyyetden 8 ismiyyete naḳl içün mużāfun ʿileyhi taḳdīm idüp ḫoduñ vāvını 9 ve nūn ve dāl ve ḫāyı ḥaẕf idüp Ḫudāy didiler ki ʿalem-i ḫāṣṣ-ı cenāb-ı 10 Bārī celle ve ʿazze ve şānühūdur ġayra ıṭlāḳı ḳaṭʿā ṣaḥīḥ degildür mükerrer maʿnā-yı 11 mecāzīsi murād oluna iżāfet ile ıṭlāḳ [NO51b] olunur ked-ḫudā ve ḫāne-yi ḫudāda 12 olduġı gibi nitekim ʿArabīde daḫı rabbü'l-beyt dinür Türkçe ev issi dimek 13 ḳāle'ṣ-ṣā'ir emed ber men ki resūlem güftem tū bered ki men Ḫudāyem yaʿnī fülan 14 baña geldi ki ben rasūlüm elçiyim götürmege geldüm ben didim ki sen 15 var ki ben kendü geliciyim yaʿnī kendüm gelirüm dimek olur dimekdür tenbīh egerçi 16 bu beytiñ bi-ḥasbi'l-luġa maʿnā-yı Türkīsinde ḥaṭā yoḳdur lākin eṣnā-yı 17 muṣāḥabetde ʿalā-ṭarīḳi'l-mizāc belki īhām ḳaṣdıyla īrād itmek ḳaṭʿā **[NP50a]** 1 cāʾiz degildür neʿūẕubillāh Teʿālā min şerri ẕālik pes imdi bunda 2 Ḫudāy vācibü'l-vücūd maʿnāsına ism-i maḫṣūṣ-ı Bārī Teʿālā ʿazze ve şānuhū 3 dur ki maʿnā-yı laṭīfi vücūd-ı mażhar yine bi-ẕātihi kendü gelici dimek olur *büzürg* kemā ẕikre 4 Fī-Metālibi'l-ʿĀliye Li-Faḫri'd-dīni'r-Rāzī ʿaleyhi raḥmeti'l-Bārī bā ve ẓā-yı 5 ʿArabīleriñ żammeleri ve kāf-ı ʿAcemīyle Fārsīdür Türkçe ulu büyük ʿArabīde 6 ʿaẓīm ve kebīr dinür gerek ḥabbede büyük olsun nitekim Ḥakīm Senāyī buyurur 7 beyt Dāşt pīl-i

[1] lafẓ-ı NO : NP -
[2] terkīb-i NO : NP -
[3] ki NP : NO -
[4] ki NO : NP -
[5] mezbūreyi NP : mezbūreñi NO
[6] ki NP : NO -

büzürg bā-heybet * Ez-bī-cāh u himmet ü ṣavlet[*] 8 gerek sinnde yaʿnī yaşda büyük olsun nitekim Şeyḫ Sādī buyurur 9 beyt ʿĀḳıbet gurg-zāde gurgşeved * Gerçi bādī büzürgşeved[**] 10 bunda iki maʿnāya daḫı delālet ider ve gerek rütbede büyük olsun [52aNO] 11 nitekim Şeyḫ Sādī buyurur beyt An kes ki nasiḥāt bezergan ne kuned * Güş bisyār rāst be hāyed serenguşt-ı nedāmet[***] 12 bunda daḫı maʿnā yine şümūl vardur 13 ḥāṣılı büzürg ulu dimekdür ulu yol dimek degildür rāh-ı büzürg 14 dinile ve ulu yola Fārsīde şāh-rāh dinür ʿArabīde feṭḥ-i şīn-ı muʿceme 15 ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele ve ʿayn-ı mühmele luġatde şāriʿ dinür pes imdi büzürg 16 luġatı ulu luġatıla beyān olunup yol gösterici reh-nümā lafẓına muḳaddem 17 tefsīr vāḳıʿ olmuşdur[1] *reh-nümā* vaşf-ı terkībīdür *reh* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı aşliyye ile [NP50b] 1 rāhdan muḫaffefdür Türkçe yol gösterici ʿArabca ṭarīḳ *nümāy* żamm-ı nūn ve mīm ve elif ve yā ile 2 nümāyendeden muraḥḥamdur ki Türkçe gösterici maʿnāsına numāyed mużāriʿinden müştaḳḳ 3 ism-i fāʿildür ʿArabīde nüvāʾī dinür aşlı nümāyende-i rāh idi terḫīm ü taḳdīm 4 ile reh-nümāy olmuşdur Türkçe yol gösterici ʿArabīde delīl ve feṭḥ-i lām ve sükūn-ı 5 żād-ı muʿceme ve lām elif ve yine żād ile lıżlāl dirler taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***tañrınuña*** müfteʿilün Teñri lafẓından nūn ve yā metrūklerdür ***dıdurur*** 7 fāʿilün[2] ***İzedüyez*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfī[3] sāḳıṭdur ***danḫudāy*** fāʿilün[4] 8 yāḫud ***danḫudā*** fāʿilün ʿalā-vezni fāʿilün olıcaḳ dāliñ feṭḥasın 9 bir miḳdār işbāʿ etmek gerekdür ve ḳıs ʿalā hāẕe'l-Barāḳī Yezdāndan ve Ḫudāydan [NO52b] 10 elifler düşer ***daḫıbüzür*** müfteʿilün daḫıdan yā gider ***guluyol*** fāʿilün 11 uludan elif ve vāv-ı ṣānī ve yoldan daḫı vāv sāḳıṭlardur ***gösterici*** 12 müfteʿilün vāv ve yā-yı[5] evvel sāḳıṭlardur ***rehnümā*** fāʿilün beyt 13 **Hem daḫı peyġam-ber ol kim vire Ḫaḳdan ḫaber * Bay [u] tüvanger durur yoḫsula dirler gedāy** 14 *peyġam-ber* vaşf-ı terkībīdür *peyġam* feṭḥ-i bā-yı ʿAcemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme 15 ve mīm ile peyġāmdan muraḥḥamdur ġayn daḫı ḥaẕf idüp peyām da dirler ġayn ve elifiñ ikisini birden ḥaẕf ile peyem de dirler[6] 16 *ber* feṭḥ-i[7] bā-yı ʿArabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile bunda berendeden muraḥḥamdur ki feṭḥateyn ile 17 berev mużāriʿinden

[*] Fil ne kadar büyük olursa olsun bir kurt kadar yırtıcı olamaz.
[**] Kurdun çocuğu da kurt olur. Ancak daha sonra yırtıcı olur.
[***] Büyüklerin nasihatine kulak asmayan, mutlaka günün birinde nedâmet parmağını ısırır(pişman olur).

[1] olmuşdur NO: NP -
[2] fāʿilün NO : fāʿilāt NP
[3] ʿāṭıfī NO : ʿāṭıfa NP
[4] fāʿilün NP : fāʿilāt NO
[5] yā-yı evvel NP : hā-yı evvel NO
[6] ġayn ve elifiñ ikisini birden ḥaẕf ile peym de dirler NO: - NP
[7] feṭḥ-i NO : NP -

müştaḳḳ ism-i fāʿildür Türkçe iledici ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı ṣād-ı [NP51a] 1 mühmele ile muṣl dinür fi'l-aṣl bunda peyġam idi ki Türkçe[1] söz iledici dimek 2 olur ṣoñra vaṣfiyyetden ʿalemiyyete naḳl içün nūn ve dāl hā ḥaẕf ve mużāfun 3 ileyhi taḳdīm ile peyġam-ber olmuşdur ki Cenāb-ı Bārī ʿazze ve celle ḥażretleri ṭarafından 4 ḳulları ṭarīḳ-i Ḥaḳḳa daʿvet içün[2] baʿṣ u irsāl olunan aṣḥāb-ı saʿādet 5 ṣalavātallāh Teʿālā[3] ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhim ecmaʿīn ḥażretleriniñ her birine ʿalem olmuşdur 6 pes maḥṣūṣ bu maʿnāya[4] elif ile ve elifsiz yaʿnī peyġām-ber ve peyġam-ber dinür maʿnā-yı 7 terkībī murād olunan yerlerde ġaynı terk ile peyām-ber ve peyam-ber de dirler fażbıṭ 8 *ḫaber* feṭḥ-i [NO53a] ḫā-yı muʿceme ve bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ʿArabīdür Türkçe söz Fārsīde 9 peyām ve peyġām ki dinildi *bāy* bā-yı ʿarabī ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile Türkīdür 10 Fārsīde tüvānger dinür ki tüvān ile gerden mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür 11 *tüvān* żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve feṭḥ-i vāv ve[5] elif ve sükūn-ı nūn[6] ile Türkçe zor ve[7] *ger* 12 feṭḥ-i kāf-ı ʿAcemī ve rā-yı mühmele ile kārdan muḫaffef edāt-ı fāʿildür pes tüvānger 13 luġatde Türkçe zorlu dimek olur bay ve[8] devletlü maʿnāsına istiʿmāl olunur 14 ʿArabīde feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ile ġanī dirler *gedāy* bunda 15 Türkçe yoḫsul yāsız daḫı luġatdür kemā merre ʿArabca faḳīr dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdaḫıpey*** 16 müfteʿilün ḫıdan yā gider ***ġamberol*** fāʿilün oldan elif ve vāv terk 17 olunup peyġam-beriñ rāsıyla vaṣl olunur ***kimvireḥaḳ*** müfteʿilün vireden yā ve hā [NP51b] 1 sāḳıṭlardur ***danḫaber*** fāʿilün ***bay[u]tüvan*** müfteʿilün tüvānıñ elifi sāḳıṭdur ***gerdurur*** 2 faʿilün ***yoḫsuladir*** müfteʿilün yoḫsuldan vāv ve hā ve dirden yā gider ***lergedāy*** fāʿilün 3 beyt **Leb ṭudaḳ u ruḫ yañaḳ çeşm ü göz ü rūy yüz * Kirpige müjgān müje dest el ayaġ oldı pāy** 4 *leb* feṭḥ-i lām ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile Fārsīdür bunda Türkçe ṭudaḳ 5 ki aġızıñ ḫāricidür ʿArabīde şīn-i muʿceme ve fānıñ feṭḥalarıyla ve tā-yı merbūṭa ile 6 şefe ve femm ve ferh ve fiyy daḫı dirler *vāv* ʿāṭıfī *ruḫ* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 7 ḫā-yı muʿceme ile ve dāl-i müşeddede ile Fārsīdür Türkçe [NO53b] yañak ki yüzde burunuñ iki ṭarafıdur ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve dāl-i müşeddede

[1] Türkçe NO: NP -
[2] ḳulları ṭarīḳ-i Ḥaḳḳa daʿvet içün NO : ḳullarınıñ ṭarafına ṭarīḳ-i Ḥaḳḳa daʿvet içün NP
[3] Teʿālā NO: NP -
[4] maʿnāya NO : maʿnāsına NP
[5] feṭḥ-i vāv ve NO : NP -
[6] sükūn-ı nūn NP : nūn NO
[7] ve NO : NP -
[8] ve NO : NP -

ile[1] birine ḥadd ikisine ḥaddeyn dirler *çeşm* 8 feṯḥ-i cīm-i ʿAcemī ve sükūn-ı şīn-i muʿceme ve mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe göz ki eşyā 9 anıñla görilür[2] bir ʿużv-ı şerīfdür ʿArabīde feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile ʿayn dinür tafṣīli risālede mesṭūrdur *rūy* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile[3] ve yāsız 10 Fārsīdür bunda Türkçe yüz ki başıñ şaç biten yerine[4] öñ 11 ṭaraf ardına kesr-i ḥā-yı mühmele ile ḫayra dirler nitekim gelür ʿArabīde feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı 12 cīm-i ʿarabī[5] ve hā[6] ile vech dinür *müjgān* żamm-ı mīm ve fi'l-aṣl feṯḥ-i zā-yı ʿAcemī ve kāf-ı ʿAcemī[7] ile ki hādan 13 bedeldür ve kāf[8] ve elif ve nūn ile edāt-ı cemʿdür müjeniñ cemʿidür ki 14 maḳām-ı müfredede müstaʿmeldür keşret-i istiʿmāl ile zānıñ ḥarekesin li-ecli't-taḫfīf 15 ḥaẕf itmişlerdür bunda bir[9] vāv-ı ʿāṭıfī muḳadderdür müje ve müjgān bunda bir maʿnāya 16 dur ki Türkçe kirpik didikleri göz ḳapaġında olan kirpik didikleri muntażam ḳıllardur ve ʿArabīde 17 hā-yı hevvez ve[10] dāl-i mühmeleniñ feṯḥalarıyla hedb dinür *dest* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve **[NP52a]** 1 sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ile Fārsīdür bunda Türkçe el didikleri 2 ʿużv ki iş anıñla işlenür ʿArabīde feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile[11] yed dinür [NO54a] *pāy* 3 feṯḥ-i bā-yı ʿAcemī ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür bunda Türkçe ayaḳ didikleri ʿużv ki 4 anıñla gezilür ʿArabīde kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı cīm ve lām ile ricl dinür taḳṭīʿü'l-beyt 5 ***lebṭudaġu*** müfteʿilün ṭudaḳdan vāv sāḳıṭdur ***ruḫyañaḳ*** fāʿilün ***çeşmügözü*** 6 müfteʿilün gözden vāv düşer ***rūyyüz*** fāʿilün rūyuñ yāsı meksūr 7 oḳunur yüzden vāv düşer ***kirpigemüj*** müfteʿilün kirpigeden hā gider ***ganmüje*** 8 fāʿilün gāndan elif sāḳıṭdur ***destelaya*** müfteʿilün elden ve ayaḳdan elifler 9 terk olunurlar[12] ***ġoldıpay*** fāʿilün oldıdan elif ve vāv ve pāydan elif düşerler 10 beyt **Güş ḳulaġ u düş omuz müş şıçan u hüş uş *** 11 **Dūd dütün būd idi zūd tiz ü rūd çay** *güş* żamm-ı kāf-ı ʿAcemī ve sükūn-ı 12 vāv şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳulaḳ ki ṣadā anıñla işidilür 13 ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı ẕāl-i muʿceme

[1] Fārsīdür Türkçe yañak ki yüzde burunuñ iki ṭarafıdur ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve dāl-i müşeddede ile NO : NP -
[2] görilür NO : görünür NP
[3] ʿayn dinür tafṣīli risālede mestūrdur *rūy* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile NO : NP -
[4] yerine NP : yerinden NO
[5] cīm-i ʿArabī NP : cīm NO
[6] ve hā NO : NP -
[7] ve kāf-ı ʿAcemī NO : NP -
[8] ve kāf NP : NO -
[9] bir NO : NP -
[10] ve NP : NO -
[11] dāl-i mühmele ile NO : dāl ile NP
[12] olunurlar NP : olunur NO

ve nūn ile uẕn dirler ṣadā giren delige 14 kesr-i ṣād-ı mühmele ve mīm ve elif ve ḫā-yı muʿceme ile ṣımāḫ dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf[1] 15 *dūş* żamm-ı dāl-i mühmele[2] ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe 16 omuz didikleri ʿużv ki ḳollarıñ vücūda buluşduġı maḥalliñ üstüdür 17 ʿArabīde feṯ-i mīm ve sükūn-ı nūn ve kesr-i kāf-ı ʿArabī ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī il [NP52b] 1 menkib dinür *mūş* żamm-ı mīm ile[3] ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile bunda[4] [54bNO] dūş vezninde[5] Fārsīdür 2 Türkçe ṣıçan didikleri mūzī ki ḫınzīr-zādedür ʿArabīde fā-yı saʿfaṣ ile fāre 3 dinür vāv ʿāṭıfī *hūş* żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı vāv şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 4 Türkçe żamm-ı elif ve sükūn-ı vāv ve ṣaġır kāf-ı ile ög ki ʿaḳlıñ verāsında 5 bir ḥāletdür Türkīde[6] uṣ ʿaḳla dirler ki Fārsīde kesr-i ḫā-yı muʿceme ve feṯ-i rā-yı 6 mühmele ve dāl-i mühmele ile ḫıred dirler[7] nitekim gelür lākin nāẓım-ı merḥūm bunda hūşı[8] uṣ ile tefsīr[9] buyurduḳları 7 ġālibā uṣ lafẓınuñ Türkīde ʿaḳl ile öge ʿumūmı olmaḳdur yāḫud aṣıl nüsḫa 8 larında ög vāḳıʿ olup nāsiḫ-i evvel uṣ yazmaḳ ile ḫılāf şuyūʿ bulmuş 9 ola buña da aşaġıda nāẓımıñ ögi gitmişe bī-hūş buyurduḳları ḳarīnedür 10 bu maḥallüñ beyānı risālede tafṣīl olunmuşdur fefhem *dūd* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv 11 ve yine bir dāl ile Fārsīdür Türkçe dütün ki yanan şeyden çıḳar ʿArabīde[10] żamm-ı dāl-i 12 mühmele ve ḫā-yı muʿceme ve elif ve nūn ile duḫān dinür *būd* żamm-ı bā-yı ʿArabī ile dūd 13 ḳāfiyesinde Fārsīdür bunda edāt-ı ḥikāyet-i ḥāl-i māżīdür Türkçe idi dimekle 14 taʿbīr olunur *zūd* żamm-ı zā-yı[11] ʿArabīyle yine dūd ḳāfiyesinde Fārsīdür bunda 15 Türkçe tīz dimek maʿnāsınadur ki[12] ʿArabīde feṯ-i sīn-i mühmele ile[13] ve kesr-i rā-yı mühmele[14] [NO55a] ve ʿayn-ı mühmele ile 16 serīʿ dinür *rūd* żamm-ı rā-yı mühmele ile dūd rūd būd[15] ḳāfiyesinde Fārsīdür Türkçe bunda 17 çay ki derelerde aḳan ṣuya dirler ʿArabīde feṯ-i nūn ve sükūn-

[1] ḥarf-i ʿaṭf NP : ʿaṭf NO
[2] mühmele NP : NO -
[3] ile NO : NP -
[4] ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile bunda NP : NO -
[5] dūş vezninde NP : NO
[6] Türkīde NO : Türkçe NP
[7] dirler NP : didiler NO
[8] hūşı NP : hūş NO
[9] ile tefsīr NO : NP -
[10] ʿArabīde NP : ʿArabīdür NO
[11] żamm-ı zā NP : zā NO
[12] ki NO : NP -
[13] ile NP : NO -
[14] kesr-i rā-yı mühmele NO : kesr-i rā NP
[15] rūd būd NO : NP -

1 hā-yı hevvez ve [NP53a] 1 rā-yı mühmele ile nehr dirler[1] taḳṭīʿü'l-beyt ***guşḳulaġu*** müfteʿilün gūşdan 2 ve ḳulaḳdan vāvlar ve elif isḳāṭ olunup[2] ġayn ḳāfa tebdīl olunmuşdur kemā merre[3] 3 ***dūşomuz*** fāʿilün omuzdan elif ve vāv düşmüşlerdür ***muşşıçanu*** müfteʿilün mūşdan 4 vāv sāḳıṭdur ***hūşuş*** fāʿilün hūşuñ şīnı meksūr oḳınup ve uṣdan 5 vāv gider ***dūdudütün*** müfteʿilün dūduñ dāli ke-ẕālik meksūr ve dütünüñ 6 vāvı maḥẕūfdur ***būdidi*** fāʿilün ididen elif ve yā giderler ***zūdtizü*** 7 müfteʿilün dāl-i zūd daḫı meksūr ve tīz yāsız oḳınur ***rūdçay*** fāʿilün 8 rūduñ dāli daḫı[4] böyledür ve çaydan elif gider[5] beyt 9 **Kārd bıçaḳ ārd un derene peykān dimüş * Nīze süñü zih kiriş tīr ü kemān oḳ u yay** 10 *kārd* feṭḥ-i kāf-ı ʿArabī ve elif-i memdūde ve rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür 11 Türkçe bıçaḳ ki şey kesecek āletdür ʿArabca kesr-i sīn-i mühmele ile sikkīn dinür *ārd* 12 elif-i memdūde ve rā-yı mühmeleteyn ile Fārsīdür Türkçe un ki buġdaydan 13 ve emsālinden ögüdürler ʿArabīde feṭḥ-i dāl-i mühmele ve kesr-i ḳāf ve baʿdehū yā-yı ḥuṭṭī 14 ve yine ḳāf ile daḳīḳ dinür *peykān* feṭḥ-i bā-yı ʿAcemī ve [NO55b] sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf-ı 15 ʿacemī ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe demren ki demirden olup oḳda 16 ve mızraḳda[6] ve ḫışda ve sāʾir ālet-i ḫarbde olur ʿArabīde feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı 17 ṣād-ı mühmele ve lām ile naṣl dirler *nīze* kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i zā-yı ʿArab [NP53b] 1 ve ḥā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe mızraḳ didikleri ucları demrenli ṣarfdur ʿArabīde 2 żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı mīm ve ḥā-yı ḥuṭṭī ile rumḥ dinür *zih* zā-yı ʿArabī ki feṭḥ ve kesri 3 cāʾizdür baʿdehū ve ḥā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe kiriş yaya geçürürler 4 meṣelā ʿArabīde feṭḥ-i vāv tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile vetir 5 dinür *tīr* kesr-i tā-yı[7] müṣennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 6 bunda Türkçe oḳ ki yay ile atarlar ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez 7 ve mīm ile sehm dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *kemān* feṭḥ-i kāf-ı ʿArabī ve mīm ve baʿdehū 8 elif ve nūn ile Fārsīdür[8] Türkçe yay ki anuñla oḳ atarlar meṣelā ʿArabīde feṭḥ-i ḳāf 9 ve sükūn-ı vāv ve sīn-i mühmele ile ḳavs dinür *vāv* yine ʿaṭıfī taḳṭīʿü'l-beyt 10 ***kardbıçaḳ*** müfteʿilün kārd ve bıçaḳdan elifler çıḳar ve kārdıñ dāli müteḥarrik oḳunur 11 yāḫud ***kardıbıçaḳ*** müfteʿilün elif ile rā bir ḥarf 12 ʿadd olunur

[1] dirler NO : dinür NP
[2] isḳāṭ olunup NO : sāḳıṭ olunup
[3] kemā merre NO : kemā beyyinNP
[4] daḫı NP : de NO
[5] çaydan elif gider NP : NO -
[6] mızraḳda NO : duzaḳda NP
[7] kesr-i tā NO : tā NP
[8] Fārsīdür NO : NP -

ārdun fāʿilün vāv sāḳıṭlardur [NO56a] ***demrenepey*** müfteʿilün 13 dermenden hā gider ***kandimiş*** fāʿilün kāndan elif dimişden yā düşmüşlerdür[1] 14 ***nīzesüñü*** müfteʿilün nīzeden hā sāḳıṭ[2] ***zihkiriş*** fāʿilün kirişden 15 yā sāḳıṭ ***tīrkeman*** müfteʿilün vāv-ı ʿātıfa ve elif-i kemān sāḳıṭlardur[3] 16 ***oḳuyay*** fāʿilün vāv-ı ʿāṭıfa ve elif yā ke-ẕālik beyt 17 **Ḫūr güneş ü yir zemīn jāle çiy gök āsmān * Yaġmura bārān digil ebr bulut māh a** [NP54a] 1 *ḫūr* rūm żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı[4] vāv-ı resmī[5] ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür ḳuḫ Türkīsi 2 ḳuyaşdur ki şehrīler taṣarruf[6] idüp güneş dirler ve ḳuḫ Türkçe çuġaç da dirler 3 ʿArabīde eşher-i ismi feṭḥ-i şīn-i muʿceme ve sükūn-ı mīm ve sīn-i mühmele[7] ile şemsdür *vāv* ibtidāʾiyye 4 zemīn feṭḥ-i zā-yı ʿArabī ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe 5 yer ki gök muḳābilidür ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żād-ı muʿceme ile arż dinür 6 *jāle* feṭḥ-i zā-yı[8] ʿAcemī ve elif ve lām-ı meftūḥa ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe çi 7 didikleri nesne ki bahār mevsiminde ṣabāḥa yaḳın yaġar çemen üzerinde incü 8 gibi dizilür[9] şems ṭulūʿ idüp mürtefiʿ olduḳça ol daḫı mürtefiʿ olur meşhūrı 9 hā yerine yā ile çiydür ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı mühmele ve lām-ı müşeddede ile ṭall dinür *āsmān* 10 elif-i memdūde ve sīn-i mühmele-i sākine ve feṭḥ-i mīm ve elif ve nūn ile [NO56b] Fārsīdür ki 11 terkīb-i ḫafī ṭarīḳıyla vaṣf-ı terkībīdür esmāʾ-i mürekkebedendür ās ile māndan 12 *ās* āsyādan muraḥḥamdur ki ḳarīben gelür ve mān māndeden müştaḳ vaṣf-ı terkībī 13 dönmekde degirmene müşābih oldıġı eclden āsmān dinilmüşdür beyt 14 Degirmen gibidür ṣu üzre gerdūn * Döne döne içindekin ider un 15 ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve mīm ve elif-i memdūde ile semā dinür *bārān* bā-yı ʿArabīyle 16 bāred mużāriʿinden müştaḳ Fārsī ṣıfat-ı müşebbehedür luġatde Türkçe muṭlaḳ yaġġan[10] ve yayġıcı 17 maʿnāsına daḫı olur ʿArabīde nāzil maʿnāsına gerek yaġmur ve gerek ḳar ve her ne olurs **[NP54b]** 1 ḫāṣılı yuḳarudan aşaġa dökilen nesne ṣoñra istiʿmāl ile yaġmura ʿalem olmuşdur 2 ʿArabīde mīm ve ṭā-yı ḥuṭṭīniñ feṭḥalarıyla maṭar dirler *ebr* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-i 3 taḥtānī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe bulut ki havada görünür bir

[1] düşmüşlerdür NO : gider NP
[2] sāḳıṭ NO : sāḳıṭdur NP
[3] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[4] sükūn NP : NO -
[5] vāv-ı resmī NO : vāv NP
[6] taṣarruf NP : taṣrīf NO
[7] sīn-i mühmele NP : sīn NO
[8] feṭḥ-i zā NP : zā NO
[9] incü gibi dizilür NO : inci gibidür NP
[10] yaġġan NO : yaġḳan NP

buḥār-ı 4 keşīfdür ʿArabīde feṯḥ-i[1] sīn-i mühmele[2] ve ḥā-yı mühmeleteyn[3] ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile seḥāb 5 dinür *māh* feṯḥ-i mīm ve baʿdehū elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür ki cirm-i ḳamer ile eyyām-ı 6 şehr mā-beyninde[4] müşterekdür nitekim Türkīsi daḫı böyledür yaʿnī lafẓ-ay ikisinde daḫı 7 şāmildür lākin bu yine bunda[5] sebʿa-i seyyāreden olan şol büyük yıldızdur kim 8 felek-i evvelde seyr ider ḥāṣılı Türkçe[6] [NO57a] ay ʿArabīde ḳāf ve mīmiñ 9 fetḥalarıyla[7] ḳamer dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫurgüneşü*** müfteʿilün ḫūrda vāv sāḳıṭdur ***yerzemin*** 10 fāʿilün yerden ve zemīnden yālar sāḳıṭlardur ***jāleçigök*** müfteʿilün jāleden 11 ve çiyden hālar ve gökden vāv düşmüşlerdür ***āsman*** fāʿilün elif-i memdūde 12 iki olur ve āsmandan elif gider ***yaġmurubā*** müfteʿilün yaġmurdan vāv ve hā giderler 13 ***randigil*** fāʿilün rāndan elif ve digilden yā giderler ***ebrbulut*** müfteʿilün bulutdan 14 vāv sāḳıṭdur ***māhay*** fāʿilün hā müteḥarrik oḳunur beyt 15 **Gāv öküz ester ḳaṭır ḫar eşek üştür deve * Esb at u mādiyān ḳışraġ u hem kere ṭay** 16 *gāv* feṯḥ-i kāf-ı ʿAcemī ve elif ve vāv ile Fārsī ism-i cinsdür ki öküz cinsiniñ 17 erkek ve dişisine şāmildür egerçi ki Türkçe öküz diyü erkegine dirler dişisine **[NP55a]** 1 iñek dirler Türkīde ism-i cins luġatde ṣıġırdur nāẓım-ı merḥūm taġlīben 2 ẕikr etmişdür ki murād ṣıġırdur ʿArabīde bā ve ḳāf ve rānıñ fetḥalarıyla ve tā-yı vaḥdet 3 ile baḳara dinür pes erkegine gāv dinür ve dişisine gāvmāde dirler fāʾide esmā-i Fārsiye 4 külliyen ism-i cinsdür faḥfaẓ *ester* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet 5 ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür ḳaṭır didikleri at ile eşekden ḥāṣıl olan ḥayvāndur 6 ʿArabīde erkegine bā-yı ʿarabī ve ġayn-ı muʿceme ve lām [NO57b] ile baġl ve dişisine bānıñ ve ġaynıñ 7 ve lāmıñ fetḥalarıyla tā-yı teʾnīṯ ile baġle dirler *ḫar* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 8 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe eşek didikleri uzun ḳulaḳlı dābbe ʿArabīde 9 kesr-i ḥā-yı mühmele ve mīm ve elif ve rā-yı mühmele ile ḥımār dinür bunda erkegine ve dişisine[8] 10 şāmildür az olur ki ʿArabīsi yaʿnī ḥımār lafẓı dişi murād olunduḳda tā-yı teʾnīṯ 11 getirilür ḥımāre dirler *üştür* żamm-ı hemze ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme tā-yı teʾnīṯ[9] ve sükūn-ı 12 rā-yı mühmele ile Fārsīdür ki bu daḫı ism-i cinsdür ʿArabīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i ʿayn-ı 13 mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele

[1] feṯḥ-i NO : NP -
[2] sīn-i mühmele NP : sīn NO
[3] ḥā-yı mühmeleteyn NO : ḥā-yı ḥuṭṭī NP
[4] mā-beyninde NP : beyninde NO
[5] bunda NP : NO -
[6] Türkçe NP : NO -
[7] fetḥalarıyla NP : fetḥaları NO
[8] erkegine ve dişisine NP : erkege ve dişiye NO
[9] tā-yı teʾnīṯNP : tā-yı ḳareşet NO

ile baʿīr didikleri gibi ki erkegine cemel ve dişisine 14 nāḳa dinür *esb* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve yā-yı muvaḥḥade-i ʿacemī ile Fārsīdür 15 ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele[1] ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ile muṣʿab dirler 16 Türkçe aygur dirler ʿinde'l-baʿż esb ism-i cinsdür ʿArabīde fānıñ ve rānıñ feṯḥalarıyla 17 feres gibi *mādiyān* feṯḥ-i mīm ve elif ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile Fārsīdür **[NP55b]** 1 Türkçe ḳısraḳ dirler dişi at ʿArabīde ḥarekāt-ı şelāşe ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı cīm ve rā-yı 2 mühmele ile ḥacr[2] dinür ḥacr kesr ile ḥıcrdur[3] *kürre* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve rā-yı mühmele-i müşeddede ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 3 Türkçe ṭay ki [NO58a] atıñ ḳolonıdur ʿArabīde taʿrīb olunup cīm ile kerrec dinür ve erkegine 4 żamm-ı mīm ve hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile muhr ve dişisine muḥre dinür taḳṭīʿü'l-beyt 5 ***gavököuzes*** müfteʿilün öküzden elif ve vāv ve esterden daḫı elif sāḳıṭlardur ***terḳaṭır*** 6 fāʿilün ḳaṭırdan elif sāḳıṭdur ***ḫareşeküş*** müfteʿilün üştürden elif sāḳıṭlar[4] ***türdeve*** fāʿilün ***esbi*** 7 ***atu*** müfteʿilün esbiñ bāsı müteḥarrik oḳunur ***mādiyan*** fāʿilün mādyāndan 8 elif düşer ***ḳışraġuhem*** müfteʿilün vāv-ı ibtidāʾiyye sāḳıṭ olur ***kürreṭay*** fāʿilün 9 kürre-i rā mükerrer ve hā sāḳıṭ ve ṭaydan daḫı elif sāḳıṭdur beyt 10 **Fāʾidesüz bir ʿabeş nesneye bī-hūde di * Hem daḫı bī-hūde söz söyleyici jāj-ḫay** 11 *ʿabeş* feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sükūn-ı şā-yı müşelleşe ile ʿArabīdür luġatde 12 Türkçe oyun bi-maʿnā el-luʿb Fārsīde bā-yı ʿarabī ve elif ve kesr-i zā-yı ʿarabī ile bāzī dinür 13 ıṣṭılāḥda şol şeyʾe dirler ki anıñ üzerine ıṣṭlāḥda[5] aşlā fāʾide tertīb 14 itmeye yāḫud aña şol nesne tertīb[6] ide ki anıñla tefāḫur olunmaya ve ʿinde'l-baʿż 15 māda fāʾidesi[7] maʿlūm olmayan emr-i irtikāba dirler ve ʿinde'l-baʿż şol şeyʾe dirler ki anı 16 işleyene[8] anda ġaraż ṣaḥīḥ olmaya Türkīde buña hevā taʿbīr iderler Fārsīde bī-hūde 17 dinür ki edāt-ı selb olan bī ile bāṭılıñ żıddı olan ḥaḳ maʿnāsında **[NP56a]** [NO58b] 1 müstaʿmel żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle hūde lafẓından 2 mürekkebdür ḥaẕf-ı vāv ile hāẕihī daḫı dinür *jāj-ḫāy* vaṣf-ı terkībīdür 3 aṣlı ḫāyende-i jāj idi ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele 4 ve hā-yı resmīyle ḫāyed mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür

[1] feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele NP : NO -
[2] ḥacr NP : NO -
[3] ḥacr kesr ile ḥıcrdur NO : NP -
[4] elif sāḳıṭlar NO : NP -
[5] ıṣṭlāḥda NP : NO -
[6] tertībNO : terettüb NP
[7] māda fāʾidesi NO : NP -
[8] işleyene NO : yende NP

Türkçe çigneyici meşelā şaḳız çigner gibi 5 *jāj* iki jā-yı ʿacemī beyninde elif ile Türkçe[1] ḫorat didikleri ḫalṭ-ı kelām ki ʿArabīde 6 żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī[2] ve feṯḥ-i rā-yı mühmele-i müşeddede ve hā-yı merbūṭa ile turrehe dirler cemʿi turrehāt 7 gelür pes vaṣfiyyetten ʿalemiyyete naḳl içün terḫīm ü taḳdīm ile jāj-ḫāy olup 8 āġlāt[3] ve turrehāt söyleyici kimesne maʿnāsına ism ḳılındı Türkçe ḫoraṭ daḫı dirler 9 ʿArabīde lāġī dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***fā'idesüz*** müfteʿilün żamīr maḫẕūfdur ***bir'abeş*** 10 fāʿilün ***nesneyebī*** müfteʿilün nesneden[4] ve yine[5] żamīrler[6] metrūkdür ***hūdedi*** fāʿilün hūdeden daḫı[7] 11 żamīr düşmüşdür[8] ***hemdaḫıbī*** müfteʿilün daḫıdan yā gider[9] ***hūdesöz*** fāʿilün żamīr ve sözden vāv düşerler[10] ***söyleyici*** müfteʿilün vāv 12 sāḳıṭdur ***jājḫay*** fāʿilün zā-yı şānī meksūr ve[11] ḫāydan elif gider[12] beyt 13 **Nāḳır u ṭanbūrdur çeng ile şeştā rebāb * Iḳlıġ u ber-baṭ ḳopuz demür düdük deff ü nāy** 14 *nāḳır* nūn ve elif ve kesr-i ḳāf ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ʿArabīdür ki bunda Türkçe feṯḥ-i cīm-i 15 ʿacemī ve sükūn-ı [NO59a] nūn ve kāf-ı ʿacemī ile çeng dimekle meşhūr olan saz maʿnāsına 16 ism-i cāmiddür egerçi çeng Fārsīdür lākin Türkīde şāyiʿ olmaġıla Türkī 17 menzilesine tenzīl olunmuşdur şol sāza ismdür[13] ki at başına beñzer [NP56b] 1 çeñesi altından[14] boynuna gelince kirişler vażʿ olunup[15] birer ucı aşaġa ḳāʿidesine 2 yaʿnī yere gelen yere merbūṭdur çalıcısı öñüne alup iki ṭarafından 3 ḳucaḳlar gibi ḳolları arasına alup parmaḳlarla çalar *vāv* ibtidāʾiyye *ṭanbūr* 4 feṯḥ-i ṭa-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile 5 Fārsīdür ṭānıñ żammesiyle[16] ki[17] muʿarreb olan ṭanburdan[18] taʿcīm olunmuşdur ve ṭanbūr 6 dünbe-i bereden muʿarrebdür yaʿnī ṭanbūruñ aṣlı dünbe-i berredür ki bi-maʿnā "ileyhi el-ḥamlü ileyhi"* 7 feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı lām ve feṯḥ-i

[1] Türkçe NO : NP -
[2] żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī NO : tā-yı fevḳānī NP
[3] āġlāt NO : NP -
[4] nesneden NP : NO -
[5] yine NO : yineden NP
[6] żamīrler NP : żamīr NO
[7] daḫı NO : NP -
[8] düşmüşdür NO : düşer NP
[9] daḫıdan yā gider NO : NP -
[10] żamīr ve sözden vāv düşerler NO : NP -
[11] zā-yı şānī meksūr ve NO : NP -
[12] ḫāydanelif gider NP : ḫāy ḥaẕf-ı elifler oḳunur NO
[13] şol sāza ismdür NP : şol sāzuñ ismidür NO
[14] altından NO : altında NP
[15] olunup NP : olup NO
[16] ṭānıñ żammesiyle NO : tānıñ żammı NP
[17] ki NP : NO -
[18] ṭanburdan NP : ṭanbur NO

* Ona hamledilen mana ile.

bā-yı merbūṭa ile ʿArabīdür bunda ḳoyun ḳuyruġı ḥamel ḥā-yı mühmele ve mīm ve fetḥalarıyla ve lām ile ʿArabīdür bunda Türkçe kuzu ki ḳoyun 8 yavrusıdur pes Fārsīde sāz-ı maʾhūduñ teknesini ḳuzı ḳuyruġına[1] 9 teşbīh idüp iżāfet ile dünbe-i berre dimişler ġālibā evvel ol diyārun ḳoyunı 9 ḳurban ḳoyunı gibi müdevver ḳuyruḳlu olurmuş baʿdehū keşre-i istiʿmāl ile iżāfet 10 ṣāḳıṭ olup dünbe-yi bere dinilmiş ʿArab bunı taʿrīb idüp ṭanbur dimişler 13 Türkīde daḫı bu isimle maʿrūf [59bNO] sāzdur çeng-i nāḳır muġammer *şeştā-ṭanbur* 14 şeştā şeş ile tādan mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür[2] *şeş* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme-i 15 ūlā ve sükūn-ı s̱āniyye ile[3] Fārsīdür altı ʿadediñ ismidür ʿArabīde kesr-i sīn-i mühmele 16 ve tā-yı ṭavīle-i müşeddede ile sitte dinür *tā* tā-yı müs̱ennāt-ı fevḳānī ve elif ile Fārsīdür 17 Türkçe[4] ḳat didikleridür pes şeştā Türkçe altı ḳat dimek olur sāz-ı **[NP57a]** 1 mezbūruñ teli altı oluġundan şeştā tesmiye itdiler *rebāb* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve 2 bā-yı müfrede ve elif ve yine bā-yı muvaḥḥadde ile Fārsīde[5] müstaʿmel lafẓ-ı ʿArabīdür maʿnāda 3 mıṣrāʿ-ı s̱āniye merhūndur Türkçe kesr-i hemze ile ıḳlıġ didilen sāzdur ki çocuḳ 4 kemān ile çalınur bināʾen ʿalā-z̲ālik saz-ı mez̲būre de Fārsīdür kemānçe dirler Türkīde 5 daḫı şāyiʿdür *ber-baṭ* ber ile baṭdan mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür keşret-i istiʿmāl ile iżāfet 6 sāḳıṭ olup kesresi ḥaz̲f olunmuşdur *ber* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele[6] ile Fārsīdür 7 Türkçe gögüs bi-maʿnā̲ sīne ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ile ṣadr dinür *baṭ* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade 8 ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür Türkçe ḳaz didikleri ki[7] ördegiñ büyügüdür ʿArabīde 9 ṭā-yı müşeddet ve tā-yı vaḥdet ile buṭ dinür pes buṭuñ maʿnā-yı[8] Türkīsi ḳaz gögsü 10 dimek olur [NO60a] bi-ṭarīḳı't-teşbīh sāz-ı maʿḥūda ʿalem ḳılınmışdur Türkçe ḳopuz dirler *def* 11 feṭḥ-i dāl-i mühmele żamm ile de luġatdür ve fā-yı saʿfaṣ-ı müşeddede ile bunda elsine-i s̱elās̱ede 12 müstaʿmel bir lafẓdur Türkçe żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı mīm ve rā-yı mühmele ile dümr dirler feṭḥ-i 13 hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i nūn ve bā-yı ʿarabī ve hā ile ernebe dinür *vāv* ʿāṭıfī 14 *nāy* feṭḥ-i nūn ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür ḥaz̲f-ı elifle ney daḫı[9] dirler 15 bunda Türkçe muṭlaḳ düdük didikleri nesne ki çalarlar fi'l-aṣl nāy ve ney Türkçe 16 muṭlaḳ ḳamış maʿnāsınadur ʿArabīde ḳāf ve ṣād-ı

[1] ḳuyruġına NP : ḳuyruġından NO
[2] mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür NP : mürekkebdür ve vaṣf-ı terkībīdür NO
[3] ile NO : NP -
[4] Türkçe NO : NP -
[5] Fārsīde NO : Fārsīdür NP
[6] sükūn-ı rā-yı mühmele NO : sükūn-ı rā NP
[7] ki NO : NP -
[8] maʿnā̲-yı NP : maʿnā̲sına NO
[9] daḫı NO : NP -

mühmeleniñ fetḥalarıyla ve bā-yı muvaḥḥade 17 ile ḳaṣab dinür nitekim gelür Mevlevī muṭriblerініñ çalduġı maʿhūr ḳamış sāza [NP57b] 1 daḫı nāy dirler ve yānıñ kesri fetḥi ve cīm-i ʿacemī ile nāyçe daḫı dirler beyt 2 Hezār ez nāle zedem bi gül-i ruḫet der bāġ * Be der dil şenīdem fiġān ez nāyec* 3 taḳṭīʿü'l-beyt ***nāḳuruṭan*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfa sāḳıṭdur ***būrıdur*** fāʿilün 4 būruñ rāsı meksūr oḳunur ***çengileşeş*** müfteʿilün ileden elif ve yā ve hā metrūklerdür 5 ***tārebab*** fāʿilün rebābdan elif mesḳūṭdur ***ıḳlıġuber*** müfteʿilün vāv sāḳıṭ 6 ***buṭḳopuz*** fāʿilün ḳopuzdan vāv düşer ***demürdüdük*** müfteʿilün demüriñ 7 mīmi sākin ve rāsı meksūr ve düdük vāvsız oḳunur ***deffünāy*** fāʿilün fā-yı 8 müşeddede mükerrer oḳunur[1] ve nāy elifsiz oḳunur [60bNO] beyt 9 **Bu sözimi ezber it göñlüñüñ aç pasını * Īn süḫānem yād kün jeng-i dilet mīzidāy** 10 *īn* kesr-i hemze ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsī ism-i işāretdür ḳarībe Türkçe bu dinür 11 ʿArabīde ẕā dirler *süḫanem* süḫan żamm-ı sīn-i mühmele ve fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve nūn ile Fārsīdür 12 ve fetḥ-i sīn ve żamm-ı ḫā ile daḫı[2] luġatdür Türkçe söz ʿArabīde ḳavl bi-fetḥi'l-ḳāf[3] mīm-i mütekellime 13 mużāfdur ki aṣlı süḫan-ı mendür menden nūn sākıṭ olup keşret-i istiʿmāl 14 ile kesre-i iżāfet fetḥaya tebdīl olunmuşdur[4] pes süḫānem Türkçe bu sözüm dimekdür bir mikdār 15 edāt-ı mefʿūl yaʿnī rā[5] ile süḫanımız taḳdīrinde olur bu sözümi dimek olur 16 *yād* yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe ezber dinür ʿArabīde kesr-i ḥa-yı 17 ḥuṭṭī[6] ve sükūn-ı fā-i saʿfaṣ ve ẓā-yı muʿceme ile ḥıfẓ dirler *kün* żamm-ı kāf-ı ʿarabī sükūn-ı [NP58a] 1 nūn ile fiʿl-i emr-i Fārsīdür maṣdarı künīden ve mużāriʿi kuned gelür Türkçe it ve eyle 2 dimekdür ʿArabīde kesr-i hemze ile ıḥfaẓ dinür *jeng* fetḥ-i jā-yı ʿacemī ile ṣaḥīḥ ve ʿarabī ile 3 faṣīḥ ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür Türkçe pas demirde ve ġayrıda pas 4 ṭoḳunmaḳdan olur ʿArabīde fetḥ-i ṣād ve dāl-i mühmeleteyn ve hemze ile ṣad dirler 5 jeng mużāfıdur dirler *dil* kesr-i dāl-i mühmele ve lām ile Fārsīdür Türkçe göñül ʿArabīde 6 ḳalb [NO61a] dinür dil daḫı tā-yı ḫiṭāba mużāfdur mizidāy[7] *mi* kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ile ḥarf-i teʾkīddür 7 *zidāy* zidāyiden maṣdarından müştaḳḳ emrdür yāsız üç dimekdür kesr-i zā-yı hevvez ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile zidāy mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür pas

* Senin gül yanağına ulaşamadığım bağda bin nâle ettim, ama benden daha kötü olanların figanını da duydum.

[1] oḳunur NP : NO -
[2] daḫı NO : de NP
[3] bi-fetḥi'l-ḳāf NP : fetḥ-i ḳāf NO
[4] olunmuşdur NO : olunmuş NP
[5] rā NO : NP -
[6] kesr-i ḥa-yı ḥuṭṭī NO : ḥa-yı ḥuṭṭī NP
[7] mużāfdur mizidāy NO : NP -

aç dimekdür[1] 8 zidāyīden ve zidūden yāsız[2] pas açmaḳ maʿnāsına maṣdarlardur nitekim gelür pes imdi nāẓım-ı merḥūm 9 dībācede vaʿd buyurduġı ebyātıñ evvelidür ki mışrāʿ-ı evvel mışrāʿ-ı[3] s̱ānīyi müfesserdür 10 ḳāfiyeye muvāfıḳ gelmedigiçün müfesser taḳdīm olunmuşdur [taḳṭīʿü'l-beyt ***busözimi*** müfteʿilün ***ezberit*** fāʿilün ***göñlüñüñaç*** müfteʿilün ***pasını*** fāʿilün ***insüḫānem*** müfteʿilün ***yādkün*** fāʿilün **jengdilet** müfteʿilün **mizidāy** fāʿilün] beyt **Müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün * 11 Kim bu kitābı oḳur ʿilm olur añа ḳolay** taḳṭīʿü'l-beyt ***kimbukitā*** müfteʿilün budan 12 vāv sāḳıṭdur ***bıoḳur*** fāʿilün oḳurdan ke-z̲ālik[4] vāvlar sāḳıṭlardur[5] ***ʿilmolura*** 13 müfteʿilün olurdan vāvlar gidüp elif-i medūde iki oḳunur ***ñaḳolay*** 14 fāʿilün ḳolaydan vāv ve elif sāḳıṭlardur **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri's-Serīʿi'l-Maṭviyyi'l-**15 **Mekşūf** bu ḳıṭʿa maṭvī ve mekşūf olıcı serī baḥrindedür *serīʿ* feṭḥ-i sīn-i 16 mühmele ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ʿayn-ı mühmele ile ʿArabīdür luġatde Türkçe ivici 17 dimekdür ʿArabca ʿacūl maʿnāsına ışṭılāḥda bu bañrıñ ʿalemidür ki aşlında her mışrāʿ **[NP58b]** 1 müstefʿilün müstefʿilün mefʿūlātdur lākin maṭvī müstaʿmeldür yaʿnī ṭayy dāḫil olmaġıla 2 müfteʿilün müfteʿilün fāʿilāt istiʿmāl olunur bunda iki müstefʿilünlere[6] yalñız 3 ṭayy ve mefʿūlāt ṭayy ile keşf [NO61b] birden dāḫil olup mefʿulün ḳaldıḳda 4 fāʿilüne naḳl olunmaḳla maṭvī vü mekşūf dinilmişdür beyt **Git birev ü söyle bigū gel biyā * 5 Ez çi neden çün nite niçün çirā** *birev* bā-yı meksūre ḥarf-i teʾkīd veyāḫud istiḳbāl 6 *rev* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ile reved mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe 7 git ʿArabca izheb bi-feṭḥi'l-hemze ve feṭḥü'l-hā *bā* yine ḥarf-i teʾkīd *gū* żamm-ı kāf-ı 8 ʿacemī ve vāv ile gūyed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe söyle ʿArabīde kellim bi-feṭḥi'l-kāf 9 ve kesr-i lāmi'l-müşeddede *biyā bā* yine teʾkīd yā-yı ḥuṭṭī hemzeden bedel elif-i medūde 10 āydan muḫaffefdür ki āyed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe gel dimekdür ʿArabca 11 teʿāl bi-feṭḥi'l-tāʾi'l-müs̱ennāti'l-fevḳāniyye ve ʿayn-ı mühmele ile ḳāʿide bir[7] kelime-i Fārsiyyenüñ 12 ki evveli elif-i memdūde ola anuñ evveline bā-yı teʾkīd bā-yı istiḳbāliyye yāḫud 13 mī-yi nāhiye yāḫud nūn-ı[8] nāfiye yāḫud bir lafẓ-ı āḫar getürüp bunlardan biri ile terkīb 14 ideler ol hemzeyi yāya tebdīl idüp ve eger āḫırı yā olmuş olursa li-defʿi'ş- 15 ş̱ıḳle

[1] kesr-i zā-yı hevvez ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile zidāy mużāriʿinden müştaḳḳ fiʿl-i emrdür pas aç dimekdür NO : NP -
[2] yāsız NP : NO -
[3] mışrāʿ NO : NP -
[4] ke-z̲ālik NO : NP -
[5] sāḳıṭlardur NP : sāḳıṭdur NO
[6] müstefʿilünlere NO : müstefʿilünde NP
[7] bir NP : her NO
[8] nūn-ı nāfiye NO : nāfiye NP

elbette yāyı ḥaẕf iderler meṣelā āyed mużāriʿinden beyāyed dinür āy 16 emrinde beyā dinür ki emr-i yādur ve ḳıss ʿaleyhi'l-Bevāḳī faḥfaẕ *ez* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı 17 zā-yı ʿarabī ile Fārsīdür ki ʿArabīde bi-kesri'l-mīm min maʿnāsınadur [NO62a] Türkçe den **[NP59a]** 1 dimekle taʿbīr olunur *çe* kesr-i cīm-i ʿarabī ve hā-yı resmī ile ḥarf-i istifhāmdur Türkçe ne 2 dinür ʿArabīde mā-yı istifhāmiyye maʿnāsınadur pes ez çi Türkçe neden ve ʿArabca memmā dimekdür 3 *çün* żamm-ı cīm-i ʿacemīnüñ imāle ve işbāʿıyla ism-i Fārsīdür Türkçe nite dinür ʿArabīde 4 feṯḥ-i kāf ve fā ile keyf maʿnāsına bī-çun lafẓında olan çün[1] bu çün ile bīden 5 mürekkebdür ki Türkçe niteliksiz dimekdür ʿArabīde bilā-keyf maʿnāsına imāle ve işbāʿsuz olduḳda 6 aña ḥarf dirler ki taʿlīl ifāde ider terḫīm ile çü daḫı dirler kemā merre *çirā* beyān 7 olunan[2] çe ile ḥarf-i taʿlīl olan[3] rādan mürekkebdür terkīb ile hā-yı resmī sāḳıṭ[4] olmuşdur ʿinde'l-baʿż 8 feṯḥ-i cīm daḫı cā'izdür Türkçe niçün ve ne içün dirler ʿArabīde kesr-i lām ve feṯḥ-i mīm 9 ile lime dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***gitbirevü*** müfteʿilün ***söylebigū*** müfteʿilün söyleden 10 vāv ve hā sāḳıṭlardur ***gelbiyā*** fāʿilün ***ezçineden*** müfteʿilün çeden ve neden 11 hālar düşmüşdür ***çünniteni*** müfteʿilün çüden vāv ve niteden hā giderler[5] ***çünçirā*** 12 fāʿilün o çünden vāv sāḳıṭdur beyt **İç ṭona şalvar di yeñ āstīn *** 13 **Gönlege pīrāhen ḳaftan ḳaba** *şalvar* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı lām ve feṯḥ-i vāv 14 ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsī müfred ismdür Türkçe iç[6] ṭon gönlek 15 üstü olan ṭoñ ki [NO62b] ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ile serāvil dinür ʿinde'l-baʿż żamm-ı 16 şīn ile mürekkebdür aṣlı şallevārdur *şalle* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i lām-ı müşeddede 17 ve hā-yı resmī ile ferc-i zenn maʿnāsınadur ki żamm-ı kāf ve sükūn-ı sīn-i mühmele ile küs de **[NP59b]** 1 dirler *vār* vāv ve elif ve rā-yı mühmele ile edāt-ı liyāḳatdur pes fi'l-aṣl 2 ṭon giymek nisāya maḥṣūṣ olmaġıla şallevār dinür keṣret-i istiʿmāl ile hā sāḳıṭ 3 ve lām taḫfīf olunmuşdur ricālde ibtidā'-i ẓuhūrı ḥażret-i İbrāhīm ṣalātallāh ʿalā-nebiyyinā 4 ve ʿaleyh ḥażretlerinden ṣudūr itmişdür *āstīn* elif-i memdūde ve sükūn-ı 5 sīn-i mühmele ve kesr-i tā-yı ḳaraşet ve yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile ve nūnsuz Fārsīdür Türkçe yeñ 6 didikleri ki[7] ḳaftanda ve emṣālinde ḳollarıñ ṣoḳulduġı maḥmaldür ʿArabīde żamm-ı kāf 7 ve mīm-i müşeddede[8] ile kümm dinür *pīrāhen* kesr-i bā-yı ʿacemī

[1] çün NO : NP -
[2] olunan NO : olan NP
[3] çe ile ḥarf-i taʿlīl olan NO : NP -
[4] sāḳıṭ NP : sāḳıṭdur NO
[5] giderler NO : gider NP
[6] iç NP : NO -
[7] ki NO : NP -
[8] mīm-i müşeddede NP : müşeddede NO

ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele 8 ve baʿde'l-elif ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve nūn ile Fārsīdür Türkçe gönlek ki ṭonuñ[1] 9 eşidür kesr-i sīn-i mühmele ve bā-yı ʿarabī ve elif ve lām ile sirbāl dinür *ḳabā* feṯḥ-i ḳāf 10 ve bā-yı ʿarabī ve elif-i maḳṣūre ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳaftan didikleridür öñi 11 açıḳdur öñi ḳapalı olana câme dirler nitekim maḥallinde gelür ʿArabīde elif-i memdūde 12 ile ḳabā dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***içṭonaşal*** müfteʿilün içden yā ṭonadan hā 13 vāv sāḳıṭlardur ***vardiyeñ*** müfteʿilün [NO63a] vārıñ rāsı meksūrdur ve diyeñden 14 yā-yı ūlā sāḳıṭdur ***āstīn*** fāʿilün elif-i memdūde iki ve sīn müteḥarrik ve yāsuz oḳunur 15 ***göñlegepī*** müfteʿilün göñlegeden vāv ve hā sāḳıṭdur[2] ***rāhenḳaf*** müfteʿilün vāv-ı ibtidāʾiyye 16 ḥaẕf olunur ***tanḳaba*** fāʿilün tandan elif gider beyt 17 **Naġz digil gökcege beyniye maġz * Çaġz vezaġ ġūkdurur ḳurbaġa** **[NP60a]** 1 *naġz* feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı ġayn ve[3] zā-yı ʿArabī[4] ile Fārsīdür Türkçe gökcek ʿArabīde 2 feṯḥateyn-i hā ve sīn-i mühmeleteyn ile ḥüsn dinür *maġz* mīm ile naġz ḳāfiyesinde Fārsīdür 3 bunda Türkçe beyni ki ḳafa içinde pıḫtı gibi bir nesne ʿArabīde kesr-i dāl-i mühmele ve mīm 4 ve elif ve ġayn-ı muʿceme ile dimaġ dirler *çaġz* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ile yine naġz ḳāfiyesinde 5 Fārsīdür bunda Türkçe ḳurbaġa ki derelerde olur çaġırġan ḥayvāndur 6 ʿArabīde kesr-i żād-ı muʿceme ile ḍıfdaʿ dinür *vāv* ʿāṭıf *vezaġ* vāv 7 ve zā-yı ʿArabīnüñ feṯḥalarıyla ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ile Fārsīdür ʿArab taʿrīb idüp 8 vāvı bā-yı müfredeye naḳl ile bezaġ dirler ve bā ile ʿalā-ṭarīḳi't-tebādül Fārsīde 9 daḫı müstaʿmeldür yine ḳurbaġa bu maḥalde bir vāv muḳadderdür *ġūk* żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 10 vāv ve kāf ile Fārsīdür bunda Türkçe yine ḳurbaġa taḳṭīʿü'l-beyt 11 ***naġzdigil*** müfteʿilün naġzıñ zāsı meksūr oḳunur ve digiliñ yāsı gider 12 ***gökcegebey*** [NO63b] müfteʿilün gökçegeden vāv ve hā sāḳıṭlardur ***niyemaġz*** fāʿilün yeden hā 13 düşer ve ġayn ve zā nāçār ḥarf-i vāḥid maḳāmında olur ***çaġzvezaġ*** müfteʿilün 14 vāv-ı ʿaṭıfī metrūkdür ***ġūkdurur*** müfteʿilün ġūk kāfı da meksūr oḳunur 15 ***ḳurbaġa*** fāʿilün beyt **Hem daḫı çaġz-ābe yoşun ḳo bitā *** 16 **Dehre büyük balta vü naḥle ʿaşā** *çaġz-ābe* bu luġat cāʾizdür ki aṣlı çaġzā ile ābdan 17 mürekkeb olup āḫırında ḥā taḫṣīṣ içün ola zīrā yoşun didikleri **[NP60b]** 1 yeşil nesne ki ekşer derelerde şu yüzünde olur ki ol şuda ḳurbaġadan 2 lā büddür bināʾen ʿalā-ẕālik bu yoşuna çaġzāya dinilmiş ola ʿArabīde[5] żamm-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı 3 ḥā-yı mühmele feṯḥ-i lām yāḫud żamm-ı lām ve bā-yı muvaḥḥade ile ṭuḥlab

[1] ṭonuñ NP : ṭon NO
[2] sāḳıṭdur NP : sāḳıṭ NO
[3] ġayn ve NO : NP -
[4] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿcemeteyn NO
[5] ʿArabīde NO : NP -

dinür bā yerine vāv ile 4 çaġzāve de dirler *bitā* bā-yı meksūre ḥarf-i teʾkīd tā-yı ḳaraşet ve elif ile tāyed 5 mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür ki tāydan muraḥḥamdur maṣdarı tāyīdendür Türkçe 5 ḳo yaʿnī terk eyle bi-maʿnā terk eyle bi-maʿnā bi-güzār ʿArabīde fetḥ-i dāl-i mühmele[1] ve ʿayn-ı mühmele ile daʿ dinür 6 *dehre* fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmī ile Fārsīdür 7 bunda[2] Türkçe büyük balta ki oduncular ḳullanur ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn 8 ve fetḥ-i cīm ve elif ve tā ile mincāt dinür *naḥle* fetḥ-i nūn ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i lām 9 ve hā-yı resmī ile bunda Türkçe dayaḳ dirler ʿArabīde ʿaṣā dinür [NO64a] bi-fetḥi'l-ʿayni'l-mühmele 10 ve elifi'l-memdūde taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdaḫıçaġ*** müfteʿilün daḫıdan yā gider ***zābayoşun*** 11 müfteʿilün badan hā ve yoşundan vāvlar düşerler[3] ***ḳobitā*** fāʿilün ***dehrebüyük*** 12 müfteʿilün dehreden hā büyükden vāv sāḳıṭlardur ***baltavünaḥ*** müfteʿilün 13 baltadan hā sāḳıṭ ve vāv mażmūm oḳunur ***leʿaṣā*** fāʿilün beyt **Oldı derīce terece der ḳapu *** 14 **Kūşe bucaḳ orta miyān ev serā** *derīce der*[4] fetḥ-i dāl-i mühmele ve rā-yı mühmele ile Fārsī 15 ismdür Türkçe ḳapu ʿArabīde bāb dinür yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i vaḥdet *çe* fetḥ-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı 16 resmī ile Fārsī edāt-ı taşgīrdür Türkçe cıḳ dinilür pes derīce ḳapucıḳ **[NP61a]** 1 dimek olur ki ḳuḥ Türkīsi terece dirler tā ve rā ve cīmiñ fetḥalarıyla büyük 2 ḳapularuñ bir ḳanadını oyup bir küçük ḳapu daḫı iderler ḫan ve odalarda 3 ḳapusı ḳanadında olan gibi Türkīde küncek daḫı dirler ʿArabīde żamm-ı kāf-ı 4 ʿarabī ve fetḥ-i vāv-ı müşeddede ve tā-yı vaḥdet ile küvveh dinür ve fetḥateyn-i ḫāʾeyn-i muʿceme ile 5 ḫavżaḫ da dirler *der* ḳapu ki henüz beyān olundı *güşe* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 6 vāv ve fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve hā-yı teşbīh ile Fārsīdür Türkçe bucaḳ *güş* ḳulaġa 7 dirler nitekim gelür bucaġıñ ḳulaġa müşāhebeti olmaġıla hā-yı teşbīh ile 8 güşe dimişlerdür[5] ʿArabīde zā-yı ʿarabī ve vāv ve yā-yı ḥuṭṭīniñ fetḥaları ve tā-yı 9 vaḥdet [NO64b] ile zaviye[6] baʿde'l-elif vāvı meksūr idüp zāviye dirler 10 *miyān* kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe orta 11 ʿArabīde vāv ve sīn-i mühmeleniñ fetḥalarıyla ve ṭā-yı ḥuṭṭī ile vaşat dinür *serā* 12 sīn ve rā-i mühmeleteyn fetḥalarıyla[7] ve elif ile serāydan muḫaffef Fārsīdür Türkçe 13 ev ki içinde otururlar ʿArabīde dāl-ı mühmele ve elif ve rā-i mühmele ile dār dinür 14 taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıderi***

[1] dāl-i mühmele NO : NP dāl
[2] bunda NP : NO -
[3] düşerler NO : gider NP
[4] der NO : NP -
[5] dimişlerdür NP : NO -
[6] zāviye NO : NP -
[7] fetḥalarıyla NP : fetḥaları NO

müfteʿilün oldıdan vāv ve yā sāḳıṭlardur 15 ***ceterece*** müfteʿilün ***derḳapu*** fāʿilün ***kūşebucaḳ*** müfteʿilün kūşeden hā bucaḳdan 16 vāv ve elif düşmüşlerdür ***ortamiyān*** müfteʿilün ortadan vāv ve hā miyāndan 17 elif[1] metrūklerdür ***evserā*** fāʿilün beyt **Ḫᵛīş ḫısm ḳavm ü ḳabīle tebār** [NP61b] 1 **Yāda di bī-gāne biliş āşinā** *ḫᵛīş* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve yā-yı ḥuṭṭī 2 ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe ḥışım ki kişiniñ baba ve ana ve ḳardaş 3 ṭarafından olan kimesnelere ʿArabīde feṯḥ-i hemze ile aḳrabā dinür cemʿi eḳārib 4 gelür *ḳavm* feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı vāv ve mīm ile ʿArabīdür Türkçe erkek bölügi 5 bi-maʿnā cemāʿatü'r-ricāl tebʿīh ile nisā da dāḫil olur yāḫud ricāl ve nisāya 6 maʿān şāmildür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *ḳabīle* feṯḥ-i ḳāf ve kesr-i bā ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 7 ve feṯḥ-i lām ve tā-yı teʾnīṯ ile ʿArabīdür cemʿi ḳabāʾil gelür bir babadan üreyüp 8 [NO65a] çoġalan kimesnelere dirler fi'l-aṣl başda olan kemikleriñ her pāresine ḳabīle 9 dirler ve bu pāreleri biri birine ulaşdıran ufacıḳ kemiklere ʿalā-vezn 10 ḳuʿūd şīnūn dirler bundandur ki ḳabāʾl-i ʿAraba ḳabīle dinür ve ecnās-ı muḫtelife[2] 11 olan bölüge daḫı ḳabīle[3] dirler meṣelā ʿArab ve Zenc ve Rūm gibi üç ve üçden ziyāde 12 ola cemʿi żammeteyn ile ḳubul gelür *tebār* feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī 13 ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda ḳavm ü ḳabīle maʿnāsınadur ki dūdmān 14 da dirler nitekim gelür *bīgāne* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve baʿde'l-yā kāf-ı ʿacemī ve elif 15 ve nūn ile ve hā ile luġatde Türkçe yad didikleri yabancı kimesne dimekdür ġālibā 16 bu lafẓ bī ile gāneden mürekkebdür *bī* edāt-ı selb *gāne* kāf-ı ʿacemī ve elif 17 ve nūn ile bir kimesne bir kimesne ile alışmaḳ ʿArabīde żamm-ı hemze ile ülfet dinür[4] [NP62a] 1 pes kimse ile ülfeti olmayan kimesneye[5] yad ve[6] yabancı dirler ʿArabīde feṯḥ-i hemze 2 ile ecnebī dinür *āşinā* elif-i memdūde ve kesr-i şīn-ı muʿceme ve nūn ve elif ile 3 Fārsīdür Türkçe biliş yaʿnī yabancı degil ʿArabīde maʿlūm dinür taḳṭīʿü'l-beyt 4 ***ḫᵛīşiḫısm*** müfteʿilün ḫᵛīşiñ vāvı sākin ve şīni müteḥarrik oḳunur 5 ***ḳavmüḳabī*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfa maḥẕūfdur ***letebār*** fāʿilün tebārda elif ḳaṣr 6 oḳunur ***yadadibī*** müfteʿilün yadadan hā ve diden yā giderler ***gānebiliş*** [NO65b] müfteʿilün 7 gāneden hā sāḳıṭdur ***āşinā*** fāʿilün elif-i memdūde iki oḳunur beyt **Gürbe kedi nāve senet ḳaravaş * Oldı perestār dededür niyā** 8 *gürbe* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i bā-yı

[1] elif NO : NP -
[2] muḫtelife NP : muḫtelifeden NO
[3] ḳabīle NO : NP -
[4] kimse NO : kimesne NO
[5] kimesneye NO : kimseNP
[6] ve NO : NP -

muvaḥḥade-i taḥtānī ve hā-yı resmī ile 9 Fārsīdür[1] Türkçe kedi didikleri arslan-zādedür ki çetük de[2] dirler ʿArabīde kesr-i hā-yı 10 hevvez ile hirre dinür *nāve* feṭḥ-i nūn ve elif ve feṭḥ-i vāv ve hā-yı taḥṣīṣ ile Fārsīdür 11 Türkçe bunda senet didikleri ki bir uzunca taḥtadur başdan başa içi çuḳur çuḳur 13 oyulmuşdur içlerine ḫamır ḳoyup furuna iletirler ʿArabīde feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve kesr-i 14 ḳāf ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve tā-yı vaḥde[3] ile şeḳībet dinür 15 *perestār* vaṣf-ı terkībīdür aṣlı[4] ārende-perest idi *perest* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i 16 mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile perestīnden maṣdarından vaṣf-ı terkībīdür Türkçe ṭapucı 17 dimekdür lākin bunda ṭapu maʿnāsına isimdür ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve żamm-ı żād-ı muʿceme **[NP62b]** 1 ve vāv ve ʿayn-ı mühmele ile ḫażūʿ dinür *ārende* elif-i memdūde ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve 2 sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ve hā-yı resmī ile āred mużāriʿden müştaḳḳ ism-i fāʿildür 3 Tükçe götürüci pes taḳdīm ü teʾḫīr ü terḫīm ile pesertār olup aḳçe ile 4 alınan köle ve ḫalāyıḳ ve evlādları maʿnāsına ʿalem olundı[5] ʿined'l-baʿż 5 muṭlaḳ ḫidmetkār cins isim ḳılınmışdur bunuñ gibi [NO66a] mürekkebeta terḳīb-i ḫafī dirler Türkçe 6 ḳaravaş ve ḳaraveş[6] dinür ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve kesr-i sīn-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele 7 ile esīr dinür *niyā* kesr-i nūn ve feṭḥ-i nūn ile daḫı luġatdür ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ile Türkçe 8 dede didikleri ki babanıñ babası ke-z̲ālik ana babası ʿArabīde cedd dinür bi-feṭḥi'l-cīm 9 ve'd-dāli'l-müşeddede taḳṭīʿü'l-beyt ***gürbekedi*** müfteʿilün gürbeden hā gider 10 ***nāvesenet*** müfteʿilün nāveden hā düşer ***ḳaravaş*** fāʿilün ḳaradan 11 daḫı hā düşer ***oldıperes*** müfteʿilün oldıdan vāv ve yā sāḳıṭlardur 12 ***tārıdede*** müfteʿilün tārıñ rāsı meksūr oḳunur ***dürniyā*** fāʿilün 13 beyt **Tele faḳ ü dām ṭuzaḳ nām ad * Şām ile bām aḫşam ṭañ çañ derā** 14 *tele* feṭḥ-i tā-yı müs̲ennāt-ı fevḳānī ve lām-ı müşeddede ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 15 taḥtadan yapılmuş ṭuzaḳ ki anıñla ḳuş ṭutarlar Türkçesi faḳ dirler 16 ʿArab taʿrīb idüp ḳāf yerine ḫā-yı müşeddede ile faḫḫ dirler ve lām-ı 17 muḫaffefe ile maʿnāsına olan telleden farḳ içün lām[a] **[NP63a]** 1 şedde virilmişdür[7] *vāv* ibtidāʾiyye *dām* dāl-i mühmele ve elif ve mīm ile Fārsīdür 2 bunda Türkçe ṭuzaḳ didikleri ki ḳıldan yapup buñuñla daḫı ḳuş 3 ṭutarlar ʿArabca şīn-ı muʿceme ve bā-yı

[1] Fārsīdür NO : NP -
[2] de NP : NO -
[3] ve tā-yı vaḥde NP : NO -
[4] aṣlı NO : NP -
[5] olundı NP : oldı NO
[6] ve ḳaraveş NO : NP -
[7] muḫaffefe ile maʿnāsına olan telleden farḳ içün lām[a] şedde virilmişdür NP : NO -

muvaḥḥade ve kāfiñ fetḥaları tā-yı vaḥdet 4 ile şebek dinür[1] cemʿi fetḥateyn ile şebeke gelür[2] Türkçe aġ ki[3] iplikden örerler ʿAcem taʿcīm idüp bānıñ kesri 5 ve bādan [NO66b] ṣoñra yā-yı ḫuṭṭī ziyādesiyle şebīke dirler ʿArabīde bā yerine rā-yı mühmele 6 ile şereke daḫı dinür cemʿi fetḥateyn ile şerek gelür *nām* nūn ve elif ve mīm ile 7 Fārsīdür Türkçe ad ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn ve mīm ile ism dinür 8 *şām* şīn-ı muʿceme ve elif ve mīm Fārsīdür Türkçe aḫşam ki giceniñ 9 evvelidür ʿArabīde fetḥ-i mīm ve sīn ve elif ile mesā dirler *bām* bā-yı muvaḥḥade-i 10 taḥtānī ve elif ve mīm ile[4] Fārsīdür bunda Türkçe ṭañ ki müneccimī ḳavli üzre giceniñ 11 ṣoñıdur ehl-i şerʿ ıṣṭılāḥında evvel-i nehārdur dāl ve rā-yı mühmeleteyn 12 fetḥalarıyla[5] ve elif ile Fārsī ism-i müfreddür Tükçe çañ ki tūcdan 13 yapılur ṭavar boġazına aṣılur Türkçe çıñġrağı da dirler taḳṭīʿü'l-beyt 14 ***telefaḳvü*** müfteʿilün lām-ı müşeddede mükerrer oḳunur[6] ***dāmṭuzaḳ*** müfteʿilün ṭuzaḳdan 15 vāv ve elif sāḳıṭdur ***nāmad*** fāʿilün elif-i memdūde maḳṣūre oḳunur 16 ***şāmilebā*** müfteʿilün ileden elif ve yā sāḳıṭdur ***maḫşamṭañ*** müfteʿilün aḫşamdan 17 elifler ve vāv sāḳıṭlardur ***çañderā*** fāʿilün beyt **Ṭuz nemek ü etmek et nān gūşt * [NP63b]** 1 **Māst yoġurd bozca aşı māstabā** *nemek* nūn ve mīmiñ fetḥalarıyla ve kāf-ı 2 ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe ṭuz ki ṭaʿāma ḳorlar ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı lām ve ḥā-yı 3 ḫuṭṭī ile milḥ dinür vāv ibtidāʾiyye *nān* beyne'l-nūneyn elif ile [NO67a] Fārsīdür bunda 4 Türkçe etmek ki undan olur ʿArabīde ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve zā-yı ʿarabīyle 5 ile ḫubz dinür maʿlūm ola ki nemek ve etmek kāfları egerçi ʿarabīdür lākin eṣnā-yı 6 terkībde vaṣl ile oḳunmaġın li-ecli't-Tuḥfe ʿacemī telaffuẓ olunurlar kemā merre tafṣile 7 *gūşt* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür 8 Türkçe et ki ḥayvānda olur çeplā-gūşte-bāy didikleri bu maʿnāyadur yāʿnī 9 et ḳapıcı dimek olur kāf ve vāv-ı ʿacemī kerdür ke-ẕā fi't-Tuḥfeti's-Saʿāde 10 ʿArabīde fetḥ-i lām ve sükūn-ı ḥā-yı ḫuṭṭī-yi[7] mühmele ve mīm ile[8] laḥm dinür *māst* fetḥ-i mīm ve sükūn-ı 11 elif ve sin-ı mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe yoġurd ki südden 12 olur ʿArabīde fetḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i hemze ve yā-yı ḫuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ile reʾīb dinür 13 *māstabā* tā-yı müṣennāt-ı fevḳāniyyenüñ sükūnıyla terkīb-i nisbīdür ki

[1] dinür NP : NO gelür
[2] cemʿi fetḥateyn ile şebeke gelür NO : NP -
[3] ki NO : NP -
[4] ve mīm ile NO: NP -
[5] fetḥalarıyla NP : fetḥaları NO
[6] mükerrer oḳunur NP : mükerrer olur NO
[7] ḫā-yı ḫuṭṭī NO : ḫā NP
[8] ile NO : NP -

māst 14 yoġurt *bā* bā-yı muvaḥḥade[1] ve elif ile Fārsīdür ki Türkçe aş dinür vāv ile 15 daḫı luġatdür pes māstabā Türkçe yoġurtlı aş dimek olur ʿArabīde feṯḥ-i mīm ve kesr-i 16 żād-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve hā ile ve hāsız maẕīr dinür 17 buña doġo ve daġa ġıdā da dirler duġ Fārsīde[2] żamm-ı dāl-i [NP64a] 1 muʿceme ve sükūn-ı vāv ve ġayn-ı muʿceme ile[3] Türkçe ekşi yoġurt ayranı ʿArabīde feṯḥ-i mīm 2 ve [NO67b] kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żād-ı muʿceme ile maḫīz dinür Türkīde taḥrīf 3 idüp ṭavıḳ çorbası dirler bir muʿteber çorbadur bu daḫı şūrbādan muḥarrefdür 4 şūrā daḫı luġatdür şūr[4] bunda ṭuz maʿnāsınadur maʿhūd aşa ʿalem olmuşdur 5 taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭuznemekü*** müfteʿilün[5] ṭuzdan vāv sāḳıṭdur ***etmeket*** 6 müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfa düşer ***nānguşt*** fāʿilün vāvlar sāḳıṭlardur ***mastıyoġurd*** 7 müfteʿilün māstdan elif gidüp tāsı müteḥarrik oḳunur ve yoġurtdan vāv 8 düşüp rā ile tāsı bi'ż-żarūre[6] ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***bozcaaşı*** müfteʿilün 9 bozcadan vāv gidüp mā-baʿdında elif sākin oḳunmaḳ ḫavfından şābit 10 ḳılınmışdur ***mastabā*** fāʿilün māstabādan elif gidüp tā müteḥarrik oḳunur beyt 11 **Buġdaya kendüm di vü erzen ṭaru * Arpa bögrülce cev ü lüvbiyā** *kendüm* 12 feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe buġday 13 ki undan olur ʿArabīde kesr-i ḫā-yı ḥuṭṭī ile ḥınṭa dinür *vāv* ibtidā'iyye *erzen* 14 feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i[7] zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür Türkçe ṭaru ki boza 15 yaparlar meşelā vāv-ı maẕmūme ibtidā'iyye *cev* feṯḥ-i cīm-i ʿarabī ve vāv ile Fārsīdür Türkçe arpa ki 16 at yemidür ʿArabca feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve kesr-i ʿayn-ı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile şa'īr dinilür 17 vāv-ı maẕmūme ʿāṭıfī *lüvbiyā* lāmıñ żammı[8] ve vāvıñ sükūnı ve bā-yı [NO68a] ʿArabīniñ kesri [NP64b] 1 ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ile Fārsīdür Türkçe bögrülce didikleri nesne laṭīf çorbası 2 olur ʿArabīde daḫı lüvbiyā dinür[9] taḳṭīʿü'l-beyt ***buġdayaken*** müfteʿilün buġdaydan 3 elif ve żamīr giderler ***dümdivüer*** müfteʿilün diden yā gider ***zenṭaru*** fāʿilün 4 ***arpabög*** müfteʿilün arpadan żamīr ve bögden vāv düşerler[10] ***rülcecevü*** müfteʿilün 5 rülceden hā gidüp vāvıñ żammesin işbāʿ ile bir vāv daḫı ḥāṣıl olur 6 ***lüvbiyā***

[1] bā-yı muvaḥḥade NP : bā-yı vaḥdet NO
[2] Fārsīde NO : Fārsīdür NP
[3] NP - : Fārsīdür NO
[4] şūr NP : NO -
[5] müfteʿilün NO : NP -
[6] bi'ż-żarūre NO : bi'ż-żarūrī NP
[7] feṯḥ-i NO : NP -
[8] żammı NO : żammıyla NP
[9] dinür NP : dinilür NO
[10] düşerler NO : düber NP

fāʿilün bā müteḥarrik oḳunur[1] beyt[2] **Arġa di kārīz oluḳ nāv-dān * Daḫı degirmen nedürür āsiyā** *kārīz* kāf ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle [3] Fārsīdür Türkçe arıḳ dinür ḳuḥ Türkīsi medd-i elif ve żamm-ı ġayn-ı muʿceme ile arġun dirler yer altında yayılan küçük laġamdur ki içinden şu aḳar ʿArabīde feṯḥ-i ḳāf ve nūn ve baʿdehū elif ve tā ile ḳanāt dirler *nāv-dān* nūnuñ feṯḥ-i ve elif ve sükūn-ı vāv ile Türkçe ṭamla ki yaġmurdan olur ʿArabīde feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ve hā ile ḳatre dinür *dān* dāl-i mühmele ve elif ve nūn ile ẓarf-ı mekāndur meʿhūd içi oyulmuş aġaç ki[4] ṭamlayacaḳ maḥal ve mekān olmaġıla nāv-dān dimişler ʿArabīde kesr-i mīm ile mīzāb dinür *āsiyā* elif-i medūde ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ile terkīb-i nisbīdür ki ās ile [NO68b] ābdan mürekkebdür *ās* Türkçe degirmen ki anda un ögüdürler ʿArabīde tā-yı ḥuṭṭī ile ṭāḥūn dinür *āb* elif-i memdūde ile Türkçe şu pes ās **[NP65a]** 1 ile terkīb olunduḳda hemzesi yāya ḳalb olunmuşdur 2 ḥāṣılı Türkçe şu degirmeni dimek olur keşret istiʿmāl ile āḫırında[5] bā ḥaẕf 3 olunup muṭlaḳ degirmen maʿnāsına ʿalem ḳılınmışdur buña bināʾen yel degirmenine āsyā 4 bād ve el degirmenine āsyā-dest ve at degirmenine āsyā-ḫar dirler fi'l-aṣl āsyā-devā ḫord ḫorās 5 da dirler gāhīce öküz de ḳoşarlar imiş 6 nitekim Şems Faḫrī buyurur beyt Revān u ḫūre sergeşte çeşm beste müdām * Būd rukūk- 7 ḫuy ber miṯāl-i kāv-ḫavās[*] taḳṭīü'l-beyt ***arġadikā*** müfteʿilün arġadan hā ve diden 8 yā giderler ***rīzioluḳ*** müfteʿilün zā-yı muʿceme meksūr oḳunur vāvları düşerler ***nāvidān*** 9 fāʿilün vāv müteḥarrik oḳunmaḳ gerektür ***daḫıdegir*** müfteʿilün daḫıdan yā sāḳıṭdur 10 ***mennedürür*** müfteʿilün menden elif ve neden hā terk olunurlar[6] ***āsiyā*** fāʿilün 11 hemze-i āsyā medd-i elif ve sīn meksūr oḳunur beyt 12 **Hem çü tu kes mī nenümāyed merā * Sencileyin kimse görünmez baña** *hem* feṯḥ-i hā-yı hevvez 13 ve sükūn-ı mīm ile Fārsī edāt-ı teʾkīd *çü* żamm-ı cīm-i ʿacemī ve vāv-ı Fārsī ile edāt-ı 14 teşbīh Türkçe gibi dinür ve ʿArabca kāfdur *tü* żamm-ı[7] tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve vāv-ı resmī ile 15 yaʿnī ġayr-i melfūẓa ile Fārsī żamīr-i ḫiṭābdur Türkçe sen [NO69a] ʿArabīde feṯḥ-i hemze ile[8] ente dinür 16 *kes*

[1] bā müteḥarrik oḳunur NP: NO -
[2] beyt NP : NO -
[3] zā-yı ʿArabīyle NP : zā-yı muʿceme ile NO
[4] ki NO : NP -
[5] āḫırında NO : NP -
[*] Bir şeyin farkında olmadan yıpranmış vücuduyla dönüp dolaşan gözü kapalı inek gibi.
[6] olunurlar NO : olunur NP
[7] żamm-ı NO : NP -
[8] ile NP : NO -

feṯ-i kāf-ı ʿarabī ve sīn-i mühmele ile[1] Fārsīdür Türkçe kimesne ʿArabīde feṯ-i mīm 17 ve nūn-ı muḫaffefe ile men dinür *mī* kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür ḥarf-i teʾkīd [NP65b] 1 *nümāyed* nūn-ı meftūḥa ḥarf-i nefy *nümāyed* żamm-ı nūn ve mīm ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele 2 ile nümāyīden maṣdarından müştaḳ fiʿl-i mużāriʿ[2] nūn-ı nāfiye duḫūliyle Türkçe 3 görünmez ʿArabīde mā-yurā dinür *merā* mīm ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥalarıyla[3] ve elif ile 4 Fārsīdür ki aṣlı menrādur *men* feṯ-i mīm ve sükūn-ı nūn ile Türkçe ben dimekdür 5 ʿArabīde feṯ-i hemze ile ene dinür *rā* rā-yı mühmele ve elif ile bunda ḥarf-i ṣıladur 6 li-eclli't-taḫfīf nūn terḫīm ve mīm rā ile terkīb olunmuşdur Türkçe baña dimekdür ʿArabīde 7 kesr-i hemze ve feṯ-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ile ilā dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemçütukes*** 8 müfteʿilün çüden ve tüden vāvlar düşerler ***mīnenümā*** müfteʿilün ***yedmerā*** fāʿilün 9 ***sencileyin*** müfteʿilün ***kimsegörün*** müfteʿilün kimseden żamīr görünmezden vāv sāḳıṭlardur 10 ***mezbaña*** fāʿilün beyt **Müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün * Ey şeh-i ḫūbān-ı cihān merḥabā** 11 *ey* feṯ-i hemze ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ile ʿArabīdür ve kesr ile Fārsīdür Türkīde 12 elif-i memdūde ile edā iderler yaʿnī ā dirler *şeh* feṯ-i şīn-ı muʿceme ve hā-yı 13 ʿaṣliyye ile şāhdan muḫaffefdür Türkçe big ʿArabīde kesr-i mīm ile mīr dinür 14 *ḫūbān* ḫūbuñ cemʿidür *ḫūb* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv-ı ʿaṣliyye ve yā-yı muvaḥḥade 15 [NO69b] ile Türkçe güzel dimekdür ʿArabīde ḥā ve sīn-i mühmeleteyn feṯḥalarıyla ve nūn ile ḥüsn dinür 16 elif ve nūn Fārsī edāt-ı cemʿdür *cihān* kesr-i cīm-i ʿarabī ve hā-yı hevvez ve elif 17 ve nūn ile Fārsīdür ʿArabīde ʿālem maʿnāsına dünyā murād olunduḳda ān ile [NP66a] 1 ke-ẕā fi't-Tuḥfe *merḥabā* feṯ-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade 2 ve elif ile ʿArabīdür ki muḫāṭab içün kelime-i ikrāmdur "yeḳūlü'l-ʿArab ve yürīdü 3 ciʿtü mevżiʿan merḥaben ey vāsiʿan ve lāzīḳa ʿaleyke"* yaʿnī ʿArab merḥabā 4 dimek ile vāsıʿ yaʿnī geñiş yire geldiñ üzerine ṭarlıḳ olmasun 5 dimegi murād iderler yāḫud mefʿūl-i maḫẕūf taḳdīri merḥabā bigdür yā ḥarf-i 5 şıla *kāf* ḫiṭāb Türkçe şādılıḳ ve geñişlik saña dimek olur 6 Fārsīde ferāhī-bād tora maʿnāsına taḳṭīü'l-mışrāʿ[4] ***eyşehiḫū*** müfteʿilün ***bānıcihan*** 7 müfteʿilün cihāndan elif düşer ***merḥabā*** fāʿilün **El ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Müctesṣi'l-Maḫbūni'l-** 8 **Maḳṣūr** bu ḳıṭʿa maḫbūn ve maḳṣūr olunan baḥr-ı mücteṣdür fi'l-aṣl 9 her mışrāʿı müstefʿilün fāʿilātün müstefʿilün fāʿilātündür lākin

[1] ile NP : NO -
[2] fiʿl-i mużāriʿ NP : fiʿl-i mużāriʿinden NO
[3] feṯḥalarıyla NP : feṯḥaları NO
* Arab şunu der ve şunu murâd eder: bir yere geniş ve sıkıntı olmadan hoş(rahat) geldin.
[4] taḳṭīü'l-mışrāʿ NO : taḳṭīü'l-beyt NP

maḫbūn müstaʿmeldür 10 yaʿnī ḫabn ile mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün istiʿmāl iderler 11 pes ikinci feʿilātün daḫı ḳaṣr ile maḳṣūr olup mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün 12 feʿilāt[1] olmuşdur beyt **Açıḳ küşāde vü pīşānī alın ebrū ḳaş** 13 **Daḫı birāder vü hemrāh** [NO70a] **ü ḳardeş ü yoldaş** *küşāde* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve feṯḥ-i şīn-ı 14 muʿceme ve elif ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı ġayr-ı melfūẓe ile ki bunda ʿalāmet-i mefʿūldür Fārsī 15 ism-i mefʿūldür müştaḳḳ menhā küşāddur maṣdarı küşādendür lāzım ile müteʿaddī beyninde 17 müşterek açmaḳ ve açılmaḳ maʿnāsınadur lākin fiʿl-i lāzımdan ism-i mefʿūl gelmez anıñçün māʿnāya [NP66b] 1 māżīden ḳısm taʿbīr olunur pes imdi küşāde Türkçe açılmış dimekdür 2 ʿArabca meftūḥ dinür vāv-ı mażmūme ibtidāʾiyye *pīşānī* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 3 yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i şīn ve baʿde'l-elif kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ile Türkçe alın yüzde[2] bunda 4 ḳaş ile terāş arasında ʿArabca cīhe bi-feṯḥi'l-cīm *ebrū* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı 5 bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve żamm-ı rā-yı mühmele ve vāv-ı aṣlī ile Fārsīdür Türkçe ḳaş ki 6 göz üstündedür hemzeniñ ḥaẕfıyla bāya żamme ḥareke virilüp bürū da 7 dinür ʿArabca ḥācib dirler Fārsīsi ve ʿArabīsi teşniye maʿnāsını ve fāiden 8 müfredlerdendür gāh taṣrīḥ ile de ebrū ve ḥācibeyn dinür birāder ve hem-rāh 9 ve ḳardaş ve yoldaş leffü neşr-i müretteb vāḳıʿdur *birāder* bā-yı muvaḥḥade-i 10 taḥtānī ile ki żamm ve kesri cāʾizdür ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif feṯḥ-i dāl ʿale'l-eṣaḥḥ 11 dāl-i muʿceme ʿale'ṣ-ṣaḥīḥ dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ḳardaş ki 12 ḳarındaşdan muḫaffefdür ḳarından murād raḥm-ı māderdür yaʿnī oġlan yataġı ve dāş 13 [NO70b] Türkīniñ edāt-ı şirket ve maʿiyyet Fārsīde daḫı istiʿmāl 14 olunur pād-şāh gibi lākin dāl tādan mübeddeldür ki fi'l-aṣl Fārsīde 15 tā-yı müẕennāt-ı fevḳānī ile tāşdur pes bir ḳarından ṭoġanlara ḳarındaş 16 dirler erkek ve dişiye şāmildür bunda daḫı gerçi muṭlaḳ ẕikr olunmuşdur 17 lākin istiʿmāle iʿtimād ile erkek ḳarındaş murād olunmuşdur ki [NP67a] 1 ḳardaş lafẓı Türkīde daḫı erkek ḳardaşda müstaʿmeldür ʿArabīde[3] 2 feṯḥ-i hemze ile aḫī[4] dinür *vāv* istīnāfiyye[5] sākin żammesi żarūret-i vezn 3 içün mā-ḳablinde rāya virilmişdür *hem-rāh* hem ile rāhdan mürekkebdür hem feṯḥ-i hā-yı 4 hevvez ve sükūn-ı mīm ile edāt-ı şirket ve maʿiyyet Türkçe daş dinilür *rāh* 5 feṯḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve hā-yı hevvez-i aṣlīyye ile Türkçe yol taḫfīf-i hemze ile daḫı dinür 6 ʿArabca ṭarīḳ taḳṭīʿü'l-beyt ***açıḳküşā*** mefāʿilün ***devüpīşā*** feʿilātün küşādeniñ hāsı 7

[1] feʿilāt NP : feʿilātün NO
[2] yüzde NO : NP -
[3] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[4] aḫī NP : aḫ NO
[5] istīnāfiyye NP : istīnāf NO

sāḳıṭdur ***nialıneb*** mefāʿilün pīşānīden yā düşer ve alın hemzesi elif şūretinde 8 kütb ve nūna fetḥa ḥareke virilüp ebrūnuñ hemzesi ḥaẕf olunmaġıla 9 nūn bāya vaṣl olunmuşdur ***rūḳaş*** feʿilāt ebrūdaki vāva 10 żamme ḥareke virilmişdür ***daḫıbirā*** mefāʿilün ***derhemrā*** feʿilātün vāv sāḳıṭdur 11 ***hüḳardeş*** mefāʿilün rāhıñ hāsı mażmūm vāv ve elif sāḳıṭlardur ***yolıdaş*** 12 feʿilāt yoldaşdan vāv düşüp lāma kesre ḥareke virilmişdür 13 [NO71a] beyt **Şamanlu balçuġa keh-gil kirec kec ü ḳum rīk * Sifāl saḳsıdurur ḫışt u seng kerpic ü ṭaş** 14 *keh-gil* keh ile gilden mürekkebdür vaṣf-ı terkībi *keh* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve hā-yı aṣlī 15 ile Fārsīdür Tükçe şaman ki arpa ve buġday şapıdur ʿArabīde kesr-i tā-yı ḳaraşet 16 ve sükūn-ı bā-yı müfrede ve nūn ile tibn dinür *gil* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve lām ile Fārsīdür 17 Türkçe balçıḳ ve çamur ʿArabīde kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile ṭıyn dinür pes keh-gil [NP67b] 1 şamanlu balçıḳ dimek olur ʿArabca kesr-i sīn-i mühmele ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif 2 ʿayn-ı mühmele ile sibāʿ dirler fetḥ-i sīn ile daḫı luġatdür *kec* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī 3 ve cīm-i ʿarabī ile Fārsīdür Türkçe kirec ki ṭaş yaḳup baʿdehū şu ile söyündürürler ki 4 beyaż ṭoprak gibi nesne olur ʿArabca fetḥ-i cīm ve teşdīd-i[1] şād-ı mühmele 5 ile caşş dinür *vāv* ibtidāʾiyye *rīk* kesr-i rā-yı mühmele sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf-ı 6 ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe ḳum ki şu içinde ve çölde olur ʿArabīde fetḥ-i 7 rā-yı mühmele ve sükūn-ı mīm ve lām ile reml dirler *sifāl* kesr-i sīn-i mühmele ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ 8 ve baʿde'l-elif lām ile bunda Fārsīdür Türkçe şaḳsı ki ṭoprakdan yaparlar ʿArabīde 9 fetḥateyn-i ḫā ve zā-yı muʿcemeteyn ve fā-yı muvaḥḥade-i fevḳānī ile ḫazef dirler[2] ḫışt 10 u seng kerpic ve ṭaş leff ü neşr-i müretteb vāḳıʿdur *ḫışt* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 11 [NO71b] şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür bunda Türkçe kerpic ki çamurdan yaparlar 12 ʿArabīde kesr-i lām ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve nūn ve tā-yı vaḥdet ile el-lebin dinür 13 nāẓım-ı merḥūm lafẓ-ı kerpici şöhretine bināʾen Türkī maḳāmında ẕikr itmişdür zīrā kerpic 14 daḫı Fārsīdür fetḥ-i Türkīsi kesekdür *vāv* istināf *seng* fetḥ-i sīn-i 15 mühmele ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṭaş ile[3] ki[4] ṭoprak ile 16 ḳardaşdur ʿArabca ḫā-yı ḥuṭṭī ve cīm-i ʿarabīniñ fetḥaları[5] ve rā-yı mühmele ile ḥacer dinür 17 ḳāʿide her lafẓ ki āḫırı kāf ve kāfiñ mā-ḳabli nūn ola elbette [NP68a] 1 ol kāf ʿacemīdür faḥfaẓ taḳṭīʿü'l-beyt ***şamanlubal*** mefāʿilün şamanludan 2 elif ve vāv balçıḳdan elif sāḳıṭlardur ***çuġakehgil*** feʿilātün çıġadan 3 hā sāḳıṭlar ***kireckecü***

[1] teşdīd NO : şedde NP
[2] dirler NO : dinür NP
[3] ile NP : NO -
[4] ki NO : NP -
[5] fetḥaları NO : fetḥalarıyla NP

mefāʿilün vāv żamme işbāʿdan gelmişdür ***ḳumirīk*** 4 feʿilāt ḳumuñ mīmi müteḥerrik oḳunmaḳ gerek ***sifālisaḳ*** mefāʿilün sifāliñ lāmı 5 daḫı müteḥarrik oḳunur ***sıdururḫış*** feʿilātün sınıñ yāsı sāḳıṭdur 6 ***tusengker*** mefāʿilün vāv sāḳıṭdur ve seng kāfı müteḥarrik oḳunur ***picüṭaş*** 7 feʿilāt cīm müteḥarrik oḳunur[1] beyt **Şu āb u ḫākdürür ṭopraḳ āteş od yil bād * Hem eşk gözyaşıdur ḫuşk u ter ḳuru ile yaş** *āb* elif-i memdūde 8 ile ki medd-i hemzeden bedeldür Fārsīdür bunda Türkçe şu bā yerine vāv daḫı luġatdür ki 9 bā ile [NO72a] vāv beyninde tebādül vardur ʿArabīde mā dinür vāv istināf ḫāk 10 feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif[2] kaf-ı ʿarabī ve feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe ṭopraḳ ʿArabīde żamm-ı 11 tā-yı ḳaraşet ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif bā-yı müfrede ile turāb dinür *āteş* 12 elif-i memdūde ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe[3] od ki 13 odundan olur meşelā ʿArabca nūn ve elif ve rā ile nār dinür *bād* bā-yı müfrede 14 ve baʿde'l-elif dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe yel bi-maʿnā rūz-gār ki bu maʿnāya 16 müstaʿmeldür lākin fi'l-aṣl rūz-gār Fārsīde leyl ü nehār maʿnāsınadur 17 ʿArabīde bi-feṯḥateyn melvān dinür ḫāṣılı bād yel ʿArabca kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı **[NP68b]** 1 yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı mühmele ile rīḥ dinür *eşk* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme[4] ve kāf-ı 2 ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe[5] fi'l-aṣl ḳaṭre maʿnāsınadur ṣoñra Türkçe gözyaşı maʿnāsına istiʿmāl itdiler ʿArabīde feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı mīm ve ʿayn-ı mühmele ile demʿ dirler *ḫuşk* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve şīn-i muʿceme ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe ḳuru ki yaşıñ żıddıdur ʿArabca yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif 3 kesr-i[6] bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sīn-i mühmele ile yabes dinür *vāv* ibtidā'iyye *ter* feṯḥ-i tā-yı 4 ḳaraşet ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe yaş ki ḳuruñ 5 żıddıdur ʿArabca raṭb bi-feṯḥi'r-rā ve sükūni'l-ṭā'i'l-mühmeyeteyn ve'l-yā[7] [NO72b] Türkçe ışlaḳ yaʿnī şu ve emṯāli ile ışlanmış 6 nesne ʿArabca feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı bā-yı müfrede ve żamm-ı lām ve vāv ve yine lām ile[8] meblūl 7 dinür taḳṭīü'l-beyt ***ṣuābuḫā*** mefāʿilün ṣudan vāv sāḳıṭdur 8 ve ābıñ hemzesi ṣūret-i elifde yazılur bāsı müteḥarrik oḳunur ***kidürürṭop*** 9 feʿilātün ḫākiñ kāfı meksūr oḳunur ***raḳāteşod*** mefāʿilün āteşden 10 hemze

[1] cīm müteḥarrik oḳunur NO : NP -
[2] baʿde'l-elif NP : baʿdehū elif NO
[3] Türkçe NO : NP -
[4] muʿceme NO : NP -
[5] bunda Türkçe NP : NO -
[6] kesr-i NO : NP -
[7] ve sükūni'l-tāi'l-mühmeyeteyn ve'l-yā NO : NP -
[8] żamm-ı lām ve vāv ve yine lām ile NO : lāmıñ żammıyla ve vāv ve lām ile NP

ḥaẕf ve ḥarekesi mā-ḳablinde ḳāfa naḳl vāvdan elif ve vāv 11 ısḳāṭ olunup şīn mażmūm oḳunur ***yilibād*** feʿilāt yelden yānıñ 12 birisi ḥaẕf ve lāmı müteḥarrik oḳurlar ***hemeşkgöz*** mefāʿilün eşkden 13 hemze ḥaẕf olunup kāf ve hemiñ[1] mīmi müteḥarrik ḳılınur[2] oḳunurlar ve gözden vāv sāḳıṭdur 14 ***yaşıdurḫuş*** feʿilātün yaşdan elif ve yā maḥẕūflardur ***kuterḳuru*** mefāʿilün 15 ḫuşuñ kāfı müteḥarrik vāv ibtidāʾiyye sāḳıṭ ***ileyaş*** feʿilāt ileden 16 hā sāḳıṭlardur beyt **Ḫarīden almaḳ u ṣatmaḳ fürūḫten bihar al *17 Di sūd aṣṣıya kālā nedür metāʿ u ḳumaş** *ḫarīden* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve rā-yı mühmele **[NP69a]** 1 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn ile Fārsī maṣdardur bunda 2 Türkçe almaḳ bi-maʿnā[3] ṣatun almaḳ ʿArabīde[4] kesr-i hemze ile iştirā dinür ḳāʿide 3 maṣādır-ı Fārsīniñ āḫarı elbette nūn olur ve nūnuñ mā-ḳabli yā tā olur 4 yāḫud dāl olur ve nūnuñ mā-ḳabli[5] dāl olan maṣdarıñ[6] daḫı[7] dāliñ 5 mā-ḳabli [NO73a] yā olmaḳ var ve yānıñ ġayrı olmaḳ var eger dāliñ mā-ḳabli yā olursa 6 cemīʿ-i müştaḳḳāt-ı ʿAcem ḳıyās ile andan maḥrec olur ammā dāliñ mā-ḳabli 7 yānıñ ġayrı olan maṣādırdan ve nūnuñ mā-ḳabli tā olan maṣādırdan 8 māżī ile ism-i mefʿūldür ġayrı nesne müştaḳḳ olmaz bu maḥalliñ tafṣīli 9 risālede beyān olunmuşdur faẕbıṭ feʾinnehū mine'l-[8]mühimmāt *vāv* ibtidāʾiyye *fürūḫten* 10 żammeteyn-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet 11 ve sükūn-ı nūn ile Fārsī maṣdardur Türkçe ṣatmaḳ ʿArabīde feṭḥ-i bā-yı 12 muvaḥḥade ile beyʿ dinür *biḫar* kesreteyn-i bā-yı ʿarabī-yi teʾkīd ve ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ile Fārsī emrdür ki ʿalā-ḳavl ḫarīden maṣdarından müştaḳ ḫıred ki 14 kesr-i[9] ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ile bunda Fārsī mużārīʿden dāli ḥaẕf 15 ve mā-ḳabli iskān ile emr olup evveline bā-yı teʾkīd gelmekle biḫır olmuşdur 16 Türkçe al yaʿnī ṣatun al ʿArabca işter dinür *sūd* żamm-ı sīn-i mühmele 17 ve sükūn-ı vāv-ı aṣlī ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür ki żıddı żamm-ı kāf-ı ʿacemī **[NP69b]** 1 ve zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile gezendür bunda Türkçe aṣṣı ki 2 żıdd-ı ziyāndur ʿArabīde nūn fā ve ʿayn-ı mühmele ile nefʿ dinür[10] ki żıddı feṭḥ-i żād-ı

[1] hemiñ NO : NP -
[2] ḳılınur NO : NP -
[3] bi-maʿnā NP : yaʿnī NO
[4] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[5] nūnuñ mā-ḳabli NO : NP -
[6] maṣdarıñ NP : maṣdarnuñ NO
[7] daḫı NO : NP
[8] mine'l NO : NP -
[9] kesr-i NO : NP -
[10] nūn fā ve ʿayn- ımühmele ile nefʿ dinür NO : feṭḥ-i nūn ile nefʿ dinür NP

muʿceme 3 ve şedde-yi rā ile żarrdur *kālā* kāf-ı ʿarabīyle [1] ʿalā-vezni bālā Fārsīdür ve Türkçe eñ ile metāʿ dirler[2] bunda 4 taʿrīb ile metāʿ dirler ki ʿArabīniñ ʿaynı yerine ḥā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı müfrede[3] getürmişlerdür 5 [NO73b] pes Türkçe düzen ṭaḳan taʿbīr itdikleri ev içinde ḳullanılan eşyā ki 6 esbāb daḫı dirler ve sāʾir ḥāṣılı aḳcadan ġayrı intifāʿ olunan nesneler ki 7 ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ile ve rā-yı mühmeleniñ fetḥalarıyla ʿarż dinür kāle fi'l-meşāriʿ 8 el-arż kāle-i ḫāne intehā nāẓım-ı ʿaleyhi'r-raḥmetü ḳāfiyeye münāsib olduġiçün bu iki 9 lafẓ ile şerḫ itmişdür *metāʿ* ki fetḥ-i mīm ve tā-yı ḳaraşet ve baʿde'l-elif ʿayn-ı mühmele ile[4] ḳumaşıñ ġayrı 10 ev içinde ḳullanılup[5] intifāʿ olunan şeylerden ne var ise 11 ***ḳumaş*** żamm-ı ḳāf ve fetḥ-i mīm baʿde'l-elif[6] ve şīn-ı muʿceme ile murādif-i metāʿdur ki ʿaṭf[7] 12 tefsīri vāḳıʿdur taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫarīdenal*** mefāʿilün ḫarīden nūnı meftūḥ 13 ve almaġıñ hemzesini ḥaẕf ve nūn-ı mezīd lāma vaṣl ḳılınmışdur ***maḳ*** 14 ***uṣatmaḳ*** fāʿilātün almaḳ[8] ḳāfı müteḥarrik ve vāv[9] ve ṣaṭmaḳ elifi ısḳāṭ 15 olunmuşdur ***fürūḫten*** mefāʿilün ḫā müteḥarrik oḳunur li-ecli'l-vezn ***biḫāral*** 16 feʿilāt hemzeniñ ḥarekesi rāya naḳl olunmuşdur ***disūdaş*** mefāʿilün diden yā düşüp sūduñ dāli müteḥarrik olur ***şıyakālā*** feʿilātün ṣād şedde sebebiyle mükerrer ve hā ḥaẕf olunur ***nedürmetā*** mefāʿilün neden hā saḳıṭdur ***ʿuḳumaş*** feʿilāt ʿayn müteḥarrik ve vāv maḥẕūfdur[10] beyt **Ekinci berz-ger ü kişt ekin şiyār u naṭas * Bikār ek beder biç bikūb dök çeç ü çāş** 17 *berz-ger* vaṣf-ı terkībī[11] *berz* fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve **[NP70a]** 1 zā-yı [NO74a] ʿarabīyle Fārsī Türkçe ekin ki buġday ve arpa ve ġayrılar yerden bitmüş ola ʿArabīde 2 fetḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı rā ve ʿayn-ı mühmeleteyn[12] ile zeraʿ dinür *ger* fetḥ[13] kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 3 rā-yı mühmele ile kārdan muḫaffef edāt-ı fāʿildür Türkçe ci didikleri taʿbīrdür 4 berz-ger Türkçe ekinci yaʿnī çiftçi dimekdür ʿArabīde zāriʿ

[1] ʿArabīyle NP : ʿArabī ile NO
[2] ve Türkçe eñ ile metāʿ dirler NO : NP -
[3] ve bā-yı müfrede NO : NP
[4] tā-yı ḳaraşet ve baʿde'l-elif ʿayn-ı mühmele ile NO : NP -
[5] ḳullanılup NP : ḳullanup NO
[6] baʿde'l-elif NO : NP -
[7] ʿaṭf NP : NO -
[8] almaḳ NP : almaḳun NO
[9] vāv NP : NO -
[10] hemzeniñ ḥarekesi rāya naḳl olunmuşdur *disūdaş* mefāʿilün diden yā düşüp sūduñ dāli müteḥarrik olur şıyakālā feʿilātün ṣād şedde sebebiyle mükerrer ve hā ḥaẕf olunur nedürmetā mefāʿilün neden hā saḳıṭdur ʿuḳumaş feʿilāt ʿayn müteḥarrik ve vāv maḥẕūfdur NO : NP -
[11] terkībī NO : terkībidür NP
[12] ʿayn-ı mühmeleteyn NO : ʿayn-ı mühmele NP
[13] fetḥ NP : żamm NO

ve ḥāriṣ 5 dinür egerçi baʿżılar ẕā-yı muʿcemeyi[1] taḳdīm ile bezr-ger yazup toḫum maʿnāsına 6 dur dimişler lākin bu maʿnāya ʿāmm[2] olup her toḫum ekene şāmil olur bu maḳāma 7 münāsib olan ise çiftci maʿnāsına olmaḳdur pes zā-yı muʿcemenüñ 8 taḳdīmiyle ṣaḥīḥdür ke-ẕā fi'l-Ferheng *vāv* ibtidāʾiyye *kişt* 9 kesr-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür 10 bunda Türkçe ekin gerek bitmiş olsun[3] gerek bitmemiş *şiyār* kesr-i şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i 11 yā-yı ḫuṭṭī ve baʿde'l-elif[4] rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe naṭas ki ekin ekmek 12 içün yeri yarmaġa dirler ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı kāf ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile 13 mikreb dinür ve ol yere ʿArabca feṯḥ-i mīm-i ūlā ve sükūn-ı ṣanīyye ve żamm-ı[5] ḥā-yı 14 muʿceme ile memḥūre dinür *bikār* bā-yı müfrede-i meksūre ki ḥarf-i teʾkīddür ve feṯḥ-i[6] kāf-ı 15 ʿarabī ve baʿde'l-elif[7] rā-yı mühmele ile Fārsīdür ki feṯḥ-i rā ile ḳāred mużāriʿinden 16 müştaḳḳ emrdür maṣdarı kārīdendür bunda Türkçe ek yaʿnī toḫum ek ʿArabca kesr-i hemze 17 ile izraʿ dinür *beder* bā-yı muvaḥḥade [NO74b] yine ḥarf-i teʾkīddür ve kesr-i dāl ve feṯḥ-i rā-yı mühmeleteyn **[NP70b]** 1 ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür ki feṯḥ-i vāv ile dürūd mużāriʿinden 2 fiʿl-i emrdür maṣdarı durūydendür Türkçe biç yaʿnī ekin biç dimekdür ʿArabca kesr-i hemze 3 ve ḥā-yı ḫuṭṭī ve feṯḥ-i ṣād ve dāl-i mühmeleteyn ile ḫışad dinür *bikūb* bā ḥarf-i 4 teʾkīd *kūb* imāle-i żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı[8] vāv ve bā-yı müfrede ile 5 fiʿl-i emr-i Fārsīdür ki[9] mużāriʿ ḳūbed bi-feṯḥi'l-bāʾ ve maṣdarı kübīden bunda 6 Türkçe dög yaʿnī ḫarman dög dimekdür çāş cīm-i ʿacemī ve baʿde'l-elif 7 şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe çeç ki ḫarman yerinde olan ekin yıġınıdur 8 ʿArabīde żamm-ı ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ile ṣubre dinür 9 taḳṭīʿü'l-beyt ***ekinciber*** mefāʿilün yā maḫẕūfdur ***zgürükiş*** fāʿilātün ***tekinşiyā*** 10 mefāʿilün tā ibtidāya gelmekle müteḥarrik oḳunur ***runaṭas*** feʿilāt rā daḫı böyledür 11 ***bikārek*** mefāʿilün bu rā daḫı müteḥarrik oḳunur ***bederbiç*** feʿilātün ***bikūb*** 12 ***dök*** mefāʿilün bā-yı ṣānī müteḥarrik ***çeçüçāş*** feʿilāt cīm-i ṣānīye daḫı ḥareke virilür[10] beyt 13 **Barışmaḳ āştī āmīḫten ḳarışmaḳdur * Yavaş ne rām ṣavaş cenkdür daḫı**

[1] muʿcemeyi NO : NP -
[2] ʿāmm NP : NO ʿālim
[3] olsun NO : NP -
[4] baʿde'l-elif NP : baʿde elif
[5] żamm-ı NO : NP -
[6] feṯḥ-i NO : NP -
[7] baʿde'l-elif NP : baʿde elif
[8] sükūn-ı NP : NO -
[9] ki NO : NP -
[10] cīm-i ṣānīye daḫı ḥareke virilür NO : NP -

pirḫāş 14 *āştī* elif-i memdūde ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve kesr-i tā-yı ḳaraşet ve yā-yı aṣliyye 15 ile Fārsīdür Türkçe barışmaḳ bozuşmaḳ[1] żıddıdur ʿArabīde[2] żamm-ı ṣād-ı mühmele 16 ve sükūn-ı [NO75a] lām ve ḥā-yı ḥuṭṭī ile ṣulḥ dinür ki żıddı muḫāṣamadur *āmīḫten* elif-i 17 memdūde ve kesr-i mīm ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve nūn ile **[NP71a]** 1 Fārsīdür lāzım ile müteʿaddī beyninde müşterek maṣdardur Türkçe ḳarışmaḳ 2 ve ḳarışdırmaḳ Türkçe[3] bunda maʿnā-yı lāzımī de gelmişdür ʿArabca kesr-i hemze 3 ile imtizāc ve iḫtilāṭ dinür *rām* rā-yı mühmele ve elif ve mīm ile Fārsīdür 4 bunda Türkçe yavaş ki żıddı yavuz gelür ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv 5 ve kesr-i nūn ve sīn ile muʾnis dinür żıddı vaḫşīdür Türkīde dölek 6 daḫı dirler nitekim bi-mennihī teʿālā gelür *ceng* feṯḥ-i[4] cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī ile 7 Fārsīdür Türkçe ṣavaş ve uġraş dinür ʿArabīde feṯḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı 8 rā-yı mühmele ile ve bā-yı muvaḥḥade[5] ʿarabīyle ḥarb dinür daḫı ḥarf-i ʿaṭf Türkīdür pirḫāş 9 lafẓını ceng üzerine ʿaṭf ider *pīrḫāş* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele 10 ve ḫā-yı muʿceme ile ve elif ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür ki murādifi cengdür yaʿnī 11 bu daḫı ṣavaş dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***barışmaġā*** mefāʿilün barışmaġın 12 elifi düşüp ve āştī hemzesi ḥaẕf olunup ḥarekesi mā-ḳablinde 13 ḳāfa virilmişdür ***şitiāmī*** feʿilātün ve şīna daḫı ḥareke[6] virilüp āmīḫten 14 hemzesi ṣūret-i elifde yazılur ***ḫıtenḳarış*** mefāʿilün ḫā müteḥarrik 15 ve ḳarışmaḳ elifi ḥaẕf ile oḳunur ***maḳıdur*** feʿilāt maḳ kesr-i ḳāf ile [NO75b] 16 oḳunur ***yavaşnerā*** mefāʿilün yavaşdan elif ve neden hā gidüp ve rāmın 17 mīmi taḥlīl ve żamm ile mā-baʿdına vaṣl olunur ***mṣavaşcen*** feʿilātün ṣavaşdan elif **[NP71b]** 1 ḥaẕf olunur ***kidürdaḫı*** mefāʿilün cengiñ kāfıdur ki ḥareke virilmişdür[7] 2 ***piriḫāş*** feʿilāt ke-ẕālik rā daḫı müteḥarrik olmuşdur beyt 3 **Oḳı dürüş gice gündüz ṣıġırlayın olma * Biḫᵛān bigüş şeb u rūz hemçü gāv mebāş** 4 *biḫᵛan*da bā ḥarf-i teʾkīd *ḫᵛān* żamme-i mechūle-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve elif ṣabit 5 ve nūn ile Fārsī fiʿl-i lāzım-ı emrdür mużāriʿi ḫandū ve maṣdarı ḫᵛānīden gelür 6 müteʿaddīsi yā ziyādesiyle ḫᵛānānīden bunda Türkçe oḳı dimekdür ʿArabca 7 kesr-i hemze ile ıḳrāʾ dinür *bigüş bāʾ* teʾkīd *güş* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı 8 vāv ve şīn-ı muʿceme ile güşed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür maṣdarı 9 güşīdendür ki Türkçe dürüş ve çalış ʿArabca bi-kesri'l-hemze isʿa

[1] bozuşmak NO : bozuşmanuñ NP
[2] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[3] Türkçe NP : NO -
[4] feṯḥ-i NP : NO -
[5] muvaḥḥade NO : NP -
[6] ḥareke NP : NO -
[7] virilmişdür NO : NP -

dinür 10 *şeb* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe gice ʿArabīde leyl 11 dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *rūz* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle 12 Fārsīdür Türkçe gündüzdür ʿArabīde nehār ve yevm dirler *hemçü*de *hem* feṯḥ-i hā-yı hevvez ile 13 bunda ʿinde'l-baʿż ḥarf-i teşbīh ve *çü* żamm-ı cīm-i ʿacemī ve vāv-ı resmī bunda yine 14 ḥarf-i teşbīh pes lafżınıñ müterādifin teʾkīd ifāde yāḫud hem edāt-ı 15 teʾkīd ola ḥāṣılı [NO76a] hemçü Türkçe gibi dimekdür ḳuḥ Türkīsi leyindür kāf gibi 16 *gāv* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve baʿde'l-elif[1] ve vāv ile Fārsīdür Türkçe ṣıġır maʿnāsına ism-i 17 cinsdür ʿArabīde[2] baḳar dinür *mebāş* mīm-i meftūḥa ḥarf-i nehy *bāş* bā-yı **[NP72a]** 1 ʿarabīyle bāşed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe ol dimekdür evveline mīm-i nāhiyye 2 gelmekle olma dimek olur ʿArabīde lā-tekün dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***oḳıdürüş*** 3 mefāʿilün oḳınuñ vāvı sāḳıṭdur ***gicegündüz*** feʿilātün giceden yā ve hā 4 sāḳıṭlardur[3] ve gündüzden vāv ***ṣıġırlayın*** mefāʿilün ***olıma*** feʿilāt olmadan 5 vāv gidüp lāma ḥareke gelmişdür ***biḫʷānbigū*** mefāʿilün biḫʷāndan vāv elif 6 maḥẕūflardur ***ṣṣebrū*** feʿilātün şīn-ı evvel ki bigūş şīnīdür 7 ḥareke virilmişdür ***zhemçügā*** mefāʿilün zā müteḥarrik vāv hemçü maḥẕūfdur 8 ***vmebāş*** feʿilāt beyt[4] **Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilāt *** 9 **Seniñle olaydum kāşki bā-tu būdem kāş** *bā-tū* bā-yı ʿarabīyle edāt-ı 10 maʿnīdür *tu* żamm-ı tā-yı ḳaraşet ve vāv-ı viḳāye[5] 7 ile Fārsī żamīr-i muḫaṭabdur 11 Türkçe sen ʿArabīde daḫı tādur ki aḥvāl-i aʿrab ile bilinür *būdem* żamm-ı 12 bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı vāv feṯḥ-i dāl-i mühmele ve mīm-i mütekellim ḥikāye ḥāl-i māżī 13 ifāde ider idim dimekdür lākin bunda kāş lafẓına muḳārenet ile maḳām-ı 14 istimrārda müstaʿmeldür şey maṭlūb-ı maḥẕūfdur taḳdīr-i kelām kāş bā-tū 15 bāşed [NO76b] būdem dimekdür li-ecli'l-ḳāfiye edāt-ı temennī ki lafẓ-ı kāşdur 16 teʾḫīr olunmuşdur ve kāş kāşkiden muraḫḫamdur ʿinde'l-baʿż her biri müstaʿmel luġatdür[6] 17 luġatde Türkçe n'olaydı ve kāşki yāsını hāya naḳl ile kāşkim ve elifsiz keşke **[NP72b]** 1 dinür ʿArabīde feṯḥ-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve tā-yı ḳaraşet ile leyte maʿnāsına 2 taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***seniñleo*** mefāʿilün hā sāḳıṭdur ***laydumkaş*** feʿilātün 3 oladan hā sāḳıṭdur ve idimden elif ḥaẕf olunup kesresi 4 yāya virilmişdür ***kibātubū*** mefāʿilün ***demikāş*** feʿilāt dem mīmi müteḥarrik oḳunur 5 **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Münḳārribi'l-Maḳṣūr** bu ḳıṭʿa maḳṣūr olıcı müteḳārib 6 baḥrındadur ki fi'l-aṣl

[1] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[2] ʿArabīde NP : Arabca NO
[3] sāḳıṭlardur NP : sāḳıṭdur NO
[4] beyt NP : NO -
[5] vāv-ı viḳāye NP : vāv NO
[6] luġatdür NP : NO -

her mışrāʿı dört kerre feʿūlündür dördüncü feʿūlüne 7 ḳaṣr dāḫil olunmaġıla feʿūl olmuşdur beyt **Zeġan çaylaḳ oldı ḳartal dāl *** 8 **Kebūter gögercin ḳanat perr ü bāl** *zeġan* zā-yı ʿarabī ve ġayn-ı muʿcemenüñ fetḥalarıyla 9 ve nūn-ı sākine ile Fārsīdür Türkçe bu diyārlarda çaylaḳ didükleri ciger[1] ḳapıcı 10 ḳuşdur ki ḳuḫ Türkīsi devlengeçdür ʿArabīde kesr-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ve elif ve tā-i 11 vaḥdet ile ḥıdat dinür Munir Şeref-nāmesinde birisine erkek ve birisine 12 dişi olur dimiş ve baʿżılar altı ay erkek ve altı ay dişi olur 13 dimişler Mīr Muḥammed Naḳşībendī Neyher ü Gül nām teʾlīfinde Monla Aḥmed Altun nām kimesneniñ 14 hicvinde dinilen beyt ile iştihād ider [NO77a] beyt Aḥmed Altun gibi şelʿi 15 ve kisi turast çün ḳılvayıcı ki şeş meh maʿde ve şeş meh mer est 6 *ḳālivāc* fetḥ-i ḳāf ile ve kesr-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ve elif ve cīm ile murādif-i 17 zeġāndur yaʿnī çaylaḳ ḳāf yerine ġayn-ı muʿceme ile ġālivāc ve ḫā-yı **[NP73a]** 1 muʿceme ile ḫālivāc ve yāsız ḫālvāc da luġatdür vāv ḥarf-i ibtidā dāl-i 2 mühmele ve elif ve lām ile bunda Fārsīdür Türkçe ḳartal dinilen ḳuşdur 3 ʿArabīde fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i mīm ve tā-yı vaḥdet ile raḥm 4 dinür enūk daḫı dirler[2] *kebūter* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve żamm-ı bā-yı ʿarabī ve fetḥ-i yā-yı 5 ḳaraşet ve rā-yı mühmele ile Türkçe gögercin didikleri ḳuşdur ʿArabīde fetḥ-i 6 ḥā-yı ḥuṭṭī ve mīm ve baʿde'l-elif mīm-i meftūḥa ve tā-yı vaḥdet ile ḥamāme dinür 7 *perr* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve rā-yı meftūḥa-yı muḫaffefe-yi mühmele ile Fārsīdür lākin żarūret-i vezn içün 8 müşeddede oḳunur bunda Türkçe ḳanat yaʿnī ḳuş ḳanadıdur ʿArabca fetḥ-i cīm 9 ve nūn ve elif ve ḥā-yı ḥuṭṭī ile cenāḥ dinür ẕikr-i küll irāde-i cüz ṭarīḳıyla 10 mecāz-ı mürseldür bir nevʿdür ḳanadıñ bölükleriniñ[3] her birine perr dirler[4] 11 ʿArabīde kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i şīn-ı muʿceme[5] ve tā-yı vaḥdet ile 12 rīşe dinür bütününe rīş dirler *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *bāl* bā-yı ʿarabī 13 ve elif ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe yine ḳanat ki murādifi perr olur 14 taḳṭīʿü'l-beyt ***zeġançay*** [NO77b] feʿūlün ***laġoldı***[6] feʿūlün oldınıñ elifi ıskāṭ 15 ve ḥarekesini[7] mā-ḳabline naḳl ve vāvını daḫı ḥaẕf iderler ***vüḳartā*** feʿūlün 16 vāv müteḥarrik oḳunur ***ldāl*** feʿūlün lām-ı evvel daḫı müteḥarrik oḳunur ***kebūter*** 17 feʿūlün ***gögercin*** feʿūlün ***ḳanatper*** feʿūlün ***rübāl*** feʿūlün rānıñ tekrārı şeddeden **[NP73b]** 1 ḥāṣıldur beyt **Sitāre vü aḫter digil yılduza *Di pervīne Ülker yeñi ay hilāl** 2 *sitāre*

[1] ciger NO : NP -
[2] enūk daḫı dirler NP : NO -
[3] bölükleriniñ NP : yañlarınıñ NO
[4] dirler NP : NO -
[5] muʿceme NO : NP -
[6] *laġoldı* NP : *laḳoldı* NO
[7] ḥarekesini NP : NO -

kesr-i sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ve elif ve rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle 3 Fārsīdür bunda Türkçe yıldız ki gök yüzüniñ zīnetidür ʿArabīde[1] 4 feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı cīm ve mīm ile necm dinür vāv ḥarf-i ʿaṭf *aḫter* 5 feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 6 bunda murādifi sitāre yaʿnī yıldız *pervīn* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele 7 ve kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür Türkçe Ülker didikleri 8 yıldızdur ʿArabīde żamm-ı s̱ā-yı müs̱elles̱e ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve bā-yı müşeddede-i meftūḥa 9 ve elif ile s̱üreyyā dinür *hilāl* kesr-i hā-yı hevvez ve lām ve elif ve yine lām ile ʿArabīdür 10 cirm-i ḳameriñ ibtidāsından üçünci giceligine degin hilāl dinür nitekim 11 żamm-ı[2] ġayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i rā-yı mühmele-i müşeddede ve tā-yı merbūṭa ile ġurre dinür Fārsīde 12 daḫı müstaʿmeldür lākin fi'l-aṣl Fārsīde meh-i nev[3] dinür nitekim beyān ider 13 taḳṭīʿü'l-beyt ***sitāre*** feʿūlün ***vüaḫter*** feʿūlün [NO78a] ***digilyıl*** feʿūlün digilden yā sāḳıṭdur 14 ***duza*** feʿūl zānıñ feṭḥasıñ işbāʿ ile bir elif ḥāṣıl olur ve hā cehr15 ile iḫfā beyninde telaffuẓ olunmaḳ görinür fefhem ***dipervī*** feʿūlün diden 16 yā sāḳıṭdur ***neülker*** feʿūlün neden hā ve Ülkerden vāv sāḳıṭlardur ***yeñiay*** 17 feʿūlün ay ḳaṣr ile oḳunur ***hilāl*** feʿūlün beyt **Hilāle meh-i nev dinür Pārisī *** **[NP74a]** 1 **Şaman uġrusı Kehkeşān aba şāl** *meh-i nev* vaṣf-ı terkībīdür 2 *meh* feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı[4] hā-yı aṣliyye ile[5] yāḫud kesr-i hā-yı iżāfiyye[6] ile ʿalāmet-i 3 iżāfetdür Fārsīdür ki māhdan muḫaffefdür Türkçe ay neve[7] iżāfeti ṣıfatıñ 4 mevṣūfına iżāfeti ḳabīlindendür *nev* feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür 5 ki Türkçe yeñi ʿArabīde feṭḥ-i cīm ve kesr-i dāl-i mühmele ile[8] cedīd dinür pes hilāle Fārsīde meh-i nev dinür 6 *kehkeşān* vaṣf-ı terkībīdür *keh* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür 7 Türkçe ṣaman ki beyān olundı *keş* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve şīn-ı muʿceme ile keşendeden 8 murāḥḥamdur ki keşed mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür pes kehkeşiñ aṣlı 9 küşende olup vaṣfiyyetden ismiyyete naḳl içün mużāfun ileyhi ki 10 kehdür mużāf üzerine yaʿnī keşende üzerine taḳdīm idüp 11 nūn ve dāl ve hā-yı ḥaẕf ve āḫırına mübālaġa ittiṣāfa delālet içün[9] bir elif ve nūn teʾkīd 12 getürüp kehkeşān didiler Türkçe[10]

---

[1] ʿArabīde NP : Arabca NO
[2] żamm NO : NP -
[3] meh-i nev NO : NP meh
[4] sükūn NP : kesr NO
[5] ile NO : NP -
[6] kesr-i hā-yı iżāfiyye NP : NO -
[7] neve NP : NO nev
[8] feṭḥ-i cīm ve kesr-i dāl-i mühmele ile NO : NP -
[9] delālet içün NO : NP -
[10] Türkçe NO : NP -

ṣaman uġrusı didikleridür ki [NO78b] gök 13 yüzünde ṣāf gicelerde[1] ufacıḳ yıldızlarıñ ictimāʿında yol gibi görünür 14 bir beyażlıḳdur Türkīde ḥacılar yolı daḫı dirler[2] ʿArabīsi feṯḥ-i mīm ve cīm ve rā-yı mühmele-i 15 müşeddede ile mecerre dinür[3] ve künyesi[4] ümmü'n-nücūmdur *ṣāl* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif 16 ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe aba didikleri ki şeyʿdür ki fuḳarā giyerler ʿArabīde 17 ʿayn-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ve elif-i memdūde ile ʿabā dinür taḳṭīʿü'l-beyt **[NP74b]** 1 ***hilāle*** feʿūlün ***mehinev*** feʿūlün yā hānıñ kesresinden münşeʿabdur ***dinürpā*** 2 feʿūlün dinürden yā ve vāv sāḳıṭlardur[5] ***risī*** feʿūl yā müşeddede oḳunmaḳ 3 gerekdür ***ṣamanuġ*** feʿūlün uġrudan elif ve vāv sāḳıṭlardur żamme-yi elif 4 nūna naḳl olunmuşdur ***rusıkeh*** feʿūlün uġrı yāsı maḥẕūfdur ***keşāna*** feʿūlün ***baṣāl*** feʿūlün[6] abadan hemze ḥaẕf ve elif ilerüde ḳalup 5 hā sāḳıṭ olmuşdur beyt **Arıya di zenbūr u kendü ḳovan * 6 Şükūfe çiçek engübīn oldı bal**

zenbūr feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı 7 nūn ve żamm-ı bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe muṭlaḳ 8 arı didikleri ḥayvāndur gerek bal yapar gerek bal yapmaz ʿArabīde 9 żamm-ı rā ile zenbūr ve feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve lām ile naḥl ve feṯḥ-i 11 dāl-i mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve rā-yı mühmele ile dabr dirler teẕkīr ü teʾnīṯleri 12 müsāvīdür erkegine ʿArabīde feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve żamm-ı 13 sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv [NO79a] ve bā-yı muvaḥḥade ile yaʿsüvb dirler *kendü* feṯḥ-i kāf-ı 14 ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve vāv-ı aṣliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe[7] 15 ḳovan didikleri nesne ki[8] arı balı anıñ içinde yapar ʿArabīsi feṯḥ-i ḫā-yı 16 muʿceme ve kesr-i lām ve yā-yı müşeddede ve tā-yı vaḥdet ile ḫalliyedür *şükūfe* żamm-ı 17 şīn-ı muʿceme ve kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ[9] ve hā-yı **[NP75a]** 1 resmīyle Fārsīdür Türkçe muṭlaḳ çiçek gerek aġaçda açılsun 2 ve gerek sāʾir-i nebātātda[10] ʿArabīde feteḥāt-ı ṣelāṣe ile ve tā-yı vaḥdet ile zehre 3 dinür *engübīn* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i 4 taḥtānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür Türkçe bal ki[11] arı[12]

---

[1] gicelerde NO : NP -
[2] dirler NP : dinür NO
[3] mücerre dinür NO : mücerredür NP
[4] ve künyesi NP : NO -
[5] sāḳıṭlardur NO : NP sāḳıṭdur
[6] feʿūlün NP : NO -
[7] Türkçe NO : NP -
[8] ki NO : NP -
[9] feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ NO : NP -
[10] sāʾir-i nebātātda NO : NP -
[11] ki NO : NP -
[12] arı NO : NP -

yapar 5 ʿArabīsi fetḥateyn-i ʿayn ve sīn-i mühmeleteyn[1] ve lām ile ʿaseldür taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***arıya*** feʿūlün ***dizenbū*** feʿūlün diden yā sāḳıṭdur ***rukendü*** feʿūlün 7 rā-yı zenbūr müteḥarrik ve vāv-ı ibtidā'iyye sāḳıṭdur ***ḳovan*** feʿūl 8 ***şükūfe*** feʿūlün ***çiçeken*** feʿūlün ***gübīnol*** feʿūlün oldıdan elif 9 ve vāv sāḳıṭlardur ***dıbal*** feʿūl dıdan yā sāḳıṭdur[2] beyt 10 **Bölük ṣaç örüli vü ṣarḳuġ beñ * Di gīsū vü mürġūl ü ferḥāl ü ḥāl** *ṣaç*dan ṣoñra vāv-ı fārıḳī żarūret-i vezn içün ḥaẕf olunmuşdur ki 11 örüli ṣaç bölükden üzerine farḳ olunup ve örili 12 ṣaç dimek olur vāv-ı mektūbī fārıḳī ve müteḥarrik ve ṣarḳuḳ 13 ṣaç[3] dimekdür bu maḥalde daḫı bir vāv-ı [NO79b] ibtidā'iyye muḳadderdür mıṣrāʿ-ı s̱ānī[4] 14 leff ü neşr-i müretteb vāḳıʿ olmuşdur *gīsū* kesr-i[5] kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı 15 sīn-i mühmele ve vāv ile Fārsīdür Türkçe meşhūrı zülf ki Fārsīden 17 menḳūldür yaʿnī maḥbūblarıñ yüziniñ iki ṭarafına ṣalındırdıḳları **[NP75b]** 1 ṣaçdur ki örülmemiş ola ʿArabca ẕāl-i muʿceme ve vāvıñ fetḥalarıyla ve baʿde'l-elif 2 bā-yı müfrede ile ẕüvābe dirler *mürġūl* żamm-ı mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı ġayn-ı 3 muʿceme ve sükūn-ı vāv ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe örülmüş ṣaç ʿArabca 4 fetḥ-i ṣād-yı muʿceme ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ile żafīre dinür ḳıvırcıḳ ṣaç maʿnāsına 5 daḫı gelür ʿArabīde fetḥ-i cīm ve sükūn-ı ʿayn ve dāl-i mühmeleteyn[6] ile caʿd dinür 6 *ferḥāl* fetḥ-i fā ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ḥā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif[7] ve lām ile 7 Fārsīdür lām yerine rā-yı mühmele ile daḫı luġatdür Türkçe ṣarḳuġ ṣaç yaʿnī örülmemüş ola 8 ʿArabīde sīn-i mühmele ve ve bā-yı ʿarabiyye fetḥalarıyla sebṭ dinür *ḫāl* ḫā-yı muʿceme 9 ve baʿde'l-elif[8] lām ile Fārsīdür vāvlar ʿāṭıfīdür her biri musallaṭ olduġı lafẓı 10 farḳ ider yaʿnī bölük ṣaça gīsū di[9] ve örülü ṣaça merġūl di[10] ṣarḳuḳ[11] 11 ṣaça ferḫāl di beñe ḥāl di dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***bölükṣa*** feʿūlün 12 bölükden vāv sāḳıṭdur ***çörüli*** feʿūlün öriliden elif ve vāv maḥẕūflardur 13 ***vüṣarḳu*** feʿūlün ***ġıbeñ*** feʿūl bānıñ fetḥasıñ[12] işbāʿdan gūyā [NO80a] 14 bir yā ḥāṣıldur ***digīsū*** feʿūlün diden yā sāḳıṭdur ***vümürġū*** feʿūlün ***lüferḥā*** 15 feʿūlün ***lüḫāl*** feʿūl iki vāv sāḳıṭdur beyt **Di oġlancıġa kūdek ü king kirez *** 16 **Cüvāndur yigit pür oġul**

---

[1] mühmeleteyn NO : NP -
[2] sāḳıṭdur NO : sāḳıṭlardur NP
[3] ṣaç NP : NO -
[4] mıṣrāʿ-ı s̱ānī NP : NO mıṣrāʿ-ı evvel
[5] kesr-i NO : NP -
[6] mühmeleteyn NO : mühmele NP
[7] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[8] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[9] di NP : NO -
[10] di np : dir NO
[11] ṣarḳuḳ NP : ṣarḳuġ NO
[12] fetḥasıñ NP : fetḥası NO

pīre zāl *kūdek* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i dāl-i 17 mühmele ve kāf-ı ʿacemīyle[1] Fārsīdür Türkçe oġlancıḳ ʿArabīde feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve kesr-i bā-yı ʿarabī ve yā-yı müşeddede ile[2] ṣabī dinür *king* [NP76a] 1 kesr-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür 2 Türkçe gürüz dirler ki çocuḳluḳdan ḳurtulmuş bülūġa gelmiş oġlan dimekdür 3 ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı mīm ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve dāl-i mühmele ile emred dinür fetā gibi 4 *cüvān* żamm-ı cīm-i ʿarabī ve feṯḥ-i vāv ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe 5 yigit dirler ṣaḳalı görünmüş yaʿnī ṭerāş kimesne ʿArabca feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ 6 ve tā-yı ḳaraşet ve yā-yı ḥuṭṭī ile fetā dinür *pür* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı vāv 7 ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe oġul ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı bā-yı müfrede-i 8 taḥtānī ve nūn ile ibn dirler[3] *pīre* pīre di taḳdīrindedür yaʿnī 9 pīr kimesneye zāl di[4] dimekdür *pīr* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile 10 Fārsīdür lākin bunda şöhretine binā'en Türkī maḳāmından ẕikr olunmuşdur 11 taḳṭīʿü'l-beyt ***dioġlan*** feʿūlün diden yā ve oġlandan vāv maḥẕūflardur 12 ***cıġakū*** feʿūlün ***degükin*** feʿūlün ***kigürüz*** feʿūl ***cüvāndur*** feʿūlün elif sāḳıṭdur 13 ***yigitpü*** feʿūlün yigitden yā-yı sānī düşer ***roġulpī*** feʿūlün pürüñ rāsı müteḥarrik oḳunur[5] ***rezāl*** [NO80b] feʿūl pīre lafẓından olan hā sāḳıṭdur 14 beyt **Süḫandārem ez-dür bih ez-men sitān * Sözüm var eyü incüden benden al** 15 *süḫandārem* vaṣf-ı terkībīdür *süḫan* żamm-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme 16 ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür Türkçe söz ʿArabīde kelām dinür[6] *dār* dāl-i 17 mühmele ve elif ve rā-yı mühmele ile dārendeden muraḥḥamdur Türkçe ṭutıcı yaʿnī bilici [NO76b] 1 mīm-i żamīr-i mütekellim-i vaḥde fi'l-aṣl dārende-i süḫānemdür söz ṭutıcı ve biliciyem dimek 2 olur *ez* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı zā-yı muʿceme[7] ile Fārsī[8] Türkçe den ʿArabīde min gibi 3 *dürr* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe incü didikleri nesne ki 4 ṣadefden çıḳar ʿArabīde lü'lü' dirler *bih* kesr-i bā-yı ʿarabī ve hā-yı aṣliyye ile 5 Fārsīdür bunda Türkçe yig dimekdür ʿArabīde feṯḥ-i hemze ile evlā dinür *ez* 6 feṯḥ-i hemze ile Fārsī bi-maʿnā min *men* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür 7 bunda Türkçe ben dimek kişi kendüye işāret ider ʿArabīde feṯḥ-i hemze 8 ve nūn ve elif ile ene dinür *sitān* kesr-i sīn-i mühmele

[1] ʿacemīyle NP : ʿacemī ile NP
[2] feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve kesr-i bā-yı ʿArabī ve yā-yı müşeddede ile NO : NP -
[3] dirler NO : dinür NP
[4] di NO : NP -
[5] pürüñ rāsı müteḥarrik oḳunur NO : NP -
[6] dinür NP : NO -
[7] muʿceme NO : NP ʿArabī
[8] Fārsī NP : NO -

ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet 9 ve elif ve nūn ile Fārsī fiʿl-i emrdür Türkçe al dimekdür ʿArabīde żamm-ı ḫā-yı 10 muʿceme ve zāl-i ʿarabīyle ḫūz dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***süḫandā*** feʿūlün ***remezdür*** feʿūlün 11 ezden hemze gidüp fetḥası mīme virilür ***bihezmen*** feʿūlün yine hemze 12 sāḳıṭdur ***sitān*** feʿūl ezlereden elifler sāḳıṭdur ***sözümvar*** feʿūlün 13 sözden vāv ve ve vardan elif düşer ***eyüin*** [NO81a] feʿūlün ***cüdenben*** 14 feʿūlün ***denal*** feʿūl alıñ meddi ḥaẕf mā-ḳabli meftūḥ oḳunur beyt 15 **Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl * Gidiser cemāl ü ḳalısar kemāl** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ 16 ***gidiser*** feʿūlün ***cemāl*** feʿūlün vāv sāḳıṭdur[1] ***ḳalısar*** feʿūlün ***kemāl*** feʿūl **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Mużāriʿi'l-** 17 **Aḫrebi'l-Mekfūfi'l-Maḳṣūr** bu baḥr-ı mużāriʿ fi'l-aṣl her mışraʿı mefāʿīlün **[NP77a]** 1 fāʿilātün mefāʿīlün feʿilātün[2] dür evvelki mefāʿīlüne ḫarb dāḫil olup 2 mefʿūl olmuşdur ikinci mefāʿīlüne keff dāḫil olup mefāʿīl ve evvelki 3 fāʿilātün āḫırına keff dāḫil olup żamm-ı tā ile fāʿilāt olmuşdur 4 ve ikinci fāʿilātün āḫırına ḳaṣr dāḫil olmaġıla sükūn-ı tā ile fāʿilāt 5 olmuşdur beyt **Dirler süciye bāde vü mül hem piyāle cām * Ḳırnaḳ kenīzek ü ḳula di bende hem ġulām** 6 *bāde* bā-yı müfrede-i taḥtānī ve elif ve dāl-i mühmeleniñ fetḥası[3] ve āḫırında 7 hā-yı viḳāye ile kesr-i dāl sākin oḳunmaḳ iḫtimāliyle yel maʿnāsına olan bād lafẓına 8 iltibās lāzım gelmegile kelime Fārsīdür bunda Türkçe żamm-ı sīn ile süci dinür ʿArabīde 9 taʿrīb olunup zāl-i muʿceme ve ḫā yerine ḳāf ile yezuḳ dirler şol tāze 10 üzüm şuyıdur ki adını mertebe ṭabḫ olunmuş ola mā-dām ki ṭatlu ola sekri 11 ḥaram ḳabīlindendür vāv-ı ʿāṭıfa bunda mażmūm oḳunur *mül* żamm-ı mīm ve sükūn-ı 12 lām ile Fārsīdür bunda murādif-i bādedür yaʿnī süci *hem* bunda Türkī 13 ādāt-ı faşldur *piyāle* kesr-i [NO81b] bā-yı ʿacemī ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif lām-ı meftūḥa 14 ve hā-yı viḳāye ile Fārsīdür Türkçe żamm-ı hemze ile üsküre dinür billūrdan ve ġayrıdan 15 iderler ancaḳ bāde içmege āletdür żurafā-yı ʿayyāşān ḳupa taʿbīr itdikleridür 16 ʿArabīde fetḥateyn-i ḳāf ve dāl-i mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı ḥuṭṭī ile ḳadeḥ dinilen de 17 dāḫildür nāẓım-ı merḥūm bunda piyāleyi şöhretine binā'en Türkī menzilesine tenzīl itmişdür **[NP77b]** 1 *cām* murādif-i piyāledür yaʿnī cām da Türkīde[4] üsküre didikleridür *kenīzek* 2 feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve ʿinde'l-baʿż ʿacemī ve kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i[5] zā-yı ʿarabīyle 3 ve kāf-ı taşgīr ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳırnaḳdur ki ʿArabīde hemze ve mīmiñ 4 fetḥalarıyla eme dinür ve ʿinde'l-baʿż muṭlaḳ dişi hiẓmetgāra dinür gerek 5 memlūk ve

[1] vāv sāḳıṭdur NO : NP -
[2] feʿilātün NP : NO -
[3] fetḥası NP : fetḥasıyla NO
[4] Türkīde NP : Türkī NO
[5] feṯḥ NO : NP -

ġayr-ı memlūk ki ʿArabīde cāriye dinür *vāv* ḥarf-i ibtidā 6 *bende* hā-yı taḥṣīṣ ile dāliñ fetḥasıñ ḥaẕf[1] içündür bendeden müştaḳ 7 dur ki *bende* fetḥ-i bā-yı müfrede ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe 8 baġ yaʿnī bir şeyʾi baġladıḳları baġ āḫırında dāle fetḥa ḥareke virüp baġlu 9 maʿnāsına vaṣf ḳıldılar buna[2] iştiḳāḳ ehl-i meʿānī didiler[3] pes maʿnāsı 10 baġlu dimek olur gerek memlūk olmaḳ ḥasebiyle ıżṭırārī baġlu olsun 11 gerek yanaşmaḳ ḥasebiyle lākin eşher maʿnāsı memlūkde müstaʿmeldür ḫāṣılı [NO82a] 12 Türkçe ḳul dinür ki erkek de müstaʿmeldür ʿArabīde fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ile ʿabd 13 dinür fetḥ-i[4] ġayn-ı muʿceme ile[5] ġulām da dirler nitekim nāẓım-ı merḥūm buyurmuşdur lākin 14 bu maʿnāya ancaḳ Fārsīde müstaʿmeldür ʿArabīde meblaġ-i ricāle vāṣıl erkege 15 dirler gerek rıḳ gerek ḫürr yaʿnī köle de istiʿmāli ve[6] belki rıḳda yaʿnī kölede istiʿmāli ḳalīldür 16 ve ʿinde'l-fuḳahā erkek kimesne tā on ṭoḳuz yaşına varınca ġulām andan ṣoñra 17 otuz dört yaşına varınca şāb baʿdehū elli bire varınca kehl fetḥ-i **[NP78a]** 1 kāf ile baʿdehū şeyḫ dirler ve ʿinde'l-baʿż 2 bülūġa degin ġulām baʿdehū şāb ve fetā ve baʿdehū şeyḫ dinür ke-ẕā fī'l-Bezzāzīye taḳṭīʿü'l-beyt ***dirlersü*** 3 mefʿūlü dirlerden[7] yā maḫẕūfdur ***ciyebāde*** fāʿilāt ciyeden ve bādeden 4 hālar düşer ***vümülhempi*** mefāʿīl[ün] ***yālecām*** fāʿilāt piyāleden żamīr gider 5 ***ḳırnaḳke*** mefʿūlü ***nīzeküḳu*** fāʿilāt kāfıñ żammesin işbāʿıla vāv ḥāṣıl 6 olur *vāv-ı* ibtidāʾiyye ve ḳula vāvı sāḳıṭlardur ***ladibende*** mefāʿīlün leden ve bende 7 den hālar giderler[8] ***hemġulām*** fāʿilāt beyt **Güncüşk serçe şırça daḫı āb-gīnedür *** 8 **Sürçe ṭayīne yaʿnī bilaġzed ḫaber peyām** *güncüşk* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve ʿarabī ile daḫı lüġatdür 9 ke-ẕā fī't-Tuḥfe ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i 10 kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe serçe didikleri ḳuşcaġız ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve fā-yı 11 saʿfaṣıñ żammeleriyle uṣfūr [NO82b] dinür *āb-gīne* āb ile gīneden mürekkebdür *āb* 12 ṣu yaḫud leṭāfet maʿnāsına ola gīneden elif-i memdūde ve kesr-i kāf-ı 13 ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve nūn ile tıḳmaḳ ve ṭoldurmaḳ maʿnāsına olan āgīn 14 lafẓından muḫaffefdür ġamgīn ve nemgīn lafẓlarında olduġı gibi hā-yı resmī ḫarf-i 15 taḥṣīṣdür pes Türkçe ṣırça didikleri[9] şey ki andan şīşe yapup ekşer 16 içine ṣu

[1] ḫaẕf NP : NO ḫıfẓ
[2] buna NP : bu NO
[3] didiler NP : dirler NO
[4] fetḫ NO : żamm NP
[5] ile NP : NO -
[6] ve NP :NO -
[7] dirlerden NO : dirden NP
[8] giderler NP : gider NO
[9] didikleri NP: dinilen NO

ḳorlar[1] yāḫud leṭāfetden kināye ola nitekim Türkīde daḫı bu miṣillü 17 şeyde ṣulı ve Fārsīde ābdār dirler ṭayīne lafẓı serçeniñ ḳuḥ [NP78b] 1 Türkīsidür ʿaṭf-ı tefsīri ḳabīlindendür *bilaġzed* bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ḥarf-i 2 teʾkīd *leġazed* feṭḥ-i lām ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı dāl-i 3 mühmele ile Fārsī fiʿl-i mużāriʿdür Türkçe yaʿnī sürçe ayaġı sürçe ʿArabca zelaġ 4 dinür *peyām* beyān olundı Türkçe söz ʿArabca ḫaber dinür ḳuḥ Türkīsi żamme-yi ṣarīḥadur 5 hemze ve vāv-ı resmī ve yā-yı ḥuṭṭī ile evidür(?) nitekim Türkīde cāndan evi(?) virdik 6 dinür taḳṭīʿü'l-beyt[2] ***güncüşk*** mefʿūlü kāf müteḥarrik oḳunur ***serçeşırça*** fāʿilātü 7 cīmlerden żamīrler düşer ***daḫıābı*** mefāʿīlün āb iki elif ile ve bā ḥareke ile 8 oḳunur[3] ***gīnedür*** fāʿilātü gīneden hā gider ve dāliñ żammesi medd olur[4] 9 ***serçeṭa*** mefʿūlü ***yīneyaʿni*** fāʿilātü yineden hā ve yaʿnīden[5] yā-yı ṣānī sāḳıṭlardur[6] ***bilaġzedḫa*** 10 mefāʿilü ***berpeyām*** fāʿilātü beyt **Ber-benddür kümüldürük efsārdur yular *** 11 **Fitrāk terki zīn eger oldı ubān ligām** *ber-bend* vasf-ı terkībīdür ki 12 aṣlı bende-i berdür *baġ* [NO83a] kemā merre ānifen *ber* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe gögüs maʿnāsınadur ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele 14 ile ṣadr dinür pes vaṣfiyyetden ismiyyete naḳl içün mużāfun ileyhi taḳdīm 15 idüp anıñ gögsüne[7] bağladıḳları çatal nesneye ʿalem ḳılındılar Fārsīde sīne-16 bend daḫı dirler Türkçe żamm-ı kāf-ı ʿacemīyle gömüldürük dinür ʿArabīde lām ve bā-yı ʿArabīniñ 17 fetḥaları ve yine sükūn-ı bā-yı ʿarabīyle lebeb dinür *efsār* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı [NP79a] 1 fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve elif rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe yular ki 2 ḥayvānıñ başına geçürilen nesne ki Fārsīde ligām dirler nitekim gelür anıñ 3 ucuna bağladıḳları ipe efsār dirler ʿArabca kesr-i zā-yı hevvez ile zemām dinür *fitrāk* 4 kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı tā-yı ḳaraşet ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ile ve elif ve kāf-ı ʿarabīyle 5 Fārsīdür Türkçe terki ki bindikleri atın ṣağrısı üstüne ḳoyup iki ṭarafından 6 egere bağladıḳları yükdür ki ol bağa Fārsīde develere fitrāk dirler *zīn* 7 kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür Türkçe eger ki atıñ 8 üstüne urup binerler ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı

[1] ḳorlar NO : ḳoyarlar NP
[2] żamme-yi ṣarīḥadur hemze ve vāv-ı resmī ve yā-yı ḥuṭṭī ile evidür(?) nitekim Türkīde cāndan evi(?) virük dinür taḳṭīʿü'l-beyt NP : NO -
[3] - NO : gīneden hā gider ve dāliñ żammesi medd olur NP
[4] gīneden hā gider ve dāliñ żammesi medd olur NO : NP -
[5] yaʿnīden NO : NP -
[6] sāḳıṭlardur NO : metrūklerdür NP
[7] gögsüne NP : NO -

mühmele ve cīm ile 9 siric dinür ḳāʿide zā-yı muʿcemeden ṣoñra ḥurūf-ı ʿilletden[1] her ḳanḳı ḥarf vāḳıʿ olursa zānıñ 10 ḥarekesi elbette anuñ cinsinden olur gerek müfred olsun gerek mürekkeb olsun[2] 11 zīn ziʾā ve zū [NO83b] ve īn ez-ān ez o gibi faẕbıṭ *ligām* kesr-i lām ve feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve elif 12 ve mīm ile Fārsīdür Türkçe uyan başlıḳ dirler ʿArab taʿrīb idüp kāf 13 yerine cīm ile licām dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***berbend*** mefʿūlü dāl müteḥarrik gibi[3] oḳunur 14 ***dürgömüldü*** fāʿilātü ***rükefsār*** mefāʿīlü efsārdan elif gider ***duryular*** fāʿilātü 15 yulardan vāv sāḳıṭdur ***fitrāk*** mefʿūlü kāf müteḥarrik oḳunur ***terkizīne*** fāʿilātü 16 terkiden ve zīnden yālar giderler[4] ***geroldıu*** mefāʿīlü oldıdan elif ve vāv sāḳıṭdur 17 ***yānligām*** fāʿilātü yāndan elif sāḳıṭdur beyt **Kef-gir kepce tābe ṭıġan çölmege di dīk *** [NP79b] 1 **Cūşīd u puḫd ḳaynadı vü pişti çig ḫām** *kef-gīr* kef ile kīrden mürekkeb 2 vaṣf-ı terkībidür *kef* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür 3 Türkçe köpük ʿArabīde zā-yı ʿarabī ve bā-yı muvaḥḥade-i tatānī[5] feṭḥalarıyla zebad dinür ve żamm-ı 4 ṭā-yı ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ile tufāde dirler *gīr* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele 5 ile gīrendeden muraḥḥamdur Türkçe ṭutıcı dimekdür ismiyyete naḳl ile kef-kīr aşdan köpük alacaḳ 6 ālete ismi ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde[6] kesr-i mīm ile mıṭfī dinür Türkçe kepçe dimekle meşhūrdur egerçi 7 kepçe daḫı Fārsīdür ki kep bā ile kef gibidür zīrā bā ile fā beyninde tebādül vardur 8 lafẓ-ı *çe* feṭḥ-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı resmī ile edāt-ı taṣġīrdür Türkçe küçücek dimekdür çendān 9 bu mānāya münāsib degildür lākin[7] çe hā-yı aṣliyye ile [NO84a] çendden[8] muraḥḥam 10 olup çegende maʿnāsına olıcaḳ vaṣf-ı terkībī olup köpük ṭamladıcı 11 dimek olsa cāʾizdür el-ḥāṣıl bunda Türkī lafẓ olmaḳ üzre getürilmişdür 12 *tābe* feṭḥ-i tā-yı müṣennāṭ-ı fevḳānī ve elif ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bā yerine 13 vāv ile tāve daḫı dinür Türkīde[9] taḥrīf idüp ṭava dirler ḳuḥ Türkīsi kesr-i ṭā-yı 14 ḥuṭṭī ile ṭıġan ʿArabīde kesr-i mīm ile mıḳdale dinür *dik* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 15 yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile Fārsīdür Türkçe çömlek ki ṭopraḳdan yapılur ʿArabīde 16 kesr-i ḳāf ile ḳıded dirler *cūşīd* żamm-ı cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve kesr-i şīn-ı muʿceme 17 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[10] ve

[1] ḥurūf-ı ʿilletden NO : NP -
[2] olsun NO : NP -
[3] gibi NP : NO -
[4] giderler NP : NO -
[5] muvaḥḥade-i tatānī NO : muvaḥḥadeniñ NP
[6] ʿArabīde NO : NP -
[7] lākin NP : līkin NO
[8] çendden NO : çehendeden NP
[9] Türkīde NO : NP -
[10] ḥuṭṭī NO : NP -

dāl-i mühmele[1] ile cūşīden maṣdarından müştaḳ fiʿl-i māżīdür Türkçe [NP80a] 1 ḳaynadı ʿArabīde ʿġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile ġālā dinür *vāv* farıḳī 2 yāḫud ʿaṭıfī *puḫt* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānī-yi[2] ṭavīle ile 3 Fārsī fiʿl-i māżī-yi lāẕımdur Türkçe pişdi ʿArabīde fetḥatān-ı şelāşe ile ṭabḫ dinür ki bunda 4 lāzımdur *vāv* ke-ẕā *ḫām* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve elif ve mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe çig ki 5 muḳābili bişmemişdür ʿArabīde kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ile niyy dinür taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***kefkirü*** mefʿūlü rā mażmūm oḳunur ***kepcetābe*** fāʿilātü kepçeden ve tābeden hālar gider 7 ***ṭıġançölme*** mefāʿīlü çölmekden vāv düşer ***gedidīk*** fāʿilāt kiniñ fetḥası [NO84b] işbāʿ 8 ve diden yā ısḳāṭ olunur ***cūşīd*** mefʿūlü ***puḫdḳayna*** fāʿilātü ***dıvüpişti*** 9 mefāʿīlü dilerden yālar gidüp vāvıñ żammesi medd olunur ***çigüḫām*** fāʿilāt 10 çigiñ[3] kāfı müteḥarrik oḳunur beyt **Şemşīr ü ṭīġ di ḳılıca deşne ḫançere** 11 *** Keymuḫt şaġrı ḳına ġılāf ayd ü hem niyām** *şemşīr* fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı mīm ve kesr-i şīn-ı 12 muʿceme ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *tīġ* kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 13 ve sükūn-ı yā-yı müşennāt-ı taḥtānī[4] ve ġayn-ı muʿceme ile yine Fārsīdür ki ikisi de Türkçe ḳılıç ʿArabīde fetḥ-i 14 sīn-i mühmele ile seyf dinür *deşne* fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i nūn 15 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkīde ḫançer dinür cīm-i ʿacemīyle ʿArabīde[5] ḫançer dinür 16 Fārsīde daḫı istiʿmāl iderler *keymuḫt* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı 17 mīm ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve tā-yı ṭavīle ile Fārsīdür Türkçe ṣaġrı didikleridür ki [NP80b] 1 at ṣaġrısından yaparlar ʿArabīde daḫı naḳl bilā-ṭeġayyür ile keymuḫt dirler ke-ẕā 2 fi'l-Muḳaddime *ġılāf* kesr-i ġayn-ı muʿceme ve lām ve[6] elif ve fā-yı saʿfaṣ ile fi'l-aṣl 3 ʿArabīdür Fārsīde daḫı müstaʿmeldür Türkçe ḳın dinür ki ḳılıç ve ḫançer ve pıçaḳ 4 üstüne ẓarf yaparlar *ayd* lafẓı Türkīdür yaʿnī di ve söyle 5 dimekdür *vāv* ʿāṭıfī ʿarabī hem ʿāṭıfī Türkīdür *niyām* kesr-i nūn ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif 6 mīm ile Fārsīdür ki murādifi ġılāfdur yaʿnī [NO85a] bu da[7] ḳın dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt 7 ***şemşīrü*** mefʿūlü ***ṭīġdiḳı*** fāʿilātü şemşīriñ rāsı ve ḳılıcıñ ḳāfı mażmūm 8 oḳunurlar[8] ***lıcadeşne*** mefāʿīlü lıcadan hā işbāʿ ile elif oḳunur ve deşneden 9 hā düşer ***ḫançere*** fāʿilātü rānıñ fetḥası

[1] mühmele NO : NP -
[2] - NP : ve NO
[3] çigiñ NO : NP çig
[4] müşennāt-ı taḥtānī NO : NP -
[5] - NP : cīm-i ʿArabīyle NO
[6] ve NO : NP -
[7] bu da NO : bunda NP
[8] oḳunurlar NO : oḳunur NP

medd oḳunur[1] ***keymuḫt*** mefʿūlü tā maẓmūm oḳunur 10 ***ṣaġrıḳına*** fāʿilātü ṣaġrıdan yā ḳınadan hā düşerler ***ġılāfaydü*** mefāʿīlü aydu dan 11 elif gidüp fetḥası yāya virilmişdür[2] ***hemniyām*** fāʿilāt vāv-ı ʿaṭfī 12 sāḳıṭdur beyt **Ṭam bām u borc vām u kös em ü murād kām * Hem kāmdur edim daḫı** 13 **dirler (dimaġa) [ṭamaġa] kām** *bām* bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve elif ve mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe 14 ṭam yaʿnī yapunıñ üsdi gerek örtisi kiremid ile ola gerek ṭopraḳ 15 ile ʿArabca fetḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı ḳāf ve fā ile saḳf dinür ve ḳāf 16 yerine ṭā-yı ḥuṭṭī ve ḥā-yı mühmele ile satḫ dinür[3] vāvlar ibtidāʾiyye *vām* fetḥ-i vāv ve elif 17 ve mīm ile Fārsīdür fi'l-aṣl evveli elif-i memdūde ile evāndur līkin **[NP81a]** 1 terḫīm ile şāyiʿdür Türkçe borç yaʿnī kişiniñ virecegi ʿArabīde fetḥ-i 2 dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile deyn dinür *kös* żamm-ı kāf-ı ʿarabī 3 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ile gerek insān gerek ḥayvān dişileriniñ 4 ud yeri ʿArabīde fetḥ-i fā ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ferc dinür *kām* kāf-ı 5 ʿarabī ve elif ve mīm ile Fārsīdür eṣaḥḥ olan bunda Türkçe istek [NO85b] ve dilek 6 ʿArabīde żamm-ı mīm ile murād dinür[4] yaʿnī yürürken iki[5] ayaḳ arası ʿArabīde 7 fetḥ-i[6] ḫā-yı muʿceme ile ḥatve dinür[7] ve ṭamaḳ yaʿnī aġız içiniñ üstü ʿArabīde kesr-i ḥā-yı 8 ḥuṭṭī ile[8] ḥīk bu üç maʿnāya şāmildür ʿinde'l-baʿż ṭamaḳ maʿnāsına 9 olan kāf-ı ʿacemīyledür ve Şeyḫ Niʿmetullāh Teʿālā adım maʿnāsına 10 olan daḫı kāf-ı ʿacemīyle dimişdür[9] taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭambāmu*** mefʿūlü ṭāmdan elif 11 düşer ve mīm maẓmūm oḳunur ***borcvāmu*** fāʿilātü burcdan vāv gidüp 12 cīm ve mīm müteḥarrik oḳunurlar[10] ***kösemümu*** mefāʿīlü emden hemze gidüp mīmiñ 13 żammesi vāv ḥāṣıl olacaḳ ḳadar işbāʿ gerekdür ***rādıkām*** fāʿilāt rādıñ 14 dāli müteḥarrik oḳunur ***hemkām*** mefʿūlü mīm āḫır-ı müteḥarrik oḳunur ***duredimda*** fāʿilātü 15 ***ḫıdirlerṭa*** mefāʿīlü daḫıdan yā gider ***maġakām*** fāʿilātü ġadan hā düşer beyt 16 **İy dest-gīr dāmenet ez dest-key hilem * Ey el ṭutıcı etegin elden ḳaçan ḳoyam** 17 *iy* bi-kesr-i hemze[11] ile ḥarf-i nidādur[12] *dest-gīr* vaṣf-ı terkībīdür *dest* el kemā merre **[NP81b]** 1 *gīr* kesr-i kāf-ı ʿacemī ile ṭutıcı kemā merre ānifen Türkçe el ṭutıcı dimek olur sükūn-ı tā 2 iledür fetḥa ġalat-ı

[1] oḳunur NP : olunur NO
[2] fetḥası yāya virilmişdür NP : NO -
[3] dinür NP : NO -
[4] dinür NP : NO -
[5] iki NO : NP -
[6] fetḫ NO : kesr-i NP
[7] dinür NP : NO -
[8] ile NP : NO -
[9] dimişdür NO : dimiş NP
[10] oḳunurlar NO : oḳunur NP
[11] bi-kesr-i hemze NP : bi'l-kesr-i hemze NO
[12] nidādur NP : nidā NO

fāḥişdür ve rā daḫı sākin oḳunmaḳ gerek mużāf ẓann olunmaya 3 ʿArabīde żamm-ı mīm ile muʿīn maʿnāsına *dāmen* feṭḥ-i dāl mühmele ve elif ve feṭḥ-i mīm ve nūn ile 4 Fārsīdür Türkçe etek ḳaftan etegi ve ġayr[1] gibi ʿArabīde feṭḥ-i ẕāl-i muʿceme ile ẕeyl dinür 5 tā-yı ṭavīle ʿArabīdeki gibi żamīr-i ḫiṭābdur [NO86a] *ez* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı zā-yı hevvez[2] ile 6 bi-maʿnā min Türkçe den dinür dest el *key* feṭḥ-i kāf ve yā-yı ḫuṭṭī ile Fārsīdür 7 bunda Türkçe ḳaçan ʿArabīde mīm ve tānıñ feṭḥalarıyla metā dinür *hilem* kesr-i hā-yı 8 hevvez ve feṭḥ-i lām ve sükūn-ı mīm ile fiʿl-i mużāriʿ-i mütekellim-i vaḥdedür Türkçe ṣalıyorum ve ḳoyam 9 dimekdür ʿArabīde etrak bi-feṭḥi'l-hemze pes key hilem istifhām-ı inkārī-yi müteżammın 10 kelāmdur ḳaçan ḳoyam dimekdür[3] yaʿnī ḳoymam dimek olur[4] taḳṭīʿü'l-beyt ***iydest*** 11 mefʿūlü tā mażmūm oḳunmaḳ gerek ***gīrdāme*** fāʿilātü rā meksūr oḳunur 12 ***netezdest*** mefāʿīlü ezden hemze gidüp feṭḥası mā-ḳablinde tāya virilüp 13 tā yine mażmūm oḳunur ***keyhilem*** fāʿilātü lāmıñ feṭḥası medd olunur 14 ***eyelṭu*** mefʿūlü vāv gider ***tıcıete*** fāʿilātü tıcıdan yā-yı āḫır düşer 15 ve etde elif işbāʿ-yı feṭḥa ile oḳunmaḳ gerekdür ***gineldenḳa*** mefāʿīlü eldeniñ 16 hemzesi düşüp ḫarekesi mā-ḳabline virilür ***çanḳoyam*** fāʿilāt ḳaçandan 17 elif ve ḳoyamdan vāv giderler beyt **Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü [NP82a]** 1 **fāʿilāt * ʿİlm ögrenen kişi bulısardur yüce maḳām** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ[5] ***ʿilmögre*** 2 mefʿūlü ögreden elif ve vāv ṭarḥ olunup żamme mīme virilür ***nenkişibu*** 3 fāʿilātü budan vāv düşer ***lısarduryü*** mefāʿīlü yüden yā gider ***cemaḳām*** fāʿilāt 4 ceden hā sāḳıṭdur **El-Ḳıṭʿatü** [NO86b] **fī Baḥri'r-Recezi'l-Müşemmeni's-Sālim** *recez* rā-yı mühmele ve feṭḥ-i[6] 5 cīm-i ʿarabīniñ feṭḥaları[7] ve zā-yı hevvez ile ʿArabīdür luġatde[8] ʿillet yaʿnī maraż ve ḥadeş ki 6 ṣāḥibi meşgūl ider bu baḥra ʿilel çoḳ vāḳıʿ olduġuçün[9] ke ennehū kendi 7 ʿillet olmaġıla ʿarūżiyyīn buña recez tesmiye itdiler lākin bunda 8 bī ʿillet vāḳıʿ olmaġıla sālim ve her bir[10] beyti sekiz kerre müstefʿilün olmaġıla[11] 9 müşemmen[12] didiler beyt **Ḳarın şikem nāfe göbek beldür miyān ḳuşaḳ kemer *** 10 **Daḫı zenaḫ-dāndur eñek sīne gögüsdür daḫı ber** *şikem* kesr-i şīn-ı 11 muʿceme ve feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve mīm

[1] ġayr NP : ġayrı NO
[2] hevvez NO : ʿArabī NP
[3] dimekdür NO : NP -
[4] yaʿnī ḳoymam dimek olur NP : NO-
[5] taḳṭīʿü'l-mışrāʿ NP : taḳṭīʿü'l- beyt NO
[6] feṭḥ-i NP : NO -
[7] ʿArabīniñ feṭḥaları NO : ʿArabī NP
[8] luġatde NP : luġatdür NO
[9] olduġuçün NO : olduġundan NP
[10] bir NO : NP -
[11] olmaġıla NP : olmaġın NO
[12] müşemmen NO : müstefʿilün NP

ile Fārsīdür ki kesr-i hemze ve sükūn-ı şīn-ı 12 muʿceme ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[1] ve hā-yı 13 resmīyle işkembedür ki Türkīde daḫı şāyiʿdür terḫīm olunup 14 şikenb dirler ḥattā ḥadīṯ-i şerīfde[2] şikenb vāḳıʿdur Şifā-yı Ḳāżī-i 15 ʿIyāżda mesṭūrdur kāʿide-yi muḳarreredür ki bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānīden[3] 16 muḳaddem nūn-ı sākin[4] olsa nūnu mīme ibdāl iderler[5] ve bāyı ısḳāṭ iderler pes 17 imdi şikem[6] daḫı işkembeden muḫaffefdür ki keṯret-i istiʿmāl ile aṣıl dillerden [NP82b] 1 mehcūr olmuşdur ke-ẕālik li-ecli't-taḫfīf evvelinden hemze daḫı ḥaẕf idüp 2 şīna kesre ḥareke virdiler[7] şikem oldı Türkçe ḳarın ʿArabīde[8] feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade 3 ve sükūn-ı ṭā-yı mühmele ve nūn ile baṭn dirler [NO87a] insānıñ ve sā'ir ḥayvānlarıñ cümle[9] belinden aşağı 4 sındadur ve sā'ir ḥayvānātıñ da belinden yuḳarusındadur illā ḳanatlılarıñ 5 belinden yuḳarısındadur[10] gögsündedür[11] Türkçe aña[12] ḳursaḳ dirler ʿArabca feṯḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī[13] ve sükūn-ı vāv 6 ve feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve lām ve[14] hā ile ḥavṣala Fārsīde çepnedān dinür 7 lākin fi'l-aṣl baṭn ḥilāf-ı ẓahrdur ḳarın maʿnāsına istiʿmāl olunur 8 mecāzen yāḫud ıṣṭılāh ʿörf olunur zīrā fi'l-ḥaḳīḳā luġat-ı ʿArabīde 9 ḳarın maʿnāsına olan kāfiñ feṯḥi ile daḫı kesrile daḫı kesr-i rā ve sükūn-ı 10 rā ile keriş dinür[15] *nāfe* nūn ve elif ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve hā-yı resmī ile ve hāsız 11 Fārsīdür belki hā ile misk göbegine taḫṣīṣ ḳılınmışdur hāsız muṭlaḳ göbek 12 ḫāṣılı bunda Türkçe göbek ki ḳarnıñ üstünde bir maḥaldür veled baṭn-ı māderde ġıdāyı 13 andan ceẕb ider ʿArabīde żamm-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i rā-yı mühmele-yi müşeddede ve hā-yı vaḥdetle sürre dinür *miyān* kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe bel ki vücūduñ ortasıdur ʿArabca żamm-ı ṣād-ı mühmele ve lām ve bā-yı muvaḥḥade ile ṣulb dirler *kemer* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve mīmiñ feṯḥi ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 17 bunda Türkçe

[1] muvaḥḥade-i taḥtānī NP : muvaḥḥade-i taḥtīyye NO
[2] şerīfde NO : NP -
[3] taḥtānīden NP : taḥtānī NO
[4] sākin NP : NO -
[5] iderler NO : NP -
[6] şikem NP : işkem NO
[7] virdiler NO : virildi NP
[8] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[9] ve sā'ir ḥayvānlarıñ cümle NO : NP -
[10] belinden yuḳarısındadur NO : NP -
[11] gögsündedür NP : NO -
[12] aña NP : NO -
[13] ḥuṭṭī NO : müḥmele NP
[14] lām ve NP : NO -
[15] lākin fi'l-aṣl baṭn ḥilāf-ı ẓahrdur ḳarın maʿnāsına istiʿmāl olunur mecāzen yāḫud ıṣṭılāh ʿörf olunur zīrā fi'l- ḥaḳīḳā luġat-ı ʿArabīde ḳarın maʿnāsına olan kāfiñ feṯḥi ile daḫı kesrile daḫı kesr-i rā ve sükūn-ı rā ile keriş dinür NP : NO -

ḳuşaḳ ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i ṭā-yı mühmele ve feṯḥ-i[1] **[NP83a]** 1 ḳāf ve tā-yı vaḥdet ile mıntıḳa dirler *zeneḫ-dān* ẓāhir budur ki zeneḫ ile dān 2 dan mürekebb ola *zeneḫ* zā-yı muʿceme ve nūnun feṯḥaları ve ḫā-yı muceme ile bunda Türkçe çeñe ki 3 aġızıñ altıdur dişler dizilen kemikler iki ṭarafdan gelüp başları birbirine 4 muttaṣıl olduġı maḥalldür ʿArabca ẕāl-i muʿceme ve ḳāfıñ feṯḥaları ve nūn ile ẕeḳan 5 dinür ve *dān* ism-i mekān pes maḥall-i mezbūr iki çeñe birükdigi yer olmaġıla [NO87b] 6 zeneḫ-dān dinilmişdür ekṣer luġatler zeneḫ eñek zeneḫ-dān eñek çuḳurıdur 7 dimişler *sīne* kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle 8 murādif-i berdür ki bunda ṣarīḥen getürildi berbend ẕikrinde daḫı beyān 9 olundı Türkçe gögüs ʿArabīde ṣadr kemā merre taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳarınşikem*** 10 müsteʿilün ***nāfegöbek*** müsteʿilün göbekden vāv gider ***beldürmiyan*** müsteʿilün 11 belden yā-yı ḥuṭṭī miyāndan elif giderler[2] ***ḳuşaḳkemer*** müsteʿilün ḳuşaḳdan elif gider ***daḫızeneḫ*** müsteʿilün ***dandureñek*** müsteʿilün dāndan 12 daḫı elif düşer ***sīnegögüs*** müsteʿilün gögüsden vāv düşer ***dürdaḫıber*** müsteʿilün 13 daḫıdan yā gider beyt **Murġ-āb u çerag̈ ördek çaḳır tīzīküned yaʿnī ḳaḳır *** 14 **Āhen demürdür mis baḳır gümüş ne sīm altun ne zer** *murġ-āb* murġ ile ābdan 16 mürekkebdür terkīb-i nisbīdür *murġ* żamm-ı mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ġayn-ı muʿceme ile 17 Fārsīde[3] muṭlaḳ ḳuşdur ʿArabīde feṯḥ-i ṭā-yı mühmele ve ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile **[NP83b]** 1 ṭayr dinür *āb* Türkīde[4] ṣu pes Türkīde ördek didikleridür ki ḳazdan 2 küçükdür ṣuya māʾil olduġundan nisbet ile murġ-āb dimişlerdür 3 ʿArabīde kesr-i hemze ve feṯḥ-i vāv-ı müşeddede ve zā-yı ʿarabī ve tā-yı vaḥdet ile 4 ivze dirler *vāv* farıḳī *çerag̈* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ġayn-ı 5 muʿceme ile Fārsīdür Türkçe çaḳır didikleri bir yırtıcı ḳuşdur balaban daḫı 6 dirler ʿArabīde feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı ḳāf-ı ḳaraşet ve rā-yı [NO88a] mühmele[5] ile ṣaḳar dirler *tīzī küned* tīz 7 kesr-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe 8 iti ve keskin dirler yavuzluḳ ṣıfatıdur yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i maṣdar pes itilik 9 ve keskinlik ve yavuzluḳ ṣıfatıdur[6] dimek olur ʿArabīde feṯḥ-i şīn-ı 10 muʿceme ve kesr-i dāl ve yā-yı ḥuṭṭī ve yine dāl-i mühmele ile şedīd dinür *küned* żamm-ı kāf-ı 11 ʿarabī ve feṯḥ-i nūn ve dāl-i mühmele ile kendīden müştaḳ fiʿl-i mużāriʿ

[1] feṯḥ NP : NO -
[2] giderler NP : sāḳıṭlardur NO
[3] Fārsīde NO : Fārsīdür NP
[4] Türkīde NO : Türkçe NP
[5] ḳaraşet ve rā-yı mühmele NO : NP -
[6] ṣıfatıdur NP : NO -

maʿlūmdur 12 Türkçe eyler ve ider dimekdür pes imdi tīzī-küned terkībi maʿnāsı itilik 13 ve yavuzluḳ ider dimek olur bunda ḳaḳar dimek ile taʿbīr iderler ʿArabca 14 yaġżıb dinür *āhen* elif-i memdūde ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve nūn ile Fārsīdür 15 Türkçe demür ki andan ḳılıç ve bıçaḳ ve sāʾir şeyʾ yaparlar ʿArabīde 16 żamm-ı nūn ve feṯḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve elif ve[1] sīn-i mühmele ile nuḥās dinür *mis* kesr-i 17 mīm ve sükūn-ı sīn-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe baḳır ki andan ṭencere ve ṣaḥan yaparlar **[NP83a]** 1 *sīm* kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile Fārsīdür Türkçe gümüş ki 2 andan aḳçe keserler ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ile fıḍḍa dirler *zer* feṯḥ-i zā-yı hevvez 3 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe altun maʿnāsınadur ki 4 eşref-i maʿādindür ʿArabīde feṯḥ-i z̲āl-i muʿceme ve hā-yı hevvez ve bā-yı muvaḥḥade-i 5 taḥtānī ile z̲eheb dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***murġābuçer*** müstefʿilün ***aġördekçaḳır*** 6 müstefʿilün ördekden elif ve vāv işḳāṭ olunup żamme ġayna naḳl olunur [NO88b] 7 ***tīzīküned*** müstefʿilün ***yaʿnīḳaḳır*** müstefʿilün ***āhendemür*** müstefʿilün demürden vāv düşer[2] ***dürmisbaḳır*** 8 müstefʿilün ***gümüşnesī*** müstefʿilün gümüşden kāfıñ żammesi işbāʿ ile 9 vāv ḥāṣıl olur neden hā gider ***maltunnezer*** müstefʿilün altundan 10 elif ve vāv düşüp neden hā düşüp neden yine hā gider beyt 11 **Erzīz ḳalay u rūy tūc āsān geñez düşvār güç * Ergeç nihāz u kebş ü ḳoç dişi vü erkek māde ner** 12 *erzīz* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı rā ve kesr-i zā-yı hevvez-i ūlā ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı hevvez-i s̲ānīye ile[3] Fārsidür 13 Türçe ḳalay baḳıra ve demüre sürerler gümüş gibi olur ʿArabca feṯḥ-i rā-yı mühmele 14 ve ṣādeyn-i mühmeleteyn ve beyne hümā elif ile raṣāṣ dinür *rūy* imāle ile żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 15 vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür Türkçe tūc didikleri ki andan tūc ṣaḥan ve şemʿ-dān 16 gibi şeyʾler yaparlar ʿArabca żamm-ı ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele 17 ile ṣufr dinür *āsān* elif-i memdūde ve feṯḥ-i sīn-i mühmele ve elif ve nūn ile **[NP84b]** 1 Fārsīdür Türkçe geñez dirler ṣaġır kāflarıñ[4] feṯḥalarıyladur[5] kemā merre şehrīler ḳolay 2 dirler ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve lām ile sehl 3 dirler lākin fi'l-aṣl ḳolay diyü alçaḳ ve bozuḳ nesneye dirler *düşvār* 4 żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i vāv ve elif rā-yı mühmele ile Fārsīdür 5 Türkçe güç dinür ki ḳolay żıddıdur ʿArabīde feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı ʿayn-ı

[1] ve NP : NO -
[2] demürden vāv düşer NP : NO -
[3] feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı rā ve kesr-i zā-yı hevvez-i ūlā ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı hevvez-i s̲ānīye ile NO : feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele zā-yı ʿArabīyle ve yā-yı ḥuṭṭī ve yine zā-yı ʿArabīyye ile NP
[4] kāflarıñ NO : kāfıñ NP
[5] feṯḥalarıyladur NP feṯḥi ile NO

mühmele ve 6 ve bā-yı muvaḥḥade ile ṣaʿb dinür *nihāz* kesr-i nūn ve feṯḥ-i [NO89a] hā-yı hevvez ve elif ve zā-yı 7 ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe ḳoç ki[1] ergeç didikleri keçiniñ erkegidür teke 8 de dirler ʿArabīde kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve sīn-i mühmele ile 9 teys dinür ʿinde'l-baʿż ḳoyun sürisiniñ öñünce giden ḳoçdur ki 10 çoban gāhīce hegbesin aña yükledür ʿArabīde kāfıñ feṯḥi ve rā-yı mühmeleniñ 11 şeddesi ve elif ve zā-yı ʿarabīyle kerrāz dinür bu diyarlarda kösem didikleridür 12 *kebş* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 13 Türkçe ḳoç ki ḳoyunuñ erkegidür ʿArabīde[2] daḫı kebş dinür *māde* mīm 14 ve elif ve dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe dişi ki erkegiñ eşidür 15 ʿArabca żamm-ı hemze ve sükūn-ı nūn ve s̱ā-yı müş̱elleş̱e ve yā-yı ḥuṭṭī ile ünsā dirler *ner* feṯḥ-i 16 nūn ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe erkek ki dişiniñ eşidür 17 ʿArabīde[3] ẕāl-i muʿceme ve kāf-ı ʿarabīnüñ feṯḥaları[4] ve rā-yı mühmele ile ẕeker dinür taḳṭīʿü'l-beyt **[NP85a]** 1 ***erzīzḳala*** müstefʿilün erzīzden yā gider ***yurūytūc*** müstefʿilün ḳalayıñ 2 yāsından olan żammeyi işbāʿ ile vāv ḥāṣıl olur vāv-ı ibtidā'iyye sāḳıṭdur 3 ve tūcdan daḫı vāv sāḳıṭlardur ***āsāngeñez*** müstefʿilün elif-i medūde iki oḳunur 4 ve sān elifsiz oḳunur ***düşvārgüç*** müstefʿilün düşvārıñ rāsı müteḥarrik ve güç vāvsız oḳunur[5] ***ergeçnihā*** müstefʿilün ***zukebşüḳoç*** müstefʿilün nihāzıñ 5 zāsı żammesi işbāʿından vāv ḥāṣıl [NO89b] olup kebşiñ şīnı müteḥarrik 6 ve ḳoçuñ vāvı sāḳıṭ olur ***dişivüer*** müstefʿilün ***kekmādener*** müstefʿilün 7 mādeden hā düşer beyt **Kār-nühüfte gizlü iş gāndur cimāʿ u būs öpüş *** 8 **Ḫoy kerde yaʿnī derlemiş ʿavret zenn ü şevherdür er** *kār-nühüft* vaṣf-ı 9 terkībīdür *kār* kāf-ı ʿarabī ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe iş 10 ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve mīmiñ feṯḥalarıyla ʿamel dinür *nühüft* nūn ve hā-yı hevveziñ 11 żammeleriyle ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve feṯḥ-i tā-yı müş̱ennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle māżīden 12 ḳısmdur Türkçe gizlenmiş ve gizlü iş dimek olur[6] ʿArabīde feṯḥ-i mīm ile[7] ʿamel-i maḫfī[8] 13 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ḥā-yı muʿceme ve kesr-i fā ile[9] maḥfī dinür pes *kār-nühüft* Türkçe gizlü iş dimek olur ʿArabīde ʿamel-i maḫfī[10] *kān* kāf-ı ʿacemī ve elif ve

[1] ḳoç ki NP : NO -
[2] ʿArabīde NP : NO -
[3] ʿArabīde NP : Arabca NO
[4] feṯḥaları NO : feṯḥalarıyla NP
[5] *düşvārgüç* müstefʿilün düşvārıñ rāsı müteḥarrik ve güç vāvsız oḳunur NO : NP -
[6] iş dimek olur NP : NO -
[7] feṯḥ-i mīm ile NO : NP -
[8] ʿamel-i maḫfī NP : NO -
[9] fet- mīm ve sükūn-ı ḥā-yı muʿceme ve kesr-i fā ile NO : NP -
[10] pes *kār-nühüft* Türkçe gizlü iş dimek olur ʿArabīde ʿamel-i maḫfī NO : NP -

nūn ile Fārsīdür Türkçe yaḳınlıḳ ile 14 taʿbīr iderler yaʿnī kişi ḫatunıyla er ʿavrat muʿāmelesün itmek ʿArabīde 15 kesr-i cīm ile[1] cimāʿ dinür *būs* żamm-ı bā-yı ʿarabī ve vāv ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür 16 Türkçe öpüş yaʿnī öpmek ismidür ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı bā-yı 17 muvaḥḥade ve lām[2] ile ḳubl dinür *ḫoy kerde ḫoy*[3] ḫā-yı muʿceme imāle-i żamme ve vāv-ı **[NP85b]** 1 resmī ile mey ve ney vezninde Fārsīdür Türkçe der yaʿnī vücūduñ ḳıl 2 diplerinden ṭaşra çıḳan şu ki ḳaṭreler ʿArabīde ʿayn ve rā-yı mühmeleteyniñ[4] 3 fetḥalarıyla ʿaraḳ dinür *kerde* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ile māżīden ḳısmdur Türkçe eylemiş 4 pes ḫoy-kerde Türkçe der eylemiş yaʿnī derlemiş dimek [NO90a] olur *zen* fetḥ-i zā-yı 5 ʿarabī ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür bunda esmāʾ-i cevāmidden insānıñ 6 dişisine ismdür Türkçe ʿavret dimek olur meşhūrdur ki egerçi 7 ʿavret ʿArabīdür[5] baḳması ḥaram olan ʿużvuñ adıdur bu münāsebet 8 ile dişi kişilere[6] ʿavret dimek şüyūʿ bulmuşdur bunda murād er ʿavretidür 9 yaʿnī nikāḥılı ʿavret ki ḳocanıñ ḳarısıdur ʿArabīde fetḥ-i zā-yı hevvez 10 ve tā-yı müşennāt ile zevce dinür ersize daḫı dinür ʿArabīde fetḥ-i mīm ve sükūn-ı 11 rā-yı mühmele ve hemze ve teʾnīş ile merʾe dirler[7] *şevher* fetḥ-i şīn-i muʿceme ve sükūn-ı 12 vāv ve fetḥ-i hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe er yaʿnī ḳarınıñ ḳocası 13 ʿArabīde zevc dinür ki zevceniñ müẕekkeridür nāẓım-ı merḥūm bu beyitde güzel 14 elfāẓ-ı āşinā cemʿ idüp lezīz edālar itmiş raḥmetu'llāhi ʿaleyh ve ʿalā-vālideyhi 15 taḳṭīʿü'l-beyt ***kārınühüf*** müstefʿilün kārda rānıñ kesresini işbāʿıla[8] 16 yā ḥāṣıl olmuşdur ***tegizlüiş*** müstefʿilün gizlüden vāv gidüp 17 işden yā düşmüşdür ***gandurcimā*** müstefʿilün gāndan elif sāḳıṭlardur[9] cimāʿda ʿaynıñ **[NP86a]** 1 żammesi işbāʿından vāv tevellüd idüp öpüşden ve vāv 2 sāḳıṭdur żamme mā-ḳablinde şīne virilmişdür ***ḫoykerdeyaʿ*** müstefʿilün ḫuydan 3 vāv ve kerdeden hā şāḳıṭlardur ***nīderlemiş*** müstefʿilün ***ʿavretzennü*** müstefʿilün 4 ***şevherdürer*** müstefʿilün [NO90b] erden hemze gidüp fetḥası mā-ḳablindeki rāya 5 naḳl olunur beyt **Ḫum küpdürür destī sebū ān-sū öte īn-sū berü *** 6 **Öñ ard aşaġa yuḳaru pīş ü peş zīr ü zeber** *ḫum* żamm-ı 1 ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 7 mīm ile Fārsīdür Türkçe küp ki içine şu ḳorlar eger

[1] ile NP : NO -
[2] lām NO : NP -
[3] *ḫūy* NP : NO -
[4] mühmeleteyniñ NO : mühmeleniñ NP
[5] ʿArabīdür NO : ʿArabīde NP
[6] kişilere NO : kişiye NP
[7] dirler NP : dinür NO
[8] işbāʿıla NO : işbāʿ ile NP
[9] gāndan elif sāḳıṭlardur NO : NP -

ṭopraḳdan yapılur[1] 8 ʿArabīde rā-yı mühmele ve elif ve żamm-ı ḳāf ve vāv ve dāl-i mühmele ile rāḳud 9 dirler *sebū* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve vāv ile Fārsīdür Türkçe 10 desti dinür ki küp cinsindendür[2] ancaḳ kiminiñ bir yanından kiminiñ iki yanından 11 ḳulpu olur üçli dörtli daḫı olur lākin desti fi'l-aṣl-ı ʿibāre 12 Fārsīdür keşret-i istiʿmāl ile Türkī menzilesinde getürdiler ḳuḥ Türkīsi 13 yuduç dirler ʿarabīde feṯḥ-i cīm-i ʿarabī ve rā-yı mühmele-yi müşeddede ve tā-yı vaḥdet 14 ile cerre dinür *ān-sū ān* elif-i memdūde ve nūn ile[3] bunda Fārsī 15 ism-i işāret-i baʿīddür Türkçe żamm-ı hemze ve vāv ile o dirler ʿArabīde 16 feṯḥ-i ẕāl-i muʿceme ve lām ve kāf ile ẕālik dinür *sū* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı 17 vāv ile muḫaffef-i suy bunda Türkçe yaña ve yaḳa ʿArabīde cānib ve ṭaraf [NP86b] 1 dinür pes ānsū o yaña dimek olur ki aña öte[4] dimekle şāyiʿdür 2 *īn-sū* hemze ve yā-yı ḥuṭṭī ile ve nūn ile Fārsī ism-i işāret-i ḳarībdür 3 Türkçe bu ʿArabca hāẕā dinür kemā merre pes īnsū şu yaña[5] dimek olur ki feṯḥ-i bā-yı 4 muvaḥḥade ile biri dimekle [NO91a] taʿbīr iderler *pīş* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve şīn-ı 5 muʿceme ile Fārsīdür ki cihāt-ı sittedendür öñ żıddı arddur ʿArabīde 6 żamm-ı ḳāf ve dāl-i mühmele-yi müşeddede[6] ile ḳuddām ve feṯḥateyn-i elif ve mīm ile emām ve feṯḥ-i ḳāf ile 7 ḳabl dinür *vāv* fārıḳī pes feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ile Fārsīdür 8 bunda Türkçe ard ki żıddı öñdür ve ʿArabīde ḥalf[7] *vāv* yine farıḳī *zīr* kesr-i zā-yı hevvez[8] ve sükūn-ı 9 yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür[9] Türkçe alt ve aşaġa dinür ʿArabīde feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı 10 fevḳānī ve ḥā-yı mühmele ile taḥt dinür vāv farıḳī *zeber* zā-yı ʿarabī ve bā-yı muvaḥḥadeniñ 11 feṯḥalarıyla ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe yuḳaru ve üst dinür ʿArabīde 12 feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ile fevḳ dinür vāvlar farḳīdür pes imdi bu dört lafẓ cümle 13 cihāt-ı sittedendür biri daḫı feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet 14 ile rāstdur ki Türkçe ṣāġ ʿArabīde feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i mīm ile yemīn dinür 15 ve biri daḫı feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı bā-yı ʿacemī ile çep dinür ki[10] Türkçe ṣol ve ʿArabīde 16 yā-yı ḥuṭṭī ve sīn-i mühmele ile yesār dinür nitekim gelür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫumküpdürür*** 17

[1] yapılur NO : yaparlar NP
[2] cinsindendürNO : cinsidür NP
[3] ile NP : NO -
[4] öte NO : NP -
[5] yaña NP : yana NO
[6] dāl-i mühmele-yi müşeddede NO : dāl-i mühmele NP
[7] ʿArabīde ḥalf NO : NP -
[8] zā-yı hevvez NO : zā-yı ʿArabī NP
[9] Fārsīdür NO : NP -
[10] çep dinür ki NP : çepdür ki NO

müstefʿilün küpden vāv çıḳar ***destīsebū*** müstefʿilün ***ānsūöte*** müstefʿilün ān [NP87a] 1 ḳaṣr ve öte vāvsız oḳunur ***īnsūberü*** müstefʿilün īnden yā gider 2 ***öñardaşa*** müstefʿilün öñden vāv aşaġadan [NO91b] elif 3 sāḳıṭ ve ḥareke mā-ḳablinde dāle virilür ***ġayuḳaru*** müstefʿilün yuḳarudan 4 elif düşer ***pīşüpeş*** müstefʿilün ***zīrüzeber*** müstefʿilün beyt **Borcuñ öde vāmet güzār arḳam ḳaşı püştem biḫār * Bunda getür īncā biyār anda ilet āncā biber** 5 *vāmet* iżāfet iledür rā-yı taḥşīş ile vāmterā taḳdīrinde *vām* vāv 6 ve elif ve mīm ile Fārsīdür Türkçe borc yaʿnī virecek ʿArabīde feṯḥ-i 7 dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile deyn dinür tā-yı ḳaraşet nūn 8 muḫaffefdür ki żamīr-i ḫiṭābdur keşretü'l-istiʿmāl ile iżāfet sāḳıṭ olumuşdur ki 9 Türkçe borcuñu dimek olur żarūret-i vezn içün ḫıffet-i telaffuẓ içün 10 borcuñ dinür *güzār* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve dāl-i mühmele ve elif ve rā-yı mühmele 11 ile güzāred mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe öde ʿArabīde feṯḥ-i hemze 12 ve kesr-i dāl-i mühmele ile eddi dinür *püştem* püşt men rā taḳdīrindedür *püşt* 13 żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe arḳa 14 ʿArabīde feṯḥ-i ṭā-yı muʿceme ile żahr dinür men lafẓına mużāfdur *men* feṯḥ-i mīm 16 ve nūn ile ben dimekdür ʿArabca ene rā ḥarf-i taḥşīş pes menden nūn ısḳāṭ 17 ve feṯḥası mā-ḳablinde tāya naḳl olunup püştem dinilmişdür Türkçe arḳamı [NP87b] 1 dimek olur bu daḫı li-ecli'ż-żarūreti ve'-l ḫıffeti arḳam dinilür *biḫār* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre[1] 2 taḥtānī[2] ḥarf-i teʾkīd *ḫār* ḫā-yı muʿceme ve elif ve rā-yı mühmele ile fiʿl-i 3 emrdür Türkçe ḳaşı dimekdür ʿArabīde [NO92a] kesr-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve kesr-i dāl-i mühmele 4 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile ıḫdış dinür *īncā*da īn ism-i[3] işāret-i 5 ḳarībdür *cā* cīm-i ʿarabīyle cāydan muḫaffefdür Türkçe yer dinür[4] ʿArabīde mekān 6 ve maḥal dinür ḥarf-i şıla muḳadderdür ki īncārā taḳdīrindedür pes 6 Türkçe bu yere ve buraya dimek olur bunda dimek ile edā olunur ʿArabīde 7 hünā dinür *biyār* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīddür yā-yı ḥuṭṭī 8 hemzeden mübeddeldür *ār* elif-i memdūde ve rā-yı mühmele ile fīʿl-i emrdür ki it dinür[5] Türkçe getür dimekdür ʿArabīde kesr-i hemze ile iʾti dinür[6] 9 *āncā ān* ism-i işāret-i baʿīd cā kemā merre pes ānca daḫı der āncā taḳdīrinde 10 dür o yere dimek olur anda dimek ile taʿbīr iderler ʿArabīde hünāke dinür 11 *biber* istiʿmāl-i ʿAcem üzre bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīd bir feṯḥ-i

[1] meksūre NO : NP -
[2] taḥtānī NP : NO -
[3] ism NP : NO -
[4] dinür NO : NP -
[5] it dinür NP : NO -
[6] Türkçe getür dimekdür ʿArabīde kesr-i hemze ile iʾti dinür NO : NP -

bā-yı 12 muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsī fiʿl-i emrdür mużāriʿi fetḥateyn ile berdū maṣdarı berīdendür yāḫud żamm-ı bā ile[1] 13 berdden meʾhūzdur kesmek maʿnāsına olan berīden müştaḳḳātına iltibās 14 lāzım gelmesün diyü yānıñ żammesin fetḥaya tebdīl itmişlerdür Türkçe ilet 16 ve götür dirler ʿArabīde żamm-ı hemze ile naḳl dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***borcuñöde*** 17 müstefʿilün borcundan vāv ve ödeden daḫı vāvlar düşmüşdür[2] ***vāmet*** [NP88a] 1 ***güzār*** müstefʿilün güẕārdan elif gider[3] ***arḳamḳaşı*** müstefʿilün ***püştembiḫār*** müstefʿilün biḫārdan elif 2 sāḳıṭdur ***bundagetür*** müstefʿilün bundadan ve getürden vāvlar düşerler 3 ***încābiyār*** müstefʿilün īncādan yā ve biyārdan elif giderler ***andailet*** 4 [NO92b] müstefʿilün iletden yā metrūkdür ***āncābiber*** müstefʿilün ancādan medd düşer 5 beyt **Oturma bilmezlerle ḳaç kendüñi ḳurtar iy oġul * Menişīn be-nādānān gereyz ḫodrā** 6 **rehā-kün iy püser** *menişīn* fetḥ-i mīm-i nāhiye ve nūn ve sīn-i muʿceme kesreleri ve sükūn-ı 7 yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsī[4] fiʿl-i nehy-i muḫāṭabdur Türkçe oturma ʿArabīde lā-taḳʿat 8 dinür be-nādān bā-yı muvaḥḥade-i meftūḥa bi-maʿnā māʿ Türkçe ile dinür *nādān* 9 *nā* ḥarf-i nefy ʿArabīde mā gibi *dān* dāl-i mühmele ve elif ve nūn ile dānendeden 10 muraḥḥamdur Türkçe bilici ʿArabīde ʿālim dinür pes nūn-ı nāfiye ile[5] bilmez dimek olur 11 ʿArabīde cāhil dinür elif ve nūn edāt-ı cemʿdür *gereyz* kāf-ı ʿacemī 12 ve rā-yı mühmeleniñ fetḥayarıyla ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle fiʿl-i emrdür Türkçe ḳaç 13 ʿArabīde kesr-i hemze ile ifrer dinür emr oluna bā-yı teʾkīd idḫāl itmek 14 ḳāʿide-i iʿcāmdan iken żarūret-i vezn içün terk buyurmuşlar 15 *ḫodrā ḫod* żamm-ı ḫā-yı muʿceme[6] ve vāv-ı resmī ve dāl-i mühmele ile şod ve bod vezninde 16 Fārsīdür Türkçe kendü dinür ʿArabīde nefse dirler[7] bunda edāt-ı 17 mefʿūldür ḫod-rā kendüñi dimek olur ʿArabca nefsüke dinür *rehā* [NP88b] 1 fetḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı hevvez ve elif ile Fārsīdür Türkçe ḳurtuluş ʿArabīde 2 ḫā-yı muʿceme ile ḫalāṣ dinür *kün* żamm-ı kāf ve sükūn-ı nūn ile fiʿl-i emrdür 3 küned mużāriʿinden ki kündīden[8] maṣdarından müştaḳdur pes rehā-kün 4 vaṣf-ı terkībīdür pes Türkçe ḳurtar dimek olur ʿArabīde ḫallāṣ [NO93a] dinür 5 *iy* kesr-i hemze ile ḥarf-i nidā *püs* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı 6 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe oġlan ve oġul dinür ʿArabīde

[1] berdū maṣdarı berīdendür yāḫud żamm-ı bā ile NO : NP -
[2] borcundan vāv ve ödeden daḫı vāvlar düşmüşdür NP : NO -
[3] güẕārdan elif gider NP : NO -
[4] Fārsī NO : NP -
[5] ile NO : NP -
[6] muʿceme NO : NP -
[7] dirler NP : dinür NO
[8] ki kündīden NO : NP -

fetḥateyn ile 7 veled dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***oturmabil*** müstefʿilün oturmadan vāv-ı s̱ānī 8 ve hā sāḳıṭlardur[1] ***mezlerleḳaç*** müstefʿilün leden hā ve ḳaçdan elif düşerler 9 ***kendüñiḳur*** müstefʿilün kendüñiden yā ve ḳurdan vāv sāḳıṭdur[2] 10 ***tareyoġul*** müstefʿilün oġuldan vāv gider ***menşīnbenā*** müstefʿilün menşīden 11 nūn müteḥarrik oḳunur ve yā sāḳıṭdur ***dānangereyz*** müstefʿilün dānandan 12 elif-i s̱ānī ve gereyzden yā sāḳıṭlardur[3] ***ḫodrārehā*** müstefʿilün ḫoddan 13 vāv düşer ***küniypüser*** müstefʿilün beyt **Müstefʿilün müstefʿilün** 14 **müstefʿilün müstefʿilün * Ḥaḳḳā ki cāhil şoḥbeti nār-ı cehennemden beter** 15 taḳṭīʿü'l-mıṣrā[4] ***ḥaḳḳākicā*** müstefʿilün ḥaḳḳāda ḳāf mükerrerdür[5] ve ki hāsız 16 oḳunur ***hilşoḥbeti*** müstefʿilün ***nārıcehen*** müstefʿilün ***nemdenbeter*** müstefʿilün 17 nūn-ı cehennem mükerrer olur **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Hezeci'l-Müseddesi'l-Aḫrebi'l-** [NP89a] 1 **Maḳbūżi'l-Maḥẕūf** bu baḥr hezec-i müseddes istiʿmāl-i ʿArab üzre 2 fi'l-aṣl altı kerre mefāʿīlündür *hezec* hā-yı hevvez ve zā-yı ʿarabīniñ fetḥalarıyla 3 ve cīm ile ʿArabīdür luġātde terennüm ile ḫoş gelen āvāzeye dirler ʿArab 4 ekşer bu baḥrde olan eşʿār ile terennüm itdikleriçün bu baḥre hezec tesmiye 5 itdiler *aḫreb* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile 6 ʿArabīdür luġatde vīrān itmege dirler Fārsīde vīrān-kerde dinür 7 ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde [NO93b] mefāʿīlün evvelinden mīm[6] āḫırından nūn ıṣḳāṭ 8 olunup[7] fāʿīlün ḳaldurduḳda yerine mefʿūlü getürmege dirler ve buña fetḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i ẕā-yı muʿceme ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile aḫreb dirler[8] *ḳabż* fetḥ-i ḳāf 9 ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve żād-ı muʿceme ile ʿArabīdür Türkçe ṭutmaḳ Fārsīde 10 kesr-i kāf-ı ʿacemī ile giriften dinür ve ıṣṭılāh-ı ʿarūżiyyīnde mefāʿīlünden 11 ve feʿūlünden ḥarf-i ḫāmiş sākin ḥaẕf itmege dirler ve bunlara maḳbūż 12 dirler bunda mefāʿīlünden ki ḥarf-i ḫāmiş sākindür ḥaẕf olunur mefāʿīlün ḳalmaġıla maḳbūż dinilmişdür[9] *ḥaẕf* fetḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı ẕāl-i muʿceme[10] ʿarabī ve fā ile ʿArabīdür luġatde 13 atmaḳ Fārsīde endāḫten dinür ıṣṭılāḥda-ı ʿarūżiyyīnde[11]

[1] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[2] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[3] sāḳıṭlardur NP : metrūklerdür NO
[4] taḳṭīʿü'l-mıṣrā NP : beyt NO
[5] mükerrerdür NO : mükerrer NP
[6] mīm NO : NP -
[7] olunup NO : olur NP
[8] ve buña fetḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i ẕā-yı muʿceme ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile aḫreb dirler NO : NP -
[9] bunda mefāʿīlünden ki ḥarf-i ḫāmiş sākindür ḫaẕf olunur mefāʿīlün ḳalmaġıla maḳbūż dinilmişdür NO : NP -
[10] muʿceme NO : NP -
[11] ʿarūżiyyīnde NO : NP -

mefāʿilünden ve fāʿilātünden ve 14 mefʿūlünden āḫırlarından sebeb-i ḫafîf ḥaẕf olunup mefāʿî ḳaldıḳda 15 feʿūlün ve fāʿilā ḳaldıḳda fāʿilüne ve feʿū ḳaldıḳda faʿle naḳl itmege dirler pes 16 bunda mefāʿîlünden lün gidüp mefāʿî ḳaldıḳda feʿūlüne naḳl 17 olunup maḥẕūf dinilmişdür beyt **Çeşme bıñar oldı kūze bardaḳ** [NP89b] 1 *** İsteme mecūy u cūy ırmaḳ** *çeşme* feṯḥ-i cîm-i ʿacemî ve sükūn-ı şîn-ı muʿceme ve feṯḥ-i 2 mîm ve hā-yı taḫsîs[1] resmîyle Fārsîdür bunda Türkçe bıñar didikleridür ki şu andan 3 çıḳar ʿArabîde ʿayn-ı mühmele ile ʿayn dinür *kūze* żamm-ı kāf-ı ʿarabî 4 ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabî ve hā-yı resmî ile ki bunda ʿalāmet-i 5 naḳldür fi'l-aṣl kūze [NO94a] ʿArabîdür ʿAcem lisānlarına naḳl idüp ʿalāmetü'n- 6 naḳl āḫırına bir hā-yı resmî getürmişlerdür Türkçe bardaḳ ki içinden şu içerler 7 *mecūy* mîm-i meftūḥa ḥarf-i nehy *cūy* żamm-ı cîm-i ʿarabî ve sükūn-ı vāv ve yā-yı 8 ḥuṭṭî ile Fārsîdür Türkçe istemek ile ayırmaḳ maʿnāsı beyninde müşterekdür 9 bu maḥalde olan mîm-i nāhiye ile isteme dimek maʿnāsına ki ʿArabîde 10 lā-ṭaġlub dinür ve ırmaḳ yaʿnî vādilerde ve şaḥrālarda aḳan şu ol 11 şu aḳduġı maḥal ʿArabîde feṯḥ-i nūn ile nehr dirler iki cūy beyninde 12 *vāv* farıḳîdür taḳṭîʿü'l-beyt ***çeşmebı*** mefʿūlü ***ñaroldıkū*** mefāʿilün 13 pıñardan elif ve oldan yā sāḳıṭlardur ***zebardaḳ*** 14 feʿūlün kūzeden hā düşmüşdür ***isteme*** mefʿūlü tānıñ feṯḥası 15 işbāʿıla bir elif ẓuhūr idüp hā düşmüşdür ***mecūyucū*** mefāʿilün vāv-ı farıḳî 16 sāḳıṭdur ***yırmaḳ*** feʿūlün cūy yāsı müteḥarrik ve ırmaḳ 17 yāsı sāḳıṭdur beyt **Endāḫten ü fürū fikenden * Atmaḳ daḫı aşaġa bıraḳmaḳ** [NP90a] 1 *endāḫten* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı elif 2 ve ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānî ve nūn ile Fārsî maṣdardur 3 Türkçe atmaḳ müstaḳbelātından[2] ḫā ve zā-yı ʿArabîyyeye naḳl idüp tîrendāzda 4 olduġı gibi yaʿnî oḳ atıcı dimekdür ʿArabîde feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 5 mîm ve yā-yı ḥuṭṭî ile remy dinür *vāv* fārıḳî yā ibtidā'iyye *fürū* fā-yı saʿfaṣ 6 ve rā-yı mühmeleniñ żammeleriyle vāvıñ sükūnıyla Fārsîdür Türkçe aşaġa ki 7 [NO94b] żıddı yuḳarudur ʿArabîde feṯḥ-i hemze ile esfel dinür *fikenden* kesr-i fā-yı 8 saʿfaṣ ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabî ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve yine nūn 9 ile efkendenden[3] muraḫḫamdur yaʿnî hemze ile ve hemzesiz Fārsî maṣdarlardur Türkçe 10 bıraḳmaḳ ʿArabîde ısḳāṭ dinür nāẓım-ı merḥūm bu iki lafẓı 11 terkîb şūretinde getürilmişdür taḳṭîʿü'l-beyt ***endāḫ*** mefʿūlü 12 ḫā mateḥarrik oḳunur ***tenüfürū*** mefāʿilün ***fikenden*** feʿūl ***atmaḳda*** mefʿūlü 13 ***ḫıaşaġa*** mefāʿilün daḫı yāsız ve meksūr ve aşaġa elifiniñ meddi elif

[1] taḫsîs NO : NP -
[2] müstaḳbelātından NO : müstaḳbelātında NP
[3] efkendenden NO : efkendeden NP

ve 14 ġaynıñ fetḥasın işbāʿıla hā elif gibi oḳunur ***bıraḳmaḳ*** feʿūlün 15 bıraḳmaḳdan elif bıraġılur beyt **Zerd oldı ṣaru kebūddurur gök *** 16 **Ḳara siyeh ü sefīddür aḳ** *zerd* fetḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı rā ve dāl-i 17 mühmeleteyn[1] Fārsīdür Türkçe ṣaru didikleri reng ʿArabīde [NP90b] 1 fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ve elif-i memdūde ile 2 ṣafīd dinür vāv ibtidāʾiyye *kebūd* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī żamm-ı bā-yı muvaḥḥade 3 ve sükūnı vāv ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe gök 4 didikleri ʿArabīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve fetḥ-i rā-yı mühmele 5 ve ḳāf ile ezraḳ dinür *siyeh* kesr-i sīn-i mühmele[2] ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve hā-yı aṣliyye 6 ile Fārsīdür Türkçe ḳara didikleri rengdür ʿArabīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı 7 sīn-i mühmele ve vāv ve dāl-i mühmele ile esved ve müʾenneṯinde sevdāʾ dinür 8 beyżāʾ gibi *sepīd* kesr-i[3] sīn-i [NO95a] mühmele ve bā-yı ʿacemīniñ kesreleriyle[4] ve sükūn-ı yā-yı 9 ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür yā yerine fā-yı saʿfaṣ ile sefīd daḫı 10 dirler Türkçe aḳ didikleri rengdür ʿArabīde fetḥ-i hemze ile ebyāż dinür 11 müʾenneṯinde beyżāʾ dinür ʿalā-vezn-i ḫamrā taḳṭīʿü'l-beyt ***zerdoldı*** mefʿūlü 12 oldıdan elif ve vāv ve yā gidüp żamm-ı hemze ile mā-ḳablinde dāle virilür 13 ***ṣarukebūd*** mefāʿilün ***dururgök*** feʿūlün gökden vāv düşer ***ḳarasi*** 14 mefʿūlü ***yehvüsepīd*** mefāʿilün sepīdiñ yā sāḳıṭdur ***düraḳ*** 15 feʿūlün aḳ ḳaṣrıla oḳunur beyt **Hem sürḫ u ḳızıl yeşildürür sebz *** 16 **Nīl oldı çivid güzīne ṭoḳmaḳ** *sürḫ* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele 17 ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe ḳızıl didikleri rengdür ʿArabīde aḫmer [NP91a] 1 dinür ve müʾenneṯinde ḥamrāʾ dinür ber-vezn-i sevdā *sebz* fetḥ-i sīn-i 2 mühmele[5] ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe 3 yeşil didikleri rengdür ʿArabīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i 4 żād-ı muʿceme ile aḫżār müʾenneṯinde ḫuzrā dinür ʿalā-vezn-i ṣufrā 5 *nīl* kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile Fārsīdür bunda 6 Türkçe çivid didikleri boyanıñ adıdur ʿArabīde kesr-i ʿayn-ı mühmele 7 ve sükūn-ı ẓā-yı muʿceme ve fetḥ-i lām ve mīm ile ʿiẓlem dirler *güzīne* żamm-ı kāf-ı ʿacemī 8 ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve fetḥ-i nūn ve hā-yı resmī ile Türkçe ṭuḳmaḳ didikleri 9 dür ki bir yoġun aġaç pāresine ṣap geçirüp ḳullanurlar ʿArabīde 10 żamm-ı mīm ve kesr-i dāl-i mühmele ile müdıḳ dirler taḳṭīʿü'l-beyt [NO95b] ***hemsürḫu*** mefʿūlü 11 żamm-ı ḫā ile oḳunur ***ḳızılyeşil*** mefāʿilün yeşil elifsiz oḳunur 12 ***dürürsebz*** feʿūlün sebzde bā ile zā ḥarf-i vāḥid

[1] mühmeleteyn NO : mühmele NP
[2] mühmele NO : NP -
[3] kesr NP : NO -
[4] kesreleriyle NP : kesriyle NO
[5] mühmele NP : NO -

ḥükmündedir ki isḳātı 13 ġayr-ı mümkİndür ***nİloldı*** mefʿūlü oldıdan elif ve vāv ve yā sāḳıṭlardur 14 ve żammesi niliñ lāmına virilür ***çividgüzİ*** mefāʿilün çividen 15 yā gider ***neṭoḳmaḳ*** feʿūlün neden hā ve ṭoḳmaḳdan vāv düşerler 16 beyt **Laḫt oldı çomaḳ ḳatıdurur saḫt * Hem iri dürüşt nerm yumşaḳ** 17 *laḫt* fetḥ-i lām ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsİdür [NP91b] 1 bunda Türkçe çomaḳ didikleri nesnedür ki ālet-i ḥarb ḳabİlindendür 2 ʿArabİde kesr-i mİm ve sükūn-ı ḳāf ve fetḥ-i mİm-i ş̱ānİye ve ʿayn-ı mühmele ile 3 mıḳmaʿa dinür *saḫt* fetḥ-i sİn-i mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve tā-yı ṭavİle ile 4 Fārsİdür Türkçe ḳatı ki żıddı yumuşaḳdur ʿArabca şİn-ı muʿceme ve[1] beyne'd-dāleyn 5 yā-yı ḥuṭṭİ ile şedİd dinür *dürüşt* dāl ve rā-yı mühmeleteyniñ żammeleriyle ve şİn-ı 6 muʿceme ve tā-yı ḳaraşet sükūnlarıyla Fārsİdür Türkçe iri ki żıddı 7 ufaḳdur ʿArabİde fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve kesr-i şİn-ı ḳaraşet[2] ile ḫaşİn dinür vāv 8 ibtidāʾiyye *nerm* fetḥ-i nūn ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mİm ile Fārsİdür 9 Türkçe yumuşaḳ ki żıddı ḳatı ve pekdür taḳṭİʿü'l-beyt ***laḫtoldı*** mefʿūlü 10 oldıdan elif ve vāv ve yā gidüp żammesi tāya virilmişdür 11 ***çomaḳḳatı*** mefāʿilün çomaḳdan vāv ve elif sāḳıṭlardur ***durursaḫt*** 12 feʿūlün ḫā ile tā daḫı ḥarf-i vāḥid ʿadd [NO96a] olunur ***hemiri*** mefʿūlü iriden 13 yā-yı ş̱ānİ terk olunur ***dürüşt-ner*** mefāʿİlün ***miyumşaḳ*** feʿūlün yumşaḳdan 14 vāvlar düşer beyt **Kef aya vü nāḫun oldı ṭırnaḳ** 15 *** Engüşt sütürk ulu parmaḳ** *kef* fetḥ-i kāf-ı ʿarabİ ve sükūn-ı 16 fā-yı muḫaffefe ile Fārsİdür bunda Türkçe el ayası yaʿnİ avuç daḫı 17 dirler ʿArabİde teşdİd-i fā ile keff dinür *nāḫun* fetḥ-i[3] nūn ve elif [NP92a] 1 żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı nūn ile Fārsİdür Türkçe ṭırnaḳ 2 ki insānda parmaḳ uçlarında olan kemikdür ḥayvān ṭırnaġına 3 fetḥ-i[4] cİm-i ʿacemİ ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemİ ile çeng dinür *engüşt-sütürk* vaṣf-ı terkİbidür[5] *engüşt* 4 fetḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı kāf-ı ʿacemİ ve sükūn-ı şİn-ı muʿceme tā-yı 5 ḳaraşet ile Fārsİdür Türkçe parmaḳ ki elde olur ʿArabİde kesr-i hemze 6 ile ışbaʿ dinür tāda kesre ʿalāmet-i vaṣfiyyetdür *sütürk* sİn-i mühmele 7 ve tā-yı müş̱ennāt-ı fevḳānİniñ żammeleri ve rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿacemİyle Fārsİdür 8 bunda Türkçe ulu ve büyük dirler Fārsİde bā-yı muvaḥḥade ve zā-yı ʿArabİyeniñ fetḥalarıyla[6] 9 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf-ı

[1] muʿceme ve NO : NP -
[2] ḳaraşet NO : NP -
[3] fetḥ NP : NO -
[4] fetḥ NP : NO -
[5] *engüşt*-sütürk vaṣf-ı terkİbidür NO : NP -
[6] ʿArabİyeniñ fetḥalarıyla NO : ʿArabİyle NP

ʿacemīyle büzürg daḫı ki dirler kemā merre feṯḥ-i kāf-ı 10 ʿarabī ve elif ve nūn[1] lām[2] ile kelān ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı 11 ḳaraşet ile zeft dirler lākin erbāb-ı luġāt bunlarıñ beynlerinde 12 farḳ idüp baʿżılar sütürk ile büzürg [NO96b] rütbe ve cüṣṣeye şāmildür 13 kelān ve zift cüṣṣede büyük maʿnāsına dimişlerdür baʿżılar rā-yı vaḥde 14 ve tā-yı teʾnīṣ-i cemādātda istiʿmāl olunur dimişler baʿżılar daḫı sütürk 15 ile büzürg beynini farḳ idüp sütürk be-ġāyet büzürg maʿnāsınadur 16 dimişler bu farḳ engüşt-sütürk luġatında ẓāhirdür ki baş parmaḳ dimekle 17 cümlesiniñ[3] ulusudur vallāhu āʿlem pes engüşt ve[4] sütürk Türkçe ulu parmaḳ [NP92b] 1 dimekle meşhūrdur ʿArabīde ibhām dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***kefaya*** mefʿūlü 2 ayanıñ medd-i elif ve[5] hāsı maḫẕūfdur ***vünāḫunol*** mefāʿilün oldan elif ve vāv 3 gidüp żammesi nūna virilür ***dıṭırnaḳ*** feʿūlün dıdan yā ve ṭırnaḳdan 4 elif düşer ṣāḳıtlardur[6] ***engüşt*** mefʿūlü ***sütürku*** mefāʿilün sütürk kāfı 5 müteḥarrik oḳunur ***luparmaḳ*** feʿūlün lüden vāv ve parmaḳdan elif 6 sāḳıṭdur beyt **Kālūc kiçisi vü[7] müşt yumruḳ *** 7 **Keştī gemidür ʿArabca zevraḳ** *kālūc* kāf-ı 8 ʿarabī ve elif ve żamm-ı lām 8 ve sükūn-ı vāv ve cīm-i ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe kiçi parmaḳ ki 9 ṣerçe parmaḳ didikleridür ʿArabīde kesr-i ḫā-yı muʿceme ve baʿde'n-nūn 10 ṣād-ı mühmele ve rā-yı mühmele ile ḫınṣır dinür *vāv* ibtidāʾiyye *müşt* żamm-ı mīm 11 ve sükūn-ı şīn-i muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe yumruḳ 12 ʿArabīde żamm-ı hemze ve kāf ile ükf dirler *keştī* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī 13 ve sükūn-ı şīn-i muʿceme ve kesr-i tā-yı müṣennāt-ı [NO97a] fevḳānī ve yā-yı ḫuṭṭī ile Fārsīdür 14 Türkçe gemi ki deryāda gezer ʿArabīde feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i rā-yı 15 mühmele ve ḳāf ile zevraḳ dinür ki beyitde meẕkūrdur taḳṭīʿü'l-beyt 16 ***kālūcü*** mefʿūlü kālūcda cīm müteḥarrik oḳunur ***kiçisimüş*** mefāʿilün kiçisiden 17 yālar düşerler ***tiyumruḳ*** feʿūlün müştüñ tāsı müteḥarrik oḳunur [NP93a] 1 yumruḳdan vāv gider ***keştīge*** mefʿūlü ***midürʿarab*** mefāʿilün 2 gemiden yā düşer ***çazevraḳ*** feʿūlün çadan hā sāḳıṭdur beyt 3 **Hem şīb ü firāz eniş yoḳuşdur * Yüksek çü bülend ü pest alçaḳ** 4 *şīb* kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve bā-yı müfrede ile Fārsīdür 5 bunda Türkçe eniş ki żıddı yoḳuşdur ʿArabca feṯḥ-i ġayn-ı muʿcemen ve sükūn-ı 6 vāv ve rā-yı mühmele[8] ile ġavr dinür *firāz* kesr-i fā-

[1] nūn NO : NP -
[2] lām NP : NO -
[3] cümlesiniñ NO : cümlesinden NP
[4] ve NO : NP -
[5] meddi elif ve NP : NO -
[6] ṣāḳıtlardur NP : NO -
[7] vü NO : NP -
[8] rā-yı mühmele NO : NP -

yı saʿfaṣ ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve elif 7 ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe yoḳuş ki żıddı inişdür ʿArabīde 8 feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı cīm-i ʿarabīyle necve dinür *bülend* żamm-ı bā-yı muvaḥḥade 9 ve feṯḥ-i lām ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe yüksek 10 ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı sīn-i mühmele[1] ve feṯḥ-i lām ve yā ile aʿlā dinür *vāv* ibtidāʾiyye *pest* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve11 ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe alçaḳ ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı 12 sīn-i mühmele ve fā-yı saʿfaṣ ve lām ile esfel dinür[2] taḳṭīʿü'l-beyt 13 ***hemşībü*** mefʿūlü bā müteḥarrik oḳunur [NO97b] vāv isḳāt olunur 14 ***firāzeniş*** mefāʿilün iniş elifi isḳāṭ olunup fetḥası 15 mā-ḳablinde zāya virilür ***yoḳuşdur*** feʿūlün yoḳuşdan vāv gider 16 ***yüksekçü*** mefʿūlü yüksekden ve çüden vāvlar düşmüşlerdür ***bülendü*** 17 ***pes*** mefāʿilün vāv ḥaẕf olunup mā-ḳablinde dāl mażmūm **[NP93b]** 1 oḳunur ***talçaḳ*** feʿūlün pestiñ tāsı müteḥarrik oḳunur[3] beyt **Birehīd ānkes ki şüd hirāsān *** 2 **Ḳurtuldı o kimse k'oldı ḳorḳaḳ** *birehīd* kes ve ānkes birehīd birehīd[4] bā-yı muvaḥḥade-i meksūre 3 bunda teʾkīd ifāde ider *rehīd* feṯḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı 4 yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile rehīden maṣdarından fiʿl-i māżīdür Türkçe ḳurtuldı 5 ʿArabca ḫā-yı muʿceme ve lām ve ṣādıñ fetḥalarıyla ḫallāṣ dinür *ānkes* 6 *ān* elif-i memdūde ile ism-i işāret ve *kes* kimesne maʿnāsına ki 7 kesr-i kāf ve hā-yı resmīyle[5] ḥarf-i beyān *şüd* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı dāl-i mühmele ile bunda şüden 8 maṣdarından müştaḳ fiʿl-i māżī Türkçe oldı ʿArabca kāf ve elif[6] ve nūn 9 ile kāne dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***birehīd*** mefʿūlü rā sākin ve dāl 10 ḥareke ile oḳunur ***ānkeskişüd*** mefāʿilün ānkesde biʾż-żarūre[7] elif ve nūn 11 ḥarf-i vāḥid maḳāmında oḳunur veyāḫud ***birehīd*** mefʿūl rā sākin 12 ve dāl ḥareke ile oḳunup elif ve dāl ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur 13 ***ankeskişüd*** mefāʿilün nūn müteḥarrik oḳunur ve[8] kiden hā gider yāḫud 14 ***ankeskişüd*** mefʿūlü ***rehidkişüd*** mefāʿilün rehīden yā kiden hā düşerler [NO98a] 15 ***hirāsān*** feʿūlün sān ḳaṣrla oḳunur ***ḳurtuldı*** mefʿūlü vāv ve yā sāḳıṭdur 16 ***okimsek'ol*** mefāʿilün odan vāv kimseden hā ve kiden daḥı hā[9] ve oldıdan elif ve vāv 17 gidüp ve żamme-yi elif kāfa naḳl olunur ***dıḳorḳaḳ*** feʿūlün dıdan yā

[1] sükūn-ı sīn-i mühmele NP : NO -
[2] ve feṯḥ-i lām ve yā ile aʿlā dinür vāv ibtidāʾiyye pest feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve NO : ʿalā dinür vāv ibtidāʾiyye pest feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ile Fārsīdür Türkçe alçaḳ ʿArabca esfel dinür NP
[3] pestiñ tāsı müteḥarrik oḳunur NO : NP -
[4] kesī ve ānkes birehīd birehīd NO : NP -
[5] kesr-i kāf ve hā-yı resmīyle NO : NP-
[6] ve elif NP : NO -
[7] biʾẕ-ẓarūre NP : NO -
[8] nūn müteḥarrik oḳunur ve NP : NO -
[9] daḥı hā NO : NP -

ve [NP94a] 1 ḳorḳaḳdan vāv ve elif terk olunurlar[1] beyt **Mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün *** 2 **ʿİlm içredürür saʿādet ancaḳ** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***ʿilmiçre*** mefʿūlü içreden elif ve 3 yā va hā sāḳıṭlardur ***dürürsaʿā*** mefāʿilün ***detancaḳ*** feʿūlün ancaḳdan elif 4 düşer ve fetḥası mā-ḳablinde tāya virilür[2] **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'r-Remeli'l-Müşemmeni'l-Maḳṣūr** 5 bu ḳıṭʿa baḥr-ı remel beyānındadur[3] *remel* rā-yı mühmele ve mīmiñ fetḥalarıyla luġatde yorġalu 6 yürimege dirler iʿtīdālden ziyāde segretmekden düz bir yüriyişdür bu baḥrde 7 iki sebeb-i ḫafīf mā-[4]beyninde bir veted-i maḳrūn girdügiçün remel didiler 8 her beyt sekiz kerre fāʿilātün olmaġıla müşemmen dirler *ḳaṣr* luġatde ḳıṣaltmaḳdur 9 ve ıṣṭılāḥda bir cüz'üñ ki āḫır-ı sebeb-i ḫafīf ola ol sebebiñ 10 ḥarf-i āḫırıñ ḥaẕf ve mā-ḳablini iskān itmekle dirler pes dördünci 11 fāʿilātünden nūn düşüp tā sākin ḳalmaġıla fāʿilāt olmuşdur 12 binā'en ber-īn remel-i maḳṣūr dinilmişdür beyt **Mīçeked yaʿnī ṭamar hem reg ṭamar di ḳana ḫūn *** 13 **Bezenilmiş çoḳ simāṭ ārāste bisyār ḫāʿn** *mī* kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ile 14 Fārsī ḥarf-i ḥāldür ki mużāriʿe dāḫil olup ḥāle taḥṣīṣ ider gāhīce[5] 15 nitekim ḥarf-i bā-yı muvaḥḥade ḥarf-i istiḳbāle taḥṣīṣ ider gāhīce bā ḥāle mī istiḳbāle taḥṣīṣ [NO98b] itmegde vāḳıʿ olur *çeked* cīm-i ʿacemī ve kāf-ı 16 ʿArabīniñ fetḥalarıyla[6] ve dāl-i mühmele ile çekīden maṣdarından müştaḳ fiʿl-i mużāriʿdür 17 Türkçe ṭamar yaʿnī ṭamla yaġmur ṭamlası gibi ʿArabīde yaḳṭaru dinür *reg* rā-yı mühmele [NP94b] 1 ve kāf-Acemī ile Fārsīdür Türkçe ṭamar yaʿnī vücūd-ı ḥayvānda ḳan cereyān 2 iden mecrālar ʿArabīde kesr-i ʿayn ve sükūn-ı rā-yı mühmeleteyn ile ʿırḳ dinür 3 *ḫūn* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ile nūn vezninde Fārsīdür Türkçe ḳan ki ʿinde'l-baʿż 4 cān dimişler mışrāʿ-ı ṣānīyede leffü neşr-i müretteb vāḳıʿdur *ārāste* 5 elif-i memdūde ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı elif ve sīn-i mühmele ve fetḥ-i tā-yı 6 müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle Fārsī ism-i mefʿūldür *ārāst* 7 māżīsinden müştaḳdur maṣdarı ārāsten Türkçe bezenilmiş 8 ve ṭonanılmış[7] dimekdür ʿArabīde żamm-ı mīm ve fetḥ-i zā-yı ʿarabī 9 ve bā-yı müşeddede ve nūn ile müzeyyen dinür *bisyār* kesr-i bā-yı muvaḥḥade 10 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 11 Türkçe çoḳ ʿArabīde keşīr dinür *ḫāʿn* ʿinde'l-baʿż żamm-ı ḫā-yı muʿceme 12 ve vāv-ı resmī ve elif[8] ve nūn iledür ve ʿinde'l-

[1] olunurlar NO : NP -
[2] ve fetḥası mā-ḳablinde tāya virilür NP : NO -
[3] bu ḳıṭʿa baḥr-ı remel beyānındadur NP : NO -
[4] mā NO : NP -
[5] gāhīce NP : NO -
[6] fetḥalarıyla NP : fetḥaları NO
[7] ṭonanılmış NO : ṭonanmış NP
[8] ve elif NP : NO -

baʿż ḥā-yı meftūḥa ile 13 Fārsīdür nāẓım-ı merḥūmuñ bu ḳıṭʿasında vāḳıʿ ḳāfiye ḥasebiyle mażmūm 14 olmaḳ ḥāli ġālipdür Türkçe simāt didikleri yaʿnī yassı düşmege üstüne[1] 15 ṣaḥanlarla ṭaʿam dizüp iẕn-i ʿām iderler ʿArabīde ḫānıñ kesri 16 ve vāvıñ fetḥiyle ḫāᵛn dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***mīçekedyaʿ*** fāʿilātün ***nīṭamarhem*** [NO99a] 17 fāʿilātün ***regṭamardi*** fāʿilātün ***ḳanaḫūn*** fāʿilāt **[NP95a]** 1 ḳanadan hā gider yāḫud hāsız olmaḳ da iḥtimāldür ***bezenilmiş*** fāʿilātün 2 ***çoḳsimāṭā*** fāʿilātün çoḳdan vāv gidüp ārāste elifi ṭāya ittiṣāl 3 ve fetḥası aña naḳl olunmuşdur ***rāstebis*** fāʿilātün ārāste sīni 4 müteḥarrik oḳunur ***yārḫāᵛn*** fāʿilāt yārda rāsı müteḥarrik oḳunur elif iṣḳāṭ olunur[2] beyt **Bāz-güne ʿaksinedür daḫı gül-güne fiker *** 5 **Dürlü dürlü gün-a-gün başı aşaġa ser-nigūn** *bāz* bā-yı muvaḥḥade 6 ve elif ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe ters ʿArabīde 7 ʿaks dinür *güne* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ile ve fetḥ-i nūn ve hā-yı 8 resmīyle ve hāsız da luġatdür Türkçe beñiz ve boya dirler ʿArabīde fetḥ-i lām 9 ve sükūn-ı vāv ve nūn ile levn dirler[3] pes bāz-günenüñ maʿnā-yı 10 luġavīsi ters beñizlü dimek olur ışṭılāḥlarında Türkçe tersine 11 taʿbīr itdikleri ḥāletdür ki ʿaksine diyü şāyiʿdür ʿArabīde[4] māʿkūs 12 dinür *gül-güne* gül ile güneden mürekkebdür *gül* kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı lām 13 ile maʿrūf çiçekdür Türkçede gül dinür ʿArabīde fetḥ-i vāv ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn[5] ile verd dinür *güne* henüz beyān olundı 14 gül-güne gül rengli[6] dimek olur āḫırında hā-yı taḥṣīṣ getürüp Türkçe 15 maʿhūd ḳızılca didikleri nesne ki nisvān yüzlerine sürerler kesr-i fā-yı 16 saʿfaṣ ve fetḥ-i ṣaġır[7] kāf ile Türkçe[8] kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i ṣaġır kāf ile[9] fiker de dirler nitekim nāẓım-ı merḥūm getürmişdür 17 aña ʿalem ḳıldılar ʿArabīde [NO99b] żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı mīm ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı **[NP95b]** 1 ḳaraşet ile ġamra dirler *gūn-a-gūn* hā elif-i bedelīdür ki ḫıffet-i 2 telaffuẕ ve ṣıḥḥat-i vezn içündür fi'l-aṣl gūn gündur mürekkebāt-ı 3 Fārsīyye beyninde elif ziyāde ḳılınmaḳ destūrü'l-ʿamel ḳāʿidelerinden olmaġıla 4 gūn-a-gūn istiʿmāl iderler bu elif ki vaṣat-ı kelimeteynde idḫāl olunur 5 maʿānī-yi keşīre ifāde ider tafṣili risālede mestūrdur in eratte fe'l-yeṭlub 6 pes gūn-a-gūn Fārsīdür Türkçe dürlü

[1] üstüne NP : üstünde NO
[2] yārda rāsı müteḥarrik oḳunur elif iṣḳāṭ olunur NO : NP -
[3] dirler NP : NO -
[4] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[5] ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn NO : NP -
[6] rengli NO : rengi NP
[7] ṣaġır NO : NP -
[8] Türkçe NP : NO -
[9] kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i ṣaġır kāf ile NO : NP -

dürlü dinür[1] ʿArabīde envāʿ ve mütenevviʿa 7 dinür vaṣf-ı terkībī *ser* feṯ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür 8 bunda Türkçe baş ʿArabīde reʾs dinür[2] *nigūn* żamm-ı nūn ve kāf-ı 9 ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür bi-maʿnā ḥamīde Türkçe egilmiş 10 ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn ve feṯ-i ḥā-yı mühmele ve kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī 11 ile münhanī dinür pes ser-nigūn başı aşaġa dimek olur nigūn-ser de 12 dirler nūn-ı ṣānī ıskāṭ ile nigū-ser ve elif ziyādesiyle nigūn-sār da 13 dirler Şeyḫ Niʿmetullāh ʿaleyhi raḥmetullāh ve baʿżılar nigūn muḫaffef ser-nigūndur başı 14 aşaġa dimekdür dimiş ve nigūn döndürülmüş maʿnāsına daḫı luġatdür 15 pes ser-nigūn yuḳarusı aşaġa döndürülmüş dimek olur yine başı aşaġa dimek olur ṭaḳṭīʿü'l-16 beyt ***bāzgūne*** fāʿilātün zā müteḥarrik oḳunur ***ʿaksinedür*** fāʿilātün 17 ***daḫıgülgū*** fāʿilātün daḫıdan yā gider ***nefiker*** **[NP96a]** 1 fāʿilāt kāfıñ feṯḥası işbāʿ ile oḳunmaḳ [NO100a] gerekdür[3] ***dürlüdürlü*** 2 fāʿilātün evvelki dürlü dürlüden vāvlar ve ikinciden vāv-ı evvel sāḳıṭlardur[4] 3 ***gūnagūnba*** fāʿilātün gūnādan hā düşer ***şıaşaġa*** fāʿilātün 4 ***sernigūn*** fāʿilāt beyt **Gevde ten rūde bağırsaḳ bögrek öyken kürde şüş *** 5 **Eyegü pehlü yaña sū kişt yan uca serūn** *ten* feṯ-i tā-yı müşennāt-ı 6 fevḳānī ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür Türkçe gövde ʿArabīde feṯ-i cīm 7 ve sīn-i mühmele ve sükūn-ı dāl-i mühmele ile cesed dinür ve bā-yı müfrede ve dāl-i 8 mühmele feṯḥaları ve nūn ile beden ve żamm-ı cīm ve feṯ-i ṣā-yı müşelleşe ve tā-yı vaḥdet 9 ile cüşşe ve kesr-i cīm sükūn-ı sīn-i mühmele ve mīm ile cism dinür *rūde* 10 żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 11 Türkçe bağırsaḳ ki ḳarın içinde olur ṭaʿām ve şarāb ve fuẓalāt 12 anlardan mürūr ider *kürde* żamm-ı ḳāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯ-i dāl-i 13 mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe bögrek didikleri yumurṭa gibi et 14 pāresidür ʿArabīde żamm-ı kāf ve sükūn-ı lām ve feṯ-i yā-yı ḥuṭṭī ve hā ile 15 külye dinür ve vāv-ı resmīyle külve daḫı luġatdür *şüş* żamm-ı şīn-ı muʿceme-yi 16 ūlā ve sükūn-ı ṣānīye ile Fārsīdür Türkçe öyken ki aḳ ciger didikleridür 17 ʿArabīde kesr-i rā-yı mühmele ve feṯ-i yā-yı ḥuṭṭī ile ve taḫfīf ile rīh dinür *pehlü* feṯ-i bā-yı **[NP96b]** 1 ʿacemī ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve żamm-ı lām ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür bunda 2 Türkçe eyegü yaʿnī gögsüñ iki ṭarafı ki pehlū-yı rāst ve pehlū-yı çeb 3 dirler Türkçe ṣağ iyegü ve ṣol iyegü dinür [NO100b] ʿArabīde cīmiñ feṯḥi 4 ve nūn ve bā-yı muvaḥḥadeniñ

[1] dürlü dürlü dinür NP : dürlü dürlüdür NO
[2] dinür NP : NO -
[3] gerekdür NO : gerek NP
[4] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP

sükūnıyla cenb dinür ṣaġa cenb-i yemīn5 ve ṣola cenb-i yesār dirler *sū* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür 6 Türkçe yaña dinür ki o yana yaʿnī öte bu yana yaʿnī beri dimekdür ʿArabīde 7 ṭā-yı mühmele ile ṭaraf dinür *kişt* kesr-i kāf-ı ʿarabī ve żamm ile daḫı luġatdür 8 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür bunda Türkçe yan ki 9 bögür daḫı dirler Niʿmetullāh kāfdan ṣoñra yā-yı ḥuṭṭī ile boş bögür ve tāsız 10 yan yazmışdur Miftaḥü'l-Luġada feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī faḳaṭ yaʿnī tāsız sükūn-ı 11 şīn-ı muʿceme ile keşdür ʿArabca feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı ṣād ve rā-yı mühmeleteyn ile ḫaṣr 12 dirler ve ḫāṣıra da dirler *sürūn* sīn ve rā-yı mühmeleteyniñ żammeleri 13 ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür Türkçe uca didikleri kemikdür ki 14 iki yan başlarında sivrice kemiklerdür ʿArabīde feṭḥ-i vāv ve rā-yı mühmele ve kāf 15 ile verk dinür ve hüve mā fevḳal faḫızi yaʿnī uyluḳ başı Türkīde 16 ḳalça ve siñirden yan başı ve deliklü sünük daḫı dirler ke-ẕā fī Ḳara 17 Pīrī ve bunlardan evveli sivri uca kemigi dirler taḳṭīʿü'l-beyt [NP97a] 1 ***gevdetenrū*** fāʿilātün gevededen hā gider ***debaġırsaḳ*** fāʿilātün ***bögreköyken*** 2 fāʿilātün bögregiñ kāf-ı ṣānīsi[1] mażmūm ve öykenden elif ve vāv sāḳıṭlardur 3 ve żammesi mā-ḳabline virilür ***kürdeşüş*** fāʿilātün kürdeden hā düşer 4 ***eyegüpeh*** fāʿilātün elifiñ feṭḥası medd olunur ***lüyañasū*** fāʿilātün 5 ***kiştyanu*** fāʿilātün kiştiñ tāsı ve yānıñ nūnı müteḥarrik oḳunurlar 6 ucadan elif düşer ***caserūn*** fāʿilāt beyt 7 **Reste ḳurtulmuş velīkin beste baġlu deste** [NO101a] **ṣab * Mūy ḳıl ḫāme** 8 **ḳalem nāme bitidür cāme ṭon**[2] *reste* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı sīn-i mühmele 9 ve feṭḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda māżīden 10 ḳısmdur ism-i mefʿūl degil yaʿnī Türkçe ḳurtulmuş ḳurtarılmuş degil 11 ʿArabīde feṭḥ-i lām ile muḫallaṣ dinür *beste* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve yine sīn ve tā ve hā ile 12 Fārsī Türkçe baġlu ki baġlanmış dimekdür ʿArabīde żamm-ı mīm ile muʿaḳḳad dinür 13 *deste* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve yine sīn ve tā ve hā-yı taḥṣīṣ ile Fārsīdür Türkçe 14 ṣap her neniñ olursa balta ṣapı bıçaḳ ṣapı ke-ẕā ve ke-ẕā 15 ḳāʿide dest ki eldür ṣapıñ ele iḫtiṣāṣı olduġundan 16 āḫırına hā-yı taḥṣīṣ getürüp reste dinilmiştür niçe bunlarıñ emṣāli gibi 17 faḥfaẓ ʿArabca ḳabża dinür ki Türkīde[3] bu lafẓ ḳılıç ve ḫançer[4] ve bıçaḳ ṣapında [NP97b] 1 müstaʿmeldür *mūy* żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür 2 Türkçe ḳıl ki vücūd-ı ḥayvānda biter her ne deñlü ince olursa daḫı ḳaş 3 gibi içi boş bir nesnedür ki

[1] ṣānīsi NO : NP -
[2] ṭon NO : don NP
[3] Türkīde NP : Türkçe NO
[4] ve ḫançer NO : NP -

menfez-i vücūddur ʿArabīde feṯḥ-i şīn-ı muʿceme 4 ve sükūn-ı ʿayn ve rā-yı mühmeleteyn ile şiʿr dinür *ḫāme* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ile ve elif 5 ve mīm ve hā-yı hevvez ve hāsız daḫı luġatdür Türkçe ḳalem ki anıñla yazu yazarlar 6 ʿArabīde daḫı ḳalem dinür Fārsīde daḫı müstaʿmeldür *nāme* nūn ve elif 7 ve feṯḥ-i mīm ve hā ile Fārsīdür Türkçe biti ki kitāb ẕikrinde geçdi 8 *cāme* cīm-i ʿarabī ve elif ve feṯḥ-i mīm ve hā-yı [NO101b] resmīyle Fārsīdür Türkçe 9 ṭon gibi giysi maʿnāsına arḳaya giyilür başa ayaġa degil her neden 10 olursa cīm-i ʿacemī ile daḫı luġatdür ke-ẕā fī't-Tuḥfe ʿArabīde feṯḥ-i şā-yı müşellese 11 ve sükūn-ı vāv ve bā-yı muvaḥḥade ile şevb dinür baʿżılar ḳavlince cāme 12 şol ḳaftāndur ki öñi bütün olup ancaḳ göñlek yaḳası 13 gibi baş girecek yiri[1] yırtıḳ olup öyle giyerler öñi açıḳ olana 14 ḳabā dirler nitekim ẕikr olundı bu maʿnāya ekşer-i istiʿār da vāḳıʿdur 15 bir kimse iżṭırābıñdan yaḳasın yırtsa ʿAcem ḳabā kerded dir Ḥāfıẓ 16 fermāyed Çün gül ez-nigehet ü cāme ḳabā kon Ḥāfıẓ[*] ve ʿinde'l-baʿż 17 ism-i ʿammdur muṭlaḳ vücūda giyilen ve örtülen **[NP98a]** 1 ʿArabīde libās dinür pes bu maḳāmda cāme bu maʿnāyadur Allāhu aʿlem 2 bi'ṣ-ṣavāb taḳṭīʿü'l-beyt ***resteḳurtul*** fāʿilātün resteden hā ḳurtuldan 3 vāv sāḳıṭlardur ***muşvelīkin*** fāʿilātün ***bestebaġlu*** fāʿilātün 4 besteden hā düşdi ***desteşab*** fāʿilātü desteden daḫı 5 hā düşer ***müyḳılḫā*** fāʿilātün müyuñ yāsı meksūr oḳunur ***meḳalemnā*** 6 fāʿilātün ***mebitidür*** fāʿilātün ***cāmeṭon*** fāʿilāt cāmeden 7 hā sāḳıṭdur beyt **Şuç günāh u şaç bīfeşān şıç berī işe bişāş *** 8 **Ur bizen ḳopar biken bihrāş ḳuş bitirāş yun** *günāh* żamm-ı kāf-ı 9 ʿacemī ve feṯḥi-i nūn ve sükūn-ı elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür taḫfīf 10 ile güneh daḫı derler Türkçe ṣuç ʿArabīde kesr-i hemze ve şā-yı müşelleşe [NO102a] ve mīm ile işm 11 dinür *bifeşān* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīd yā-yı 12 meftūḥa-yı ḥuṭṭī hemzeden münḳalib fā-yı saʿfaṣ ve şīn-ı muʿceme ve elif ve nūn 13 ile fiʿl-i emrdür Türkçe şaç meşelā yere toḫum şaç diyicek maḥalde[2] ʿAcem zemīn rā berez bīfeşān 14 dir ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı nūn ve kesr-i şā-yı 15 müşelleşe ve rā-yı mühmele ile inşir dinür *berī bā* yine ḥarf-i teʾkīd *rī* 16 kesr-i rā-yı mühmele ile fiʿl-i emrdür Türkçe şıc dinür ʿArabīde 17 kesri-ġayn-ı muʿceme ile ġıvṭ dinür *bişāş* bā yine ḥarf-i teʾkīd şāş **[NP98b]** 1 iki şīn-ı muʿceme ve beynehumā elif ile fiʿl-i emrdür Türkçe işe ʿArabīde 2 żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ile dinür *bizen* bā yine ḥarf-i teʾkīd *zen* 3 feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ile Fārsī[3] fiʿl-i emrdür Türkçe ur ve dög 4

[1] yiri NP : yirler NO

[*] Senin bakışından kendine (sufilerin giydiği) gül gibi elbise biç.

[2] maḥalde NP : yerde NO

[3] Fārsī NO : NP -

dinür ʿArabīde kesr-i hemze ile ıżrıb dirler *biken* bā yine ḥarf-i teʾkīd 5 *ken* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ile fiʿl-i emrdür Türkçe ḳopar ʿArabīde kesr-i hemze ve feṯḥ-i lām ve ʿayn-ı mühmele ile ıḳlaʿ dinür 6 taḳṭīʿü'l-beyt ***şuçgünāhu*** fāʿilātün ṣuçdan vāv gider günāhıñ 7 żammesi işbāʿıla vāv gelür ***şaçbifeşān*** fāʿilātün ṣaçdan ve biyefşāndan 8 elifler düşerler ***ṣıçberīi*** fāʿilātün ***şebişāş*** fāʿilāt 9 ***urbizdenḳo*** fāʿilātün urdan vāv sāḳıṭdur ***parbikenbih*** 10 fāʿilātün ***rāşḳuşbiti*** fāʿilātün şīn-ı müteḥarrik ve ḳus vāvsız 11 oḳunur ***rāşyun*** fāʿilāt şīn meksūr oḳunur beyt 13 **Bir iki üç dört beş yek dü se çār u penc ü şeş *** [NO102b] **Altı heft** 14 **ü heşt ü nüh deh yedi sekiz ṭoḳuz on** bu beyit ve iki beyit ile[1] ʿallāhu aʿlem[2] 15 esmāʾ-i ʿaded-i Fārsī beyānındadur *yek* feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve kesr ile daḫı 16 luġatdür ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ile[3] ʿinde'l-cumhūr ve ʿinde'l-baʿż kāf-ı 17 ʿacemīyle Fārsīdür Türkçe bir ʿArabīde vāḥid dinür *dü* żamm-ı dāl-i mühmele ve **[NP99a]** sükūn-ı 1 vāv ile Fārsīdür[4] Türkçe iki ʿArabīde iṣneyn dinür 2 *se* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve hā-yı resmī ile Fārsīdür Türkçe üç ʿArabīde 3 ṣelāṣe dinür *çār* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve elif ve rā-yı mühmele ile muḫaffef-i çehārdur 4 pes taḫfīf içün hā-yı ḥaẕf ve cīmiñ kesresin feṯḥaya tebdīl 5 idüp çār dirler Türkçe dört ʿArabca erbāʿ dinür *penc* feṯḥ-i bā-yı 6 ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe beş ʿArabīde ḫamse 7 dinür *şeş* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ṣāniye ile Fārsīdür Türkçe 8 altı ʿArabīde sitte dinür *heft* feṯḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı fā-yı 9 saʿfaṣ ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe yedi ʿArabīde sebʿa dinür 10 *heşt* hā-yı hevveziñ feṯḥi ve şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşetin sükunları ile[5] Fārsīdür Türkçe 11 sekiz ʿArabīde seʿmā dinür *nüh* żamm-ı[6] nūn ve sükūn-ı hā-yı aṣliyye ile 12 Fārsīdür Türkçe ṭoḳuz ʿArabīde tisʿa dinür *deh* feḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 13 hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda[7] Türkçe on ʿArabīde ʿaşer dinür taḳṭīʿü'l-beyt 14 ***birikiüç*** fāʿilātün ikiden yā-yı evvel ve üçden vāv sāḳıṭlardur 15 ***dörtbeşyek*** fāʿilātün [NO103a] dörtden vāv ve vāv-ı fārıḳī maḥẕūflardur 16 ***düseçāru*** fāʿilātün seden hā düşer ***pencüşeş*** fāʿilāt vāv-ı farḳī 17 maḥẕūfdur ***altıheftü*** fāʿilātün altıdan yā sāḳıṭdur ***heştünühdeh*** **[NP99b]** 1 fāʿilātün bu vāv daḫı metrūkdür[8] vāv düşer ***yedisekiz*** fāʿilātün 2 yediniñ yā-yı evveli

[1] ile NP : NO -
[2] ʿallāhu aʿlem NO : NP -
[3] ʿArabī ile NP : ʿacemīyle NO
[4] Fārsīdür NP : NO
[5] tā-yı ḳaraşetin sükunları ile NO : tā-yı ṭavīle ile NP
[6] żamm NO : feṯḥ NP
[7] bunda NO : NP -
[8] bu vāv daḫı metrūkdür NO : NP -

fetḥasın ve sekiziñ sīni[1] fetḥasın işbaʿıla 3 oḳumaḳ gerekdür ḥattā biri yā-yı ḥuṭṭī ve biri elif ṣūretinde yazılmışdur 4 ***ṭoḳuzon*** fāʿilāt ṭoḳuzda żamm-ı ṭā işbāʿıla vāv tevellüd 5 ider vāv-ı aṣliyye ki vāvın[2] elifi ḥaẕf olunur beyt 6 **Bīst ü sī yigirmi otuz çihil ḳırḳ pencāh ellidür * Şaṣt u heftād** 7 **altmış u yetmişdür kālive bön** *bīst* kesr-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı 8 yā-yı ḥuṭṭī ve sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe yigirmi 9 ʿArabīde[3] ʿışrīn dinür[4] vāv farıḳī *sī* kesr-i sīn-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī 10 ile Fārsīdür Türkçe otuz ʿArabca ṣelāṣīn dinür[5] *çihil* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı 11 lām ile çihilden muḫaffef Fārsīdür Türkçe ḳırḳ ʿArabīde erbaʿīn dinür 12 *pencāh* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿarabī ve elif ve hā-yı resmīyle[6] 13 Fārsīdür Türkçe elli ʿArabīde ḫamsīn *şaṣt* fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı 14 ṣād-ı mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe altmış ʿArabca sittīn dinür[7] 15 fi'l-aṣl ṣād yirine sīn-i mühmele iledür zīrā bu ṣād Fārsīde olmayan 16 sekiz ḥarfdendür nitekim şāʿir dimişdür[8] ḳıṭʿa Hīç dānī der-neyāyed Fārisī er çend 17 ḥarf * Ger dānī bā-tū gūyem cümle-i rā hīç ḫilāf heşt **[NP100a]** 1 ḥarf est ān ki nāyed der miyān-ı Fārisī [NO103b] ṣāḍ u żād 2 u ṭāʾ u ẓāʾ u ḥāʾ u ʿayn u ġayn u ḳāf"[*] faẕbıṭ bunda Türkçe altmış ʿArabīde sittīn dinür *heftād* fetḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı 3 fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür 4 bunda Türkçe yitmiş ʿArabīde sebʿīn dinür *kālīve* fetḥ-i[9] kāf-ı ʿarabī 5 ve elif ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i vāv ve hā-yı resmī ile ġaraʾib-i 6 Meṣnevīdendür ki Mevlānā ḳaddesırrıhū defter-i siyūmda dehḳānī ḥikāyesinde 7 şehrde olan dostunı daʿvet idüp ṣoñra añı bilmezligle ḍarb itdigi 8 maḥalde buyurmuşdur Meṣnevī Dōstānī der temelluḳ şive kerde * Tā ki ḥurrem 9 ḫᵛāce kālīve kerd[**] ve hāsız daḫı luġatdür Türkçe bön ʿArabīde ebleh ve aḥmaḳ 10 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***bīstüsīyi*** fāʿilātün bīstden yā ve vāv-ı farıḳī 11 sāḳıṭlardur ve yigirminiñ yā-yı evveli kesresüñ işbāʿdan bir yā daḫı tevellüd 12 ider ***girmiotuzçi*** fāʿilātün yigirminiñ yā-yı ṣānīsi ve otuzuñ 13 elifi ve vāvlar maḥẕūf ve żamme mīme naḳl olunmuşdur ***hilḳırḳpencā*** fāʿilātün 14 vāv-ı ibtidāʾiyye ṣaḳıṭlardur mā-

---

[1] sīni NP : NO -
[2] aṣliyye ki vāvıñ NO : NP -
[3] ʿArabīde NP : Arabca NO
[4] dinür NP : NO -
[5] dinür NP : NO -
[6] hā-yı resmīyle NP : NO hā-yı aṣliyye
[7] Türkçe altmış ʿArabca sittīn dinür NP : NO -
[8] dimişdür NO : NP -
[*] Farsçada bulunmayan harleri biliyor musun? Eğer bilmiyorsan bir cümlede söyleyeyim. Şüphesiz sekiz harftir. Bunlar Farslar arasında kullanılmayan sad, dad, ta, za, ha, gayn ve kafdır.
[9] fetḥ NP : NO -
[**] Hocayı o kadar yücelttiler ki sonunda şaşkına döndü (aptallaştı).

ḳablinde ḳāf mażmūm oḳunur ***hellidür*** fāʿilāt 15 elliden elif sāḳıṭ fetḥası hāya naḳl ve yāsı daḫı ḥaẕf ve dāliñ 16 kesresiñ[1] işbāʿıla yā ḥāṣıldur ***şaştuheftā*** fāʿilātün vāv sāḳıṭdur[2] 17 ***daltmışuyit*** fāʿilātün altmışdan elif ḥaẕf ve fetḥası mā-ḳablinde [NP100b] 1 dāle naḳl ve lām ile tā bir ḥarf ʿadd olunur vāv-ı farıḳī ḥaẕf olunup [NO104a] 2 şīniñ żammesi işbāʿından bir vāv ẓuhūr ider ***mişdürkā*** 3 fāʿilātün ***livebön*** fāʿilāt līveden hā sāḳıṭ ve vāv yine 4 meftūḥ oḳunur beyt **Daḫı heştād u neved ṣad seksen ü ṭoḳsan yüz * 5 Biñ hezār ü ṣay ṣına bişumār u mikun āzmūn** *heştād* fetḥ-i hā-yı hevvez 6 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve[3] ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe 7 seksen ʿArabīde ṣemānīn dinür *vāv* fārıḳī *neved* nūn ve vāvıñ 8 fetḥaları ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe ṭoḳsan ʿArabca tisʿīn dinür 9 bu maḥalde yine bir vāv-ı farıḳī taḳdīr olunur ki neved ile ṣad lafẓını ayıra *ṣad* fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı 10 dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe yüz ʿArabca miʾe dinür aṣlında sīn-i 11 mühmele ile vażʿ olunup keṣret-i istiʿmāl ile ṣāda naḳl olunmuṣdur 12 Mecūsuñ vaṣat-ı şitāda behmen-i māhıñ onuncı gününde bir bayramları 13 var ve ol bayrama Süde dirler vech-i tesmiye oldur ke yevmi'ş-şek şek günü gibi yüz 14 evlādı oldı erkeklerine dişilerin tezvīc idüp 15 ol güni bayrām itdiler süde lafẓınıñ āḫırına hā-yı taḥşīş getürüp 16 ve hāyı ḥıfẓ içün dāle ḥareke virüp süde idiler ʿArab taʿrīb 17 idüp sudaḳ dimişler ve ol gece ki Mecūs anda āteş yaḳarlar aña [NP101a] 1 ism-i ʿalem ḳılmışlardur ke-ẕā fī'l-Ḳāmūs *hezār* hā-yı hevvez ve zā-yı 2 ʿArabīniñ fetḥaları ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe 3 biñ ʿArabīde sükūn-ı lām [NO105b] ile elf dinür kesr-i lām ile ism-i ḥarfdür 4 vāv ibtidāʾiyye *bişumār* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīd *şumār* 5 żamm-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i mīm ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile Fārsī fiʿl-i emrdür Türkçe fetḥ-i 6 ṣād-ı mühmele ile ṣay dinür[4] ʿArabīde kesr-i ʿayn-ı mühmele ile ʿidd dirler vāv farıḳī 7 *mīkun mī*[5] kesr-i mīm ile ḥarf-i ḥāl *kün* żamm-ı[6] kāf-ı ʿarabī ve nūn ile 8 fiʿl-i emrdür Türkçe ol dinür ʿArabīde daḫı kün dinür *āzmūn* elif-i 9 memdūde ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve żamm-ı mīm sükkūn-ı vāv ve nūn ile ism-i 10 maṣdardur[7] ke-ẕā fi'l-Miʿyār Türkçe ṣınayış ʿArabīde tecrübe dinür pes mīkün 11 āzmūn terkībi Türkçe ṣına dimek olur ʿArabīde

[1] kesresiñ NP : kesresi NO
[2] sāḳıṭdur NP : NO -
[3] müṣennāt-ı fevḳānī ve NO : NP -
[4] dinür NO : NP -
[5] mī NP : NO -
[6] żamm NP : NO -
[7] maṣdardur NO : maṣdar NP

feṯ-i cīm-i ʿarabī ve bā-yı 12 muvaḥḥade[1] ile *cerreb* bi fethil cim ve kesr-i ra-yı müşeddede ve bā-yı muvaḥḥade[2] dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫıheştā*** fāʿilātün 13 daḫıdan yā gider ***dunevedṣad*** fāʿilātün ***seksenüṭoḳ*** fāʿilātün ***sanyüz*** fāʿilāt 14 vāv-ı farıḳī sāḳıṭdur ***biñhezārü*** fāʿilātün biñden yā düşer ***ṣayṣınabişu*** 15 fāʿilātün ṣınada nūnuñ feṯhasıñ işbāʿ sebebiyle hā elife naḳl 16 olunur[3] ***mārumikun*** fāʿilātün vāv yine sāḳıṭdur rā müteḥarrik oḳunur 17 ***āzmūn*** fāʿilāt elif-i memdūde iki elif ʿadd olunur beyt **[NP101b]** 1 **İçerü gel añlariseñ yoḫsa ḳalġıl ṭaşrada * Enderūna ger şināsī** 2 **verne miymānder birūn** *enderūn* feṯ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve feṯ-i 3 dāl-i mühmele ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür Türkçe 4 içerü ʿArabīde dāḫil dinür elif-i memdūde āy [NO106a] lafẓından muraḥḥamdur Türkçe 5 gel ʿArabīde teʿāl dinür *ger* feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı[4] rā-yı mühmeye ile eger 6 lafẓından muḫaffef ḥarf-i şarṭdur *şināsī* kesr-i şīn-ı muʿceme ve nūn 7 ve elif ve kesr-i sīn-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī-yi ḥiṭāb ile Fārsī fiʿl-i mużāriʿ-i 8 muḫāṭabdur pes ḥarf-i şarṭ ile Türkçe añlariseñ dimek olur[5] ʿArabīde 9 in tefhem dinür *verne* feṯ-i vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯ-i nūn ve hā-yı resmīyle 10 Fārsīdür Türkçe yoḫsa ʿArabīde ve ʿillā dinür *mīymān* mī ḥarf-i 11 ḥāl mān mīm ve elif ve nūn ile fiʿl-i emrdür Türkçe ḳal ʿArabīde kesr-i ḳāf 12 ile ḳıf dinür[6] ve feṯ-i zā-yı ʿArabī[7] ve rā-yı mühmele-i[8] müşeddede ile zerre dinür 13 *der* feṯ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda ḥarf-i ẓarf 14 *birūn* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve nūn ile 15 Fārsīdür Türkçe ṭaşra ʿArabīde ḫāric dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***içerügel*** 16 fāʿilātün ***añlariseñ*** fāʿilātün añlardan elif gider ***yoḫsaḳalġıl*** 17 fāʿilātün yoḫsadan vāv ve hā düşerler ve ḳalġıldan elif sāḳıṭdur **[NP102a]** 1 ***ṭaşrada*** fāʿilāt[9] dāliñ feṯhası işbāʿ ile medd olunur[10] ***enderūna*** 2 fāʿilātün ***gerşināsī*** fāʿilātün ***vernemiyman*** fāʿilātün verneden hā ve mīymānderden 3 elif sāḳıṭlardur ***derbirūn*** fāʿilāt beyt **Fāʿilātün fāʿilātün** 4 **fāʿilātün fāʿilāt * Ḥayf añа kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn** 5 *ḥayf* feṯ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı yā-yı müşennāt-ı taḥtānī[11] ve fā-yı saʿfaṣ ile ʿArabīdür Türkçe güç 6 ʿArabīde murādifleri [NO106b] cevr ve ẓulm dinür Fārsīde kesr-i

[1] ve bā-yı muvaḥḥade NP : NO -
[2] bi fethil cim ve kesr-i ra-yı müşeddede ve bā-yı muvaḥḥade NO : NP -
[3] olunur NO : olunup NP
[4] sükūn NP : NO -
[5] dimek olur NQ : dimekdür NO
[6] dinür NP : NO -
[7] zā-yı ʿArabī NP : zāl-i muʿceme NO
[8] mühmele NO : NP -
[9] fāʿilāt NP : fāʿilātün NO
[10] olunur NO : olur NP
[11] müşennāt-ı taḥtānī NO : NP-

sīn-i mühmele ile sitem 7 dinür ve muḳābili ʿadl Türkçe ṭoġrılıḳ Fārsīde dād dinür taḳṭīʿü'l-mışrāʿ 8 ***ḥayfañakim*** fāʿilātün añadan elif gidüp fetḥası fāya naḳl olunmuşdur ***dāmıcehli*** fāʿilātün içindeniñ isinden elif ḥaẕf olunup 9 kesresi māḳablinde lāma virilmüşdür ***çindeḳalmış*** fāʿilātün hā sāḳıṭdur 10 ***durzebūn*** fāʿilāt **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Hezeci'l-Müşemmeni[1]'s-Sālim** beyt 11 **Beverzīden özenmekdür neverdīdendürür dirmek * Zemīn rāḫūk berkenden nedür yiri ṭoñuz dürmek** 12 *beverzīden* bā-yı müfrede-i mażmūme zā'id *verzīden* fetḥ-i vāv ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve vāv[2] sükūn-ı 14 nūn ile Fārsī maṣdardur[3] bi-maʿnā ārzū gerden bunda Türkçe özenmek 16 ve öykünmek ʿArabīde tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hemze ve kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ve lām 17 ile te'mīl dinür bā-yı müfredeniñ ziyādeligi taḥsīn-i lafẓ u tekmīl-i vezn **[NP102b]** 1 içindür *neverdīden* fetḥ-i nūn ve vāv sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i dāl-i mühmele 2 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele[4] ve sükūn-ı nūn ile maṣdar-ı 3 Fārsīdür bunda Türkçe dirmek yaʿnī devşirüp ṭop itmek bu iki 4 nevʿden biri ḥissī ḳumaş ve emṣāli ve mektūp ve nāme dirüp divşirmek 5 gibi biri maʿnevī ḳaṭʿ-ı mesāfe gibi Ebu'l-Ferec fermāyed beyt Cihan-guşāy u 6 be her vedāġ kāmkāri zemīn-neverd o toḫm nīk nāmi kārde[*] bunda 7 *neverd* fiʿl-i emrdür ve vaṣf da olur [NO107a] Saʿdī goft beyt Men ü çend 8 seyyāḥi saḥrā-neverd * Bereftendī ḳāṣd be dergāhī merv[**] ʿArabīde fetḥ-i lām ve sükūn-ı 9 fā-yı saʿfaṣ-ı müşeddede ile leff dirler ki muḳābili fetḥ-i nūn ve sükūn-ı 10 şīn-ı muʿceme ve rā-yı mühmele ile neşr dinür Türkçe ṭaġıtmaḳ Fārsīde 11 perākende kerden dinür ve döşemek bi-mānā küsterānīden ʿArabīde 12 basṭ maʿnāsına *zemīn* fetḥ-i zā-yı ʿarabī fetḥi ve mīm kesri ve yā-yı ḥuṭṭī sükūnı 13 ve nūn ile Fārsīdür Türkçe yer dinür kemā merre rā bunda edāt-ı mefʿūldür 14 pes zemīn-rā yeri dimek olur *ḫūk* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 15 vāv ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṭoñuz didikleri murdar 16 cān-verdür ʿArabīde ḫınzīr dinür *berkenden*[5] ber[6] fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 17 rā-yı mühmele ile bunda te'kīd içündür der gibi kenden fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve **[NP103a]** 1 sükūn-ı nūn ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve yine nūn ile maṣdar-ı Fārsīdür 2 Türkçe dürmek yaʿnī

---

[1] müşemmen NP : NO -
[2] vāv NO : NP -
[3] maṣdardur NP : NO -
[4] mühmele NP : NO -
[*] Dünya fâtihi birgün dünyadan gider ancak, iyi ad koymuşsa ölümsüzleşir.
[**] Ben ve sahrada dolaşan birkaç seyyah merv dergahında gitmiştik.
[5] berkenden NP : benken NO -
[6] ber NO : NP -

ḳazımaḳ ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı fā-yı 3 saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ile ḥafr dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***beverzīden*** mefāʿīlün 4 ***özenmekdür*** mefāʿīlün özenmekden vāv düşer ***neverdīden*** mefāʿīlün ***dürürdirmek*** 5 mefāʿīlün ***zemīnrāḫū*** mefāʿīlün zemīnden yā gider ***kberkenden*** mefāʿīlün 6 ***nedüryiri*** mefāʿīlün ***ṭoñuzdürmek*** mefāʿīlün ṭoñuzdan ve dürmekden 7 vāvlar düşerler beyt **Rübūden ḳapmaġa dirler nümūden yaʿnī göstermek** 8 * **Züdūden paṣdan açmaḳdur büsūdendür daḫı sürmek** *rübūden* 9 [NO107b] rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥadeniñ żammeleri ve dāl-i mühmeleniñ feṭḥası ve sükūn-ı 10 nūn ile Fārsī maṣdardur Türkçe ḳapmaḳ yaʿnī ḳavrayup ḳapmaḳ 11 ʿArabīde feṭḥ-i nūn sükūn-ı hā-yı hevvez ve bā-yı muvaḥḥade ile nehb 12 ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı lām ve bā-yı muvaḥḥade ile selb dinür *nümūden* 13 żamm-ı nūn ve mīm ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn ile maṣdar-ı 14 Fārsīdür Türkçe göstermek ʿArabīde kesr-i hemze ile irāʾet dinür 15 *züdūden* zā-yı ʿarabī ve dāl-i mühmeleniñ żammeleri kesriyle de luġatdür ve sükūn-ı 16 vāv ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn ile maṣdar-ı Fārsīdür[1] Türkçe 17 paslı nesneniñ pasını giderüp açmaḳ ʿArabīde ṣād-ı mühmeleniñ **[NP103b]** 1 feṭḥi ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı lām ile ṣayḳal dinür 2 *büsūden* bā-yı müfrede-i zāʾide taḥsīn-i lafẓ ve tekmīl-i vezn içündür 3 *sūden* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i dāl-ı mühmele ve sükūn-ı nūn 4 ile maṣdar-ı Fārsīdür Türkçe sürmek ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve sīn-i 5 müşededdede-i mühmele ile mess dinür dal buṭamaḳ ʿArabīde feṭḥ-i lām 6 ile lems dinür ve bir nesneniñ üstüne bir şeyʾi[2] ṣıvamaḳ ʿArabīde 7 kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve lām ve hemze ile ṭılaʿ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***rübūdenḳap*** 8 mefāʿīlün ***maġadirler*** mefāʿīlün ***nümūdenyaʿ*** mefāʿīlün ***nīgöstermek*** 9 mefāʿīlün nīden yā ve göstermekden vāv sāḳıṭlardur ***züdūdenpaṣ*** [NO108a] 10 mefāʿīlün paṣdan elif düşer ***danaçmaḳdur*** mefāʿīlün açmaḳdan elif 11 gidüp feṭḥası mā-ḳablinde nūna virilmişdür ***püsūdendür*** 12 mefāʿīlün ***daḫısürmek*** mefāʿīlün sürmekden vāv gitmişdür 13 beyt **Resen ip tāften bükmek yavu güm yaften bulmaḳ** * 14 **Resīden irmek ü dirmek pīçīden bāften örmek** 15 *resen* rā-yı mühmele ve sīn-i mühmeleteyniñ feṭḥaları ve sükūn-ı nūn ile Fārṣīdür 16 Türkçe ip ki anıñla şey baġlarlar ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı bā-yı 17 muvaḥḥade ve lām ile ḥabl dinür *tāften* tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve elif ve sükūn-ı **[NP104a]** 1 fā-yı saʿfaṣ ve yine feṭḥ-i tā ve sükūn-ı nūn[3] ile Fārsī 2 maṣdardur Türkçe bükmek meşelā ip bükmek gibi ʿArabīde 3 feṭḥ-i żād-ı muʿceme ve

[1] maṣdar-ı Fārsīdür NP : Fārsī maṣdadur NO
[2] şeyʾi NO : şeyʾ NP
[3] nūn NP : NO -

sükūn-ı fā ve rā-yı mühmele ile żafr dinür *güm* żamm-ı[1] kāf-ı ʿacemī 4 ve sükūn-ı mīm ile Fārsīdür Türkçe yavu yaʿnī yavu ḳılmaḳ ʿArabīde kesr-i 5 fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı ḳāf ve dāl-i mühmele ve elif ve nūn ile fıḳdān 6 dinür *yāften* yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı 7 fevḳānī ve sükūn-ı nūn ile Fārsī maṣdardur[2] Türkçe bulmaḳ ʿArabca 8 kesr-i vāv ile vicdān dinür kesr-i vāv ile[3] *resīden* fetḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i sīn-i mühmele 9 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 10 Türkçe irmek ve irişmek ʿArabīde vaṣl dinür *piçīden* bā-yı müfrede-i 11 meksūre bunda zā'ide çīden kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i 12 mühmele ve nūn-ı maṣdarī [NO108b] ile Fārsīdür Türkçe dirmek ve divşirmek 13 bu dirmek müteferrıḳ nesne dirmek meşelā aġaçdan mīve ve gül 14 ve[4] üzüm ve bunların gibi şeyleri[5] devşirmek ʿArabīde cemʿ dinür 15 *bāften* bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı elif ve fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı 16 fevḳānī ve nūn ile Fārsī maṣdardur Türkçe örmek meşelā ḳaytan örmek 17 gibi ṭoḳımaḳ dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***reseniptā*** mefāʿīlün ipden yā düşer **[NP104b]** 1 ***ftenbükmek*** mefāʿīlün bükmekden vāv sāḳıṭdur ***yavugümyā*** mefāʿīlün 2 ***ftenbulmaḳ*** mefāʿīlün buldan vāv düşer ***resīdenir*** mefāʿīlün 3 irden yā gider ***meküdirmek*** mefāʿīlün ***piçīdenbā*** mefāʿīlün ***ften*** 4 ***örmek*** mefāʿīlün örmekden daḫı vāv gider beyt 5 **Ḫıramīden ḫırāşīden şalınmaḳ ṭırmalamaḳdur * Şavurmaḳ** 6 **oldı dāmīden demīden yaʿnī üfürmek** *ḫıramīden* 7 kesr-i ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 8 ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe şalınmaḳ 9 ʿArabca temāyül dinür bir vāv-ı farıḳī muḳadderdür ḫırāşīden kesr-i ḫā-yı muʿceme 10 ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif[6] kesr-i şīn-ı muʿceme ve yā-yı ḥuṭṭī ve nūn-ı maṣdarī 11 ile[7] Fārsīdür Türkçe ṭırmalamaḳ ʿArabīde fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve kesr-i dāl-i mühmele[8] ve şīn-ı 12 muʿceme ile ḫadiş dinür *dāmīden* dāl-i mühmele ve elif ve kesr-i mīm ve sükūn-ı 13 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve[9] nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe şavurmaḳ 14 ḫarman şavurmaḳ gibi ʿArabīde fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve ẕāl-i muʿceme [NO109a] 15 ve kesr-i rā-yı mühmele ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve hā ile taẕrih dinür *demīden* elifsiz 16

[1] żamm NP : NO -
[2] maṣdardur NO : maṣdar NP
[3] kesr-i vāv ile NP : NO -
[4] ve NP : NO -
[5] şeyleri NP : şeyler NO
[6] baʿde'l-elif NP : baʿde elif
[7] ile NO : NP -
[8] mühmele NO : NP -
[9] kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve NP : NO -

Fārsī maṣdardur bunda Türkçe üfürmek ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı 17 fā-yı saʿfaṣ ve ḫā-yı muʿceme ile nefḫ dinür ve bu kitābda sebze[1] yerden çıḳmaḳ [NP105a] 1 ve ürpermek maʿnāsına da[2] ḳarīben gelür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫıramīden*** mefāʿīlün 2 ***ḫırāşīden*** mefāʿīlün ***şalınmaḳṭır*** mefāʿīlün ***malamaḳdur*** mefāʿīlün ***şavurmaḳol*** mefāʿīlün 3 şavurmaḳdan elif oldıdan vāv ve[3] yā daḫı düşerler[4] ***dıdāmīden*** mefāʿīlün 4 ***demīdenyaʿ*** mefāʿīlün ***nīüfürmek*** mefāʿīlün nīden yā sāḳıṭdur beyt 5 **Ġijīden oldı sürtünmek bigerdīdendürür dönmek * Gezīdendür ışırmaḳ daḫı 6 seglāyīden it ürmek** *ġıjīden* ġayn-ı muʿceme ve jā-yı muʿcemeniñ[5] 7 kesreleri ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 8 sürtünmek yüzi üzerine sürtünmek gibi ʿArabīde feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı 9 bā-yı muvaḥḥāde ve vāv ile ḥabve dinür *bigerdīden* bā-yı meksūre bunda 10 zā'id *gerdīden* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 11 ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe dönmek degirmen ve tekerlek dönmek gibi 12 ʿArabca feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve hā-yı mühmele ile devr dinür bunda daḫı intiḳāl 14 ve inḳılāb maʿnāsı icrā itdiler ḳāʿide meşelen ʿArab kāne'l-ḥamru ḥillen* dir Fārsīde 15 bāde sirke geşt [NO109b] ve serke gerd dinür ve ʿArab sārā'l-faḳīrü ġaniyyen** dir ʿAcem dervīş tüvānger 17 geşt ve tüvānger kerd dir faẓbıṭ inḳılāb ṣayrūre maʿnālarında istiʿmāl olunmaḳ [NP105b] 1 bundandur *gezīden* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve zā-yı hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i 2 mühmele ve nūn-ı maṣdardī ile Fārsīdür Türkçe ışırmaḳ diş ile ḳavrayup 3 ışırmaḳ ʿArabīde feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve żād-ı muʿceme-i müşeddede ile ʿażż dinür 4 *seglāyīden seg* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür ki[6] Türkçe köpek ve it 5 dirler ʿArabīde kelb dinür *lāyīden* lām elif ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī-yi ūlā ve sükūn-ı 6 ṣāniyye ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ürümek it 7 ürümek gibi ʿArabīde żamm-ı nūn ve feṯḥ-i[7] bā-yı muvaḥḥade ve elif ve ḫā-yı mühmele ile nübāḫ 8 dinür pes seglāyīden Türkçe it ürümek dimekdür ʿArabīde nübāḫü'l-kelb 9 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ġijīdenol*** mefāʿīlün oldıdan vāv ve yā düşer 10 ***dısürtünmek*** mefāʿīlün

---

[1] sebze NO : sebz NP
[2] da NP : NO -
[3] ve NP : NO -
[4] düşerler NO : gider NP
[5] jā-yı muʿcemeniñ NP : zā-yı ʿacemīniñ NO
* Şarap sirke oldu der.
** Fakir zengin oldu der.
[6] ki NO : NP -
[7] feṯḥ NP : NO -

bigerdīden mefāʿīlün ***dürürdönmek*** mefāʿīlün 11 dönmekden vāv sāḳıṭdur ***gezīdendür*** mefāʿīlün ***ışırmaḳda*** mefāʿīlün 12 ***ḫıseglāyī*** mefāʿīlün daḫıdan yā gider ***denitürmek*** mefāʿīlün itden 13 elif ve yā düşüp kesresi mā-ḳablinde nūna virilmişdür ve ürmekden daḫı 14 vāv düşer[1] beyt **Yalıñ tef sūḫten yanmaḳ derz yiv dūḫten dikmek *** 15 **Ḫamīden rūften yaʿnī egilmek daḫı süpürmek** *tef* feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī **[NP106a]** [NO110a] 1 ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür bunda Türkçe yalıñ ve yalım ve ʿalāv daḫı 2 dirler ki āteşden çıḳar ʿArabīde lām ve hā-yı hevveziñ feṭḥaları ve bā-yı muvaḥḥade 3 ile leheb dirler *sūḫten* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı 4 müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı nūn ile maṣdar-ı[2] Fārsīdür müstaḳbelātından ḫā zāya naḳl olunup 5 sūzed ve sūzende ve sūzān ve sūz dinür[3] Türkçe yanmaḳ yaʿnī āteşde 6 yanmaḳ gibi ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve zā-yı hevvez ile Fārsīdür[4] ḳāf ile ḥarḳ dinür *derz* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve zā-yı hevvez ile Fārsīdür[5] 7 bunda Türkçe yiv didikleri nesne ki boġasıdan ve ġayrıdan iki şeyʾi bir birine 8 didiklerinde tekrār ol kenārı içine büküp bir daḫı dikerler eşvāb 9 dikenler derzi didikleri bundandur dīvārlarda ṭaş aralarını kerpic 10 ile başdurup düzdikleri yollara daḫı derz dirler ʿArabīde feṭḥ-i 11 ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i zā-yı hevvez ve hā ile ḫarza dirler[6] 12 ve taʿrīb ile darz daḫı dirler *duḫten* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv 13 ve ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 14 bunda Türkçe dikmek yaʿnī iplik ve iplik gibi nesnelere dikmek ʿArabīde 15 kesr-i ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif ṭā-yı mühmele ile ve hā ile ḫıyyaṭa dinür **[NP106b]** 1 *ḫamīden* feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i 2 mühmele ve nūn ile Fārsīdür Türkçe egilmek yaʿnī ṭoġrı 3 egilüp egri olmaḳ ʿArabīde [NO110b] kesr-i hemze ve sükūn-ı nūn 4 ve kesr-i ḥā-yı mühmele ve feṭḥ-i nūn ve elif-i memdūde[7] ile inḥinā dinür *rūften* żamm-ı rā-yı 5 mühmele ve sükūn-ı vāv ve fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn 6 ile maṣdardur müstaḳbelātında fā yāya naḳl olunur[8] Türkçe süpürmek 7 yaʿnī süpürge ile süpürmek ʿArabīde feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı 8 nūn ve

[1] düşer NO : düşüp NP
[2] maṣdar NO : NP -
[3] sūzende ve sūzān ve sūz dinür NP : sūzan dinür NO
[4] zā-yı hevvez ile Fārsīdür NP : NO -
[5] ḳāf ile ḥarḳ dinür *direzīv* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żā-yı hevvez ile Fārsīdür NO : NP -
[6] dirler NO : dinür NP
[7] memdūde NO : NP -
[8] olunur NP : olur NO

sīn-i mühmele ile kens dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***yalıñtefsū*** mefāʿīlün 9 yalıñdan elif sāḳıṭdur ***ḫtenyanmaḳ*** mefāʿīlün yanmaḳdan 10 elif sāḳıṭdur ***derzyivdū*** mefāʿīlün yivden yā-yı ṣānī düşer 11 ***ḫtendikmek*** mefāʿīlün dikmekden yā düşer ***ḫamīdenrū*** mefāʿīlün 12 ***ftenyaʿnī*** mefāʿīlün ***egilmekda*** mefāʿīlün ***ḫısüpürmek*** 13mefāʿīlün ḫıdan yā gider beyt **Olur engāşten ü efrāşten** 14 **sezmek u ḳaldırmaḳ * Daḫı pendāşten berdāşten**[1] **şınamaġ u götürmek** 15 *engāşten* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı elif ve şīn-ı [NP107a] 1 muʿceme ve feṯḥ-i[2] tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe sezmek 2 müstaḳbelātında[3] şīn rā-yı mühmeleye[4] tebdīl olunur ʿArabca feṯḥ-i ẓā-yı 3 muʿceme ve nūn-ı müşeddede ile ẓann dinür bu maḥalde ve pendāştenden 4 ṣoñra bir vāv-ı farıḳī muḳadderdür *efrāşten* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı fā-yı 5 saʿfaṣ ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve yine elif ve şīn ve tā ve nūn ile maṣdar-ı Fārsīdür 6 Türkçe ḳaldırmaḳ yaʿnī yerden yuḳāru ḳaldurup dike ḳomaḳ 7 mızrāḳ diker gibi binā idüp yükseltmek gibi şīn yerine ḫā-yı muʿceme 8 ile efrāḫten [NO111a] daḫı bu maʿnāyadur müstaḳbelātında şīn zā-yı muʿcemeye naḳl 9 olunur ʿArabīde kesr-i hemze ile iʿlā dinür *pendāşten* feṯḥ-i bā-yı ʿacemīniñ 10 kesri ve sükūn-ı nūn ve elif ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve yine tā ve nūn 11 ile Fārsī maṣdardur müstaḳbelātında şīn rā-yı mühmeleye naḳl 12 olunur Türkçe şanmaḳ yine sezmek dimekdür *berdāşten* feṯḥ-i bā-yı 13 muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve baʿde'l-elif şīn-ı muʿceme 14 ve yine tā ve nūn ile maṣdar-ı Fārsīdür müstaḳbelātında şīn rāya [NP107b] 1 münḳalib olur bu kelime basīṭ olmaḳ var[5] mürekkeb olmaḳ var[6] daḫı 2 cāʾizdür yaʿnī[7] ber ile dāştenden mürekkeb[8] ola kille'l-vecheyn alçaḳdan 3 alup yuḳaruya ṭutmaḳ nāẓım-ı merḥūmuñ getürmek taʿbīri bu maʿnāyadur 4 yoḫsa bir yerden bir yere götürmek degil ʿArabīde terfīʿ dinür 5 taḳṭīʿü'l-beyt ***olurengā*** mefāʿīlün olurdan vāvlar gider ***ştenü*** 6 ***efrā*** mefāʿīlün ***ştensezme*** mefāʿīlün sezmekden mīmiñ fetḥası 7 işbāʿıla elif olur ***ḳḳaldırmaḳ*** mefāʿīlün ***daḫıpendā*** mefāʿīlün 8 ***ştenberdā*** mefāʿīlün[9] ***tenşınama*** mefāʿīlün ***ġugötürmek*** mefāʿīlün vāv-ı farıḳī sāḳıṭdur 9 beyt **Ṭabīdendür ṭalabımaḳ demīden sebze ürpermek *** 10 **Remānīdendür ürkütmek resānīdendür irgürmek** 11 *ṭabīden* istiʿmālde feṯḥ-

[1] berdāşten NP : NO -
[2] feṯḥ NO : NP -
[3] müstaḳbelātında NP : müstaḳbelātından NO
[4] mühmeleye NO : NP -
[5] var NP : NO -
[6] var NP : NO -
[7] yaʿnī NO : NP -
[8] dāştenden mürekkeb NP : dāşten NO
[9] *ştenberdā* mefāʿīlün NP : NO -

i ṭā ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 12 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 13 aṣlında tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ile [NP108a] 1 olup ḳızmaḳ maʿnāsına olan [NO111b] tebīdenden farḳ içün ṭā ile istiʿmāl 2 olunmuşdur bunda Türkçe ṭalabumaḳ yaʿnī bir yerde ḳarār itmeyüp çeplā 3 ḳılınmaḳ ʿArabīde kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve hā ile 4 riʿdeh dinür *demīden* fetḥ-i dāl-i mühmele ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine 5 fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn ile maṣdardur bunda Türkçe yaşarmaḳ yaʿnī yer yüzünden 6 ot belürmek nāẓım-ı merḥūm otdan tekmīl-i vezn içün Fārsī ʿibāret 7 ile taʿbīr buyurmuşdur ki sebze hā-yı taḥṣīṣ ile yeşil ota dinür ve tāze zīrā *sebze* 8 fetḥ-i sīn-i mühmele ile sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve zā-yı hevvez ile bu maḥalde 9 Türkçe yeşil maʿnāsına ismdür āḫırına hā-yı taḥṣīṣ getürüp tāze biten 10 ot maʿnāsına ʿalem ḳıldılar ʿArabīde tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve fetḥ-i 11 ʿayn-ı mühmele ve żamm-ı[1] şīn-ı muʿceme-i[2] müşeddede ve bā-yı muvaḥḥade ile teʿaṣṣüb dinür ve *remānīden* 12 rā-yı mühmele ve mīmiñ fetḥaları ve baʿde'l-iżāfet kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī 13 ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ürkmek 14 yaʿnī ḥayvān maʿḳūlesini ḳorḳudup ḳaçırmaḳ ʿArabīde fetḥ-i tā-yı 15 müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı nūn ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı 16 mühmele ile tenfīr dinür *resānīden* 17 fetḥ-i rā-yı mühmele ve sīn-i mühmele ve elif[3] ve kesr-i nūn 17 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[4] ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı[5] nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür[6] Türkçe [NP108b] 1 irgürmek ʿArabīde kesr-i hemze ve yā-yı ḥuṭṭī ile īṣāl dinür taḳṭīʿü'l-beyt 2 ***ṭabīdendür*** mefāʿīlün ***ṭalabımaḳ*** mefāʿīlün [NO112a] ***demīdenseb*** mefāʿīlün 3 ***zeürpermek*** mefāʿīlün sebze hāsı ve ürpermek vāvı sāḳıṭdur 4 ***remānīden*** mefāʿīlün ***dürürkütmek*** mefāʿīlün ürkütmekden 5 vāv düşer ***resānīden*** mefāʿīlün ***dürirgürmek*** mefāʿīlün irgürmekden 6 elif gidüp kesresi māḳablinde rāya virilür yā ve vāv düşerler 7 beyt **Çi bāşed serd ter ez yaḫ zimerdüm ḫvīşten dīden * N'ola ṣo** 8 **vuġraḳ buzdan ādemüñ kendözün görmek** *çi* kesr-i cīm-i ʿacemī 9 ve hā-yı resmīyle ḥarf-i istifhām Türkçe ne dinür kemā merre[7] *bāşed* 10 bā-yı muvaḥḥade ve elif ve fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve dāl-i mühmele ile Fārsī fiʿl-i 11 mużāriʿdür[8] Türkçe ola

[1] żamm NO : NP -
[2] muʿceme-i NO : NP -
[3] fetḥ-i rā-yı mühmele ve sīn-i mühmele ve elif NP : fetḥatān-ı rā ve sīn-i mühmeleteyn ve baʿd-ı elif NO
[4] ḥuṭṭī NP : NO -
[5] sükūn NP : NO -
[6] Fārsīdür NO : NP -
[7] kemā merre NP : NO -
[8] mużāriʿdür NP : NO -

ve olur dimekdür ʿArabīde yekūn dinür *serd* 12 feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür Türkçe 13 ṣoġuġraḳ[1] ʿArabīde berd dinür *ter* feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 14 rā-yı mühmele ile bunda Fārsī edāt-ı tafżīldür Türkçe raḳ dimekle taʿbīr 15 olunur pes serd-ter ṣoġuḳraḳ[2] dimek olur *ez* feṯḥ-i hemze ve zā-yı ʿarabīyle 16 Fārsīdür Türkçe den dinür ʿArabīde men cāʾe beyānīyye[3] maʿnāsınadur 17 *yaḫ* feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe buz **[NP109a]** 1 didikleri ṣovuḳdan ṭonan buzdur ʿArabīde cīm ve mīmiñ 2 feṯḥaları ve dāl-i mühmele ile cemed dinür baʿż-ı maḳāmda taʿrīb idüp 3 yaḫ dirler nitekim bu beyitde vāḳıʿdur beyt Şeban ʿacībān hemā ebred ü men yaḫimā * 4 Şeyḫ-i mutaṣabbī vü ṣabī-yi nīşyaḫ* [NO112b] cāʾizdür ki ḳāfiye içün getürilmiş ola *zi* 5 kesr ile ezden muraḥḥamdur *merdüm* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı dāl-i 6 mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe adam yaʿnī ādemoġlanı ʿArabīde insān 7 dinür *ḫīvişten* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı şīn-ı 8 muʿceme ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı nūn ile ṣūret-i maṣdarda[4] 9 Fārsīdür tā ve nūnsuz ḫivş daḫı luġatdür bi-maʿnā ḫod Türkçe kendü 10 dimekdür ʿArabīde ẕāl-i muʿceme ve elif ve tā-yı ḳaraşet ile ẕāt dinür 11 *dīden* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn-ı 12 maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe görmek ʿArabīde żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 13 hemze ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı maṣdarī ile rūʾyet dinür pes ḫvīşten 14 dīden istiʿmāllerinden muʿacceb ve mütekebbir maʿnāsınadur taḳṭīʿü'l-beyt 15 ***çibāşedser*** mefāʿīlün çiden hā gider ***dterezyaḫ*** mefāʿīlün 16 ***zimerdümḫvī*** mefāʿīlün ḫvişten vāv-ı resmī düşer ***ştendīden*** 17 mefāʿīlün ***n'olaşovu*** mefāʿīlün n'oladan vāv sāḳıṭdur ve ṣovuḳda **[NP109b]** 1 vāv-ı ṣānīniñ żammesini işbāʿıla bir vāv daḫı ḥāṣıl olur ***ġraḳbuzdan*** 2 mefāʿīlün buzdan vāv düşer ***ādemüñken*** mefāʿīlün ***dözüngörmek*** 3 mefāʿīlün dözünden ve görmekden vāvlar sāḳıṭlardur beyt 4 **Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün * Gerekdür kendözin** 5 **bilmezlere kendüyi bildirmek** taḳṭīʿü'l-mıṣrāʿ ***gerekdürken*** mefāʿīlün 6 ***dözinbilmez*** mefāʿīlün dözünden vāv düşer ***lerekendü*** mefāʿīlün 7 ***yibildirmek*** [NO113a] mefāʿīlün yiden yā-yı ṣānī gider **El-Ḳıṭʿa fī Baḥri'l-Kāmili'l-** 8 **Müşemmeni'l-Müzāli's-Sālim** *kāmil* ʿArabīdür luġatde Türkçe bütün dimekdür 9 Fārsīde dāl ve rā-yı mühmeleleriñ żammeleri ve sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşetiñ 10

[1] ṣoġuġraḳ NO : ṣoġuġ NP
[2] ṣoġuġraḳ NO : ṣoġuġ NP
[3] beyānīyye NO : NP -
* Soğuk gecelerde buz kesilmiş şeyh ve onun müridi gibi.
[4] maṣdarda Fārsīdür NP : maṣdardur Fārsīde NO

sükūnlarıyla dürüst dinür żıddı eksikdür[1] ʿArabīde nāḳışdur[2] 11 Fārsīde kem dinür ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde ḍarb u ḥareket cihetinden 12 eczāsı tām olmaġıla bu baḥra ʿalem[3] ḳılınmışdur ki 13 sekiz kerre mütefāʿilündür 14 ve ʿilel ve erācīfden bir nesne ʿārıż olmamaġıla sālim dinilmişdür 14 beyt **Süde şīr ü tū didi ḳaymaġa füledür aġız hem aġız dihān *** 15 **Süriye kele tele tura di dele şañsara dile zebān** *şīr* şīn-ı muʿcemeniñ 16 kesr-i ṣarīḥası[4] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe süd ki memeden 17 çıḳar ʿArabīde lām ve bā-yı muvaḥḥadeniñ fetḥaları ve nūn ile leben [NP110a] 1 dinür *vāv* farıḳī *tū* żamm-ı tā-yı ḳaraşet ve işbāʿ-ı vāv ile Fārsīdür 2 Türkçe ḳaymaḳ ki südden olur ʿArabīde żamm-ı zā-yı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade 3 ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve hā ile zübde dinür *füle* żamm-ı fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i lām ve hā-yı resmīyle 4 Fārsīdür Türkçe aġız ḳoyun aġzı ki[5] ḳoyun ḳuzuladıḳda memelerinden 5 ibtidālarda çıḳan süddür ʿArabīde kesr-i lām ve bā-yı muvaḥḥade ve elif ve 6 nūn ile libān dinür *dihān* kesr-i dāl-i mühmele ve hā-yı hevveziñ fetḥaları 7 ve elif ve nūn ile Fārsīdür terḫīm ile dehen de dirler Türkçe aġız ki 8 ṣadā andan çıḳar ve ṭaʿām u şurūb[6] andan [NO113b] girer ʿArabca fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ 9 ve mīm ile femm ve[7] kesr-i fā ve yā-yı ḥuṭṭī ile fī daḫı dinür *gele* fetḥ-i kāf-ı 10 ʿacemī ve lām ve hā-yı resmīyle[8] Fārsīdür Türkçe sürü ḳoyun sürisi gibi 11 ʿArabīde fetḥ-i ḳāf ve kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve ʿayn-ı mühmele ile ḳaṭīʿ dinür *tele* 12 tā-yı müşennāt-ı fevḳānīniñ ve lāmıñ fetḥaları ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 13 bunda Türkçe tura ki içine şeyʾ ḳorlar ʿArabīde ḫā-yı muʿceme ve kesr-i rā-yı 14 mühmele ile ḫarīta dinür *dele* dāl-i mühmele ve lāmıñ fetḥaları ve hā-yı resmīyle 15 Fārsīdür Türkçe şañşar didikleri mūzī canavar ʿArabīde ibni maġaż dirler 16 mīm meksūredür *zebān* zā-yı ʿarabī ve bā-yı muvaḥḥadeniñ fetḥaları ve elif ve nūn 17 ile Fārsīdür Türkçe dil ki aġız içinde olur ʿArabīde kesr-i lām ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve elif [NP110b] 1 ve nūn ile lisān dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***südeşīrütū*** mütefāʿilün süde 2 den[9] hā ve vāv-ı farıḳī sāḳıṭlardur ***didiḳaymaġa*** mütefāʿilün dididen 3 yālar gider ***füledüraġız*** mütefāʿilün füleden hā düşer ***hemaġızdihān*** mütefāʿilün 4 aġızdan ve hāndan elifler düşer lākin mezāl olıcaḳ hemaġzdihār 5 olup ancaḳ aġızdan elif düşer ***süriyegele*** mütefāʿilün sürüden 6 vāv ve yā

[1] eksikdür NO : eksik NP
[2] nāḳışdur NP : nāḳış NO
[3] ʿalem NP : NO -
[4] ṣarīḥası NO : NP -
[5] aġzı ki NP : NO -
[6] şurūb NO : şarāb NP
[7] ve NO : NP -
[8] resmīyle NP : resmī ile NO
[9] südeden NP : NO -

düşerler[1] ***teleturadi*** mütefāʿilün teleden ve ṭuradan hālar 7 sāḳıṭlardur ***deleṣañsara*** mütefāʿilün deleden hā düşer ***dilezebān*** 8 mütefāʿilün dileden yā ve hā ve zebāndan elif sāḳıṭlardur yāḥud ***diledi*** 9 ***zebān*** mütefāʿilün dileden yā ve hā sāḳıṭlardur bāḳī ebyātıñ [NO114a] 10 ʿaruż ve[2] ḍarbı daḫı bunlara[3] ḳıyāṣ oluna beyt **Ulu ḫāne key daḫı key ḳaçan** 11 **ḳışa dey digil süciye di mey * Ḳamışa di ney sekire di pey ilige di** 12 **muḫ süñük üstüḫᵛān** *key* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ile[4] Fārsīdür 13 bunda Türkçe iki maʿnāya getirilmişdür biri Türkçe ulu ḫān ki[5] ʿArabīde 14 sulṭān dinür ṭabaḳa-yı ṣānīye mülūk-i keyānīyān didikleri bundandur 15 biri daḫı Türkçe ḳaçan ʿArabīde metā̲ dinür *dey* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī 16 ile Fārsīdür bunda[6] Türkçe ḳış ki yaz muḳābilidür ʿArabīde kesr-i şīn 17 ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif-i memdūde ile şitā dinür *mey* feṯḥ-i mīm **[NP111a]** 1 ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür Türkçe süci ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 2 mīm ve rā-yı mühmele ile ḫamr dinür *ney* feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür 3 Türkçe muṭlaḳ ḳamış ʿArabīde ḳāf ve ṣād-ı mühmeleniñ feṯḥaları ve bā-yı 4 muvaḥḥade ile ḳaṣab dinür *pey* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür bunda 5 Türkçe siñir ki vücūd-ı ḥayvānda olur ḳayış gibi bir şeyʾdür ʿArabīde 6 ʿayn ve ṣād-ı mühmeleteyniñ[7] feṯḥaları ve bā-yı muvaḥḥade ile ʿaṣab dinür *muḫ* żamm-ı mīm ve sükūn-ı 7 ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe ilik ki kemik içinde olur 8 ʿArabīde daḫı taʿrīb idüp ḫānıñ teşdīdiyle muḫḫ dinür 9 *üstüḫᵛān* żamm-ı ḫā ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve feṯḥ-i 10 ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmīyle ve elif ve nūn ile Fārsīdür bunda [NO114b] Türkçe kemik 11 ʿArabīde feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı ṭā-yı muʿceme ve mīm ile ʿaẓm dinür taḳṭīʿü'l-beyt 12 ***uluḫānekey*** mütefāʿilün uludan vāvlar ve ḫāneden hā sāḳıṭlardur 13 ***daḫıkeyḳaçan*** mütefāʿilün daḫıdan yā gider ***ḳışadeydigil*** mütefāʿilün 14 ḳışadan yā ve hā digil den yā düşerler ***süciyedimey*** mütefāʿilün diden yā gider 15 meyde mīm medd ile oḳunur ***ḳamışadiney*** mütefāʿilün diden yā gider ***siñiredipey*** mütefāʿilün yine diden yā gider ***iligedimuḫ*** mütefāʿilün 16 ***süñüküstüḫᵛān*** mütefāʿilün üstüḫᵛānıñ hemzesi sāḳıṭ olup 17 żammesi mā-ḳablinde kāfa naḳl olunup ve vāv ve elif düşerler beyt **[NP111b]** 1 **Tere**[8] **yaġı meske vü yayıġıñ adı**

[1] düşerler NO : düşer NP
[2] ve NP : NO -
[3] bunlara NO : buña NP
[4] ile NP : NO -
[5] ki NP : NO -
[6] bunda NO : NP -
[7] mühmeleteyniñ NO : mühmeleniñ NP
[8] tere NP : kere NO

nehredür ulu behredür * 2 **Oda zehre di ḳāvuġ u ṭavuḳ biri ābdānbiri mākiyān** 3 *meske* feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve kāf-ı ʿarabī ve hā ile Fārsīdür 4 Türkçe kere yaġı ki ḳāf yerine tā ile meşhūrdur ʿArabīde zā-yı ʿarabī 5 ve bā-yı muvaḥḥadeniñ feṭḥaları ve dāl-i mühmele ile zebed dinür ve żamm-ı zā ve sükūn-ı 6 yā ve feṭḥ-i dāl ve tā ile zübdet dinür *nehre* feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı hā-yı hevvez 7 ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür kesr-i nūn ile nihre de dirler 8 ʿArabca yayıḳ ki aġzı daracıḳ fuçıdur yoġurdı içine ḳoyup bir uzun aġac 9 çomaḳ ile çalḳarlar köpürdükçe yaġı yuḳaru gelür alup başḳa ḳorlar 10 ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve cīm 11 ile ibrīc dirler ve kesr-i mīm-i [NO115a] ūlā ve sükūn-ı s̱ānīye ve feṭḥ-i ḥā-yı mühmele ve żād-ı muʿceme 12 ile mimḥaż dirler *behre* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve yine[1] sükūn-ı[2] ḥā ve rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle 13 Fārsīdür bunda ḳuḥ Türkīsi ulu yaʿnī Türkīniñ şehrīleri lisānında 14 pay didikleridür ʿArabīde naṣīb ve ḥiṣṣe dinür ve ḥaẓẓ dinür[3] ʿinde'l-baż āḫırında 15 hā taḫṣīṣ içündür bir kimesne içün alı ḳonılan paydur fülān içün ḳondı 16 diyecek yerde ʿAcem behre-i fülān da dir behre bu maʿnāya bundan hā meʾḫūẕ 17 dur dimiş lākin behre hāsız ʿArabīdür ki lām taḫṣīṣ maʿnāsınadur böyle olıcaḳ pay **[NP112a]** 1 ḳandan geldügi maʿlūm olunmaz pes imdi behre bunda ḥiṣṣe ve naṣīb maʿnāsına 2 ʿāmdur gerek rızḳ ve ve niʿmet ve gerek ġayrı lafẓ olur hemze ve lāmıñ 3 żammeleri imālesiyle telaffuẓ olunur ṣarīḥa ile ʿaẓīm ve büyük maʿnāsına olur 4 ve gelür fefhem *zehre* zā-yı ʿarabī hevvez ve yine hā ve rā[4] ve hā-yı taḫṣīṣ ile Fārsīdür 5 bunda Türkçe öd yaʿnī ḥayvānıñ cigeri yanında bir ḳavcuḳ içinde[5] neftī rengli bir ġalīẓdür[6] daḫı[7] içi ṣudur ve 6 ʿArabīde kesr-i mīm ve feṭḥ-i rā ve baʿde'l-elif yine rā ile 7 mirāre dinür *ābdān* āb ile dāndan mürekkebdür *āb* ṣudan 8 dāl-i mühmele ve elif ve nūn ẓarf-ı mekāndur pes maʿnā-yı terkībīsi 9 ṣu ḳabı dimek olur pes Türkçe ḳavuḳ ki ḥayvānda sidik ṭuran 10 ṭarafdur ki ābdan buña ʿalem olmuşdur ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve s̱ā-yı müs̱elles̱e 11 ve baʿde'l-elif nūn ve tā ile mes̱āne dirler 12 *mākiyān* mīm ve elif ve 12 kesr-i kāf-ı ʿarabī ve yā-yı [NO115b] ḫuṭṭī ve elif ve nūn ile Fārsīdür ism-i baṣīṭdür 13 Türkçe ṭāvuḳ ki ḥorūsuñ ḳarısıdur ʿArabīde tā-yı vaḥdet ile

[1] yine NO : NP -
[2] sükūn NP : NO -
[3] ve ḥaẓẓ dinür NO : NP -
[4] hevvez ve yine hā ve rā NO : NP -
[5] içinde NO : NP -
[6] ġalīẓdür NP : ġalīz NO
[7] daḫı NO : NP-

dücāce 14 dinür ki[1] ṭavuḳġa ve[2] ḥorūsa şāmildür ve *ḫorūs* Fārsīdür ʿArabīde 15 maḥṣūṣ buña kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile dīk dirler Türkçesi 16 ḥorozdur taḳṭīʿü'l-beyt ***kereyaġımes*** mütefāʿilün kereden hā yaġıdan yā giderler 17 ***kevüyayıġıñ*** mütefāʿilün kiden hā gider ***adınehredür*** mütefāʿilün nehreden hā çıḳar [NP112b] 1 ***ulubehredür*** mütefāʿilün uludan vāvlar giderler ***odazehredi*** 2 mütefāʿilün odadan vāv ve hā ve zehreden daḫı hā giderler[3] ***ḳavuġuṭavuḳ*** 3 mütefāʿilün ḳavuḳdan ve ṭavuḳdan elifler düşerler ***biriābdān*** mütefāʿilün 4 biriniñ[4] yāsı gidüp elif medd olunur[5] ***birimākiyān*** mütefāʿilün 5 yine biri yādan biri olur ve bu ṣūretde mezāl olur[6] beyt 6 **Ügey kūf u baṭ ḳaz u fāẖte ügeyik kelāje çü şaḳṣaġan *** 7 **Ḳuşa mürġ di peçe yavrıdur yuva lānedür daḫı āşiyān** *kūf* 8 żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür bunda Türkçe 9 ügeyi didikleri ḳuşdur ki başı kedi başına beñzer ṣayhā ider mehīb 10 ṣadāsı vardur ʿArabīde feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve ḳāf ve elif-i memdūde 11 ile zeḳa dinür ve hā-yı hevvez ve elif ve mīm ve tā-yı vaḥdet ile hāme dinür 12 ʿinde'l-baʿż hāme bi-maʿnā būmdur ki Fārsī ile müşterekdür Türkçe bayḳuş 13 didikleri ḳuşdur ʿAbdü'l-Ḳādir-i Baġdādī Şāh-nāme Luġatinde bayḳuş nevʿinde mürġāndan[7] bir ḳuşdur [NO116a] ṭaġlarda ve ışṣız yerlerde olur Türkçe ügeyi ḳuşı 14 dinür diyüp bu beyt ile istişhār itmişdür beyt Der-ān bārgāh-ı 15 şeh dūdımān besī kūf rā cā ne bīni der-ān teʾemmül[*] *vāv* ibtidāʾiyye 16 *baṭ* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade[8] ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī-yi muẖaffefe ile ḳuḥ Türkīdür ʿArabīde bā-yı 17 muvaḥḥade ṭā-yı müşeddede ve tā-yı vaḥde ile baṭṭa dinür teẕkīr ü teʾnīṯi [NP113a] 1 musāvīdür cemʿinde tāsız baṭ dinür bu diyārlarda Türkçe ḳaz didikleri 2 aḥmaḳ ḳuşdur lākin fi'l-aṣl lafẓ-ı ḳaz Fārsīdür ki nāẓım-ı merhūm getürmüşdür 3 vāv ibtidāʾiyye *fāẖte* fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı elif ve ẖā-yı muʿceme ve feṯḥ-i[9] tā-yı müṯennāt-ı 4 fevḳānī ve hā ile Fārsīdür ki Türkçe ügeyik didikleri ḳuşdur 5 ʿArabīde ṣādeyn-i mühmeleteyniñ[10] feṯḥaları ve baʿdehū lām ile ṣalṣal dinür ve taʿrīb 6 bilā-taġyīr ile fāẖte daḫı dirler ke-ẕā fi't-Tercümān *kelāje* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī 7 ve lām ve elif ile ve zā-yı

[1] ki NO : NP -
[2] ṭavuġa ve NO : ṭavuḳ ile NP
[3] giderler NO : gider NP
[4] biriniñ NP : biriden NO
[5] medd olunur NP : medd iki olunur NO
[6] bu ṣūretde mezāl olur NP : NO -
[7] mürġāndan NO : NP -
[*] O şâhın barındığı yer ve hanedânında o kadar kokuşmuşluk var ki iyi birşey beklenecek yer kalmamış.
[8] muvaḥḥade NO : NP -
[9] feṯḥ NO : NP -
[10] mühmeleteyniñ NO : NP -

ʿacemī ve hā ile hāsız Fārsīdür Türkçe ṣaḳṣaġan didikleri 8 ḥaram-zāde ḳūşdur ʿArabīde ʿayneyn-i mühmeleteyniñ fetḥaları ve baʿde'l-küllü ḳāfeyn[1] ve 9 ile ʿaḳʿaḳ dirler *mürġ* żamm-ı mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ġayn-ı muʿceme ile 10 ism-i ʿāmmdur Türkçe ḳuş ʿArabīde ṭā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif yā-yı 11 ḥuṭṭī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ṭā'ir dinür cemʿi tānıñ fetḥi ve yā ve rānıñ sükūnlarıyla ṭayr gelür ve ṭayr ki cemʿi ṭuyūr gelür gāhīce vaḥidinde daḫı 12 ṭayr dirler *peçe* bā ve cīm-i ʿacemīniñ fetḥaları ve hā-yı resmī ile Fārsīdür Türkçe yavrı 13 maʿnāsına [NO116b] ʿāmmdur gerek insān ve gerek sā'ir ḥayvān ʿArabīde vāv ve 14 lāmıñ fetḥaları ve dāl-i mühmele ile veled dirler ve ḳuş yavrusına ʿArabīde 15 fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ḫā-yı muʿceme ile ferḫ dinür *lāne* lām 16 elif ve fetḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe yuva ki ḳuş yavru çıḳardıġu **[NP113b]** 1 maḥaldür ʿArabīde fetḥ-i mīm ile ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve ṣād-ı mühmele 2 ile maḥfaṣ dinür *āṣiyān* elif-i memdūde ve kesr-i ṣīn-ı muʿceme ve fetḥ-i yā-yı 3 ḥuṭṭī ve dāl ve nūn ile Fārsīdür bu daḫı murādif-i lānedür yaʿnī 4 yuva taḳṭīʿü'l-beyt ***ügeykūfubaṭ*** mütefāʿilün ügeyden ve kūfdan vāv 5 ve vāv-ı ibtidā'iyye sāḳıṭlardur ***ḳazufāḫte*** mütefāʿilün ḳazdan 6 elif ve vāv-ı ibtidā'iyye düşerler fāḫteniñ ḫāsı meksūr oḳunur 7 ***ügeyikkelā*** mütefāʿilün ügeyikden vāv uçar ***jeçüṣaḳṣaġan*** mütefāʿilün jeden 8 hā ve ḫūdan vāv sāḳıṭlardur ***ḳuşamürġıdi*** mütefāʿilün ḳuşadan 9 vāv ve hā sāḳıṭ ve[2] ġayn meksūr oḳunur ***peçeyavrıdur*** mütefāʿilün peçeden 10 hā ve yavrıdan elif ve yā-yı ṣānī sāḳıṭlardur[3] ***yuvalānedür*** mütefāʿilün yuvadan 11 ve lāneden hālar[4] düşerler ***daḫıāṣiyān*** mütefāʿilün daḫıdan yā gider 12 ve elif iki oḳunur beyt **Şu küçücük ev ki ola yay içün aña kāje** 13 **di ḳamış olsa ol * Di aña niyen eve ḫāne di direge sütūn eşik āsitān** 14 *kāje* kāf-ı ʿarabī ve baʿde'l-elif[5] zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmī ile Fārsīdür 15 jā-yı ʿacemī ile daḫı [NO117a] luġatdür ʿinde'l-baʿż bunda[6] Türkçe gümele didikleri bir gölgelikdür ki 16 bostancılar ṣayyādlar ve ṣaḥrā-nişīnler çörden çöpden yapup 17 üstini otla örtüp ḥarāret-i şemsden emīn olurlar **[NP114a]** 1 ʿArabīde żamm-ı ẓā-yı muʿceme ve fetḥ-i lām-ı müşeddede ve tā[7] ile ẓulle dinür ve kūdekler 2 oyuncaḳlarına daḫı dirler *niyen* nī fetḥ-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī ile ḳamış kemā merre 3 yā-yı ṣānī ḥarf-i nisbet nūn

[1] kāfeyn NO : NP -
[2] ve NO : NP
[3] sāḳıṭlardur NO : NP -
[4] hālar NO : NP -
[5] baʿde'l- elif NP : baʿde elif NO
[6] bunda NO : NP -
[7] tā NO : NP -

teʾkīd-i nisebet pes niyen ḳamışa mensūb 4 dimekdür mevṣūfı maḥẕūf-ı ṣıfatdur taḳdīri[1] kāzeniyendür 5 yaʿnī ḳamışdan[2] olıcı küçücek dimek olur 6 ʿArabīde żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve ṣād-ı 6 mühmele-i müşeddede ile ḫuṣṣ dinür baʿżılar bunı küçecük oḳurlar 7 göçer evli Türkmen ve ʿArabıñ keçeden ve ḳıldan düzdükleri 8 ev iʿtiḳādıyla lākin bunlardan degildür egerçi bu daḫı yazlarda istiʿmāl olunur ammā anlar gibi keçeden ḳıldan degildür[3] kemā büyyine fī ekṣeri'l-Luġāt 9 onlara ḥarḳa ve ḥarḳi dirler Türkçe derim evi dirler nitekim gelür *ḫāne* 10 ḫā-yı muʿceme ve elif ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle ki[4] bunda teşbīh 11 içündür ki ḫāne ʿarabī ve Fārsīde kārvān-serāy maʿnāsınadur 12 pes evi aña teşbīh idüp ḫāne didiler yāḫud ʿalāmet-i naḳldür ki 13 ʿArabīden menḳūldür Fārsīde bunda Türkçe ev ki içinde sākin olurlar 14 ʿArabīde dāl ve rā-yı mühmeleteyn ve beyn-i hümā elif ile dār dinür *sütūn* sīn-i 15 mühmele ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī żammeleri ve sükūn-ı [NO117b] vāv ve nūn ile Fārsīdür 16 bunda Türkçe direk ki yapularda diküp üstüne binā iderler ve gemilerde 17 yelken aṣarlar ʿArabīde daḫı müstaʿmeldür ve kesr-i ʿayn-ı mühmele ile imād daḫı **[NP114b]** 1 luġatdür *āsitān* elif-i memdūde ve kesr-i sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı müṣennāt-ı 2 fevḳānī ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe eşik yaʿnī 3 ḳapu eşigi ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve bā-yı muvaḥḥadeniñ 4 feṯḥaları[5] ve tā-yı vaḥdet ile ʿatebe dinür muṭlaḳ ẕikr olunduḳda Türkçe 5 alt eşik murād olunur taḳṭīʿü'l-beyt ***şuküçücükev*** mütefāʿilün 6 küçücükden vāv sāḳıṭ ve cīm-i evveliñ ḥarekesi medd ile oḳunur vāvdan 7 elif sāḳıṭ olup fetḥası mā-ḳabline naḳl olunur ***kiolayayiçün*** mütefāʿilün 8 kiden hā ve oladan elif ve hā ve içünden elif ve yā ve vāv sāḳıṭlardur 9 ***añakājedi*** mütefāʿilün añadan elif kājeden hā sāḳıṭlardur 10 ***ḳamışolsaol*** mütefāʿilün olsadan elif ve vāv sāḳıṭlardur ve elifiñ 11 żammesi mā-ḳablinde şīna virilmişdür ***diañaniyen*** mütefāʿilün diden 12 yā düşer ***eveḫānedi*** mütefāʿilün eveden ve ḫāneden hālar çıḳarlar 13 ***diregesütūn*** mütefāʿilün direkden ve sütūndan vāv sāḳıṭlardur 14 ***eşikāsitān*** mütefāʿilün āsitānıñ hemzesi ḥaẕf olunur ḥarekesi 15 mā-ḳablinde kāfa virilür beyt **Saña yegrek ol ki ḳul olasın dīn ulusuna** 16 **ḳo bunı anı * Betu bihterān ki rehī şevī büzürg-i dīn bihil in ü ān** [NO118a] 17 *betu* bā-yı müfrede-i meftūḥa bunda Fārsī ḥarf-i ṣıladur[6] *tu* żamīr-i ḫiṭāb Türkçe **[NP115a]** 1 saña

[1] taḳdīri NO : NP -
[2] ḳamışdan NO : ḳamış NP
[3] egerçi bu daḫı yazlarda istiʿmāl olunur ammā anlar gibi keçeden ḳıldan degildür NO : NP -
[4] ki NO : NP -
[5] feṯḥaları NP : feteḥātıyla NO
[6] ṣıladur NO : NP -

dimek olur ʿArabīde ileyke dinür *bihterān bih*[1] kesr-i bā-yı muvaḥḥade 2 ve hā-yı ʿaṣliyye ile Fārsīdür Türkçe yeg *ter* feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele 3 ile Fārsī[2] edāt-ı tafżīldür Türkçe yigrek dimek olur ʿArabīde feṭḥ-i hemze 4 ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile evlā dinür *ān* ism-i işāret-i 5 baʿīd ki kesr-i kāf ve hā-yı resmīyle bunda ʿArabīdür ki min beyāniyye maʿnāsınadur 6 *rehī* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i hā-yı hevvez ve yā-yı ʿaṣliyye ile Fārsīdür bi-maʿnā 7 bende yaʿnī Türkçe ḳul ʿArabīde ʿabd kemā merre *şevī* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve kesr-i 8 vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile fiʿl-i mużāriʿ-i muḫāṭab pes rehī şevī Türkçe ḳul olasıñ 9 dimek olur *büzürg-i dīn* büzürgüñ dīne iżāfeti lāmmiyyedür 10 bā-yı müfrede-i meftūḥa ḥarf-i ṣıla *büzürg* bā-yı muvaḥḥade ve zā-yı ʿArabīniñ 11 żammeleri ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür Türkçe ulu 12 ʿArabīde kebīr ve ʿaẓīm maʿnāsına kāfiñ kesresi ʿalāmet-i iżāfetdür 13 *dīn* beyān olundı Türkçe din ulusına dimek olur *bihil* bā-yı müfrede-i meksūre 14 ḥarf-i teʾkīd *hil* kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı lām ile fiʿl-i emrdür Türkçe ṣalıvir 15 dimekür ḳo dimekle taʿbīr olunmuşdur ʿArabīde feṭḥ-i dāl-i mühmele ve ʿayn-ı mühmele 16 ile daʿ dinür *īn* ism-i işāret-i ḳarīb vāv cemʿ içündür *ān* 17 ism-i işāret-i baʿīd ḥarf-i ṣıla yaʿnī rā-yı [NO118b] muḳadderdür ḳo bunı anı dimek olur **[NP115b]** 1 taḳṭīʿü'l-beyt ***sañayegrekol*** mütefāʿilün sañadan elif[3] ve oldan elif 2 ve vāv sāḳıṭlardur ve żamme-yi elif māḳablinde kāfa naḳl olunur ***kiḳulolasın*** 3 mütefāʿilün kiden hā ve ḳuldan vāv ve oladan hā sāḳıṭlardur ve elif żammesi ḳoluñ lāmına virilür[4] ***dīnulusuna*** 4 mütefāʿilün dīnden yā ve uludan elif ve vāv sāḳıṭlardur[5] ve elifiñ żammesi dīniñ nūnına naḳl olunmuşdur ***ḳobunıanı*** 5 mütefāʿilün ḳodan ve bunıdan vāvlar şāḳıṭlardur ***betubihterān*** mütefāʿilün 6 betūdan vāv ve andan elif düşerler ***kirehīşevī*** mütefāʿilün kiden 7 hā gider ***büzürgidīn*** mütefāʿilün dīnden yā ḳalur ***bihilinüān*** mütefāʿilün īnden hemze gidüp 8 kesresi bihiliñ lāmına virilür ve vāv gidüp elif iki oḳunur 9 beyt **Mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün mütefāʿilün * Küçücükden** 10 **ol ki edep ögrene büyüyüp ʿazīz ola bī-gümān** *ʿazīz* feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele ve kesr-i 11 zā-yı hevvez ve yā ve yine zā ile ʿArabīdür Türkçe bunda ḳıymetlü maʿnāsınadur 12 Fārsīde feṭḥ-i[6] hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı

[1] bih NO : NP -
[2] Fārsī NO : NP -
[3] elif NP : NO -
[4] ve elif żammesi ḳoluñ lāmına virilür NO : NP -
[5] dīnden yā ve uludan elif ve vāv sāḳıṭlardur NO : NP -
[6] feṭḥ NO : NP -

cīm ve feṯ-i mīm ve sükūn-ı[1] nūn ve dāl ile ercümend dinür ve ulu maʿnāsınadur Fārsīde bī-gümān dinür[2] ikircinliksiz dimekdür lā-şekk ve lā-şüphe dimekdür 13 kemā merre taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***küçücükdenol*** mütefāʿilün küçücükden vāvlar ve oldan elif 14 ve vāv düşüp żammesi nūna naḳl [NO119a] olunur ***k'edepögrene*** mütefāʿilün kiden hā 15 gidüp ve edebden elif sāḳıṭdur[3] fetḥası kiniñ nūnuna[4] kāfına naḳl 17 ve ögreneden elif ve vāv gidüp żammesi bāya naḳl olunur ***büyüyüpʿazī*** mütefāʿilün **[NP116a]** 1 büyüyüpden vāvlar düşer ***zolabīgümān*** mütefāʿilün oladan elif ve vāv ve hā 2 sāḳıṭlardur fetḥası zāya[5] naḳl olunur **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Vāfiri'l-Müşemmeni's-Sālim** 3 *vāfir* vāv ve elif ve fā ile fāʿil vezninde[6] ve rā-yı mühmele ile fāʿil vezninde[7] ʿArabīdür Türkçe 3 çoḳ dimekdür bu barıñ ḥarekesi çoḳ olmaġıla vāfir tesmiye olunmuşdur 4 beyt **Tegrek ṭolu vü yaḫçe daḫı di berf ḳara dipiye deme *** 5 **De mīş ḳoyun ḳuzuya bere çobana şubān sürüye reme** 6 *tegrek* tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve kāf-ı ʿacemīniñ fetḥaları ve sükūn-ı 7 rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿacemīyle ile Fārsīdür Türkçe ṭolu didikleri ḳar ḳurusıdur 8 ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve rā-yı mühmeleniñ fetḥaları ve dāl-i mühmele ile berd 9 dinür ḥubbü'l-ġumām daḫı dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *yaḫçe* yaḫ ile çeden mürekkebdür 10 *yaḫ* feṯ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe buz ṭolu[8] ve *çe* feṯ-i cīm-i ʿacemī 11 ve hā-yı resmīyle Fārsī ḥarf-i taşġīrdür pes yaḫçe buzcaġız dimek olur 12 bunı daḫı ṭoluya ʿalem ḳıldılar *berf* feṯ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele 13 ve fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür Türkçe ḳar ki ḳışıñ yaġar ʿArabīde feṯ-i s̱ā-yı müs̱elles̱e 14 ve sükūn-ı lām ve cīm ile s̱elc dinür *deme* dāl-i mühmele[9] ve mīmiñ fetḥaları ve hā-yı 15 resmīyle [NO119b] Fārsīdür Türkçe dipi didikleri nesne ki ḳışıñ şedīd ve rüzgār ile 16 yaġar ḫurde-i ḳardur ʿArabīde taʿrīb idüp ḥāyı ḳāfa tebdīl ile damḳ **[NP116b]** 1 dirler *mīş* kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve şīn-i muʿceme ile Fārsīdür Türkçe 2 ḳoyun maʿnāsına ʿArabīde ġanem dinür[10] *bere* bā-yı müfrede ve rā-yı mühmeleniñ fetḥaları 3 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe ḳuzı ʿArabca ḥā-yı mühmele ve mīmiñ fetḥaları ve lām 4 ile

[1] rā-yı mühmele ve żamm-ı cīm ve feṯ-i mīm ve sükūn-ı NO : NP -
[2] dinür NP : NO -
[3] sāḳıṭdur NP : sāḳıṭ NO
[4] nūnuna NP : NO -
[5] fetḥası zāya NP : fetḥası żamme zāya NO
[6] ile fāʿil vezninde NO : NP -
[7] ve rā-yı mühmele ile fāʿil vezninde NP : NO -
[8] ṭolu NO : NP -
[9] mühmele NO : NP -
[10] dinür NO : NP -

ḥaml dinür *şubān* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve bā-yı muvaḥḥade ve elif ve sükūn-ı[1] 5 nūn ile Fārsīdür Türkçe çoban ki ḳoyun güdicidür ʿArabīde rā-yı mühmele 6 ve elif ve kesr-i ʿayn-ı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile rāʾī dinür *reme* feṯḥ-i rā-yı mühmele 7 ve mīm ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe żamm-ı sīn-i mühmele[2] ile süri ve żamm-ı kāf-ı 8 ʿarabīyle küme daḫı[3] dinür ḳoyun ve ṣıġır sürisine ki ʿArabīde kesr-i[4] ḳāf ve kesr-i[5] tā-yı 9 ḥuṭṭī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ʿayn-ı mühmele[6] ile ḳaṭıʿ dirler cemāʿatü mine'l-baḳar ve'l-ġanem 10 maʿnāsına mecāz insān sürüsüne de dirler ve sāʾir ḥayvānātdan 11 daḫı müstaʿmeldür şehrīler taẓarruf idüp rummā dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***tegrekṭolu*** 12 müfāʿaletün kāf-ı ṯānī meksūr oḳunur[7] ***vüyaḫçedaḫı*** müfāʿaletün ***diberfḳara*** müfāʿaletün berfde fā meksūr 13 oḳunur ***vüyaḫçedaḫı*** müfāʿaletün[8] ***dipiyedeme*** müfāʿaletün dipiyeden 14 hā ışḳāṭ olunur ***demīşḳoyun*** müfāʿaletün şīn-ı müteḥarrik ve ḳoyundan 15 vāv sāḳıṭdur ***ḳuzuyabere*** müfāʿaletün ḳuzuyadan hā gider ***çobanaşubān*** 16 müfāʿaletün [NO120a] çobandan vāv ve hā ve şubāndan elif sāḳıṭlardur ***sürüyereme*** 17 müfāʿaletün sürüyeden hā ayrılur[9] beyt **Di ġalle taḫıl boyunduruġa di yuġ** [NP117a] 1 **yabaya hidy velī * Ögendire gāv-şeng ü şapan oḳuna di hīş** 2 **zevle seme** *ġalle* feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve lām-ı müşeddede ve tā-yı vaḥdet ile ʿArabīdür 3 Fārsīde daḫı istiʿmāl olunur Türkçe taḫıl ki tarlada ḥāṣıl olan maḥṣūldür 4 mecāzen sāʾir maḥṣūlde daḫı istiʿmāl olunur evden alınan kirāya daḫı ġalle daḫı dirler[10] 5 ġalle-i vaḳf dirler[11] bu maʿnāyadur ve ġulāmdan ḥāṣıl olan aḳçeye[12] kemā fi'l-Ḳāmūs 6 "el ġulle ve ġull min kirāʾ dār ve ücret-i ġulām ve fāʾide-i ʿarż"* *yuʿ* żamm-ı yā-yı ḥuṭṭī 7 ve sükūn-ı vāv ve ġayn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe boyunduruḳ ki çifte ḳoşulan 8 öküzleriñ boyunlarına geçürdikleri nesnedür ʿArabīde kesr-i nūn ve sükūn-ı 9 yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile nīr dinür *vāv* ibtidāʾiyye *hidy* kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı 10 yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe yaba didikleri kürekdür ki[13]

---

[1] sükūn NP : NO-
[2] mühmele NP : NO -
[3] daḫı NP : de NP
[4] ʿArabīde kesr-i : NP Arabīde feṯḥ kesr-i NO
[5] kesr NO : NP -
[6] ve ʿayn-ı mühmele NO : NP -
[7] kāf-ı ṯānī meksūr oḳunur NO : NP -
[8] vüyaḫçedaḫı müfāʿaletün NP : NO -
[9] ayrılur NP : gider NO
[10] ġalle daḫı dirler NO : NP -
[11] dirler NO : NP -
[12] aḳçeye NP : aḳçe NO
* ġulle ve ġalle evin ve çocuğun ücretinin getirisidir.
[13] ki NO : NP -

parmaḳlıdur 11 ʿArabīde kesr-i mīm ve feṯḥ-i zā-yı ʿArabī[1] ve elif ve rā-yı mühmele ile mizār dinür *velī* 12 bunda tekmīl-i vezn içündür *gāv-şeng* vaṣf-ı terkībīdür *ġāv* ġayn-ı muʿceme 13 ve elif ve vāv ile bi-maʿnā gāv Fārsīdür Türkçe öküz ġayn ile kāf beyninde 14 tebādül vardur kemā merre fi'l-hāmiş *şeng* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī[2] 15 ile Fārsīdür bi-maʿnā tend ve tīz yaʿnī iti [NO120b] ve keskin ve yügrük ẕikr-i sebeb-i[3] 16 irāde-i müsebbib ṭarīḳıyla ögendire didikleri degnege[4] dirler ki ucunda bir sivrice 17 demür vardur anıñla ḥayvān-ı merḳūma dürtdükleri vaḳt tīz yürür *hīş* kesr-i hā-yı hevvez [NP117b] 1 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe ṣaban oḳı ʿArabīde 2 sehmü'l-miḥrāṣ dinür *seme* sīn-i mühmele ve mīmin feṯḥaları ile[5] ve hā-yı resmīyle[6] Fārsīdür Türkçe 3 boyunduruġun iki ṭarafında gāvıñ boynı çıḳmasın diyü geçirdikleri çubuḳdur 4 ʿArabīde taʿrīb olunup[7] feṯḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḳāf 5 ile semīġ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***diġalletaḫıl*** müfāʿaletün ġalleden hā gidüp 6 lām mükerrer olur ***boyunduruġa*** müfāʿaletün boyunduruḳdan vāv ḥaẕf ve ḳāf 7 ġayna tebdīl olunur ***diyuġyaba*** müfāʿaletün vāv sāḳıṭ ġayn müteḥarrik ***yahidyvelī*** 8 müfāʿaletün dāl müteḥarrik oḳunur ***ögendiregā*** müfāʿaletün ügendirede 9 vāv ve hā sāḳıṭlardur ***vşengüşapan*** müfāʿaletün kāf müteḥarrik 10 ve ṣaban elifsiz oḳunur ***oḳunadihī*** müfāʿaletün oḳıdan ve diden 11 yālar düşerler **şzevleseme** müfāʿaletün zevleden hā düşer beyt **Güzel keş ü keş ne ḳolṭuḳ içi bikeş çek ü çekme yaʿnī mekeş * Di** 12 **eblehe gūl ü şeyd delü di gīc veyā fülīve seme** *keş* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī 13 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile bunda ism-i cāmid-i Fārsīdür bi-maʿnā ḥub 14 kāf-ı ʿarabīyle de luġatdür ke-ẕā fi'l-ʿAbdü'l-Ḳādir bunda Türkçe [NO121a] güzel 15 ʿArabīde ḥā ve sīn-i mühmeleteyn ve nūn ile ḥüsn dinür vāv bi-maʿnā daḫı 17 yaʿnī ḳoltuḳ içi maʿnāsına daḫı luġatdür ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı [NP118a] 1 bā-yı muvaḥḥade ve ṭā-yı ḥuṭṭī-yi[8] mühmele ile ıbṭ dinür *bikeş* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i 2 teʾkīd *keş* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabīyle küşed mużāriʿinden müştaḳḳ[9] emr-i ḥāżırdur 3 Türkçe çek yaʿnī uzad ʿArabīde żamm-ı hemze ile umder dinür *mekeş* mīm-i 4 meftūḥa-i nāhiyye pes mekeş nehy-i ḥāżır Türkçe çekme ʿArabīde lā-temdüd dinür *gūl* 5 imāle-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve lām

[1] zā-yı ʿArabī NP : zāl-i muʿceme NO
[2] ʿacemī NO : NP -
[3] sebeb NP : NO -
[4] degnege NO : degneg NP
[5] mīmin feṯḥaları ile NO : mīm ile NP
[6] ve hā-yı resmīyle NP : NO -
[7] olunup NO : idüp NP
[8] ḥuṭṭī NO : NP -
[9] müştaḳḳ NO : NP -

ile Fārsīdür bunda[1] Türkçe ṣaġır kāfıñ 6 fetḥasıyla kevden ve uġuz dirler ʿArabīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade 7 ve fetḥ-i lām ve hā-yı aṣliyye ile ebleh dinür nāẓım-ı merḥūm şöhretine binā'en ʿarabīyle 8 getürmişdür aḥmaḳ daḫı dinür *vāv* ibtidā'iyye *şeyd* fetḥ-i[2] şīn-ı muʿceme 9 ve kesrile[3] daḫı luġatdür ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür ki şeydādan 10 muḫaffefdür yāḫud elif ile şeydā[4] daḫı luġatdür Türkçe bunda dilü bi-maʿnā[5] ʿaḳlı olmayan 11 kimse ʿArabīde mecnūn dinür *gīc* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve cīm-i 12 ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe oya maʿnāsınadur ki kişi bir iş işlemegde 13 aġır aġır ṭuṭup gecikdirmek ʿArabīde kehl dinür *fülīve* żamm-ı fā-yı saʿfaṣ 14 ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i vāv ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe 15 seme ki söyledügin ve işledügin [NO121b] geregi gibi[6] bilmez ʿArabīde fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade 16 ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve fetḥ-i[7] tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā ile behne dinür Fārsīde 17 sersām daḫı dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***güzelkeşükeş*** müfāʿaletün güzelden **[NP118b]** 1 vāv ve vāv-ı ibtidā'iyye sāḳıṭlardur ***neḳolṭuḳiçi*** müfāʿaletün neden hā ve ḳoltuḳdan 2 vāv ve içiden hemze ve yā ıṣḳāṭ olunup kesresi mā-ḳablinde ḳāfa naḳl 3 olunur ***bikeşçeküçek*** müfāʿaletün vāv sāḳıṭdur ***meyāʿnīmekeş*** müfāʿaletün meden 4 hā yaʿnīden yā-yı ṣānī giderler[8] ***dieblehegū*** müfāʿaletün dīden yā eblehden żamīr 5 ṣāḳıtlardur ***lüşeyddelü*** müfāʿaletün şeydiñ dāli müteḥarrik oḳunur ***digīc*** 6 ***veyā*** müfāʿaletün diden ve kecden yālar düşer ve cīm müteḥarrik oḳunur[9] ***fülīveseme*** 7 müfāʿaletün felīveden hā düşer[10] beyt **Sen ata cānı edeb yoluna yüri** 8 **k'olasın yarar ḳamudan * Tu cān-ı peder be-rāh-ı edeb birev ki şevī sere ziheme** 9 *tu* żamīr-i ḫiṭāb *cān-ı peder* iżāfet-i lāmiyye cān maʿrūf peder baba ve ata 10 ʿArabīde ḳaṣr-ı hemze ile eb dinür *be-rāh-ı edeb* iżāfet-i nisbiyye bā-yı müfrede-i 11 meftūḥa-yi ṣıla *rāh* yol *edeb* fetḥ-i hemze ve dāl-i mühmele ve sükūn-ı bā-yı 12 müfrede ile ʿArabīdür luġatde Türkçe güzel ḫuy Fārsīde fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ 13 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle ferheng 14 dinür ḫūy u ḫūb maʿnāsına ıṣṭılāḥda şol şeyden ʿibāretdür ki 15 ol şey sebebiyle cümle ḫaṭāyādan

[1] bunda NO : NP -
[2] fetḥ NP : kesr NO
[3] kesrile NP : fetḥile NO
[4] şeydā NO : NP -
[5] bi-maʿnā NP : yaʿnī NO
[6] gibi NO : NP -
[7] fetḥ NO : NP -
[8] giderler NO : gider NP
[9] *dikeçveyā* müfāʿaletün diden ve kecden yālar düşer ve cīm müteḥarrik oḳunur NP : NO -
[10] düşer NP : gider NO

iḥtirāz olunur ve bā-yı meksūre ḥarf-i 16 teʾkīddür *rev* feṯḥ-i rā-yı mühmele ve vāv[1] ile [NO122a] fiʿl-i emrdür Türkçe yüri ve git ʿArabca 17 kesr-i hemze ile iẕheb dinür ki bunda ḥattā maʿnāsınadur **[NP119a]** 1 Fārsīde ve Türkīde müstaʿmeldür *şevī* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve kesr-i vāv ve yā-yı 2 ḥuṭṭī ile fiʿl-i mużāriʿ-yi muḫāṭab Türkçe olasın ʿArabca tusīru dinür *sere* 3 sīn ve rā-yı mühmeleteyniñ feṯḥalarıyla ve hā-yı resmīyle bunda Türkçe yarar ve eyü bi-māʿnā 4 nīgūter ʿArabīde feṯḥ-i hemze ile aʿlā dinür *zi* kesr ile ezden muḫaffefdür kemā merre 5 mirāren *heme* hā-yı hevvez ve mīmiñ feṯḥaları ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe 6 ḳamu ʿArabīde cemīʿ ve cümle dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***senatacānı*** müfāʿaletün atadan 7 hemze gidüp ḥarekesi mā-ḳablinde nūna virilür ve cāndan elifler gider 8 ***edebyoluna*** müfāʿaletün yolunadan vāv ve yā düşerler[2] ***yürik'olasın*** müfāʿaletün 9 yüriden vāv ve kiden hā ve olasından elif ve vāv ve hā gidüp 10 ḥareke kāfa naḳl olunur ***yararḳamudan*** müfāʿaletün yarardan elif ve ḳamudan 11 vāv ṣāḳıṭlardur[3] ***tucānıpeder*** müfāʿaletün tudan vāv gider ***berāhıedeb*** 12 müfāʿaletün ***birevkişevī*** müfāʿaletün kiden hā gider ***sereziheme*** müfāʿaletün 13 sere rāsınıñ feṯḥası medd olunur beyt **Müfāʿaletün müfāʿaletün** 14 **müfāʿaletün müfāʿaletün * Ḥarāmı yime yalanı dime di ʿıyş u ġama şükür bu deme** *ḥarām* 15 feṯḥ-i ḥā ve rā-yı mühmeleteyn ile ve baʿde'l-elif[4] mīm ile ʿArabīdür bunda Türkçe 16 işlemesi cāʾiz [NO122b] olmayup menʿ olunmuş nesne Fārsīde nā 17 dinür ke-ẕā fī't-Tercümān *ʿıyş* feṯḥ-i ʿayn-ı mühmeleniñ feṯḥi ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve şīn-ı **[NP119b]** 1 muʿceme ile ʿArabīdür kesr-i ʿayn ile daḫı[5] luġatdür bi-maʿnā ḥayāt Türkçe dirilik 2 Fārsīde zinde-gānī dinür taḳṭīʿü'l (beyt) [mıṣraʿ] ***ḥaramıyime*** müfāʿaletün ḥaramıdan 3 yā düşer dime bir yā ile oḳunur ***yalanıdime*** müfāʿaletün yalanıdan daḫı yā gider 4 dime yāsız oḳunur ***diʿıyşuġama*** müfāʿaletün diden yā ve vāv-ı ʿaṭıfa sāḳıṭlardur ***şükürbudeme*** müfāʿaletün budan vāv düşer[6] **El Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Hecezi'l-Müşemmeni'l-** 5 **Aḫrebi'l-Mekfūfi'l-Maḥẕūf** bu baḥr-ı hezec ki fi'l-aṣl sekiz kerre mefāʿīlündür 6 pes ṣadr u ibtidāsına[7] ḥarb dāḫil olmaġıla her mıṣrāʿıñ evvellerinde 7 olan mefāʿīlün mefʿūl olmuşdur kemā merre ve her mıṣrāʿıñ ḥaşvlerine keff dāḫil 8 olmaġıla mefāʿīl olmuşlardur kemā merre ve ʿarūż u darbına ḥaẕf 9 dāḫil olmaġıla her mıṣrāʿıñ āḫırlarında olan mefāʿīlün feʿūlün olmuşdur 10 *ḥaẕf* luġatde atmaḳ

[1] ve vāv NO : NP -
[2] düşerler NO : NP -
[3] ṣāḳıṭlardur NO : gider NP
[4] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[5] daḫıNP : de NO
[6] düşer NP : ṣāḳıṭdur NO
[7] ṣadr u ibtidāsına NP : ṣadr-ı ibtidāsına NO

ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyinde sebeb-i ḫafīf ısḳāṭ 11 itmege dirler pes mefāʿīlün bī-lün ḳalıcaḳ mefāʿī feʿūlün olur bināen- 12 ʿalā-ẕālik bu baḥra hezec-i müṣemmen-i aḫreb-i mekfūf-ı maḥẕūf didiler 13 beyt **Di çevreye pīrāmen iklime di kişver * Demirciye ḳuyumcuya āhenger ü zerger** 14 *pīrāmen* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele [NO123a] ve baʿde[1] elif ve fetḥ-i mīm ve sükūn-ı 116 nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe fetḥ-i cīm-i Fārsī ile çevre dinür ʿArabca 17 eṭrāf dinür[2] *vāv* ibtidāʾiyye *kişver* kesr-i kāf-ı ve **[NP120a]** 1 sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür 2 Türkçe vilāyet ve diyār dirler ʿArabīde[3] *ıḳlīm* kesr-i hemze ve sükūn-ı ḳāf ve kesr-i lām 3 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile ʿArabīdür şöhretine bināʾen ʿArabīsi getürilmişdür 4 demirci ile ḳuyumcu beyninde bir vāv-ı fārıḳī lāzımdur ḳuyumcu lafẓı ki Türkīdür 5 ḳuyum ile edāt-ı fāʿil olan cıdan mürekkebdür ḳuyum ḳuḥ terkībdür ki 6 nisvāna maḫṣūṣ olan mücevher ve muraṣṣaʿ nesneler yaʿnī küpe ve ḳuşaḳ 7 ve bilezik ve bunlara beñzer şeyler ki ʿArabīde żamm-ı ḥā-yı mühmele ve kesr-i lām 8 ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ile ḥuliyy dinür Fārsīde pirāʾeden ve zeryūn 9 dinür ʿinde'l-baʿż bunları ḳoduḳları ḳafese Türkçe[4] ḳuyum dirler ve mecāzen ol 10 mücevher nesnelere daḫı ḳuyum dirler ve anları yapan kimesneye ḳuyumcu dirler 11 *āhenger* āhen ile gerden mürekkebdür *āhen* elif-i memdūde ve fetḥ-i hā-yı hevvez 12 ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür Türkçe demür ki andan ḳılıc yaparlar 13 meṣelā ve *ger* fetḥ-i kāf-ı ʿacemī ile kārdan muḫaffefdür ki bunda edāt-ı fāʿildür 14 pes āhenger demirci dimekdür ʿArabīde fetḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i müşeddede ve elif 15 ve yine dāl ile ḥaddād dinür *vāv* farıḳī *zerger* daḫı mürekkebdür *zer* fetḥ-i zā-yı 16 hevvez [NO123b] ve sükūn-ı rā-yı mühmele-yi muḫaffef[5] ile Fārsīdür Türkçe altun ki sulṭān-ı 17 meʿādindür ʿArabīde[6] fetḥ-i ẕāl-i muʿceme[7] ve hā-yı hevvez ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile **[NP120b]** 1 ẕeheb dinür ki kemā merre[8] fī'l-evvel pes zerderiñ maʿnā-yı terkībīsi 2 altuncı dimekdür ḳuyumcularıñ eşref ʿameli altun ile olmaġıñ 3 zerger tesmiye olunmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt ***diçevre*** mefʿūlü çevreden 4 hā gider ***yepīrāme*** mefāʿīlü neden hā gider[9] ***niklime*** mefāʿīlü vāv ibtidāʾiyye ve hā-yı ıḳlīm sāḳıṭlardur 5 ***dikişver*** feʿūlün diden yā gider ***demirci*** mefʿūlü fetḥ-i dāl medd olur 6 ***yeḳuyumcu*** mefāʿīlü yeden hā

[1] baʿde NO : NP -
[2] dinür NP : NO -
[3] ʿArabīde NP : NO -
[4] Türkçe NO : NP -
[5] muḫaffef NO : NP -
[6] ʿArabīde NO : ʿArabca NP
[7] ẕāl-i muʿceme NO : ẕāl-i ʿArabī NP
[8] merre NP : NO -
[9] neden hā gider NP : NO -

gider ṣāḳıṭdur[1] ***yaāhenger*** mefāʿīlü yine yeden hā gider elif-i 7 memdūde iki elif olur ***rüzerger*** feʿūlün vāv sāḳıṭdur beyt **Derḫūr nedürür** 8 **lāyıḳ u hem daḫı sezāvār * Ārām dölenmek bezek ārāyiş ü zīver** *derḫūr* 9 feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele[2] ve żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve sükūn-ı 10 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe yarar ʿArabīde lāyıḳ dinür bunda ʿArabīsi 11 Türkī menzilesinde ʿaṭf[3] getürilmişdür ḳāʿide bu üç ḥarf-i ʿaṭf 12 Türkī[4] yaʿnī vāv ve hem ve daḫı bunda ḥarf maḳāmında īrād olunmuşdur 13 gāhīce vāv ile hem bir yerde istiʿmāl olunur gāhīce hem ile daḫı bir yerde 14 istiʿmāl olunur ve[5] gāh her biri başḳa başḳa ʿāṭıfī olurlar faḥfaẓ 15 *sezāvār* bunda murādif-i ḫor ki bunda lāyıḳ maʿnāsınadur lākin 16 fi'l-aṣl sezā ile vārdan mürekkeb olup [NO124a] *sezā* feṭḥ-i sīn-i mühmele ve zā-yı 17 ʿarabī ve elif ile Fārsīdür bi-maʿnā lāyıḳ[6] *vār* bunda[7] Türkçe lı dimekle **[NP121a]** 1 taʿbīr olunur pes sezāvār lāyıḳlı dimek olur yāḫud sezā cezā ve ʿavż 2 maʿnāsına olup *vār* edāt-ı liyāḳat ola pes cezā ve mükāfata 3 müstaḥaḳ dimek olur yāḥud ve her biri lāyıḳ maʿnāsına olup 4 baʿde't-terkīb[8] keşret-i istiʿmāl ile lāyıḳ maʿnāsına ism-i ʿalem olmuşdur 5 *ārām* elif-i memdūde ve rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif[9] mīm ile Fārsīdür 6 Türkçe dölenmek yāʿnī bir yerde ṭurmaḳ ʿArabīde ḳarar ve meks̱[10] dinür 7 *bezek* bā-yı muvaḥḥade ve zā-yı ʿArabīniñ feṭḥaları ve kāf-ı ʿarabīyle Türkīdür 8 Fārsīde elif-i memdūde ve rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif[11] kesr-i yā-yı ḥuṭṭī 9 ve sükūn-ı şīn-i uʿceme ile ārāyiş dinür ism-i maṣdardur *vāv* ḥarf-i 10 ʿaṭf[12] *zīver* kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i vāv sükūn-ı 11 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe yine bezek taḳṭīʿü'l-beyt ***derḫūrne*** mefʿūlü 12 ḫūrdan vāv ve neden hā gider ***dürürlāyı*** mefāʿīlü yānıñ kesresi 13 işbāʿından bir yā daḫı tevellüd ider[13] ***ḳuhemdaḫı*** mefāʿīlü vāv-ı ʿaṭfī 14 sāḳıṭdur ḥārekesi mā-ḳablinde ḳāfa virilmişdür[14] ***sezāvār*** feʿūlün vārdan 15 elif gidüp vāvıñ feṭḥası bir miḳdār işbāʿ olunur ***ārām*** mefʿūlü 16

[1] ṣāḳıṭdur NO : NP -
[2] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[3] ʿaṭf NP : NO -
[4] Türkī NP : Türkīdür NO
[5] ve NP : NO -
[6] bi-maʿnā lāyıḳ NP : NO -
[7] bunda NP : NO -
[8] yāḫud ve her biri lāyıḳ maʿnāsına olup baʿde't-terkīb NP : NO-
[9] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[10] meks̱ NP : NO -
[11] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[12] ʿaṭf NP : ʿaṭfī NO
[13] yānıñ kesresi işbāʿından bir yā daḫı tevellüd ider NP : NO -
[14] ḥārekesi mā-ḳablinde ḳāfa virilmişdür NP : NO -

elif-i memdūde iki oḳunur ve mīm mażmūm oḳunur[1] ***dölenmekbe*** mefāʿīlü 17 dölenmekden vāv düşer ***zekārāyi*** mefāʿīlü ārāyişten hemze haẕf ve ḥarekesi **[NP121b]** 1 mā-ḳablinde kāfa virilür ***şüzīver*** feʿūlün vāv-ı ʿāṭıfa maḥẕufdur[2] beyt 2 **Yarar ne durur mī-sezed ü daḫı yaraşur * Mīzībed ü mānend ḳala** [NO124b] **mīmāned beñzer** *mīsezed* 3 *mī* ḥarf-i ḥāl *sezed* sīn-i mühmele ve zā-yı ʿArabīniñ fetḥalararı ve dāl-i mühmele ile sezīden 4 maṣdarından müştaḳ fiʿl-i mużārīʿdür Türkçe yarar dimek[3] ʿArabīde lāyıḳ kemā merre 5 *mīzībed mī* ḥarf-i ḥāl *zībed* kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade 6 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile zībīden maṣdarından müştaḳ fiʿl mużāriʿ Türkçe yaraşur 7 dimekdür ʿArabīde żamm-ı mīm ile münāsib dinür *māned* fetḥ-i[4] mīm ve elif ve fetḥ-i 8 nūn ve[5] sükūn-ı dāl-i mühmele ile mānīden maṣdarından müştaḳ fiʿl-i mużāriʿ 9 bunda Türkçe ḳala ʿArabīde yebḳa dinür mīnmāned[6] *mī* yine ḥarf-i ḥāl *māned* bunda Türkçe 10 beñzer ʿArabīde muşābih dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***yararne*** mefʿūlü neden hā gider 11 ***dururmīse*** mefāʿīlü ***zedüdaḫı*** mefāʿīlü[7] daḫıdan yā düşer ***yaraşur*** feʿūlün 12 ***mīzībe*** mefʿūlü ***dümānendḳa*** mefāʿīlü ḳaladan elif ve hā sāḳıṭlardur 13 ***lamīmāne*** mefāʿīlü ***dbeñzer*** feʿūlün beyt **Dendān diş erişdür bilek ü tār** 14 **ārişdür * Pud arġıca di peşm yüñe ḳalıba pister** *dendān* fetḥ-i dāl-i mühmele 15 ve sükūn-ı nūn[8] ve yine fetḥ-i dāl ve baʿde'l-elif yine nūn ile Fārsīdür Türkçe diş ki 16 aġız içinde olur munṭaẓam kemüciklerdür ʿArabīde kesr-i şīn-ı mühmele ve nūn-ı müşeddede 17 ile sinn dinür *eriş* fetḥ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı şīn-ı **[NP122a]** 1 muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe bilek ki Menteşe lisānı [NO125a] üzere eliñ 2 parmaḳ uclarından dirsege varınca olan ʿużuv[9] ki Türkīde elif-i 3 memdūde ile ariş dirler ke-ẕā fi'l-ʿAbdü'l-Ḳādir ʿArabīde kesr-i ẕāl-i 4 muʿceme[10] ve rā-yı mühmele ile zirāʿ dirler[11] sāʿid de dirler ke-ẕā fi'l-Ferheng-i 5 Cihāngīrī merḥūm Şeyḫ Bābā Niʿmetullāh bāb-ı[12] ra-yı meftūḥa[13] yazup 6 eriş ʿArabīde ḳışāş ve diyet maʿnāsına ve kesr-i rā ile[14] ariş lafẓından 7 muḫaffefdür ki

[1] ve mīm mażmūm oḳunur NP : NO -
[2] maḥẕufdur NP : maḥẕuf NP
[3] dimek NO : NP -
[4] fetḥ NP : NO -
[5] nūn ve NP : NO -
[6] mīnmāned NO : NP -
[7] mefāʿīlü NP : NO -
[8] nūn NO : NP -
[9] ʿużuv NP : ʿużuvdur NO
[10] ẕāl-i muʿceme NO : ẕāl-i ʿArabī NP
[11] dinür NP : dirler NO
[12] Niʿmetullāh bāb-ı NP : Niʿme NO
[13] ra-yı meftūḥa NO : ra-yı meftūḥada NP
[14] eriş ʿArabīde ḳaṣāṣ ve diyet maʿnāsına ve kesr-i rā ile NP : NO -

kesr-i rā ile[1] ẕirāʿ maʿnāsına ve bilek ve ḳol dimiş bu ḳol iḳtiżā ider ki 8 nāẓım-ı merḥūmuñ[2] bilekden murādı maʿrūf bilek ola ki ʿArabīde 9 żamm-ı rā-yı mühmele ile ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve ġayn-ı muʿceme ile rusġ dirler lākin 10 Tercümānü'l-Lüġa ve Meşāriʿde rusġ luġatini yazdıḳda ḫorde dūt 11 yaʿnī peyvend dest dinilmiş ve ẕāʿ yazılan yerde eriş ile beyān 12 olunmuş *vāv* ibtidā'iyye *tār* tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve elif ve rā-yı mühmele ile 13 Fārsīdür Türkçe ariş ki arġıc muḳāblidür cellāhīn lisānında eriş 14 beziñ ve bez emşāliniñ çözilen ipligidür ki dezgāha urup alup[3] 15 mekük ile geçürdikleri iplik ki iplige[4] arġıc dirler buna Fārsīde imāle-i 16 bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ile *pūd* dinür *peşm* feṭḥ-i pā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 17 şīn-ı muʿceme ve mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe yüñ ki ḳoyunuñ sırtından **[NP122b]** 1 ḳırḳup aldıḳları ḳıllara[5] ʿArabīde żamm-ı [NO125b] ṣād-ı mühmele ile ṣūf dinür 2 *pister* kesr-i pā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet ve rā-yı mühmele ile 3 Fārsīdür Türkçe ḫā-yı mühmele ile ḫalı dinür yine bunda yüñden[6] ṭoḳuduḳları[7] ḳavī 4 döşemedür ʿArabīde yānıñ teşdīdi ile kālī dinür ki muʿarreb-i 5 ḫalıdur ve ḳālī taḫfīf-i yā ile Fārsīdür [8] küçücügüne ḫarf-i ṭaşġīr ile ḳālīce dirler 6 ʿinde'l-baʿż pisterīn ʿumūmı vardur her döşenen nesneye dirler ʿArabīde 7 besāṭ gibi taḳṭīʿü'l-beyt ***dendāndi*** mefāʿīlü nūn-ı şānī mażmūm oḳunur 8 ***şerişdürbi*** mefāʿīlü ***leküter*** mefāʿīlü rā yine mażmūm oḳunur ***ārişdür*** feʿūlün 9 ārişden hemze gidüp feṭḥası mā-ḳablinde tārīḳ rāsına virilür10 yāḫud denden ve mefʿūl dendān elif düşer ***şerişdürbi*** mefāʿīl 11 erişden elif gidüp feṭḥası mā-ḳablinde şīna virilür ***leküter*** 12 mefāʿīlü ***ārişdür*** feʿūlün ***pudaġa*** mefʿūlü ***cadipeşm*** mefʿāʿīlü cadan 13 hā gider ***yüñeḳalı*** mefāʿīlü yüñeden vāv düşer ***bapister*** feʿūlün yeden 14 hā gider beyt **Yuḳarlıġa bālāter ü bālā boy u ḫuydur * İlerlige di** 15 **pişter girülige pester** *bālā* bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[9] ve elif ve lām ile Fārsīdür 16 bunda Türkçe yüce ʿArabīde[10] ʿālā dinür *ter* feṭḥ-i[11] tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele 17 ile edāt-ı tafżīldür pes bālā Türkçe yücerek dimekdür ʿArabīde aʿlā **[NP123a]** 1 dinür [NO126] bālā yine Fārsīdür bunda Türkçe boy tābiʿ bosundur ki 2 boylu boslu dirler ʿArabīde feṭḥ-i ḳāf ve dāl-i

[1] kesr-i rā ile NO : NP -
[2] merḥūmuñ NO : merḥūm NP
[3] alup NO : NP -
[4] iplige NO : NP -
[5] ḳıllara NO : NP -
[6] yüñden NO : NP -
[7] ṭoḳuduḳları NP : ṭoḳırlar NO
[8] yā ile Fārsīdür NO : NP -
[9] taḥtānī NP : NO -
[10] ʿArabīde NO : ʿArabca NP
[11] feṭḥ NP : NO -

müşeddede ile ḳadd 3 dinür *ḫuy* imāle-i żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve yā-yı aṣliyye ile Fārsīdür 4 mī ve nī ḳāfiyesinde bunda Türkçedür ki vücūd-ı ḥayvānda ḳıl diplerinden 5 çıḳan ṣudur ʿArabīde ʿayn ve rā-yı mühmeleteyniñ[1] fetḥaları ve ḳāf ile ʿaraḳ 6 dinür *pīşter pīş*[2] kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve[3] şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 7 Türkçe ilerü ʿArabīde iḳdām dinür *ter* yine edāt-ı tafżīl pes pīşter Türkçe ilerülik 8 dimek olur ʿArabīde iḳdām dinür *pester* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı[4] sīn-i 9 mühmele ve rā-yı mühmele ile[5] Fārsīdür Türkçe girü ʿArabīde baʿde dinür[6] bi'l-fetḥ 10 ter yine edāt-ı tafżīl pes pester Türkçe girülik ʿArabīde baʿde dinür taḳṭīʿü'l- 11 beyt ***yuḳarlı*** mefʿūlü ***ġabālāte*** mefāʿīlü ***rübālābo*** mefāʿīlü ***yuḫuydur*** 12 feʿūlün vāvlar sāḳıṭlardur ***ilerli*** mefʿūlü ***gedipişte*** mefāʿīlü giden 13 hā pīşterden yā düşerler ***rigirüli*** mefāʿīlü ***gepester*** feʿūlün giden hā gider 14 beyt **Reh-ber ḳulaġuz ber yemiş ü övici peyrev * Peykār ṣavaş ṣūrete di çehre vü peyker** 15 *reh-ber* vaṣf-ı terkībī *reh* fetḥ-i rāyı mühmele ve sükūn-ı hā-yı aṣliyye ile rāhdan 16 muḫaffefdür Türkçe yol ʿArabīde ṭarīḳ dinür *ber* fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 17 rā-yı mühmele ile berendeden[7] muraḥḥam ism-i fāʿildür Türkçe[8] iledici dimek olur istiʿmāllerinde [NP123b] 1 ḳulaġuz maʿnāsınadur [NO126] ʿArabīde delīl dinür *ber* fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 2 rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda[9] Türkçe yemiş maʿnāsına ism-i cāmiddür ʿArabīde kesr-i mīm ile 3 mīve dinür *pey-rev* vaṣf-ı terkībī[10] *pey* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā ile Fārsīdür 4 Türkçe iz ve ard maʿnāsına *rev* fetḥ-i rā-yı mühmele ve vāv ile revendeden 5 muraḥḥam ism-i fāʿil pes pey-rev istiʿmāllerinde uyucu dimekdür ʿArabīde tābiʿ dinür 6 *peykār* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i kāf-ı ʿacemī[11] ve baʿde'l-elif[12] rā-yı mühmele ile 7 Fārsīdür Türkçe ṣavaş maʿnāsına ism-i basīṭdür ʿinde'l-baʿż pey ile kārdan 8 mürekkebdür *pey* beyān olundı[13] 9 *kār* bunda edāt-ı mübālaġa-i fāʿildür pes eşnā-i ṣavaşda ḫışmıñ naẓarı 10 orda olmaġıla

[1] mühmeleteyniñ NO : mühmeleteyn NP
[2] pīş NP : NO -
[3] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve NP : NO -
[4] sükūn NP : NO -
[5] ve rā-yı mühmele ile NP : NO -
[6] dinür NP : NO -
[7] berendeden NP : berenden NO
[8] Türkçe NO : NP -
[9] bunda NO : NP -
[10] terkībī NO : terkībīdür NP
[11] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i kāf-ı ʿacemī NO : NP -
[12] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[13] beyān olundı NO : maʿlūm NP

uġraş ve ṣavaş maʿnāsına ʿalem ḳılınmışdur *çehre* feṭḥ-i 11 cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe 12 ṣurat ʿArabīde tā-yı merbūṭa[1] ile ṣūret ve feṭḥ-i hā-yı hevvez ile heyʾet dinür 13 *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *peyker* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī 14 ve rā-yı mühmele ile murādif-i çehredür yaʿnī bu daḫı ṣūret maʿnāsınadur[2] 15 taḳṭīʿü'l-beyt ***rehberḳu*** mefʿūlü ḳudan vāv düşer ***laġuzberye*** mefāʿilü laġuzdan 16 elif ve vāv çıḳarlar ***miṣüövi*** mefāʿīlü ***cipīrev*** feʿūlün ***peykārṣa*** mefʿūlü 17 peykārdan elif gider ***vaṣṣūre*** mefāʿīlü ***tediçehre*** mefāʿilü [NO127a] neden ve çehreden **[NP124a]** 1 żamīrler düşer ***vüpeyker*** feʿūlün beyt **Mīdād bemen virdi baña ʿadldürür** 2 **dād * Dādār digil ʿādile di ḳardaşa dāder** *mīdād mī* ḥarf-i ḥāl 3 *dād* dāleyn-i mühmeletyn ve beynlerinde elif ile bunda[3] fiʿl-i māżī *bemen* bā-yı 4 meftūḥa ḥarf-i ṣıla *men* Türkçe ben dimekdür pes mīdād bemen Türkçe baña 5 virdi dimekdür dād bunda ism-i cāmiddür Türkçe görkli iş *ʿadl* ʿArabīdür[4] 6 şöhretine bināʾen getürilmişdür *dādār* vaṣf-ı terkībī dār ʿadl ār elif-i 7 memdūde ve rā-yı mühmele ile ārendeden muraḥḥam ism-i fāʿil pes Türkçe ʿadl 8 getürici dimek olur ʿArabīde ʿādil dinür *dārder* dāl-i ṣānīden ṣoñra 9 elifsiz rā-yı mühmele ile ism-i cāmiddür Türkçe ḳardaş ʿArabca aḫ dinür 10 taḳṭīʿü'l-beyt ***mīdād*** mefʿūlü ***bemenvirdi*** mefāʿīlü virdiden[5] yālar 11 ṣāḳıṭlardur[6] ***baña'adl*** mefāʿīlü ***dürürdād*** feʿūlün dāddan elif 12 ṣāḳıṭdur ***dādār*** mefʿūlü ***digilʿādi*** mefāʿīlü digilden yā düşer ***ledi*** 13 ***ḳarda*** mefāʿīlü ladan hā düşer ***ṣadāder*** feʿūlün ṣadan hā düşer 14 beyt **Mülk issi ḫudāvend ḫıdīv ü peşitāb iyü * Berde ḳaravaş ḳul daḫı dirler** 15 **ḳula çāker** *mülk* żammıla lafẓ-ı ʿArabīdür mīmiñ żammıyla ṣalṭanat 16 māʿnāsınadur ki kesr-i mīm ile temellük maʿnāsınadur ki ancaḳ[7] ẕevi'l-ʿuḳulde[8] ve ẓevi'l-ʿuḳūlüñ ġayrında[9] ṭaṣarruf itmek maʿnāsınadur ve kesr-i mīm ile temellük [NO127b] maʿnāsınadur ki ancaḳ ẕevi'l-ʿuḳūlüñ 17 ġayrında[10] taṣarruf itmek maʿnāsına müstaʿmeldür bunda iki vech üzre daḫı oḳunur **[NP124b]** 1 yaʿnī ḫudāvendiñ maʿnāyı ḥaḳīḳīsi murād olunduḳda żamm-ı mīm ile oḳunur 2 kesrile oḳunmaḳ cāʾiz degildür ammā ḫudāvend mecāz ṭarīḳıyla maḫlūḳa ıṭlāḳ olunduḳda 3 kesr-i mīm ile oḳunur

[1] ʿArabīde tā-yı merbūṭa NP : NO -
[2] maʿnāsınadur NP : maʿnāsına NO
[3] dāleyn-i mühmeletyn ve beynlerinde elif ile bunda NO : NP -
[4] ʿArabīdür NO : ʿArabīde NP
[5] virdiden NP : virdi NO
[6] ṣāḳıṭlardur NO : giderler NP
[7] kesr-i mīm ile temellük maʿnāsınadur ki ancaḳ NP : NO -
[8] ẕevi'l-ʿuḳulde NO : NP -
[9] ġayrında NO : ġayrıda NP
[10] ve kesr-i mīm ile temellük maʿnāsınadur ki ancaḳ ẕevi'l-ʿuḳūlüñ ġayrında NO : NP -

żamme ile oḳunduḳda istiʿmālāt-ı mecāziyyeden olur fefehm 4 *ıssı* kesr-i hemze ile Türkī lafẓdur ʿArabīde ṣāḥib maʿnāsına kemā merre ḫudāvendiñ 5 aṣlı ḫudāyvend idi keṣret-i istiʿmāl ile yā kesre-i iżāfete maḥaldür 6 sāḳıṭ olunmuşdur *ḫudā* bi-maʿnā ṣāḥib ve *vend* feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı nūn 7 ve dāl-i mühmele ile bi-manā tecrübe yaʿnī ṣınamaḳ ve işde zaḥmet çekmek ke-ẕā fī'n-Niʿme 8 bu maʿnāya ẕikr-i lāzım irāde-i melzūm ṭarīḳıyla mecāzen salṭanat ṣaḥibi[1] ve memleket ṣāḥibi[2] 9 dimek olur ve bi-maʿnā mülk kemā fī ḥaẕā'l-beyt bu maʿnāya ḫudāvend terkībi 10 iżāfī olup yine mülk ıssı dimek olur ve ʿinde'l-baʿż ḫudāvend-i 11 basīṭ olup ancaḳ ıssı maʿnāsınadur gāh mużāf idüp ḫudāvend-i 12 mülk ḫudāvend-i māl ve ḫudāvend-i ʿilm dirler gāh mużāfun ileyhsiz taʿẓīm ḳaṣdıyla 13 bir olur ve büyük kimesneye ḫudāvend dir ke-ẕā fi'l-Miʿyār *vāv* ḥarf-i 14 ʿaṭf *ḫıdīv* ḫā-yı muʿcemede żamm ve kesr [NO128a] cā'izdür ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 15 yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ile murādif-i ḫudāvenddür vāv yerine ṣīn-ı muʿceme ile *ḫıdīş* 16 daḫı luġatdür ḫıdīvend ve ḫudāvend daḫı bu maʿnāyadur ke-ẕā fi'l-Maḥmūdī vāv ibtidā'iyye *peşitāb* 17 bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i te'kīd *şitāb* kesr-i şīn-ı muʿceme ve tā-yı **[NP125a]** 1 müṣennāt-ı fevḳānī ve baʿde'l-elif bā-yı ʿarabīyle ile fiʿl-i emrdür Türkçe iv yaʿnī tez tez eyle 2 ʿArabīde[3] ʿaccil dinür bi-maʿnā ḥayye ki mebnīyyü'n-ʿale'l-feṯḥ ey esriʿ *berde* feṯḥ-i bā-yı 3 muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i dāl-i mühmele[4] ve hā-yı resmī ile Fārsī Türkçe 4 ḳaravaş ḳul gibi esir olan ve aḳce ile ṣatun alınan ḥalāyıḳ ve köle 5 maʿnāsınadur ʿArabīde ʿabd ve memlūk dinür erkegine başḳa ġulām ve dişisine 6 dāh ve kenīz ve kenīzek dirler kemā merre *çāker* cīm-i ʿAcemi ve baʿde'l-elif feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī 7 ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ḳul gerek esir ve gerek ġayrı ʿArabīde 8 ʿabd gibi pes lafẓ-ı çāker ʿāmmdur bir de ḫāṣṣ nāẓım-ı merḥūm buña işāret 9 idüp bir de ḳaravaş ve ḳul dimek ile muḳayyed beyān idüp yalıñız 10 ḳula ki ʿumūmı vardur çāker diyü buyurmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt ***mülkisi*** mefʿūlü 11 sīn-i müşeddede mükerrerdür ***ḫudāvendi*** mefāʿīlü ***ḫıdīvvüpe*** mefāʿīlü vāvıñ 12 żammesi[5] işbāʿıla bir vāv daḫı ḫāṣıl olur ***ştābiyü*** feʿūlün iyüden elif ve yā gidüp kesresi 13 bā-yı şitāya virilür[6] ***berdeḳa*** [NO128b] mefʿūlü ***ravaşḳulda*** mefāʿīlü 14 ḳuldan vāv gider

[1] şaḥibi NP : NO -
[2] ṣāḥibi NO : NP -
[3] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[4] mühmele NO : NP -
[5] żammesi NP : żammesin NO
[6] bā-yı şitāya virilür NO : bāya virilür NP

ḫıdirlerḳu mefāʿīlü ***laçāker*** feʿūlün ḳuladan vāv ve hā[1] 15 giderler beyt **Hem oldı sipeh-dār u sipeh-büd çeri başı * Dārā ulu sulṭāna** 16 **di ḥükmidici dāver** *sipeh-dār* vaṣf-ı terkībī[2] *sipeh* sīn-i mühmele 17 ve feṯ-i bā-yı ʿacemī ve hā-yı aṣliyye ile sipāhdan muḫaffefdür fi'l-aṣl evvelinde [NP125b] 1 hemze-i meftūḥa ile espāhdur baʿdehū terḫīm idüp sīn sākin[3] olmaġıla 2 ḳāʿide-i aṣl üzre sīne kesre ḥareke virilüp[4] sipāh dinilmişdür ʿinde'l-baʿż 3 bādan ṣoñra elif yoḳdur ki esb ile hā-yı nisbeti iḫtiṣāṣdan mürekkebdür 4 ṭā'ife-i mezbūre süvārī olduḳlarıçün taḫṣīṣ ile ata nisbet olunmuşdur 5 ve ʿinde'l-baʿż teʾkīd-i nisbet içün elif daḫı ziyāde ḳılındı dimişler 6 bu çendān muʿteber görünmez zīrā ḥarf-i teʾkīd teʾḫīr iḳtiżā ider müʾekkid 7 müʾekkedi taḳdīm ʿacebdür el-ḥāṣıl sipeh Fārsīdür Türkçe çeri ʿArabīde feṯ-i cīm-i ʿarabīde 8 feṯ-i cīm-i ʿarabī ile ceyş ve feṯ-i ʿayn-ı mühmele[5] ile ʿasker dinür *dār* dārendeden muraḫḫam 9 ism-i fāʿil pes sipehdār Türkçe çeri başı dimek olur ʿArabīde 10 ḳāf ve elif hemzeniñ kesri ve dāl-i mühmele ile ḳā'id dinür vāv ʿāṭıfī 11 *sipeh-büd* bu daḫı sipāhdan muraḫḫamdur bā-yı ʿArabīden ṣoñra dāl-i mühmele 12 ile ṣaḥīḥ ve z̲āl-i muʿceme ile eṣaḥḥ zīrā mā-ḳabli ḥarf-i [NO129a] ṣaḥīḥ-i müteḥarrik vāḳıʿdur 13 bu bā-yı ʿarabī luġatlerde żamm ve feṯ ve kesrden biriyle muḳayyed degildür lākin 14 ṣāḥib-i Ferheng-i Cihāngīrī sipeh bi-maʿnā̲ leşker ve *büd* żamm-ı bā ve sükūn-ı 15 dāl ile ṣāḥib maʿnāsına diyü taṣrīḥ itmişdür[6] *dārā* dāl-i mühmele ve beyne'l-elifeyn 16 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ulu beg ki cümleniñ üzerine musallaṭ 17 olmuş ola ʿArabīde sulṭān dinür melikü'l-mülūk maʿnāsına *dāver* [NP126a] 1 dāl-i mühmele baʿde'l-elif[7] feṯ-i vāv ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Tükçe ḥükmidici 2 ʿArabīde[8] ḥākim dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemoldı*** mefʿūlü ***sipehdāru*** mefāʿīlü vāv 3 gider ***sipehbedçe*** mefāʿīlü ***ribaşı*** feʿūlün çerinin 4 rāsı giri ḳalur[9] ***dārāu*** mefʿūlü ***lusulṭāna*** mefāʿīlü uludan 5 vāvlar sulṭānadan hā[10] düşerler ***diḥükmidi*** mefāʿīlü diden yā ve idiciden yālar ve elif düşer[11] elif ve yā giderler[12] ***cidāver*** feʿūlün 6 beyt **Mirrīḫe di**

---

[1] ve hā NP : NO -
[2] terkībī NO : terkībīdür NP
[3] terḫīm idüp sīn sākin NP : terḫīm-i sīn sākin NO
[4] virilüp NP : virilür NO
[5] mühmele NP : NO -
[6] ṣāḥib-i Ferheng-i Cihāngīrī sipeh bi-maʿnā̲ leşker ve *büd* żamm-ı bā ve sükūn-ı dāl ile ṣāḥib maʿnā̲sına diyü taṣrīḥ itmişdür NP : NO -
[7] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[8] Arabīde NP : ʿArabca NO
[9] çerinin rāsı giri ḳalur NO : çeriden yā gider NP
[10] sulṭānadan hā NP : NO -
[11] yālar ve elif düşer NO : NP -
[12] elif ve yā giderler NP : NO -

behrām u zuḫāldür daḫı keyvān * Gün baṭduġı yer bāḫter ü ṭoġduġı 7 **ḫāver** *behrām* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ve baʿd-ı elif[1] 8 ve mīm ile Fārsīdür bunda ʿArabca kesr-i mīm ile mirrīḫ didikleri yıldızdur ki sebʾa-i 9 seyyāreden felek-i ḫāmisde seyr ider *vāv* ibtidāʾiyye keyvān feṭḥ-i 10 kāf-ı ʿarabī sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i vāv ve elif ve nūn ile 11 Fārsīdür ʿArabīde żamm-ı zā-yı hevvez ve feṭḥ-i ḥā-yı mühmele ve lām ile Zuḫal dinür bu daḫı 12 sebʾa-i seyyāreden sābiʿdür ki bu daḫı felek-i sābiʿde seyr ider beyt [NO129b] 13 Ey şehr oġlanı olmaġıl alçaḳda yürür * Güle nāmıyla güre rifʾatini keyvānuñ ve yedinci felege daḫı Keyvān dirler *bāḫter* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve elif ve 14 ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda 15 Türkçe batı ki gün baṭduġı yere dirler ʿArabīde maġrib dinür *ḫāver* 16 ḫā-yı muʿceme ve elif ve feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı[2] rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda **[NP126b]** 1 Türkçe ṭoġı ki kün ṭoġduġı[3] yerdür ʿArabīde maşrıḳ dinür merḥūm Şeyḫ 2 Niʿmetullāh ʿaks almışdur yaʿnī bāḫter ṭoġı ḫāver batı ʿAbdü'l-ḳādir 3 bir biriniñ maḳāmında müstaʿmeldür yaʿnī her biri iki maʿnāya da gelür yaʿnī[4] 4 pes maḳām ḳarīnesiyle maʿnā virilür dimiş Firdevsī gūyed[5] beyt 5 Çü mihr u rehi sū-yı ḫāver girifī * Hem ez baḫtar ber-zened bār-ı tīġ[*] bu beytde 6 bāḫter maşrıḳ ve ḫāver maġrib maʿnāsınadur velehū beyt Künūn ḫāver 7 tā-bāḫter hem be-şikened püşt-i şīrān[**] bu beytde[6] ḫāver maşrıḳ ve bāḫter maġrib 8 maʿnāsınadur taḳṭīʿü'l-beyt ***mirrīḫe*** mefʿūlü tekrār-ı rā şeddeden ḥāṣıldur 9 ve hā sāḳıṭdur[7] ***dibehrāmu*** mefāʿīlü diden yā gidüp mīm mażmūm oḳunur ***zuḫāldürda*** 10 mefāʿīlü ***ḫıkeyvān*** feʿūlün ḫıdan yā keyvāndan elif giderler ***günbaṭdu*** 11 mefʿūlü günden ve batdudan vāvlar sāḳıṭlardur ***ġıyerbāḫu*** mefāʿīlü 12 ġıdan yā düşer[8] [NO130a] ve ḫā mażmūmdur ***terüṭoġdu*** mefāʿīlü ṭoġdudan 13 vāvlar giderler **ġıḫāver** feʿūlün ġıdan yā daḫı[9] gider beyt **Güçlüye tüvānā didiler** 14 **līk bahadır * Alp oldı vü nīv oldı dilīr oldı dilāver** *tüvānā* 15 kemā merre *alp* medd-i elif ve sükūn-ı lām ve bā-yı müşelleşe-i taḥtānī ile luġat-i Türkmānīdür 16 Türkçe bahadır dirler Fārsīde pehlevān dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *nīv* 17 kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ile Fārsīdür

---

[1] baʿd-ı elif NO : elif NP
[2] sükūn NP : NO -
[3] ṭoġduġı NP : doġdıġı NO
[4] yaʿnī NO : NP -
[5] gūyed NO : NP -
[*] Güneş gibi doğudan doğup batıya varıncaya kadar kılıç yarasıyla yaralanmış olur.
[**] Arslanların ortasında tâ doğuya kadar koşmuşlardır.
[6] bu beytde NO : bunda NP
[7] hā sāḳıṭdur NP : hā mażmūm oḳunur NO
[8] düşer NO : düşüp NP
[9] daḫı NO : NP -

Türkçe gürbüz ve bahadır[1] [NP127a] 1 vāv-ı ʿāṭıfī muḳadder *dilāver* bu daḫı inde'l-baʿż basīṭdür lākin mürekkeb 3 olmaḳ rācihdür ki dil bunda Türkçe yürek maʿnāsına olan ẕikr-i maḥall 4 irāde-i ḥāl ṭarīḳıyla şecāʿat murāddur *āver* getürici maʿnāsına 5 pes vāsf-ı terkībī olup bahadır maʿnāsına ism ḳılınmışdur ʿArabīde 6 şecīʿ dinür *dilīr* kesr-i dāl-i mühmele ve lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 7 Türkçe yine bahadır[2] taḳṭīʿü'l-beyt ***güçlüye*** mefʿūlü güçden vāv gider yeden 8 hā düşer ***tüvānādi*** mefāʿīlü diden yā gider ***dilerlīk*** mefāʿīlü kāf 9 müteḥarrik oḳunur ***bahadır*** feʿūlün ***alpoldı*** mefʿūlü ***vünīvoldı*** mefāʿīlü 10 ***dilīroldı*** mefāʿīlü oldılardan elifler ve vāvlar ve yālar sāḳıṭlardur ***dilāver*** feʿūlün beyt 11 **Şaşıya di lüce vü daḫı lūk elsiz bī-dest * Leng aḳsaġa di** 12 **dilsize lāl āyed şaġır ker** *lüce* żamm-ı lām ve sükūn-ı vāv ve cīm-i ʿarabī[3] [NO130b] ile Fārsīdür 13 bi-maʿnā çeşmkāc yaʿnī bunda Türkçe şaşı ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı 14 ḥā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı lām ile aḥvel dinür *lūk* żamm-ı lām ve sükūn-ı 15 vāv ve kāf ile Fārsīdür ekṣer-i nüsḫalarda daḫı lūk elsize bī-dest 16 vāḳıʿdur bunda böyle olıcaḳ lūk lūc[4] murādifi görinür ki lūc cīm-i ʿarabīyle olup 17 ḳānūnları üzre kāf-ı ʿacemīye tebdīl olunmuş ola ammā baʿż-ı nüsḫalarda vāv-ı ʿāṭıfa[5] ile [NP127b] 1 lūk elsiz ve bī-dest vāḳıʿdur pes bu vech üzre lūm 2 bunda Türkçe elsiz maʿnāsına getürülmüşdür lākin eli ve ayaġı kesik maʿnāsına da [6] 3 luġatdür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *bī-dest bī* kesr-i bā ile edāt-ı 4 selb *dest* el pes bī-dest[7] elsüz dimek olur *leng* 5 feṯḥ-i lām ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī ile Fārsīdür bunda Türkçe 6 aḳsaḳ yaʿnī ṭopal ʿArabca aʿrec bi-feṯḥi'l-hekze ve sükūn-ı ʿayni'l-mühmele 7 *lāl* lām elif ve lām ile Fārsīdür bi-maʿnā bī-zebān yaʿnī bunda Türkçe 8 dilsiz dimekdür ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[8] ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve mīm 9 ile ebkem dinür *vāv* ibtidāʾiyye *ger* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile 10 Fārsīdür bunda Türkçe şaġır ki ḳulaġı şadā işitmez kimesne ʿArabīde 11 elif ve ṣād-ı mühmeleniñ feṯḥaları ile dinür taḳṭīʿü'l-beyt 12 ***şaşıya*** mefʿūlü yādan hā gider ***dilücevüda*** mefāʿīlü [NO131a] diden yā düşer 13 ***ḫılūkelsi*** mefāʿīlü elsizden elif gidüp feṯḥası mā-ḳabline 14 virilür ***zbīdest*** feʿūlün zeden hā gidüp destiñ 15 sīni ve

[1] - NP : vāv-ı ʿaṭfī muḳadderdür *dilīr* kesr-i dāl-i mühmele ve lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe yine bahadır yine NO
[2] *dilīr* kesr-i dāl-i mühmele ve lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe yine bahadır NP : NO-
[3] ʿarabī NP : ʿacemī NO
[4] lūc NO : NP -
[5] ʿāṭıfa NO : ʿāṭıfī NP
[6] NP maʿnāsına da : maʿnāsınadur NO
[7] bī-dest NP : NO -
[8] taḥtānī NO : NP -

tāsı nā-çar bir ḥarf maḳāmına ḳā'im olur ***lengaḳsa*** mefʿūlü 16 aḳsaġadan elif düşüp ḥarekesi kāfa virilür ***ġadidilsi*** 17 mefāʿīlü ġadan hā düşer ***zelālāyed*** mefāʿīlü zeden hā [NP128a] 1 ve ideden elif sāḳıṭ ve ḥarekesi mā-ḳablinde lāma virilür 2 **ṣaġırker** feʿūlün vāv ṣaġırıñ elifi sāḳıṭlardur beyt 3 **Ḳızamuġa sürḫīje di düjīnedurur bez * Dünbel çıban ejaḫ sigil er merd uyuz ger** 4 *sürḫīje* żamm-ı sīn-i mühmele ve kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı 5 ḥuṭṭī ve zā-yı ʿacemī ve hā-yı resmīyle[1] sürḫīçeden menḳūldür yāsız daḫı[2] sürḫçe de[3] 6 dirler Fārsīdür Türkçe ḳızamıḳ didikleri ufacıḳ ḳırmızı rengli 7 ḳabarır bir ʿilletdür ʿArabīde ḥışbe dirler *düjīne* żamm-ı dāl-i mühmele ve kesr-i 8 jā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmī ile 9 Fārsīdür Türkçe bez ki çıban eşnāsında ḳabarır bir yumrı 10 ġalīẓ nesnedür ʿArabīde żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve feṯḥ-i dāl-i müşeddede ve tā ile 11 ġudde dinür ve veje ve vej daḫı dirler *dünbel* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı 12 nūn ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı lām ile Fārsīdür Türkīde[4] çıban ki 13 vücūdda çıḳar ʿArabīde nūn ve yā ve[5] mīm-i müşeddedeye naḳl ile taʿrīb olunup 14 dümmel dinür Fārsīde daḫı istiʿmāl ider *ejaḫ* elif-i memdūde ve feṯḥ-i 15 zā-yı ʿacemī ve ʿarabīyle daḫı luġatdür [NO131b] ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe sigil 16 didikleri yumruca ḫaşīn nesne ki vücūda ekşer barmaḳlarda[6] olur ʿArabīde 17 żamm-ı şā-yı müşelleşe ile şülūl dinür *merd* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile [NP128b] 1 Fārsīdür Türkçe er adam yaʿnī adamıñ erkegi ki ḥadd-i bulūġı geçmiş ola 2 ʿArabīde recūl ve dişisine zenn dinür ʿArabīde merʾe dinür[7] *ger* feṯḥ-i kāf-ı 3 ʿacemī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe uyuz kimesne ve uyuz yaʿnī gicik 4 didikleri ʿillete daḫı dirler ʿArabīde cīm-i ʿarabī ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları ve 5 bā-yı muvaḥḥade ile cereb dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳızamu*** mefʿūlü ***ġasürḫīje*** 6 mefāʿilü ġadan ve jeden hālar düşerler ***didüjīne*** mefāʿilü diden yā jīneden hā giderler 7 ve dāliñ żammesi işbāʿıla oḳunur ***dururbez*** feʿūlün ***dünbelçı*** mefʿūlü 8 ***banejaḫsi*** mefāʿīlü ejāḫdan hemze ḥaẕf olunup feṯḥası mā-ḳablinde 9 nūna virilür ***gilermerd*** mefāʿilü erden hemze gidüp feṯḥası māḳablinde 10 lāma virilür ***uyuzker*** feʿūlün uyuzdan vāvlar sāḳıṭlardur beyt 11 **Pīrūz ẓafer öngülüg oldı segāliş * Pādāş kişi kinin ödeşmek daḫı keyfer** 12 *pīrūz* kesr-i

[1] żamm-ı sīn-i mühmele ve kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿacemī ve hā-yı resmīyle NP : NO -
[2] daḫı NP : NO -
[3] de NO : NP -
[4] Türkīde NP : Türkçe NO
[5] ve NP : NO -
[6] barmaḳlarda NO : parmaḳlarda NP
[7] dinür NP : NO -

bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve zā-yı 13 ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe yiginlik yaʿnī bir kişi bir kişiniñ üzerine 14 üst gelmek [NO132a] ve umduġın ele getürmek ʿArabīde ẓā-yı muʿceme 15 ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ile ẓafer dinür ki nāẓım şöhretine binā'en Türkī 16 maḳāmında getürmişdür[1] *segāliş* feṭḥ-i sīn-i mühmele ve kāf-ı ʿacemī ve baʿde'l-elif[2] 17 kesr-i lām ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī ism-i maṣdardur Türkçe bir ādeme yavuz **[NP129a]** 1 ṣanu ṣanmaḳ ḥīle ve mekr maʿnāsına nitekim Mevlānā ḳuddise sırrahū buyurur beyt 2 Zemān segāliş şerm hem mi dāştend * Koned mārā bāz merā ne dāstend* 3 ve ḳarşulaşmaḳ lücc ü ʿinād maʿnāsına lākin bunda murād maʿnā-yı evveldür 4 ke-ẕā fī Müşkilāti'l-Meṣnevī ve ʿinde'l-baʿż ışṭınādandur[3] ki ḫayr ṣanmaḳ 5 maʿnāsına daḫı gelür ve tefekkür ve endīşe maʿnāsına ve ġaybet maʿnāsına 6 gelür lafẓ-ı öñülik ki żamm-ı hemze ve feṭḥ-i nūn ve ṣaġır kāf ve kesr-i lām ve 7 kāf ile[4] Türkīdür bu ẕikr olunana maʿnāların cümlesinde müstaʿmeldür 8 maṣdarı segālīdendür bunda maʿnā-yı evvel murāddur ki ʿArabīde tā-yı 9 müṣennāt-ı fevḳānī ve mīmiñ feṭḥalarıyla[5] ve żamm-ı ḥā-yı mühmele-i müşeddede[6] ve lām ile temaḥḥul dinür 10 *pādāş* bā-yı ʿacemī[7] elif ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve yine 11 elif ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile bunda basīṭdür ki Türkçe kiniñ ödeşmek yaʿnī öc almaḳ ki 12 yaramazlıḳ muḳābelesinde yaramazlıḳ itmek ve iyülik muḳābelesinde eyülik 13 itmekde daḫı müstaʿmeldür ḥāṣılı ḫayr ve şerʿde istiʿmāl olunur 14 ʿArabīde cezā ve ʿavż [NO132b] maʿnāsına ʿinde'l-baʿż muṭlaḳ ẕikr olunduḳda aḫẕ-ı 15 intiḳām murād olur nitekim cezā da böyledür nāẓımıñ kīnin ile ḳaydı daḫı 16 bunı iḳtiżā ider lākin baʿżılar ḫāyr ve şerʿde müsāvīdür ḫayr murād olunduḳda pādāş-ı nīk ve şerʿde pādāş-ı bed dimekle ḳayd lāzımdur dimişler **[NP129b]** 1 cezā-yı ḫayr ve cezā-yı şer gibi ve baʿżılar muṭlaḳ pādāş cezā-yı ḫayrda müstaʿmeldür 2 cezā-yı şerde keyfer dinür dimişler eṣaḥḥ olan keyfer daḫı muṭlaḳ ẕikr olunsa 3 şerde muḳayyed ẕikr olunduḳda ḳaydına tābiʿdür *keyfer* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī 4 ʿarabī ile de[8] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele 5 ile Fārsīdür bunda murādif-i pādāşdur yaʿnī kin ödeşmek 6 taḳṭīʿü'l-beyt ***pīrūz*** mefʿūlü ***ẓaferön*** mefāʿīlü ***gülügoldı*** mefāʿīlü 7 güden vāv lüden vāvlar ve yā

[1] getürmişdür NO : gelmişdür NP
[2] baʿde'l-elif NP : baʿde elif
* Kalıplarından da utansınlar ki biz bu kalıpları tekrar bırakacağız.
[3] ışṭınādandur NP : eżdāddandur NO
[4] kesr-i lām ve kāf ile NP : NO -
[5] feṭḥalarıyla NP : NO -
[6] müşeddede NP : NO -
[7] - NP : ve beyne'l-ʿayn dāl-i mühmele ve āḫırında şīn-ı muʿceme NO
[8] ʿacemī ʿArabī ile de NP : Arabī ve ʿAcemi NO

sāḳıṭlardur ***segāliş*** feʿūlün ***pādāş*** 8 mefʿūlü ***kişikini*** mefāʿīlü ***nödeşmekda*** mefāʿīlü ödeşmekden elif ve 9 vāv gidüp żammesi mā-ḳablinde nūna virilür ***ḫıkeyfer*** feʿūlün 10 ḫıdan yā gider beyt **Buyruḳ ṭut vü gir yola vü ṭoġrı yüri dā'im *** 11 **Fermān-ber ü der şev bereh ü rāst-rev īder** *fermān* feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ 12 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe buyruḳ 13 ʿArabīde emr dinür *ber* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve süḳūn-ı rā-yı mühmele ile berdārīdenden[1] 14 müştaḳ fiʿl-i emrdür [NO133a] luġatde ḳaldur dimek olur ammā istiʿmāllerinde 15 götür ve ilet ve ṭut dimekle taʿbīr olunur pes fermān-ber bunda buyruḳ 16 ṭut dimek olur vāv-ı istiʿnāfdur ḥarf-i teʾkīd 17 *şev* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı[2] vāv ile şevīden maṣdarından fiʿl-i emrdür **[NP130a]** 1 şevīden luġatde şöden maʿnāsınadur Türkçe ol dimekdür lākin der ile istiʿmāl 2 olunduḳda ker dimekle taʿbīr iderler *bereh bā* ḥarf-i ṣıla *reh* rāhdan muḫaffefdür 3 yol pes derşev bereh terkībi yola gir dimek olur *vāv* ʿāṭıfa 4 *rāst* rā-yı mühmele ve elif ve sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile bunda 5 ism-i basīṭdür Türkçe ṭoġrı ʿArabīde müstaḳīm dinür *rev* feṭḥ-i rā-yı mühmele 6 ve sükūn-ı[3] vāv ile fiʿl-i emr Türkçe yüri ʿArabīde kesr-i hemze ile imşī 7 dinür *īder* kesr-i hemze ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i 8 dāl-i mühmele ve sükūn-ı[4] ile Fāsīdür Türkçe żamm-ı[5] bā ve feṭḥ-i tā ve vāv ile bütevi 9 ʿArabīde dā'im dinür şöhretine binā'en getürilmişdür taḳṭīʿü'l-beyt ***buyruḳṭu*** 10 mefʿūlü vāvlar düşerler ***tvügiryola*** mefāʿīlü vāv-ı ʿaṭfī ve girüden yā düşerler 11 ***vüṭoġrıyü*** mefāʿīlü ṭoġrıdan ve yüden vāvlar düşerler[6] ***ridā'im*** 12 feʿūlün riden yā gider ***fermānbe*** fermāndan elif düşer 13 ***rüderşevbe*** mefāʿīlü vāv-ı istīnāf sāḳıṭdur ***revürāst*** 14 mefāʿīlü rāstdan elif şāḳıt ***revīder*** feʿūlün iderden yā gider 15 ve kesresi mā-ḳablinde vāva [NO133b] naḳl ider beyt **Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün *** 16 **ʿİlme ʿamel it tā bulasın cennet ü kevşer** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***ʿilmeʿa*** mefʿūlü 17 ***melittābu*** mefāʿīlü itden hemze ve yā ve buladan vāv ve hā gidüp kesresi **[NP130b]** 1 lāma virilür ***lasıncenne*** mefāʿīlü leden hā gidüp nūn mükerrer 2 oḳunur ***tükevşer*** feʿūlün vāv-ı ʿāṭıfī düşer **El-Ḳıṭʿatü fi'l-Baḥri'l Hezeci'l-Müşemmeni'l-** 3 **Aḫreb** bu baḥr-ı hezec bunda müşemmen getirilmişdür yaʿnī her[7] beyti sekiz 4 kerre mefāʿīlündür ṣadr u ibtidāsına yaʿnī her mışrāʿın evvelerine ve 5 ḥaşv-ı ṣānīlerine yaʿnī her mışrāʿın üçinci mefāʿīlünlerine ḥarb 6 dāḫil olmaġıla aḫreb dinilmişdür kemā merre

[1] berdārīdenden NP : berdārīden NO
[2] sükūn NP : NO -
[3] sükūn NP : NO -
[4] sükūn NP : NO -
[5] Türkçe żamm-ı NP : NO -
[6] düşerler NP : düşer NO
[7] her NO : NP -

beyt **Hem yaya di** 7 **tāb-istān di gölgeye hem sāye * Hem daḫı zimistān ḳış di ḳoñşıya hem-sāye** 8 *tāb-istān tāb* tā-yı müs̱ennāt-ı fevḳānī ve elif ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī 9 ile Fārsīdür bunda Türkçe ısıcaḳ ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı 10 mühmele-i müşeddede ile ḥarr dinür *sitān* kesr-i sīn-i mühmele ve feṭḥ-i[1] tā-yı müs̱ennāt-ı fevḳānī[2] ve baʿde'l- 11 elif ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür bunda ism-i cāmiddür ki 12 ẓarf-ı zamān ve ẓārf-ı mekān maʿnāları beyninde müşterekdür bunda ẓarf-ı 13 zamāndur tāb ile terkīb olunmaġın sīniñ kesresi mā-ḳabline 14 naḳl olunmuşdur ḳāʿide lafẓ-ı sitān cevāmidden olıcaḳ terkīb 15 olunduḳda kesresin[3] [NO134a] mā-ḳabline naḳlde cā'iz kendü de ibḳāda cā'iz gülistān ve 16 gülsitān gibi faẓbıṭ ḥāṣılı tāb-istān luġatde ism-i ıssı[4] zemān dimek 17 olur fuṣūl-i erbāʿdan faṣl-ı s̱ānī ki şemsüñ burcı seraṭāna **[NP131a]** 1 taḥvīlinden mīzāna taḥvīl idecek vaḳte degin olan üç ay ki Türkçe 2 aña yay dirler yazdan ṣonra gelür ekṣer-i nās bu iki faṣla birden taġlīben 3 yaz dimekle taʿbīr iderler ʿArabīde ṣayf dinür *hem* bunda taḥsīn-i lafẓ ve tekmīl-i 4 vezn içün gelmişdür *sāye* sīn-i mühmele ve elif ve feṭḥ-i[5] 5 ve hā-yı resmīyle Fārsī bunda Türkçe gölge ʿArabīde kesr-i ẓā-yı muʿceme 6 ve lām-ı müşeddede ile ẓıll dinür *zimistān* kesr-i zā-yı ʿarabī feṭḥile daḫı 7 ṣaḥīḥdür[6] ve kesr-i mīm ile Fārsīdür Türkçe ṣoġuḳ ʿArabīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade 8 ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile berd dinür *sitān* kemā merre pes zimistān 9 maʿnā-yı terkībīsi[7] ṣoġuḳ zamānı[8] dimek olur şems cevzā burcuna ḥulūl 10 itdügi āndan ḫud burcı tamāmına degin olan müddete ism-i ʿalem ḳılınmışdur 11 Türkçe ḳış ʿArabīde şitā dinür *hem-sāye hem* edāt-ı muḳārenet 12 *sāye* bi-maʿnā *ẓıll* kemā merre ānifen pes Türkçe ḳoñşı maʿnāsına ʿalem ḳılınmışdur 13 ʿArabīde cīm-i ʿarabī ve elif ve rā-yı mühmele-i müşeddede ile cārr dinür taḳṭīʿü'l-14 beyt ***hemyaya*** mefʿūlü ***ditābistān*** mefāʿīlün diden yā tābistāndan elif [NO134b] 15 ṣāḳıṭlardur ***digölge*** mefʿūlü gölgeden vāv ve hā düşerler ***yehemsāye*** 16 mefāʿīlün evvelki yādan hā düşer ***hemdaḫı*** mefʿūlü ḫıdan yā düşer ***zimistānḳış*** 17 mefāʿīlün zimistāndān elif sāḳıṭlardur ***diḳoñşı*** mefʿūlü ḳoñşıdan **[NP131b]** 1vāv düşer ***yahemsāye*** mefāʿīlün yine yeden hā düşer beyt **Hem yaz bahar** 2 **oldı pāyīz güze dirler * Issı di ve ṣoġuḳ di germāye vü sermāye** 3 *bahār* bā-yı muvaḥḥade-taḥtānī ve hā-yı

[1] feṭḥ NP : NO -
[2] müs̱ennāt-ı fevḳānī NO : NP -
[3] kesresin NO : kesresiñ NP
[4] ism-i ıssı NO : ism NP
[5] feṭḥ NP : NO -
[6] ṣaḥīḥdür NP : faṣīḥdür NO
[7] terkībīsi NO : NP -
[8] zamānı NO : zamān NP

hevvez-i resmîyle[1] ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsîdür bunda 4 Türkçe yaz didikleri mevsimdür ki şemsiñ burc-ı ḥamele taḥvîlinden cevzā tamāmına 5 degin olan müddete dirler ʿArabîde fetḥ-i rā ile rebîʿ dinür *pāyîz* bā-yı ʿacemî ve 6 kesr-i yā-yı ʿūlā ve sükūn-ı şānîye ve zā-yı ʿarabî ile Fārsîdür bunda Türkçe güz 7 didikleri faṣldur ki şemsüñ[2] burc-ı mîzāna taḥvîlinden ʿaḳreb temāmına degin 8 olan eyyāmdur[3] ʿArabîde fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ile ḫarîf dinür *germā* fetḥ-i kāf-ı ʿacemî ve sükūn-ı 9 rā-yı mühmele ve mîm ve āḫırında elif ile ki ʿinde'l-baʿż medḫūlünüñ medlūlüne 10 mülābese-i ṭabʿîiyye delāleti içün getürilmişdür Fārsîdür Türkçe ıssı olmak 11 murād yaz ıssı dur ʿArabca fetḥ-i ḥā-yı mühmele ve rā-yı mühmele-i müşeddede ile ḥarr dinür 12 *sermāye*[4] ʿalā-vezn-i fermā Fārsîdür Türkçe ṣoġuḳ ʿArabca berd dinür yaʿnî hava 13 ṣoġuḳ olmaḳ ḥāṣılı ḳış ṣoġugı ʿArabîde fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ile berd dinür *germāye* ḳıyās-ı sermāda 14 olan elif daḫı evvelki gibi ola böyle [NO135a] olıcaḳ ser serdā gerek idi zîrā ṣoġuḳ 15 maʿnāsına olan dāl ile serddür meger ki[5] germāya muvāfaḳat içün dāl mîme 16 naḳl itmiş olalar taḳṭîʿü'l-beyt ***hemyazü*** mefʿūlü zā mażmūm oḳunur ***baharoldı*** 17 mefāʿîlün oldıdan elif ve vāv gidüp żammesi rāya **[NP132a]** 1 naḳl olunur ***pāyîzü*** mefʿūlü zā yine mażmūm oḳunur ***güzedirler*** mefāʿîlün 2 gözden[6] vāv düşer ***ıssıdi*** mefʿūlü sîn-i müşeddede sebebiyle mükerredür ve diden yā gider 3 ***veṣoġuḳdi*** mefāʿîlün ***germāye*** mefʿūlü yeden hā düşer ***vüsermāye*** mefāʿîlün 4 beyt **Ol kim ola aṣlı arı ol pāk-nijād oldı * Ol kim ola aṣlı 5 alçaḳ ol oldı fürū-māye** *pāk-nijād* ṣıfatıñ[7] mevṣūfına iżāfeti ḳabîlindendür 6 *pāk* pā-yı ʿacemî ve elif ve kāf-ı ʿArabîle Fārsîdür Türkçe arı yaʿnî temiz 7 ʿArabîde ṭā-yı ḥuṭṭî ile ṭāhir dinür *nijād* kesr-i nūn ve fetḥ-i zā-yı ʿacemî ve baʿde'l-elif 8 dāl-i mühmele ile Fārsîdür Türkçe ṣoy dinür[8] ʿArabîde fetḥ-i hemze ile aṣl dinür 9 şöhretine binā'en ẕikr olunmışdur pes pāk-nijād ṣoyı arı yaʿnî kendüye 10 irişen ṣoy ṭoḫumı pāk Arabîde fetḥ-i ḫā-yı mühmele ve bā-yı ʿarabîyle [9] ḫā ve sîn-i mühmeleteyn ile[10] 11 ḥasb dinür ve kesr-i sîn ve yā ile ḥaṣîb dinür *fürūmāye fürū* fā-yı saʿfaṣ 12 ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri[11]

[1] resmîyle NP : NO -
[2] şemsüñ NP : ḳavsiñ NO
[3] eyyāmdur NP : eyām NO
[4] sermāye NP : sermā NO
[5] ki NP : NO -
[6] gözden NO : NP -
[7] ṣıfatıñ NP : vaṣfiñ NO
[8] dinür NO : NP -
[9] Arabîde fetḥ-i ḫā-yı mühmele ve bā-yı ʿArabîyle NP : NO -
[10] ḫā ve sîn-i mühmeleteyn ile NO : NP -
[11] żammeleri NP : fetḥaları NO

ve sükūn-ı[1] vāv ile Fārsīdür Türkçe alçaḳ [NO135b] 13 ʿArabīde sefīl dinür *māye* mīm ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ve hā ile Fārsīdür 14 Türçe bunda[2] yine ṣoy ve ṣop dimekdür bu daḫı ṣıfatıñ mevṣūfına iżāfetidür 15 pes ṣoyı alçaḳ dimek olur ʿArabīde fetḥ-i dāl-i mühmele[3] bi-fetḥi'd-dāli'l mühmele[4] ve kesr-i[5] nūn ve 16 yā-yı ḥuṭṭī[6] ve hemze ile[7] denī dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***olkimo*** mefʿūlü olkimden[8] 17 vāvlar ve hālar[9] düşerler[10] ***laaşlıarı*** mefāʿīlün aşlıdan yā gider ve arıdan hemze ḫaẕf **[NP132b]** 1 olunup[11] ḥarekesi mā-ḳablinde lāma virilür ***olpākü*** mefʿūlü oldan 2 vāv gidüp[12] kāf mażmūm oḳunur ***nijādoldı*** mefāʿīlün oldıdan elif 3 vāv gidüp żammesi[13] mā-ḳablinde lāma[14] virilür ***olkimo*** mefʿūlü yine 4 olkimden ve oladan vāvlar ve hā sāḳıṭlardur ***laaṣl'alçaḳ*** mefāʿīlün aşlıdan 5 yā ve alçaḳdan hemze sāḳıṭdur ve ḥarekesi mā-ḳablinde lāma naḳl olunur 6 ***ololdı*** mefʿūlü oldan ve oldıdan vāvlar ve yā[15] düşerler ***fürūmāye*** mefāʿīlün 7 beyt **Āmāde yaraḳlanmış berdāẖte düzelmiş * Nazlanmaḳ u duz nemek** 8 **nāzīden ü pīrāye** *āmāde* elif-i memdūde ve mīm ve yine elif ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı 9 resmīyle Fārsīdür Türkçe yaraḳlanmaḳ yaʿnī ḥażırlanmış ʿArabīde żamm-ı mīm ve fetḥ-i hā-yı 10 hevvez ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ve elif-i memdūde ile müheyyā dinür *perdāẖte* 11 fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve[16] elif ve ẖā-yı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı [NO136a] müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı ʿalāmet-i mefʿūl ile[17] hā-yı resmīyle 12 Fārsīdür bunda[18] Türkçe düzülmüş ve[19] ḳoşulmuş nesne ʿArabīde muntaẓam dinür *nāzīden* 13 nūn ve elif ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i[20] dāl-i mühmele ve nūn ile Fārsī 14 maṣdardur ḳuḥ Türkīsi dirler meşhūrı nazlanmaḳ ʿArabīde fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı 15 fevḳānī ve sīn-i mühmele ve żamm-ı ḥā-yı müşeddede-i mühmele ve bā-yı

[1] sükūn NP : NO -
[2] bunda NO : NP -
[3] fetḥ-i dāl-i mühmele NP : NO -
[4] bi-fetḥi'd-dāli'l mühmele NO : NP -
[5] kesr-i NO : sükūn-ı NP
[6] ḥuṭṭī NP : NO -
[7] ile NP : NO -
[8] olkimden NP : kiden NO
[9] ve hālar NP : NO -
[10] düşerler NO : düşer NP
[11] olunup NP : olunur NO
[12] gidüp NP : gider NO
[13] żammesi NO : fetḥası NP
[14] lāma NP : dāle NO
[15] ve yā NO : NP -
[16] fetḥ-i dāl-i mühmele ve NP : NO -
[17] ẖā-yı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı ʿalāmete mefʿūl ile NO : NP -
[18] bunda NO : NP -
[19] ve NP : NO -
[20] fetḥ NO : NP -

muvaḥḥade ile tesaḥḥub dinür 16 vāvlar farıḳīdür *pīrāye* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde[1] elif ve[2] yine[3] yā-yı 17 ḥuṭṭī ve hā-yı resmī-yi viḳāye ile ki yānıñ feṭḥasıñ ḥıfẓ içündür[4] bunda Türkçe [NP133a] 1 düzen ve ṭaḳan maʿnāsına ismdür bi'l-maṣdar isimdür[5] taḳṭīʿü'l-beyt **āmāde** mefʿūlü 2 elif medd medd elif olur[6] ve dāl müteḥarrik oḳunur[7] ***yaraḳlanmış*** mefāʿīlün yaraḳlanmışdan 3 elif gider ***berdāḫ*** mefʿūlü ḫā müteḥarrik oḳunur ***tedüzelmiş*** mefāʿīlün 4 teden hā sāḳıṭdur ***nazlanma*** mefʿūlü ***ġuduznemek*** mefāʿīlün ḳāf ġayn 5 oḳunduġuna göre[8] vāv-ı farıḳī sāḳıṭ ***nāzīde*** mefʿūlü ***nüpīrāye*** mefʿāīlün 6 yine vāv sāḳıṭdur beyt **Māhī balıḳ oldı mār yılan ḳarınca mūr *** 7 **ʿAḳreble çıyan adı gej-dumdur ṣadpāye** *māhī* mīm elif[9] ve hā-yı hevvez ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī-yi aṣliyye[10] 8 ve sükūn-ı yā[11] ile Fārsīdür ki Türkçe balıḳdur[12] ki[13] deryālarda[14] olur ʿArabca sīn-i 9 ve mīmiñ feṭḥalarıyla semek dinür *mār* mīm ve elif ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile 10 Fārsīdür [NO136b] fi'l-aṣl luġatde ṣıḥḥate dirler ḥastaya bīmār dimek bu maʿnāyadur 11 maʿhūd ḥayvānıñ evḳātı ṣıḥḥat üzre güzerān itdügiçün mār tesmiye 12 olunmuşdur nitekim ʿArabīde ḥayyeh dinüldigi bu maʿnāyadur pes Türkçe ılan 13 didikleri muzīdür *vāv* istināf *mūr* żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele 14 ile Fārsīdür Türkçe ḳarınca didikleri żaʿīf ḥayvāndur ʿArabīde feṭḥ-i nūn 15 ve sükūn-ı mīm ve lām ile neml dinür *gej-dum gej* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve zā-yı ʿacemīyle 16 zā yerine cīm-i ʿarabīyle daḫı luġatdür ki[15] Fārsīdür Türkçe egri maʿnāsına dimek 17 muḳaddem ṣıfatıdur ʿArabca kesr-i mīm ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i vāv-ı müşeddede ve cīm ile [NP133b] 1 miʿvec dinür *dum* dāl-i mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ḳuyruḳ ki insānıñ 2 ġayrı ḥayvānıñ üzerinde olur ʿArabca ẕāl-i muʿceme ve feṭḥ-i nūn ile ẕeneb dinür 3 pes gejdumuñ maʿnā-yı terkībīsi egri ḳuyruḳlı dimek olur ṣoñradan 4 ʿArabca ʿaḳreb didikleri mūzī cān-vere ism-i ʿalem ḳılınmışdur *vāv* farıḳī 5 ṣ*adpāye* ṣad Türkçe

[1] baʿde NO : NP -
[2] ve NP : NO -
[3] yine NO : NP -
[4] içün NO : NP -
[5] bi'l-maṣdar isimdür NO : NP -
[6] medd elif olur NO : NP -
[7] oḳunur NO : olurlar NP
[8] göre NP : göredür NO
[9] elif NO : NP -
[10] elif ve yā-ya ḥuṭṭī-yi aṣliyye NP : NO -
[11] ve sükūn-ı yā NP : NO -
[12] balıḳdur NP : balıḳ NO
[13] ki NO : NP -
[14] deryālarda NP : deryāda NO
[15] ki NO : NP -

yüz dimekdür kemā merre *pāye* de pāye Türkçe ayaḳ kemā merre 6 āḫırında hā taḥṣīṣ içündür pes[1] Türkçe çıyan didikleri mūzī cānaver ki 7 ḳatı çoḳ ayaḳları vardur gejtenden kināye ṣad pāye dimek ile ʿalem 8 ḳılınmışdur ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ile ʿuḳrebān dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***māhība*** 9 mefʿūlü balıḳdan elif sāḳıtdur [NO137a] ***lıḳoldımā*** mefāʿīlün oldıdan elif 10 vāv gidüp[2] żammesi ḳāfa virilmişdür[3] ***ryılan*** mefʿūlü ılanıñ hemzesi gidüp 11 kesresi mā-ḳablinde rāya virilmişdür[4] ***ḳarıncamūr*** mefāʿīlün mūrdan vāv 12 düşer ***ʿaḳreble*** mefʿūlü le ileden muḫaffefdür ve hāsı sāḳıṭdur ***çıyanadı*** 13 mefāʿīlün ***gejdumdu*** mefʿūlü ***rṣadpāye*** mefāʿīlün vāv-ı farḳī sāḳıṭdur 14 beyt **İmrūz ki endūzī ferdā bemiyān āyed * Bugün ki ḳazanursın yarın** 15 **gelür ortaya** *imrūz im* kesr-i hemze ile[5] aṣlı īndür ki ism-i işāret-i 16 ḳarībdür *rūz* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle Türkçe gün ʿArabīde 17 yevm ki bunda ḥarf-i rābıṭ-ı mübtedā ile ḫaber beynini rabṭ içündür *endūzī* fetḥ-i **[NP134a]** 1 hemze ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı[6] vāv ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī[7] 2 ile Fārsīdür[8] endūḫten maṣdarından müştaḳ fiʿ-l-i mużāriʿ-i muḫāṭabdur ki 3 ḫā zāya ḳalb olunmuşdur Türkçe ḳazanursıñ ʿArabca teksibü dinür 4 *ferdā* fā-yı saʿfaṣ ve vāv ve dāl-i mühmeleteyn ve elif ile Fārsī ism-i cāmiddür ki[9] 5 Türkçe yarıñ dimekdür rūz-ı ḫaṣrdan ibāretdür ʿArabīde ġad dinür ki 6 murād yevm-i ḳıyāmetdür *bemiyān* bā-yı müfrede-i meftūḥa bunda ḥarf-i ṣıla *miyān* 7 kesr-i mīm ile orta ʿArabīde vaṣat dinür pes Türkçe ortaya dimekdür *āyed* 8 elif-i memdūde ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile fiʿl-i mużāriʿ [NO137b] Türkçe gelür ʿArabīde 9 yeciy'ü dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***imrūz*** mefʿūlü ***kiendūzī*** mefāʿīlün kiden hā gider 10 ***ferdābe*** mefʿūlü ***miyānāyed*** mefāʿīlün āyediñ hemzesi ḥaẕf olunup[10] 11 ḥarekesi mā-ḳablinde nūna virilür ***bugünki*** mefʿūlü günden vāv kiden hā gider 12 ***ḳazanursın*** mefāʿīlün ***yarıñge*** mefʿūlü ***lürortaya*** mefāʿīlün lürden vāv 13 ve ortadan elif ve vāv gidüp elifiñ żammesi[11] gelürüñ[12] rāsına 14 virilür beyt **Mefʿūlü mefāʿīlü mefʿūlü mefāʿīlün * Yoḳdur iki ʿālemde** 15 **iylik gibi sermāye** *sermāye* iżafet-i lāmiyyedür *ser* Fārsīdür bi-

[1] pes NP : NO -
[2] gidüp NO : gider NP
[3] virilmişdür NO : virilür NP
[4] virilmişdür NO : virilür NP
[5] kesr-i hemze ile NP : NO -
[6] sükūn NO : NP -
[7] yā-yı ḥuṭṭī NP : yā-yı ḫiṭāb NO
[8] Fārsīdür NP : NO -
[9] ki NP : NO -
[10] olunup NO : idüp NP
[11] żammesi NP : fetḥası NO
[12] gelürüñ NP : oluruñ NO

maʿnā reʾs 16 yaʿnī Türkçe baş ki her nesneniñ ṭaraf-ı aʿlāsıdur[1] ve aṣlı beyninde müşterekdür 17 bunda aṣlı Türkçe öñürdisi maʿnāsınadur *māye* mīm ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī [NP134b] 1 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṭamızlıḳ taʿbīr itdikleri nesneden 2 olur iʿtibār olunur ḥıfẓında ihtimām oluna ʿArabīde māl dinür pes 3 sermāye Türkçe mal başı dimek olur aʿmālinden intifāʿ ḥāṣıl olan 4 nesnede istiʿmāl iderler ʿArabīde reʾsü'l-māl dinür taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***yoḳduri*** 5 mefʿūlü yoḳdan vāv vi ikiden yālar[2] sāḳıṭlardur ***kiʿālemde*** mefāʿīlün 6 ***iylikgi*** mefʿūlü ***bisermāye*** mefāʿīlün gibiden yā gider **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'r-Recezi'l-** [NO138a] 7 **Murabbaʿi'l-Müreffel**[3] bu baḥr recezdür[4] fi'l-aṣl dört kerre müstefʿilündür her birine terfīl 8 dāḫil olmaġıla müstefʿilātün olmuşlardur[5] *terfīl* luġatde etek uzaṭmaġa 9 dirler ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde cüz-i baḥriñ āḫırı ki veted-i maḳrūn ola anıñ 10 zeyline sebeb-i ḫafīf getürmege dirler pes müstefʿilün āḫırı ki ʿilündür anıñ 11 zeyline tün geldikde müstefʿilatün olur ṣıḳleti defʿden ötüri nūnı 12 elife naḳl ile müstefʿilātün olup recez-i müreffel tesmiye itmişlerdür beyt13 **Ḳoḳmuşa dirler kendīde kende * Büküste üzülmüş ḳopmışa kende** *kendīde* 14 feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i 15 dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsī kendīden maṣdarından[6] müştaḳ māżīden ḳısmdur Türkçe 16 ḳoḳmuş ve sinmiş[7] yaʿnī murdār ḳoḳmuş ʿArabīde żamm-ı mīm ile münten dinür *ende* 17 yine kāf-ı ʿacemī ve nūn ve feṯḥ-i[8] dāl-i mühmele[9] ve hā ile ism-i cāmiddür ki arıża ve [NP135a] 1 maʿrūża şāmildür Türkçe murdar ḳokı ve murdar ḳoḳan nesne *büküste* bā-yı 2 muvaḥḥade-i mażmūme bunda ḥarf-i zāʾid tekmīl-i vezn ve taḥsīn-i lafẓ içün gelmişdür[10] 3 *küste* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sīn-i mühmeleniñ feṯḥaları ve[11] evveliñ żammesi[12] 4 ve sükūn-ı sīn-i mühmele-yi ṯānī ve feṯḥ-i tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle küsten 5 maṣdarından müştaḳḳ [NO138b] ism-i mefʿūldür Türkçe üzülmüş yaʿnī ayrılmış ʿArabca 6 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve żamm-ı ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı vāv ve lām 7 ile mefṣūl dinür lāzım ile müteʿaddī beyninde müşterekdür üzmüş maʿnāsına 8 daḫı gelür böyle olunca

[1] aʿlāsıdur NO : aʿlāsı NP
[2] yālar NO : yā NP
[3] müreffel NO : NP -
[4] recezdür NP : recez NO
[5] olmuşlardur NO : olmuşdur NP
[6] maṣdarından NO : NP -
[7] ve sinmiş NO : NP -
[8] feṯḥ NP : NO -
[9] mühmele NP : NO -
[10] içün gelmişdür NO : içündür
[11] mühmeleniñ feṯḥaları ve NO : mühmele NP
[12] evveliñ żammesi NP : NO -

māżîden ḳısm olur kāfdan ṣoñra şîn-ı 9 muʿceme ile daḫı luġatdür *kende* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabî ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele[1] 10 ve hā-yı resmîyle māżîden ḳısmdur bunda Türkçe ḳopmuş ʿArabîde mevzūʿ 11 ve maḳmūʿ dinür bu daḫı lāzım ile müteʿaddî beyninde müşterekdür ḳoparılmış 12 maʿnāsına daḫı olur bu maʿnāya ism-i mefʿūl olmuşdur taḳṭîʿü'l-beyt 13 ***ḳoḳmuşadirler*** müstefʿilātün ḳoḳmışadan vāv ve hā dirlerden yā giderler 14 ***kendîdekende*** müstefʿilātün kendîden hā düşer ***büküsteüzülmüş*** müstefʿilātün 15 büküsteden hā gider ve üzülmüşden elif ve vāv düşüp żammesi mā-ḳablinde 16 tāya naḳl olunur[2] ***ḳopmışakende*** müstefʿilātün ḳopmışdan vāv ve hā sāḳıṭdur 17 beyt **Ferḫunde ferruḫ ḳutlu vü ḫürrem * Şād aġlamaḳ gülmek girye vü ḫande**

ferḫunde [NP135b] 1 feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele 2 ve hā-yı resmîyle esmā-i basîṭdür[3] Türkçe ḳutlu maʿnāsına ismdür ʿArabîde mübārek 3 dinür ferruḫ yine feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve żamm-ı rā-yı müşeddede ve ḫā-yı muʿceme ile murādif-i 4 [NO139a] ferḫundedür[4] yaʿnî ḳutlu *vāv* ibtidāʾiyye *ḫurrem* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i rā-yı müşeddede 5 ve mîm ile Fārsîdür Türkçe sevincli dinür nāẓım-ı merḥūm şöhretine bināʾen şād 6 lafẓını Türkî maḳāmında getürdi pes şād murādif-i ḫurremdür fi'l-aṣl 7 ẕāl-i muʿceme ile daḫı luġatdür[5] ve fi'l-istiʿmāl dāl-i mühmele iledür kemā büyyine[6] girye kesr-i kāf-ı 8 ʿacemî ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i yā-yı ḫuṭṭî ve hā-yı resmîyle Fārsîdür Türkçe aġlamaḳ 9 ʿArabîde żamm-ı yā ile bükāʾ dinür ḫande feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i 10 dāl-i mühmele ve hā-yı resmîyle Fārsîdür Türkçe gülmek ki aġlamanıñ[7] żıddıdur 11 ammā ḳardeşidür buna ʿArabîde żaḥk dinür tebessüm maʿnāsına da[8] gümārîden 12 dinür nitekim gelür ḳahḳaha müşterekdür ki ṣavt-ı aʿlā ile gülmekdür taḳṭîʿü'l-13 beyt ***ferḫundeferruḫ*** müstefʿilātün ferḫundeden hā gidüp 14 ferrūḫda[9] rālar[10] mükerrer olur ***ḳutluvüḫürrem*** müstefʿilātün ḳutludan vāv-ı evvel gider 15 ve ḫurremden de[11] rā yine mükerrer olur ***şādaġlamaḳgül*** müstefʿilātün aġlamaḳdan 16 elif ve gülden vāv giderler feṭḥa dāle virilür ***mekgiryeḫande*** müstefʿilātün 17 giryeden hā gider beyt **Bil**

---

[1] mühmele NO : NP -
[2] naḳl olunur NO : virilür NP
[3] basîṭdür NP : başîṭden NO
[4] ferḫundedür NO : ferḫunde NP
[5] daḫı luġatdür NP : NO -
[6] kemā beyyin NO : NP -
[7] aġlamanıñ NP : aġlamaḳ NO
[8] da NO : NP -
[9] ferrūḫda NP : ferrūḫ NO
[10] rālar NP : rā NO
[11] ḫurremden de NO : ḫurremden NP

Āferīnende Yaradıcı * Rızıḳ viricidür [NP136a] 1 **rūzī-dehende** *Āferīnende* elif-i memdūde ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve kesr-i rā-yı 2 mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn-ı ūlā[1] ve sükūn-ı ṣānī ve dāl-i mühmele ve hā-yı 3 resmī ile Fārsī[2] ism-i fāʿildür māżīsi āferīd [NO139b] mużāriʿ āfered gelür 4 ve maṣdarları āferīnīden āferīden degül egerçi āferīden yaratmaḳ maʿnāsına maṣdardur lākin bunda māżī āferīd ve mużārīʿ āfered gelür ve ism-i fāʿili āferende olur nitekim ḳāʿide iştiḳākda beyān olunmuşdur 5 fe'l-yerciʿ ileyhā pes āferīnīde ki Fārsīdür Türkçe yaradıcı dimekdür ʿArabīde 6 Ḫālıḳ dinür rūzī-dehende vaṣf-ı terkībīdür *rūzī rūz* Türkçe 7 gün āḫırında yā-yı maṣdarī ile günlük dimekdür ʿArabīde yevmiyye dinür 8 Cenāb-ı Bārī celle ve ʿazze şānühū maḫlūḳatınıñ nafaḳa ve rızıḳların küll-i yevm 9 cedīdin taḳdīr eyledügiçün rūzī dinilmişdür dehende kesr-i dāl-i 10 mühmele ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle dehed 11 mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür Türkçe virici ʿArabīde muʿṭī dinür pes 12 rūzī dehende Türkçe günlük virici ʿArabīde Rezzāḳ dinür taḳṭīʿü'l-13 beyt ***bilāferīnen*** müstefʿilātün ***deyaradıcı*** müstefʿilātün yaradıcıdan 14 elif sāḳıṭdur ***rızıḳviricidür*** müstefʿilātün rızıḳda zā ve ḳāf 15 lā-ilāc bir ḥarf maḳāmına[3] ḳāʿimdür ***rūzīdehende*** müstefʿilātün beyt 16 **Hem yeliciye pūyende dirler * Segirdiciye dirler devende** *pūyende* żamm-ı bā-yı ʿacemī 17 ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle [NP136b] 1 pūyed mużariʿinden müştaḳḳ [NO140a] ism-i fāʿildür Türkçe yelici yaʿnī yürimekde aşaġa 2 yuḳaru tiz tiz gidüp gelen ʿArabīde ādiv dirler ʿayn-ı mühmele[4] ʿalā-vezni fāʿil[5] ve dāl-i 3 mühmeleniñ feṯḥalarılya ʿadevān daḫı dirler[6] *devende* dāl-i mühmele ve vāvıñ 4 feṯḥaları ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmeleniñ feṯḥaları ve hā-yı resmīyle deved mużāriʿinden 5 müştaḳḳ ism-i fāʿildür bunda Türkçe segirdici ki yürimekde[7] ifrāṭ ile 6 sürʿatīdür[8] ʿArabīde feṯḥāt-ı ṣelāṣe ile ʿadevān dinür ve pūyende maʿnāsına 7 yiliciye[9] ve aḳıcıya dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***hemyeliciye*** müstefʿilātün liciden 8 yā-yı evvel düşer ve yānıñ feṯḥasın işbāʿıla elif ḥāṣıl olur 9 ***pūyendedirler*** müstefʿilātün pūyendeden hā ve dirlerden yā gider 10 ***segirdiciye*** müstefʿilātün segirdin feṯḥasıñ işbāʿdan elif 11 ḥāṣıl olup ve diciden yā-yı evvel düşerler

[1] ūlā NO : evvel NP
[2] Fārsī NP : NO -
[3] maḳāmına NO : maḳāmında NP
[4] ʿayn-ı mühmele NP : NO -
[5] ʿalā- vezn-i fāʿil NO : NP -
[6] ve dāl-i mühmeleniñ feṯḥalarılya adevān daḫı dirler NP : NO -
[7] yürimekde NP : yürimegün NO
[8] sürʿatīdür NO : sürʿatdür NP
[9] yiliciye NP : yilici NO

dirlerdevende müstefʿilātün 12 dirlerden yā sāḳıṭdur beyt **Hem çekici hem depeleyici * Oldı keşende** 13 **daḫı küşende** *keşende* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı nūn 14 ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsī ism-i fāʿildür Türkçe çekici ʿArabīde 15 mümidd żamm-ı mīm-i ūlā ve kesr-i s̱ānīye ve dāl-i müşeddede ile cīm ve rā-yı mühmele-i 16 müşeddede[1] ile cārr dinür *küşende* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve yine[2] feṯḥ-i[3] şīn-i muʿceme 17 ve sükūn-ı[4] nūn ve feṯḥ-i[5] dāl ve hā-yı resmīyle ism-i fāʿildür mużāriʿi küşet[6] **[NP137a]** 1 maṣdarı küştendür ki müstaḳbelātında [NO140b] tā dāle ḳalb olunup 2 Türkçe depeleyici yaʿnī öldürüci ʿArabīde ḳātil dinür taḳṭīʿü'l-beyt 3 ***hemçekicihem*** müstefʿilātün çekicide cīmi çeküp yā-yı ūlā düşürmek 4 gerek ***depeleyici*** müstefʿilātün depeleyiciden dāl ve pānıñ feṯḥalarıñ 5 işbāʿıla elif[7] ḥāṣıl olur ***oldıkeşende*** müstefʿilātün oldıdan 6 vāv gider ***daḫıküşende*** müstefʿilātün beyt **Ḫod-rā sütūden kendüyü** 7 **ögmek * Lāf urucıdur hem gebzenende** ḫod yaʿnī kendü kemā merre 8 *rā* bunda edāt-ı mefʿūl *sütūden* żamm-ı sīn-i mühmele ve tā-yı müs̱ennāt-ı fevḳānī 9 ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı[8] maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ögmek 10 ʿArabīde feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve ḥā-yı mühmele ile medḥ dinür pes ḫodrā 11 sütūden Türkçe kendüyi ögmek dimek olur ʿArabīde temeddüh dinür 12 *lāf* lām elif ve fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür ki murādif-i kebdür 13 Türkçe ögünmek ve futa itmek ʿArabīde fużūl dinür şöhretine binā'en 14 Türkī menzilesine tenzīl olunmuşdur *geb* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi 15 taḥtānī ile Fārsīdür bunda murādif-i lāfdur yaʿnī Türkçe furṭ maʿnāsına 16 ismdür Niʿmetullāh merḥūm ism-i maṣdardur ögünmek maʿnāsına dimiş 17 [NO141a] *zenende* zā-yı ʿarabī ve nūn-ı evveliñ feṯḥaları[9] ve sükūn-ı nūn-ı s̱ānīye[10] ile ism-i **[NP137b]** 1 fāʿildür Türkçe urucı ḥaḳīḳat urıcı ʿArabīde ḍārib maʿnāsına tīġ-zen[11] 2 gibi mecāzen urucı bundaki gibi pes kebzenende lāf-zen maʿnāsınadur ki 3 Türkçe kesr-i cīm-i ʿacemī[12] ile çirtār dirler ʿArabīde iżrib[13] taḳṭīʿü'l-

[1] żamm-ı mīm-i ūlā ve kesr-i s̱ānīye ve dāl-i müşeddede ile cīm ve rā-yı mühmele-i müşeddede NP : NO -
[2] yine NO : NP -
[3] feṯḥ NP : NO -
[4] sükūn NP : NO -
[5] feṯḥ NP : NO -
[6] küşet NO : küşed NP
[7] elif NP : elifler NO
[8] nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür NP : nūn ile maṣdar-ı Fārsīdür NO
[9] fetaları NO : feṯḥi NP
[10] s̱ānīye NP : s̱ānī NO
[11] tīġ-zen NP : tīġ NO
[12] ʿacemī NO : NP -
[13] ʿArabīde iżrib NO : NP -

beyt ***ḫodrāsütüden*** müsteferilātün 4 ḫoddan vāv düşer ***kendüyüögmek*** müsteferilātün kendüyiden yā-yı s̱ānī 5 ve ögmekden vāv gider ***lāfurucıdur***[1] müsteferilātün urucıdan elif düşüp 6 żammesi fāya virilür ***hemgebzenende***[2] müsteferilātün beyt **Herçi be-ḫāᵛhī** 7 **rev ḫāᵛh dertu * Her ne dilerseñ var iste sen de** *her* bunda efrād-ı küll 8 içündür yaʿnī efrād içün olan küll maʿnāsınadur *çi* ḥarf-i istifhām be-ḫāᵛhī 9 de bā-yı mefrūde-i meksūre ḥarf-i teʾkīd *ḫāᵛhī* fiʿl-i mużariʿ muḫāṭab Türkçe 10 señ iste [3] ʿArabīde ṭaṭlubü *rev* fiʿl-i emrdür Türkçe yüri bunda var dimekle 11 taʿbīr olunmuşdur ḫāᵛh feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve elif-i melfūẓa ve hā-yı ʿaṣliyye ile 12 ḫāᵛhe mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe iste ʿArabīde żamm-ı hemze ile uṭlub 13 dinür[4] *der* bunda ḥarf-i ẓarfdur bi-maʿnā fī[5] tū żamīr-i ḥıtāb[6] yaʿnī kendüñde iste dimekdür 14 insān nüsḫa-i kübrā olduġın beyāndur taḳṭīʿü'l-beyt ***herçibeḫāᵛhī*** müsteferilātün 15 ***revḫāᵛhdertu*** müsteferilātün ḫāᵛhlardan vāvlar giderler ***hernedilerseñ*** müsteferilātün 16 dilerden yā düşer [NO141b] ***varistesende*** müsteferilātün vardan elif isteden hā 17 sāḳıṭdur beyt **Müsteferilātün müsteferilātün * Sen senden olma ġāfil [NP138a]** 1 **igende** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***varsendenolma*** müsteferilātün ve olmadan elif 2 ve vāv gidüp żammesi nūna virilür ***ġāfiligende*** müsteferilātün igendeden 3 yā gider **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Kāmili'l-Mużmeri'l-Muḫteliʿ** egerçi bu baḥre görülen nüsaḫ-ı 4 Şāhidīniñ mecmūʿında kāmil-i muḳaṭṭaf diyü yazılmışdur ke-ẕālik hevāmiş-i 5 nüsaḫ-ı Şāhidīde yazılan ḳıṭʿalarda ḳıṭʿa *Şekkeri ḫacl ḳılıpdur lebinüñ* 6 *nebāt-ı ḳandi * İreli şaçıñ nesīmi ḳo ʿabīr ü müşk utandı * 7 Mütefāʿilün feʿūlün mütefāʿilün feʿūlün * Buña kāmil-i muḳaṭṭaf didiler iy cān* 8 efendi ḳıtʿasın yazarlar aġrebdür ki baʿżılar bu ḳıṭʿaları nāẓım-ı merḥūma 9 isnād iderler lākin kütüb-i ʿarūżda ḳaṭf müfāʿaletüne maḫṣūṣdur ve[7] kāmile 10 ḳaṭf dāḫil olduġı ḳaṭʿā bulunmamışdur egerçi merḥūm Mostarī Maḥmūd[8] 11 Efendi Şerḥ-i Endülīsīde ve hüve yuḫtas bi-müfāʿaletün ilā-lā yūced fī ġayrihi ile 12 şerḥ itdüginden ṣonra ve yecūzü fi'l-ġayr dimişdür lākin murād 13 ġayrılarınıñ baʿżında dimekdür yoḫsa mecmūʿunda dimek degildür siyyemā 14 nāẓımıñ Endülīsī üzerine olan Türkī şerḥinde ziḫāf baḥr-i kāmil yazduġu 15 [NO142a] maḥalde evvelā mużmer olup müsteferilün olur ve mevḳūs olup

[1] lāfurucıdur NP : hemlafurucu NO
[2] hemgebzenende NP : durgebzenende NO
[3] señ iste NO : iste señ NP
[4] ḫāᵛh feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve elif-i melfūẓa ve hā-yı ʿaṣliyye ile ḫāᵛhe mużāriʿinden müştaḳḳ fiʿl-i emrdür Türkçe iste ʿArabīde żamm-ı hemze ile uṭlub dinür NP : NO -
[5] bi-maʿnā fī NO : NP -
[6] żamīr-i ḥıtāb NO : żmaīr-i muḫatāb NP
[7] ve NP : NO -
[8] Maḥmūd NP : NO -

müfāʿaletün[1] 16 ile taʿbīr olunur diyü kāmile her ne ḳadar ʿillet dāḫil olursa yazup ḳaṭʿā ḳaṭf 17 ḳatmamışdur ve ʿilel-i eʿārıż yazduġı yerde beyt *Hem ḥafîfî*[2] *ḥaẕf idüp* [NP138b] 1 *mā-ḳablin iskān eylemek * Ḳaṭfdur hep bunları lāzımdur izʿān eylemek* 2 dimişdür pes ḳaṭf sebeb-i ḫafîfi ḥaẕf ve mā-ḳablin iskān itmege[3] dirler 3 müfāʿaletün fāṣıla-i ṣuġrā ile veted-i mecmūʿdan mürekkebdür fāṣıla-i ṣuġrā üçi 4 müteḥarrik ve dördünci sākindür veted-i mecmūʿ iki müteḥarrik ve üçünci sākindür 5 ve müfāʿalütün veted-i mecmūʿ ile fāṣıla-i ṣuġrādan mürekkebdür egerçi bunlarda sebeb-i 6 ḫafîf yoḳdur lākin murād āḫırlarında olan lün ve tün lafẓlarıdur ki[4] baʿde'l-ḥaẕf 7 sebeb-i ḫafîf olmaġıla mā yeūlü ʿileyhi ʿitibārıyla dinilmişdür ammā mütefāʿilün 8 den lün gidüp ʿayn iskān olunsa mütefāʿ ḳalur yine feʿūlün veznine muġāyir 9 olur ve sāʾir Endülisî şürūḥunda[5] ḥuṣūṣā[6] fāżıl Maḥmūd Mostarîniñ şerḥinde 10 daḫı kāmil muḳaṭṭaf olmaġıla bir ṭarîḳ ile mesāġ bulunmamuşdur ẓann olunur ki 11 bu ḫaṭā nāsiḫ-i evvelde olup baʿdehū mütefaʿʿilün olunmamaġıla mütebāʿiṣ olunmuş 12 ola yāḫud iḥtimāl budur ki aṣlında baḥr-i vāfir muḳaṭṭaf olup [NO142b] ḳıṭʿa-i mezbūrı 13 taḳṭîʿde tekellüfe muḥtāc olmaġıla kāmile naḳl itmiş[7] olalar fi'l-ḥaḳîḳa kāmil 14 vāfire vāfir kāmile naḳl olunmaḳ ḳāʿidelerindendür mütefāʿilünde ʿilünden 15 bidāʾ itmekle ki ʿilün mütefā olup müfāʿaletün veznine dāḫil olur müfāʿaletünde 16 ʿaletünden bidāʾ olunmaġıla ki ʿaletün mefā olup mütefāʿilün veznine girer 17 ammā bu kāmile naḳl olunmazdan muḳaddem ḳaṭf ʿārıż olup müfāʿaletün [NP139a] 1 feʿūlün olduḳdan ṣoñra li-ecli'ş-şelāşet ṣadr ile ḫaşv-ı şānî-yi kāmile yaʿnî 2 müfāʿaletünler mütefāʿilünlere[8] naḳl olunmuş ola lākin bu ṭarîḳ ḳāʿideye 3 muvāfıḳ mıdur maʿlūmumuz olmaduġından kāmil-i muẓmer ü muḫla dinilmek münāsib 4 görülmüşdür pes imdi ḫaşv-ı evvel ile ʿarūża evvelen ıẓmār baʿdehū 5 ıḫlāʿ daḫil olmuşdur *ıẓmār* kesr-i hemze ve sükūn-ı żād-ı muʿceme ve mîm ve elif 6 ve rā-yı mühmele[9] ile luġatde gizlemege dirler ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyînde ḥarf-i şānî-yi 7 müteḥarriki iskān itmege dirler ki mütefāʿilünde olur yaʿnî sānî 8 iskān ile mütefāʿilün olup müstefʿilüne naḳl iderler *iḫlāʿ* kesr-i 9 hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve lām ve elif ve ʿayn-ı mühmele ile luġatde çıḳarmaḳ 10 maʿnāsına maṣdardur ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyînde ḫabn

[1] müfāʿaletün NP : mefāʿilün NO
[2] ḥafîfî NO : żaʿîf NP
[3] itmege NP : itmegile NO
[4] ki NP : NO -
[5] şürūḥunda NO : şerḥinde NP
[6] ḥuṣūṣā NO : ḫuṣūsen NP
[7] itmiş NO : olunmuş NP
[8] yaʿnî müfāʿaletünler mütefāʿilünlere NP : NO-
[9] mühmele NP : NO -

ve ḳaṭʿ beynini cemʿ itmekdür 11 ḫabn ḥaẕf-ı şānī-yi sākindür ḳaṭʿ ḥaẕf-ı sākin veted-i mecmuʿ ve iskān-ı 12 müteḥarrik-i şānīdür pes müstefʿilünden sīn ve nūn ḥaẕf ve lām ve iskān 13 [NO143a] olıcaḳ mütefaʿil ḳalup feʿūlüne naḳl olunmuşdur Nāẓırīniñ kerem-i ʿamīmlerinden 14 mütevaḳḳıʿdur ki bu vażʿ-ı küstāhīdür ʿafvidüp mümkin mertebesi taʿmīr ü termīm 15 ile taṣḥīḥ buyuralar beyt **Nedür ustura sütürre ḳazımaḳdurur sütürden * 16 Bilgü fisān fesāne meşel vü ḳışır sitürden** sütürre sīn-i mühmele ve tā-yı müşennāt-ı 17 fevḳānīniñ żammeleri ve feṭḥ-i rā-yı mühmele-i müşeddede ve[1] hā-yı resmīyle Fārsīdür ki żamm-ı **[NP139b]** 1 hemze ile üstüreden muḫaffefdür hemze taḫfīf olunmaġıla żammesi sīne virilmişdür 2 ve rāda şedde żarūret-i vezn içündür Türkçe yine ustura ki baş 3 tırāş iderler ḳuḥ Türkīsi kāf-ı ʿarabī ve dāl-i mühmeleniñ feṭḥaları ve yā-yı 4 ḫuṭṭī ile kedā dirler ʿArabīde mūsā dinür sütürden żamm-ı sīn-i mühmele ve tā-yı 5 müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn ile Fārsī 6 maṣdardur bunda żamm-ı hemze ile üstürden muḫaffefdür bunda Türkçe ḳazımaḳ 7 yaʿnī tırāş itmek ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı ḫuṭṭī[2] ve sükūn-ı lām ve sükūn-ı ḳāf 8 ile ḥalḳ dinür ʿArab ḥalaḳa reʾsehū dir ʿAcem sütüred sereşrā Türk 9 başını ḳazıtdı dir *fisān* kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve elif 10 ve nūn ile Fārsīdür Türkçe bilgü taşı ki maʿdeniyātdan bir yumşaḳ nesnedür 11 anda ustura ve bıçaḳ ve ḳalem tırāş bilerler keskin ider ʿArabīde kesr-i mīm ve feṭḥ-i 12 sīn ve nūn ile misen dinür fesāne [NO143b] āḫırında hā ziyādesiyle Fārsīdür 13 bu daḫı efsāneden muḫaffefdür Türkçe masal dinür ki meşelden muḫaffefdür *meşel* mīm 14 ve şā-yı müşelleşeniñ feṭḥaları ve lām ile ʿArabīdür bi-maʿnā ḳıṣṣa ve ḥikāye şöhretine bināʾen 15 ʿarabī getürilmüşdür ve ʿArabīde elif-i memdūde ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve feṭḥ-i dāl ve tā 16 ile ābidet daḫı dinür sitürden sīn-i mühmele ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānīyeniñ feṭḥaları 17 sükūn-ı[3] rā-yı mühmele[4] ve feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı[5] nūn ile evveli hemze-yi mażmūme ile üstürdenden muḫaffef Fārsīdür **[NP140a]** 1 Türkçe kesr-i ḳāf ile ḳısır didikleri dişi ki ṭoġırmaya ʿArabīde ʿaḳīm dinür 2 taḳṭīʿü'l-beyt ***nedürustura*** mütefāʿilün usturadan hemze düşüp żammesi 3 rāya virilür ***sütürre*** feʿūlün rā şedde sebebiyle mükerrer olur ***ḳazımaḳdurur*** mütefāʿilün 4 ḳazımaḳdan yā gider ***sütürden*** feʿūlün ***bilgüfisān*** mütefāʿilün fisāndan elif 5 düşer ***fesāne*** feʿūlün ***meşelvüḳışır*** mütefāʿilün ***sitürden*** feʿūlün beyt 6 **Didi dikmege nişānden daḫı saçmaġa**

[1] mühmele-i müşeddede ve NP : NO -
[2] ḫuṭṭī NO : mühmele NP
[3] sükūn NO : NP -
[4] mühmele NO : NP -
[5] sükūn NO : NP -

feşānden * Daḫı şıḳmaġa füşürden daḫı toñmaġa füsürden 7 *nişānden* kesr-i nūn ve feṯḥ-i şīn-ı muʿceme[1] sükūn-ı elif ve nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele 8 ve yine sükūn-ı nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunda Türkçe dikmek 9 meşelā yere aġaç dikmek ʿArabīde feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā ve sīn-i 10 mühmeleteyn ile ġars maʿnāsına ve bir yere direk ve çıbuḳ dikmek ve bir 11 kimesneyi[2] bir iş üzerine taʿyīn itmek beyninde müşterekdür ʿArabīde 12 [NO144a] feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile naṣb maʿnāsına fişānden 13 kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve yine şīn-ı muʿceme ve elif ve nūn ve dāl ve nūn-ı maṣdarī 14 ile Fārsīdür bunda[3] Türkçe ṣaçmaḳ meşelā[4] yere toḫum ṣaçmaḳ gibi ʿArabīde 15 kesr-i nūn ve feṯḥ-i ṣā-yı müşelleşe ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile nişār dinür 16 *füşürden* żamm-ı fā-yı saʿfaṣ ve şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i dāl-i mühmele[5] ve nūn-ı 17 maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ṣıḳmaḳ yaʿnī bir nesneyi iki şeyʾ arasına **[NP140b]** 1 ḳışdırup ṣuyı veyā yaġı çıḳsun diyü ṣıḳmaḳ ʿArabca feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı 2 fevḳānī ve sükūn-ı ayn-ı mühmele ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı 3 mühmele ile taʿsīr dinür *füsürden* şīn-ı muʿceme yerine sīn-i mühmele ile maṣdar-ı Fārsīdür 4 Türkçe ṭoñmaḳ yaʿnī ṣoġuḳdan toñmaḳ ve bir erimiş nesne ṣoġuyup 5 ṭoñmaḳ ʿArabca feṯḥ-i tā cīm ve żamm-ı mīm-i müşeddede ve dāl-i mühmele ile tecemmüd dinür 6 taḳṭīʿü'l-beyt ***dididikmege*** mütefāʿilün dididen[6] yālar düşer ***nişānden*** feʿūlün 7 nişāndenden elif düşer ***daḫısaçmaġa*** mütefāʿilün daḫıdan yā ṣaçmaḳdan elif 8 sāḳıṭlardur[7] ***fişānden*** feʿūlün yine elif düşer ***daḫışıḳmaġa*** mütefāʿilün daḫıdan 9 yā gider ***füşürden*** feʿūlün ***daḫıtoñmaġa*** mütefāʿilün daḫıdan yā ve ṭoñmaḳdan 10 vāv düşer ***füsürden*** feʿūlün beyt **Baġal oldı ḳoltuḳ aġız bucaġına lünç dirler *** 11 [NO144b] **Bucaġa di künc lïkin oturaḳdurur neşïne** *baġal* feṯḥ-i bā-yı muvahhade-i taḥtānī 12 ve ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı lām ile Fārsīdür Türkçe ḳoltuḳ ki ḳol ile gövde 13 cemʿ olduġı yirde olan[8] çuḳurca yerdür ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve ṭā-yı 14 ḥuṭṭī ile ıbṭ dinür lünc żamm-ı lām ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿarabīyle Fārsīdür 15 bunda Türkçe aġız bucaġı ki avurd dirler ʿArabīde feṯḥ-i[9] fā-yı saʿfaṣ ve kāf-ı 16 müşeddede ile fekk dinür kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı dāl-i

[1] kesr-i nūn ve feṯḥ-i şīn-ı muʿceme NO : NP -
[2] kimesneyi NP : kimseyi NO
[3] bunda NP : NO -
[4] meşelā NP : yaʿnī NO
[5] mühmele NO : NP -
[6] dididen NO : diden NP
[7] sāḳıṭlardur NP : sāḳıṭdur NO
[8] yirde olan NO : NP -
[9] feṯḥ NO : NP -

mühmele ve ḳāf 17 ile şıdḳ daḫı dirler *künc* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ile[1] ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿarabī [NP141a] 1 ile[2] lünc vezninde[3] Fārsīdür bunda Türkçe[4] bucaḳ köşe gibi ʿArabīde zā-yı ʿArabī[5] ve vāvıñ 2 ve yā-yı ḥuṭṭīniñ feteḥātıyla ve tā ile zeveye dinür neşīme feṭḥ-i nūn ve kesr-i şīn-ı 3 muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i mīm ve yine nūn[6] sükūn ile Fārsīdür bunda Türkçe 4 oturaḳ yaʿnī oturacaḳ yer ʿArabīde meclis ve maḳʿad[7] dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***baġaloldıḳol*** 5 mütefāʿilün oldıdan elif ve vāv gidüp żammesi baġalıñ lāmına 6 virilür ve yāsı sāḳıtdur ve ḳoldan vāv düşer ***tuḳaġız*** feʿūlün aġızdan 7 medd çıḳup mā-ḳablinde ḳāf mefṭūḥ oḳunur **bucaġınalün** mütefāʿilün 8 bucaḳdan vāv ve elif gidüp ḳāf ġayna tebdīl olunur ve hā sāḳıṭlardur[8] 9 ***çdirler*** feʿūlün lüncüñ cīmidür ki ibtidāya gelmek ile müteḥarrik oḳunur ***bucaġadikün*** 10 mütefāʿilün bucaġadan vāv ve elif diden yā düşerler [NO145a] ***cılīkin*** feʿūlün cīm yine 11 müteḥarrik oḳunur ***oturaḳdurur*** mütefāʿilün oturaḳdan vāv giderler[9] **neşīne** 12 feʿūlün beyt **Dimiş otlaġa çerāgāh daḫı otlu yer ʿalefzār *** 13 **Ota di giyāh oraḳ dās nedürür nüvār örken** *çerāgāh* çerā ile gāhdan 14 mürekkebdür *çerā* feṭḥ-i[10] cīm-i ʿacemī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve elif ile Fārsīdür bunda Türkçe otlaḳ 15 maʿnāsına ism-i maṣdardur ʿArabīde żamm-ı mīm ve rā ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 16 ʿayn ile mütaʿ dinür *gāh* kāf-ı ʿacemī ve elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür ki 17 zamān ve mekān beyninde müşterekdür bunda ism-i mekāndur pes çerāgāh [NP141b] 1 otlaḳ yeri dimek olur ʿalefzār daḫı ʿalef ile zārdan mürekkebdür 2 ʿalef feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele[11] ve lāmıñ feṭḥaları ve fā-yı saʿfaṣ ile ʿArabīdür Fārsīde 3 daḫı istiʿmāl olunur Türkçe otlaḳ ki ṭavar yir *zār* zā-yı ʿArabī[12] ve elif ve rā-yı 4 mühmele ile Fārsīdür bunda ism-i cāmiddür Türkçe lıḳ ile taʿbīr olunur bir edātdur ki 5 dāḫil oldıġı lafẓıñ medlūlünüñ keşretine delālet ider sin-i mühmele 6 ile sār gibi lākin zār ancaḳ keşrete delālet ider ammā sār keşrete vüsʿate 7 ve ʿaẓmete yaʿnī çoḳluġa ve büyüklüge ve ululuġa delālet ider pes ʿalefzār 8 otluġı çoḳ yere dirler murġzārda olan zār da bu maʿnāyadur *murġ* ġalaṭ-ı 9 meşhūrı żamm-ı mīm fi'l-aṣl

[1] ile NO : NP -
[2] ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿArabī ile NP : NO -
[3] lünc vezninde NO : NP-
[4] Türkçe NP : NO -
[5] ʿArabī NP : NO -
[6] yine nūn NO : NP -
[7] ve maḳʿad NO : NP -
[8] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[9] giderler NP : gider NO
[10] feṭḥ NO : NP -
[11] mühmele NO : NP -
[12] ʿArabī NO : NP -

[NO145b] feṭ-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ġayn-ı muʿceme ile 10 otı ve[1] ṣuyı ve havası[2] güzel yere dirler keşretini beyān ḳaṣdıyla mürġzār dirler bunda 11 vüsʿat ḳaṣd[3] olunmaḳ daḫı cāʾiz degildür[4] giyāh kesr-i kāf-ı ʿarabī ve feṭ-i 12 yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı[5] elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe ot ki yerden 13 biter ʿArabīde feṭ-i kāf ve lām ve elif-i memdūde ile kelā dirler *dās* 14 dāl-i mühmele ve elif ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe oraḳ 15 didikleri ālet ki anuñıla ekin biçerler ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn 16 ve feṭ-i cīm[6] ḫā-yı muʿceme[7] ve lām ile mincer dinür nüvār żamm-ı nūn ve baʿde'l elif[8] feṭ-i vāv ve baʿde'l[9]-elif 17 ve sükūn-ı[10] rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe örgen ki taḥrīf **[NP142a]** 1 idüp urġan dirler sicimden yoġun palamardan ince bir yoġun 2 ipdür ʿArabīde feṭ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve lām ile ḥabl dinür 3 taḳṭīʿü'l-beyt ***dimişotlaġa*** mütefāʿilün diden yā oṭlaḳdan elif 4 ve vāv gidüp żamme tāya naḳl olunur ***çerāgāh*** feʿūlün gāhdan elif 5 düşer ***daḫıotluyer*** mütefāʿilün daḫıdan yā ve otludan vāvlar sāḳıṭlardur 6 ***ʿalefzār*** feʿūlün zārdan elif düşer ***otadigiyā*** mütefāʿilün otadan vāv 7 ve hā düşerler ***horaḳdās*** feʿūlün oraḳdan elifler ve vāv terk olunup 8 żammesi mā-ḳablinde giyāhıñ hāsına virilür ***nedürürnüvā*** mütefāʿilün neden 9 hā düşer ***rörken*** [NO146a] feʿūlün nüvārıñ rāsı müteḥarrik ve örken vāvsız 10 oḳunur beyt **Şemem oldı çarıḳ adı aşem oldı daḫı rānīn *** 11 **Ḳara eve didi ḫar-keh ḳalpaḳ ne ola gerzen** *şemem* şīn ve mīm-i evveliñ fetḥaları 12 ve sükūn-ı mīm-i ṣānī ile Fārsīdür Türkçe çarıḳ ki Türkler ayaḳlarına giyerler ʿArabīde 13 kesr-i lām ile liġāfe dinür żamm-ı şīn ve bir mīm ile şüm daḫı luġatdür nitekim ṣāḥib-i 14 Ferheng-i Cihāngirī ḥarf-i mīm-i evveline şīn-ı muʿceme getürdigi faṣlda ve yā-yı 15 evvel mażmūmdur maʿnā dāred evvel yār efzāyī bāşed ki ez çermdür zīrā emr itdügi çarıḳ ḫāned dimişdür ke-ẕā fī't-Tuḥfe ve'n-Niʿme bi'l-kesr *rānīn* feṭ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif 17 kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür Türkçe aşem dirler bir nevʿ **[NP142b]** 1 ḳısacıḳ şalvardur ʿArabīde kesr-i ḳāf ve feṭ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif 2 yine rā ile ḳırar ve żamm-ı tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve feṭ-i bā-yı muvaḥḥade-yi müşeddede 3 ve elif ve

[1] ve NO : NP -
[2] havası NO : NP -
[3] ḳaṣd NP : ḳaṣdıyla NO
[4] degildür NP : NO -
[5] sükūn NO : NP -
[6] cīm NO : NP -
[7] ḫā-yı muʿceme NP : NO -
[8] baʿde'l elif NO : NP -
[9] baʿde'l NO : NP -
[10] sükūn NP : NO -

nūn ile tübbān da dirler Türkīde tuman bundan ġalatdur 4 ve ʿinde'l-baʿż diz çaḳşurı *ḫar-geh* vaṣf-ı terkībīdür *ḫar* feṯ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 5 rā-yı mühmele ile Türkçe eşek maʿnāsınadur ki feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı[1] hā-yı aṣliyye ile 6 gāhdan muḫaffefdür ki mekān ve zamān beyninde müşterekdür bunda mekān maʿnāsınadur 7 pes ḥareke bunda ḳara ev didikleri nesne ki [NO146b] Etrāk ḳılan düzüp 8 içinde olurlar aña ʿalem olmuşdur ʿArabīde ṭā-yı ḥuṭṭī ve elif ve rā-yı 9 mühmele ve mīm ile ṭārem dinür taḥrīf idüp derim evi dirler baʿżılar 10 ḫānıñ kesriyle efṣaḥdur dimişler ḫar Luġat-ı Pehlevīde ḫoş maʿnāsınadur pes 11 ḫar-gāh mekān-ı ḫoş dimek olur *gerzen* feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 12 rā-yı mühmemele ve feṯ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe feteḫāt-ı 13 şelāşe ile ḳalabaḳ didikleri bir nevʿ taḳye imiş ki tepesi Bektāşī ve iki ṭarafında 14 sivri ḳulaḳları var ḥāliyā İzmirde giyerler imiş ḳızıl börk daḫı dirler 15 ʿArabīde żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve yine żamm-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve feṯ-i lām 16 ve hā-yı hevvez[2] ile burtula dirler ve Rūm ilinde kürk ḳapladıḳları taḳyeye 17 ḳalpaḳ didikleri bundandur fi'l-aṣl ʿAcem şāhlarınıñ Ḳayṣerden müntaḳil [NP143a] 1 tāc ki taḫtları üzerinde zincir ile aşılmış muraṣṣaʿ tāca dirler ve Nemçe çārsārınıñ 2 Ḳayṣerden müntaḳil tācına dirler ki ḳorniye didikleridür ʿArabīde tāc dinür 3 beyt Şukūh-ı gāh mihmān şāh Şeyḫ Ebū İsḥaḳ Fürūġ efserd sehm ü gāre 4 gerzen* yara bunda ḳol bağı bāzū-bend didikleridür taḳṭīʿü'l-beyt 5 ***şememoldıça*** mütefāʿilün oldıdan elif ve vāv ve yā sāḳıṭlardur żammesi 6 mā-ḳablinde mīme naḳl olunmuşdur[3] [NO147a] ***rıḳadı*** feʿūlün ḳadınıñ hemzesi ḥaẕf 7 olunup fetḥası ḳāfa virilmişdür ***aşemoldıda*** mütefāʿilün oldıdan 8 elif ve vāv[4] ve yā sāḳıṭlardur żammesi mīme virilmişdür ***ḫırānīn*** feʿūlün 9 ḫıdan ve rānīnden yālar sāḳıṭlardur ***ḳaraevedi*** mütefāʿilün ḳaradan ve eveden 10 hālar düşerler ***diḫarkeh*** feʿūlün dididen[5] yā düşer ***ḳalabaḳneo*** mütefāʿilün neden hā gider 11 ***lagerzen*** feʿūlün leden hā düşer beyt **Beheme tū nigūyī kün tebū pend īnek** 12 **ez-men * Ḳamuya sen iyilik eyle saña ögüt işte benden** beheme bā-yı müfrede-i 13 meftūḥa ḥarf-i ṣıla *heme* bi-maʿnā cemīʿ yaʿnī ḳamu tū bi-maʿnā ente yaʿnī sen 14 *nigūyī* nīgū kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı kāf-ı ʿarabī fi'l-aṣl ve fi'l-istiʿmāl 15 ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile ve yāsız daḫı luġatdür gāhīce vāvı da ḥaẕf 16 idüp nīk

[1] sükūn NP : NO -
[2] hevvez NP : NO -
* Şeyh Ebu İshak'ın azameti ve büyüklüğü tâcındaki ok ve işâretlerdendir.
[3] naḳl olunmuşdur NO : virilür NP
[4] vāv NP : NO -
[5] dididen NO : diden NP

dirler ḥāṣılı Fārsīdür Türkçe eyü ve oñat dinür 17 yā-yı s̱ānī ḥarf-i maṣdardur pes iyülik dimek olur taḫfīf içün vāvı **[NP143b]** 1 terk ile iylik dirler ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve rā-yı mühmele-i müşeddede 2 ile birr dirler żıddı Fārsīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā-yı maṣdarī ile 3 bedī ve Türkīde kemlik ve ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve hemze 4 ile sūʾ dirler *kün* żamm-ı kāf-ı ʿarabīyle [1] Fārsīdür[2] [NO146b] fiʿl-i emrdür Türkçe ile ʿArabīde 5 kesr-i hemze ile ifʿal *īnek* kesr-i hemze ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i nūn ve kāf-ı 6 ʿarabīyle Fārsīdür elifsiz ve yāsız yalñız daḫı luġatdür bunda Türkçe işte ve uşta 7 dirler ʿArabīde hā dinür *ez* feṭḥ-i hemze ile bi-maʿnā min *bi* kesri'l-8 mīm ki ʿArabīdür yaʿnī den *men* bi-feṭḥ'l-mīm Fārsīdür bi-maʿnā ene yaʿnī ben pes ez-men benden dimek olur 9 ʿArabīde minnī dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***behemetūni*** mütefāʿilün ***gūyīkün*** feʿūlün tüden 10 vāv nīgūyīden daḫı vāv ḥaẕf olunup ***tebūpendī*** mütefāʿilün tebūdan 11 vāv düşüp pendiñ dāli meksūr oḳunur ***nekezmen*** feʿūlün ezden elif 12 gidüp feṭḥası mā-ḳablinde kāfa virilür ***ḳamuyaseniy*** mütefāʿilün ḳamudan 13 vāv ve iylikden elif gidüp feṭḥası sīniñ nūnuna naḳl ve yā aña 14 vaṣl[3] olunur ***ilikeyle*** feʿūlün eyleden daḫı hemze düşüp feṭḥası iyligüñ 15 kāfına virilür ***sañaögütiş*** mütefāʿilün ögüt vāvları ve işte hemzesi düşüp kesresi 16 mā-ḳablinde tāya virilür ***tebenden*** feʿūlün teden hā gider beyt **Mütefāʿilün feʿūlün mütefāʿilün** 17 **feʿūlün * Yaramazla yār olma eyülerden iylik** **[NP144a]** 1 **örgen** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***yaramazla*** mütefāʿilün ***yārolma*** feʿūlün yārdan elif olmadan elif ve vāv 2 giderler ***eyülerdeni*** [NO147a] mütefāʿilün eyüden vāv iylikden hemze gidüp feṭḥası 3 mā-ḳablinde nūna naḳl ve yā aña vaṣl ḳılınur ***ylikörgen*** feʿūlün ögrenden elif 4 ve vāv düşüp żammesi iyligiñ kāfına virilür **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Mużāriʿi'l-** 5 **Müs̱emmeni'l-Aḫreb** bu baḥr-ı mużārī ki her mışrāʿı mefāʿīlün fāʿilātün mefāʿīlün 6 fāʿilātündür pes mefāʿīlünlere ḥarb dāḫil olup żamm-ı lām ile mefʿūl 7 olmaġın mużārīʿ aḫreb dinilmişdür beyt **Balçıḳ gil āheg alçı hem** 8 **ḳılçıġ oldı dāse * Mītīn külüng ü kürek pārū di daḫı māse** 9 *gil* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı lām ile Fārsīdür Türkçe balçıḳ ve çamur dinür 10 ʿArabīde kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı[4] yā-yı ḥuṭṭī-yi[5] müs̱ennāt-ı taḥtānī ve[6] nūn ile tīn dinür āheg 11 elif-i memdūde

[1] ʿArabīyle NP : ʿArabī ile NO
[2] Fārsīdür NP : NO -
[3] vaṣl NO : vāṣıl NP
[4] sükūn NP : NO -
[5] ḥuṭṭī NP : NO -
[6] müs̱ennāt-ı taḥtānī ve NO : NP -

ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve kāf-ı ʿacemī ile Fārsīdür buda Türkçe alçı 12 didikleri[1] ki kireç nevʿinden şol nesnedür ki camcılar camı anıñla tutdururlar 13 meşelā ʿArabīde kesr-i kāf ile kils dinür *dāse* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 14 elif ve feṯḥ-i sīn-i mühmele ve ḥā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe ḳılçıḳ ki 15 buġday başağından olan ḥaşīn şaçaḳlardur meşelā ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ve elif-i 16 memdūde ile sefā dinür mītīn kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i tā-yı müşennāt-ı 17 fevḳānī sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe külüng didikleri **[NP144b]** [NO147b] 1 āletdür ki taşcılar ḳullanur ḳazma gibi nesnedür fi'l-aṣl külüng 2 Fārsīdür ki kāf-ı ʿArabīniñ ve lāmıñ żammeleri ve sükūn-ı nūn 3 ve kāf-ı ʿacemīyledür lākin Türkīde şüyūʿı olmaġıla Türkī maḳāmında 4 getürilmişdür ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme[2] ve feṯḥ-i vāv ve lām ile mıġvel 5 dirler *pārū* pārūydan muḫaffefdür bā-yı ʿacemīyle pāyeden muḫaffefdür[3] *rūb* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve 6 bā-yı muvaḥḥade ile hādan mübeddeldür vaṣf-ı terkībī maṣdarı żamm-ı rā ile 7 rūftendür Türkçe küremek ve süpürmek pes mecāz-ı mürsel ṭarīḳıyla Türkçe kürek 8 didikleri nesne ki aġacdan veyā demürden yaparlar ıṭlāḳ olunup ism-i 10 fāʿil[4] ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı fā ve şīn-ı muʿceme ile 11 refş dinür māse mīm ve elif ve sīn-i mühmele ve ḥā-yı resmīyle Fārsīdür ki 12 bunda murādif-i pārūdur şīn-ı muʿceme ile daḫı luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***balçıḳgi*** 13 mefʿūlü balçıḳdan elif düşer ***lāhegalçı*** fāʿilātün āhegden hemze düşüp 14 feṯḥası mā-ḳablinde gilin lāmına virilür alçıdan hemze düşüp feṯḥası mā-ḳablinde kāfa virilür ***hemḳılçı*** mefʿūlü ***ḳoldıdāse*** 15 fāʿilātün [NO148a] oldıdan elif ve vāv ve yā düşüp hemzeniñ żammesi 15 ḳāfa naḳl olunmuşdur ***mītīnkü*** mefʿūlü mītīnden yā-yı ṣānī düşer 16 ***lüngükürek*** fāʿilātün ***pārūdi*** mefʿūlü diden yā sāḳıṭdur ***daḫımāse*** fāʿilātün 17 daḫıdan yā düşer beyt **Ḳaplañ peleng ḳolañ teng oldı ṭar hem** **[NP145a]** 1 **teng * Māni kitābı Erjeng di jeng is ü pasa** *peleng* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī 2 ve lām ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī ile Fārsīdür Türkçe ḳaplañ dirler arslan 3 ḳardaşıdur postunu gāzīler sırtlarına giyerler ʿArabīde nūnuñ feṯḥi ve kesr-i mīm ve sükūn 4 ile de luġatdür ve rā-yı mühmele ile nemir dirler *teng* feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 5 nūn[5] kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda iki maʿnāya getürülmişdür biri 6 ḳolañ ki atuñ ḳarnı altında olup yine egere bağladuḳları nesnedür 7 ʿArabīde kesr-i ḥā-yı

[1] didikleri NO : NP -
[2] muʿceme NO : NP -
[3] bā-yı ʿacemīyle pāyeden muḫaffefdür NO : NP -
[4] fāʿil NP : NO -
[5] nūn NP : NO -

mühmele ve zā-yı ʿarabī ve elif ve mīm ile ḥızām dirler[1] biri daḫı Türkçe ṭar ki żıddı boldur Fārsīde 8 ferāḫ[2] ʿArabīde kesr-i żād-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile żıyḳ 9 dinür[3] żıddı vāsiʿ dinür *Erjeng* feṯ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele 10 ve feṯ-i zā-yı ʿacemī ve sükūn-ı [nūn] ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda Māni nām 11 naḳḳaşuñ teʾlīfi olan kitabıñ ismidür jeng fi'l-aṣl kendünüñ 12 ismidür nitekim mīr ve Ḫüsrev dimişdür [NO148b] ki cebīn didem erjeng-i bed-kār ki kerded dāʾire-i bī aṭṭ u pīrgār pes naḳş-ı erjengī dinildügi bu maʿnāyadur ki 14 āḫırında yā-yı nisbīdür ṣoñradan mecāzen teʾlīf eyledügi muṣavver ve münaḳḳaş 15 kitāba ıṭlāḳ eylediler nitekim nāẓım-ı merḥūm[4] buyurmuşdur ve nigār-ḫānesine daḫı ıṭlāḳ 16 olunur ve bu naḳḳāşa jā yirine tā ile Erteng daḫı dirler Ebū İsḥaḳ fermāyed 17 Çü Çīn ṣanʿat-ı naḳḳaş naḳş-ı Mānī dīd * Bāb dād fermāne ṣaḥāif-i Erteng* [NP145b] 1 *Mānī* ʿalā-vezni fānī vilāyet-i Çīnde[5] bir şaḫṣdur ki farḳ-ı muḥtelife-yi mecūsuñ 2 beşincisidür mülūk-ı Sāsāniyāndan ʿalā-rivāye Şāpūr-ı ẕü'l-Ektāf 3 zamānındaki hubūṭ-ı Ādem ʿaleyhi's-selāmdan beş biñ ṭoḳūz yüz senesi āḫırları 4 eṣnāsında peyġamberlıḳ daʿvāsıñ idüp ḫalḳı zendeḳaya daʿvet 5 itdi ve ʿinde'l-baʿż Şāpūr bin Erdşīr ki şānī-yi Sāsānīden biñ 6 sekiz yüzden ṣoñracadur mezbūr Mānī bunuñ aḥdinde beş biñ 7 sekiz yüz yigirmi bir ḫılâlinde ẓuhūr itmişdür ve baʿżılar mülūk-ı mezbūrdan 8 Behram bin[6] Hürmüz ʿaṣrındadur dimişler *jeng* luġatde feṯ-i zā-yı ʿarabī meşhūrı 9 zā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe is didikleri [NO149a] şeydür yaʿnī bir nesne[7] ki 10 tütünden ṣararup gitdikce ḳarara ol ḥālete is dirler ki pas 11 nevʿinden ve pas didikleri nesne ki eḳşer demürden[8] olan şeylerden olur 12 meṣelā ḳılıc gibi ki nem-nāk olan yerde ṭurmaḳdan yüzünde ḥāṣıl olur 13 bir ṣakīl şeyʾdür ʿArabīde ṣād ve dāl-i mühmeleteynüñ feṯḥaları ile ṣada dinür 14 Sādī goft beyt Āhenī-rā ki mūr-çāne be-ḫāred * Ne-tevān ber-dāz u ṣayḳal 15 jeng** müriyāna ve mür ḳurduna dirler demüri ifnā ider cīm-i ʿacemī ile mūr-çāne16 daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳaplañpe*** mefʿūlü ***lengḳolañ*** fāʿilātün vāv-ı 17 farıḳī düşer ***tengoldı*** mefʿūlü oldıdan elif ve vāv ve yā gidüp żamme mā-ḳablinde [NP146a] 1 kāfa virilür ***ṭarhemteng*** fāʿilātün tengde

[1] dirler NO : NP -
[2] Fārsīde ferāḫ NO : NP -
[3] dinür NP : NO -
[4] merḥūm NO : NP -
* Ressam Mani'nin sanatı gibi birkaç bölümden oluşan Erteng kitabı da buna örnektir.
[5] Çīnde NO : Çīnden NP
[6] bin NP : benī NO
[7] didikleri şeydür yaʿnī bir nesne NO : NP -
[8] demürden NO : demür NP
** Karıncanın ağırlığından kat kat fazla yük taşıyabilmesine neden şaşırmazsınız?

nūn ve kāf bir ḥarf 2 maḳāmına ḳā'imdür ***māniki*** mefʿūlü ***tābıerjeng*** fāʿilātün kitābı yāsı 3 düşer jengde daḫı nūn ve kāf bir ḥarf ʿadd olunur ***dijeng*** mefʿūlü 4 ***isüpasa*** fāʿilātün vāv-ı ʿaṭfī maḫẕūfdur beyt **Ṭurna küleng** 5 **durur reng ṭaġ keçisi velī neng * ʿĀr oldı ḫatne sünnet minnet dimiş** 6 **sipāsa** *küleng* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve fetḥ-i lām ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı 7 ʿacemī ile Fārsīdür Türkçe ṭurna didikleri nāzük ḳuşdur ki telleriñ 8 ṭaḳınan mükerrem olur ʿArabīde żamm-ı kāf ve sükūn-ı rā-yı mühmele [NO149b] ve kesr-i kāf 9 ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ile kürkiyyü dinür *reng* fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 10 nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṭaġ keçisi yaʿnī yaban keçisi 11 ʿArabīde żamm-ı vāv ve kesr-i ʿayn-ı mühmele ve lām ile vuġıl dirler *neng* nūn-ı evveliñ 12 fetḥi ve sükūn-ı ṣānīye ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür Türkçe żamm-ı hemze ile ut 13 yaʿnī utanmak ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ile ʿār dinür ki şöhretine binā'en Türkī 14 maḳāmında getürilmişdür *ḫatne* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı tā-yı ḳaraşet ve fetḥ-i nūn 15 ve hā-yı hevvez[1] naḳl ile ki ʿArabī olan ḫuten Fārsīye naḳl olunup ʿalāmetü'n-16 naḳl āḫırına hā-yı resmī getürilmişdür Türkçe żamm-ı sīn-i mühmele ve fetḥ-i nūn-ı muḫaffefe 17 ve tā-yı ṭavīle ile sünnet dirler nūn-ı müşeddede ile ʿArabīdür ki luġatde ṭarīḳ **[NP146b]** 1 yaʿnī yol dimekdür bu maḥalde ḫıtān murāddur ki sünen-i seniyye-i Ḫalīlü'r-raḥman 2 ṣalātullāhi ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyh *minnet* tafṣīli dībācede beyān olundı 3 bunda sipās maʿnāsınadur ki Fārsīdür ʿArab buña minnet dimiş dimekdür 4 taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭurnakü*** mefʿūlü ṭurnadan vāv uçar ***lengdururreng*** 5 fāʿilātün lüng ve rengde nūnlar ile kāflar birer ḥarf ʿadd olunurlar ***ṭaġkeçi*** 6 mefʿūlü keçide fetḥa kāfı işbāʿ içün elif [NO150a] ṣūreti yazılmışdur ve yā sāḳıṭdur 7 ***sivelīneng*** fāʿilātün nengde nūn-ı ṣānī ile kāf bir ḥarf 8 maḳāmındadur ***ʿāroldı*** mefʿūlü oldıdan elif ve vāv yā giderler żammesi 9 rāya virilür[2] ***ḫatnesünnet*** fāʿilātün ḫatneden hā gider[3] ve sünnetde nūn mükerrer 10 oḳunur ki müşedded idi ***minnetdi*** mefʿūlü minetde daḫı nūn mükerrerdür dimiş 11 yāsı sāḳıṭdur ***miṣsipāsa*** fāʿilātün beyt **Heft-dānedür ʿāṣūra** 12 **aşı vü yaġ rūġān * Püryān aşına gūdāb dirler çanaġa kāse** 13 *heft-dāne heft* yedi ʿadediñ ismidür kemā merre *dāne* dāl-i mühmele ve elif 14 ve fetḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür ʿArabīde fetḥ-i ḫā-yı mühmele ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i 15 müşeddede ve tā-yı vaḥde ile ḥabbe dinür Türçede dāne dinür ki buġday 16 ve arpa ve pirinc ve bunlar emṣāli şeylerden her birine bu maḥalde murād nevʿdür pes 17 heft-dāne yedi dürlü dimek olur keşretinden kināyedür

[1] hevvez NP : NO -
[2] ʿāroldı mefʿūlü oldıdan elif ve vāv yā giderler żammesi rāya virilür NP : NO-
[3] gider NP : düşer NO

Türkçede ʿāşūrā aşı [NP147a] 1 didikleri ṭaʿāma ism ḳılınmışdur ki birḳaç nevʿden mürekkebdür ʿArabīde 2 żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i nūn ve tā-yı müşennāt-ı taḥtānī-yi müşeddede ve tā-yı[1] teʾnīṯ ile ḳuṭniyyet dirler 3 vāv ibtidāʾiyye *rūġan* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 4 nūn ile Fārsīdür ism-i cinsdür āb ve mā gibi ve cümle yaġlara ʿāmdur Türkçe 5 yaġ ki südden ve yoġurtdan [NO150b] olur ʿArabīde sīn-i mühmele ve mīmiñ feṯḥaları 6 ve nūn ile semen dirler ve otdan ve ḥubūbātdan ve yemişden ve çiçekden olan 7 zeyt yaġı ve bezir yaġı ve sūsen ve emṣālī gibi ki ʿArabīde żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı 8 hā-yı hevvez ve nūn ile dühn dinür vücūd-ı ḥayvānātdan olan yaʿnī iç yaġı 9 didiklerine feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ḥa-yı mühmele ve mīm[2] ile şaḥm dirler buña Fārsīde 10 kesr-i bā-yı ʿacemī ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve hā-yı resmīyle piyeh de dirler nitekim gelür *gūdāb* żamm-ı kāf-ı 11 ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve baʿde'l-elif bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür 12 Türkçe püryān didikleri aş ki ol diyārlarda ḳoyunuñ içini pirinc ile ṭoldurup 13 baʿdehū sirke ve bekmez[3] dökerlermiş[4] ʿArabīde feṯḥ-i ḳāf ve kesr-i lām ve feṯḥ-i yā-yı müşeddede ve hā 14 ile ḳaliyye dirler *kāse* taʿcīm olunmuş luġatdür āḫırında hā ʿalāmet-i naḳldür ki ʿArabīsi 15 hemze ile keʾs dinür lākin zebān-ı Fārsīde hemze olmaġıla kāse dinür 16 taḳṭīʿü'l-beyt ***heftdāne*** mefʿūlü fā ile tā bir ḥarf ʿadd olunur tāsız daḫı oḳunur[5] 17 ve dāneden hā düşer ***dürʿāşūra*** fāʿilātün ʿādan elif gider ***aşıvü*** mefʿūlü medd-i elif [NP147b] 1 olur ***yaġrūġān*** fāʿilātün yaġıñ ġaynı meksūr oḳunur ***püryāna*** mefʿūlü 2 püryāndan elif düşer [NO151a] ***şınaküdāb*** fāʿilātün şınadan hā küdābdan 3 elif düşerler ***dirlerça*** mefʿūlü dilerden yā gider ***naġakāse*** fāʿilātün 4 ġadan hā sāḳıṭdur beyt **Encām şoñ düşnām sögmek sitāyiş ögmek * 5 Deşt ovadur leken ṭaşt pingān dinildi ṭasa** *encām* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı 6 nūn ve feṯḥ-i cīm-i ʿarabī ve baʿde"l-elif mīm ile Fārsīdür Türkçe şoñ 7 ʿArabīde āḫır ve ġāyet dinür *düşnām* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i nūn ve elif 8 ve mīm ile Fārsīdür Türkçe sögmek ki ḳaḳımaḳ ve öykünmek beyninde müşterek sözdür[6] 9 ʿArabca feṯḥ-i şīn muʿceme[7] ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve mīm ile şetm dinür ve feṯḥ-i 10 sīn-i mühmele ve bā-yı

[1] müşennāt-ı taḥtānī-yi müşeddede ve tā-yı NO : NP -
[2] ve mīm NO : NP -
[3] bekmez NP : NO -
[4] dökerlermiş NO : dökerler NP
[5] oḳunur NP : olur NO
[6] sözdür NO : NP -
[7] muʿceme NO : NP -

muvaḥḥade-i müşeddede ile sebb ve duʿā-yı ʿaliyye ki bed-duʿā dinilendür[1] 11 pes düşnām bunda ikisine daḫı şāmildür *sitāyiş* kesr-i sīn-i mühmele 12 ve feṯḥ-i[2] tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve baʿde'l-elif[3] yā-yı ḫuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī ism-i maṣdardur 13 Türkçe ögmek ʿArabīde medḥ dinür *deşt* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı şīn-ı 14 muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür bunda Türkçe ova ki düz yere dirler ʿArabīde 15 daḫı deşt dinür bi-maʿnā ṣaḥrā ke-ẕā fī'l-Ḳāmūs *leken* lām ve kāf-ı ʿArabīniñ 16 fetḥaları ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür [NO151b] Türkçe ṣaġır kāf ile leñen dirler baḳırdan 17 yaparlar el ve çamaşır[4] yumaġa ḳullanır Fārsīde tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı şīn-ı **[NP148a]** 1 muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile teşt dinür *ṭaşt* feṯḥ-i ṭa-yı ḫuṭṭī ve sükūn-ı 2 şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile muʿarreb-i teşt baʿżılar şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 3 ʿArabīde sīn-i mühmele ile tastdur dimişler lākin ṣāḥib-i Aḫterī ikisi de 4 ʿArabī olmasını iḫtiyār itmişdür fi'l-ḥaḳīḳa bu dilde ṭā-yı mühmele oldıġı beyān 5 olunmuşdur merḥūm Riyāżī Efendi Düstūrü'l-ʿAmel nām teʾlīfinde tafṣīlen beyān itmişdür[5] 6 murād idinen aña naẓar itsün pes imdi nāẓım-ı merḥūm lākin bunda Fārsī 7 olduġını işʿār içün ʿArabīsi ile işʿār itmişdür ve illā legen Türkī 8 olup Fārsīsi ṭaşt dinür dimek degildür fefhem *pingān* kesr-i bā-yı 9 ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve kāf-ıʿacemī ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe tā-yı müşennāt-ı 10 fevḳānī ile tas dirler ʿArabīde ṭā-yı ḫuṭṭī ile ṭās ve ʿArab pingānı taʿrīb 11 idüp kesr-i fā ile fincān dirler ḥāliyā Türkīde ḳahve içdikleri ẓarfa dirler 12 ve Ferheng-i Cihāngirīde pingān şol kāsedür ki dibinde bir bir ṭaracıḳ 13 delügi olur ṣunuñ yüzine ḳoduḳlarında ṣu andan neşv idüp [NO152a] 14 ṭolduḳda inüp oturur ve mecāz ṭarīḳıyla her kāseye pingān 15 dinilmek olur zamānımızda ḥażret-i Eyyūb-ı Enṣārī ʿaleyhi'r-raḥmeti'l-Bārī 16 ḳurbında olan bardaḳīlerinden[6] Rūmī Sāz[7] ola ʿAli Ḫᵛāce dimekle 17 meşhūr pīr-i mübārek kimesne var idi ol kāse bu diyārda evvel andan **[NP148b]** 1 ẓuhūr idüp münteşir oldı ve ol ṭıyndan bir kāsedür ki dibinde 2 yuḳaru aġzuna berāber bir meyl vażʿ olunup ṣu borusı[8] gibi 3 bir çatal borı ki bir ucı kāseniñ dibine yapışup altında delük 4 iderler ve ol çatalı ucundan kāse içinde dibine berāber bir delik 5 iderler ve ol meyli setr içün bir ḳafes iderler ki ol meylin ucı 6 ortasında göbek olur ve ol kāseyi

[1] dinilendür NO : dinildi NP
[2] feṯḥ NO : NP -
[3] baʿde'l-elif NP : baʿde elif
[4] çamaşır NP : câme NO
[5] itmişdür NO : olunmuşdur NP
[6] bardaḳīlerinden NP : bardaḳcılardan NO
[7] Sāz NP : Şāẕ NO
[8] ṣu borusı NO : ṣu terāzūsı NP

ṣu ile ṭolu bir büyük legen 7 içine oturdurlar dirler ḥaṭṭā ṣu ol delikden neşf idüp kāseniñ 8 aġızlıġı ṣuyuna teʾsīr itdikce ṣu ol yoldan yuḳaru çıḳup nihāyete 9 vardıḳda öte ṭarafından aşaġa inüp kāseniñ dibinde olan 10 delikden çıḳup kāse ṭolmaġa başlar temām olduḳda ṣudan çıḳarup 11 altundaki deligi bir parmaḳ ile sedd idüp içerler ḳaṭʿā dökülmez 12 ammā bu ḥīleyi bilmeyenler ṣu içen kimesne elin çeküp [NO152b] ol delik 13 açılduḳda ṣu dibinden aḳmaġa başlar şol ḥadde degin ki içinde 14 bir ḳaṭre ṣu ḳalmayup içmek isteyen kimesneniñ üstüne dökilür 15 bunuñ emṣāli Yahūdiler demür ve[1] tenekeden yapdıḳları ābdest emzigidür 16 bir ucun ıbrıḳ içine ḳoyup ṭaşradaki ucundan bir kerre emmek 17 ile ıbrıḳda olan ṣu ḳalmayınca aḳar ancaḳ bunuñ bacaḳları **[NP149a]** 1 ayrıḳdur ol ise birbirine muttaṣıl olur ve's-selām taḳṭīʿü'l-beyt ***encām*** mefʿūlü 2 ***şoñdüşnām*** fāʿilātün şoñdan hā düşnāmdan elif düşerler ***sögmeksi*** 3 mefʿūlü sögmekden vāv gider ***tāyişögmek*** fāʿilātün ögmekden elif 4 ve vāv gidüp żammesi mā-ḳablinde şīna virilür ***deştova*** mefʿūlü ovadan 5 elifler çıḳup żamme mā-ḳablinde tāya virilmişdür ***durlegenṭaşt*** fāʿilātün 6 şīn ile tā żarūrī bir ḥarf ʿadd olunur ***pingāndi*** mefʿūlü pingāndan 7 elif ve diden yā düşerler ***nildiṭasa*** fāʿilātün nildiden daḫı yā sāḳıṭdur 8 beyt **Engür üzüm erikdür ālū murūd emrūd * Sīb elma nār inār vü gülnār di kirāsa** 9 *engür* feṭḥ-i hevvez ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve rā-yı 10 mühmele ile Fārsīdür Türkçe üzüm ki aşmada olur tāzesine ve ḳurısına 11 şāmildür ʿArabīde tāzesine kesr-i ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i nūn ve bā-yı muvaḥḥade ile 12 ʿıneb ve ḳurusuna feṭḥ-i zā-yı muʿceme ve kesr-i bā-yı [NO153a] muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī[2] ile zebīb dirler *ālū* elif-i memdūde ve żamm-ı lām 13 ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür[3] Türkçe erik didikleri yemişdür ʿArabīde 14 kesr-i hemze ve teşdīd-i cīm ile eccāṣ dirler *murūd* mīm ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri 15 ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ile muḫaffef-i emrūddur ki feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı mīm 16 ve żamm-ı rā ile Fārsīdür Türkīde daḫı şāyiʿdür elif ḥaẕf olunduḳda 17 rāya tabʿiyyetle mīme żamme ḥareke virilmişdür pes şöhretine binā'en Türkī menzilesine **[NP149b]** 1 tenzīl olunmuşdur ʿArabīde żamm-ı kāf ve feṭḥ-i mīm-i müşeddede ve sükūn-ı ṣā-yı müṣelleṣe 2 ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve tā ile kümeṣrāt dinür *sīb* kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı 3 yā-yı ḫuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile Fārsīdür bunda Türkçe alma didikleri yemişdür 4 ʿArab daḫı taʿrīb idüp istiʿmāl iderler ve fi'l-Ḳāmus es-sīb 5 bi-kesri'l- fetāḥ Fārsī ve minhü Sībeveyh eyyü

[1] ve NO : NP -
[2] muʿceme ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī NO : NP -
[3] ile Fārsīdür NP : NO -

rāyiḥatü pes aṣl-ı ʿArabīsi żamm-ı tā ve feṭḥ-i 6 fā-yı müşeddede ile tüffāḥ dinür *nār* nūn ve elif ve rā-yı mühmele ile feṭḥ-i hemze ile 7 enārdan muḫaffefdür ki Türkīde daḫı şāyiʿdür ʿArabīde żamm-ı rā-yı mühmele ve mīm-i müşeddede 8 ile rümmān dinür *gülnār* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı lām ve nār lafẓıyla mürekkebdür 9 Türkçe kirās didikleri yemişe ʿalem ḳılınmışdur ʿArab taʿrīb idüp kāf 10 yerine [NO153b] cīm ile cülnār dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***engürü*** mefʿūlü ***zümerikdür*** fāʿilātün 11 üzümden elif ve vāv gidüp żammesi engürüñ rāsına naḳl olundı 12 ***ālūmu*** mefʿūlü ***rūdemrūd*** fāʿilātün murūduñ dāli meksūr ve emrūd 13 vāvsız oḳunur ***sībelma*** mefʿūlü elmadan elifler düşüp feṭḥası sībiñ 14 bāsına naḳl olunur ***nārinārvü*** fāʿilātün inārdan elif düşüp 15 feṭḥası mā-ḳabline virilür ***gülnār*** mefʿūlü ***dikirāsa*** fāʿilātün beyt 16 **Atmaca bāşe āle ṭavşancıl ü ṭoġan bāz * Yūhe delüce ṭoġan hem şebpere yarasa** 17 *bāşe* bā-yı muvaḥḥade ve elif ve şīn-ı muʿceme ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda **[NP150a]** 1 Türkçe atmaca ʿArabīde taʿrīb olunup hā yerine ḳāf ile bāşaḳ dirler baʿżılar 2 pā-yı ʿacemī ve āḫırında elif ile yazup atmaca vezīr maʿnāsına yazmışlardur 3 *āle* elif-i memdūde ve feṭḥ-i lām daḫı luġatdür ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe 4 ṭavşancıl didikleri ḳuş ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve ḳāf-ı müşeddede ve baʿde'l-elif 5 bā-yı muvaḥḥade ile ʿuḳāb dinür vāv farıḳī *bāz* bā-yı ʿarabī ve elif ve zā-yı 6 ʿarabīyle Fārsīdür bunda [NO154a] Türkçe ṭoġan didikleri yırtıcı ḳuş ʿArabīde taʿrīb 7 olunup bāz ve bāzī dirler *yūhe* żamm-ı yā-yı ḫuṭṭī ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i hā-yı hevvez 8 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe atmaca ʿArabīde taʿrīb olunup 9 hā yerine[1] delüce ṭoġan didikleri ḳuşdur boymul ve ḳara göz de dirler ʿArabīde 10 yüʾyüʾ dirler yāʾeyniñ żammeleri ve vāveynde hemzeler ile *şebpere* 11 vaṣf-ı terkībīdür ki aṣlı perende-i şebdür *perende* bunda feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele 12 ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı ʿalāmet-i fāʿil ile pered mużāriʿinden 13 müştaḳḳ ism-i fāʿildür Türkçe uçucı ʿArabca ṭāʾir dinür *şeb* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme 14 ve bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür Türkçe gice ʿArabca leyl vaṣfiyyetden ismiyyete naḳl ile nūn 15 ve dāl ve hā[2] düşüp şebpere olmuşdur ki Türkçe gice uçucı dimek olur 16 yarasa idikleri ḥayvān ki gice uçar oldığıçün aña maḥṣūṣ aʿlem ḳılınup 17 āḫırına hāyı taḥṣīṣ getürdiler ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve fā-yı saʿfaṣ-ı müşeddede ve baʿde'l-elif **[NP150b]** 1 şīn-ı muʿceme ile ḫaffaş dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***atmaca*** mefʿūlü ***bāşeala*** fāʿilātün 2 bāşedan hā gidüp alanıñ meddi elif oḳunur ***ṭavşancı*** mefʿūlü 3 ***lüṭoġanbāz*** fāʿilātün ṭoġandan ve bāzdan elifler sāḳıṭlardur ***yūhede*** 4 mefʿūlü ***lüceṭoġan***

[1] ʿArabīde taʿrīb olunup hā yerine NP : NO -
[2] ve hā NO : NP -

fāʿilātün ceden hā düşer[1] ***hemşebpe*** mefʿūlü ***reyarasa*** 5 fāʿilātün beyt **İvmek sevinmek ile oldı baṭar velīkin *** 6 **Hem ḫārḫār dirler olsa gönlünde tasa** *baṭar* bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve ṭā-yı 7 ḥuṭṭīniñ fetḥaları ve rā-yı mühmele ile ġarāyib-i [NO154b] Meşnevīdendür Müşkilāt-ı Meşnevīde 8 "şūh ve bī-pāk şöden ez ġāye ferruḫ"[*] dinilmişdür yaʿnī pek sevincden 9 ḳayurmayup sözünde ve işinde ivmek ve tez tez itmek ekşer-i ḥāl 10 nās böyledür zīyāde mesrūr olduġı ḥālde yorulmaġı unudup sevincinden sāʾir 11 vaḳtde ḳādir olmadıġı nesneleri fī'l-ḥāl ḥuṣūle getürür ʿArabī[2] luġatlerde[3] *baṭar* fetḥateyn ile neşāṭ 2 bi-maʿnā feraḥ yaʿnī şiddeti feraḥ maʿnāsınadur nāẓım-ı merḥūm bunda ivmek ḳaydıyla taḳyīd[4] eyledigi 13 Meşnevī-yi Şerīfde vāḳıʿ olan istiʿmāle ile[5] bināʾendür *ḫār ḫār* ḫāʾeyn-i muʿcemeteyn ve her birinden şoñra elif 14 ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür ki[6] bunda Türkçe tasa didikleri ʿiyāẕen billāhi Teʿālā bir elem ve keder görmekden 15 ḥāṣıl olur derūnda bir ḥāletdür ʿArabīde feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve mīm-i müşeddede ile ġamm ve ġayrına 16 hā-yı hevvez ile hem dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ivmekse*** mefʿūlü ivmekden yā gider[7] ***vinmekile*** fāʿilātü ***oldıba*** mefʿūlü oldıdan 17 vāv ve[8] yā gider ***ṭarvelīkin*** fāʿilātü ***hemḫār*** mefʿūlü ***ḫārdirler*** fāʿilātü dirden yā düşer[9] ***olsagö*** mefʿūlü olsadan ve göñülden vāvlar giderler **[NP151a]** 1 ***ñlündetasa*** fāʿilātü deden hā sāḳıṭ beyt **Şādī mekün tu bāsūr** 2 **enduh meyār bāsūk * Sevinme sen dügüne** [NO155a] **ġuṣṣa getürme yasa** *şādī* 3 şīn-ı muʿceme ve elif ve[10] fī'l-aṣl ẕāl-i muʿceme ve fī'l-istiʿmāl dāl-i mühmele 4 ile Fārsīdür Türkçe sevinc yā-yı maṣdarī ile sevinclik dimek olur 5 ʿArabīde mīm ve sīn ve rā-yı mühmeleniñ feteḥātıyla ve tā-yı maṣdarī ile meserret 6 dinür *mekün* mīm-i meftūḥa ḥarf-i nehy ve[11] ʿArabīde lā gibi *kün*[12] żamm-ı kāf[13] ve sükūn-ı 7 nūn[14] ile fiʿl-i emr mīm-i nāhiye duḫūlile Türkçe olma dimekdür ʿArabīde lātekün 8 dinür *tū* żamm-ı tā[15] ile żamīr-i ḫiṭāb *bā* ḥarf-i ṣıla elif edāt-ı taḥsīn-i lafẓ 9 *sūr* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı

---

[1] düşer NP : gider NP

[*] Hedefin ortaya koyduğu şeyden uzak gayeden pak, arı ve diri olmayan.

[2] ʿArabī NP : ʿArabīde NO

[3] luġatlerde NO : NP -

[4] taḳyīd NP : taḳayyüd NO

[5] ile NO : NP -

[6] ki NP : NO -

[7] ivmekden yā gider NP : NO -

[8] vāv ve NP : NO -

[9] dirden yā düşer NP : NO -

[10] ve NO : NP -

[11] ve NO : NP -

[12] kün NO : NP -

[13] żamm-ı kāf NP : bi żammi'l kāf NP

[14] sükūn-ı nūn NP : NP -

[15] tā NP : NO -

vāv ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda 10 Türkçe dügün dinilen cemʿiyyet ki eyyām-ı mesrūr[1] sürūrdur ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele 11 ve sükūn-ı rā ve sīn-i mühmele ile ʿurs dinür *enduh* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı 12 nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve hā-yı aṣilyye ile muraḥḥam-ı endūḥdur ki Fārsīdür Türkçe 13 ḳaygu dirler *ġuṣṣa* żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i ṣād-ı mühmele-yi müşeddede ile ʿArabīdür Türkīsi 14 ile beyān olunsa daḫı vezin yerinde idi ġālibā Menteşe ve ḥavālīsinde 15 ḳaygu taʿbīr olmayup ġuṣṣa meşhūr olmaġıla getürilmişdür *meyār* mīm-i nāhiye 16 yā-yı ḥuṭṭī hemzeden bedel *ār* fiʿl-i emr mīm duḫūlile fiʿl-i nehy olur Türkçe getürme 17 ʿArabīde lāteʾtī dinür *bā* kemā fiʾl[2]-evvel *sūg* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv **[NP151b]** 1 ve kāf-ı ʿacemīyle [NO155b] Fārsīdür Türkçe yas ʿArabīde[3] mātem ve ġamm[4] dinür taḳṭīʿü'l-beyt 2 ***şādīme*** mefʿūlü ***küntubāsūr*** fāʿilātün tüden ve sūrdan vāvlar giderler ***enduhme*** 3 mefʿūlü ***yārbāsūk*** fāʿilātün sūgdan[5] vāv düşer ***sevinme*** mefʿūlü 4 żamīr sāḳıṭdur ***sendügüne*** fāʿilātün ***ġuṣṣage*** mefʿūlü ṣād şedde 5 sebebiyle mükerredür **türmeyasa** fāʿilātün getürmeden vāv ve hā düşerler 6 beyt **Mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün * Sulṭān-ı ʿālem oldı** 7 **ḳānīʿ olan pelāsa** *sulṭān* kemā merre *ʿālem* ke-ẕālik ḳānīʿ ʿArabīdür ki 8 rāżı maʿnāsına bāb-ı evvelden ism-i fāʿildür Türkçe begenici ve ḳāʾil Fārsīde 9 ḫoşnūd dinür *palās* bā-yı ʿacemī ve lām ve elif ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür 10 Türkīde daḫı şāyiʿdür ʿArabīde ʿabā dinür taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***sulṭān*** 11 mefʿūlü ***ʿālemoldı*** fāʿilātün oldıdan elif ve vāv gider żamme mīme virilür 12 ***ḳānīʿo*** mefʿūlü odan vāv gider ***lanpelāsa*** fāʿilātün lāndan daḫı[6] 13 elif sāḳıṭdur **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Ḥafīfi'l-Müseddesi'l-Maḫbūni'l-Maḳṣūr** 14 *ḫafīf* feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ[7] ve sükūn[8] yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı fā-yı ṣānī ile 15 ʿArabīdür Türkçe yeyni dimekdür ki żıddı ağırdur ʿArabīde ṣaḳīl dinür bu baḥr telaffuẓda 16 ḫıffet üzre olduġıçün ḫafīf ışṭılāḥ oldı [NO156a] ve[9] müseddes olduġı[10] istiʿmāl-i 17 ʿArab üzre āḫırlarda olan müstefʿilün terk **[NP152a]** 1 olunmuşdur ʿAcem müṣemmen istiʿmāl ider *cüzʾ* feṭḥ-i cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı 2 muʿceme ve hemze ile ʿArabīdür luġatde kesmege dirler ḳaṭʿ gibi ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde 3 her mışrāʿın

[1] mesrūr NO : NP -
[2] fiʾl NP : NO -
[3] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[4] ve ġamm NO : NP -
[5] sūgdan NP : sūguñ NO
[6] daḫı NO : NP -
[7] saʿfaṣ NP : NO -
[8] sükūn NO : NP -
[9] ve NO : NP -
[10] olduġı NO : NP -

āḫırından birer cüzʾi[1] ki ḳaldurmaġa dirler ki müşemmen-i müseddes 4 murabbāʿ olur pes imdi baḥr-ı ḫafīf fi'l-aṣl fāʿilātün müstefʿilün 5 fāʿilātün müstefʿilün olup[2] evvelki müstefʿilün ḫabn duḫūliyle 6 mefāʿilün ve ikinci fāʿilātün ḫabn ve ḳaṣr duḫūlile feʿilāt olup 7 ikinci müstefʿilün ḫāric ḳalmışdur yaʿnī her mışrāʿıñ rükn-i āḫırı 8 olan müstefʿilün terk olunup fāʿilātün mefāʿilün feʿilāt 9 ḳalmaġın iki mışrāʿı iʿtibārı müseddes dinilmişdür[3] beyt 10 **Ayu ḫırs ṭoñuz ne ḫūk ü gürāz * Seg meges it siñek di** 11 **ḫergez üyez** *ḫırs* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele[4] ve sīn-i mühmele[5] ile 12 Fārsīdür bunda Türkçe ayu didikleri cānver ki Cingāneler oynadurlar 13 ʿArabīde żamm-ı dāl-i mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-i müşeddede ile dübb dinür *ḫūk* 14 żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṭoñuz 15 didikleri murdar cān-ver[6] ʿArabīde kesr-i ḫā-yı muʿceme ile ḫınzīr dinür *vāv* ḥarf-i aṭf[7] 16 *gürāz* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür 17 bunda murādif-i ḫūkdur yaʿnī ḫınzīr ṣāḥib-i Ferheng gürāz ḫūk **[NP152b]** 1 nez dimiş yaʿnī erkek ṭoñuz *seg* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı kāf-ı 2 ʿacemī ile Fārsīdür bunda Türkçe it ve köpek [NO156b] ʿArabīde feṯḥ-i kāf ve sükūn-ı 3 lām ve bā ile kelb dinür vāv-ı fārıḳī muḳadderdür[8] meges *mīm* ve kāf-ı ʿacemīniñ 4 feṯḥaları ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür Türke siñek didikleri ḳanatlı ḥayvāndur ki 5 yaz günlerinde çoḳ olur ʿArabīde żamm-ı zā-yı muʿceme ve bāʾeyn-i muvaḥḥadeyn ve beyninde 6 elif ile ẕübāb dinür *ḫer-gez* vaṣf-ı terkībīdür ki aṣlı[9] gezende-i 7 ḫerdür *gezende* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı dāl ve ḥā ile gezed mużāriʿinden 8 müştaḳ Fārsī ism-i fāʿildür bunda Türkçe ışırıcı yaʿnī diş ile ışırıcı 9 ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve elif ve żād-ı muʿceme-yi müşeddede ile ʿāżż dinür *ḫar* 10 feṯḥ-i[10] ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe eşek lākin bu maḳāmda 11 ve bunuñ gibi yerlerde çār-pāyānıñ cümlesine şāmildür pes vaṣfiyyetden 12 ismiyyete[11] taḳdīm ve teʾḫīr ile ḫargez olup Türkçe üyez didikleri ḳaraca 13 siñek ki mezbūr ḥayvānları ışırdıḳda ḳan çıḳarır

[1] cüzʾi NO : NP -
[2] imdi baḥr-ı ḫafīf fi'l-aṣl fāʿilātün müstefʿilün fāʿilātün müstefʿilün olup NP : NO -
[3] yaʿnī her mışrāʿıñ rükn-i āḫırı olan müstefʿilün terk olunup fāʿilātün mefāʿilün feʿilāt ḳalmaġın iki mışrāʿı iʿtibārı müseddes dinilmişdür NP : NO -
[4] mühmele NP : NO -
[5] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[6] cānver NO : NP -
[7] aṭf NO : NP -
[8] muḳadderdür NP : maṣdardur NO
[9] aṣlı NP : aṣlında NO
[10] feṯḥ-i NP : NO -
[11] çār-pāyānıñ cümlesine şāmildür pes vaṣfiyyetden ismiyyete NP : NO -

buña[1] ʿalem ḳılınmışdur ʿArabca 14 żamm-ı nūn[2] ve feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve teşdīd-i rā-yı mühmele ve tā-yı vaḥdet ile nuʿarre dinür 15 taḳṭīʿü'l-beyt ***ayuḫırs*** fāʿilātün ayuda medd-i elif olup vāv gider 16 ***ṭoñuzneḫū*** mefāʿilün ṭoñuzdan vāv neden hā düşer ***kügürāz*** fāʿilāt 17 ***segmegesit*** fāʿilātün itden yā düşer ***siñekdiḫer*** mefāʿilün diden yā [NP153a] gider 1 ***gezüyez*** fāʿilāt üyezden elif ve vāv gidüp żammesi mā-ḳablinde ḫergeziñ 2 zāsına naḳl olunur [NO157a] beyt **Dirsege vārin ü bidest ḳarış *** 3 **Ḳola bāzū hem ḳulaca di bāz** *vārin* vāv ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele sükūn-ı nūn[3] ile Fārsīdür 4 rādan ṣoñra yā-yı ḥuṭṭī ile vārīn daḫı luġatdür Türkçe dirsek dinilen ʿużv ki 5 ḳolıñ oynaduġı maḥaldür ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i fā-yı 6 saʿfaṣ ve ḳāf ile mirfaḳ dinür *vāv* farḳī *bidest* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥṭānī[4] 7 ve dāl-i mühmele ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe ḳarış ki 8 parmaḳları açdıḳda baş parmaġıñ ucından ṣerçe parmaḳ nihāyetine 9 varınca bi-maʿnā vīze nitekim gelür ʿArabīde kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade 10 ve rā-yı mühmele ile şiber dinür *bāzū* bā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif żamm-ı zā-yı ʿarabī ve vāv 11 ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳol ki omuz başından dirsege varıncaya digin[5] olur maḥaldür 12 ʿArabīde feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn[6] żād-ı muʿceme ve dāl-i mühmele ile ʿażv dinür 13 *bāz* bā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif zā-yı ʿarabī ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳulaç ki iki 14 ḳolu iki[7] ṭarafa[8] açdıḳda bir el ucundan öbür el ucuna varınca olan maḥaldür ʿArabīde bā-yı 15 muvaḥḥade ve baʿde'l-elif ʿayn-ı mühmele ile dinür baʿ dinür taḳṭīʿü'l-beyt 16 ***dirsegevā*** fāʿilātün ***rinübides*** mefāʿīlün ***ṭḳarış*** feʿilāt rānıñ 17 kesresi işbāʿıla [NO157b] yā ḥāṣıl olur ***ḳolapāzū*** fāʿilātün leden hā gider[9] ḳoladan vāv gider[10] [NP153b] 1 ***hemḳula*** mefāʿilün ***cadibāz*** feʿilāt cadan hā diden yā giderler beyt 2 **Sūzen igne gez arşun u sūfār * Oḳ gözidür daḫı di şınduya gāz** 3 *sūzen* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn ile 4 Fārsīdür Türkçe igne ki anıñla dikiş dikerler ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade 5 ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve tā ile ibret dinür *gez* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı zā-yı

[1] buña NP : bu NO
[2] nūn NP : NO -
[3] sükūn-ı nūn NP : NO -
[4] taḥṭānī NO : NP -
[5] varıncaya digin NP : varıncaya NO
[6] sükūn NO : NP -
[7] ḳolu iki NO : NP -
[8] ṭarafa NP : tarafına NO
[9] leden hā gider NP : NO -
[10] ḳoladan vāv gider NO : NP -

ʿarabīyle 6 Fārsīdür bunda Türkçe[1] arşun didikleri nesne ki anıñla şey ölçerler ʿArabīde 7 kesr-i ẕāl-i muʿceme ve rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif[2] ʿayn ile ẓirāʿ dinür vāv farıḳī 8 *sūfār* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve baʿde'l-elif[3] 9 rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda oḳ gözi ki başında olan çatalca 10 yerdür ʿArabīde żamm-ı fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı vāv ve ḳāf ile fūḳ dinür 11 *gāz* kāf-ı ʿacemī ve elif ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bunda[4] Türkçe şındu ki 12 maḳaṣ daḫı dirler ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı ḳāf ile mıḳraṣ dinür 13 taḳṭīʿü'l-beyt ***sūzenigne*** fāʿilātün igneden elif gidüp kesresi 14 mā-ḳablinde nūna virilür ***gezarşunu*** mefāʿilün şundan elif gidüp 15 fetḥa zāya naḳl olunur ***sūfār*** fāʿilāt [NO158a] vāv meksūr oḳunur **oḳgözidür** 16 fāʿilātün oḳdan vāv gider[5] ***daḫıdışın*** mefāʿilün diden yā düşer 17 ***duyakāz*** feʿilāt yadan hā sāḳıṭdur beyt **Pehen yaşşı yoġun sitebr [NP154a] 1 ü ḳışşa * Kūte kird degirmi uzun ne dirāz** *pehen* fetḥ-i pā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 2 hā-yı hevvez ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe yaşşı yaʿnī enlü ʿArabīde 3 fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żād-ı muʿceme ile ʿarīż dinür *sitebr* kesr-i sīn-i mühmele ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī 5 ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn ile istebrden muḫaffefdür 6 hemze terḫīm olunup sīne kesre ḥareke virilmişdür bunda Türkçe yoġun ki[6] 7 yaʿnī kübed ʿArabca fetḥ-i ġayn-ı muʿceme ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ẓā-yı muʿceme ile ġalīẓ 8 dinür *kūte* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı 9 aṣliyye ile kūtāhden muraḥḥamdur ki Fārsīdür[7] Türkçe ḳışa żıddı uzundur ʿArabīde fetḥ-i ḳāf 10 ile ḳaṣīr dinür *kird* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür 11 bunda Türkçe degirmi yaʿnī yuvarlaḳ nesne ʿArabīde żamm-ı mīm ile müdevver dinür 12 *dirāz* kesr-i dāl-i mühmele ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif[8] zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür 13 Türkçe uzun ki żıddı ḳışadur ʿArabīde ṭavīl [NO158b] dinür taḳṭīʿü'l-beyt 14 ***pehenyaşşı*** fāʿilātün nūn meksūr ve żād mükerrer olur ***yoġunsiteb*** 15 mefāʿilün yoġundan vāvlar düşerler ***rükışşa*** feʿilātü ṣādıñ fetḥasıñ 16 işbāʿıla gūyā hemze ḥāṣıl olur ***kūteukird***

[1] Türkçe NO : NP -
[2] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[3] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[4] bunda NO : NP -
[5] gider NP : düşer NO
[6] ki NP : NO -
[7] Fārsīdür NP : NO -
[8] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO

fāʿilātün kirde rā 17 ve dāl bir[1] ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***degirmiuzun*** mefāʿilün degirmiden yā **[NP154b]** 1 ve uzundan elif vāvlar gidüp żamm-ı hemze mīme virilür ***nedirāz*** 2 fāʿilātün neden hā gider beyt **Dīde göz gör bebīn ü baḳ biniger *** 3 **Yaḳ bisūz ez bisāy ü eyle bisāz** *dīde* dīd[2] kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 4 yā-yı ḥuṭṭī ve yine dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe görmek[3] ismidür bunda 5 āḫırına hā-yı taḫṣīṣ getürüp göze ism-i ʿalem ḳıldılar ʿArabīde 6 ʿayn dinür *bebīn* bā ḥarf-i teʾkīd egerçi bunda bu bā meksūr oḳunmaḳ 7 muḫtār-ı ẓurafādur lākin bunda mā-baʿdı daḫı bā ve meksūr olmaġıla bāʾeyn-i 8 kesreteyn ile oḳumaḳ[4] telaffuẓda ṣıḳlet īrāṣ eyledügiçün mażmūm oḳunmaḳ 9 evlādur *bīn* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve yine bā ve[5] sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 10 ve nūn ile Fārsīdür fiʿl-i emrdür[6] Türkçe görmek[7] ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı 11 bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[8] ve żamm-ı ṣād-ı mühmele ve rā-yı mühmele ile ubṣur dinür *biniger* bā ḥarf-i 12 teʾkīd meksūr oḳunur *niger* kesr-i nūn ve feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı[9] rā-yı mühmele 13 ile Fārsīdür Türkçe baḳ dimek ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükʿūn-ı nūn 14 ve żamm-ı ẓā-yı [NO159a] muʿceme ve rā-yı mühmele ile unẓur dinür *bisūz* bā-yı meksūre ḥarf-i teʾkīd 15 *sūz* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿArabī[10] ile Fārsī fiʿl-i emrdür 16 Türkçe yaḳ dimek[11] ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i rā-yı mühmele ve ḳāf 17 ile ıḥrıḳ dinür *bisāy* bā yine ḥarf-i teʾkīd *sāy* sīn-i mühmele ve elif **[NP155a]** 1 ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsī fiʿl-i emrdür[12] bunda Türkçe[13] ez dimek ʿArabīde 2 feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve kesr-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve ḳāf ile esḥıḳ min 3 bābı ḳatʿ *bisāz* bā yine ḥarf-i teʾkīd *sāz* sīn-i mühmele ve elif ve zā-yı ʿarabī 4 ile Fārsī fiʿl-i emrdür bunda Türkçe eyle dimek ʿArabīde kesr-i hemze ile icʿal 5 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***dīdegözgör*** fāʿilātün dīdeden hā ve gözden ve görden 6 vāvlar düşerler ***bibīnübaḳ*** mefāʿilün vāv farıkī ve (ḳāfıñ) [baḳıñ] elifi düşer 7 ***biniger*** feʿilāt nūn müteḥarrik ve kāfıñ feṯḥasıñ işbāʿ ile oḳunmaḳ 8 gerekdür ***yaḳbisūzez*** fāʿilātün yaḳdan

[1] bir NP : NO -
[2] dīd NP : NO -
[3] görmek NP : görmegiñ NO
[4] oḳumaḳ NO : NP -
[5] ve yine bā ve NP : NO -
[6] fiʿl-i emrdür NO : NP -
[7] görmek NP : gör NO
[8] taḥtānī NO : NP -
[9] sükūn NP : NO -
[10] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[11] dimek NO : NP -
[12] emrdür NP : emr NO
[13] Türkçe NO : NP -

elif gider [1] ve ezden daḫı[2] elif[3] düşüp fetḥası 9 mā-ḳablinde zāya virilür ***bisāyüey*** mefāʿilün ***lebisāz*** feʿilāt leden 10 hā düşer beyt **Ḳamçıdur tāziyāne yurt itmek * Türkitāz oldı hem segirt bitāz** 11 *tāziyāne* tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve elif ve zā-yı hevvez[4] ve fetḥ-i yā-yı ḫuṭṭī ve yine[5] elif 12 ve fetḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle [NO159b] ki ism-i mürekkebdür *tāzī* bi-maʿnā esb elif 13 ve nūn edāt-ı cemʿ ve ḥā-yı resmī edāt-ı taḥṣīṣ Türkçe ḳamçı ki ālet-i ḍarbdur ʿArabīde 14 fetḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve ṭā-yı ḫuṭṭī ile sevṭ *türkitāz* żamm-ı tā-yı ḳaraşet 15 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿarabī ve yine tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve elif ve zā-yı 16 ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe yurt itmek yaʿnī çapmaḳ Tatar lisānında 17 aña aḳın ve çapul dirler yaġma ve ġāret içün segirdim ṣalmaḳ ʿArabīde **[NP155b]** 1 żamm-ı hā-yı hevvez ve cīm ve sükūn-ı[6] vāv ve mīm ile hücūm dirler[7] ve çābük[8] kimesneye daḫı dirler 2 bu maʿnāya olıcaḳ türk ile tāzdan mürekkeb olmuş olur *türk* żamm-ı tā 3 ile maʿrūf *tāz* tāzed mużāriʿinden vaṣf-ı terkībīdür Türkçe segirdici 4 pes türktāz segirdici Türk[9] dimek olur ʿArabca erākiż dinür *bitāz* bā ḥarf-ḥarf-i[10] teʾkīdī[11] 5 *tāz* kemā büyyine bunda fiʿl-i emrdür[12] Türkçe segird ʿArabca żamm-ı hemze sükūn-ı rā-yı mühmele 6 ve żamm-ı kāf ve sükūn-ı żād-ı muʿceme ile ürküż dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳamçıdurtā*** 7 fāʿilātün ḳamçıdan yā düşer[13] ***ziyāneyur*** mefāʿilün neden hā ve yurtdan vāv sāḳıṭdur[14] 8 ***titmek*** feʿilāt itmekden elif gidüp yurtuñ ve itmegiñ tāları 9 meksūr oḳunurlar ve mīmiñ fetḥası işbāʿıla oḳunur ***türktāzol*** [NO160a] fāʿilātün 10 oldıdan elif ve vāv gidüp żammesi zāya virilür ***dıhemsegir*** mefāʿilün 11 diden yā gider ***tbitāz*** feʿilāt segirt tāsı müteḥarrik oḳunur 12 beyt **Ḳalḳmaḳdur çehīden ü bāzī * Oyun u ḳalġı berçe oyna bibāz** *çehīden* 13 fetḥ-i cīm-i ʿarabī ve kesrile daḫı luġatdür faṣīḥ-i ʿacemī ile ġalaṭ-ı meşhūru kesr-i hā-yı hevvez 14 ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn ile Fārsī maṣdardur bunda Türkçe 15 ḳalḳmaḳ ʿArabīde fetḥ-i vāv ve sükūn-ı şā-yı müselleşe ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile veşb 16 dinür *vāv* ibtidāʾiyye

---

[1] elif gider NO : NP -
[2] daḫı NO : NP -
[3] elif NO : elifler NP
[4] zā-yı hevvez NO : zā-yı ʿArabī NP
[5] yine NP : NO -
[6] sükūn NO : NP -
[7] dirler NP : dinür NO
[8] çābük NP : çabun NO
[9] Türk NO : NP -
[10] ḥarf NP : NO -
[11] teʾkīd NP : teʾkīdī NO
[12] emrdür NO : NP -
[13] düşer NP : gider NO
[14] sāḳıṭdur NP : ṣāḳıṭ NO

bāzī bā-yı muvaḥḥade ve elif ve kesr-i[1] zā-yı hevvez[2] ve yā-yı ḥuṭṭī-yi aṣliyye 17 ile Fārsīdür Türkçe oyun ʿArabīde żamm-ı lām ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile **[NP156a]** 1 luʿb dinür maʿnāda mışrāʿ-ı ṣānī mışrāʿ-ı evvele 3 merhūndur *berçe* ber[4] feṭḥ-i muvaḥḥade-yi 2 taḥtānī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda ḥarf-i teʾkīd bā gibi 3 *çe* cīm-i ʿarabī ve yā-yı ʿacemīniñ feṭḥi[5] ve kesriyle daḫı luġatdür ve ḥā-yı aṣliyye ile[6] cehd mużāriʿinden 4 müştaḳdur bunda Türkçe ḳalḳı ʿArabīde kesr-i ṣā-yı müṣelleṣe ve bā-yı muvaḥḥade ile ṣib 5 gelür *bibāz* bā ḥarf-i teʾkīd *bāz* bā-yı muvaḥḥade ve elif ve zā-yı ʿarabī ile bunda 6 bāzed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür maṣdarı bāzīdendür Türkçe oyna dimekdür 7 ʿArabīde kesr-i hemze ile ilʿib dinür [NO160b] taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳalḳımaḳdur*** fāʿilātün ***çehīdenü*** 8 mefāʿilün ***bāzī*** feʿilāt bāzīde elifi müteḥarrik gibi oḳunmaḳ gerekdür 9 ***oyunuḳal*** fāʿilātün oynadan vāv ve elif[7] gidüp vāv-ı ibtidāʾnuñ 10 żammesi bir vāv daḫı tevellüd idecek ḳadar işbāʿ olunmaḳ gerekdür ***ġıberçeoy*** 11 mefāʿilün ḳalḳıdan yā ve oynadan vāv düşerler ***nabibāz*** feʿilāt neden 12 daḫı[8] hā gider beyt **Merdümek māş mercimek mencū * Hem ḳıçī serimdür soġan ḫūbyāz** 13 *māş* mīm ve elif ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda ḥubūbātdandur[9] Türkçe 14 merdimek didikleri nesne ki mercimekden irice olur ve ṭaʿamı daḫı[10] mercimege müşābihdür 15 ʿArab taʿrīb idüp żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn ve cīm ile munc ve feṭḥ-i mīm ile daḫı 16 istiʿmāl iderler *mencū* feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı cīm-i ʿarabī[11] ve sükūn-ı vāv ile 17 Fārsīdür bu daḫı ḥubūbātdandur[12] Türkçe mercümek ki lezīz çorbası olur ʿArabīde **[NP156b]** 1 ʿayn ve dāl-i mühmeleteyn feṭḥaları ve sīn-i mühmele ile ʿadese dinür *serim* feṭḥ-i 2 sīn ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ḳıçı didikleri acıca otdur ki 3 tere gibi yinür ʿArabīde żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve lām ile ruġl dinür 4 ʿinde'l-baʿż ruġl pancara dirler *piyāz* kesr-i bā-yı ʿacemī ve feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif[13] zā-yı 5 ʿarabīyle

---

[1] kesr NO : NP -
[2] zā-yı hevvez NO : zā-yı ʿArabī NP
[3] mışrāʿ-ı evvele NO : evveline NP
[4] ber NP : NO -
[5] feṭḥi NO : NP -
[6] ve ḥā-yı aṣliyye ile NP : NO -
[7] ve elif NO : NP -
[8] daḫı NP : NO -
[9] ḥubūbātdandur NP : ḥubūbātdan NO
[10] daḫı NO : NP -
[11] ʿArabī NP : NO -
[12] ḥubūbātdandur NP : ḥubūbātdan NO
[13] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO

[NO161a] Fārsīdür Türkçe ṣoġan ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade ve ṣādıñ-ı mühmeleniñ[1] fetḥaları ile 6 başal dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***merdümekmā*** fāʿilātün ***şmercimek*** mefāʿilün ***mencū*** feʿilāt 7 nūn müteḥarrik gibi[2] oḳunur ***hemḳıçīseri*** fāʿilātün ***mdürsoġan*** mefāʿilün ṣoġandan 8 vāv düşer ***ḫūbyāz*** feʿilāt ḫūbdan vāv düşer beyt **Bīmdür ḳorḫu** 9 **ṣayrudur bīmār * Daḫı bisyār çoḳdur endek az** *bīm* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i 10 taḥtānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ḳorḫu ʿArabīde fetḥ-i 11 ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 1 vāv ve fā-yı saʿfaṣ ile ḫavf dinür *bīmār* bī ile 12 mārdan[3] mürekkebdür *bī* edāt-ı selb mār bi-maʿnā ṣıḥḥat kemā merre pes bī-mār bi-maʿnā 13 ḫaste Fārsīdür Türkçe ṣayru ʿArabīde fetḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i ḳāf ile saḳīm 14 dinür *bisyār* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve fetḥ-i[4] yā-yı 15 ḥuṭṭī ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür pes besī bisā daḫı dirler kemā merre Türkçe 16 çoḳ ki żıddı azdur ʿArabīde keşīr dinür *endek* fetḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn 17 ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve kāf[5] ile Fārsīdür Türkçe az ki żıddı çoḳdur ʿArabīde **[NP157a]** 1 fetḥ-i ḳāf ile[6] ḳalīl dinür[7] taḳṭīʿü'l-beyt ***bīmdürḳor*** fāʿilātün mīm meksūr gibi[8] 2 oḳunur ***ḫuşayrudur*** mefāʿilün ḳorḫudan ve ṣayrudan vāvlar düşerler ***bīmār*** 3 feʿilāt yā daḫı[9] yāḫud[10] meksūr gibi oḳunur ***daḫıbisyā*** [NO161b] fāʿilātün daḫıdan 4 yā gider ***rçoḳduren*** mefāʿilün çoḳdan vāv düşer ***dekaz*** feʿilāt 5 kāf meksūr oḳunmaḳ gerek beyt **Hem kem eksikdürür firāvān bol *** 6 **Oldı ḫorsend ḳānīʿ ü ḥırş āz** *kem* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı 7 mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe eksik ki muḳābili artuḳdur ʿArabīde 8 nāḳış dinür *firāvān* kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve beyne'l-elifeyn 9 vāv ve āḫırında nūn ile Fārsīdür Türkçe bol ki muḳābili kesr-i ḳāf ile 10 ḳıt dinür ʿArabīde nūn ve elif ve kesr-i dāl ve rā-yı mühmeleteyn[11] ile nādir 11 dinür *ḫorsend* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı 12 nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe ṭoyıcı[12] dimekdür ʿArabīde ḳānīʿ ve rāżı 13 dinür *āz* elif-i memdūde ve sükūn-ı[13]

---

[1] mühmeleniñ NO : NP -
[2] gibi NO : NP -
[3] bī ile mārdan NP : NO -
[4] fetḥ NO : NP -
[5] ve kāf NP : NO -
[6] fetḥ-i ḳāf ile NP : NO -
[7] dinür NP : NO -
[8] gibi NO : NP -
[9] daḫı NO : NP -
[10] yāḫud NP : NO -
[11] mühmeleteyn NP : mühmele NO
[12] ṭoyıcı NP : yeter NO
[13] sükūn NP : NO -

zā-yı ʿarabī ile Fārsīdür Türkçe umu 14 ʿArabīde kesr-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı rā ve ṣād-ı mühmele ile ḥırṣ dinür nāẓım-ı 15 merḥūm ʿaleyhi'r-raḥme[1] şöhretine binā'en Türkī maḳāmında getürmişdür ṭamaʿ daḫı dinür taḳṭīʿü'l-beyt 16 ***hemkemeksik*** fāʿilātün eksikden elif düşüp fetḥası mā-ḳablinde 17 mīme virilmişdür ***dürürfirā*** mefāʿilün[2] ***vānbol*** feʿilāt vāndan elif gidüp [NP157b] 1 nūn müteḥarrik gibi oḳunur ***oldıḫorsen*** fāʿilātün oldıdan vāv 2 ve yā düşerler ***dḳāniʿü*** mefāʿilün ***ḫırṣāz*** feʿilāt rā yine müteḥarrik gibi 3 oḳunur beyt [NO162a] **Pīş-ḫured ötme ḳaşıla di ḫᵛīd * Kefe kesmek di** 4 **ortaġa enbāz** *pīş-ḫured* pīş ile ḫuredden mürekkebdür dālsiz pīş-ḫur 5 daḫı[3] luġatdür pīş öñ ʿArabīde evvel ki Türkīde daḫı şāyiʿdür 6 ḫored ve ḫod mecāzen ṭaʿām maʿnāsınadur pes bunda Türkçe ütme didikleri 7 nesne ki buġday başaġını[4] tāze iken bir mikdār ateşde ḳavurup 8 ḳılçıḳları yandıḳda ovalayup bir mā-ḥazar ṭaʿām olur Etrāk māl-i 9 ḥażarī dirler Tatar gadġāze dirler ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve cīm ve elif 10 ve fetḥ-i lām ve tā ile ʿucālet dinür ʿinde'l-baʿż tīz berd yimek[5] içün tedārik 11 olunan şeydür ki bu diyār ıṣṭılāḥında aña ḳahve altı dirler[6] her neden 12 olursa olsun ekşeriyya müsāfirīn içün tedārik[7] iderler 13 ve yola götürürler aṣl daḫı budur ṣoñra mücāverīn de istiʿmāl eylediler 14 ʿArabistānda fellāḥī buġday ve arpayı ḳarışıḳ dögüp çantalarına 15 ḳoyup yanlarında[8] ṭaşıduḳlarına daḫı ucālet dinür *ḫᵛīd* kesr-i ḫā-yı muʿceme 16 ve vāv ile maʿdūle ile bīd vezninde Türkçe ḳaṣıl didikleri nesnedür ki arpa 17 bitdikde henüz olmadın kesüp atlara yidürürler ġalaṭ-ı [NP158a] 1 meşhūrı ḥāṣıldur ʿArabīde ṣāddan ṣoñra yā-yı ḥuṭṭī [NO162b] ile ḳaṣīl dinür 2 *kefe* kāf-ı ʿArabīniñ ve fā-yı saʿfaṣıñ fetḥaları ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 3 bunda Türkçe kesmek ki ḫarmanda ḳalan ekin ṣablarınıñ yoġun 4 parçalarıdur ʿArabīde żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade 5 ve rā-yı mühmele ve tā ile kūberet dinür *enbāz* fetḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve bā-yı muvaḥḥade-yi 6 taḥtānī ve baʿde'l-elif* zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe ortaḳ ki bir şeyʿe 7 bir ḳaç kimesne ṣāḥib olmaḳ ʿArabīde şīn-ı muʿceme ile şerīk dinür 8 taḳṭīʿü'l-beyt ***pīşḫuredüt*** fāʿilātün ḫured den vāv sāḳıṭdur[9] ve ütden 9 elif ve vāv düşüp żamme dāle virilür ***meḳaşıla*** mefāʿilün 10 meden hā gider ***diḫᵛīd*** feʿilāt dide yā müteḥarrik gibi

[1] ʿaleyhi'r-raḥme NO : NP -
[2] eksikden elif düşüp fetḥası mā-ḳablinde mīme virilmişdür dürürfirā mefāʿilün NP : NO -
[3] daḫı NP : de NO
[4] başaġını NP : başını NO
[5] yimek NP : yinmek NO
[6] dirler NP : dinür NO
[7] tedārik NO : NP -
[8] yanlarında NP : NO -
[9] sāḳıṭdur NP : NO -

oḳunur 11 ***kefekesmek*** fāʿilātün kefede kāfıñ fetḥası işbāʿ ile oḳunur 12 ve hā düşer ***diortaġa*** mefāʿilün diden yā ve ortaġadan vāv sāḳıṭlardur[1] 13 ***enbāz*** feʿilāt nūn müteḥarrik oḳunur beyt **Göñlümüz gitdi gelmedi yeyne *** 14 **Dili mā reft mīneyāmed bāz** *dil* kesr-i dāl-i mühmele ve kesr-i lām ile Fārsī 15 mużāfdur *māye* bunda göñül dimek olur[2] ʿArabīde ḳalb dinür mā bi-maʿnā naḥnü Türkçe 16 biz dimekdür pes dil-i mā göñlümüz dimek olur ʿArabīde [NO163a] ḳalbenā dinür *reft* 17 fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe **[NP158b]** 1 gitdi dimekdür yaʿnī reften maṣdarından müştaḳ fiʿl-i māżīdür *mī* kesr-i mīm ile 2 Fārsī ḥarf-i ḥal *neyāmed* nūn-ı meftūḥa yā-yı ḥuṭṭī hemzeden bedel 3 *āmed* elif-i memdūde ve fetḥ-i mīm ve dāl-i mühmele ile Fārsī fiʿl-i māżī pes nūn-ı 4 nāfiye nāhiye[3] ile Türkçe gelmedi dimekdür ʿArabīde lemyeciʾ dinür *bāz* bā-yı muvaḥḥade ve elif 5 ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bunda[4] Türkçe girü dimekdür ʿArabīde fetḥ-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī 6 ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve baʿdeʾl-lelif[5] yine rā-yı mühmele ile tekrār 7 dinür ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı cīm ve ʿayn-ı mühmele ile recʿ dinür taḳṭīʿüʾl-beyt 8 ***göñlümüzgit*** fāʿilātün göñülden vāv düşer[6] ***digelmedi*** mefāʿilün diden yā gider 9 ***yeyne*** feʿilāt yeyneden yānıñ kesresi işbāʿdan bir yā daḥı ḥāṣıl olup 10 ikisinden de nūn işbāʿ-ı fetḥa ile oḳunur ***dilimāref*** fāʿilātün dāliñ 11 kesresini işbāʿ ile yā ḥāṣıl olur ***tmīneyā*** mefāʿilün ***medibāz*** feʿilāt dāl 12 müteḥarrik okunur beyt **İy güzel yüzlü big gül ü nāzlan *** 13 **İy şeh-i ḫūb-rū biḫand u bināz** *iy* kesr-i hemze ile ḥarf-i nidā *şeh-i ḫub-rū* mevṣūf 14 vaṣfiyyetden[7] mürekkebdür[8] [NO163b] tavṣīf-i terkībīdür ḫūb-rū vaṣf-ı terkībī *şeh* fetḥ-i şīn-ı 15 muʿceme ve sükūn-ı hā-yı aṣliyye ile şāhdan muḫaffefdür Türkçe big ʿArabīde 16 emīr dinür *ḫūb* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv-ı maʿrūf ile Fārsīdür 17 Türkçe güzel ʿArabīde fetḥateyn ile ḥasen dinür *rū* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı[9] **[NP159a]** 1 vāv rūydan muḫaffefdür[10] Türkçe yüz ʿArabca vech dinür *biḫand* bā-yı müfrede-i 2 meksūre ḥarf-i teʾkīd *ḫand* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile 3 Fārsīdür Türkçe gül dimek maʿnāsına fiʿl-i emrdür ʿArabīde ıżḥak dinür 4 *vāv* ʿāṭıfī

[1] sāḳıṭlardur NP : sāḳıṭdur NO
[2] dimek olur NP : NO -
[3] nāhiye NP : NO -
[4] bunda NO : NP -
[5] baʿdeʾl-lelif NP : baʿde elif NO
[6] göñülden vāv düşer NP : NO -
[7] vaṣfiyyetden NP :vaṣfandan NO
[8] mürekkebdür NP : mürekkeb NO
[9] sükūn NP : NO -
[10] muḥaffefdür NP : muḥaffef NO

bināz bā yine teʾkīd *nāz* nūn ve elif ve zā-yı ʿarabī ile Fārsīdür ki 5 nāzed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe nazlan dinür taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***iygüzelyüz*** fāʿilātün güzelden ve yüzden vāvlar giderler ***lübiggülü*** mefāʿilün 7 lüden vāv gider ***nāzlan*** feʿilāt nazlanda zā müteḥarrik oḳunur 8 ***iyşehiḫū*** fāʿilātün ***brūbiḫan*** mefāʿilün ***dıbināz*** feʿilāt vāv sāḳıṭdur 9 beyt **Fāʿilātün mefāʿilün feʿilāt * İre maḳṣūde her ki saḳlaya rāz** 9 taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***iremaḳṣū*** fāʿilātün hā düşer ***deherkisaḳ*** mefāʿilün de[1] ve 10 kiden hālar giderler[2] ***layarāz*** feʿilāt layadan daḫı hā sāḳıṭ **El-Ḳıṭʿatü** 11 **fī Baḥri'r-Recezi'l-Müşemmeni'l-Maṭvī** bu baḥrıñ bunda cümle eczāsına ṭayy dāḫil olmuşdur 12 fi'l-aṣl her [NO164a] beyti sekiz kerre müstefʿilündür ṭayy ile müsteʿilün ḳaldıḳda 13 müfteʿilünne naḳl olunup maṭvī dinilmişdür beyt **Piḫten oldı** 14 **elemek hem daḫı māşūdur elek * Hem daḫı āşū gil-surḫ oldı sepūs** 15 **oldı kepek** *piḫten* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı muʿceme 17 ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunda Türkçe **[NP159b]** 1 elemek yaʿnī elek ile un elemek[3] ve ḳalbur ile buġday ve emşāli 2 gibi nesneleri elemek ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve lām ile 3 naḫl dinür *māşū* mīm ve elif ve żamm-ı şīn-i muʿceme ve vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe 4 elek ki un ve emşāli gibi nesneler[4] elerler ʿArabīde kesr-i mīm ile minḫal dinür 5 *gil-surḫ* vaṣf-ı terkībī *gil* kesr-i kāf-ı ʿacemī ile balçıḳ *surḫ* żamm-ı sīn-i mühmele 6 ile ḳırmızı pes maʿnā-yı terkībīsi ḳırmızı balçıḳ dimek olur Türkçe aşu 7 didikleri ḳırmızı nesne ki boya envāʿındandur aña ʿalem olmuşdur ʿArabīde 8 mīm ve şīn-i muʿcemeniñ kesrleri ve ḳāf ile mışıḳ dinür *süpūs* 9 sīn-i mühmele ve bā-yı ʿacemīniñ żammeleri ve sükūn-ı[5] vāv-ı maʿdūle[6] ve yine sīn-i mühmele ile 10 Fārsīdür sīn-i evveliñ feṯḥi ile daḫı luġatdür ve Türkçe kepek ki unuñ 11 elekden geçmeyen irisidür ʿArabīde żamm-ı nūn ve feṯḥ [NO164b] ile daḫı luġatdür 12 ḫā-yı muʿceme ve elif ve tā ve lām[7] ile nuḫāle dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***piḫtenol*** müfteʿilün 13 piḫten ḫāsı müteḥarrik oḳunur ve oldıdan elif ve vāv düşüp 14 żamme mā-ḳablinde nūna virilür ***dıelemek*** müfteʿilün ***hemdaḫımā*** müfteʿilün daḫıdan 15 yā gider ***şūdurelek*** müfteʿilün elekden elif gidüp feṯḥası mā-ḳablinde 16 rāya virilür ***hemdaḫıā*** müfteʿilün yā yine sāḳıṭdur[8] ***şūgilsur*** müfteʿilün ***ḫoldısepū*** 17 müfteʿilün

[1] de NO : deden NP
[2] giderler NP : gider NO
[3] elemek NP : NO -
[4] nesneler NO : nesne NP
[5] sükūn NP : NO -
[6] maʿdūle NO : NP -
[7] ve lām NO : NP -
[8] sāḳıṭdur NO : sāḳıṭ NP

oldıdan elif vāv ve yā gidüp żamme ḫāya [NP160a] 1 virilmişdür ***soldıkepek*** müfteʿilün oldıdan elif vāv yā gidüp 2 żamme sīne virildi beyt **Ḫāᵛher ḳız ḳardeşe di māder ana ata peder * 3 Ādeme merdüm di velī merdüm-i çeşm oldı bebek** *ḫāᵛher* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme 4 ve vāv-ı mechūle ve elif-i ṣābite ve fetḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı[1] rā-yı mühmele ile 5 Fārsīdür Şeyḫ Niʿmetullāh raḥmetullāhi ʿaleyhi'r-raḥme[2] bu luġat fi'l-aṣl żamm-ı ḫā-yı 6 muʿceme ile olup ṣoñradan fetḥayı imāle ile istiʿmāl olmaġıla vāv 7 terk olunmuşdur dir pes Türkçe ḳız ḳarındaş ʿArabīde żamm-ı hemze ile ʿuḫd 8 dinür *māder* mīm ve elif ve fetḥ-i dāl-i mühmele ile Fārsī dür Türkçe 9 ana ʿArabīde żamm-ı hemze ve mīm-i müşeddede ile ümm dinür *peder* bā-yı ʿacemī ve dāl-i mühmele 10 yāḫud muʿcemeniñ fetḥaları ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür [NO165a] Türkçe ata yaʿnī baba 11 ʿArabīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile eb dinür *merdüm* fetḥ-i mīm 12 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı dāl-i mühmele ve yine mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe 13 ādem oġlanı maʿnāsına ism-i cinsdür ʿArabīde insān gibi[3] dinür 14 *merdüm-i çeşm* iżāfet ile Türkçe göz bebegi dimek olur ʿArabīde daḫı 15 insānü'l-ʿayn dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫāᵛherḳız*** müfteʿilün ḫᵛāherden 16 vāv gidüp rā müteḥarrik oḳunur ***ḳardeşedi*** müfteʿilün ḳardeşe 17 den hā sāḳıṭdur ***māderana*** müfteʿilün anadan elif düşüp fetḥası [NP160b] 1 mā-ḳablinde rāya virilür ***atapeder*** müfteʿilün atadan medd-i elif ve hā sāḳıṭ olur 2 **ādememer** müfteʿilün ādemeden medd-i elif ve hā sāḳıṭdur ***dümdivelī*** müfteʿilün 3 diden yā gider ***merdümiçeş*** müfteʿilün ***moldıbebek*** müfteʿilün oldıdan elif 4 vāv ve yā gidüp żamme mīme virilür beyt **Hiyme ve hizümdür odun hem 5 daḫı ḫākister gül * Āzer od engüşt kömür aḫker köz yaʿnī zelek** *hiyme* 6 kesr-i hā-yı hevvez ve fetḥile daḫı luġatdür ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i mīm ve hā-yı resmīyle 7 Fārsīdür Türkçe oṭun[4] ki aġacdan keserler ʿArabīde ḫā ve ṭā-yı ḥuṭṭīniñ 8 fetḥaları[5] ve bā-yı muvaḥḥade ile ḫaṭab dinür vāv ḥarf-i ʿaṭf [NO165b] *hizüm* kesr-i hā-yı 9 hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı mīm ile Fārsīdür Türkçe 10 ki[6] murādifi hiymedür yaʿnī bu daḫı odun erbāb-ı lüġāṭ[7] ekşer hīme ile hīzümi 11 farḳ itmişlerdür[8] lākin[9] efāżıl-ı Rūm ibn Kemāl merḥūm şol oṭun aġac ki 12 yemiş virmez aġaclardandur mişe ve gürgen

[1] sükūn NP : NO -
[2] ʿaleyhi'r-raḥme NO : ʿaleyh NP
[3] gibi NO : NP -
[4] oṭun NO : odun NP
[5] fetḥaları NP : żammeleri NO
[6] ki NO : NP -
[7] erbāb-ı lüġāṭ NO : erbāb-ı luġatüñ NP
[8] itmişlerdür NO : itmişdür NP
[9] lākin NO : yaʿnī NP

gibi ve bunların[1] yerlerinde ṭururken 13 hİzüm dinür kesildikden ṣoñra hİme dinür Baḥrü'l-Ġarā'ib ṣāhibi bunı 14 farḳ itmemişdür diyü daḫl ider ve Şeyḫ Niʿmetullāh daḫı bunuñ[2] eşerince gider *ḫākister* 15 ḫā-yı muʿceme ve elif ve kesr-i kāf-ı ʿarabİ ve sükūn-ı sİn-i mühmele ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı 16 fevḳānİ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsİdür Türkçe kül ki āteş yaḳduġı 17 nesneden ḥāṣıl olur ʿArabİde feṭḥ-i rā-yı mühmele ve mİm ve baʿde elif dāl-i mühmele ile[3] remād dinür *āzer* elif-i **[NP161a]** 1 memdūde ve feṭḥ-i zā-yı muʿceme[4] ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsİdür Türkçe bunda 2 bi-maʿnā āteş Türkçe od ʿArabİde nūn ve elif ve rā-yı mühmele ile nār dinür 3 *engüşt* feṭḥ-i hemze ve kesr-i kāf-ı ʿacemİ ve sükūn-ı şİn-ı muʿceme 4 tā-yı ḳareşet ile Fārsİdür Türkçe kömür ki oṭunu yaḳup kül olmadın 5 söyündürülen ḳara nesne ʿArabİde feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve mİm 6 ile feḫm dinür [NO166a] *aḫker* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i kāf-ı ʿarabİ ve sükūn-ı 7 rā-yı mühmele ile Fārsİdür Türkçe kāf-ı ʿarabİyle köz ve ḳor dirler 8 ʿArabİde feṭḥ-i cİm ve sükūn-ı mİm ve feṭḥ-i[5] rā-yı mühmele ve tā-yı teʾnİş ile cemre 9 dinür *zelek* zā-yı ʿarabİ ve lāmıñ feṭḥaları ve kāf-ı ʿarabİyle Fārsİdür ki 10 murādif-i aḫkerdür yaʿnİ köz taḳṭİʿü'l-beyt ***hiymevehi*** müfteʿilün hiymeden 11 hā düşer ***zemdürodun*** müfteʿilün odundan elif ve vāv gidüp 12 żamme mā-ḳablinde rāya virilür ***hemdaḫıḫā*** müfteʿilün hem daḫıdan yā gider 13 ***kistergül*** müfteʿilün rā müteḥarrik oḳunur ***āzeroden*** müfteʿilün medd-i elif olur 14 vāvdan elif vāv gidüp żammesi mā-ḳablinde rāya virilür andan 15 elif düşüp feṭḥası mā-ḳablinde dāle virilür[6] ***güştkömür*** müfteʿilün 16 tā müteḥarrik oḳunur ve kömür vāvsız oḳunur ***aḫkerköz*** müfteʿilün aḫkerde 17 rā müteḥarrik oḳunur közden vāv sāḳıṭdur ***yaʿnİzelek*** müfteʿilün **[NP161b]** 1 yaʿnİden yā-yı ṣānİ daḫı[7] sāḳıṭdur[8] beyt **Zinde diri jinde yamalu ṭona di** 2 **daḫı ādİm * Saḫtiyān u çerm gön vü post deri ḫāᵛste dilek** 3 *zinde* kesr-i zā-yı ʿarabİ ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i dāl-ı mühmele ve hā-yı resmİyle Fārsİdür 4 Türkçe diri yaʿnİ cānlu ʿArabİde ḥayy dinür kemā merre *jinde* kesr-i[9] zā-yı ʿacemİ feṭḥile daḫı 5 luġatdür ve sükūn-ı [NO166b] nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmİyle Fārsİdür Türkçe 6 yamalu

[1] bunların NO : bunlara NP
[2] bunuñ NO : NP -
[3] feṭḥ-i rā-yı mühmele ve mİm ve baʿde elif dāl-i mühmele ile NO : NP -
[4] zā-yı muʿceme NP : zā-yı mühmele-i ʿacemİ NO
[5] feṭḥ NO : NP -
[6] andan 15 elif düşüp feṭḥası mā-ḳablinde dāle virilür NP : NO -
[7] daḫı NO : NP -
[8] sāḳıṭdur NO : sāḳıṭ NP
[9] kesr NP : NO -

ṭon yaʿnī faḳīr fuḳarā[1] giydekleri yamalı giysi ʿArabīde żamm-ı mīm ve rā-yı mühmele 7 ve ḳāf-ı müşeddedeniñ fetḥaları ve ʿayn-ı mühmele ile muraḳḳāʿ merḳūm[2] dinür *ādīm* 8 fetḥ-i hemze ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile ʿArabīdür Fārsīde 9 saḫtiyān dinür Türkīde daḫı şāyiʿdür ḳoyun ve keçi derisinden 10 olur ki debāġat idüp ayaḳḳabı yaparlar[3] nāẓım-ı merḥūm Fārsīde 11 saḫtiyān dinilmek ile ʿArabīsini ẕikr idüp saḫtiyān ile 12 tefsīr itmişdür *vāv* farḳī *çerm* fetḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile 13 Fārsīdür Türkçe kāf-ı ʿacemīyle gön dinür ki ṣıġır derisinden olur 14 ʿArab taʿrīb idüp cīmi ṣād-ı mühmeleye naḳl ile ṣarm dir *vāv* farıḳī 15 *post* bā-yı ʿacemīyle dost ḳāfiyesinde Fārsīdür bunda Türkçe deri ki 16 ḥayvānıñ laḥm u şaḥmı örtüsidür ʿArabīde kesr-i cīm ve sükūnı lām ve dāl-i mühmele[4] 17 ile cild dinür zīrūḥuñ ġayrında daḫı mecāzen müstaʿmeldür meṣelā **[NP162a]** 1 post-ı bādām dirler ʿArabīde ẓarf taʿbīr olunan yirlerde ʿacem[5] post 2 ḳullanurlar[6] *ḫāᵛst* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve fi'l-aṣl [NO167a] vāv-ı ṣābit ve elif-i resmī ve 3 fi'l-istiʿmāl vāv-ı resmī ve elif-i ṣābit ve sīn ve tā-yı ḳaraşat ile 4 Fārsīdür bunda Türkçe dilek yaʿnī istek ʿArabīde ṭā ve lāmıñ 5 fetḥaları ve bā ile ṭaleb ve ḥācet dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***zindediri*** müfteʿilün 6 hā ve yā-yı evvel sāḳıṭlardur[7] ***jindeyama*** müfteʿilün hā gider ***luṭonadi*** 7 müfteʿilün ṭondan vāv ve hā düşerler ***daḥıādīm*** müfteʿilün yālar giderler 8 ***saḫtiyānu*** müfteʿilün elif sāḳıṭdur ***çermigönvü*** müfteʿilün mīm müteḥarrik 9 ve gön vāvsız oḳunur ***postıderi*** müfteʿilün post vāvsız ve tā 10 müteḥarrik oḳunur ***ḫāᵛstedilek*** müfteʿilün ḫᵛāsteden vāv ve elif gidüp 11 tāsı müteḥarrik oḳunur ve dilek yāsı düşer beyt **Boz ata di** 12 **ḫınk vü semend oldı ḳula oldı çemş * Serkeş ü seksek** 13 **yelken nerm-rev ol k'ola dölek** *ḫınk* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı nū ve 14 kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür Türkçe boz at yaʿnī boz rengli at ʿArabīde 15 fetḥ-i hemze ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i hā-yı hevvez ve bā-yı muvaḥḥade ile eşheb 16 dinür ki beyāżı siyāhına ġālib olur bu dilārlarda kesr-i ḳāf ile ḳır dinür[8] vāv fariḳī *semend* sīn-i mühmele ve mīmiñ fetḥaları ve sükūn-ı nūn ve dāl-i [NO167b] mühmele **[NP162b]** 1 ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳula at ʿArabīde fetḥ-i hemze

[1] fuḳarā NO : NP -
[2] merḳūm NO : NP -
[3] yaparlar NO : iderler NP
[4] mühmele NP : NO -
[5] ʿacem NO : NP -
[6] ḳullanurlar NP : NO -
[7] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[8] dinür NP : dirler NO

ile eşḳar 2 dinür ṣāfī ḳızıl yaʿnī[1] yelesi ve ḳuyruġu ḳızıl ata daḫı dirler ser-keş vaṣf-ı 3 terkībī ser Türkçe baş *keş* keşendeden muraḥḥam pes ser-keş baş çekici dimek 4 olur soñradan anı ve ve öküz ṭavar ki ḳuḥ Türkīde çemiş dinür 5 ʿArabīde ḫarūn *sek sek* fetḥ-i sīn-i mühmelle ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī 6 ve yine fetḥ-i sīn ve kāf ile Fārsīdür sinlerin żammeleri ile daḫı 7 luġatdür Türkçe yelegen yaʿnī ḳatı yürügen ṭavar ʿArabīde[2] *nerm-rev* vaṣf-ı 8 terkībī *nerm* fetḥ-i nūn ve sükūn-ı rā-yı lühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe yumşaḳ 9 żıddı saḫt ve ḳatıdur ʿArabīde fetḥ-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile 10 leyn denür rev fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı[3] vāv ile revendeden muraḥḥamdur 11 Türkçe yürüyici ʿArabīde māşī pes nerm-rev Türkçe yumşaḳ yüriyici dimek 12 olur ḳuḥ Türkīsi żamm-ı dāl-i mühmele ile dölek dinür ki yürimez ṭavara 13 dirler ʿArabīde fetḥ-i ḳāf ve żamm-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı vāv ve fā-yı saʿfaṣ 14 ile ḳaṭūf dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***bozatadi*** müfteʿilün bozdan vāv ve atadan 15 hā giderler ***ḫınküsemen*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfa metrūk ***doldıḳula*** müfteʿilün 16 oldıdan elif vāv yā gidüp żamme semend 17 dāline virilür ***oldıçemş*** müfteʿilün oldıdan vāv yā **[NP163a]** düşüp sāḳıṭlardur ***serkeşüsek*** müfteʿilün vāv-ı farıḳī sāḳıṭ ***sekyelken*** müfteʿilün ***nermrevol*** müfteʿilün oldıdan vāv ve 2 elif[4] oladan elif ve hā[5] gidüp żammesi mā-ḳablinde nerm-reviñ vāvına virilmişdür 3 ***k'oladölek*** müfteʿilün kiden hā ve oladan elif ve hā gidüp żammesi 4 mā-ḳablide kāfa virilür dölekden [NO168a] daḫı[6] vāv düşer beyt **Çend şitābī** 5 **begunhe īn revşet tā begucā * Niçe iversin yazuġa bu gidişiñ ḳandeye dek** 6 *çend* fetḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile miḳdār-ı ʿadedden suʾāl 7 içün ḥarf-i istifhāmdar ʿArabīde fetḥ-i kāf ile kem dinür *şitābī* 8 kesr-i şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı müşernnāt-ı fevḳānī ve baʿde[7] elif bā-yı muvaḥḥade ve yā-yı 8 ḥuṭṭī ile Fārsī fīʿl-i mużāriʿ-i muḫaṭabdur Türkçe kesr-i hemze ile iversin 9 dimekdür ʿArabca taʿaccül dinür *beguneh* bā-yı müfrede ḥarf-i ṣıla *guneh* żamm-ı kāf-ı 10 ʿacemī ve fetḥ-i nūn ve hā-yı aṣliyye ile günāhdan muḫaffef Fārsīdür Türkçe yazuḳ 11 ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı şā-yı müşelleşe ve mīm ile işm dinür *īn* kesr-i hemze ile 12 ism-i işāret-i ḳarīb *revşet revş* fetḥ-i rā-yı mühmele ve

[1] yaʿnī NO : NP -
[2] ser-keş vaṣf-ı terkībī ser Türkçe baş keş keşendeden muraḥḥam pes ser-keş baş çekici dimek olur soñradan anı ve ve öküz ṭavar ki ḳuḥ Türkīde çemş dinür ʿArabīde ḫarūn *sek sek* fetḥ-i sīn-i mühmelle ve sükūn-ı kāf-ı ʿArabī ve yine fetḥ-i sīn ve kāf ile Fārsīdür sinlerin żammeleri ile daḫı luġatdür Türkçe yelken yaʿnī ḳatı yürügen ṭavar ʿArabīde NP : NO -
[3] sükūn NP : NO -
[4] oldıdan vāv ve elif NO : NP -
[5] oladan elif ve hā NP : NO -
[6] daḫı NO : NP -
[7] baʿde NO : NP -

kesr-i vāv 13 ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī ism-i[1] maṣdardur Türkçe kesr-i kāf-ı ʿacemī ile gidiş 14 dimekdür *et* tā-yı ḳaraşet żamīr-i ḫıtāb pes revşet gidişiñ dimek 15 olur ʿArabīde mürūrike ve seyrike dinür tā bunda ḥarf-i ġāyetdür 17 ʿArabīde ilā dinür *begucā* bā-yı müfrede bunda ḥarf-i şıla *gucā* żamm-ı kāf-ı ʿarabī **[NP163b]** 1 ve feṯḥ-i cīm ve elif ile Fārsīdür Türkçe ḳande dimek olur ʿArabīde 2 feṯḥ-i hemze ile eyne dinür[2] pes tā begucā ḳandeye dek dimek olur [NO168b] ʿArabīde 3 ilā-eyne dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***çendşitā*** müfteʿilün dāl müteḥarrik oḳunur 4 ***bībegune*** müfteʿilün ***īnrevşet*** müfteʿilün īnden yā gider ***tābegucā*** müfteʿilün 5 ***niçeiver*** müfteʿilün niçeden yā iverden yā giderler ***sinyazuġa*** müfteʿilün 6 yazuḳdan elif gidüp ḳāf ġayn oḳunur ***bugidişiñ*** müfteʿilün ***ḳandeyedek*** 7 müfteʿilün yālar düşerler beyt **Müfteʿilün müfteʿilün** 8 **müfteʿilün müfteʿilün * Her ne şanursan eşiñe hep başıña gelse** 9 **gerek** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***herneşanur*** müfteʿilün neden hā[3] şanurdan elif vāv düşerler 10 ***sañeşiñe*** müfteʿilün ***hepbaşıña*** müfteʿilün ***gelsegerek*** müfteʿilün gelseden 11 hā düşer **El-Kıṭʿatü fī Baḥri'l-Münseriḥi'l-Maṭviyyi'l-Mevḳūfi'l-Mecdūʿ** bu baḥre münseriḥ ki 12 müstefʿilün mefʿūlātü müstefʿilün mefʿūlātüdür ve cüzʿ-i evvel ile cüzʿ-i s̱āliṣe 13 ṭayy ve cüzʿ-i sānīye ṭayy maʿa vaḳf ve cüzʾ-i rābiʿa cedʿ dāḫil olmaġıla 14 müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün fāʿ olmuşdur binā'en ʿalā z̲ālik münseriḥ-i maṭvīyy-i mevḳūf 15 mecdūʿ dinür ʿinde'l-baʿż cedʿden ṣoñra naḥy dāḫil olup 16 faʿ olmuşdur *ṭayy* beyān olunmuşdur *vaḳf* luġatde ḥabs ve menʿdür 17 ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde mefʿūlātda tānıñ feṯḥasını[4] refʿ **[NP164a]** 1 idüp iskān itmege dirler *cedʿ* feṯḥ-i cīm ve sükūn-ı [NO169a] dāl-i mühmele ve ʿayn-ı 2 mühmele ile luġatde burun ve ḳulaḳ kesmege dirler ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyyīnde 3 mefʿūlātdan iki sebeb-i ḫafīfi yaʿnī mef ile ʿūli ḳaṭʿ idüp 4 veted-i mefrūkuñ āḫırıñ iskān idüp lāt ḳaldıḳda fāʿ 5 lafẓına naḳl itmege dirler *naḥr* feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve rā-yı mühmele ile luġatde 6 boġazlamaġa dirler ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżīyyīnde mefʿūlat cedʿ ile lāt olduḳda 7 ṣoñra tāyı ḥaz̲f idüp lā ḳaldıḳda fāʿ lafẓına naḳl itmege dirler 8 pes imdi bu ḳıṭʿanuñ baḥrine münseriḥ-i mevḳūf-ı menhūr[5] 9 daḫı[6] dirler ki ʿarūżuñ baʿż-ı mecdūʿ ve menhūr vāḳıʿ olmuşdur ammā ḍarblarınıñ 10 mecmūʿ-ı mecdūʿıdur ki meger ki elif ve nūn bir ḥarf ṭutıla egerçi bu ḳāʿide-i 11 ʿarūżdur lākin bunda iltizām-ı mālā yülzem olur ve ʿinde'l-baʿż cüzʿ-i s̱ānīye 12 ḳable duḫūl altı

[1] ism NP : NO -
[2] dinür NO : dirler NP
[3] hā NO : NP -
[4] feṯḥasını NP : żammesini NO
[5] münseriḥ-i mevkūf-ı menhūr NO : münseriḥ ü mevkūf u menhūr
[6] daḫı NP : NO -

keşf dāḫil olmaġıla fāʿilün olmuşdur bu taḳdīrce 13 baḥr-ı münseriḥ-i maṭvīyy-i mecdūʿ yāḫud mecdūʿ-ı menhūr dinür *keşf* 14 beyān olunmuşdur ki mefʿūlātüden te sāḳıṭ olup mefʿūla 15 ḳalduḳda mefʿūl lafẓına naḳl olunmaġa dirler baʿdehū ṭayy ki rābiʿ-i sākini 16 ısḳāṭ ile mefʿūlün mefʿulün ḳalduḳda fāʿilün lafẓına naḳl olunmaġa dirler 17 pes bu ṭarīḳ ile mekşūf-ı maṭvī dirler kemā büyyine [NO169b] fi'l-evvel **[NP164b]** 1 beyt **Dübdüze hemvāre di hem daḫı yeksān * Kes bibür enbür kısāc u örse** 2 **di sindān** *hem-vāre* hem ile vāreden mürekkebdür hem bunda muvāfaḳat 3 ve ittiḥād maʿnāsınadur ve *var* münāsebet ve müşākelet maʿnāsınadur pes 4 hem-vāre Fārsīde bir şeyʾiñ eczāsı evvelinden āḫırına varınca birbirlerine 5 muvāfıḳ ve münāsib olmaġından ʿibāretdür Türkçe uyġun dirler ʿArabīde 6 feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı mīm ve feṭḥ-i lām ve sīn-i mühmele ile emles dinür ke-ẕā fi'l-Ġumme 7 *yeksān* yek ile sāndan mürekkebdür *yek* bir kemā büyyine *sān* sīn-i 8 mühmele ve elif ve nūn ile bunda[1] Fārsī edāt-ı tesviyedür Türkçe 8 düz taʿbīr olunur ʿArabīde żamm-ı mīm ile müsāvī ve münāsib dinür 9 pes yeksān Türkçe bir düziye dimek olur ki düpdüze dinür *bibür* bā-yı müfrede-i 10 meksūre ḥarf-i teʾkīd *bür* żamm-ı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsī 11 bürd mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe kes yaʿnī nacaḳ ve emşāli ile kes dimekdür ʿArabīde kesr-i hemze 13 ile ıḳṭaʿ dinür *enbür* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı bā-yı ʿarabī ve rā-yı mühmele 14 ile ism-i cāmid Fārsīdür Türkçe ḳısac dinür ki bir şeyʾi ṭutmaḳ içün 15 yarparlar bir çatal [NO170a] ʿāletdür demürden ve ġayrdan olur daḫı[2] ʿArabīde feṭḥ-i kāf ile 16 kelbetān dirler *vāv* farıḳī *sindān* kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i 17 dāl ve elif ve nūn ile ism-i cāmid-i Fārsī Türkçe örs **[NP165a]** 1 didikleri demür ki üzerinde yine demür dögerler ʿArabīde feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele 2 ʿalāḳ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***dübdüzehem*** müfteʿilün vāvlar sāḳıṭlardur 3 ***vāredi*** fāʿilāt rā meksūr oḳunur kesre işbāʿ olunmaḳ gerek yāḫud mekşūf-ı maṭvī olup fāʿilün olur bu taḳdīrce işbāʿa ḥācet ḳalmaz vāv-ı ʿaṭfī sāḳıṭdur[3] ***hemdaḫıyek*** müfteʿilün hem[4] daḫıdan 4 yā gider ***sān*** fāʿ ***sesbibüren*** müfteʿilün andan hemze gidüp feṭḥası[5] mā-ḳablinde 5 rāya virilür ***bürkısāc*** fāʿilāt yāḫud ***bürḳısac*** fāʿilün ḳısacdan 6 elif düşüp vāv-ı farıḳī sāḳıṭ ***örsedisin*** müfteʿilün 7 örseden vāv ve hā ve diden yā giderler ***dān*** fāʿ beyt 8 **Hem daḫı ḥaysek ü çekic tīşe keserdür ***

[1] bunda NO : NP -
[2] daḫı NO : NP -
[3] kesre işbāʿ olunmaḳ gerek yāḫud mekşūf-ı maṭvī olup fāʿilün olur bu taḳdīrce işbāʿa ḥācet ḳalmaz vāv-ı ʿaṭfī sāḳıṭdur NO : NP -
[4] hem NO : NP -
[5] feṭḥası NO : NP -

Dörpiye di çūb-say u hem añа 9 **sūhān** *ḫaysek* ḫā-yı muʿceme ve elif ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı sīn-i 10 mühmele ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsī ism-i cāmiddür Türkçe bu daḫı örs maʿnāsına 11 dur ʿinde'l-baʿż bu maʿnāya luġat-ı Pehlevīdür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf 12 çekic lafẓını [NO170b] ḫaysekden ṣoñra bir miḳdar örs üzerine ʿaṭf 13 ider yaʿnī ḫaysek örse dirler ve çekiç maʿnāsına daḫı gelür lafẓ-ı 14 müşterekdür dimek olur ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve ṭā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede 15 ve yā-yı müsennāt-ı taḥtānī ve sīn-i mühmele ile fıṭṭīs dinür kesr-i mīm ile sükūn-ı 16 ṭā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve ḳāf ve ṭā-yı muvaḥḥade ile mıṭraḳaṭ dirler 17 *tīşe* kesr-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve hā-yı **[NP165b]** 1 resmī ile Fārsīdür Türkçe aġaç yonacaḳ keskin yüzli āletdür ʿArabīde 2 fetḥ-i ḳāf ve żamm-ı dāl ve sükūn-ı vāv ve mīm ile ḳadūm dirler *çūb-sāy* 3 mürekkebdür *çūb* żamm-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür 4 Türkçe aġaç ki şeyʾ yapmaḳ içün kesilmiş ola ʿArabīde fetḥ-i ḫā-yı muʿceme 5 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ile ve tā-yı vaḥde ile ḫaşbet dinür 6 *sāy* sīn-i mühmele ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür bunda sāyīde 7 den muraḥḥamdur ki Türkçe dörpimeyici dimekdür mużarīʿi sāyed ve maṣdarı 8 sāyīden gelür pes çūbsāy Türkçe dörpi didikleri yaṣṣı demürdür ki 9 yüzinde dişleri vardur anuñla aġaç düz iderler ʿArabīde 10 kesr-i mīm ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve nūn ile misfem 11 dirler *vāv* ibtidāʾiyye *sūhān* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i hā-yı 12 hevvez ve baʿde'l-elif nūn ile Fārsīdür bu daḫı ege ki bu daḫı yaṣṣıca yüzleri 13 yüzlü[1] dişli demürdür ki bunuñla demür ve emsāliñ düz iderler 14 ʿArabīde fetḥ-i mīm ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve dāl ile mebred 15 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdaḫıḥa*** müfteʿilün daḫıdan yā gider 16 ***yseküçekic*** fāʿilāt sekden sīn kāf ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur 17 çekiçte kesre-i kāf işbāʿ ile yā olur yāḫud işbāʿsız ***ysekçekiç*** fāʿilün **[NP166a]** 1 olur ***tīşekeser*** müfteʿilün tīşeden hā düşer ***dür*** fāʿ dāliñ żammesin 2 medd ü işbāʿ olur ***dörpiyedi*** müfteʿilün yedenhā gider ***çūbsay*** fāʿilāt 3 vāv-ı ibtidāʾiyye gidüp yā sākin oḳunur ***hemañasū*** müfteʿilün añadan 4 hā düşer ***hān*** fāʿ beyt **Ṭaġ depesine di şaḫ girīve beleñdür *** 5 **Güh necīs küh ṭaġ örgece kühān** *şaḫ* fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı 6 ḫā-yı seḫaz ile Fārsīdür bunda Türkçe ṭaġ depesi ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı 7 rā-yı mühmele ve fetḥ-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve bā-yı muvaḥḥade ve elif-i memdūde ile 8 mürtebā dinür *girīve* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ve yā-yı ḥuṭṭī ve vāv 9 ve hā-yı resmī [NO171a] ile Fārsīdür bunda

[1] yüzlü NP : NO -

Türkçe beleñ ki ṭaġ üzerinde aşan 10 gedik ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve ḳāf ve bā-yı müfredeniñ fetḥalarıyla 11 ve tā-yı vaḥdet ile ʿaḳabe dinür *gūh* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve hā-yı 12 aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe puḫ dirler ʿArabīde fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve kesr-i 13 zāl-i muʿceme ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve tā ile ʿaziret dirler[1] *vāv* farıḳī *kūh* 14 żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı[2] vāv ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe ṭaġ 15 ki yer yüzünüñ mıḫıdur ʿArabīde cīm ve bā-yı muvaḥḥadeniñ fetḥaları ve lām ile 16 cebel dinür *kūhān* kūh üzerine elif ve nūn ziyādesiyle Fārsīdür 17 Türkçe örgüc ki deveniñ arḳasında olun yumrudur ʿArabīde [NP166b] 1 żamm-ı cīm ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile cübl ve fetḥ-i sīn-i mühmele[3] ve nūn ve elif 2 ve mīm ile senām dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭaġdepesi*** müfteʿilün ṭaġdan 3 elif düşer ***nedişaḫ*** fāʿilāt şaḫ işbāʿ-ı żammile ve işbāʿsız fāʿilün ***girīvebeleñ*** müfteʿilün giriveden yā ve hā düşerler[4] ***dür*** fāʿ işbāʿ-ı 5 żamme ile işbāʿsız faʿ ***gühnecīs*** müfteʿilün ***kühṭaġ*** fāʿilātün ***örgecekü*** 6 müfteʿilün örgeceden vāv ve hā düşerler ***hān*** fāʿ beyt **Oldı ṭuman** 7 **ıldırım pejmile baḫnev * Şebnem çiy hir ṭuman ʿarş gerezman** *pejm* fetḥ-i 8 bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı zā-yı ʿacemī ve mīm ile Fārsīdür żammıla da [NO171b] luġatdür bunda 9 Türkçe ṭuman ki ḳış güninde yer yüzine ekşer ṭaġ başlarına çöker ʿArabīde 10 żād-ı muʿceme ve bā-yı muvaḥḥadeniñ fetḥaları ve elif ve yine bā ve tā-yı vaḥdet ile 11 żabābe ve fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve mīm[5] elif-i memdūde ile ʿamā daḫı dirler *baḫnev* 12 fetḥ-i[6] bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i nūn ve vāv ile Fārsīdür 13 Türkçe ıldırım didikleri nesne ki ʿıyāẕen billāhi Teʿālā ṭaraf-ı semādan 14 iner bir ḳażādur ʿArabīde ṣād-ı mühmele ve elif ve kesr[7] ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i ḳāf-ı 15 ve tā-yı vaḥde ile ṣāʿiḳa dinür *şebnem* terkīb-i nisbīdür *şeb* gice ʿArabca 16 leyl kemā merre *nem* fetḥ-i nūn ve sükūn-ı[8] mīm ile Fārsīdür Türkçe yaşlıḳ ki[9] 17 muḳābili ḳuruluḳdur ʿArabīde fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve lām-ı müşeddede ile bell dinür [NP167a] 1 pes şebnem Türkçe gice yaġan nesne ki Türkçe çi dirler şebnem aña ʿalem ḳılınmışdur 2 ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve fetḥ-i lām-ı müşeddede ve tā-yı merbūṭa ile bile ve fetḥ-i 3 ṭā-yı ḥuṭṭī ve lām-ı müşeddede ile ṭall dinür *hir* kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı rā-yı mühmele 4 ile Fārsīdür ki murādif-i

[1] dirler NO : dinür NP
[2] sükūn NP : NO -
[3] mühmele NP : NO -
[4] düşerler NP : düşer NO
[5] mīm NO : NP -
[6] fetḥ NP : NO -
[7] kesr NO : NP -
[8] sükūn NP : NO -
[9] ki NP : NO -

pejmdür *gerezman* feṯ-i[1] kāf-ı ʿacemī ve rā-yı 5 mühmeleniñ fetḥaları [NO172a] ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve mīm ve elif ve nūn ile bir vezn nemekdāna[2] Fārsīdür 6 Türkçe gerdeve dirler ʿArabīde feṯ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve şīn-ı 7 muʿceme ile ʿarş dinür ve āsmān maʿnāsına daḫı gelür Türkçe gök 8 ʿArabīde semā dinür Daḳīḳī güyed Meh u ḫurşīd ber-ḥabs est u Behram * 9 Züḥāl bā-tīr ze her bār zamān * Heme ḥükmi be fermān tu dārend ki yezdān * 10 Mer turā dād-est fermān[*] Şeyḫ Sādī merḥūmuñ Ebr u bād u meh 11 u ḫurşīd ü felek der-kārend * Tā to nānī be-kef ārī vü be-ġaflet ne-ḫorī 12 Heme ez behr-i to sergeşte vü fermān ber-dār * Şarṭ-ı inṣāf ne-bāşed ki to fermān 13 ne berī[**] ḳıṭʿası mefhūmıdur ʿinde'l-baʿż kāfıñ feṯi ve rā-yı mühmeleniñ 14 sükūn-ı ve zā-yı muʿcemeniñ fetḥiyledür ʿalā-vezni zaʿferān Şems Fāḫrī 15 güyed Tā buved ḫurşīd ü meh ber-gerzemān * Tā buved her kān-ı ʿaḳīḳ behr-i mān[***] 16 ve kāf ve rā-yı mühmeleniñ kesreleri ile daḫı luġatdür ke-ẕā fī'n-Niʿmetullāh[3] 17 ve şuʿarā ḳatında maḫṣūṣ ʿarş-ı aʿẓamuñ ism-i şerīfidür mīm yerine hā[4] ile **[NP167b]** 1 gerezhān gerezbān[5] daḫı yazılmışdur kemā fi'n-Niʿme fi'l-bābi'l-kāfi'l-meftūḥ 2 taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıṭuman*** müfteʿilün oldıdan vāv ve yā ve ṭumandan elif 3 sāḳıṭlardur ***ıldırım*** fāʿilün yālar sāḳıṭlardur ***pejmilenec*** müfteʿilün ileden 4 elif ve yā ve hā düşüp [NO173a] kesresi mā-ḳablinde mīme virilür ***nev*** faʿ 5 ***şebnemçiy*** müfteʿilün ***hirṭuman*** fāʿilāt ***hirṭuman*** fāʿilün ***ʿarşgerez*** 6 müfteʿilün ***man*** fāʿ beyt **Hem daḫı raḫşendedür ıldırayıcı *** 7 **Hem daḫı tābāndur daḫı dıraḫşān** *raḫşende* feṯ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 8 ḫā-yı muʿceme ve feṯ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı[6] nūn ve dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle[7] raḫşend mużāriʿinden müştaḳ[8] Fārsī 9 ism-i fāʿildür ısıcı yaʿnī yalayıcı ʿArabīde lām ve elif ve kesr-i mīm 10 ve ʿayn-ı mühmele ile lāmiʿ dinür *tābān* tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve elif 11 ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve elif ve nūn ile bu daḫı Fārsī ism-i fāʿildür ki 12 murādif-i raḫşendedür Türkçe ziyāde yaldırayıcı ʿArabīde feṯ-i lām ve mīm-i 13 müşeddede ve

---

[1] feṯ NP : NO -
[2] bir vezn nemekdāna NO : NP -
[*] Ay ve güneş tutsaktır, Behram ve Zuhal onları ok atarak kurtarır. Hepsi Allahın kurmuş oyduğu sistem içinde davranır. Eğer sana da emir verilirse sen de çok şey yapabilirsin.
[**] Bulut, rüzgar, ay güneş ve felek hepsi bir sistem içindeler, dolayısıyla ekmeğini farkına vararak ye. Bunların hepsi senin için dönmektedir yalnız, senin insaf edip bunların farkında olman şartıyla.
[***] Güneş ve ay döndükçe dünyanın madenleri ve değerli taşlarından nasibimizi alabiliriz.
[3] Niʿmetullāh NP : Niʿme NO
[4] hā NP : bā NO
[5] gerezbān NO : NP -
[6] sükūn NO : NP -
[7] resmīyle NP : resmī NO
[8] raḫşend mużāriʿinden müştaḳḳ NO : NP -

elif ve ʿayn ile lemmaʿ dinür *dıraḫşān* kesr-i dāl-i 14 mühmele ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve şīn-ı muʿceme ve elif ve nūn ile ki 15 mübālaġa-i ittiṣāfa delālet ider bu daḫı Fārsī ism-i fāʿildür ki murādif-i 16 tābāndur taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdaḫıraḫ*** müfteʿilün yā sāḳıṭdur ***şendedürür*** fāʿilün ***ıldırayı*** 17 müfteʿilün ıldıradan yā ve elif düşer ***cı*** faʿ **[NP168a]** 1 ***hemdaḫıtā*** müfteʿilün yā yine[1] gider ***bāndur*** fāʿilün nūn meksūr oḳunur 2 ***daḫıdıraḫ*** müfteʿilün yā sāḳıṭdur ***şān*** fāʿ beyt **Maʿnide der** 3 **yāb ḫoş añla demiñdür * Hem zih ü zād döl döş yön yöş** 4 **sāmān** [NO173b] *deryāb* der ile yābdan mürekkebdür *der* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve rā ile bunda 5 ḥarf-i teʾkīd *yāb* yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve bā-yı müfrede ile ki fā-yı saʿfaṣdan 6 mübeddel yāften maṣdarından müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe bul ve bil dimekdür 7 ʿArabīde żamm-ı cīm ve dāl-i müşeddede ile cüdd dinür lākin der lafẓıla maṣdar 8 olduḳda ifʿāl ḳalubundan olmaġıla añla ve ḫoş añla yaʿnī geregi gibi añla dimek 9 maʿnāsına istiʿmāl iderler ʿArabīde fefhem dinür[2] *zih ü zād* zā-yı ʿArabīleriñ 10 fetḥaları ve beynehümā hā-yı aṣliyye ve āḫırında elif ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür 11 istiʿmāllerinde Türkçe döl yaʿnī kişiniñ evlādı ve evlādınıñ evlādı 12 ʿArabīde nesl dinür fi'l-aṣl zih ile zāddan mürekkeb *zih* feṯḥ-i zā ve hā-yı 13 aṣliyye ile bunda erkenden öñinden gelen ṣudur ki ʿArabīde nuṭfe ve meni dinür 14 ke-ẕā fī ʿAbdü'l-Ḳādir ṣoñra mecāz ṭarīḳıyla velede ve veled-i veled de 15 istiʿmāl eylediler ve zād ṭoġmaḳ ve ṭoġurmaḳ maʿnāsına olan zādenden[3] 16 müştaḳ fiʿl-i māżīdür lākin bunda mecāzen ṭoġan velede maḫṣūṣ ḳılınmışdur 17 pes imdi bunuñ gibi lafẓeyn-i murādefeyn terkīb idüp döl ve **[NP168b]** 1 döş maʿnāsına ʿalem vażʿ itmişlerdür bunuñ gibi terākib-i Fārsīde 2 çoḳdur faẓbıṭ *sāmān* sīn-i mühmele ve elif ve mīm ve yine elif ve nūn 3 ile Fārsīdür [NO174a] bunda Türkçe yön yöş yaʿnī düzen ṭaḳan didikleri 4 nesneler ki kişiye lāzım şeyʾlerdür bundan sipāhilik ile de taʿbīr iderler 5 ḫāṣılı kişiniñ her şeyʾi düzgün olup āḫar kimesneden şeyʾ[4] istiʿāre 6 itmege muḥtāc olmaya ʿArabīsi muntaẓımü'l-aḥvāl dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***maʿnideder*** 7 müfteʿilün yā ve hā sāḳıṭlardur ***yābḫoş*** fāʿilāt ***yābiḫōş*** fāʿilün 8 ***añlademiñ*** müfteʿilün añladan elif ve demiñden yā düşerler işbāʿ-ı żamme ile fāʿ 9 işbāʿsız faʿ ***hemzihüzād*** müfteʿilün ***döldöş*** fāʿilāt 10 ***döldöş*** fāʿilün ***yönyöşisā*** müfteʿilün yönden yöşden 11 vāvları sāḳıṭlardur[5] şīn müteḥarrik oḳunur ***mān*** fāʿ yāḫud faʿ 12 beyt **Büklüm çīn şar pīç ḫamşud egildi * Egri kej ü yüz çevir rūy** 13 **bigerdān** *çīn* żamm-ı

[1] yine NP : NO -
[2] dinür NP : NO -
[3] zādenden NO : zāddan NP
[4] şeyʾ NP : şeyin NO
[5] sāḳıṭlardur NP : sāḳıṭdur NO

cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür bunda 14 Türkçe büklüm ki kāġıdda ve ḳumaşda ve miṣillü şeylerde ḳat ḳat 15 itmekden olur eliniñ derisini bir yere getürdikde yiv gibi yiv gibi büklümler ḥāṣıl 16 olur aña çīn çīn didikleri bu maʿnāyadur ʿArabīde feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve żād-ı 17 muʿceme ve nūn ile ġażan dinür *pīc* bā-yı muvaḥḥade ḥarf-i teʾkīd bunda **[NP169a]** 1 mażmūm oḳunmaḳ mülāyimdür kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve cīm ile Fārsī 2 fiʿl-i emrdür [NO174b] mużāriʿi pīçed ve maṣdarı pīçīdendür bunda Türkçe ṣar yaʿnī 3 dola yaʿnī başına ṣarmaḳ gibi ʿArabīde feṭḥ-i lām ve fā-yı saʿfaṣ-ı müşeddede 4 ile leff dinür *ḫamşud* feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı mīm ile Fārsīdür 5 Türkçe egri ki żıddı ṭoġrıdur lākin bu şol ergidür ki ṭoġrılıḳdan 6 ṣoñra egrilmiş ola ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile meyl 7 dinür *şud* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı dāl ile Fārsī fiʿl-i māżīdür 8 kemā merre pes ḫamşud egildi dimek olur ʿArabīde feṭḥ-i lām ile māl 9 dinilür[1] ki aşlında mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ve lāmıñ feṭḥalarıyla[2] meyl ider yā elife 10 ḳalb olunup māl oldı *kej* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı jā-yı ʿacemīyle 11 Fārsīdür Türkçe egri jāyı cīm-i ʿacemīye tebdīl ile kec de dirler bu şol egridür ki 12 ibtidā-yı evvel ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı 13 cīm ile aʿvec dinür *rūy* żamm-ı rā ile yüz kemā merre *bigerdān* bā-yı muvaḥḥade-i 14 meksūre ḥarf-i teʾkīd *gerdān* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i 15 dāl-i mühmele ve elif ve nūn ile gerdāned mużāriʿinden müştaḳ Fārsī[3] fiʿl-i emrdür[4] 16 bunda Türkçe dönder ve çevir dimekdür[5] pes rūy-bigerdān yüz çevir 17 dimek olur ʿArabīde[6] feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele[7] ve [NO175a] kesr-i rā-yı mühmele ve żād-ı muʿceme ile **[NP169b]** 1 āʿrıż dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***büklümçīn*** müfteʿilün çīnden yā gider ***şarpīç*** fāʿilāt şarpīç fāʿilün ***ḫamşudegil*** müfteʿilün ***di*** faʿ ***egrikejü*** müfteʿilün **yüzçevir** fāʿilāt yāḫud ***yüzçevir*** fāʿilün yüzden vāv[8] ve çevirden yā giderler[9] ***rūyıbiger*** müfteʿilün rūyıñ yāsı müteḥarrik oḳunur ***dān*** fāʿ beyt **Büguzer gec yi** 6 **vü iç binūş ü**[10] **biyāşām * Ḳonuḳ alan mīzbān ḳonuġa mihmān** *büguzer* 7 bā-yı müfrede ḥarf-i teʾkīd mażmūm oḳunmaḳ münāsibdür *guzer*

[1] dinilür NO : dinür NP
[2] feṭḥalarıyla NP : feṭḥaları ile NO
[3] Fārsī NO : NP -
[4] fiʿl-i emrdür NP : fiʿl-i emr NO
[5] dimekdür NP : NO -
[6] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[7] mühmele NO : NP -
[8] vāv NO : NP -
[9] giderler NP : gider NO
[10] ü NP : NO -

żamm-ı kāf-ı 8 ʿacemī ve feṯḥ-i zā-yı ʿArabī[1] ve sükūn-ı rā-yı mühmele[2] ile Fārsī emrdür Türkçe geç dinür ki 9 ḥaḳīḳatde geçmek yaʿnī bir yerden geçmek gibi ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve bā-yı 10 muvaḥḥadeniñ żammeleri ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile ʿubūr dinür ki 11 ki emri kesr-i hemze ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele 12 iʿbir gelür ve bir de vaz gelmek maʿnāsına geç diyü emr iderler ʿArabīde 13 feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ile daʿ dinür *binūş* ba-yı muvaḥḥade[3] 14 ḥarf-i teʾkīd bunda meksūr oḳunmaḳ nāzikdür *nūş* żamm-ı nūn ve sükūn-ı 15 vāv ve şīn-ı muʿceme ile bunda Fārsī emrdür mużariʿi nūşed maṣdarı 16 nūşīdendür Türkçe yi ve iç dimek beyninde müşterekdür ʿArabīde żamm-ı 17 kāf ve sükūn-ı lām ile küll ve żamm-ı hemze ve sükūn-ı [NO175b] şīn-ı muʿceme ve żamm-ı[4] rā-yı **[NP170a]** 1 mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile üşrüb dinür nitekim ḫorden daḫı böyledür 2 ʿinde'l-baʿż nūşīden içmek maʿnāsınadur fi'l-aṣl yemek 3 maʿnāsına daḫı istʿmāldür[5] müstaʿmeldür Fiġānī buyurur beyt Ey dil be-telḫī ʿamm ḥicrān 4 sūr bāş * İn hem nevāle īst be nūş u şukūr bāş[*] ve ḫorden 5 maʿnāsınadur içmek maʿnāsına daḫı müstaʿmeldür nitekim ʿÖmer Ḫayyām dimişdür 6 Bülbül be-zebān Pehlevī bā-gül zed * Feryād hem ḳoned ki mī-bāyed ḫored[*] 7 *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *biyāşām* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīd yā-yı 8 ḥuṭṭī hemzeden bedel *āşām* elif-i memdūde ve şīn-ı muʿceme ve yine elif ve mīm ile 9 Fārsī fiʿl-i emrdür Türkçe iç bi-maʿnā üşrüb kemā merre *mīzbān* mīz ile 10 bāndan mürekkebdür *mīz* kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür 11 Tükçe ḳonuḳ misāfir dimekle meşhūrdur ʿArabīde feṯḥ-i żād-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ile żayf dinür *bān* bā-yı muvaḥḥade ve elif ve nūn ile bunda Fārsīdür 13 edāt-ı ḥıfẓdur ṣāḥib maʿnāsına pes mīzbān ḳonuḳ olan kimesneye 14 dirler ʿArabīde kesr-i mīm ve mızyāf dinür *mihmān* kesr-i mīm ve sükūn-ı 15 hā-yı hevvez ve yine mīm ve elif ve nūn ile Fārsīdür mīmden ṣoñra 15 yā-yı ḥuṭṭī ile daḫı luġatdür Türkçe [NO176a] ḳonuḳ ki musāfir dinür[6] kemā merre ʿArabīde 16 feṯḥ-i żād-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ile żayf dinür 17 teẕkīr ü teʾnīṯ u vāḥidi ve cemʿi musāvīdür az olur ki cemʿi eżyāf **[NP170b]** 1 ve żuyūf

[1] zā-yı ʿArabī NP : ẕāl-i muʿceme NO
[2] mühmele NO : NP -
[3] muvaḥḥade NP : müfrede NO
[4] żamm NO : NP -
[5] daḫı istʿmāldür NO : NP -
[*] Ey gönül ayrılık derdini fazla önemseme. Bu da bir çeşnidir, iç ve şükret.
[*] Bülbül eski Farsçayla (Pehlevî) güle şikâyetini beyân ediyor ama, hiçbir şey de elde edemiyor.
[6] dinür NP : dinilür NO

gelür taḳṭīʿü'l-beyt ***beguzergec*** müfteʿilün rā müteḥarrik oḳunur ***yivüiç*** fāʿilāt yāḫud yivüiç fāʿilün içden yā gider[1] ***binūşübiyā*** müfteʿilün binūşdan vāv düşüp nūn sākin oḳunur vāv-ı ʿaṭıfa sāḳıṭdur ***şām*** fāʿ ***ḳonuḳolan*** müfteʿilün olandan elifler gidüp ḥarekesi mā-ḳablinde ḳāfa virilür **mīzbān** fāʿilāt zā müteḥarrik gibi oḳunur ***ḳonuġamih*** müfteʿilün ḳonuġadan hā gider ***mān*** fāʿ 7 beyt **Mīyve yemiş bīve ṭul ḥarīze ḳavun * Pātile tava vü reyim hem ola tāvān** 8 *mīyve* kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i vāv ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 9 Türkçe yemiş ki incir ve üzüm ve armud sāʾir yerden ḥāṣıl olan nesneler ki 10 içinde çekirdegi ola olmayana dāne dirler ʿArabīde s̱ā-yı müs̱elles̱e ve mīm ve rā-yı 11 mühmeleniñ feteḥātıyla ve tā-yı vaḥde[2] ile s̱emere dinür cemʿi fetḥateyn ile s̱emer s̱emeriñ 12 cemʿi[3] żammeteyn ile s̱ümür ve s̱ümürüñ cemʿi feṯḥ-i hemze ile eş̱mār gelür ve s̱emereniñ 13 bir cemʿi daḫı feteḥāt ile s̱emerāt gelür *bīve* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 14 ve feṯḥ-i vāv ve hā-yı resmīyle Fārsīdür [NO176b] Türkçe ṭul ki erden ayrılmış ʿavret 15 ve ʿavretden ayrılmış er maʿnāları beyninde müşterekdür ke-ẕā fiʾn-Niʿme nitekim 16 ʿArabīde feṯḥ-i s̱ā-yı müs̱elles̱e ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ile s̱eyyib bu iki maʿnā 17 beyninde müşterekdür ʿindeʾl-baʿż ʿArabīde müẕekkerinde s̱eyyib[4] ve müʾenneş̱inde tā-yı **[NP171a]** 1 teʾnīş̱ ile s̱eyyibe ʿayn-ı mühmele ve zā-yı ʿArabīniñ feṯḥaları ve bā-yı muvaḥḥade ile[5] 2 ʿazeb ve tā-yı teʾnīş̱ ile ʿazzebe gibi muṭlaḳ ʿavretsiz er ve ersiz ʿavret 3 gerek evvelden evlenmiş baʿdehū ayrılmış olsun gerek daḫı evlenmemiş 4 ve ere varmamış olsun buña ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede 5 ve mīm ile eyyim dinür Fārsīde ve ʿindeʾl-baʿż yine bīve dinür ke-ẕā 6 fiʾt-Tercümāniʾl-Luġa[6] buña Türkīde ergen dirler[7] *ḫarīze* feṯḥ-i ḫā-yı 7 muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥadeniñ żammı[8] ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve hā-yı 8 resmīyle Fārsīdür bādan ṣoñra vāv ile daḫı luġatdür Türkçe bunda 9 taġlīble ḳavun didikleri laṭīf nesnedür fiʾl-aṣl ḳavun ve ḳarpuz 10 beyninde müşterekdür nitekim ʿArabīde daḫı kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve ṭā-yı müşeddede-i 11 meksūre ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı muʿceme ile bıṭṭıḥ dinür[9] ḳavun ve ḳarpuz 12 maʿnāları beyninde müşterekdür *pātile* bā-yı ʿacemī ve elif ve kesr-i tā-yı müs̱ennāt-ı 13

[1] gider NO : çıḳar NP
[2] vaḥde NP : vaḥdet NO
[3] cemʿi NP : cemʿini NO
[4] s̱eyyib NO : NP -
[5] ile NP : NO -
[6] Luġa NO : NP -
[7] dirler NO : dinür NP
[8] bā-yı muvaḥḥadeniñ żammı NP : żamm-ı bā-yı muvaḥḥade NO
[9] dinür NP : NO -

fevḳānī ve fetḥ-i lām ve hā-yı resmīyle Fārsīdür tādan ṣoñra yā-yı ḥuṭṭī ile daḫı 14 luġatdür Türkçe tava ki Menteşe [NO177a] lisānında bizim tencere didigimiz nesnedür ṭaʿām 15 bişürirler ʿArabīde fetḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı nūn ve kesr-i cīm ve yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele 16 ile ṭancire dinür ve fi'l-Ḳāmus el-ṭancire bi'l-kesri muʿarreb Fārsīye pātile intehā 17 bu diyārlarda tava diyü yanları alçaḳ ve ḳuplu yāḫud ṣaplı nesnedür nitekim **[NP171b]** 1 beyān olundu *tāvān* tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve beyne'l-elifeyn vāv ve āḫırında 2 nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe derim yaʿnī ödek ʿArabīde fetḥ-i hemze 3 ve dāl-i mühmele ve elif-i memdūde ile edā dinür tava ile tāvān beyninde 4 cinās-ı ḳıyās[1] zā'id vardur taḳṭīʿü'l-beyt **mīyveyemiş** müfteʿilün ***bīveṭul*** fāʿilāt bīveden hā gider bīveṭul fāʿilün ***ḥarīzeḳa*** müfteʿilün hā döşer ***vūn*** fāʿ ***vun*** faʿ ***pātileta*** müfteʿilün hā gider ***vavüreyim*** fāʿilāt vavürem fāʿilün ***hemolatā*** müfteʿilün oladan vāv ve hā düşerler ***vān*** 8 fāʿ beyt **Ḳış evi kāşāne di kāḫdurur köşk * Çarṭaġa** 9 **varvāre di hem daḫı eyvān** *kāşāne* kāf-ı ʿarabī ve elif ve şīn-ı 10 muʿceme ve yine elif ve fetḥ-i[2] nūn-ı meftūḥa[3] ve hā-yı resmīyle Fārsī ism-i basīṭdür Türkçe bunda 11 ḳış evi ʿArabīde fetḥ-i mīm ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 12 ve kesr-i vāv ve elif ile mestevī dinür ve nisbeti kesr-i şīn-ı muʿceme[4] ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı [NO177b] fevḳānī 13 ve kesr-i vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile şitevī dinür *kāḫ* kāf-ı ʿArabī-yi meftūḥa ve baʿde'l-elif 14 ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe köşk ki ekşer bağçelerde yaparlar ʿArabīde 15 fetḥ-i ḳāf ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve rā ile ḳaṣr dinür *varvāre* fetḥ-i 16 vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve yine vāv-ı meftūḥa ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele-yi meftūḥa ve hā-yı 17 resmīyle Fārsīdür Türkçe çardaḳ ki çār-ṭāḳdan muḥarrefdür fevḳānī olan **[NP172a]** 1 köşke ve taḥta pūşe dinür ʿArabīde kesr-i hemze ile iyvān dirler ʿAcem kesreyi fetḥaya 2 tebdīl ile lisānlarına naḳl itmişlerdür nitekim nāẓım-ı merḥūm getürmişdür *eyvān* 3 bi-fetḥi'l-hemze henüz beyān olundı taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳışevikā*** müfteʿilün ḳışdan ve eviden yālar giderler **şānedi** fāʿilāt hā gider ***kāḫdurur*** müfteʿilün ḫā müteḥarrik oḳunur ***köşk*** fāʿ bir müteḥarrik bir sākin ḥarf vāḥid ʿadd olunmaḳ birle[5] faʿ daḫı olur ***çarṭaġava*** müfteʿilün çardaḳdan elifler gidüp hā sāḳıṭ olur ***vārıdı*** fāʿilāt hā gider ***hemdaḫıey*** 8 müfteʿilün yā düşer ***vān*** fāʿ beyt **Mūnise di ġamküsār derd-deşe** 9 **hem-derd * Dem nefes ü hem-dem eş ṣoña di pāyān** *ġam-küsār* vaṣf-ı 10 terkībīdür *ġam* fetḥ-i ġayn-ı muʿceme ve mīm ile

[1] ḳıyās NO : NP -
[2] fetḥ NP : NO -
[3] meftūḥa NP : NO -
[4] muʿceme NO : NP -
[5] birle NO : bir ile NP

ʿArabīdür ve Fārsīde feṯḥ-i hemze ile 11endūh ve enduh [NO178a] dinür kemā merre Türkçe ḳayġu *küsār* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı[1] sīn-i 12 mühmele ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile küsārendeden muraḫḫam Fārsī ism-i fāʿildür ke-ẕā 13 fi't-Tuḥfetü's-Saʿādet Türkçe[2] yiyici ʿArabīde elif-i memdūde ve kesr-i kāf ile ākil dinür 14 pes ġam-küsārıñ maʿnā-yı terkībi ḳayġu yiyici dimek olur istiʿmāllerinde 15 bir kimesne yāḫud ḥayvān āḫar bir kimesneye yaḳın ve alışıḳ olup 16 cevr ü eziyetine taḥammül idüp andan müfāraḳat ve firār itmemek maʿnāsınadur 17 ʿArabīde żamm-ı mīm ve kesr-i nūn ve sīn-i mühmele ile mūnis dirler nitekim nāẓım-ı merḥūm şöhretine **[NP172b]** 1 binā'en ʿarabīyle taʿbīr itmişlerdür[3] *derd-deş* ve *hem-derd* ikisi de Fārsī lafẓlardur 2 *derd* dāl-i mühmele-yi ūlānıñ feṯḥi ve rā ve dāl-i mühmeleteyn sükūnlarıyla Türkçe aġrı didikleri 3 dür nitekim nāẓım-ı merḥūm daḫı getürmişdür ʿArabīde vāv ve cīmiñ feṯḥaları ve ʿayn ile 4 vecʿ dirler *deş* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile Fārsī edāt-ı maʿiyyet 5 *hem* daḫı ke-ẕālik kemā merre pes[4] bu iki lafẓıñ Türkīsi[5] bir aġrılı dimek olur 6 gerek ḥaḳīḳatde aġrı olsun gerek sā'ir elem ve keder *dem* feṯḥ-i dāl-i mühmele 7 ve mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe ṣoluḳ ʿArabīde nūn ve fā-yı saʿfaşıñ feṯḥaları 8 ve sīn-ı mühmele ile nefes şöhretine binā'en Türkī maḳāmında ʿArabī[6] getürilmişdür [NO178b] *vāv* 9 farıḳī *hem* edāt-ı[7] maʿiyyetdür ve mufāraḳat *dem* bunda nefes maʿnāsına da olmaḳ 10 mümkin vaḳt ve zamāñ maʿnāsına da pes Türkçe eş didikleri gerek insānıñ 11 ve ġayrınıñ[8] birbiriyle me'nūs ve me'lūf olan ẕīrūḥuñ ġayrıda 12 daḫı bir yerden ayrılmayan nesnelere dirler lākin hem-dem taʿbīr olunmaz bil ki anlar[9] 13 Fārsīde çift dinür cīmde żamm ve kesre cā'izdür Türkīde daḫı istiʿmāl 14 olunur ʿArabīde feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve cīm ile zevc dinür pes 15 hem-dem ʿArabīde muṣāḥib maʿnāsınadur *pāyān* bā-yı ʿacemī ve elifeyn beyninde yā-yı ḥuṭṭī 16 ve āḫırında nūn ile[10] Fārsīdür bunda Türkçe ṣoñ nūn yerine bā-yı muvaḫḫade 17 ile pāyāb daḫı dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***mūnisedi*** müfteʿilün hā **[NP173a]** 1sāḳıṭdur ***ġamküsār*** fāʿilāt ***derddeşehem*** müfteʿilün derdde rā ve dāl-i mühmeleteyn bir ḥarf ʿadd olunur deşeden hā düşer ***derd*** fāʿ

[1] sükūn NO : NP -
[2] Türkçe NP : NO -
[3] itmişler NO : itmiş NP
[4] pes NP : NO -
[5] Türkīsi NP : Türkçesi NO
[6] ʿArabī NP : NO -
[7] edāt NP : NO -
[8] ġayrınıñ NP : ġayrı NO
[9] bil ki anlar NO : NP -
[10] ile NP : NO -

demnefesü müfteʿilün vāv düşüp sīn mažmūm oḳūnur ***hemdemeş*** fāʿilāt yāḫud hemdemeş fāʿilāt eşden elif düşüp fetḥası mā-ḳablide mīme naḳl olunur ***şoñadipā*** müfteʿilün şoadan hā diden yā düşer ***yān*** fāʿ beyt 6 **Ḫırḳa rukūye arḳa püşt bel miyāndur * Āb-revān di aḳarşuya revān cān** *rukūye* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile 7 ve yāsız daḫı luġatdür [NO179a] Fārsīdür[1] Türkçe bez pāresi ki ʿArabīde kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 8 rā-yı mühmele ve fetḥ-i ḳāf ile ve[2] tā-yı vaḥdet[3] ile ḫırḳa dinür diyārlarında meşhūr 9 olmaġıla ʿArabīsi ile beyān itmişdür *püşt* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı şīn-ı 10 muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe arḳa ʿArabīde fetḥ-i ẓā-yı muʿceme ve sükūn-ı 11 hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile ẓahr[4] dinür *miyān* kesr-i mīm ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif[5] 12 nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe bel ki vücūduñ ortasıdur *āb* elif-i 13 memdūde ve bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür Türkçe[6] şu ʿArabca mā dinür[7] bā da kesr-i 14 ʿalāmet-i vaṣfiyyetdür *revān* rā-yı mühmele ve vāvıñ fetḥaları ve elif 16 ve nūn ile ṣıfat-ı müşebbehedür pes āb-revān aḳan şu dimekdür *revān* rā-yı 17 mühmele ve vāvıñ fetḥaları[8] ve elif ve nūn ile bunda cān maʿnāsına ism-i cāmiddür **[NP173b]** 1 Türkçe raḳ ʿArabīde rūḥ dinür taḳṭīʿü'l-beyt 2 ***ḫırḳarukū*** müfteʿilün hā ve yā sāḳıṭdur ***yearḳapüşt*** fāʿilāt ***belimiyān*** 3 müfteʿilün lām müteḥarrik ve beyān elifsiz oḳunur ***dur*** fāʿ dāliñ kesresi işbāʿından 4 vāv ḥāṣıl olur ***ābrevān*** müfteʿilün medd-i elif olup 5 revān elifsiz oḳunur ***diaḳar*** fāʿilāt ***şuyarevan*** müfteʿilün şuyadan hā ve revāndan elif düşer ***cān*** fāʿ ***can*** faʿ beyt 7 **Men ben ü batman min kiledürür şāʿ *** [NO179b] **Ölçege peymāne di ʿahde di peymān** 8 *men* fetḥ-i mīm ve sükūn-ı nūn-ı muḫaffefe ile Fārsī żamīr-i mütekellim-i vaḥde Türkçe 9 ben dimek ki kişi kendüye ıṭlāḳ ider ʿArabīde fetḥ-i hemze 10 ile ene dinür teẕkīr ü teʾnīṯ musāvīdür fāʾide Fārsīde żamāyir-i 11 merfūʿ-ı münfaṣıl yididür birisi fetḥ-i mīm ile mendür[9] ki beyān olundı biri de mādur ki 12 żamīr-i mütekellim-i maʿa'l-ġayrdur ʿArabīde naḥnu Türkçe biz dirler ki kişi kendiden[10] ġayrı 13 bir niçe kimesneleri daḫı teşrīk ider bu gāhīce

[1] Fārsīdür NO : Fārsīde NP
[2] ve NP : NO -
[3] vaḥdet NO : NP -
[4] ẓahr NP : ẓuhūr NO
[5] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[6] Türkçe NP : NO -
[7] dinür NP : NO -
[8] fetḥaları NO : fetḥi NP
[9] mendür NO : men NP
[10] kendiden NP : kendinden NO

taʿẓīm ḳaṣdıyla żamīr-i mütekellim-i 14 vaḥde daḫı[1] olur nitekim ʿArabīde kesr-i hemze ve nūn-ı müşeddede ile innā böyledür 15 ve feṭḥ-i hemze ile daḫı bi-maʿnā mādur ke-ẕā fī Tercümāni'l-Lüġa ve biri daḫı żamm-ı tā-yı 16 müşennāt-ı fevḳānī ve vāv-ı mechūle ile tudur ki żamīr müfred-i muḫāṭabdur Türkçe sen 17 ʿArabīde feṭḥ-i hemze ile ente dinür iżāfet ḥālinde vāvı ḥaẕf **[NP174a]** 1 idüp tāyı mużāf ile imlā itdiklerinde mużāfun ileyhiñ ʿalāmet-i 2 iżāfet olan kesresini feṭḥaya tebdīl idüp tāyı iskān iderler cānet 3 gibi ki cān-ı tūdur tāyı nūna vaṣl ve ḥarekesin refʿ ve vāvı isḳāṭ 4 ve nūnuñ kesresiñ feṭḥaya tebdīl idüp cānet dirler ve biri daḫı şumādur ki 5 żamīr-i cemʿ-i muḫāṭabdur ki żamm-ı şīn-ı muʿceme ve mīm ve elif ile ve[2] ʿArabīde entüm dinür daḫı[3] 6 żamm-ı kāf ile küm [NO180a] dinür Türkçe siz dirler ve biri daḫı hemze ve vāv-ı maʿlūme ile ōdur ki 7 żamīr-i müfred-i ġāʿibdür ʿArabīde müẕekerre hüve ve müʾenneṯe kesr-i hā ile[4] hiye dinür ve biri daḫı 8 feṭḥ-i vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile vey ki bu daḫı żamīr-i müfred-i ġāʾibdür ve biri de kesr-i hemze 9 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif ve nūn ile īşān ki żamīr-i cemʿ-i 10 ġāʿibdür ʿArabīde żamm-ı hā-yı hevvez ile hum dinür pes bu żamāʾir sebʿa fāʿil-i 11 münfaṣıl tesmiye olunmuşdur ki ekṯer mübtedā vāḳıʿ olur żamāʾir fāʿil-i münfaṣıl 12 beşdür biri feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile enddür ki żamīr-i cemʿ-i 13 ġāʾibdür[5] ʿArabīde[6] ve ō cemʿi Türkīde anlar dinür ve biri kesr-i hemze ve yā-yı ḥuṭṭī ile īydür ki 14 żamīr-i müfred-i muḫāṭabdur ʿArabīde tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī-yi meftūḥadur ve kāf 15 ḫitābdur Türkçe yine sen dinür ve biri de kesr-i hemze ve yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile 16 īddür ki żamīr-i cemʿ-i muḫāṭabdur ʿArabīde żamm-ı tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve mīm ile tum 17 dinür Türkīde[7] yine siz dirler[8] ve biri daḫı feṭḥ-i hemze ve mīm ile emdür ki żamīr-i mütekellim-i vaḥde **[NP174b]** 1 ʿArabīde yā-yı mütekellim Türkçe ben ve biri daḫı kesr-i hemze ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 2 ve mīm ile īmdür ki żamīr-i mütekellim-i maʿa'l-ġayrdur ʿArabīde[9] nūn ve elif ile ene 3 dinür Türkçe yine biz ḳāʿide ve bu żāmāʾir-i fāʿil-i muṭṭaṣıla ḳaçan fiʿle muṭṭaṣıl olsalar 4 evvellerinde[10] elif sāḳıṭ [NO180b] olur kerdem kerdīd kerdīdīm ve kerdem gibi ve

[1] daḫı NO : NP -
[2] ve NO : NP -
[3] daḫı NP : NO -
[4] kesr-i hā ile NO : NP -
[5] ġāʾibdür NP : ġāyib NO
[6] ʿArabīde NO : NP -
[7] Türkīde NO : Türkçe NP
[8] dirler NO : dinür NP
[9] ʿArabīde NO : NP -
[10] evvellerinde NO : evvelinden NP

bunlardan 5 mütekellim żamirleri fiʿliñ ġayrıda muṭṭasıl olsalar mużāfun ileyh olur 6 meşelā nānīm kinānem ve nān im ammā esmāya dāḫil olsalar eger dāḫil 7 olduġı ismin āḫırı hā-yı resmī olursa elifiñ ḥaẕfı da cāʿiz işbātıda meşelā 8 kerdeem ve kerdeīm ışbātında ve ḥaẕfında hā-yı resmīsine ve elif tāya 9 tebdīl olunup kerdestem ve kerdestīm lākin isbātı ekşerdür ve ḳaçan 10 żamāʾir-i[1] fāʿil-i münfaṣıl evveline mīm lafẓını ve āḫırına rā lafẓı muṭṭaṣıl olsa yāḫud 11 ikisinden biri muṭṭaṣıl olsa żamīr-i mefʿūl-i muṭṭaṣıl tesmiye olunur meşelā 12 mermerā ki aṣlı mermenrādur kesret-i istiʿmāl ile nūn ḥaẕf olunup 13 mīm men rā ile terkīb olunup merā dinür ve ravm ile o żamīrine 14 muṭṭaṣıl olsalar odan hemze ḥaẕf olunup merorā dinür 15 ve biri de feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile eş ki żamīr-i ġāyibdür ve feṭḥ-i hemze 16 ve tā-yı ḳaraşet ile et ki żamīr-i müfred-i muḫāṭabdur terkīb olunduḳlarında 17 elifleri sāḳıṭ olup ve fīʿle muṭṭaṣıl olsalar żamāyir-i mefʿūl-i muṭṭaṣıl **[NP175a]** 1 dinilür ki mecmūʿı dört olur ve bu eş ile et fiʿliñ ġayra muṭṭaṣıl olsalar 2 mużāfuñ ileyh olur żamīreyn-i mütekellim fāʿileteyn olduġı gibi ḳāʿide-i dīger 3 ışṭılāḥ-ı şuʿarāda bu tā-yı ḥitāba ve şīn-ı żamīr-i [NO181a] ġāʾibe ve mīm-i mütekellime ḥurūf-ı 4 izāfe dirler faẕbıṭ *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *men* feṭḥ-i mīm ve nūn-ı muḫafeffefe ile 5 Fārsī yine evvelki mendür yaʿnī lafẓ-ı men ben dimekle Türkçe batman didikleri 6 vezn maʿnāsında müşterekdür ve bu iştirāki vāv-ı ʿāṭıfa ve fā 7 itmişdi ancaḳ tekmīl-i vezn içün getürilmiş ola iştirāki īżāḥ içün 8 olmaḳ daḫı cāʾizdür ʿArabīde nūnuñ teşdīdi iledür vezn-i muḥtelifdür vezninde 9 iḫtilāf vardur yaʿnī baʿż-ı vilayetiñ vezni vilāyet-i āḫara uymaz meşelā 10 ṣāʿ ṣād-ı muhmele ve elif ve ʿayn-ımühmele ile ʿArabīdür Fārsīde daḫı 11 istiʿmāl olunur Türkçe şol ölçekdür ki biñ ḳırḳ dirhem dāne ala 12 nāẕım-ı merḥūm buña kile dimek ile taʿbīr itdigi ol ḥavālide ṣāʿ dinilen 13 ölçege kile didikleridür *kile* kesr-i kāf-ı ʿarabī ile ʿArabīdür bir nevʿe ölçege 14 dirler ke-ẕā fi't-Tercümāni'l-Ḳara Pīrī pes şöhretine binā'en getürilmişdür *peymāne* 15 feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ve elif ve nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 16 Türkçe ʿArabīde kesr-i mīm ile mikyāl dinür ve feṭḥ-i ḳāf ve kesr-i fā-yı 17 saʿfaṣ ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı muʿceme ile ḳafiz dinür Fārsīde feṭḥ-i kāf-ı **[NP175b]** 1 ʿacemī ve kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿArabī[2] ile gevīz daḫı dinür [NO181b] ki[3] ḳafīz bunda 2 muʿarrebdür ve nūn ziyādesiyle vāv iskān olunup kevnīz daḫı dirler 3 muṭlaḳ ölçek ve şinik maʿnāsınadur ammā peymāne ekşer şarāb ölçeginde 4

[1] żamāʾir NP : żamāyir-i NO
[2] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[3] ki NO : NP -

müstaʿmeldür ʿArabīde ölçege feṯḥ-i kāf ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile keyl 5 dinür ve şarab ölçegine nāṭıl dinür *peymān* āḫırında hāsız Fārsīdür Türkçe 6 ḳavl ü ḳarār dimek ile meşhūrdur ḳuḥ Türkīsi söz kesişmek ve yemin maʿnāsına 7 daḫı gelür Türkçe and dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***menbenübat*** müfteʿilün beniñ 8 nūnı müteḥarrik oḳunur ***manımen*** fāʿilāt nūn-ı vasaṭ müteḥarrik oḳunur 9 ***kiledürür*** müfteʿilün kileden hā gider ***ṣāʿ*** fāʿ ***ölçegepey*** müfteʿilün ölçegeden vāv ve 10 hā düşer ***mānedi*** fāʿilāt hā sāḳıṭ ***ʿahdedipey*** müfteʿilün ʿahdeden 11 hā ve yā giderler ***mān*** fāʿ beyt **Oldı girān ü sebük aġır yeyni *** 12 **Duḫter ḳız ḳız girān hem ucuz erzān** *girān* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele 13 ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe aġır ʿArabīde ṣaḳīl ki żıddı yeynidür ʿArabīde ṣā-yı müṣelleṣe 14 ile ṣaḳīl dinür vāv farıḳī *sebük* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve kāf-ı 15 ʿarabī ile Fārsīdür Türkçe yeyni żıddı aġırdur ʿArabīde ḫafīf dinür vāv yine farıḳī 16 *duḫter* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i yā-yı müṣennāt-ı [NO182a] fevḳānī ve rā-yı mühmele ile 17 Fārsīdür bunda Türkçe ḳız ki Menteşe lisānı üzre behālu maʿnāsınadur bu **[NP176a]** 1 yerlerde Türkçe kāf ile ḳız[1] dinür żıddı erkekdür yaʿnī kişiniñ ḳızı ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade ile binti dinür[2] ʿArabīde feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve lām ile ve yā 2 ḥuṭṭī ile ġalā dinür ki Meşāriʿ ve Tercümānda ġalā kerān şöden şerḥ ile tefsīr olunmuşdur 3 ʿeyāzen billāhi teʿālā *ḳaḥṭ* Türkīde ḳızıllıḳ ve ḳıtlıḳ didikleri ki ġalle az olmaġıla çoḳ 4 behā ider ḳaḥṭ lafẓına ġalle lafẓını redīf itdikleri bundandur behālu olmaḳ 5 az olmaḳdandur nitekim dinilmişdür mışrāʿ *Az olursa bir metāʿ aña el çoḳ* 6 *behā virir erzān* feṯḥ-i hemze ve sükūñ-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i zā-yı hevvez ve elif ve nūn 7 ile Fārsīdür Türkçe ucuz didikleri żıddı behāludur ʿArabīde rā-yı mühmele ve kesr-i 8 ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ṣād-ı mühmele ile raḫīṣ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıgirā*** 9 müfteʿilün oldıdan vāv yā düşerler[3] ***nüsebük*** fāʿilün ***aġıryey*** müfteʿilün rā müteḥarrik oḳunur ***ni*** faʿ 10 ***duḫterḳız*** müfteʿilün rā müteḥarrik ***ḳızgirān*** fāʿilün[4] ***hemucuzer*** müfteʿilün 11 vāv sāḳıṭ ve erden daḫı elif gidüp feṯḥası mā-ḳablinde zāya virilür 12 ***zān*** fāʿ beyt **Ṣorarısañ ṣavılcan ne ola çüvgān** [NO182b] *** Yuvalanan ṭopcaġız** 13 **güyek ġalṭān** *ṣavılcan* feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i lām ve cīm ve 14 baʿde'l-elif[5] nūn ile Fārsī ism-i cāmiddür ki[6]

[1] ki Menteşe lisānı üzre behālu maʿnāsınadur bu yerlerde Türkçe kāf ile ḳız NP : NO -
[2] żıddı erkekdür yaʿnī kişiniñ ḳızı ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade ile binti dinür NO : NP -
[3] oldıdan vāv yā düşerler NO : NP -
[4] fāʿilün NO : fāʿilāt NP
[5] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[6] ki NP : NO -

Türkçe żamm-ı cīm ve sükūn-ı 15 vāv ve feṯḥ-i ṣaġır kāf ve nūn ile çüvgen dirler muḫarref-i çevgāndur ki 16 żamm-ı cīm ve kāf ile Fārsīlerdür başı egrice bir aġaçdur kibar başını kemikden 17 ve daḫı ilerisini gümüşden ve altundan yapdurırlar ḳuḥ Türkīsi iki ṣaġır kāfıñ **[NP176b]** 1 fetḥaları ve āḫırında kāf-ı ʿarabīyle geñek dirler ʿArabīde feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī[1] ve sükūn-ı 2 bā-yı muvaḥḥade ve yine feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif[2] yine bā-yı muvaḥḥade ile ṭabṭāb dinür 3 *gūyek* işbāʿ żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve kāf-ı 4 tasġīr ile bunda Fārsī ism-i cāmīdür Türkçe ṭopcaġız āḫırında kesre-yi ʿalāmet 5 vaṣfiyyetdür ki ġalṭanlıḳ ile ṣıfatlanmışdur *ġaltān* feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 6 lām ve feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile Fārsīdür ṣıfat-ı müşebbehedür Türkçe yuvalanġan 7 dinür taḫfīfen yuvalanan dinilmişdür ʿArabīde żamm-ı mīm ve feṯḥ-i ṭā-yı müşennāt-ı 8 fevḳānī ve rā-yı mühmele sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i rā-yı mühmele ve cīm ile mütārīc dinür 9 egerçi rubāʿi mezīdinedür ṣıfat-ı müşebbehe ise ḳāʿide-i nuḥātda şülāşīden 10 gelür lākin bu maʿnāya yaḳīn ġayr-ı lafẓ bulunmadıġı eclden bu lafẓ [NO183a] iḫtiyār 11 olundı ʿinde'l-baʿż daḫı cān dinür uyanıḳ kimesneye yaḳẓan dinildügi 12 gibi gūyek ġalṭān terkībiniñ maʿnāsı Türkçe yuvalanan ṭopcaġız dimek 13 olur ʿArabīde kerreti'l-mudaḥareci dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ṣorarısan*** müfteʿilün 14 ısañdan elif ve yā gider ***ṣavılcan*** fāʿilāt ***neolaçev*** müfteʿilün oladan 15 vāv ve hā giderler[3] ***gān*** fāʿ ***yuvalanan*** müfteʿilün elif düşer ***ṭopcaġız*** fāʿilün 16 ***güyekġal*** müfteʿilün ***ṭān*** fāʿ beyt **Jāle ṣuda binilen ṭuluġa dirler *** 17 **Hem daḫı taġarcıġa didiler enbān** *jāle* jā-yı ʿacemī ve elif ve lām ve hā-yı **[NP177a]** 1 resmīyle Fārsī bunda ṭuluḳ didikleri nesnedür ʿArabīde kesr-i zā-yı hevvez ve 2 ḳāf ile zıḳ baʿde'l-elifi'l memdūde[4] ile ziḳād dinür Türkīde ṭulum 3 daḫı dirler bunı üfürüp şişdikden ṣoñra aġzın pek bağlayup 4 deryāya bıraġup üzerine bezler ekşer üzerine sāl yaparlar imiş ve bunuñla 5 yüzmek[5] ögrenirler imiş[6] nitekim iki ṣu ḳabaġı daḫı ki birbirine bağlayup yüzmek[7] 6 taʿlīm iderler ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i[8] bā-yı muvaḥḥade ve elif ve nūn[9] ve 7 ḥā-yı ḥuṭṭī[10] ile misbānḥ dinür *enbān* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve

[1] ṭā-yı ḥuṭṭī NP : ṭā-yı mühmele NO
[2] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[3] giderler NO : fider NP
[4] baʿde'l-elifi'l memdūde NP : baʿde elif-i memdūde NO
[5] yüzmek NO : üzmek NP
[6] imiş NP : NO -
[7] yüzmek NO : üzmek NP
[8] feṯḥ NO : NP -
[9] ve elif ve nūn NP : NO -
[10] ve ḥā-yı ḥuṭṭī NO : NP -

feṯ-i[1] bā-yı muvaḥḥade 8 ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe ṭaġarcıḳ didikleri nesnedür ki[2] derüden 9 yapılur bir[3] ṭorba gibi nesnedür yolcular [NO183b] içine şey'[4] ḳoyup götürürler ʿArabīde 10 kesr-i cīm ve feṯ-i rā-yı mühmele ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile cirāb dinür taḳṭīʿü'l-beyt 11 ***jāleṣuda*** müfteʿilün jāleden hā ve ṣudan vāv gider ***binilen*** fāʿilün ***ṭuluġadir*** 12 müfteʿilün vāv ve hā düşerler ***ler*** faʿ ***hemdaḫıta*** müfteʿilün yā sāḳıṭdur ***ġarcıġa*** fāʿilün 13 ***didileren*** müfteʿilün enbāndan hemze düşüp feṯhası mā-ḳablinde rāya virilür 14 nūn rāya vaṣl ve bāndan tefrīḳ olunur[5] ***bān*** fāʿ beyt **Mihr güneş daḫı** 15 **bil mihr ü mehārī * Sevgü vü burunduruḳ deveci şeterbān** *mihr* kesr-i mīm sükūn-ı 16 hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda iki maʿnāya getürilmişdür biri 17 Türkçe güneş ḫurşīd maʿnāsına Arabīsi şemsdür kemā merre biri de Türkçe sevgü **[NP177b]** 1ʿArabīde feṯ-i mīm ve ḥā ile maḥabbet dinür *vāv* ibtidāiyye *mehārī* feṯ-i mīm ve hā-yı 2 hevvez ve baʿde'l-elif[6] kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve yāsız daḫı luġatdür bunda Türkçe burunduruḳ 3 ki iki ṭavarıñ burnunı anuñla ḳışup yavaş iderler ʿArabīde kesr-i ḥā-yı 4 mühmele ve feṯ-i zā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif feṯ-i mīm ve hā-yı merbūṭa ile ḥızāme dinür *şeterbān* 5 şeter şīn-ı muʿceme ve tā-yı müṯennāt-ı fevḳānīnüñ feṯhaları ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe 6 deve didikleri mübārek ḥayvān *bān* bā-yı muvaḥḥade ve elif ve nūn ile Fārsī 7 edāt-ı fāʿildür [NO184a] kemā merre mirāren pes şeterbān Türkçe deveci dimekdür ʿArabīde 8 feṯ-i cīm ve mīm-i müşeddede ile cemmāl dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***mihrgüneş*** müfteʿilün 9 rā müteḥarrik oḳunur ***daḫıbil*** fāʿilāt yāḫud daḫıbil fāʿilün ***mihrümehā*** 10 müfteilün vāv sāḳıṭdur[7] rā mażmūm oḳunur ***rī*** faʿ 11 ***sevgüvübu*** müfteʿilün vāv gider ***runduruḳ*** fāʿilün ***devecişeter*** müfteʿilün deveciden hā ve 12 yā sāḳıṭlardur ***bān*** fāʿ beyt **Gey daḫı giydür bipūş daḫı bi-pūşān *** 13 **Nīfedür iç ṭon yaḳası yaḳa girībān** *bipūş* bā-yı muvaḥḥade-yi meksūre ḥarf-i 14 teʾkīd *pūş* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı[8] vāv şīn-ı muʿceme ile pūşed mużāriʿinden 15 müştaḳ fiʿl-i emrdür[9] Türkçe giy yaʿnī ḳafṭan giy meṯelā ʿArabīde kesr-i hemze ile ilbes 16 dinür *bipūşān* elif ve nūn ziyādesi taʿdiye maʿnāsını ifāde ider 17 ʿArabīde feṯ-i lām ve bā-yı muvaḥḥade-i müşeddede ile lebbes dinür ki li-ecli't-taʿdiyye **[NP178a]** 1 lebbese yaʿnī tefʿil bābına naḳl

[1] feṯ NO : NP -
[2] ki NO : NP -
[3] bir NO : NP -
[4] şey' NO : nesne NP
[5] olunur NP : NO -
[6] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[7] sāḳıṭdur NP : ṣāḳıṭ NO
[8] sükūn NP : NO -
[9] emrdür NP : emr NO

olunmuşdur *nīfe* kesr-i nūn ve sükūn-ı 2 yā-yı ḥuṭṭī-yi mechūle ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve hā-yı resmī ile Fārsī ism-i cāmiddür Türkçe 3 uçḳurluḳ ve uçḳur yaḳası dinilen ki iç ṭonda ve çaḳşır 4 ve şalvarda olur ʿinde'l-baʿż ṭuman aġı didikleri maḥaldür ʿArab[1] taʿrīb 5 idüp hā yerine ḳāf ile nīfaḳ dirler *girībān* fetḥ-i[2] kāf-ı ʿacemī ve rā-yı 6 mühmeleniñ [NO184b] kesreleri ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[3] ve bā-yı muvaḥḥade ve elif ve nūn ile Fārsīdür ve 7 ʿale'l-eṣaḥḥ żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile gürī lafẓı ki bi-maʿnā gerden Türkçe 8 boyun dinür lafẓ-ı bān ki Fārsīde ḥāfıẓ maʿnāsına gelür 9 bu iki lafẓdan mürekkebdür maʿnā-yı terkībīsi Türkçe boyun şaḳlayıcı dimek olur 10 ke-ẕā fī Ferheng-i Cihangīrī ve Türkçe yaḳa ki ḳaftan ve emṣāliniñ boynuñ 11 iḥāṭa iden maḥaldür ʿArabīde fetḥ-i cīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ile ceyb 12 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***geydaḫıgiy*** müfteʿilün daḫıdan yā gider ***dürbipūş*** 13 fāʿilün[4] ***daḫıbipū*** müfteʿilün ***şān*** fāʿ ***nīfedüriç*** müfteʿilün nīfeden 14 hā ve içden hemze ve yā gidüp kesresi mā-ḳabline virilür ***ṭonyaḳası*** fāʿilāt 15 ṭondan vāv gidüp ve yaḳasında hā elife ḳalb ve ıskāṭ olunur 16 ***yaḳagirī*** müfteʿilün yaḳadan fetḥa-i yā işbāʿıla elif olup hā oldı 17 ***bān*** fāʿ beyt **Ḳamuyı besleyici şaḳlayıcıdur * Bāheme Perverdigār hest** [NP178b] 1 **nigehbān** *bā* bunda rā gibi edāt-ı mefʿūldür ancaḳ ḳāʿide rā-yı muʿaḫḫar 2 gelüp[5] bā muḳaddem gelür faẓbıṭ *heme* hā-yı hevvez ve mīmiñ fetḥaları ve hā-yı 3 resmīyle bi-maʿnā cemʿdür yaʿnī Türkçe ḳamu pes bāheme ḳamuyı dimekdür *Perverdgār* 4 *perverd* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā[6] ve dāl-i mühmeleteyn ile ism-i maṣdardur [NO185a] Türkçe 5 besleyiş ve beslemek dinür[7] *gār* kāf-ı ʿacemī ve elif ve rā-yı mühmele ile 6 edāt-ı mübālaġa-ı fāʿildür pes perverdigāriñ maʿnā-yı terkībīsi[8] besleyici 7 ve oñarıcı dimek olur ʿArabīde żamm-ı mīm ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve kesr-i bā-yı 8 muvaḥḥade-yi müşeddede ve yā-yı ḥuṭṭī ile Mürebbī dinür bunda esmāʾ-i ṣıfāt-ı İlāhīden 9 bir ismdür ʿArabīde Rezzāḳ dinür *hest* fetḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı sīn-i 10 mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile bunda Fārsī edāt-ı ḫaberdür *nigehbān nigeh* 11 kesr-i nūn ve fetḥ-i kāf-ı ʿacemī[9] ve ḥā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe şaḳlamaḳ 12 ʿArabīde ḥıfẓ dinür *bān* edāt-ı fāʿildür[10] kemā merre[1] pes

[1] ʿArab NP : ʿArabīde NO
[2] fetḥ NP : NO -
[3] sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī NO : NP -
[4] fāʿilün NP : fāʿilāt NO
[5] gelüp NP : gelür NO
[6] rā NP : NO -
[7] dinür NO : dimek NP
[8] terkībīsi NP : terkībī NO
[9] fetḥ-i kāf-ı ʿacemī NO : kāf-ı ʿacemīniñ fetḥi NP -
[10] fāʿildür NP : fāʿil NO

nigehbān Türkçe ṣaḳlayıcı 13 ʿArabīde ḥāfıẓ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳamuyıbes*** müfteʿilün ḳamudan vāv 14 ve yıdan yā-yı şānī sāḳıṭlardur ***leyici*** fāʿilün **ṣaḳlayıcı** müfteʿilün ***dur*** faʿ 15 ***bāhemeper*** müfteʿilün hemeden hā düşer ***verdigār*** fāʿilāt ***hestnigeh*** müfteʿilün 16 tā müteḥarrik oḳunur ***bān*** fāʿ beyt **Müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿ *** 17 **Yār ola dā'im saña himmet-i merdān** *himmet* kesr-i[2] hā-yı hevvez ve feṯḥ-i mīm-i **[NP179a]** 1 müşeddede ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsī olur ʿArabīde tā-yı merbūṭa-yı 2 vaḥdet ile himmet dinür tā da kesre ʿalāmet-i iżāfetdür ürkçe dilemek 3 Fārsīde āheng dinür merdān elif ve[3] nūn edāt-ı cemʿi erler 4 dimekdür [NO185b] ʿArabīde kesr-i rā ile ricāl dinür taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***yāroladā*** müfteʿilün 5 oladan elif ve vāv ve hā gidüp ve żamme māḳablinde rāya virilür 6 ***'imsaña*** fāʿilün ***himmetimer*** müfteʿilün tekrār-ı mīm müşeddeden gelür ***dān*** 7 fāʿ **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Hezeci'l-Müşemmeni'l-Mekfūfi'l-Maḥẕūf** bu baḥr-ı hezec müşemmendür 8 fi'l-aṣl sekiz[4] kerre mefāʿīlündür[5] ki istiʿmāl-i ʿAcemdür ʿArab müseddes 9 istiʿmāl ider kemā merre ṣadr u ibtidāsına ve[6] ḫaşv-i şānīlerine keff duḫūliyle 10 żamm-ı lām ile mefāʿīl ve ḥaşv-ı evvel ile ʿarūż ve ḍarbbına ḥaẕf dāḫil 11 olmaġıla feʿūlün olup hezec ve müsemmen ve mekfūf ve[7] maḥẕūf 12 dinilmişdür beyt **Çi ne ḳuş yemi çīne daḫı ḳovıcı süḫan-çīn *** 13 **Ḥasūd oldı bed-endīş özin görici ḫod-bīn** *çi* kesr-i cīm-i ʿacemī 14 ve hā-yı resmī ile ḥarf-i istifhām Türkçe bunda ne dimekle[8] taʿbīr iderler 15 ʿArabīde ḥarf-i mādur *çīne* kesr-i cīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī yāsız daḫı luġatdür ve feṯḥ-i 16 nūn ve ḥā-yı resmī[9] ile Fārsīdür Türkçe ḳuş yemi dinür ʿArabīde süḫān-çīn süḫān 17 Türkçe söz çīn kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür[10] çīned mużāriʿinden müştaḳ vaṣf-ı terkībīdür Türkçe düşürtici *bed-endīş* vaṣf-ı terkībīdür bed feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı **[NP179b]** 1 dāl-i mühmele Fārsīdür Türkçe[11] yaramaz [NO186a] ʿArabīde suʾ dinür *endīş* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı[12] yā-yı ḥuṭṭī ve 2 şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe[13] düşünmek ʿArabīde fikr ve teʾemmül dinür[1] ḫod-bīn

---

[1] kemā merre NO : NP-
[2] kesr NO : NP -
[3] ve NP : NO -
[4] sekiz NO : sekkiz NP
[5] mefāʿīlündür NP : mefāʿīldür NO
[6] ve NO : NP -
[7] ve NO : NP -
[8] dimekle NO : dimek ile NP
[9] ḫā-yı resmī NO : NP -
[10] Türkçe ḳuş yemi dinür ʿArabīde süḫān-çīn süḫān Türkçe söz çīn kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür NO : NP -
[11] Fārsīdür Türkçe NO : NP -
[12] nūn ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn NO : NP -
[13] Türkçe NO : NP -

daḫı 3 vaṣf-ı terkībīdür *ḫod* ber-ḳāʿimesinde kendü dimekdür ki öz de[2] dirler 4 kemā merre *bīn* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[3] ve nūn ile bīned mużāriʿinden 5 müştaḳ vaṣf-ı terkībī Türkçe görici kendüyi görici dimekdür[4] 6 ʿArabīde żamm-ı mīm ile[5] murāʾi dinür pes ḫod-bīn özin görüci ve kendüyi görici dimekdür ʿArabīde żamm-ı mīm ile murāʾī dinür[6] taḳṭīʿü'l-beyt ***çineḳuşye*** mefāʿīlün[7] 7 çiden ve neden hālar[8] yā ve ḳuşdan vāv giderler ***miçīne*** feʿūlün ***daḫı*** 8 ***ḳovıcı*** mefāʿīlün[9] ḳovıcıdan vāv-ı evvel düşer ***süḫançīn*** feʿūlün yā sāḳıṭdur 9 ***ḥasūdoldı*** mefāʿīlün[10] oldıdan elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde 10 dāle virilür ***bedendīş*** feʿulün endīşden hemze gidüp fetḥası 11 mā-ḳablinde dāle virilür ve yā ve şīn bir ḥarf ʿadd olunur ***özingöri*** 12 mefāʿīlün[11] özinden[12] vāv düşer ***ciḫodbīn*** feʿūlün vāv ve yā düşerler yāḫud 13 yā ve nūn ḥarf-i vāḥid[13] ʿadd olunur beyt **Yoġun zeft ü beḫīle digil züft** 14 **velī zift * Nedür ḳır di tīre bulanıḳ türe-āyin** *zeft* fetḥ-i 15 zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı ḳareşet ile Fārsīdür Türkçe [NO186b] yoġun 16 yaʿnī ḳalın ʿArabīde fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve lām ile 17 ʿabl dinür *züft* żamm-ı zā ve yine sükūn-ı fā ve tā ile Fārsīdür **[NP180a]** 1 Türkçe saḳınıcı ʿArabīde fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 2 yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile baḫiyl dinür şöhretine bināʾen ʿArabīsiyle Türkçe taʿbīr olunmuşdur 3 *ḳır* kesr-i ḳāf ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmeleyle Fārsīdür 4 zift ki anıñla kimi ḳalafat iderler bir siyāh nesnedür ʿArabīde daḫı kesr-i rā ile zift dinür[14] tīre kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 5 ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe bulanıḳ nesne gerek şu 6 gerek ġayrı ʿArabīde kāf ve dāl-i mühmeleniñ fetḥaları 7 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile keder dinür *āyīn* elif-i memdūde ve kesr-i 8 yā-yı ḥuṭṭī-yı ūlā ve sükūn-ı şāniyye ve nūn ile Fārsīdür Türkçe töre dirler 9 ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve elif ve dāl-i mühmele ve tā-yı vahdet ile ʿādet 10 dinür kesr-i sīn-i mühmele ile sīret daḫı ʿArabīdür bundandur ki Türkīde 11 bu maʿnā̲dan

---

[1] dinür NP : NO -
[2] öz de NO : öz NP
[3] ḥuṭṭī NO : NP -
[4] kendüyi görici dimekdür NP : NO -
[5] żamm-ı mīm ile NP : NO -
[6] pes ḫod-bīn özin görüci vekendüyi görici dimekdür ʿArabīde żamm-ı mīm ile murāʾī dinür NO : NP -
[7] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[8] çiden ve neden hālār NO : çi neden hālār NP
[9] mefāʿīlün NO mefāʿīl NP
[10] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[11] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[12] özinden NP : özden NO
[13] nūn ḥarf-i vāḥid NP : nūn bir ḥarf NO
[14] anıñla kimi ḳalafat iderler bir siyāh nesnedür ʿArabīde daḫı kesr-i aā ile zift dinür NO : NP -

yüriş ile taʿbīr iderler taḳṭīʿü'l-beyt ***yoġunzeftü*** mefāʿīlün[1] 12 yoġundan vāvlar giderler ve tā mażūm oḳunur vāv düşer ***beḫiyle*** feʿūlün 13 ***digilzüft*** mefāʿīlün[2] digilden yā gider ve vāv [ve] tā[3] mażmūm oḳunur ***velīzift*** 14 [NO187a] feʿūlün fā ile tā bir ḥarf maḳāmına ḳā'imdür ***nedürḳır*** mefāʿīlün[4] ḳırıñ 15 rāsı müteḥarrik oḳunur ***ditīre*** feʿūlün ***bulanıḳtö*** mefāʿīlün[5] bulanıḳdan vāv 16 gider ***reāyin*** feʿūlün töreden[6] vāv ve hā düşerler ve āyīniñ meddi elif olup 17 yā-yı s̱ānī sāḳıṭdur[7] beyt **Perend ibrişime hem di dibāc vü ipek gej *** [NP180b] 1 **Güzel ḫūb ola zībā velī zişt ola çirkin** *perend* bā-yı ʿacemī ve rā-yı 2 mühmeleniñ fetḥaları ve nūn ve dāl-i mühmeleniñ sükūnları ile Fārsīdür 3 Türkçe ibrişim ki ipekden olur bir nevʿ ṭoñluḳdur ki meşhūr olan 4 aña aṭlas ve ḳumaş dirler ʿArabīde fetḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 5 yā-yı ḥuṭṭī ve yine rā ile ḥarīr dinür bunda murād budur ve illā Türkçe ibrişim 6 dimekle maʿrūf olan nesne ki ipekden bükilür aña Fārsīde fetḥ-i hemze 7 ile ibrişīm ve ʿArabīde taʿrīben sīn-i mühmele ile ibrisīm dirler[8] fetḥ-i ḳāf ve 8 zā-yı muʿceme-yi müşeddede ile ḳazzün dinür *dībāc* kesr-i dāl-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve 9 fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve elif ve cīm ile Fārsīdür bunda murādif-i perenddür 10 lākin ekṣer-i luġātde perend ḥarīr sāde ve dībāc-ı ḥarīr münaḳḳaş u müẕehheb 11 maʿn̲āsınadur vāv ibtidā'iyye *gej* kāf ve zā ʿacemīlerle[9] Fārsīdür bunda 12 Türkçe ipek ki ḳurd [NO187b] yapar ve ol[10] ḳurdlara ipek ḳurdu dirler ʿArabīde 13 fetḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ile ḥarīr dinür *ḫūb* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve bā-yı muvaḥḥade 14 ile Fārsīdür Türkçe güzel ʿArabīde ḥā ve sīn-i mühmeleteyn fetḥaları ve nūn 15 ile ḥasen dinür bunda bir vāv-ı ʿāṭıfa muḳadderdür *zībā* kesr-i zā-yı hevvez[11] ve sükūn-ı 16 yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ve elif ile murādif-i ḫūbdur Türkçe yine güzel *zişt* kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe çirkin [NP181a] 1 ʿArabīde ḳabīḥ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***perendibri*** mefāʿīlün[12] ibrişimden 2 elif gidüp kesresi mā-ḳablinde dāle virilmişdür ***şimehem***

[1] mefāʿīlün NO : NP -
[2] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[3] tā NO : NP -
[4] mefāʿīlün NO : NP -
[5] mefāʿīlün NO : NP -
[6] töreden NO : töre NP
[7] sāḳıṭdur NO : sāḳıṭ olur NP
[8] dirler NO : dinür NP
[9] kāf ve zā ʿacemīlerle NP : kāf ve rā-yı ʿacemīyle NO
[10] ol NO : olar NP
[11] zā-yı hevvez NO : zā-yı muʿceme NP
[12] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP

feʿūlün ***didibāc*** 3 mefāʿīlün[1] diden yā gider cīm müteḥarrik oḳunur ***ipekgej*** feʿūlün ipekden 4 yā düşer ***güzelḥūbo*** mefāʿīlün[2] güzelden ve ḥūbdan ve olanıñ ūsundan 5 vāvlar gider bā sākin olur ***lazībā*** feʿūlün[3] oladan vāv ve hā 6 gidüp żammezi ḥūbuñ bāsına virilür ***velīzişto*** mefāʿīlün[4] 7 tā mażmūm oḳunur ***laçirkin*** feʿūlün oladan elif ve[5] vāv ve hā gidüp 8 żammesi ziştiñ tāsına virilmişdür ve çirkinden[6] yā sāḳıṭdur[7] 9 beyt **Nedür ṭaġ erigi tilk ḳalem kilk ḳurüzüm * Mevīz oldı** 10 **vü ḳoz göz daḥı mürde ne mersin** *tilk* kesr-i nūn ve süʿkūn-ı lām ve kāf-ı 11 ʿarabīyle Fārsīdür [NO188a] Türkçe ṭaġ erigi[8] dirler ʿArabīde hemze ve dāl-i mühmeleniñ 12 fetḥaları ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf ile erek dirler *kilk* kesr-i kāf-ı 13 ʿarabī ve sükūn-ı lām ve yine kāf-ı ʿarabī ile Fārsī ṣaḥīḥ ve kāf-ı ʿacemīyle 14 ġalaṭ-ı meşhūrdur Türkçe yazu ḳamışı ʿArabīde ḳalem şöhretine binā'en ʿarabī ile 15 taʿbīr olunmuşdur *mevīz* fetḥ-i mīm ve kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle 16 Fārsīdür Türkçe ḳuru üzüm ʿArabīde fetḥ-i rā-yı ʿarabī ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade 17 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine yā ile rebīy dinür yaşına ʿArabīde kesr-i ʿayn-ı **[NP181b]** 1 mühmele ve fetḥ-i nūn ve bā-yı muvaḥḥade ile ʿineb dinür Fārsīde engür dinür 2 kemā merre göz fetḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe 3 ḳoz dinür ʿArab taʿrīb idüp kāf yerine cīm ile cūz dirler Türkīde 4 daḥı şāyiʿdür *mürd* żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür 5 Türkçe mersin didikleri aġaç ki yapraġı güzel ḳoḳar ʿArabīde elif-i memdūde ile[9] 6 ās dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***nedürṭaġe*** mefāʿīl ***rigitilk*** feʿūlün lām ile 7 kāf bir ḥarf ʿadd olunur ***ḳalemkilk*** mefāʿīl ***ḳurüzüm*** feʿūlün üzümden 8 hemze ve vāv gidüp żamme ḳurunuñ vāvına virilür ***mevīzoldı*** mefāʿīl 9 oldıdan elif ve [NO188b] vāv yā gidüp żamme mā-ḳablinde zāya virilmişdür 10 ***vüḳozgöz*** feʿūlün ḳozdan vāv gidüp ve[10] gözde nāçār vāv ve zā bir ḥarf ʿadd olunur ***daḥımürde*** mefāʿīl vāv sāḳıṭdur ***nemersin*** feʿūlün neden hā 12 ve mersinden yā düşerler beyt **Di şīr arslana geftār dinür sırtlana rūbe *** 13 **Dinür dilküye hem pārsdur yūz u günām in** *şīr* kesre-i mechūle-i şīn-ı muʿceme 14 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe arslan didikleri 15 yırtıcı

[1] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[2] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[3] feʿūlün NO : feʿūl NP
[4] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[5] elif ve NP : NO -
[6] çirkinden NP : çirkin NO
[7] sāḳıṭdur NO : sāḳıṭ NP
[8] ṭaġ erigi NP : yaban erigi NO
[9] ile NO : NP -
[10] ve NP : NO -

ḥayvāndur ʿArabīde elif ve sīn-i mühmeleniñ fetḥaları ve dāl-i mühmele ile 16 esed dinür *geftār* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı müṣennāt-ı 17 fevḳānī ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe sırṭlan dinilen [NP182a] 1 ḳurd ile kelbden ḥāṣıl olur kefen ṣoyıcı bir ḥayvāndur ʿArabīde fetḥ-i żād-ı 2 muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve ʿayn-ı mühmele ile żubʿ dinür *rūbe* żamm-ı rā-yı 3 mühmele ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı aṣliyye ile rūbāhdan muḫaffefdür[1] 4 Fārsīdür Türkçe dilkü didikleri ḥarām-zāde ayyār müziyāndur 5 ʿArabīde fetḥ-i ṣā-yı müṣelleṣe ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i lām ve bā-yı muvaḥḥade 6 ile ṣeʿlab dinür *yūz* işbāʾ-ı żamm-ı yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle 7 Fārsī ism-i cāmiddür bunda Türkçe pars didikleri yırtıcı ḥayvāndur 8 ʿArabīde fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve [NO189a] dāl-i mühmele ile fehd ve mecāzen 9 şıçramaġa da yūz dirler ki ḥayvān yūz şıçramaḳ ḥāṣṣāsından olmaġıla[2] ism-i şıçramaḳ 10 maʿnāsına daḫı istiʿmāl olunmuşdur Şems Faḫrī fermāyed beyt Ziheft 11 ḥüsn-i felek-i pencemīn şeved ḫālī çü şāḫ * Rūy be-meydān āvered mī-āver[*] 12 yūz *günām* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve fetḥile daḫı luġatdür ve fetḥ-i nūn ve elif ve mīm ile 13 bunda Türkçe in didikleri yer altında olan ḥayvān yataġıdur ʿArabīde 14 fetḥ-i mīm ve sükūn-ı kāf ve vāv ile mekv dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***dişīrarsla*** 15 mefāʿīl diden yā arslandan hemze ḥaẕf olunup fetḥası[3] şīriñ rāsına virilür ***nageftār*** 16 feʿūlün neden hā ve geftārdan elif düşerler ***dinürsırṭla*** mefāʿīl 17 dinürden yine hā ve vāv ve hā[4] ve yā[5] sāḳıṭlardur ***narūbe*** feʿūlün neden[6] hā gider ***ninürdilkü*** [NP182b] 1 mefāʿīl dinürden yine yā ve vāv dilküden vāv sāḳıṭlardur ***yehempār*** 2 feʿūlün yeden hā ve pārsdan elif düşer ***sduryūz*** mefāʿīl parsıñ sīnidür ki müteḥarrik oḳunup[7] vāv-ı farḳī düşer ***genāmin*** feʿūlün inden 4 elif ve yā gidüp kesresi mā-ḳablunde mīme virilür beyt **Daḫı ḳuvvete di** 5 **zūr daḫı dirgec u dūr * Irāḳ ṭaġ eşigi gūr daḫı gūrdurur sīn** *zūr* żamm-ı zā-yı ʿArabi[8] ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile nūr vezninde[9] Fārsīdür bunda 6 Türkçe güç ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve fetḥ-i [NO189b] vāv-ı müşeddede ve tā-yı

[1] muḫaffefdür NO : NP -
[2] olmaġıla NO : NP -
[*] Yedi kat göğün beşincisi şâhın maydanda at koşturduğu bir yer gibidir.
[3] fetḥası NO : NP -
[4] yine hā ve vāv ve hā NP : NO -
[5] ve yā NO : NP -
[6] neden NO : ne NP
[7] oḳunup NO : oḳunur NO
[8] ʿArabi NP : ʿacemī NO
[9] nūr vezninde NO : NP -

vaḥdet[1] ile ḳuvvet 7 dinür nāẓım-ı merḥūm şöhretine binā'en Türkī maḳāmında getürmişdür żamm-ı dāl-i 8 mühmele ve yine vāv ve rā ile Fārsīdür Türkçe ırak mukābili feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı 9 zā-yı ʿarabī ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile nezdīk Türkçe yaḳın 10 ʿArabīde ḳarīb dinür[2] *dīr* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile 11 Fārsīdür bunda Türkçe geç ʿArabīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve yā ve hemze 12 ile baṭīh dinür muḳābili Fārsīde żamm-ı zā-yı ʿArabī[3] ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele 14 ile zūd dinür ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā ile serīʿ dirler 15 *gūr* żamm-ı kāf ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile ʿalā-vezni dūr Fārsīdür 16 bunda Türkçe ṭaġ[4] eşikgi rābiʿ ʿaşr mülūk-ı Sāsānīyān olan Behrāmıñ 17 gūr lafẓıyla şıfatlanduġı bundandur ki ḥumār-ı vaḥşī şaydıyla me'nūs idi **[NP183a]** 1 binā'en ʿalā-ẕālik Behrām-ı gūr dinildi ve gūrun bir maʿnāsı daḫı 2 ḳuḥ Türkīsi sindür ki meyyit ḳoduḳları yerdür ʿArabīde ḳabīr ve maḳber dinür 3 bu maʿnāya baʿżılar ġalāṭ idüp ʿarabīyle dür dimişlerdür lākin ʿacemīlik itmişler 4 zīrā kāf-ı ʿarabīyle gūr[5] mecāzen ʿacemī maʿnāsınadur ḥattā ḥaram-ı ḫāṣ-ı humāyūnda 5 ʿacemī olan aġaya gūr dirler fi'l-aṣl Fārsīdür ki ʿArabīde aʿmā[6] yaʿnī 6 gözsüz [NO190a] maʿnāsınadur ʿacemīlik bunda müsteʿārdur ki el-ʿarab kille'l-aʿmīz 7 taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫıḳuvve*** mefāʿīl tekrār-ı vāv şeddeden żuhūr ider 8 ***tedizūr*** feʿūlün teden hā gider ve zūr da vāv ve rā daḫı nā-çār[7] 9 bir ḥarf ʿadd olunur ***daḫıdir*** mefāʿīl ***gecudūr*** feʿūlün geçden 10 yā gider ve dūrda yine vāv ve rā ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur[8] ***ırakṭaġe*** mefāʿīl 11 ırakdan ve ṭaġdan elifler düşerler ***şigigūr*** feʿūlün ***daḫıgūr*** mefāʿīl 12 ***durursin*** feʿūlün sinde yā ve nūn 13 bir ḥarf ʿadd olunduḳda ḳābili yānıñ süḳūṭ[9] aʿlādur beyt **Kise olsa ṭolu akçe dinür kīse-i pür-zer[īn] *** 14 **Ger olsa çanaḳ altun dinür kāse-i zerrīn** kīse-i pür zerr tavṣīf-i 15 terkībī[10] dür *kīse* kesr-i[11] kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[12] ve feṯḥ-i[13] sīn-i

[1] vaḥdet NO : vaḥde NO
[2] żamm-ı dāl-i mühmele ve yine vāv ve rā ile Fārsīdür Türkçe ırak mukābili feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı zā-yı ʿArabī ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile nezdīk Türkçe yaḳın ʿArabīde ḳarīb dinür NP : NO -
[3] ʿArabī NP : NO -
[4] ṭaġ NO : NP -
[5] gūr NO : NP -
[6] aʿmā NO : aʿcemī NP
[7] zūr da vāv ve rā daḫı nā-çār NO : zūr daḫı nā-çār vāv ve rā nā-çār NO
[8] ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur NP : bir ḥarf ṭuṭılur NO
[9] süḳūṭ NO : NP -
[10] terkībī NP : terkīb NO
[11] kesr NO : NP -
[12] ḥuṭṭī NO : NP -
[13] feṯḥ NO : NP -

mühmele ve hā-yı naḳli 16 ile Fārsīdür ki ʿArabīde hāsız kīs dinür ʿAcem bunda hāyı naḳl idüp[1] 17 kīse dirler Türkçe kese dimek ile meşhūrdur āḫırında hemze-i müctelibe kesre-i [NP183b] 1 vaṣfiyyete maḥaldür ḳāʿide hemze-i müctelibe şol ḥarfdür ki ḳuyruġı kesik 2 ʿayn gibi resm olunup āḫırı hā-yı resmī olan lafẓ-ı mużāf yāḫud 3 ṣıfat vāḳıʿ olsa li-ecli'l-ʿalāmet āḫırına kesre ḥareke getürilmek içün 4 ketb olunup kesre anın altına vażʿ olunur zīrā hā-yı resmī ḳaṭʿā 5 ḥareke ḳabūl itmez zīrā [NO190b] melfūẓa[2] digildür ve bu hemzeye gāh ḥarf-i tevessül dirler ki 6 āḫırı hā-yı resmī olan kelimeye yā-yı vaḥdet bā-yı muvaḥḥade[3] getürilmek murād olunduḳda hā-yı 7 mezbūre ġayr-ı melfūẓa olmaġın ḥareke ḳabūl itmemegle üzerine ḥarekeye maḥall 8 olmaḳ içün bir hemze ketb iderler ve müteḳaddimīn bir bā-yı vaḥdet[4] imlā 9 iderler lākin müteʾaḫḫirīn bu ṣūret ile iktifā iderler ki hem hemzeye hem 10 bā-yı vaḥdeye[5] delālet ider ve bu ṣūrete hemze tābiri mecāzdur zīrā hemzenin 11 ḥurūf-ı illetden ġayrı şekli yoḳdur ke-ẕā fī hikāyet Şerḥ-i Gülistān-ı 12 Sādī[6] ʿaleyhi'r-raḥmete[7] fi'l[8]-bābi's-sānī *pür-zer* vaṣf-ı terkībīdür pür żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ṭolu ki żıddı boşdur ʿArabīde mīm ve elif 14 ve kesr-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī ile mālī dinür *zer* fetḥ-i zā-yı ʿarabīyle 15 Fārsī ism-i cinsdür ki bunda meskūk olan şeylerin cümlesine şāmildür 16 altun ve guruş ve para ve aḳçe ve ġayrıhüm nitekim Türkīde daḫı aḳçe böyledür 17 ʿArabīde kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i hā-yı hevvez ve mīm ile dirhem dinür ki [NP184a] 1 yine Fārsī olan dirhenden muʿarrebdür pes kīse-i pür-zer aḳçe ṭolu kese dimekdür 2 *kāse-i zerrīn* tavṣīf-i terkībī *kāse* kā-fı ʿarabī ve elif ve fetḥ-i[9] sīn-i 3 mühmele ve hā-yı ñaḳl ile ve hemze-i müctelibe ile Fārsīdür ki ʿArabīde [NO191a] hāsız kās dinür 4 Türkçe çanaḳ dirler *zerrīn* bunda altun ġayrı meskūk ʿArabīde 5 fetḥ-i ẕāl-i muʿceme[10] ve hā-yı hevvez ve bā-yı muvaḥḥade ile ẕeheb dinür yā-yı ḥuṭṭī 6 bunda ḥarf-i nisbet ve nūn teʾkīd-i nisbet içündür zeriñ rāsında 7 şedde taḫsīn-i lafẓ içündür ve illā bu dilde şedde kemā merre 8 beyāne ḳāʿide bir lafẓıñ āḫırına yā-yı nisbet getürilse āḫır-ı lafẓ yā cinsinden 9 ḥareke virilür ki kesredür faẓbıṭ taḳṭīʿü'l-beyt ***kisolsaṭo***

[1] hāyı naḳl idüp NP : taʿcīm idüp NO
[2] melfūẓa NP : melfūẓ NO
[3] bā-yı muvaḥḥade NP : NO -
[4] vaḥdet NO : vaḥde NP
[5] bā-yı vaḥdeye NP : yā-yı vaḥdet NO
[6] Şerh-i Gülistān-ı Sādī NP : Şerhü'l-Gülistānı's-Sādī NO
[7] ʿaleyhi'r-raḥmete NO : NP -
[8] fi'l- NO : fī NP
[9] fetḥ NP : NO -
[10] ẕāl-i muʿceme NO : ẕā-yı ʿArabī NP

mefāʿīlün[1] kīseden 10 yā ve ḥā gider olsadan elif ve vāv ve hā gidüp żamme mā-ḳablinde 11 sīne virilür ***luaḳçe*** feʿūlün ṭoludan vāv düşer ***dinürkīse*** 12 mefāʿīl dinürden yā ve vāv düşerler ve kīseden hā çıḳar[2] 13 ***ipürzerr*** feʿūlün hemze elif şuretinde yazılmışdur ***gerolsaça*** mefāʿīl 14 olsadan yine elif ve vāv ve hā gidüp żamme geriñ rāsına virilür 15 ***naḳaltun*** feʿūlün altundan elif ve vāv düşüp fetḥa ḳāfa virilür 16 ***dinürkāse*** mefāʿīl dinürden yine vāv ve yā düşer ve kāse hāsız oḳunur 17 ***izerrīn*** feʿūlün hemze elif yazılur ve rā mükerrer ve yā sāḳıṭdur beyt [NP184b] 1 **Digil şalḳıma ḫūşe daḫı azıġa tūşe * Ḳatıḳ nān-ḫūriş oldı digil** 2 **hegbeye ḫurçīn** *ḫūşe* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve feṯ-i şīn-i [NO191b] muʿceme ve hā-yı 3 resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe şalḳım üzüm şalḳımı ve buġday başı ki ʿArabca 4 sīn-i mühmele ile sünbüle dirler[3] *tūşe* żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 5 vāv-ı aṣlī ve feṯ-i[4] şīn-ı muʿceme ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe azıḳ ki yiyecek nesne 6 ʿArabīde zā-yı ʿArabī[5] ve elif ve dāl ile zād dinür *nān-ḫūriş* istiʿmālāt-ı 7 ʿAcemdendür maʿnā-yı terkībīsi etmek yemiş dimek olur lākin Türkçe ḳatıḳ taʿbīr 8 itdikleridür ki yiyecek envāʿınıñ cümlesine şāmildür ġāhīce içecek 9 şeylerde daḫı istiʿmāl olunur Kemāl Isfehānī gūyed beyt Ey ʿaceb 10 şemşīr-i ḫayr-dār çe sebz reng * Şod çün heme sāle zi-ḫūn ḥażm mi-bāyed 11 ḫoreş[*] pes bunda ḳan gibi maʿnāsında müstaʿmeldür ʿArabīde hemze ve 12 baʿde'd-dāl elif ile udum daḫı luġatdür[6] *ḫurçīn* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ve kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā ve nūn ile Fārsīdür Türkçe hegbe ki 14 iki yanında gözleri olur bir ṭorbadur[7] taḳṭīʿü'l-beyt[8] ***digilṣalḳı*** mefāʿīl[9] 15 digilden yā gider ***maḫūşe*** feʿūlün[10] meden hā gider ***daḫıazı*** mefāʿīl[11] 16 azıġada medd-i elif olup yā ve hā düşerler[12] ***ġatūşe*** feʿūlün[13] ***ḳatıḳnānḫū*** mefāʿīl[14] 17 nāndan elif gider **rişoldı** [NO192a] feʿūlün[15] oldıdan elif ve vāv

[1] mefāʿīlün NO : mefāʿīl NP
[2] çıḳar NP : gider NO
[3] dirler NP : dinür NO
[4] feṯ NO : NP -
[5] zā-yı ʿArabī NP : rā-yı mühmele NO
[*] Ne kadar tuhaftır ki yeşilden kılıç bir de bakıyorsun kızıl kana bulanmış.
[6] ve kesr-i hemze ve baʿde'd-dāl elif ile udum daḫı luġatdür NP : NO
[7] - NO: ʿArabīde mefāʿīl NP
[8] taḳṭīʿü'l- beyt NO : NP -
[9] mefāʿīl NO: feʿūlün NP
[10] feʿūlün NO : mefāʿīl NP
[11] mefāʿīl NP : feʿūlün NO
[12] düşerler NO : düşer NP
[13] feʿūlün NO : mefāʿīl NP
[14] mefāʿīl NO : feʿūlün NP
[15] feʿūlün NO : mefāʿīl NP

gidüp [NP185a] 1 żamme şīna virilür ***digilhegbe*** mefāʿīl[1] digilden yā gider ***yeḫurçīn*** feʿūlü[2] 2 yeden hā ve ḫurçīnden yā düşer beyt **Göñül niçe bir aldar seni semiz ü ṭatlu * 3 Dilā çend fīrībed turā ferbih ü şīrīn** *dilā*[3] *dil* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı lām ile Fārsīdür 4 bunda Türkçe dimekdür ʿArabīde ḳalb dinür āḫırında elif ḥarf-i 5 nidādur mışrāʿ-ı evvelde żarūret-i vezn içün terk olunmuşdur taḳdīri 6 ey göñül dimekdür *çend* feṯḥ-i cīm-i ʿAcamī ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile 7 Fārsīdür ḥarf-i istifḥām miḳdārdan[4] sū'aldür ʿArabīde feṯḥ-i kāf 8 ile kem dinür Türkçe niçe maḥall-i īḳāż olmaġıla Türkīde yā niçe bir lafẓını żamm 9 idüp niçe bir dirler[5] *fīrībed* kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve 10 feṯḥ-i bā-yı mucaḥḥade ve sükūn-ı dāl-ı mühmele ile Fārsī fiʿl-i mużāriʿdür Türkçe 11 aldar dimekdür ʿArabīde yaġīn dinür *turā* seni kemā merre *ferbih* feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ 12 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe 13 semüz muḳābili arıḳdur ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i mīm ile semīn dinür 14 muḳābili nahīf Fārsīde laġar dinür *vāv* ʿāṭıfī *şīrīn* kesr-i şīn-ı 15 muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve rā-yı mühmele ve yine yā ve nūn ile [NO192b] Fārsī ism-i basīṭdür 16 Türkçe ṭatlu bal gibi ʿArabīde żamm-ı ḥā-yı mühmele ile ḫulū dinür taḳṭīʿü'l-beyt 17 ***göñülniçe*** mefāʿīl vāv ve niçeden[6] hā gider ***biraldar*** feʿūlün [NP185b] 1 aldardan hemze ve elif düşüp feṯḥa mā-ḳablinde rāya virilür ***senisem*** 2 mefāʿīl seniñ feṯḥasıñ[7] işbāʿ ile elif ḥāṣıl olur ***izüṭatlu*** 3 feʿūlün ***dilāçend*** mefāʿīl ***fīrībed*** feʿūlün ***turāferbi*** mefāʿil ***hüşīrīn*** 4 feʿūlün vāv-ı ʿāṭıfī ve yā-yı s̱ānī sāḳıṭlardur beyt **Mefāʿil feʿūlün mefāʿīl feʿūlün * Dürüş ʿilm-i kemāle ideler saña taḥsīn** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***dürüşʿilm*** mefāʿīl ***kemāle*** feʿūlün ***idelersa*** mefāʿīl idelerden yā düşer **ñataḥsīn** feʿūlün sañadan hā ve taḥsīnden yā düşerler[8] **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'r-Recezi'l-Müs̱emmeni'l- 5 Maṭvīyyi'l-Maḫbūn** kemā merre mirāren pes bu baḥr-ı recez-i müs̱emmen ki her beyti[9] sekiz kerre 6 müstefʿilündür ṣadr u ḫaşv-ı s̱ānī ve ibtidā ve ḫaşv-ı rābiʿine ṭā dāḫil olmaġıla[10] 7 müfteʿilün olmuşlardar ve ḥaşv-ı s̱ālis̱i ile ḍarbına ḫabn dāḫil olmaġıla

[1] mefāʿīl NO : feʿūlün NP
[2] feʿūlü NP : NO -
[3] *dilā* NO : NP -
[4] miḳdārdan NP : NO -
[5] bir dirler NO : NP -
[6] vāv ve niçeden NP : NO -
[7] feṯḥasıñ NP : feṯḥası NO
[8] beyt Mefāʿil feʿūlün mefāʿīl feʿūlün * Dürüş ʿilm-i kemāle ideler saña taḥsīn taḳṭīʿü'l-mışrāʿ *dürüşʿilm* mefāʿīl *kemāle* feʿūlün *idelersa* mefāʿīl idelerden yā düşer *ñataḥsīn* feʿūlün sañadan hā ve taḥsīnden yā düşerler NO : NP -
[9] beyti NP : beyt NO
[10] olmaġıla NO : NP -

mefāʿīlün 8 olmuşlardur binā'en ʿalā ẕālik maṭvī ve maḫbūn dinilmişdür beyt 9 **Şāne ṭaraḳ bıyık burūt hem saḳal adı rīşdür * Rīşe saçaḳdurur velī** 10 **beret baş adı rīşdür** *şāne* feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif ve nūn ve hā-yı 11 resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṭaraḳ ki ṣaç ve ṣaḳal ṭararlar ʿArabīde 12 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı şīn-ı [NO193a] muʿceme ve ṭā-yı ḫuṭṭī[1] ile muşṭ dinür *bürūt* bā-yı muvaḥḥade 13 ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları ve sükūn-ı vāv ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür 14 Türkçe bıyıḳ ki ṣaḳal yaraşıġıdur ʿArabīde şīn-ı muʿceme ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele 15 ve bā-yı muvaḥḥade ile şārib dinür *rīş* imālesiz kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 16 yā-yı ḫuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe ṣaḳal ʿArabīde kesr-i lām 17 ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve feṯḥ-i yā-yı müşennāt-ı fevḳānī-yi taḥtānī ve yā[2] ile liḥye dinür *rīşe* āḫırında hā-yı **[NP186a]** 1 taḫşīş ile Fārsīdür bunda Türkçe ṣaçaḳ ki ibrişimden ve iplikden 2 ve ġayr-ı hümūdan idüp salındururlar maḳreme ve ḳuşaḳ uçlarındaki[3] gibi 3 ʿArabīde żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı dāl-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile hüdb dirler ki 4 ṣaçaḳ ve kirpik maʿnāları beyninde müşterekdür *rīş* imāle ile Fārsīdür 5 bunda baş beret didikleri çıbandur ki neʿūẕu billāhi Teʿālā şīr-pençe 6 didikleri marażdur bu beyitde żarūret-i vezn içün taḳdīm ü teʾḫīr 7 olunmuşdur yāḫud baş beret didikleri gibi beret-baş da 8 dinilür ola ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade ve şā-yı müşelleşe ve rā-yı mühmeleniñ 9 feṯḥalarıyla başara dinür[4] ve ʿinde'l-baʿż başda olur bir şulı çıbandur ʿArabīde 10 feṯḥ-i sīn ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmeleteyn ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaş ve hā ile seʿfeh dinür 11 ve ʿinde'l-baʿż bedende olur bir çıbandur ki ālet-i cerāḥetdür [NO193b] cerḥden[5] ḥāṣıl ḥarāretden 12 ẓuhūr ider taḳṭīʿü'l-beyt ***şāneṭaraḳ*** müfteʿilün hā ve elif gider ***bıyık*** 13 ***burūt*** mefāʿilün vāv düşer ***hemsaḳala*** müfteʿilün adıdan hemze gidüp 14 ḥarekesi lāma virilün ***dırīşdür*** mefāʿilün diden yā düşüp[6] 15 ve rīşiñ şīnı müteḥarrik oḳunur ***rīşesaçaḳ*** müfteʿilün hā ve elif 16 düşerler ***dururvelī*** mefāʿilün ***berdbaşa*** müfteʿilün adının hemzesi ḥaẕf 17 ḥarekesi şīna naḳl olunur ***dırīşdür*** mefāʿilün kemā merre fi'l-evvel beyt **[NP186b]** 1 **Ṭaşaġı debe bād-kend arḳası egri ḫū küz-püşt * Köse vü ṣaḳalı** 2 **ḳaba kevsec yeleme rīşdür** *bād-kend* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı[7] elif ve dāl-i mühmele ve 3 feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bi-maʿnā 4 bi feṯḥi'l-ġayni'l-muʿceme Türkçe debe dinür

[1] ḫuṭṭī NO : NP -
[2] ve feṯḥ-i yā-yı müşennāt-ı fevḳānī-yi taḥtānī ve yā NO : NP -
[3] uçlarındaki NO : uçları NP
[4] dinür NO : NP -
[5] cerḥden NO : NP -
[6] düşüp NP : düşer NO
[7] sükūn NO : NP -

ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı 5 dāl-i mühmele ve fet-i rā-yı mühmele tā-yı vaḥdet ile üdreh dinür ve medd-i elif ve żamm-ı dāl ve sükūn-ı 6 rā-yı mühmele ile ḫū ḫūddandan muḫaffefdür *küz-püşt* vaṣf-ı terkībī 7 püşt-i küz daḫı luġatdür *küz* [1] żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿacemīyle Fārsīdür ki 8 ḳuḥ Türkīde ṣaġır kāf ile ve zā-yı ʿarabīyle güz dirler[2] ġalaṭ-ı meşhūrı 9 vāv yerine rā-yı mühmele ile gürzdür *püşt* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı şīn-ı muceme 10 ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe arḳa kemā merre [3] arḳası güz dimekdür ki[4] ḳanbur didikleri arḳası 11 yumrı kimesnedür[5] [NO194a] ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı hā ve dāl-i mühmeleteyn ile aḥdeb 12 dinür vāv-ı istīnāf *kevsec* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve 13 feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı cīm ile Fārsīdür Türkçe köse dirler ki 14 azacıḳ ṣaḳallı kimesne ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı ṣā-yı müṣelleṣe ve ṭā-yı ḥuṭṭī 15 ile iṣṭ dinür kevsec lafẓını daḫı[6] bilā-ziyāde ve lā[7] noḳsān taʿrīb idüp 16 istiʿmāl iderler killi kevsecin keyyisün terkībindeki kevsec muʿarrebdür *vāv* ḥarf-i 17 ʿaṭf yeleme rīş kevsec üzerine ʿaṭf iderler[8] rīş daḫı mürekkebdür **[NP187a]** 1 *yeleme* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve yāḫud yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı lām ve feṯḥ-i mīm ve hā-yı resmīyle 2 Fārsīdür Türkçe ḳaba didikleri ki cüṣṣede büyük vezn ü ḳuvvetde 3 az olan nesnedür *rīş* kesr-i rā-yı mühmele[9] ile ṣaḳal kemā merre[10] pes yeleme-rīş 4 ṣaḳalı ḳaba kimesne dimek olur ʿArabīde kesr-i lām ile lihyānī dinür 5 taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭaşaġıde*** müfteʿilün dāliñ feṯḥası işbāʿ olunur[11] ***bebādken*** mefāʿilün dāl 6 müteḥarrik oḳunur ***darḳasıegri*** müfteʿilün arḳadan elif ve[12] hā gidüp 7 feṯḥası mā-ḳablinde kendiñ dāline virilür ve güzden vāv gider 8 ***ḫūküzpüşt*** mefāʿilün ḫūdan vāv gidüp güzüñ zāsı 9 müteḥarrik oḳunur[13] püştüñ şīn ve tāsı nā-çār bir ḥarf 10 iʿtibār olunur ***kösevüṣa*** müfteʿilün köseden hā gidüp [NO194b] 11 vāv-ı istīnāf mażmūm oḳunur ***ḳalıḳaba*** mefāʿilün ***kevsecyele*** müfteʿilün 12 vāv-ı ʿāṭıfī sāḳıṭdur ***merīşdür*** mefāʿilün şīn müteḥarrik oḳunur 13 beyt **Ḳuyruġa düm di rīm iriñ nīm yarım ṣarm düvāl * Ṣu ṣıġırı** 14

---

[1] *küz* NO : NP -
[2] dirler NO : dinür NP
[3] Fārsīdür Türkçe arḳa kemā merre NO : NP -
[4] ki NO : NP -
[5] kimesnedür NO : NP
[6] lafẓını daḫı NO : lafẓı NP
[7] lā NP : NO -
[8] iderler NP : NO -
[9] mühmele NP : NO -
[10] kemā merre NO : NP -
[11] dāliñ feṯḥası işbāʿ olunur NO : NP -
[12] ve NP : NO -
[13] oḳunur NP : NO -

başı nedür kelle-yi gāv-mīşdür *düm* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı mīm ile Fār 15 sīdür bunda Türkçe ḳuyruḳ ki insānıñ ġayrı ḥayvānātda olur 16 ʿArabīde ẕāl-i muʿceme ve nūnuñ fetḥaları ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile ẕeneb dinür *rīm* 17 kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile Fārsīdür bunda[1] Türkçe iriñ ki **[NP187b]** 1 çıbanda ve yarada olur ʿArabīde fetḥ-i ḳāf ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḥā-yı 2 mühmele ile ḳayḥ dinür *nīm* kesr-i nūn ve yā ve mīm ile Fārsīdür Türkçe 3 yarım ki yarısı daḫı olunca bütün olur ʿArabīde nıṣf dinür 4 *ṣarm* fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe 5 kesr-i dāl ile dival dirler ki üzengü aṣdıḳları ḳayışdur ki ḫam 6 deriden iderler fī'l-aṣl ṣarm ḫam derinüñ adıdur ʿArabīde daḫı 7 taʿrīb olunup yine ṣarm dirler baʿdehū bu deriden düzilen ḳayışa 8 ṣırım dirler ki ol ḳayışdan üzengi bağı iderler ve ḳuşaḳ 9 iderler meşelā bu ḳayışa Fārsīde żamm-ı dāl-ı mühmele ve fetḥ-i vāv ve elif ve 10 lām ile duvāl daḫı dirler pes üzengi bağı [NO195a] mezbūr ḳayışdan olduġıçün 11 āḫırına hā-yı taḥṣīṣ getürüp żamm-ı dāl ile duvāle dirler Türkīde yine kesr-i 12 dāl ile şāyiʿdür nāẓım-ı merḥūm bu maḳāmda cā'izdür[2] ki duvāliñ şöhreti 13 iʿtibārıyla Türkī maḳāmında getürmiş ola ve cā'izdür ki Türkçe istiʿmāl 14 olunan divale ile taʿbīr itmişler[3] *kelle-yi gāv-mīş* tavṣīf-i terkībīdür *kelle* fetḥ-i 15 kāf-ı ʿarabī ve lām-ı müşeddede ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe baş ʿArabīde 16 re'ş dinür hemze-i müctelibe maḥal-i ḥareke-i iżāfetdür *gāv-mīş* vaṣf-ı terkībīdür 17 ol diyārlarda gāv-ı mezbūr ḳoyunlarla māʿan gezüp geldügiçün **[NP188a]** 1 dinilmişdür İbn Kemāl ʿaleyhi'r-raḥme vech-i tesmiye ehli rūşenī olmaḳda ḳoyuna 2 müşābehetidür dimiş pes gāv-mīş Türkçe ṣu ṣıġırı didikleridür olur taḳṭīʿü'l-3 beyt ***ḳuyruġadüm*** müfteʿilün ḳuyruġadan vāv ve hā düşerler ***dirīmiriñ*** 4 mefāʿilün diden yā iriñden elif ve yā gidüp ve kesresi māḳablinde 5 mīme virilür ***nīmyarım*** müfteʿilün nīmiñ mīm-i müteḥarrik oḳunur ***ṣırımdüvāl*** mefāʿilün[4] elif sāḳıṭdur ***ṣuṣıġırı*** müfteʿilün ***başınedür*** 6 mefāʿilün başdan elif ve neden hā gider ***kelleyigā*** müfteʿilün kelleden hā gidüp 7 ve lām mükerrer olur ve hemze elif yazılur ***vmīşidür*** mefāʿilün şīn 8 müteḥarrik oḳunur beyt **Göz ḳapaġına peyle di pür ṭoludur kedū ḳabaḳ *** 9 **Boş tehī** [NO195b] **vü baş ser artuġa yaʿnī bīşdür** *peyle* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 10 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i lām ve hā-yı resmī ile Fārsīdür bunda Türkçe göz ḳapaġı 11 ʿArabīde fetḥ-i cīm ve sükūn-ı fā ve nūn ile cefn dinür *pür* żamm-ı bā-yı 12

[1] bunda NO : NP -
[2] cā'izdür NP : NO -
[3] itmişler NP : itmiş ola NO
[4] mefāʿilün NO : müfteʿilün NP

ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ṭolu ʿArabīde feṭḥ-i mīm ile meşḫūn 13 ve memlū daḫı dirler *kedū* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve vāv ile Fārsīdür 14 Türkçe ḳabaḳ dinür ʿArabca feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı rā ve ʿayn-ı mühmeleteyn ile[1] ḳaraʿ 15 dinür *tehī* tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı hevveziñ kesreleri ve yā-yı ḫuṭṭī 16 ile Fārsīdür Türkçe boş ki żıddı ṭoludur ʿArabīde ḫā-yı muʿceme ile ḫālī [NP188b] 1 ʿalā-vezn mālī *vāv* ḥarf-i ibtidā *ser* feṭḥ-i sīn-i mühmele ve rā-yı mühmele ile 2 Fārsīdür Türkçe baş ʿArabīde reʾs dinür *bīş* kesr-i bā-yı muvaḥḥade 3 ve[2] sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe artıḳ ki żıddı 4 eksikdür ʿArabīde zāʾid[3] dinür[4] żıddı nāḳışdur taḳṭīʿü'l-beyt ***gözḳapaġı*** 5 müfteʿilün gözden vāv gider ***napeyledi*** mefāʿilün neden ve peyleden 6 hālar düşerler ***pürṭoludur*** müfteʿilün ṭoludan vāv düşer ***kedūḳabaḳ*** mefāʿilün 7 dāl müteḥarrik oḳunur ***boştehī*** müfteʿilün şīn müteḥarrik oḳunur 8 ***vübaşser*** mefāʿilün ***artuġayaʿ*** müfteʿilün artuġadan vāv ve hā gider ***nipīşdür*** 9 mefāʿilün şīn müteḥarrik oḳunur beyt **Çīre yegin di kimnūne** 10 **zīre vü ḫıyra** [NO196a] **yuşdur * Balı arınıñ çü nūşdur dikeni daḫı nīşdür** 11 *çīre* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 12 bunda Türkçe yegin yaʿnī üste gelici ʿArabīde ġālib dinür *zīre* 13 kesr-i[5] zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī[6] feṭḥ-i[7] rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe 14 kimnūn ki ḫu[bū]batdandur güzel ḳoḳar ʿArabīde kāfıñ feṭḥi ve mīm-i müşeddede 15 niñ żammı ve vāv ve nūn ile kemmūn dirler Türkīde taḥrīf olunup kimnūn 16 dinilmişdür[8] *vāv* farıḳī *ḫıyra* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve yine yā ve rā ve hā ile Fārsīdür 17 bunda Türkçe yoş ki göz ḳamaştırmaḳdan olur ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[9] ve rā-yı [NP189a] 1 mühmeleniñ fetḥaları ve vāv ile berv dinür *nūş* żamm-ı nūn ve sükūn-ı 2 vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda bi-maʿnā engebīn Türkçe bal dinilen ṭatlu 3 nesnedür[10] ki arı maḥṣūlüdür ʿArabīde ʿasel dinür *nīş* kesr-i nūn ve sükūn-ı 4 yā-yı ḫuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe[11] diken ṣāḥīḥi tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 5 ile tikendür ki murād arınıñ ṣoḳduġı ignecükdür feṣṣādlarıñ 6 yaʿnī ḳan alıcı cerrāḥlarıñ ḳan almaġa kullanduḳları ālete nīşter 7 dinilmek bundan

[1] ile NP : NO -
[2] ve NP : NO -
[3] zāʾid NP : zāʾide NO
[4] dinür NP : NO -
[5] kesr NP : feṭḥ NO
[6] sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī NP : NO -
[7] feṭḥ NO : NP -
[8] dinilmişdür NP : dinilmiş NO
[9] taḥtānī NO : NP-
[10] nesnedür NO : nesne NP
[11] Türkçe NO : NP -

meʾḫūẕdur ki incelikde andan ziyāde olmaġıla 8 edāt-ı tafṣīl ilḥāḳ olunmuşdur [NO196b] taḳṭīʿü'l-beyt ***çīreyegin*** müfteʿilün 9 çireden hā düşer ***dikimnūne*** mefāʿilün diden yā kimnūndan vāv sāḳıṭlardur 10 ***zīrevühıy*** müfteʿilün zireden hā gider ***rayuşdur*** mefāʿilün redan 11 hā gidüp yuşuñ şīnı müteḥarrik oḳunur ***balıarınıñ*** müfteʿilün balıdan yā gider ve arınıñ elifi düşüp ḥarekesi mā-ḳablinde lāma virilür ve yāsı daḫı sāḳıṭdur[1] 12 ***çünūşıdur*** mefāʿilün çüden vāv gidüp şīn müteḥarrik oḳunur[2] ***dikenida*** müfteʿilün dāliñ kesresi işbāʿ ile ṣūreti yā ḥāṣıl olur ve dikeni yāsı düşer[3] ***ḫınīşdür*** mefāʿilün ḫıdan 13 yā gidüp yine şīn müteḥarrik oḳunur beyt **Muştuluġa di müjde** 14 **vü[4] müzd girāy dönüm gerī * Vīze arı rīze uvaḳ yek vize bir ḳarışdur** 15 *müjde* żamm-ı mīm ve sükūn-ı zā-yı ʿacemī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle[5] Fārsīdür 16 Türkçe muştuluḳ ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade ve şīn-ı muʿcemeniñ feṭḥalarıyla[6] beşāret 17 dinür *vāv* fārıḳī *müzd* żamm-ı mīm ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür **[NP189b]** 1 bunda Türkçe kirā yaʿnī ḳullanmaġa virilen şeyʾ içün ṣāḥibi ḳullanandan 2 aldıġı aḳçedür[7] ʿArabīde kesr-i kāf ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve elif-i memdūde ile kirāʾ 3 dinür mekārī bundandur ve icāra ve ücret ve ecir ve ṣevāb dinür 4 *girāy* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile [NO197a] Fārsīdür bunda Türkçe 5 dönüm ki baġ ve tarla ölçmekde taʿbīr olunur ve āḫırına bā-yı muvaḥḥade getürüp 6 kerīb daḫı dirler ʿArab taʿrīb idüp cīm ile cerīb dirler 7 *vīje*[8] kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i zā-yı ʿacemī şāzen ve zā-yı ʿarabī ve 8 hā-yı resmīyle Fārsīdür ki murādif-i pākdür bā-yı ʿacemī ile Türkçe arı yaʿnī 9 temiz ʿArabīde feṭḥ-i nūn ve kesr-i zā-yı muʿceme ve sükūn-ı[9] yā-yı ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ile naẓīf 10 dinür *rīze* kesr-i rā-yı mühmele ve yine yā ve zā ve hā ile[10] bi-maʿnā ḫurde Fārsīdür Türkçe ufaḳ żıddı iridür 11 ʿArabca żamm-ı rā-yı mühmele ve żādeyn-i muʿcemeteyn ve beynehümāda[11] elif ile rużāż 12 dinür *yek* bir kemā merre *vize* feṭḥ-i vāv ve kesr ile de luġatdür ve zā-yı ʿacemī ke-ẕālik 13 ʿarabīyle de luġatdür ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe ḳarış ki baş parmaḳ ile serçe parmaḳlarını 14 açup gerdükde baş parmaḳ ucundan ṣerçe parmaġı ucının 15 mā-beynidür ʿArabca kesr-i şīn-ı muʿceme

[1] balıdan yā gider ve arınıñ elifi düşüp ḥarekesi mā-ḳablinde lāma virilür ve yāsı daḫı sāḳıṭdur NO : NP-
[2] çüden vāv gidüp şīn müteḥarrik oḳunur NO : NP -
[3] müfteʿilün dāliñ kesresi işbāʿ ile ṣūreti yā ḥāṣıl olur ve dikeni yāsı düşer NO : NP -
[4] vü NO : hem NP
[5] resmīyle NP : resmī ile NO
[6] feṭḥalarıyla NO : feṭḥaları ile NP
[7] aḳçedür NO : NP -
[8] *vīje* NO : *vīze* NP
[9] sükūn NO : NP -
[10] kesr-i rā-yı mühmele ve yine yā ve zā ve hā ile NO : NP -
[11] beynehümāda NP : beynehümā NO

ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve rā-yı mühmele 16 ile şıbr dinür taḳṭī‘ü’l-beyt ***muştuluġa*** müfte‘ilün ***dimüjdevü*** mefā‘ilün 17 diden yā ve müjdeden hā gider ve vāv-ı farıḳī żammesine işbā‘ ile bir vāv [NP190a] 1 daḫı gelür ***müzdigirāy*** müfte‘ilün dāl müteḥarrik oḳunur ***dönümgerī*** 2 mefā‘ilün vāv düşer ***vīzearı*** müfte‘ilün hā gider ***rīzeuvaḳ*** 3 mefā‘ilün[1] rīzeden yā uvaḳ elifi maḥẕūfdur ***yekvizebir*** müfte‘ilün hā düşer ***ḳarışıdur*** 4 mefā‘ilün şīn müteḥarrik oḳunur beyt [NO197b] **Revnaḳ u fer daḫı** 5 **diñer balta teber velī siper * Ḳalḳana dirler oḳ u yāy ḳoyacaḳ adı kīşdür** 6 *revnaḳ* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i nūn ve ḳāf ile ‘Arabīdür ki 7 luġāt-i meşhūredendür *fer* feṭḥ-i fā-yı sa‘faṣ ve li-ecli’ż-żarūret 8 rā-yı mühmele-i müşeddede ile Fārsīdür bunda bi-ma‘nā āb[2] revī Türkçe parladı 9 ya‘nī bir şey’iñ yüziniñ parlayup yalabımasına nitekim ḳılıç yüziniñ şa‘şa‘asına Fārsīde fer-i 10 şemşīr ‘Arabīde revnaḳü’s-seyf dirler dimekdür 11 *diñer* kesr-i dāl-i mühmele ve feṭḥ-i kāf-ı ‘acemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür 12 ki muḫaffef-i digerdür Türkçe daḫı dimek ma‘nāsınadur ‘Arabīde elif-i 13 memdūde ile āḫar ve ġayr ma‘nālarınadur Türkīde bunda[3] ayruḳ dimekle 14 daḫı ta‘bīr iderler *teber* tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānīniñ[4] 15 ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe balta didikleri āletdür ki anıñla aġac keserler 16 meselā ‘Arabīde fā-yı sa‘faṣ ve hemze ve sīn-i mühmele ile fe’s dinür 17 *siper* kesr-i sīn-i mühmele ve feṭḥ-i bā-yı ‘acemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür [NP190b] 1 Türkçe ḳalḳan ki cenk erleri ḫaşmınıñ altından ḳurtulmaḳ içün 2 ḳullandıḳları ṭabla ki müdevver nesnedür ‘Arabīde żamm-ı[5] cīm ve feṭḥ-i nūn-ı müşeddede ve 3 tā-yı vaḥde ile cünne dinür *kīş* kesr-i kāf-ı ‘arabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 4 ve şīn-ı mu‘ceme ile Fārsīdür[6] [NO198a] bunda Türkçe taġlīben tirkeş didikleri nesnedür ki tīr-keşden 5 muḫarrefdür ḳuḥ Türkīsi oḳ ḳoduḳları nesne ve yay ḳoduḳları ikisine 6 birden[7] bā-yı muvaḥḥadeniñ ve lāmıñ feṭḥaları ve ṣaġır kāf ile beleñ 7 dirler Tatar lisānında ṣadaḳ dinür ve Fārsīde tīr-keş dirler ammā 8 kīş fi’l-aṣl oḳ ḳonulan şey’e dirler yay ḳoduḳlarına kesr-i ḳāf 9 ile ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve elif ve nūn ile ḳarbān dirler 10 merḥūm İbn Kemāl ‘aleyhi’r-rahete mine’l-Müte‘āl[8] żamm-ı ḳāfıladur[1] dimiş beyt Rāst rev bāş beher kişi ki 11 bāşī

[1] mefā‘ilün NP : müfte‘ilün NO
[2] āb NO : NP -
[3] bunda NO : bundan NP
[4] taḥtānīniñ NO : NP -
[5] żamm NO : NP -
[6] Fārsīdür NO : NP -
[7] birden NP : bir NO
[8] ‘aleyhi’r-rahete mine’l-Müte‘āl NO : NP -

çūn-tīr * Ger şūy gec çü kemān lāyıḳ-ı ḳurbān bāşī* 12 pes imdi ġalebe istiʿmāl ile mecmūʿuna kīş luġat olmuşdur[2] taḳṭīʿü'l-13 beyt ***revnaḳufer*** müfteʿilün ḳāf müteḥarrik oḳunur ***daḫıdiñer*** mefāʿilün 14 ***baltateber*** müfteʿilün hā gider ***velīsiper*** mefāʿilün ***ḳalḳanadir*** müfteʿilün hā ve yā 15 düşerler ***leroḳuyāy*** mefāʿilün oḳdan elif gidüp żammesi rāya virilür ve yaydan 16 elif düşer ***ḳoyacaḳa*** müfteʿilün ḳoyacaḳdan elif düşer vāvıñ żammesi[3] 17 ḥaẕf ve fetḥası ḳāfa virilür ***dıkīşdür*** mefāʿilün diden [NP191a] 1 yā gidüp şīn müteḥarrik oḳunur beyt **Ṭapmaġa di perestiş ü beslemege** 2 **di perveriş * Zāhide pārsā digil miẕheb ü dīn ḫūkīşdür** *perestiş* 3 bā-yı ʿacemī [NO198b] ve rā-yı mühmeleniñ fetḥaları ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve kesr-i[4] tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve 4 sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile Fārsī ism-i maṣdardur Türkçe ṭapuş ve ṭapmaḳ 5 ʿArabīde ʿibādet dinür *perveriş* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele 6 ve fetḥ-i vāv ve kesr-i rā-yı mühmele ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī ism-i maṣdardur 7 Türkçe besleyiş ve beslemek ʿArabīde fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 8 rā-yı mühmele ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı maṣdarī ile terbiyet dirler *pārsā* 9 fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve elif ve rā-yı mühmeleniñ sükūnları[5] ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve elif 10 ile Fārsīdür bunda Türkçe murābıṭ didikleridür ki ʿArabīde zā-yı ʿarabīyle 11 zāhid dinür şöhretihe binā'en ʿarabīyle taʿbīr olunmuşdur *ḫū* ḫod lafẓından muḫaffefdür 12 ḫod kemā merre *kīş* māddesi henüz beyān olundı bunda ḳuḥ Türkçe töre dinür 13 kemā merre ʿArabīde fetḥ-i mīm ve sükūn-ı ẕāl-i muʿceme ve fetḥ-i hā-yı hevvez ve bā-yı muvaḥḥade 14 ile meẕheb ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā ve nūn ile dīn dinür 15 meẕheb luġatde gitmek ve gidermek zemān ve mekān beyninde 16 müşterekdür ke-ẕā fī Tercümāni'ş-Sıḥāḥ ve bi-maʿnā ṭarīḳ Fārsīde rāh yaʿnī 17 yol ke-ẕā fi't[6]-Tercümāni'l-Luġat ve ʿörfde "fehüve mā iḫtişaṣa ḥaḳīḳaten bi'l-müctehidi mine'l- aḥkāmi'ş- [NP191b] 1 şerʿiyyeti'l- ferʿiyyeti el-ictihādu niyyetü'l-müstefādi mine'l-edilleti'l-ẓanniyyeti ke-ẕā 2 fi'l-Ferahi ve's-Surūrī li-Ḳāfiyeci"* ḥaṣılı maʿnā-yı luġavīsi olan ṭarīḳ maʿnāsından [NO199a] 3 Müctehidīn raḥimallāhu Teʿālā ḥażretiniñ ictihādlarında ẕāhib olduḳları ṭarīḳ maʿnāsına naḳl olunmuşdur 4 baʿżılar dīn ve millet ve meẕheb beynlerinde bu vech üzre farḳ itmişlerdür

---

[1] ḳāfıladur NP : kāf iledür NO

* Her işte, her kazançta ok gibi düz olursan yaptığın işe layık olursun.

[2] pes imdi ġalebe istiʿmāl ile mecmūʿuna kīş luġat olmuşdur NP : NO -

[3] żammesi NP : hemzesi NO

[4] kesr NO : NP -

[5] sükūnları NP : sükūnı NO

[6] fi't NO : fī NP

* Şer'î ve fer'î hükmlerden müctehide ait olan ictihad zanni delillerden faydalanma niyetidir. Kafiyecinin Ferah ve Sürûr kitabında da tarif böyledir.

ki 5 “el-farḳu beyne’d-dīni ve’l- milleti ve’l-meẕhebi inneddīne menṣūbin İlallāhi teʿālā 6 ve’l-milleti menṣūbin ile’r-resūli ʿaleyhi’s-selāmü ve’l-menṣūbün 7 ile’l-müctehidīn”** intehā *dīn* dībācede daḫı beyān olunmuşdur pes imdi 8 bunda meẕheb ve dīn müterādifān olmaḳ üzere getürilmişdür taḳṭīʿü’l 9 beyt ***ṭapmaġadi*** müfteʿilün hā sāḳıṭdur ***perestişü*** mefāʿilün ***beslemege*** 10 müfteʿilün ***diperveriş*** mefāʿilün diden yā gider ***zāhidepā*** mefāʿilün 11 żamīr düşer ***rısādigil*** mefāʿilün diden yā gider ve pārsānıñ rāsı evvele gelmekle 12 müteḥarrik oḳunur ve[1] digilden yā gider ***miẕhebüdin*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfī 13 gidüp miẕhebiñ bāsı mażmūm oḳunur ve dīn yāsız oḳunur[2] ***ḫūkīşdür*** mefāʿilün 14 ḫūdan vāv düşüp şīn müteḥarrik oḳunur beyt **Atlu süvār** 15 **u mertebe pāye piyādedür yaya * Sac ayaġı se-pāyedür hem daḫı siḫ** 16 **şīşdür** *süvār* żamm-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i vāv ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 17 Türkçe atlu yaʿnī ata ve sā’ir binilen şeylere binmiş kimesne nitekim esb-süvār veşeter [NP192a] 1 süvār kişter-süvār dinür ʿArabīde rā-yı mühmele ve kesr-i kāf ve sükūn-ı 2 bā-yı muvaḥḥade ile rākib dinür ki muṭlaḳ binici dimekdür ata binene[3] rākibü’l-ḫayl [NO199b] 3 ve deveye binene rākibü’l-cemel ve gemiye binene rākibü’s-sefīne dirler pes erbāb-ı luġātüñ 4 Fārsī süvār lafẓını[4] atlu ile taʿbīr ʿalā ṭarīḳü’t-taġlīb 5 *vāv* farıḳī *pāye* bā-yı ʿacemī ve elif ve feṯḥ-i yā-yı ḫuṭṭī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 6 Türkçe bā-yı ʿacemī ve rā ve sīn-i mühmeleteyn feteḥātı ve hā-yı resmīyle pereste dirler ʿArabīde 7 feṯḥ-i mīm ve sīn ve rā-yı mühmele ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānīniñ[5] feṯḥaları ve 8 tā-yı merbūṭa ile[6] mertebe dirler nitekim nāẓım-ı merḥūm şöhretine binā’en ʿarabīyle beyān itmişdür 9 *piyāde* kesr-i bā-yı ʿacemī ve feṯḥ-i yā-yı ḫuṭṭī ve baʿde’l-elif* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı 10 resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe yaya yaʿnī yürüyip[7] giden kimesne 11 ʿArabīde rā-yı mühmele ve bāʿde’l-elif[8] kesr-i cīm ve lām ile rācil dinür *se-pāy* 12 terkīb-i nisbīdür *se* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve[9] kesrile daḫı luġatdür ve hā-yı resmīyle 13 üç pāy ayaḳ pes se-pāy bunda Türkçe üç ayaḳlı dimek olur 14 maʾhūd sac ayaġı didikleri nesne ki āteş

** Din mille ve mezheb arasındaki fark şudur: Din Allâha ait olan, millet Hz. Peygambere mensub olan, mezheb müctehide mensub olandır.

[1] ve NO : NP -
[2] ve dīn yāsız oḳunur NO : NP -
[3] binene NP : binen NO
[4] lafẓını NO : lafẓınıñ NP
[5] taḥtānīniñ NO : NP_-
[6] ile NO : NP -
[7] yürüyip NP : yüriyi NO
[8] bāʿde’l-elif NP : bāʿde elif NO
[9] ve NP : NO -

üstüne oturdup 15 üzerine ṭencere ḳonana ism-i[1] ʿalem olmuşdur ve her nesne[2] ki üç ayaḳlı ola aña se-16 pāye dirler ʿavām taḥrīf idüp hāsız se-pā dirler *sīḫ* kesr-i sīn-i 17 mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe şiş **[NP192b]** 1 didikleri nesne ki aña et ṣancup kebāb bişürürler[3] meşelā ʿArabīde 2 żamm-ı sīn-i mühmele [NO200a] ve fā-yı saʿfaṣ-ı müşeddede ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ile 3 süffūd ve süffūde daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***atlusüvā*** müfteʿilün atludan vāv 4 düşer ***rmertebe*** mefāʿilün vāv-ı farıḳī sāḳıṭdur ***pāyepiyā*** müfteʿilün pāyeden hā gider 5 ***dedüryaya*** mefāʿilün deden daḫı hā düşer ***sacayaġı*** müfteʿilün ayaġı 6 elifleri gidüp fetḥa cīme virilür ***sepāyedür*** mefāʿilün hā gider 7 ***hemdaḫısi*** müfteʿilün yā gider[4] ***ḫşīşdür*** mefāʿilün sīḫiñ ḫāsı evvele gelmekle müteḥarrik 8 oḳunur ve şīşiñ şīn-ı şānīsi daḫı müteḥarrik oḳunur beyt **Īnest** 9 **āb-ı ḫoş-güvār āyet ān ki teşne est * Budur eyü siñici şu gel'o ki** 10 **şuşamışdur** *īn* ism-i işāret-i ḳarīb sīn ve tā estden 11 muḫaffefdür ki edāt-ı ḫaberdür[5] *āb* elif-i memdūde ve bā-yı muvaḥḥade ile[6] ṣu ve[7] bānıñ kesr-i ʿalāmet-i iżāfetidür *ḫoş-güvār* 12 vaṣf-ı terkībīdür *ḫoş* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 13 Türkçe iyü żıddı kemdür ʿArabīde kesr-i nūn ile niʿam dinür güvār żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve 14 fetḥ-i vāv ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile güvārendeden muraḥḥam ism-i fāʿil-i Fārsīdür 15 Türkçe siñici yaʿnī yedügi içdügi nesne mīdede alışıcı ʿArabīde hā-yı hevvez 16 ve baʿde'l-elif[8] kesr-i zād-ı muʿceme ve mīm ile hāżım dinür pes āb-ı ḫoş-güvār siñici ṣu yaʿnī alışıcı 17 ṣu dimekdür[9] [NO200b] ʿArabīde fetḥ-i şā-yı müşelleşe ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile **[NP193a]** 1 şemīr dinür nūn ile nemīr daḫı luġatdür *āyed* elif-i memdūde ile fiʿl-i mużāriʿ 2 Türkçe gele *ān* o dimekdür ki kesr-i kāf-ı ʿarabīyle [10] Fārsīdür ve Türkīde müşterekdür 3 ism-i ẕāt-ı ẕevi'l-ʿuḳūlde kim maʿnāsına *teşne* fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 4 ve sükūn-ı şīn-ı[11] muʿceme ve fetḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe ṣuṣamış ʿArabīde 5 fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sakūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif ve nūn ile ʿaṭşān 6

---

[1] ism NO : NP -
[2] nesne NO : ne NP
[3] bişürürler NP : çevirirler NP
[4] yā gider NO : NP -
[5] ḫaberdür NO : ḫaber NP
[6] elif-i memdūde ve bā-yı muvaḥḥade ile NO : NP -
[7] ve NO : NP -
[8] baʿde'l-elif NP : baʿde elif NO
[9] yaʿnī alışıcı ṣu dimekdür NO : NP -
[10] ʿArabīyle NP : ʿArabī ile NO
[11] şīn NO : NP -

dinür[1] *est* feṯḥ-i hemze ile edāt-ı ḫaberdür taḳṭīʿü'l-beyt ***īnestā*** 7 müfteʿilün ***bıḫoşgüvā*** mefāʿilün[2] ***rāyedān*** müfteʿilün[3] āyediñ[4] hemzesi 8 ḥaẕf olunup fetḥası mā-ḳablinde rāya virilür ve dāl meksūr 9 oḳunur ***kiteşneest*** mefāʿilün kiden ve teşneden hālar gider ve şīn 10 ve tā bu maḥallde ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***budureyü*** müfteʿilün eyüden elif 11 gidüp ḥarekesi rāya virilür ***siñicişu*** mefāʿilün siñiciden yā-yı 12 āḫır sāḳıṭdur ***gel'okişu*** müfteʿilün geleden kāfıñ fetḥası işbāʿ u medd 13 ile oḳunur ve hāsı gider ve odan hemze ve vāv gidüp żammesi lāmıñ fetḥasına 14 tebdīl olunur ve kiden hā düşer ***şamışdur*** mefāʿilün ṣāddan elif gidüp 15 ve şīn müteḥarrik oḳunur beyt **Müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün *** 16 **ʿİlm ü kemāl ü** [NO201a] **maʿrifet ʿārife özge ʿayşdur** *ʿilm* maʿlūm *vāv* ḥarf-i ʿaṭf 17 *kemāl* kāf-ı ʿarabī ve mīm ve bāde'l-elif lām ile ʿArabīdür luġatde Türkçe ṭoruḳ ve bütün [NP193b] 1 dirler ve bütün dirler Fārsīde feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve mīm ve elif ve yine mīm ile temām 2 şöden dinür ki temām Fārsīde bütün maʿnāsına ismdür[5] ve ʿArabīde bütün olmaḳ 3 dimek maʿnāsına maṣdardur kemāl gibi pes bu maʿnāya Fārsīde şöden 4 kelimesiyle terkīb olunup temām şöden dinilür ki şöden olmaḳ 5 maʿnāsına maṣdardur ıṣṭılāḥda "mā yekmüli bihī en-nevʿu fī zātihī ve'ṣ-ṣıfātihi"* 6 ile muʿarrefdür *vāv* yine ḥarf-i ʿaṭf *maʿrifet* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele 7 ve kesr-i rā-yı mühmele ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve üslūb-ı ʿAcem üzere tā-yı tavīle ile 8 ʿarabī maṣdardur Türkçe bilmek Fārsīde dānīsten dinür ve dānīden dinür kemā merre 9 *ʿārif* bāb-ı ṣānīden ism-i fāʿildür Türkçe bilici Fārsīde dānede 10 dinür *özge* Türkī[6] ġayrıla ḥüsn beyninde müşterekdür bunda ḥasen güzel 11 maʿnāsına bu maḥalde güzel dimekdür *ʿayş* feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ile Türkçe dirlik 12 taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***ʿilmükemā*** müfteʿilün ***lümaʿrifet*** mefāʿilün ***ʿārifeöz*** müfteʿilün 13 vāvlar ve ʿārifeden hā ve özgeden vāv ve hā sāḳıṭlardur ve özgeden daḫı vāv düşer ***geʿayşıdur*** 14 mefāʿilün kiden[7] daḫı hā gidüp ʿayşıñ şīnı müteḥarrik oḳunur 15 **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'r-Remeli'l-Müşemmeni'l-Maḫbūni'l-** [NO201b] **Maḳṣūr** bu baḥr-ı remel-i müşemmen ki her beyti sekiz 16 kerre fāʿilātündür ʿalā ekşerü'n-nüṣaḫ ṣadr u ibtidā ve ḫaşvlarına 17 ḥabn dāḫil

---

[1] dinür NP : NO -
[2] mefāʿilün NP : müfteʿilün NO
[3] müfteʿilün NP : mefāʿilün NO
[4] āyediñ NO : āydan NP
[5] maʿnāsına ismdür NO : maʿnāsınadur NP
* Nevin zâtında ve sıfatında kendisiyle tamamlandığı şeydir.
[6] Türkī NO : Türkçe NP
[7] kiden NP : ki NO

olmaġıla feʿilātün olmuşlardur ve ʿarūżlarına yine[1] baʿde'l-ḥabn [NP194a] 1 ḳaṣr daḫīl olmaġıla feʿilāt olmuşdur binā'en ber-īn maḥbūn u maḳṣūr 2 dinilmişdür lākin ṣadr u ibtidā sālim olmaḳ tekellüfden sālimdür beyt 3 **Butraġa dūje di çūze pilice nesneye çīz * Lüledür nāje di ṣola çep ü pula** 4 **peşiniz** *dūje* żamm-ı dāl-i mühmele ve vāv-ı mechūle ve feṯḥ-i zā-yı ʿacemī ve hā-yı resmīyle[2] ile Fārsīdür 5 Türkçe butraḳ didikleri fındıḳ gibi müdevver ve kirpi gibi tikenli[3] bir otdur ekin 6 arasında biter her neye ṭoḳunsa yapışur ḳalur ʿArabīde feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı 7 nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı vāv ve[4] yine ḳāf ile ḥandaḳūḳ 8 dirler ve bir nevʿi[5] daḫı vardur ki zeytūn çekirdegi gibi ṭavanrıñ tüyine[6] pek 9 yapışur ʿinde'l-baʿż ḥandaḳūḳ ḳara yonca didikleri otdur ki Fārsīde 10 sīn-i mühmele ve pā-yı ʿacemīniñ kesreleri ve tā-yı ḳareşet ile sipit dirler *çūze* 11 żamm-ı cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmī ile Fārsīdür Türkçe 12 piliç ki ṭavuḳ yavrısıdur[7] ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ile[8] ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 13 vāv ve cīm ile ferūc dirler ʿinde'l-baʿż muṭlaḳ [NO202a] ḳuş yavrısıdur ki ʿArabīde feṯḥ-i 14 fā ve sükūn-ı rā ve ḫā-yı muʿceme ile ferḫ dinür *çīz* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı 15 ʿarabīyle Fārsīdür[9] Türkçe nesne diye taʿbīr itdikleridür ki ʿArabīde feṯḥ-i şīn-ı muʿceme 16 ve yā-yı ḥuṭṭī ve hemze ile şeyʾ dinür mükevvenātuñ herbirine ıṭlāḳ olunur bi-maʿnā mevcūd 17 *nāyize* nūn ve elif ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür fi'l-aṣl [NP194b] 1 cüllāhlar ḳullanduġı ḳamış ki üzerine iplik ve ipek ṣararlar ufacıġına masura 2 dirler zā-yı ʿacemī yerine cīm-i ʿacemī[10] ile nāyiçe daḫı luġatdür ḥāṣılı ḳamışcıḳ dimek olur[11] 3 bi-tarīki'l-istiʿāre Türkīde lüle didikleri nesne maʿnāsına istiʿmāl olunmuşdur ki[12] 4 çeşmelere ḳorlar ṣu andan çıḳar meṣelā ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı nūn 5 ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı vāv ve yine bā-yı muvaḥḥade ile 6 ünbūb dinür ke-ẕālik ünbūb daḫı[13] ḳamışıñ iki boġımı arası maʿnāsına olup lüle maʿnāsınadur[14] bundan 7

[1] ʿarūżlarına yine NP : ʿarūżına NO
[2] resmīyle NP : resmī ile NO
[3] tikenli NO : dikelü NP
[4] ve NO : NP -
[5] nevʿi NP : nevʿ NO
[6] tüyine NO : tügine NP
[7] yavrısıdur NO : yavrusudur NP
[8] ile NO : NP -
[9] Fārsīdür NO : NP -
[10] ʿacemī NP : NO -
[11] dimek olur NP : dimekdür NO
[12] ki NO : NP -
[13] daḫı NO : NP -
[14] maʿnāsınadur NO : NP -

müsteʿārdur *çep* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-i muḫaffefe-i ʿacemī ile 8 Fārsīdür ki cihāt-ı sittedendür kemā büyyine baʿžılar bāda şedde tecvīz[1] 9 itmişlerdür lākin bu dilde şedde olmayıcaḳ cevāz-ı żarūrete mebnīdür 10 ve illā Türkçe ṣol didikleri ṭaraf ki żıddı ṣaġdur Fārsīde 11 rāst dinür ʿArabīde yesār ve yemīn yaʿnī feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sīn-i mühmele [NO202b] 12 baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile yesār feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i mīm ve sükūn-ı 13 yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile yemin ṣaġ ṭarafdur *vāv* fārıḳī *peşiniz* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve kesr-i 14 şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabī ile Fārsīdür bunda Türkçe pul ki 15 bir aḳçeniñ şemen yerine geçer baḳırdan olur yaʿnī sekizi bir aḳce yerine geçer nesne 16 ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı lām ve sīn-i mühmele ile fels dinür ve balıḳ ve[2] 17 emṡāli puluna daḫı dirler ki Türkīsi daḫı pul dinür āḫırına hā-yı resmī **[NP195a]** 1 getürüp pişīze daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***butraġadū*** fāʿilātün[3] ***jediçūze*** 2 feʿilātün jeden hā ve[4] diden yā gider ***pilicenes*** feʿilātün ***neyeçīz*** feʿilāt neden ve yeden 3 hālar düşerler ***lüledürnā*** fāʿilātün leden hā gider ***jedişu*** feʿilātün 4 īzden den hā düşer ***laçepüpu*** feʿilātün ladan hā düşer ***lapeşin*** feʿilāt yine ladan 5 hā sāḳıṭdur[5] beyt **Şamraya çirk dimişler daḫı sergin likīn *** 6 **Sidüge poḫa çemin dirler vü hem daḫı kümiz** *çirk* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı 7 rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe ṣamra ki maʿnā ve veznen kemre 8 gibi yaʿnī kir ve pas ʿArabīde zā-yı ʿArabī[6] bā-yı müfredeniñ fetḥaları ve lām ile zebel 9 dinür *sergīn* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 10 yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile murādif-i çirkdür bu daḫı ṣamra [NO203a] ve kemre maʿnāsınadur *çemīn* 11 feṯḥ-i cīm-i ʿacemī kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür Türkçe[7] sidik 12 ve poḫ ʿArabīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı vāv ve lām ile bevl ve ġayn-ı muʿceme ve 13 elif ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī ve ṭā-yı mühmele ile ġāyiṭa dinür *kemīz* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī 14 ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe ke'l-evvel yaʿnī murādif-i 15 çemīndür taḳṭīʿü'l-beyt ***ṣamrayaçir*** feʿilātün ***kdimişler*** feʿilātün ***daḫısergin*** feʿilātün 16 yālar sāḳıṭlardur ***likīn*** feʿilāt yā müteḥarrik gibi oḳunur ve kāfıñ 17 kesresini işbāʿla yā ḥāṣıl olur ***sidügepo*** fāʿilātün vāv sāḳıṭdur **[NP195b]** 1 ***ḫaçemindir*** feʿilātün ḫadan hā ve

[1] tecvīz NO : cāʿiz NP
[2] ve NO : NP -
[3] fāʿilātün NO : feʿilātün NP
[4] jeden hā ve NO : NP -
[5] sāḳıṭdur NP : düşer NO
[6] ʿArabī NO : NP -
[7] Türkçe NO : NP -

dirden yā düşerler[1] ***lervühemda*** feʿilātün 2 vāv sāḳıṭdur ***ḫıkümiz*** feʿilāt beyt **Ġande örümcege di şaru arı münc-sütüh *** 3 **Öngülük ḫūstiye oldı hem istīze sitīz** *ġande* żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve fetḥ ve kesr ile 4 de luġatdür sükūn-ı nūn ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda 5 Türkçe örümcek didikleri ḥayvāndur ʿArabīde ʿankebut dinür *münc-sütüh* 6 terkīb-i nisbīdür *münc* żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn ve cīm-i ʿarabī ile Fārsīdür cīmiñ 7 kesresi ʿalāmet-i vaṣfiyyetdür Türkçe muṭlaḳ arı *sütüh* sīn-i mühmele ve tā-yı müṯennāt-ı 8 fevḳānīniñ żammeleri ve sükūn-ı vāv ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe 9 ḳorḳınc [NO203b] nesne pes münc-sütüh ḳurḳunc arı dimek olur ṣoñra 10 dan ṣarıca arı didikleri semiyyeti yāʿnī zehrnāk aru maʿnāsına istiʿmāl 11 eylediler *sitih* sīn-i mühmele ve tā-yı müṯennāt-ı fevḳānīniñ kesreleri ve sükūn-ı 12 yā-yı ḥuṭṭī-yi aṣliyye astīhdenden muḫaffef Fārsīdür Türkçe öngülük dinür 13 nitekim Segāliş luġatinde beyān olundı *istīze* kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele 14 ve kesr-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 15 hemzeyi ḥaẕf ile sitize de dirler ve hāyı daḫı ḥaẕf iderler nitekim bu maḥalde gelmişdür 16 bu iki luġat daḫı murādif-i sitizdür taḳṭīʿü'l-beyt ***ġandeörüm*** fāʿilātün 17 hā sāḳıṭdur ***cegedişa*** feʿilātün ***ruarımün*** feʿilātün ṣarı yāsı **[NP196a]** 1 sāḳıṭdur ***csütüh*** feʿilāt ***öngülük*** fāʿilātün ***ḫūstiyeol*** feʿilātün ḫūdan 2 vāv ve oldan elif ve vāv düşüp żamme hāya virilür ***dıhemistī*** 3 feʿilātün itsīden hemze gidüp kesre mīme virilür 4 ***zesitīz*** feʿilātün zeden hā gider beyt **Kār-gāh oldı dükkān çenbere** 4 **āhence digil * Pāy-bāf oldıysa çulha daḫı kir pās ola bez** *kār-gāh* 5 vaṣf-ı terkībīdür *kār* kāf-ı ʿarabī ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 6 Türkçe iş ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı [NO204a] ʿayn-ı mühmele ve lām ile fiʿl 7 dinür *gāh* kāf-ı ʿacemī ve elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda[2] Türkçe yer ʿArabīde 8 maḥal ve mekān maʿnāsına pes aṣlı gāh-ı kār idi Türkçe iş yeri dimek 9 olur maʿnā-yı ʿām terkībīdür maʿnā-yı ḫāṣ ʿalemiyyete naḳl içün mużāfun ileyhi 10 taḳdīm ile āḫır mużāf sākin olup kār-gāh olmuşdur Türkçe fetḥ-i 11 sīn-i mühmele ve kesr-i kāf-ı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ile seki didikleri ki anda 12 ṣatu ve bazār olur aña ism ḳılındı *dükkān* żamm-ı dāl-i mühmele ve kāf-ı 13 ʿarabī muḫaffefe ve elif ve nūn[3] ile Fārsīdür nāẓım-ı merḥūm şöhretine binā'en Fārsī lafẓıla 14 beyān itmişdür ʿArab taʿrīb idüp kāfiñ[4] şeddesiyle 15 rummān vezninde dükkān dir ke-ẕā fi'l-Ḳāmūs *āhence* elif-i

[1] düşerler NP : düşer NO
[2] bunda NO : NP -
[3] ve nūn NO : NP -
[4] NO : dāliñ NP

memdūde ve 16 feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe [NP196b] 1 çenber dirler ekşer demürden olur endāze gibi yaṣṣıca iki başlarında 2 ṭırnaḳları olup cüllāhlar bezi dezgāhda anuñla gererler ki düz 3 ṭurup ṭoḳumaġa āsān olur *pāy-bāf* terkīb-i nisbīdür *pāy* 4 ayaḳ kemā merre *bāf* bā-yı muvaḥḥade ve elif ve fā-yı saʿfaṣ ile bāfendeden 5 muraḥḥamdur Türkçe ṭoḳuyucı pes çulḥalarıñ ṭoḳumaḳda muʿaẕẕam muʿīn ayaḳ olmaġ 6 ıla ṭoḳumaġı ayaġa nisbet idüp pāy-bāf dimişlerdür ki Türkçe 7 çulha ʿArabīde żamm-ı cīm-i ʿarabī ve lām-ı müşeddede [NO204b] ve elif ve hā ile cüllāh dinür 8 *kir-pās* kesr-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ve elif 9 ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür ʿArab daḫı[1] taʿrīb idüp bilā-taġyīr kirbās 10 dir Türkçe bez ki ḫam ketenden idüp ṭon ve gömlek yaparlar buġası 11 ve astar maʿnāsına daḫı luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***kārgāhol*** fāʿilātün oldan 12 hemze ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde hāya virilür ***dıdükkānçen*** feʿilātün 13 diden yā dükkāndan elif çıḳar ***bereāhen*** feʿilātün bereden hā gider 14 ***cedigil*** feʿilāt çeden hā diden yā gider[2] ***pāybāfol*** fāʿilātün pāyıñ 15 yāsı müteḥarrik oḳunur ve yine oldan elif ve vāv gidüp żamme fāya virilür 16 ***dıysaçulha*** feʿilātün diseden[3] hā gider ***daḫıkirpā*** feʿilātün daḫıdan yā gider 17 ***solabez*** feʿilāt oladan elif ve vāv ve hā gidüp żamme [NP197a] 1 mā-ḳablinde sīne virilür beyt **Pīşe di şanʿata bīşe meşeyistāna digil *** 2 **Maʿnisi kefş ü direfşiñ biri paşmaḳ biri biz** *pīşe* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 3 yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve hā-yı resmīyile Fārsīdür Türkçe ṣanat iş 4 ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı nūn ile[4] ṣanʿat dinür nitekim nāẓım-ı merḥūm 5 ʿarabī ile beyān eylemişdür ve tā-yı ṭavīle yazılmaḳ üslūb-ı ʿAcemdür *bīşe* 6 kesr-i bā-yı ʿarabī ve yine[5] [NO205a] sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i [6] şīn-ı muʿceme[7] ve hā ile Fārsīdür bunda[8] Türkçe 7 orman ki ṣıḳ aġaçlı mevżiʿe dirler *mīşeyistān mīşe* ile *sitāndan* 8 mürekkebdür *mīşe* kesr-i mīm ve yine[9] yā ve şīn ve hā ile bi-maʿnā bīşe yaʿnī orman hā-yı resmī 9 yāya naḳl olunup kesre ḫareke virilmişdür ḳāʿide Fārsīde āḫırı 10 hā-yı resmī olan lafẓ-ı sitān

[1] daḫı NO : NP -
[2] giderler NP : gider NO
[3] diseden NP : seden NO
[4] Türkçe ṣanʿat iş ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı nūn ile NP : ve feṭḥ-i ʿayn ve tā-yı maṣdar ile Fārsīdür Türkçe NO
[5] yine NO : NP -
[6] ḥuṭṭī ve feṭḥ-i NP : NO -
[7] muʿceme NP : NO -
[8] bunda NO : NP -
[9] yine NO : NP -

lafẓıyla terkīb olunduḳda hā yā-yı ḥuṭṭīye naḳl 11 olunup kesre ḥareke virmek[1] ḳānunlarındandur *sitān* kesr-i sīn-i mühmele ve tā-yı 12 müşennāt-ı fevḳānī ve elif ve nūn ile Fārsīdür bunda ẓarf-ı mekāndur 13 pes meşeyistān daḫı Fārsīdür Türkçe meşelik taʿbīr iderler merḥūm[2] 14 nādirü'l-istiʿmāli keşīrü'l-istiʿmāl ile beyān[3] itmişdür ʿArabīde fetḥ-i hemze ve sükūn-ı yā-yı 15 ḥuṭṭī ve fetḥ-i kāf ve tā-yı[4] vaḥdet ile eygeh ve elif ve cīm ve tā-yı vaḥdet ecte ve fetḥ-i 16 ġayn-ı muʿceme ve yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i żād-ı muʿceme ve[5] tā-yı vaḥde ile gaża ve ġayn-ı muʿceme 17 ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ve tā-yı vaḥdet ile ġāba dirler *kefş* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī [NP197b] 1 ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe paşmaḳ didikleri ayaḳḳabıdur 2 ʿArabīde taʿrīb olunup[6] fetḥ-i ḳāfıla ile[7] ḳafes dirler *vāv* farıḳī *direfiş* 3 kesr-i dāl-i mühmele ve[8] fetḥ ile daḫı[9] luġatdür ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve şīn-ı 4 muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe biz didikleri bir[10] sivri demür ki [NO205b] dikiciler saḫtiyānı 5 evvel anıñla delüp baʿdehū igneyi ol delüge geçürürler ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı 6 ḥā-yı mühmele ve fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve fa-yı saʿfaṣ ile[11] miḥṣaf dirler taḳṭīʿü'l-beyt 7 ***pīşedişan*** fāʿilātün pīşeden hā düşer ***ʿatabīşe*** feʿilātün ʿatadan 8 daḫı hā gider ***meşeyistā*** feʿilātün mīşeden yā ve hā giderler ***nadigil*** 9 feʿilāt neden hā ve diden yā gidüp kāfıñ kesresin işbāʿıla ile[12] 10 bir yā-yı āḫır[13] ḥāṣıl olur ***maʿnisikef*** fāʿilātün maʿnīden yā gider ***şüdirefşiñ*** 11 feʿilātün vāv-ı farıḳī düşer ***biripaşmaḳ*** feʿilātün biriden yā sāḳıt olur[14] ***biribiz*** 12 feʿilāt yine biriden yā gider beyt **Hem emīrāne-külāha di külāh-ı Tatarī *** 13 **Kelle ṣaġ olma ser-zindegī keskin daḫı tīze** *emīr* fetḥ-i hemze ve kesr-i mīm ve sükūn-ı 14 yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür ẕevi'l-emr maʿnāsına yaʿnī emr itmek ṣāḫibi 15 dimek olur beglerde müstaʿmeldür[15] lafẓda[16] terḫīm-i hemze ile[17] mīr de dinür

[1] virmek NO : virilmek NP
[2] merḥūm NP : NO -
[3] ile beyān NO : NP -
[4] tā NP : NO -
[5] vaḥdet ecte ve fetḥ-i ġayn-ı muʿceme ve elif NO : NP -
[6] taʿrīb olunup NO : taʿrīb idüp NP
[7] ile NO : NP -
[8] ve NP : NO -
[9] fetḥ ile daḫı NO : kesrile deNP
[10] bir NP : NO -
[11] ile NO : NP -
[12] ile NO : NP -
[13] āḫır NO : NP -
[14] sāḳıt olur NO : sāḳıṭdur NP
[15] müstaʿmeldür NO : müstaʿmel NP
[16] lafẓda NO : lafẓdur NP
[17] ile NP : NO -

big 16 Fārsīde şāh dinür kemā merre elif ve nūn Fārsī edāt-ı cemʿdür 17 ve āḫırında hā ḥarf-i taḥṣīṣ yāḫud[1] ḥarf-i liyāḳatdur ḳāʿide lafẓ-ı **[NP198a]** 1ʿArabīde ḳāʿide-i Fārsī icrā olunmaḳ aʿdāb-ı[2] aʿcāmdandur kemā merre mirāren 2 *külāh* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve lām ve elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkīde 3 taḳye didikleri başa giyilen nesne ḥaẕf-ı elif ile küleh daḫı luġatdür 4 ʿArabīde ḳalansuve dinür ḳāfıñ ve lāmıñ [NO206a] fetḥaları ve nūnuñ 5 sükūnı ve sīn-i mühmeleniñ żammı ve fetḥ-i vāv ve hā ve[3] tā-yı[4] vaḥdet ile ve ḳāfıñ 6 żammı ve sīniñ kesriyle daḫı luġatdür vāvı[5] yāya ḳalb idüp ḳalansīve daḫı dirler 7 pes emīrāne-külāh biglere maḥṣūṣ ve lāyıḳ taḳyedür gerek görklü ve[6] gerek 8 muraṣṣaʿ her neden olursa olsun Fārsīde[7] külāh-ı Tatarī dirler nitekim nāẓım-ı merḥūm 9 buyurmuşdur külāhıñ hāsında kesre ʿalāmet-i iżāfetdür Tatara izāfet-i 10 beyāniyyedür *Tatarī* iki tā-yı müşennāt-ı fevḳānīniñ fetḥaları ve rā-yı mühmele ile 11 Fārsīdür ki muḫaffef-i Tatardur gāh elif-i evveli ışḳāṭ ile Tatārdur[8] ve[9] gāh 12 ikisini daḫı ḥaẕf idüp Tatar dirler bu beyitde ki gibi Türkçe daḫı meşḥūrdur 13 nesl-i Türkden bir ḳavm-i maʿrūfdur *yā* ḥarf-i nisbet Tatara mensūb külāh 14 dimek olur lākin bu maḥalde Tatardan[10] murād sultānları ve ḫānları ve mīrzālarıdur 15 sāʾirleriniñ[11] yaʿnī ʿaskeri ve reʿāyasınıñ giydüklerine külāh-ı börkī 16 dirler Şırvan ve Ḳarabaġ ve Erzincan ve biʾl-cümle ekṣer-i aʿcām ḳuzı derisinden 17 külāh giyerler imiş Türkīde kāf-ı ʿacemī bereniñ hāsından nekr[12] ki[13] ḳāʿidelerindendür **[NP198b]** 1 kemā büyyine soñradan külāh-ı Tatarī muṭlaḳ kisve-i mülūkda istiʿmāl olundu 2 ve külāh-ı börkī fuḳarā kisvesinden istiʿmāl olundu[14] nitekim Şeyḫ Sādī ḳuddise sırrahūnuñ[15] Kitāb-ı 3 Gülistānında[16] ikinci bābında yekī ez-ṣāliḥānı pādişāhī der ḫᵛāb dīd [NO206b] ḥikāye 4 sinde beyt Ḥāṣiyet be külāh ber key dāştened nīst * Dervīş- 5 ṣıfāt baş u külāhī Tatarī dār[*] beytiniñ şerḥinde şāriḥ-i

[1] yāḫud NO : yā NP
[2] aʿdāb NO : aʿdāt NP
[3] hā ve NO : NP -
[4] tā NP : NO -
[5] vāvı NP : vāv NO
[6] ve NP : NO -
[7] Fārsīde NO : Fārsīdür NP
[8] Tatārdur NO : Tatār NP
[9] ve NP : NO -
[10] Tatardan NP : NO -
[11] sāʾirleriniñ NP : sāyirleriniñ NO
[12] nekr NP : NO -
[13] ki NO : NP -
[14] kisvesinden istiʿmāl olundu NO : kisvesinde ḳullanıldı NP
[15] ḳuddise sırrahūnuñ NO : NP -
[16] Gülistānında NP : Gülistānda NO

[*] Külâh giymek ayrıcalık değildir. Sen de derviş ol ve Tatarların giydiği külâhtan giy.

kitāb-ı mezbūr pehlivān-ı meydān-ı Fārsī Sūdī Efendi 7 ʿaliyhi'r-raḥmete külāh-ı Tatarīyi[1] külāh-ı emīrāne ve külāh-ı börkīyi külāh-ı faḳīrāne ile taʿrīf idüp üstādı Ḥalimī-yi 8 Şirvānīden bu minvāl üzere taḥḳīḳ eyledi diyü beyān ider *kelle* feṭḥ-i kāf-ı ʿArabī[2] 9 ve lām-ı müşeddede ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkīde daḫı şāyiʿdür kemā merre 10 *ser* Türkçe baş *ser-zindegī* terkīb-i nisbīdür ser bi-maʿnā kelle *zinde* kesr-i zā-yı ʿarabī 11 ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe diri ve ṣaġ 12 ʿArabīde ḥayy dinür yāḫud ʿillet muḳābili ṣaġlıḳdur ki ʿArabīde feṭḥ-i[3] ṣād-ı mühmele 13 ile ṣıḥḥat dinür āḫırında yā-yı ḫuṭṭī[4] ḥarf-i nisbet kāf-ı ʿacemī hā-yı resmīden 14 bedeldür pes ser-zindegī ṣıḥḥate menṣūb baş dimek olur mecāzen mürsel 15 ṭarīḳıyla kişiniñ vücūdu[5] sūretā ʿilelden ʿārī olmaḳdan kināyedür 16 bu beyitde gūyā mıṣrāʿ kelle ṣaġ olsun cihānda bir külāh eksik degil 17 mefhūmuna işāret ḳaṣd olunmuşdur böyle olıcaḳ külāh zikrinde īhām **[NP199a]** 1 vardur zīrā ṣaġ başı külāhsız gezdirmezler bil ki gūn ā gūn külāhlar 2 biçilür ḥaḳḳā rūzgārıñ külāhıñ çekmege çoḳ ṣaġ kelle gerekdür 3 *tīz* imāle-i kesre-i tā-yı müşennāṭ-ı [NO207a] fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve zā-yı ʿarabī ile 4 Fārsīdür bunda Türkçe keskin ḥaḳīḳat ve mecāzda müstaʿmeldür 5 maʿnā-yı ḥaḳīḳīsi şemşīr-i tīz mecāzīsi dilber-i tīz bu maʿnāya Türkīde ıssı da 6 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hememīrā*** fāʿilātün ***nekülāha*** fāʿilātün neden 7 hā gider ***dikülāhı*** feʿilātün diden yā gidüp külāha işbāʿ-ı 8 kesreden bir yā gelür ***tatarī*** feʿilāt ***kelleṣaġol*** fāʿilātün kelleden hā 9 gidüp şeddeden bir lām daḫı gelür ve oldan elif ve vāv düşüp 10 żamme ġayna virilür ***maserzin*** feʿilātün kesre-i izāfet işbāʿıla yā 11 olur ***degīkeskin*** feʿilātün yālar giderler ***daḫıtīze*** feʿilāt daḫıdan daḫı[6] yā düşer 12 beyt **Ḳarġaya zāġ di dām aġ u penāġ iplik ucı * Bende bāġ u[7] rāġ u[8]** 13 **ṭaġ u bāġ ile bostān pālīz** *zāġ* zā-yı ʿarabī ve elif ve ġayn-ı muʿceme ile Fārrsīdür Türkçe ḳarġa ʿArabīde żamm-ı ġayn-ı muʿceme[9] ve feṭḥ-i 14 rā-yı mühmele ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile ġurāb dinür *dām* feṭḥ-i[10] dāl-i 15 mühmele ve elif ve mīm ile Fārsīdür bunda Türkçe aġ ki iplikden 16 örerler balıḳ ve ḳuş avlarlar ʿArabīde feṭḥ-i şīn-i muʿceme ve ṣād-ı mühmele-yi 17

[1] Tatarīyi NO : Tatarīye NP
[2] ʿArabī NO : NP -
[3] feṭḥ NP : NO -
[4] ḫuṭṭī NO : NP -
[5] vücūdu NP : vücūdını NO
[6] daḫı NP: NO -
[7] u NO : NP -
[8] u NO : NP -
[9] ile Fārrsīdür Türkçe ḳarġa ʿArabīde żamm-ı ġay-nı muʿceme NO : NP -
[10] feṭḥ NP : NO -

müşeddede ile şeṣṣ dinür ʿinde'l-baʿż şeṣṣ olta didikleri demir ki yektā[1] çengel [NP199b] 1 ciklerdür[2] ucunda demāġ vardur ve baʿżılar iki maʿnāya da yazdılar 2 *vāv* farıḳī *penāġ* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ʿinde'l-baʿż ʿarabī ve nūn ve sükūn-ı elif 3 ve ġayn-ı muʿceme ile [NO207b] Fārsīdür ki ġarā'ib-i Meşnevīdendür Meşnevī[3] Murġ-ı mürde 4 ḫuşk ez-raḥm-ı kelāġ * Üstühānhā zār geşte çün penāġ* 5 bunda Türkçe iplik ucı luġatlerde kesr-i rā ile rismān maʿnāsına yazarlar 6 pā yerine kāf ile kenāġ daḫı luġatdür kāf żāmmesiyle daḫı[4] dinür *bend* 7 feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[5] ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe baġ 8 meşelā[6] ip ile baġlamaḳdan olan baġ ʿArabīde[7] feṯḥ-ī ḳāf ve sükūn-ı 9 yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile ḳayd dinür *vāv* ibtidā'iyye *rāġ* rā-yı mühmele ve elif ve 10 ġayn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe ṭaġ ki mīḫ-ı zemīndür ʿArabīde cīm ve bā-yı 11 müfrediniñ fetḥaları ve lām ile cebel dinür müşkilāt-ı Meşnevīde rāġ ṭaġ eteginde olan yerdür[8] *pālīz* bā-yı ʿacemī ve elif ve kesr-i lām 12 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür ki iki maʿnā beyninde müşterekdür 13 biri Türkçe baġ ki anda üzüm ḥāṣıl olur ʿArabīde daḫı bāġ dinür ki cemʿi 14 kesr-i bā ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile biyġān gelür ke-ẕā fi'l-Meşāriʿ ve't-[9] 15 Tercümān ve'l-Muḳaddime fā-yı saʿfaṣ ile fālīz daḫı dinür ki muʿarreb-i pālīzdür ve 16 bōstān ki andan ḳavun ve ḳarpuz ḥāṣıl olur **ʿArabīde** ve Fārsīde 17 daḫı bōstān dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳarġayazā*** fāʿilātün ġadan hā gider [NP200a] 1 ***ġdidāma*** feʿilātün zāġıñ ġaynıdur ki ibtidāya gelmek 2 ile [NO280a] müteḥarrik oḳunur ve diden yā gider ve aġıñ hemzesi ḥaẕf olunup 3 ḥareke dāmıñ mīmine naḳl ve elifi[10] mīm-i mezbūre vaṣl ile oḳunur ***ġupenāġip*** 4 feʿilātün ke-ẕālik aġıñ ġaynı daḫı müteḥarrik oḳunur ve iplikden elif 5 gidüp kesre penāġıñ ġaynına virilür ***likucı*** feʿilat ucıdan elif 6 ve vāv düşüp żamme mā-ḳablinde kāfa naḳl olunur ve cīmiñ kesresi işbāʿ 7 oḳunur ***bendebāġrā*** fāʿilātün bendiñ dāli mażmūm ve bāġ elifsiz oḳunur 8 ***ġṭaġubā*** fāʿilātün bu ġayn daḫı rāġıñ ġaynıdur ki müteḥarrik oḳunur 9 ve[11] ṭaġdan elif düşer ***ġilebostan*** feʿilātün ileden elif ve yā gidüp 10 kesre mā-

[1] yektā NO : NP -
[2] çengelcikler NO : çengelcikdür NP
[3] Meşnevīdendür Meşnevī NO : Meşnevī NP
[*] Kuş ölmüş ve karganın rahminde kurumuştu, kemikleri de ipliğe dönmüştü.
[4] daḫı NO : NP -
[5] taḥtānī NO : NP -
[6] baġ meşelā NO : NP -
[7] ʿArabīde NO : NP -
[8] müşkilāt-ı Meşnevīde rāġ ṭaġ eteginde olan yerdür NO : NP -
[9] ve't Tercümān : ve No
[10] elifi NO : elif NP
[11] ve NO : NP -

ḳablinde bağıñ ġaynına virilür ve bostanan elif sāḳıṭ 11 olur ***pālīz*** feʿilāt pālīz elifi daḫı müteḥarrik oḳunur beyt 12 **Bir yürüyüş yüri kim saña ḳıyāmetde gerek * Revişī rev ki turā bāyed der rüsteḫīz** *revişī* 13 revş feṯḥ-i rā-yı mühmele ve vāv ve feṯḥ-i[1] şīn-ı muʿceme ile ism-i maṣdardur 14 Türkçe yürüyüş yā-yı ḫuṭṭī bunda ḫarf-i vaḥdet bir yürüyüş dimek olur 14 ʿArabīde kesr-i dāl-i muʿceme ile ẕihāb dinür *rev* fiʿl-i emr Türkçe yüri ʿArabīde 15 kesr-i hemze ile iẕheb dinür[2] ki kesr-i kāf-ı ʿarabīyle bunda ḫarf-i rābıṭ *turā* 17 saña dimekdür kemā merre beyān *bāyed* bā-yı muvaḥḥade ve baʿde'l-elif yā-yı ḫuṭṭī ve sükūn-ı [NP200b] 1dāl-i mühmele ile[3] Fārsīdür Türkçe gerek dimekdür ʿArabīde [NO208b] lāzım dinür *der* feṯḥ-i dāl-i 2 mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele[4] ile bunda ḫarf-i ẓarf *rüsteḫīz* terkīb-i mezā 3 *rüst* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı sīn-i saʿfaṣ[5] ve tā-yı ḳareşet ile Fārsī resten 4 maṣdarından müştaḳ[6] fiʿl-i emrdür[7] māżīdür Türkçe bitdi ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve bā-yı 5 müfrede ve tā-yı müṣennāṯ-ı fevḳānīniñ feṯḥaları ile nebete dinür gāh olur ki 6 ḥāṣılı bi'l-maṣdar murād olur bunda olduġu gibi āḫırında elif taḫsīn-i 7 lafẓ içün getürilmişdür ki[8] mürekkebāt-ı Fārsiyye vaṣaṭlarında getirilür elifsiz 8 daḫı müstaʿmeldür Türkçe bitmek yaʿnī yerden bitmek[9] ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve[10] tā-yı 9 ḳaraşet ile nebt dinür *ḫīz* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı ya-yı ḫuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle 10 Fārsīdür bunda[11] daḫı ḫīzīden maṣdarından müştaḳ[12] fiʿl-i emr ve vaṣf-ı 11 terkībīsi[13] gāh olur ki ḥāṣıl-ı bi'l-maṣdar olur Türkçe ḳalıḳ ve ḳalıcı[14] ve ḳalḳımaḳ[15] 12 ʿArabīde ḳum ve ḳāʾim[16] ve ḳıyām dinür ke-ẕālik bunda bu maʿnā-yı maṣdarī 13 murāddur pes rüstāḫīz ve rüsteḫīz ḥaşr u neşr gününe ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde 14 kesr-i ḳāf ve yā-yı ḫuṭṭī ve elif ve mīm ve tā-yı maṣdarī ile ḳıyāmet dinür 15 Türkīde[17] daḫı istiʿmāl olunur taḳṭīʿü'l-beyt ***biryürüyüş***

[1] ve feṯḥ NP : NO -
[2] dinür NP : NO -
[3] ile NO : NP -
[4] mühmele NO : NP -
[5] saʿfaṣ NO : NP -
[6] müştaḳḳ NP : NO -
[7] emrdür NP : NO -
[8] ki NO : NP-
[9] yaʿnī yerden bitmek NO : NP -
[10] ve NP : NO -
[11] bunda NP : bu NO
[12] müştaḳḳ NP : NO -
[13] terkībīsi NO : NP -
[14] ḳalıcı NP : ḳalḳıcı NO
[15] ḳalḳımaḳ NP : ḳalḳmaḳ NO
[16] ḳāʾim NP : ḳāyim NO
[17] Türkīde NO : Türçe NP

fāʿilātün 16 ***yürikimsa*** fāʿilātün yüriden vāv ve yā-yı s̱ānī düşerler ***ñaḳıyāmet*** feʿilātün 17 hā sāḳıṭdur ***degerek*** feʿilāt deniñ hāsı[1] düşüp gerekde [NP201a] 1 feṯ-i rā işbāʿıla[2] oḳunur [NO209a] ***reviş̄irev*** feʿilātün yāḫud kesr-i sālim olup[3] feṯa-yı 2 rāyı[4] işbāʿ ile oḳunmaḳ mümkündür ki fāʿilātün olur ol[5] yaʿnī rānıñ feṯası 3 işbāʿ ile medd olunup revşrev oḳunur ***kiturābā*** feʿilātün kiden 4 hā gider ***yedderrüs*** feʿilātün yediñ dāli müteḥarrik oḳunur ***teḫīz*** 5 feʿilāt tada elifi müteḥarrik gibi oḳunmaḳ gerekdür[6] beyt **Fāʿilātün fāʿilātün** 6 **feʿilātün feʿilāt * Görmeye hiç saʿādet yüzin oġlan k'** 7 **ola ḫīz** *ḫīz* kesr-i ḫā-yı muʿceme ḥā-yı mühmele[7] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür 8 bunda ism-i mefʿūlü beşdür bi-maʿnā der Fārsīde püşen dirler[8] ʿArabīde feṯ-i mīm 9 ve sükūn-ı hemze ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı vāv ve nūn ile meʾbūn 10 dinür ve ol maraża żamm-ı hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṯ-i nūn ve tā-yı 11 maṣdarī ile übnet dinür tā-yı maṣdarī ile[9] hā-yı hevvez ile hīz daḫı luġatdür fi'l-aṣl ḥamam ṭasına 12 dirler ṭas-ı mezbūr elden ele girüp ṣudan ḳurtulmadıġıçün neʿūzu 13 bi'llāh Teʿālā maraż-ı mezbūre mübtelā olanlara istiʿāre 14 ṭarīḳıyla ʿalem ḳılınmışdur taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***görmeyehi*** fāʿilātün görden vāv düşer ***çsaʿādet*** 15 feʿilātün cīm müteḥarik oḳunur ***yüzinoġlan*** feʿilātün yüzünden vāv 16 ve oġlandan vāv ve elif düşerler ***k'olaḫīz*** feʿilātün kiden hā düşer 17 ve oladan elif ve vāv ve hā düşüp żamme kāfa virilür **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-**[NP201b] 1 **Hezeci'l-Müs̱emmeni'l-Aḫrebi'l-Maḳbūżi'l-Ezel** bu baḥre mışrāʿ itʿtibārıyla [NO209b] 2 hezec-i murabbaʿ daḫı dirler yine müs̱emmen dimek olur fi'l-aṣl ki her beyti[10] sekiz 3 kerre mefāʿīlündür ṣadr u ʿarūżına ḫarb dāḫil olmaġıla żamm-ı lām ile 4 mefʿūl olmuşlardur ḳabż ve ḥaşv-ı ūlā ve ḥaşv-ı s̱ānīsine ḳabż dāḫil olmaġıla 5 mefāʿilün olmuşlardur ḳabż[11] luġatde ṭutmaġa ve ıṣṭılāḥda ḫāmis 6 sākini ḥaẕf itmege dirler pes mefʿāʿīlünde beşinci sākin yādur ḥaẕf 7 olunduḳda mefāʿilün olur ve ḥaşv-ı s̱ānīsi ile ḥaşv-i rābiʿ-i sālim ḳalup[12] meʾlūb-ı ʿarūż 8 ve ḍarbından zeller daḫil olmaġıla

[1] deniñ hāsı NO : deden hā NP
[2] işbāʿıla NP : işbāʿ ile NO
[3] olup NO : NP -
[4] rāyı NO : rā NP-
[5] ol NO : NP -
[6] oḳunmaḳ gerekdür NO : oḳunur NP
[7] ḫā-yı mühmele NO : NP -
[8] Fārsīde püşen dirler NP : NO -
[9] tā-yı maṣdarī ile NP : NO -
[10] beyti NP : beyt NO
[11] ve ḥaş-ı ūlā ve ḥaşv-ı s̱ānīsine ḳabż dāḫil olmaġıla mefāʿilün olmuşlardur ḳabż NO : NP -
[12] ḳalup NO : NP -

fāʿ olmuşlardur zeller feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve lām-ı evvel 9 ve sükūn-ı lām-ı ṣānī ile[1] ʿArabīdür luġatde ayaḳ tabranmaġa ve yā yañılmaġa ve ve uyluḳ eti azalmaġa 10 dirler ve ışṭılāḥda mefāʿīlün hetm ile mefāʿ olduḳdan ṣoñra mīmi ışḳāṭ itmege dirler 11 ve buña ezel dirler *hetm* feṯḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve[2] mīm 12 ile ʿArabīdür luġatde öñ dişi ḳırmaġa dirler ışṭılāḥda mefāʿīlünden 13 sebeb-i āḫır ḥaẕf olunur ve bāḳī sebebiñ daḫı sākini[3] ışḳāṭ ve müteḥarrikini 14 iskān itmege dirler mefāʿ ḳalur buña hetm dirler pes zeller daḫı[4] daḫil 15 olduḳda fāʿ ḳalur baʿż-ı nüsaḫlarda aḫreb-i maḳbūz-ı betr yazılur[5] *betr* 16 feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve sükūn-ı tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür 17 luġatde ḳuyruḳ kesmege dirler ışṭlılāḥda baʿde'l-ezel mefāʿdan[6] **[NP202a]** 1 ışḳāṭ idüp fā ḳalduḳda yirine [NO210a] faʿ getürmege dirler pes[7] mefāʿīlün 2 faʿ olur bu baḥrıñ ʿārūż u ḍarbı mecmuʿan fāʿ vezninde olup 3 ancaḳ beyt-i mevʿūrıñ mıṣrāʿ-ı evveli faʿdur enseb olan ezel dimekdür[8] 4 ḥükm ġālibiñdür ke-ẕā fī ʿArūzi'l-Vāḥidi't-Tebrizī beyt **Tek ḥamele vü ḳaʿr üzüm** 5 **tekākīdür tāk * Hem rezdür üzüm çubuġı yırtıḳdur çāk** *tek* feṯḥ-i tā-yı 6 müṣennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ile Fārsīdür bunda iki maʿnā beyninde 7 müşterek getürilmişdür biri Türkçe żamm-ı ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ile ḥuv dirler 8 *ḥamele* feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı mīm ve feṯḥ-i lām ve tā-yı maṣdarī ile ʿArabīdür[9] şöhretine 9 binā'en getürilmişdür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf ve biri daḫı ḳaʿr maʿnāsınadur *ḳaʿr* feṯḥ-i ḳāf 10 ve sükūn-ı ʿayn ve rā-yı mühmeleteyn ile ʿArabīdür Türkçe dib ki çuḳur yiriñ 11 tā aşaġısıdur bu daḫı[10] şöhretine binā'endür *tāk* tā-yı müṣennāt-ı fevḳānīden ṣoñra 12 elif ve kāf-ı ʿarabīyle Türkçe tekāk ve taḫfīf-i elif[11] ile tekek dirler ve tā yerine 13 dāl ile degek ve kāf-ı evvelī yirine vāv ile tevek dirler aşma üzerine 14 olan şāḫlardur ki üzüm ve yapraḳ anlarda olur ʿArabīde nūn ve elif ve 15 kesr-i mīm ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı vaḥde ile nāmiyye ve ser ve serʿarīʿ dirler bi-feṯḥ-i 16 fīhümā[12] ve ol şāḫları ki anadan

---

[1] ile NO : NP -
[2] ve NP : NO -
[3] sākini NO : sākin NP
[4] daḫı NO : NP -
[5] yazılur NP : yazarlar NO
[6] mefāʿdan NO : mefāʿa NP
[7] pes NO : NP -
[8] dimekdür NP : itmekdür NO
[9] ʿArabīdür NP : ʿArabīde NO
[10] daḫı NO : NP -
[11] elif NO : NP -
[12] bi-feṯḥ-i fīhümā NO : bi'l-feṯḥ-i fīhümā NP

budayup baġa dikeler añа[1] feṭḥ-i rā-yı mühmele 17 ve sükūn-ı zā-yı ʿarabīyle ile[2] [NO210b] Fārsīde rez dirler ʿArabīde kesr-i cīm ve sükūn-ı lām [NP202b] 1 ve mīm ile cilm ve baʿde'l-elif mīm[3] tā ile cilmet dinür ke-ẕā fi'l-Aḫterī żammıla daḫı luġatdür ve 2 feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile kerm ve baʿde'l-mīm tā-yı vaḥdet ile kerme 3 dinür ke-ẕā fi'l-Meşāriʿ ve ġayra ḥāṣılı üzüm çubuġunuñ çardaḳda[4] 4 olanına tāk ve andan kesüp baġa dikdikleri çubuġa rez dirler ki nāẓım-ı merḥūm 5 buyurmuşdur ki Türkīde añа aşma çubuġu ve buña baġ çubuġu dirler ve bu çubuḳlarıñ 6 anasına kütük dirler ʿinde'l-baʿż rez ʿāmdur muṭlaḳ üzüm biten çubuġa 7 dirler gerek aşmadan olsun gerek bağdan nitekim aşma ve baġ budandıḳda 8 maḥall-i mezbūrdan aḳan ṣuya āb-ı rez dirler ol ṣu ile ṣuvarılan āhen 9 ġāyet ḳavī ve tīz olur āb rez ve tāk ḥāṣıldur ki aşmada olan 10 çubuġa dirler ve ʿinde'l-baʿż tāk ʿāmdur[5] muṭlaḳ üzüm biten çubuġa dirler 11 nitekim[6] gerek evde ve gerek bağda ve rez ḥāṣdur ki faḳat bağda dikilen 12 çubuḳdur nitekim ʿİzzetī dimişdür beyt Zi naḫl ser pehlū āb mī-ḫored * Tesbīḥ zi-tāk ḥāk-i āteşīn koned[*] bunda tāk ḥāk-nişīnlik ile vaṣf olunduġunda baġ kütügi maʿnāsına olduġı ẓāhirdür yire yaḳın olur *çāk*[7] cīm-i ʿacemī ve elif ve kāf-ı ʿarabī ile Fārsīdür 13 Türkçe yırtıḳ ki [NO211a] bütün nesne bir şedīd işābetle yarılur[8] ol 14 yere yırṭıḳ dirler ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 15 vāv ve ḳāf ile maḫrūḳ dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***tekḫamele*** mefʿūlü ḫameleden 16 hā gider ***vüḳaʿrüzüm*** mefāʿilün üzümden elif ve vāv gidüp żamme rāya virilür 17 ***tekākīdür*** mefāʿilün ***tāk*** fāʿ ***hemrezdür*** mefʿūlü ***üzümçubu*** mefāʿilün [NP203a] 1 üzümden elif ve vāv gidüp żamme rāya virilür 2 ***ġıyırtıḳdur*** mefāʿīlün ġıdan yā düşer ***çāk*** fāʿ beyt **Yapraḳ daḫı berkdür aġaç ḫāṣılı bār *** 3 **Kök biḫ ü līk beksüma**[9] **daḫı kāk** *berk* feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 4 rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe yapraḳ ki[10] aġacda ve kitābda 5 ki kaġıdlardan ibāretdür ve bu miṣilli şeyʾlerde olur ʿArabīde vāv ve rā-yı 6 mühmeleniñ feṭḥaları ve sükūn-ı ḳāf ile varaḳ ve tā-yı vaḥde ile varaḳa daḫı luġatdür[11] 7 ki ẕikr

[1] - NO : Fārsīde NP
[2] ile NP : NO -
[3] mīm NO : NP -
[4] çardaḳda NP : çarṭaḳda NO
[5] ki aşmada olan çubuġa dirler ve ʿinde'l-baʿż tāk ʿāmdur NP : NO -
[6] nitekim NP : NO -
[*] Hurma ağacı suyu emer, asmadan ise ateş çıkar.
[7] - NP : żamm NO
[8] yarılur NO : yırtılur NP
[9] beksüma NP : beksümadur NO
[10] ki NO : NP -
[11] daḫı luġatdür NO : dinür NP

olunan maʿnālarda müşterekdür *bār* bā-yı muvaḥḥade[1] ve elif ve rā-yı mühmele ile 8 Fārsīdür bunda[2] yemiş ve gül ve sāʾir çiçek ki aġacda ve otda biter ʿArabīde muṭlaḳ 9 yemiş maʿnāsınadur Fārsīde elifsiz ber dirler kesr-i mīm ile mīve daḫı dinür 10 ʿArabīde fākihe dirler *bīḫ* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür bunda 11 Türkçe kök[3] yanī aġac köki ve her nesneniñ ḳuvvet aldıġı yiri ʿArabīde 12 feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve lām ile [NO211b] aṣl dinür andan ḥuṣūle gelüp 13 vücūd bulan şeyʾe dirler ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā ve ʿayn-ı mühmeleteyn 14 ile[4] ferʿ dinür Fārsīde şīn-i muʿceme ve elif ve ḫā-yı muʿceme ile şāḫ pes aġaç 15 ferʿine iżāfetile şāḫ-ı dıraḫt ve köküne bīḫ-i dıraḫt dirler ke-ẕā ve ke-ẕā 16 *kāk* beyne'l-kāfeyn elif ile Fārsīdür bunda Türkçe beksümat didikleri 17 undan yapulan nesne ki yolcılar ekmegidür ʿArab elifi ʿaynı mühmele ile tebdīl ile **[NP203b]** 1 taʿrīb idüp kaʿk dirler[5] taḳṭīʿü'l -beyt ***yapraḳda*** mefʿūlü ***ḫıberkdüraġ*** 2 mefāʿilün ḫıdan yā gider berkde rā ve kāf bir ḥarf ʿadd olunup 3 aġaçdan elifler gidüp feṯḥa mā-ḳablinde rāya virilür ***açıḫāṣılı*** mefāʿīlün 4 aġacın cīmidür ki müteḥarrik oḳunmaḳ gerekdür ve ṣādıñ kesresini işbāʿdan 5 yā ḥāṣıl olur ***bār*** fāʿ ***kökbiḫ*** mefʿūlü ***ülīkpek*** mefāʿilün 6 ***sümedaḫı*** mefāʿīlün sīn müteḥarrik ve elif sāḳıṭlardur ***kāk*** fāʿ 7 beyt **Boġmaḳ ḫafa gerden oldı sīlīdür lürs * Celd oldı luġatde çāpik ü hem** 8 **çālāk** *ḫafa gerden* aṣlı hemze-i müctelibe ile ki kesre iżāfete maḥaldür ḫafa-yı gerden idi keşret-i istiʿmāl ile vaṣfiyyeten ʿalemiyyete naḳl olunup hemze ve kesre ḥaẕf olunmuşdur[6] *ḫafa* 9 ḫā-yı muʿceme ve fā-yı saʿfaşıñ[7] feṯḥaları ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe boġaz altı 10 didikleri marażdur ki ʿArabīde żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve nūn-ı müşeddede ve elif [NO212a] ve ḳāf ile 11 ḫunnāḳ dinür Fārsīde ḫā-yı muʿceme ve bā-yı muvaḥḥadeniñ feṯḥaları ve elif ve 12 kāf-ı ʿarabīyle ve elifsiz ḫabāk ve ḫabek daḫı dirler *gerden* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī 13 ve sükūn-ı zā-yı mühmele ve feṯḥ-i dāl ve nūn ile Fārsīdür Türkçe boyun ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve nūn ve sükūn-ı ḳāf ile ʿunuḳ dinür pes ḫafa-yı gerden boyun[8] marażı dimek 14 olur suḳūṭ-ı iżāfet ile ḫafa gerden olup boġmaḳ dinilen maraża 15 ʿalem olmuşdur *lürs* żamm-ı lām ve sükūn-ı rā ve sīn-i mühmeleteyn ile luġat-

[1] muvaḥḥade NP : NO -
[2] bunda NO : NP -
[3] kök NO : NP -
[4] ile NP : NO -
[5] dirler NP : NO -
[6] idi keşret-i istiʿmāl ile vaṣfiyyeten ʿalemiyyete naḳl olunup hemze ve kesre haẕf olunmuşdur NO: NP -
[7] saʿfaşıñ NO : saʿfaş NP
[8] ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve nūn ve sükūn-ı ḳāf ile ʿunuḳ dinür pes ḫafa-yı gerden boyun NP : NO -

i 16 Pehlevīdür Fārsīde kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i lām ve yine yā-yı ḥuṭṭī ile 17 sīlī dinür Türkçe sille didikleri bundan ġalatdur ḳuḥ Türkīsī feṭḥ-i şīn-ı [NP204a] 1 muʿceme ve sükūn-ı bā-yı ʿacemī ve feṭḥ-i lām ve hā-yı resmīyle ile[1] şapla ve mīm ile şaplama 2 ve hā-yı hevvez ve bā-yı ʿacemī ve elif ve zā-yı ʿArabī[2] ile[3] hepāz ve heyāzemle dirler ẓarf-ı 3 ṭapancadur ʿArabīde feṭḥ-i lām ve ṭā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i mīm ve tā-yı vahdet ile laṭma dirler 4 *celd* feṭḥ-i cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı lām ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe 5 çöpük dirler ki muḫarref-i çāpekdür feṭḥ-i[4] cīm-i ʿacemī ve elif ve lām elif[5] bā-yı ʿacemī[6] ve kāf-ı ʿarabīyle 6 Fārsīdür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *çālāk* yine cīm-i ʿacemī ve elif ve lām ve kāf-ı 7 ʿarabīyle murādifdür[7] pes çāpük ve çālāḳ ve[8] żamm-ı cīm-i ʿacemī ve cīm-i ʿarabīyle ġalaṭdur 8 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile cest-i cümle bu bir[9] maʿnāyadur [NO212b] ʿArabīde feṭḥ-i 9 cīm ve sükūn-ı lām ve dāl-i mühmele ile celd dinür ve[10] Fārsīde daḫı bi-ṭarīḳü't-taʿcīm[11] 10 müstaʿmeldür nitekim nāẓım-ı merḥūm getürmişdür ve ʿArabīde lāmıñ kesri ve yā-yı 11 ḥuṭṭī ziyādesiyle cilīddür[12] ve[13] lāmıñ feṭḥi ve dālden ṣoñra yā ile celedī 12 daḫı luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***boġmaḳḫa*** mefʿūlü vāv düşer ***fagerdenol*** mefāʿilün[14] 13 feden hā düşer ve oldıdan vāv ve yā sāḳıṭdur ve żamme gerdeniñ nūnuna naḳl 14 olunur ***dısīlīdür*** mefāʿīlün ***lürs*** fāʿ ***celdoldı*** mefʿūlü oldıdan 15 elif ve vāv gidüp żammesi celdiñ dāline virilür ***luġatde*** 16 ***çā*** mefāʿilün hā gider ***pikühemçā*** mefāʿīlün ***lāk*** fāʿ beyt 17 **Hem jerf deriñ şigerf ulu gāf u şigāf * Di yarıġa gev çuḳurdurur** [NP204b] 1 **daḫı muġāk** *jerf* feṭḥ-i jā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fā-yı saʿfaṣ ile 2 Fārsīdür ki ġarāʾib-i[15] Meşnevīdendür bunda Türkçe deriñ ki deryā ve ḳuyu ve çuḳur 3 yerleriñ aşaġısına dirler ʿArabīde feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı 4 ḥuṭṭī ve ḳāf ile ʿamīḳ dinür *şigerf* kesr-i şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve 5 fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür ki

[1] ile NO : NP -
[2] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[3] ile NP : NO -
[4] çāpekdür feṭḥ NP : çāpek NO
[5] lām elif NO : NP -
[6] bā-yı ʿacemī NP : NO -
[7] murādifdür NP : murāfīdür NO
[8] ve NO : NP -
[9] bir NO : NP -
[10] ve NO : NP -
[11] taʿcīm NP : taʿaccüm NO
[12] cilīddür NP : cilīd NO
[13] ve NO : NP -
[14] mefāʿilün NP : mefāʿil NO
[15] ġarāʾib NP : ġarāyib NO

bu daḫı ġarā'ib-i[1] Meşnevīdendür bunda[2] Türkçe ulu ve büyük 6 ʿArabīde ʿaẓīm maʿnāsına Mevlānā fermāyed Meşnevī Ṣad hezerān māhī ez-deryā-yı 7 jerf dür ve hemān ikincide Her yekī der-şigerf[*] *kāf* 8 kaf-ı ʿarabī [NO213a] ve elif ve fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür bunda Türkçe muṭlaḳ 9 yarıḳ ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve żamm-ı ḳāf ve vāv ve yine 10 ḳāf ile meşḳūḳ dinür *şigāf* kesr-i şīn-ı muʿceme ve kāf ve elif 11 ve fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür bunda murādif-i gāfdur yaʿnī yarıḳ *gev* 12 feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe çuḳur ʿArabīde[3] 13 kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ḳāf ve bā-yı muvaḥḥade ile şaḳb dinür *müġāk* 14 mīmde feṭḥ ve żamm cā'izdür ġayn-ı muʿceme ve elif ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür 15 Türkçe yine çuḳur taḳṭīʿü'l-beyt ***hemjerf*** mefʿūlü ***deriñşiger*** mefāʿilün deriñden 16 yā gider ***fulugāfuşi*** mefāʿīlün uludan elif ve vāv gidüp żamme fāya virilür 17 ve kāfdan elif gider yāḫud elif ile fā bir ḥarf ʿadd olunur[4] ve **[NP205a]** 1 şigāfıñ şīnı işbāʿ-ı kesrile oḳunup yā ḥāṣıl olur ***gāf*** 2 fāʿ ***diyārı*** mefʿūlü ***ġagevçuḳur*** mefāʿilün yarıġanıñyāsını ve hāsını çuḳuruñ 3 vāvını[5] düşürmek gerek[6] ***dururdaḫı*** mefāʿīlün daḫıdan yā gider ve muġākıñ mīm sākin oḳunur ***ġāk*** fāʿ beyt **Yük bār daḫı yol daḫı üç kerre se-bār * 4 Tāc efsür gürsine aç zāc oldı zāk** *bār* bā-yı muvaḥḥade ve elif 5 ve rā-yı mühmele ile bu mışrāʿda üçi[7] daḫı beyān olunmuşdur[8] biri Türkçe yük 6 yaʿnī arḳada getürilen nesne ʿArabīde kesr-i ḥā-yı [NO213b] mühmele ve sükūn-ı mīm ve lām ile 7 ḥıml dinür biri daḫı Türkçe yol yaʿnī gidilen maḥall ʿArabīde ṭarīḳ dinür biri 8 daḫı Türkçe ṣaġır kāf ve rā-yı mühmele ile[9] zā-yı muʿceme[10] ile gez dinür ʿArabīde feṭḥ-i mīm[11] ve rā-yı mühmele-yi 9 müşeddede ve tā-yı vaḥde ile merret dinür ve feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve rā-yı mühmele-yi müşeddede ve tā-yı vaḥdet ile kerre daḫı dinür[12] ki şöhretine binā'en bunda[13] Türkī 10 maḳāmında getirilmüşdür pes se-bār Türkçe üç kerre[14] dimekdür ʿArabīde 11 şelāşe merret dinür

---

[1] ġarā'ib NP : ġarāyib NO
[2] bunda NO : NP -
[*] Derin denizden yüz bin balık, herbirinin de ağzında ulu veya büyük inci.
[3] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[4] olunur NP : olunmaḳ daḫı olur NO
[5] yarıġanıñ yāsını ve hāsını çuḳuruñ vāvını NP : yarıġa yāsı hāsı vāvı NO
[6] düşürmek gerek NP : düşerler NO
[7] üçi NP : üç NO
[8] olunmuşdur NO : olmuşdur NP
[9] rā-yı mühmele ile NP : NO -
[10] zā-yı muʿceme NO : NP -
[11] mīm NP : NO -
[12] ve feṭḥ-i kāf-ı ʿArabī ve rā-yı mühmele-yi müşeddede ve tā-yı vaḥdet ile kerre daḫı dinür NO : NP -
[13] bunda NP : NO -
[14] üç kerre NP : üç kez NO

efsür feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve żamm-ı sīn-i mühmele[1] ve sükūn-ı 12 rā-yı mühmeleteyn[2] ile Fārsīdür Türkçe żamm-ı[3] bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf ile 13 börg ve żamm-ı hemze ile üsküf dinür ʿArabīde tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif 14 ve cīm ile tāc dinür ki meşhūrdur *vāv* ibtidāʾiyye *gürsine* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı[4] 15 rā-yı mühmele ve kesr-i[5] sīn-i mühmele[67] ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür[8] Türkçe aç ki[9] żıddı 16 ṭoḳ ki Fārsīde kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ile sīy dinür ʿArabīde 17 cīm ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ve ʿayn-ı mühmele ile cāyiʿ dinür żıddı müẕekkerinde feṯḥ-i şīn-ı [NP205b] 1 muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve ʿayn-ı mühmele ve elif ve nūn ile şebʿān 2 dinür müʾenneşinde nūnsuz şebʿā dinür *vāv* farıḳī *zāc* zā-yı ʿarabī ve elif ve[10] cīm 3 ile muʿarrebdür Fārsīde[11] kāf ile zāk dinür ki nāẓım-ı merḥūm[12] buyurmuşdur 4 ʿArabīsi Türkī maḳāmında müstaʿmeldür Türkīde [NO214a] taḥrīf olunup[13] ṣād-ı mühmele 5 ile ṣac dirler ki zāc ḳırısī didikleri boyāya ṣaç-ı ḳıbrıs dimekle meşhūrdur 6 bir ḳara boyadur ki mürekkeb andan olur ḳāf ile zāḳ daḫı muʿarrebdür taḳṭīʿü'l-7 beyt ***yükbārda*** mefʿūlü yükden vāv ve bārdan elif düşerler ***ḫıyoldaḫı*** mefāʿilün 8 ḫıdan yā ve yoldan vāv giderler[14] ***üçkerrese*** mefāʿīlün üçden vāv gidüp 9 nāçār elif ile cīm bir ḥarf maḳāmında telaffuẓ olunur ammā şöyle ki elif işüdilmeyip 10 cīmden sükūn ile ibtidā itmiş olasın ki mümkündür nitekim Seyyid-i Şerīf 11 ḳuddise sırrahū ḥāşiye-i Keşşāfda ve Seyyid ʿAbullah Şerḥ-i Şāfiyede ve Ḳaḍī 12 Mīr Divān-ı ʿAlī rażiyyalāhu ʿanh Şerḥinde lisān-ı Fārisīde sükūn ile ibtidā 13 mümkindür ve cāʾizdür buyurmuşlar in eratte tafsīlehū ferciʿ ileyhim ***bār*** fāʿ 14 ***tācefsü*** mefʿūlü ***rgürsinea*** mefāʿilün ***çzācoldı*** mefāʿīlün ācıñ cīmidür ki 15 evvelde vāḳıʿ olmaġıla müteḥarrik olur ve oldıdan elif ve vāv gidüp 16 żamme zācıñ cīmine naḳl olunur ***zāk*** fāʿ beyt **Ol ki oldı eyü vü ṭoġrı** 17 **aña ne ḳorḳu * Ān ki şud nīk ü rāst ū rā çi bāk** *ān* ism-i [NP206a] 1 işāret ki keski taḳdīrindedür ol ki daḫı ol kimesne ki taḳdīrindedür 2 *şud* żamm-

[1] mühmele NO : NP -
[2] mühmeleteyn NP : mühmele NO
[3] żamm-ı NO : NP -
[4] sükūn-ı NP : feṯḥ-i NO
[5] kesr-i NP : sükūn-ı NO
[6] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[7] NP -: yāḫud sükūn-ı rā ve feṯḥ-i sīn-i mühmeleteyn NO
[8] Fārsīdür NO : NP -
[9] ki NP : NO -
[10] elif ve NP : NO -
[11] Fārsīde NP : Fārsīdür NO
[12] merḥūm NO : NP -
[13] taḥrīf olunup NO : taḥrīf idüp NP
[14] giderler NO : gider NP

1 şīn-ı muʿceme ve dāl-i mühmele ile Fārsī fiʿl-i māżī Türkçe oldı ʿArabīde kāne 3 dinür *nīk* kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe eyü ki 4 żıddı kemdür kemā merre *vāv* ḥarf-i ʿaṭf [NO214b] *rāst* toġrı kemā merre *ū* imāle-i 5 żamm-ı hemze ve vāv-ı Fārsī ile żamīr-i ġāʾib bi-maʿnā hüve *rā* ḥarf-i şıla *çi* kesr-i cīm-i 6 ʿacemī ve hā-yı resmīyle Fārsī ḥarf-i istifhām *bāk* bā-yı muvaḥḥade ve elif 7 ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsī Türkçe ḳorḫu[1] ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ile ḫavf 8 dinür pes çi bāk istifhām-ı inkārīyi müteżammındur yaʿnī ḳorḫu[2] yoḳdur 9 dimek olur taḳṭīʿü'l-beyt beyt ***olkioldı*** mefʿūlü oldan vāv ve kiden hā gider 10 ve oldıdan daḫı elif ve vāv ve yā[3] elif[4] gidüp żamme kiniñ kāfına virilür 11 ***eyüvüṭoġ*** mefāʿilün ṭoġrıdan vāv ve yā düşerler ***rıañaneḳor*** mefāʿilün añadan 12 elif gidüp fetḥası mā-ḳablinde rāya virilür ḳorḳudan vāv düşer 13 ***ḳu*** fāʿ ***ānkişu*** mefʿūlü ānki hāsı yāya ḳalb olur ***dnīkürā*** mefāʿilün 14 nīkiñ kāfı meksūr oḳunur ***stūrāçi*** mefāʿīlün rāstıñ sīnidür ki 15 müteḥarrik oḳunur udan hemze gidüp żammesi tāya virilür ve çi hāsı 16 daḫı yāya ḳalb olunur[5] ***bāk*** fāʿ beyt **Mefʿūlü mefāʿilün mefāʿīlün fāʿ *** 17 **Devletlü ola ki[6] ʿaybdan özün ide pāk** *ʿayb* feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı [NP206b] 1 yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ile fī'l-aṣl ʿArabīdür Fārsīde daḫı istiʿmāl iderler 2 Türkīde nedür lafẓıyla taʿbīr olunur meṣelā maʿyūb lafẓınıñ Türkīsi nedürlüdür Fārsīde 3 ʿayb-kerde dinür öz Türkīde kendü dimekdür [NO215a] Fārsīde ḫod ʿArabīde 4 ẕāt ve nefs dinür *pāk* bā-yı ʿacemī ve elif ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür 5 Türkçe arı ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve kesr-i ẓā-yı muʿceme ve yā-yı ḥuṭṭī ve fā-yı saʿfaṣ ile 6 naẓīf dinür taḳṭīʿü'l-mışrāʿ[7] ***devletl'o*** mefʿūlü devletlü vāvı gidüp[8] 7 vāv lafẓınıñ daḫı elifi düşüp żammesi mā-ḳablinde lāma virilür ve ūya 8 delālet itsün içün vāv ketb olunup lām ile bir ḥarf ʿadd 9 olunur ***kiʿaybdan*** mefāʿilün kiden hā gidüp ve ʿaybıñ yāsı müteḥarrik 10 gibi oḳunur ***özünide*** mefāʿīlün özinden vāv düşer ***pāk*** fāʿ 11 **El-ḳıṭʿatü fī Baḥri'ṭ-Ṭavīli'l-Müşemmeni's-Sālim** bu baḥr-ı ṭavīl ʿAraba maḥṣūṣ buḥūrdandur 12 ʿAcem şuʿarāsı nādir istiʿmāl iderler ke-ẕālik Rūm beyt **Firīb aldamaḳ** 13 **oldı firībīden aldanmaḳ * Kişi cāb-lūs itmek nedür yaʿnī yaldanmaḳ** *firīb* 14 kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür ki 15

[1] ḳorḫu NO : NP -
[2] ḳorḫu NP : ḳorḳu NO
[3] yā NP : NO -
[4] elif NO : NP -
[5] *stūrāçi* mefāʿīlün rāstıñ sīnidür ki müteḥarrik oḳunur udan hemze gidüp żammesi tāya virilür ve çi hāsı daḫı yāya ḳalb olunur NO : NP -
[6] ki NO : kim NP
[7] taḳṭīʿü'l-mışrāʿ NO : taḳṭṭīʿü'l- beyt NP
[8] gidüp NO : gider NP

ism-i maṣdardur bunda Türçe[1] aldamaḳ ki aldatmaḳ da dinür ʿArabīde feṯḥ-i[2] 16 ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve nūn ile ġabn dinür *firībīden* kesr-i fā-yı 17 saʿfaṣ[3] ve rā ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ve yine yā ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve [NP207a] 1 sükūn-ı nūn ile Fārsī maṣdardur Türkçe aldanmaḳ yaʿnī kendü[4] aldanmaḳ 2 ʿArabīde teġabbün dinür ve aldanmış kimesneye maġbūn dirler Fārsīde 3 firīfte dinür bi-kesri'l-[5]beyne fīhümā *cāb-lūs* cīm-i ʿarabī ve elif ve bā-yı [NO215b] 4 müfrede ve żamm-ı lām ve sükūn-ı vāv ve sīn-i mühmele ile Fārsī ism-i 5 maṣdardur Türkçe yaldanmaḳ yaʿnī yaltaḳlanmaḳ bu maʿnāya kerden lafẓını[6] ilḥāḳ 6 ile daḫı yazarlar yaʿnī cāb-lūs kerden dirler ʿArabīde tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 7 ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānīnüñ feṯḥaları ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[7] ve yine ṣād-ı mühmele[8] ile tabaṣbuṣ dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***firībal*** feʿūlün 8 aldan hemze gidüp feṯḥası ḳarībiñ bāsına virilür ***damaḳoldı*** 9 mefāʿīlün oldıdan vāv gider ***firībī*** feʿūlün ***denaldanmaḳ*** mefāʿīlün 10 aldanmaḳdan elif gidüp feṯḥası mā-ḳablinde nūna virilür ***kişicā*** 11 feʿūlün ***bılūsitmek*** mefāʿīlün itmekden elif ve yā düşüp kesre mā-ḳablinde 12 sīne virilür ***nedürya*ʿ** feʿūlün ***nīyaldanmaḳ*** mefāʿīlün niden yā gider 13 beyt **Keşīdendürür çekmek küşādendürür açmaḳ * Luġatde bimünkeyiden ḳaḳıyup** 14 **ṭoṭuldanmaḳ** *keşīden* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i 15 dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe çekmek ʿArabīde feṯḥ-i[9] 16 mīm ve dāl-ı mühmele-yi müşeddede ile medd ve feṯḥ-i cīm ve rā-yı mühmele-yi müşeddede ile cerr 17 dinür *küşāden* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif ve feṯḥ-i dāl-i mühmele [NP207b] 1 ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe açmaḳ ki żıddı ḳapamaḳdur 2 ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve ḥā-yı mühmele ile 3 feṯḥ dinür *bimünkeyiden* bā-yı muvaḥḥade-yi meksūre bunda ḥarf-i[10] [NO216a] zāʾid[11] *münkeyiden* 3 żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn ve kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı 4 maṣdarī ile ġarāʾib-i[12]

---

[1] Türçe NP : NO -
[2] feṯḥ NO : NP -
[3] saʿfaṣ NP : NO -
[4] kendü NP : kendi NO
[5] bi-kesri'l NP : bi'l-kesri NO
[6] lafẓını NP : lafẓı NO
[7] taḥtānīnüñ feṯḥaları ve sükūn-ı sād-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī NO : NP -
[8] mühmele NO : NP -
[9] feṯḥ NP : NO -
[10] ḥarf NO : NP -
[11] zāʾid NP : zāyid NO
[12] ġarāʾib-i NP : ġarāʾyib NO

Meşnevīden[1] Fārsīdür Türkçe ṭoṭuldanmaḳ 5 bi-maʿnā zenīden yigrenmek ḳaḳımaḳ da ider bir ḥāletdür 6 yaʿnī kişi ġażaba geldigi ḥālde gümürdünüp ṣomurdanup ġarīb 7 vażʿlar ider Mevlānā fermāyed beyt[2] Īn bimünkeyiden be-der zīr-i zebān 8 Īn esīrān bā-hem ender baḫt-ı ān * Pes hem mengīdhā ḫod zīr-i leb * 9 Dar cevāb-ı fikr-i ġam ey bu'l-ʿaceb[*] ʿArabīde feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı mīm 10 ve yine feṯḥ-i zā ve mīm ile zemzeme dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***keşīden*** feʿūlün 11 ***dürürçekmek*** mefāʿīlün ***küşāden*** feʿūlün ***dürüraçmaḳ*** mefāʿīlün 12 ***luġatde*** feʿūlün ***bimünkeyiden*** mefāʿīlün ***ḳaḳıyup*** feʿūlün vāv sāḳıṭdur[3] 13 ***ṭoṭuldanmaḳ*** mefāʿīlün vāv sāḳıṭdur beyt **Ġunūden ımızġanmaḳ uyumaḳ** 14 **biḫusbīden * Be-bāliş nihāden ser-ḫū yaşduġa yaşdanmaḳ** *ġunūden* 15 ġayn-ı muʿceme ve nūnuñ żammeleri ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī 16 ile Fārsīdür Türkçe ımızġanmaḳ ki uyḳunuñ[4] muḳaddimesidür[5] ʿArabīde [NP208a] 1 kesr-i sīn-i mühmele ve feṯḥ-i nūn ve hā ile sineh daḫı luġatdür żamm-ı nūn ve ʿayn-ı mühmele 2 ve elif[6] ve sīn-i mühmele ile nuʿās dinür *biḫusbīden* bā yine zāʾid *ḫusbīden* 3 żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve 4 feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī [NO216b] ile Fārsīdür Türkçe uyumaḳ ʿArabīde 5 feṯḥ-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve nūn ve vāv-ı müşeddede-i mażmūme ve mīm ile tenevvüm 6 dirler[7] *bebāliş* bā-yı muvaḥḥade-i meftūḥa bunda ḥarf-i ṣıla *bāliş* bā-yı ʿarabī ve elif ve 7 kesr-i lām ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe yaşduḳ ki ṭayanurlar 8 şīn yirine yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile bālīn daḫı dirler ʿArabīde kesr-i vāv ve 9 feṯḥ-i sīn-i mühmele ve baʿde'l-elif feṯḥ-i dāl-i mühmele ve tā-yı muvaḥḥade[8] ile visāde 10 dirler *nihāden* kesr-i nūn ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve baʿde'l-elif feṯḥ-i[9] dāl-i mühmele ve nūn-ı 11 maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ḳomaḳ ʿArabīde feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı 12 żād-ı muʿceme ve ʿayn-ı mühmele ile vażʿ dinür *ser* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı 13 mühmele ile Fārsīdür Türkçe baş ʿArabīde reʾs kemā merre bu maḥalde bir rā yaʿnī 14 edāt-ı mefʿūl muḳadderdür *ḫū* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ile ḫoddan muḫaffef tekmīl-i vezn 15 içün getürilmişdür lafẓı ṭāhir ider pes başı yaşduġa ḳomaḳ dimek 16 olur

[1] Meşnevīden NO : Meşnevīdendür NP
[2] beyt NO : NP -
[*] Esirler gibi bir yük altında dil altından homurdanmak, sona dudak altından konuşamaz halde cevap vermek için de şaşırır kalır.
[3] sāḳıṭdurNP : gider NO
[4] uyḳunuñ NP : uyḫunuñ NO
[5] muḳaddimesidür NO : maḳdemidür NP
[6] elif NP : NO -
[7] dirler NO : dinür NP
[8] muvaḥḥade : NP : vaḥde NO
[9] feṯḥ NO : NP -

bunda[1] Türkīde yaṣdanmaḳ ile taʿbīr iderler taḳṭīʿü'l-beyt ***ġunūden*** 17 feʿūlün ***ımızġanmaḳ*** mefāʿīlün ***uyumaḳ*** feʿūlün vāv sāḳıṭdur ***biḫusbīden*** [NP208b] 1 mefāʿīlün ***bebāliş*** feʿūlün ***nihādenser*** mefāʿīlün ***ḫūyaṣdu*** feʿūlün 2 ḫudan vāv sāḳıṭdur ***ġıyaṣdanmaḳ*** mefāʿīlün ġadan hā gider beyt 3 **Begenmek pesendīden güzīden ügürtlemek * Serāyīden ırlamaḳ bişermīden utanmaḳ** 4 *pesendīden* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sīn-i [NO217a] mühmele ve sükūn-ı nūn ve kesr-i dāl-i mühmele ve 5 sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 6 begenmek ʿArabīde taḥsīn dinür *güzīden* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve kesr-i zā-yı ʿarabī 7 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 8 ügürtlemek yaʿnī bir niçe şeyʾiñ içinde birisini[2] begenüp ayırmaḳ 9 ʿArabīde kesr-i hemze ile iḫtiyār ve intiḥāb dinür *serāyīden* sīn 10 ve rā-yı mühmeleteynin[3] feṭḥaları ve baʿde'l-elif kesr-i yā-yı ḥuṭṭī-yi ūlā ve sükūn-ı ṣānīye 11 ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ırlamaḳ[4] yaʿnī ṣavt ve 11 naġamāt ile manẓūm ve menṣūr söz dimek[5] ʿArabīde[6] ġayn-ı muʿceme 12 ve feṭḥ-i nūn ve elif-i memdūde ile ġunā dinür[7] *şermīden* bā-yı muvaḥḥade-i 13 meksūr zāyid *şermīden* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i mīm ve 14 yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe utanmaḳ 15 ʿArabca feṭḥ-i ḥā ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif-i memdūde ile ḥayāʾ dinür[8] taḳṭīʿü'l-beyt 16 ***begenmek*** feʿūlün ***pesendīden*** mefāʿīlün ***güzīden*** feʿūlün [NP209a] 1 ***ügürtlemek*** mefāʿīlün vāv düşüp rā ve dāl żarūrī bir ḥarf 2 ʿadd olunur[9] ***serāyī*** feʿūlün ***denırlamaḳ*** mefāʿīlün ırlamaḳdan 3 elif ve yā gidüp kesre nūna virilür ***bişermī*** feʿūlün ***denutanmaḳ*** 4 mefāʿīlün utanmaḳdan elif gidüp żammesi mā-ḳablinde nūna 5 virilür beyt **Çeşīdendürür ṭatmaḳ yemek ḫurden ü emmek *** [NO217b] 6 **Mezīden mekīden hem biġırrīden igrenmek** *çeşīden* feṭḥ-i cīm-i ʿacemī ve kesr-i şīn-ı 7 muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Türkçe ṭatmaḳ 8 yaʿnī acı mı ṭaṭlı mı yimek içün ṭatmaḳ ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı 9 ẕāl-i muʿceme ve ḳāf ile meẕġ dinür *ḫurden* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv 10 ve rā ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunda0 Türkçe yemek

[1] bunda NO : bundan NO
[2] birisini NP : birisi NO
[3] mühmeleteynin NO : mühmeleteyn NP
[4] ırlamaḳ NO : utanmaḳ NP
[5] yaʿnī ṣavt ve naġamāt ile manẓūm ve menṣūr söz dimek NO : NP -
[6] ʿArabīde NO : ʿArabca NP
[7] ġayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i nūn ve elif-i memdūde ile ġunā dinür NO : NP -
[8] *şermīden* bā-yı muvaḥḥade-i meksūr zāyid şermīden feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i mīm ve yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe utanmaḳ ʿArabca feṭḥ-i ḥā ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif-i memdūde ile ḥayāʾ dinür NP : NO -
[9] ḥarf ʿadd olunur NP : ḥarf ṣayılur NO

11 yaʿnī yinür maḳūlesi nesneyi[1] yimek ve içmek maʿnāsına daḫı[2] gelür ki ʿArabīde 12 ekl u şurb dinür *mezīden* feṯḥ-i mīm ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve 13 feṯḥ-i dāl-i[3] mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bundan ṣoñra bir vāv-ı 14 ʿāṭıfa muḳadderdür *mekīden* feṯḥ-i mīm ve kesr-i[4] kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i 15 dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür pes bu iki luġat Türkçe emmek 16 meme emmek ṣovurmaḳ maʿnāsına maṣdarlardur[5] ve ġayrı zā yirine kāf-ı ʿarabī ile mekīden daḫı dinür nitekim 17 nāẓım-ı merḥūm getirmişdür[6] ʿArabīde feṯḥ-i mīm ve ṣād-ı mühmele-yi müşeddede ile maṣṣ dinür [NP209b] 1 *biġırrīden* bā-yı muvaḥḥade-yi meksūre ve[7] *ġırrīrden* kesr-i ġayn-ı muʿceme ve rā-yı mühmele-yi müşeddede[8] 2 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 3 ṭuṭuldanmaḳ gibi münkīdenden farḳı ġırrīden şiddet ü ḥiddet 4 ile ḥayḳurup kümez dimekdür Firdevsī goft beyt 5 Be-bāyed b'oġrīd çün ser-mest * Kemendī be-bāz u kemānī bedest taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***çeşīden*** feʿūlün ***dürürṭatmaḳ*** mefāʿīlün ***yemekḫur*** feʿūlün [NO218a] ḫurden 7 vāv gider ***denüemmek*** mefāʿīlün ***mezīden*** feʿūlün ***mekīdenhem*** 8 mefāʿīlün ***biġırrī*** feʿūlün rā şedde sebebiyle mükerrerdür ***denigrenmek*** 9 mefāʿīlün elif düşer beyt **Di süften delik delmek dirnegīden eglenmekdür * 10 Di fetā̲ ġalṭīden gerinmek yuvalanmaḳ** *süften* żamm-ı sīn-i mühmele sükūn-ı 11 fā-yı ṣaʿfaṣ ve feṯḥ-i tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 12 Türkçe delik delmek ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı ṯā-yı müṯelleṯe ve feṯḥ-i 13 ḳāf ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile iṯḳāb dinür baʿż-ı nüsaḫ 14 larda şitābīden ivmekdür vāḳıʿ olmuşdur *dirnegīden* kesr-i dāl-i mühmele ve feṯḥ-i rā-yı 15 mühmele ve sükūn-ı nūn ve kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 16 ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe eglenmek ʿArabīde 17 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ḳāf ve ṯā-yı müṯelleṯe ile mekeṯ dinür *fetcā* kesri fā-yı [NP210a] 1 saʿfaṣ ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i cīm-i ʿarabī ve elif ile Fārsī ism-i 2 maṣdardur Türkçe gerinmek ki vücūda bir ṣıḳlet gelmekden ẓuhūr ider 3 bir ḥareketdür ki iki ḳol arasını[9] açup gerinür ʿArabīde feṯḥ-i tā-yı müṯennāt-ı 4 fevḳānī ve mīm ve kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ve yā-yı ḥuṭṭī[10] ile

[1] nesneyi NO : nesne NP
[2] daḫı NO : da NP
[3] dāl NO : rā NP
[4] kesr NO : NP -
[5] meme emmek ṣovurmaḳ maʿnāsına maṣdarlardur NO : NP -
[6] ve ġayrı zā yirine kāf-ı ʿArabī ile mekīden daḫı dinür nitekim nāẓım-ı merḥūm getirmişdür NP : NO -
[7] - NP : ḥarf-i zāyid NO
[8] müşeddede NO : NP -
[9] ḳol arasını NP : ḳolını NO
[10] yā-yı ḥuṭṭī NP : yā-yı müṯennāt-ı taḥtānī NO

temeṭṭī dinür *vāv* farıḳī 5 *ġalṭīden* feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı lām ve kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[1] ve feṭḥ-i 6 dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür[2] fi'l-aṣl [NO218b] tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ile 7 ġaltāndur ki ġaltīden ve ġalṭīden maṣdarlarından müştāḳdur bunda[3] Türkçe 8 yuvalanmaḳ yaʿnī bir degirmi nesne[4] yuvalanmaḳ ṭop yuvarlanur gibi ʿArabīde 9 feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve dāl-i mühmele ve sükūn-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı rā-yı mühmele 10 ve cīm ile tedeḥrüc dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***disüften*** feʿūlün diden 11 yā gider ***dilekdilemek*** mefāʿīlün ***dirnegī*** feʿūlün ***deneglenmek*** 12 mefāʿīlün eglenmekden[5] elif gidüp feṭḥası mā-ḳablinde nūna virilür ***dürfetā*** 13 feʿūlün diden yā gider ***vüġalṭīden*** mefāʿīlün ***gerinmek*** feʿūlün 14 ***yuvalanmaḳ*** mefāʿīlün beyt **Çerīdendür otlamaḳ hem āġişten ışlamaḳ * 15 Şuden ter zi-bārān yaʿnī yaʿmurdan ışlanmaḳ** *çerīden* cīm-i ʿacemī ve 16 kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile 17 Fārsīdür Türkçe otlamaḳ ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv [NP210b] 1 ve mīm ile sevm dinür *āġişten* elif-i memdūde ile[6] ve kesr-i ġayn-ı muʿceme ve 2 sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī 3 ile Fārsīdür Türkçe ışlamaḳ ve ışlatmaḳ[7] ʿArabīde feṭḥ-i tā ve sükūn-ı 4 bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine lām yā[8] ile teblīl dinür 5 *şuden ter* żarūret-i vezn içün taḳdīm ü teʾḫīr olunmuşdur 6 aṣlı ter-i şudendür Türkçe yaş kemā merre *şuden* Türkçe ulamaḳ [NO219a] *zi* 7 bi-maʿnā ez *bārān* Türkçe yaġmur kemā merre[9] taḳṭīʿü'l-beyt ***çerīden*** feʿūlün ***dürotlamaḳ*** 8 mefāʿīlün otlamaḳdan elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde rāya 9 virilür ***hemāġiş*** feʿūlün āgişin hemzesi ḥaẕf olunup 10 feṭḥası hemiñ mīmine virilür ***tenışlamaḳ*** mefāʿīlün ışlamaḳdan 11 hemze düşüp kesresi mā-ḳablinde nūna virilür ***şudenter*** feʿūlün 12 ***zibārānyaʿ*** mefāʿīlün bārāndan elif gider ***niʿyaġmur*** feʿūlün niden yā 13 ve yaġmurdan vāv giderler ***danışlanmaḳ*** mefāʿīlün ışlamaḳdan daḫı 14 hemze gidüp kesre mā-ḳablinde nūna virilür beyt **Bih-ez cānest** 15 **İn güftār eger mikünī bāver * Bu söz yegdürür cāndan ger iderseñ inanmaḳ** 16 *bih* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda

[1] yā-yı ḥuṭṭī NP : yā-yı müşennāt-ı taḥtānī NO
[2] Fārsīdür NO : Fārsī NP
[3] bunda NP : NO -
[4] nesne NO : NP -
[5] eglenmekden NO : NP -
[6] ile NO : NP -
[7] ışlatmaḳ NP : ışlanmaḳ NO
[8] yā NO : NP -
[9] kemā merre NO : NP -

Türkçe 17 iyü dimekdür ʿArabīde[1] feṯḥ-i mīm ile melīḥ dinür *ez* feṯḥ-i hemze ile bi-maʿnā [NP211a] 1 min yaʿnī Türkçe den *cān* Fārsī maʿrūf *est* sīn-i mühmele ve tā-yı 2 ḳaraşet ile estden muḫaffefdür ki Fārsī edāt-ı ḥaberdür müfredün[2] 3 bih lafẓına muḳayyeddür ki bih-est ez-cān dimekdür bihest muḳaddem-i ḫaber ez-cān 4 mübtedā olur *īn* kesr-i hemze ile Fārsī[3] ism-i işāret *güftār* 5 żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı fā ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve elif ve rā-yı mühmele 6 ile söz maʿnāsına ismdür[4] aṣlı ārende-i güft idi vaṣfiyyetden ismiyyete 7 naḳl [NO219b] ile taḳdīm ü teʾḫīr ü terḫīm olunmuşdur *eger* hemze ve kāf-ı ʿacemīniñ 8 fetḥaları ve rā-yı mühmele ile Fārsī ḥarf-i şarṭ taḫfīf-i hemze ile 9 ger daḫı dinür Türkīde iki vech üzre müstaʿmeldür ʿArabīde 10 kesr-i hemze ile in dinür *mīküni* mī kesr-i mīm ve sükūn[5] yā-yı ḥuṭṭī ile ḥarf-i 11 ḥāl-i istiḳbāle[6] daḫı şāmildür *künī* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī 12 ile fiʿl-i mużāriʿ-i maʿlūm-ı müfred-i muḫaṭab pes bunda ider iseñ 13 ve eyler iseñ dimekdür ʿArabīde aña tefeʿʿül dinür *bāver* bā-yı ʿarabī 14 ve elif ve feṯḥ-i[7] vāv ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür[8] Türkçe inanmaḳ maʿnāsına 15 ism-i maṣdardur Türkçe inanursıñ[9] ʿArabīde kesr-i hemze ile iʿtimād dinür yaʿnī inanuverseñ[10] 16 dimek olur taḳṭīʿü'l-beyt ***bihezcān*** feʿūlün ezden hemze gidüp 17 fetḥası hāya virilür ve[11] cāndan elif çıḳar ***estīngüftār*** mefāʿīlün [NP211b] 1 estden hemze gidüp sīn ve tāya ḥareke virilür īnden elif ve 2 yā düşüp kesre mā-ḳablinde tāya virilür ve güftārdan elif gider 3 ***egermi*** feʿūlün ***künībāver*** mefāʿīlün ***busözyeg*** feʿūlün bu sözden 4 vāvlar giderler ***dürürcāndan*** mefāʿīlün cāndan yine elifsiz yazılur 5 ***gerider*** feʿūlün iderden hemze gider ve kesresi mā-ḳablinde rāya 6 virilür ***señinanmaḳ*** mefāʿīlün inanmaḳdan[12] daḫı hemze gidüp kesre kāfa virilür 7 ve elif daḫı düşer beyt **Feʿūlün** [NO220a] **mefāʿīlün feʿūlün mefāʿīlün * Kişi uşluluḳdandur** 8 **işiñ uşluya ṭanmaḳ** *ṭanmaḳ* ṭanışmaḳ dimekdür taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***kişiuş*** 9 feʿūlün vāv düşer[13] ***luluḳdandur*** mefāʿīlün vāv düşer[14] ***işiñuş*** feʿūlün vāv düşer 10 ***luyaṭanmaḳ*** mefāʿīlün

[1] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[2] müfredün NP : NO -
[3] Fārsī NO : NP -
[4] ismdür NO : NP -
[5] sükūn NO : NP -
[6] istiḳbāle NO : istiḳbāl NP
[7] feṯḥ NO : NP -
[8] Fārsīdür NP : NO -
[9] Türkçe inanursıñ NO : NP -
[10] inanuverseñ NO : inandurmaḳ NP
[11] ve NO : NP -
[12] inanmaḳdan NO : inanmaḳ NP
[13] düşer NP : gider NO
[14] vāv düşer NO : NP -

luyadan yā yine vāv[1] düşer **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'l-Müteḳāribi's-Sālim** 11 beyt **Çam aġacı kǐj ü ḳayın aġacı ġüş * Aġaç delegen ḫüldur būm** 12 **bayḳuş** *kǐj* kesr-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿacemī ile Fārsīdür 13 Türkçe çam didikleri aġaç ki iki nevʿdür[2] bir nevʿi yeşil virir Türkçe yemişine 14 fıstıḳ dirler ve köknar ve çam ḳozaġı daḫı dirler ʿArabīde kesr-i cīm ve sükūn-ı 15 lām ve feṯḥ-i vāv ve zā-yı muʿceme ile cilvez dirler ki Fārsīde kesr-i cīm-i ʿacemī ve baʿde'l-elif 16 ġayn-ı muʿceme ve āḫırında hā-yı resmīyle çālġuzadan muʿarrebdür ki cil ile ġozdan 17 mürekkebdür cil Türkçe ḳırḳ ʿaded ġoza Türkçe[3] fıstıḳ ḳozaġı pes fıstıḳıñ dānelerini [NP212a] 1 buña teşbīh olunup[4] kesretinden nāşī ol ẓarf-ı māḥūda 2 cilḳūza dinilmişdür ke-ẕā fi'l-Ferheng-i Niʿmetullāhu ʿaleyhi'r-raḥmete cīm-i meftūḥa da 3 yazılmışdur lākin meksūre eṣaḥdur ʿArabīde ṣād-ı mühmele ve nūnuñ 4 feṯḥaları ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i bā-yı muvaḫḫade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ṣanevber 5 dirler ʿinde'l-baʿż yemişine daḫı ṣanevber dinür kemā fi'ṣ-Ṣıḥāḥ nitekim 6 ḥükemā vücūd-ı insānda ḳalb tesmiye itdikleri et pāresini [NO220b] şekilde buña 7 teşbīh iderler bir nevʿi daḫı ḳaṭʿan yemiş virmez maḥṣūli zift ve ḳatrandur 8 *vāv* fārıḳī *ġüş* żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 9 Türkçe ḳāfıñ feṯḥi ve yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile ḳayın aġacı dirler bir ḳatı tenlü aġaçdur 10 ekṣer andan ok yaparlar ʿArabīde ḳāfeyn-i meftūḥeyn ve her birinden ṣoñra 11 yāʾen-i ḥuṭṭeyn ve baʿdehu[5] elif ve nūn ile ḳayḳayān dinür *ḫūl* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 12 vāv ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe aġaç delgen didikleri ḳuşdur ki 13 aġacıñ ḳoca dallarına ṣarılup minḳārıyla ile döge döge deler minḳārıyla[6] 14 aġaç ḳaḳan daḫı dirler ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve ḳāf-ı müşeddede ve elif 15 ve rā-yı mühmele ile naḳḳār dinür *būm* żamm-ı bā-yı muvaḫḫade-yi taḫtānī ve sükūn-ı vāv 16 ve mīm ile Fārsīdür Türkçe bayḳuş didikleri ḳuşdur ki ekṣer vīranlarda olur 17 ʿArabīde daḫı būm ve hā-yı hevvez ve elif ve mīm-i müşddeddede ve hā ile hāmme[7] dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***çamaġa*** feʿūlün [NP212b] 1 çamdan elif düşer ve mīm müteḥarrik oḳunur ***cıkǐjü*** feʿūlün cıdan yā gider 2 ***ḳayına*** feʿūlün hemze elif olur ***ġacıġüş*** feʿūlün elif ve vāv düşerler ***aġaçde*** 3 feʿūlün yine elif sāḳıṭ[8] ***legenḫū*** feʿūlün ***ldurbū*** feʿūlün ḫūlüñ lāmı müteḥarrik[1] 4 oḳunur

[1] yine vāv NO : NP -
[2] nevʿdür NO : ʿaded NP
[3] Türkçe NO : NP -
[4] olunup NP : olup NO
[5] baʿdehu NO : NP-
[6] minḳārıyla NP : NO -
[7] ve hā-yı hevvez ve elif ve mīm-I müşddeddede ve hā ile hāmme NO : NP -
[8] yine elif sāḳıṭ NP : NO -

mbayḳuş feʿūlün mīm-i būm[2] müteḥarrik oḳunur ve bayḳuş vāvsız oḳunur[3] 5 beyt **Perīr öteki güne di dey düne di * Dün ışrağı giceye düş u** [NO221a] **perendūş** 6 *perīr* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine rā-yı mühmele ile Fārsīdür 7 Türkçe öteki gün yaʿnī bugünden iki gün evvel ʿArabīde evvel-i ems 8 dinür *dey* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür bunda Türkçe 9 dün ki gün bugünden bir gün evvel ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı mīm ve sīn-i 10 mühmele ile ems dinür *dūş* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı 11 muʿceme ile Fārsīdür bunda[4] Türkçe dün aşrağı yaʿnī dün gice[5] ki[6] bu giceden evvel 12 bir gice ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve baʿde'l-elif kesr-i 13 rā-yı mühmele ve feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve tā-yı vaḥde ile bārḥet dinür *vāv* ḥarf-i 14 ʿaṭf *perendūş* bā-yı ʿacemī ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i 15 mühmele ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür şīn yerine dāl-i mühmele ile 16 perendūd daḫı luġatdür Mevlānā fermāyed Perendūş çe sān buved ḫarābāt 17 be-kubiyed emīr seyyideş ikrāmed ḫast* bunda murādif-i dūş **[NP213a]** 1 yaʿnī dün gice ʿinde'l-baʿż öteki gün öteki giceye daḫı şāmildür 2 taḳṭīʿü'l-beyt ***perīrö*** feʿūlün öden elif gidüp żammesi 3 mā-ḳablinde rāya virilür ***tekigü*** feʿūlün teden hā gider ***nedidey*** feʿūlün neden daḫı hā gider[7] ***dünedi*** 4 feʿūlün düneden vāv gider ***dünışra*** feʿūlün dünden vāv ve ışrādan 5 hemze gider ve kesresi [NO221b] mā-ḳablinde nūna virilür ***ġıgice*** feʿūlün ġıdan 6 yā düşer ***yedūş*** feʿūlün yeden hā gider ***perendūş*** feʿūlün vāv 7 sāḳıṭdur beyt **Döşek câme ḫᵛāb oldı üryān yalıncaḳ * Der-**8 **āġuş kün ḳoc ḳucaḳ oldı āġūş** *câme-ḫᵛāb* terkīb-i nisbīdür[8] fi'l-aṣl iżāfet ile câme-i ḫᵛāb idi[9] 9 keşret-i istiʿmāl ile hemze ḥaẕf[10] iżāfet sāḳıṭ[11] olmuşdur câme Türkçe ṭon kemā merre *ḫᵛāb* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme vāv-ı resmī ve elif-i melfūza ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile Fārsīdür bunda Türkçe uyḫu ʿArabīde feṯḥ-i nūn ile nevm dinür pes câme-ḫᵛāb uyḫu

---

[1] müteḥarrik NP : meksūr NO
[2] būm NP : NO -
[3] bayḳuş vāvsız oḳunur NP : vāv düşer NO
[4] bunda NP : NO -
[5] gice NO : giceden NP
[6] ki NO : NP -
* Dün gece veya daha önceki gece, onların büyükleri harâbâtın sâkini olmuşlardır.
[7] *nedidey* feʿūlün neden daḫı hā gider NO : NP -
[8] terkīb-i nisbīdür NP : NO -
[9] fi'l-aṣl iżāfet ile câme-i ḫᵛāb idi NO : NP -
[10] hemze ḥaẕf NP : NO -
[11] iżāfet sāḳıṭ NO : NP -

ṭoñı dimek olur Türkçe döşek[1] ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i rā-yı mühmeleteyn baʿde'l-elif şīn-ı muʿceme 10 ile[2] 10 ferāş dinür ḫᵛāb-ı cāme daḫı luġatdür[3] *ʿüryān* żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve yā-yı 11 ḥuṭṭī ile ve elif ve nūn ile ʿArabīdür fi'l-aṣl Fārsīde daḫı 12 müstaʿmeldür ḳuḥ Türkīsi żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 13 hāyı hevvez ve feṭḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle 14 bürehne dinür Türkçe yalıncaḳ yaʿnī çır çıplaḳ 14 dur bunda ḥarf-i şıla *āġūş* elif-i memdūde ve żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 15 vāv ve şīn-ı muʿceme ile ḳucaḳ ki iki ḳolu gögsüne[4] żamm itdikde ikisiniñ 16 mā-beynidür ʿArabīde kesr-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i żād-ı muʿceme ve sükūn-ı nūn ile ḥızan 17 dinür [NO222a] *kün* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ile bunda Türkçe eyle dimedür [NP213b] 1 pes der āġūş-kün terkībīniñ maʿnāsı Türkçe ḳoc dimek olur 2 āġūş *henüz* beyān olundı taḳṭīʿü'l-beyt ***döşekḥā*** feʿūlün vāv 3 sāḳıṭdur ***meḫᵛābol*** feʿūlün meden hā ve ḫᵛābdan vāv ve oldan elif ve 4 vāv gidüp żamme mā-ḳablinde bāya virilür ***dıüryān*** feʿūlün 5 diden yā ve ʿüryāndan elif düşerler ***yalıncaḳ*** feʿūlün yādan daḫı elif gider 6 ***derāġuş*** feʿūlün ***künḳoc*** feʿūlün şīn ibtidāya gelmekle müteḥarrik ve ḳoc 7 vāvsız oḳunur ***ḳucaġol*** feʿūlün ḳucaḳdan vāv ve oldan elif 8 ve vāv düşüp żamme ġayna virilür ***dıāġūş*** feʿūlün dıdan yā gider 9 ve medd ṣūret-i elifde gelür beyt **Sümük ḫulmdür daḫı bīnī burundur *10 Ḳafa ḥīre ḳulaḳ dibidür bünā-gūş** *ḫulm* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı lām ve mīm 11 ile Fārsīdür Türkçe sümük ki burundan aḳan fużalātdur ʿArabīde 12 żamm-ı mīm ve feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve elif ve ṭā-yı ḥuṭṭī ile muḫāṭ dinür *bīnī* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i 13 taḥtānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i nūn ve yine yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür Türkçe 14 burun ki yüzde olur ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve fā-yı saʿfaṣ 15 ile enf dinür *ḥīre* kesr-i ḥā-yı ḥuṭṭī[5] ve sükūn-ı yā-yı[6] müşennāt-ı taḥtānī ve feṭḥ-i 16 rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür ki ḳafa da dirler ḳuḥ Türkīsi [NO222b] eñse 17 dinür lākin şöhretine binā'en ḳafa lafẓıyla beyān eyledi ʿArabīde daḫı feṭḥ-i [NP214a] 1 ḳāf ve fā-yı saʿfaṣ ve hemze-yi maḳṣūre ile ḳafā dinür *bünā-güş* bün ile ġūşdan mürekkebdür *bün* żamm-ı bā-yı müfrede-yi taḥtānī ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür Türkçe dip *güş* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı

[1] cāme Türkçe ṭon kemā merre ḫᵛāb feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme vāv-ı resmī ve elif-i melfūza ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile Fārsīdür bunda Türkçe uyḫu ʿArabīde feṭḥ-i nūn ile nevm dinür pes cāme-ḫᵛāb uyḫu ṭoñı dimek olur Türkçe döşek NO : NP -
[2] feṭḥ-i rā-yı mühmeleteyn baʿde'l-elif şīn-ı muʿceme ile NO : NP -
[3] ḫᵛāb-ı cāme daḫı luġatdür
[4] gögsüne NO : göge NP
[5] ḥā-yı ḥuṭṭī NO : ḫā-yı muʿceme NP
[6] yā NO : tā NP

muʿceme Fārsīdür Türkçe ḳulaḳ ʿArabīde üẕn pes bin lafẓını gūşa mużāf ḳılup Türkçe ḳulaḳ dip maʿnāsına ʿalem ḳılınup mürekkebāt-ı Fārsīyyeniñ düşṭūrlarını elif getirmek ḳāʿidelerinden olmaġıla binā-gūş dimişlerdür ʿArabīde iẕār dinür[1] 2 ẓāhir budur ki lafẓ-ı mürekkeb ola Niʿmetullāh bāb-ı bā-yı meksūrede yazmış 3 lākin ṣāḥib-i Tuḥfe bānıñ kesriyle ġalaṭdur ke-ẕā fi'l Ḥüseynī dimüş ve ʿArabīde 4 kesr-i ʿayn-ı mühmele ve ẕāl-i muʿceme ve elif ve rā-yı mühmele ile ʿiẕār maʿnāsına yazmış 5 ki ʿinde'l-baʿż yañaḳ ile ḳulaḳ mābeyninde olan aḳça maḥaldür lākin ekṣer-i luġatde 6 binā-gūş ḳulaḳ ardına dirler Türkçe ḳulaḳ tozu da dirler ʿArabīde żamm-ı 7 ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif-i maḥdūde ile tozı da dinür[2] taḳṭīʿü'l-beyt 8 ***sümükḫul*** feʿūlün vāv düşer[3] ***mdürda*** feʿūlün ***ḫıbīnī*** feʿūlün[4] ***ḳafaḥī*** feʿūlün ***reḳulaḳ*** feʿūlün 9 reden hā ḳulaḳdan elif giderler ***dibidür*** feʿūlün ***bināgūş*** feʿūlün 10 vāv sāḳıṭdur beyt **Yemek ḫordenī vü sīr ṭoḳ rūze oruçdur *** 11 **Edik müze oldı babuc oldı pābūş**[5] *ḫorden* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī 12 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunda 13 Türkçe yemek ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı kāf ve lām ile ekl dinür vāv 14 ibtidāʾiyye *sīr* kesr-i sīn-i mühmele-yi mechūle[6] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 15 Türkçe ṭoḳ ki [NO223a] muḳābili açdur ʿArabīde feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi 16 taḥtānī ve ʿayn-ı mühmele ve elif ve nūn ile şebʿān dinür ke-ẕā fi'r-Raḥmānī fi't-Tercemān 17 *rūze* żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i zā-yı hevvez ve yā-yı taḥṣīṣ[7] ile Fārsīdür [NP214b] 1 Türkçe oruç dinür pes orucuñ gündüze iḫtiṣāṣı olduġıçün 2 rūze dinilmişdür ʿArabīde feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı vāv ve mīm ile ṣavm 3 dinür ki şerʿde ṭulūʿ-ı fecrden ġurūb-ı şemse degin nisbet ile ekl 4 ü şurb ve cimāʿı terkden ʿibāretdür *müze* żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i 5 zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe edik ki ayaġa giyerler 6 çizme daḫı dinür ʿArabīde żamm-ı cīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv 7 ve ḳāf

[1] bin ile ġūşdan mürekkebdür bin żamm-ı bā-yı müfrede-yi taḥtānī ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür Türkçe dip *gūş* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme Fārsīdür Türkçe ḳulaḳ ʿArabīde üẕn pes bin lafẓını gūşa mużāf ḳılup Türkçe ḳulaḳ dip maʿnāsına ʿalem ḳılınup mürekkebāt-ı Fārsīyyeniñ düşṭurlarını elif getirmek ḳāʿidelerinden olmaġıla binā-gūş dimişlerdür ʿArabīde iẕār dinür NO : NP -

[2] ẓāhir budur ki lafẓ-ı mürekkeb ola Niʿmetullāh bāb-ı bā-yı meksūre de yazmış lākin ṣāḥib-i Tuḥfe bānıñ kesriyle ġalaṭdur keẕā fi'l Ḥüseynī dimüş ve ʿArabīde kesr-i ʿayn-ı mühmele ve ẕāl-i muʿceme ve elif ve rā-yı mühmele ile ʿiẕār maʿnāsına yazmış ki ʿinde'l-baʿż yañaḳ ile ḳulaḳ mābeyninde olan aḳça maḥaldür lākin ekṣer-i luġatde binā-gūş ḳulaḳ ardına dirler Terkçe ḳulaḳ tozı da dirler ʿArabīde żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif-i maḥdūde ile tozı da dinür NP : NO -

[3] vāv düşer NO : NP -

[4] *mdürda* feʿūlün *ḫıbīnī* feʿūlün NP : NO -

[5] pābūş NP : pabuc NO

[6] sīn-i mühmele-yi mechūle NP : mühmele NO

[7] taḥṣīṣ NO : taḥṣīṣī NP

ile curmuḳ dinür ʿinde'l-baʿż müze iç edek ki ricāl 8 giyer ve gider[1] meşhūrı ṭomaḳ dinür curmuḳ maʿnāsına olana 9 müze bāla beyn dirler ke-ẕā fī Vesīleti'l-Maḳāṣıd *pābūş* lafẓı mürekkeb 10 Fārsīdür pā pāydan muḫaffefdür bā-yı ʿacemī ile Türkçe ayaḳ *būş* żamm-ı bā-yı 11 ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Türkçe örti aşlında iżāfet ile pūşende-i 12 pāy idi keşret-i istiʿmāl ile mużāfun ileyhe taḳdīm olunup ve edāt-ı 13 fāʿil ḥaẕf olunup pāpūş dinilmişdür Türkçe papuc didikleri [NO223b] ayaḳ 14 ḳabı ʿArabīde kesr-i mīm ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve elif ve sīn-ı mühmele[2] ile midās dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***yemekẖor*** feʿulün 15 vāv sāḳıṭdur ***denīsī*** feʿūlün ***rṭoḳrū*** feʿūlün ṭoḳdan vāv gider[3] ***zeoruçdur*** feʿūlün rūzeden 16 hā gider ve oruçdan elif ve vāv gidüp żammesi mā-ḳablinde zāya virilür 17 ***edikmū*** feʿūlün ***zeoldı*** feʿūlün zeden hā ve oldıdan vāv sāḳıṭlardur [NP215a] 1 ***babucol*** feʿūlün yine oldan vāv düşer ***dıpābūş*** feʿūlün diden 2 yā ve pāpūşdan vāv sāḳıṭlardur[4] beyt **Uçuḳ ṭutmuşa diyü-fersāy dirler *** 3 **Ḫıred ʿaḳla di ögi gitmişe beyhūş** *diyü-fersāy* terkīb-i nisbīdür 4 *diyü* kesr-ī dāl-i mühmele sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe żamm-ı hemze ve 5 sükūn-ı vāv ve żamm-ı cīm-i ʿacemī ve ḳāf ile uçuḳ maʿnāsınadur ki[5] ʿArabīde 6 kesr-i cīm ile cin ve şeyṭan[6] dinür Türkīde daḫı meşhūrdur ekşer Türkīde bezden 7 beñter diyü taʿbīr iderler fi'l-aṣl cin müsteter olmaḳ yaʿnī Türkçe gizlenmek maʿnāsınadur 8 ṭā'ife-i mezbūre cān evlādındandur dünyāda benī ādemden mestūr oldıḳlarīçün 9 cinn tesmiye olunmuşdur Fārsīde feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile 10 perī dirler *fersāy* fersūd mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür maṣdarı 11 fersūdendür müstaḳbelātında vāv elife ḳalb olunup bunda[7] depici 12 maʿnāsına [NO224a] olur ne'ūẕu bi'llāh Teʿālā maraż-ı mezbūr ṣāḥibi ol ḥālet ẓuhūr 13 itdikde ayaḳlarıyla depindiginden tesmiye eylemişlerdür[8] ʿArabīde maṣrūʿ 14 dinür *ḫıred* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı dāl-i mühmele ile Fārsīdür ki[9] 15 Türkçe göñül ve uş ʿArabīde ʿaḳl dinür ke-ẕā fi'l- Ḳara Pirī ve ʿinde'l-baʿż Türkīde[10] 16 uş dirler ki żıddı delilikdür pes

[1] giyer ve gider NO : giydügi NP
[2] ve elif ve sīn-ı mühmele NO : NP -
[3] ṭoḳdan vāv gider NO : NP -
[4] sāḳıṭlardur NP : giderler NO
[5] ki NO : NP -
[6] ile cin ve şeyṭan NO : ile cin NP
[7] bunda NP : buda NO
[8] eylemişlerdür NP : itmişlerdür NO
[9] ki NO : NP -
[10] Türkīde NO : terkībde NP

ḫıred lafẓınıñ āḫırına mend lafẓını[1] 17 getürüp ḫıred-mend dirler Türkīde uṣlı ʿArabīde ʿāḳıl dinür żıddı [NP215b] 1 Fārsīde şeydā Türkçe delü ʿArabīde mecnūn dirler egerçi merḥūm İbni Kemāl 2 ʿaleyyhi'r-raḥmete mine'l-mülki'l-Müteʿāl ḫıred ʿArabīde baṣīret dinilen maʿnāyadur ki 3 bu beytde ẓāhirdür beyt[2] Sipehr evvel koned çeşm-i ḫıred kūr * Pes ān ki 4 ber-ḫıred mend efkend rūz* pes maʿnā ile çeşm ü baṣīret açılmaḳ vardur 5 anıñçün edāt-ı tavṣīfi mend[3] getirilmişdür muḳābili bī-ḫʸıreddür ki Türkīde 6 aña ebleh ile dirler ve hūş lafẓı ki ʿArabīde temyīz ile taʿbīr iderler aḳl-ı ṣaḥīḥiñ 7 eşeridür ḫayr u şerʿden ve nefʿ ü żarardan anıñla farḳ olunur Türkçe 8 ög dirler ve ögli kimesneye hūş-mend dirler muḳābili lisān-ı[4] ʿArabīde aʿmā didikleridür 9 aḳl-ı ḫulḳīdür hūş gibidür ve ög ile uṣ ki muḳābili cünündur 10 farḳ itmeyen hūşuñ maʿnāsın uṣ ṣanurlar[5] ol taḳdīrce bī-hūş 11 dīvāne olur zīrā uşlınıñ maḳābili [NO224b] olur diyü taḥḳīḳ ü tetḳīḳ buyurmuşlardur 12 lākin ḫıred baṣīret ve hūş temyīz maʿnāsına olıcaḳ aḳlıñ Türkīsi ve Fārsīsi ne 13 idügin ve ög ile uṣ bir maʿnāya olmayıcaḳ uṣ lafẓınıñ Fārsīsi ve 14 ʿArabīsi nedür anı beyān buyurmamışlardur ancaḳ uṣṣuñ muḳābili cünündur buyurduḳlarında 15 uṣ ʿaḳlıñ Türkīsi olmuş olur ammā Fārsīsi maʿlūm olmaz ẕikr-i şeyʾ-i maʿādaya[6] 16 münāfī degildür ḫıred ʿaḳl maʿnāsına daḫı gelür idügin[7] redd itmemiş olsun 17 lākin mend lafẓı ki[8] edāt-ı tavṣīfdür şol isme dāḫil olsa ki[9] müsemmāsı [NP216a] 1 ʿārıż ola müsemmāsı ḫulḳī olan[10] ismin āḫırına elif getürürler diyü buyurdıġı bu maʿnāya 2 münāfīdür zīrā ʿaḳl ḫulḳīdür ke-ẕālik ʿalā ṭarīḳi'l-iʿtirāz ol taḳdīrce 3 bī-hūş olan dīvāne olur zīrā uşlınuñ muḳābili delüdür 4 ve uṣıñ muḳābili cünündur buyurdıġı hūş ʿaḳl-ı ṣāḥīḥiñ eşeridür 5 buyurduġına muḫālifdür felyetā bil *bī* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ile edāt-ı selb 6 *hūş* żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür ki[11] baḫr-ı evvelde[12] 7 henüz beyān olundı bunda Türkçe ög didikleri ḥālet pes bī-hūş 8 Türkçe ögi gitmiş kimesne ki bayġın dimek ile daḫı taʿbīr iderler ʿArabīde kesr-i 9

---

[1] lafẓını NP : lafẓın NO
[2] beyt NP : NO -
* Sipehr ilk önce aklın gözünü kör eder, ondan sonra akıllıyı gün ışığına çıkarır.
[3] mend NO : NP -
[4] lisān NO : NP -
[5] ṣanurlar NP : ṣanur NO
[6] maʿādaya NP : maʿādayı NO
[7] idügin NP : idügi NO
[8] ki NO : NP -
[9] olsa ki NO : olur NP
[10] olan NO : NP -
[11] ki NO : NP -
[12] evvelde NO : evvelinde NP

hemze ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve baʿde'l-mīm elif-i maḥdūde ile aġmā' dinür muḳābili 10 ḫūş-mendür ki Türkçe ayıḳ dinür Fārsīde huşyār daḫı dinür bunda daḫı[1] [NO225a] 11 Türkçe ayıḳ dimekle taʿbīr iderler ʿArabīde ṣād-ı mühmele ve elif ve kesr-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve yā-yı 12 nisbī ile ṣāḥī dinür ke-ẕā fī Tercümān-ı ʿAbdü'l-ḳādir-i Baġdādī hūşuñ üç 13 maʿnāsı vardur biri ögdür ki ʿaḳl-ı ḫulḳīdür ʿArabīde andan temyīz ile taʿbīr iderler 14 ḫayr u şer nefʿ ü żarar anıñla farḳ olunur hūş-mend hūş-yār terkīblerinde olan 15 hūşlar bu maʿnāyadurlar dimiş ḥāṣılı nāẓım-ı merḥūmuñ ḳavli üzre ḫıred 16 ʿaḳl ki Türkçe göñül hūş temyīz ki Türkçe uş ve ög dirler velākin sā'ir 17 kütüb-i luġāt Fārsīde yazıldıġı üzre ḫıred ü hūş müterādifāndur **[NP216b]** 1 ke-ẕālik uş ve ög müterādiflerdür yaʿnī bir birilerin māʿnāsında 2 müştereklerdür pes lafẓ-ı ḫıred tenhā ẕikr olunduḳda muʿayyenine şümūli vardur 3 ke-ẕālik lafẓ-ı hūş daḫı böyledür ammā ikisi bir maḥalde getürildikde 4 ḫıred ile ʿaḳl yāḫud ʿaḳl ile ḫıred murād olunup hūş ile temyīz 5 yāḫud temyīz ile hūş murād olunur[2] nitekim bu beytde farḳ olunmuşdur 6 Be ʿaḳl çend merdüm u huşmend est * Ne dāred mūyi rīş-i hud ki çend est[3*] 7 taḳṭīʿü'l-beyt ***uçuḳṭut*** feʿūlün uçuḳdan ve ṭutdan vāvlar düşerler 8 ***muşadi*** feʿūlün ***yüfersā*** feʿūlün diyünüñ vāvıdur ki evvele gelmegile müteḥarrik 9 oḳunur ***ydirler*** feʿūlün bu daḫı fersāy yāsıdur ki ibtidāda bulunmaġıla müteḥarrik oḳunur ve dirlerden yā giderler ***ḫıredʿaḳ*** feʿūlün ***ladiö*** feʿūlün [NO225b] ladan 10 hā düşer ***gigitmi*** feʿūlün ögiden yā düşer ***şebeyhūş*** feʿūlün şeden 11 hā ve hūşdan vāv düşerler beyt **Di kirpiye çīzī vü maymuna kebyi *** 12 **Hem āhū geyik tavşana hem ḫargūş** *çīzī* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı 13 yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i zā-yı hevvez ve yine yā-yı ḥuṭṭī ile ism-i basīṭ-i Fārsīdür Türkçe 14 kirpi didikleri cānverdür[4] yā-yı s̱ānī yerine vāv ile çīzū daḫı luġatdür 15 ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı fā-yı saʿfaṣ ve ẕāl-i muʿceme ile ḳunfuẕ 16 dinür *kebyi* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i muḫaffef-i taḥtānī ve yā-yı 17 ḥuṭṭī ile ġarā'ib-i Meṣnevīden[5] Fārsīdür şedde żarūret-i vezn **[NP217a]** 1 içündür Türkçe maymun didikleri menṣuḥ canavardur ki oynadurlar 2 ʿArabīde kesr-i ḳāf ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif dāl-i mühmele ile ḳırād 3 dinür vāv ibtidā'iyye *āhū* elif-i memdūde ve żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı[6] 4 vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe geyik didikleri mübārek ḥayvāndur 5 ʿArabīde ġayn-ı

[1] daḫı NP : NO -
[2] olunur NO : olunup NP
[3] beyt Be ʿaḳl çend merdüm u huşmend est * Ne dāred mūyi rīş-i hud ki çend est NP : NO -
[*] İnsan ne kadar akıllı olursa olsun, sakalın kıl sayısını bilemez.
[4] cānverdür NP : cānver NO
[5] ġarā'ib-i Meṣnevīden NP : ġarāyib-i Meṣnevīdendür
[6] sükūn NP : NO -

muʿceme ve zā-yı hevveziñ fetḥaları ve baʿde'l-elif lām ile 6 ġazāl dinür *ḫar-güş* terkīb-i nisbīdür *ḫar* bi-maʿnā eşek kemā merre 7 *güş* żamm-ı ḳāf-ı ʿacemī ile bi-maʿnā ḳulaḳ pes ḫar-güş Türkçe eşek ḳulaḳlı 8 dimek olur Türkçe ṭavşan didikleri ḥayvānıñ adıdur[1] ḳulaḳları uzun 9 oldıġiçün ḫar-güş dimişlerdür[2] taḳṭīʿü'l-beyt ***dikirpi*** feʿulün 10 diden yā gider ***yeçīzī*** feʿūlün yeden hā düşer ***vümaymu*** feʿūlün [NO226a] ***nakeyyi*** 11 feʿūlün bunda[3] neden[4] hā gider ve keyyide yā şedde sebebiyle mükerrer oḳunur 12 ***hemāhū*** feʿūlün āhūdan hemze sāḳıṭ olup fetḥası mā-ḳablinde 13 mīme virilür[5] ***geyiktav*** feʿūlün ***şanahem*** feʿūlün ***diḫargūş*** feʿūlün 14 diden yā ve gūşdan vāv düşerler beyt **Ṭoḳuşmaḳdur āsīb** 15 **ü āşūb avergī * Uruş rezimdür ḳatı ġavġā ḫalālūş** 16 *āsīb* elif-i memdūde ve kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ile Fārsīdür Türkçe ṭoḳuşmaḳ yaʿnī iki kişi ḳarşu ḳarşuya gelip **[NP217b]** 1 birbirlerine ṭoḳunmaḳ ve ṭoḳuşmaḳ ʿArabīde fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve ṣād-ı 2 mühmele ve baʿde'l-elif dāl-i mühmele ve mīm ile taṣādm dinür *vāv* ibtidā'iyye 3 *āşūb* elif-i memdūde ve żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve bā-yı 4 muvaḥḥade-yi taḥtānī ile Fārsīdür bunda Türkçe āvergī yaʿnī dögüş maḥallinde 5 iki ṭā'ife kendülerin birbirlerine urmaḳ ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ 6 ve sükūn-ı tā-yı ḳaraşet ve fetḥ-i nūn ve tā-yı maṣdarī ile fitne dinür *rezm* 7 fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı zā-yı hevvez[7] ve mīm ile Fārsīdür Türkçe uruş ʿArabīde 8 fetḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile ḥarb dinür 9 *ġavġā* fetḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve[8] yine ġayn-ı muʿceme ve elif ile ʿArabīdür 10 Fārsīde ve Türkçede daḫı müstaʿmeldür çoḳ kimesnelerden feryād-ı keşīr 11 ḳalḳmaġa dirler *süḫt* fetḥ-i sīn-i mühmele [NO226b] ve ḫā-yı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile 12 Fārsīdür Türkçe ḳatı ʿArabīde fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 13 yā-yı ḥuṭṭī ve yine dāl-i mühmele ile şedīd dinür pes nāẓım-ı merḥūm ġavġa lafẓınıñ 14 Türkīde daḫı[9] istiʿmāline binā'en terkībi[10] ḳatı ġavġa diyü buyurmuş żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 15 lām ve yine żamm-ı ġayn ve fetḥ-i lām ve hā-yı resmīyle ġulġule

[1] adıdur NP : NO -
[2] dimişlerdür NP :dinilmişdür NO
[3] bunda NP : NO -
[4] neden NO : NP -
[5] virilür NP : virilmişdür NO
[6] taḥtānī NO : NP -
[7] zā-yı hevvez NO : zā-yı ʿArabī NP
[8] vāv ve NP : NO -
[9] Türkīde daḫı NO : Türkçe NP
[10] terkībi NP : Türkīsi NO

daḫı dirler[1] Fārsīde daḫı 16 müstaʿmeldür ḳuḥTürkīsi feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve yine feṯḥ-i ḳāf 17 ve şīn-ı muʿceme ve hā-yı resmī ile ḳarḳaşa dirler *ḫalālūş* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve lām ve [NP218a] 1 elif ve żamm-ı lām ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile ġarāyib-i Meşnevīdendür 2 Türkçe ġavġa ʿArabīde feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[2] 3 ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve tā-yı maṣdarī ile ʿarbede dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭoḳuşmaḳ*** 4 feʿūlün vāv sāḳıṭdur ***durāsī*** feʿūlün āsibiñ hemzesi ḥaẕf 5 olunup fetḥası rāya virilmişdür ***bāşū*** feʿūlün āsibiñ bāsıdur ki 6 evvele gelmegile ḥareke virilmişdür ***bavergī*** feʿūlün vāv-ı ibtidāʿīye sāḳıṭdur 7 ***uruşrez*** feʿūlün vāv sāḳıṭdur ***imdürḳa*** feʿūlün rezmiñ mīmidür ki 8 müteḥarrik oḳunur ***tıġavġā*** feʿūlün tıdan yā gider ***ḫalālūş*** feʿūlün vāv düşer 9 beyt **Ferişte sürūş u edeb oldı ferheng * Delüye di dīvāne hem daḫı** 10 **med-hūş** *ferişte* fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmeleniñ [NO227a] kesreleri ile[3] eṣaḥḥ fānıñ 11 fetḥasıyla daḫı luġatdür ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i tā-yı ḳaraşet ve hā-yı 12 resmīyle ve rādan ṣoñra yā-yı ḥuṭṭī ile daḫı Fārsīdür ke-ẕālik Türkīde 13 fānıñ fetḥasıyla şāyiʿdür ʿArabīde mīm ve lāmıñ fetḥaları ve kāf 14 ile melek dinür *sürūş* sīn ve rā-yı mühmeleteyniñ[4] żammeleri ve sükūn-ı vāv ve 15 şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkīde mīm ve lāmıñ fetḥaları ile şuyūʿen 16 melek dinür ki ʿArabīdür[5] ve ʿinde'l-baʿż ferişte muṭlaḳ melekdür sürūş-ı 17 enbiyā-yı ʿaẕām ʿaleyhimü'ṣ-ṣalavātü's-selām ḥażerātına daḫı vaḥy getüren meleklere [NP218b] 1 dirler *vāv* farıḳī *ferheng* feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i hā-yı 2 hevvez ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür kāf yerine cīm-i ʿarabīyle 3 Ferhenc daḫı luġatdür bunda Türkçe iyü ḫuy ekşer iyü lafẓını terk idüp 4 yalñız ḫuy istiʿmāl iderler ḫılāfı ḫuysuzdur ʿArabīde hemze ve dāl-i mühmeleniñ 5 fetḥaları ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile edeb dinür nāẓım-ı merḥūm şöhretine 6 binā'en ʿArabīsiyle taʿbīr itmişdür ʿinde'l-baʿż fi'l-aṣl fer ile hengden mürekkeb 7 olup vaṣfiyyetden ʿayemiyyete naḳl ile kesret-i iżāfet ḥaẕf olunup 8 Ferheng dinilmişdür Ferhenc fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı[6] rā-yı mühmele ile Fārsīdür 9 Türkīde daḫı şāyiʿdür yaʿnī revnāḳ ve ve leṭāfet ve żarāfet maʿnālarına 10 müstaʿmeldür *heng*[7] feṯḥi hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı [NO227b] ʿacemīyle 11 Fārsīdür bunda Türkçe aġırlıḳ bi maʿnā singīn ʿArabīde temkīn 12 vaḳār maʿnāsına pes bunda ʿalā

[1] dirler NP : dinür NO
[2] taḥtānī NO : NP -
[3] kesreleri ile NP : kesrile NO
[4] mühmeleteyniñ NO : mühmeleteyn NP
[5] ʿArabīdür NO : ʿArabīde NP
[6] sükūn NP : NO -
[7] heng NO : NP -

ṭarīḳü'l-kināye edeb maʿnāsına 13 istiʿmāl olunur dīvāne kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i vāv baʿde'l-elif[1] 14 ve[2] nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe delü ʿArabīde mecnūn dinür 15 divāneniñ maʿnā-yı terkībīsi delülere mensūb dimek olur Türkçe 16 delü maʿnāsına ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde mecnūn dinür[3] *med-hūş* Fārsī-yi ṣaḥīḥ olmaḳ var ʿArabīden naḳl olunmuş olmaḳ var Fārsī olduḳda **[NP219a]** 1 med ile hūşdan mürekkeb olup medd feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı dāl-i mühmele-yi muḫaffefe 2 ile *gir* ve ṣoñ maʿnāsına olup hūş ʿaḳl maʿnāsına olur 3 kemā büyyine fi'l-hāmiş dīvāneniñ son nefesde ʿaḳlu geldügine binā'en med-hūş 4 dinilmiş olur ʿArabī[4] olduḳda ḍarabe bābından ʿinde'l-baʿż ḥasübe bābından 5 ism-i mefʿūl olup müteḥayyir maʿnāsına iken Fārsīde mecnūn maʿnāsına 6 istiʿmāl olmuş olur taḳṭīü'l-beyt ***ferişte*** feʿūlün ***sürūşu*** feʿūlün 7 ***edebol*** feʿūlün vāv sāḳıṭdur ***dıferheng*** feʿūlün dıdan yā gidüp ve[5] 8 Ferhengde nūn ve kāf ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur[6] ***delüye*** feʿūlün ***didīvā*** 9 feʿūlün diden yā gider ***nehemda*** feʿūlün neden hā düşer ***ḫımedhūş*** feʿūlün 10 daḫıdan[7] yā hūşdan vāv düşerler beyt **Ṣalıvir diseñ di rehā kün di** 11 **tenzen * Diseñ epsem ol hem di mībāş ḫāmūş** *rehā-kün* rehāften rā-yı mühmele [NO228a] ve hā-yı hevvez ve elif ile Fārsī ism-i maṣdardur[8] Türkçe 12 ṣalıviriñ ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ile ḫalāṣ dinür kün żamm-ı kāf-ı ʿarabīyle Fārsī fiʿl-i emrdür Türkçe eyle dimek olur pes rehā kün cümlesini Türkçe ṣalıvir maʿnāsında müstaʿmeldür[9] ve ḳurtar kemā merre[10] *tenzen* feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı nūn ve 13 feṭḥ-i zā-yı hevvez[11] ve sükūn-ı nūn ile ġarā'ib-i[12] Meşnevīdendür ışṭılāḥ-ı ʿAcemde Türkçe 14 ebsem ol dimekdür yaʿnī söyleme[13] dilini ṭut maʿnāsına ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı 15 sīn-i mühmele ve żamm-ı kāf ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ile isket dinür *mībāş* 16 mī-kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ile bunda ḥarf-i te'kīd bāş bā-yı ʿarabī ve elif ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī fiʿl-i

[1] baʿde'l-elif NO : NP -
[2] ve NP : NO -
[3] mecnūn dinür devāneniñ maʿnā-yı terkībīsi delülere mensūb dimek olur Türkçe delü maʿnāsına ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde mecnūn dinür NP NO -
[4] ʿArabī NP : ʿArabīde NO
[5] ve NO : NP -
[6] ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur NP : bir ḥarf ʿadd olunur NO
[7] daḫıdan NO : ḫıdan NP
[8] rehāften rā-yı mühmele ve hā-yı hevvez ve elif ile Fārsī ism-i maṣdardur NO : NP -
[9] ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ile ḫalāṣ dinür kün żamm-ı kāf-ı ʿArabīyle Fārsī fiʿl-i emrdür Türkçe eyle dimek olur pes rehā kün cümlesini Türkçe ṣalıvir maʿnāsında müstaʿmeldür NO : NP -
[10] ve ḳurtar kemā merre NP : NO -
[11] zā-yı hevvez NO : zā-yı ʿArabī NP
[12] ġarā'ib NP : ġarāyib NO
[13] söyleme NO : NP -

emrdür[1] Türkçe ol maʿnāsına 17 kemā merre *ḫāmūş* ḫā-yı muʿceme ve[2] baʿde'l-elif żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür [NP219b] 1 Türkçe epsem ol pes mībāş ḫāmūş tekellüfī żarūret-i vezn ve ḳāfiye içündür 2 ḫāmūş baş yirinedür Türkçe epsem ol dimekdür taḳṭʿīü'l-beyt ***şalıvir*** 3 feʿulün elif ve yā-yı sākinī düşerler ***diseñdi*** feʿulün diseñ den yā sāḳıṭdur[3] 4 ***rehākün*** feʿūlün ***ditenzen*** feʿūlün diden yā gider ***diseñep*** 5 feʿūlün ***semolhem*** feʿūlün oldan elif[4] vāv gidüp żamme mīme virilür ***dimībā*** 6 feʿūlün dilerden yālar giderler[5] [NO228b] ***şḫāmūş*** feʿūlün mibāşıñ şīnıdur ki ḥareke virilmişdür ve 7 ḫāmuşdan[6] vāv düşmüşdür beyt **Diyeyim saña diyecekler sen işit *** 8 **Begüyem betū güftenīhā tu benivīş** *begüyem* bā-yı muvaḥḥade-yi[7] meksūre ḥarf-i teʾkīd *güyem* 9 żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i yā-yı ḫuṭṭī ve mīm ile Fārsī fiʿl-i mütekellim-i vaḥde 10 Türkçe diyeyim dimekdür ʿArabīde ekellüm dinür *betū* bā-yı muvaḥḥade-yi meftūḥa harf-i 11 ṣıla *tu* żamīr-i ḫıtāb *güftenīhā* güften żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı fā-yı 12 saʿfaṣ ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsī maṣdardur 13 Türkçe söylemek ʿArabīde ḳavl bi-fetḥi'l-ḳāf[8] yā-yı ḫuṭṭī bunda ḥarf-i māldür ki 14 bir nesneniñ ve bir şeyʾiñ ġāyeti neye varacaḳdur ve niçün müntehā olur neye 15 lāyıḳ olur anı ifāde içündür bu dīnde ve kerdenīde olduġı gibi 16 beyt Güzeşt ḫod güzeşt u būde ney būd * Peşīmānī nemī-d āred 17 künūn ṣūd ke-ẕā fi'd-Daḳāyıḳu'l-Ḥaḳāyıḳ hā Fārsī edāt-ı cemʿdür pes [NP220a] 1 güftenīhā dinecek yerde[9] ʿArabīde aḳvāl dinür *tu* żamīr-i ḫıṭāb Türkçe sen 2 ʿArabīde ente dinür *binivīş* bā-yı muvaḥhade-yi meksūre ḥarf-i teʾkīd[10] ve nivīş[11] kesr-i nūn ve żamm-ı yā-yı ḫuṭṭī ve 3 sükūn-ı vāv ve şīn-ı muʿceme ile nivīşed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür maṣdarı 4 nivişīdendür bunda Türkçe işit ve diñle dimekdür ʿArabīde kesr-i hemze ve fetḥ-i 5 mīm ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ile ismaʿ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***diyeyin*** feʿūlün [NO229a] 6 ***sañadi*** feʿūlün ***yecekler*** feʿūlün yeden hā gider ***senişit*** feʿūlün 7 işitden hemze gidüp kesresi māḳablinde nūna virilür ***begüyem*** 8 feʿūlün ***betūgüf*** feʿūlün ***tenīhā*** feʿūlün ***tubenivīş*** feʿūlün

---

[1] bā-yı ʿArabī ve elif ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī fiʿl-i emrdür NO : NP -
[2] ve NP : NO -
[3] sāḳıṭdur NO : sāḳıṭ NP
[4] elif ve NO : NP -
[5] dilerden yālar giderler NO : diden yā gider
[6] ḫāmuşdan NP : ḫāmuş NP
[7] muvaḥḥade NO : NP -
[8] bi-fetḥi'l-ḳāf NO : NP -
[9] dinecek yerde NP : diyecekler NO
[10] ḥarf-i teʾkīd NO : NP -
[11] nivīş NO : NP -

tudan ve binivĭşden 9 vāvlar düşer olmuşdur düşerler[1] beyt **Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūlün * İt üstāda** 10 **ḫıdmet şaḳın olmaġıl lūş** *üstād* kemā merre *ḫıdmet* kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 11 dāl-i mühmele ve feṯḥ-i mĭm ve üslūb-ı ʿAcem üzre tā-yı[2] ṭavĭle-yi maṣdarĭ ile ʿArabĭdür ki[3] 12 Türkĭde istiʿmāli şāyiʿdür Türkçe ḳulluḳ Fārsĭde bendegĭ dinür *lūş* 13 żamm-ı lām ve sükūn-ı vāv ve şĭn-ı muʿceme ile Fārsĭdür Türkçe bunda[4] tenbel kāhil[5] 14 kimesne ʿArabĭde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānĭ[6] ve sükūn-ı[7] ṭā-yı ḥuṭṭĭ ve yā-yı ḥuṭṭĭ[8] ve hemze ile 15 beṭi᾽ dinür taḳṭĭʿü᾽l-mışraʿ ***itüstā*** feʿūlün itden yā ve üstāddan 16 hemze gidüp żammesi mā-ḳablinde tāla virilür ***daḫıdmet*** feʿūlün 17 hā gider ***şaḳınol*** feʿūlün oldan vāv düşer[9] ***maġıllūş*** feʿūlün [NP221b] 1 vāvlar sāḳıṭdur **El-Ḳıṭʿatü fĭ Baḥri᾽l-Muḳteżebi᾽l-Maṭvi-yi Muḳteżeb** żamm-ı mĭm ve sükūn-ı 2 ḳāf ile feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānĭ ve feṯḥ-i ḍād-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānĭ 3 ile ʿArabĭdür luġatde irticāl-i kelām yaʿnĭ kendüden fikr itmeden tizcek 4 söz düzüp söylemek maʿnāsınadur bu baḥriñ eczāsında 5 niẓām bulunmadıġiçün muḳteżeb didiler fi᾽l-aṣl ʿArabĭde müseddes yaʿnĭ 6 mefʿūlāt müstefʿilün müstefʿilündür ʿAcemde müşemmen yaʿnĭ mefʿūlāt 7 müstefʿilün mefʿūlāt müstefʿilündür pes her[10] [NO229b] eczāsına ṭayy dāḫil 8 olup żamm-ı tā ile fāʿilāt müfteʿilün fāʿilāt müfteʿilün 9 istiʿmāl olunmuşdur beyt **Hem perĭden uçmaḳ u hem** 10 **daḫı uçmaḳ oldı behişt * Dūzaḫ oldı ṭamu adı geşt oldı ekdi bigeşt** 11 *perĭden* feṯḥ-i bā-yı ʿacemĭ ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭĭ ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı 12 maṣdarĭ ile Fārsĭdür Türkçe uçmaḳ yaʿnĭ havāda uçmaḳ ʿArabĭde 13 ṭā-yı ḥuṭṭĭ ve yā-yı müşennāt-ı taḥtānĭ[11] ve rā-yı mühmeleniñ feteḥātı[12] ve elif ve nūn ile ṭayrān dinür *behişt* 14 bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānĭniñ ve hā-yı hevveziñ kesreleri ve sükūn-ı şĭn-ı muʿceme 15 ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānĭ ile Fārsĭdür Türkçe uçmaḳ ʿArabĭde feṯḥ-i cĭm ile cennet 16 dinür *dūzaḫ* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabĭ ve sükūn-ı 17 ḫā-yı muʿceme ile Fārsĭdür ki Türkçe ṭamu ʿArabĭde cehennem dinür ki yine [NP221a] 1 Fārsĭdür muʿarrebdür

[1] düşerler NO : NP -
[2] tā NO : NP -
[3] ki NO : NP -
[4] bunda NP : NO -
[5] kāhil NO : NP -
[6] bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānĭ NP : bā-yı müfdrede-yi taḥtānĭ NO
[7] sükūn NP : kesr NO
[8] yā-yı ḥuṭṭĭ NO : NP -
[9] oldan vāv düşer NP : NO -
[10] her NO : bir NP
[11] müşennāt-ı taḥtānĭ NO : NP -
[12] mühmeleniñ feteḥātı NO : mühmele NP

geşt feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet 2 ile geşten maṣdarından müştaḳ fiʿl-i māżīdür Türkçe oldı dimek maʿnāsına 3 ʿArabīde feṯ-i kāf ve sükūn-ı elif ve feṯ-i nūn ile kāne dinür *bigeşt* 4 bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīd *geşt* kesr-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı 5 şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür Türkçe ekdi ʿArabīde feteḥāt-ı 6 zā-yı hevvez ve rā-yı mühmele[1] ve ʿayn-ı saʿfaṣ ile zeraʿa dinür taḳṭīʿü'l-beyt 7 ***hemperīde*** fāʿilāt ***nuçmaḳuhem*** müfteʿilün [NO230a] uçmaḳdan elif ve vāv uçup 8 żammesi perīden nūnına geçdi[2] vāv-ı fārıḳī daḫı[3] düşer ***daḫıuçma*** fāʿilāt 9 daḫıdan yā ve[4] uçmaḳdan vāv sāḳıtlardur[5] ***ḳoldıbehişt*** müfteʿilün oldıdan 10 elif ve vāv gidüp żammesi uçmaġıñ ḳāfına virülür şīn ve tā 11 ḥarf-i vāḥid maḳāmına ḳāʾim[6] olur ***dūzaḫoldı*** fāʿilāt oldıdan elif 12 ve vāv ve yā düşerler żamme ḫāya naḳl olunur ***ṭamuadı*** müfteʿilün vāv düşer 13 ***geştoldı*** fāʿilāt geştiñ[7] tāsı müteḥarrik ve oldı vāvsız ve yāsız oḳunur 14 ***ekdibigeşt*** müfteʿilün ekdiden yā gidüp[8] şīn ve tā yine ḥarf-i vāḥid ʿaddolunur[9] 15 beyt **İncil adı engilyūn büt-perest puta ṭapucı * Hem telīse hegbedürür** 16 **hem kenīse oldı künişt** *engilyūn* feṯ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve feṯ-i kāf-ı 17 ʿacemī ve sükūn-ı lām ve żamm-ı yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür **[NP221b]** 1 bunda İncīl-i Şerīfiñ ismidür kütüb-i erbaʿa-i İlāhiyyeniñ biridür ki ḥażret-i 2 ʿĪsā ṣalavātulāhi ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhi ḥażretine nāzil olmuşdur *büt-perest* 3 vaṣf-ı terkībīdür ki aṣlı perestende-i büt idi *büt* żamm-ı bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı 4 tā-yı müşennāt-ı fevḳānī[10] ile Fārsīdür Türkçe bā-yı ʿacemī ile put dirler ʿArabīde ṣād-ı mühmele ve nūnuñ 5 feṯḥaları ve mīm ile ṣanem dirler[11] ki küffārıñ maʿādinden ve aġacdan insān şeklinde 6 düzüp ṭapduḳları cüşşedür *perest* bā-yı ʿacemī ve rā-yı mühmeleniñ [NO230b] feṯḥaları 7 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve ṭa-yı ḳaraşet ile muraḫḫam-ı perestendedür ki Türkçe ṭapucı 8 maʿnāsına Fārsīde ism-i fāʿildür ʿArabīde ʿābid dinür pes büt-perest 9 yaʿnī ṭapucı dimek olur[12] ʿArabīde vāv ve şā-yı müşelleşeniñ feṯḥaları ve kesr-i nūn ve yā-yı nisbī 10 ile veşenī dinür *telīse* feṯ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı 11 ḥuṭṭī ve

[1] rā-yı mühmele NP : rā-yı ḳareşet NO
[2] geçdi NP : virilür NO
[3] daḫı NP : NO -
[4] yā ve NP : NO
[5] sāḳıtlardur NP : sāḳıtdur NO
[6] ḳāʾim NP : ḳāyim NO
[7] geştiñ NO : NP -
[8] gidüp NO : gide NP
[9] ḥarf-i vāḥid ʿaddolunur NP : bir ḥarf ʿadd olunur NO
[10] müşennāt-ı fevḳānī NO : NP -
[11] ṣanem dirler NO : ṣanemdür NP
[12] dimek olur NO : NP -

feṯ-i sīn-i mühmele ve ḥā-yı resmī ile Fārsīdür Türkçe hegbe ki Fārsīde ḫar-çīz 12 daḫı dirler kemā-merre *künişt* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve kesr-i nūn ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı 13 ḳaraşet ile Fārsīdür bunda Türkçe kilīsā şöhretine binā'en ʿArabīsi getürülmişdür 14 ʿArabīde feṯ-i kāf-ı ʿarabī ve kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯ-i sīn-i mühmele ve 15 tā-yı vaḥde ile kenīse dinür Fārsīde daḫı dirler ʿinde'l-baʿż künişt[1] Fārsīde 16 Yehūdīleriñ semāvına dirler ve baʿżılar muṭlaḳ meʿābid-i küffāra dirler başḳa 17 Yehūdīleriñ kilisesine tāsız küniş dirler [NP222a] taḳṭīʿü'l-beyt ***inciladı*** 1 fāʿilāt ***engilyūn*** müfteʿilün vāv düşer ***bütperestpu*** fāʿilāt sīn ve[2] 2 tā ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***taṭapıcı*** müfteʿilün vāv sāḳıṭdur ***hemtelīse*** 3 fāʿilāt ***hegbedürür*** müfteʿilün hegbeden żamīr düşmüşdür[3] ***hemkenīse*** fāʿilāt 4 yine żamīr sāḳıtdur ***oldıkünişt*** müfteʿilün oldıdan vāv ve yā düşer ve şīn 5 ve tā ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur[4] beyt **Sumcdur yer altı zalaḳ yaḫc oldı raḫc** 6 **u feraḫc * Çirkin ü çipil** [NO231a] **daḫı didi daḫı[5] çirkine ḫuşūk di zişt** *sumc* żamm-ı sīn-i 7 mühmele ve sükūn-ı mīm ve cīm-i ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe yir altı zīr-i zemīn 8 maʿnāsına ki ʿArabīde āḫırı cīmsiz sum daḫı luġatdur *zalaḳ* zā-yı hevvez ve lāmıñ 9 feṯḥaları ve sükūn-ı ḳāf ile ʿArabīdür Türkçe ṭaranacaḳ yir ki ayaḳ tuṭmayup 10 ṭaranacaḳ yir bi-maʿnā min lışṣa arżi lissā gibi ki anda benātdan bir şey olmaz ve buz 11 töküp üzerinden ayaġ üzerinde ḳayarlar buña buz urma taʿbīr olunur 12 Fārsīde daḫı müstaʿmeldür ki zalaḳīden buz urmaḳ ve ṭayanmaḳ maʿnāsına 13 maṣdardur ḳāf yerine ḫā-yı muʿceme ile zalaḫ daḫı luġatdür *yaḫc* feṯ-i yā-yı ḥuṭṭī 14 ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve cīm-i Fārsī ve āḫırında hā-yı resmī ile daḫı luġatdür ki 15 Fārsīdür bi-maʿnā tegrek Türkçe ṭolu bu maḳāmda zalaḳ maʿnāsına getürilmişdür 16 *raḫc* feṯ-i rā-yı mühmele ve ḫā-yı muʿceme ve cīm-i ʿarabī iledür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf çipil 17 ve ġāyet çirkin maʿnāsına daḫı gelür[6] *fereḫc* fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmeleniñ [NP222b] 1 feṯḥaları ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve cīm-i ʿarabī ile bundan ṣoñra bir vāv-ı ʿāṭıfa[7] 2 muḳadderdür ki ol mışraʿ gelmekle terk olunmışdur çirkin ism-i mürekkebdür 3 *çirk* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿarabī ile Türkçe kir ve pas 4 maʿnāsınadur yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbet vāv yine ḥarf-i ʿaṭf *çipil* cīm ve bā-yı 5 ʿacemīleriñ[8] feṯḥaları ve

[1] künişt NO : NP -
[2] ve NP: NO -
[3] düşmüşdür NP : düşer NO
[4] ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur NP : bir ḥarf ṣayılur NO
[5] didi daḫı NO : di NP
[6] çipil ve ġāyet çirkin maʿnāsına daḫı gelür NP : NO -
[7] ʿāṭıfa NO : NP -
[8] ʿacemīleriñ NO : ʿacemīniñ NP

sükūn-ı lām ile ḫuşūk feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme żammıla daḫı [NO231b] 6 luġatdür ve żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve kāf-ı ʿarabī ile vāv yine ʿāṭıfī[1] bu daḫı çirkin 7 maʿnāsına ve ḥarām-zāde maʿnāsına[2] *zişt* kesr-i zā-yı hevvez ve sükūn-ı şīn-ı 8 muʿceme ve tā-yı ḳaraşet[3] ile Fārsīdür bunda Türkçe yāsız çirkin dinür ʿArabīde 9 feṯḥ-i ḳāf ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i ʿArabī[4] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḥā-yı mühmele ile ḳabīḥ 10 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***sumcdurye*** fāʿilāt cīm müteḥarrik oḳunur ***raltızalaḳ*** 11 müfteʿilün altıdan elif ve yā gidüp fetḥası yiriñ rāsına virilür 12 ***yaḫcoldı*** fāʿilāt cīm müteḥarrik ve oldı vāvsız ve yāsız oḳunur ***raḫcü*** 13 ***fereḫc*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfa düşüp fereḫciñ ḫā ve cīmi bir ḥarf 14 ʿadd olunur ***çirkinüçe*** fāʿilāt yā düşer ***peldaḫı*** müfeʿilün daḫıdan 15 yā gider ***çirkineḫu*** fāʿilāt ***şūkdizişt*** müfteʿilün vāv-ı ʿāṭıfī 16 ve diden yā düşer beyt **Geliserdür başıña ol ezel ne yazdı ise * 17 Ḫaᵛhed āmeden beseret v'ey nuḫust her çi nubışt** *ḫāᵛhed āmeden* **[NP223a]** 1 istiʿmāl-i[5] ʿAcemdür Türkçe gelse gerek ve geliserdür dimek maʿnāsına ʿArabīde 2 sevfe yeʾtī dinür *beseret* bā-yı müfrede-i meftūḥa ḥarf-i ṣıla *ser* Fārsīdür 3 Türkçe baş ʿArabīde reʾs dinür tā-yı müsennāt-ı fevḳānī[6] ḥarf-i ḫıṭāb *v'ey* żamīr-i ġāʾib 4 Türkçe[7] ol ve o dinür ʿArabīde hüve gibi *nuḫust* nūn ve ḫā-yı muʿcemeniñ żammeleri 5 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür bunda Türkçe öñürdi 6 maʿnāsınadur ki bayat daḫı dinür ʿArabīde elif ve zā-yı ʿArabīniñ[8] [NO232a] 7 fetḥaları ve lām ile ezel dinür[9] nitekim mışrāʿ-ı evvelde şöhretine bināʾen getirilmişdür 8 *her* feṯḥ-i hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkīde daḫı şāyiʿdür 9 kemā-merre mirāren *çi* kesr-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı resmīyle Fārsī ḥarf-i istifhām Türkçe 10 ne dimekdür *nubışt* żamm-ı nūn ve kesr-i bā-yı ʿarabī ve vāv ile daḫı luġatdür ve sükūn-ı 11 şīn-ı muʿceme ve tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ile Fārsī fiʿl-i māżīdür Türkçe yazdı 12 dimekdür pes her çi nubışt Türkçe her ne yazdı ise dimek olur 13 taḳṭīʿü'l-beyt ***geliserdü*** fāʿilāt işbāʿ-ı fetḥa ile elif gibi oḳunur 14 ve yā düşer ***rbaşıña*** müfteʿilün başıñdan elif gider ***olezelne*** fāʿilāt 15 oldan vāv ve neden hā düşerler[10] ***yazdıise*** müfteʿilün yazdıdan elif 16 ve yā sāḳıt ve iseden daḫı yā düşer ***ḫaᵛhedām*** fāʿilāt

[1] vāv yine ʿāṭıfī NO : NP -
[2] bu daḫı çirkin maʿnāsına ve ḥarām-zāde maʿnāsına NP : NO -
[3] tā-yı ḳaraşet NP : tā-yı müsennāt-ı fevḳānī NO
[4] ʿArabī NP : NO -
[5] istiʿmāl NO : istiʿmālāt NP
[6] müsennāt-ı fevḳānī NO : NP -
[7] Türkçe NO : NP -
[8] ʿArabīniñ NP : muʿcemeniñ NO
[9] ile ezel dinür NP : ezel NO
[10] düşerler NO : düşer NP

vāv sāḳıṭdur 17 ***denbeseret*** müfteʿilün ***v'eynuḫust*** fāʿilāt tā mažmūm oḳunur [NP223b] 1 ***herçinubuşt*** müfteʿilün çiden hā gidüp şīn ve tā ḥarf-i vāḥid ʿadd 2 olunur beyt **Fāʿilātü müfteʿilün fāʿilātü müfteʿilün * Ṭabʿ-ı vü ṭabīʿatıdur** 3 **ādemiñ nihād ü sirişt** *ṭabʿ u ṭabīʿat* bir maʿnāya ʿArabīlerdür bunda bi-maʿnā[1] mizāc 4 kemā merre *ādem* ke-ẕālik *nihād* kesr-i nūn ve hā ve[2] elif ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür[3] 5 *vāv* ʿāṭıfī *sirişt* kesr-i sīn-i mühmele ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet 6 ile Fārsīlerdür[4] mizāc maʿnālarınadur taḳṭīʿü'l-mışrāʿ ***ṭabʿıvüṭa*** fāʿilātü 7 yā düşüp vāvıñ żammesi işbāʿından bir vāv daḫı ḥāṣıl olur 8 ***bīʿatıdur*** müfteʿilün yā-yı sānī düşer ***ādemiñni*** fāʿilātü hemze elif ṣūretinde 9 yazılur ***hādüsirişt*** müfteʿilün vāv-ı ʿaṭfī düşüp şīn ve tā bir ḥarf 10 ʿadd olunur [NO232b] **El-Ḳıṭʿatü fī Baḥri'r-Remeli'l-Müseddesi'l-Maḫẕūf** baḥr-ı remel-i sālim 11 ki fi'l-aṣl her beyti sekiz kerre fāʿilātündür müseddes istiʿmāl olunur ki 12 altı kerre fāʿilātün olur ve ʿarūż u ḍarbına ḥaẕf dāḫil olmaġıla her mışrāʿ 13 fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün olmuşdur binā'en ʿalā-ẕālik baḥr-ı remel-i müseddes-i 14 maḫẕūf dinilmişdür ve bu ḳıṭʿanıñ baʿżısı müseddes-i maḳṣūr vāḳıʿdur ki 15 fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt olur beyt **Cāh manşıb çāh ḳuyı rāh** 16 **yol * Kāh şaman keh daḫı kāhū marul** *cāh* cīm-i ʿarabī ve elif ve hā ile 17 ʿArabīden menḳūl Fārsīdür aşlı vāv ile cūh idi vāvı [NP224a] 1 elife ḳalb idüp cāh didiler bunda Türkçe iş ʿArabīsi feṯḥ-i mīm 2 ve sükūn-ı nūn ve kesr-i ṣād-ı[5] mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ile manşıb 3 dinür ki Türkīde daḫı şāyiʿdür *çāh* cīm-i ʿacemī ve elif ve hā ile 4 Fārsīdür terḫīm-i elif ile çeh daḫı dinür Türkçe ḳuyı ki içinde ṣuyı 5 olsun olmasun ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı hemze ve rā-yı 6 mühmele ile biʾr dinür *rāh* rā-yı mühmele ve elif ve hā ile Fārsīdür 7 terḫīm idüp elifsiz reh daḫı dirler Türkçe yol ʿArabīde ṭarīḳ dinür 8 *kāh* kāf-ı ʿarabī ve elif ve hā ile Fārsīde[7] elifi ḥaẕf idüp keh 9 daḫı dirler nitekim nāẓım dimişdür Türkçe ṣaman ki arpa ve buġday ṣapıdur 10 ʿArabīde kesr-i tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile[8] ve nūn ile tibn dinür 11 *kāhū* kāf-ı ʿarabī ve elif ve żamm-ı hā ve vāv-ı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe [NO233a] 12 marul didikleri ṣalatadur ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sīn-i mühmele-i müşeddede 13 ile ḫass dinür ve kesr-i hā ile hindibā

[1] bi-maʿnā NO : NP -
[2] hā ve NO : NP -
[3] Fārsīdür NP : NO -
[4] Fārsīlerdür NP : Fārsīdür NO
[5] ṣād NP : dāl NO
[6] taḥtānī NO : NP -
[7] Fārsīde NO : Fārsīdür NP
[8] ile NO : NP -

sinānī[1] dinilen nesne ki bir ġayr-ı nevʿ maruldur ki 14 aña Fārsīde kāsız ve ʿArabīde hażbe dirler nitekim gelür taḳṭīʿü'l-beyt 15 ***cāhmanşıb*** fāʿilātün ***çāhḳuyı*** fāʿilātün ***rāhyol*** fāʿilün olur yāḫud 16 ***rāhyol*** fāʿilāt olur hālar meksūr oḳunurlar ve yoldan vāv düşer[2] dirlerden vāv düşer[3] 17 ***kāhṣaman*** fāʿilātün hā meksūr oḳunup ṣamana ṣādıñ fetḥini [NP224b] 1 işbāʿ ve elifi ḥaẕf itmek gerekdür ki ***kehdaḫıkā*** fāʿilātün ***hūmarul*** 2 fāʿilün maruldan vāv gider yāḫud böyle[4] ***hūmarul*** fāiʿlātü 3 olur beyt **Ḳaynana zen-māder ü bil şūy er * Yenge ḳayınata piyū vü** 4 **zen-peder** *zen-māder* terkīb-i iżāfīdür aṣlı māder-i zen idi keşret-i 5 istiʿmālle mużāfun ileyh taḳdīm olunup mużāfdan kesre-i iżāfet 6 sāḳıṭ olmuşdur Türkçe ḳayın ana didikleri ḫatun ʿArabīde kesr-i ṣād-ı 7 mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı teʾnīş ile ṣıhra dinür 8 bi-maʿnā māder-i zen yaʿnī kişinüñ ḫatununuñ anası babasına ṣıhr dinür 9 bi-maʿnā peder-i zen ve erüñ anasına fetḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve mīm ve hemze ve elif ve tā-yı teʾnīş ile[5] 10 ḥumāt dinür māder-ı şūy maʿnāsına ve babasına[6] ḥumā dinür bi-maʿnā peder-i şūy 11 vāv-ı ibtidāʾiyye *şūy* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür 12 bunda bi-maʿnā şūher Türkçe er yaʿnī [NO233b] ʿavretüñ ḳocası ʿArabīde fetḥ-i zā-yı ʿArabī[7] ve sükūn-ı 13 vāv ve cīm ile zevc dinür ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve lām ile 14 baʿl dinür *pīyū* kesr-i bā-yı ʿarabī ve żammile daḫı luġatdür[8] sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ile Fārsīdür 15 Türkçe yenge didikleri ḫatun ki ḳardaş ʿavretine dirler ʿArabīde fetḥ-i kāf 16 ve nūn-ı müşeddede ve tā-yı vaḥdet ile kenne dinür vāv ʿāṭıfī *zen-peder* daḫı[9] terkīb-i 17 iżāfīdür Türkçe ḳayın ata ki kişinüñ ḫatununuñ babasıdur [NP225a] 1 ʿArabīde ṣıhr dinür ki ṣıhranuñ müẕekkeridür ʿalā ṭarīḳi't-taġlīb ḳocanıñ 2 anasına babasına daḫı dinür şūy-māder ve şūy-peder maʿnāsına nitekim 3 ʿArabīde ṣıhra ve ṣıhr ṭarafeyniñ peder ve māderine belki ʿamm ve birāderine daḫı 4 şāmildür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳaynanazen*** fāʿilātün anadan elif düşüp 5 fetḥası ḳaynuñ nūnuna varur ***māderībil*** fāʿilātün ***şūyer*** fāʿilün 6 yā müteḥarrik oḳunur ***yengeḳayna*** fāʿilātün[10] yengeden hā sāḳıṭdur ***tapiyūvü*** 7

[1] sinānī NO : NP -
[2] ve yoldan vāv düşer NO : NP -
[3] dirlerden vāv düşer NP : NO -
[4] böyle NP : bu daḫı NO
[5] ile NO : NP -
[6] ve babasına NP : NO -
[7] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[8] żammile daḫı luġatdür NO : NP -
[9] daḫı NO : NP -
[10] fāʿilātün NP : NO -

fāʿilātün ***zenpeder*** fāʿilün beyt **Nūl ḳaz burnıdur**[1] **ferzend oġul *** 8 **Güyegü dāmāddur oynaş mūl** *nūl* żamm-ı nūn ve fetḥile daḫı luġatdür 9 ve vāv-ı resmī ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳaz burnı ʿArabīde 10 minḳāru'l-baṭ dinür ve her ḳanatlı ḥayvānıñ minḳārına nūl dirler *ferzend* 11 fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i zā-yı ʿArabī[2] ve sükūn-ı nūn 12 ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe oġul ki erkek evlādıdur ʿArabīde 13 kesr-i hemze ile ibn [NO234a] dinür ḳıza daḫı dirler ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile 14 binti dinür ḥāṣılı erkege ve dişiye şāmildür ʿArabīde veled gibi ki oġula ve 15 ḳıza şümūli vardur *dāmād* dāl-i mühmele ve elif ve mīm ve yine[3] dāl-i mühmele ile Fārsīdür 16 Türkçe güyegü ki kişinüñ ḳızını virdigi kimse ʿArabīde fetḥateyn-i ḫā-yı muʿceme 17 ve tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve nūn ile ḫaten dirler *mūl* żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve lām **[NP225b]** 1 ile Fārsīdür bunda Türkçe oynaş ʿArabīde ʿāşıḳ dirler bi-maʿnā 2 maʿşūḳ taḳṭīʿü'l-beyt ***nūlıḳazbur*** fāʿilātün lām meksūr ve ḳaz elifsiz 3 ve burun vāvsız oḳunurlar ***nıdurfer*** fāʿilātün ***zendoġul*** fāʿilün oġuldan 4 elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde dāle virilmişdür yāḫud ***zendoġul*** 5 fāʿilātü ***güyegüdā*** fāʿilātün ***mādduroy*** fāʿilātün mādıñ dāli 6 meksūr oḳunur ***naşmūl*** fāʿilün şīn müteḥarrik ve mūl vāvsız oḳunur 7 yāḫud ***nāşmūl*** fāʿilātü[4] beyt **Ḫışm-gīn ṭīre tebīredür ṭavul *** 8 **Oġul oġlıdur nebīre köpri pül** *ḫışm-gīn* ḫışm ile gīnden mürekkebdür 9 *ḫışm* kesr-i ḫā-yı muʿceme ile ṣaḥīḥ fetḥile efṣaḥ ve sükūn-ı şīn-i muʿceme ve mīm ile Fārsīdür 10 Türkçe öhke dinür ʿArabīde ġayn ve żād-ı muʿcemeteynniñ fetḥalarıyla ve yā-yı muvaḥḥade-i 11 taḥtānī ile ġażab dinür[5] *gīn* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile 12 āgīnden muḫaffefdür Türkçe ṭoldurıcı ve ṭolucı maʿnāları beyninde 13 müşterekdür [NO234b] bunda lāẓımdur pes ḫışm-gīn öhkelenmiş kimesne dimek 14 olur ʿArabca ġażab maʿnāsına *ṭīre* kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı yā-yı müsennāt-ı taḥtānī[6] ve fetḥ-i rā-yı 15 mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür fi'l-aṣl ṭā yerine tā-yı müsennāt-ı fevḳāniyye 16 ile tīredür ki ġażab ile bulanıḳ maʿnāları beyninde müşterekdür pes 17 defʿü'l-bās içün ġażab maʿnāsına olanı ṭā-yı ḥuṭṭī ile istiʿmāl eylediler **[NP226a]** 1 edāt-ı nisbet maḫżūfdur taḳdīri ṭīre-menddür ki[7] Türkçe öhkeli dimek olur 2 nāẓım-ı merḥūm ġayr-ı meşhūrı meşhūr ile tefsīr itmişdür *tebīre* fetḥ-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī 3 ve kesr-i bā-yı

[1] burnıdur NP : burnıdurur NO
[2] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[3] yine NP : NO -
[4] - NO : olur NP
[5] dinür NP : NO -
[6] müsennāt-ı taḥtānī NO : NP-
[7] ki NP : NO -

muvaḥde-i taḥtānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i rā-yı ve mühmele hā-yı resmī ile 4 bi-maʿnā̲ *dümābīh*[1] bi-żammi'ḍ-ḍāl Fārsīdür bunda Türkçe ṭavuldur ki mehteler çalarlar[2] 5 ʿArabīde feṭḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade ve lām ile ṭabl dinür *nebīre* feṭḥ-i nūn ve kesr-i bā-yı 6 muvaḥḥade-yi taḥtānī[3] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmī ile Fārsīdür 7 ḳuḥ Türkçe ṭorun dirler ki oġul oġludur ʿArabīde hā-yı mühmele ve elif 8 kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve dāl-i mühmele ile ḥāfid dinür cemʿi ḥufude gelür ve ḥafīd 9 daḫı dirler ki faʿil bi-maʿnā fāʿil olur ve kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve 10 ṭā-yı ḥuṭṭī ile sıbṭ dirler cemʿi esbāṭ gelür lākin bu ḳarn-ı evvelden ile'l-inḳırāż 11 gelen evlāda şāmildür ḳabā'il[4] gibi kemā yuḳālu "bi-12 el-esbāṭu min Benī İsrā'īl kell ḳabālilin mine'l- ʿArab"* neseb daḫı böyledür *pül* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve lām ile[5] 13 Fārsīdür Türkçe köpri ki ṣu üzerine yapılu yoldur[6] ʿArabīde kesr-i cīm ve sükūn-ı 14 sīn-i mühmele ve rā-yı mühmele ile cisr ve feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i 15 ṭā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ve hā ile ḳantarah[7] dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫışmgīnṭī*** 16 fāʿilātün gīnden yā gider ***retebīre*** fāʿilātün ***dürṭul*** [NO235a] fāʿilün[8]17 ***oġuloġlı*** fāʿilātün oġlıdan elif ve vāv gidüp żamme oġluñ **[NP226b]** 1 lāmına[9] virilür ***durnebīre*** fāʿilātün ***köpripül*** fāʿilün köpriden yā geçer 2 beyt **Dūledür ḳaṣırġa yelken bād-bān * Emcege pistān di çalḳoyın** 3 **sitān** *dūle* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i lām ve hā-yı resmī ile 4 Fārsīdür bunda Türkçe ḳaṣırġa didikleri nesne ki añsuzın[10] bir şedīd 5 rūzgār ile ẓuhūr ider ḳarada olur deryāda olana ḳāy dirler 6 ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ve elif ve rā-yı 7 mühmele ile aʿṣār dirler *bād-bān* Fārsīdür maʿnā-yı terkībīsi yilici dimek 8 olur lākin istiʿmāllerinde yelken maʿnā̲sınadur ki rūzgārı içine alup 9 żabṭ eyledüginden dinilmişdür ʿArabīde kesr-i şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i rā ve baʿde'l-elif 10 ġayn-ı mühmele ile şirāʿ dinür *pistān* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṭḥ-i 11 tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ve nūn ile Fārsīdür Türkçe emcek miṣīli 12 gögsünde süd çıḳacaḳ[11] ʿużvıdur ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı

---

[1] dümābīh NO : NP -
[2] mehteler çalarlar NO : NP -
[3] taḥtānī NO : NP -
[4] ḳabā'il NP : ḳabāyil NO
* Arablarda kabile denildiği gibi Benî İsrāil'e Sıbtlar denilir.
[5] bā-yı ʿacemī ve lām ile NO : NP -
[6] ki ṣu üzerine yapılu yoldur NO : NP -
[7] ve feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ve hā ile ḳantarah NO : NP -
[8] fāʿilün NO : fāʿilātün NP
[9] lāmına NO : vāvına NP
[10] añsuzın NP añsuzdan NO
[11] çıḳacaḳ NO : sıḳıcı NP

müşelleşe ve sükūn-ı dāl-i 13 mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile şedy dirler *sitān* kesr-i sīn-i mühmele feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet 14 ve elif ve nūn ile ism-i cāmid Fārsīdür Türkçe çalḳoyın yaʿnī arḳa 15 üzerine yatmaḳ nitekim Enverī buyurur beyt Ez-zelzele-i cümle çünān ḫāk-i 16 bihende kühen ne şināsed nükūn rāh-i sitān* aṣlında kesr-i hemze ile istāndur 17 hemzeyi ḥaẕf idüp sitān dirler [NO235b] ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı **[NP227a]** 1 sīn-i mühmele ve kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı lām ve feṭḥ-i ḳāf ve elif-i 2 maḳṣūre ile istilḳāʾ dinür muḫālifi yüzü ḳoyundur ki Fārsīde 3 żamm-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve nūn ile nügūn dinür ke-ẕā 4 fī-Miftāḥi'l-Luġa ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve lām-ı müşeddede ile 5 telle ve feṭḥ-i kāf ve bā-yı muvaḥḥade-i müşeddede ile kebb ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve 6 sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı mühmele ile baṭḥ ve kesr-i hemze ve sükūn-ı nūn ile inṭibāḥ 7 dinür ve kesr-i hemze ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve elif ve 8 yine[1] bā-yı muvaḥḥade ikbāb daḫı dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***dūledürḳa*** 9 fāʿilātün düleden hā gider ***şırġayelken*** fāʿilātün ġadan daḫı 10 hā düşer ***bādıbān*** fāʿilātü dāl müteḥarrik oḳunur ***emcegepis*** fāʿilātün ***tāndiçalḳo*** 11 fāʿilātün tādan elif ve diden yā ve çalḳoyundan 12 daḫı elif düşer ***yınsitān*** fāʿilātü beyt **Yele puş duşāb** 13 **pekmez ḫᵛāb düş * Kebk keklik pīre geyik bit süpüş** 14 *puş* żamm-ı bā-yı ʿacemī ʿarabī ile daḫı ve bā yirine fā-yı saʿfaṣ ile[2] daḫı lüġatdür ve 15 sükūn-ı şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe yālī didikleri ṣaç ki 16 devābıñ eñsesinde olur ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele 17 ve fā-yı saʿfaṣ ile ʿurf dinür ʿinde'l-baʿż żammıla bi-maʿnā caʿd yaʿnī alın **[NP227b]** 1 ṣaçı āḫırında kāf ile daḫı luġatdür ve feṭḥile daḫı luġatdür 2 ve feṭḥ ile eñse ṣaçı ve Fārsīde [NO236a] yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve lām ile yāl 3 daḫı dirler bundandur ki Türkīde āḫırına yā ziyāde idüp yālī dimişlerdür 4 taẕarruf olunup elifsiz ve lāmıñ feṭḥiyle yele dinür hā feṭḥayı ḥıfẓ içündür 5 *dūşāb* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif ve bā-yı 6 muvaḥḥade ile Fārsīdür bunda Türkçe bekmez ki üzüm ṣuyın ḳaynadup 7 ḳoyıldırlar ʿArabīde kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve sīn-i mühmele ile debs 8 dinür *ḫᵛāb* feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür 9 bunda Türkçe düş ki uyḫu içinde görülür bir ḥāletdür ʿArabīde żamm-ı rā-yı mühmele[3] 10 ve sükūn-ı hemze ve vāv-ı resmī ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif-i

* Herşeyin deprem sonrası yerle bin olmasıyla dağlar hala ayakta durmaktadır.

[1] yine NP : NO -

[2] ile NO : NP -

[3] mühmele NO : NP -

maḳṣūre ile ruʾyā dinür 11 *kepk* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı bā-yı ʿarabī ve yine kāf-ı ʿarabī ile Fārsīdür 12 Türkçe keklik didikleri ḳuş ʿArabīde feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade 13 ve feṭḥ-i cīm ve tā-yı vaḥdet ile ḳabīce dirler ki Fārsīden muʿarrebdür zīrā ṣaḥīḥ 14 ʿArabīde ḳāf ile cīm cemʿ olmaz *geyik* iki kāf-ı ʿarabī ortasında 15 yā-yı ḥuṭṭī ile ʿalā-vezn kebk Fārsīdür Türkçe pire didikleri cān-vercik 16 yazılarda çoḳ olur ʿArabīde żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve rā-yı mühmele żamm-ı[1] ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 17 vāv ve s̱ā-yı müs̱elles̱e ile burġūs̱ dinür *süpüş* sīn-i mühmele ve bā-yı **[NP228a]** 1 ʿacemīniñ żammeleri ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür [NO236b] bunda[2] Türkçe bit ki insānda 2 bulunur ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı mīm ve feṭḥ-i lām ve tā-yı vaḥde ile ḳumlet 3 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***yelepuşdu*** fāʿilātün yālīden yā-yı s̱ānī düşer 4 ***şābpekmez*** fāʿilātün şābıñ bāsı müteḥarrik oḳunur 5 ***ḫᵛābdüş*** fāʿilün ḫᵛābdan vāv gider ve bāsı müteḥarrik oḳunur ve düşden daḫı vāv düşer yāḫud ḫᵛabdüş fāʿilāt[3] 6 ***kebkikeklik*** fāʿilātün kebkde kāf-ı s̱ānī müteḥarrik oḳunur ***pīrekebkü*** 7 fāʿilātün pīreden hā gider ***bitsüpüş*** fāʿilātü beyt **Çekre ṭamla** 8 **küflü etmek faḫfara * Erre bıçḳu kef kelāj u hem kere** *çekre* feṭḥ-i cīm-i ʿacemī ve 9 sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmī ile Fārsīdür bunda 10 Türkçe ṭamla ki ṣudan ḥāṣıl olur ʿArabīde feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı ṭā-yı 11 ḥuṭṭī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve[4] feṭḥ-i tā-yı vaḥde ile ḳaṭre dinür *faḫfara* feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı 12 ḫā-yı muʿceme ve yine feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ve hā-yı resmī ile müşkilāt-ı Meş̱nevīden 13 Fārsīdür bi-maʿnā̲ nān kere *girifte* Türkçe küflü etmek ʿArabīde ḫubzi mütekerrec 14 maʿnāsına *erre* feṭḥ-i hemze ve feṭḥ-i rā-yı mühmele-i müşeddede-i muḫaffefe ile aṣl luġatdur ve 15 hā-yı resmī ile Fārsīdür Türkçe bıçḳu didikleri āletdür ki destere gibi dişleri 16 yaṣṣı demürdür anıñla ṭomruḳ bıçarlar ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn ve şīn-ı 17 muʿceme ve elif [NO237a] ve rā-yı mühmele ile minşār dinür kelāje feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve lām ve elif **[NP228b]** 1 ve zā-yı ʿacemī ile Fārsīdür Türkçe küf ve pas didikleri nesne ki meş̱elā 2 etmek ḳurusı üzerinde ḥāṣıl olur gök bir nesnedür sāʾir şeylerde 3 daḫı yatup ḳullanılmamaḳdan ḥāṣıl olur demirde oldığı gibi 4 ʿArabīde ṣād-ı mühmele ve dāl-i mühmeleniñ[5] feṭḥaları ve hemze ile ṣadeh dinür[6] *vāv* 5 ḥarf-i ʿaṭf *kere* kāf-ı ʿarabī ve rā-yı mühmeleniñ feṭḥaları ve hā-yı resmī ile 6 Fārsīdür bi-maʿnā̲ kelāje

[1] rā-yı mühmele żamm NP : NO -
[2] bunda NO : NP -
[3] ve düşden daḫı vāv düşer yāḫud ḫᵛabdüş fāʿilāt NO : NP -
[4] feṭḥ-i rā-yı mühmele ve NO : NP -
[5] mühmeleniñ NO : mühmele NP
[6] dinür NO : NP -

yaʿnī küf ve pas taḳṭīʿü'l-beyt ***çekreṭamla*** fāʿilātün 7 hā düşer yāḫud hā ve rā[1] bir ḥarf ʿadd olunur ***küflüetmek*** fāʿilātün 8 vāv düşer yāḫud vāv ve lām bir ḥarf ʿadd olunur ***faḫfara*** fāʿilün ***errebıçḳu*** fāʿilātün 9 rā şeddeden mükerrer olur ***kefkelāju*** fāʿilātün ***hemkere*** fāʿilün āḫırlarda 10 hā-yı resmīler aṣlī ʿadd olunurlar beyt **Pūz hem bed-fūz aġız avurd u jem *** 11 **Ġuṣṣa vü ḳayġu nejinid ü hem dijem** *pūz* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle 12 ġarāyib-i Meṣnevīden Fārsīdür bunda Türkçe aġız ki bāb-ı tekellüm ve ekl ve 13 şürbdür ʿinde'l-baʿż aġzıñ eṭrāfıdur ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ 14 ve sükūn-ı mīm ile fem dinür ki aṣlı fevhdür hā ısḳāṭ olunup 15 vāv mīme naḳl olunmuşdur Mevlānā ḳuddise sırrahū Meṣnevīniñ üçünci cildinde[2] 16 fermāyed Meṣnevī[3] Pūz sek dā'im pelīdī miḫāred maḳʿad-ı ḫodrā be-leb-i merā sitīzed[*] 17 hem daḫı maʿnāsınadur *bed-fūz* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[4] ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve **[NP229a]** 1 żamm-ı fā-yı saʿfaṣ [NO237b] ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle Fārsī ism-i basīṭdür ki murādif-i 2 pūzdur bu daḫı ġarāyib-i Meṣnevīdendür Meṣnevī Dāne-i gū ṭıfl-ı şīr āmūz-rā * 3 Be-naʿt-ı ḫoş-kündīd[**] fūz-rā fā yirine bā-yı ʿacemīyle bed-pūz ve dāl yirine tā-yı 4 müṣennāt-ı fevḳānī ile tebfūz ve petbūz[5] daḫı luġatdür *jem* feṯḥ-i zā-yı ʿacemī[6] ve sükūn-ı 5 mīm ile bi-maʿnā kebb Fārsīdür Türkçe avurd ki[7] aġzıñ iç ṭarafıdur ʿArabīde 6 fekk ü şıdḳ dirler kemā merre *nejinid* nūnda[8] ḥarekāt-ı ṣelāse cā'izdür ve feṯḥ-i 7 zā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳayġu 8 ʿArabīde żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve feṯḥ-i ṣād-ı mühmele-i müşeddede ile ġuṣṣa dinür ki nāẓım-ı 9 merḥūm getürmişdür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *dijem* kesr-i dāl-i mühmele ve feṯḥ-i zā-yı 10 muʿceme ve sükūn-ı mīmile Fārsīdür ki murādif-i nejiniddür yaʿnī ḳayġu 11 taḳṭīʿü'l-beyt ***pūzhembed*** fāʿilātün zā müteḥarrik oḳunur ***fūzaġıza*** 12 fāʿilātün aġızdan elif çıḳup feṯḥası fūzuñ zāsına 13 virilür ***vurdujem*** fāʿilün dāl müteḥarrik oḳunur ***ġuṣṣavüḳay*** fāʿilātün 14 ṣād şeddeden mükerrer ve hā sāḳıṭ ve vāvıñ żammesi işbāʿından 15 bir vāv daḫı ẓuhūr ider ***ġunejinidü*** fāʿilātün ***hemdijem*** fāʿilün 16 beyt **Ṭurmaḳ oldı İstāden ḫāsten * Ḳalḳmaḳ u eksilmek** 17 **oldı kāsten** *İstāden* kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn-i

---

[1] hā ve rā NP : rā ve hā NO
[2] Meṣnevīniñ üçünci cildinde NP : NO -
[3] Meṣnevī NO : NP -
[*] Köpek ağzı dâima pis ve kirli şeyler yer ve yine pis ve kirli yerleri mekan tutar.
[4] taḥtānī NO : NP -
[**] Süt çocuğu yemeğin iyisini nerden bilecek, herşey onun için yiyecektir.
[5] tebfūz ve petbūz NP : petfūz petbūz NO
[6] zā-yı ʿacemī NO : zā-yı ʿarabī NP
[7] ki NP : NO -
[8] nūnda NP : bunda NO

mühmele ve feṯḥ-i tā-yı müṩennāt-ı **[NP229b]** 1 fevḳānī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele[1] ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsī maṣdardur Türkçe 2 ṭurmaḳ yaʿnī ayaḳ[2] üzre ṭurmaḳ ʿArabīde kesr-i ḳāf ve feṯḥ-i vāv 3 ve elif ve mīm ile ḳıvām ve vāv ve ḳāfiñ [NO238a] żammeleri ve sükūn-ı vāv ve fā-yı 4 saʿfaṣ ile vuḳūf dinür *ḫāsten* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı elif 5 ve sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı müṩennāt-ı fevḳānī[3] ve sükūn-ı nūn ile[4] nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür[5] Türkçe ḳalḳmaḳ 6 yaʿnī yaturken yāḫud otururken[6] ḳalḳmaḳ ʿArabīde kesr-i ḳāf ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve elif 7 ve mīm ile ḳıyām dinür *kāsten* kāf-ı ʿarabī ve elif sīn-i mühmele ve tā 8 ve nūn ile Fārsī maṣdardur Türkçe eksilmek müstaḳbelātında[7] sīn-i mühmele[8] 9 hāya naḳl olunup kāhil dirler ʿArabīde żamm-ı nūn ve sükūn-ı ḳāf 10 ve ṣād-ı mühmele ve elif ve nūn ile noḳsān u naḳṣ dinür taḳṭīʿü'l-beyt 11 ***ṭurmaḳoldı*** fāʿilātün ṭurmaḳdan vāv gider ve olmaḳdan daḫı 12 elif ve vāv gidüp żamme ḳāfa virilür ***İstāden*** fāʿilātün 13 sīn müteḥarrik oḳunur ***ḫāsten*** fāʿilün bu sīn daḫı müteḥarrik 14 oḳunur ***ḳalḳmaḳuek*** fāʿilātün ḳalḳmaḳdan elif ḳalḳup[9] 15 lām ve ḳāf ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***silmekoldı*** fāʿilātün oldıdan 16 elif ve vāv düşüp żamme kāfa virilür ***kāsten*** fāʿilün bunda 17 daḫı sīn müteḥarrik oḳunur beyt **Hem perestū ḳırlaġıç [NP230a]** 1 **sīm-ābdur * Jīve çeygik çeres āgit surḫābdur** *perestū* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī 2 ve rā-yı mühmele[10] ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı tā-yı müṩennāt-ı fevḳānī[11] ve sükūn-ı vāv 3 ile Fārsīdür Türkçe ḳırlaġıç ve ḳırlanġıç[12] didikleri ḳuşdur ʿarabīde 4 feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve ṭā-yı mühmele-i müşeddede ve baʿde'l-elif fā-yı saʿfaṣ ile 5 ḫaṭṭāf dinür *sīm-āb* terkīb-i nisbī Fārsīdür ki Türkçe kesr-i cīm-i 6 ʿarabī ile cīveh ki [NO238b] cīm-i[13] ʿacemīyile Fārsi olan çīvehden muḥarrefdür ḳuḥ Türkīsī żamm-ı 7 sīn-i mühmele ve sükūn-ı nūn ile sinek dinür ve jīve daḫı kesr-i zā-yı 8 ʿacemī ile Fārsīdür ḫāṣılı sīm-āb jīve didikleri şeye ʿalem 9 ḳılınmışdur bir[14] ṣulu gümüşe beñzer nesnedür ki elde avuçda ṭurmaz ʿArabīde 10 kesr-

[1] ve feṯḥ-i dāl-i mühmele NP : NO -
[2] ayaḳ NP : ayaġ NO
[3] müṩennāt-ı fevḳānī NP : ḳaraşet NO
[4] sükūn-ı nūn ile NP : NO -
[5] nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür NO : NP -
[6] yāḫud otururken NO : NP -
[7] müstaḳbelātında NP : müstefʿilātında NO
[8] mühmele NP : NO -
[9] ḳalḳup NO : ḳalḳar NP
[10] mühmele NO : NP -
[11] fevḳānī NP : NO -
[12] ve ḳırlanġıç NP : NO -
[13] cīm NO : NP -
[14] bir NO : NP -

i zā-yı ʿarabīyle[1] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve ḳāf ile zıbıḳ 11 dirler ki[2] Fārsīden muʿarrebdür *ceres* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele 12 ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe çıñ didikleri ḳuşdur ki 13 eti laṭīf ve ġāyet nāzik ḳuşdur çarḫ ve ṭıġan ile 14 avlarlar baʿż-ı yirlerde ṭurġay dirler başı ḳuyruġuñ şalar 15 ʿArabīde[3] serçeden büyük baʿżısı ablaḳ ve baʿżısı boz olur ekşer köy 16 yollarında ve bāġlarda olur ve gāh gāh ışlıḳ çalup ṣadā ider 17 ve sīn yirine zā-yı ʿarabīyile çerez daḫı luġatdur ke-ẕā fī'l-Cihāngīr çekā ve çekāve **[NP230b]** 1 ve çekāvek ve çekūk ve çekek daḫı dirler ʿinde'l-baʿż buña kesr-i 2 cīm-i ʿacemī ile çil daḫı dirler lākin ekşer-i luġāt ve nāẓım-ı merḥūm ḳavlince çil Fārsīdür 3 tīhū dinilen ḳuşdur ki ʿArabīde feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ile teyhūc dirler nitekim gelür 4 ḥāṣılı ceres Türkçe çıñ ve ṭurġay didikleri ḳuş ʿArabīde 5 żamm-ı kāf ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i müşeddede ve rā-yı mühmele ve tā-yı vaḥde ile[4] ḳubbere 6 dinür cemʿi ḳubur gelür ve künyesi ebu'l-melcīdür *surḫ-āb* żamm-ı sīn-i mühmele 7 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-ı ḫā-yı muʿceme ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile Fārsī 8 muḫaffefe-i murġ-āb-ı sürḫdur keşret-i istiʿmāl ile mürġ ḥaẕf olunup 9 surḫ lafẓı [NO239a] āb üzerine taḳdīm olunmuşdur āḫırına yā-yı nisbī ile 10 surḫ-ābī daḫı dinür Türkçe egeş didikleri ḳızıla mā'il ḳoyı turuncı 11 renkli ḳuşdur ki heybeti ürküdür binā'en ʿalā-ẕālik sürḫ-āb 12 dinilmişdür ʿArabīde żamm-ı nūn ve ḥā-yı mühmele-i müşeddede-i muḫaffefe ile daḫı 13 luġatdur ve elif ve mīm ile neḫām dinür ve żamm-ı ḥā-yı mühmele ve mīm-i müşeddede 14 ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları tā-yı vaḥde ile ḥummere dinür ʿinde'l-baʿż 15 ḥummere serçe gibi bir başı ḳızılca ḳuşdur ki ḳaya ḳuşı dirler ve ḳızıl ṭurġay 16 daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***hemperestū*** fāʿilātün ***ḳırlaġıçsī*** fāʿilātün 17 ***māb ıdur*** fāʿilün bā müteḥarrik oḳunur ***jīveçeygik*** fāʿilātün **[NP231a]** 1 hā gider ***çersagitsur*** fāʿilātün agitden elif gidüp feṯḥası 2 mā-ḳablinde sīne virilür ***ḫābıdur*** fāʿilün bā yine müteḥarrik gibi[5] oḳunur 3 beyt **Dīde-bān gözci ṭanıḳdur hem güvāh * Şıġınacaḳ yire** 4 **di cāy-ı penāh** *dīde* Fārsīdür Türkçe göz kemā-merre *bān* bunda Fārsī 5 edāt-ı fāʿildür Türkçe cı pes dīde-bān gözci dimekdür ʿArabīde daḫı 6 taʿrīb idüp dīde-bān dirler ve nūn ve elif ve kesr-i ṭā-yı muʿceme ve sükūn-ı[6] 7 rā-yı mühmele ile nāẓır dinür güvāh żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṯḥ-i vāv ve elif ve hā-yı aṣliyye 8 ile Fārsīdür Türkçe

[1] zā-yı ʿarabīyle NO : NP-
[2] dirler ki NO : dinür NP
[3] ʿArabīde NP : NO -
[4] ile NO : NP -
[5] gibi NP : NO -
[6] sükūn NP : NO -

ṭanıḳ ʿArabīde şāhid dinür *cāy-ı penāh* 9 terkīb-i iżāfīdür cāy cīm-i ʿarabī ve elif ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsī ism-i mekāndur penāh feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve nūn ve elif ve ḥa-yı aṣliyye ile Fārsī 10 ism-i[1] maṣdardur Türkçe ṣıġınmaḳ pes cāy-ı penāh ṣıġınacaḳ yir dimekdür ʿArabīde [NO239b] 11 feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı lām ve feṭḥ-i cīm ve hemze ile melceʾ ve mīm ve ʿayn-ı mühmeleniñ 12 feṭḥaları ve elif ve ẕāl-i muʿceme ile meʿāẕ ve[2] kāf ve nūnuñ feṭḥaları sükūn-ı 13 fā-yı saʿfaṣ ile kenef ve mīm ve lāmıñ feṭḥaları ve elif ẕāl-i muʿceme ile 14 melāẕ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***dīdebāngöz*** fāʿilātün dīdenden hā ve gözden[3] ve 15 bāndan gözden[4] elif ve vāv düşerler ***ciṭanıḳdur*** fāʿilātün ***hemgüvāh*** fāʿilātü 16 ***ṣıġınacaḳ*** fāʿilātün ***yeredicā*** fāʿilātün hā gider ***yıpenāh*** fāʿilātü 17 kesre-i iżāfet yā oḳunur beyt **Di ḳaçacaḳ yire hem cāy-girīz *** [NP231b] 1 **Depeye tāreg di tārik daḫı nīz** *cāy-girīz* daḫı terkīb-i iżāfī 2 *cāy* kemā merre ānifen *girīz* kesr-i kāf-ı ʿacemī ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 3 ve zā-yı ʿarabīyle Fārsī ism-i maṣdardur Türkçe ḳaçmaḳ ʿArabīde kesr-i fā-yı 4 saʿfaṣ ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif yine rā-yı mühmele ile firār dinür 5 pes cāy-girīz ḳaçacaḳ yer dimek olur ʿArabīde mīm ve fā-yı saʿfaṣıñ 6 feṭḥaları ve rā-yı mühmele ile mefer dinür ve feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṭḥ-i 7 rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ile mehreb dinür *tāreg* tā-yı müṣennāt-ı 8 fevḳānī ve elif ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve kāf-ı ʿacemī ile ki ḥarf-i taṣġīrdür 9 Türkçe depecek ve ṭurucaḳ ki bir nesneniñ çaḳ yuḳarusına 10 dirler bunda ʿumūmī üzre getürilmişdür her neniñ olursa 11 olsun lākin tār lafẓı baş depesi maʿnāsına gelür kāf taṣġīr 12 ile daḫı istiʿmāl olunup tārik dirler ʿArabīde hā-yı hevvez 13 ve elif ve mīm-i muḫaffefe ve hā ile hāme dirler[5] *tā* tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif 14 ile [NO240a] Fārsīdür bunda Türkçe feṭḥ-i dāl-i mühmele ve saġır kāf ile dek 15 ve[6] degin dimekdür ʿArabīde ḥattā dinür meṣelen ʿArabīde 16 ḥattā reʾsihā Fārsīde māhī rā tā bereş ḫurden ve Türkīde 17 balıġı başına degin yedim dinür pes ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı [NP232a] 1 müṣennāt-ı fevḳānī-yi müşeddede ve yā-yı ḥuṭṭī ile ḥattā dinür *nīz* kesr-i nūn 2 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe daḫı ve daḫi dinür 3 ʿArabīde bu maʿnāyı vāv ifāde ider ve eyżan maʿnāsına daḫı gelür 4 *īn* nīz gibi ki ʿArabīde heẕā itmek eyżan maʿnāsınadur 5 taḳṭīʿü'l-beyt ***diḳaçacaḳ*** fāʿilātün ***yerehemcā*** fāʿilātün yerden 6 hā gider ***ygirīz*** fāʿilāt yā

[1] mekāndur penāh feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve nūn ve elif ve ḥa-yı aṣliyye ile Fārsī ism-i NP : NO -
[2] ve NO : NP -
[3] ve gözden NP : NO -
[4] gözden NO : NP -
[5] dirler NP : dinür NO
[6] ve NP : NO -

ve zā bir ḥarf iʿtibārıyla fāʿilün daḫı 7 olur ve cāyda kesre-i iżāfet yā oḳunur ***depeyetā*** fāʿilātün 8 depede fetḥa-yı dāli işbāʿıla elif ḥāṣıl olup hā düşer ***rekditārik*** 9 fāʿilātün yā gider ***daḫınīz*** fāʿilāt daḫıdan yā gider ve nīzde 10 yā ve zāyı[1] bir ḥarf ʿadd ile fāʿilün olur beyt **Tāşdur yüzde çıġıt hem** 11 **dāmġūl * Urdur zānū diz ü ṭopuḳ bujūl** *tāş* tā-yı ḳareşet ve elif 12 ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe cīm-i ʿacemī[2] ve ġayn-ı muʿcemeniñ kesreleri 13 ve tā-yı ḳareşet ile çıġıt ve ve dāl-i mühmele ile çıġıd dirler ki yüzde olur 14 levni siyah ile ḳızıl arasında ufaḳ ufaḳ çıḳar bir ʿilletdür ʿArabīde 15 kāf ve lāmıñ fetḥaları ve fā-yı saʿfaṣ ile kelef dinür 16 ke-ẕā fī Ferhengi'l-Cihangīrī ve Tercümāni'l-Luġa ve bir nevʿi [NO240b] daḫı vardur ki[3] aḳlı ve ḳaralı noḳṭalar olur ʿArabīde 17 buña nūn ve mīmiñ fetḥaları ve şīn-ı muʿceme ile nemeş ve bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı hevveziñ **[NP232b]** 1 fetḥaları ve ḳāf ile beheḳ dirler *dāmġūl* fetḥ-i dāl-i mühmele ve elif[4] sükūn[5] 2 ve mīm ve żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve lām ile Fārsīdür Türkçe żamm-ı 3 hemze ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile[6] ur dirler bir yumru nesnedür ki vücūdda 4 ẓuhūr idüp baʿżısı gitdikce büyür lākin aġrısı yoḳdur ʿArabīde kesr-i 5 sīn-i mühmele ve sükūn-ı lām ve fetḥ-i ayn-ı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile silʿat dinür ve[7] 6 żamm-ı cīm ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı vaḥde ile cüdre 7 daḫı dirler *zānū* fetḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı elif ve żamm-ı nūn ve vāv-ı aṣlī[8] ile 8 Fārsīdür Türkçe diz ki bacaġıñ bükilen yeridür ʿArabīde żamm-ı rā-yı 9 mühmele ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve tā-yı merbūṭa ile 10 rükbeh dinür *bujūl* bā ve zā-yı ʿacemīniñ[9] żammeleri ve sükūn-ı vāv ve lām ile 11 Fārsīdür bunda Türkçe ṭopuḳ ki ayaġıñ yuḳarusında iki ṭarafda 12 yumrıca kemiklerdür ʿArabīde fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve bā-yı müfrede 13 ile keʿb dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***tāşduryüz*** fāʿilātün şīn müteḥarrik 14 ve yüz vāvsız oḳunur ***deçıġıthem*** fāʿilātün ***dāmıġūl*** fāʿilün 15 mīm müteḥarrik oḳunur ve vāv ve lām bir ḥarf ʿadd olunup fāʿilün 16 vāvsız ***dāmġūl*** fāʿilün dinilmek ve[10] vāv ile fāʿilāt daḫı olur ***urdurızā*** fāʿilātün 17 uruñ rāsı müteḥarrik oḳunur ***nūdizüṭo*** **[NP233a]** 1 fāʿilātün ***puḳıbujūl***

[1] zāyı NP : zā NO
[2] ʿacemī NP : NO -
[3] vardur ki NO : NP -
[4] ve elif NP : NO -
[5] sükūn NO : NP -
[6] ile NO : NP -
[7] ve NP : NO -
[8] aṣlī NO : NP -
[9] ʿacemīniñ NP : ʿacemīleriñ NO
[10] ve NO : NP -

fāʿilün[1] bu daḫı dāmġūl gibidür beyt 2 **Çeşn bayramdur bişi lālengdür** [NO241a] *** Hem süci sīgī vü maşlaḳ benekdür** *çeşn* 3 feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme[2] ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe bayram 4 dinilen mübārek günlerdür ki[3] ol Şevvāl-i mükerrem[4] ve ʿāşir-i Ẕi'l-hicce-yi şerīfeden 5 rābiʿ ʿaşer tamāmına degin bir senede beş gün olur *lāleng* lām elif 6 ve feṯḥ-i lām ve sükūn-ı nūn ve nūnsuz daḫı luġatdür ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür 7 bunda Türkçe bişi didikleri yaġlı yufḳadur ki sac üzerinde pişürürler 8 bu diyārda yumurṭa ḳatup tavada pişürdikleri ufacıḳ yufḳalara 9 lālang didikleri bundan muḥarrefdür ʿArabīde żamm-ı zā-yı muʿceme ile zülābiyye dirler 10 ve maʿhūd ḥelvaya daḫı zülābiyye dirler zülebbiye bundan muḫarrefdür *sigi* kesr-i sīn-i 11 mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf-ı ʿarabī ve ʿinde'l-baʿż ʿacemī ve yā-yı nisbī ile 12 yaʿnī sīg ile yā-yı nisbīden mürekkebdür sīgī daḫı üç ʿadediñ 13 ismi olan se ile yekden mürekkebdür terkīb-i ḥasbīyle seden hā-yı resmī düşüp 14 ve sīniñ fetḥası kesreye tebdīl olunmuşdur ʿinde'l-baʿż se kesr-i sīn 15 ile daḫı luġatdür Türkçe üçden bir dimek olur ʿArabīde s̱ā-yı müs̱elles̱e ve lāmıñ żammeleri ve yine s̱ā-yı müs̱elles̱e[5] ile 16 s̱ülüs̱ dinür *yek*[6] feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ʿacemī ile mervīdür 17 Türkçe bir ʿArabīde vāḥid ve āḫırında yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbetdür pes Fārsīde **[NP233b]** 1 sīgī Türkçe süci ki ʿArabca müs̱elles̱ dimekle meşhūr olan nesnedür 2 muṭlaḳ süci degil lākin bu daḫı keyf virdigi içün Türkīde süci [NO241b] 3 dinilmişdür binā'en ʿalā-ẕālik nāẓım-ı merḥūm daḫı süci dimişdür vāv ibtidā'iyye 4 *beñek* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī ile Fārsīdür 5 Türkīde[7] feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve kesr-ī lām ve ḳāf ile maşlaḳ 6 dinür ʿArabīde kāfı cīme tebdīl ile taʿrīb idüp benec dirler 7 taḳṭīʿü'l-beyt ***çeşnbayram*** fāʿilātün nūn müteḥarrik ve bayram elifsiz oḳunur 8 ***durbişilā*** fāʿilātün ***lengdür*** fāʿilün kāf müteḥarrik oḳunur ***hemsücisi*** fāʿilātün ***ñivümaşlaḳ*** 9 fāʿilātün ***beñekdür*** fāʿilün kāf müteḥarrik oḳunur 10 beyt **Ḳorḫılu işe di kār-sehmnāk * Balçıḳ iletecekleri sanduġa lāk** 11 *kār-sehimnāk* terkīb-i tavṣīfīdür *kār* kāf-ı ʿarabī ve baʿde'l-elif 12 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe iş ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı 13 ʿayn-ı mühmele ve lām ile fiʿl dinür[8] ve feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı mīm ve rā-yı mühmele ile 14

[1] fāʿilün NP : fāʿilāt NO
[2] ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme NP : NO -
[3] ki NO : NP -
[4] Şevvāl-i mükerrem NP : Şevvālü'l-mükerrem NO
[5] ve lāmıñ żammeleri ve yine s̱ā-yı müs̱elles̱e NO : NP -
[6] - NP : kesr ve NO
[7] Türkīde NP : NO-
[8] dinür NP : NO -

emr dinür kārıñ rāsı meksūr oḳunur ki ʿalāmet-i vaṣfiyyetdür *sehm* 15 feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve mīm ile Fārsīdür bunda bi-maʿnā ters ve 16 bīm ve herās yaʿnī Türkçe ḳorḫu ʿArabīde feṯḥ-i ḫa-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve fā-yı saʿfaṣ 17 ile ḫavf dinür *nāk* nūn ve elif ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür [NP234a] 1 ki edāt-ı tavṣīfdür pes kār-sehimnāk Türkçe ḳorḫulu iş dimek olur 2 ʿArabīde emri muḫavvef dinür ʿinde'l-baʿż nāk edāt-ı ṣıfatdur[1] Miftāḥü'l-Luġa 3 ṣāḥibi edāt-ı muḳārenet dimiş ʿAbdü'l-Ḳādir-i Baġdādī edāt-ı 4 keyfe ve ittiṣāf taʿbīr itmüş İbn Kemāl [NO242a] ʿaleyhi'r-raḥmetü iṯtilāṭdan ʿibāretdür ki 5 esrār tarīḳıyla olur[2] pes nemnākde olan nāk ḥaḳīḳaten ve ġamnākde 6 olan nāk[3] mecāzendür ehl-i keyfe bernāk didikleri kemāl-i iṯtilāt-ı ḥaḳīḳī ile 7 muṯeliṭ olduḳlarından ʿibāretdür dimiş lāk elif ve sükūn-ı 8 kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe balçıḳ teknesi ḳuḥ Türkīsi kāfleriñ 9 feṯḥalarıyla ve beyne hümā zā-yı ʿarabīyle kezker dür ʿArabīde kesr-i mīm sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i 10 ḳāf ve sükūn-ı lām ile minḳal dinür *ṣandūḳ* ṣād-ı mühmeleniñ 11 feṯḥi ve żammı ile daḫı luġatdür ve sükūn-ı nūn ve zāmm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv 12 ve ḳāf ile ʿArabīdür[4] lākin Türkīde şüyūʿı olmaḳ ile getürilmişdür 13 taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳorḫului*** fāʿilātün ḳordan vāv gider ***şedikārı*** 14 fāʿilātün diden yā gider ve rānıñ kesresini[5] işbāʿdan bir yā tevellüd ider 15 ***sehmnāk*** fāʿilāt hā sākin ve mīm müteḥarrik oḳunur ***balçıḳilete*** fāʿilātün 16 iletden elif ve yā gidüp kesre ḳāfa virilür ***ceklerisan*** 17 fāʿilātün ***duġalāk*** fāʿilātün hā düşer[6] beyt **Bezaġ şu bendi gevzen oldı şıġın** [NP234b] 1 **Ḫāk-tūde oldı ṭopraḳdan yıġın** *bezaġ* feṯḥ-i bā-yı ʿarabī ve[7] yā-yı ʿacemī ile ve[8] 2 żamm ile daḫı luġatdür ve[9] sükūn-ı zā-yı muʿceme ve[10] rā-yı mühmele ile daḫı luġatdür ve[11] 3 ba ve zānıñ feṯḥateyni ve żammeteyni ile daḫı luġatdür lākin bunda sükūn 4 ile olmaḳdur ḥāṣılı bezaġ[12] Fārsīdür bunda Türkçe şu bendi yaʿnī 5 büget ki bolca aḳan büyük şunuñ kenārından geçerek arıḳ 6 idüp [NO242b] tarlaya ve bostana aḳıdırlar ʿArabīde kesr-i sīn-i mühmele ve feṯḥ 7 ile daḫı luġatdür ve

[1] edāt-ı ṣıfatdur NP : nisbetdür NO
[2] olur NP : ola NO
[3] nāk NO : NP -
[4] ʿArabīdür NO : ʿArabīde NP
[5] kesresini NO : kesresi NP
[6] hā düşer NO : NP -
[7] ve NP : NO -
[8] ve NO : NP -
[9] ve NO : NP -
[10] ve NP : NO -
[11] ve NO : NP -
[12] bezaġ NP : bezaʿ NO

sükūn-ı kāf ve rā-yı mühmele ile sikr dirler feṭḥile daḫı luġatdür[1] 8 Zemaḫşeri Muḳaddimetü'l-Edebde sikr bend beste yaʿnī bağlu bend dinüp 9 bend-küşādeyi yaʿnī açıḳ bendiñ ʿArabīsini feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade 10 kesre ile daḫı luġatdür ki ve sükūn-ı şā-yı müşelleşe ve ḳāf ile beşḳ yazmışdur intehā[2] 11 Fārsīde büzġab ve bendāb daḫı dinür ve ʿArabīde żamm-ı mīm ve 12 feṭḥ-i sīn-i mühmele ve nūn-ı müşeddede ve baʿde'l-elif tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ile[3] 13 müsennāt daḫı dirler ʿinde'l-baʿż müsennāt Fārsīde çemen-bend 14 yaʿnī çemenden itdükleri bend maʿnāsınadur *gevzen* kāf-ı ʿacemī ve vāvıñ 15 feṭḥaları ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe ṣıġın didikleri 16 mübārek ḥayvāndur ki geyik daḫı dirler ʿArabīde feṭḥ-i mīm ve hā-yı hevvez ve elif ve 17 ṭā-yı merbūṭa ile[4] mehāṭ ve feṭḥ-i ẓā-yı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve yā-yı ḥuṭṭī ile [NP235a] 1 ẓabī dinür *ḫāk-tūde* terkīb-i nisbīdür aṣlı izāfet ile tūde-i ḫākdür 2 *tūde* żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle ve 3 hāsız daḫı luġatdür[5] Fārsīdür Türkçe yıġın ve depecik ʿArabīde żamm-ı ṣād-ı mühmele ve 4 sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā ile ṣubreh dinür *ḫāk* ṭopraḳ 5 pes ḫāk-tūde ṭopraḳdan yıġın ve depecik[6] dimekdür ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı 6 fevḳānī ve lām-ı müşeddede ile tell dinür ve żamm-ı kāf ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i 7 mīm ve tā-yı vaḥde ile küme dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***bezaġşuben*** fāʿilātün 8 ġayn müteḥarrik oḳunur ***digevzenol*** fāʿilātün oldan[7] elif [NO243a] ve vāv gider 9 ***dışıġın*** fāʿilün ***ḫākıtūde*** fāʿilātün kāf müteḥarrik oḳunur ***oldıṭopraḳ*** 10 fāʿilātün oldıdan vāv ve yā ve[8] ṭopraḳdan elif sāḳıṭlardur[9] ***danyıġın*** 11 fāʿilün beyt **Oldı āverden getürmek rīḫten * Dökmek ü ḳaçmaḳ** 12 **dur**[10] **bigiriḫten** *āverden* elif-i memūde ve feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve 13 feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe getürmek ʿArabīde 14 kesr-i hemze ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif nūn ile 15 ityān dinür *rīḫten* kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve 16 nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe dökmek meşelā bir ḳabdan ṣu dökmek 17 ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi

[1] feṭḥile daḫı luġatdür NP : NO -
[2] intehā NO : NP -
[3] ile NO : NP -
[4] ile NO : NP -
[5] luġatdür NP : NO -
[6] depecik NO : depe NP
[7] oldan NO : NP -
[8] ve NO : NP -
[9] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP
[10] ḳaçmaḳdur NO : ḳaçmaḳdurur NP

müşeddede ile ṣabb dinür müstaḳbelātında[1] [NP235b] 1 ḫā zāya naḳl olunur *bigiriḫten* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre ḥarf-i teʾkīd *giriḫten* 2 kesr-i kāf-ı ʿacemī ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 3 ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunuñ da müstaḳbelātında ḫā zāya naḳl olunur[2] 4 Türkçe ḳaçmaḳ ʿArabīde kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif yine rā-yı mühmele 5 ile firār dinür ve hā-yı hevvez ve rā-yı mühmeleniñ fetḥaları ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile herab 6 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıāver*** fāʿilātün vāv ve yā düşerler ***dengetürmek*** fāʿilātün 7 vāv sāḳıtdur ***rīḫıten*** fāʿilün ḫā müteḥarrik oḳunur ***dökmeküḳaç*** 8 fāʿilātün vāv düşer ***maḳdurbigi*** fāʿilātün ***riḫıten*** fāʿilün 9 yine ḫā müteḥarrik oḳunur beyt **Māḫci palan atıdur üştülüm * ʿArbede di** 10 **ṭınaġa di sünb ü süm** [NO243b] *māḫci* mīm ve elif ve sükūn-ı hā-yı muʿceme ve kesr-i cīm 11 ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür bi-maʿnā bār-gīr Türkçe palan atı ki ekşer yük yükledirler 12 ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥadeyi taḥtānī[3] ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i dāl-i muʿceme ve sükūn-ı vāv 13 ve nūn ile berzeven dinür ke-zā fī Muḳaddimeti'l-Edeb el-berveẕen ebs 14 mā hacer ki tāzı binā şūd ʿinde'l-baʿż birzeven Türkī at yaʿnī ʿarabī 15 olmayan atdur palan atına fetḥ-i kāf ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn 16 ile kevden dinür *üştülüm* żamm-ı hemze ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve żamm-ı tā-yı müşennāt-ı 17 fevḳānī ve lām ve sükūn-ı mīm ile Fārsīdür Türkçe uġraş [NP236a] 1 ve ṣavaş ʿArabīde fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele[4] fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[5] 2 ve dāl-i mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ʿarbede dinür şöhretine bināʾen getürilmişdür 3 *sünb* żamm-ı sīn-i mühmele ve süḳūn-ı nūn ve bā-yı muvaḥḥade[6] ile Fārsīdür ki 4 ġarāʾib-i Meşnevīdendür bunda Türkçe ṭoynaḳ ki ṭavar ayaġında olana dirler 5 ʿArabīde fetḥ-i ḫā-yı mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ile ḫāfir dinür 6 *vāv* ʿāṭıfī *süm* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı mīm ile ki nūndan maḳlūbdur 7 aṣlı sünb olup ḳāʿide-i muḳarrer üzre bā-yı muvaḥḥade ḥaẕf 8 olunup mīm nūna ḳalb olunmuşdur kemā büyyine ḫāṣılı murādif-i sünbdür 9 taḳṭīʿü'l-beyt ***māḫıcipa*** fāʿilātün ḫā müteḥarrik oḳunur ***lanatıdur*** 10 fāʿilātün atıdan elif gidüp fetḥa mā-ḳablinde nūna virilür 11 ***üştülüm*** fāʿilün ***ʿarbededür*** fāʿilātün ***ṭınaġadi*** fāʿilātün ***sünbüsüm*** 12 fāʿilün vāv düşer beyt [NO244a] **Esnemek āsā vü**

[1] müstaḳbelātında NP : müstaḳbelātından NO
[2] olunur NP : olunnup NO
[3] taḥtānī NO : NP-
[4] sükūn-ı rā-yı mühmele NO : NP -
[5] taḥtānī NO : NP -
[6] bā-yı muvaḥḥade NO : bā-yı müfrede NP

surfa’ öksürük * 13 **Gizlidür pūşīde pūsīde çürük** *āsā* elif-i memdūde ve sīn-i 14 mühmele ve yine[1] elif ile Fārsīdür bunda Türkçe esnemek ʿArabīde feṯḥ-i s̱ā-yı 15 müs̱elles̱e ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī[2] ve elif-i memdūde ile 16 s̱evbā’ ve tes̱āvüb dinür *vāv* ibtidā’iyye *surfa* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı 17 mühmele ve feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve hā-yı resmīyle hāsız daḫı[3] Fārsīdür **[NP236b]** 1 ʿArabīde żamm-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve baʿde’l-elif lām ile suʿāl 2 dinür *pūşīde* żamm-ı pā-yı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve kesr-i şīn-ı muʿceme 3 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı ʿalāmet ile Fārsī ism-i mefʿūldür Türkçe 4 örtülmüş ve örtülü dimekdür ki gizlü dimekle taʿbīr olunur ʿArabīde 5 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı tā-yı müs̱ennāt-ı fevḳānī[4] ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile mestūr 6 ve ḫafī dinür *pūsīde* şīn-i muʿceme ve yerine sīn-i mühmele ile ism-i mefʿūldür 7 Fārsīdür Türkçe çürimiş ve çürik ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade ve elif ve kesr-i 8 lām ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı merbūṭa ile bālīṭ dinür fā’ide[5] bu iki kelime 9 lāzım iʿtibār olunursa[6] ism-i mefʿūl dinilmeyüp māżiden ḳısm dimek 10 lāzım gelür fefhem taḳṭīʿü’l-beyt ***esnemekā*** fāʿilātün ***sāvüsurfa’*** 11 fāʿilātün ***öksürük*** fāʿilün vāv düşer ***gizlidürpū*** fāʿilātün gizlüden 12 vāv gider ***şīdepūsī*** fāʿilātün hā düşer ***deçürük*** fāʿilün 13 vāv ve yā düşerler[7] beyt **Uyḫuda ḫoruldamaḳ oldı nuḫust * Hem şikestedür** 14 **ṣınıḳ bütün dürüst** *nuḫust* [NO244b] bā-yı muvaḥḥade ḥarf-i teʾkīd *ḫust* 15 żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳareşet ile Fārsīdür ki 16 ṣīġa-yı māżīdür bunda maṣdar maʿnās̱ınadur Türkçe ḫoruldamaḳ ve ḫoruldı ki 17 uyḫu içinde ʿārıż olur bir ḥāletdür ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve Türkçe öksürük sükūn-ı **[NP237a]** 1 rā-yı mühmele ve yine ḫā-yı muʿceme ve rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ḫarḫara ve feṯḥ-i ġayn-ı 2 muʿceme ve kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine tā ile ġaṭīṭ dinür *şikeste* 3 kesr-i şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı müs̱ennāt-ı 4 fevḳānī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe ṣınıḳ ve ḳırıḳ dinür ʿArabīde 5 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı kāf ve żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile 6 meksūr dinür żıddı Fārsīde dāl ve rā-yı mühmeleteyn feṯḥaları ve sīn-i 7 mühmele ve

[1] yine NP : NO -
[2] taḥtānī NO : NP -
[3] daḫı NP : NO -
[4] müs̱ennāt-ı fevḳānī NO : NP -
[5] fā’ide NP : ḳāʿide NO
[6] lāzım iʿtibār olunursa NO : lāzım iʿtibārıyla NP
[7] vāv ve yā düşerler NO : vāv düşer NP

tā-yı ḳareşetiñ[1] sükūnlarıyla[2] dürüst dinür nitekim nāẓım-ı merḥūm 8 buyurmuşdur Türkçe bunda bütün ʿArabīde tā-yı müşenāt-ı fevḳānī ve baʿde'l-elif 9 mīm-i müşeddede ile tāmm dinür ve ṣaḥīḥ daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt 10 ***uyḫudaḫo*** fāʿilātün uyḫudan vāvlar düşerler ***ruldamaḳol*** fāʿilātün 11 vāv sāḳıṭdur[3] ***dınuḫust*** fāʿilāt ***hemşikeste*** fāʿilātün ***dürşınıḳbü*** fāʿilātün 12 ***tündürüst*** fāʿilāt[4] vāv düşer beyt **Mühre boncuḳ mühre hem** 13 **lāzen * Ḳāv çaḳmaḳ suḫte āteş-zen** *mühre* żamm-ı mīm ve sükūn-ı 14 hā-yı hevvez ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda iki maʿnāya gelmişdür 15 birisi Türkçe boncuḳ didikleri nesne[5] ki ṣırçadan düzülmüşdür ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı 16 muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele [NO245a] ve feṭḥ-i zā-yı muʿceme ve tā-yı vaḥde ile ḫarje dinür mühre-i ṣānī yine evvelki mühredür ki ikinci 17 maʿnāsı vālā-zen dür lākin şöhretine binā'en Türkī menzilesine tenzīl olunmuşdur ve Türkī **[NP237b]** 1 ile müşterek olmaḳ daḫı cā'izdür pes vāv ve elif ve lām 2 ve feṭḥ-i dāl-i mühmele yāḫud muʿceme ve feṭḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür nūnsuz 3 vālāde ve hāsız vālād daḫı luġatdür ʿale'l-meşhūr Türkçe mühre ki dīvār 4 temeliniñ ibtidā ṣırasına dirler bināyān yaʿnī yapucılar lisānında 5 ol ṣıralara żamm-ı ḳāf ve vāv ve rā-yı mühmele ile ḳur dirler bir ḳur iki ḳur 6 yaʿnī bir ṣıra iki ṣıra dimekdür pes mühre divār yapusınıñ evvelki ṣırasına 7 dirler ve ʿinde'l-baʿż şol ṭob ṭob[6] balçıġa dirler ki biri biri üzerine 8 yıġup dīvār iderler ʿArabīde kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve ṣād-ı 9 mühmele ile rıhṣ dinür "er rıhṣ bi'l-kesri el-ʿırḳu'l- esfelü mine'l- hā'iṭı 10 ve ḳīl eṭ-ṭīnu elleẕī yücʿalü bāʿżūhā ʿalā baʿżın ke-ẕā fi'l-Muġrib ve't-Tercümān 11 fī bābi'l-rā'i'-l mühmeleti'l-meksūrati rıhṣ ʿırḳun esfelü mine'l-hā'iṭi ey li külli 12 ṣaffin mine'l-lebini ve tīnin"* intehā ve luġat-i mezbūrede bāb-ı rā-yı meftūḥada[7] 13 rahīṣ eczāyı mühre dīvār dinilmişdür *āḫīz* feṭḥ-i hemze medd ile daḫı luġatdür ve 14 kesr-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīde[8] bünyād ve dīvār mühresi ve şol 15 nesnedür ki balçıġı ḳalıp kalıp idüp anuñla dīvār yaparlar ve ḳalıp içine 16 döküldükleri ki Türkīde [NO245b] ana kerpiç didikleri nesnedür ke-ẕā fī Niʿme ʿArabīde 17 feṭḥ-i lām ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve

---

[1] ḳareşetiñ NP : ḳareşet NO
[2] sükūnlarıyla NO : sükūnları ile NP
[3] sāḳıṭdur NP : NO-
[4] fāʿilāt NP : fāʿilātün NO
[5] nesne NO : NP -
[6] ṭob ṭob NO : ṭop ṭob NP
* Tercüman ve Mugribde kesrile rıhs duvarın alt kısmıdır. Bir kısmının diğer kısmına karıştırıldığı çamur da denmiştir. Rıhs duvarın alt kısmıdır kerpic ve çamurdan olan ilk sıradır.
[7] bāb-ı rā-yı meftūḥadaNP : bāb-ı rāü'l-meftūḥada NO
[8] Fārsīde NO : NP

feṯ-i nūn ve tā-yı vaḥde ile lebneh ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā[1] ile daḫı[2] [NP238a] 1 leyne dinür kemā merre *suḫte* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯ-i tā-yı müşennāt-ı 2 fevḳānī ve hā-yı resmīyle ism-i mefʿūldür ki maṣdarı suḫtendür Türkçe 3 yaḳılmış ve yāḫud māżīden ḳısm Türkçe yanmış ʿArabīde feṯ-i mīm ve sükūn-ı 4 ḫā-yı mühmele ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve ḳāf ile maḥrūḳ dinür bunda 5 Türkçe ḳav didikleri nesneye ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde żamm-ı ḥā-yı mühmele ve feṯ-i rā-yı 6 mühmele ve baʿde'l-elif ḳāf ile ḥarāḳ dinür *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *āteş-zen* 7 vaṣf-ı terkībī *āteş* elif-i memdūde ve feṯ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı şīn-ı 8 muʿceme ile Fārsīdür Türkçe od ʿArabīde nūn ve elif ve rā-yı mühmele ile nār dinür 9 *zen* feṯ-i zā-yı ʿarabī ve nūn ile zenendeden muraḫḫam ism-i fāʿildür Türkçe urıcı 10 ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı lām ve kesr-i ḳāf ve yā-yı ḥuṭṭī ile mülḳī dinür pes āteş-11 zen Türkçe od urıcı dimekdür vaṣfiyyetden ʿalemiyyete naḳl içün mużāfun ileyhi 12 taḳdīm ve āḫırına hā-yı taḥṣīṣ getürüp Türkçe çaḳmaḳ didikleri demür ile 13 çelikden yapdıḳları nesneye ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı ḳāf 14 ve dāl ve ḥā-yı müḫmeleteynniñ[3] feṯḥaları ve tā-yı vaḥde ile mıḳdaḥa dinür ve taşına 15 feṯ-i ḳāf ve dāl-i mühmele-yi müşeddede ve baʿde'l-elif ḥā-yı mühmele ve tā-yı vaḥde ile 16 ḳaddaḥāt dinür Fārsīde seng-i āteş-zene dinür Türkçe çaḳmaḳ 17 ṭaşı dirler[4] taḳṭīʿü'l-beyt [NO246a] ***mühreboncuḳ*** fāʿilātün żamīr ve vāv sāḳıṭlardur [NP238b] 1 ***mührehem*** fāʿilātün yine żāmīr düşer ***lāzen*** fāʿilün ***ḳāvçaḳmaḳ*** fāʿilātün 2 vāv-ı ʿāṭıfa gidüp ḳavıñ vāvı mażmūm[5] oḳunur ***suḫıteā*** 3 fāʿilātün ḫā müteḥarrik oḳunur ***teşzen*** fāʿilün beyt **Kāski** 4 **günik ü yüzerlik sipend * Hem venīje günlük ü ḳuşburnı şined** 5 *kāski* kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı elif ve sīn-i mühmele ve kesr-i nūn ve yā-yı ḥuṭṭī 6 ile Fārsīdür Türkçe żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṯ-i nūn ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī ve ʿinde'l-baʿż 7 sükūn-ı yā ve kāf ile günik didikleri otdur ki māʾ'ce çiçegi olur 8 açıldıḳda gün her ne semte giderse bunuñ[6] çiçegi daḫı ol ṭarafa döner 9 ʿArabīde kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī 10 ve elif-i memdūde ile hindübāʾ dinür iki nevʿdür biri bostānlarda 11 açılur[7] beyażca çiçegi olur ve acıdur Türkçe acı marul dirler

[1] ve sükūn-ı yā NO : NP -
[2] daḫı NP : NO -
[3] müḫmeleteynniñ NO : NP -
[4] dirler NO : NP -
[5] mührehem fāʿilātün yine żāmīr düşer *lāzen* fāʿilün *ḳāvçaḳmaḳ* fāʿilātün vāv-ı ʿāṭıfa gidüp ḳavıñ vāvı mażmūm NO : NP -
[6] bunuñ NO : NP -
[7] açılur NP : ekilür NO

Fārsīde 12 yine kāsni dinür buña ʿArabca feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve kesr-i żād-ı muʿceme 13 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile yaʿżīd dinür[1] ke-ẕā fī Muḳaddimeti'l-Edeb 14 ʿinde'l-baʿż ikisi de maʿnāda müşterekdür ve[2] bir adı daḫı tarḫşūkdür 15 bi feṯḥi'ṭ-ṭāi'l-ḥuṭṭī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele[3] ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme[4] ve żammü'ş-şīnü'l-muʿceme[5] ve sükūni'l-vāv 16 ve'l-kāf ve vāvıñ ṭarafeyninde ḳāfeyn ile tarḫşḳūk 17 daḫı luġatdür *sipend* kesr-i sīn-i mühmele ve feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn [NP239a] 1 ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür [NO246b] Türkçe yüzerlik didikleri otdur ki 2 defʿ-i naẓar içün ṣıbyāna dütsi iderler nitekim Miʿyār-ı Cemālīde getirilmişdür[6] beyt Āteş-i sūzān 3 ne-koned bā-sipend * An çe koned der-dil-i müstemend ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı 4 mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele[7] ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı lām ile ḥarmūl dinür *venīje* feṯḥ-i vāv ile 5 ve vāvsız daḫı luġatdür ve kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i[8] zā-yı ʿacemī ve hā-yı resmīyle 6 Fārsīdür Türkçe günlük didikleri ki iki nevʿdür birine aḳ günlük dirler 7 ṣaḳız gibi bir nesnedür ekşer bunı küfr dutarlar ʿArabīde żamm-ı lām ve feṯḥ-i 8 bā-yı muvaḥḥade ve elif ve nūn ile lubān ve ʿArabīde ve Fārsīde müşterek 9 żamm-ı kāf ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve rā-yı mühmele ile kendir 10 dinür Fārsīde venīje dinilen budur ve bir[9] nevʿi daḫı vardur ki aġaç ḳabuġıdur 11 Türkçe ḳara günlük dirler ʿArabīde mibʿa dinür kesr-i mīm ile[10] *şined* feṯḥ-i 12 şīn-i muʿceme ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe ḳuşburnı 13 yaʿnī ḳuş cinsiniñ burnı her ne cins ḳuş olursa olsun ʿArabīde[11]14 kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i ḳāf ve elif ve rā-yı mühmele ile münḳār dinür ve 15 yırtıcı ḳuşuñ burnına kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i sīn-i mühmele ve rā-yı 16 mühmele minser dinür Fārsīde żamm-ı cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i kāf-ı 17 ʿacemī ve lām ile [NO247a] çüngel dinür ki burnı ile yanaġı beyninde müşterekdür taḳṭīʿü'l- [NP239b] 1 beyt ***kāskigün*** fāʿilātün kāsınıdan elif düşer ve[12] yāḫud elif 2 ve sīn ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur veyā düşer ve günīde nūnuñ feṯḥası 3 işbāʿ ile oḳunur ***iküyüzer*** fāʿilātün yānıñ kesresi işbaʿdan bir

[1] dinür NP : dirler NO
[2] ve NO : NP -
[3] feṯḥ-i rā-yı mühmele NP : feṯḥ-i rāʾi'l mühmele NO
[4] sükūn-ı ḫā-yı muʿceme NP : sükūni'l ḫāyi'l muʿceme NO
[5] żammü'ş-şīnü'l-muʿceme NP : NO -
[6] Miʿyār-ı Cemālīde getirilmişdür NO : NP -
[7] rā-yı mühmele NO : NP -
[8] feṯḥ NO : NP-
[9] bir NO : NP -
[10] mibʿa dinür kesr-i mīm ile NP : NO -
[11] ʿArabīde NO : NP -
[12] ve NO : NP -

yā ḥāṣıl olur yāḫud ***kāsnigū*** fāʿilātün sīn müteḥarrik oḳunur[1] vāv-ı ʿāṭıfa terk 4 olunup ve kāf müteḥarrik oḳunur[2] ***nīkiyüzer*** fāʿilātün vāv-ı ʿāṭıfa terk olunup ve kāf müteḥarrik oḳunur ***liksipend*** fāʿilün ***hemvenīje*** 5 fāʿilātün ***günlüküḳuş*** fāʿilātün günlükden vāv düşer vāv-ı ʿāṭıfa daḫı 6 düşüp[3] mā-ḳablinde mażmūm oḳunur ve ḳuşdan daḫı vāv sāḳıṭdur 7 ***burnışined*** fāʿilün burnıdan vāv sāḳıṭlardur ve nūn ve dāl iki āḫırlarında[4] 8 daḫı bir ḥarf ʿadd olunmaḳ ile fāʿilün olur yaʿnī ***liksipend*** fāʿilün ***burnışined*** fāʿilün olur[5] 9 yāḫud her biri fāʿilāt olur beyt **Ġalebe enbūh vü ḳaṣni engüzed *** 10 **Avdur naḫcīr hem yırtıcı ded**

enbūh feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve bā-yı muvaḥḥadeniñ 11 żammı[6] ve sükūn-ı vāv ile[7] ve vāvsız daḫı luġatdür ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür 12 bunda Türkçe ġayn-ı muʿceme ve lām ve bānıñ feṭḥalarıyla ġalebe ve ḳāf ile ḳalaba dinür ki[8] 13 çoḳluḳdan kināyedür[9] ʿArabīde żamm-ı mīm ve feṭḥ-i zā-yı hevvez ve baʿde'l-elif 14 ḥā-yı mühmele ve[10] feṭḥ-i mīm ve tā-yı vaḥde ile[11] ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı hā-yı maṣdarī ile[12] muzāḥame dinür bi-maʿnā keṣret-i vāv-ı 15 ibtidāʾiyye *engüzed* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn[13] ve żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve dāl-i 16 mühmele ile [NO247b] Fārsīdür kāfdan ṣonra vāv ile engüzd daḫı luġatdür 17 ve dāl yerine hā-yı hevvez ile engüze daḫı luġatdür dirler[14] Türkçe ḳaṣnı didikleri **[NP240a]** 1 nesnedür ki Hindde bir güne aġacıñ żamġıdur ki Hindūlar hībek dirler 2 ve aġacına engdān dirler ke-ẕā fī Tuḥfe-i Saʿādet[15] ʿArabīde kesr-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı 3 lām ve kesr-i tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine tā-yı ḳareşet ile ḥultīt ve 4 teşdīd-i lām ile tā-yı evvelsiz ḥulliyyet dirler *naḫcīr* feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı ḫā-yı 5 muʿceme ve kesr-i cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile bi-maʿnā şikār Fārsīdür 6 bunda Türkçe elif-i memdūde ile av dinür[16] ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı 7 yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile ṣayd dinür *ded* dāl-i mühmele-yi evvelīniñ feṭḥi ve 8 ṯānīniñ

---

[1] yānıñ kesresi işbaʿdan bir yā ḥāṣıl olur yāḫud kāsnigū fāʿilātün sīn müteḥarrik oḳunur NO : NP -
[2] vāv-ı ʿāṭıfa terk olunup ve kāf müteḥarrik oḳunur NP : NO -
[3] düşüp NP : gidüp NO
[4] āḫırlarında NO : āḫırda NP
[5] *burnışined* fāʿilün olur NO : NP -
[6] bā-yı muvaḥḥadeniñ żammı NP : żamm-ı bā-yı ʿArabī NO
[7] ile NO : NP -
[8] ki NO : NP -
[9] kināyedür NP : ʿibāretdür NO
[10] ḥā-yı mühmele ve NP : NO -
[11] tā-yı vaḥde ile NP : NO -
[12] ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı hā-yı maṣdarī ile NO : NP -
[13] ve sükūn-ı nūn NO : NP -
[14] dirler NO : NP -
[15] Tuḥfe-i Saʿādet NP : Tuḥfetü's-Saʿādet NO
[16] dinür NP : NO -

sükūnıyla Fārsīdür Türkçe yırtıcı ḥayvānıñ[1] ṣıfatıdur 9 yaʿnī paralayup öldürici arslan ve kedi ve şāhin ve atmaca gibi 10 ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ve żamm-ı bā-yı müfrede ve ʿayn-ı mühmele ile sebʿ dinür 11 ve żamm-ı mīm sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve feṯḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve kesr-i rā-yı mühmele 12 ve sīn-i mühmele ile müfteris dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ġalebeen*** fāʿilātün ġaynıñ feṯḥası medd ve işbāʿ olunur[2] 13 ***būhvüḳaṣnı*** fāʿilātün vāv sāḳıṭdur ***engüzed*** fāʿilün ***avıdurnaḫ*** 14 fāʿilātün vāv müteḥarrik oḳunur ***cīrhemyır*** fāʿilātün vāv sāḳıṭdur[3] 15 ***tıcıded*** fāʿilün yā-yı āḫır sāḳıṭdur beyt **Ṭırmaladı ḫast balıḳ aġı şüst *** 16 **Nīst yoḳ ārī evetdür var hest** *ḫast* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 17 sīn-i mühmele ve tā-yı ḳareşet [NO248a] ile Fārsī ism-i maṣdardur ke-ẕā fī Vesīleti'l-Maḳāṣıd **[NP240b]** 1 Türkçe ṭırmaladı ve ṭırmalamaḳ[4] dinür ki māżī maʿnāsıdur ʿArabīde 2 feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve şīn-ı muʿceme ile ḫadş dinür ve ḫasten 3 maṣdarından müştaḳḳ olmaḳ üzere daḫı cāʾizdür ki paraladı dimek 4 olur pes mecāz ṭarīḳıyla ṭırmaladı maʿnāsı virilmiş olur *şüst* feṯḥ-i 5 şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür bunda 6 Türkçe aġ ki iplikden örülür[5] ʿArabīde şīn-ı muʿceme ve bā-yı müfrede ve kāf-ı 7 ʿarabī ve tā-yı merbūṭa ile şebke dirler *nīst* kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı 8 ḥuṭṭī ile Fārsī edāt-ı nefy olan nī ile yine Fārsīde edāt-ı ḫaber olan 9 estden muḫaffef sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşetden mürekkebdür Türkçe yoḳ 10 ve yoḳdur ve degil ve degildür dimek olur ʿArabīde lā dinür ve ʿinde'l-baʿż 11 sīn ve tā ki estden muḫaffefdür bunda rābıṭdur kemā ẕeheb İbnü's-Sīnā ve 12 İbnü'l-Kemāl *ārī* elif-i memdūde ve kesr-i rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür 13 Türkçe elif ve vāvıñ feṯḥaları ve tā-yı ḳaraşet ile evet dimekdür ki[6] 14 ʿArabīde nūn ve ʿayn-ı mühmeleniñ feṯḥaları ve mīm ile neʿam dinür *hest* 15 feṯḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā ile mürekkebdür aṣlı hā est 16 *hā* Türkçe var dimek maʿnāsını ifāde ider *est* yine edāt-ı ḫaber 17 yāḫud rābıṭ pes hādan ve estden hemze ḥaẕf **[NP241a]** 1 olunup hest dinilmişdür ke-ẕā fi'd-Deḳāyıḳ Türkçe vāv ve vardur 2 vāv iledür [NO248b] taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭırmaladı*** fāʿilātün ***ḫastıbalıḳ*** fāʿilātün 3 tā müteḥarrik oḳunur ***aġışüst*** fāʿilāt yā gider ***nīstyoḳā*** 4 fāʿilātün nīstden yā ve yoḳdan vāv düşerler ve yā müteḥarrik oḳunur 5 ***rīevetdür*** fāʿilātün ***varıhest*** fāʿilāt rā müteḥarrik oḳunur 6 beyt **Sü-**

[1] ḥayvānıñ NP : NO -
[2] ġaynıñ feṯḥası medd ve işbāʿ olunur NO : NP -
[3] sāḳıṭdur NP : NO -
[4] ṭırmaladı ve ṭırmalamaḳ NP : ṭırmalamaḳ ve ṭırmaladı NO
[5] örülür NP : örerler NO
[6] ki NO : NP -

be-sū her yaña dir pusu kemīn * Hem yüzük engüşterī ḳaşı nigīn 7 *sū-be-sū* sū[1] żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı[2] vāv ile Fārsīdür Türkçe yan 8 dinür ʿArabīde[3] feṯ̣-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmeleniñ[4] fetḥaları ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ 9 ile ṭaraf dinür bā-yı müfrede-yi meftūḥa bunda küll-i efrādı ifāde 10 iden her maʿnāsını müşʿir ḥarf-i ṣıladur sūy ş̱ānī ke'l-evvel 11 pes sū-be-sū her yaña dimekdür ʿArabīde ʿile'l-eṭrāf ve nevāḥī 12 dinür *kemīn* feṯ̣-i kāf-ı ʿarabī ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile 13 fi'l-aṣl ʿArabīdür ʿAcem bilā taġyīr lisānlarına naḳl itmişlerdür Türkçe pusu 14 didikleri maḥal ki ceng erleri ve ṣayyādlar anda gizlenürler[5] ʿinde'l-baʿż kemīn 15 Fārsīde pinhān kerden[6] yaʿnī gizlenmek maʿnāsınadur ʿArabīde żamm-ı kāf 16 ve mīm ve sükūn-ı vāv ve nūn ile kümūn dinür ve ol gizlenecek yere 17 Fārsīde kemin-gāh dirler[7] ʿArabīde kemīn dinür ki henüz beyān **[NP241b]** 1 olundı[8] *engüşterī* Fārsī ism-i mürekkebdür fi'l-aṣl iżāfet ile olup 2 keş̱ret-i istiʿmāl[9] ile mużāfı ḥaz̲f olunup ʿalem ḳılınmışdur nitekim kütb-i dīvān 3 istiʿmāl eyledikleri ḫaṭṭ-ı dīvānī lafẓı ʿalem ḳılınmışdur *engüşt* feṯ̣-i hemze ve sükūn-ı 4 nūn ve [NO249a] żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı müş̱ennāt-ı fevḳānī ile Türkçe parmaḳ[10] 5 ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve feṯ̣-i bā-yı muvaḥḥade ve ʿayn-ı mühmele[11] ile 6 ışbaʿ dinür *ter* feṯ̣-i tā-yı müş̱ennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele ile edāt-ı tafżīldür 7 pes engüşter bi-maʿnā sütürk yaʿnī Türkçe baş parmaḳ didikleri parmaḳdur ki 8 ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile ibhām dinür āḫırında 9 yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbetdür pes taḫfīf içün tā'eyniñ birisi ḥaz̲f 10 olunup[12] engüşterī dinilmişdür nitekim duḫteriñ aşlı duḫtterdür *duḫt* 11 bi-maʿnā binti yaʿnī ḳız ve ter edāt-ı tafṣīl terkīb olunduḳda ictimāʿ 12 miş̱linde ş̱ıḳlet olduġından ötürü iki tānıñ birini ḥaz̲f 13 idüp duḫter didiler ḳāʿide esmā'-i mürekkebede cüz'-i evveliñ ḥarf-i āḫırı 14 ile cüz'-i ş̱ānīniñ ḥarf-i ūlāsı cins ve vāḥidden olıcaḳ ḥīz Türkīde 15 ol iki ḥarfiñ birini ḥaz̲f iderler fażbıṭ engüşterī bunda 16 Türkçe yüzük ki parmaġına ṭaḳarlar mücevher nesnedür ʿinde'l-baʿż zehgīriñ 17 ismidür ki Türkçe zīgīr dirler pes zehgīr baş

---

[1] sū NO : NP -
[2] sükūn NP : NO -
[3] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[4] mühmeleniñ NO : mühmele NP
[5] gizlenürler NO : gizlenür NP
[6] pinhān kerden NP : pinhān şöden NO
[7] dirler NP : NO -
[8] olundı NP : olunmışdur NO
[9] keş̱ret-i istiʿmāl NO : keş̱retü'l-istiʿmāl NP
[10] parmaḳ NP : barmaḳ NO
[11] ve ʿayn-ı mühmele NO : NP -
[12] tā'eyniñ birisi ḥaz̲f olunup NO : tāyeyniñ birini ḥaz̲f idüp NP

parmaġa [NP242a] 1ṭaḳıldıġıçün engüşterī didiler ve aʿcām ḫātemlerin baş parmaḳlarına ṭaḳmaḳ 2 ʿādetdetleri oldıġıçün buña daḫı engüşterī dinilmişdür yāḫud ʿalā sebīlü'l-istiʿāre 3 şerçe parmaġa ṭaḳılan yüzük de istiʿmāl olunmuşdur *nigīn* kesr-i[1] nūn 4 ve kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī [NO249b] ve nūn ile Fārsīdür Türkçe yüzük ḳaşı 5 ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve ṣād-ı mühmele-yi müşeddede ile faṣṣ dinür taḳṭīʿü'l-beyt 6 ***sūbesūher*** fāʿilātün ***yañadirpu*** fāʿilātün hā düşer ***sukemīn*** fāʿīlün 7 ***hemyüzüken*** fāʿilātün vāv düşer ***güşterīḳa*** fāʿilātün ***şınigīn*** 8 fāʿilāt beyt **Penbe panbuḳ hinduvāne ḳarpuz * İkidür pūzīne meymun** 9 **yarpuz** *penbe* feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i bā-yı ʿarabī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 10 Türkçe panbuḳ ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı tā-yı mühmele ve nūn ile ḳuṯn dirler dinür[2] 11 *hinduvāne* kesr-i hā-yı hevvez sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve feṯḥ-i vāv ve baʿde'l-elif 12 feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle ism-i basīṭ Fārsīdür hā yerine yā-yı ḥuṭṭī ile nūnı 13 meksūr ḳılup[3] hinduvānī daḫı dirler Türkçe ḳarpuz didikleri nesne ḳavun 14 ḳardaşıdur ʿArabīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ṭā-yı mühmele ve 15 feṯḥ-i ḳāf ve tā-yı vaḥdet ile baṭraḳa dinür ve feṯḥ-i cīm ve baʿde'l-[4]elif ve s̱ā-yı müs̱elles̱e ve[5] 16 sükūn-ı[6] vāv s̱ā ile cās̱ūs̱ ve feṯḥ-i ḫā-yı mühmele ve sükūn-ı cīm ve bā-yı mavaḥḥade[7] ile 17 ḥacb daḫı[8] dirler ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve ṭā-yı mühmele-yi müşeddede ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī [NP242b] 1 ve ḫā-yı muʿceme ile bıṭṭıḥ dirler ki ḳavun daḫı müşterekdür *pūzīne* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 2 vāv ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 3 bunda Türkçe[9] iki maʿnā beyninde [NO250a] müşterekdür biri Türkçe[10] maymun didikleri cānver ki 4 çingeneler oynadurlar ʿArabīde kesr-i ḳāf ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmeleteyn 5 ile ḳırd dinür ve biri daḫı Türkçe yarpuz didikleri nesne ki yerde biter bir otdur 6 ʿArabīde kesr-i ḫā-yı mühmele ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ḳāf ile ḫıbaḳ dinür 7 feṯḥateyn ile daḫı luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***penbepanbuḳ*** fāʿilātün hā gider 8 ***hinduvāne*** fāʿilātün ***ḳarıpuz*** fāʿilāt rā müteḥarrik oḳunur 9 ***ikidürpū*** fāʿīlātün yā-yı ṣānī düşer ***zīnemaymun*** fāʿilātün hā ve vāv 10 düşerler ***yarpuz*** fāʿilāt rā müteḥarrik oḳunur beyt

[1] kesr NO : NP -
[2] dinür NO : NP -
[3] ḳılup NO : ḳoyulup NP
[4] baʿde NO : NP -
[5] ve s̱ā-yı müs̱elles̱e ve NP : beynü'ş̱ ş̱ā'eynü'l-müs̱eleles̱eteyn-i NO
[6] sükūn NP : NO -
[7] mavaḥḥade NO : NP -
[8] daḫı NO : NP -
[9] Türkçe NO : NP -
[10] Türkçe NP : NO -

Dest-11 **ebrencin bilezik gūş-vār * Küpe tīhū çil şıġırcıḳ ḳuşı sār** *dest-*12 *ebrencin* terkīb-i iżāfīdür[1] ki aṣlı ebrencin-i dest idi keşret-i istiʿmālle 13 mużāfun ileyhi taḳdīm olunmaḳ ile kesre-i iżāfet sāḳıṭ olunmuşdur 14 *ebrecin* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı nūn 15 ve kesr-i cīm ve yine nūn ile Fārsīdür şol ḥalḳaya dirler ki ḳola ve buruna 16 ve ayaġa geçürürler bunda ḳola ṭaḳılan ḥalḳa maʿnāsınadur ki dest lafẓına 17 iżāfet ile taḫṣīṣ kesb itmişdür Türkçe bilezik ʿArabīde [NP243a] 1 kesr-i sīn-i mühmele ve feṭḥ-i vāv ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile sivār dinür *gūş-vār* 2 maʿnāda mışrāʿ-ı şānīye merḥūn terkīb-i nisbīdür *gūş* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 3 vāv ve şīn-ı muʿceme ile ḳulaḳ kemā merre *vār* edāt-ı liyāḳat Türkçe yarar 4 pes gūş-vārıñ[2] maʿnā-yı terkībīsi ḳulaġa yarar dimekdür Türkçe küpe didikleri [NO250b] 5 nesne ki nisvān yaʿnī ḫatunlar ḳulaḳlarına ṭaḳarlar aña ʿalem ḳılınmışdur 6 ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve tā-yı ḥuṭṭī ile ḳurṭ dinür 7 *tīhū* kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı hā-yı hevvez 8 ve vāv ile Fārsīdür Türkçe çil didikleri ḳuş ki heyʾeti müşābih ve rengi 9 aḳçıl ve burnı ve ayaġı ḳırmızı ve ḳanatları altı siyāh ḳuşdur 10 ʿArabīde feṭḥ-i ṭā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı hā-yı hevvez ve cīm ile ṭayhūc 11 dinür tā ile tihūc daḫı luġatdür *sār* sīn-i mühmele ve elif ve rā-yı mühmele 12 ile Fārsīdür bunda Türkçe sıġırcıḳ didikleri alaca ḳuşdur ʿArabīde żamm-ı zā-yı ʿArabī[3] ve sükūn-ı[4] rā-yı mühmele ve yine 13 żamm-ı zā ve rā-yı mühmele ile zürzür dinür 14 ʿalā-vezni hüdhüd ʿinde'l-baʿż rā-yı şānīden evvel-i elif ile zürzār 15 ve vāv ile zürzūr daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***destebren*** fāʿilātün 16 tā müteḥarrik oḳunur ***cinbilezik*** fāʿilātün ***gūşıvār*** fāʿilāt 17 şīn müteḥarrik oḳunur ***küpetīhū*** fāʿilātün hā gider ***çilşıġırcıḳ*** fāʿilātün [NP243b] 1 ***ḳuşısār*** fāʿilāt yā gider beyt **Hem şuda yüzmek şināvīdendürür * 2 Hem daḫı şızmaḳ tirāvīdendürür** *şināvīden* kesr-i şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i nūn ve 3 baʿde'l-elif kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele[5] ve nūn-ı maṣdarī 4 ile Fārsī maṣdardur Türkçe şuda yüzmek ʿArabīde kesr-i sīn-i 5 mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ve baʿde'l-elif feṭḥ-i[6] ḥā-yı mühmele ve tā-yı maṣdarī ile[7] sibāḥet 6 dinür *terāvīden* feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve rā-yı [NO251a] mühmele ve baʿde'l-elif 7 kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve

[1] terkīb-i iżāfīdür NO : terkīb-i iżāfī NP
[2] gūş-vārıñ NO : gūş-vār NP
[3] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[4] sükūn NP : NO -
[5] mühmele NP : NO -
[6] feṭḥ NO : NP -
[7] ile NO : NP -

nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 8 vāv yerine bā-yı müfrede ile daḫı luġatdür Türkçe ṣızmaḳ yaʿnī bir ẓarfıñ 9 içinde olan ṣulı şeyʾ ṣızup ṭaşra urmaḳ ʿArabīde feṯḥ-i tā-yı 10 müşennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele ve żamm-ı şīn-ı muʿceme-yi müşeddede ve ḥā-yı mühmele ile 11 tereşşuḥ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemṣudayüz*** fāʿilātün vāvlar düşerler[1] 12 ***kşināvī*** fāʿilātün ***dendürür*** fāʿilün *hemdaḫışız* fāʿilātün ***maḳtirāvī*** fāʿilātün 13 ***dendürür*** fāʿilün beyt **Hem zinüyīden señildenmekdürür *** 14 **Hem binālīden iñildenmekdurur** *zinüyīden* żamm-ı zā-yı ʿarabī ve nūn ve kesr-i 15 yā-yı ḥuṭṭī-yi ūlā ve sükūn-ı s̱ānīye ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür[2] 16 bunda Türkçe siñildemek yaʿnī sızıldamaḳ yaʿnī[3] ve çıñramaḳ ve it ve[4] çaḳal uluması 17 gibi ʿArabīde żamm-ı nūn ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve baʿde'l-elif ḥā-yı mühmele ile nübāḥ [NP244a] 1 dinür cīm-i muʿceme ile daḫı luġatdür *binālīden* bā-yı muvaḥḥade-i meksūre 2 ḥarf-i teʾkīd *nālīden* nūn-ı meftūḥa ve baʿde'l-elif kesr-i lām ve sükūn-ı 3 yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 4 iñildemek ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve kesr-i nūn ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn 5 ile enīn dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemzinüyī*** fāʿilātün ***deniñilden*** 6 fāʿilātün ***mekdurur*** fāʿilün ***hembinālī*** fāʿilātün ***deniñilde*** fāʿilātün 7 yā düşer ***mekdürür*** fāʿilün beyt **Hem ṣırıtmaḳ ḫod-gümārīdendürür *** 8 **Hem şeküb** [NO251b] **ḳanmaḳ güvārīdendürür** *gümārīden* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṯḥ-i 9 mīm ve baʿde'l-elif kesr-i rā-yı mühmele ve sükūñ-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı 10 maṣdarī ile bi-maʿnā nīm ḫande kerden yaʿnī[5] yarım gülmek maʿnāsına 11 Fārsīdür Türkçe ṣırıtmaḳ yaʿnī güler gibi olmaḳ ʿArabīde feṯḥ-i[6] tā-yı müşennāt-ı 12 fevḳānī ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve żāmm-ı sīn-i mühmele-yi müşeddede ve mīm ile tebessüm 13 dinür güvārīden żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṯḥ-i vāv ve baʿde'l-elif kesr-i rā-yı 14 mühmele ve yine yā ve dāl ve nūn ile Fārsīdür Türkçe kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı 15 kāf-ı ʿacemī ile siñildemek ve siñirmek maʿnālarında lāzım ile müteʿaddī 16 beyninde müşterekdür ve ḳanmaḳ maʿnāsına daḫı luġatdür nitekim nāẓım-ı merḥūm 17 ikisini birden beyān itmişdür ʿArabīde evvele-yi feṯḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı [NP244b] 1 żād-ı muʿceme ve mīm ile ḥażm ve s̱ānīye feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī-yi 2 müşeddede ile reyy dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemṣırıtmaḳ*** fāʿilātün ***ḫodgümārī*** fāʿilātün vāv düşer ***dendürür***

[1] düşerler NO : NP -
[2] Fārsīdür NO : NP -
[3] yaʿnī NO : NP -
[4] it ve NO : NP -
[5] yaʿnī NO : NP -
[6] feṯḥ NO : NP -

fāʿilün ***hemşekübḳan*** fāʿilātün 3 vāv ve elif düşerler ***maḳgüvārī*** fāʿilātün ***dendürür*** fāʿilün[1] beyt **Müstemend iñlüdürür lāġr arıḳ *** 4 **Telḫ acı ekşi turuş ġüre ḳoruḳ** *müstemend* terkīb-i nisbīdür *müst* 5 żamm-ı mīm ve sükūn-ı sīn ve[2] sükūn-ı[3] tā-yı ḳaraşet[4] ve sīn-i mühmele ile[5] Fārsīdür Türkçe iñi yaʿnī 6 kişi istemedügi ḥālinden ġayra ḫaber virmek ʿArabīde kesr-i şīn-ı 7 muʿceme ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve baʿde'l-elif feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı maṣdarī 8 ile şikāyet dinür *mend* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile 9 edat-ı vaṣf ve nisbetdür pes müstemend Türkçe iñlü dimekdür [NO252a] ʿArabīde 10 yine şākī dinür *lāġr* lām elif ve feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele 11 ile Fārsīdür Türkçe arıḳ ki maḳābili semizdür Fārsīde buña ferbih12 dinür kemā merre ʿArabīde evvele-yi feṯḥ-i nūn ve kesr-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 13 ve fā-yı saʿfaṣ ile naḫīf ve şānīye feṯḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i mīm ve sükūn-ı 14 yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile simīn dinür *telḫ* feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 15 lām ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe acı ki muḳābili ṭatlıdur ʿArabīde evvele-yi żamm-ı mīm ve sükūñ-ı rā-yı müşeddede ile mürr[6] va şāniye 16 żamm-ı ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı lām ve vāv ile ḥulū evvele żamm-ı mīm ve sükūn-ı rā-yı müşeddede 17 ile mürr dinür[7] *turuş* żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve şīn-ı **[NP245a]** 1 muʿceme ile Fārsīdür Türkçe ekşi ki limon ve sirke ṭaʿamı gibi ʿArabīde 2 feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i mīm ve żād-ı muʿceme ile ḥāmiż dinür 3 *ġüre* żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 4 Türkçe ḳoruḳ ki üzümüñ ḫāmıdur ʿArabīde kesr-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı 5 ṣād-ı mühmele ve żamm-ı rā-yı mühmele ve mīm ile[8] ḥışrum taḳṭīʿü'l-beyt ***müstemendiñ*** 6 fāʿilātün tā żarūret-i vezn içün meftūḥ oḳunur ve illā feṯḥa ile 7 ġalatdur dest-girde olduġı gibi ve iñlüden hemze ve yā düşüp 8 kesre müstemendiñ dāline virilür ***lüdürürlā*** fāʿilātün ***ġararıḳ*** fāʿilāt 9 ***telḫacıek*** fāʿilātün acıdan elif gidüp feṯḥa mā-ḳablinde ḫāya 10 virilür ***şituruşġū*** fāʿilātün rā müteḥarrik oḳunur ***reḳoruḳ*** 11 fāʿilāt vāv sāḳıṭdur beyt **Ev ḳumaşıdur ḫunūr u bārdān** [NO252b] * 12 **Ḳabḳacaḳdur oḳlaġudur vārdān** *ḫunur* ḫā-yı muʿceme ve nūnuñ żammeleri ve 13 sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ve ḥānıñ feṯḥi ve

[1] *hemşekübḳan* fāʿilātün vāv ve elif düşerler *maḳgüvārī* fāʿilātün *dendürür* fāʿilün NP : NO -
[2] sükūn-ı sīn ve NO : NP -
[3] sükūn NP : NO -
[4] ḳaraşet NO : NP -
[5] ve sīn-i mühmele ile NP : NO -
[6] evvele-yi żamm-ı mīm ve sükūñ-ı rā-yı müşeddede ile mürr NO : NP -
[7] evvele żamm-ı mīm ve sükūn-ı rā-yı müşeddede ile mürr dinür NP : NO -
[8] ile NO : NP -

nūnuñ teşdīdiyle 14 ḫunnuvr daḫı dinür ki bi-maʿnā kālā Fārsīdür Türkçe ev esbābı ʿArabīde 15 metāʿü'l-beyt kemā büyyine fī beyāni'l kālā lākin ʿinde'l-baʿż 16 ʿāmdur ḳumaş ve saʾir ālāt-ı ḫāne maʿnāsına ḫunnūr ḫāṣdur ki 17 ḳabḳacaḳ ve kāse ve ṭabaḳ ve balṭa ve nacaḳ ve örtü ve yataḳ [NP245b] 1 ve bunlarıñ[1] emṡāli eşyāda *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *bārdān* bā-yı 2 muvaḥḥade ve baʿde'l[2]-elif ve kesr-i sükūn-ı[3] rā-yı mühmele ve feṭḥ-i dāl ve yine baʿde'l-elif nūn ile 3 ism-i basīṭdür Fārsīdür Türkçe ḳabḳacaḳ ʿArabīde müfred-i 4 kesr-i vāv ve feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele ve elif-i memdūde ile ve viʿāʾ dinür cemʿi feṭḥ-i 5 hemze ve kesr-i ʿayn ile evʿiye gelür ki bi-maʿnā bārdān istiʿmāl olunur 6 ve bār ile dāndan mürekkeb olduḳda Türkçe yük ve yüklük didikleri 7 maḥaldür ki Fārsīde żamm-ı ḍāl-i mühmele ile dolāb daḫı dinür evlerde 8 yaparlar ve içine yük yıġarlar ʿArabīde żamm-ı mīm kesrile daḫı luġatdür 9 ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ile muḫde dinür ʿayn yerine cīm ile 10 muḫde daḫı luġatdür *vārdān* feṭḥ-i vāv ve elif ve rā ve dāl-i mühmeleteyn 11 ve elif ve nūn ile ism-i basīṭdür Fārsīdür Türkçe oḳlaġu 12 didikleri çubuḳ ki anuñla ḥamırdan[4] yufḳa açarlar ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı 13 rā-yı mühmele ve feṭḥ-i ḳāf ve baʿde'l-elif yine ḳāf ile mirḳāḳ dinür 14 taḳṭīʿü'l-beyt ***evḳumaşı*** fāʿilātün **durḫunūr** [NO253a] fāʿilātün ***ubārıdān*** 15 fāʿilāt rā müteḥarrik oḳunur ***ḳabḳacaḳdur*** fāʿilātün elifler maḥẕūfdur 16 ***oḳlaġudur*** fāʿilātün vāv-ı evvel sāḳıṭdur ***vārıdān*** fāʿilāt 17 yine[5] rā müteḥarrik oḳunur[6] beyt **Aġlayan derdile oldı zār zār *** [NP246a] 1 **Lābe yalvarmaḳ arıḳdur hem nizār** *zār zār*[7] *zār* zā-yı ʿarabī ve[8] baʿde'l-elif 2 rā-yı mühmele ile Fārsīdür ki vaṣf-ı terkībīdür maṣdarı żārīdendür 3 tekrārı teʾkīd ifāde ider luġatlerde bi-maʿnā nāle Türkçe iñledi maʿnāsınadur 4 ammā nāẕım-ı merḥūm aġlayan maʿnāsına alup lākin derd ile ḳayd itmişdür 5 ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade ve baʿde'l-elif kesr-i kāf ve yā-yı ḥuṭṭī ile bākī 6 dinür *lābe* lām elif ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı resmīyle ism-i maṣdar[9] 7 Fārsīdür Türkçe yalvarmaḳ ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı müṡennāt-ı fevḳānī[10] ve żād-ı muʿceme ve żamm-ı rā-yı mühmele ve 8 sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ile[11] tażarruʿ dinür ki zārī ve lābe maʿnāları beyninde 9 müşterekdür *nizār* kesr-i nūn ve feṭḥ-i

[1] bunlarıñ NP : bunlar NO
[2] baʿde NO : NP -
[3] sükūn NO : NP -
[4] ḥamırdan NO : NP -
[5] yine NP : NO -
[6] oḳunur NP : NO -
[7] *zār zār* NO : NP -
[8] ve NP : NO -
[9] maṣdar NO : maṣdardur NP
[10] müṡennāt-ı fevḳānī NO : NP -
[11] ile NO : NP -

zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile 10 Fārsīdür Türkçe arıḳ ki ince ola egerçi nāẓım-ı merḥūm maʿlūmiyyetine binā'en 11 lāġar ile nizār beyninde[1] farḳ göstermemişdür lākin luġatlerde[2] lāġır arıḳ ve nizār 12 arıḳ ve ince diyü ḳayd olunmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt ***aġlayander*** fāʿilātün 13 ***dileoldı*** fāʿilātün ileden hā gidüp kesre mā-ḳablinde dāle 14 virilür ve ileden[3] ve hā-yı resmī ve oldıdan vāv gider ***zārızār*** fāʿilāt 15 zār-ı evveliñ rāsı[4] müteḥarrik oḳunur ***bābeyalvar*** fāʿilātün lābeden 16 hā ve yalvarmaḳdan [5] elif gider ***maḳarıḳdur*** fāʿilātün [NO253b] arıḳdan yā düşer 17 ***hemnizār*** fāʿilāt beyt **Ḫastegīdür ṣayruluḳ derd aġrıdur * [NP246b]** 1 **Aṣılan āvīḫte düzd uġrıdur**

ḫastegī ḫaste fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 2 sīn-i mühmele ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīle Fārsīdür Türkçe 3 ṣayru ʿArabīde fetḥ-i mīm ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żād-ı muʿceme ile 4 marīż dinür kāf-ı ʿacemī meksūre ḫasteniñ hā-yı resmīsinden 5 bedeldür kemā merre beyān ve yā-yı ḥuṭṭī bunda ḥarf-i maṣdardur pes ḫastegī Türkçe 6 ṣayruluḳ dimek olur ʿArabīde fetḥ-i[6] mīm ve rā-yı mühmele[7] rānıñ fetḥalarıyla[8] ile marīż dinür 7 *derd* fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve yine[9] dāl-i mühmeleteyn[10] ile Fārsīdür Türkçe 8 aġrı ʿArabīde vāv ve cīmiñ fetḥaları ve ʿayn-ı mühmele ile veceʿ dinür 9 *āvīḫte* elif-i memdūde ve kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı 10 fevḳānī ve hā-yı ʿalāme-i mefʿūl ile Fārsīdür Türkçe aṣılmış nesne ʿArabīde 11 żamm-ı mīm ve fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve lām-ı müşeddede ve ḳāf ile muʿallaḳ dinür12 *düzd* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve yine dāl-i mühmeli ile Fārsīdür Türkçe 13 uġrı ki nesne çalan kimesne ʿArabīde kesr-i lām ve fetḥ-i[11] ṣād-ı mühmele-yi müşeddede ile 14 lışş ve lışşa dinür ve sīn-i mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i rā-yı mühmele ve ḳāf 15 ile sārıḳ ve sārıḳa dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḫastegīdür*** fāʿilātün 16 ***ṣayruluḳder*** fāʿilātün vāv düşer ***dağrıdur*** fāʿilün aġrıdan[12] elif vāv[13] 17 gidüp fetḥa mā-ḳablinde dāle [NO254a] virilür ve yā

[1] beyninde NO : beynini NP
[2] luġatlerde NP : NO -
[3] ileden NP : NO -
[4] rāsı NO : zāsı NP
[5] yalvarmaḳdan NP : yalvardan NO
[6] fetḥ-i NP : NO -
[7] mühmele NP : NO -
[8] rānıñ fetḥalarıyla NO : NP -
[9] mühmele ve yine NP : NO -
[10] mühmeleteyn NO : mühmele NP
[11] fetḥ-i NP : NO -
[12] aġrıdan NP : uġrıdan NO
[13] vāv NP : NO -

sāḳıṭdur ***aşılanā*** [NP247a] 1 fāʿilātün elif-i memdūdeler ikişer elif olur[1] ***vīḫtedürdüz*** 2 fāʿilātün vīḫteden yā ve hā düşerler ***duġrıdur*** fāʿilün uġrıdan elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde dāle virilür 3 ve yā düşer beyt **Yāften bulmaḳ dimek güftendürür * Hem delik** 4 **delmek nedür süftendürür** *yāften* yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve sükūn-ı 5 fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 6 bunda Türkçe bulmaḳ müstaḳbelātında tā bāya naḳl olunur ʿArabīde vāv 7 ve cīmiñ feṭḥaları ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ile vecevd dinür ki bulmaḳ 8 ile varlıḳ beyninde müşterekdür *güften* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ 9 ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe söylemek 10 bunuñ da müstaḳbelātında fā vāva naḳl olunur ʿArabīde feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı 11 vāv ve[2] lām ile ḳavl dinür *süften* żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ 12 ve feṭḥ-i tā-yı ḳaraşet ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe delik yaʿnī delik 13 delmek ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı şā-yı müşelleşe ve kesr-i ḳāf ve 14 sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ba-yı mavaḥḥade-yi taḥtānī[3] ile teşkīb dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***yāftenbul*** 15 fāʿilātün fā müteḥarrik ve bul vāvsız oḳunur ***maḳdimekgüf*** fāʿilātün ***tendürür*** 16 fāʿilün ***hemdelikdel*** fāʿilātün ***meknedürsüf*** fāʿilātün hā gider 17 ***tendürür*** fāʿilün beyt **Tüh dimekdür şüh dimek heybet şükūh** [NO254b] [NP247b] 1 *** Oldı Kürdistanda bir ṭaġ Kirdekūh** *şüh* żamm-ı şīn-i muʿceme ve hā-yı 2 aṣliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe żamm-ı tā ve vāv-ı resmīyle tü dimek 3 yaʿnī taḥkīr ṭarīḳıyla bir adamıñ yüzüne ḳarşu tükürür gibi itmek[4] żarre 4 ḥālinde yaʿnī ṭarlıḳ ve ıżṭırāb vaḳtinde telaffuẓ olunur bir lafẓdur 5 ʿArabīde żamm-ı hemze ve fā-yı ṣaʿfaṣ-ı müşeddede ile uff dinür ḳāʿide bunda 6 altı luġat vardur üçi fāda feṭḥ ve kesr ve żamm ve üçi de tenvīnde 7 yaʿnī feṭḥ-i fā ile üffe ve kesrile üffi ve żammile üffü ve feṭḥateyn-i fā ile 8 effen ve kesreteyn ile iffin ve żammeteyn ile üffün dinür faẓbıṭ *şükūh* 9 şīn-i mūʿceme ve kāf-ı ʿArabīniñ żammeleri ve vāv-ı mażmūme ile Fārsīdür 10 bunda Türkçe ululuḳ ʿArabīde feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[5] ve 11 tā-yı maşdarī ile heybet dinür üslūb-ı ʿAcem üzere[6] tā-yı ṭavīle iledür 12 pes şöhretine binā'en Türkī maḳāmında getirilmişdür *kirdekūh kird* kesri-kāf ʿArabī[7] 13 ve rā ve dāl-i

[1] elif-i memdūdeler ikişer elif olur NO : NP -
[2] ve NO : NP -
[3] taḥtānī NO : NP -
[4] tükürür gibi itmek NP : tükürmek NO
[5] taḥtānī NO : NP -
[6] üzere NP : NO -
[7] ʿArabī NO : NP-

mühmeleteynniñ[1] sükūnları ile Fārsīdür Türkçe[2] digeri dimekdür 14 ʿArabīde żamm-ı mīm[3] ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve vāvıñ şeddesiyle ve rā-yı mühmeleyle 15 müdevver dinür *kūh* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve hā-yı aṣliyye ile Fārsidür 16 Türkçe ṭaġ kemā merre ʿArabīde cīm ve bā-yı muvaḥḥadeniñ feṭḥaları ve lām ile cebel 17 dinür pes bu iki lafẓ terkīb olunup Kürdistānda **[NP248a]** 1 bir ṭaġa ʿalem ḳılınmışdur taḳṭīʿü'l-beyt ***tühdimekdür*** fāʿilātün yā düşer 2 ***şühdimekhey*** fāʿilātün [NO255a] ***betşükūh*** fāʿilāt ***oldıKürdis*** fāʿilātün 3 vāv ve yā gider ***tandabirṭaġ*** fāʿilātün elifler ve hā sāḳıṭdur ***kirdekūh*** 4 fāʿilāt beyt **Bād bīzen bād-zen hem yelpāze * Bīmeze ṭatsuz vü ṭatlu bī-meze** baʿż-ı nüsaḫda **Ṭatlu vü şīrīn oldı ṭatsız bī-meze** 5 vāḳıʿdur *bād-pīzen* vaṣf-ı terkībīdür aṣlı[4] pīzende-i bād idi pīzende 6 kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i dāl-i 7 mühmele ve hā-yı resmī ile pīzed mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür maṣdarı 8 pīzīdendür ki bunda esir itmek maʿnāsından kināye mālik maʿnāsınadur 9 *bād* bunda Türkçe rūzgār ve[5] yel ʿArabīde rīḥ dinür pes vaṣfiyyetden ismiyyete 10 naḳl içün taḳdīm ü teʾḫīr ü terḫīm ile bād-pīzen dinür Türkçe yelpize didikleri 11 nesne ki ḳuḥ Türkīsi kesr-i kāf ve feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve baʿde'l-elif feṭḥ-i lām va kāf 12 ile kişalek dinür rūzgārı her ṭarafdan getürmege ālet olduġiçün 13 ʿalem ḳılınmışdur *bād-zen* bu daḫı vaṣf-ı terkībīdür aṣlı[6] zenende-i bād idi *zenende* 14 zā-yı ʿarabī ve nūn-ı evveliñ feṭḥaları ve nūn-ı ṣānīyeniñ sükūnı ve feṭḥ-i dāl-i mühmele 15 ve hā-yı resmī ile zend mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür maṣdarı kesr-i nūn 16 ile zenīdendür maʿnā-yı terkībīsi rūzgār urıcı dimek olur bu daḫı murādif-i 17 bād-pīzendür bād-bāz daḫı dirler *bāz* bā-yı ʿarabī ve elif ve zā-yı ʿarabīyle bāzenende **[NP248b]** 1 den muraḥḥamdur bunda Türkçe oynadıcı [NO255b] dimekdür pes bād-bāz yil oynadıcı dimek olur ṣoñradan yelpāzeye[7] ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde 2 kesr-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i vāv ve ḥā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile mirveḥt 3 dinür cemʿi feṭḥ-i mīm ve rā ile merāvīḥ gelür *bī-meze bī* kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve yā-yı 4 ḥuṭṭī ile Fārsī edāt-ı selb *meze* mīm ve zā-yı ʿArabīniñ feṭḥaları ve hā-yı 5 resmīyle Fārsīdür bi-maʿnā çāşni Türkçe ṭat ʿArabīde ṭaʿam dinür 6 pes bī-meze ṭatsız dimek olur ʿArabīde tā-yı müsennāt-ı fevḳānī 7 ve elif ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve hā ile tāfe ve elifsiz tafe dinür

[1] mühmeleteynniñ NO : mühmeleteyn NP
[2] Türkçe NO : NP -
[3] mīm NO : NP -
[4] aṣlı NO : NP -
[5] ve NO : NP -
[6] aṣlı NO : NP -
[7] pes bād-bāz yil oynadıcı dimek olur ṣoñradan yelpāzeye NO : NP -

vāv fārıḳī 8 *bā-meze bā* bunda maʿa maʿnāsınadur pes bā-meze Türkçe ṭatlu ʿArabīde feṭḥ-i 9 lām ve kesr-i ẕāl-i muʿceme[1] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[2] ve yine ẕāl-i muʿceme[3] leẕīẕ[4] ve żamm-ı ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı 10 lām ve vāv ile ḥulv dinür *şīrīn* kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i rā-yı mühmele ve yine sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[5] ve nūn 11 ile muḫtaṣar-ı şīr-kīndür kāf-ı ʿacemī[6] hā-yı resmīden bedeldür ve yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i 12 nisbet ve nūn teʾkīd-i nisbet şīreye menṣūb dimek olur *şīre* 13 rānıñ feṭḥi ve hā-yı resmīyle Fārsīdür ki Türkīde yāsız şıra dirler ki 14 ṭaze üzümden ṣıḳdıḳları ṣudur keşret-i istiʿmālle kāf ısḳāṭ 15 idüp rāya yāya münāsib kesre ḥareke viriyüp ṭatlu maʿnāsına ʿalem 16 ḳılınmışdur pes Türkçe ṭatlu dimekdür ḥelvacılar ekşer ḥelvayı bundan[7] yapdıḳlarından 17 ḥelva dimişlerdür taḳṭīʿü'l-beyt ***bādıbīzen*** fāʿilātün dāl müteḥarrik **[NP249a]** 1 oḳunur ***bādızenhem*** [NO256a] fāʿilātün yine dāl müteḥarrik oḳunur[8] ***yelpīze*** fāʿilün 2 ***bīmezeṭat*** fāʿilātün ***luvüṭatsuz*** fāʿilātün yine elif gider ***bīmeze*** fāʿilün beyt 3 **Ḥabbe dāne ḫūşe adı sünbüle * Depe gün bardaḳ kilendür bülbüle** *ḥabbe* ḥā-yı mühmele 4 ve bā-yı muvaḥḥadeniñ feṭḥaları[9] ve tā-yı merbūṭa ile ʿArabīdür Fārsīde dāl-i mühmele 5 ve baʿde'l-elif feṭḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle dāne dinür Türkīde daḫı meşhūrdur 6 ḳavī Türkīsī elifsiz dene dirler nāẓım-ı merḥūm dāne ki Fārsīdür ʿarabīyle beyān 7 idüp lākin selāset-i vezn içün taḳdīm itmişdür *ḫūşe* 8 żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv-ı maʿrūfe ve feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve hā-yı resmīyle 9 Fārsīdür bunda Türkçe muṭlaḳ ṣalḳım didikleri nesne ki üzerine dizilmiş 10 däneleri olan ṣabdan ibāretdür üzüm ṣalḳımına iżāfet ile ḫūş-11 engür dinür[10] meşelā ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı ḳāf 12 ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ile ʿunḳūd dinür ve arpa ve buġday 13 ṣalḳımına Türkçe başaḳ dimekle meşhūrdur Fārsīde ḫūşe-i gendüm 14 ve ḫūşe-i erzem dinür ve ʿArabīde żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı bā-yı 15 muvaḥḥade ve feṭḥ-i lām ve hā ile sünbüle dinür lākin nāẓım-ı merḥūm ʿArabīsini maḳām-ı 16 ʿumūmiyyetde[11] getirmişdür ve baʿż-ı nüsaḫda Türkīsi daḫı beyān olunmuşdur ki 17 **ḥabbe dāne ḫūşe ṣalḳım sünbüle** vāḳıʿdur *debbe* feṭḥ-i dāl-i mühmele

[1] ẕāl-i muʿceme NO : zā-yı ʿArabī NP
[2] ḥuṭṭī NO : NP -
[3] ẕāl-i muʿceme NO : zā-yı ʿArabīyle NP
[4] leẕīẕ NO : lezīz NP
[5] ve kesr-i rā-yı mühmele ve yine sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī NO : NP -
[6] ʿacemī NO : NP -
[7] ḥelvayı bundan NO : NP -
[8] oḳunur NP : NO -
[9] feṭḥaları NO : feṭḥi NP
[10] dinür NO : NP -
[11] ʿumūmiyyetde NP : umūmetde NO

ve bā-yı muvaḥḥade-yi [NP249b] 1 müşeddede ve hā-yı resmīyle fi'l-aṣl ʿArabīdür ʿAcem daḫı lisānlarına 2 naḳl idüp istiʿmāl itmişlerdür bi-maʿnā metārīh feṯḥ-i mīm ve tā-yı müşennāt-ı 3 fevḳānī ve baʿde'l-elif feṯḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle [NO256b] Fārsīdür ʿarabī olan[1] 4 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ṭā-yı mühmele ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile 5 maṯhara lafẓından taʿcīm olunmuşdur ḫāṣılı debbe ve matara gönden yapdıḳları 6 nesneye dirler lākin ṣu ḳonulana matara taḫṣīṣ olunup yaġ ve bal 7 ve sā'ir bunlar miṣilli şeyler ḳodıḳlarına debbe istiʿmāl iderler *bülbüle* 8 żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḫtānī ve sükūn-ı lām ve yine żamm-ı bā ve feṯḥ-i lām ve hā-yı resmīyle 9 Fārsīdür Türkçe kesr-i kāf-ı ʿarabī ve lām ile kilender didikleri ḳab ki 10 bāde ölçegidür ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve baʿde'l-elif kesr-i tā-yı mühmele ve lām ile 11 nātel dinür ve bülbüle ʿArabca emziklü bardaḳ maʿnāsınadur taḳṭīʿü'l-beyt 12 ***ḫabbedāne*** fāʿilātün bā mükerrer oḳunur ve hā sāḳıṭdur ***ḫūşeadı*** 13 fāʿilātün hā gider medd-i elif olur ***sünbüle*** fāʿilün ***depegünbar*** fāʿilātün 14 debbeden hā gidüp bā mükerrer ve vāv sāḳıṭdur[2] ***daḳkilendür*** fāʿilātün 15 ***bülbüle*** fāʿilün beyt **Bükülmek oldı sigīzīden sütūr *** 16 **Ilḳıya dirler gevişdür nīşḫūr** *sigīzīden* sīn-i mühmele ve kāf-ı 17 ʿacemīniñ kesreleri feṯḥ-i sīn ile daḫı luġatdür sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i zā-yı ʿarabī [NP250a] 1 ve yine sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 2 bunda Türkçe bükülmek *bük* żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḫtanī ve sükūn-ı kāf-ı 3 ʿacemīyle Türkīdür ki[3] ṭavar ürküp sıçramaġa dirler ʿArabīde kesr-i kāf 4 ve feṯḥ-i mīm ve baʿde'l-elif ṣād-ı mühmele ile kımāṣ dinür *sütūr* sīn-i mühmele 5 ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānīniñ żammeleri ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele [NO257a] ile 6 Fārsīdür bunda Türkçe[4] kesr-i hemze ile ılḳı ki binilen ṭavara dirler fi'l-aṣl 7 sütūr binilen ṭavar ḳısmınıñ alçaġına dirler nitekim şāʿir dimişdür 8 mıṣrāʿ Ger hünerdāri merenc u ber nişistān ber sütūr[*] ṣoñra muṭlaḳ binilen 9 ṭavar yaʿnī deve ve at[5] ve ḳatır ve eşek envāʿınıñ her birinde istiʿmāl itdikleri 10 ʿArabīde nūn ve ʿayn-ı mühmele feṯḥaları ve mīm ile neʿam ve dāl-i mühmele ve baʿde'l-elif 11 feṯḥ-i bā-yı müşeddede-i taḫtānī ve tā-yı muvaḥhade[6] ile dābbe dinür *nīşḫūr* kesr-i nūn ve sükūn-ı 12 yā-yı ḥuṭṭī ve yāsız żamm-ı nūn ile daḫı luġatdür ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve żamm-ı ḫā-yı muʿceme 13 ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür ʿinde'l-baʿż

[1] olan NP : NO -
[2] sāḳıṭdur NP : sāḳıṭ olur NO
[3] ki NO : NP -
[4] Türkçe NO : NP -
[*] Hünerli biriysen bir kimseyi oturtmakla rencide etme.
[5] ve at NO : NP -
[6] muvaḥhade NO : NP -

feṯ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı 14 resmī ve elif-i s̱ābit ile ve elifsiz neşter ḳāfiyesinde daḫı luġatdür ve ḫā-yı 15 muʿceme ve vāv ile daḫı luġatdür ve vāvdan ṣoñra hā-yı resmī ile daḫı luġatdür 16 bunda Türkçe feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve kesr-i vāv ve şīn-ı muʿceme ile geviş dinür ki deve 17 ve ḳoyun yatduġı yere yedügi nesne miʿdesinden aġzına getürüp [NP250b] 1 çiyner yatur ʿArabīde feṯ-i nūn ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve vāv ve rā-yı mühmele ile 2 neşver dinür ki Fārsīden muʿarrebdür ve kesr-i cīm ve rā-yı mühmele-i müşşeddede 3 ile cirre dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***bükülmekol*** fāʿilātün bükülmekden 4 ve oldan vāvlar düşer ***dısigīzī*** fāʿilātün ***densütūr*** fāʿilāt 5 ***ılḳıyadir*** fāʿilātün ***lergevişdür*** fāʿilātün ***nīşḫūr*** fāʿilāt 6 şīn müteḥerrik oḳunur beyt **Incḳırıḳ oldı zaġanıg ammā erūġ *** 7 **Oldı gegirmek** [NO257b] **daḫı yalan dürūġ** *zaġanıg* zā-yı ʿarabī ve ġayn-ı 8 muʿcemeniñ feṯi ve nūn ve kaf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe ınçḳırıḳ ki 9 insānda ḥabs olduġından ḫāṣıl olur bir ḫāletdür ʿArabīde 10 żamm-ı fā-yı saʿfaṣ ve feṯ-i vāv ve baʿde'l-elif ḳāf ile füvāḳ dinür 11 *erūġ* elif-i memdūde ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ile vāvsız ve ġayn-ı 12 muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe gegirmek ki miʿdede 13 ribḥ ḥabs olan ḳurtulduḳda boġazdan yuḳaru çıḳmaḳdan ibāretdür ʿArabīde żamm-ı cīm 14 ve feṯ-i şīn-ı muʿceme ve elif-i memdūde ile cüşā dinür hemzeden ṣoñra tā-yı 15 maṣdarī ile cüşād daḫı luġatdür *dürūġ* dāl ve rā-yı mühmeleteyniñ[1] żammeleri 16 ve sükūn-ı vāv ve ġayn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe yalan ki żıddı gerçek 17 ʿArabīde kesr-i kāf ve sükūn-ı ẕāl-i muʿceme ve bā-yı muvaḥḥade ile kiẕb dinür ki [NP251a] 1 żıddı ṣıdḳdur Fārsīde rā-yı mühmele[2] ve elif ve sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet 2 ile rāst dinür ki fi'l-aṣl ṭoġrı maʿnāsına vażʿ olunmuşdur 3 maḥsūsātda ve maḥsūsātıñ[3] ġayrında müstaʿmeldür bundandur ki ḳavl-i 4 ṣıdḳ da istiʿmāl olunur nitekim Türkīde gerçek ki ṭoġrı ve yalana 5 egri dinilmek şāyiʿdür taḳṭīʿü'l-beyt ***ıncḳırıḳol*** fāʿilātün 6 nūn ve cīm ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ve oldıdan vāv düşer 7 ***dızaġanıgam*** fāʿilātün amādan elif düşüp feṯḥası mā-ḳablinde 8 kāfa virilür ve mīm mükerrer ile cemʿ olunur ***māerūġ*** fāʿilāt [NO258a] 9 ***oldıgegir*** fāʿilātün oldıdan vāv ve yā giderler ***mekdaḫıya*** fāʿilātün 10 ***landürūġ*** fāʿilāt beyt **İç yaġı pīh vü ḳaḳırdaḳ cezdereh *** 11 **Dūde oba çadıra ḫayme çere** *pīh* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī yāsız 12 daḫı luġatdür ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe iç yaġı ʿArabīde 13 feṯ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ḫā-yı mühmele ve mīm ile şaḥm dinür *vāv* ibtidāʾiyye 14 *çezdereh* feṯ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı zā-yı

[1] mühmeleteyniñ NO : NP -
[2] mühmele NO : NP -
[3] maḥsūṣātıñ NO : maḥsūṣātdan NP

ʿarabī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve rā-yı mühmele ve hā-yı 15 resmīyle Fārsīdür Türkçe ḳaḳırdaḳ ki ḳuyruġı ḳaynatduḳda içinde 16 ḥāṣıl olur ʿArabīde żamm-ı ṣād-ı mühmele ve feṯḥ-i hā-yı hevvez ve baʿde'l-elif 17 feṯḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ṣuhāret dinür *dūde* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı **[NP251b]** 1 vāv-ı maʿrūfa ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe oba 2 ve yuva daḫı dirler ki bir babadan üremiş bir bölük kimesneler şöyle ki 3 pek çoḳ olmaya eger çoḳ ve ulu bölük olursa aña dūdmān 4 dirler yine dūdeden me'ḫūẕdur ʿArabīde ulu bölüge de geçer kici[1] bölüge de 5 feṯḥ-i ḳāf ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve lām ve tā-yı merbūṭa ile ḳabīle dinür 6 Fārsīde tebār gibi kemā merre *çadır* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve baʿde'l-elif kesr-i dāl-i mühmele ve rā-yı 7 mühmele ile Fārsīdür fi'l-aṣl ḫatunların büründükleri beyaż örti 8 şoñra ḫayme maʿnāsına istiʿmāl eylediler Türkīde şüyūʿ olmaġıla Türkī 9 maḳāmında getürilmişdür *ḫayme* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i mīm ve hā-yı 10 resmīyle ʿArabīdür Türkçe feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ile çere dirler ki çergeden [NO258b] muḫaffefdür 11 ḫayme ile çere beyninde bir vāv-ı ʿāṭıfa muḳadderdür ki çereyi ḫayme üzerine ʿaṭf 12 iderler taḳṭīʿü'l-beyt ***içyaġıpi*** fāʿilātün içden yā gider ***hüḳaḳırdaḳ*** 13 fāʿilātün vāv-ı ibtidāʾiyye gidüp hānıñ fetḥasız işbāʿından[2] bir vāv 14 ḥāṣıl olur ***cezdereh*** fāʿilün ***dūdeoba*** fāʿilātün hā düşer ***çadıraḫay*** 15 fāʿilātün[3] ***meçere*** fāʿilün beyt **İç derün hāmün yazı ḳayrıḳ kenār * 16 Oldı süpürge diken[4] çārūb u ḫār** *derün* feṯḥ-i dāl-i mühmele ve żamm-ı rā-yı mühmele 17 ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür Türkçe iç ki[5] muḳābili kesr-i ṭā ve yā feṯḥile **[NP252a]** 1 ṭış ve Fārsīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı 2 vāv ve nūn ile bīrūn dinür ʿArabīde içe[6] dāḫil ve ṭışa[7] ḫāric dinür 3 *ḥāmūn* hā-yı hevvez ve baʿde'l-elif żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve nūn ile 4 Fārsīdür Türkçe yazı ki ovaya dirler ʿArabīde ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları ve elif ve zā-yı muʿceme ile berāz ve ḳāf ve elif ve ʿayn-ı mühmele ile ḳāʿ dinür ve dūzīre daḫı dirler ki ʿArabīde[8] feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı 5 ḥa-yı mühmele ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve elif-i memdūde ile ṣaḥrā dinür *kenār* kāf-ı 6 ʿarabī ve nūnıñ feṯḥaları ve baʿde'l-elif rā-yı

[1] kici NO : NP -
[2] işbāʿından NP : işbāʿdan NO
[3] fāʿilātün NO : fāʿilün NP
[4] diken NP : tiken NO
[5] ki NO : NP -
[6] içe NO : içre NP
[7] ṭışa NO : ṭış NP
[8] ve bā-yı muvaḥḥadi-ye taḥtānī ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları ve elif ve zā-yı muʿceme ile berāz ve ḳāf ve elif ve ʿayn-ı mühmele ile ḳāʿ dinür ve dūzīre daḫı dirler ki ʿArabīde NO : NP -

mühmele ile Fārsīdür bunda 7 Türkçe ḳırañ dinür bi-maʿnā ṭaraf bi-feṭḥi'ṭ-ṭā ve'r-rāi'l-mühmeleteyn ve bi'l-fā 8 ve kesr-i ḥā-yı mühmele ve feṭḥ-i cīm ve rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ḥicret dinür ke-ẕā fi'l-Aḫterī ve 9 bi'l-aks fi't-Tercümān *çārūb* [NO259a] vaṣf-ı terkībīdür *cā* cīm-i ʿarabī 10 ve elif ile cāydan[1] muḫaffefdür Türkçe bi-feṭḥi'l-bāi'l-müṣennāti't-taḥtānī[2] ve sükūni' 11 r-rāi'l-mühmele ʿArabīde mīm ve ḥā-yı mühmeleniñ feṭḥaları ve lām-ı müşededde ile maḥall 12 dinür ki maḥsūsda ḥaḳīḳaten[3] ve ġayr-ı maḥsūsda mecāzen müstaʿmeldür *rūb* 13 żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve bā-yı ʿarabīyle rubendeden muraḥḥamdur ki rūbed 14 mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür maṣdarı rūbīdendür ʿalā-rivāyet 15 żamm-ı mīm ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve nūn-ı maṣdarī ile müften[4] 16 olmaḳ daḫı cāʾizdür ki müstaḳbelātında fā bā-yı muvaḥḥadeye naḳl olunup 17 mā-ḳabline vāv ziyāde ḳılınur pes çārub[5] bunda Türkçe yer süpirici dimek olur **[NP252b]** 1 vaṣfiyyetten ʿalemiyyete naḳl ile taḳdīm ü teʾḫir ü terḫīm[6] olunup süpürge 2 maʿnāsına istiʿmāl olunmuşdur ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı kāf ve feṭḥ-i nūn 3 ve sīn-i mühmele ve tā-yı merbūṭa ile miknese dinür *ḫār* ḫā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif 4 rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe kesr-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ile tiken dirler 5 aġacıñ ve otuñ baʿżılarında olur ekin[7] gibi süpirici[8] nesnedür 6 ḫuṣūṣā gül aġacında ʿArabīde feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv 7 ve feṭḥ-i kāf ile şevk dinür ve āḫırında tā ile şevket daḫı 8 luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***içderūnhā*** fāʿilātün içden yā ve derūndan 9 vāv çıḳarlar ***mūnyazıḳay*** fāʿilātün mūndan vāv ve yāzıdan elifler sāḳıṭlardur 10 ***rıḳḳenār*** fāʿilāt ***oldısüpür*** fāʿilātün oldıdan vāv ve yā gider ve 11 süpürgeden sīniñ [NO259b] kesresi işbāʿından bir yā gelüp[9] vāv gider 12 yāḫud vāv ile süpürge[10] dimek de olur ***gedikençā*** fāʿilātün 13 ***rūbuḫār*** fāʿilāt bā müteḥarrik oḳunur beyt **Beñdeşe hem-tā digil hem-zād ikiz *** 14 **Āb-gīr oldı göl ü deryā deñiz** *hem-tā* feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı mīm ile bunda[11] edāt-ı 15 teʾkīd-i Fārsī ve *tā* feṭḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ile bunda edāt-ı 16 teşbīh ve temṣīldür pes hem-tā Türkçe beñdeş

[1] cāydan NO : cārīden NP
[2] taḥtānī NP : taḥtiyye NO
[3] ḥaḳīḳaten NO : ḥaḳīḳī NP
[4] müften NP : rüften NO
[5] çārub NP : NO -
[6] ü terḫīm NO : NP -
[7] ekin NP : igne NO
[8] süpirici NP : sürice NO
[9] gelüp NP : gelür NO
[10] süpürge NP : NO -
[11] bunda NO : NP -

didikleridür ki bir nesne[1] 17 bir āḫar nesneye beñzer ola ʿArabīde feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade [NP253a] 1 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve hā-yı hevvez ile şebīh dinür [2] ve feṭḥ-i nūn ve kesr-i ṭā-yı muʿceme 2 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile naẕīr dinür ki bi-maʿnā fāʿildür ve żamm-ı mīm-i 3 evvel ve feṭḥ-i şānī ve baʿde'l-elif kesr-i şā-yı müşelleşe ve lām ile mümāşil dinür *hem-zād* 4 hem bunda Fārsī edāt-ı maʿiyyetdür Türkīde bundan daş dimekle taʿbīr 5 olunur ki Fārsīden naḳl olunmuşdur *zād* zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif 6 dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda zāden maṣdarından ki lāzım ile müteʿaddī 7 beyninde müşterekdür yaʿnī ṭoġmaḳ ve ṭoġurmaḳ pes lāzımdan fiʿl-i māżīdür 8 Türkçe ṭoġdı dimekdür pes imdi hem-zād bile ṭoġdı dimek 9 olur ki Türkīde ikiz taʿbīr iderler buña ʿalem ḳılınmışdur ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı 10 fevḳānī ve sükūn-ı vāv ve feṭḥ-i hemze ve mīm ve baʿde'l-elif nūn ile tevʾān 11 dirler ṣīġa-i tesniyedür yalñız birine tüʾm dinür bu daḫı cāʾizdür ki zād bundan 12 yaş ki insānda bir yıllıḳ ʿömrden ʿibāretdür meşelā ʿömründen [NO260a] bir yıl mürūr iden 13 bir yaşında iki yıl mürūr iden iki yaşında dirler ke-ẕā ve ke-ẕā ʿArabīde 14 kesr-i sīn-i mühmele ve nūn-ı müşeddede ile sinn dinür buña göre hem-zād yaşı 15 bir dimek ola egerçi yaşda bir olmaḳdan ikiz olmaḳ lāzım gelmez[3] lākin 16 ikiz olanlarıñ yaşı elbette bir olmaḳ lāzım gelür bināʾen ʿalā hāẕā hem-zād 17 dinilmiş ola *āb-gīr* vaṣf-ı terkībīdür aṣlı gīrende-i āb idi [NP253b] 1 vaṣfiyyetden ʿalemiyyete naḳl ile taḳdīm ü teʾḫīr olunup āb-gīr olmuşdur[4] *āb* şu *gīr* ṭutıcı 2 yaʿnī ṭaġlamaġa ḳomayup żabṭ idici dimek olur pes āb-gīr Türkçe 3 göl didikleri çuḳur yir ki içinde şu ola pes şuyu içine alup 4 ṭutdıġından ötürü ʿalem ḳılınmışdur ve Türkīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı 5 kāf-ı ʿacemī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve yine kāf ile egrek daḫı dirler ʿArabīde 6 feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile ġadayr 7 dinür mecāzen anda müctemiʿ olan şuya daḫı göl dirler nitekim cūy da böyledür 8 *vāv* ibtidaʾiyye *deryā* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥi yā-yı ḥuṭṭī 9 ve elif ile Fārsīdür bunda[5] feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile yem daḫı dirler taʿcīm 10 olunmuşdur Türkçe deñiz ʿArabīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele 11 ve rā-yı mühmele[6] ile baḥr dinür

[1] nesne NO : kimse NP
[2] şebīh dinür NP : NO -
[3] gelmez NP : NO -
[4] olmuşdur NO : NP -
[5] bunda NP : NO -
[6] mühmele NP : mühmeleteyn NO

ve[1] feṯḥ-i yā-yı huṭṭī ve mīm-i müşeddede ile yemm daḫı dinür ki Fārsī 12 yemden muʿarrebdür taḳṭīʿü'l-beyt ***beñdeşehem*** fāʿilātün ***tādigilhem*** fāʿilātün 13 yā düşer ***zādikiz*** fāʿilün ikizden elif ve yā düşerler ve kesre zādıñ dāline [NO260b] 14 virilür ***ābgīrol*** fāʿilātün medd-i elif ve bā meksūr oḳunur ve oldan elif 15 ve vāv gidüp żamme rāya virilür ***dıgölüder*** fāʿilātün gölden 16 vāv gider ***yādeñiz*** fāʿilün beyt **Gūr-ḫāne daḫmedür geñiş firāḫ *** 17 **Hem çaḳıl çaḳal şeġal ü seng-lāḫ** *gūr-ḫāne* vaṣf-ı terkībīdür yāḫud **[NP254a]** 1 nisbī *gūr* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe mezar ʿArabīde feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve rā-yı mühmele ile[2] ḳabr dinür *ḫāne* Türkçe 2 ev kemā merre pes ġūr-ḫāne Türkçe mezārlıḳ dimek olur ki Türkīde daḫı 3 şāyīʿdür bunda Türkī maḳāmında getürilmişdür *daḫme* feṯḥ-i dāl-i mühmele 4 ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯḥ-i mīm ve hā-yı resmī ile Fārsīdür ki murādif-i gūr-ḫānedür 5 ʿArabistānda mevtāyı yir altında yapılmış ḫazīne gibi bir büyük 6 ev içine düzerler binā'en ʿalā z̲ālik ʿAcem mezbūr eve daḫme tesmiye idüp 7 lākin bu maʿnā̲ya ġayr-ı meşhūr olmaġıla nāẓım-ı merḥūm meşhūrıyla ile beyān 8 buyurmuşlardur *firāḫ* kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif 9 ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī-yi ūlā ve kesr-i s̲ānī ile 10 geñiş ve bol dirler ki żıddı Fārsīde feṯḥ-i tā-yı müs̲ennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 11 nūn kāf-ı ʿacemīyle teng dirler Türkçe ṭar ʿArabīde vāv ve elif 12 ve sīn ve ʿayn-ı mühmeleteyn ile vāsıʿ dinür żıddı kesr-i żād-ı muʿceme ve sükūn-ı 13 yā-yı ḥuṭṭī ve ḳāf ile żıyḳ dinür mıṣrāʿ-ı s̲ānī leff ü neşr-i müretteb 14 vāḳıʿdur *şeġāl* şīn ve ġayn-i muʿcemeteyn feṯḥaları ve [NO261a] baʿde'l-elif 15 lām ile Fārsīdür Türkçe çaḳal didikleri ḥayvān ki ṭaġlarda olup 16 baġlardan üzüm ve evlerden pabuç çalmaḳda māhirdür ʿArabīde künyesi 17 ibnü āvī *vāv* fārıḳī *seng-lāḫ* sükūn-ı kāf ile **[NP254b]** 1 seng ile lāḫdan mürekkebdür ki ikisi de Fārsīdür Türkçe[3] ṭaş maʿnā̲sınadur 2 ke-z̲ā fi'l-Vesīletü'l-Maḳāṣīd ʿArabīde ḫā-yı mühmele ve cīmiñ feṯḥaları ve rā-yı 3 mühmele ile ḥacer dinür ve ʿinde'l-baʿż laḫ sitān gibi[4] kesret ifāde ider ki seng-lāḫ 4 sengistān maʿnā̲sınadur ve bi-maʿnā̲ cāy yaʿnī yir maʿnā̲sına daḫı gelür seng-lāḫ 5 cā-yı seng dimekdür pes Türkīde çaḳıl ki ḫurde ṭaşlı yirdür 6 ʿArabīde feṯḥ-i ḫā-yı mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele-i müşeddede ve tā-yı merbūṭa ile ḥarre 7 dinür bu diyārlarda çaḳıl didikleri ufacıḳ mevzūn taşcaġızlar[5] ki 8 rengleri çividi ve ḳırmızı ve

[1] ve NO : NP -
[2] Fārsīdür Türkçe mezar ʿArabīde feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve rā-yı mühmele ile NO : NP -
[3] Türkçe NP : NO -
[4] gibi NO : NP -
[5] taşcaġızlar NO : ṭaşlar NP

beyaż olup deryā kenārından devşirüp 9 ekşer bağçelerde yollarda döşerler ʿArabīde buña ḥā ve ṣād-ı mühmeleteyn fetḥaları 10 ve baʿde'l-elif tā-yı merbūṭa ile ḥaṣād dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***gürḫāne*** 11 fāʿilātün rā müteḥarrik oḳunur ***daḫmedürge*** fāʿilātün daḫmeden hā düşüp 12 geñişiñ kāf-ı evveli işbāʿ-ı fetḥa ile oḳunmaġın elif ṣūretinde 13 yazılur ***ñişferāḫ*** fāʿilāt yā düşer ***hemçaḳılça*** fāʿilātün ***ḳalşeġalü*** 14 fāʿilātün ***sengilāḫ*** fāʿilāt kāf müteḥarrik oḳunur beyt 15 **Loḫuṣa zāc oldı māmī pīşyār * Bu yıl imsāl oldı** [NO261b] **bıldır oldı** 16 **pār** *zāc* fetḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı elif ve cīm ile Fārsīdür Türkçe loḫuṣa 17 yaʿnī gebe ḫatun ṭoġurup vażʿ-ı ḥaml ʿilletine mübtelā olmaḳ ki müddetī [NP255a] 1 ḥāmil ki[1] ḳarından yüküñi[2] bıraḳdıḳda ṭoġurduġı günden ekşer eyyāmı 2 ḳırḳ gün eḳāllinde ʿaded taʿyīn olunmamuşdur ʿArabīde fetḥ-i nūn[3] ve fetḥ-i fā-yı 3 saʿfaṣ ve sīn-i mühmele ve elif-i memdūde ile nefisā'[4] dinür cemʿi kesr-i nūn ve fetḥ-i 4 fā-yı saʿfaṣ[5] ve baʿde'l-elif sīn ile niffās dinür fā'ide bu vezinde 5 bir müfred yoḳdur ki cemʿi kesr-i fā ile fiʿāl vezninde küllehū el enfisāv ve ve üşerāv 6 kelimeleri cemʿi nifās ve ʿişār[6] gelür faẓbıṭ *pīş-yār* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 7 yā-yı ḥuṭṭī vi şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i 8 yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile Fārsīdür yā-yı ḥuṭṭī yerine kāf-ı ʿarabīyle pīş-kār daḫı luġatdür ki pīş ile kārdan 9 mürekkebdür Türkçe öñ yarı yaʿnī bi-maʿnā ödek işli dimek olur vaṣfiyyetden 10 ʿalemiyyete naḳl olunup bu diyārlarda ebe didikleri ḫatuna ʿalem[7] ḳılınmışdur 11 baʿż-ı luġatlerde[8] āḫırlarında hā-yı naḳl ile yaʿnī vaṣfiyyetden ismiyyete naḳl ile[9] pīş-yāre 12 ve pīşkāre daḫı gelmişdür ḳuḥ Türkīsi fetḥ-i mīm ve elif ve yine kesr-i mīm ve yā-yı 13 ḥuṭṭī ile māmī dinür ʿArabīde fetḥ-i kāf ve sükūn-ı elif ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve 14 fetḥ-i lām ve tā-yı te'nīş ile ḳabīle dinür *imsāl* Türkçe bu yıl ʿArabīde 15 el-ʿāmu ve's-senet dinür *pār* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür 16 bunda Türkçe kesr-i bā-yı muvaḥḥade ile bıldır ki bu yılıñ ilerüsinde geçen yıldur 17 ʿArabīde ʿāmmü's-sābıḳ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***loḫuṣazā*** fāʿilātün ***coldı*** [NO262a] [NP255b] 1 ***māmī*** fāʿilātün oldıdan elif ve vāv gidüp żamme cīme virilür 2 ***pīşiyār*** fāʿilāt şīn müteḥarrik oḳunur ***buyılimsā*** fāʿilātün yıldan 3 yā-yı evvel gider ve

[1] ki NP : NO -
[2] yüküñi NO : NP -
[3] fetḥ-i NP : żamm-ı NO
[4] nefesā' NP : nüfesā' NO
[5] saʿfaṣ NP : NO -
[6] kelimeleri cemʿi nifās ve ʿişār NP : NO -
[7] ʿalem NP : isim NO
[8] luġatlerde NP : luġatde NO
[9] vaṣfiyyetden ismiyyete naḳl ile NP : NO -

imsālden elif gidüp kesre kesresi mā-ḳablinde[1] lāma virilür 4 ***loldıbıldır*** fāʿilātün oldıdan elif ve vāv[2] gidüp żammesi sāliñ lāmına 5 virilür ***oldıpār*** fāʿilāt bunda daḫı vāv ve yā düşerler beyt 6 **Hem çerīden otlamaḳ otla biçer * Otacı çerçi pirişk ü pīle-ver** *çerīden* 7 feṯḥ-i cīm-i Acemī ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī 8 ile Fārsīdür Türkīde otlamaḳ yaʿnī ḥayvān ot otlamaḳ ʿArabīde 9 feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile rāʿy dinür *biçer* bā-yı meksūre 10 ḥarf-i teʾkīd *çer* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele-yi feṯḥateyn ile çered mużāriʿinden 11 müştaḳ fiʿl-i emrdür Türkçe otla diyü emr itmekdür *pirişk* bā-yı ʿacemī ve zā-yı 12 ʿArabīniñ kesreleri ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür ʿinde'l-baʿż 13 yā ve zānıñ żammeleriyle ve feṯḥateyn ile daḫı luġatdür ve rā yerine cīm-i ʿacemīyle picişk 14 daḫı luġatdür bunda Türkçe otacı ʿArabīde feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade 15 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve yine bā ile ṭabīb ve ḥekīm daḫı dinür ve ʿinde'l-baʿż yaraya 16 tımar iden kimesne ʿArabca[3] cerrāḥ ki Türkīde daḫı şāyiʿdür ve naʿbend maʿnāsına da gelür 17 *pīl-ever* [NO262b] terkīb-i nisbīdür ki aṣlı *pīle*dür[4] ki[5] kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı **[NP256a]** 1 yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥi lām ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ile çert 2 didikleri nesneler ki boncuḳ ve ṣırça ve bunlar emṣāli alçaḳ ve az bahālu nesneler 3 *ver* feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile bunda Fārsī edāt-ı fāʿildür ki Türkçe li ve 4 ci diyü taʿbīr iderler pes pīlever Türkçe çerici dimek olur taḫfīf idüp 5 çerci dirler ve pīle-verden daḫı keṣret-i istiʿmālle hāyı ḥaẕf idüp 6 pile-ver dirler ʿArabīde feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve lām 7 ile ve kesr-i nūn ve yā-yı nisbī ile ṣaydelānī dinür yāsız ṣadlānī daḫı dinür 8 ʿalā-vezn-i faʿalān cemʿi ṣayyādıla gelür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemçerīden*** fāʿilātün 9 ***otlamaḳot*** fāʿilātün oltadan vāv ve elif ve yine otdan vāv düşerler 10 ***labiçer*** fāʿilün ***otacıçer*** fāʿilātün tādan elif düşer yāḫud ***otacıvüçer***[6] otacıdan vāv ve yā düşer ve vāv-ı fārıḳīniñ 11 żammesini işbaʿdan bir vāv daḫı ẓuhūr ider ***çipirişkü*** fāʿilātün 12 ***pīlever*** fāʿilün beyt **Gerde de āmās şişdür āble * Ten ḳabar** 13 **cuġı ṣunñüdür kūbile** *āmās* elif-i memdūde ve feṯḥ-i mīm ve baʿde'l-elif sīn-i 14

[1] kesresi mā-ḳablinde NO : NP -
[2] ve vāv NO : NP -
[3] ʿArabca NO : NP -
[4] pīledür NO : pīlūr NP
[5] ki NP : NO -
[6] tādan elif düşer yāḫud *otacıvüçer* NO : NP -

mühmele ile Fārsīdür sīn-i mühmele yerine hā-yı hevvez ile āmāh daḫı luġatdür[1] 15 bunda Türkçe şiş ki gövdede olur bir ʿilletdür ʿArabīde vāv ve rā-yı 16 mühmeleniñ fetḥaları ve sükūn-ı mīm ile verem dinür *āble* [NO263a] elif-i memdūde 17 ve kesr-i bā-yı muvaḫḫade ve fetḥ-i lām ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe ḳabarcıḳ didikleri **[NP256b]** 1 marażdur ki vücūdda çıḳar ʿArabīde żamm-ı cīm ve fetḥ-i dāl ve kesr-i rā-yı mühmeleteyn[2] ve 2 yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ile[3] cüderī dinür fetḥ-i cīmle daḫı luġatdür ki çiçek ʿilleti 3 maʿnāsına daḫı gelür *kūbile* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve vāv-ı mechūle ve kesr-i yāḫud fetḥ-i bā-yı 4 ʿacemī ve fetḥ-i lām ve hā-yı resmīyle hāsız daḫı luġatdür ki Fārsīdür bunda Türkçe şu 5 ḳabarcuġı ʿArabīde ḥa-yı mühmele ve bā-yı muvaḫḫadeniñ fetḥaları baʿde'l-elif yine 6 bā-yı muvaḫḫade ile ḥabbāb dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***gerdedeā*** fāʿilātün hā-yı gerde sāḳıṭdur[4] ***māssşişdü*** 7 fāʿilātün sīn müteḥarrik ve şiş yāsız oḳunur ***rāble*** fāʿilün ***tenḳabarcu*** 8 fāʿilātün ***ġışunñüdür*** fāʿilāt vāv gider ***kūbile*** fāʿilün beyt 9 **Kih kiçidür mih uludur ayva bih * Hem gürūha yumaḳ u dügüm girih** *kih* kesr-i kāf-ı 10 ʿarabī ve sükūn-ı hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür Türkçe kesr-i kāf ile kiçi yaʿnī küçük 11 ʿArabīde fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve kesr-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile ṣaġīr 12 dinür *mih* kesr-i mīm ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe ulu yaʿnī büyük 13 ʿArabīde fetḥ-i ḳāf ve kesr-i bā-yı muvaḫḫade-yi taḥtānī[5] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile kebīr 14 dinür *bih* kesr-i bā-yı muvaḫḫade-yi taḥtānī[6] ve sükūn-ı[7] ḥā-yı aṣliyye ile Fārsīdür ki iki maʿnā 15 beyninde müşterekdür biri Türkçe ayva ki aġacda biter yemişdür ʿArabīde sīn-i 16 mühmele ve fā-yı saʿfaṣıñ [NO263b] fetḥaları ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i cīm ve lām ile sifircil 17 dinür ve biri de bi-maʿnā nīk Türkçe iyü yaʿnī yig ʿArabīde kesr-i nūn **[NP257a]** 1 ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i mīm ile niʿm dinür bu beyitde iki maʿnāya daḫı olmaḳ 2 ḳābildür *gürūh* kāf-ı ʿacemī ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri[8] ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i hā-yı 3 hevvez ve hā-yı resmīyle ki taḫṣīṣ içündür yaʿnī gürūh ki Türkçe bölük ʿArabīde 4 ḳabīle maʿnāsınadur pes bir niçe nesneyi bir yire ṣarup ṭop itdükleri 5 şeyʾe maḫṣūṣ isim ḳılunup āḫırına ʿalāmet-i taḫṣīṣ hā-yı resmī getirilmişdür 6 bunda Türkçe yumaḳ dinür ʿArabīde żamm-ı

[1] luġatdür NP : dinür NO
[2] mühmeleteyn NP : mühmele NO
[3] ile NO : NP -
[4] hā-yı gerde sāḳıṭdur NO : NP -
[5] taḥtānī NO : NP -
[6] taḥtānī NO : NP -
[7] sükūn-ı NP : NO -
[8] żammeleri NP : fetḥaları NO

kāf ve feṯ-i bā-yı muvaḥḥade-yi[1] taḥtānī-yi 7 müşeddede ve tā-yı vaḥde ile kütbeh dinür *girih* kāf-ı ʿacemī ve rā-yı mühmeleniñ 8 kesreleri ve hā-yı aşliyye ile Fārsīdür bunda Türkçe dügüm ki meşelā ipiñ 9 ucını çözülmesün diyü dügerler ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı ḳāf 10 ve feṯ-i dāl-i mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ʿuhde dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***kihkiçidür*** 11 fāʿilātün ***mihuludur*** fāʿilātün vāv düşer ***ayvabih*** fāʿilün yāḫud[2] ***aybih*** 12 fāʿilün mezbūr yemiş maʿnāsına olduġuna göre elif düşer ve yig 13 maʿnāsına olduġına göre hemzeniñ fetḥası işbāʿ olunup 14 vāv sāḳıṭ olur ***hemgürūha*** fāʿilātün ***yumaḳudü*** fāʿilātün elif 15 düşer ***gümgirih*** fāʿilün beyt **Encümen ābisten ü zāden dimek *** 16 **Dernek ü yüklü ṭoġurmaḳ renc emek** *encümen* feṯ-i hemze ve sükūn-ı 17 nūn [NO264a] ve żamm-ı cīm-i ʿarabī ve feṯ-i mīm ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür bunda **[NP257b]** 1 Türkçe dernek yaʿnī bir niçe kimesneler bir yire gelüp birikmek ʿArabīde 2 cemʿiyyet dinür *ābisten* elif-i memdūde ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 3 sīn-i mühmele ve feṯ-i[3] tā-yı ḳaraşet[4] ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 4 yüklü yaʿnī gebe ʿavret ʿArabīde ḥā-yı mühmele ve bāʿde'l-elif kesr-i mīm ve sükūn-ı 5 lām ile ḥāmil dinür[5] ʿinde'l-baʿż tā-yı teʾnīş ile ḥāmile dinür *zāden* 6 feṯ-i zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-[6]elif ve feṯ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 7 ṭoġırmaḳ ʿArabīde kesr-i vāv ve lām elif ve feṯ-i dāl ve tā-yı maṣdarī ile vilādet 8 dinür ve żamm-ı ḥā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṯ-i lām ve yā-yı ḥuṭṭīyle ḥublī 9 ve cīm-i ʿarabīyle Fārsīdür[7] daḫı dinür *renc* feṯ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı nūn ve ve cīm-i ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe emek ʿArabīde feṯ-i zā-yı muʿceme ile 10 zaḥmet ve meşaḳḳat dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***encümenā*** fāʿilātün ***bistenüzā*** fāʿilātün ***dendimek*** 11 fāʿilün dimekden yā gider ***derneküyük*** 12 fāʿilātün yükden vāv düşer ***lüṭoġurmaḳ*** fāʿilātün vāvlar gider 13 ***rencemek*** fāʿilün emekden elif gidüp cīm müteḥarrik oḳunur beyt 14 **Hem diraḫt u şāḫ aġac daḫı budaḳ * Mīnihed ḳorlar nihāden** 15 **dür ḳomaḳ** *diraḫt* dāl-i mühmeleniñ kesri ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥi ve ḫā-yı 16 muʿceme ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānīniñ[8] sükūnlarıyla Türkçe aġaç ki yerde dikilü ola 17 gerek [NO264b] yimiş aġacı gerek ġayrı yaʿnī yemiş virmeyen ʿArabīde şīn-ı **[NP258a]** 1 muʿceme ve cīmiñ feṯḥaları ve sükūn-ı rā-

[1] muvaḥḥade-yi NP : NO -
[2] yāḫud NP : NO -
[3] feṯ NO : NP -
[4] tā-yı ḳaraşet NP : tā-yı müşennātı- fevḳānī NO
[5] dinür NP : NO -
[6] baʿde'l- NO : NP -
[7] ve cīm-i ʿArabīyle Fārsīdür NP : NO -
[8] fevḳānīniñ NO : NP -

yı mühmele ile şecer ve rādan ṣoñra 2 tā-yı merbūṭa ile şecere dinür ʿinde'l-baʿż şol aġac ki yazın bitüp 3 ḳışa ḳuruya lākin köki yirde bāḳī ḳala ekşer[1] aña[2] daḫı dıraḫt dinür 4 *ṣāḥ* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı elif ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür bunda 5 Türkçe budaḳ ki aġacıñ çatallarıdur ʿArabīde żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı 6 ṣād-ı mühmele ve nūn ile ġuṣn dinür ve żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve 7 feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[3] ve tā-yı vaḥdet ile şuʿbet daḫı dinür *mīnihend* mī kesr-i mīm 8 ile[4] Fārsī edāt-ı teʾkīd *nihend* kesr-i nūn ve feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn[5] 9 ve dāl-i mühmele ile ṣīġa-ı cemʿ mużāriʿdür ki Türkçe ḳorlar ʿArabīde yażʿūne 10 dinür muḳābili Türkçe çıḳarırlar Fārsīde feṭḥ-i kāf ile mīkend dinür 11 ʿArabīde yuḥricūne dinür *nihāden* kesr-i nūn ve feṭḥ-i hā-yı hevvez 12 ve baʿde'l-elif feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe 13 ḳomaḳ ʿArabīde feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı żād-ı muʿceme ve ʿayn-ı mühmele ile vażʿ dinür 14 taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdiraḫtu*** fāʿilātün ***şahaġacda*** fāʿilātün aġacdan 15 elifler düşüp feṭḥa ḫāya virilür ***ḫıbudaḳ*** fāʿilün ***mīnihedḳor*** 16 fāʿilātün nūn ve dāl bir ḥarf ʿadd olunup ḳordan vāv gider 17 ***larnihāden*** fāʿilātün ***dürḳomaḳ*** fāʿilün vāv sāḳıṭdur beyt [NP258b] 1 **Serv ile kendir kenefş ile kenev * Laḳ daḫı şalaḳ pelās** [NO265a] **u yeñi nev** 2 *kenefş* kāf-ı ʿarabī ve nūnuñ feṭḥaları ve fā-yı saʿfaṣ ve şīn-ı muʿcemeniñ 3 sükūnlarıyla Fārsīdür fāyı vāva ḳalb ile kenevş daḫı 4 dirler Türkçe selvi dimekle şāyiʿdür ki servden ġalaṭdur *serv* feṭḥ-i sīn-i 5 mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve vāv ile ʿArabīdür bunda şöhretine binā'en getürülmişdür 6 *kenev* kāf-ı ʿarabī ve nūnuñ feṭḥaları ve sükūn-ı vāv ile ve[6] vāv yirine bā ile 7 daḫı luġatdür yaʿnī kenev ve keneb Fārsīdür Türkçe kendir didikleri ot ki 8 ṣapunı dögüp ḳabuġı yumuşaduḳda tel tel idüp ip 9 bükerler ʿArabīde taʿrīben kesr-i ḳāf ve feṭḥ-i nūn-ı müşeddede ve bā-yı muvaḥḥade-i 10 taḥtānī ile ḳınebb dinür ve yapraġını ḳurudup un gibi 11 olur ki Türkīde benglik dimekle maʿrūfdur esrār daḫı dirler 12 Fārsīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemī ile 13 beng dirler ʿarab taʿrīb idüp kāfı cīme naḳlile benc dirler 14 *pelās* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve lāmelif ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe 15 feṭḥ-i lām ile laḳ ve şīn-ı muʿceme ile şaḳ[7] dirler yaʿnī şol eski püski giysi[8] 16 nesneye dirler ki vücūdı tamāmca örtmeye Türkīde şallıḳ

[1] ekşer NP : NO -
[2] aña NO : NP -
[3] taḥtānī NO : NP -
[4] kesr-i mīm ile NO : kesrile NP
[5] nūn NO : NP -
[6] ve NO : NP -
[7] şaḳ NP : şalaḳ NO
[8] giysi NO : gibi NP

mallıḳ 17 didikleri bundandur ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı sīn-i mühmele[1] ve ḥā-yı mühmele[2] ile [NP259a] 1 mesḥ dinür *nev* ʿale'l-meşhūr feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı vāv ile Fārsīdür 2 żamm-ı nūn ile daḫı luġatdür nitekim Kemāl-i Ḫocendī fermāyed beyt 3 ʿIyd mī-āyed ü merdüm heme nev mī ṭalebend * Dīdehā ṭāḳ-ı ḫam ebrū-yı ū mī- 4 ṭalebend[*] [NO265b] bunda 5 Türkçe yeñi ʿArabīde cedīd ve żıddı feṯḥ-i hemze ile eski Fārsīde 6 żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmī ile 7 köhne dinür ʿArabīde feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 8 yā-yı ḥuṭṭī[3] ve ḳāf ile ʿatīḳ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***servileken*** fāʿilātün 9 ileden elif ve yā gidüp kesre vāva virilür ***dirkenefşi*** 10 fāʿilātün ileniñ yāsıdur ki faṣl olunup hemzesi ḥaẕf ve ḥarekesi 11 şīna virilmişdür ***lekenev*** fāʿilün leden żamīr düşer ***laḳdaḫışa*** fāʿilātün 12 ***laḳpelāsu*** fāʿilātün ***yeñinev*** fāʿilün beyt **Pā-bürehne yalın ayaḳ** 13 **bendegī * Ḳulluḳ olı ḳāyhem bārendegī** *pā-bürehne* vaṣf-ı terkībdür 14 *pā* bā-yı ʿacemī ile pāyden muḫaffef Fārsīdür Türkçe ayaḳ kemā merre *bürehne* 15 żamm-ı bā-yı ʿarabī ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṯḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle 16 Fārsīdür Türkçe yalın ve çıplaḳ daḫı dinür ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele 17 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif nūn ile ʿüryān dinür [NP259b] 1 pes pā-bürühne yalıñ ayaḳ ʿArabīde ḥā-yı mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i fā-yı 2 saʿfaṣ ve yā-yı huṭṭī ile ḥāfī dinür *bendegī* bende Fārsīdür Türkçe 3 ḳul kemā merre kāf-ı ʿacemī hā-yı resmīden bedel yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i maṣdardur Türkçe 4 ḳulluḳ ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥadeniñ feṯḥaları ve kesr-i dāl-i mühmele ve 5 yā-yı ḥuṭṭī-yi [NO266a] müşeddede ve tā-yı merbūṭa-yı maṣdarī ile ʿubūdiyyet dinür 6 *bārendegī* bādende bā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve 7 hā-yı resmī-yi ʿalāmet-i fāʿil ile[4] Fārsīdür ki bundan lāzımdur Türkçe yaġcı dimek 8 olur kāf-ı ʿacemī yine hā-yı resmīden bedel yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i maṣdardur yaġcılıḳ 9 dimek olur ṣoñradan ḳay maʿnāsına istiʿmāl olunmuşdur yāḫud 10 ḳay didikleri deryāda olan yaġarlıḳlı fırtınaya ʿalem ḳılınmışdur buña göre 11 müteʿaddī olmaḳ lāzım gelür taḳṭīʿü'l-beyt ***pābürehne*** fāʿilātün ***yalıñayaḳ*** 12 fāʿilātün ayaḳdan hemze ve elif-i ṣānī gidüp ḥareke nūna virilmişdür 13 ***bendegī*** fāʿilün ***ḳulluḳoldı*** fāʿilātün ḳulluḳdan vāv ve oldıdan 14 elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde ḳāfa virilür ***ḳāyhembā*** fāʿilātün 15 ***zendegī***

[1] mühmele NP : NO -
[2] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[*] Bayram geliyor, herkes yeni bir şey istiyor ama, gözler senin eyik kaşlarını istiyor.
[3] ḥuṭṭī NP : NO -
[4] ile NO : NP -

fāʿilün beyt **Dīvçe oldı sülük daḫı zelū * Yu bişüv begüzār** 16 **ḳo boġaz gelū** *dīvçe* kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ve feṭḥ-i cīm-i ʿacemī[1] ve hā-yı 17 resmīyle mürekkebdür yalñız bunda diyü Türkçe sülük ve *çe* edāt-ı **[NP260a]** 1 taṣgīr ve ʿinde'l-baʿż ism-i basīṭ-i Fārsīdür pes Türkçe sülük didikleri 2 siyāh böcek[2] ki ṭātlu ṣularda olur vücūd-ı insāndan dem-i 3 fāsidi iḫrāc içün yapışdururlar emüp çıḳarur ʿArabīde ʿayn-ı 4 mühmele ve lām ve ḳāfıñ feṭḥaları ve tā-yı vaḥde ile ġalaḳa dinür *zelū* feṭḥ-i 5 zā-yı ʿarabī ve żamm-ı[3] lām [NO266b] ve vāv[4] ile Fārsīdür ki murādif-i dīvçedür yaʿnī sülük 6 *bişüv* bā-yı müfrede-yi meksūre ḥarf-i teʾkīd *şüvīden* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve yā-yı ḥuṭṭīyle şevīd mużāriʿinden müştaḳḳ emrdür maṣdarı şüvīdendür Türkçe 7 yu ve yayḳa dirler ʿArabīde kesr-i hemze ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve kesr-i sīn-i mühmele 8 ve lām ile ıġsil dinür *begüzār* bā-yı muvaḥḥade yine ḥarf-i teʾkīd 9 *güzār* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile güzāred 10 mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür maṣdarı güzārīdendür Türkçe ḳo yaʿnī 11 vaz gel ve geç ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve żamm-ı 12 rā-yı mühmele ve kāf ile ütrük ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve ʿayn-ı mühmele ile daʿ dinür 13 *gelū* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve żamm-ı lām ve vāv-ı maʿrūfe ile Fārsīdür żamm-ı kāf 14 ile daḫı luġatdür nitekim Mīr Ḥüseyin Dervīş nāmına olan muʿammāsında 15 mādde-yi ism-i gelū dimişdür ki aʿmāli 16 taḥlīl ve terādif olup taḥlīl ile gelviş olduḳda vāv cemʿ içün olup ve küll-i ʿamel terādif 17 ile vird baʿdehū vird ḳalb-i müstevī iledür ve olup iş lafẓıyla **[NP260b]** 1 cemʿ olıcaḳ dervīş olur pes gelū Türkçe boġaz ʿArabīde feṭḥ-i ḥā 2 ve sükūn-ı lām ve ḳāf ile ḥalḳ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***dīvçeol*** fāʿilātün 3 vāv müteḥarrik oḳunur ve oldıdan vāv gider ***dısülükda*** fāʿilātün sülükden[5] vāv gider 4 ***ḫızelū*** fāʿilün ***yubişüvbegü*** fāʿilātün ***zārḳobo*** fāʿilātün rā müteḥarrik 5 oḳunur [NO267a] ***ġazgelū*** fāʿilün beyt **Pes yeter ḫayli pes eyle olsa pes * 6 Yetişen ḳalmışlara feryād-res** *pes* feṭḥ-i bā-yı ʿarabī ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür 7 bu beyitde iki maʿnāya īrād olunmuşdur biri Türkçe yeter dimekdür ʿArabīde 8 feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı kāf ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve yine yā-yı ḥuṭṭī ile yekfī 9 dinür biri de edāt-ı tekṣīrdür ḫayli maʿnāsına ki feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 10 yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i lām ve yine yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür lākin

[1] ʿacemī NO : NP -
[2] böcek NO : böcekdür NP
[3] żamm-ı NO : NP -
[4] ve vāv NO : NP -
[5] sülükden NO : NP -

Türkīde şüyūʿ maḳāmında[1] 11 getürilmişdür Türkçe çoḳ dimekdür ʿArabīde keşīr dinür pes bu maʿnāya 12 āḫırında yā-yı ḥuṭṭī ile pesī ve elif ile pesā ve bānıñ kesri ve sükūn-ı 13 sīn ve yā-yı ḥuṭṭīniñ fetḥi ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür[2] bisyār daḫı dinür[3] 14 kemā merre *pes* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı[4] sīn-i mühmele ile bunda[5] Fārsīdür Türkçe eyle 15 olsa ʿArabīde ki fā-yı cezāʾiyye maʿnāsınadur *feryād-res* feryād-resāndan 16 muḫaffefdür *feryād-resān*[6] vaṣf-ı terkībīdür *feryād* fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı 17 rā-yı mühmele ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif dāl-i mühmele ile Fārsīdür **[NP261a]** 1 fi'l-aṣl meded ṭalebiyle aġlaşup çaġrışmaġa dirler bunda mecāzen Türkçe yardım 2 maʿnāsınadur ʿArabīde mīm ve dāl-i mühmeleniñ fetḥaları ve dāl-i şānīyeniñ 3 sükūnıyla meded dinür *resān* rā ve sīn-i mühmeleteyn fetḥaları ve baʿde'l-elif 4 nūn ile resānendeden muraḫḫam ism-i fāʿildür ki Türkçe irişdirici [NO267b] 5 maʿnāsına müteʿaddīdür pes li-ecli't-taḫfīf elif ve nūnı daḫı ḥaẕf idüp 6 feryād-res dinilmişdür Türkçe yardım idici dimek olur ʿArabīde 7 żamm-ı mīm ve kesr-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile muʿīn dinür ve żamm-ı mīm ve kesr-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[7] ve şā-yı müşelleşe ile muġīş 8 dinür ki maʿnā-yı ḥaḳīḳīsidür taḳṭīʿü'l-beyt ***pesyeterḫay*** fāʿilātün ***lipeseyle*** 9 fāʿilātün öyleden elif vāv düşüp żammesi mā-ḳablinde sīne 10 virilmişdür ***olsapes*** fāʿilün olsadan vāv ve hā düşerler ***yetişenḳal*** 11 fāʿilātün ḳaldan elif düşer ***mışlarafer*** fāʿilātün ***yādıres*** 12 fāʿilün dāl müteḥarrik oḳunur beyt **Hem ṭaru gāv-res peyġüle bucaḳ *** 13 **Hem uçuḳ encūġ āteşdān ocaḳ** *gāv-res* kāf-ı ʿacemī 14 ve baʿde'l-elif fetḥ-i vāv ve sükūn-ı rā ve sīn-i mühmeleteyn ile Fārsīdür 15 bunda muṭlaḳ ṭaru yaʿnī[8] erzen lākin baʿż-ı luġatlerde bayaġı ṭaru ki 16 boza yaparlar ve ṣūrat ṭarusı didikleri ki bir nevʿ irice ṭarudur ṣıġırlara 17 yedürürler insān yemez ve ʿinde'l-baʿż ṣūret ṭarusu ʿArabīde fetḥ-i cīm **[NP261b]** 1 ve baʿde'l-elif fetḥ-i vāv ve sükūn-ı rā ve sīn-i mühmeleteyn ile taʿlīb olunup[9] cāvres dinür 2 *peyġūle* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i lām ve 3 hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe bucaḳ yaʿnī köşe ve künc bi-żamme 4 fīhümā ʿArabīde

[1] maḳāmında NP : olmaġıla NO
[2] Fārsīdür NP : NO -
[3] dinür NP : dinilür NO
[4] sükūn-ı NP : NO -
[5] bunda NO : NP -
[6] feryād-resān NO : feryād-res NP
[7] ḥuṭṭī NP : NO -
[8] yaʿnī NP : bi-maʿnā NO
[9] taʿlīb olunup NO : NP -

[NO268a] zāviye dinür fā'ide[1] Türkī dilinde tekye dimekle meşhūr 5 olan ḫāneye Fārsīde ḫānḳāh didiler ṣūfīler miskīndür sükkāni ḥalḳdan 6 çıḳılup bir köşe iḫtiyār itmelerinden kināyedür ve tekye daḫı 'Arabīdür ki ya'nī 7 i'timād ya'nī söykenmek ma'nāsınadur pes peyġūle bu ma'nāya daḫı ya'nī tekye 8 ma'nāsına daḫı luġatdür *encūġ* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı cīm-i 'arabī 9 ve sükūn-ı vāv ve ġayn-ı mu'ceme ile Fārsīdür bunda Türkçe uçuḳ didikleri 10 'illet ki ne'ūzu billāh 'Arabīde ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı rā ve 'ayn-ı mühmeleteyn 11 ile ṣar' dinür ke-ẕā fī'n-Ni'me *vāv* ḥarf-i ibtidā'iyye *āteşdān āteş*[2] elif-i 12 memdūde ile ma'rūf *dān* dāl-i mühmele ve elif ve nūn ile bunda ẓarf-ı 13 mekāndur pes āteşdān od yeri dimek olur ki ocaḳ[3] dinür 14 'Arabīde kāf ve elif ve ism-i nūn ile kānūn dinür taḳṭī'ü'l-beyt 15 ***hemṭarugā*** fā'lātün ***vresipeyġū*** fā'ilātün sīn müteḥarrik oḳunur 16 ***lebucaḳ*** fā'ilāt ***hemuçuḳen*** fā'lātün uçuḳdan vāvlar[4] 17 düşerler ***encūġāteş*** fā'lātün vāv-ı 'āṭıfa düşer ***dānocaḳ*** [NP262a] 1 fā'ilāt ocaḳdan elif ve vāv düşüp żamme nūna virilür ve elif-i 2 ṣānī ve ḳāf bir ḥarf i'tibār olunmaḳ ile fā'ilün de olur beyt 3 **Pīre bulıdur ṭaberḫūn taḫgülūn * Ḳuz çetügi şimdi eknūn ü künūn** *ṭaberḫūn* 4 ṭā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥadeniñ feṯḥaları ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı[5] ḫā-yı mu'ceme ve sükūn-ı 5 vāv ve nūn ile [NO268b] Fārsīdür egerçi Şāḥīdī nüsḫalarında Türkçe pīre 6 bulı diyü yazmışlardur ki aru ḳovan içinde yapup ḳovan deliklerine 7 ṣıvadığı siyahca şeydür 'Arabīde kesr-i şīn-ı mu'ceme ve feṯḥ-i cīm ve elif ve bā-yı 8 muvaḥḥade ile şicāb dinür egerçi şicāb 'āmdur her şol nesnelere ki 9 anlarıñla āḫır nesnelerin aġzıñ ve yarığın ve gediğiñ birikdirirler ancaḳ ba'ż-ı şerrāḥ-ı 10 Şāḥidī ṭaberḫūnı müşcep lafẓıyla[6] şerḥ itdiklerine binā'en tebayün olunmuşdur 11 ve lākin ṭaberḫūn Türkçe kesr-i kāf-ı 'acemī ile girabulı didikleri nesne ki yemiş 12 envā'ından kirasa beñzer ve kirasdan ḫurde salḳım salḳım olur bir yemişdür 13 aġacıñıñ[7] yapraġı aşma yapraġına beñzer ve ucları ḳırmızı olur ve yemiş 14 tāze iken acıdur ḳoparup ṣaḳlarlar ḳış vaḳtlerinde yinür[8] kemā büyyine 15 fī kütbi'l-luġatü'l-Fārsīyye pes pīrebulı bundan ġalaṭ idügi 16 ẓāhirdür ve bu ḫaṭā nāsiḫ-i evvelden olmaḳ görinür ki mertebe şöhretine[9] bānī olmuşdur 17 tedebbür *taḫgülūn* feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı ḫā-yı mu'ceme ve żamm-ı

[1] fā'ide NP : ḳā'ide NO
[2] *āteş* NO : NP -
[3] ocaḳ NP : ocaġ NO
[4] vāvlar NO : vāv NP
[5] żamm-ı NO : NP -
[6] lafẓıyla NO : luġatıla NP
[7] aġacınıñ NO : aġacı NP
[8] ḳış vaḳtlerinde yinür NO : NP -
[9] şöhretine NP : şöhrete NO

kāf-ı ʿacemī [NP262b] 1 ve lām ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür ve nūn yerine lām ile 2 taḫgülūl ve vāvdan maḳdem yā-yı ḥuṭṭī ile taḫgülyūn Fārsīlerdür Türkçe 3 çetük ḳoz ʿArabīde cevz-i muʿaḳḳad dinür[1] *eknūn* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve vāv[2] ve nūn ile 4 Fārsīdür Türkçe şimdi ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı lām ve baʿde'l-elif[3] 5 ve feṭḥ-i nūn ile el-ʿān dinür ki feṭḥ üzere mebnīdür ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve żamm-ı dāl-i mühmele ile baʿdu [NO269a] dinür[4] *vāv* ḥarf-i ʿaṭf 6 *künūn* żamm-ı kāf ile muḫaffef-i eknündur gāhice kāfı daḫı ḥaẕf idüp 7 nūn dirler Firdevsī goft beyt Velī ey püser gāh ānest nūn * 8 Geh sāzī yekī çāre-i pür füsūn[*] taḳṭīʿü'l-beyt ***pīrebulı*** fāʿilātün hā gider 9 ***durṭaberḫun*** fāʿilātün vāv düşer ***taḫgülūn*** fāʿīlāt ***ḳozçetügi*** 10 fāʿilātün vāv sāḳıṭdur ***şimdieknū*** fāʿilātün yā gider ***nükünūn*** fāʿilāt beyt **Reşk güni püşk ḳıġ berg üstüvān *** 11 **At ṭonıdur ḫod ışıḳ bil pehlüvān** *reşk* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 12 şīn-ı muʿceme ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür Türkçe żamm-ı kāf ile güni dirler ki 13 üç nevʿdür biri ʿArabīde hā ve sīn ve dāl-i mühmeleteyn ile ḥased ki 14 Türkçe güni ve biri kesr-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve feṭḥ-i tā-yı mühnmele 15 ve tā-yı maṣdarī ile ġıbṭa dinür buña Türkīde imrenmek dirler ve biri de 16 feṭḥ-i ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve ṭā-yı ḳareşet ile ġayret [NP263a] 1 dinür buña Türkīde ḳışḳanmaḳ dirler *püşk* bā-yı ʿacemīde ḥarekāt-ı 2 şelāşe cevāzıyla ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve kāf ile Fārsīdür Türkçe kesr-i ḳāf 3 ile ḳıġ ki keçi ve ḳoyun tersidür ʿArabīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 4 ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile baʿrat dinür *bergüstüvān* 5 feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sīn-i mühmeleniñ 6 sükūnı[5] ve żamm-ı tā-yı müşennāṭ-ı fevḳānī ve feṭḥ-i vāv ve baʿde'l-elif nūn ile 7 ve elifsiz Fārsīdür [NO269b] āḫırında hā ile bergüztüvāne daḫı luġatdür Türkçe at[6] ṭonı ki[7] ekşer[8] 8 demürden yaparlar ḳuḥ Türkīsi feṭḥ-i kāf-ı ʿacemīyle gecm didikleri nesne ki ata 9 ceng maḥallinde giydürürler Fārsīde cīmden ṣoñra yā-yı ḥuṭṭī ile 10 kecīm daḫı dinür Türkīde kecim bundan muḥarrefdür ve mīm yerine nūn ile kecin 11 ve vāv ile kecūn daḫı

[1] ʿArabīde cevz-i muʿaḳḳad dinür NO : NP -
[2] vāv NP : NO -
[3] baʿde'l-elif NP : medd-i elif NO
[4] ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve żamm-ı dāl-i mühmele ile baʿdu dinür NO : NP -
[*] Ancak seyrettiğin(gördüğün) nun şekli belki bu büyüyü bozabilen bir çâre olabilir.
[5] - NP : ve sükūnı sīn-i mühmele NO
[6] at NO : NP -
[7] ki NP : NO -
[8] ekşer NO : NP -

luġatdür ke-ẕā-fi'l-Ferheng ve'n-Niʿme ve[1] Türkīde żamm-ı cīm 12 ve ḳāf ve elif ve lām ile çuḳal daḫı dinür ʿArabīde tā-yı müṣennāt-ı fevḳānīniñ 13 kesri[2] ve feṭḥ-i cīm ve baʿde'l-elif fā-yı saʿfaṣ ile ticāf dinür ve hüve'l-leẕi 14 leyse ʿale'l-feresi ke-ẕā fi't-Tercümān ve ḳable'l-elif fā'i saʿfaṣ ve cīm-i iskān 15 ile teczāf daḫı dinür ki muḥāfaẓa içün cengde ata giydürürler ve 16 insān daḫı giyer "ke-ẕā fi'l-Ḳāmūs et-ticvāf bi'l-kesr ʿaletün li'l-ḥarbi bi-yelbesihū ve'l-insānü li yeḳıfe fi'l-ḥarb 17 intehā"* intehā *ḫod* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv-ı **[NP263b]** 1 maʿrūfe ve dāl-i mühmele ile ḫod ve būd ve cūd[3] ḳāfiyesinde Fārsīdür Türkçe 2 kesr-i hemze ile ışıḳ ve tulġa daḫı dinür ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı 3 ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ile miʿfer ve feṭḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve 4 kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kāf ile terīk ve āḫırında 5 hā ile terīke ve feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żād-ı muʿceme 6 ve hā ile bīze daḫı dinür *yel* feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve lām ile Fārsīdür 7 Türkçe yigit dirler pehlivān maʿnāsına ki feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 1 hā-yı hevvez [NO270a] 8 ve feṭḥ-i lām ve vāv ve baʿde'l-elif ve nūn ile ism-i basīṭ-i Fārsīdür ki[4] lākin[5] 9 şöhretine binā'en Türkī maḳāmında getürilmişdür ve ism-i mürekkeb olmaḳ 10 daḫı mervīdür ki pehl ile vāndan mürekkeb olunmuş olur[6] *pehl* bi-maʿnā 11 sipāh yaʿnī ʿasker ve ḥıdm ve ḫışm ve tevābiʿ ü ḫᵛāṣṣā maʿnāsınadur[7] 12 *vān* bi-maʿnā bān yaʿnī ḥāfıẓ ve nāẓır Türkçe şaḳlayıcı ve gözedici pes pehlivān 13 ʿArabīde emīr ve Türkçe paşa didikleridür[8] Firdevsī goft[9] beyt 14 Merā şāh dād īn direfş-i sipaht-ı cihān * Pehlivānī vü taḫt u külāh 15 pehlivān cihān düstūr mükerrem maʿnāsınadur ki *mīr* mīrān didikleridür 16 Devlet-i ʿOṣmāniyyede üç ṭuġlı paşalara dirler ki düstūr-ı mükerrem 17 ʿünvānıyla maʿnūn olurlar taḳṭīʿü'l-beyt ***reşkigüni*** fāʿilātün **[NP264a]** 1 reşkiñ kāfı müteḥarrik 2 oḳunur ***püşkiḳıġber*** fāʿilātün kāf müteḥarrik oḳunur ***güstüvān*** fāʿilāt ***aṭṭonıdur*** fāʿilātün vāv düşer 3 ***ḫodışıḳyel*** fāʿilātün vāv sāḳıṭdur ***pehlüvān*** fāʿilāt beyt **Reste vü ḫasr u ḥuşū yine nedür *** 4 **Er şırası ḳaynata ḳaynanadur** *reste* 5 feṭḥ-i rā-yı

---

[1] ve NP : NO -
[2] fevḳānīniñ kesri NO : fevḳānī NP
* Savaşlarda atın ve insanın kensiyle korunduğu savaş âletidir. Kamusda da böyledir.
[3] cūd NP : NO -
[4] ki NP : NO -
[5] lākin NO : NP -
[6] pehl ile ve vāndan mürekkeb olmunmuş NP : pehlile vāndur terkīb NO
[7] maʿnāsınadur NO : NP -
[8] vān bi-maʿnā bān yaʿnī Ḥāfıẓ ve nāẓır Türkçe şaḳlayıcı ve gözedici pes pehlivān ʿArabīde emīr ve Türkçe paşa didikleridür NP : vān bi-maʿnā bān yaʿnī Ḥāfıẓ ve nāẓır Türkçe şaḳlayıcı ve gözedici pes pehlivān ʿArabīde emīr ve Türkçe paşa didikleridür NO
[9] goft NP : gūyed NO

mühmele ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṭḥ-i tā-yı muüşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle 6 Fārsīdür bunda Türkçe er şırası yaʿnī birbiri yanına dizilüp şıra 7 olmuş erler ʿArabīde feṭḥ-i ṣād-ı mühmele ve teşdīd-i fā-yı saʿfaṣ ile ṣaff 8 dinür *vāv* ḥarf-i ibtidā *ḫasr* feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve[1] żamm ile daḫı luġatdür sükūn-ı 9 sīn ve rā-yı mühmeleteyn [NO270b] ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳayın ata bi-maʿnā 10 zenpeder yaʿnī ḫātun babası ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī kesrile daḫı luġatdür ve mīm 11 ile ve mīmden ṣoñra hemze ile ḥum daḫı dinür ve er babasına daḫı 12 dinür Şems-i Faḫrī goft beyt Bed-ḫᵛāh-ı tu-rā ḫāl çe bāşed ki künūn 3 ʿİfrīt zeneş bāşed ü iblīs ḫosor *vāv* ibtidāʾiyye *ḫuşū* ḫā-yı muʿceme ve sīn-i 14 mühmeleniñ żammeleri ve vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳayın ana ki ḳoca 15 anası bi-maʿnā şūy-māder ki aṣlı iżāfet ile māder-şūydur vaṣfiyyetden ʿalemiyyete 16 naḳl içün mużāfun ileyhi taḳdīm olunmuşdur ʿArabīde ḥā-yı ḥuṭṭī ve mīmiñ 17 ve hemzeniñ feṭḥaları ve tā-yı teʾnīṣ ile ḥamāt dinür ḫatunuñ anasına [NP264b] 1 daḫı dirler bi-maʿnā zen-māder feṭḥ-i ḥā ile ḥusū daḫı luġatdür Şems-i Faḫrī goft Bāşi hemīşe Ḫusrev ü sulṭāni muḥterem * Bā iḥtirām dāredev dāmed rā hu[2*] ḥāṣılı ḫasr ve ḫuşū 2 zevc ve zevceniñ vālideynlerine[3] müşterek luġatlerdür[4] ʿArabīde ṣahr ve ṣahra 3 daḫı böyledür nitekim ḥumā ve ḥumāt böyledür ve yine didügi bundan evvel ḳayın ana ve ḳayın 4 ata ẕikri mürür itdigiçündür taḳṭīʿü'l-beyt ***restevüḫasr*** 5 fāʿilātün hā gidüp żamme[5] vāvı işbāʿdan bir vāv daḫı tevellüd ider ***uḫuşūyi*** 6 fāʿilātün ***nenedür*** fāʿilün hā-yı ṣānī gider ***erşırası*** fāʿilātün ***ḳaynataḳay*** 7 fāʿilātün atadan hemze gidüp feṭḥası nūna virilür ***nanadur*** fāʿilün arnadan hemze gidüp feṭḥa nūna virilür [NO271a] ve hā gider 8 beyt[6] **Varluḳ hestīdür peyvestedür * Ulaşıḳ yab yab olan āhestedür** 9 *hestī* āḫırında yā-yı maṣdarī ile varluḳ ve[7] vardurluḳ[8] kemā büyyine ānifen *peyveste* 10 feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṭḥ-i tā-yı 11 müṣennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe ulaşıḳ yaʿnī yanaşıḳ 12 ve yetişik ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i mīm ve dāl-i mühmele ile 13 sermed dinür cemʿi serāmed gelür ke-ẕā fi't-Tercümān ve żamm-ı mīm ve lām ve elif ve kesr-i 14 ṣād-ı mühmele ve ḳāf ile mülāṣıḳ ve muttaṣıl ve dāʾim dinür

[1] ve NP : NO -
[2] Şems-i Faḫrī goft Ḫusrev ü sulṭāni muḥterem * Bā iḥtirām dāredev dāmed rā hu NO : NP -
[*] Kayınlarına ne kadar saygı gösterirsen, o kadar Hüsrev gibi saygın olursun.
[3] vālideynlerine NO : vālidelerine NP
[4] luġatlerdür NO : luġatdür NP
[5] żamme NO : NP -
[6] arnadan hemze gidüp feṭḥa nūna virilür ve hā gider beyt NO : NP -
[7] ve NO : NP -
[8] vardurluḳ NO : vardur NP

āheste elif-i memdūde ve feṭḥ-i 15 hā-yı hevvez ve sükūnı sīn-i mühmele ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 16 Türkçe yāb yāb ve iñil iñil ʿArabīde feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hemze ve kesr-i nūn-ı 17 müşeddede ve yā-yı ḥuṭṭī ile teʾennī dinür taḳṭīʿü'l-beyt[1] ***varluḳhes*** fāʿilātün [NP265a] 1 rā müteḥarrik oḳunur ***itīdürpey*** fāʿilātün vestedür fāʿilün hā gider 2 ***ulaşıḳyab*** fāʿilātün elifler düşer yabolanā fāʿilātün yābdan elif 3 gider ve olandan vāv ve elif düşerler hestedür fāʿilün beyt 4 **Körpecik pestū sitī ḫatun sitem * Küc tüfek zeyṭāne körük oldı dem** 5 *pestū* feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve vāv ile 6 Fārsīdür feṭḥ-i ḳāf ve hā-yı resmīyle ḳā ziyādesiyle [NO271b] pestūḳa daḫı luġatdür ʿArab taʿrīb idüp żamm-ı bā-yı ʿarabīyle bestūḳa dir[2] 7 Türkçe körpecik bi-maʿnā ki mumbaradan muḫaffefdür[3] *ḫum* żamm-ı[4] ḫā-yı muʿceme ve mīm ile köp bi-maʿnā kemā merre 8 ve bere bā-yı muvaḥḥade ve rā-yı mühmeleniñ feṭḥalarıyla ḳuzı dimekür yaʿnī ḳoyun 9 yavrısı mecāzen her nesneniñ küçügüne bere ıṭlāḳ olunur pes ḫumbara 10 vaṣf-ı terkībīdür ki aṣlı bere-i ḫum idi maʿnā-yı terkībi köp ḳuzısı 11 dimek olur yaʿnī yāvrısı pes köpek küçügüne ʿalem olumuşdur 12 ʿArabīde taʿrīb olunup bā-yı ʿArabīniñ żammı ile büstüḳa dinür 13 *sitī* kesr-i sīn-i mühmele ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānī muḫaffefiniñ kesriyle ve yā-yı ḥuṭṭī 14 ile Fārsīdür ki ġarāʾib-i Meşnevīdendür müşkilāt-ı Meşnevīde sıtīzen 15 bezek maʿnāsınadur ki taʿẓīm içündür nitekim merdüm büzürge ḫᵛāce ve şeyḫ 16 dinür ʿArabīde tānıñ şeddesiyle şāyiʿdür ʿinde'l-baʿż sitī 17 ʿArabīdür ki lafẓından iḫtişār olunmuşdur Fārsīde taʿcīm olunup [NP265b] 1 taḫfīf-i tā ile seter dinmişdür ḥāṣılı siti Türkçe ulu ve ḳoca ḫatun 2 maʿnāsınadur *sitem* kesr-i sīn-i mühmele ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve mīm ile Fārsīdür 3 Türkçe[5] güç ki maḥlūḳdan ṣudūr idüp yine maḥlūḳ-ı āḥara sirāyet ider bir ḥāletdür 4 ḥaḳīḳāte sirāyet iden żarb gibi mecāzen sirāyet ider żarre gibi meşelā 5 ʿArabīde feṭḥ-i cīm ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile cevr ẓulm-i teʿaddī 6 daḫı dinür [NO272a] *zeyṭāne* feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ve feṭḥ-i ṭā-yı mühmele 7 ve baʿde'l-elif feṭḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe tüfeng didikleri 8 ālet-i ceng ki içinden baruṭ ile ḳurşun atarlar ʿArab taʿrīb 9 idüp zāyı sīne naḳl ile sībṭān dirler *dem* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve mīm ile 10

[1] taḳṭīʿü'l-beyt NO : NP -
[2] ʿArab taʿrīb idüp żamm-ı bā-yı ʿArabīyle bestūḳa dir NO : NP -
[3] ki mumbaradan muḫaffefdür NO : NP -
[4] żamm-ı NO : NP -
[5] Türkçe NO : NP -
[6] taḥtānī NO : NP -

Fārsīdür bunda Türkçe körük didikleri nesne ki anıñla āteş üflerler 11 ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı nūn ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve hā-yı muʿceme ile mihfaḫ ve āḫırında 12 tā ile minfaḫa daḫı luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***körpecikpes*** fāʿilātün körpecikde 13 bā meksūr oḳunur ***tūsitīḫa*** fāʿilātün ***tunsitem*** fāʿilün vāv düşer 14 ***küctüfekzey*** fāʿilātün kücden vāv gider ve nūn ḥarf-i vāḥid ʿadd 15 olunur ***ṭānekörük*** fāʿilātün hā vāv-ı s̱ānī[1] düşer ***oldıdem*** fāʿilün 16 oldıdan vāv ve[2] yā düşer beyt **Bikr ḳız dūş̄ize kālem er gören * ʿAvret ü pelḫam falāḥatdur ṣaban** 17 *bikr* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve rā-yı mühmele ile [NP266a] 1 ʿArabīdür ḳız lafẓına maḳdem ṣıfat vāḳıʿdur ki Türkīde daḫı şāyiʿdür[3] 2 *dūşīze* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i 3 zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bi-maʿnā duḫter zen-i şūy dīde yaʿnī Türkçe ḳız oġlan 4 ḳız diyü taʿbīr iderler nāẓım-ı merḥūm bikr ḳız diyü taʿbīr buyurmuşdur ʿArabīde bākire 5 dinür *kālem* fetḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı[4] elif ve lām ve mīm ile Fārsīdür [NO272b] bi-maʿnā[5] 6 zen şūy dīde Türkçe ṭul dinilen ʿavret ki erinden ayrılmış ola 7 ʿArabīde fetḥ-i s̱ā-yı müs̱elles̱e ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ve bā-yı muvaḥḥade ile s̱īb dinür 8 *pelḫām* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve ʿinde'l-baʿż ʿarabīyle sükūn-ı lām ve fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve mīm ile 9 Fārsīdür bi-maʿnā *felāḥan* ki fetḥ-i fā-yı saʿffaṣ ve lām ve elif ve fetḥ-i ḫā-yı 10 muʿceme ve nūn ile Fārsīdür nitekim nāẓım-ı merḥūm daḫı getürmüşdür ḫādan 11 ṣoñra elif ile felāḫān daḫı dinür ḫan yerine[6] fetḥ-i[7] sīn-i mühmele ve sükūn-ı 12 nūn ve kāf-ı ʿacemīyle sing lafẓıyla felāsing daḫı luġatdür Eṣirü'd-dīn Ḫustegī fermāyed Hemī tā kutb-i nāturest * Zīr-i kunbedī ahzar [est] ḥāṣılı[8*] pelḫam ve felāḫan 13 ve felāḫān ve felāsing ki elfāẓ-ı müterādifelerdür Türkçe ṣaban didikleri 14 nesne ki anıñla ṭaş aṭarlar ekṣeryā çobanlarda bulunur ʿArabīde ḳāf 15 ve zā-yı ʿArabīniñ[9] fetḥaları ve baʿde'l-elif fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı merbūṭa ile 16 ḳafāza dinür ve kesr-i mīm ve sükūn-ı ḳāf ve lām elif ve ʿayn-ı mühmele ile mıḳlaʿ 17 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***bikriḳızdū*** fāʿilātün rā müteḥarrik ***şīzekālem*** fāʿilātün [NP266b] 1 hā düşer ***ergören*** fāʿilün vāv sāḳıṭdur ***ʿavretüpel*** fāʿilātün ***ḫamfalāḥan*** fāʿilātün ***durṣaban*** 2 fāʿilün

---

[1] vāv-ı s̱ānī NO : NP -
[2] vāv ve NO : NP -
[3] şāyiʿdür NP : müstaʿmeldür NO
[4] sükūn-ı NO : NP -
[5] bimaʿnā NP : yaʿnī NO
[6] ḫan yerine NO : NP -
[7] fetḥ-i NP : NO -
[8] Eṣirü'd-dīn Ḫustegī fermāyed Hemī tā kutb-i nāturest * Zīr-i kunbedī ahzar [est] ḥāṣılı NO : NP -
[*] Gökyüzü altında herkes bir şey beklemektedir ve hiçkimse de felâkete uğrayacağını aklına getirmez.
[9] zā-yı ʿArabīniñ NP : muʿcemeniñ NO

beyt **Yüce bālā yarucı delāledür *** 3 **Hem ayuḳ tendīse pīse aladur** *bālā* bā-yı muvaḥḥade ve elif ve lāmelif 4 ile Fārsīdür bunda Türkçe yüce ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve elif ve kesr-i lām [NO273a] 5 ve yā-yı ḥuṭṭī ile ʿālī dinür *dellāle* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve lāmelif-i müşeddede ve feṭḥ-i 6 lām ve tā-yı teʾnīṯ ile ʿArabīdür Fārsīde daḫı müstaʿmeldür ve ʿArabīde 7 żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve feṭḥ-i cīm ve baʿde'l-elif kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı nūn ile[1] mucaḥn 8 dinür cemʿi feṭḥ-i ʿayn ve āḫırında tā-yı merbūṭa ile ʿacāhīne gelür Türkçe yürücü ki 9 erkek ile ʿavret arasında ḫaber ṭaşıyıcı kimesneye dirler Türkçe 10 pizevenk nitekim Ḫᵛāce Şenāyī dimişdür beyt Çün der-āmeden 11 viṣāl-rā ḫāle * Serd şod güft ü gūy-ı dellāle[**] *tendīs* 12 feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı nūn ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı 13 yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe uyuḳ ki 14 bostanlara veyā bağlara bir sūret veyā bir ḳorḳunc nesne yapup 15 bir aġaç ile ḳorlar[2] ki ḳuş ve sāʾir mużī nesneler ḳorḳup 16 gelmeye ʿArabīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[3] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı 17 vāv ve cīm ile bīhūc ve ḫā-yı muʿceme ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve lām ile ḫayāl ve [NP267a] 1ḫayāle ve ḫuyūl daḫı dirler *pīse* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 2 ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve hā-yı resmīyle Fārsīdür[4] bunda Türkçe ala ki alaca daḫı[5] 3 dinür ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade[6] yā-yı ḥuṭṭī[7] ve feṭḥ-i lām ve ḳāf ile 4 ablaḳ dinür ve illā ennehū dahrecehū ablaḳ dirler ve lām ve ḳāf yerine 5 rā-yı mühmele ve sīn-i muʿceme[8] ile abraş daḫı dinür ve żamm-ı mīm ve feṭḥ-i [NO273b] lām ve vāv-ı 6 müşeddede ile mülevven daḫı dirler taḳṭīʿü'l-beyt ***yücebālā*** fāʿlātün 7 żamme düşer ***yurıcıde*** fāʿilātün rādan şoñra yā sāḳıṭdur 8 ***lāledür*** fāʿilün hā düşer ve lām-ı 1 müşeddededen mükerrerdür ***hemayuḳten*** fāʿilātün 9 vāv düşer ***dīsepīse*** fāʿilātün hā-yı evvel sāḳıṭdur ***aladur*** fāʿilün 10 hā düşer beyt **Hem neyistāndur ḳamışlıḳ perneyān * Oldı naḳışlu hüveydādur** 11 **ʿayān** *neyistān* ney ile sitāneden mürekkebdür *ney* feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı[9] 12 yā-yı ḥuṭṭī ile Türkçe ḳamış kemā merre *sitān* kesr-i sīn-i mühmele ve tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 13 ve elif ve nūn ile bunda ẓarf-ı mekāndur ki ḳamışıñ anda keşretini

---

[1] ile NO : NP -

[**] Eğer birleşmek nasipse çöpçatatının yaptığı ancak dedikodularda kalır.

[2] ḳorlar NO : NP -

[3] taḥtānī NO : NP -

[4] Fārsīdür NO : NP -

[5] daḫı NO : NP -

[6] bā-yı muvaḥḥade NP : NO -

[7] yā-yı ḥuṭṭī NO : NP -

[8] ve sīn-i muʿceme NO : NP -

[9] sükūn-ı NP : NO -

14 ifāde ider bu maḥalde vezn içün sīniñ ḥarekesi mā-ḳabline virilmişdür 15 ʿArabīde fetḥ-i mīm ve sükūn-ı ḳāf ve fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade ve tā-yı merbuṭa 16 ile maḳṣabet dinür *perneyān* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ʿarabī ile daḫı luġatdür ve sükūn-ı 17 rā-yı mühmele ve kesr-i nūn[1] sükūn-ı[2] yā-yı ḥuṭṭī ve elif ve nūn ile ism-i basīṭ-i Fārsīdür **[NP267b]** 1Türkçe naḳışlu nesne ʿArabīde żamm-ı mīm ve fetḥ-i nūn ve ḳāf-ı müşeddede 2 ve şīn-ı muʿceme ile münaḳḳaş dinür *hüveydā* żamm-ı hā-yı hevvez ve fetḥ-i vāv ve sükūn-ı 3 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve elif ile bi-maʿnā peydā ve elif-i memdūde ile āşkār ve āḫırında elif ile āşikārā 4 daḫı luġatlerdür[3] Türkçe açıḳ ve bellü *ʿıyān* kesr-i ʿayn-ı mühmele ve fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve elif 5 ve nūn ile ʿArabīdür el ʿıyān bi'l-kesr bir nesneyi göz ile görmek "yuḳālu ʿayne'ş-şey'e muʿayeneten ve ʿıyānen ev erā'ehū bi-ʿaynihī Ḳara Pīrī"* 6 ġalaṭ-ı meşhūrı[4] [NO274a] ʿaynıñ fetḥiyledür ṣaḥib-i 7 Aḫterī daḫı buña tābiʿ olmuşdur bunda şöhretine binā'en Türkī maḳāmında 8 getürilmişdür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemneyistān*** fāʿilātün elif düşer 9 ***durḳamışlıḳ*** fāʿilātün ***perneyān*** fāʿilāt ***oldınaḳış*** fāʿilātün 10 vāv ve yā sāḳıṭlardur ***luhüveydā*** fāʿilātün ***durʿayān*** fāʿilāt beyt 11 **Teknedür zenber çekürgedür melaḫ * Şūḫ kirdür çirk tāzīce vü saḫ** *zenber* fetḥ-i zā-yı 12 ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[5] ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe 13 tekne ki içinde giysi yıḳarlar ve bi-maʿnā lāk ki Türkçe gözgöre didikleri ki anıñla 14 balçık ve fışḳu ḳaldururlar ʿArabīde minḳal dinür kemā büyyine *melaḫ* mīm ve lāmıñ 15 fetḥaları ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe çekürge didikleri ṣıçraġan ḥayvāndur 16 ʿArabīde cīm ve rā-yı mühmeleniñ fetḥaları ve elif ve dāl-i mühmele ile cirād dinür müfredi 17 tā-yı vaḥdet ile cirāde teẕkīr ü teʾnīṯ müsāvīdür ki ism-i cinsdür pes **[NP268a]** 1 cemʿi cerād gelür baḳar ve baḳarat gibi *şūḫ* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve ḫā-yı 2 muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe kir ki temiz şeyde istiʿmāl ile ḥāṣıl 3 olur *tāzīce tāzī* tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve baʿde'l-elif kesr-i zā-yı ʿarabī 4 ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür ve lafẓ-ı ce Türkçedür ki ʿArabīde bā-yı cārre 5 maʿnāsını ifāde ider pes tāzīce dimek mużāf taḳdīriyle ʿArab 6 dilince dimekdür yaʿnī Türkçe ʿArabca dimek olur yaʿnī çirk Fārsīde 7 şūḫ ʿArabīde vesaḫ [NO274b] dinür

[1] kesr-i nūn NO : NP -
[2] sükūn-ı NP : NO -
[3] luġatlerdür NO : luġatdür NP
* Bir şeyi gözüyle gördü. Kara Piri'de de böyledir.
[4] meşhūrı NO : NP -
[5] taḥtānī NO : NP -

dimek olur *melaḫ* lafẓına ḳāfiye olmaġıla 8 münāsib görülmegin getürilmişdür pes[1] vesaḫ vāv ve sīn-i mühmeleniñ 9 fetḥaları ve ḫā-yı muʿceme ile ʿArabīdür ve dāl ve rā-yı mühmeleteyniñ fetḥaları ve nūn ile 10 deren daḫı dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***teknedürzen*** fāʿilātün hā gider 11 ***berçekürge*** fāʿilātün ***dürmelaḫ*** fāʿilün ***şūḫıkirdür*** fāʿilātün ḥā müteḥarrik 12 ve kir yāsız oḳunur ***çirkitāzī*** fāʿilātün kāf müteḥarrik ***cevüsaḫ*** 13 fāʿilün beyt **Dünbe ḳuyruḳ sıtma teb raḫne gedik * Beḫiye** 14 **maʿnīde tekindedür didik** *dünbe* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn ve fetḥ-i 15 bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[2] ve hā-yı resmīyle Fārsīdür hāsız dünb dirler ve nūnı 16 mīme ḳalb idüp yā ḥaẕf ile düm daḫı dirler nitekim ḳāʿidelerindendür 17 kemā büyyine mirāren dünbāl ve dünbāle ve dümāl daḫı luġatdür pes Türkçe ḳuyruḳ [NP268b] 1 ʿArabīde ẕāl-i muʿceme[3] ve nūnuñ fetḥaları ve bā-yı muvaḥḥade ile ẕeneb dinür 2 *teb* fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ile tābdan muḫaffef[4] 3 nitekim gelür Türkçe sıtma didikleri ḥastalıḳ ʿArabīde żamm-ı ḥā-yı mühmele 4 ve mīm-i müşeddede ve yā-yı ḥuṭṭī ile ḥummā dinür *raḫne* fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 5 ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i nūn ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda[5] Türkçe gedik meşelā nacaḳ 6 yüzünden bir miḳdārı ḳırılmaḳ gibi dīvārdan bir delik açmaḳ gibi 7 ke-ẕā ve ke-ẕā ʿArabīde şā-yı müşelleşe ve lāmıñ fetḥaları ve bā-yı muvaḥḥade ile şelb 8 dinür mecāzen noḳṣāna ʿumūrda daḫı istiʿmāl olunur *beḫiye* [NO275a] fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade 9 ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme[6] ve fetḥ-i yā-yı müşennāt-ı fevḳānī[7] hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe kesr-i 10 nūn ve fetḥ-i kāf-ı ʿacemīyle nigenge dirler ki derziler dikişinden 11 bir nevʿdür ʿArabīde żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i zā-yı ʿarabī 12 ve tā-yı vaḥdet ile ġurze dinür cemʿi[8] ġurz gelür ġayn yerine ḫā-yı muʿceme ile daḫı luġatdür 13 taḳṭīʿü'l-beyt ***dünbeḳuyruḳ*** fāʿilātün hā ve vāv sāḳıṭlardur[9] ***sıtmatebraḫ*** 14 fāʿilātün hā gider ***negedik*** fāʿilün ***beḫiyemaʿnī*** fāʿilātün hā düşer 15 ***detekinde*** fāʿilātün ***dürdidik*** fāʿilün yā gider beyt 16 **Gicik ḫāriş daḫı oldı zireyir * Ṣarılıḳ hem yazıcı oldı debīr** 17 *ḫāriş* ḫā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif kesr-i rā-yı mühmele ve şīn-ı muʿceme ile ṣīġa-yı ism-i [NP269a] 1 maṣdardurTürkçe ḳaşınmaḳ dimek olur istiʿmāllerinde gicik didikleri 2 çıbana ʿalem

[1] pes NO : NP -
[2] taḥtānī NO : NP -
[3] ẕāl-i muʿceme NO : zā-yı ʿArabī NP
[4] muḫaffefdür NO : maḫẕūfdur NP
[5] bunda NO : NP -
[6] ḫā-yı muʿceme NO : ḫā-yı ḥuṭṭī NP
[7] fetḥ-i yā-yı müşennāt-ı fevḳānī NO : NP -
[8] cemʿi NO : NP -
[9] sāḳıṭlardur NO : sāḳıṭdur NP

olmuşdur ki anı ḳaşımaḳ lāzım gelür ʿArabīde cīm ve rā-yı mühmeleniñ 3 fetḥaları ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[1] ile cerāb ve kesr-i ḥā-yı mühmele ve fetḥ-i ḳāf-ı müşeddede 4 ve tā-yı merbūṭa ile hıḳḳa dinür *zerīr* fetḥ-i zā-yı ʿarabī ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 5 yā-yı ḥuṭṭī ve yine rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe ṣarıluḳ didikleri 6 marażdur ki ʿArabīde yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ve fānıñ fetḥaları ve elif 7 ve nūn ile yarafān dirler *debīr* kesr-i dāl-i mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[2] ve sükūn-ı 8 yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe yazıcı dimekdür ʿArabīde 9 kātib dinür [NO275b] ṭaḳṭīʿü'l-beyt ***icikẖā*** fāʿilātün ***rişdaẖıol*** fāʿilātün vāv gider 10 ***dızireyir*** fāʿilāt ***ṣarılıḳhem*** fāʿilātün ***yazıcıol*** fāʿilātün zādan ṣoñra olan 11 yā ve vāv düşerler ***dıdebīr*** fāʿilāt beyt **Gergedān erc oldı** 12 **ḳıcıḳ ġalmılıc * Hem sipārīdür añız ejdüf alıc** *gergedān*[3] fetḥateyn-i kāfeyn-i 13 ʿacemeteyn[4] ve beynehümā rā ve fetḥi[5] dāl ve nūn ile Fārsīdür ki muẖaffef-i gergedāndur[6] ʿinde'l-baʿż kāf-ı evvel 14 ʿarabīdür dāl ve nūnsız gerg daẖı luġatdür ve ʿinde'l-baʿż gerg şol 15 ḳuşuñ ismidür ki gergedan fili boynuzuna ṭaḳup[7] başında gezdürürken 16 ol ḳuş gelüp ikisi birden ḳapup ḳaldırır ve yavrılarına 17 getürürmiş ʿArabīde ruẖ dirler[8] bi-żammi'r-rā-yı mühmele ve'l-ẖāi'l-muʿceme muʿarrebi mine'l- **[NP269b]** 1 Fārsī dirler "vallāhu ʿalā küllü şeyʾin ḳadīr" Türkīde şāyiʿ olmaġıla Türkī maḳāmında 2 getürilmişdür *erc* fetḥ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve cīm ʿarabīyle ġarāyib-i Meşnevīden 3 Fārsīdür bunda gergedān maʿnāsınadur ke-ẕā fī'l-Vesīle ve ṣāḥibi'l-Ferheng-i 4 Cihāngīrī erci beş maʿnāya yazup dördüncisi bir ḳuşdur ki 5 tüyi ġāyet laṭīf ve yumşaḳ olur Türkçe ḳuġu dirler dimiş ve Tuḥfetü's-Saʿādet 6 ṣaḥibi daẖı[9] ḳuş maʿnāsına yazmışdur *ġalmılıc* kesr-i ġayn-ı muʿceme ve ʿinde'l-baʿż fetḥ ile[10] 7 ve sükūn-ı lām ve fetḥ-i mīm ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve cīm-i ʿacemī ile Fārsīdür 8 ve[11] mīm yerine ġayn-ı muʿceme ile ġalġılıc ve āẖırlārında hā-yı resmīyle [NO276a] ġalġılıca ve lām-ı 9 şānīyesiz daẖı luġatdür[12] Türkçe ḳıcıḳ ki parmaḳ ile ḳoltuḳ 10 altına ve yā ṭabana sāʾir ḳocınılan yerlere

[1] taḥtānī NO : NP -
[2] taḥtānī NO : NP -
[3] *gergedān* NP : *gergeden* NO
[4] ʿAcemeteyn NO : ʿacemīyyen NP
[5] fetḥi NO : NP -
[6] muẖaffef-i gergedāndur NO : NP -
[7] ṭaḳup NP : ṣancup NO
[8] ruẖ dirler NO : NP -
[9] daẖı NO : NP -
[10] fetḥ ile NO : fetḥateyn NP
[11] ve NP : NO -
[12] daẖı luġatdür NP : NO -

güldürmek içün dürtmek 11 ʿArabīde feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve yine feṭḥ-i dāl ve ġayn-ı muʿceme ve[1] hā ile daġraġa dinür *sipārī* 12 kesr-i sīn-i mühmele ve feṭḥ-i bā-yı ʿacemī ve baʿde'l[2] elif kesr-i[3] rā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür 13 ʿinde'l-baʿż sīn ile daḫı luġatdür Türkçe añız ki ekiñ biçildikde yerde 14 ḳalan ḳışacıḳ şaplara dirler ʿArabīde feṭḥ-i ḥā-yı mühmele[4] ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı 15 yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve tā-yı metbūṭa ile ḥaṣīdet dinür lisān-ı ʿArabīde 16 feṭḥ-i mīm ile meccele dinür sipārī maʿnāsına ke-ẕā fī'l-Meşāriʿ[5] *ejdüf* 17 feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı zā-yı ʿacemī ve żamm-ı[6] dāl-i mühmele ve fā-yı saʿfaṣ ile [NP270a] 1 Fārsīdür bunda Türkçe alıc didikleri yemiş ki bu diyārlarda iplige dizüp 2 ṣatarlar ṣıbyān maʿmūlüdür[7] ʿArabīde żamm-ı zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve żamm-ı 3 rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve yine rā-yı mühmele ile zuʿrur dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***gergedāner*** 4 fāʿilātün ***coldıḳıcıḳ*** fāʿilātün oldıdan elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde 5 cīme virilür ***ġalmılıc*** fāʿilāt ***hemsipārī*** fāʿilātün ***dürañızej*** fāʿiltün 6 ***düfalıc*** fāʿilāt lāmıñ kesresini işbaʿdan bir yā ḥāṣıl olur yāḫud ***düfalıc*** fāʿilün[8] beyt **Bīddür sögüt kej ılġındur nihāl** 7 **Tāze yāl[9] oldı vü boyun oldı bāl** *bīd* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[10] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[11] 8 ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe sögüt didikleri [NO276b] aġac[12] ʿArabīde kesr-i ḫā-yı muʿceme ve lām 9 elif ve fā-yı saʿfaṣ ile ḫılāf dinür *kej* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve zā-yı ʿacemī ile 10 Fārsīdür Türkçe ılġun didikleri aġac ʿArabīde feṭḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı 11 rā-yı mühmele ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve elif-i memdūde ile tarfā ve feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı 12 ṣā-yı müṣelleṣe ve feṭḥ-i lām ve tā-yı vaḥdet ile eṣelet dinür *nihāl* kesr-i nūn ve hā-yı hevvez 13 ve elif ve lām ile Fārsīdür bunda Türkçe tāze dal yaʿnī aġac dibinden 14 ṭoġrı çıḳan tāze dal ʿArabīde kesr-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı nūn ve vāv ile 15 ṣınv dinür cemʿi ṣınvān gelür eski dal feṭḥ-i ḳāf ile ḳışıb ve żamm-ı ġayn-ı muʿceme 16 ile ġuṣn dinür ve Fārsīdür ṣīn-ı muʿceme ve elif ve ḫā-yı muʿceme ile

[1] yine feṭḥ-i dāl ve ġayn-ı muʿceme ve NO : NP -
[2] baʿde'l NO : NP -
[3] kesr-i NO : NP -
[4] ḥā mühmele NO : hā-yı hevvez NP
[5] lisān-ı ʿArabīde feṭḥ-i mīm ile meccele dinür sipārī maʿnāsına keẕā fī'l-meşāriʿ NP : NO -
[6] żamm-ı NO : NP -
[7] maʿmūlüdür NP : mā'ileridür NO
[8] lāmıñ kesresini işbaʿdan bir yā ḥāṣıl olur yāḫud *düfalıc* fāʿilün NO : NP -
[9] yāl NO : dāl NP
[10] taḥtānī NO : NP -
[11] yā-yı müṣennāt-ı taḥtānī NO : NP -
[12] sögüt didikleri aġac NO : NP -

şāḫ dirler [NP270b] 1 *yāl* yā-yı ḥuṭṭī[1] ve elif ve lām ile Fārsīdür bi-maʿnā gerden Türkçe boyun 2 ʿArabīde ayn-ı mühmele ve nūnuñ żammeleri ve ḳāf ile ʿunḳ ve sükūn-ı 3 nūn ile daḫı luġatdür taḳṭīʿü'l-beyt ***bĭddürsö*** fāʿilātün dāl 4 müteḥarrik oḳunur ***gütkejılġın*** fāʿilātün ılġundan elif ve yā ve vāv 5 gidüp kesre mā-ḳablinde rāya virilür ***durnihāl*** fāʿilāt ***tāzedalol*** 6 fāʿilātün hā gider ve oldan daḫı elif ve vāv düşüp żamme mā-ḳablinde 7 dāle virilür ***dıvüboyun*** fāʿilātün ***oldıbāl*** fāʿilāt oldıdan 8 vāv ve yā sāḳıṭlardur beyt **Ota dārū di susam küncidürür *** 9 **Petse fıstıḳ igde hem sinciddürür** *dārū* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve elif ve żamm-ı rā 10 ve sükūn-ı vāv [NO277a] ile Fārsīdür ota ki ḥastalara ilac içün virilen 11 nesnelere dirler ḥekĭme otacı didikleri bundandur kemā büyyine ānifen ʿArabīde 12 dāl ve vāvıñ[2] feṭḥaları ve elif-i memdūde ile devāʾ dinür *küncid* żamm-ı 13 kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve kesr-i cĭm ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe 14 ṣusam didikleri beyażca toḫum ki rūġan-şĭr andan çıḳar ʿArabīde kesr-i sĭn-i 15 mühmele ve sükūn-ı nūn ve kesr-i[3] mĭm ve yine kesr-i sĭn-i mühmele ve mĭm[4] ile sinmisim dinür *sincid* kesr-i sĭn-i mühmele 16 ve sükūn-ı nūn ve kesr-i cĭm-i ʿarabī ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür cĭmden ṣoñra 17 yā-yı ḥuṭṭī ile sincĭden daḫı luġatdür bunda Türkçe igde ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı [NP271a] 1 mühmele ve nūn-ı müşeddede ile ve baʿde'l-elif feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve yā-yı vaḥdet 2 ile ʿunnabe cemʿi ʿunnab gelür Hnd igdesine dinür Rūmda ḥāṣıl 3 olana daḫı dimişler ke-ẕā fi't-Tuḥfetü's-Saʿāde ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı muʿceme ve feṭḥ-i 4 bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[5] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve elif-i memdūde ile ʿubayrā 5 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***otadārū*** fāʿilātün elif gider ***disusamkün*** fāʿilātün ***susamdan*** vāv düşer ***cidürür*** fāʿilün ***petsefıstıḳ*** fāʿilātün hā gider ***igdehemsin*** fāʿilātün yā ve hā düşerler ***ciddürür*** fāʿilün beyt 6 **Oldı gehvāre beşik lemṭur büyük * Anda sevgenet gürūh oldı bölük** 7 *gehvāre* Tuḥfetü's-Saʿāde ṣāḥibi gehvāre killāhümā kāf-ı 8 Pārsī dimişler[6] lākin kāfıñ ḥarekesine [NO277b] taʿaruż itmemişdür ve sāʾir 9 luġatlerde kāf-ı meftūḥa da getürmişler ve lākin kāf-ı ʿarabī ve bā-yı ʿacemī 10 olmasına taʿarruż itmemişler ammā ẓāhiren bu luġat basīṭ olmayup 11 mürekkeb olmaḳdur ki kesr-i kāf-ı ʿarabī ile Türkçe kiçi maʿnāsına olup vāv 12 edāt-ı liyāḳat ola Türkçe kiçiye yaʿnī çocuġa lāyıḳ ve yarar dimek 13 olur āḫırında hā-yı resmī edāt-ı

[1] *yāl* yā-yı ḥuṭṭī NO : *dāl* dāl-i mühmele NP
[2] vāvıñ NO : mĭmiñ NP
[3] nūn ve kesr-i NP : NO -
[4] ve mĭm NO : NP -
[5] taḥtānī NO : NP -
[6] dimişler NP : dimiş NO

taḥṣīṣ olup Türkçe beşik didikleri nesne ki 14 çocuġı anda yaturup anda yā turdurup ṣalaraḳ uyudurlar ʿArabīde feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı 15 hā-yı hevvez ve dāl-i mühmele ile mehd dinür ʿinde'l-baʿż bayramlarda ḳurup 16 ṣıbyānı bindirdikleri nesneye daḫı dirler bunlar köçeklere maḫṣūṣ olduġıçün [NP271b] 1 gehvāre dinilmiş ola *lemṭur* feṯḥ-i lām ve sükūn-ı mīm ve żamm-ı ṭā-yı mühmele ile 2 fi'l-aṣl ṣā-yı müṣennāt-ı fevḳānīden Fārsīdür egerçi 3 müşkilāt-ı Meṣnevī ṣaḥībi luġat-ı ʿArabiye yazduġı maḥalinde getürmiş 4 lākin sā'ir luġat ʿArabīde mevcūddur bulunmamışdur şāyet ki muʿarreb 5 olmuş ola bunda Türkçe büyük ama yalñız vücūd cihetinden degil 6 belki ḳuvvet cihetinden büyük nesneden ḳayırmayup[1] ʿArabīde lā'übālī 7 dinilen maʿnādur ve bi-maʿnā ferīh Türkçe semiz nitekim Mevlānā fermāyed Meṣnevī Ān nīş es piye hu ḳuvvet pür şeved * Be ān zeft ferbe ve remter şebed[2*] *sevgenet* feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı 8 vāv ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve nūn[3] ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür Türkçe [NO278a] and ʿArabīde 9 yemīn dinür ki anda ḳuvvet ve ṣaġ ṭaraf maʿnālarına müşterekdür *vāv* ḥarf-i 10 ʿaṭf bunda sākindür *gürūh* kāf-ı ʿacemī ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri 11 ve sükūn-ı vāv ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür yaʿnī cemʿi zümer Türkçe bölük 12 yaʿnī benī[4] ādemden bir yere birikmiş kimesneler ʿArabīde kesr-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ıża-yı muʿceme[5] ve 13 mühmele ve bā-yı muvaḥhade ile hiżb ve feṯḥ-i cīm ve sükūn-ı vāv ve ḳāf ile çaḳ cemāʿat 14 ve ṭā'ife ve fırḳa dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıgehvā*** fāʿilātün oldıdan 15 vāv ve yā gider ***rebeşiklem*** fāʿilātün ***ṭurbüyük*** fāʿilāt 16 ***andasevgen*** fāʿilātün dāl müteḥarrik oḳunur ***etgürūhol*** fāʿilātün 17 oldıdan elif ve vāv gidüp żamme hāya virilmişdür ***dıbölük*** [NP272a] 1 fāʿilāt bölükden vāv-ı evvel gider beyt **Sav āgendedür seped** 2 **sāvīn diger * Dūk ig perev ḳolay perḫū kiler** *sāv* 3 sīn-i mühmele ve elif ve vāv[6] ile ḳāv ḳāfiyesinde[7] Fārsīdür bunda Türkçe egnd didikleri 4 nesne ki āgehden ve der-peyden çıḳar meṣelā bir çocuḳ gibi altunı incelemek 5 içün ve yāḫud yumruca yirin alup düzetlemek içün ege 6 ve yāḫud bir ġayrı nesneyi dörpi dutsalar ol nesnelerden dökülen 7 ḫurdelere Türkçe egündü dirler ʿArabīde żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i rā-yı mühmele 8 ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve

[1] ḳayırmayup NP : ḳayırmaya NO
[2] nitekim Mevlānā fermāyed Meṣnevī Ān nīş es piye hu ḳuvvet pür şeved * Be ān zeft ferbe ve remter şebed NO : NP -
[*] Semizlik her zaman kuvveti ifâde etmez.
[3] nūn NP : NO -
[4] benī NO : NP -
[5] ve sükūn-ıża-yı muʿceme NO : NP -
[6] ve elif ve vāv NO : NP -
[7] ḳāv ḳāfiyesinde NO : NP -

feṯ-i dāl-i mühmele ve tā-yı merbūṭa ile burīdet rānıñ feṯḥi[1] 9 ve elif ile burāde dirler ve żamm-ı ḳāf ve feṯ-i rā-yı mühmele [NO278b] ve baʿde'l-elif 10 żād-ı muʿceme ve hā[2] ile ḳurāża dirler ki dāl ḳarada bundan ġalatdur *seped* 11 sīn-i mühmele ve bā-yı ʿacemīniñ feṯḥaları ve sükūn-ı dāl-i mühmele ile Fārsīdür 12 lākin Türkīde meşhūr olmaġın Türkī menzilesine tenzīl olunmuşdur *sāvīn* 13 feṯ-i sīn-i mühmele ve baʿde'l-[3]elif kesr-i[4] vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile ve nūnsuz 14 ve nūn yerine sīn-i mühmele[5] ile Fārsīdür bunda[6] Türkçe muṭlaḳ seped didikleri 15 nesne çubuḳdan veyā ġayrıdan örüp içine şey ḳorlar luġatde 16 penbe ḳoduḳları sepeddür ki ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve feṯ-i fā-yı saʿfaṣ-ı müşeddede[7] 17 ve tā-yı vaḥdet ile ḳuffe dinür Türkīde küfe bundan ġalaṭdur[8] ve sīn-i [NP272b] 1 mühmele ve fā-yı saʿfaṣıñ feṯḥaları ṭā-yı ḥuṭṭī dāl-i mühmele ile safāṭ daḫı dinür *diger* kesr-i[9] dāl-i 2 mühmele ve feṯ-i kāf-ıʿacemī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür dālden soñra yā-yı 3 ḥuṭṭī ile luġatdür Türkçe daḫı dinür kemā merre mirāren bu maḥalde tekmīl-i vezn içün getirilmüşdür[10] *dūk* żamm-ı dāl-i mühmele 4 ve sükūn-ı vāv ile ve vāvsız ve kāf-ı ʿarabīyle Fārsīdür Türkçe 5 ig didikleri nesne anıñla iplik egerler aġacdan ve demürden 6 daḫı olur ʿArabīde kesr-i mīm ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve feṯ-i zā ve lām ile 7 miġzal dinür *perev* feṯ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯ-i vāv ve elif 8 ile Fārsīdür bunda Türkçe ḳolay ki güç muḳābilidür yaʿnī ḳuḥ Türkīsi 9 kāf-ı ʿacemīyle geñez dirler[11] kemā merre ʿArabīde feṯ-i yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i[12] sīn-i mühmele ve yine 10 yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile yesīr dinür *perḫū* bā-yı ʿacemīde feṯḥa ve żamme luġatdür 11 ve sükūn-ı [NO279a] rā-yı mühmele ve feṯ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe kiler 12 didikleri nesne ki içine ġulle ve zaḫīre ṭoldudururlar ʿArabīde feṯ-i hemze 13 ve sükūn-ı nūn ve feṯ-i bā-yı muvaḥḥade[13] ve elif ve rā-yı mühmele[14] ile enbār dinür taḳṭīʿü'l-14 beyt ***savāgende*** fāʿilātün geneden hemze gidüp kesresi 15 mā-ḳablinde vāva virilür ve ***dürsepedsā*** fāʿilātün ***vīndiger*** fāʿilün

[1] feṯḥi NO : feṯḥası NP
[2] hā NP : NO -
[3] baʿde'l- NO : NP -
[4] kesr-i NO : NP -
[5] mühmele NO : NP -
[6] bunda NP : NO -
[7] müşeddede NO : NP -
[8] Türkīde küfe bundan ġalaṭdur NP : NO -
[9] kesr-i NO : NP -
[10] bu maḥallde tekmīl-i vezn içün getirilmüşdür NO : NP -
[11] dirler NO : didikleri NP
[12] kesr-i NO : NP -
[13] muvaḥḥade NP : NO -
[14] mühmele NO : NP -

16 ***dūkigper*** fāʿilātün dūkuñ kāfı müteḥarrik oḳunur ve igden 17 yā gider ***evḳolayper*** fāʿilātün ḳolaydan vāv ve elif ḳayar[1] [NP273a] 1 ***ḫūkiler*** fāʿilün kilerden yā daḫı düşer beyt **Sürb ḳurşun** 2 **şūredür çoraḳ serāb * Şurā yer kim görünür ıraḳdan āb** *sürb* 3 żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā-yı mühmele[2] ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile[3] żamm-ı hemze ile ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı rā-yı mühmele ve bā[4] ile üsrīden 4 muḫaffef Fārsīdür Türkçe ḳurşun ki andan taḥtalar dögüp ḳubbeler örterler 5 ʿArabīde elif-i memdūde ve feṯḥ-i nūn kesr ile daḫı luġatdür ve āḫırında kāf ile 6 ānek dinür *şūre* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı 7 resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe çoraḳ didikleri yer ki ṭopraġı ṭuzlu 8 olup üzerinde ot bitmeyen yere dirler ʿArabīde feṯḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i 9 bā-yı muvaḥḥade ve sükūn ile daḫı luġatdür feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve tā-yı merbūta ile sübḫa 10 dinür *serāb* sīn-i mühmele ve feṯḥ-i rā-yı mühmele[5] sīn ve rā-yı mühmeleteyninñ feṯḥaları[6] ve baʿde'l-[7]elif ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī 11 ile [NO279b] fi'l-aṣl ʿArabīdür ʿAcem lisānlarına naḳl ile istiʿmāl itmişlerdür ve żamm-ı 12 kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile küvrābden 13 daḫı dirler ʿinde'l-baʿż serāb küvrāb muʿarrebdür Türkçe ılḳım ve ṣalḳım[8] 14 dirler ögleden ṣoñra şemsiñ ḥarāretinden ḥāṣıl olur bir ḫāletdür ki 15 yaz günlerinde ṣaḥrāda uzaḳdan ṣu gibi görinür vardıḳca öte gider 16 ʿArabīde medd-i elif ve lām-ı muḫaffefe ile āl daḫı dirler Pīr Muḥammed Ḳaramānī Tercümān-ı 17 Ṣıḥḥāḥında bi'l-medd-i etbā ve Ehl-i Beyt ve şaḫṣ yaʿnī uzaḳdan görinen [NP273b] 1 ḳaraltı ve şol nesnedür ki yaz günleriniñ evvelinde ve āḫırında 2 görinür şöyle ki uzaḳdan baḳsa idi tavar var mı 3 ve ġayrı nesne ḳatı yüce ve yüksek ve bu serāb didikleri 4 degildür buña ılḳım ṣalḳım dirler[9] ʿArabīdeki serāb 5 luġatıñ yazduġı yerde yaz günlerinde öyle vaḳtinde ṣu gibi 6 görinen nesnedür ki buña ılḳım ṣalḳım dirler ve şems "fi'ṣ-Ṣıḥāḥi es-serāb mā terāhū fī evvelin 7 nehāri ve ve āḫırihī ke ennehū yerfeʿu eṣ-ṣuḥūṣa ve yesīru hüve's-sevāb"* dimiş 8 lākin "ṣāḥib-i Ḳāmūs es-serāb mā terāhū

---

[1] ḳayar NP : düşerler NO
[2] sükūn-ı rā-yı mühmele NO : NP -
[3] taḥtānī NO : NP -
[4] ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı rā-yı mühmele ve bā NP : NO -
[5] sīn-i mühmele ve feṯḥ-i rā-yı mühmele NP : NO -
[6] sīn ve rā-yı mühmeleteyninñ feṯḥaları NO : NP -
[7] baʿde'l NO : NP -
[8] ılḳım ve ṣalḳım NO : ılġım ve ṣalḳım NP
[9] dirler NP : dimişler NO

* Sıhah'da serab gündüzün evvelinde ve sonunda gördüğün şeydir. Sanki onda şahıslar kalkar ve yürürler.

nısfan nehārī ve'l-evveli mā 9 eşrafe mine'l-baʿīd ve's-serāb uḫaṣṣun mā fī evvelin nehāri"** 10 dimişdi pes imdi ʿalā-ḳavl serāb nışf u nehārda şu gibi görinen nesne 11 ve'l nışf ve nehārda şu gibi görinen nesne ile evvel nehārda şu gibi görinen 12 ḥālet maʿnāsına [NO280a] müşterek oldığı gibi Türkīde ılḳım şalḳım 13 daḫı müşterek olur taḳṭīʿü'l-beyt ***sürbḳurşun*** fāʿilātün 14 bā müteḥarrik ve ḳurşun vāvsız oḳunur ***şüredürço*** fāʿilātün 15 hā gider ***raḳserāb*** fāʿilāt[1] ***şurāyerkim*** fāʿilātün hā düşer 16 ***görünürır*** fāʿilātün görinürden yā ve vāv gider ***aḳdanāb*** 17 fāʿilāt uzaḳdan elif gider ve ābdan hemze gidüp[2] [NP274a] 1 fetḥa mā-ḳablinde nūna virilür **Hem çuvalduz toz adı pendūz gird * 2 Issı germ oldı şovuḳ oldı serd** *çuvalduz* ki Türkīdür Fārsī 3 olan çuvaldūzdan muḫarrefdür *çuval* żamm-ı cīm-i ʿacemī ve fetḥ-i vāv ve elif ve lām ile Fārsī 4 ve Türkī beyninde müşterekdür *dūz* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve zā-yı 5 ʿarabīyle dūzed mużāriʿinden müştaḳḳ[3] ism-i fāʿildür aşlı dūzende-i çuvāl 6 olup vaṣfiyyetden ʿalemiyyete naḳl ile maʿhūd büyük igneye ism ḳılınmışdur 7 ʿArabīde kesr-i mīm ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve lām-ı müşeddede ve tā-yı merbūṭa ile 8 miselle dinür *pendūz* fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele 9 ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿArabīde rā-yı mühmele ile daḫı luġatdür ke-ẕā fī'l-Cihāngīrī 10 bi-maʿnā çuvaldız yaʿnī çuvaldız vāv fārıḳī[4] *gird* fetḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele 11 ve dāl-i mühmeleteyn[5] ile bunda ism-i cāmid-i Fārsīdür ki Türkçe toz ki yerden 12 ḳalḳar ʿArabīde żamm-ı ġayn-ı muʿceme ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ve baʿde'l-elif rā-yı 13 mühmele ile ġubār dinür ki Fārsīde daḫı müstaʿmeldür ve ḳāf ve tā-yı 14 müşennāt-ı fevḳānīniñ [NO280b] fetḥaları ve elif ve mīm ile ḳatām dinür *germ* 15 fetḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ıssı yaʿnī 16 ısıcaḳ ʿArabīde fetḥ-i ḥā-yı mühmele ve rā-yı mühmele-i müşeddede ile ḥarr dinür 17 *serd* fetḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür [NP274b] 1 Türkçe şovuḳ ʿArabīde fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[7] ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn 2 ile berd dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemçuvalduz*** fāʿilātün elif gider ***tozadı*** 3 ***pen*** fāʿilātün vāv düşer ***düziıgird*** fāʿilāt zā müteḥarrik oḳunur 4 vāv-ı fārıḳī gider ***ıssıgermol*** fāʿilātün ıssıdan yā

** Lakin Kamus sahibi seraba gündüzün başında, ve ortasında uzaktan görünen şeydir demişti.

[1] fāʿilāt NO : fāʿilün NP
[2] hemze gidüp NP : NO -
[3] müştaḳḳ NO : NP -
[4] vāv fārıḳī NO : NP -
[5] dāl-i mühmele NP : dāl-i mühmeleteyn NO
[6] taḥtānī NO : NP-
[7] taḥtānī NO : NP -

gider ve sīn 5 mükerrer oḳunur ve oldıdan elif ve vāv gidüp żamme mīme virilür 6 ***dışovuḳ*** fāʿilātün ***oldıserd*** fāʿilātün oldıdan vāv ve yā giderler 7 beyt **Kāc seyli oldı gerc oldı dilīm * Hem berīn oldı sırışımdur ʿilim** 8 *kāc* kāf-ı ʿarabī ve elif ve cīm-i ʿarabīyle ʿalā-vezni tāc Fārsīdür Türkçe 9 feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı bā-yı ʿacemīyle şabla ve kesr-i sīn-i mühmele ve lām-ı müşeddede ile 10 sille ve ṭabanca dinür ʿArabīde feṯḥ-i lām ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i mīm 11 ve tā-yı maṣdarī ile laṭme dinür *siyli* kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 12 ve kesr-i lām ve yine yā-yı ḥuṭṭī ile Fārsīdür yaʿnī kāc yaʿnī siyli nāẓım-ı 13 merḥūm kāc siyli dimiş olsa yine vezn yerinde yerinde olurdu 14 ol vaḳtlerde beyne'n-nās siyli meşhūr olmaġıla getürmişdür *gerc* 15 feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve cīm-i ʿarabīyle Fārsīdür kāfıñ 16 [NO281a] kesri ve cīm-i ʿacemīyle daḫı luġatdür ki ġarā'ib-i Meşnevīdendür Mevlānā fermāyed Meşnevī 17 Māned gerc-i güft-i ū-rā mī-ḫarem * Tā çe şirīn ḫarbuzest īn **[NP275a]** 1 be-nigerem* Türkçe dilim meşelā[1] ḳavun dilimi gibi ʿArabīde żamm-ı ḳāf ve feṯḥ-i 2 vāv ve rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ḳuvere dinür ve fi't-Tercümān 3 ḳuvāratü'l-ḳamīṣ ve'l-bıṭṭıḥ Türkīde oyulmuş intehā *berīn* kesr-i bā-yı ʿarabī 4 ve rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür āḫırında hā ile 5 berīne daḫı luġatdür[2] fi'l-aṣl bi-maʿnā sevārāḫ ke-ẕā fi'l-Ferhengi'l-6 Cihāngīrī ḳavun dilimi ve göñlek yaḳsınıñ yerleri dilik 7 ḳalmaġıla lafẓ-ı berīn bu maʿnāda daḫı istiʿmāl olunmuşdur ḫāṣılı 8 berīn bunda murādif-i gercdür *sırışım* sīn-i mühmele ve rā-yı mühmeleteyniñ 9 kesrleriyle ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i şīn-ı muʿceme ve mīm ile Fārsīdür 10 Türkçe yā-yı ḥuṭṭī ve lāmıñ kesreleriyle yilim dirler ki dutḳal didikleri 11 nesnedür iki nevʿ olur biri balıḳdan ve biri eski deriden 12 ʿArabīde kesr-i ġayn-ı muʿceme ve medd-i rā-yı mühmele ile ġırā dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***kācseylī*** 13 fāʿilātün cīm müteḫarrik oḳunur ***oldıgercol*** fāʿilātün oldıdan elif 14 ve vāv gider ve oldan yine elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde mīme virilmişdür 15 ***dıdilīm*** fāʿilün dilimden yā gider ***hemberīnol*** fāʿilātün oldıdan elif 16 ve vāv düşüp żamme nūna virilür ***dısırışım*** fāʿilātün ***durʿilim*** fāʿilün 17 beyt **Miḫnet ü işkence oldı pīc pīc * Yola** [NO281b] **ʿazm itmek yaraġ oldı pesīc** **[NP275b]** 1 *miḫnet* kesr-i mīm ve sükūn-ı ḫā-yı mühmele ve feṯḥ-i nūn ve tā-yı vaḥdet ile üslūb-ı 2 ʿAcem üzre ṭavīle yazılur ʿArabī maṣdardur şol belā ve meşaḳḳat ve zaḥmet 3 ve ʿazāba dirler ki Ḥaḳḳ sübḥāne ve

* Onun dediğini yerim. Gördüğüm de yediğim de çok tatlı bir karpuz dilimidir.

[1] meşelā NP : NO -

[2] luġatdür NP : dirler NO

Teʿālā ḳulını anıñla şınar[1] *vāv* ḥarf-i 4 ʿaṭf *işkence* kesr-i hemze ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī 5 ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i cīm ve hā-yı resmīyle terḫīm ile şikence 6 daḫı luġatdür ki şīn meksūr oḳunur Türkīde şāyiʿ olmaġıla 7 maḳām-ı Türkīde getürilmişdür *pīc pīc* kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 8 ve cīm-i ʿacemīyle mükerrer kelime-yi vāḥid ḥükmünde müstaʿmeldür[2] Fārsīdür ki bunda 9 murādif-i miḥnet ve işkencedür Türkīde sīn-i mühmele ile iskence 10 dinür *ʿazm* feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı zā-yı ʿarabī ve mīm ile ʿArabīdür ki 11 feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele[3] ve dāl-i mühmele[4] ile ḳaṣd maʿnāsınadur 12 Fārsīde ….kerden maʿnāsına yaʿnī Türkçe işe başlamaḳ 13 bundan yaraġ ile taʿbīr iderler ve Fārsīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[5] ve kesr-i sīn-i 14 mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve cīm-i ʿarabīyle ve eṣaḥḥ olan bā ve cīm-i Fārsīlerle 15 pesīc dinür bunda yola gitmek ḥażırlanmaḳ ve yaraḳlanmaḳ ʿArabīde 16 tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı hevveziñ fetḥaları ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede-yi 17 mażmūme oḳunur[6] ve[7] hemze ile tehī dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***miḥnetüiş*** fāʿilātün **[NP276a]** 1 ***kenceoldı*** fāʿilātün hā düşer ***pīcpīc*** fāʿilāt cīm-i evvel müteḥarrik 2 oḳunur ***yolaʿazmit*** fāʿilātün yoladan hā ve itmekden [NO282a] elif 3 ve bā düşüp kesre mā-ḳablinde mīme virilür ***mekyaraġol*** fāʿilātün oldıdan 4 elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde ġayna virilür ***dıpesīc*** fāʿilāt beyt 5 **Hem nevā naġme naṣīb oldı nevā * Hem kişi kākādurur iş güç kiyā** 6 *nevā* nūnda feṯḥ ve żamm luġatdür ve feṯḥ-i vāv ve elif ile Fārsīdür 7 bunda iki maʿnāya gelmişdür biri naġme ki feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme 8 ve feṯḥ-i mīm ve tā-yı vaḥdet ile ʿArabīdür Ebī Nasr Fārabī ḳatında ṣavt-ı 9 vāḥidden[8] ve ġayrılar ḳatında iki ṣavtdan mürekkebdür lākin muḫtār olan 10 ḳavl-i evvel yaʿnī ṣavt-ı vaḥdedür ḳuḥ Türkīsi ses dinür ve biri daḫı 11 naṣīb ki feṯḥ-i nūn ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[9] 12 ile bi-maʿnā ḫışşe ʿArabīdür Türkçe bā-yı ʿacemīyle pay dinür *kākā* kāf-ı 13 ʿarabīyle ve elif ile Fārsīdür bi-maʿnā merdüm Türkçe kesr-i kāf-ı ʿarabīyle 14 kişi dinür ʿArabīde rānıñ feṯḥi ve żamm-ı cīm ve sükūn-ı lām[10] ile recül dinür 15 ve fi'l-Ferheng kākā maʿnā

[1] şınar NP : şınaya NO
[2] müstaʿmeldür NP : müstaʿmel NO
[3] mühmele NP : NO -
[4] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[5] taḥtānī NO : NP -
[6] oḳunur NP : NO -
[7] ve NO : NP -
[8] vāḥidden NO : vaḥdedür NP
[9] taḥtānī NO : NP -
[10] ve sükūn-ı lām NP : NO -

dāred ġulām būd 16 ki der-ḫāne-i pereşde bāşī yaʿnī kākānıñ üç maʿnāsı vardur üçüncisi bir kimsedür ki 17 evde ḳocamış ola intehā ʿArabīde feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī [NP276b] 1ve ḫā-yı muʿceme ile şeyḫ dinür *kiyā* kesr-i kāf-ı ʿarabī ve feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve elif 2 ile Fārsīdür bunda[1] bi-maʿnā kār bi'l-kāfi'l ʿarabī Türkçe iş güç dinür 3 ki ġarā'ib-i Meşnevīdendür ʿAşḳ-ı o be-güzīn ki cümle enbiyā * Yāftend ez 4 [NO282b] * Aşḳ-ı o kār u kiyā[*] ʿArabīde żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme[2] ve lām ile şuġl żamm-ı ġayn 5 ile ve feṭḥ-i şīn ve sükūn-ı ġayn ile daḫı luġatdür ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı 6 ʿayn-ı mühmele ve lām ile fiʿl dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemnevānaġ*** fāʿilātün 7 **menaṣībol** fāʿilātün oldıdan elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde 8 yāya virilür ***dınevā*** fāʿilāt ***hemkişikā*** fāʿilātün ***kādururiş*** 9 fāʿilātün işden yā düşer ***güçkiyā*** fāʿilāt güçden daḫı 10 vāv çıḳar beyt **Ḫab kün epsem ol dimek balçıḳ ḫalāb * 11 Zeb geñez oldı vü ṣāfī oldı nāb** *ḥab* feṭḥ-i ḥa-yı muʿceme 12 ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür maḥmūdīde-i efsürde gibi gelür yaʿnī 13 boġaz ṭolmaḳ[3] yaʿnī ḳaṣılmaḳ ve boġulmaḳ ʿArabīde żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve feṭḥ-i nūn 14 ve baʿde'l-elif ḳāf ile ḫunāḳ dinür *kün* żamm-ı kāf-ı ʿarabī 15 ve sükūn-ı[4] nūn ile fiʿl-i emrdür[5] Türkçe ol dimekdür pes ḥab kün istiʿmāllerinde 16 epsem ol dimek olur ve Şeyḫ Niʿmetullāhı ʿaleyhi'r-Raḥme ḥab epsem 17 maʿnāsına olmaḳ üzre yazmışdur buña göre maʿnā-yı luġavīsi olmuş [NP277a] 1 olur ʿArabīde żamm-ı hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı kāf ve tā-yı müsennāt-ı 2 fevḳānī ile üsküt dinür *ḫalāb* ḫā-yı muʿcemede feṭḥ ve kesr luġatdür 3 ve feṭḥ-i lām ve baʿde'l-elif bā-yı muvaḥḥade ile Fārsīdür Türkçe balçıḳ ki 4 ṭopraḳ ile ṣudan olur ʿArabīde kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn 5 ile ṭīn dinür ve maḫṣūṣ [NO283a] yerde olan balçıġa vāv ve ḫā-yı mühmeleniñ 6 feṭḥalarıyla vaḥal dinür *zeb* feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı[6] bā-yı muvaḥḥade 7 ile Fārsīdür bunda murādif-i āsān Türkçe iki kāf-ı ʿacemīniñ 8 feṭḥalarıyla ve zā-yı ʿarabīyle geñez dirler ʿArabīde feṭḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı 9 hā-yı hevvez ve lām ile sehl ve feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı 10 ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile yesīr dinür *nāb* feṭḥ-i[7] nūn ve elif ve bā-yı muvaḥḥade 11 ile āb ḳāfiyesinde Fārsīdür bunda Türkçe durı dirler ki

[1] bunda NO : NP -

[*] Onun aşkını seç ki bütün peygamberler onun aşkından iş güç buldular.

[2] ve sükūn-ı ġayn-ımuʿceme NO : NP -

[3] ṭolmaḳ NP : ṭoñmaḳ NO

[4] sükūn-ı NP : NO -

[5] emrdür NP : emr NO

[6] sükūn-ı NP : NO -

[7] feṭḥ-i NP : NO -

ḫılāfı 12 bulanıḳdur[1] ṣāf[2] ṣād-ı mühmele ve elif ve fā-yı saʿfaṣ ile[3] 13 ʿArabīdür[4] bi-maʿnā ḫāliṣ şöhretine binā'en getürilmişdür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḥabkünepsem*** 14 fāʿilātün epsemden elif gidüp fetḥası mā-ḳablinde nūna 15 virilür ***oldimekbal*** fāʿilātün oldıdan vāv ve dimekden yā ve balçıḳdan 16 elif düşerler ***çıḳḫalāb*** fāʿilāt ***zebgeñezol*** fāʿilātün vāv 17 gider ***dıvüṣāfī*** fāʿilātün ***oldınāb*** fāʿilāt vāv ve yā düşer [NP277b] 1 beyt **Az bir it kim dörtdürür maʿnā-yı tāb * Biri tāb-ı āfitāb** 2 **u māhhitāb** nāẓım-ı merḥūm maʿnā-yı tāb dörtdür buyurduḳlarından 3 Allāhu aʿlem murādı bu kitābda īrād eyledigi maʿnā-yı meşhūresidür 4 ve illā devrde muḫtaṣar degildür bu dörtden biri āfitāb ve māhitāb 5 lafẓlarında tāb maʿnāsınadur nitekim buyurur *tāb-ı āfitāb* bā-yı evveliñ 6 kesriyle terkīb-i iżāfetdür yaʿnī āfitābıñ tābı dimekdür vāv 7 ḥarf-i aṭf daḫı ṭāb-ı māhitāb yaʿnī [NO283b] māhitābıñ tābı dimekdür ke-ẕālik bu daḫı terkīb-i 8 iżāfetdür egerçi bu taʿbīrden meçhūli yine meçhūl ile taʿrīf olunmaḳ añlanur 9 lākin erbāb-ı ʿuḳūle ẓāhirdür ki lafẓ-ı āfitābdaki tāb żiyā 10 maʿnāsınadur zīrā āfitāb elif-i medūde ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ[5] ve fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile vaṣf-ı terkībīdür fānıñ kesresi vaṣfiyyet ʿalāmetidür āfda fā bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānīden 13 menḳūldür ki aṣlı ābdur mecāzen bunda Türkçe güneş maʿnāsınadur terḫīm 14 ile gün daḫı dirler ki semāʿ-ı rābīʿde seyr iden büyük yıldızdur 15 nitekim ʿArabīde fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḫuṭṭī ve nūn ile ʿayn güneş 16 maʿnāsına daḫı gelür aṣlı ʿArabīde fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve mīm ve sīn-i mühmele ile 17 şems dinür pes āb-ı nūr maʿnāsına olup şemse ıṭlāḳı [NP278a] 1 ẕikr-i hāl irāde-yi maḥal ṭarīḳıyla olmuş olur ābıñ nūr maʿnāsına geldügi 2 merḥūm Riyāżīniñ Destūrü'l-Amel kitābında mesṭūrdur 3 leṭāfet maʿnāsına olup ke-ẕālik mecāzen olur ābıñ leṭāfet 4 maʿnāsına geldügini yine kitāb-ı mezkūrda mestūrdur Kātibī fermāyed beyt 5 Pīş-i ruḫsār-ı ʿaraḳnāk tevehhüm-i itāb nīst * Çeşme-i ḫurşīd 6 eger tāb hest īn āb nīst* tāb bunda Türkçe aydan 7 ve ışıḳ maʿnāsınadur ʿArabīde kesr-i żād-ı muʿceme [NO284a] ve yā-yı ḫuṭṭī ve elif-i memdūde 8 ile żiyā dinür pes imdi āfitāb aydın güneş dimek olur 9 yāḫud tāb tābendeden muraḥḥam olup Türkçe aydın olıcaḳ güneş 10 dimek olur vaṣfiyyeten ismiyyete naḳl ile muṭlaḳ güneş maʿnāsına 11 ʿalem ḳılınmışdur nitekim ʿArabīde şīn-ı muʿceme ve elif ve kesr-i rā-yı mühmele ve ḳāf 12 ile

[1] -NO : ʿArabīde NP
[2] şaf NO : NP -
[3] - NO : ṣāf dinür NP
[4] ʿArabīdür NO : NP -
[5] kesr-i fā-yı saʿfaṣ NO : NP -

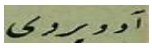
* Ey güneş! Senin mânevî yüzün yanında güneş ışığı hiçbirşey değildir, onun değeri yoktur.

şārıḳ dinür şarḳ bi'l-feṯḥ ve's-sükūn yaldıramaḳ maʿnāsına 13 olup güneşe tesmiye ḳılınmaḳ bundandur ve lafẓ-ı şems kevkeb mużiyyun 14 nehār taʿbīr olunur[1] ke-ẕā fī Taʿrīfāt-ı Seyyidü'ş-Şerīf ḳuddise 15 sırrahū ke-ẕālik *māhitāb* feṯḥ-i mīm ve baʿde'l-elif kesr-i hā-yı hevvez ki ʿalāmet-i 16 vaṣfiyyetdür ve yine tāb ile mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür māh Fārsīdür 17 bunda semā-i evvelde görilen bülyük yıldız ki Türkçe ay ʿArabīde ḳāf [NP278b] 1 ve mīmiñ feṯḥaları ve rā-yı mühmele ile ḳamer dinür ḥāṣılı tāb bu maḥalde 2 murādif-i fürūġ Fārsī ve żiyā ve nūr ve şuʿāʿ ʿArabīdür İbn 3 Kemāl ʿaleyhi'r-Raḥmān mine'l-melikü'l-Müteʿal āfitāba naẓar idüp āfāb 4 gibi ṣu ve ṭāb ḳızdırıcı maʿnāsınadur ve ṣuyuñ ṭabiʿatı bāriddür 5 aña ḥarāret-i şemsden sirāyet eyledügiçün āfitāb dinilmişdür 6 diyü buyurmuşlardur lākin māhitābdan iġnāz-ı ʿayn itmişler fefhem taḳṭīʿü'l-beyt 7 ***azbiritkim*** fāʿiātün it kimden elif ve yā düşüp kesre mā-ḳablinde 8 rāya virilür ***dörtdürürmaʿ*** fāʿilātün vāv gidüp [NO284b] rā ve tā nāçār[2] ḥarf-i 9 vāḥid ʿadd olunur ***nāyıtāb*** fāʿilāt hemze yā ṣūretinde yazılmışdur 10 ***biritābı*** fāʿilātün biriden yā gidüp bānıñ kesresi işbāʿdan 11 bir yā ḥāṣıl olur[3] ve tānıñ yāsı kesresinden daḫı bir yā mütevellid olmuşdur ***āfitābu*** 12 fāʿilātün ***māhhitāb*** fāʿilāt beyt **Biri ḳızmaḳdur biri** 13 **ṭāḳat biri * Zülfüñ ipek egilip bükülmesi** yaʿnī tābıñ 14 bir maʿnāsı daḫı Türkçe ḳırmaḳ yaʿnī ışınmaḳdan ḳızmaḳ ḫāricde āteşden ve 15 güneşden ve ve bāṭında mihnetden ve derden ḳızmaḳ meşelā ʿArabīde ḥā-yı ḥuṭṭī 16 ve rā-yı mühmeleniñ feṯḥaları ve baʿde'l-elif yine feṯḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı maṣdarī ile 17 ḥarāret dinür ve biri daḫı ṭāḳat ki ṭā-yı ḥuṭṭī-yi[4] mühmele ve elif ve feṯḥ-i ḳāf ve hā-yı [NP279a] 1 ve tā-yı maṣdarī ile ʿArabīdür Türkçe żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve vāv-ı resmī ve cīm ile güç 2 dinür ve biri daḫı murādif-i pīcdür ki kesr-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı[5] yā-yı ḥuṭṭī ve cīm-i 3 ʿacemī ile bu maʿnāyadur Türkçe ḳıvrım ve burım yaʿnī ṭolaşıḳ ki egilüp ve bükülüp 4 bir birine girmek nāẓım-ı merḥūm bunda zülf ve ip lafẓlarıyla ḳayd buyurduġı 5 tefhīmi teshīl içün ʿArabīde tece"üd ü tefa"ül dinür *caʿd* feṯḥ-i cīm ve sükūn-ı 6 ʿayn ve dāl-i mühmele[6] ile ḳıvrışıḳ[7] ṣaça dirler ve daḫı ziyāde ḳıvırcıḳ 7 olan ṣaça feṯḥ-i ḳāf ve ṭā-yı ūlānıñ feṯḥi ve ʿinde'l-baʿż kesrile ve yine 8 ṭā ile ḳaṭaṭ dinür *fetl* feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve lām 9 ile bükmek ve burmaḳ maʿnāsınadur taḳṭīʿü'l-beyt ***biriḳızmaḳ*** [NO285a] fāʿilātün 10

[1] taʿbīr olunur NO : taʿbīr ide NP
[2] nāçār NO : NP -
[3] olur NO : NP -
[4] ḥuṭṭī-yi NO : NP -
[5] sükūn NO : NP -
[6] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[7] ḳıvrışıḳ NP : ḳıvırcıḳ NO

durbiriṭā fāʿilātün ***ḳatbiri*** fāʿilün ***zülfüñipek*** fāʿilātün 11 ipekden elif gidüp kesre mā-ḳablinde kāfa virilür ***egilipbü*** fāʿilātün egilüpden yā gedir ve feṭḥ-i feṭḥ-i elif medd ile oḳunur ve vāv gider[1] 2 ***külmesi*** fāʿilün beyt **Hem kitābıñ evveli fihrist hem *** 13 **Bir ḥekīmiñ adı Zerdüşt ey dedem** *fihrist* kesr-i fā-ı saʿfaṣ 14 ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve tā-yı ḳaraşet 15 ile Fārsīdür ʿArabīde tā-yı ḥaẕf ile taʿrīb olunup fehres 16 dinür ke-ẕā fi'l-Ḳāmūsi'l-Fehres bi'l-kesri el kitāb elleẕī tücmeʿū fīhit kütübü 17 muʿarreb-i fehrrest fuḳide fehres kitāba intehā pes kitābıñ içinde beyān [NP279b] 1olunan ebvāb ve fuṣūl ʿalet'-tertīb maḳṣūd-ı şurūʿdan maḳdem 2 her bāb ve her faṣl ne beyān ider idügin yazdıḳları şeylerdür kitāb 3 evveline daḫı dinür sīn ve tā yerine yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile fihrīn daḫı Fārsīdür 4 *ḥekīm* feṭḥ-i ḥā-yı ḥuṭṭī ve kesr-i kāf ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī[2] ve mīm ile ʿArabī[3] faʿīl bi-maʿnā 5 fāʿildür Türkçe bilici dimekdür bi-maʿnā bunda ḥikmet ıssı ṣāḥibi'l-ḥikme maʿnāsına 6 murād ʿulemā ʿilm ḥikmetdür ṣāḥib-i ḥikmetdür[4] *Zerdüşt* feṭḥ-i zā-yı ʿArabī[5] ve sükūn-ı 7 rā-yı mühmele ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı sīn-i muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür dāl yerine 8 tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ile Zertüşt ve şīn evvelinde hā-yı hevvez ile hā-yı hevvez ile Zerdühüşt ve hāyı rādan [NO285b] ṣoñra getürüp Zeredüşt ve Zeretüşt 10 ve rā-yı mühmeleden ṣoñra elif ile Zerādüşt ve Zerātüşt 11 ve Zeradühüşt ve Zeratühüşt elif rā üzerine taḳdīm ile daḫı luġatdür ki cümlesi bir ḥekīmiñ 12 ismidür ʿinde'l-baʿż ism-i aṣlī İbrāhīmdür ḫāmiş-i mülūk 13 kitābındandur bunuñ devrinde Ermiyā peyġamber ṣalavatallāh 14 ʿalā-nebiyyina ve ʿaleyhi tedāhulesinin bundan telemmüz idüp ʿulūm-ı ʿarabiyyeye ʿālim 15 olmaġıla kendüden baʿż-ı aḥvāl ẓuhūr itmişdür ḥaḳḳında rivāyāt muḫtelifedür 16 ekşer erbāb-ı tārīḫ ve luġāt bir şaḫṣ-ı mehūs ve muḳtedā-yı mecūs idi 17 ʿinde'l-baʿż ehl-i Filisṭīndendür ki beyne'l-Mışrü'ş-Şām[6] bir şehrdür ḫālā [NP280a] 1 Remle dimekle meşhūrdur pederi Azerbīcan ve māderi Zaġudenrā ʿinde'l-baʿż 2 ʿAcemdendür üstādına ḫıyānet ve büntān itmegin eşer-i bed-duʿā ile baraṣ 3 marażına mübtelā olup papaza varup dīn-i Mecūsī iḫtirā ve ol dīn-i 4 bāṭılda bir kitāb ibdāʿ idüp feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı nūn 5 ve dāl-i mühmele ile zinde tesmiye eyledi ve bunı

[1] egilüpden yā gedir ve feṭḥ-i feṭḥ-i elif medd ile oḳunur ve vāv gider NO : NP -
[2] yā-yı ḥuṭṭī NP : müşennāt-ı taḥtānī NO
[3] ʿArabī NO : NP -
[4] ṣāḥib-i ḥikmetdür NP : NO -
[5] zā-yı ʿArabī NP : zā-yı muʿceme NO
[6] beyne'l-Mışrü'ş-Şām NP : beyne'l-Mısr u Şam NO

şerḥ ve īżāḥ içün bir kitāb 6 daḫı teʾlīf idüp bā-yı ʿacemī ve elif ve yine zā[1] ve nūn ve dāl-i mühmele ile pāzende-delu 7 ve bir şerḥ daḫı yazup ismine feṯḥ-i hemze yāḫud żamm ile 8 ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve elif ile Üstā didi 9 bunlardan ġayrı daḫı niçe[2] kitāblar idüp ol kitāblarda ʿulūm [NO286a] rabbāniyāt 10 ve aḥkām-ı nücūm ṭıb ve aḫbār-ı ḳurūn-ı māżiye ve aḥvāl-i enbiyāya derc idüp 11 luġat-ı semāviyyedür diyü zuʿm eyledi baʿdehū Hind ve Çin ve Türkīstāna 12 varup dīnini ʿarż itdikde aḫālīler ḳābūl itmeyüp iḫrāc 13 itdiler Ferġana varıcaḳ anda daḫı ḳatl itmek murād itdiklerinde 14 firār idüp Belḫe varup kendüye 15 iṭāʿat itdirüp ol daḫı[3] ḫalḳı ittibāʿına emr ve teʿlīfātın öküz derilerine 16 yazdurup Uṣṭuḫanda vażʿ eyledi ve mezbūr- Zerdüşt 17 dāfiʿ ber-duhn yaʿnī yaġ peydā idüp vücūdına ṭılā ile erimiş [NP280b] 1 baḳırı üzerine dökerler müteʾlim olmaz ve āteşi elinde ṭutup elini 2 yaḳmaz idi bināʾen ʿalā-ẕālik daʿvā-yı nübüvvet idüp āḫır tārīḫ-ı 3 hubūtuñ dört biñ ṭoḳuz yüz yetmiş birinci senesinde 4 ḳaṭl olundı ki ibtidā daʿvetinde otuz beş sene mürūr itmiş idi ve ʿinde'l- 5 baʿż Minūçehr neslinden şākird Fiyeġors olan aḳlād-ı ser ḫekīmden 6 temellüẕ idüp Seylān ḥudūdunda bir kūhde otuz sene riyāżed ile 7 meşġūl ve salṭanat küştāsīde ṭaġdan inüp meclisinde vuṣūl 8 bulup daʿvā-yı nübüvvet eyledikde mücize ṭaleb olunıcaḳ vech-i meşrūh 9 üzre āteş kendüye żarar[4] virmemek ḥasebiyle taṣḍīḳ olındı 10 ve ʿinde'l-baʿż velī veya nebī olmaḳ mervīdür nitekim fevāc meskiyye ṣāḥibi [NO286b] 11 dimişdür Zārduşt el-Fārsī "ḳīle hüve nebiyyün ve ḳīle hüve veliyyün min ʿibādillāhi'ṣ-12 ṣālihīne ve ḳīle hüve evvelümen ʿabdü'n-nāri li ennehū ẓanne enne'n-nāre ġayru'n-nūri 13 dūneke innehū eş-şeyṭānu ḥāṭabehū min ʿaynin tilke'n-nārū fe ẓanne en-nehā vahyün 14 illā ennehū ḥafiā ve ḥasibe nefsehū nebiyyen mine'l-enbiyāʿi fedaʿa en-nāse ilā ibādeti'n- 15 nāri"* intehā ve Molla Celāle'd-dīn Revānī hebā külli seng-i heykel ḥamişinde 16 ḥarre lafẓı şerhinde "ve'l-ḥarratü luġatün Fehleviyyetetün ve maʿnāhū ʿalā mā nuḳıle fī Şerḥi'l-İşrāk 17 ʿan Zerdüşt el Zerdüşt el Ezricāni ṣaḥib-i kitābü'z-zenādıḳu'l-Kāmil [NP281a] ve'l-ḥekīmi'l-fāżıl nūrun yesʿatü min-ẕātillāhi"** diyü

[1] yine zā NP : yine rā NO
[2] niçe NO : NP -
[3] daḫı NO : N -
[4] żarar NO : NP

* O nebîdir denildi ve o Allah'ın salih kullarındandır denildi, ve yine o ateşe ilk tapanlardan denildi, çünkü o ateşin nur dışında olduğuna, onun şeytan olduğuna inanıyor ve ona ateş olan bu gözle konuşuyor ve yine onun gizli bir vahiy olduğuna inanıyor.

** İşrak şerhinde nakl olunan manaya göre Zerdüşt hakkında: Zerdüşt bir nurdur, Allah'ın zatından do parlayan bir nurdur.

beyān itmişdür diyü beyān itmişdür 2 ve baʿżılar Zerdüşt lisān-ı Süryānīde ḥażret-i İbrāhīm ṣalavātallāh 3 ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyh cenābına ve zindanlara nāẓil olan kitāba dirler dimişler 4 Tuḥfe-i Saʿādet[1] ṣāḥibi bu ḳavli redd idüp ḳāʾilini zındıḳa nisbet 5 ider lākin bunda ḫatā ne cihetdendür beyān itmemişdür cāʾiz degil midür ki 6 fi'l-aṣl böyle olup şaḫṣ-ı mezbūre kendüye Zerdüşt ve kitābına 7 zend tebmiyye itmiş ola bā ḫuṣūṣ ismi bundan evvel İbrāhim oldıġı 8 nār-ı ḥażret-i İbrāhīm ṣalavatallāh Teʿālā ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyh cenābına 9 gül-zār olmaġın mezbūr kendü zaʿmınca münāsebet tām olup ismini İbrāhīm 10 ḳomuş ola bu taḳdīrce ḫaṭā şaḫṣ-ı mezbūrda olmuş olur vallāhu aʿlem 11 bi ḥaḳīḳati'l-aḥvāl pes imdi nāẓım-ı merḥūm üslūb-ı ḥekīm üzre ḫareket 12 buyurup ḥekīm ıṭlāḳını iḫtiyār buyurduġı [NO287a] ḥikmetden ḫālī degildürler *ey dedem* 13 ey feṭḥ-i hemze ve yā-yı ḫuṭṭī ile elsine-i ṣelāṣede müstaʿmel ḥarf-i nidādur Fārsīde 14 kesr-i hemze ile oḳunmaḳ aġleb-i istiʿmāldür belki kesrile aṣl feṭḥile taʿcīm ṭarīḳıyladur 15 *dede* dāl-i mühmeleteyniñ[2] feṭḥaları ve hā-yı resmīyle bunda Türkīdür ki büyük 16 baba maʿnāsına ʿArabīde feṭḥ-i cīm ve dāl-i mühmele-yi müşeddede[3] ile cedd dinür pes 17 maʿṣūmlara ṭıffāl ṭarīḳıyla baba ve dede dinilmek şāyiʿdür ve şeyḫ ve ṣūfī **[NP281b]** 1 ve dervīşe daḫı dede didikleri büyük babalar veledi veledeyniñden 2 ziyāde ve veled bir kimesneden ḫavf itdikde vālidesine ṣıġınıup 3 vālidesinden ḫavf itdikde büyük babalarına ve büyük analarına ṣıġınup her ne deñlü ṣuçu olsa anların yanıñda maġrūr oldıġından ötürü emīn olmaġıla ṭāʾife-yi mezbūre daḫı sāʾir-i 5 nāsa şefḳat ve merḥametleri ġālib olmaġın dede dinilmişdür 6 *mīm* mużāfdur ve mīm żamīr-i mütekkelimdür ki[4] Fārsīde ve Türkīde müşterekdür 7 benim dedem dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemkitābıñ*** fāʿilātün ***evvelifih*** 8 fāʿilātün tekrīr-i vāv teşdīdden[5] gelür ***risthem*** fāʿilün rā müteḥarrik 9 oḳunur ***birḥekīmiñ*** fāʿilātün ***adızerdüşt*** fāʿilātün adıdan 10 elif ve yā sāḳıṭlardur şīn ve tā ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***eydedem*** 11 fāʿilün beyt **Yarılup açılmış olsa kefte di * Egilüp** 12 **ṭolaşmış olsa cefte di** *kefte* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī [NO287b] ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ 13 ve feṭḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür ki maṣdarı keftendür 14 Türkçe çatlamış nesne ki yarılup açılup ʿArabīde feṭḥ-i mīm ile meşrūḥ vü meşḳūḳ 15 ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve kesr-i ṭā-yı ḫuṭṭī ve

[1] Tuḥfe-i Saʿādet NP : Tuḥfetü's-Saʿādet NO
[2] dāl-i mühmeleteyniñ NP : dāleyn-i mühmeleteyniñ NO
[3] müşeddede NO : NP -
[4] ki NO : NP -
[5] teşdīdden NO : müşeddededen NP

rā-yı mühmele ile 16 münfaṭır dinür *cefte* feṯḥ-i cīm-i ʿarabī[1] ile daḫı luġatdür ve fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı ḳaraşet 17 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür ki maṣdarı ceftendür Türkçe[2] egrilüp [NP282a] 1ṭolaşıḳ nesne dirler ḳapu kemeri gibi ki ʿArabīde ṭā-yı mühmele ve elif 2 ve ḳāf ile ṭāḳ dinür nitekim Şems-i Faḫrī dimişdür beyt 3 Şehinşāh-ī behr-i ḫıdmet-i ū * Hemīşe püşt-i gerdūn cefte bāşed[*] 4 ve üzüm asmasına daḫı dirler ki egri bügri ṭolaşıḳ olur pes cefteye 5 ʿArabīde żamm-ı mīm ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve kesr-i nūn[3] ve yā-yı ḥuṭṭī ile münḥanī dinür 6 taḳṭīʿü'l-beyt ***yarılupa*** fāʿilātün yarulupdan yā-yı s̱ānī vāv düşerler 7 ***çılmışolsa*** fāʿilātün olsadan elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde 8 şīna virilür ***keftedi*** fāʿilün ***egilüpṭo*** fāʿilātün feṯḥa 9 işbāʿ ile elif olup yā ve vāv düşer ***laşmışolsa*** fāʿilātün lādan 10 ve olsadan elifler[4] ve vāv düşüp żamme mā-ḳablinde şīna virilür 11 ***ceftedi*** fāʿilün cefteden ve kefteden kefteden ve cefteden[5] hālar düşer beyt **Oldı** 12 **isperġam ʿArabca żaymerān * Fesligendür yekbünī Türkī hemān**

isperġam kesr-i 13 hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı [NO288a] yā-yı ʿArabī[6] ve feṯḥile daḫı luġatdür ve sükūn-ı 14 rā-yı mühmele ve feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ile ve ġaynsız daḫı luġatdür ve ġayn yerine hā-yı 15 hevvez ile daḫı luġatdür ve āḫırında mīm ile ḫāṣılı isperġam ve isperam 16 ve isperham Fārsīdür terḫīm-i hemze ile daḫı istiʿmāl olunur *żaymerān* feṯḥ-i żād-ı 17 muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı mīm ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve nūn[7] ile ʿArabīdür [NP282b] 1nitekim nāẓım-ı merḥūm buyurmuşdur Türkçe feslegen didikleri güzel ḳoḫulı otdur 2 ve ḳuḥ Türkīsi feṯḥ-i[8] yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı kāf-ı ʿacemī ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i nūn 3 ve yā ile yekbünī ki beytde meẕkūrdur[9] lākin merḥūm şeyḫ Niʿmetulllāh ʿaleyhi'r-Raḥme 4 bāb-ı yā-yı meksūrede yazup yekbünī reyḫāndan bir ḳısımdur 5 ammā şāḫları çoḳ olur dimiş pes imdi yig kesr-i yā ve kāf-ı 5 ʿarabīyle ʿale'l-meşhūr ve ʿalā-ḳavli'l-baʿż kāf-ı ʿacemīyle Türkçe bür ve bün żamm-ı bā-yı 6 muvaḥḥade ve sükūn-ı nūn ile Türkçe gök ve āḫırında yā-yı ḥuṭṭī ḥarf-i nisbet 7 mecmūʿı terkīb olunup feslegene ʿalem ḳılınmış olur keşret-i istiʿmāl ile 8 Türkīde şüyūʿ bulunmamaġıla Türkī dinilmiş ola ve yāḫud

---

[1] ʿArabī NO : ʿacemī NP
[2] Türkçe NP : NO -
[*] Pâdişahlık hizmet içindir. Ancak zamanla eğilip dolaşabilir.
[3] kesr-i nūn NP : NO -
[4] elifler NO : elif NP
[5] kefteden ve cefteden NO : NP -
[6] ʿArabī NP : ʿacemī NO
[7] ve nūn NO : NP -
[8] feṯḥ-i NO : NP -
[9] ki beytde mezkūrdur NO : NP -

Fārsīde ve Türkīde 9 müşterek olmuş ola taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıisper*** fāʿilātün vāv ve yā[1] gider 10 ***ġamʿarabca*** fāʿilātün ***żaymerān*** fāʿilāt ***fesligendür*** fāʿilātün ***yükbinīlür*** fāʿilātün 11 ***kīhemān*** fāʿilāt beyt **Gök bigi[2] oldı sipehr-āsā siperm *** 12 **Oldı hem reyḥān utanmaḳ oldı şerm** [NO288b] *sipehr* sīn-i mühmele ve bā-yı ʿacemīniñ 13 kesreleri ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bi-maʿnā āsmān Türkçe 14 gök ki yer muḳābilidür ʿArabīde sīn-i mühmele ve mīmiñ fetḥaları ve elif-i 15 memdūde ile semā dinür ki muḳābili fetḥ-i hemze ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żād-ı muʿceme ile 17 ʿarżdur *āsā* elif-i memdūde ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve elif-i maḳṣūre ile **[NP283a]** 1 Fārsīdür bunda edāt-ı teşbīhdür Türkçe gibi dinür ʿArabīde ḳāf teşbīh 2 maʿnāsına sipehr-āsā gök gibi dimek olur ʿArabīde ke'ş-semā'i 3 lākin ʿarż nāẓım leff ü neşr ṭarīḳıyla beyān maʿnā-yı efrād olmaḳdur vallāhu aʿlem[3] *siperm* 4 kesr-i sīn-i mühmele ve fetḥ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile Fārsīdür ki 5 muḥtaṣar-ı isperġamdur kemā büyyine ānifen bunda muṭlaḳ reyḥan ki fetḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı 6 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i ḥā-yı mühmele ve elif ve nūn ile ʿArabīdür her gökçek ḳoḳan ota 7 dirler *feslegen* daḫı ʿArabīde maḫṣūṣ reyḥān dirler nitekim Fārsīde siperm 8 böyledür kemā merre ānifen *şerm* fetḥ-i şīn-i muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile Fārsīdür 9 Türkçe utanmaḳ ʿArabīde ḥā-yı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī[4] ve elif-i memdūde ile ḥayā dinür 10 ve ḫacl daḫı dinür bi'l-fetḥi ve'ş-sükūn taḳṭīʿü'l-beyt ***gökbigiol***[5] fāʿilātün vāvlar düşerler 11 ***dısipehrā*** fāʿilātün hemze ḥaẕf olunup fetḥa mā-ḳablinde rāya 12 virilür ***sāsiperm*** fāʿilāt yāḫud fāʿilün rā ve mīm ḥarf-i vāḥid 13 ʿadd olunup ***oldıreyḥā*** fāʿilātün vāv [NO289a] ve yā gider ***nutanmaḳ*** fāʿilātün 14 ***oldışerm*** fāʿilāt vāv ve yā düşerler yāḫud fāʿilün olup[6] 15 rā mīm ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur beyt **Fām güne gibi yaʿnī zerd-fām *** 16 **Şaruşın gülgüne gül gibi hümām** *fām* fā-yı saʿfaş ve elif ve mīm ile ve 17 *güne* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i nun ve[7] hā-yı resmīyle Fārsīdür ki **[NP283b]** 1 bunda Türkçe gibi dimek maʿnālarınadur beynlerinde vāv ḥarf-i ʿaṭfdur[8] ʿArabīde kesr-i[9] mīm ile miṣl[10] ve

[1] yā NP : NO -
[2] bigi NP : gibi NO
[3] vallāhu aʿlem NO : NP -
[4] yā-yı ḥuṭṭī NP : yā-yı müṣennāt-ı taḥtānī NO
[5] *gökbigi* NP : *gökgibi* NO
[6] olup NP : NO -
[7] nun ve NO : NP -
[8] beynlerinde vāv ḥarf-i ʿaṭfdur NO : NP -
[9] kesr-i NO : NP -
[10] miṣl NO : NP -

kesr-i 2 şīn-i muʿceme ve sukūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve hā ile şibh[1] ve feṭḥ-i şīn ve kesr-i bā ve sükūn-ı 3 yā-yı ḥuṭṭī ve hā ile şibīh dinür kemā merre ve *zerd* feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve dāl-i mühmele[2] 4 ile Türkçe ṣaru ve[3] fām bunda bi-maʿnā reng Türkçe boyā ʿArabīde feṭḥ-i lām ile 5 levn dinür pes zerd-i fām terkībīniñ maʿnāsı ṣaru renglü dimek olur 6 ṣaruşın maʿnāsına müstaʿmeldür ʿArabīde feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve feṭḥ-i 7 fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ile aṣfer dinür *gülgūn* gül ile günden mürekkeb 8 vaṣf-ı terkībīdür kemā merre külli maʿrūf çiçek ʿArabīde feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı 9 rā-yı mühmele ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve tā-yı vaḥdet ile verdet dinür cemʿi vered gelür 10 kemā merre *gūn* żamm-ı kāf-ı ʿacemī bunda Fārsī edāt-ı teşbīh[4] Türkçe gibi 11 ʿArabīde meṯel ve şibh ve naẓīr ḥarf-i kāf gibi pes gül gibi dimek olur 12 ʿArabīde meṯel olur ve meṯelā gül-fām da böyledür ve gül-gūn da *gūn* 13 reng maʿnāsına da olmaḳ cāʾizdür [NO289b] bu taḳdīrce vaṣf-ı[5] terkīb olup 14 Türkçe gül rengli gibi[6] dimek olur ʿArabīde feṭḥ-i vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i dāl-i 15 mühmele ve yā-yı nisbī ile verdī dinür *hümām* żamm-ı hā-yı hevvez ile ʿArabīdür bi-maʿnā şerīf 16 Türkçe ulu kişi kemā merre taḳṭīʿü'l-beyt ***fāmgūne*** fāʿilātün mīm müteḥarrik gibi oḳunur 17 ***gibiyaʿnī*** fāʿilātün gibiden yā-yı ṯānī gider ***zerdfām*** fāʿilāt [NP284a] 1 dāl daḫı[7] müteḥarrik oḳunur ***ṣaruşıngül*** fāʿilātün vāv ve yā düşerler 2 ***günegülgi*** fāʿilātün nūn müteḥarrik ***bihümām*** fāʿilāt gibiniñ bīsinden[8] yā ve eyden[9] elif gidüp 3 feṭḥa mā-ḳablinde yāya virilür beyt **Tūn-ı gülḫan şām aġacı merḫdür *** 4 **Köşk kerh oldı bizer hem berḫdür** *tūn* żamm-ı tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 5 vāv ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe külḫan ki ḥamāmlarda olur ʿArabīde 6 feṭḥ-i hemze ve żamm-ı tā-yı müṯennāt-ı fevḳānī-yi müşşedde ve sükūn-ı vāv ve nūn ile ettūn 7 dirler *merḫ* feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe şam didikleri 8 aġacıdur ki ʿArabistānda olur ikisini biri birine sürseler 9 āteş çıḳar Mevlānā fermāyed Meṯnevī Tā nümāyed sefer u servān çü çarḫ * 10 Tā ne sūzī peyġamber çü çerḫ[*] ʿArabīde kāflarıñ feṭḥaları ve rā-yı mühmeleteyniñ 11 sükūnlarıyla kerker dinür ṣanavber-i ṣuġrā daḫı dirler *kerc* feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı

[1] şibh NO : NP -
[2] mühmele NP : mühmeleteyn NO
[3] ve NP : NO -
[4] edāt-ı teşbīh NO : edāt-ı nisbetdür NP
[5] vaṣf NO : NP -
[6] gül rengli gibi NO : gül gibi NP
[7] daḫı NO : NP -
[8] gibiniñ bīsinden NO : NP -
[9] eyden NO : NP -

[*] Feleğin sürekli dönmesi peygamberlerin birbirlerine aykırı mesaj getirmemeleri içindir.

12 rā-yı mühmele ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe köşk ki ekşer bāġçelerde 13 olur[1] ʿArabīde feṯḥ-i kāf ile [NO290a] ḳasr dinür *berc* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[2] ve sükūn-ı 14 rā-yı mühmele ve ḫā-yı muʿceme ile Fārsīdür[3] ġarayib-i Meşnevīdür[4] bunda Türkçe biraz Mevlānā fermāyed Der hacim ger būden çü çarḫ * Der ne gencīdem derū zīnī nīm berḫ[5**] ʿArabīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade 15 ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ile baż‘ dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***tūnıgülḫan*** fāʿilātün 16 nūn müteḥarrik oḳunur ***şāmaġacı*** fāʿilātün aġacdan elif düşüp 17 ḥarekesi mīme virilür ***merḫıdür*** fāʿilün ḫā müteḥarrik oḳunur ***köşkkerḫol*** **[NP284b]** 1 fāʿilātün köşkden ve oldan vāv gidüp żamme ḫāya virilür 2 ***dıbizerhem*** fāʿilātün elif düşer ***berḫdür*** fāʿilün beyt **Maʿnīde** 3 **nādān ġafildür levend * Hem daḫı taʿayyüni yoḳ şaġış idend** *nā* edāt-ı 4 selb *dān* bilici pes nādān luġatde bilmeyici dimekdür ʿArabīde cāhil 5 maʿnāsına lākin cehl ve cehālet luġatde muṭlaḳ bilmemekdür ıṣṭılāḥda 6 bir şeyʾiñ ḥaḳīḳınıñ ḫılāfına iʿtiḳād itmekdür ve ʿaḳl u ʿuḳūl luġatde 7 yaʿnī terk yaʿnī bıraḳmaḳ ve sehv itmek yaʿnī göñli başḳa yere gitmek 8 maʿnāsına ke-ẕā fi'l-Ḳāmūs ve ıṣṭılāḥında ibṭāl-i vaḳt bi'l-baṭāle 9 maʿnāsına boş ḳomaḳlıḳ ile vaḳtı ibṭāl itmege dirler ve nādān 10 lafẓı egerçi Fārsīde luġat yönünden cāhil maʿnāsınadur ammā ıṣṭılāḥda[6] 11 söz söylemekde ve iş işlemekde[7] göñlü olmayan nesneye meşġūl kimesneye 12 dirler pes imdi nāẓım-ı merḥūm bunda nādānı müstaʿmel[8] ve [NO290b] meşhūr olan 13 maʿnāya getürüp ġāfil taʿbīri ile tefsīr buyurmuşdur *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *ġāfil* ġayn-ı muʿceme ve baʿde'l-elif kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve lām ile ʿArabīdür 15 kemā merre *levend* lām ve vāvın feṯḥaları ve sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile ġarāʾib-i 16 Meşnevīdendür Fārsīdür ki murādifi nādān ve ġāfildür şöhretine bināʾen Türkī 17 maḳāmında getürilmişdür ḥāṣılı şol kimesneye dirler ki elinden ve **[NP285a]** 1 dilinden aşşı yarar iş gelmeyüp aylaḳ gezüp yürüye Mevlānā Fermāyed Meşnevī[9] *ivend* kesr-i 2 hemze ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn ve yine[10] dāl-i mühmele ile ġarāʾib-i Meşnevīden 3 yaʿnī ʿaded-i ġayr-ı müteʿayyen Fārsīdür Türkçe şayısız gibi ve belürsiz

---

[1] olur NP : yaparlar NO
[2] muvaḥḥade-yi taḥtānī NO : muvaḥḥade NP
[3] Fārsīdür NP : NO -
[4] ġarayib-i Meşnevīdür NO : NP -
[5] Mevlānā fermāyed Meşnevī Der hacim ger būden çü çarḫ * Der ne gencīdem derū zīnī nīm berḫ NO : NP -
[**] Sen bu feleğin hacminde bile olsan, sen yine de değerinin yarısını bile etmezsin.
[6] ıṣṭılāḥda NP : ıṣṭılāḥlara NO
[7] ve iş işlemekde NO : NP -
[8] müstaʿmel NO : istiʿmāl NP
[9] Mevlānā Fermāyed NO : NP -
[10] yine NP : NO -

ṣağış 4 yaʿnī ismi maʿlūm olmayan ʿaded-i Müşkilāt-ı Meşnevīde 5 ḥesāb-ı ʿaded mā rūn ʿaşer diyü beyān olunmuş[1] bu luġat uḳnūm-ı ʿAcemde feṯḥ-i 6 hemze ve dālsiz sükūn-ı nūn ve dāl ile anda ḥesābī bāşed ez sertā 7 de bāşed ez çünān ki biżʿdür ʿArabī ve ke-ẕālik ṣāḥib-i Niʿme bāb-ı elif-i 8 mefūḥa anda edāt-ı rābṭadur anıñ cemʿidür üçden ona varınca 9 ʿaded-i mechūledür ümīd ṭutmaḳ maʿnāsına yazmış ve Ferheng-i Cihāngīrde 10 anda yā-yı evvel meftūḥsa maʿnā dāred ola ʿaded nīst mübhem ise 11 tānüh ve ez enbārī bi-neyyifin ve biżʿain gūyende kemā beyne'ṣ-ṣelāṣe ile't-tısʿi 12 yeḳūlü biżʿasīne ve biżʿa ʿaşara racülün ve bidʿa ʿaşerete imraʿetin fe iẕ-icāretin 13 lafẓ-ı ʿaşere ẕehebe el-biżʿu lā yeḳūlü biżʿun ve ʿışrūne yaʿni on pes buña 14 ʿArabīde kesr-i bā-yı muvaḥḥade ve ʿinde'l-baʿż feṯḥile ve sükūn-ı żād-ı muʿceme ve ʿayn-ı 15 mühmele ile biżʿ dinür ki birden ona varıncaya digin lākin İbn Aşīr nihāyede 16 ṣalātü'l-camāʿati tufażżalu ʿalā ṣālāti'l-vāḥidi bi biżʿin ve ʿişrīndür [NO291a] ḥadīṣ-i 17 şerīfiñ yazduġı maḥalde Cevherī ḥadīṣ-i şerīfde geldügine muḥalifdür [NP285b] 1 diyü buyurmuşdur İmām Muṭarrizī Muʿribde ḳatādeden naḳl idüp 2 "ile't-tüsʿu [ṭısʿı ve tısʿīn] ve sübuʿ müsteviyen fīhi el müẕekker ve'l-müʾenneṣ ve hüve mine'l- biżʿi eyżan 3 li ennehū ḳıṭʿatün mine'l-ʿadedi ve teḳūlü fi'l-ʿadedi ve'n-neyyif biżʿate ʿaşara ve biżʿata 4 ʿaşerete bi'l-hāʾi fi'l-müẕekkerri ve bi-ḥasbihā fi'l-müʾenneṣi kemā teḳūlü ṣelāṣete ʿaşere recülen 5 ve ṣelāṣe ʿaşerete imraʾeten ve ke-ẕā biżʿaten ve ʿışrīne racülen ve biżʿun ve ʿışrūne 6 imraʾeten"* dimişdür ḥāṣılı idend bi-maʿnā biżʿ olıcaḳ birden ona digin yāḥud 7 yigirmiye digin olan ʿadāddan bilā-taʿyīn bir miḳdār ʿaded maʿnāsına 8 olur cāʾizdür ki murād-ı[2] nāẓım daḥı bu ola ve cāʾizdür ki[3] Fārsīde nādiren ma-fevḳ 9 ʿaşere ve ʿışrūnda daḥı istiʿmāl olunmaḳ ola Firūzābādiñ ve 10 Ḳāmusda "ev biżʿa ġayr-ı maʿdūdin li-ennehū bi-maʿne'-ḳıṭʿati 11 ve bidʿati ve ḳāṭʿ nükessiru el-ḳıṭʿate mine'l-laḥmi"**

[1] -NP : pes ʿArabīde bā-yı muvaḥḥade ve ʿinde'l-baʿż feṯḥile ve sükūn-ı żād-ı muʿceme ve ʿayn-ı mühmele ile baż' dinür ki birden ona varıncaya digin Cevherīde ḥadīṣ-i şerīfiñ yazduġı maḥalde ḳavl Cevherī ḥadīṣ-i şerīfde geldügine muḥalifdür diyü buyurmuşdur İmām Muʿribde ḳatādeden naḳl idüp ile't-tüsʿu [ṭısʿı ve tısʿīn] ve sübuʿ müsteviyen fīhi el müẕekker ve'l-müʾenneṣ ve hüve mine'l- biżʿi eyżan li ennehū ḳıṭʿatün mine'l-ʿadedi ve teḳūlü fi'l-ʿadedi ve'n-neyyif biżʿate ʿaşara ve biżʿata ʿaşerete bi'l-hāʾi fi'l-müẕekkerri ve bi-ḥasbihā fi'l-müʾenneṣi kemā teḳūlü ṣelāṣete ʿaşere recülen ve ṣelāṣe ʿaşerete imraʾeten ve ke-ẕā biżʿaten ve ʿışrīne racülen ve biżʿun ve ʿışrūne imraʾetenḥāṣılı ivend bi-maʿna baż' olıcaḳ birden ona degin yāḥud yigirmiye degin olan ādātdan bilā taʿyīn bir miḳdār ʿadedd maʿnāsına olur NO

* Doksan dokuza kadar eşit olarak müzekker ve müennes birdir 'biżʿa'dardır. Çünkü o adedden bir parçadır. Sen adedde neyyif biżʿate ʿaşara (19) ve beżʿate aşarete hā ile müzekkerde ve müennesde onun hazfıyla 'ṣelāṣete ʿaşere recülen' dediğin gibi 'ṣelāṣe ʿaşerete imraʾeten', ve yine "biżʿaten ve ʿışrīne racülen" ve "biżʿun ve ʿışrūne imraʾeten' dediğin gibi

[2] murād-ı NO : NP -

[3] ve cāʾizdür ki NO : NP -

** biżʿa sayıların gayrıdır, parçayı etten kestik, ayırdık kavlinde olduğu gibi.

ḳavlinde maʿnā-yı mezbūr maʿlūm olur yaʿnī baż ʿ 12 daḫı ʿaded-i ġayr-ı muʿayyen maʿnāsına delālet itdügi bilinür Mevlānā 13 fermāyed Meşnevī Goft ū-rā kūteh u ḥelvā be çend * Goft kūdek nīm-dīnār 14 dāde end*** taḳṭīʿü'l-beyt ***maʿnidenā*** fāʿilātün yā gider ***dāngafil*** 15 fāʿilātün vāv-ı ʿāṭıfa sāḳıṭdur ***dürlevend*** fāʿilāt ***hemdaḫıtaʿ*** 16 fāʿilātün ***ayyüniyoḳṣa*** fāʿilātün yiniden yā-yı ṣāliṣ ve yoḳdan vāv 17 da düşerler ***ġışidend*** [NO291b] fāʿilāt beyt **Lāf urup söz çeyneme yaʿnī melünd** [NP286a] 1 **Hem yavuz olan ḥarūn oldı tünd** *lāf* Fārsīdür Türkīde 2 daḫı istiʿmāl olunur aṣlı yoḳdan ögünmege dirler ʿArabīde żamm-ı fā-yı saʿfaṣ 3 ve żā-yı muʿceme ve sükūn-ı vāv ve kesr-i lām ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ile fużūlīy dinür 4 ve ıṣṭılāḥ-ı fuḳahāda bir kimesneniñ vekīli olmadın işini bitüren kimesneye 5 fużūlī dinür *melünd* mīm-i meftūḥa ḥarf-i nehy *lünd* żamm-ı lām ve sükūn-ı nūn 6 ve rā-yı mühmele ile ġarāʾib-i Meşnevīden Fārsī fiʿl-i emrdür Türkçe ögün diyü 7 emr itmek mīm-i nāhiye duḫūliyle ögünme dimek olur söz çiyneme dimek 8 bundan kināyedür[1] ki ḳavl Türkīdür Mevlānā mī fermāyed Ber zaʾīfī kim māh-i ān bādi tond * Raḥm kerd ey dil tu ez ḳuvvet mend[2*] ʿArabīde feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve şād-ı 9 mühmele ve żamm-ı lām-ı müşeddede ve fā-yı saʿfaṣ ile taşalluf dinür *ḥarun* 10 feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve nūn ile ʿArabīdür bi-maʿnā esb 11 nā-fercām Türkçe yavuz ve kūʿ ve ḥāmiş dirler Fārsīde daḫı istiʿmāl olunur 12 ve Fārsīde żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı vāv ve feṯḥ-i sīn-i mühmele ve nūn 13 ile tüsen dinür ʿalā-vezn-i süsen[3] ekşer-i istiʿmāli muṭīʿ ve rām olmayan ṭavara ṣıfat vāḳıʿ 14 olur lākin nāẓım-ı merḥūm bunda ıṭlāḳı üzre getürüp murādif-i 15 tünd ẕikr eyledügi ġālibā her [NO292a] bed-ḫuya ḥarun dinilmek cāʾiz idügini işʿārdur 16 vāv ʿāṭıfī *tünd* żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı nūn ve[4] dāl-i mühmele ile Fārsīdür 17 bunda murādif-i ḥārūndur taḳṭīʿü'l-beyt ***lāfurupsöz*** fāʿilātün urupdan elif [NP286b] 1 ve vāvlar[5] gidüp żamme fāya virilür ve sözden daḫı vāv düşer ***çeynemeyaʿ*** fāʿilātün 2 ***nīmelünd*** fāʿilāt ***hemyavuzo*** fāʿilātün yavuzdan elif ḳaçar ***lanḥarūnol*** 3 fāʿilātün olandan elif ve oldan elif ve vāv düşüp żamme ḥarūnuñ 4 nūna virilür ***dıtünd*** fāʿilātün beyt **Di vedā itdi diseñ** 5 **bedrūd kerd * Ḥamleye ceng itmege dirler neberd** *berdūd* barderūddan muḫaffefdür ki 6

*** Ona bu helva kaç eder dedi. Çocuk buna yarım dinar vermişlerdi dedi.

[1] kināyedür NO : kināye NP

[2] Mevlānā mī fermāyed Ber zaʾīfī kim māh-i ān bādi tond * Raḥm kerd ey dil tu ez ḳuvvet mend NO : NP -

* Zayıflara her zaman merhamet et çünkü sen de birgün güçsüz olabilirsin.

[3] ʿalā-vezn-i süsen NO : NP -

[4] nūn ve NO : NP -

[5] vāvlar NO : vāv NP

bā ba-yı ʿarabī ve elif ile bi-maʿnā maʿ olur veyāḫud aṣlı bā-yı müfrede-yi meftūḥa ile 7 ki ilṣāḳ içün olup dürūd ve dāl ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri ve sükūn-ı 8 vāv ve dāl-i mühmele ile Fārsīdür bunda Türkçe esenlik ʿArabīde taḥiyye 9 ve selām maʿnāsınadur ke-ẕā fi'l-müşkilāt-ı ʿAbdü'l-Ḳādir pes berdūd eseñlikle ol 10 ve yā eseñ ol dimekdür *kerd* fiʿl-i māżī Türkçe itdi[1] dimekdür ki vaḳt-ı 11 mufāraḳatda kerd lafẓıyla istiʿmāl olunur ʿArabīde vedāʿ maʿnāsına kerden 12 lafẓıyla[2] daḫı böyledür Firdevsī gūyed beyt Bed ū goft u geh bed-rū bāşed * 13 Cihān cāvidān enār ū tū-püv bāşed kerd[*] lafẓıyla istiʿmāl olunduġı gibi baş 14 lafẓıyla daḫı müstaʿmeldür Firdevsī goft beyt [NO292b] olmaḳ daḫı cāʾizdür 16 *ḫamle* ḫā-yı mühmele ve sükūn-ı mīm ve feṯḥ-i lām ve tā-yı maṣdarī ile ʿArabīdür[3] *ceng* feṯḥ-i 17 cīm-i ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür ki bunda murādif-i ḫamledür [NP287a] 1 feṯḥ-i ḫā-yı ḫuṭṭī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[4] ile ḫarb daḫı dinür *neberd* nūn 2 ve bā-yı muvaḥḥāde-yi taḥtāniñ[5] feṯḥaları ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile Fārsīdür 3 Türkīde ṣavaş ve uġraş ve dögüş dinür şöhretine bināʾen ḫamle ve ceng 4 lafẓlarıyla iktifā olunmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt ***divedāit*** fāʿilātün 5 itdiden hemze ve yā gidüp kesre mā-ḳabinde ġayna vidilür ***didiseñbed*** fāʿilātün 6 diseñden yā gider ***rūdkerd*** fāʿilāt rūduñ dāli müteḫarrik 7 oḳunur ve kerdede rā ve dāl ḫarf-i vāḥid ʿadd olunup fāʿilün dimek 8 daḫı cāʿizdür ***ḫamleyeceng*** fāʿilātün nūn ve kāf bir ḫarf ṣayılur 9 ***itmegedir*** fāʿilātün yālar giderler yāḫud ***ḫamleyecen*** fāʿilātün gitmegedir 10 fāʿilātün itmekden elif ve yā gidüp kesre cengiñ kāfına virilür 11 ***lerneberd*** fāʿilāt beyt **Uyanıḳ ʿāşık u bīdār[6] germdār *** 12 **Hem ḫaşl āhār ū muḫkem üstüvār** *bī-dār* kesr-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve sükūn-ı 13 yā-yı ḫuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve elif ve rā-yı mühmele ile[7] ism-i basīṭdür Türkçe 14 uyanıḳ ʿArabīde żamm-ı mīm ile müteyaḳḳıẓ ki tefaʿʿül bābından ism-i fāʿildür [NO293a] ve yā-yı 15 ḫuṭṭī ve ḳāfiñ ve ẓā-yı muʿcemeniñ feṯḥaları ve elif ve nūn ile yaḳaẓan 16 dinür *vāv* ḫarf-i ibtidāʿ *ʿāşıḳ* ʿayn-ı mühmele ile ʿArabīdür dördünci 17 bābdan ism-i fāʿildür egerçi maṣdarı meşhūr üzre feṯḥ-i ʿayn ile ʿaşḳdur [NP287b] 1 lākin eṣaḥḥ olan kesr-i ʿayn ile ʿışḳdur ki rābiʿdendür ve teẕkīr ü teʾnīṣi musāvīdür kemā yuḳālu recül 2 ʿaşıḳun

---

[1] itdi NP : eyledi NO
[2] lafẓıyla NP : maṣdarıyla NO
[*] Hüsrev ona dâimâ duada ol, kalıcı dünya ancak duayla kazanılır dedi.
[3] ḫamle ḫā-yı mühmele ve sükūn-ı mīm ve feṯḥ-i lām ve tā-yı maṣdarī ile ʿArabīdür NO : NP -
[4] muvaḥḥade-yi taḥtānī NO : muvaḥḥade NP
[5] muvaḥḥade-yi taḥtāniñ NO : muvaḥḥadeniñ NP
[6] ʿāşık u bīdār NP : bīdār u ʿāşıḳ NO
[7] ile NP : NO -

vemraetün ʿāşıḳun taʿārīf-i keşīre ile muʿarref ḥāletdür 3 eşher taʿrīfi efrāṭ-ı maḥabbetdür ki ʿāşıḳ ve maʿşuḳda mevcūddur 4 vücūd cihetinden maʿşūḳda sābıḳdur mışrāʿ ʿaşḳ odı evvel düşer[1] 5 maʿşūḳa andan ʿāşıḳa bil ki ḥaḳīḳatde ʿaşḳ maʿşūḳa nedīmdür lākin mestūrdur 6 ʿāşıḳıñ ʿaşḳı mesbūḳdur ammā mekşūfdur baʿż-ı ẓurafā dimişler ʿāşıḳıñ 7 iki gözi var ṣabr idemeyüp añı daḫı birin açar maʿşūḳ ise 8 dört gözlü olup cümlesiñ ḳapar ve bu ʿaşḳ bir āteşīn ḥāletdür ki 9 ṣāḥibiñ yaḳar binā'en ʿalā-ẕālik ʿāşıḳa Fārsīde germdārlıḳ ile 10 tesmiye ḳılınmışdur germdāriñ aṣlı dārende-i germdür *germ* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī 11 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve mīm ile Fārsīdür Türkçe ıssı yaʿnī ısıcaḳ kemā merre *dār* 12 Türkçe ṭutıcı maʿnāsına ki dāred mużāriʿinden müştaḳ dārendeden muraḫḫam ism-i 13 fāʿildür pes germdārıñ maʿnā-yı terkībīsi ıssı ṭutıcı dimek olur ki 14 aña ḳızmış dirler yaʿnī ḥarāreti ġālib kimesne vaṣfiyyetden [NO293b] ʿalemiyyetete naḳl olunup 15 taḳdīm ü teʾḫīr ü terḫīm ile ʿArabīde ʿāşıḳ maʿnāsına ʿalem olunmuşdur Türkçe 16 lisān-ı ʿavamda çarıḳ dirler zebān-ı ṣūfiyye ve ʿuşşāḳda[2] ḥālet-i ʿaşḳa od ve 17 āteş ve ʿāşıḳa yanıḳ dirler ve ʿinde'l-baʿż żamm-ı kāf-ı ʿacemīyle gürmdār dir gürm **[NP288a]** 1 bi-maʿnā ġam pes ġam ṭutıcı dimek olur ʿāşıḳ hemīşe[3] ġamlu olmaġıla gürmdār dinilmiş 2 olur āhār elif-i memdūde ve feṭḥ-i hā-yı hevvez ve elif ve rā-yı mühmele ile 3 Fārsīdür Türkçe kesr-i ḫā-yı muʿceme ve şīn-ı muʿceme ve lām ile ḫışl dirler buġāsī bez ve ḳaġıda 4 sürdikleri nesnedür ki nişadur ve ayva çekirdeginden ve bunlar miṣillü şeylerden 5 yaparlar bulamac gibi nesne olur ʿArabīde feṭḥ-i nūn ve kesr-i cīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 6 ve rā-yı mühmele ile necīr dinür *vāv* ḥarf-i ibtidā *muḥkem* żamm-ı mīm ve sükūn-ı 7 ḥā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i kāf ve mīm ile ʿArabīdür Türkçe feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 8 rā-yı mühmele ve kāf ile berk dinür taḫrīf idüp pek dirler 9 üstvār[4] żamm-ı hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve żamm-ı tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve feṭḥ-i vāv ve elif 10 ve rā-yı mühmele Fārsīdür ki murādif-i muḥkemdür bunda şöhretine binā'en ʿArabīsiyle 11 iktifāʿ olunmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt ***uyanıḳʿā***[5] fāʿilātün uyanıḳdan[6] 12 elif düşer[7] ***şıkubīdar***[8] fāʿilātün vārdan elif düşer rā müteḥarrik oḳunur vāv sāḳıṭdur[9] ***germdār*** 13 fāʿilāt mīm müteḥarrik oḳunur ***hemḥaşlā*** fāʿilātün ***hārūmuḥkem*** fāʿilātün rā

[1] düşer NO : NP -
[2] ve ʿuşşāḳda NO : NP -
[3] hemīşe NO : NP -
[4] üstvār NO : NP -
[5] *uyanıḳʿā* NP*: uyanıḳbī* NO
[6] uyanıḳdan NP : NO -
[7] düşer NP : sāḳıṭdur NO
[8] *şıkubīdar* NP : *dāruāşıḳ* NO
[9] rā müteḥarrik oḳunur vāv sāḳıṭdur NO : NP -

müteḥarrik vāv sāḳıṭ[1] 14 ***üstüvār*** [NO294a] fāʿilāt beyt **İnce yol bennā ipi hencārdur * Ulı vü leşker** 15 **başı sālārdur** ince yoldan ṣoñra bir vāv şirket-i muḳadderdür ki ince yol ile 16 binā iplig hencār luġati delāletinden iştirākleriñ beyān ide *bennā* feṭḥ-i bā-yı 17 muvaḥḥade-i taḥtānī ve nūn-ı müşeddede ve elif-i memdūde ile ʿArabīdür Türkçe yapucı **[NP288b]** 1 didikleri kimesne ki yapu yapucısıdur gerek dülger ve gerek ġayrı 2 mecmuʿına ʿāmdur maḫṣūṣ dülgere ʿArabīde feṭḥ-i nūn ve cīm-i müşeddede ve elif 3 ve rā-yı mühmele ile neccār dinür[2] ve Fārsīde dāl ve rā-yı mühmeleniñ żammeleri 4 ve sükūn-ı vāv ve dāl-i mühmele ve feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ve rā-yı mühmele ile dürud-ger 5 dinür ki dürud ile gerden mürekkebdür ve *dürud* bunda aġac yonmaḳ 6 ve *ger* edāt-ı fāʿildür Türkçe aġac yonıcı dimek olur iḫtiṣār idüp 7 dāl-i şānīyi ḥaẕf ile dürūger daḫı derler Türkīde vāvsız dürger 8 dinür ki ġalaṭ-ı meşhūrı dulgerdür lākin dülger dirler *hencār* feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı 9 nūn ve feṭḥ-i cīm-i ʿarabī ve elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür bunda bir kerre ince 10 yol maʿnāsınadur ki ʿArabīde żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve feṭḥ-i rā-yı mühmele-yi müşeddede 11 ve feṭḥ-i hā-yı hevvez ve tā-yı merbūṭa ile türrehe dinür herze söz maʿnāsına 12 gelmek bundan müstaʿmeldür ve bir maʿnāsı daḫı dülgeriñ ölçi sicimi ki 13 maḳara taʿbīr itdikleri nesne ṣarup bellerinde gezdirirler ʿArabīde 14 feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve cīm ile [NO294b] zevīc dinür ve kesr-i mīm 15 ve sükūn-ı ṭā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i mīm ve rā-yı mühmele ile mıṭmer daḫı dinür *leşker* 16 feṭḥ-i lām ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i kāf-ı ʿArabī[3] ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür ʿArabīde ʿasker 17 ve feṭḥ-i cīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile ceyş ve żamm-ı cīm ve **[NP289a]** 1 sükūn-ı nūn ve dāl-i mühmele ile cund dinür Türkçe feṭḥ-i cīm-i ʿarabī ve kesr-i 2 rā-yı mühmele ile çeri dinür pes leşker başı Fārsī ile Türkī terkīb 3 olunmuş elfāẕdandur aṣlı Fārsīdür[4] ser-leşker ve aṣlı Türkçe çeri başı 4 dinür żarūret-i vezn içün getürilmişdür *sālār* sīn-i mühmele ve elif 5 ve lāmelif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür ki çeri başı dimekdür ʿArabīde 6 kesr-i hemze ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve feṭḥ-i 7 sīn-i mühmele ve lām elif ve rā-yı mühmele ile isfehselār dinür muʿarrebi 8 sifehselārdur kemā vaḳıʿ fī Dībāce-i Muḳaddimetü'l-Edeb Zemaḫşerī ḳālehu 9 "el- Emīrü'l-ecem el-isfehsalār ʿalā'ü'd-devle ebu'l-muẓaffer atsız bin Ḫarzemşah

[1] rā müteḥarrik vāv sāḳıṭ NP : NO -
[2] dinür NP : dirler NO
[3] ve feṭḥ-i kāf-ı ʿArabī NO : NP -
[4] Fārsīdür NP : Fārsī NO

edāmummāh ʿalāhu ve naṣara rivāhu”* intehā ve żamm-ı şīn-ı muʿceme ve feṯ-i rā-yı 11 mühmele ve sükūnıla daḫı luġatdür ve kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve yā-yı müşeddede ile şarṭī 12 dinür leşker başı ve bāzār başı ve ceng erleri içinde ilerü varan 13 kimesne maʿnālarında müstaʿmeldür taḳṭīʿü’l-beyt ***inceyolbin*** fāʿilātün inceden 14 hā ve yoldan vāv sāḳıṭlardur ***āipihen*** fāʿilātün ***cārdur*** fāʿilün 15 rā müteḥarrik oḳunur ***ulıvüleş*** fāʿilātün ***kerbaşısā*** fāʿilātün ***lārdur*** 16 fāʿilün rā müteḥarrik [NO295a] oḳunur[1] beyt **Yaslu çaylaḳ sūgüvār ü mūşḫᵛār * Hem yavaş** 17 **kişiye dirler bürd-bār** *sūgüvār* terkīb-i nisbīdür *sūg* żamm-ı sīn-i mühmele **[NP289b]** 1 ve sükūn-ı vāv ve kāf-ıʿacemīyle Fārsīdür bunda Türkçe yaş ʿArabīde 2 żamm-ı mīm ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯ-i bā-yı muvaḥḥade ve tā-yı merbūṭa 3 ile müṣibet dinür *vār* bunda edāt-ı nisbetdür Türkçe[2] li dinür 4 pes sūgüvār Türkçe yaşlu ʿArabīde żamm-ı mīm ile muṣāb dinür 5 *vāv* ḥarf-i ibtidā *mūşḫᵛār* vaṣf-ı terkībīdür *mūş* Türkçe 6 ṣıçan ʿArabīde fāre dinür *ḫᵛār* feṯ-i hā-yı muʿceme ve elif ve vāv-ı resmī 7 ve elif-i ṣābit ve rā-yı mühmele ile ḫᵛāred mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür 8 pes Türkçe ṣıçan yiyici dimek olur bunda Türkçe[3] çaylaḳ didikleri 9 ḳuş ki ṣıçanı gördükde ḳapup yedügi içün mūşḫᵛār 10 tesmiye ḳılınmışdur[4] mūşyā[5] daḫı dirler kemā büyyine *bürd-bār* bürd ile bārdan 11 mürekkebdür *bürd* żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ve sükūn-ı rā ve dāl-i mühmeleteyn ile bunda 12 iledici ve *bār* bunda Türkçe yük dimekdür maʿnā-yı terkībī yük 13 iledici dimek olur kemā merre pes bunda mecāzen yavaş 14 dimek olur nitekim ʿArabīde daḫı feṯ-i ḥā-yı mühmele ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı 15 vāv ve lām ile ḥamūl ve feṯ-i ḥā-yı mühmele ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile 16 ḥalīm dinür[7] taḳṭīʿü’l-beyt ***yasluçaylaḳ*** fāʿilātün yaşludan yā-yı ṣānī 17 ve çaylaḳdan elif gider ***sūgüvārü*** fāʿilātün [NO295b] kāf **[NP290a]** 1 müteḥarrik oḳunur ***mūşḫᵛār*** fāʿilāt şīn müteḥarrik oḳunur 2 ve ḫᵛārdan vāv gider ***yemyavaşki*** fāʿilātün ***şiyedirler*** fāʿilātün 3 hā gider ***bürdbār*** fāʿilāt bürdüñ dāli müteḥarrik oḳunur 4 beyt **Aġlamaḳ müyīden efsāne semer * Hem pirinc boncuḳ şebedür ḳaḥbe ġar** 5 *müyīden* żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve kesr-i yā-yı ḥuṭṭī-yi ūlā ve sükūn-ı ṣānī 6 ve feṯ-i dāl-i mühmele ve nūn ile Fārsī maṣdardur Türkçe aġlamaḳ ʿArabīde 7 żamm-ı bā-

* Yüce serdar (komutan) ʿAlāe’d-devle Ebu’l-Muzaffer Ḫarzemşah oğlu Atsız Allah yüceliğini devam ettirsin.

[1] rā müteḥarrik oḳunur NO : NP -
[2] Türkçe NP : NO -
[3] Türkçe NP : NO -
[4] ḳılınmışdur NP : olunmuşdur NO
[5] müşyā NP : müşrıbā NO
[6] taḥtānī NO : NP -
[7] dinür NP : dirler NO

yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[1] ve feṭḥ-i kāf ve elif-i memdūde ile bükāʾ dinür 8 ʿinde'l-baʿż bükāʾ bi'l-medd aġlamaḳ ile çıḳan ṣavt ve bi'l-ḳaṣr gözyaşı 9 dirler kemā yuḳālu bekāʾ yebkī bütāʾen ʿaleyhi *efsāne* feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı 10 fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i sīn-i mühmele ve elif ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 11 bi-maʿnā destān[2] Türkçe maṣal dirler lākin efsāne taʿbīri[3] meşhūrı 12 olmaġıla Türkī maḳāmında getürilmişdür *semer* feṭḥ-i[4] sīn-i mühmele ve mīmiñ feṭḥaları[5] 13 ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile Fārsīdür ʿArabīde daḫı luġatdür ve bi-maʿnā ḫadīṣi'l-leyl 14 kesr-i sīn ile simer daḫı dinür ki kesr-i ḥā-yı ḥuṭṭī ile ḥikāye maʿnāsınadur 15 pirinc ile boncuḳ arasında bir vāv-ı fārıḳī muḳadderdür *şebe* şīn-ı muʿceme 16 ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānīniñ[6] feṭḥaları ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda iki 17 maʿnāya gelmişdür ve biri Türkçe pirinc didikleri nesne ki maʿdeni bir ṣaru [NP290b] 1 rengli şeyʾdür ʿArabīde hā-yı aṣliyye ile şibh dinür kesr-i şīn ve sükūn-ı 2 bā ile daḫı luġatdür ve fi'ṣ-Ṣıḥāḥ ve'ṣ-ṣıbhü żarbün [NO296a] mine'n-nuḥāsi göz sibhün bi şibhin[7] 3 bi-maʿnā intehā ṣāḥib-i Aḫterī bi-feṭḥi'ş-şīn ve'l-bā pirinc didikleri 4 nesne ki baḳır ile tutyādan düzerler altun gibi ṣaru olur bu sebebden 5 şibh dirler maʿdenīsi daḫı olur dimişler[8] cemʿi ḫılāf-ı ḳıyās feṭḥ-i mīm 6 ile meşābih gelür ve biri daḫı Türkçe boncuḳ didikleri nesne ki ṣırçadan 7 yaparlar luġatde siyāh boncuḳ ki incü dizisi başlarına ḳorlar dimiş 8 lākin[9] sāʾir renglerde daḫı olur ġāliba evvel ancaḳ siyāh olurmuş 9 ʿArabīde feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve tā-yı vaḥde 10 ile ḫarze dinür cemʿi ḫuroz gelür *ḳaḥbe* feṭḥ-i ḳāf ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve feṭḥ-i[10] bā-yı 11 muvaḥḥade ve tā-yı merbuṭa ile ʿArabīdür bi-maʿnā zāniiye lafẓ-ı ḳuḥāb ki żamm-ı[11] ḳāf 12 ve ḫā-yı mühmele ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile ʿArabīdür Türkçe öksürük maʿnāsınadur 13 bir kimesne bir zāniye ʿavret yanından geçerken mezbūra öksürüp ol kimesneye 14 kendüyi vaṭʾī işʿār itmek şāyiʿ olmaġın ol avrete ḳaḥbe dimişler 15 Fārsīde feṭḥ-i ʿayn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ile ġar dinür nitekim nāẓım buyurmuşdur 16 taḳṭīʿü'l-beyt ***aġlamaḳmū*** fāʿilātün ***yīdenefsā*** fāʿilātün efsāneden[12] elif 17

[1] taḥtānī NO : NP -
[2] destān NP : dāstān NO
[3] taʿbīri NO : NP -
[4] feṭḥ-i NP : NO -
[5] mīmmiñ feṭḥaları NO : mīm NP
[6] muvaḥḥade-yi taḥtānī NO : muvaḥḥade NP
[7] Bakından bir çeşiddir.
[8] dimişler NP : dimiş NO
[9] lākin NP : līkin NO
[10] feṭḥ NO : NP -
[11] żamm NO : NP -
[12] efsāneden NO : efsādan NP

gidüp feṯa nūna virilür ***nesemer*** fāʿilün ***hempirincbon*** fāʿilātün nūn ve cīm bir ḥarf ṣayılup boncuḳdan vāv gider[1] [NP291a] 1 ***cuḳşebedür*** fāʿilātün ***ḳaḫbeġar*** fāʿilün hā düşer beyt [NO296b] **Hem daḫı ḫāşḫāş oldı** 2 **köknār * Hem peyū güve keledür sūsımār** *ḫaşḫaş* feṯ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 3 şīn-ı muʿceme ve yine feṯ-i ḫā-yı muʿceme ve elif ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür ki Türkīde 4 daḫı şāyiʿdür afyon bundan ḥāṣıl olur ʿArabīde daḫı ḫaşḫaş 5 dinür *köknār* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı vāv ve yine kāf-ı ʿarabī 6 ve feṯ-i nūn ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile Fārsīdür ki[2] bunda ḫaşḫaş 7 murādifidür yaʿnī bu daḫı ḫaşḫaşdur *peyū* feṯ-i bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve vāv ile Fārsīdür 8 Türkçe güye ve güve dirler kitāba ve ṣūfa ve çuḳa emṣāline şer gelür ki delik 9 delik ider bir mūzī ḳurtcaġızdur ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve feṯ-i ṣā-yı müṣellese-yi 10 müşeddede ve tā-yı merbūṭa ile ʿüṣṣet ve żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv ve feṯ-i 11 sīn-i mühmele ve tā-yı merbūṭa ile *sūse* daḫı dinür ve sūse Türkçe taḥıl 12 bitine daḫı dirler bi-maʿnā süpuş *susımār* ṣamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı vāv 13 ve yine sīn-i mühmele ve feṯ-i mīm ve sükūn[3] elif ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe keler 14 didikleri cān-verdür ki derisiniñ yüzi ege yüzi gibi diş diş olur 15 ve anıñla çubuḳ ve baʿż-ı nesneleri perdaḫt iderler ʿArabīde feṯ-i[4] żād-ı muʿceme ve bā-yı muvaḥḥade-yi 16 müşeddede ile żabb dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdaḫıḫāş*** fāʿilātün ***ḫāşoldı*** 17 fāʿilātün şīnlar[5] müteḥarrik ve oldı vāvsız oḳunur ***kökinār*** fāʿilāt [NP291b] 1kāf-ı ṣānī müteḥarrik ***hempeyūgü*** fāʿilātün ***vekeledür*** fāʿilātün [NO297a] 2 ***sūsımār*** fāʿilāt sīn-i ṣānī[6] müteḥarrik oḳunur beyt 3 **Hem ḫazīne oldı genc-var iy püser * İsteyüci kimse oldı ḫavzeger** *ḫazīne* 4 feṯ-i ḫā-yı muʿceme ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯ-i nūn ve tā-yı merbūṭa 5 ile ʿArabīdür Türkīde taḥrīf idüp ḫazne dirler Fārsīde 6 genc-var dinür ki genc ile vardan mürekkebdür *genc* feṯ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 7 nūn ve cīm-i ʿarabī ile māl maʿnāsınadur *var* feṯ-i vāv ve sükūn-ı rā-yı mühmele 8 ile bunda ẓarf-ı mekāndur pes genc-var māl yeri dimek olur keṣret-i 9 istimāl ile vāvıñ feṯḥasın ḥaẕf ve mā-ḳablinde vāv cinsinden cīme 10 ḥareke virilüp ʿalā-vezn-i menṣūr[7] gencvar dirler[8] mecāzen müvekkiline daḫı gecvar dirler 11 ʿinde'l-baʿż ṣaḥibine daḫı dirler ke-ẕā

[1] nūn ve cīm bir ḥarf ṣayılup boncuḳdan vāv gider NO : NP -
[2] ki NO : NP -
[3] sükūn NO : NP -
[4] feṯ NO : NP -
[5] şīnlar NP : şīn NO
[6] ṣānī NP : NO -
[7] ʿalā-vezn-i menṣūr NO : NP -
[8] dirler NP : didiler NO

ḫūze[1] fi't-Tuḥfeti's-Saʿāde ṣāḥibi[2] *ḫavze*[3] feṭḥ-i[4] ḫā-yı muʿceme 12 ve sükūn-ı vāv ve żāl-i muʿceme[5] ve hā-yı resmīyle ki ravża vezni üzre 13 pāymāl maʿnāsına yazmış yaʿnī ayaġa sürinmek *ger* feṭḥ-i kāf-ı ʿacemī ile 14 kārdan muḫaffef edāt-ı fāʿildür pes ḫavẕe gerek maʿnā-yı terkībi 15 ayaġa sürici dimek olur isteyiciniñ ayaġa sürinmek elzem 16 levāzımından olmaġıla bu maʿnāya ʿalem ḳılınmışdur ve Ferheng-i Cihangīrīde 17 feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı maʿdūle ve baʿde'l-elif feṭḥ-i zā-yı ʿarabī ve hā-yı resmī **[NP292a]** 1ile ʿalā-vezn-i ḫᵛāce[6] yaʿnī ḫᵛāhiş yaʿnī isteyiş [NO297b] pes ger lafẓıyla yine isteyüci dimek olur 2 Mevlānā fermāyed Meter sīdeş ez sūyi her mihterī * Behr-i duḫter dem be dem ḫūze gerī[7*] ḫᵛastār ve ḫᵛaskār daḫı bu maʿnāya dirler ve ʿArabīde 3 ṭālib dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemḫazīne*** fāʿilātün ***oldıgencvar*** 4 fāʿilātün oldıdan vāv gider ve gencvarda vāv ve rā bir[8] ḥarf 5 ʿadd olunur ***iypüser*** fāʿilün yāḫud ***oldıgencü*** fāʿilātün ***iypüser*** 6 fāʿilün iyden elif gidüp feṭḥa gecvarıñ rāsına virilür 7 ***isteyüci*** fāʿilātün ***kimseoldı*** fāʿilātün hā ve vāv düşer 8 ***ḫavzeger*** fāʿilün hā gider beyt **İki köydür Rāz u Mervez dürbiri** 9 **Ol vilāyetdeki şehrīdür Hirī** *Rāz* feṭḥ-i rā-yı mühmele ve elif 10 ve zā-yı ʿarabīyle bunda Fārsī ism-i ḳaryedür *vāv* ʿāṭıfī *Mervez* 11 feṭḥ-i mīm ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i vāv ve zā-yı ʿarabīyle bu daḫı Fārsī 12 bir köy adıdur ki Herī şehri ḳaryelerindendür *şehr* feṭḥ-i şīn-ı muʿceme ve süḳūn-ı 13 hā-yı hevvez ve rā-yı mühmele ile bunda Fārsīdür Türkçe şar dinür[9] ʿArabīde feṭḥ-i 14 mīm ve kesr-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i nūn ve tā-yı teʾnīs ile 15 Medīne dinür *Hirī* hā-yı hevvez ve rā-yı mühmeleniñ kesreleri ve yā-yı ḥuṭṭī 16 ile bir şehr adıdur ki ıḳlīm-ı rabīʿde Ḫorasan vilāyetinde Nişābur 17 ve Merv ve Sencīstān arasındadur ki her birine onar günlük yoldur ḥażret-i **[NP292b]** 1 ʿOs̱man bin ʿAffān rażiyallāhu Teʿālā̱[10] ʿanhu zemān-ı şerīfinde feṭḥ olunup ṣoñra 2 Tatar ḥarāb itdi [NO298a] ke-ẕā fī Evżāḥi'l-Meṣālik elif ile Herā ve elifden 3 ṣoñra tā-yı ḳaraşet ile Herat daḫı dirler feṭḥ-i hā ile daḫı luġatdür 4 taḳṭīʿü'l-beyt ***ikiköydür*** fāʿilātün ikiden yā-yı s̱ānī ve köyden 5 vāv gider ***rāzumervez*** fāʿilātün vāv düşer zā mażmūm oḳunur 6 ***dürbiri*** fāʿilün ***olvilāyet*** fāʿilātün oldan vāv gider ***de*** 7

---

[1] *ḫūze* NO : NP -
[2] ṣāḥibi NO : NP -
[3] *ḫavze* NP : NO -
[4] feṭḥ-i NO : NP -
[5] żāl-i muʿceme NO : zā-yı ʿArabī NP
[6] ʿalā-vezn-i ḫᵛāce NO : NP -
[7] Mevlānā fermāyed Meter sīdeş ez sūyi her mihterī * Behr-i duḫter dem be dem ḫūze gerī NO : NP -
[*] Her büyükten onu korkutmayın. Belki bir küçük kızın bile ağına düşebilir.
[8] bir NO : birer NP
[9] dinür NP : NO -
[10] teʿālā̱ NO : NP -

kişehrī fāʿilātün kiden hā gider ***dürHirī*** fāʿilün beyt 8 **Hem ʿAlem bir şehr adıdur hem Ṭırāz * Di yaraġa ālete çalġuya sāz** *ʿAlem* 9 ʿayn-ı mühmele ve lāmıñ fetḥaları ve mīm ile ʿArabīdür bunda Ṭırāzıñ 10 muḳaddem tefsīridür *Ṭırāz* kesr-i[1] ṭā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif 11 zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür ʿArabīde daḫı taʿrīb ile müstaʿmeldür ve biri 12 birleriniñ cümle maʿnālarında müşterekdür bunda Türkçe damġa[2] dinür ki 13 fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı mīm ve ʿayn-ı muʿceme ve elif ile Fārsī 14 olan tamġadan muḫarrefdür *tamġa* bi-maʿnā nişāne bi-kesri'n-nūn ve fetḥi'ş-şīni'l-muʿceme ve'l elif[3] 15 ve lām[4] elif ve'n-nūn ḫāṣılı Ṭırāz tamġa ve nişāne müterādiflerdür[5] ve Ṭırāz 16 vilāyet-i Çin ḥudūdunda bir şehr adıdur güzelleri bī-nihāye ve ziyādesiyle 17 ṣāḥib-i cemāldür Firdevsī güyed Sipehrā be merg āmed eknūn neniyāz * Ze ḫallḫ pür ez ded şod tā Tırāz[6] ve fi'l-eṣaḥḥ Ṭırāz fetḥ-i yā kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ıḳlīm **[NP293a]** 1 Sādesde Türk bilādı ḥudūdunda Sebicāya yaḳın bir şehrdür 2 dimiş intehā *yaraġ* Türkīde elde ḳullanılan bil ki muṭlaḳ [NO298b] işe yarayan 3 şeylere dirler *ālet* elif-i memdūde ve fetḥ-i lām ve tā-yı merbūṭa ile 4 ʿArabīdür ki ʿaṭf tefsīr-i vāḳıʿdur bunlarıñ beynlerinde[7] birer vāv 5 ʿāṭıfī muḳaddedür ki yaraġa sāz di ve ālete sāz di ve çalġuya 6 sāz di dimek olur ḫāṣılı sāz ki Fārsīdür[8] bunda 7 bu maʿnālar beyninde müşterekdür dimekdür hālar terk olunup di 8 yaraġ ve ālet ve çayġuya sāz dinilmiş olsa daḫı olurdı böyle 9 olıcaḳ yaraġ Türkçe yola getürilen ve cenge ḳullanduḳları nesneler 10 maʿnāsına maḫṣūṣ olup ālet ki ʿArabīde ʿumūmen elde anıñla 11 iş görilen nesnelerde dinilmek ḳaṣd olunur nitekim 12 Tercümānda ālete ālet-i dest ve Müşkāt ve Meşāriʿ ve ġayrılarda 13 dest-i[9] efrāz ile müffesserdür yāḫud ālet çalġuya mużāf olmaḳ vechi 14 üzre di yaraġa ālet çalġuya sāz dinilmiş ola bu taḳdīrce 15 lafẓ-ı çalġu mecāzen āletden ḫāṣıl olan ṣadānıñ ismi olmaḳ lāzım 16 gelür yine yaraġ ile ālet beyninde bir vāv-ı ʿāṭıfī muḳadder olur yāḫud 17 di yaraġ ve ālete mecāzen çalġu yāḫud ḫaḳīḳat ālet-i çalġu maʿnāsınadur ki **[NP293b]** 1 ʿArabīde ālet-i lehv dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemʿalembir*** fāʿilātün ***şehradıdur*** fāʿilātün addan hemze gidüp fetḥası şehriñ rāsına 3 virilür [NO299a] ***hemṭırāz*** fāʿilāt ***diyaraġa*** fāʿilātün ***āleteçal*** fāʿilātün 4 çalġudan elif gider ***ġuyasāz*** fāʿilāt beyt **Līz ḫūr**

[1] kesr-i NO : NP -
[2] damġa NP : damḳa NO
[3] muʿceme ve'l elif NO : muʿceme NP
[4] ve lām NP : NO -
[5] müterādiflerdür NO : müterādifdür NP
[6] Firdevsī güyed Sipehrā be merg āmed eknūn neniyāz * Ze ḫallḫ pür ez ded şod tā Tırāz NO : NP -
[7] beynlerinde NO : beyninde NP
[8] Fārsīdür NP : Fārsīde NO
[9] dest-i NO : NP -

endrīzdür ışmarlamaḳ * Hem büyük kebz oldı gürz oldı 5 **çomaḳ** *līz* kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür 6 Türkçe żamm-ı ḥā-yı mühmele ile ḥūr dirler Fārsīde feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı 7 resmī ve elif-i s̱ābit ve rā-yı mühmele ile ḫāʾrdan muḥarrefdür ʿArabīde ḥaḳīr 8 ve ẕelīl maʿnāsınadur *enriz* feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı nūn ve feṯḥ-i dāl-i mühmele[1] 9 ve rā-yı mühmeleteyn feṯḥaları[2] ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür kesr-i sīn-i 10 mühmele ve feṯḥ-i bā-yı ʿacemī ve kesr-i zā-yı mühmele ve şīn-ı muʿceme ile sipāriş maʿnāsınadur ki 11 ism-i maṣdarlardur aṣl maṣdarları enderzīden ve sipārīdendür 12 Türkçe ışmarlamaḳ ʿArabīde feṯḥ-i vāv ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede 13 ve tā-yı maṣdarī ile vaṣiyyet dinür *kebz* feṯḥ-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı 14 bā-yı muvaḥḥade ve zā-yı ʿarabīyle bi-maʿnā lemz Fārsīdür Türkīde büyük ve yoġun 15 ʿArabīde feṯḥ-i cīm ve kesr-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile cesīm 16 ve feṯḥ-i ġayn-ı muʿceme ve kesr-i lām ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ẓā-yı muʿceme ile ġalīẓ bi-maʿnā̲ Mevlānā fermāyed Yek zemāne çūn ḥāk sebzed mi kuned * Yek zemāne ber bād kebzed mi kuned[3] **[NP294a]** 1 dinür *gürz* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele [NO299b] ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür 2 Türkçe çomaḳ ki başı yumrumca ṣaçı ḳışacıḳ degnekdür baʿżısınıñ 3 başı demürden ve ṭaşdan iderler ʿArabīde żamm-ı dāl-i mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi 4 müşeddede ve sīn-i mühmele ile dübbs dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***līzḫūrend*** **5** fāʿilātün līziñ rāsı müteḥarrik ve ḫūr vāvsız oḳunur ***rīzdürış*** **6** fāʿilātün dirīziñ rāsı müteḥarrik oḳunur ***marlamaḳ*** fāʿilün ***hembüyükkeb*** **7** fāʿilātün vāv düşer ***zoldıgürzol*** fāʿilātün oldıdan elif 8 ve vāv ve yā düşüp żamme gürzüñ zāsına virilür ***dıçomaḳ*** **9** fāʿilün vāv ve elif düşerler[4] beyt **Esnemekdür ḫāmiyāz ü şaşı kāj *** 10 **Ger ola teynūs ḫırman oldı jāz** *ḫāmiyāz* ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı elif 11 ve mīm feṯḥ-i[5] yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı[6] elif ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür zāddan ṣoñra hā-yı 12 resmīyle ḫāmiyāze ve elif-i evveliñ ḥaz̲fıyla ḫamiyāze daḫı luġatdür 13 Türkçe esnemek ki murādif-i āsā kemā merre ʿArabīde feṯḥateyn-i tā-yı müs̱ennāt-ı 14 fevḳānī ve s̱ā-yı müs̱elles̱e ile tes̱ādüb dinür *kāj* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī 15 ve sükūn-ı elif ve zā-yı ʿacemīyle Fārsīdür bunda bi-maʿnā lūc Türkçe şaşı 16 ʿArabīde feṯḥ-i hemze ile aḥvel kemā merre *teynūs* kesr-i tā-yı müs̱ennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 17 yā-yı ḥuṭṭī ve żamm-ı nūn ve sükūn-

[1] mühmele NO : NP -
[2] mühmeleteyn feṯḥaları NP : NO -
[3] bi-maʿnā̲ Mavlānā fermāyed Yek zemāne çūn ḥāk sebzed mi kuned * Yek zemāne ber bād kebzed mi kuned NO : NP -
[4] düşerler NO : düşer NP
[5] feṯḥ-i NO : NP -
[6] sükūn-ı NO : NP -

1 vāv ve sīn-i mühmele ile Fārsīdür ḫarmanda [NP294b] 1 yıġılan tereke Türkçe ke-ẕā fi'n-Niʿme Türkçe kesr-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve nūn ve elif ve sīn-i mühmele ile[1] 2 tınas dinür [NO300a] ʿArabīde ḥā-yı ḥuṭṭī ve ṣād-ı mühmeleniñ fetḥaları ve baʿde'l-elif fetḥ-i lām ve tā-yı merbūṭa ile ḥışāle dinür ke-ẕā fī Kara Pīrī merḥūm Ḥalīmī 4 *jāj* ismī zā-yı ʿacemī ve beynehümāda elif ile evveli rā-yı mühmele āḫırı rā-yı 5 ʿacemī ile bi-maʿnā çāc yaʿnī ḫarmanda ġalleniñ yıġılmış depecige dirler 6 dimiş ve'n-Niʿmetullāh zā-yı ʿacemīlerle ḫarman süründisi maʿnāsına yazmışdur 7 taḳṭīʿü'l-beyt ***esnemekdür*** fāʿilātün ***ḫāmiyāzü*** fāʿilātün ***şaşıkāj*** 8 fāʿilātün yā gider ***gerolatey*** fāʿilātün vāv düşer ***nūsḫırman*** 9 fāʿilātün sīn müteḥarrik oḳunur ***oldıjāz*** fāʿilāt vāv ve yā sāḳıṭlardur 10 beyt **İssilik tefs orta yay adı temmūz * Daḫı fi'l-cümle dimekdür henüz** 11 *tefs* fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve sīn-i mühmele ile 12 Fārsīdür şīn-i muʿceme ile daḫı luġatdür bi-maʿnā bi'l-ḳāf-ı ʿacemī Türkçe issilik 13 yaʿnī ḳızḳınlıḳ *temmūz* fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve zā-yı 14 ʿarabīyle Süryānīdür tārīḫ-i İskenderīniñ ki tārīḫ-i Rūmī daḫı dirler 15 anıñ şuhūrı isimlerinden orta yay adıdur tārīḫ-i mezbūruñ ibtidāsı 16 teşrīn evveldür ki şems mīzānıñ on sekizinci derecesine vāṣıl oldıġı 16 vaḳtindendür baʿdehū teşrīn-i ṯānī kānūn-ı evvel kānūn-ı ṯānī şubāṭ [NP295a] 1 ezer *nisān* kesr-i nūn ile meşhūrdur[2] ve fetḥ-i nūn ile eṣaḥḥdur ke-ẕā fī't-Tuḥfe ayyār ḫazīrān temmūz [NO300b] āb eylül Yunānīyān lisānında teşrīn-i 3 evvele ḥaturser ṯānīye fergurser kānūn-ı evveline ġores ṯānīye penāres 4 şubāṭa āzere mārsīn nisāna ebūbil ayyāra mālis ḫazīrana yuniyus 5 temmūza elyusā Rūmiyān lisānında tertīb-i 6 mezbūr üzere felkandoras ḳalvaras mars ebr-i lıss māsīni Yunānīsi 7 eyü kerkis agustos eyü semir istegoz eyü yurlos 8 eyü nikoli dinür ke-ẕā fi't-taḳvīmi'l-kitāb 8 pes imdi 9 lafẓ-ı temmūz Fārsīde ʿalā-ṭarīḳi't-taʿcīm müstaʿmeldür *henüz* fetḥ-i hā-yı hevvez ve żamm-ı nūn 10 ve sükūn-ı vāv ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bi-maʿnā eknūn Türkçe şimdi 11 ʿArabīde el-ān ve baʿd maʿnālarınadur lākin bunda fi'l-cümle dimekdür ki 12 ḥāṣıl-ı kelām maʿnāsına istiʿmāl olunur yaʿnī bir nesneyi icmālen ẕikr 13 itdikden ṣoñra tekrār tafṣīl üzre beyān itmek de müstaʿmeldür maḥsül-i 14 kelām bunuñ ḫılāfıdur yaʿnī bir nesne tafṣīl üzre beyān olunduḳdan 15 ṣoñra bir kerre daḫı me'āl idügin icmāl üzre iʿāde 16 itmekde istiʿmāl olunur Türkçe ṭoruḳ dimek ile taʿbīr iderler baʿż-ı maḥalde ibāreti bir miḳdār dimek maʿnāsına müstaʿmeldür[3] [NP295b] 1 Türkçe biraz Fārsīde berḫ dinür kemā

[1] ile NO : NP -
[2] meşhūrdur NP : NO -
[3] baʿż-ı maḥalde ibāreti bir miḳdār dimek maʿnāsına müstaʿmeldür NO : NP -

merre ve ʿinde'l-baʿż feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade 2 ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve żamm-ı dāl-i mühmele ile baʿde lafẓı ve feṯḥ-i elif 3 ve sükūn-ı lām ve medd-i elif ve feṯḥ-i nūn ile el-ʿān lafẓı daḫı bu maʿnāyadur 4 yaʿnī ʿArabīde baʿde ve el-ān [NO301a] ve Fārsīde henüz ve Türkīde 5 şimdi lafẓları heb bir maʿnāya dirler dinilmişdür taḳṭīʿü'l-beyt ***isiliktef*** fāʿilātün ***sortayaya*** fāʿilātün ortadan elif ve vāv ve hā gidüp elifiñ[1] żammesi tefsiñ sīnine[2] virilür vāvıñ üstünden hemze ḫaẕf olunup feṯḥası yayıñ yā-yı şānīsine[3] virilür ***dıtemmūz*** 9 fāʿilāt ***daḫıfi'lcüm*** fāʿilātün daḫıdan yā fi'l-cümleden yā ve elif 10 sāḳıṭlardur ***ledimekdü*** fāʿilātün dāliñ żammesiñ işbāʿ ile 11 vāv ẓuhūr ider ***rühenüz*** fāʿilāt beyt **Hem füsūs oldı daḫı** 12 **ḫayf eylemek * Daḫı hezl ü beyhūde söz söylemek** *füsūs* 13 fā-yı saʿfaṣ ve sīn-i mühmeleniñ żammeleri ve sükūn-ı vāv ve sīn-i 14 mühmele ile Fārsīdür ki feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı fā ile efsūsdan muraḥḥamdur 15 bunda iki maʿnāya[4] getirilmişdür biri feṯḥ-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 16 ve fā-yı saʿfaṣ ile ḫayf ki ʿArabīdür cevr ve ẓulm maʿnāsına Türkçe yazıḳ 17 taḫfīfi yazıḳanmaḳ[5] maʿnāsınadur ve ʿArabīde żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme **[NP296a]** 1 ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve ve tā-yı merbūṭa suḫrat maʿnāsına yaʿnī musḫar almaḳ ve biri 2 daḫı feṯḥ-i hā-yı hevvez ve zā-yı ʿarabī ve lām ile hezl ki ʿArabīdür żıddı kesr-i cīm ve dāl-i mühmele ile cid dinür yaʿnī eme seme yaramaz türrehāt 3 kelām *vāv* ḫarf-i ʿaṭf *bīhude* hezliñ ʿaṭf-ı tefsīrīdür vāv ile 4 bīhūde daḫı dinür kemā merre [NO301b] *füsūs* ʿArabbīde tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 5 ve hā-yı hevveziñ feṯḥaları ve żāmm-ı kāf-ı müşeddede ve mīm ile tehekküm 6 maʿnāsına daḫı gelür yaʿnī ululanmaḳ ve ḳaḳımaḳ ṭaʿn ve teşnīʿ 7 ve ḫurde suġanmış nesne maʿnālarına daḫı luġatdür[6] taḳṭīʿü'l-beyt 8 ***hemfüsūsol*** fāʿilātün oldıdan[7] elif ve vāv gidüp żammesi füsūsuñ 9 sīnine virilür ***dıdaḫıḫayf*** fāʿilātün yā ve fā bir ḫarf şayılur[8] 10 ***eylemek*** fāʿilün ***daḫıhezlü*** fāʿilātün yā gider ***beyhūdesöz*** fāʿilātün 11 ***söylemek*** fāʿilün vāv sāḳıṭdur beyt **Çaġız içi çirklü çıbandur hem denes** 12 **Çirkdür bir şehr adıdur hem Ṭabes** *çaġız* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı 13 ġayn-ı muʿceme ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bunda şol çıbāndur ki içinde 14 iriñi ve özi ṭura ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve kesr-i ẓā-yı muʿceme ve sükūn-ı 15 yā-yı ḥuṭṭī ve cīm ile taẕyīc dinür *denes* dāl-i

[1] elifiñ NP : NO -
[2] tefsiñ sīnine NO : sīne NP
[3] şānīsine NP : NO -
[4] maʿnāya NP : NO -
[5] yazıḳanmaḳ NO : yazıḳanmış P
[6] yaʿnī ululanmaḳ ve ḳaḳımaḳ ṭaʿn ve teşnīʿ 7 ve ḫurde şuġanmış nesne maʿnālarına daḫı luġatdür NP : NO -
[7] oldıdan NO : NP -
[8] şayılur NP : şayılmışdur NO

mühmele ve nūnuñ fetḥaları 17 ve sīn-i mühmele ile ʿArabīdür bi-maʿnā[1] deren fetḥateyni'd-dāli'l-mühmele ve'r-rāi'i'l-mühmele [NP296b] 1 ve veseḫā bi fetḥi'l-vāv ve's-sīni'l-mühmele ve'l-ḫāyi'l-muʿceme Türkçe kir ve pas Fārsīde 2 kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf ile çirk dinür şöhretine 3 binā'en Türkī maḳāmında getürilmişdür *Ṭabes* ṭā-yı mühmele ve bā-yı muvaḥḥadeniñ 4 fetḥaları ve sīn-i mühmele ile ism-i şehrdür ki vilāyet-i Ḫoraṣanda 5 vāḳıʿdur Ṭabisān daḫı dirler ke-ẕā fi'l-Ḳāmūs baʿż-ı nüsaḫda 6 denes yirine derek [NO302a] ve Ṭabes yerine Ṭabn vāḳıʿdur ki yine maʿnāları 7 birdür yaʿnī Ṭabn daḫı şehr adıdur taḳṭīʿü'l-beyt ***çaġıziçiçirk*** 8 fāʿilātün içiden hemze ve yā gidüp kesre çaġızıñ 9 zāsına virilür ve çirkde rā ve kāf ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur 10 ***lüçıbandur*** fāʿilātün elif şāḳıṭdur ***hemdenes*** fāʿilün ***çirkdürbir*** 11 fāʿilātün kāf müteḥarrik oḳunur ***şehradıdur*** fāʿilātün adıdan 12 elif gidüp fetḥa şehriñ rāsına virilür ***hemṭabes*** 13 fāʿilün beyt **Hem meniş ṭabʿ u segāliş ḥīle mekr * Bevş keşret** 14 **yaʿnī cemʿ zeyd ü bekr** *meniş* fetḥ-i mīm ve kesr-i nūn ve şīn-ı muʿceme-yi sākin[2] ile 15 Fārsīdür bunda bi-maʿnā sirişt Türkçe yaradılış ʿArabīde fetḥ-i 16 ṭā-yı mühmele ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve ʿayn-ı mühmele ile ṭabʿ dinür 17 şöhretine binā'en Türkī maḳāmında[3] getürilmişdür ve kesr-i hā-yı muʿceme ve [NP297a] 1 sükūn-ı lām ve fetḥ-i ḳāf ve ṭā-yı merbūṭa ile ḫalaḳahu ve kesr-i mīm ve fetḥ-i 2 zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif cīm ile miẕāc dinür ve "yuḳālu mīzacü'l-beden mā 3 ruḳḳibe ʿaleyhi mine't-tabāyi"[4] ve fetḥ-i sīn-i mühmele ve kesr-i lām ve sükūn-ı 4 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i ḳāf ve tā-yı merbūṭa ile seleyḳa dinür nihād u sirişt 5 maʿnālarınadur *vāv* ibtidāʿiyye *segāliş* fetḥ-i sīn-i mühmele ve kāf-ı 6 ʿacemī ve baʿde'l-elif kesr-i lām ve sükūn-ı[5] şīn-ı muʿceme ile Fārsī ism-i maṣdardur 7 Türkçe aldanmaḳ ki[6] ʿArabīde kesr-i ḥā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 8 ve fetḥ-i lām ve yā-yı maṣdarī ile ḥīle dinür [NO302b] şöhretine binā'en Türkī 9 maḳāmında ḳā'im ḳılınmışdur bu maḥalde bir vāv-ı ʿāṭıfa muḳadderdür 10 *mekr* fetḥ-i mīm ve sükūn-ı kāf-ı ʿarabī ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür ki ḥīle 11 üzerine maʿṭūfdur yaʿnī segāliş ḥīle maʿnāsınadur mekr daḫı 12 dinür dimekdür *bevş* fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve sükūn-ı vāv 13 ve şīn-ı muʿceme ile fi'l-aṣl ʿArabīdür Fārsīde daḫı müstaʿmeldür 14 ḳarışıḳ cemāʿate veyā bir ḳabīleden olan cemāʿate dirler ve fi'l-Ḳāmūs 15 el-bevş el-

[1] bi-maʿnā NP : NO -
[2] sākin NP : NO -
[3] Türkī maḳāmında NP : NO -
[4] Tabialardan huylardan
[5] sükūn NO : NP -
[6] ki NP : NO -

cemaʿatü”l- muḥtelit evvelen yekūnü illā min ḳabā’ileş-şettā evi’l-kesreti 16 Türkīde derneti dinür ʿArabīde feṯḥ-i cīm ve sükūn-ı mīm ve ʿayn-ı mühmele 17 ile cemʿ dinür ki insān cemʿidür zeyd ve bikr lafẓları ḳaydı bundandur **[NP297b]** 1 *zeyd* feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i mühmele ile ʿArabīdür bunda 2 ışṭılāḥen[1] esmā’-i meblāġ-ı ricāle vāṣıl olan kimesneye 3 dirler kā’inen min kāne *vāv* ḥarf-i ʿaṭf *bekr* feṯḥ-i[2] bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 4 kāf ve rā-yı mühmele ile ʿArabīdür bu daḫı zeyd gibidür ḥāṣılı cemʿ-i zeyd ve bikr 5 keşret lafẓına ṣıfāt-ı kāşife vāḳıʿdur yaʿnī boş şol çoḳluġa dirler ki 6 cemāʿat muḫtelif ola kim olursa olsun taḳṭīʿü’l-beyt ***hemmenişṭab*** fāʿilātün ***ʿusegāliş*** fāʿilātün ***ḥīlemekr*** fāʿilün hā gider kāf ve rā ḥarf-i 8 vāḥid ʿadd olunur[3] ***bevşkeşret*** fāʿilātün ***yaʿnīcemʿ*** fāʿilātün yaʿnīden yā-yı 9 şānī gidüp ʿaynıñ kesresini işbāʿ ile bir yā gelür ***zeydübekr*** 10 fāʿilün vāv-ı ʿāṭıfa [NO303a] gidüp bekrde rā ve dāl yine bir ḥarf[4] ṣayılur 11 beyt **Pehlevīce oldı güneş raḫş[5] u vaḫş * Belḫde şehr dıraḫş ıldıramaḳdur vaḫş** Pehlevī lisān-ı Fārsīden bir necʿdür kemā büyyine *raḫş* 12 feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ḥā ve şīn-ı muʿceme ile Fārsī lisānlarından[6] Pehlevī 13 lisānı üzre bi-maʿnā ḫurşīd Türkçe güneş dimekdür[7] ʿArabīde[8] şems 14 *vāv* ibtidā’iyye *vaḫş* feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı ḫā ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür 16 ıḳlīm-i rābiʿde Belḫ nevāḥīsinde bir şehriñ adıdur *dıraḫş* kesr-i dāl-i mühmele 17 ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ḫā ve şīn-ı muʿceme[9] ile Fārsīdür dıraḫşīden **[NP298a]** 1 maʿnāsına yaʿnī Türkçe ıldıramaḳ maʿnāsına ism-i maṣdardur ʿArabīde lām ve mīm 2 ve ʿayn-ı mühmeleniñ[10] fetḥaları ve elif ve nūn ile lemʿān dinür taḳṭīʿü’l-beyt ***pehlevīce*** fāʿilātün ***oldıgüneş*** fāʿilātün oldıdan vāv ve yā gidüp 4 güneş kāfınıñ[11] żammesini[12] işbaʿından bir vāv ṭulūʿ ider ***raḫşuvaḫş*** 5 faʿilāt ***belḫdeşeh*** faʿilātün ḫā müteḥarrik oḳunur ***roldıırmaḳ*** faʿilātün 6 ıldıramaḳdan elif ve yā gidüp kesresi şehriñ rāsına 7 virilür ***durvaḫş*** fāʿilāt beyt **Muġ gāvur şuʿle fürūġ u hezl-lāġ * 8 Ḳara germuġ gice ḳarañusı māġ** *muġ* żamm-ı mīm ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ile 9 Fārsīdür bunda ʿale’l-ıṭlāḳ żıdd-ı müselmān vāḳıʿdur 10 lākin fi’l-aṣl muġ münkir-i

[1] ışṭılāḥen NO : ışṭılāḥda NP
[2] feṯḥ NO : NP -
[3] ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur NP : bir ḥarf ʿadd olunur NO
[4] ḥarf NP : NO -
[5] raḫş NP : raḫşan NO
[6] lisānlarından NO : lisānlarında NP
[7] dimekdür NO : didikleri NP
[8] ʿArabīde NP : ʿArabca NO
[9] muʿceme NP : muʿcemeteyn NO
[10] mühmeleniñ NO : mühmele NP
[11] kāfınıñ NP : NO -
[12] żammesini NO : żammesi NP

ḳıyāmet olana dirler mecūsī maʿnāsına 11 Naṣarāya tersā da dinür [NO303b] ḥāṣılı Türkçe gavur ʿArabīde kāfir dinür 12 ʿAcem taʿcīm idür feṯḥ-i fā ile kāfer dir zīrā[1] ḳāʿidelerindendür ki fāʿil vezninde 13 olan kelimāt-ı ʿArabiyyeyi ʿAcemi istiʿmāl iylediklerinde ʿaynıñ kesresini[2] 14 feṯḥe naḳl ider kemā büyyine *şuʿle* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele 15 ve feṯḥ-i lām ve tā-yı maṣdarī ile ʿArabīdür lākin Türkīde istiʿmāli keşīrdür ve żiyā 16 bi-kesri'ż-żādi'l-muʿceme ve feṯḥ-i yā-yı müşennāt-ı taḥtāniyye[3] ve'l-elifi'l-memdūde ve şaʿşaʿa 17 feṯḥ-i şīn[4] ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele[5] ve bi-tāʾi'l-maṣdarī[6] ve şuʿāʿ bi-żammı'ş-şīni'l-muʿceme bi-feṯḥi'l-ʿayni'l-mühmele[7] ʿArabīlerdür[8] **[NP298b]** 1 Türkçe kesr-i hemze ile ışıḳ dinür Fārsīde fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmeleteyn 2 ve sükūn-ı vāv ve ġayn-ı muʿceme ile fürūġ dinür nitekim bunda dinmişdür 3 ḳuḥ Türkīsī cīm-i ʿacemī ve elif ile çavi dinür *vāv* ibtidāʿiyye *hezl* 4 ʿArabīdür ki żıddı ciddür kemā merre ānifen *lāġ* lām elif ve ġayn-ı muʿceme 5 ile Fārsīdür bunda bi-maʿnā hezldür kemā büyyine ānifen ʿArabīde ʿaynıñ 6 kesri ve baʿdehū feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve tā-yı maṣdarī ile ʿıyāne dinür ki ey kelime 7 ẕāt-ı luġavīyle müfesserdür[9] *maġ* feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ile Fārsīdür 8 Türkçe muṭlaḳ ḳarañu yaʿnī ḳarañuluḳ ʿArabīde[10] żamm-ı ẓā-yı muʿceme ve sükūn-ı lām ve feṯḥ-i 9 mīm ve tā-yı maṣdarī ẓulmet dinür *māġ* mīm ve elif ve ġayn-ı muʿceme ile Fārsīdür 10 bunda gice ḳarañusı maʿnāsına gelmişdür ki ʿArabīde ẓā-yı muʿcemeniñ 11 feṯḥi ve lāmıñ sükūnı ve feṯḥ-i mīm [NO304a] ve elif-i memdūde ile ẓulmāʾ 12 taḳṭīʿü'l-beyt ***muġgāvurşuʿ*** fāʿilātün ***lefürūġu*** fāʿilātün ***hezllāġ*** fāʿilāt 13 hezliñ lāmı müteḥarrik oḳunur ***ḳaragermuġ*** fāʿilātün ***giceḳarañu*** fāʿilātün 14 hā düşer ***sımāġ*** fāʿilāt yā gider beyt **Hem neġavl oldı derīn daḫı güzāf** *15 **Bīhūde sözdür ʿaḳılsızdur nişāf** *neġavl* nūn ve ġayn-ı muʿcemeniñ fetḥalarıyla[11] 16 ve sükūn-ı vāv ve lām ile Fārsīdür ki ġarāʾib-i Meşnevīdendür Mevlānā fermāyed 17 Meşnevī Ḫāṣṣa her çeb cümle efkār u ʿuḳūl * Nīst kerde ġarḳ der-baḫr-ı nuġavl* **[NP299a]** 1 *neġavl* bunda bi-maʿnā jerf[1] Türkçe deriñ ki

[1] zīrā NO : NP -
[2] kesresini NO : NP -
[3] müşennāt-ı taḥtāniyye NP : müşennāti't-taḥtānī NO
[4] feṯḥ-i şīn NP : bi feṯḥateyni'ş-şīni'l-muʿcemeteyn NO
[5] sükūn-ı ʿayn-ı mühmele NP : sükūni'l-ʿayni'l-mühmeleteyn NO
[6] bi-tāʾi'l-maṣdarī NO : NP -
[7] bi-feṯḥi'l-ʿayni'l-mühmele NP : e bi'l-elif ve'l-ʿayni'l-mühmele NO
[8] ʿArabīlerdür NO : ʿArabīdür NP
[9] luġavīyle müfesserdür NO : luġavīyledür NP
[10] ʿArabīde NP : ʿArabbca NO
[11] fetḥalarıyla NO : żammeleriyle NP

* Özellikle her gece fikirler ve akıllar daha önceden söylenmiş sözlerin denizine dalar.

deryāda ve ḳuyuda müstaʿmeldür ʿArabīde 2 feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve kesr-i mīm ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ḳāf ile ʿamīḳ dinür 3 *güzāf* żamm-ı kāf-ı ʿacemī ve feṯḥ-i zā-yı ʿarabī ve baʿde'l-elif fā-yı saʿfaṣ ile 4 Fārsīdür āḫırında hā-yı resmī ile güzāfe daḫı luġatdür bunda Türkçe yine 5 eme seme yaramaz şaḳlaḳ maḳlaḳ söz *bīhūde* bi-maʿnā bāṭıl kemā merre *nişāf* kesr-i nūn 6 ve feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve elif ve fā-yı ṣaʿfaṣ ile ġarā'ib-i[2] Meşnevīdendür Fārsīdür 7 bunda Türkçe aḳılsız edebsüz maʿnāsına daḫı luġatdür[3] fi'l-aṣl damaḳ 8 ḳuruluġu maʿnāsınadur peyvestü'd-damāġ dinür ʿillet-i mezbūre ile muḫtellü'd-dimāġ 9 olmaġıla[4] muḫtell-i ʿaḳl olmaġın mecāzen bī-ʿaḳl maʿnāsına istiʿmāl olunmuşdur 10 taḳṭīʿü'l-beyt ***hemneġavlol*** fāʿilātün oldıdan [NO304b] elif ve vāv gidüp 11 żamme neġavlüñ lāmına virilür ***dıderīnda*** fāʿilātün derīñden yā gider 12 ***ḫıgürāf*** fāʿilāt ***bīhūdesöz*** fāʿilātün vāv düşer ***dürʿaḳılsız*** 13 fāʿilātün ***durnişāf*** fāʿilāt beyt **Hem güzārīden ṣalınmaḳ berṭala** 14 **Börk Nūḥ'uñ ʿavretidür Vāhile** *güzārīden* żamm-ı kāf-ı ʿarabī 15 ve feṯḥ-i rā-yı mühmele ve baʿde'l-elif kesr-i zā-yı ʿArabī[5] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve dāl-i 16 mühmele[6] ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür Türkçe ṣalınmaḳ yaʿnī nāz ile iki 17 ṭarafa yürürken ṣalınmaḳ ʿArabīde tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmeleniñ [NP299b] 1 feṯḥaları ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve żamm-ı vāv ve kāf ile terehūk 2 tā ve bānıñ feṯḥaları ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve tā ve rā-yı mühmele ile tebaḫtür dinür 3 *berṭala* feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve ṭā-yı mühmele ve lāmıñ 4 feṯḥaları ve hā-yı resmīyle Fārsīdür bunda Türkçe żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı 5 rā-yı mühmele ve kāf ile börg ki bir nevʿ taḳyedür ḳırmızı keçeden ve ġayrıdan 6 daḫı olur ḳalpaḳ daḫı dinür ʿArabīde felensüt dirler kemā merre[7] ʿArabīde 7 żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[8] ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kesr-i ṣād-ı mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve elif 8 ile bürşıya daḫı dinür ve yaġmur öñünde ve güneşde[9] başa giydikleri 9 nesne ki taʿrīb olunup nā ve ṭānıñ żammeleri ile istiʿmāl 10 olunur kemā vaḳıʿ fi'l-Ḳāmūs *Vāhile* feṯḥ-i vāv ve baʿde'l[10]-elif ve kesr-i hā-yı hevvez [NO305a] 11 ve feṯḥ-i lām ve tā-yı teʾnīṯ ile ʿArabīdür ki ḥażret-i Nūḥ nebīyyullāh ṣalavātullāh 12 ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhi

---

[1] bi-maʿnā jerf NO : NP -
[2] ġarā'ib-i NP : ġarāyib-i NO
[3] luġatdür NO : müstaʿmeldür NP
[4] olmaġıla NP : olmaḳ NO
[5] zā-yı ʿArabī NP : muʿceme NO
[6] dāl-i mühmele NP : NO -
[7] - NO : ve NP
[8] taḥtānī NO : NP -
[9] ve güneşde NO : NP -
[10] baʿde'l NO : NP -

ḫātununuñ ismidür ke-ẕā fi'l-Müşkilāt taḳṭīʿü'l-beyt ***hemgüzārī*** fāʿilātün ***denṣalınmaḳ*** fāʿilātün ***berṭala*** fāʿilün ***börknūhuñ*** 14 börgüñ kāfı müteḥarrik oḳunur ***ʿavretidür*** fāʿilātün 15 ***vāhile*** fāʿilün beyt **Nesterīn nesrīn gülīdür tīre māh * Güz dirler** 16 **ulu yoldur şāh-rāh** *nesterīn* feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı sīn-i mühmele 17 ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn **[NP300a]** 1 ve nūn ile Fārsīdür yāsız nesterin ve nūnsuz nester ve yā yerine 2 vāv ile nesterūn daḫı luġatdür gül-i nesrīn didikleri sāde 3 açılur bir ṣaru güldür ġalaṭ-ı meşhūru gül-i nāṣır dirler şuʿarā lisānında 4 memdūḥan cārīdür nitekim Ṣārī merḥūmuñ[1] Şāriḥ-i Meşnevī-yi 5 Şerīf Ṣarı ʿAbdullaḥ Efendiniñ fevtine didigi tārīḫ-i 6 mıṣrāʿında getürmişdür ḥaḳḳā bī-naẓīr tārīḫdür mıṣrāʿ Gül-i nesrīn-i 7 ʿAdn olsun ʿindallāhi Ṣarı ʿAbdullaḥ raḥmallāh teʿālā 8 ʿArabīde kesr-i vāv ve feṯḥ-i ʿayn-ı mühmele ve feṯḥ-i elif[2] ve[3] feṯḥ-i ṭā-yı mühmele 9 ve tā-yı vaḥdet[4] ile viʿāṭet dinür cemʿi viʿāt gelür *tīre-māh* vaṣf-ı 10 terkībīdür aṣlı iżāfet ile māh-ı tīredür mużāfun ileyhe 11 taḳdīm olunmaḳ üzre Fürs-i ḳadīmde göz āyneniñ isimdür ki 12 bunda bu maʿnāyadur beyt Eger tīr-meh ez-cāme bīş bāyed mihr * 13 Çerā berehne şeved bostān çü āyed tīr* [NO305b] mıṣrāʿ-ı evvelde berr bi-maʿnā 14 māh ve ṣānīde bi-maʿnā ḫarāndur ki tārīḫ yezd-i cer dīde buña meh dirler 15 ve tārīḫ-i Celālīde yazıñ ibtidāsıdur ẓann olunmaya ki 16 nāẓım-ı merḥūm bunda ḫaṭā itmiş ola kemā büyyine *şāh-rāh* terkīb-i 17 iżāfīdür şāh bunda Türkçe ulu ve büyük maʿnāsınadur **[NP300b]** 1 rāh yol keşretü'l-istiʿmāl[5] ile kesre-yi iżāfet sāḳıṭ olmuşdur 2 Türkçe ulu yol dimekdür[6] ʿArabīde feṯḥ-i şīn-ı muʿceme ve baʿde'l-elif 3 kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ile şāriʿ dinür ke-ẕā fī 4 Muḳaddimetü'l-Edeb ve feṯḥ-i cīm ve baʿde'l-elif dāl-i mühmele-yi müşeddede-yi 5 meftūḥa ve tā-yı merbūṭa ile cādde dinür ke-ẕā fī'l-Aḫterī taḳṭīʿü'l-6 beyt ***nesterīnnes*** fāʿilātün yā gider ***rīngülīdür*** fāʿilātün 7 ***tīremāh*** fāʿilāt rā müteḥarrik oḳunur ***güzdirler*** fāʿilātün hā 8 ve yā düşerler ***uluyoldur*** fāʿilātün uludan vāv-ı ṣānī ve yoldan 9 vāv gider ***şāhurāh*** fāʿilāt hā-yı şāh müteḥarrik oḳunur 10 beyt **Hem şu sızmaḳdur zehīden ṭanṭana * Di çaġladuya vü çāy āvāzına** 11 *zenīden* feṯḥ-i zā-yı ʿArabī[7] ve kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i 12 dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī

---

[1] merḥūmuñ NO : merḥūm NP
[2] feṯḥ-i elif NP : feṯḥ baʿde'l-elif NO
[3] ve NP : NO -
[4] vaḥdet NO : muvaḥḥāde NP
[*] Eğer Tir ayının endişesinden güneş çıkıyorsa neden Tir ayı geldiğinde bostanlar çıplak oluyor.
[5] keşretü'l-istiʿmāl NO : keşret-i istiʿmāl NP
[6] dimekdür NO : dimek NP
[7] zā-yı ʿArabī NP : muʿceme NO

ile Fārsīdür bunda Türkçe şu şızmaḳ 13 şu ile ḳayd olunmaḳ ġālibā erbāb-ı küyūfuñ 14 iḥtirāżdur ʿArabīde tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmeleniñ fatḥaları 15 ve żamm-ı şīn-ı muʿceme-yi müşeddede ve ḥā-yı ḥuṭṭī ile tereşşüḥ dinür *ṭanṭana* 16 fetḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı nūn ve yine fetḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī[1] ve nūn ve hā-yı [NO306a] resmīyle 17 ʿArabīdür ve Fārsīde daḫı müstaʿmeldür Türkçe çaġladu ki[2] ve su çaġladusı **[NP301a]** 1 ve saz sedāsı ve insān şamaṭası beynlerinde müşterekdür nitekim ṭanṭana daḫı 2 böyledür pes imdi müfessir ile müfesser beyninde min ciheti'l-maʿnā[3] muṭābaḳat-ı küllī 3 bulunmuşdur fefhem ve ʿArabīde żamm-ı hā-yı hevvez ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve yine 4 żamm-ı hā ve sükūn-ı vāv ve rā-yı mühmele ile hürhūr daḫı dirler ki[4] Türkīde 5 daḫı ḫur[5] bundan ġalaṭdur vāv bunda ḳaṭʿ-ı iştirāk içündür[6] li-ecli tekmīl-i 6 mışrāʿ[7] taḫṣīṣ baʿde't-taʿmīm ṭarīḳıyla çay āvazına dimişdür raḥimehullāhi 7 ʿaleyh taḳṭīʿü'l-beyt ***hemşusızmaḳ*** fāʿilātün vāv gider ***durzehīden*** 8 fāʿilātün ***ṭanṭana*** fāʿilün ***diçaġladu*** fāʿilātün ***yavüçāyā*** fāʿilātün 9 āvazıñ hemzesi sāḳıṭ ve ḥarekesi çāyıñ yāsına virilür 10 ***vāzına*** fāʿilün beyt **Hem levīşedür yavaşa hem daḫı * Ṭuşaġa dirler** 11 **duşāḫa ay aḫı** *levīşe* fetḥ-i lām ve kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i 12 şīn-ı muʿceme ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe yavaş didikleri nesne ki gün göre 13 ṭavarıñ burnına urup ḳırarlar ʿArabīde kesr-i zā-yı ʿarabī ve fetḥ-i 14 yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile ziyār dirler Mevlānā ḳuddise sırrahū fermāyed Meşnevī Pīş āred hey hey u heyhātrā * Ve şeş tūşe pīçīd o beş hād rā[8*] *duşāḫa* żamm-ı dāl-i mühmele 15 ve vāv ile iki ʿadediñ ismidür *şāḫ* şīn-ı muʿceme ve elif ve ḫā-yı 16 muʿceme ile budaḳ ve hā-yı resmī [NO306b] ḥarf-i taḫṣīṣ pes duşāḫa ki Fārsīdür 17 bunda Türkçe[9] duşaḳ didikleri çatal aġacdur ki köstek yerine atıñ **[NP301b]** 1 ayaġına ururlar yine dūşāḫdan muḥarrefdür ʿArabīde şikāl kesr-i şīn-ı muʿceme ve kāf ve elif ve lām ile ʿArabīde ve Fārsīde müşterek luġatdür yaʿnī köstek Müşkilāt-ı Meşnīde 2 dūşāḫa dür-fez ki nevʿi ez şikār esbest dinilmişdür[10] yaʿnī 3 dūşāḫa iki ipdür ki at kösteginden bir nevʿdür *āy* ḥarf-i nidā 4 aḫī aḫ fetḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı

---

[1] fetḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī NO : ṭā NP
[2] ki NO : NP -
[3] ciheti'l-maʿnā NO : ciheti'l-ʿumūr NP
[4] ki NO : NP -
[5] ḥur NO : ḫūr NP
[6] içündür NO : içün NP
[7] li-ecli tekmīl-i mışrāʿ NP : li-ecli tekmīli'l- mışrāʿ NO
[8] Mevlānā ḳuddise sırrahū fermāyed Meşnevī Pīş āred hey hey u heyhātrā * Ve şeş tūşe pīçīd o beş hād rā NO : NP -
[*] Eğer sen herşeye olmaz dersen daha sonra herşey birbirine karışmış olacak.
[9] Türkçe NO : NP -
[10] dinilmişdür NP : dinilmiş NO

muʿceme ile ʿArabīdür Türkçe ḳardaş yā-yı 5 mütekellime-yi iżāfet ile ḳardaşım dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemlevīşe*** 6 fāʿilātün ***düryavaşa*** fāʿilātün ***hemdaḫı*** fāʿilün ***ṭuşaġadir*** 7 fāʿilātün yā gider ***lerduşāḫa*** fāʿilātün vāv düşer ***ayaḫı*** 8 fāʿilün beyt **Derd-i zeh oġlan ṭoġurmaḳ zaḥmeti * Kāġa nā-dān yāre** 9 **bilgil rişveti** *derd-i zeh* derd ile zehden mürekkeb vaṣf-ı terkībīdür 10 *derd* feṭḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı rā ve ve yine[1] dāl-i mühmeleteyn[2] ile Fārsīdür 11 Türkçe aġrı kemā merre dāl-i ṣānīde kesre ʿalāmet-i iżāfet *zeh* feṭḥ-i zā-yı 12 ʿArabī[3] ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür ṣāḥib-i Ferheng zānıñ 13 kesriyledür dimiş ki maṣdarı kesr-i zā-yı ʿarabīyle [4] ile zihīden mużāriʿi 14 zehed Mevlānā fermāyed Rızḳahārā rızḳahā u midihed * Zean ki gendüm bī gedāyī key dihed[5*] pes zeh bi-maʿnā zāden bimaʿnā ṭoġmaḳ ve ṭoġurmaḳ bunda müteʿaddīdür 15 bimaʿnā ṭoġurmaḳ ʿArabīde feṭḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı lām ve ḳāf [NO307a] ile ṭalḳ 16 dinür ki ʿArabīde zenāne lisānında būred dirler[6] vażʿ-ı ḥamel dinür *zaḥmet* feṭḥ-i zā-yı ʿArabī[7] ve sükūn-ı ḥā-yı 17 mühmele ve feṭḥ-i mīm ve tā-yı ḳaraşet ile ʿArabīdür Türkçe ḳalabalıḳ ve ṣıḳışmaḳ **[NP302a]** 1 ve güçlenmek mışrāʿ-ı ṣānīde rivşetī lafẓına ḳāfiye getirülmüşürve illā 2 aġrısı daḫı dinilse vezn-i ṣaḥīḥ idi yaʿnī derd-zeh oġlan ṭoġurmaḳ 3 aġrısı dinilmiş olsa olurdı ʿArabīde feṭḥ-i ṭā-yı mühmele ve sükūn-ı 4 lām ve ḳāf ile ṭalḳ dinür[8] *kāġe* kāf-ı ʿarabī ve baʿde'l-[9]elif ve ġayn-ı muʿceme 5 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe bilmez ve bön ve uġuz maʿnāsınadur *nā-dān* 6 Fārsīdür ki edāt-ı nefy olan yā ile bilici maʿnāsına olan dāndan 7 mürekkebdür pes bilmez dimek olur ʿArabīde cāhil ve ebleh ve aḥmaḳ 8 dinür lākin ekşer nā-dān lafẓı Türkīde nev-perrrān didikleri eyyi 9 sözlü kimesneye dirler *yāre* feṭḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve[10] baʿde'l-elif rā-yı mühmele 10 ve hā-yı resmīyle Fārsīdür Türkçe bīm didikleri zehirlikdür ve yā yerine 11 bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile yā-yı ʿacemī ile daḫı luġatdür[11] ʿArabīde kesr-i rā-yı mühmele 12 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve feṭḥ-i vāv ve tā-yı merbūṭa ile rişvet dinür ki şöhretine 13 binā'en getürilmişdür āḫırında yā-yı ḥuṭṭī Türkī edāt-ı mefʿūldür 14 yaʿnī rişvetiñ Fārsīsini yāre

---

[1] yine NP : NO -
[2] mühmeleteyn NO : NP -
[3] ʿArabī NP : muʿceme NO
[4] ʿArabīyle NP : muʿceme NO
[5] Mevlānā fermāyed Rızḳahārā rızḳahā u midihed * Zean ki gendüm bī gedāyī key dihed NO : NP -
[*] Bütün rızıkları veren O'dur. Bir düşün, eğer buğday olmasa nasıl yaşanırdı.
[6] zenāne lisānında būred dirler NO : NP -
[7] zā-yı ʿArabī NP : muʿceme NO
[8] ʿArabīde feṭḥ-i ṭā-yı mühmele ve sükūn-ı 4 lām ve ḳāf ile ṭalḳ dinür NP : NO -
[9] baʿde'l- NP : NO -
[10] - NP : yā yirine bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile bā-yı ʿacemī ile daḫı luġatdür NO
[11] yā yerine 11 bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile yā-yı ʿacemī ile daḫı luġatdür NP : NO -

bil dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***derdizeh*** 15 ***oġ*** fāʿilātün vāv gider ***lanṭoġurmaḳ*** fāʿilātün vāv düşer 16 ***zaḥmeti*** fāʿilün ***kāġanādān*** fāʿilātün hā gider ve elif ve nūn 17 bir ḥarf ʿadd olunur ***yārebilgil*** fāʿilātün hā gider ***rişveti*** [NP302b] 1 fāʿilātün beyt **Oldı necsīden zebūn olmaḳ igen** [NO307b] *** Demdeme āvāze** 2 **şülle ferc-i zen** *āvāze* şüllü daḫı nüsaḫdur buña göre vāv-ı ibtidāʾiyesiz 3 olur *necsīden* feṯḥ-i bā-yı ʿarabī ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve kesr-i sīn-i mühmele 4 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 5 bunda Türkçe igen ve zebūn olmaḳ yaʿnī erimek ʿArabīde żamm-ı 6 hā-yı hevvez ve feṯḥ-i zā-yı ʿArabī[1] ve elif ve lām ile hüzāl dinür *demdeme* 7 feṯḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı mīm ve yine feṯḥ-i mīm ve hā-yı resmīyle 8 ʿArabīdür Fārsīde daḫı istiʿmāl olunur bunda Türkçe ḥayḳırmaḳ 9 ve çaġırmaḳ ʿArabīde feṯḥ-i ṣād-ı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i ḥā-yı 10 mühmele ve tā-yı maṣdarī ile ṣayḥa ve feṯḥ-i zā-yı hevvez ve sükūn-ı cīm ve feṯḥ-i rā-yı mühmele 11 ve tā ile zecret dinür *āvāze* elif-i memdūde ve feṯḥ-i vāv ve elif 12 ve zā-yı ʿarabīyle [2] ve zādan ṣoñra hā-yı resmīyle āvāze Fārsīdür[3] 13 şöhretine bināʾen Türkī maḳāmında getirilmişdür ḳuḥ Türkīsi hemzeniñ 14 żammı ve hā-yı[4] resmī ve nūn ile ühn dinür *şülle* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve feṯḥ-i 15 lām ve hā-yı resmīyle Fārsīdür[5] şedde żarūret-i vezn içündür 16 bi-maʿnā kesr bi-żammi'l-kāf kemā merre lākin küster gibi ʿāmdur nisvān 17 ve sāʾir ḥayvān mādegānıñ cāy maʿhūdan [NP303a] 1 müstaʿmeldür şülle ancaḳ zenāna maḫṣūṣdur kemā büyyine *ferc-i zen* 2 ʿarabī ile ʿacemī terkīb-i iżāfīdür yaʿnī ʿavretiñ ġalīẓası ʿArabīde feṯḥ-i 3 fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve cīm ile ferc ki beyānı mürūr itdi 4 taḳṭīʿü'l-beyt [NO308a] ***oldınecsī*** fāʿilātün oldıdan vāv ve yā giderler[6] 5 ***denzebūnol*** fāʿilātün oldıdan elif ve vāv gider[7] ***maḳigen*** fāʿilün yā gider ***demdeme*** fāʿilātün ***āvāzeşülle*** fāʿilātün āvāzeden hā yāḫud āvāz ve şülleden 7 vāv-ı ibtidāʾiyye[8] gider lām mükerrer oḳunur ***fercizen*** fāʿilün beyt 8 **Ḫamre bulġur çorbasıdur[9] göbicek * Ḫumre oldı ḫav aġac ḳırmaḳ didik** 9 *ḫamre* feṯḥ-i ḫā-yı mühmele ve sükūn-ı mīm ve feṯḥ-i zā-yı ʿArabī[10] ve tā-yı merbūṭa ile ʿArabīdür 10

[1] ʿArabī NP : ʿacemī NO
[2] ʿArabīyle NP : muʿceme NO
[3] Fārsīdür NP : Fārsīlerdür NO
[4] hā NP : vāv NO
[5] Fārsīdür NO : Fārsīde NP
[6] giderler NO : giderc NP
[7] oldıdan elif ve vāv gider NO : NP -
[8] ibtidāʾiyye NO : ibtidā NP
[9] çorbasıdur NP : şurbasıdur NO
[10] ʿArabī NP : muʿceme NO

Fārsīde daḫı istiʿmāl olunmuşdur bunda Türkçe bulġur çorbası[1] 11 *şūrba* fi'l-aṣl Fārsīdür *şūr* żamm-ı şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı vāv 12 ve rā-yı mühmele ile bunda ṭuzlu yaʿnī ṭuz ḳonmuş *ba* bā-yı ʿarabī ve elif ile 13 bunda Türkçe medd-i elif ile aş ki yiyecek bişmiş nesne yāyı vāva naḳl 14 ile va daḫı dirler nitekim şūrba şūrva ikisi de luġatdür 15 ʿArabīde mīm ve rā-yı mühmele ve ḳāfiñ fetḥaları ve tā-yı merbūṭa ile 16 maraḳa dinür *ḫumre* żamm-ı[2] ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı mīm ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve hā-yı resmīyle 17 Fārsīdür ki muraḥḥam ve muḫtaṣar ḫamīredür ḫam ile bereden mürekkeb terkīb-i nisbīdür [NP303b] 1 yāḫud vaṣf-ı terkībīdür ki aṣlı bere-yi ḫumredür[3] vaṣfiyyetten ʿalamiyyete naḳl 2 ile mużāfun ileyh taḳdīm olunmuşdur *ḫumre*[4] bi-maʿnā küp ki içinde 3 şu ṭoldururlar meşelā bere bi-maʿnā ḳuzı ki yavrı daḫı dirler pes 4 ḫumbere Türkçe küp ḳuzısı ki yavrısı dimek olur Türkīde taḥrīf idüp ḳumbara dirler [NO308b] ḳuḥ Türkīsi[5] köbicekdür nitekim nāẓım-ı merḥūm buyurmuşdur[6] 5 içinde aḳçe ḳoruḳları nesnecikdür Fārbīde bā-yı ʿacemīniñ fetḥi ve sükūn-ı 6 sīn-i mühmele ve żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı vāv ve feṭh-i ḳāf 7 ve hā-yı resmīyle pestūḳa daḫı dirler ʿArabīde taʿrīb idüp 8 żamm-ı bā-yı ʿarabī ile bustūḳa dinür ve żamm-ı dāl-i mühmele ve fetḥateyn-i nūneyn 9 ve beynehümā yā-yı ḥuṭṭī ve āḫırında hā ile dünīne dinür ki *ḫav* fetḥ-i[7] ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı 10 vāv ile Fārsīdür bunda Türkçe budaḳ ḳırmaḳ yaʿnī aġac budamaḳ 11 ʿArabīde fetḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve kesr-i zā-yı ʿArabī[8] 12 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve bā-yı müfrede ile taşzib dinür taḳṭīʿü'l-beyt 13 ***ḫamrebulġur*** fāʿilātün hā ve vāv giderler ***şurbasıdur*** fāʿilātün 14 vāv ve elif düşerler ***göbicek*** fāʿilün bā müteḥarrik oḳunur ***ḫumreoldı*** 15 fāʿilātün hā ve vāv giderler ***ḫūbbudaḳḳır*** fāʿilātün ***maḳidik*** 16 fāʿilün yā gider beyt **Yāfe hedyān söz ki ola herzelü *** 17 **Herze söz söyleyicidür yāve-gū** *yāfe* fetḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı [NP304a] 1 elif ve fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve hā-yı resmī ile Fārsīdür vāv ile daḫı 2 luġatdür nitekim gelmişdür *hedyān* fetḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve fetḥ-i 3 yā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif nūn ile Fārsīdür Türkīde daḫı şāyiʿdür 4 ḳuḥ Türkīsi yaban söylemek yaʿnī aṣlı yoḳ yaḳışıḳsız sözler ʿArabīde 5 dāl-i mühmele yerine zāl-i muʿceme-yi meftūḥa ile hezyān

[1] çorbası NP : şūrbāsı NO
[2] żamm NO : NP -
[3] bere-yi ḫumredür NP : bere-yi ḫumdur NO
[4] *ḫumre* NP : ḫum NO
[5] yavrısı dimek olur Türkīde taḥrīf idüp ḳumbara dirler ḳuḥ Türkīsi NO : NP -
[6] buyurmuşdur NP : buyurmuş NP
[7] fetḥ NO : NP -
[8] ʿarabī NP : muʿceme NO

ve elif ve nūnsuz heẕī̆ 6 ve yā yerine vāv ile heẕū ve hemze [NO309a] ile heẕuʾ ve rā-yı mühmele ile heẕr dinür 7 *herze* feṭḥ-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṭḥ-i zā-yı ʿArabī̆[1] ve hā-yı resmī̆yle 8 Fārsīdür Türkçe yine şaḳlaḳ maḳlaḳ söz ʿArabīde feṭḥ-i bā-yı muvaḥḥade 9 ve sükūn-ı sī̆n-i mühmele ve yine feṭḥ-i bā ve baʿde'l-elif sī̆n-i mühmele ile besār 10 dinür cemʿi besāyis gelür *uv* żamm-ı hemze ve sükūn-ı vāv ile Türkī̆ żamīrdür ki 11 nedyāne Fārsīde oldıġı gibi iki mıṣrāʿda ḫaşv vāḳıʿdur ancaḳ tekmī̆l-i vezn içün getirülmişdür[2] *yāvegū* vaṣf-ı 12 terkī̆bī̆dür[3] *yāve* kemā merre *gū* żamm-ı kāf-ı ʿacemī̆ ve vāv ile gūyendeden 13 muḫaffef ism-i fāʿildür Türkçe fenā söz söyleyici ʿArabīde heẕẕāün ve 14 bi teşdī̆di'z-zāli ve heżża ve bi-feṭḥ-i'l-hāʾi fīhümā ḫāṣılı jāje ve bī̆hude laf ve heẕl 15 ve lāġ ve yāfe ve yāve ve heryāne ve herze cümlesi ḫaṭiyyāt olan 16 sözlere dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***yāfehedyān*** fāʿilātün yāfeden 17 hā gider ve elif ve nūn bir ḥarf ṣayılur ***sözkiola*** fāʿilātün **[NP304b]** 1vāv ve hā düşerler ***herzelü*** fāʿilün hā gider ***herzesözsöy*** fāʿilātün 2 hā ve vāvlar düşerler ***leyicidür*** fāʿilātün lāmıñ feṭḥasını[4] işbāʿ 3 ile bir hā ḫāṣıl olur ***yāvegū*** fāʿilün hā gider beyt **Māhkāne** 4 **aylıḳ oldı bī̆şgāh * Ṣadr u ferzāne uludur vaḳt-i gāh** 5 *māhkāne māh* bunda Türkçe ay ki rūmī̆ aya göre şems[5] iʿtibārıyla 5 şubāṭdan ġayrısı otuz gün ve otuzbirer günden ʿibādetdür 6 ve şubaṭ üç sene [NO309b] yigirmi sekiz gündür dördüncü senede 7 yigirmi ṭoḳuz gün olur ʿArabī̆ aya göre yigirmi ṭoḳuz ve otuz günden 8 ʿibāretdür kemā büyyine āḫırına nisbet-i lāzımiyye delālet 9 itsün içün bir hā-yı ġayr-ı melfūẓa getürüp Türkçe aylıḳ didikleri 10 nesne ki her ayda bir kerre virilür gök aḳçe ve ġayrı buña māhiyye[6] didiler 11 taʿbī̆r-i nisbet ecl içün āḫırına elif ve nūn getürüp hā-yı resmī̆yi[7] 12 kāf-ı ʿacemī̆ye naḳl iderler[8] māhkān olduḳda miḳdār-ı müddetden 13 farḳ içün āḫırına yā-yı resmī̆ getürüp māhkāne didiler *ḫaft* 14 telaffuẓdan ötürü hāyı sākin oḳuyup māhkāne didiler hā-yı 16 resmī̆ yerine yā-yı tenkī̆r ile māhkānī̆ daḫı dirler ʿArabīde feṭḥ-i şī̆n-ı muʿceme 17 ve sükūn-ı hā-yı hevvez ve kesr-i rā-yı mühmele ve feṭḥ-i yā-yı ḫuṭṭī̆-yi müşeddede ve tā-yı **[NP305a]** 1 maṣdarī̆ ile şehriyye dinür *pişgāh* terkī̆b-i nisbī̆dür aṣlında 2 iżāfet ile gāh-ı bī̆ş idi mużāfun ileyhi taḳdī̆m olunmaḳ ile 3 kesre-i iżāfet sāḳıṭ olup pī̆ş-gāh olmuşdur *pī̆ş* 4 bā-yı ʿacemī̆ ve

[1] ʿarabī̆ NP : muʿceme NO
[2] iki mıṣrāʿda ḫaşv vāḳıʿdur ancaḳ tekmī̆l-i vezn içün getirülmişdür NO : NP -
[3] terkī̆bī̆dür NP : terkī̆bī̆ NP
[4] lāmıñ feṭḥasını NO : lemek feṭḥası NP
[5] şems NP : şemsiyye NO
[6] māhiyye NP : māhe NO
[7] resmī̆yi NO : resmī̆ NP
[8] iderler NP : eylediler NO

sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür Türkçe 5 öñ ʿArabīde ḳuddām żıddı Fārsīde peş Türkçe ard ʿArabīde 6 ḥilaf dinür kemā merre *gāh*[1] kāf-ı ʿacemī ve elif ve hā ile bunda Türkçe yer ki 7 ʿArabīde maḥal ve mekān ve zamān maʿnālarında müşterekdür pes 8 pīşgāh feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı dāl ve rā-yı mühmeleteyn ile Türkçe[2] [NO310a] sadr 9 dinür[3] ʿArabīde[4] ṣād-ı mühmele ile ṣadr dirler[5] ki her[6] mekān ve zaman 10 ṣāḥibi olan her şeyʾiñ[7] evveline ve başına dinür nitekim nāẓım-ı merḥūm 11 bu maʿnāya getürmişdür ve ḳurum ve ṭavāyif daḫı istiʿmāl iderler ki 12 ṣadr-ı meclis ve ṣadr-ı ṣuffe ve ṣadr-ı kitāb ṣadr-ı nehār[8] ve ṣadr-ı evvel ve ṣadr-ı 13 ṭāʾife dinilür ve daḫı Türkçe gögüs ki Fārsīde sīne dinür 14 *vāv* ḥarf-i ibtidā *ferzāne* feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve feṯḥ-i 15 zā-yı ʿArabī[9] ve elif ve nūn ile ism-i basīṭ Fārsīdür ki ʿilm-i ḥikmet 16 ve felsefe maʿnāsına Fārsīdür[10] hā-yı resmī ḥarf-i taḥṣīṣ pes ferzāne Türkçe 17 ulu kimesne yaʿnī ʿilm ü maʿrifet ü dānişde büyük kimesne ki **[NP305b]** 1ʿArabīde ḥakīm dinür gāh kāf-ı ʿacemī ve elif ve hā ile bunda ism-i 2 zamāndur Türkçe cīm-i ʿacemī ve elif ve ġayn-ı muʿceme ile çāġ dinür kemā merre 3 *vaḳt* feṯḥ-i vāv ve sükūn-ı ḳāf ve tā-yı ḳaraşet ile ʿArabīdür 4 şöhretine bihāʾen Türkī menzilesine tenzīl olunmuşdur zemān daḫı dinür 5 taḳṭīʿü'l-beyt ***māhkāne*** fāʿilātün hā müteḥarrik ***aylıḳoldı*** fāʿilātün 6 elif ve vāv gidüp żamme ḳāfa virilür ***bīşügāh*** fāʿilāt 7 şīn müteḥarrik oḳunur ***ṣadruferzā*** fāʿilātün vāv gidüp 8 rā mażmūm oḳunur ***neuludur*** fāʿilātün vāv-ı evvel düşer 9 ***vaḳtigāh*** fāʿilāt tā müteḥarrik oḳunur beyt **Didiler pāçile** 10 **ol bir çenbere * Ayaḳ altına ala batmaya ḳara**[11] *pāçile* bā-yı ʿacemī ve elif 11 ve kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī [NO310b] ve feṯḥ-i lām ve hā-yı resmīyle Fārsīdür 12 ẓāhir apa ile çileden mürekkebür lākin[12] luġat-i Fārsīyyede[13] 13 başḳa çīle lafẓı bulunmadığı eclden taʿarrūż olunmadı ḫāṣılı Türkçe[14] rūm 13 ilinde kesr-i kāf-ı ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve ġayn-ı muʿceme ve feṯḥ-i lām ile 14 giġle ve anaṭolıda ḳaşnaḳ didikleri nesneye ḳarlı günlerde 16

---

[1] *gāh* NO : NP -
[2] Türkçe NO : NP -
[3] dinür NP : NO -
[4] ʿArabīde NO : Türkīde NP
[5] dirler NO : dinür NP
[6] her NO : NP -
[7] şeyʾiñ NP : NO -
[8] ṣadr-ı nehār NO : NP -
[9] zā-yı ʿArabī NP : muʿceme NO
[10] maʿnāsına Fārsīdür NP : maʿnāsınadur NO
[11] batmaya ḳara NP : ḳara baṭmaya NO
[12] lākin NP : NO -
[13] Fārsīyyede NO : Fārsīdür NP
[14] Türkçe NO : NP -

ucları fuçı çenberi gibi çenberlere ṭopraḳ ḳalburu gibi ḥām deri olup[1] 17 eriş arġaş geçürüp ḳara batmamaḳ içün ayaḳlarına baġlayup [NP306a] 1 av avlarlar *çenber* feṭḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i bā-yı ʿarabī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ḳaṣnaḳ dirler ʿArabīde feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve sīn-i mühmele ile ferīs dinür ve kesr-i hemze ve feṭḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile iṭār dinür ki her nesneyi iḥāṭa iden şeyʾe şāmildür[2] taḳṭīʿü'l-beyt ***didilerpā*** fāʿilātün yā-yı ṣānī gider 2 ***çileolbir*** fāʿilātün hā ve vāv düşer ***çenbere*** fāʿilün ***ayaḳaltı*** 3 fāʿilātün altıdan elif gidüp ḥarekesi ḳāfa virilür 4 ***naalabatma*** fāʿilātün hālar düşerler ***yaḳara*** fāʿilün beyt **Zişt ḥafrıḳ u nişānedür hedef *** 10 **Ḳıfdurur bir nevʿe ḳab ḳāv oldı ḫaf** *zişt* kesr-i zā-yı ʿarabī 11 ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı ḳaraşet ile Fārsīdür ki şöhretine bināʾen 12 ḥafriḳo maḳdem tefsīri vāḳıʿdur Türkçe kin dinür ki Fārsī olan 13 çirkin lafẓından muḥarrefdür [NO311a] *çirkin* çirk ile yā-yı nisbet ve nūn 14 teʾkīdden mürekkebdür *çirk* kesr-i cīm ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve kāf-ı 15 ʿarabīyle Türkçe kesr-i kāf-ı ʿarabīyle kir dinür[3] ve ʿarabīde dāl ve rā-yı 16 mühmeleteyniñ feṭḥaları ve nūn ile deren ve feṭḥ-i vāv ve sīn-i mühmele ve ḫā-yı 17 muʿceme ile vesaḫ dinür pes çirkin kirlü[4] dimek olur *ḥafrıḳ* [NP306b] 1 feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī 2 ve ḳāf ile ġarāʾib-i Meṣnevīden[5] Fārsīdür ki murādif-i zistdür 3 yaʿnī Türkçe kirlü *vāv* ḥarf-i ibtidāʾiyye *nişāne* kesr-i nūn ve feṭḥ-i şīn-ı 4 muʿceme ve elif ve feṭḥ-i nūn ve hā-yı resmī ile ki ḳaṭʿ-ı şirket içündür hāsız 5 nişān dört maʿnāya gelür biri bi-maʿnā ʿalāmet ikinci ḥişşe ve naṣīb 6 üçünci nişānden maṣdırından ki Türkçe dökmek yaʿnī yere şancup 7 dökmek ʿArabīde feṭḥ-i nūn ve sükūn-ı ṣād-ı mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ile naṣb 8 dinür ve silmek ve urmaḳ yaʿnī ḍarb maʿnālarına daḫı luġatdür 9 pes bu nişāne andan fiʿl-i emr olur evveline yā-yı teʾkīd getürüp 10 benişān dirler ve dördüncü nişāne yaʿnī oḳ nişānı bi-maʿnā hedef ki 11 hā-yı hevvez ve dāl-i mühmeleniñ feṭḥaları ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ile ʿArabīdür 12 ve ġayn-ı muʿceme ve rā-yı mühmeleniñ feṭḥaları ve żād-ı muʿceme ile ġaraż daḫı dinür 13 pes oḳ nişānına taḫṣīṣ içün āḫırına hā-yı resmī getürüp 14 nişāne

[1] olup NP : diküp NO
[2] *çenber* feṭḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı nūn ve feṭḥ-i bā-yı ʿArabī ve rā-yı mühmele ile Fārsīdür Türkçe ḳaṣnaḳ dirler ʿArabīde feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve sīn-i mühmele ile ferīs dinür ve kesr-i hemze ve feṭḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve baʿde'l-elif rā-yı mühmele ile iṭār dinür ki her nesneyi iḥāṭa iden şeyʾe şāmildür NO : NP -
[3] dinür NP : NO -
[4] kirlü NP : kirli NO
[5] Meṣnevīden NO : Meṣnevīdendür NO
[6] muvaḥḥade-yi taḥtānī NO : muvaḥḥade NP

dirler Türkçe żamm-ı hemze ile umac dinür *ḳıf* kesr-i ḳāf ve fā-yı 15 saʿfaṣ ile [NO311b] Fārsīdür merḥūm Şeyḫ Niʿmetullāh desti gibi bir ẓarfdur 16 dimiş ki ʿArabīde fetḥ-i cīm ve rā-yı müşeddede ile cerre dinür ke-ẕā fi'l-Vesīle 17 *ḫaf* fetḥ-i ḫā-yı muʿceme ve fā-yı saʿfaṣ ile Fārsīdür Türkçe [NP307a] 1 ḳav ki bez pāresinden yanmış ola[1] beyt Āteş-zene ve seng-i şebānān şumārā * Ez aṭlas-ı eflāk ve her çerḫ-i berīn ḫaf[*] 3 ʿArabīde kesr-i ḫā-yı muʿceme ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve elif ve ḳāf ile ḫırāḳ 4 dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ziştḥafrı*** faʿilātün tā müteḥarrik oḳunur 5 ***ḳunişāne*** faʿilātün ḳāfıñ żammesi işbaʿından[2] vāv ḥāṣıl 6 olur ***dürhedef*** faʿilün ***ḳıfdururbir*** faʿilātün ***nevʿeḳabḳā*** 7 faʿilātün hā gider ***voldıḫaf*** faʿilün oldıdan elif 8 ve vāv gidüp żamme ḳāvıñ vāvına virilür beyt **Ḳaşda vü alında çīn ājengdür * Ṣıtlıġ u āvāze ḫunbük** 9 **ṭangdur** *çīn* kesr-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve nūn ile Fārsīdür 10 kemā merre ḳaşa yaʿnī iki ḳaş arasına ve alına nisbet ile 11 ājeng lafẓınıñ maḳdem tefsīridür iki ḳaş arasında ve alında 12 olan bükülme Fārsīde elif-i memdūde ve fetḥ-i zā-yı ʿacemī ve sükūn-ı nūn 13 ve kāf-ı ʿacemīyle ājeng dinür dimekdür ʿArabīde fetḥ-i ġaynı muʿceme ve sükūn-ı 15 żād-ı muʿceme ve nūn ile ġażn dinür bi-maʿnā encūʿ pīşānī ke-ẕā fi't-Tercümān 16 ve kesr-i sīn-i mühmele ve rā-yı mühmele-yi müşeddede ile sırr dinür cemʿi esser ve esrār 17 āṣār gelür ve āḫırında tā ile esret daḫı luġatdür ki [NP307b] 1 cemīʿdür [NO312a] *ḫunbük* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi 2 taḥtānī ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda bi-maʿnā senhulīden nitekim 3 gelür Türkçe ṣıtlıḳ ki aġızdan çıḳar düdük ṣadāsı gibi bir ṣadādur 4 ata ṣu virdikleri zamān içsün diyü iderler *ṣıtlıḳ* ṣād-ı mühmeleniñ 5 kesri ve sükūn-ı tā-yı müṯennāt-ı taḥtānī[3] iledür ḳāf ile ġalaṭ-ı meşhūrdur 6 evveline elif-i meksūre getürüp tāsız ışlıḳ daḫı meşhūrdur 7 ʿArabīde fetḥ-i ṣād-ı mühmele ve kesr-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele 8 ile ṣafīr dinür *āvāze* elif-i memdūde ve fetḥ-i vāv ve baʿde'l-elif 9 zā-yı ʿarabīyle[4] meşhūrdur Fārsīde āḫırına[5] hā-yı taḫṣīṣ getürüp 10 avāze daḫı dirler ki ḥüsn-ı ṣavt maʿnāsınadur ġayr-ı meşhūrı 11 fetḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn ve kāf-ı ʿacemīyle ṭangdur Türkçe ün ve ses 12 kemā merre ʿArabīde ṣavt ve ṣadā dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***ḳaşdavüa*** 13 faʿilātün ḳaşdan elif

[1] ola NP : NO -

[*] Geceleri ateş yakma çünkü feleğin ateşi seni de bir parçası gibi yakabilir.

[2] işbaʿından NP : işbaʿndan NO

[3] müṯennāt-ı taḥtānī NP : taḥtiyye NO

[4] ʿarabīyle NP : muʿcemeyle NO

[5] āḫırına NO : āḫırında NP

ve hā[1] giderler ve vāvıñ 14 żammesiñ[2] işbaʿından bir vāv daḫı tevellüd ider ***landaçīnā*** fāʿilātün 15 alındadan hā ve ājengden hemze gidüp fetḥası çengin nūnuna 16 virilür ***jengidür*** fāʿilün kāf müteḥarrik oḳunur ***ṣıtlıġuā*** fāʿilātün 17 ***vāzeḫunbük*** fāʿilātün zā müteḥarrik oḳunur ***ṭangıdur*** fāʿilün[3] [NP308a] 1 kāf müteḥarrik oḳunur beyt **Hem tekālādur beneltaḳ oldı heng *** 2 **Ḳuvvete di şīvelü maḥbūba şeng** *tekālā* fetḥateyn-i tā-yı ḳaraşet 3 ve kāf-ı ʿacemī ve baʿde'l-elif lāmıñ fetḥi ve elif ile ḳuḥ Türkīdür 4 kāfdan [NO312b] ṣoñra elifiñ ḥaẕfı ve āḫırında olan elifiñ 5 hāya naḳli ile tekle daḫı dirler Fārsīde bā-yı muvaḥḥade ve ġayn-ı muʿcemeniñ 6 fetḥaları ve sükūn-ı lām ve fetḥ-i tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve baʿde'l-elif 7 ḳāf ile baġaltāḳ tā yerine ṭā-yı ḥuṭṭī ile dirler ki ġara'ib-i 8 Meṣnevīdendür ʿinde'l-baʿż murādif-i libācedür ki kesr-i lām ve fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi 9 taḥtānī ve elif ve fetḥ-i cīm-i ʿacemī ve hā-yı resmīyle Fārsīdür ʿArabīde żamm-ı ṣād-ı 10 mühmele ve sükūn-ı dāl-i mühmele ve fetḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile ṣudret 11 ve fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmeleniñ[4] fetḥaları ve kesr-i cīm ve yā-yı ḥuṭṭī ile ferecī daḫı 12 dinür ki muʿarrebdür ve fetḥ-i fā ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve cīm ile ferūc dinür ard etegi[5] dilimeclü ḳaftan ki eṣvāb üzerine[6] giyerler ferāce 13 didikleri bundan muḫarrefdür ve ʿinde'l-baʿż ʿAcemīleriñ[7] üzerine giydikleri 14 nesne ki ḳoltuḳ altından baġlarlar Fārsīde aña baġalnīd dirler baġaltāḳ 15 bu maʿnāyadur Türkçe tekāle buña dirler *heng* fetḥ-i hā-yı hevvez 16 ve sükūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda bi-maʿnā zor Türkçe güç 17 ʿArabīde żamm-ı ḳāf ile ḳuvvet dinür *şīve* kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı [NP308b] 1 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i vāv ve hā-yı resmīyle bi-maʿnā naz Fārsīdür Türkçe ezilüp 2 büzülmek ʿArabīde kesr-i şīn-ı muʿceme ve sükūn-ı kāf ve lām ile şikel 3 dinür[8] fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı [NO313a] ḫā-yı muʿceme ve rā-yı mühmele ile faḫr daḫı dinür ki 4 nazlanmaḳ ve büyüklenmek maʿnāları beyninde müşterekdür şuyūʿına binā'en 5 Fārsī getirilmişdür *maḥbūb* fetḥ-i mīm ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade 6 ve sükūn-ı vāv ve yine bā-yı muvaḥḥade ile ʿarabī ism-i mefʿūldür Türkçe sevilmiş 7 Fārsīde dost dinür *şeng* fetḥ-i şīn-ı muʿceme ve

[1] hā NO : hālar NP
[2] żammesiñ NP : fetḥasıñ NO
[3] fāʿilün NP : NO -
[4] mühmeleniñ NO : mühmeleteyniñ NP
[5] ki muʿarrebdür ve fetḥ-i fā ve żamm-ı rā-yı mühmele ve sükūn-ı vāv ve cīm ile ferūc dinür ard etegi NO : NP -
[6] üzerine NP : üstüne NO
[7] ʿAcemīleriñ NP : ʿAcemleriñ NO
[8] - NP : fetḥ-i dāl-i mühmele ve lām ile del dinür NO

sükūn-ı nūn 8 ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür bunda şīve kār maʿnālarınadur[1] 9 taḳṭīʿü'l-beyt ***hemtekālā*** fāʿilātün vāv ve yā düşerler[2] ***durbeneltaḳ*** fāʿilātün elif 10 düşer ***oldıheng*** fāʿilāt[3] ***ḳuvvetedi*** fāʿilātün 11 vāv mükerrer oḳunur ***şīvelümaḫ*** fāʿilātün hā düşer ***būbaşeng*** 12 fāʿilāt hā düşer beyt **Daḫı çörpeg hezl oldı çeng-lūk *** 13 **Eli ayaġı egri olan tasa ḫadūk** *çörpeg* żamm-ı bā-yı ʿacemī ve sükūn-ı 14 rā-yı mühmele ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür[4] bunda Türkçe ḫorata 15 *çerbeġ* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā-yı meftūḥa ve kāf-ı ʿacemīyle 16 birḳaç maʿnā beyninde müşterekdür evvelen bi-maʿnā cerse Türkçe ḳursaḳ taʿbīr 17 iderler bir yufḳa nesnedür ki ekṣer şol kitābıñ ṣaḥīfeteyn **[NP309a]** 1 arasına ḳorlar ki müẕehheb ola ve yazu üzerine ḳoyup altına 2 olan yazı andan görinür ola yazuyı anıñ üzerinden ḳalem ile 3 ekṣer resm idreler ṣāniyen yufḳa didikleri undan yapdıḳları nesnedür ki 4 yenür ʿArabīde żamm-ı rā-yı mühmele ve beyne'l-ḳāfeyn elif ile ruḳāḳ 5 dinür ṣāliṣ Türkçe ḳaymaḳ ki südden olur ʿArabīde żamm-ı zā-yı ʿarabī 6 ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve tā-yı merbūṭā ile zübdet 7 dinür biri ṭoġrı beñzer egri söz yaʿnī yalan söz ʿArabīde ifk 8 ve iftirā ve bühtān maʿnāsına bir yerde bi-maʿnā ṭanaz u siḫre nitekim nāẓım-ı merḥūm 9 buyurmuşdur ve biri daḫı utanmaḳ ve ṣıḳılmaḳ ʿArabīde ḥacle ve infiʿāl 10 dinür ve biri de Türkçe bilmece didikleri kelām ʿArabīde luġaz dinür ke-ẕā 11 fi'l-Ferheng ileyherā[5] *hezl* ʿArabīdür kemā merre *çeng-lūk* ism-i mürekkebdür 12 *çeng* feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve süḳūn-ı nūn ve kāf-ı ʿacemīyle bunda pençe maʿnāsınadur ki 13 el parmaḳlarıdur *lūk* żamm-ı lām ve sükūn-ı vāv ve kāf ile Fārsīdür 14 bunda Türkçe çolaḳ ve kötürim ki eli ayaġı kesik ve ṣınıḳ kimesneye 15 virirler bu iki lafẓı bir ism ḳılup eli ve ayaġı egri maʿnāsına ʿalem 16 ḳılınmışdur[6] eli egri olan ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve şīn-ı muʿceme ve lām-ı müşeddede [NO314a] 17 ile eşell ve ayaġı egriye

[1] maʿnālarınadur NP : maʿnāsınadur NO
[2] vāv ve yā düşerler NP : NO -
[3] *durbeneltaḳ* fāʿilātün elif düşer *oldıheng* fāʿilāt NO : NP -
[4] Fārsīdür NO : NP -
[5] feṯḥ-i cīm-i ʿacemī ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā-yı meftūḥa ve kāf-ı ʿacemīyle birḳaç maʿnā beyninde müşterekdür evvelin bi-maʿnā cerse Türkçe ḳursaḳ taʿbīr iderler bir yufḳa nesnedür ki ekṣer şol kitābıñ ṣaḥīfeteyn arasına ḳorlar ki müheẕẕeb ola ve yazu üzerine ḳoyup altına olan yazı andan görinür ola yazuyı anıñ üzerinden ḳalem ile ekṣer resm idreler ṣāniyen yufḳa didikleri undan yapdıḳları nesnedür ki yenür ʿArabīde żamm-ı rā-yı mühmele ve beyne'l-ḳāfeyn elif ile ruḳāḳ dinür ṣāliṣ Türkçe ḳaymaḳ ki südden olur ʿArabīde żamm-ı zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve tā-yı merbūṭā ile zübdet dinür biri ṭoġrı beñzer egri söz yaʿnī yalan söz ʿArabīde ifk ve iftirā ve bühtān maʿnāsına bir yerde bi-maʿnā ṭanaz u siḫre nitekim nāẓım-ı merḥūm buyurmuşdur ve biri daḫı utanmaḳ ve ṣıḳılmaḳ ʿArabīde ḥacle ve infiʿāl dinür ve biri de Türkçe bilmece didikleri kelām ʿArabīde luġaz dinür ke-ẕā fi'l-Ferheng ileyherā NP : NO -
[6] ḳılınmışdur NP : ḳılınmışlardur

ʿArabīde feṯ-i hemze ve sükūn-ı ḫā-yı muʿceme ve feṯ-i [NP309b] 1 fā-yı saʿfaṣ ve cīm ile aḫfāc dinür *ḫudūk* żamm-ı dāl-i mühmele feṯ ile 2 daḫı luġatdür veyāḫud dāl-i mühmele ve[1] zāl-i muʿcemeniñ żammı ve sükūn-ı vāv ve kāf 3 ile Fārsīdür bunda Türkçe ḫuṣṣa didikleri ġuṣṣadan muḥarref sevinc 4 muḳābilidür[2] ḳaygu da dirler bi-maʿnā enbūh ve endūde ve tasa ki 5 tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve baʿde'l-elif feṯ-i sīn-i mühmele ve hā-yı resmīyle 6 Fārsīdür ʿArabīde ḳalaḳ bi-feṯi'l-ḳāf ve'l-lām ve ıżṭırāb 7 dinür Türkçe[3] ṭārlıġanmaḳ maʿnāsına tasanıñ meşhūriyetine binā'en 8 Türkīsi[4] terk olunmuşdur ḳuḥ Türkīsī żamm-ı hā-yı hevvez ile hödük 9 yaʿnī üşendirmek ve ʿArabīde ẓaḥmet ve ġażab ve ġaṣṣa ve keder ki muḳābili Fārsīde[5] rām ki muraḥḥam-ı ārāmdur ve şādī 10 ʿArabīde raḥāt ve ferāḥ ve sürūr ve ḥubūr dinür taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫı*** 11 ***çörpük*** fāʿilātün yā düşer ***heziloldı*** fāʿilātün hezliñ 12 zāsı[6] müteḥarrik ve oldıdan vāv düşer ***çengelük*** fāʿilāt 13 ***eliayaġeg*** fāʿilātün eliñ hemzesi işbāʿ ile oḳunur ve yāsı 14 gidüp ve ayaġıñ daḫı hemzesi ve yāsı sāḳıṭ ve feṯḥa eliñ lāmına 16 virilür ve egriniñ daḫı hemzesi sāḳıṭ ve feṯḥası ayaġıñ ġaynına 17 virilür ***riolanta*** fāʿilātün olandan vāv ve elif [NP310a] 1 sāḳıṭ olur yāḫud elayaġı fāʿilātün eliren yā ve ayaġdan elif gider ***egrolanta*** fāʿilātün [NO314a] ergiden yā olandan hemze ve vāv ve elif düşerler ve żamme rāya virilür yāḫud ***eliayā*** fāʿilātün ***ġeġriolantā*** fāʿilātün ġıdan yā ve egreden elif ve yā ve olandan elif ve vāv sāḳıṭlardur[7] ***saḫadūk*** fāʿilāt beyt 2 **Hem tebūrāḳ iki taḥtadur ki ḫūş * Baġlayup çatladuben ürküde** 3 **ḳuş** *tebūrak* feṯ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi 4 taḥtānī[8] ve sükūn-ı vāv ve feṯ-i rā-yı mühmele ve elif ve kāf-ı ʿarabīyle 5 Fārsīdür bunda ḳuş ürküdecek iki taḥta ki bir yere 6 baġludur Türkçe zaḫr dinür *ḫuş* żamm-ı ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı resmī 7 ve şīn-ı muʿceme ile Fārsīdür bunda Türkçe eyü ve yaḫşī maʿnāsınadur 8 ḳuş lafẓına ḳāfiye içün getürilmişdür maʿnā cihetinden baġluya 9 müttaḳīdür taḳṭīʿü'l-beyt ***hembetura*** fāʿīlātün ***ḳikitaḥta*** fāʿilātün 10 ikiden hemze ve yā-yı s̱ānī gidüp[9] kesre betūrākiñ kāfına virilmişdür 11 ***durkiḫūş*** fāʿilāt hā gider ***baġlayupçat***

[1] veyāḫud dāl-i mühmele ve NO : NP -
[2] muḳābilidür NO : muḳābili NP
[3] Türkçe NO : NP -
[4] Türkīsi NO : Türkī NP
[5] ẓaḥmet ve ġażab ve ġaṣṣa ve keder ki muḳābili Fārsīde NO : NP -
[6] zāsı NP : lāmı NO
[7] olur yāḫud elayaġı fāʿilātün eliren yā ve ayaġdan elif gider egrolanta fāʿilātün ergiden yā olandan hemze ve vāv ve elif düşerler ve żammie rāya virilür yāḫud *eliayā* fāʿilātün *ġeġriolantā* fāʿilātün ġıdan yā ve egreden elif ve yā ve olandan elif ve vāv sāḳıṭlardur NO : NP -
[8] taḥtānī NP : taḥtiyye NO
[9] gidüp NO : düşer NP

fāʿilātün vāv düşer 12 ***ladubenür*** fāʿilātün ***küdeḳuş*** fāʿilāt küdeden[1] hā uçar 13 beyt **Gökçek ü ġamlu ḫunük ġamnākdür * Nāvek oḳdur müşk** 14 **otı hem nākdür** *ḫunük* ḫā-yı muʿceme ve nūnuñ żammeleri ve kāf-ı 15 ʿArabiyle Fārsīdür Türkçe gökcek ʿArabīde ḥā ve sīn-i mühmeleteyniñ fetḥaları 16 ve nūn ile ḥasen dinür *ġamnāk* ġam ile nākden mürekkebdür *ġam* 17 fetḥ-i ġayn-ı muʿceme ve mīm ile ʿArabīdür Fārsīde [NO314b] ve Türkīde şüyūʿı olmaġın **[NP310b]** 1 bu mışrāʿda ikisi ile daḫı[2] terkīb olunmuşdur ḳayġu ve ḥuṣṣa Fārsīde 2 tasa ve endūh dinür kemā büyyine ānifen *nāk* fetḥ-i nūn ve elif ve kāf-ı 3 ʿarabīyle Fārsīdür ki edāt-ı nisbetdür pes Türkçe ḳayġulu dimek 4 olur *nāvek* nūn ve elif ve fetḥ-i vāv ve kāf-ı ʿacemīyle Fārsīdür 5 bi-maʿnā tīr yaʿnī bunda muṭlaḳ oḳ ki yaydan atarlar ʿArabīde sehm 6 dinür kemā merre *müşk* żamm-ı mīm ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve kāf-ı ʿarabīyle 7 Fārsīdür ʿArabīde kesr-i mīm ve sīn-i mühmele ile *misk* dinür ki 8 muʿarrebdür Türkīde ikisi de şāyiʿdür müşg muġūl 9 daḫı dirler[3] ve müşk otı rāyihası güzel bir otdur ki meşhūr 10 ve maʿlūmdur ʿArabīde buña reyḥān dinür[4] Fārsīde nūn 11 ve elif ve kāf ile nāk dinür nitekim nāẓım nāk lafẓını 12 bunda ḥarfiyyen beyān itdikden ṣoñra ismiyyet ile daḫı getürmişdür 13 taḳṭīʿü'l-beyt ***gökçeküġam*** fāʿilātün gökcekden vāv gider[5] ***luḫunükġam*** 14 fāʿilātün ***nākdür*** fāʿilün kāf müteḥarrik oḳunur ***nāvekoḳdur*** fāʿilātün oḳdan hemze ve vāv gidüp żamme ḳāfa virilür 16 ***müşkotıhem*** fāʿilātün otdan daḫı hemze ve vāv düşüp żamme 17 kāfa virilür ***nākdür*** fāʿilün kāf yine[6] müteḥarrik oḳunur **[NP311a]** 1 beyt **Daḫı nā-fercām u daḫı nā-sezā * Ol kişi ola ki lāyıḳ olmaya** 2 *nā* ḥarf-i nefy-i Fārsī *fercām* fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve fetḥ-i[7] cīm-i [NO315a] 3 ʿarabī[8] ve elif ve mīm ile bunda bi-maʿnā ʿāḳıbet-kār ki Türkçe iş 4 duruġı ʿArabīde fetḥ-i nūn ve kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı 5 yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i cīm ve tā-yı maṣdarī ile netīce dinür pes nā-fercām Türkçe 6 duruġsuz ʿArabīde bilā-netīce dimek olur ve yaramaz nesne va ʿayblu 7 nesne yāḫud fercām Türkçe aṣṣı ʿArabīde nefʿ maʿnāsına pes nā-fecām 8 Türkçe[9] aṣṣısız ʿArabīde ġayr-ı nāfiʿ ve bilā-fāʿide dinür böyle olıcaḳ işe 9 yaramamaḳ lāzım gelen olur ḥāṣılı nā-fercāmıñ lāyıḳsızlıḳ maʿnā-yı 10 lāzımīsidür ve vāv ḥarf-i ʿaṭf *nāsezā* nā nāfiye *sezā* Fārsīdür 11 bi-maʿnā lāyıḳ Türkçe

[1] küdeden NP : NO -
[2] daḫı NO : NP -
[3] müşg muġūl daḫı dirler NP : NO -
[4] - NP : müşg muġūl daḫı dirler NO
[5] gider NO : giderler NP
[6] yine NP : NO -
[7] fetḥ NO : NP -
[8] ʿarabī NP : NO -
[9] Türkçe NP : NO -

yarar nā-sezā yaramaz kemā merre bu daḫı işe yaramaz dimek 12 olur taḳṭīʿü'l-beyt ***daḫınāfer*** fāʿilātün yā gider ***cāmudaḫı*** fāʿilātün mīm müteḥarrik oḳunur ***nāsezā*** fāʿilün ***olkişio*** fāʿilātün 13 vāv düşer ***lakilāyıḳ*** fāʿilātün hā gider ***olmaya*** fāʿilün iki 14 yerde daḫı vāv ve lām bir ḥarf ʿadd olunur beyt **Maʿnīde tūzīm 16 yaʿnī küsterim * Türkīsi düşeyelim bıraġalum** *tūzīm* işbaʿ-ı żamme tā-yı müşennāt-ı 17 fevḳānī ve sükūn-ı vāv ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm ile ġarā'ib-i [NP311b] 1 Meşnevīden Fārsī nefs-i mütekellim māʿe'l-ġayrdur maṣdarı tevzīdendür 2 tūḫtenden müştaḳḳ olmaḳ daḫı cā'izdür bunda Türkçe[1] döşeyelim dimekdür 3 ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı bā-yı muvaḥḥade ve kesr-i sīn-i mühmele ve żamm-ı ṭā-yı 4 mühmele [NO315b] ile nebsitü dinür ki bāb-ı evvelden nefs-i mütekellim-i māʿe'l-ġayrdur 5 yaʿnī feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve kesr-i nūn ile ve yā-yı ḥuṭṭī ile ʿarabī 6 ḥarf-i tefsīrdür feṯḥ-i hemze ile lafẓ-ı ey gibi lākin ey beyān ve tevżīḥ içündür yanī su'āli defʿ 7 içündür *küsterim* żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı 8 sīn-i mühmele ve feṯḥ-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve kesr-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve mīm 9 ile Fārsī nefs-i mütekellim-i māʿe'l-ġayrdur maṣdarı küsterīdendür ki Türkçe döşemek 10 maʿnāsınadur pes küsterim tūzīm lafẓınıñ Fārsī tefsīri vāḳıʿdur 11 Türkçe döşeyelim dimekdür bu maḥalde bir vāv-ı ʿāṭıfī muḳadderdür ki bıraġalum 12 lafẓını döşeyelim lafẓına ʿaṭf ider ʿArabīde feṯḥ-i nūn ve sükūn-ı 13 fā-yı saʿfaṣ ve rā-yı mühmele ve şīn-i muʿcemeniñ feṯḥalarıyla teferrüş ve feṯḥ-i nūn-ı ūlā 14 ve sükūn-ı ṯānī ve şīn-i muʿcemeniñ ve rā-yı mühmeleniñ żammeleriyle nenşürü daḫı dinür 15 taḳṭīʿü'l-beyt ***maʿnīdetū*** fāʿilātün yā gider ***zīmyaʿnī*** fāʿilātün 16 mīm meksūr oḳunur ***küsterim*** fāʿilāt ***türkīsidö*** fāʿilātün ***şeyelimbı*** 17 fāʿilātün ***raġalum*** fāʿilāt hā gider beyt **Hem şüḫūlīdendür urmaḳ** [NP312a] 1 **ṣāġir *Hem nügūhīden yarup biçmekdür** *şüḫūlīden* şīn ve ḫā-yı 2 muʿcemeniñ żammeleri ve feṯḥ-i şīn ile daḫı luġatdür ve sükūn-ı vāv ve kesr-i 3 lām ve feṯḥ-i yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunda 4 bi-maʿnā ḫunbük kemā merre Türkçe şaḳlaḳ *ṣaġīr* ʿArabīdür nitekim [NO316a] beyān olundı 5 kesr-i şīn-ı muʿceme sükūn-ı ḫā-yı muceme[2] ve kesr-i lām ve yā ve dāl ve nūn-ı maṣdarī 6 ile şıḫlīden daḫı luġatdür ḫā yerine fā-yı saʿfaṣ ile daḫı luġatdür ke-ẕā 7 fi't-Tercümān *nügūhiden* żamm-ı nūn ve kesriyle daḫı lüġatdür ve sükūn-ı 8 vāv ve żamm-ı kāf-ı ʿarabī ve kesr-i hā-yı hevvez ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i 9 dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür ke-ẕā fi'l-Cihangīrī Türkçe[3]

[1] bunda Türkçe NO : NP -
[2] sükūn-ı ḫā-yı muceme NO : NP -
[3] Türkçe NO : NP -

10 yermek ki alçaḳlamaḳ maʿnāsınadur biçmek daḫı Türkīdür ki yeriñ 11 murādifidür ʿArabīde feṯḥ-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ile taḫḳīr dinür 12 taḳṭīʿü'l-beyt ***hemşüḫülī*** fāʿilātün ***dendürurmaḳ*** fāʿilātün 13 vāv düşer ***şāġir*** fāʿilāt ***hemnigūhī*** fāʿilātün ***denyarupbiç*** 14 fāʿilātün nūn ve cīm ḥarf-i vāḥid ʿadd olunur ***mekdür*** 15 fāʿilāt hā gider ve mīmiñ feṯḥasın işbaʿdan elif gelür 16 beyt **Hem daḫı tüzīden ü tūlīdenüñ * Maʿnīsi ḳazanmaḳ ögrenmek biliñ** 17 *tüzīden* żamm-ı tā-yı müsennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı vāv ve kesr-i żā-yı ʿarabī **[NP312b]** 1 ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 2 bunda bi-maʿnā dūḥten Türkçe ḳazanmaḳ meselā aḳçe ḳazanmaḳ ʿArabīde 3 feṯḥ-i kāf ve sükūn-ı sīn-i mühmele ve bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ile kesb 4 dinür ke-zā fi'l-uḳnum *vāv* ḥarf-i ibtidā *tūvlīden* żamm-ı tā-yı 5 müsennāt-ı fevḳānī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i 6 dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile ġarā'ib-i[1] Meşnevīden bi-maʿnā ġarrīden 7 Fārsīdür bunda Türkçe [NO316b] añramaḳ ve aḳlamaḳ ke-zā fī Müşkilāt-ı Meşnevī 8 taḳṭīʿü'l-beyt ***hemdaḫıtü*** fāʿilātün ***zīdenütū*** fāʿilātün 9 ***līdenüñ*** fāʿilün ***maʿnīsiḳa*** fāʿilātün maʿnīden yā gider[2] ***zanmaḳögren*** fāʿilātün 10 añramaḳdan hemze gidüp kesresi mā-ḳablinde ḳāfa virilür 11 ***mekbiliñ*** fāʿilün beyt **Hem Buḥārā cānibind'Āmūn digil *** 12 **Bir ovaya ocaġa kānūn digil** *Buhārā* żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī 13 ve feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve beyne'l-elifeyn rā-yı mühmele ile ism-i şehrdür ki beşinci 14 iḳlīmde Māverā-yı nehrde vāḳıʿdur ḳalʿasınıñ divārı ṭūlen ve 15 ʿarżen on ikişer fersaḫdur köyleri ve sitānları ve mezraʿaları 16 sūr içindedür bir ṭarafı Nesfden Semerḳanda ulaşur mecmūʿ-ı fuḳahā 17 ve muḥaddīsīndür ke-zā fī Evżahü'l-Mesālik *Āmūn* elif-i **[NP313a]** 1 memdūde ve żamm-ı mīm ve sükūn-ı vāv ve nūn ile Fārsīdür bunda 2 Nacār ecānibinde olan meşhūr ovanıñ ismidür *kānūn* kāf-ı 3 ʿarabī ve elif ve żamm-ı nūn ve sükūn-ı vāv ve nūn ile bi-maʿnā āteş-dān 4 Fārsīdür bunda Türkçe ocaḳ ki anda od yaḳılur[3] ʿArabīde 5 daḫı kānūn dinür fi'l-aṣl baḳırdan ve ġayrıdan yapup orta yere 6 ḳoduḳları ki Türkçe ṭaġar dirler maʿādinden olanı manġal dimekle meşhūrdur 7 bu diyārlarda ṭaġar diyü ṭopraḳdan olana dirler taḳṭīʿü'l-beyt 8 ***hembuḥārā*** fāʿilātün ***cānibind'ā*** fāʿilātün ***mundigil*** fāʿilün 9 vāv ve yā gider ***birovaya*** fāʿilātün ***ocaġakā*** fāʿilātün 10 ocaḳdan elif sāḳıṭdur[4] ***nūndigil*** fāʿilün [NO317a] kānūndan 11 vāv düşer ve digilden yā gider yaḫud Āmun ve kānūn vāvlarıyla ve 12 nūnlarıyla birer ḥarf ʿadd

[1] ġarā'ib NP : ġarāyib NO
[2] maʿnīden yā gider NO : NP -
[3] yaḳılur NP : yaḳarlar NO
[4] ocaḳdan elif sāḳıṭdur NP : NO -

olunur beyt **Ḥīz meʾbūndur tikī** 13 **ḫātun daḫı * Pād-şāhlar oldı keyhān ey aḫī** *ḥīz* kesr-i hā-yı mühmele ve 14 sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve zā-yı ʿarabīyle Fārsīdür bunda Türkçe pūşet 15 taʿbīr itdikleri kimse[1] fiʾl-aṣl ḥīz ḥammām ṭasına dirler şaḫṣ-ı mezbūr 16 elden ele gezdigiçün bu maʿnāda müsteʿār ḳılınmışdur ʿArabīde 17 feṯḥ-i mīm ve sükūn-ı hemze ve żamm-ı bā-yı muvaḥḥade-i taḥtānī ve sükūn-ı vāv ve nūn [NP313b] 1 ile meʾbūn dinür ki nāẓım şöhretine bināʾen getürmişdür *tikī* kesr-i tā-yı müşennāt-ı 2 fevḳānī ve kāf-ı ʿarabī ve yā-yı ḥuṭṭī ile bunda ġarāʾib-i[2] meşnevīden Fārsīdür 3 Türkçe ḳaṭın dinür *ḫātun* ḫā-yı muʿceme ve elif ve żamm-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī 4 ve sükūn-ı vāv ve nūn[3] ile ʿArabīdür ki meşhūrdur *pād-şāh* vaṣf-ı 5 terkībīdür aṣlı iżāfet ile ki ṣıfatıñ mevṣūfa[4] iżāfetidür 6 şāh-ı pād idi *şāh* şīn-ı muʿceme ve elif ve hā-yı aṣliyye ile Fārsīdür 7 Türkçe ulu ve büyük ʿArabīde ʿaẓīm dinür *pād* bā-yı ʿacemī ve elif ve dāl-i 8 mühmele ile Fārsīdür Türkçe ṣaḳlayıcı ve bekleyici ʿArabīde ḥāfıẓ dinür 9 pes şāh-ı pād ulu ve büyük bekleyici dimek olur vaṣfiyyetden 10 ismiyyete naḳl içün mużāfun ileyhe taḳdīm olunup sulṭān maʿnāsına 11 ʿalem ḳılınmışdur *keyhān* feṯḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i hā-yı 12 hevvez ile[5] ve elif ve nūn ile Fārsīdür ki ḫilāf-ı [NO317b] ḳıyās-ı cemʿ-i keydür 13 ḳāʿide lafẓ-ı key bu maʿnāya keyvān lafẓından meʾḫūzdur ki ʿulüvv ve rifʿatden 14 kināye pādşāh-ı ʿaẓīmüʾş-şān olan kimesnelere ʿalem ḳılınmışdur 15 buña nisbet idecek elif ve nūn ziyāde idüp baʿdehū 16 yā-yı nisbī getürüp keyānī dirler nitekim şāḫlarıñ tācına eyānī 17 dirler Firdevsī goft beyt Ber u ber huceste serī mihr-i māh * Ve ser-i [NP314a] 1 pür nihādān kiyānī külāhī[*] bunuñ cemʿi[6] keyānīyān dinür 2 ve selāṭīn-i Fürsüñ fırḳa-yı ṯānīyesine keyān ve keyānīyān dirler 3 keyānīyān didügi[7] evvel ṯānī ve ṯālīṯ ismleri gibi key lafẓıyla 4 mürekkeb olup Keyḫüsrev ve Keyḳubād ve Keykāvūs dinilmegin bunlardan 5 şoñra gelenleri bunlara nisbet itmişlerdür keyān dinüldigi 6 taʿbīr nisbet-i evāyil isimleriñ lafẓıyla terkīb itdiklerine bināʾen 7 taġlīben cümlesine key dinilmüşdür intehā ve nūnsuz keyhā daḫı 8 luġatdür kahāndenden muḫaffef yāḫud bu daḫı ḫilāf-ı ḳıyās üzere[8] cemʿdür 9 ve hāsız keyān daḫı dinür ki bu ḳıyās üzere cemʿdür müfredinde 10 elif ziyādesiyle keyā daḫı luġatdür ve bu ẕikr olunan mecmūʿı kesr-i kāf

[1] kimse NO : NP -
[2] ġarāʾib NP : ġarāyib NO
[3] ve sükūn-ı vāv ve nūn NP : NO -
[4] mevṣūfa NP : mevsūfına NO
[5] ile NO : NP -
[*] Mihr ayının başına büyüklerin giydiği külahtan geçir.
[6] cemʿi NO : cemʿinde NP
[7] didügi NP : dinüldügi NO
[8] üzere NP : NO -

11 ile daḫı luġatdür bunda Türkçe ulu begler dinür ʿArabīde mülūk 12 ve selāṭīn dinür *aḫī āḫ* feṭḥ-i hemze ve ḫā-yı muʿceme ile ʿArabīdür 13 Türkçe[1] ḳardaş Fārsīde birāder dinür āḫırında yā-yı ḥuṭṭī 14 ḥarf-i mütekellim-i vaḥdeye mużāfdur Türkçe ḳarındaşım dimekdür 15 taḳṭīʿü'l-beyt ***ḥizme'bun*** fāʿilātün zā müteḥarrik [NO318a] ve vāv sāḳıṭ olur 16 ***durtekīḫa*** fāʿilātün ***tundaḫı*** fāʿilün vāv gider ***pādşāhlar*** 17 fāʿilātün elif sāḳıṭ aṣlında elifsiz daḫı olur ***oldıkeyhā*** fāʿilātün **[NP314b]** 1 oldı[dan] vāv ve yā giderler ***neyaḫī*** fāʿilün eyden hemze 2 gidüp feṭḥa nūna virilür beyt **Sürtüni sürtini yaʿnī** 3 **ġajġajān * Hem ʿaşīre vü ḳabīle dūdmān** *ġajġajān* ġā'eyn-i muʿcemeteyn 4 feṭḥaları ve jā-yı ʿacemī-yi evveliñ sükūnı ve şānīniñ feṭḥası ve elif ve nūn ile ġarā'ib-i Meşnevīden Fārsīdür Türkçe sürtüni sürtüni[2] dirler 5 ʿArabīde feṭḥ-i zā-yı hevvez ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ 6 ile zuhfe dirler *ʿaşīre* feṭḥ-i ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı şīn-ı muʿceme ve tā-yı müşennāt-ı tahtānī[3] sükūn-ı 7 yā-yı ḥuṭṭī[4] ve feṭḥ-i[5] rā-yı mühmele ve tā-yı vaḥdet ile ʿArabīdür Türkçe oba dinür ki bir ḳarından 8 üremiş niçe kimesnelerden ʿibāretdür *vāv* ḥarf-i ʿāṭıfī *ḳabīle* feṭḥ-i ḳāf 9 ve kesr-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī[6] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i lām ve tā-yı vaḥde ile ke-ẕālik 10 ʿArabīdür bu daḫı oba maʿnāsına *dūdmān* żamm-ı dāl-i mühmele ve sükūn-ı 11 vāv ve yine żamm-ı dāl-i mühmele ve feṭḥ-i mīm ve baʿde'l-elif nūn ile Fārsīdür ki 12 murādif-i ʿaşīre ve ḳabīledür yaʿnī oba yirine ḫā-yı muʿceme ve nūndan ṣoñra 13 hā-yı resmīyle dūdḫāne ve ḫā-yı muʿceme ve elif ve żamm-ı nūn ve feṭḥ-i vāv 14 ve yine elif ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve hā-yı resmīyle ḫānuvāde daḫı luġatdür 15 *ḫānedan* ḳadīm maʿnāsına taḳṭīʿü'l-beyt ***sürtünisür*** fāʿilātün [NO318b] 16 vāvlar giderler ***tiniyaʿnī*** fāʿilātün tinīde yā nūn ile taḳdīm olunur 17 ***ġajġajān*** fāʿilātün ***hemʿaşīre*** fāʿilātün ***vüḳabīle*** fāʿilātün **[NP315a]** 1 ***dūdmān*** fāʿilāt beyt **Hem ṭarılġanmaḳ terencīdendürür * 2 Daḫı orta ḳış ayı behmendürür** *terencīden* feṭḥateyn-i[7] tā-yı 3 müşennāt-ı fevḳānī ve rā-yı mühmele żammeteyn ile daḫı luġatdür ve sükūn-ı 4 nūn ve kesr-i cīm-i ʿarabī[8] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṭḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı 5 maṣdarī ile Fārsīdür bunda Türkçe ṭarlaġanmaḳ rāsız tencīden[9] 6 daḫı luġatdür ʿArabīde feṭḥ-i kāf ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve bā ile 7 kerb baʿż-ı nüsaḫda mışrāʿ-ı evvel **Pek**

[1] Türkçe NP : NO -
[2] sürtüni sürtüni NO : sürtüni NP
[3] tā-yı müşennāt-ı tahtānī NO : NP -
[4] sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī NP : NO -
[5] feṭḥ NO : NP -
[6] muvaḥḥade-yi taḥtānī NO : muvaḥḥade NP
[7] feṭḥateyn NP : NO -
[8] ʿarabī NO : ʿacemī NP
[9] rāsız tencīden NO : NP -

mekr çekmek tencīdendürür 8 vāḳıʿdur yaʿnī ḳuşaġıñ berk bağlamaḳ ʿArabīde şedalṭaḳ 9 bi-fetḥi'ş-şīni'l-muʿceme *behmen* fetḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve sükūn-ı hā-yı hevvez 10 ve fetḥ-i mīm ve nūn ile Fārsīdür bunda Türkçe orta ḳış ayı 11 maʿnāsınadur ki şemsiñ delü burcına taḥvīl eyledigi günden 12 otuz gün temāmına degin bir müddetdür ʿArabīde vaṣatü'ş-şitā 13 dinür ki *vaṣat* vāv ve sīn-i mühmeleniñ fetḥaları ve ṭā-yı ḥuṭṭī ile 14 bir şey'iñ ortasında 15 dirler ʿayn gibi cemʿi efāʿl vezninde evsāṭ gelür ʿayan gibi[1] *şitā* kesr-i şīn-ı muʿceme ve fetḥ-i tā-yı müsennāt-ı fevḳānī 16 ve elif ile Türkçe ḳış dimekdür taḳṭīʿü'l-beyt ***hemṭarılġan*** fāʿilātün 17 ***maḳterencī*** fāʿilātün ***dendürür*** fāʿilün ***daḫıorta*** fāʿilātün **[NP315b]** 1 daḫıdan yā ve ortadan vāv gider[2] ve hā elif oḳunur ***ḳışayıbeh*** 2 fāʿilātün ḳışdan yā [NO319a] düşer ***mendürür*** fāʿilün beyt 3 **Ödemek ḳulluġu tüzīdendürür * Ṣaġlayup taḳmaḳ süpüzīdendürür** 4 *tuzīden* żamm-ı tā-yı müsennāt-ı fevḳānī[3] ve sükūn-ı vāv ve kesr-i zā-yı 5 hevvez[4] ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve sükūn-ı nūn ile Fārsīdür 6 bunda Türkçe ḳulluḳ ödemek ʿArabīde żamm-ı ʿayn-ı mühmele ve sükūn-ı 7 hā-yı hevvez ve fetḥ-i dāl-i mühmele[5] ve tā-yı maṣdarī ile ʿuhdet dinür ve ḳulluḳ 8 itmege ʿArabīde ʿayn-ı mühmele ve bā-yı muvaḥhadeniñ żammeteyni ile ʿubūdiyyet 9 dinür *süpüzīden* sīn-i mühmele ve bā-yı ʿacemīniñ żammeleri[6] 10 ve sükūn-ı vāv ve kesr-i zā-yı ʿarabī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve fetḥ-i dāl-i 11 mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile bi-maʿnā Fārsīdür bunda Türkçe 12 ṣuġılayup ṭaḳmaḳ yaʿnī batırmaḳ ve şancımaḳ ʿArabīde 13 ve fetḥ-i[7] ġayn-ı muʿceme ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve zā-yı muʿceme ġarz dinür 14 taḳṭīʿü'l-beyt ***ödemekḳul*** fāʿilātün ḳuldan vāv gider 15 ***luġutüzī*** fāʿilātün ḳullıġı yāsız oḳunur ***dendürür*** fāʿilün 16 ***ṣaġlayupṭaḳ*** fāʿilātün vāv gider ***maḳsüpüzī*** fāʿilātün 17 ***dendürür*** fāʿilün **Oldı fersūden bozılup** **[NP316a]** 1 **eskimek * Daḫı şādırvāndurur büyük döşek** 2 *fersūden* fetḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı rā-yı mühmele ve żamm-ı sīn-i 3 mühmele ve sükūn-ı vāv ve fetḥ-i dāl-i mühmele ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür 4 bunda Türkçe eskiyüp bozulmaḳ ʿArabīde fetḥateyn-i tā-yı müsennāt-ı 5 fevḳānī ve fā-yı saʿfaṣ ve żamm-ı sīn-i mühmele ve ḫā-yı muʿceme ile tefessüḫ dinür 6 şādırvān şīn-ı muʿceme [NO319b] ve elif ve kesr-i dāl-ie mühmele ve sükūn-ı 7 rā-yı mühmele ve fetḥ-i vāv ve elif ve nūn ile Fārsdür bunda Türkçe 8 büyük döşek bi-maʿnā

[1] ʿayn gibi NP : NO -
[2] gider NP : gidüp NO
[3] tā-yı müsennāt-ı fevḳānī NP : tā-yı ḳaraşet NO
[4] hevvez NO : ʿarabī NP
[5] mühmele NP : NO -
[6] żammeleri NO : fetḥaları NP
[7] fetḥ NO : NP -

döşemege zeylü daḫı dirler vāv 9 yerine bā-yı muvaḥḥade ile şadırbān ve rāsız şādvān ve 10 şādbān ve revān yerine ve verd getürmek ile şādüverd 11 daḫı dinür nitekim ve dāl-i ūlā yerine yā-yı ḥuṭṭī ile şāyurd ve hā-yı 12 hevvez ile şāhverd ve yādan ṣoñra elif ve dāl-i mühmele ile 13 şāydād daḫı luġatdür ʿArabīde feṯḥ-i rā-yı mühmele ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ 14 ve yine feṯḥ-i rā-yı mühmele ve fā-yı saʿfaṣ ve tā-yı merbūṭa ile faraḳa dinür 15 cemʿi furuḳ gelür ʿinde'l-baʿż furuḳ müfreddür cemʿi refāḳ 16 gelür ve zā-yı ʿarabī kesriyle daḫı luġatdür ve sükūn-ı zā-yı mühmele ve kesr-i bā-yı 17 muvaḥḥade ve feṯḥ-i bā-yı müşeddede ve hā ile zerbiyye daḫı dirler ke-ẕā [NP316b] 1 fī Muḳaddimeti'l-Edeb taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıfersū*** fāʿilātün 2 vāv ve yā sāḳıṭlardur ***denbozılup*** fāʿilātün vāvlar giderler 3 ***eskimek*** fāʿilün ***daḫışādır*** fāʿilātün yā gider 4 ***vāndururbü*** fāʿilātün ***yükdöşek*** fāʿilün vāv düşer 5 beyt **Ṭaʿne peygāre bezek oldı firi * Oldı hem bir işde** 6 **artuḳluḳ fire**

ṭaʿne feṯḥ-i ṭā-yı ḥuṭṭī ve sükūn-ı ʿayn-ı mühmele ve feṯḥ-i nūn 7 ve hā-yı ʿalāmet-i naḳl ile Fārsīdür ki ʿArabīden menḳūldür *peyġāre* 8 feṯḥ-i bā-yı [NO320a] ʿacemī ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve feṯḥ-i ʿayn-ı muʿceme ve elif ve feṯḥ-i rā-yı[1] mühmele ile 9 ve hā-yı resmīyle bi-maʿnā serzeniş Fārsīdür ki murādif-i ṭāʿnedür 10 ʿArabīde hāsız taʿn dinür Türkīde daḫı şāyiʿdür ḳuḥ 11 Türkīsi ṭoḳanmaḳ ḥaḳīḳaten ve mecāzen istiʿmāl olunur ve müvellidīn 12 lisānında feṯḥ-i ṭā-yı mühmele ve sükūn-ı nūn ve zā-yı ʿarabīyle [2] ṭanz 13 dinür Türkīde kesr-i ḳāf ile ḳınamaḳ daḫı dinür ve taḥrīf ile[3] 14 idüp tañz daḫı dirler ke-ẕā fi'l-Ḳara Pīrī *firi* ʿinde'l ekṣer 15 feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ kesrile daḫı luġatdür ve kesr-i rā-yı mühmele ve hā-yı aṣliyye ile 16 Fārsīdür lākin ʿAbdü'l-ḳādir-i Baġdādī Müşkilāt-ı Şaḫnāme 17 nām teʿlīfiniñ istiʿmālinde[4] bu luġatiñ istiʿmālinde üç vech yazmışdur [NP317a] 1 birisi feṯḥ-i fā ve kesr-i rā ile ferih ki yine[5] Fārsī efzūnī maʿnāsınadur 2 ʿArabīde feṯḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı żād-ı muʿceme ve lām ile faẕl 3 dinür Türkçe arṭuḳluḳ gerek ʿumūr-ı maʿnevīde ve gerek ʿumūr-ı 4 ḥiṣṣiyyede evvel-i rütbe ve şevket ve şān-ı celāl gibi nitekim 5 bu beyitde vāḳıʿdur beyt Be-kārende-i çerḫ kerde end üst * Fezāyende-i fereh der bende üst[*] ṣānī nitekim Mevlānā ḳuddise 7 sırrahū buyurmuşdur Meṣnevī Ver bi-ġūyed men behānem in fere * Gübe gīred her ki rā ḫ[v]ahi bede[**] ikincisi efzūn

[1] feṯḥ-i rā-yı NO : rā NP
[2] ʿArabī NP : muʿceme NP
[3] ile NO : NP -
[4] teʿlīfiniñ istiʿmālinde NO : teʿlīfinde NP
[5] yine NO : NP -

[*] Çerhin büyüklüğü kullarda daha çok görülmektedir.
[**] Eğer ben bu üstünlüğü istiyorum derlerse her ağlayana git onu ver.

maʿnāsınadur ki 9 ʿArabīde fażla ve żamm-ı fā ve elif ziyādesiyle fużāla ve zā'id[1] dinür 10 Türkçe [NO320b] artuḳ dirler bu daḫı 11 maʿnevīyyede ve ḥissiyyede istiʿmāl olunur maʿnevīde istiʿmāli efżal ve aḥsen maʿnāsınadur nitekim Mevlānā 12 fermāyed Meşnevī Ver zeġayred sūreted nebūd fereh * Ṣūreti kān ez tu zāyed der to bede*** ḥıssiyyede istiʿmāli 14 keşīr ve bisyārdur nitekim Şenāyī buyurur beyt Div der müşgi u mīdeh fereh 15 U ze hod sūyinod şudeh ferbede* üçüncüsü āsāyīş ve zevḳ 16 ve sürūr maʿnāsınadur nitekim Mevlānā ḳuddise sırrahū buyurur Meşnevī beyt 17 Dīde kū nebūd ze fażliş der fereh * Ançinān dīde sepīd u kūr bedeh** [NP317b] 1 ve āḫırına yā-yı maṣdarī getürildikde rā müşedded oḳunur ki 2 şān ve şöhret maʿnāsınadur *ferehmend* luġatde daḫı ki fāżıl 3 ve kāmil maʿnāsınadur üç vech üzre yazup biri feṯḥ-i fā 4 ve kesr-i rā-yı muḫafffe ve sükūn-ı hā ile edāt-ı tavṣīf olan mendden mürekkeb fereh 5 mend nitekim Laṭīfī dimiş beyt Her ān ki hest dānā u ferehmend * Ne kerdu fitne īn dīrū berende*** 6 ve biri sükūn-ı rā ve feṯḥ-i hā ile ferhemenddür nitekim yine Laṭīfī goft 7 beyt Ferehmendān-ı ādemī maʿnī * Ne kunende iltifāt berdünī**** 8 ve biri teşdīd-i rā-yı meftūha ile ferrehmenddür nitekim yine Laṭīfī getürmüş [NO321a] 9 beyt Fereh nisyāb u ferehmend bāş * Dāde-i pervār rā berī send bāş***** ve lākin bu dilde fi'l-aṣl şedde olmayup 11 geldügi yerde yā tekmīl-i vezn içün[2] veyā[3] taḥsīn-i lafẓ yāḫud lisān-ı 12 āḫardan naḳl olunmuş lafẓ olmaḳ ʿinde'l-cumhūr mütevāṭır ve meşhūrdur 13 cā'izdür ki bu daḫı ol ḳabīlden ola ḥāṣılı nāẓım-ı merḥūm bunda firi 14 luġatuñ iki maʿnāyı getürüp biri Türkçe bezek ve biri artuḳluḳ 15 maʿnāsına dimiş nevʿan bezegiñ ḥıssī olan artuḳluḳ maʿnāsına münāsebeti 17 vardur ve Müşkilāt-ı Meşnevī de daḫı firi ziyādeti taʿbīriyle [NP318a] 1 beyān olunmuşdur taḳṭīʿü'l-beyt ***ṭaʿnepeygā*** fāʿilātün hā gider 2 ***rebezekol*** fāʿilātün vāv düşer ***dıfire*** fāʿilün 3 ***oldıhembir*** fāʿilātün vāv ve yā giderler ***işdeartıḳ*** fāʿilātün 4 yā ve hā düşer ***lıḳfire*** fāʿilün beyt[4] 5 **Daḫı bitmek oldı rūyīden daḫı * Oldı rūjīden zebūne suġba di** *rūvīden* żamm-ı rā-yı 6 mühmele ve sükūn-ı vāv ve kesr-i yā-yı müşennāt-ı taḥtānī-yi[5] ūlā ve sükūn-ı

---

[1] zā'id NP : zāyid NO

*** Eğer gayret ile daha iyi, üstün olmazsan, bu üstünlüğü ancak tövbe ederek sağlayabilirsin.

* Dev kendini başkalarından büyük görse de, o ancak kendi vücûdunun büyüklüğüyle gücünü mukâyese edebilir.

** Belki gören bir insanın basireti ve fazileti görmeyen birinden daha fazladır.

*** Her kimin bilgi ve fitneti varsa bu dünyada fitne çıkarmaktan kaçınır.

**** Mânâ dünyasına vâkıf olanlar, bu dünyaya hiç iltifat etmezler.

***** Bilgili ol! Basiretli ol! Her gördüğün ve duyduğuna inanma.

[2] içün NO : NP -

[3] veyā NO : ve NP

[4] beyt NO : NP -

[5] müşennāt-ı taḥtānī-yi NO : NP -

şānīye ve feṯḥ-i dāl-i mühmele 7 ve nūn-ı maṣdarī ile Fārsīdür bunda bi-maʿnā Türkçe resten Türkçe 8 bitmek yanī yerden ot bitmek maʿnāsına lāzımdur müteʿaddīsi 9 rūyānīden gelür ʿArabīde nebet kemā merre yā-yı ūlā yerine zā-yı ʿacemī ile 10 rūjīden daḫı bu maʿnāyadur ki nāẓım getürmüşdür *suġba* 11 żamm-ı sīn-i mühmele ve sükūn-ı ġayn-ı muʿceme ve feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve hā-yı resmīyle 12 ġarāʾib-i [NO321b] Meşnevīden Fārsīdür Türkçe zebūn ʿArabīde żaʿīf 13 dinür Mevlānā ḳuddise sırraḥu Fermāyed Meşnevī Suġbe ṣūret şūd ki ān 14 ḫᵛāce selīm * Ki bezem-i şod be goftāri saḳīm* taḳṭīʿü'l-beyt 15 ***daḫıbitmek*** fāʿilātün yā gider ***oldırūyī*** fāʿilātün oldıdan 16 vāv ve yā gider ***dendaḫı*** fāʿilātün ***oldırūjī*** fāʿilātün yine 17 oldıdan vāv ve yā düşerler ***denzebūne*** fāʿilātün ***suġbadi*** fāʿilün [NP318b] 1 hā düşer beyt **Oldı ḫah ḫah maʿnīde zihī zihī *** 2 **Di ici paşaya tī yaʿnī tehī** *ḫah ḫah* ḫā-yı muʿcemeler meftūḥ ve hālar 3 aṣlī ġarāʾib-i Meşnevīdendür ki maḳām-ı medd ve taḥsīnde istiʿmāl olunur 4 bi-maʿnā pah pah ḫā-yı muʿcemeler bā-yı ʿacemīlere[1] naḳl olunmuşdur nitekim Kemāl İsmāʿīl buyurur 5 beyt Rūḥāniyān çu bīned ābkār-i ṭabʿ-ı men * Pah pah zenend ber vey 6 ve nām-ı Ḫudā berende** ḳuḥ Türkīsi żamm-ı hemze ve sükūn-ı vāv ve hā-yı aṣliyyeler ile 7 oh oh dirler ve şehrīler hemze yerine bā-yı ʿacemī getürüp poh poh dirler 8 ʿArabīde feṯḥ-i bā-yı muvaḥḥade ve ḫā-yı muʿceme ve baḫ baḫ dinür erbāb-ı 9 luġāt bunda dört veche beyān idüp yānıñ feṯḥi ve ve ḫānıñ 10 sükūnı ve ḫānıñ müşedded ve muḫaffef olmasını ve müşedded ve meksūr olmasını[2] 11 ve baḫ evvelde kesreteyn-i ḫā ve baḫ-ı şānīde sükūnıyla kelimesini rivāyet 12 iderler ḥaḳīm Eneverī ʿArabīsiyle Fārsīsini bu beytde cemʿ itmişdür beyt 13 Pah pah ey yār ve ḫah ḫah ey dil-dār * Hem vefādāru hem cefā bedār*** [NO322a] 14 ve feṯḥ-i hemze ve sükūn-ı ḥā-yı mühmele ve 15 feṯḥ-i sīn-i mühmele ve sükūn-ı nūn ve tā-yı ḳaraşet 16 ile aḥsinet dinür yalñız aḥsenet daḫı dirler *zihī zihī* 17 zā-yı muʿcemeler ve hā-yı hevvezleriñ[3] kesreleri ve yā-yı ḥuṭṭīlerle[4] mübüyyine maʿnā-yı ḫah ḫah Fārsīdür şöhretine binā'en Türkī [NP319a] 1 maḳāmında getürülmüşdür ici hemze ve cīm ve yā-yı ḥuṭṭī ile ġarāyib-i 2 Meşnevīden Fārsīdür Mevlānā Fermāyed

* Hace Selimin alçak sözlerine inanmayın ki kuzunun melemesinden bir şey anlaşılmaz.

[1] ʿacemīlere NO : ʿacemīye NP

** Mutasavvıflar, benim yaptığım iş kaynağımı görünce Allah'ın adını getirip ne güzel, ne güzel dediler.

[2] ve müşedded ve meksūr olmasını NO : tekrār olmasını NP

*** Ne güzel ey sevgili! Bir taraftan vefâ, bir taraftan cefâ.

[3] hevvezleriñ NO : hevveziñ NP

[4] ḥuṭṭīlerle NO : ḥuṭṭīyle NP

Meşnevī Çün demī ḥayrān şud ez vey * Ruy ḫod sūy-ı ibādü'l-mülk kerd[1]**** Türkçe paşa ʿArabīde feṯḥ-i vāv ve kesr-i zā-yı 3 muʿceme ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve rā-yı mühmele ile vezīr dinür fāʾide vezīr 4 eger kesr-i vāv ve sükūn-ı zā-yı muʿceme[2] ve rā-yı mühmele ile bi-maʿnā ṣaḳīl yaʿnī yük 5 maʿnāsına olan vezinden meʾhūz olursa faʿīl bi-maʿnā fāʿil olup 6 pādişāhıñ yükün çekici dimek olur eger vāvıñ ve zānıñ 7 fetḥalarıyla bi-maʿnā melcāʾ yaʿnī ṣıġınacaḳ yer maʿnāsına olan vezinden 8 meʾḫūẕ olursa faʿīl bi-maʿnā mefʿūl olup ṣıġınılmış yāḫud 9 nāsıñ ṣıġınacaġı melcāʾ-i nās maʿnāsına ola ʿinde'l-baʿż vezīriñ 10 aṣlı hemze ile ezīrdür ki ezerden müştaḳdur *ezer* feṯḥ-i hemze ile arḳa ve 11 ḳuvvet maʿnālarınadur elif vāva ḳalb olunup [NO322b] vezīr olmuşdur 12 pes pādişāha arḳa virici yāḫud reʾyine iʿtimād olunmuş dimek 13 olur faẕbıṭ *tī* kesr-i tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve yā-yı ḥuṭṭī ile muḫṭāṣar-ı tehīdür 14 nitekim nāẕım-ı merḥūm yaʿnī lafẓıyla işāret buyurmuşdur Türkçe boş 15 ʿArabca ḫālī dinür Mevlānā fermāyed Meşnevī An yekī der dest-i güteş hicre derdi * İn yekī diger cümle kerdi* ve tehī yānıñ taḫfīfiyle tih daḫı luġatdür 17 taḳṭīʿü'l-beyt ***oldıḫahḫah*** fāʿilātün vāv ve yā düşerler ***maʿnīdezi*** **[NP319b] 1** fāʿilātün zānıñ feṯḥası medd ṣūretinde oḳunmaḳ gerekdür 2 ***hīzihī*** fāʿilün ***diicipa*** fāʿilātün ***şayatīyaʿ*** fāʿilātün 3 neden hā gider ***nītehī*** fāʿilün beyt **Hem ḫāduv tükrük tükürmekdür** 4 **tufū * Hem Ḳatv bir yer közemekdür refüv** *ḥaduv* feṯḥ-i ḫā-yı muʿceme ve żamm-ı dāl-i mühmele 5 ve dāl yirine yā-yı ḥuṭṭī ile daḫı luġatdür ve vāv ile Fārsīdür Türkçe 6 tükrük ki ʿaġızdan çıḳan şeyʾ-i maʿhūd ʿArabīde żamm-ı bā-yı muvaḥḥade ve 7 feṯḥ-i zā-yı muʿceme ve baʿde'l-elif ḳāf ile büzzāḳ dinür zā yirine 8 sīn-i mühmele ile büssāḳ ve ṣād-ı mühmele ve żād-ı muʿceme ile daḫı luġatdür *tufuv* 9 tā-yı müşenāt-ı fevḳānīniñ ve fā-yı saʿfaṣıñ żammeleri ve vāv 10 ile Fārsīdür tufuv[3] bunda Türkçe tükürmek yaʿnī tükrigi tükürmek 11 ʿArabīde feṯḥ-i bā ve sükūn-ı zā-yı muʿceme ve ḳāf ile bezḳ dinür 12 *Ḳatv* feṯḥ-i ḳāf ve sükūn-ı tā-yı müşennāt-ı fevḳānī ve vāv ile Fārsīdür ki 13 bunda bir yeriñ ismidür [NO323a] ʿinde'l-baʿż bir şehr adıdur 14 ve ʿArabīde pād-şāha hiẕmet itmek maʿnāsına daḫı gelür 15 bu maʿnāya bāb-ı evvelden maṣdadur ke-ẕā fī Müşkilāti'l-Meşnevī 16 *refüv* feṯḥ-i rā-yı mühmele ve żamm-ı fā-yı saʿfaṣ ve vāv ile fi'l-aṣl ʿArabīdür ki 17 bāb-ı evvelden muʿtelli'l-lām maṣdardur gāh olur ki **[NP320a] 1**

[1] Mevlānā Fermāyed Meşnevī Çün demī ḥayrān şud ez vey * Ruy ḫod sūy-ı ibādü'l-mülk kerd NO : NP -
**** Tek olan Allah bir gün (onlardan) memnun olursa, bütün kullarına onun hürmetine bakar.
[2] muʿceme NO : ʿArabī NP
* Birinin kolunda güç ve birinin de hiçbir şeyi yok.
[3] tufuv NP : NO -

meḥmūzü'l-lām istiʿmāl olunup[1] refüv dinür lākin Fārsīde 2 mehmūz yoḳdur bunda Türkçe közemek yaʿnī şol dikiş ki 3 ṭonun yırṭıġın ve deligün yamayup üzerine dikerler bunda 4 közemek ile taʿbīr olunmuşdur pes imdi lafẓ-ı refüv bu maʿnāya 5 ʿarabī ile Fārsīde müşterekdür ve ʿarabīde diñlendirmek 6 maʿnāsına daḫı gelür ki Fārsīde ārāmānīden dinür taḳṭīʿü'l-beyt 7 ***hemḥāduvtük*** fāʿilātün vāv gider ***rüktükürmek*** fāʿilātün 8 yine vāv gider ***dürtufüv*** fāʿilün ***hemḳatvbir*** fāʿilātün ***yerközemek*** fāʿilātün 9 fāʿilün vāv düşer ***dürrefüv*** fāʿilün beyt **Kendürikle yıylaġaç** 10 **maʿnīleri * Oldı kendüri vü destenbū biri** *kendürek* 11 feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve kesreteyn-i dāl ve rā-yı mühmeleteyn 12 ve ṣaġır kāf ile ḳuḥ Türkīdür deriden yapılur bir ṣofradur ki 13 Etrāk yimegi anuñ üzerinde yirler ʿArabīde żamm-ı sīn-i mühme 14 ve sükūn-ı fā-yı saʿfaṣ ve feṭḥ-i rā-yı mühmele ve tā-yı merbūṭa ile mecāzen 15 ṣufra dinür zīrā ḥaḳīḳatde ṣufrada yaʿnī yolda yimek 16 içün [NO323b] getürdikleri yiyecekdür pes yol ṭaʿāmı cild-i müstetir 17 yaʿnī deriden düzülmüş bir degirmi nesnenüñ içine ḳoyup **[NP320b]** 1 ṭaşırlar ẕikr-i hāl irāde-yi maḥal tarīḳıyla buña daḫı sofra didiler 2 Fārsīde feṭḥ-i kāf-ı ʿarabī ve sükūn-ı nūn ve żamm-ı dāl-i mühmele ve 3 sükūn-ı vāv ve kesr-i dāl-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ile kendūrī dinür 4 nitekim mıṣraʿ-ı şānīde bu maʿnāya getürilmişdür ve feṭḥ-i ḫā-yı muʿceme ve vāv-ı 5 resmī ve elif-i ṣābit ve nūn ile ḫavan daḫı dinür deriden ve 6 deriniñ ġayrıdan olan sofraya ʿumūmı vardur ʿArabīde ḫā-yı 7 muʿcemeniñ żammı veyā kesri ve vāvıñ feṭḥi ile ḫuvān müstaʿmeldür 8 ke-ġurāb ve kitāb ʿinde'l-baʿż ḫavan ʿİbrānīden muʿarrebdür cemʿ-i 9 ḳılleti üçe degin feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı ḫā ve kesr-i vāv ve feṭḥ-i nūn 10 ve hā ile aḫvine ve cemʿ-i keṣreti yaʿnī üçden yuḳaru ḳaç olursa 11 olsun nūn vezninde ḫūn dinür ve eger içinde ṭaʿām mevcūd olursa 12 mecmūʿına māʾide dinür *desten-bū* dest 13 ile enbūydan mürekkebdür terākīb-i mezciyye Fārsīyyeden bir ismdür 14 ʿArabīde sībūye gibi sīb Fārsī ism-i elmadur ve yine 15 kesr-i vāv ve sükūn-ı yā-yı ḥuṭṭī ve hā ile bi-maʿnā rāyiha ki Fārsīde 16 būy dinür pes İmām Nuḥāt ʿAmr bin ʿOṣman e'ş-Şirāzī 17 ʿaleyhi'r-raḥmet ekṣeriyyā elma ḳoḳlamaḳ muʿtādı olduġundan **[NP321a]** 1 sībūye tesmiye olunup lafẓeyn-i mezbūreyn bir yerde imlā 2 olunmaġın [NO324a] bā-yı muvaḥḥadeye feṭḥa ḥareke virilüp vāvıñ 3 kesresiñ feṭḥaya tebdīl itmişlerdür ke-ẕā fi'l-Ḳāmūs ve *dest* el 4 *enbūy* feṭḥ-i hemze ile enbūyed mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür ki 5 enbūnīdeden muraḥḥamdur maṣdarı enbūyīden bi-maʿnā būyīden yaʿnī 6 Türkçe ḳoḳmaḳ pes enbūy Türkçe ḳoḳıcı dimekdür dest lafẓıyla 7 terkīb olunmaġın hemze ḥaẕf

[1] olunup NO : olunur NP

ve ḥarekesi mā-ḳablinde tāya naḳl 8 olunup destenbūy olmuşdur kesret-i istiʿmāl ile[1] āḫırından yāyı 9 daḫı ḥaẕf idüp destenbūd dinilmişdür ḳuḥ Türkçe yıylaġaç 10 didikleri alaca ḳavuncuḳ ki şemāme dimekle meşhūrdur ʿArabīde 11 mīm-i evveliñ şeddesiyle şemmāme dinür ki mübālaġa ile ism-i fāʿildür 12 ziyāde pek ḳoḫıcı[2] dimekdür āḫırında tā ʿallāme tāsı gibi mübālaġa 13 içündür ke-ẕā fi'l-Cevherī yıylaġaç lafẓında daḫı bu rāyiha būyındadur 14 zīrā yı yālarıñ kesreleriyle ḳoḳı dimekdür nitekim merḥūm ʿĀşıḳ 15 Paşa ḳuddise sırrahū buyurmuşdur ḳıṭʿa Dürlü dürlü ḫoş 16 ḳoḫular geldi uş * Bu burundan cānıma uş ola būş * 17 Ḫoş yılar çoḳdur illā iyüsi *Şoldur ol kim ola Allāh yapısı [NP321b] 1 ve yıġaç Türkī edāt-ı mübālaġa-yı fāʿildür pes yıylaġaç pek ḳoḳıcı 2 dimekdür ʿArabīsi daḫı böyledür ki şemām ziyāde ḳoḫıcı[3] maʿnāsına 3 mübālaġa-yı şīġasıdur pes yılġalaç maʿhūd ḳavuncuġa ʿalem ḳılınmışdur 4 taḳṭīʿü'l-beyt ***kendürikle*** fāʿilātün ***yıylaġaçmaʿ*** [NO324b] fāʿilātün ***nīleri*** 5 fāʿilün ***oldıkendü*** fāʿilātün oldıdan vāv ve yā giderler 6 ***rivüdesten*** fāʿilātün ***būbiri*** fāʿilün beyt **Diñlegil ebced** 7 **ḫisābıñ ey püser * Kim eliften yāya dek bir bir şayar** *ebced* bunda 8 murād ism-i meşhūr mecmūʿ-ı kelimāt ebūcāddur ki yigirmi ṭoḳuz 9 ʿaded ḥurūf hecā-yı ʿArabīyyeyi muḫtevīdür Ebū ʿAbbas raẓiyallāhu 10 Teʿālā ʿanhümā rivāyeti üzre kütüb-i menzile-yi semāvīniñ evvelidür 11 ebūcād ism-i ġayr-ı meşhūrīdür ki ʿinde'l-baʿż ʿacemīdür yaʿnī ġayr-ı ʿArabīdür 12 ʿacemī oldıġı ṣuretde daḫı yā Süryānīdür yāḫud ġayrīdür 13 ʿinde'l-baʿż ʿArabīdür nitekim ʿAli Dede merḥūm Evveliyātında ẕikr itmişdür 14 "evvelü kitābin enzellalāhu teʿālā mine's-semāi Ebūcād ve zekerahū es-Suyūṭīyu 15 ʿan ibn-i ʿAbbāsin raẓiyallāhu ʿanhümā ve ḳāle ḳad cerā Ebūcād 16 ʿalā lafẓın lā yecūzü en yekūne illā ʿArabiyyen teḳūlū hāẕā Ebūcād ve raʾyetü 17 Ebācād ve merartü bi ebīcād ventehā"* maʿnā-yı kelimātda [NP322a] 1 rivāyet-i keşīre vardur baʿżılar ebced ibtidā eyledi dimekdür didiler 2 baʿżılar mülūkdan bir melikiñ ismidür yāḫud ḥükamā-yı Yunāndan bir ḥekīmiñ 3 adıdur didiler ve ʿİbn-i ʿAbbas raẓiyallāhu Teʿālā ʿanhümādan "ebced ey ebī 4 Ādem mine'n-nehyi bi-sebeb-i nisyāne ve cedd fi külli'ş-şecera hevvez ey nezele 5 mine's-semāʾi ile'l-ʿarżı ḥuṭṭī feteḥāṭü ʿanhü ve dünüvvün bihī ve bit'-tevbeti kelemen ey 6 ekele mine'ş-şecerāti ve menne ʿaleyhi rabbuhū bi't-tevbeti saʿfaṣ ey aḫracahū rabbuhū 7 mine'n-

[1] ile NO : NP -
[2] ḳoḫıcı NP : ḳoḳıcı NO
[3] ḳoḫıcı NP : ḳoḳıcı NP

* Allah'ın gönderdiği ilk kitap Ebûcâddır. Suyûtî ibni Abbas da bunu rivâyet etmiş ve şöyle söylemiştir: Ebûcâd Arapçadır, sen: bu Ebûcâddır ve ben Ebûcâdı gördüm ve Ebûcâda uğradım dersin bitti

niʿāmil cenneti ilā keddi'd-dünyeviyyeti ḳaraşet ey eḳarra bi'z̲-z̲enbi ve's-selleme 8 [NO325a] mine'l-uḳūbeti"** ve bażıları ʿamālikadan bir pādişah ismidür dirler "ve verade 9 fi'l-ḫaberi ḫuz̲ū maʿnā ebced fe fīhī ʿacayibi keş̲īrāti elfin ilallāhu bā behcetullāhi 10 cīm mecdullāhi dāl deyullāhi hā hümā ve bīhī vāv veyl zā zāviyetühū 11 mine'n-nāri ve lehā sebʿatü ebvābin ilā ġayri z̲ālike ke-z̲ā 12 fi'l-Evveliyāti li ʿAli Dede"*** *ḥisāb* kesr-i ḥā-yı ḫuṭṭī ve feṭḥ-i sīn-i 13 mühmele ve elif ve bā-yı muvaḥḥade ile ʿArabīdür Türkçe ṣayı dinür Fārsīde[1] 14 żamm-ı şīn ile şumāl kemā merre pes imdi kelime-yi evvel ebūcād ki ebceddür 15 bundan elif feṭḥ-i hemze ve sükūn-ı lām ve fā-yı saʿfaṣ ile mürekkeb-i 16 ʿArabīdür bunda ism-i evvel-i ḥarfdür[2] ibtidā tekevvün iden ḥarf 17 budur ke-z̲ā fi'l-Evveliyāt müş̲emmāsı edür yā-yı müş̲ennāt-ı taḥtānī ve elif **[NP322b]** 1 ile mürekkeb ism-i ʿāşer ḥurūf-ı ebūcāddurki müş̲emmāsı 2 yedür Fārsīde ismi iki yā-yı ḫuṭṭī ile yidür nitekim ʿArab 3 āḫırın elif resm idüp māḳbalini meftūḥ oḳuduḳları elfāẓı[3] 4 ʿacem yā ile resm idüp mā-ḳablini meksūr oḳımaḳ[4] ḳāʿidelerindendür 5 kemā büyyine mirāren ḫāṣılı terkīb-i ebced ḥisābı yaʿnī ḥurūfāt-ı 6 ebcediñ ilā nihāye ʿadedi Yunandan saymaġı ebcediñ 7 elifden ḫuṭṭīniñ yāsına degin birer birer ziyāde idüp 8 ṣayar yaʿnī ibtidā elife bir diyüp [NO325b] bundan soñra gelen ḥarf ki 9 ism-i bā-yı muvaḥḥade-yi taḥtānī ve elifden mürekkeb bādur ş̲ānī-yi ḥurūf-ı 10 ebūcāddur müş̲emmāsı bedür mektūbiyye-yi Yunanda evvelen kitābet 11 olunan budur ki ḳalem levḥ-i maḥfūẓ üzere yazmaġa şürūʿ itdükde 12 besmele-yi şerīfe ile bidāʿ itdügi müttefiḳün ʿaleyh olmaġın *bā* ile 13 ibtidā ẓāhirdür lākim ebūcād terkībinde vāḳıʿ terkīb-i 14 Yunandan ş̲ānī[5] vāḳıʿ olmaġıla biriñ üzerine bir daḫı żamm 15 idüp iki didiler baʿdehū gelen ki ismi kesr-i cīm ve sükūn-ı 16 yā-yı ḫuṭṭī[6] ve mīm ile *cīm*dür ş̲āliş̲-i ḥurūfdur müsemmāsı cedür ke-z̲ālik 17 buña üç didiler ve baʿdehū ki ismi dāl-i mühmele ve elif ve lām **[NP323a]** 1 ile *dāl*dür ki rābī-i

** Ebced Neyhlerden Âdemin babasıdır. Ve cedd nutma sebiyle bütün ağaçlar demektir. Hevvez: yani semādan yere indi. Huttî indi ve tövbeyle yaklaştı. Kele ağaçtan yedi. Men tevbesi sebebiyle Rabbi onu nimetlendirdi. Sa'fas dünyevî sıkıntılarla Rabbi onu cennet nimetlerinden çıkardı. Karaşet günahlarını kabul etti ve cezadan kurtuldu.

*** Bir rivâyet de şöyledir: Ebcedin manasını şöyle kabul edin: onda binlerce şaşılacak şey vardır. Ancak Allah bilir. Bâ: Allah'ın behceti(aydınlığı), cîm: Allah'ın şânı, dâl: Allah'ın felâketi, hâ ve onunla olan şeydir, zâ ateşten bir direktir ve onun yedi kapısı vardır ve diğer şeyler. Ali Baba'nın Evveliyâtında da böyledir.

[1] Fārsīde NP : NO -
[2] ḥarfdür NP : ḥurūfdur NO
[3] elfāẓı NO : NP -
[4] oḳımaḳ NP : oḳınmaḳ NO
[5] vāḳıʿ terkīb-i Yunandan ş̲ānī NP : NO -
[6] ḫuṭṭī NO : NP -

ḥurūfdur ki müsemmāsı de dür[1] ke-ẕālik buña dört 2 didiler ve kelime-yi ṯānīye ki hevvezdür bunuñ evvelinde gelen ḥarf ki 3 ism-i hā-yı hevvez ve elifden mürekkeb *hā*dur müsemmāsı hedür ḫāmīs-i ḥurūf 4 olmaġıla ke-ẕālik buña beş didiler ve baʿdehū ki ismi iki vāv ve beynehümā 5 elifden mürekkeb *vāv*dur müsemmāsı vedür sādis-i ḥurūf olmaġıla ke-ẕālik buña 6 altı didiler ve baʿdehū ismi zā-yı muʿceme ile elifden mürekkeb *zā*dur müsemmāsı 7 zedür sābīʿ-i ḥurūf olmaġıla ke-ẕālik buña yidi didiler ve kelime-yi sālis ki ḥuṭṭīdür 8 bunuñ evvelinde gelen ḥarf ki ismi ḥā-yı mühmele ve elifden mürekkeb *ḥā*dur 9 müsemmāsı ḥadur ṯāmin-i ḥurūf olmaġıla ke-ẕālik sekiz didiler ve baʿdehū ki 10 ismi tā-yı mühmele ve elifden mürekkeb *ṭā*dur müsemmāsı ṭadur ṭāsī-yi ḥurūf olmaġın 11 ke-ẕālik ṭoḳuz didiler veyā ki ʿāşerdür [NO326a] aña on didiler kemā büyyine taḳṭīʿü'l-beyt 12 ***diñlegileb*** fāʿilātün yā ve hā giderler ***cedḥisābıñ*** fāʿilātün ***eypüser*** fāʿilün 13 ***kimeliften*** fāʿilātün ***yāyadekbir*** fāʿilātün hā düşer ***birşayar*** fāʿilāt beyt[2] 14 **Şay yādan ḳāfa dek on gele pek * Ḳāfdan yüz yüz şayılur ġayna dek** *yā* üslūb-ı ʿAcem üzre ism-i[3] ḥārf-i ʿāşer 16 ḥurūf-ı ebceddür ki beyān olundı pes imdi yādan ṣoñra gelen[4] 17 kelime-yi rābiʿa ki kelümendür bundan bidāʿ olunup ḳāfa degin onar onar **[NP323b]** 1 taʿdād olunur bunuñ evvel ki[5] ḥarfiniñ ismi kāf ve elif 2 ve fādan mürekkeb *kāf*dur ki[6] müsemmāsı kedür ki buña yigirmi didiler baʿdehū 3 gelen ki ismi lām elif ve mīmden mürekkeb *lām*dur ki[7] müsemmāsı ledür ki[8] buña otuz 4 didiler baʿdehū gelen ki ismi iki mīm ve beynehümā yādan mürekkeb 5 *mīm*dür ki[9] müsemmāsı medür ki buñā ḳırḳ didiler ve baʿdehū ki ismi iki nūn ve beynehümā vāvdan mürekkeb *nūn*dur ki müsemması 6 nedür ki buña elli didiler ve kelime-yi ḫāmis ki saʿfaṣdur bunda ibtidāsında 7 gelen ḥarf ki ismi sīn-i mühmele ve yā-yı ḥuṭṭī ve nūndan mürekkeb *sīn*dür ki[10] müsemmāsı sedür ki 8 buña altmış didiler baʿdehū gelen ḥarf ki ismi ʿayn-ı mühmele ve yā ve nūndan mürekkeb *ʿayn* 9 dur ki müsemmāsı ʿadür ki buña yitmiş didiler baʿdehū gelen ḥarf[11] ki fā-yı saʿfaṣ ve elifden mürekkeb 10 *fā*dur ki[12] müsemmāsı

[1] de dür NO : NP -
[2] beyt NP : NO -
[3] üzre ism NP : NO -
[4] gelen NO : NP -
[5] ki NP : NO -
[6] ki NP : NO -
[7] ki NP : NO -
[8] ki NO : NP -
[9] ki NP : NO -
[10] ki NP : NO -
[11] ḥarf NO : NP -
[12] ki NP : NO -

fedür ki buña seksen didiler baʿdehū gelen ḥarf ki ismi 11 ṣād-ı mühmele ve elif [NO326b] ve dāl-i mühmele ile[1] *ṣād*dur ki müsemmāsı ṣadur ki buña ṭoḳsan 12 didiler ve kelime-yi sādise ki ḳaraşetdür ve kelime-yi sābiʿa ki ṣeḥaẕdur kelime-yi 13 sāmine ki żaẓaġladur bunlardan ḳāfdan bidāʿ idüp yüzer yüzer[2] ġayna dek 14 teraḳḳī itmişlerdür ḥarf-i evvel ki ismi ḳāf ve elif ve fādan mürekkeb *ḳāf*dur müsemmāsı 15 ḳadur ki buña yüz didiler baʿdehū gelen ḥarf ki 16 ismi rā-yı mühmele ile elifden mürekkeb *rā*dur müsemmāsı radur buña iki yüz 17 didiler baʿdehū gelen ḥarf ki ismi şīn-ı muʿceme ve yā ve nūndan mürekkeb *şīn*dur [NP324a] 1 ki müsemmāsı şedür ki buña üçyüz didiler baʿdehū āḫır-ı kelimede gelen ḥarf[3] 2 ki ismi tā-yı müṣennāt-ı fevḳānī ve elif ile mürekkeb *tā*dur ki[4] müsemmāsı 3 tedür ki buña dört yüz didiler baʿdehū kelime-yi sābiʿa evvelündeki 4 ḥarf ki ismi ṣā-yı müṣelleṣe ve elifden mürekkeb *ṣā*dur müsemmāsı ṣedür ki 5 buña beş yüz didiler baʿdehū gelen ḥarf ki ismi yine[5] ḫā-yı muʿceme ve elifden 6 mürekkeb *ḫā*dur ki[6] müsemmāsı ḫadur ki buña altıyüz didiler baʿdehū gelen 7 ḥarf ismi ẕāl-i muʿceme ve elif ve lāmdan mürekkeb *ẕāl*dür ki[7] müsemmāsı ẕe dür ki 8 buña yedi yüz didiler baʿdehū kelime-yi sāmine evvelindeki ḥarf ki 9 ismi żād-ı muʿceme ve elif ve dāl-i mühmeleden mürekkeb *żād*dur müsemmāsıża 10 dur ki uñā sekizyüz didiler baʿdehū[8] gelen ḥarf ki ismi ẓā-yı muʿceme 11 ve elifden mürekkeb *ẓā*dur ki[9] müsemmāsı ẓıdur ki buña ṭoḳuz yüz 12 didiler baʿdehū ḳabīl-i ġāye-yi ebūcādda gelen ḥarf ki ismi [NO327a] ġayn-ı 13 muʿceme ve yā ve nūndan mürekkeb *ġayn*dur[10] müsemmāsı ġadur ki buña biñ didiler ki 14 ḥisāb-ı cümmel dinilen budur *cümmel* ʿalā-vezn-i sükker mīm-i müşeddede iledür 15 muḫaffef ile daḫı luġatdür ke-ẕā fi'l-Ḳāmūs ve bu esmā-yı ḥurūfātıñ 16 her biriniñ evvelinde vāḳıʿ ḥarfe feṭḥ-i fā-yı saʿfaṣ ve sükūn-ı żād-ı muʿceme 17 ve lām ve hā ile faẓlah dirler ve andan ṣoñra ḳalan ḥaflere bā-yı muvaḫḫade [NP324b] 1 ve yā-yı ḥuṭṭī-yi müşeddede ve nūnuñ feṭḥaları ve hā ile beyyene dinür ıṣṭılāḥ-ı 2 muʿammāyīde müstaʿmeldür nitekim dībācede ism-i şerīfi meẕkūr olan 3 merḥūm ve maġfūr eş-şeyḫ Feyżī Ḥasan Efendiniñ Fehmī Çelebiniñ nāmına 4 didügi muʿammādadur kārdur beyt

[1] ile NO : NP -
[2] yüzer yüzer NO : yüzer NP
[3] ḥarf NO : NP -
[4] ki NP : NO -
[5] yine NO : NP -
[6] ki NP : NO -
[7] ki NP : NO -
[8] baʿdehū NO : NP -
[9] ki NP : NO -
[10] ġayndur NO : NP -

Şemsī gör bünyesiñ ʿadd ile eyler 5 daʿvā * Ne ise ṣoñra bilmeyini dimişler fukḳahā mādde-i ism-i Şemsīdür 6 evvelā ʿalā ṭarīḳi'ṭ-tesmiyedür ki ismi ẕikr idüp müsemmā murād ider 7 yāḫud ʿaksi murād olur bunda ẕikr-i müsemmā irāde-i ism ṭarīḳıyladur ki 8 şemsīden[1] ḥarfleriniñ isimleri alınup baʿdehū ʿamel-i intiḳād ile her 9 ḥarfiñ fażlasıñ ṭarḥ ve beyyīneleriñ taʿdād idüp mecmuʿından 10 ḥāṣıl olan Fehmi Çelebi ʿadād-i cümlesine musāvī olmaġın murād 11 ḥāṣıl olur yaʿnī şīndan fażla ki şīndur ṭarḥ olınacaḳ büyyineesi 12 yā ve nūn ḳalur ki ʿadedleri altmış olur mīmden fażla mim min ṭarḥ olıcaḳ 13 yine bā ve mīm ḳalur ʿaded-i elli ve sīnden fażla min ṭarḥ olucaḳ yine 14 yā ve nūn ḳalur ʿadededi[2] [NO327b] yine altmış ve yādan ki üslūb-ı ʿacem üzre 15 olur fażla[3] ye ṭarḥ olıcaḳ yine yā ki ʿadedi on cemʿan yüz seksen 16 olur Fehmī Çelebi daḫı yüz seksen olmaġın ʿalā ṭarīḳ-i tesviyye ilā ʿaded-i 17 Fehmī Çelebi ḥāṣıl olur fefhem pes imdi bu yigirmi sekiz ḥarfde ḥisāb **[NP325a]** 1 müverriḫīn ḳatlarında maḥsūb olan ʿadād birden ona varınca ḥarf-i 2 vāḥid ile maʿlūm olur ve ondan ṣoñra ʿaşerāt beyninde yaʿnī ondan 3 ve yigirmi ve otuz ve ḳırḳ ve elli ve altmış ve yetmiş ve seksen ve ṭoḳsan ve yüz 4 beynlerinde ondan eksik ʿaded-i żamm olunmaḳ murād olunduḳda 5 eḥād ḥarflerinden yaʿnī elif be cīm dāl hā vāv zā ḥā ṭā ḥarfleridür bu ṭoḳuz 6 ḥurūfdan murād olunan ʿadediñ ḥarfiyle terkīb itmegle maʿlūm olunur 7 meṣelā on bir ʿaded ḥarf beyān itmek isteyen kimesne bā imlā ider ḳāʿide bu terkībde 8 ḳāʿide çoḳ az üzerine taḳdīm[4] olunmaḳdur 9 zebān-ı Türkīde telaffuẓ ve taḥrīr olunduġı gibi ki on bir üzerine taḳdīm 10 olunur bi-ḫilāfi'l-ʿArabī ve'l-Fārsī ve yüzden biñe varınca yüzden 11 nāḳış ʿaded żamm olmaḳ[5] murād olunduḳda yine eḥāddan yāḫud ʿaşerātdan 12 biriñ yāḫud bir eḥād ve ʿaşerātdan getürüp meṣelā yüz bir ʿadedi 13 ḥarf ile beyān itmek murād olunduḳda ḳāv yüz on bir murād itdikde 14 ḳayā yazılur ve ḳāf ondan çoḳ olmaġın yā üzerine taḳdīm olunur 15 nitekim yā elif üzerine taḳdīm olunmuşdur [NO328a] pes imdi bu vechile terkīb 16 itmekle ilā-mā-lā nihāye terkīb-i ḥurūf ile murād maʿlūm ve maḳṣūd ḥāṣıl 17 olup ġayrı ʿaded taʿyīne ḥācet olmaġıla lām elif içün ʿaded **[NP325b]** 1 vażʿ olmamışdur egerçi ṣūretā mürekkeb görinür binā'en ʿalā heẕālām 2 otuz ve elif bir ʿaded olunmaḳ birle otuz bir dinmiş[6] olsa ḥāṣılı 3 taḥṣīl lāzım gelür di ne'ūẕu billāh Teʿālā mürekkeb olmaḳ iʿtiḳād 4 olunup varṭa-yı

[1] şemsīden NP : şemsīdür NO
[2] ḳalur ʿadededi NO -
[3] fażla NP : NO -
[4] taḳdīm NP : NO -
[5] olmaḳ NO : olunmaḳ NP
[6] dinmiş NO : dimiş NP

inkāra giriftār olmaġa bāʿiṣ olur di pes imdi 5 lām elif müstaḳil ḥārf-i vāḥid idüginde ḳaṭʿan iḫtilāf yoḳdur 6 ḥattā Şemsü'l-Maʿārif ṣāḥibi İbn-i Zarar rażiyallāhu Teʿālā ʿanhü ḥażretleriniñ 7 rivāyet buyurduġı ḥādīṯ-i şerīfi kitābında derc eylemişdür ki 8 "limā verada fī ḥadīsi Ebīzer raż[iyallāhu anhu] ḳāle ḳultü yā resullāllāh salallāhu 9 Teʿālā ʿaleyhi ve's-selleme eyye kitābin enzellallāhu Teʿālā ʿalā Ādeme ʿaleyhi's-selāmu 10 ḳāle Kitābü'l-Muʿcemi ḳultü eyye Kitābi'l-Muʿceme ḳāle elif be te ṯā 11 ilā āḫırıhī ḳultü yā rasullallāhi sallallāhu teʿālā ʿaleyhi ve's-selleme ʿadvetü ṯemāniyetün 12 ve ʿışrūne ḥarfen fe ġabde hattā ıḫmerrat ʿaynahü ṯümme ḳāle yā Ebīzer velleẕī 13 beʿaseni bi'l-ḥaḳḳı nebiyyen mā enzelallāhu ʿalā Ādeme ʿaleyhi's-selāmu illā tisʿaten ve ʿışrīne 14 ḥarfen fe ḳultü yā resulallāhi el berrü fīhā elifün ve lāmün fe ḳāle ʿaleyhi's-selātü ve's-sellām 15 lāmü'l-elifi ḥarfün vāḥidün ġad enzelallāhu teʿālā Ādeme fī ṣahīfetin vāḥidetin 16 ve mā'ahu sebʿūne elifen heleke men ḫālefe lāme'l-elifi fe ḳad kefera 17 bimā ünzile ʿaleyye men lem ye'udde lāme'l-elifi mine'l-ḥurūfi fehiye [NP326a] 1 berīun minnī ve ene berrīun minhü ve menlem yü'min bi'l-ḥurūfi fehiye tisʿatün ve ʿışrīne 2 ḥarfen lāyaḫrucū mine'n-nāri ebeden fe ke'ennehū ḳāle Muḥammedün haẕihi'l-ḥurūfu zālike'l- 3 kitābü'lleẕī enzeltehū ʿalā ebīke yaʿnī Ādem ʿaleyhi's-selām"* intehā ke-ẕā 4 fi'l-Evveliyāti'l-ʿAli pes imdi lām elif ḥarf-i vāḥid ve 5 ḥurūf-ı hecādan olduġı ḫaber-i ṣaḥīḥ ile mütevātırdur ancaḳ ḥisāb-ı 6 cümelde dāḫil degildür ve bu ḥadīṯ-i şerīfde vāḳıʿ oldūġı üzre 7 kitāb-ı muʿceme yaʿnī ḥurūf-ı[1] hecā ki tertīb-i maʿrūf üzre nāzil 8 olmuşdur ḥarf-i lāmelif yigirmi sekizinci ḥarfdür yigirmi ṭoḳuzuncu 9 yādur ve rivāyet-i evvel üzre daḫı ki żaẓaġlan kelimesinden idügi 10 müsellem ʿālemdür yigirmi ṭoḳuzuncu ḥarfdür taḳṭīʿü'l-beyt ***ṣayyādanḳā*** 11 fāʿilātün ṣaydan elif ve yādan yā-yı ṯānī giderler ***fadeginon*** 12 fāʿilātün ondan vāv gidüp żamme kāfa virilür ve ikinci ondan daḫı 13 vāv sāḳıṭ yāḫud elif bir ḥarf ʿadd olunur ***agelepek*** fāʿilātün 14 hā gider ***ḳāfdanyüz*** fāʿilātün fā müteḥarrik yüzden vāv gider ***yüzṣayılur*** fāʿilātün 15 vāv düşer ***ġaynadek*** fāʿîlātün hā gider yā bir ḥarf 16 ʿadd olur beyt **Çün ḥisāb-ı ebcedi bildiñ temām * Tuḥfemiñ** 17

* Ebuzer (r.a.) hadisinde dediği gibi : " 'Ey Allahı'ın resulü, Allah hazreti Ademe hangi kitabı indirdi' dedim 'Kitabü'l-Mucem' dedi. 'Hangi Kitabü'l-Mucem dedim 'Elif, be, te, ṯe sonuna kadar' dedi. Ben yirmi sekiz harf saydım kızdı yüzü kızardı ve şöyle dedi: 'Yâ Ebuzer beni hak ile nebî olarak gönderene yemin ederim ki Allah Ademe yirmi dokuz harf indirmiştir.' 'El-berrü kelimesinde elif ve lam vardır dedim', 'Lam ve elif bir harfdir Ademe Allah tek bir sayfada bana indirdiğini indirmiştir. Kim elif lamı harflerden saymazsa o bundan uzaktır ben de ondan uzağım kim harlere inanmazsa ki o harfler yirmi dokuzdur ebedi olarak cehennemden çıkamaz. Sanki o senin babana (yani Ademe) inen kitaptır' dedi.

[1] ḥurūf NO : ḥarf NP

tārīḫini bil ey hümām *tārīḫ* taʿrīf-i vaḳt maʿnāsınadur tevrīḫ gibi[1] daḫı luġatdür [NP326b] 1 bil ki fi'l-aṣl [NO329a] tefʿīl bābandan miṯāl-i maṣdardur vāvı elife ḳalb ile 2 tārīḫ olmuşdur "yuḳālu er-raḫtü lete bi'l-yevmi ke-ẕā ev verraḫtu tevrīhan"[2] 3 ḥāṣılı vaḳt ve zemān bildirmek Fārsīde dānistānīden 4 gāh maʿnāsınadur taḳṭīʿü'l-beyt ***çünḥisābı*** fāʿilātün çünden vāv gider 5 bānıñ kesresi işbāʿile[3] yā gelür ***ebcedibil*** fāʿilātün ***diñtemām*** 6 fāʿilātün ***tuḥfemiñtā*** fāʿilātün hā gider[4] ***rīḫinibil*** fāʿilātün ***eyhümām*** 7 fāʿilāt beyt **Bu ḥisāb üzr'it bu mışraʿdan şumār *** **Ḳaldı senden Şāhidī nev-yādigār** *nev* yeñi *yādigār* vaṣf-ı terkībīdür[5] *yād* ẕikr [olundı] 9 *gār* kāf-ı ʿacemīyle bi-maʿnā fāʿil yaʿnī yeñi añdırıcı dimekdür mışrāʿ-ı ṯānīde 10 olan ḥurūfātıñ mecmūʿ-ı aʿdādı ki be-ḥisāb-ı ebced ṭoḳuz yüz yigirmi 11 bir olup iş bu tārīḫ hicretden sene-i mezbūrede itmām bulunduġını 12 işʿār ider taḳṭīʿü'l-beyt ***buḥisābüz*** fāʿilātün üzreden 13 elif ve vāv gidüp żamme mā-ḳablinde yāya virilür ***r'tbumışraʿ*** fāʿilātün 14 reden hā itden elif ve yā gidüp tā rāya vaṣl ile oḳunur 15 ve budan vāv ve mışrāʿdan elif giderler ***danşumār*** fāʿilātün ***ḳaldısenden*** 16 fāʿilātün elif ve yā düşerler yāḫud elif ile[6] lām ve dāl ile birer ḥarf 17 ʿadd olurlar ***şāhidīnev*** fāʿilātün ***yādigār*** [NP327a] 1 fāʿilāt dāl müteḥarrik oḳunur beyt **Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt *** **Bu kitābı ögren iç āb-ı ḥayāt** taḳṭīʿü'l-mışrāʿ[7] ***bukitābı*** fāʿilātün 3 ***ögreniçā*** fāʿilātün ögrenden vāv ve içden 4 elif ve yā gider ve medd elif ṣūretinde yazılmışdır [NO329b] ***bıḥayāt*** 5 fāʿilāt bānıñ kisvesi işbāʿdan yā ḥāṣıl olur beyt 6 **Şāhidīye her kim eylerse duʿā * İde maḫşerde şefāʿat Muṣṭafā** 7 *duʿā* żamm-ı dāl-i mühmele ile ʿArabīdür aṣlı duʿāʾ idi vāv elifden ṣoñra 8 vāḳıʿ olduġıçün hemzeye naḳl olunmuşdur luġatde Türkçe ḳaġırmaḳ 9 ve söz maʿnāsına gelür ʿArabīde ḳavl ve kelām gibi ıṣṭılāḥda istemek 10 bi-maʿnā ṭaleb ve ḥadīṯ-i şerīfde ed-duʿāu hüve'l-ʿibādeti vāḳıʿdur ve baʿżılar ʿibādeti[8] 11 ʿalā-ḥaḳḳe'l-yaḳīn didiler ve baʿżılar "e'd-duʿāu iẓharatü'l-iftiḳāri ileyhi ille'l-ḥükmü 12 ʿaleyhi"[*] didiler ve ʿinde'l-baʿż "su'ālü ʿubūdiyyeti ʿilm-i ʿubūdiyyet ile ʿarżdur"[**] 13 ve ʿinde'l-baʿż şerʿ-i şerīf ve ʿaḳlıñ tecvīz eyledigini istidʿādur 14 ve daḫı niçe teʿārif ile muʿarrefdür Fārsīde ḫᵛānden dinür 15 *maḫşer* bāb-ı evvelden maṣdar-ı mīmīdür ġayr-ı

[1] gibi NP : NO -
[2] Bugünü tarihledim ya da bu günü tarihledim.
[3] işbāʿile NP : işbāʿdan NO
[4] hā gider NO : NP -
[5] vaṣf-ı terkībīdür NO : NP -
[6] ile NO : NP -
[7] mışrāʿ NO : beyt NP
[8] ʿibādet NO : NP -

[*] Dua ona karar vermek değil ihtiyacı izhardır dediler.
[**] Kulluk isteğini ʿubûdiyyetin ilmine arzdır.

mīmīsi ḥaşrdur luġatde 16 Türkçe birikdirmek ve göndermek ve uyarmaḳ ve diriltmek 17 bunda baʿş ve cemʿ yaʿnī diriltmek ve birikdürmek maʿnāsına olup [NP327b] 1 bu maʿnāya ism-i mekān olur Fārsīde żamm-ı rā-yı mühmele ile rüstaḫīz 2 dinür şefāʿat şīn-ı muʿceme ve fā-yı saʿfaṣıñ fetḥaları ve baʿde'l-elif 3 fetḥ-i ʿayn-ı mühmele ve tā-yı maṣdarī ile bāb-ı şālīşden maṣdar-ı ʿArabīdür 4 Fārsīde ḫᵛāhiş-kerden dinür luġatde Türkçe isteyiş ve dileyiş 5 ıştılāḥda ḥaḳḳında cināyet vāḳıʿ olan kimesneniñ günāhından 6 geçmek içün dilek itmek Muṣṭafā kemā beyin fi'l-evvel taḳṭīʿü'l-7 beyt ***şāhidīye*** fāʿilātün ***herkimeyler*** fāʿilātün yā ve elif 8 gider ***seduʿā*** fāʿilün ***idemaḥşer*** fāʿilātün [NO330a] hā gider ***deşefāʿat*** 9 fāʿilātün ***muṣṭafā*** fāʿilün ḫātime hezār u ṣad hezār ve bī-ḥadd ü bī-[1] 10 şumār ḥamd ü minnet ol Ḫālıḳ u Perverdigāra ki bundan 11 aḳdem bu yādigār-ı bī-naẓīriñ bi-ḥasbi'l-miḳdār elfāẓ-ı ġarībesini 12 iẓhār ile bu ḥaḳīri tesvīde iḳdār idüp lākin teşbīṭ-i 13 mevānīʿ-i keşīre sebebiyle tebyīżinde ihmāl ve tekāsül olınmaġın yigirmi beş 14 sāleden mütecāviz zemāndur ki evrāḳ-ı ṣandūḳa-i nisyānda 15 pinhān idi "felillāhi'l-ḥamdü ve'l-minnetü el umūr merhūnetün bi-evḳātihā"* mışdāḳınca 17 ile iş bu sene-i mübārekede tebyīże iḳdām olınmaġın itmām müyesser oldı nāẓır olan erbāb-ı ʿafvdan mercūdur ki ḳuṣūr ve [NP328a] 1 ʿuyūbun mümkin olduḳça setr ü maḥv buyuralar li nāmıḳıhi'l-ḥaḳīr Ḥamdülillāh 2 himmet-i merdān ile * Oldı tebyīże muvaffaḳ çün faḳīr * 3 Diledim ki kütb idem tārīḫini * Tā ki iḫvāna ola żabtı yesīr * 4 İtdi dilde sırr-ı nāẓımdan ẓuhūr * Beyt-i dībācede ki bu nüh naẓīr 5 * Yaʿni bāyı nūna naḳl ile didim * Ola kim maḳbūl ola nev Tuḥfe-Mīr 1129[2]

Ḥamdülillāh oldı çün tebyīẓi tām
Ḳala benden baʿd ezīn bu yādigār

Ḥamd ü şükr iledür tārīḫ fihümā
Ḳıldı Ḥaḳ çün luṭfıla itmām-ı kār 1168
vaḳf[3]

---

[1] bī NO : NP -

* Hamd ve minnet Allah'adır işler vakitleriyle alakalıdır (vakti gelince olacaktır).

[2] 1129 NP : 1127 NO

[3] Ḥamdülillāh oldı çün tebyīẓi tām

Ḳala benden baʿd ezīn bu yādigār

Ḥamd ü şükr iledür tārīḫ fihümā

Ḳıldı Ḥaḳ çün luṭfıla itmām-ı kār 1128 vaḳf NP : NO -

temmeti’l-kitāb bi-ʿavnilllāhi’l-Meliki’l- Vehhābi el-Müfteġıri illallāhi’l-Vedūdi bi yedi eżʿafil ibādi’l-faḳīr Aḥmed bin Muḥammed ġaffarallāhu zünūbehüma fi’l-yevmi’l-iṯneyn min vaḳti’l-aṣrı fi’l-yevmi’ṯ-ṯāmin ve’l-ʿışrīne min zilḳādeli’ṣ-ṣerīf senete ṯemānin ve semāmīne ve miʾe ve elf[1] 1188

[1] Ḥamdülillāh oldı çün tebyīżi tām * Ḳala benden baʿd ezīn bu yādigār * Ḥamd ü şükr iledür tārīḫ fihümā * Ḳıldı Ḥaḳ çün luṭfıla itmām-ı kār 1128 vaḳf temmeti’l-kitāb bi-ʿavnilllāhi’l-Meliki’l- Vehhābi el-Müfteġıri illallāhi’l-Vedūdi bi yedi eżʿafil ibādi’l-faḳīr Aḥmed bin Muḥammed ġaffarallāhu zünūbehüma fi’l-yevmi’l-iṯneyn min vaḳti’l-aṣrı fi’l-yevmi’ṯ-ṯāmin ve’l-ʿışrīne min zilḳādeli’ṣ-ṣerīf senete ṯemānin ve semāmīne ve miʾe ve elf 1188 NP : temmeteti’l-kitābi’l-şerḥi’l- Şāhidī bi-ʿavni’l-lāhi’l-Melikü’l-Vehhāb ketebe bi hāẕihin nüsḫati ʿabdü’l-żaʿīf el-müẕnibü el-muḥtāc ilā raḥketillāhi teʿālā Süleyman Erzurımī ġaffarallāh ve li vālideyhi ve’l-cemʿīül müʿminīn [NO330b] bi hürmetihi seyyedi’l-mürselīn āmīn yā Muʿīn ḳad temme fī hāẕihin nüsḫa fi’l-yevmi’s-sefer fi vaḳti’ẓ-ẓuhūr sene sebʿun ve erbaʿīne miʾe ve elf ‘1147’ NO

SÖZLÜK

-A-

āb : ṣu, leṭāfet

ʿabeş : oyun, el-luʿb, bāzī, ışṭılāḥda : şol şeyʾe dirler ki anıñ üzerine aşlā fāʾide tertīb itmeye, hevā, bī-hūde

āb-gīne : āb ile gīneden mürekkeb, ṣırça, andan şīşe yapup ekşer içine ṣu ḳorlar

āb-gīr (v.t.) : aşlı gīrende-i āb, göl, egrek, ġadayr

ābisten : yüklü yaʿnī gebe ʿavret, ḥāmil, ḥāmile,

āble : ḳabarcıḳ didikleri marażdur ki vücūdda çıḳar, cüderī, çiçek ʿilleti maʿnāsına daḫı gelür

āb-ı revān : aḳan ṣu

ādem : buġday eñlü

ādem (c.i.) : insān cinsinden her ferd-i ḥārici içün vażʿ olunmuşdur

ādīm : saḫtiyān, ḳoyun ve keçi derisinden olur ki debāġat idüp ayaḳḳabı yaparlar

ʿadl : ṭoġrılıḳ, dād

āferīnende : ism-i fāʿil, yaratmaḳ,

Āferīnīde : yaradıcı, Ḫālıḳ,

āfītāb (v.t.) : āb-ı nūr güneş, gün daḫı dirler, ʿayn, şems, leṭāfet, aydan ve ışıḳ, aydın güneş dimek olur, şārıḳ

āġişten : ışlamaḳ ve ışlatmaḳ, teblīl

āġūş : ḳucaḳ, iki ḳolu gögsüne żamm itdikde ikisiniñ mā-beynidür, ḥızan,

āġūş-kün : ḳoc,

aḫ : ḳardaş, birāder,

āhār : ḫışl, buġāsī bez ve ḳāġıda sürdikleri nesnedür ki nişadur ve ayva çekirdeginden ve bunlar mişillü şeylerden yaparlar bulamac gibi nesne olur, necīr

āheg : alçı, kireç nevʿinden şol nesnedür ki camcılar camı anıñla tutdururlar, kils

āhen : demür, nuḥās

āhence : çenber dirler ekşer demürden olur

āhen-ger : demirci, ḥaddād

āheste : yāp yāp ve iñil iñil, teʾennī *aḫker* : köz ve ḳor, cemre

aḫī : ḳardaşım

āḫır : ṣoñ, pāyān, pesīn, -cemʿ-i müẕekkeri āḫırūn, āḫırīn, āḫır-, -müfred-i müʾenneṯi aḫıre-, -cemʿ-i müʾenneṯi evāḫır-, evāʾil -müfred-i müʾenneṯi evlā-, -cemʿ-i müʾenneṯi evvel- āḫır, uḫrā, uḫret, āḫır, āḫıriyyāt

āḫīz : bünyād ve dīvār mühresi, ve şol nesnedür ki balçıġı ḳalıp kalıp idüp anuñla dīvār yaparlar ve ḳalıp içine döküldükleri ki Türkīde ana kerpiç didikleri nesnedür, lebneh, liyne

aḫreb : vīrān itmek, vīrān-kerde, ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde mefāʿīlün evvelinden mīm āḫırından nūn ıṣḳāṭ olunup fāʿīlün ḳaldurduḳda yerine mefʿūlü getürmek

aḫter : sitāre, yıldız

āhū : geyik didikleri mübārek ḥayvāndur, ġazāl

aḥvāl : cemʿ-i ḥāl

āl : uşaḳ, ḫvīşāvend, ḥānedān

āle : ṭavşancıl, ʿuḳāb,

ʿalef : otlaḳ ki ṭavar yir

ʿalef-zār : daḫı ʿalef ile zārdan mürekkebdür, otluġı çoḳ yere dirler,

ʿAlem : Ṭırāzıñ muḳaddem tefsīridür

ʿālem : ʿarş-ı aʿẓam ki aña felek-i atlas dirler anuñ iḥāṭāsındandur

alp : luġat-i Türkmānī, Türkçe bahadır, pehlevān

ālū : erik eccāṣ

āmāde : yaraḳlanmaḳ, ḥażırlanmış, müheyyā,

āmās : āmāh, şiş ki gövdede olu bir ʿilletdür, verem

ʿāmī : bilmez, nā-dān, cāhil, cāhile

āmīḫten : ḳarışmaḳ, ḳarışdırmaḳ, imtizāc, iḫtilāṭ

āmīz : āmīzendeden muraḥḥamdur, ḳarışıḳ

ammā-yı müfrede : tenbīh içün olan ammā

Āmūn : Nacār ecānibinde olan meşhūr ovanıñ ismidür

ān : ism-i işāret-i baʿīd, o, ẕālik

aña : yād kuned

ānca : o yere, anda, hünāke

ān-sū : o yaña

ār : fiʿl-i emr

ārām : dölenmek yāʿnī bir yerde ṭurmaḳ, ḳarar ve mekṯ,

ārāste : bezenilmiş, ṭonanılmış, müzeyyen

ārd : un, buġdaydan ve emṣālinden ögüdürler, daḳīḳ

ārende : āred mużāriʿden müştaḳḳ ism-i fāʿil, götürüci

ārī : evet, neʿam

ārif : bilici, dānede

ariş : bilek ki Menteşe lisānı üzere eliñ parmaḳ uclarından dirsege varınca olan ʿużuv, zirāʿ, sāʿid, ḳol, rusġ

ās : āsyādan muraḥḥam

ās : degirmen ki anda un ögüdürler, ṭāḥūn

āsā : edāt-ı teşbīh,

āsā : esnemek, ṣevbāʾ ve teṣāvüb,

āsān : geñez, ḳolay, sehl, -lākin fi'l-aṣl ḳolay diyü alçaḳ ve bozuḳ nesneye dirler-

āsān : geñez, sehl

āsīb : ṭoḳuşmaḳ, iki kişi ḳarşu ḳarşuya gelip birbirlerine ṭoḳunmaḳ ve ṭoḳuşmaḳ, taṣādm

āsitān : eşik yaʿnī ḳapu eşigi, ʿatebe, alt eşik,

aṣḥāb : issi, ṣāḥib, mālik, ḥāldaş, yoldaş, yār, hem-rāh

āsmān (v.t.) : dönmekde degirmene müşābih oldıġı eclden āsmān dinilmüş, semā

āstīn : yeñ, ḳaftanda ve emṣālinde ḳollarıñ ṣoḳuldıġı maḥmall, kümm

āsyāb : ṣu degirmeni, degirmen, -yel degirmenine āsyā-bād-, -el degirmenine āsyā-dest,-at degirmenine āsyā-ḫar-

ʿāşıḳ : hāyic ü ḫayrān, çarpılmaḳ, germdār

ʿāşıḳ : ʿāşıḳ ve maʿşuḳda mevcūddur, vücūd cihetinden maʿşūḳda sābıḳdur, āteşīn ḥāletdür ki ṣāḥibiñ yaḳar, germdārlıḳ, çarıḳ, zebān-ı ṣūfiyyede ʿuşşāḳda ḥālet-i ʿaşḳa od ve āteş ve ʿāşıḳa yanıḳ dirler

ʿāşıḳān : cemʿlenmiş kelimedür

āşinā : biliş, yaʿnī yabancı degil, maʿlūm

ʿaşīre : oba dinür ki bir ḳarından üremiş niçe kimesnelerden ʿibāretdür

āşiyān : lāne, yuva

āştī : barışmaḳ, ṣulḥ,

āşūb : āvergī, dögüş maḥallinde iki ṭāʾife kendülerin birbirlerine urmaḳ, fitne

āteş : od, nār

āteş : od, odundan olur, nār

āteşdān : od yeri dimek olur ki ocaḳ, kānūn

āteş-zen (v.t.) : od urıcı, çaḳmaḳ didikleri demür ile çelikden yapdıḳları nesne, mıḳdaḥa -taşına ḳaddaḥāt, seng-i āteş-zene, çaḳmaḳ ṭaşı -*āvāze* : ḥüsn-ı ṣavt, ṭangdur, ün ve ses, ṣavt ve ṣadā,

āvāze : ühn

āver : getürici

āverden : getürmek, ityān

āviḫte : aṣılmış nesne, muʿallaḳ

ʿavret : baḳması ḥaram olan ʿużv

āy : ḥarf-i nidā

āy : āyendeden muraḥḥam, götürici, -ṣoñra güzel maʿnā̲sına istiʿmāl olunmuşdur-, cemīl, ḥüsn, behā

ʿayb : nedür lafẓıyla taʿbīr olunur, meşelā maʿyūb lafẓınıñ Türkīsi nedürlüdür, ʿayb kerde,

ayd : di, söyle

āyed : gele

āyed : gelür , yeciyʾü

āyende : gelici, bir yerden gelici kimesne, cāʾī

āyende-ḫod : kendü gelici

āyīn : töre, ʿādet, sīret, yüriş

ʿayn : müsemmāsı ʿadür, buña yitmiş didiler,

ʿayş : dirlik

āz : umu, ḥırṣ, ṭamaʿ

āzer : āteş, od, nār

azīz : ḳıymetlü, ercümend, ulu, bī-gümān, ikircinliksiz, lā-şekk ve lā-şüphe

ʿazm : ḳaṣd, işe başlamaḳ, yaraġ, pesīc, yola gitmek, ḥażırlanmaḳ ve yaraḳlanmaḳ, tehī

āzmūn : ṣınayış, tecrübe,

-B-

bā : ş̲ānī-yi ḥurūf-ı ebūcāddur, müş̲emmāsı bedür,

bā : ḥarf-i ṣıla

bā : ḥarf-i teʾkīd

ba : aş ki yiyecek bişmiş nesne, va, maraḳa,

bā : aş,

bā : edāt-ı maʿnīdür

bā : edāt-ı mefʿūl

bād-bān : yilici, yelken maʿnāsınadur ki rūzgārı içine alup żabṭ eyledüginden dinilmişdür, şirāʿ

bād : rūzgār ve yel, rīḥ

bād : yel, rūz-gār, -fi'l-aṣl rūz-gār Fārsīde leyl ü nehār maʿnāsınadur-, melvān, rīḥ baʿde : el-ʿān, henüz, şimdi

bād-bāz : yil oynadıcı, ṣoñradan yelpāzeye ʿalem ḳılınmışdur, mirveḥt, -cemʿimerāvīḥ-

bāde : süci

bād-kend : debe, üdreh,

bād-pīzen (v.t.) : esir itmek, yelpize, kişalek

bād-zen (v.t.) aṣlı zenende-i bād idi, rūzgār urıcı

bāf : ṭoḳuyucı, çulha, cüllāh

bāften : örmek meşelā ḳaytan örmek, ṭoḳımaḳ

baġal : ḳoltuḳ ki ḳol ile gövde cemʿ olduġı yirde olan çuḳurca yerdür, ıbṭ dinür

bāġ : şol mevżiʿ-ı müfrizdür ki nebātāt ve eşcār miṣillü şeyler dikilmek içün maḥṣūṣ ola

bahār : yaz, şemsiñ burc-ı ḥamele taḥvīlinden cevzā tamāmına degin olan müddet, rebīʿ

baḫnev : ıldırım, ṭaraf-ı semādan iner bir ḳażādur, ṣāʿiḳa,

bāḫter : batı ki gün baṭduġı yer, maġrib

baḥr : deñiz, deryā, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde şiʿriñ vezni olan elfāẓ

baḥr : deñiz, ışṭılāḥda şiʿriñ vezni olan elfāẓ

bāheme : ḳamuyı

bāk : ḳorḫu, ḫavf,

bāl : ḳanat, perr

bālā : boylu boslu, ḳadd

bālā : yüce, ʿālā

balıġı başına degin yedim : māhī rā tā bereş ḫurden

bāliş : yaṣduḳ ki ṭayanurlar, bālīn, visāde,

bām : ṭañ, giceniñ ṣoñı, ehl-i şerʿ ıṣṭılāḥında evvel-i nehārdur

bām : ṭam, yapunıñ üsdi, -gerek örtisi kiremid ile ola gerek ṭopraḳ ile- saḳf, satḥ,

bā-meze : ṭatlu, leẕīẕ, ḥulv

bān : ḥāfıẓ

bān : edāt-ı ḥıfẓdur, ṣāḥib maʿnāsına pes

bān : edāt-ı fāʿildür , -cı

bār : ḳabḳacaḳ, viʿāʾ

bār : yük

bār : yemiş ve gül ve sāʾir çiçek ki aġacda ve otda biter, ʿArabīde muṭlaḳ yemiş maʿnāsınadur, ber, fākihe

bār : yük yaʿnī arḳada getürilen nesne, ḥıml, yol yaʿnī gidilen maḥall, ṭarīḳ gez, merret kerre

bārān : bāred mużāriʿinden müştaḳ Fārsī ṣıfat-ı müşebbehe, yaġġan, yayġıcı nāzil, gerek yaġmur ve gerek ḳar ve her ne olursa, yuḳarudan aşaġa dökilen nesne, yaġmur, maṭar

bārdān : yük ve yüklük didikleri maḥaldür, dolāb, muḫde, muḫde

bārendegī : yaġcı, yaġcılıḳ, ḳay, -ḳay didikleri deryāda olan yaġarlıḳlı fırtına-

bāri : müfred-i edāt-ı temennī, n'olaydı, ne olaydı, leyte

bāş : ol

bāşe : atmaca, bāşaḳ

bāşed : ola ve olur, yekūn

baṭ : baṭṭa, baṭ, ḳaz didikleri aḥmaḳ ḳuşdur,

baṭ : ḳaz, ördegiñ büyügü, buṭ, -buṭuñ maʿnā-yı Türkīsi ḳaz gögsü-, ḳopuz

baṭar : pek sevincden ḳayurmayup sözünde ve işinde ivmek ve tez tez itmek, neşāṭ, feraḥ şiddet-i feraḥ

bāver : inanmaḳ, inanursıñ, iʿtimād, inanuverseñ

bāy : tüvānger,

bāyed : gerek, lāzım

bāz : ṭoġan didikleri yırtıcı ḳuş, bāz ve bāzī,

bāz : ḳulaç, iki ḳolu iki ṭarafa açdıḳda bir el ucundan öbür el ucuna varınca olan maḥaldür, baʿ dinür

bāz : girü, tekrār, recʿ

bāz : oynadıcı,

bāz : ters, ʿaks

bāz-güne : ters beñizlü, māʿkūs

bāzī : oyun, luʿb

bāzū : ḳol ki omuz başından dirsege varıncaya digin olur maḥaldür, ʿażv

beḫiye : nigenge dirler ki derziler dikişinden bir nevʿdür, ġurze

bebāliş nihāden ser : başı yaṣduġa ḳomaḳ, yaṣdanmaḳ

bed-endīş : yaramaz, suʾ

beder : biç, ekin biç, ḥışad

bed-fūz : pūz, bed-pūz, teb-fūz ve petbūz daḫı luġatdür

beñek : maṣlaḳ, benec

begūyem : diyeyim, ekellüm

begüzār : ḳo yaʿnī vaz gel ve geç, ütrük, daʿ

behişt : uçmaḳ, cennet

behmen : orta ḳış ayı, şemsiñ delü burcına taḥvīl eyledigi günden otuz gün temāmına degin bir müddetdür, vaṣatü'ş-şitā,

behrām : mirrīḫ, sebʾa-i seyyāreden felek-i ḫāmisde seyr ider,

behre : ulu, pay, naṣīb ve ḥiṣṣe ḥaẓẓ, bir kimesne içün alı ḳonılan paydur,

bekr : zeyd,

bemiyān : ortaya

be-nām : be-nām-ı Īzed Teʿālā̲ āġāz kerdem veyā āġāz künem

bend : baġ, bir şeyʾi baġladıḳları baġ

bend : baġ, ip ile baġlamaḳdan olan baġ, ḳayd

bende : baġlu, ḳul, ʿabd, ġulām -meblaġ-i ricāle vāṣıl erkekge dirler gerek rıḳ gerek ḥürr-

bendegī : ḳul, ḳulluḳ, ʿubūdiyyet

bennā : yapucı didikleri kimesne ki yapu yapucısıdur, gerek dülger ve gerek ġayrı mecmuʿına ʿāmdur, neccār, dürud-ger,-aġac yonıcı-

ber : berendeden muraḥḥam, iledici, muṣl,

ber : gögüs, ṣadr, gömüldürük, lebeb

ber : iledici, ḳulaġuz, delīl

ber : ḳaldır, götür ve ilet ve ṭut,

ber : teʾkīd içündür der gibi

ber : yemiş, mīve,

berc : biraz, bażʿ

berçe : ḳalḳı, şib

berdāşten : ber ile dāştenden mürekkeb, alçaḳdan alup yuḳaruya ṭutmaḳ, getürmek taʿbīri bu maʿnāyadur, yoḫsa bir yerden bir yere götürmek degil, terfīʿ *berdūd* : esenlik, taḥiyye ve selām maʿnāsınadur

berde : ḳaravaş ḳul gibi esir olan, aḳce ile ṣatun alınan ḥalāyıḳ ve köle, ʿabd ve memlūk, -erkegine başḳa ġulām ve dişisine dāh ve kenīz ve kenīzek- bere : ḳuzı ki yavrı daḫı dirler

bere : ḳuzı, ḥaml,

berf : ḳar, şelc,

bergüstüvān : bergüztüvāne, at ṭonı ki ekşer demürden yaparlar, gecm, didikleri nesne ki ata ceng maḥallinde giydürürler, kecīm, kecin, kecūn, çuḳal, ticāf, teczāf,

berīn : berīne, ḳavun dilimi ve göñlek yaḳsınıñ yerleri dilik ḳalmaġıla lafẓ-ı berīn bu maʿnāda daḫı istiʿmāl olunmuşdur, gerc,

berk : yapraḳ ki aġacda ve kitābdaki kaġıdlardan ibāretdür, varaḳ varaḳa

berr : māh, ḫarāndur

berṭala : kāf ile börg ki bir nevʿ taḳyedür ḳırmızı keçeden ve ġayrıdan daḫı olur, ḳalpaḳ, felensüt, bürşıya, yaġmur öñünde ve güneşde başa giydikleri nesne

berz : ekin, buġday ve arpa ve ġayrılar yerden bitmüş ola, zeraʿ

berz-ger (v.t.) : ekinci yaʿnī çiftçi, zāriʿ ve ḥāriş

beste : baġlu, baġlanmış, muʿaḳḳad

betr : ḳuyruḳ kesmege dirler, ışṭılāḥda baʿdeʾl-ezel mefāʿdan ısḳāṭ idüp fā ḳalduḳda yirine faʿ getürmege dirler,

betu : ḥarf-i şıladur

bevl : sidik, çemīn

bevş : ḳarışıḳ cemāʿate, ḳabīleden olan cemāʿate dirler, dernetī, cemʿ

beyt : ev, ḫāne, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde şol iki mışraʿ ki mevzūn ve muḳaffā ola

bezaġ : şu bendi yaʿnī büget ki bolca aḳan büyük şunuñ kenārından geçerek arıḳ idüp tarlaya ve bostana aḳıdırlar, sikr, büzġab ve bendāb, müsennāt

bezek : ārāyiş

bī : edāt-ı selb, lā

bī : -siz, lā

bi : ḥarf-i teʾkīd veyāḫud istiḳbāl

bibāz : oyna, ilʿib

bīḫ : kök yanī aġac köki ve her nesneniñ ḳuvvet alduġı yiri, aṣl, ferʿ, şāḫ

bī-ḥadd : bī-kerān

biḫand : gül!, ıżḥak

biḫār : ḥarf-i teʾkīd

biḫar : al, ṣatun al, işter

biḥār : baḥriñ cemʿidür -iżāfet-i tetābuʿ ile Meşnevīye mużāfdur-

biber : ilet, götür, naḳl dinür

bibür : kes, nacaḳ ve emşāli ile kes, ıḳṭaʿ,

biçer : otla diyü emr itmekdür

bī-çun : niteliksiz, bilā-keyf

bīd : sögüt, ḫılāf

bī-dār : uyanıḳ, müteyaḳḳıẓ, yaḳaẓan

bī-dest : elsüz

bidest : ḳarış, vīze, şiber

bifeşān : ṣaç, yere toḫum ṣaç, zemīn rā berez bīfeşān, inşir

big : şāh,

bīgāne : yad, kimse ile ülfeti olmayan kimesne, yad ve yabancı, ecnebī

bigerdān : dönder ve çevir,

bigeşt : ekdi, zeraʿa

bigū : gūyed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emr, söyle, kellim

bī-gümān : ikircinliksiz

bih : ayva ki aġacda biter yemişdür, sifircil,

bih : iyü, melīḥ

bih : yig, evlā,

bihilinüān : ḳo bunı anı

bī-hūş : ögi gitmiş kimesne ki bayġın dimek ile daḫı taʿbīr iderler, aġmāʾ,

bikār : ek, toḫum ek, izraʿ,

bikr : ḳız, bākire

bikūb : ḫarmanı dög

bīm : ḳorḫu, ḫavf

bīmār : ḫaste, ṣayru, saḳīm

bī-meze : ṭatsız, tafe

bīn : görici

bīn : görmek, ubṣur

Bīnā : Görici, Baṣīr

bināz : nazlan

bīnī : burun ki yüzde olur, enf

bī-nihāye : Türkçe ṣoñı ve ucı bucaġı yoḳ , bilā-nihāye ve bilā-ġāye

binivīş : işit ve diñle, ismaʿ

binūş : yi ve iç, üşrüb, ḫorden,

bipūş : giy,yaʿnī ḳafṭan giy, ilbes

bipūşān : lebbes

birāder : ḳardaş, ḳarındaşdan muḫaffef, -ḳarından murād raḥm-ı māder yaʿnī oġlan yataġı, bir ḳarından ṭoġanlara

birev : reved mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emr, git , izhib

birūn : ṭaşra, ḫāric

bisāy : ez, esḥıḳ

bisāz : eyle, icʿal

bīst : yigirmi, ʿışrīn

bisūz : yaḳ, ıḥrıḳ

bisyār : besī, bisā, çoḳ, keşīr

bīş : artıḳ, zāʾid

bişāş : işe,

bīşe : orman ki ṣıḳ aġaçlı mevżiʿe dirler

bişumār : fiʿl-i emr

bişüv : yu ve yayḳa, ıġsil

bitā : tāydan muraḫḫam, ḳo, terk eyle, bi-güzār daʿ

bitāz : segird, ürküż

bīve : ṭul ki erden ayrılmış ʿavret ve ʿavretden ayrılmış er, şeyyib -ʿinde'l-baʿż

müẕekkerinde s̱eyyib ve müʾenneṯinde tā-yı teʾnīṯ ile s̱eyyibe, ʿazeb, ʿazzebe gibi-, eyyim, ergen

biyā : āyed mużāriʿinden müştaḳ fiʿl-i emrdür, gel, teʿāl,

biyār : it, getür,

biyāşām : iç, bi-maʿnā üşrüb,

boş : şol çoḳluġa dirler ki cemāʿat muḫtelif ola kim olursa olsun

Buhārā : ism-i şehrdür ki beşinci iḳlīmde Māverā-yı nehrde vāḳıʿdur ḳalʿasınıñ divārı ṭūlen ve ʿarżen on ikişer fersaḫdur köyleri ve sitānları ve mezraʿaları sūr içindedür bir ṭarafı Nesfden Semerḳanda ulaşur mecmūʿ-ı fuḳahā ve muḥaddīs̱īndür,

bu resme : bi-maʿnā̲ şu taḥrīr olunan üzre

būd : edāt-ı ḥikāyet-i ḥāl-i māżīdür, idi

būdem : idim,

bujūl : ṭopuḳ ki ayaġıñ yuḳarusında iki ṭarafda yumrıca kemiklerdür, keʿb

būm : bayḳuş, eks̱er vīranlarda olur, būm, hāmme

būs : öpüş, öpmek, ḳubl

büd : ṣāḥib,

büguzer : geç dinür ki ḥaḳīḳatde geçmek yaʿnī bir yerden geçmek gibi, ʿubūr, iʿbir, bir de vaz gelmek, maʿnāsına geç diyü emr iderler, daʿ

bük : ṭavar ürküp sıçramaġa dirler, kımāṣ,

büküste : üzülmüş yaʿnī ayrılmış, mefṣūl, üzmüş

bülbüle : kilender didikleri ḳab ki bāde ölçegidür, nātel, emziklü bardaḳ

bülend : yüksek, aʿlā

bün : dip

bünā-gūş : bün ile ġūşdan mürekkebdür, ḳulaḳ dip, iẕār, ḳulaḳ ardı, ḳulaḳ tozu da dirler

bürd : iledici

bürd-bār : bürd ile bārdan mürekkebdür, yük iledici, mecāzen yavaş dimek olur, ḥamūl, ḥalīm

bürehne : yalın ve çıplaḳ, ʿüryān

bürūt : bıyıḳ ki ṣaḳal yaraşıġıdur, şārib

büt : put, ṣanem, küffārıñ maʿādinden ve aġacdan insān şeklinde düzüp ṭapduḳları cüs̱s̱edür

büt-perest (v.t.) aṣlı perestende-i büt idi, putaṭapucı, veṣenī

büzürg : ulu, büyük, ʿaẓīm, kebīr

büzürg : ulu, kebīr ve ʿaẓīm

büzürg-i dīn : büzürgüñ dīne iżāfeti lāmmiyyedür, din ulusına

- C -

cā : maḥall,

cā : yer, mekān, maḥal

cāb-lūs : yaldanmaḳ yaʿnī yaltaḳlanmaḳ, cāb-lūs kerden, tabaṣbuṣ

caʿd : ḳıvrışıḳ ṣaça dirler, ve daḫı ziyāde ḳıvırcıḳ olan ṣaça ḳaṭaṭ

cāh : aṣlı cūh idi, iş, manṣıb

cāhil : bilmeyici kimesne, ʿörf-i nāsda oḳumaḳ bilmeyen kimesne, nā-dān, nā-ḫᵛān

cām : piyāle, üsküre

cāme : ṭon gibi giysi, ṣevb, cāme, şol ḳaftāndur ki öñi bütün olup ancaḳ göñlek yaḳası gibi baş girecek yiri yırtıḳ olup öyle giyerler, libās

cāme-ḫᵛāb (t.n.) : fi'l-aṣl cāme-i ḫᵛāb idi, uyḫu ṭoñı, döşek, ferāş

cān : zıḳ rūḥ

cān-ı peder : iżāfet-i lāmiyye

cāy : ism-i mekān,

cāy-girīz : terkīb-i iżāfī

cāy-ı penāh : terkīb-i iżāfīdür, ṣıġınacaḳ yir, melceʾ, meʿāz, kenef, melāz

cedʿ : burun ve ḳulaḳ kesmek, ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde mefʿūlātdan iki sebeb-i ḫafīfi yaʿnī mef ile ʿūli ḳaṭʿ idüp veted-i mefrūkuñ āḫırıñ iskān idüp lāt ḳaldıḳda fāʿ lafẓına naḳl itmege dirler

cefte : egrilüp ṭolaşıḳ nesne dirler ḳapu kemeri gibi, ṭāḳ, üzüm asmasına daḫı dirler, münḥanī

cehd : çalışıḳ, küşīden, çalışış, gūşiş, dürüşmek, küşīden

cehl : bilmemek, nedānisten

celāl : ulu, büyük, şāh

celd : çöpük, muḫarref-i çāpekdür,

ceng : ṣavaş ve uġraş, ḥarb, ḥamle

cennet : baḳça, bāġçe

ceres : çıñ didikleri ḳuşdur ki eti laṭīf ve ġāyet nāzik ḳuşdur, ṭurġay, ḳubbere, -cemʿi ḳubur-künyesi ebu'l-melcīdür,

cev : arpa, at yemi şa'īr

cevāhir : cevheriñ cemʿi,

cevher : muʿarreb-i gevher, güher, cevāhir, -murād Tuḥfe-i Ḥüsāmda olan lüġātdür-

cihān : dünyā

cihān : dünyā,

cil : ḳırḳ ʿaded ġoza fıstıḳ ḳozaġı pes fıstıḳıñ dānelerini buña teşbīh olunup kesretinden nāşī ol ẓarf-ı māḥūda cilḳūza dinilmişdür, ṣanevber

cīm : ṣāliṣ-i ḥurūfdur, müsemmāsı cedür, üç didiler,

cūşīd : ḳaynadı, ġālā

cūy : istemek, ayırmaḳ maʿnāsı beyninde müşterek, lā-ṭaġlub, ırmaḳ

cüvān : yigit, ṣaḳalı görünmüş yaʿnī ṭerāş kimesne, fetā

cüz' : kesmek, ḳaṭʿ, ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde her mıṣrāʿıñ āḫırından birer cüz'i ki ḳaldurmaġa dirler ki müṣemmen-i müseddes murabbāʿ olur

- Ç -

ça : edāt-ı taṣġīr-i Türkīdür ki ekṣer taʿẓīm ifāde ider

çadır : fi'l-aṣl ḫatunların büründükleri beyaż örti, ṣoñra ḫayme maʿnāsına istiʿmāl eylediler,

çaġız : çıbāndur ki içinde iriñi ve özi ṭura, taẓyīc,

çaġz : ḳurbaġa, çaġırġan ḥayvān, ḍıfdaʿ

çaġz-ābe : çaġzā ile ābdan mürekkeb olup, ṭuḥlab, çaġzāve

çāh : çeh, ḳuyı ki içinde ṣuyı olsun olmasun, bi'r

çāk : yırtıḳ ki bütün nesne bir şedīd işābetle yarılur ol yere yırṭıḳ dirler, maḫrūḳ

çāker : ḳul gerek esir ve gerek ġayrı, ʿabd

çālāk : çāpük ve çālāḳ, celd cilīd, celedī

çār : dört, erbāʿ

çārūb (v.t.) : yer süpirici, süpürge, miknese

çāş : çeç, ḫarman yerinde olan ekin yıġını, şubre

çe : ḥarf-i istifhām, ne

çe : edāt-ı taşġīr, küçücek , -cıḳ

çehīden : ḳalḳmaḳ, veşb

çehre : şurat, heyʾet

çeked : ṭamar, ṭamla yaġmur, yaḳṭaru

çekre : ṭamla ki şudan ḥāṣıl olur, ḳaṭre

çemīn : sidik ve poḫ, bevl, ġāyiṭa

çenber : ḳaşnaḳ, ferīs, iṭār ki her nesneyi iḥāṭa iden şeyʾe şāmildür

çend : miḳdār-ı ʿadedden suʾāl içün ḥarf-i istifhāmdur, kem

çend : niçe,

çeng : pençe maʿnāsınadur ki el parmaḳlarıdur

çeng-lūk : ism-i mürekkebdür

çep : şol, yesār

çep : cihāt-ı sittedendür, şol didikleri ṭaraf ki żıddı şaġdur, rāst, yesār ve yemīn,

çerā : otlaḳ, mütaʿ

çeraġ : çaḳır, yırtıcı ḳuş, balaban, şaḳar

çerāgāh : çerā ile gāhdan mürekkebdür

çerāgāh : otlaḳ yeri,

çerbeġ : cerse, ḳursaḳ taʿbīr iderler bir yufḳa nesnedür ki ekşer şol kitābıñ ṣaḥīfeteyn arasına ḳorlar ki müẕehheb ola ve yazu üzerine ḳoyup altına olan yazı andan görinür ola yazuyı anıñ üzerinden ḳalem ile ekşer resm idreler yufḳa didikleri undan yapdıḳları nesnedür ki yenür, ruḳāḳ, ḳaymaḳ ki südden olur, ṭoġrı beñzeri egri söz yaʿnī yalan söz ifk ve iftirā ve bühtān, ṭanaz u siḫre, utanmaḳ ve ṣıḳılmaḳ, ḥacle ve infiʿāl, bilmece didikleri kelām, luġaz

çerīden : otlamaḳ yaʿnī ḥayvān ot otlamaḳ, rāʿy

çerīden : otlamaḳ, sevm

çerm : gön dinür ki ṣıġır derisinden olur, ṣarm

çeşn : bayram dinilen mübārek günlerdür ki ol Şevvāl-i mükerrem ve ʿāşir-i Ẕi'l-hicce-yi şerīfeden rābiʿ ʿaşer tamāmına degin bir senede beş gün olur,

çeşīden : ṭatmaḳyaʿnī acı mı ṭaṭlı mı yimek içün ṭatmaḳ, meẕġ

çeşm : göz, eşyā anıñla görilür bir ʿużv-ı şerīf, ʿayn

çeşm : göz, ʿayn

çeşme : bıñar, ʿayn,

çezdereh : ḳaḳırdaḳ, ṣuhāret

çi : ḥarf-i istifhām, ne,

çi : ḥarf-i teʾkīd

çi bāk : ḳorḫu yoḳdur,

çīden : dirmek ve divşirmek, müteferrıḳ nesne dirmek, meṣelā aġaçdan mīve ve gül ve üzüm ve bunların gibi şeyleri devşirmek, cemʿ,

çihil : ḳırḳ, erbaʿīn

çīn : düşürtici

çīn : büklüm ki kāġıdda ve ḳumaşda ve miṣillü şeylerde ḳat ḳat itmekden olur, eliniñ derisini bir yere getürdikde yiv gibi yiv gibi büklümler ḥāṣıl olur aña çīn çīn didikleri bu maʿnāyadur, ġażan

çīn : ḳaş yaʿnī iki ḳaş arasına ve alına nisbet ile ājeng lafẓınıñ maḳdem tefsīridür, iki ḳaş arasında ve alında olan bükülme, ājeng, ġażn, sırr

çīne : ḳuş yemi, süḥān-çīn

çipil : ḫuşūk, çirkin, ḥarām-zāde

çirā : niçün, ne içün, lime

çīre : yegin yaʿnī üste gelici, ġālib

çirk : ṣamra, kir ve pas, zebel,

çirk : kir ve pas,

çirk : kir, deren, vesaḫ, kirlü, şūḫ

çirkin : ism-i mürekkebdür

çīz : nesne, şeyʾ,

çīzī : kirpi, çīzū, ḳunfuz

çörpeg : ḫorata

çūb : aġaç ki şeyʾ yapmaḳ içün kesilmiş ola, ḫaşbet

çūb-sāy : dörpi, anuñla aġaç düz iderler, misfem

çuvalduz : çuvaldūzdan muḫarrefdür

çūze : piliç ki ṭavuḳ yavrısıdur, ferūc, -ʿinde'l-baʿż muṭlaḳ ḳuş yavrısıdur- ferḫ

çü : çünkiden muḫaffef Fārsī edāt-ı taʿlīl, edāt-ı teşbīh, gibi kāf

çün : nite, keyf,

- D -

dād : fiʿl-i māżī

dād : görkli iş

daḫme : gür-ḫānedür,

dāl : çañ ki tūcdan yapılur ṭavar boġazına aṣılur, çıñġraġı

dāl : rābiʿ-i ḥurūfdur ki müsemmāsı de dür, buña dört didiler,

dām : ṭuzaḳ didikleri ki ḳıldan yapup buñuñla daḫı ḳuş ṭutarlar, şebek, aġ, şebīke, şereke

dām : aġ ki iplikden örerler balıḳ ve ḳuş avlarlar, şeṣṣ, -ʿinde'l-baʿż şeṣṣ olta didikleri demir-

dāmād : güyegü ki kişinüñ ḳızını virdigi kimse, ḫaten

dāmġūl : ur dirler bir yumru nesnedür ki vücūdda ẓuhūr ider, silʿat, cüdre

dāmen : etek, ẕeyl

dāmīden : ṣavurmaḳ, ḫarman ṣavurmaḳ gibi, taẕrih,

dān : bilici, ʿālim, bilmez, cāhil

dān : çeñe birükdigi yer

dān : içi oyulmuş aġaç,

dāne : dānendeden muraḥḥam, ḥabbe, dāne dinür ki buġday ve arpa ve pirinc ve bunlar emṯāli şeylerden her birine bu maḥalde murād nevʿdür,

Dānā : Bilici, ʿAlīm

dā'im : ayrılmayıcı, ayrılmaz, hemīşe

dār : ṭutıcı

dār : ṭutıcı, bilici

dār : ev, ḫāne

dār ār : ʿadl getürici, ʿādil

dārā : ulu beg, sulṭān, melikü'l-mülūk

dārder : ḳardaş, aḫ

dārū : ota ki ḥastalara ilac içün virilen nesnelere dirler, -ḥekīme otacı didikleri bundandur- devā',

dās : oraḳ didikleri ālet ki anuñıla ekin biçerler, mincer

dāse : ḳılçıḳ ki buġday başaġından olan ḥaşīn ṣaçaḳlardur, sefā

dāş : edāt-ı şirket ve maʿiyyet, tāş

dāver : ḥükmidici, ḥākim

debbe : metārīh, maṭhara, gönden yapdıḳları nesneye dirler lākin ṣu ḳonulana matara taḥṣīṣ

debīr : yazıcı, kātib

ded : yırtıcı ḥayvānıñ ṣıfatıdur, sebʿ, müfteris

dede : büyük baba, cedd, şeyḫ ve ṣūfī ve dervīş

def : dümr, ernebe

deh : on, ʿaşer

dehende : virici, muʿṭī

dehre : büyük balta oduncular ḳullanur, mincāt

dellāle : mucaḥn, ʿacāhīne, yürücü ki erkek ile ʿavret arasında ḫaber ṭaşıyıcı kimesne, pizevenk

dele : ṣañṣar, ibni maġaż,

dem : ṣoluḳ, nefes

dem : nefes maʿnāsına da olmaḳ mümkin vaḳt ve zamāñ maʿnāsına da, eş didikleri gerek insānıñ ve ġayrınıñ birbiriyle meʾnūs ve meʾlūf olan ẕīrūḥuñ ġayrıda daḫı bir

dem : körük didikleri nesne ki anıñla āteş üflerler, mihfaḫ, minfaḫa

demdeme : ḥayḳırmaḳ ve çaġırmaḳ, ṣayḥa, zecret

deme : dipi didikleri nesne ki ḳışıñ şedīd ve rüzgār ile yaġar, ḫurde-i ḳar, damḳ

demīden : yaşarmaḳ, yaʿnī yer yüzünden ot belürmek,

demīden : üfürmek, nefḫ, bu kitābda sebze yerden çıḳmaḳ ve ürpermek maʿnāsına da ḳarīben gelür

dendān : diş ki aġız içinde olur munṭaẓam kemüciklerdür, sinn

denes : deren, veseḫā kir ve pas, çirk

der : ḥarf-i ẓarf, fī

der : ḥarf-i teʾkīd

der : ḳapu, bāb

derḫūr : yarar, lāyıḳ,

derd : aġrı, veceʿ

derd-deş : aġrılı, gerek ḥaḳīḳatde aġrı olsun gerek sā'ir elem ve keder

derīce : ḳapucıḳ, terece, küncek, küvveh, ḫavżaḫ

derşev bereh : yola gir

derūn : iç, bīrūn, dāḫil

deryā : yem, deñiz, baḥr, yemm

deryāb : der ile yābdan mürekkebdür

derz : yiv, boġasıdan ve ġayrıdan iki şey'i bir birine didiklerinde tekrār ol kenārı içine büküp bir daḫı dikerler eşvāb dikenlere derzi didikleri bundandur, dīvārlarda ṭaş aralarını kerpic ile başdurup düzdikleri yollara daḫı derz dirler, ḫarza, darz,

dest : el, iş anıñla işlenür, yed

dest- ebrencin : terkīb-i iżāfīdür, aṣlı ebrencin-i dest

deste : ṣap,

desten-bū : dest ile enbūydan mürekkebdür, sībūye,

dest-gīr (v.t.) : el ṭutıcı

deş : edāt-ı maʿiyyet

deşne : ḫançer,

deşt : ova ki düz yer, deşt, ṣaḥrā

devende : segirdici ki yürimekde ifrāṭ ile sürʿatīdür, ʿadevān, pūyende, yiliciye ve aḳıcıya dirler

devlet : baylıḳ, tüvān-gerī

dey : dün ki gün bugünden bir gün evvel, ems

dey : ḳış ki yaz muḳābilidür, şitā

dıraḫş : ıldıramaḳ, lemʿān

dıraḫşān : tābān

dībā : telli, dībāc

dībāc : perend, ḥarīr, sāde, münaḳḳaş u müẕehheb,

dīd : görmek ismidür

dīde : göz, ʿayn

dīde-bān : gözci, nāẓır

dīden : görmek , rū'yet,

diñer : daḫı, āḫar, ayruḳ

dihān : dehen, aġız ki ṣadā andan çıḳar, ve ṭaʿām u şurūb andan girer, femm, fī,

dijem : nejinid, ḳayġu

dik : çömlek, ḳıded

dil : göñül, ḳalb

dilā : ey göñül

dilāver : bahadır, şecīʿ

dil-i mā : göñlümüz, ḳalbenā

dilīr : bahadır

dil-şād (v.t.) : ḳalbi mesrūr, göñli sevinçli

dīn : ḳulluḳ, töre, yol, nişān, kīş

dīr : geç, baṭīh, zūd, serīʿ

diraḫt : aġaç ki yerde dikilü ola gerek yimiş aġacı gerek ġayrı yaʿnī yemiş virmeyen, şecer, şecere, şol aġac ki yazın bitüp ḳışa ḳuruya lākin köki yirde bāḳī ḳala,

dirāz : uzun, ṭavīl

direfiş : biz didikleri bir sivri demür ki dikiciler saḫtiyānı evvel anıñla delüp baʿdehū igneyi ol delüge geçürürler, miḥṣaf

dirnegīden : eglenmek, mekeş

dīvāne : delü, mecnūn, delülere mensūb,

dīvçe : sülük ṭātlu şularda olur vücūd-ı insāndan dem-i fāsidi iḫrāc içün yapışdururlar emüp çıḳarur, ġalaḳa

diyār : il, memleket ism-i mekāndur

diyü : uçuḳ, cin ve şeyṭan, bezden beñter, perī

duʿā : aṣlı duʿāʾ idi, ḳaġırmaḳ ve söz, ḳavl ve kelām, ıṣṭılāḥda : istemek, ṭaleb, ḫᵛānden

dūd : dütün, yanan şeyden çıḳar, duḫān

dūd : eseñlikle ol ve yā eseñ ol

dūde : oba ve yuva ki bir babadan üremiş bir bölük kimesneler şöyle ki pek çoḳ olmaya, eger çoḳ ve ulu bölük olursa aña dūdmān dirler, ḳabīle, tebār

dūdmān : ʿaşīre ve ḳabīledür, dūdḫāne, ḫānuvāde,

duġ : ekşi yoġurt ayranı, maḫīz ṭavıḳ çorbası, şūrā

duḫt : aṣlı duḫt-ter, binti, ḳız

duḫten : dikmek, yaʿnī iplik ve iplik gibi nesnelere dikmek, ḫıyyaṭa,

duḫter : ḳız ki Menteşe lisānı üzre behālu maʿnāsınadur, binti, ġalā

dūje : butraḳ didikleri fındıḳ gibi müdevver ve kirpi gibi tikenli bir otdur, ekin arasında

biter, her neye ṭoḳunsa yapışur ḳalur, ḥandaḳūḳ, -ʿinde'l-baʿż ḥandaḳūḳ ḳara yonca didikleri otdur- sipit

dūk : ig didikleri nesne anıñla iplik egerler aġacdan ve demürden daḫı olur, miġzal

dūle : ḳaşırġa didikleri nesne ki añsuzın bir şedīd rūzgār ile ẓuhūr ider, ḳarada olur deryāda olana ḳāy dirler, aʿṣār

dum : ḳuyruḳ, ẕeneb,

dūn : alçaḳ, fürū-ter

dūş : dün aşraġı yaʿnī dün gice ki bu giceden evvel bir gice, bārḥet

dūş : omuz, ḳollarıñ vücūda buluşduġı maḥalliñ üstü, menkib

duşāḫa : duşaḳ didikleri çatal aġacdur ki köstek yerine atıñ ayaġına ururlar, şikāl, köstek iki ipdür ki at kösteginden bir nevʿdür,

duşāḫa : iki ʿadediñ ismidür

dūşāb : bekmez ki üzüm ṣuyın ḳaynadup ḳoyıldırlar, debs

dūşīze : duḫter, zen-i şūy dīde, ḳız oġlan ḳız,

dūz : büyük igneye ism ḳılınmışdur, miselle

dūzaḫ : ṭamu, cehennem

dü : iki, iṣneyn

düjīne : bez ki çıban eṣnāsında ḳabarır bir yumrı ġalīẓ nesnedür, ġudde dinür ve veje ve vej

düm : ḳuyruḳ, ẕeneb,

dünbe : dünb, dünbāl ve dünbāle ve dümāl, ḳuyruḳ, ẕeneb

dünbel : çıban ki vücūdda çıḳar, dümmel,

dürr : incü, ṣadefden çıḳar, lüʾlüʾ, mevārīd

dürr-i meknūn : örtülmüş incü, dizilmiş incü

dürūġ : yalan, kiẕb, rāst, fi'l-aṣl ṭoġrı maʿnāsına vażʿ olunmuşdur

dürud : aġac yonmaḳ

dürud-ger : aġac yonıcı, dulger, dürūger, dürger, dülger

dürüşt : iri, ḫaşīn,

düşnām : sögmek ki ḳaḳımaḳ ve öykünmek beyninde müşterek sözdür, şetm, sebb, duʿā-yı ʿaliyye ki bed-duʿā dinilendür -düşnām bunda ikisine daḫı şāmildür-

düşvār : güç, ṣaʿb

düzd : uġrı ki nesne çalan kimesne, lışṣ ve lışṣa, sārıḳ ve sārıḳa

- E -

ebr : bulut, havada görünür bir buḫār-ı keṯīf, seḥāb

ebced : murād ism-i meşhūr mecmūʿ-ı kelimāt ebūcāddur ki yigirmi ṭoḳuz ʿaded ḥurūf hecā-yı ʿArabīyyeyi muḥtevīdür, kütüb-i menzile-yi semāvīniñ evvelidür, baʿżılar mülūkdan bir melikiñ ismidür, ḥükamā-yı Yunāndan bir ḥekīmiñ adıdur, ʿamālikadan bir pādişah ismidür,

ebrecin : ḥalḳaya dirler ki ḳola ve buruna ve ayaġa geçürürler, bilezik, sivār

ebrū : ḳaş göz üstündedür, bürū, ḥācib

edavāt : cemʿ-i edātdur, ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde sebeb-i veted ve fāṣıla taʿbīr itdikleri elfāẓ-ı ṯelāṯeden ʿibāret

edeb : güzel ḫuy, ferheng, ḫūy u ḫūb, ıṣṭılāḥda şol şeyden ʿibāretdür ki ol şey sebebiyle cümle ḫaṭāyādan iḥtirāz olunur

edīm : yir yüzi, rū-yı zemīn

efrāşten : ḳaldırmaḳ, yaʿnī yerden yuḳāru ḳaldurup dike ḳomaḳ, mızrāḳ diker, efrāḫten

efsāne : destān, maṣal,

efsār : yularucuna baġladıḳları ip, ligām, zemām

efsür : börg, üsküf, tāc,

eger : ger , in

ehl : yarar, sezāvār, lāyıḳdur

ejaḫ : sigil, yumruca ḫaşīn nesne ki vücūda ekṯer barmaḳlarda olur, ṯülūl

ejdüf : alıc didikleri yemiş ki bu diyārlarda iplige dizüp ṣatarlar ṣıbyān maʿmūlüdür, zuʿrur

eknūn : şimdi, el-ʿān, baʿdu

elṭāf : luṭfuñ cemʿi

elbette : kesmek, ḳaṭʿ

el-hezec : lafẓen baḥriñ mużāfun ileyhidür

elif : ism-i evvel-i ḥarfdür, ibtidā tekevvün iden ḥarf budur, müṯemmāsı edür,

elif : ḥarf-i nidādur

elvān : cemʿ-i levn, beñizlü

em : żamīr-i mütekellim-i vaḥde, ben

emīr : ẕevi'l-emr, emr itmek ṣāḥibi, mīr

emīrāne-külāh : biglere maḥṣūṣ ve lāyıḳ taḳyedür gerek görklü ve gerek muraṣṣaʿ her neden olursa olsun,

enbān : ṭaġarcıḳ, derüden yapılur bir ṭorba gibi nesnedür, yolcular içine şeyʾ ḳoyup götürürler, cirāb,

enbāz : ortaḳ ki bir şeyʿe bir ḳaç kimesne ṣāḥib olmaḳ, şerīk

enbiyā : nebīniñ cemʿidür

enbūh : ġalebe, ḳalaba, çoḳluḳdan kināyedür, muzāḥame

enbūy : enbūnīdeden muraḥḥamdur, ḳoḳmaḳ, ḳoḳıcı, yıylaġaç didikleri alaca ḳavuncuḳ ki şemāme dimekle meşhūrdur, şemmāme, ziyāde pek ḳoḫıcı,

enbür : ḳısac, bir şeyʾi ṭutmaḳ içün yarparlar bir çatal ʿāletdür demürden ve ġayrdan olur, kelbetān

encām : ṣoñ, āḫır ve ġāyet,

encūġ : uçuḳ didikleri ʿillet, ṣarʿ

encümen : dernek yaʿnī bir niçe kimesneler bir yire gelüp birikmek, cemʿiyyet

end : żamīr-i cemʿ-i ġāʾibdür, ō , anlar

endāḫten : atmaḳ, oḳ atıcı, remy

ende : arıża ve maʿrūża şāmildür, murdar ḳokı ve murdar ḳoḳan nesne

endek : az, ḳalīl

enderūn : içerü, dāḫil

endīş : düşünmek, fikr ve teʾemmül,

enduh : ḳayġu,

endūzī : ḳazanursıñ, teksibü

engāşten : sezmek, ẓann,

engilyūn : İncīl-i Şerīfiñ ismidür, kütüb-i erbaʿa-i İlāhiyyeniñ biridür

engübīn : bal, ʿaseldür

engür : üzüm, tāzesine ve ḳurısına şāmildür -tāzesine ʿıneb ve ḳurusuna zebīb dirler-

engüşt : kömür, oṭunu yaḳup kül olmadın söyündürülen ḳara nesne, feḫm,

engüşt : parmaḳ, ışbaʿ

engüşterī : sütürk, baş parmaḳ, ibhām, yüzük ki parmaġına ṭaḳarlar mücevher nesnedür

engüşt-sütürk (v.t.) : ulu parmaḳ, ibhām

engüzed : engüzd, engüze, ḳaṣnı, Hindde bir güne aġacıñ żamġıdur, ḥultīt, ḥulliyyet

enriz : sipāriş, ışmarlamaḳ, vaṣiyyet

envāʿ : cemʿ-i nevʿ, dürlü dürlü, güne güne

erc : bi-maʿnā ḳıymet, ḥürmet

erc : gergedān

Erjeng : Māni nām naḳḳaşuñ teʾlīfi olan kitabıñ ismidür

erre : bıçḳu, destere gibi dişleri yaṣṣı demürdür anıñla ṭomruḳ bıçarlar, minşār

erūġ : gegirmek, cüşā, cüşād

erzān : ucuz, raḫīṣ

erzen : ṭaru ki boza yaparlar

erzīz : ḳalay, raṣāṣ

esb : muṣʿab, ayġur

est : edāt-ı ḫaber

ester : ḳaṭır, at ile eşekden ḥāṣıl olan ḥayvān, baġl -dişisine baġle-,

eşk : ḳaṭre, gözyaşı, demʿ

et : żamīr-i ḫitāb

eṭfāl : cemʿ-i ṭıfldur

evvelā : öñür, der-pīşīn

evzān : cemʿ-i vezn

ey : ḥarf-i nidādur, iy, edā, ā

ez : min, -den

ez çi : neden, memmā

ezber : ḥıfẓ

ezer : arḳa ve ḳuvvet, pādişāha arḳa virici, reʾyine iʿtimād olunmuş,

ez-men : benden, minnī

- F -

fā : müsemmāsı fedür, buña seksen didiler,

faḫfara : nān

faḫr : ögünmek

faḫr-ı ʿālem : cemīʿ-i maḫlūḳātıñ iftiḫār eyledigi yaʿnī ögündigi

fāḫte : ügeyik, ṣalṣal, fāḫte,

fā'ide : artıḳ olıcılar, efzūnhā

Fārsī : Pārsī, zebān-ı Pārsī, yaʿnī Pārsa mensūb lisān

fāṣıla-i ṣuġrā : dört ḥarfden mürekkebdür ki üçi müteḥarrik dördüncü sākin

fāṣıla-i kübrā : beş ḥarfden mürekkebdür ki dördi müteḥarrik biri sākin

fenā : zevāl, ırılmaḳ, geşten, dūr şuden

fer : parladı, yaʿnī bir şey'iñ yüziniñ parlayup yalabımasına, ḳılıç yüziniñ şaʿşaʿasına

ferḫunde : ḳutlu, mübārek,

ferḥāl : ṣarḳuġ, ṣaç yaʿnī örülmemüş ola, sebṭ

ferbih : semüz, arıḳ, semīn, nahīf, laġar,

fetcā : gerinmek ki vücūda bir ṣıḳlet gelmekden ẓuhūr ider bir ḥareketdür, ki iki ḳol arasını açup gerinür, temeṭṭī,

fercām : iş durugı, netīce, aṣṣı, nefʿ

ferc-i zen : terkīb-i iżāfīdür, ʿavretiñ ġalīẓası, ferc

ferdā : yarıñ, rūz-ı ḫaşrdan ibāretdür, ġad -murād yevm-i ḳıyāmetdür-

ferehmend : fāżıl ve kāmil maʿnāsınadur, ferhemend, ferrehmend, bezek ve biri artuḳluḳ,

Ferhenc : revnāḳ ve ve leṭāfet ve żarāfet,

ferheng : ferhenc, iyü ḫuy, ḫuy -ḫılāfı ḫuysuz-, edeb

ferişte : melek

fermān : buyruḳ, emr

fermān-ber : buyruḳ ṭut,

ferruḫ : ferḫundedür, ḳutlu

fersāy : depici, maṣrūʿ,

fersūden : eskiyüp bozulmaḳ, tefessüḫ,

feryād : fi'l-aṣl meded ṭalebiyle aġlaşup çaġrışmaġa dirler, mecāzen yardım, meded

feryād-res : feryād-resāndan muḫaffefdür

feryād-resān (v.t.) : yardım idici, muʿīn, muġīṯ

ferzāne : ʿilm-i ḥikmet ve felsefe maʿnāsına, ulu kimesne yaʿnī ʿilm ü maʿrifet ü dānişde büyük kimesne, ḥakīm, çāġ

ferzend : oġul ki erkek evlādıdur, ibn, ḳıza daḫı dirler, binti dinür ḫāṣılı erkege ve dişiye

şāmildür, veled,

fesāne : efsāneden muḫaffefdür, masal -ki meṣelden muḫaffefdür-

feslegen : siperm,

fetl : bükmek ve burmaḳ

fevā'id : fā'ideniñ cemʿidür

fī : ḥarf-i cerr

fihrist : fehres, kitābıñ içinde beyān olunan ebvāb ve fuṣūl ʿalet'-tertīb maḳṣūd-ı şurūʿdan maḳdem her bāb ve her faṣl ne beyān ider idügin yazdıḳları şeylerdür, fihrīn

fikenden : bıraḳmaḳ, ıskāṭ dinür

firāḫ : geñiş ve bol, teng, -żıddı ṭar-, vāsıʿ- żıddı żıyḳ-

firāvān : bol, ḳıt, nādir

firāz : yoḳuş, necve

firi : ferih ki yine Fārsī efzūnī maʿnāsınadur, fażl, arṭuḳluḳ gerek ʿumūr-ı maʿnevīde ve gerek ʿumūr-ı ḥiṣṣiyyede evvel-i rütbe ve şevket ve şān-ı celāl gibi, efzūn maʿnāsınadur ki, fażle, fużāla, artuḳ efżal ve aḥsen, āsāyīş ve zevḳ ve sürūr,

firīb : aldamaḳ ki aldatmaḳ da dinür, ġabn,

firībed : aldar, yaġīn

firībīden : aldanmaḳ, kendü aldanmaḳ, teġabbün, -aldanmış kimesneye maġbūn dirler- firīfte,

fisān : bilgü taşı ki maʿdeniyātdan bir yumşaḳ nesnedür, anda ustura ve bıçaḳ ve ḳalem tıraş bilerler keskin ider,

fişānden : ṣaçmaḳ meṣelā yere toḫum ṣaçmaḳ, niṣār

fitrāk : terki, egere baġladıḳları yük

füle : aġız ḳoyun aġzı ki ḳoyun ḳuzuladıḳda memelerinden ibtidālarda çıḳan süd, libān

fülīve : seme ki söyledügin ve işledügin geregi gibi bilmez, behne, sersām

fürū : alçaḳ, sefīl , esfel

fürūḫten : ṣatmaḳ, beyʿ

fürūmāye : ṣoyı alçaḳ, denī

füsūs : 1. ḥayf cevr ve ẓulm maʿnāsına, yazıḳ -taḫfīfi yazıḳanmaḳ- suḫrat, musḫar almaḳ 2. hezl-żıddı cid-, eme seme yaramaz türrehāt kelām

füsūs : tehekküm, ululanmaḳ ve ḳaḳımaḳ ṭaʿn ve teşnīʿ ve ḫurde suġanmış nesne

maʿnālarına daḫı luġatdür

füşürden : ṣıḳmaḳ, yaʿnī bir nesneyi iki şeyʾ arasına ḳışdırup ṣuyı veyā yaġı çıḳsun diyü ṣıḳmaḳ, taʿsīr

füsürden : ṭoñmaḳ, yaʿnī ṣoġuḳdan toñmaḳ, ve bir erimiş nesne ṣoġuyup ṭoñmaḳ, tecemmüd

- G -

gāh : mekān ve zamān beyninde müşterekdür bunda mekān maʿnāsınadur

gāh : yer ki, maḥal ve mekān ve zamān maʿnālarında müşterekdür,

ġajġajān : sürtüni sürtüni, zuhfe,

ġalle : taḫıl ki tarlada ḥāṣıl olan maḥṣūl, mecāzen sāʾir maḥṣūlde daḫı istiʿmāl olunur, -evden alınan kirāya ġalle-i vaḳf-, ġulāmdan ḥāṣıl olan aḳçe

ġalmılıc : ġalġılıc, ġalġılıca, ḳıcıḳ ki parmaḳ ile ḳoltuḳ altına ve yā ṭabana sāʾir ḳocınılan yerlere güldürmek içün dürtmek, daġraġa

ġaltān : yuvalanġan , -taḫfīfen yuvalanan dinilmişdür-, mütārīc

ġalṭīden : ġaltāndur ki ġaltīden ve ġalṭīden maṣdarlarından müştāḳdur, yuvalanmaḳ, yaʿnī bir degirmi nesne yuvalanmaḳ ṭop yuvarlanur gibi, tedeḥrüc

ġam : endūh ve enduh, ḳayġu

ġam : ḳayġu ve ḥuṣṣa, tasa ve endūh,

ġam-küsār (v.t.) : ḳayġu yiyici, bir kimesne yāḫud ḥayvān āḫar bir kimesneye yaḳın ve alışıḳ olup cevr ü eziyetine taḥammül idüp andan müfāraḳat ve firār itmemek maʿnāsınadur

ġamnāk : ġam ile nākden mürekkebdür

ġande : örümcek, ʿankebut,

gāne : ülfet

gār : edāt-ı mübālaġa-ı fāʿildür

gār : yeñi añdırıcı,

gāv : ṣıġır, baḳar

ġarāyib : cemʿ-i ġarībdür

ġarīb : uzak, dūr, ışṭılāḥda maʿnāsı ẓāhir olmayup vaḥşī ve istiʿmāli meʾnūse olmayan

kelime

gāv (c.i.) : dür, öküz cinsiniñ erkek ve dişisine şāmildür, öküz diyü erkegine, dişisine iñek, ṣıġır, baḳara, gāv, dişisine gāvmāde

ġavġā : çoḳ kimesnelerden feryād-ı keşīr ḳalḳmaġa dirler

gāv-mīş (v.t.) : ṣu ṣıġırı

gāv-res : ṭaru yaʿnī erzen, baʿż-ı luġatlerde bayaġı ṭaru ki boza yaparlar ve ṣūrat ṭarusı didikleri ki bir nevʿ irice ṭarudur ṣıġırlara yedürürler insān yemez,

gāv-şeng : (v.t.)

ġavvāṣ : ṭalġıc, deñize ṭalıcı kimesne, ġavṭa-ger, -teşbīh-i mecāz ṭarīḳıyla ʿālim-

ġayn : müsemmāsı ġadur, buña biñ didiler,

gāz : ṣındu, maḳaṣ mıḳraṣ

geb : lāf, Türkçe furṭ,

gedā : yoḫsul, faḳīr, miskīn

gedāy : yoḫsul, faḳīr

geftār : sırṭlan, ḳurd ile kelbden ḥāṣıl olur, kefen ṣoyıcı bir ḥayvāndur, żubʿ,

gehvāre : kiçi, kiçiye yaʿnī çocuġa lāyıḳ ve yarar, beşik, mehd

gej : egri, aʿvec , miʿvec

gej : ipek ki ḳurd yapar, ḥarīr

gejdum : egri ḳuyruḳlı, ʿaḳreb didikleri mūzī cān-vere ism-i ʿalem ḳılınmışdur,

gele : sürü, ḳoyun sürisi, ḳaṭīʿ,

gelū : boġaz, ḥalḳ

genc : māl

genc-var : genc ile vardan mürekkebdür, māl yeri dimek olur

ger : ṣaġır ki ḳulaġı ṣadā işitmez kimesne,

ger : ḫᵛāhiş yaʿnī isteyiş, isteyüci,

ger : edāt-ı fāʿildür, -ci

ger : eger lafẓından muḫaffef, ḥarf-i şarṭdur

ger : uyuz kimesne ve uyuz yaʿnī gicik didikleri ʿillete daḫı dirler, cereb

gerc : dilim meşelā ḳavun dilimi, ḳuvere, oyulmuş

gerden : boyun, ʿunuḳ,

gerdīden : dönmek, degirmen ve tekerlek dönmek, devr, intiḳāl, inḳılāb

gereyz : ḳaç, ifrer,

gerezman : gerdeve, ʿarş, āsmān, gök , semā, gerezhān, gerezbān

gergedān : muḫaffef-i geregedāndur, gerg daḫı luġatdür -ʿinde'l-baʿż gerg şol ḳuşuñ ismidür ki gergedan fili boynuzuna ṭaḳup başında gezdürürken ol ḳuş gelüp ikisi birden ḳapup ḳaldırır ve yavrılarına getürürmiş, ruḫ,

germ : ıssı yaʿnī ısıcaḳ, ḥarr

germā : ıssı; murād yaz ıssı, ḥarr

germdār : aṣlı dārende-i germdür, ıssı ṭutıcı, ḳızmış, ḥarāreti ġālib kimesne, gürmdār, ġam ṭutıcı, -ʿāşıḳ hemīşe ġamlu olmaġıla gürmdār dinilmiş olur-

gerzen : ḳalabaḳ didikleri bir nevʿ taḳye imiş ki tepesi Bektāşī ve iki ṭarafında sivri ḳulaḳları var ḥāliyā İzmirde giyerler imiş, ḳızıl börk, burtula, Rūm ilinde kürk ḳapladıḳları taḳyeye ḳalpaḳ didikleri bundandur -fi'l-aṣl ʿAcem şāhlarınıñ Ḳayṣerden müntaḳil tāc ki taḥtları üzerinde zincir ile aṣılmış muraṣṣaʿ tāca dirler- *geşt* : oldı, kāne

gev : çuḳur, şıḳb

gevzen : ṣıġın didikleri mübārek ḥayvāndur ki geyik daḫı dirler, mehāṭ, ẓabī

geyk : kebk, pire, burġūṣ

gez : arşun didikleri nesne ki anıñla şey ölçerler, ẕirāʿ

gezende : ışırıcı, diş ile ışırıcı, ʿāżż

gezīden : ışırmaḳ, diş ile ḳavrayup ışırmaḳ, ʿażż,

ġıjīden : sürtünmek, yüzi üzerine sürtünmek, ḥabve

ġılāf : ḳın,

gīc : oya ki kişi bir iş işlemegde aġır aġır ṭuṭup gecikdirmek, kehl

gil : balçıḳ ve çamur, tīn, ṭıyn

gil-surḫ (v.t.) : ḳırmızı balçıḳ, aşu, mışıḳ

gīn : ṭoldurıcı ve ṭolucı,

gīr : ṭutıcı, yaʿnī ṭaġlamaġa ḳomayup żabṭ idici,

girān : aġır, ṣaḳīl -żıddı yeyni-, ṣaḳīl

girāy : dönüm ki baġ ve tarla ölçmekde taʿbīr olunur, kerīb, cerīb

gird : toz ki yerden ḳalḳar, ġubār, ḳatām

giriḫten : ḳaçmaḳ, firār, herab

girībān : boyun ṣaḳlayıcı, yaḳa ki ḳaftan ve emṣāliniñ boynuñ iḥāṭa iden maḥaldür, ceyb

ġırīrden : ṭuṭuldanmaḳ, -münkīdenden farḳı ġırrīden şiddet ü ḥiddet ile ḥayḳurup kümez

dimekdür-

girifte : küflü etmek, ḫubzi mütekerrec,

girih : dügüm ki meṣelā ipiñ ucını çözülmesün diyü dügerler, ʿuhde

girīve : beleñ ki ṭaġ üzerinde aşan gedik, ʿaḳabe

girīz : ḳaçmaḳ, firār

girye : aġlamaḳ, bükāʾ,

gīsū : zülf, maḥbūblarıñ yüziniñ iki ṭarafına ṣalındırdıḳları ṣaçdur ki örülmemiş ola, ẕüvābe, bölük ṣaç

giyāh : ot ki yerden biter, kelā

göz : ḳoz, cūz

gū : ism-i fāʿildür

gucā : ḳande, eyne

gūdāb : püryān didikleri aş ki ol diyārlarda ḳoyunuñ içini pirinc ile ṭoldurup sirke ve bekmez dökerlermiş, ḳaliyye

gūh : puḫ, ʿaziret

ġūk : ḳurbaġa

gūl : kevden ve uġuz, ebleh, aḥmaḳ

ġulām : erkek kimesne tā on ṭoḳuz yaşına varınca

gūn : gibi, miṣel ve şibh ve naẓīr,

gūn : reng

gūn-a-gūn : dürlü dürlü, envāʿ ve mütenevviʿa,

gūne : beñiz ve boya, levn,

gūne : gibi, miṣl, şibh, şibīh

gūne gūne : dürlü dürlü, mütenevviʿa

guneh : yazuḳ, iṣm

ġunūden : ımızġanmaḳ ki uyḳunuñ muḳaddimesidür, sineh, nuʿās

gūr : mezar, ḳabr

gūr : ṭaġ eşikgi, sin, meyyit ḳoduḳları yer, ḳabīr ve maḳber, -baʿżılar ġalāṭ idüp dür dimişlerdür-

ġūre : ḳoruḳ ki üzümüñ ḫāmıdur, ḥışrum

gūr-ḫāne (v.t.) mezārlıḳ

ġuṣṣa : ḳayġu, ġuṣṣa

gūş : dürüş ve çalış, isʿa

gūş : ḳulaḳ, ṣadā anıñla işidilür, uẕn, ṣadā giren delige ṣımāḫ,

ġūş : ḳayın aġacı, bir ḳatı tenlü aġaçdur, ḳayḳayān

gūşe : bucaḳ

gūşt : et, et ḳapıcı laḥm,

gūş-vār (t.n.) : ḳulaġa yarar, küpe, ḳurṭ

gūyek : ṭopcaġız, ġalṭanlıḳ,

gūyek-ġalṭān : yuvalanan ṭopcaġız, kerreti'l-mudaḥareci

güftār : aṣlı ārende-i güft,

güften : söylemek, ḳavl

güften : söylemek, ḳavl dinür

güftenīhā : bir nesneniñ ve bir şey'iñ ġāyeti neye varacaḳdur ve niçün müntehā olur neye lāyıḳ olur anı ifāde içündür, aḳvāl

gül : gül, verd

gülgūn (v.t.) külli maʿrūf çiçek, verdet-cemʿi vered-, gül gibi

gül-gūn (v.t.) : gül rengli gibi, verdī

gülnār : kirās, cülnār

güm : yavu, yaʿnī yavu ḳılmaḳ, fıḳdān,

gümān : ikircinlik

gümārīden : nīm, ḫande kerden, yarım gülmek, ṣırıtmaḳ yaʿnī güler gibi olmaḳ, tebessüm, siñildemek ve siñirmek, ḥażm, reyy

günāh : güneh, ṣuç, işm

günām : in didikleri yer altında olan ḥayvān yataġı, mekv,

güncüşk : serçe, uṣfūr

gürāz : ḫūk, ḫınzīr

gürbe : kedi, arslan-zāde, çetük, hirre

gürī : gerden, boyun,

gürm : bi-maʿnā ġam,

gürsine : aç -żıddı ṭoḳ-, sīy, cāyiʿ- żıddı şebʿān, şebʿā-

gürūh : bölük, yaʿnī benī ādemden bir yere birikmiş kimesneler, hiżb, çaḳ, cemāʿat ve ṭāʾife ve fırḳa

gürūh : gürūh ki bölük, ḳabīle, bir niçe nesneyi bir yire ṣarup ṭop itdükleri şey'e maḥṣūṣ

isim ḳılunup āḫırına ʿalāmet-i taḥṣīṣ hā-yı resmī getirilmişdür, yumaḳ kütbeh dinür

gürz : çomaḳ ki başı yumrumca ṣaçı ḳışacıḳ degnekdür, dübbs

güvāh : ṭanıḳ, şāhid

güvār : siñici yaʿnī yedügi içdügi nesne mīdede alışıcı, hāżım

güzāf : güzāfe, eme seme yaramaz şaḳlaḳ maḳlaḳ söz,

güzār : öde, edā

güzārīden : ṣalınmaḳ yaʿnī nāz ile iki ṭarafa yürürken ṣalınmaḳ, terehūk, tebaḫtür,

güzīden : ügürtlemek, yaʿnī bir niçe şeyʾiñ içinde birisini begenüp ayırmaḳ, iḫtiyār ve intiḫāb

güzīne : ṭuḳmaḳ, bir yoġun aġaç pāresine ṣap geçirüp ḳullanurlar, müdıḳ

- H -

hā : müsemmāsı hedür, ḫāmīs-i ḥurūf olmaġıla, buña beş didiler

ḥā : müsemmāsı ḥadur, ṯāmin-i ḥurūf olmaġıla, sekiz didiler,

ḫā : müsemmāsı ḫadur, buña altıyüz didiler,

hā : var

ḥab : boġaz ṭolmaḳ yaʿnī ḳaṣılmaḳ ve boġulmaḳ, ḫunāḳ

ḫᵛāb : uyḫu

ḫᵛāb : düş ki uyḫu içinde görülür bir ḥāletdür, ruʾyā

ḥab kün : epsem ol dimek olur, üsküt

ḥabbe : dāne, dene,

ḥabīb : sevülmiş, dost

ḥadd : ṣoñ, nihāyedür, kerān, ḳırañ

ḥaduv : tükrük, büzzāḳ, büssāḳ

ḥafrıḳ : zist, kirlü

ḥaft : māhkānī, şehriyye

ḫāᵛh : iste, uṭlub

ḫāᵛh der tū : kendüñde iste

ḫāᵛhed āmeden : gelse gerek ve geliserdür, sevfe yeʾtī,

ḫāᵛher : ḳız ḳarındaş, ʿuḫd

ḫāᵛhī : señ iste, ṭaṭlubü

ḫāᵛn : simāt,

ḫāᵛst : dilek, istek, ṭaleb ve ḥācet

ḫaber : söz, peyām, peyġām

ḥadīṯ : söz, suḫan, Ḳurʾān-ı Kerīme muḫālefetden ārī ve sālim olan ḫaber-i laṭīfdür ki ḳavl-i faḫr-ı kāʾināt ʿaleyhi efżalüʾṣ-ṣalavātdur

ḫaf : ḳav ki bez pāresinden yanmış ola, ḫırāḳ

ḫafa : boġaz altı didikleri marażdur, ḫunnāḳ, ḫabāk ve ḫabek,

ḫafa gerden : boġmaḳ dinilen maraż, boyun marażı,

ḫafīf : yeyni, -żıddı aġırdur-,

ḫah ḫah : pah pah, oh oh, poh poh, baḫ baḫ

ḫāk : ṭopraḳ

ḫāk : ṭopraḳ, turāb

ḫākister : kül ki āteş yaḳduġı nesneden ḥāṣıl olur, remād

ḫāk-tūde (t.n.) : aṣlı tūde-i ḫākdür, ṭopraḳdan yıġın ve depecik, tell, küme

ḫāl : beñ

ḫalāb : balçıḳ ki ṭopraḳ ile ṣudan olur, ṭīn, vaḥal

ḫalaḳa reʾsehū : başını ḳazıtdı

ḫalālūş : ġavġa, ʿarbede

ḥālet : ḥāl ki kişiniñ başına gelen nesne, -cemʿi ḥālāt u aḥvāl-, ser-nüvişt

Ḫālıḳ : Yaradıcı, Āferīnende, Yuḥyī

ḫalḳ : yaradılmış, āferīd-kān

ḫām : çig, bişmemişdür, niyy

ḥamd : ögmek, sitāyiş

ḫāme : ḳalem,

ḥamel : kuzu, ḳoyun yavrusıdur

ḥamele : ḳaʿr

ḫamīden : egilmek, ṭoġrı egilüp egri olmaḳ, inḥinā,

ḫamīredür (t.n.) : aṣlı bere-yi ḫumredür,

ḫāmiyāz : ḫāmiyāze, ḫamiyaze, esnemek ki murādif-i āsā, teṣādüb,

ḥamle : ceng

ḥamre : bulġur çorbası

ḫamşud : egri, lākin bu şol ergidir ki ṭoġrılıḳdan ṣoñra egrilmiş ola, meyl, egildi, māl, meyl

ḥāmūn : yazı ki ovaya dirler, berāz, ḳāʿ, dūzīre, ṣaḥrā

ḫāmūş : epsem ol,

ḫᵛān : oḳı, ıḳrāʾ

ḫande : gülmek, żaḥk, tebessüm, gümārīden, ḳahḳaha, ṣavt-ı aʿlā ile gülmekdür

ḫāne : kārvān-serāy, ev, dār

ḫānedan : ḳadīm

ḫar : eşek, uzun ḳulaḳlı dābbe, ḥımār -dişisine ḥımāre-, çār-pāyānıñ cümlesine şāmildür,

ḫār : ḳaşı, ıḫdış

ḫᵛār : ḫᵛāred mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿildür

Ḥayy : Diri

ḫār : tiken, şevk,

ḫār ḫār : tasa, bir elem ve keder görmekden ḥāṣıl olur derūnda bir ḥāletdür, ġamm, hem

ḫarāb : yıḳmaḳ, vīrān kerden, yıḳılmış, vīrān kerden

ḫarāb : yıḳmaḳ, yıḳık yer, vīrān

ḥarām : işlemesi cāʾiz olmayup menʿ olunmuş nesne, nā

ḫar-gāh : mekān-ı ḫoş

ḫar-geh (v.t.) : ḳara ev didikleri nesne -ki Etrāk ḳılan düzüp içinde olurlar- ṭārem, derim evi

ḫargez : üyez didikleri ḳaraca siñek, nuʿarre

ḫar-gūş (t.n.) : eşek ḳulaḳlı dimek olur , ṭavşan didikleri ḥayvānıñ adıdur ḳulaḳları uzun oldıġiçün ḫar-gūş dimişlerdür

ḫarīden : almaḳ, ṣatun almaḳ, iştirā,

ḫāriş : ḳaşınmaḳ, gicik didikleri çıbana ʿalem olmuşdur ki anı ḳaşımaḳ lāzım gelür, cerāb, hıḳḳa

ḫarīze : ḳavun didikleri laṭīf nesnedür, fi'l-aṣl ḳavun ve ḳarpuz beyninde müşterekdür, bıṭṭıḥ

ḫarun : esb

ḫāṣıl : bāḳī-mānde, pes-mānde, ele getürmek, dest-res

ḫasr : ḳayın ata bi-maʿnā zenpeder yaʿnī ḫātun babası, ḥum

ḫast : -mecāz ṭarīḳıyla- ṭırmaladı ve ṭırmalamaḳ, ḫadş, paraladı,

ḫaste : ṣayru, marīż

ḫastegī : ṣayruluḳ, marīż

ḫāsten : ḳalḳmaḳ yaʿnī yaturken yāḫud otururken ḳalḳmaḳ, ḳıyām,

ḫaşḫaş : afyon bundan ḫāṣıl olur,

ḫaşr : dirüp divşürmek, ʿörfde ḳıyāmet günü, rüstāḫīz

ḫatne : ḫuten, sünnet, ṭarīḳ, yol, ḫıtān murāddur ki sünen-i seniyye-i Ḫalīlü'r-raḥman ṣalātullāhi ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyh

ḫav : budaḳ ḳırmaḳ, aġac budamaḳ, taşzib

ḫāver : ṭoġı ki kün ṭoġdugı yerdür, maşrıḳ -yaʿnī her biri iki maʿnāya da gelür yaʿnī pes maḳām ḳarīnesiyle maʿnā virilür-

ḫavze : pāymāl, ayaġa sürinmek

ḫāy : ḫāyed mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿil, çigneyici,

ḫayāt : dirilik, zindegī

ḫayāt : dirilik, zindegī, diri olmaḳ, ḥayy

ḫayf : güç, cevr ve ẓulm, sitem,

ḫayme : çere,

ḫayr : iyü, nīk, żıddı : yaramazlıḳ, bed

ḫayrāt : iylikler, bihī -cemʿi bihihā -

ḫayr-ı ādem : cümle insānıñ ḫayırlısı olan faḫr-ı ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem

ḫaysek : örs, çekiç, fıṭṭīs, mıṭraḳaṭ

ḫaẕf : atmaḳ, endāḫten, ışṭılāḥda-ı ʿarūżiyīnde mefāʿilünden ve fāʿilātünden ve mefʿūlünden āḫırlarından sebeb-i ḫafīf ḫaẕf olunup mefāʿī ḳaldıḳda feʿūlün ve fāʿilā ḳaldıḳda fāʿilüne ve feʿū ḳaldıḳda faʿle naḳl itmek

ḫaẕf : atmaḳ, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyyinde sebeb-i ḫafīf ısḳāṭ itmege dirler pes mefāʿīlün bī-lün ḳalıcaḳ mefāʿī feʿūlün olur bināen- ʿalā-ẓālik bu baḥra hezec-i müşemmen-i aḫreb-i mekfūf-ı maḥẕūf didiler

ḫāẕıḳ : üstād, üstāẕ

ḫazīne : ḫazne, genc-var,

hedyān : yaban söylemek yaʿnī aṣlı yoḳ yaḳışıḳsız sözler, heẕyān, heẕī, heẕū, heẕuʾ, heẕr,

heft : yedi ʿadediñ ismidür

heft : yedi, sebʿa

heftād : yitmiş, sebʿīn

heft-dāne : yedi dürlü dimek olur, ʿāşūrā aşı didikleri ṭaʿāma ism ḳılınmışdur ki birḳaç nevʿden mürekkebdür, ḳuṭniyyet

ḥekīm : bilici, ḥikmet ıssı, ṣāḥibi'l-ḥikme, murād ʿulemā ʿilm ḥikmetdür ṣāḥib-i ḥikmetdür

ḥelvā : şekerden veyā ʿaselden yā pekmezden pişürilen maʿrūf yiyecek, cemʿi ḥalāvā

hem : edāt-ı maʿiyyet ve mufāraḳat, edāt-ı şirket, -daş, edāt-ı teʾkīd, ḥarf-i teşbīh, ādāt-ı faṣldur

hemçü : gibi, leyindür

hem-dem : çift, zevc, muṣāḥib

heme : cemīʿ, ḳamu,

heme : ḳamu,

heme : ḳamu, cümle

hem-rāh : hem ile rāhdan mürekkeb

hem-sāye : ḳoñşı, cārr dinür

hem-tā : beñdeş didikleridür ki bir nesne bir āḫar nesneye beñzer ola, şebīh, naẓīr, mümāṯil

hem-vāre : bir şeyʾiñ eczāsı evvelinden āḫırına varınca birbirlerine muvāfıḳ ve münāsib olmaġından ʿibāretdür, uyġun, emles

hem-vāre : muvāfaḳat ve ittiḥād maʿnāsınadur,

hem-zād : ṭoġdı, ikiz, tevʾān, tüʾm , yaşı bir dimek egerçi yaşda bir olmaḳdan ikiz olmaḳ lāzım gelmez

hencār : bir kerre ince yol, türrehe, herze söz maʿnāsına gelmek bundan müstaʿmeldür, dülgeriñ ölçi sicimi ki maḳara taʿbīr itdikleri nesne ṣarup bellerinde gezdirirler, zevīc, mıṭmer

heng : aġırlıḳ, singīn, temkīn vaḳār, edeb

heng : güç, ḳuvvet

henüz : eknūn, şimdi, el-ān ve baʿd, yaʿnī bir nesneyi icmālen ẕikr itdikden ṣoñra tekrār tafṣīl üzre beyān itmek de müstaʿmeldür, -maḥsül-i kelām bunuñ ḫılāfıdur- ṭoruḳ,

her : efrād-ı küll,

her çi nubışt : her ne yazdı ise

ḫer-gez (v.t.) :

herze : şaḳlaḳ maḳlaḳ söz, besār, -cemʿi besāyis- jāje ve bīhude laf ve heẕl ve lāġ ve yāfe ve yāve ve heryāne ve herze cümlesi ḥaṭiyyāt olan sözlere dinür

hest : aṣlı hā est, edāt-ı ḫaberdür

hestī : varluḳ ve vardurluḳ,

heşt : sekiz, seʿmā

heştād : seksen, şemānīn

hetm : öñ dişi ḳırmaġa dirler, ıṣṭılāḥda : mefāʿīlünden sebeb-i āḫır ḥaẕf olunur ve bāḳī sebebiñ daḫı sākini ıṣḳāṭ ve müteḥarrikini iskān itmege dirler

hezār : biñ, elf

hezec : terennüm ile ḫoş gelen āvāz

hezec : terennüm ile ḫoş gelen āvāze,

ḫıdīv : ḫudāvend, ḫıdīş, ḫıdīvend ve ḫudāvend

ḫıdmet : ḳulluḳ, bendegī

ḫınk : boz at yaʿnī boz rengli at, eşheb dinür ki beyāżı siyāhına ġālib olur, ḳır

ḫıramīden : ṣalınmaḳ, temāyül,

ḫırāşīden : ṭırmalamaḳ, ḫadiş

ḫıred : gönül ve uş, ʿaḳl, başīret

ḫıred-mend : uṣlı, ʿāḳıl -żıddı şeydā, delü, mecnūn, ebleh-, ögli kimesne

ḫırs : ayu, dübb

ḫışm : öhke, ġażab

ḫışm-gīn : ḫışm ile gīnden mürekkebdür, öhkelenmiş kimesne, ġażab

ḫışt : kerpic, el-lebin, kesek

ḫıyra : yoş ki göz ḳamaştırmaḳdan olur, berv

hidy : yaba didikleri kürek ki parmaḳlıdur, mizār

ḫᵛīd : ḳaṣıl didikleri nesnedür ki arpa bitdikde henüz olmadın kesüp atlara yidürürler, -ġalaṭ-ı meşhūrı ḥāṣıldur-, ḳaṣīl

hil : ṣalıvir, ḳo, daʿ,

hilāl : cirm-i ḳameriñ ibtidāsından üçünci giceligine degin, ġurre, meh-i nev

hilem : ṣalıyorum ve ḳoyam, etrak,

himmet : himmet, dilemek, āheng

hinduvāne : ḳarpuz didikleri nesne ḳavun ḳardaşıdur, baṭraḳa, cāṣūṣ , ḥacb, bıṭṭıḥ

hir : pejm

ḥīre : ḳafa, eñse, ḳafā

Hirī : bir şehr adıdur ki ıḳlīm-ı rabīʿde, Ḫorasan vilāyetinde Nişābur ve Merv ve Sencīstān arasındadur ki her birine onar günlük yoldur, Herat daḫı dirler

ḥisāb : ṣayı, şumāl,

hīş : ṣaban oḳı, sehmü'l-miḥrāṣ,

ḫᵛīş : ḥışım, kişiniñ baba ve ana ve ḳardaş ṭarafından olan kimesneler, aḳrabā -cemʿi eḳārib-

ḫīᵛişten : ḫiᵛş, ḫod, kendü, ẕāt

ḫᵛīşten dīden : muʿacceb ve mütekebbir

hiyme : oṭun ki aġacdan keserler, ḥaṭab,

ḫīz : ḳalıḳ ve ḳalıcı ve ḳalḳımaḳ, ḳum ve ḳā'im ve ḳıyām,

ḫīz : püşen, me'būn, übnet, hīz, fi'l-aṣl ḥamam ṭasına dirler,

ḥīz : pūşet, ḥammām ṭasına dirler, me'būn

hizüm : hiyme, hīme ile hīzümi, oṭun aġac ki yemiş virmez aġaclardandur mişe ve gürgen gibi ve bunların yerlerinde ṭururken hīzüm, kesildikden ṣoñra hīme,

ḫod : ışıḳ ve tulġa, miʿfer, terīk, terīke, bīze,

ḫod : kendü, öz, nefse, ẕāt

ḫod-bīn (v.t.) : kendüyi görici murā'i, özin görüci

ḫod-rā : kendüñi, nefsüke

ḫodrā sütūden : kendüyi ögmek, temeddüh

ḫored ve ḫod : mecāzen ṭaʿām maʿnāsınadur -ütme didikleri nesne ki buġday başaġını tāze iken bir mikdār ateşde ḳavurup ḳılçıḳları yandıḳda ovalayup bir mā-ḥazar ṭaʿām olur Etrāk māl-i ḥażarī dirler Tatar gadġāze dirler, ʿucālet -ʿinde'l-baʿż tīz berd yimek içün tedārik olunan şeydür ki bu diyār ışṭılāḥında aña ḳahve altı dirler- her neden olursa olsun ekṣeriyya müsāfirīn içün tedārik iderler ve yola götürürler aṣl daḫı budur ṣoñra mücāverīn de istiʿmāl eylediler ʿArabistānda fellāḥī buġday ve arpayı ḳarışıḳ dögüp çantalarına ḳoyup yanlarında ṭaşıduḳlarına daḫı ucālet dinür

ḫorden : yemek, ekl

ḫorsend : ṭoyıcı, ḳāniʿ, rāżı

ḫorūs : ḥorozdur

ḫoş : iyü, niʿam

ḫoş : iyüce, güzelce, oñatca

ḫoş-güvār (v.t.) : siñici ṣu yaʿnī alışıcı ṣu , şemīr, nemīr

Ḫudāy : Rabb, Ḫudā

Ḫudāyī : Ḫudā-yı Teʿālā ʿazze ve celle Ḥażretlerine menṣūb

ḫū : ḫod lafẓından muḫaffefdür

ḫūb : güzel, ḥüsn

ḫūbān : ḫūbuñ cemʿi

ḫūb-rū (v.t.) : güzel yüz

ḫudā : ṣāḥib

ḫudāvend : aṣlı ḫudāyvend idi, mülk ıssı

ḫudāy : aṣlı āyīde-i ḫod

ḫudūk : ḥuṣṣa didikleri ġuṣṣadan muḥarref sevinc muḳābilidür ḳayġu da dirler, enbūh ve endūde ve tasa, ḳalaḳ, ıżṭırāb, ṭārlıġanmaḳ, hödük yaʿnī üşendirmek, ẓaḥmet ve ġażab ve ġaṣṣa ve keder,

ḫūk : ṭoñuz, ḫınzīr

ḫūk : ṭoñuz, ḫınzīr

ḫūl : aġaç delgen didikleri ḳuşdur ki aġacıñ ḳoca dallarına ṣarılup minḳārıyla ile döge döge deler, aġaç ḳaḳan daḫı dirler, naḳḳār

ḫulm : sümük ki burundan aḳan fużalātdur, muḫāṭ

ḫum : küp ki içine ṣu ḳorlar, ṭopraḳdan yapılur, rāḳud

ḫum : ḳuzı dimekür yaʿnī ḳoyun yavrısı, -mecāzen her nesneniñ küçügüne bere ıṭlāḳ olunur-

ḫumāt : erüñ anasına, māder-ı şūy, - babasına ḫumā, peder-i şūy-

ḫum-bara (v.t.) : aṣlı bere-i ḫum köp ḳuzısı, köpek küçügüne, büstüḳa

ḫumbere : küp ḳuzısı ki yavrısı, ḳumbara, köbicekdür, içinde aḳçe ḳoruḳları nesnecikdür pestūḳa, bustūḳa, dünīne

ḫumre : küp ki içinde ṣu ṭoldururlar meşelā,

ḫumre : muraḥḥam ve muḫtaṣar-ı ḫamīredür,

ḫūn : ḳan, cān

ḫunbük : senhulīden, ṣıtlıḳ ki aġızdan çıḳar düdük ṣadāsı gibi bir ṣadādur, ata ṣu

virdikleri zamān içsün diyü iderler,

ḫunbük : şaḳlaḳ

ḫunnūr : ḳabḳacaḳ ve kāse ve ṭabaḳ ve balṭa ve nacaḳ ve örtü ve yataḳ ve bunlarıñ emsāli eşyā

ḫunur : ḫunnuvr, kālā, ev esbābı, metāʿü'l-beyt

ḫunük : gökcek, ḥasen

ḫūr : ḳuyaşdur, -şehrīler taṣarruf idüp güneş dir-, çuġaç şems

ḫurçīn : hegbe ki iki yanında gözleri olur bir ṭorbadur,

ḫurden : yemek yaʿnī yinür maḳūlesi nesneyi yimek ve içmek, ekl u şurb

ḫurrem : sevincli, şād

ḫusbīden : uyumaḳ, tenevvüm,

hūş : temyīz, aḳl-ı ṣaḥīḥiñ eşeridür ḥayr u şerʿden ve nefʿ ü żarardan anıñla farḳ olunur, ög, aʿmā -hūşuñ maʿnāsın uş ṣanurlar-

ḫuş : eyü ve yaḫşī,

hūş : ög, ʿaḳlıñ verāsında bir ḥālet, -uş ʿaḳla dirler- ḫıred,

ḫūşe : ṣalḳım, üzüm ṣalḳımına iżāfet ile ḫūş- engür dinür, ʿunḳūd,-arpa ve buġday ṣalḳımına başaḳ dimekle meşhūrdur, ḫūşe-i gendüm ve ḫūşe-i erzem, sünbüle-

ḫūşe : ṣalḳım üzüm, ṣalḳımı ve buġday başı, sünbüle,

ḫuşk : ḳuru, yabes

ḫūş-mend : ayıḳ, huşyār, ṣāḥī

ḫuṣū : ḳayın ana, ḳoca anası, şūy-māder -aṣlı iżāfet ile māder-şūydur- ḥamāt, ḫatunuñ anasına daḫı dirler, zen-māder, ṣahr ve ṣahra, ḥumā ve ḫumāt,

ḫūy : der, vücūduñ ḳıl diplerinden ṭaşra çıḳan ṣu, ʿaraḳ,

ḫuy : vücūd-ı ḥayvānda ḳıl diplerinden çıḳan ṣudur, ʿaraḳ

ḫūy kerde : der eylemiş yaʿnī derlemiş

hümām : şerīf, ulu kişi

hümāyūn : mübārek, meymūn, ḳutlu

hüveydā : peydā, açıḳ ve bellü,

- I - İ -

ıssı : ṣāḥib,

ʿıyān : bir nesneyi göz ile görmek,

ʿıyş : ḥayāt, dirilik, zinde-gānī

ızmār : gizlemege,

ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde ḥarf-i ṣānī-yi müteḥarriki iskān itmege dirler ki mütefāʿilünde olur yaʿnī sānī 8 iskān ile mütefāʿilün olup müstefʿilüne naḳl iderler

īddür : żamīr-i cemʿ-i muḫāṭab, tum, siz

īder : bütevi, dāʾim

iḫlāʿ : çıḳarmaḳ, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde ḫabn ve ḳaṭʿ beynini cemʿ itmekdür

īhū : çil didikleri ḳuş ki heyʾeti müşābih ve rengi aḳçıl ve burnı ve ayaġı ḳırmızı ve ḳanatları altı siyāh ḳuşdur, ṭayhūc, tihūc

ʿilm : bilmek, dānişten

illā : andaḳ meger,

īm : żamīr-i mütekellim-i maʿa'l-ġayr, ene, biz,

im : aṣlı īndür ki ism-i işāret-i ḳarībdür,

imsāl : bu yıl, el-ʿāmu ve's-senet,

īn : heẕā itmek

īn : ism-i işāret, ḳarībe bu dinür, ẕā, hāẕā

īncā : bu yere, buraya, bunda, hünā

īnek : işte ve uşta, hā

īn-sū : şu yaña, biri,

intifāʿ : aṣṣı, sūd

irşād : toġrı yol göstermek, nümūden-i reh-i rāst

isperġam : isperam ve isperham,

īstāden : ṭurmaḳ, yaʿnī ayaḳ üzre ṭurmaḳ, ḳıvām, vuḳūf

istiʿmāl : istifʿāl bābından maṣdardur, ḳullanmaḳ, bir kimseden iş istemek yaʿnī anuñ işledügini istemek, -bunda maʿnā-yı evvel murāddur-, kerdānīden *istīze* : sitize, sitiz

īşān : żamīr-i cemʿ-i ġāʿibdür, hum,

işkence : şikence,

itmām : bitmek, bitürmek, encāmīden

ivend : ʿaded-i ġayr-ı müteʿayyen, ṣayısız gibi ve belürsiz ṣağış, ismi maʿlūm olmayan ʿaded biżʿ, birden ona varıncaya digin yāḫud yigirmiye digin olan ʿadāddan bilā-taʿyīn bir miḳdār ʿaded maʿnāsına olur

iy : ḥarf-i nidādur

īy : żamīr-i müfred-i muḫāṭab, sen

ʿizzet : ḳıymetlülik, ercümendī

- J -

jāj : çāc yaʿnī ḫarmanda ġalleniñ yıġılmış depecige dirler, ḫarman süründisi

jāj : turrehe, -cemʿi turrehāt-

jāj-ḫāy (v.t.) : āġlāt ve turrehāt söyleyici kimesne, ḫoraṭ

jāle : ṭuluḳ, zıḳ, ziḳād, ṭulum -bunı üfürüp şişdikden ṣoñra aġzın pek bağlayup deryāya bıraġup üzerine bezler ekşer üzerine sāl yaparlar imiş ve bunuñla yüzmek ögrenirler imiş- misbānḥ,

jāle : çi, bahār mevsiminde ṣabāḥa yaḳın yaġar çemen üzerinde incü gibi dizilür, çiy ṭall

jem : kebb, avurd ki aġzıñ iç ṭarafıdur, fekk ü şıdḳ

jeng : is, bir nesne ki tütünden ṣararup gitdikce ḳarara ol ḥālete is dirler ki pas nevʿinden ve pas didikleri nesne ki ekşer demürden olan şeylerden olur, ṣad

jerf : deriñ ki deryā ve ḳuyu ve çuḳur yerleriñ aşaġısı, ʿamīḳ

jinde : yamalu ṭon, yaʿnī faḳīr fuḳarā giydekleri yamalı giysi, muraḳḳāʿmerḳūm,

- K -

ḳabā : ḳaftan, öñi açıḳ -öñi ḳapalı olana cāme dirler-, ḳabā

ḳābil : ḳapıcı, aḫz, rubāyende, rufāyende, pezīreften

ḳābil : ilçi, pezireften, el ile ve şemm ile yaʿnī ḳoḳlamaḳ ile ve ʿaḳl ile ve ẕihn ile ḥāṣılı ḫavāss-ı ḫamse-i ẓāhire ve bāṭına ile olup ḳabūl itmege müşthereklerdür, şināsende

ḳabīle : oba, bir babadan üreyüp çoġalan kimesneler, -fi'l-aṣl başda olan kemikleriñ her

pāresi- -ecnās-ı muḫtelife olan bölüge daḫı ḳabīle dirler meṣelā ʿArab ve Zenc ve Rūm gibi-, -cemʿi żammeteyn ile ḳubul gelür-

ḳabīle pīşter : ilerülik, iḳdām

ḳabż : ṭutmaḳ, giriften, ışṭılāh-ı ʿarūżiyīnde mefāʿīlünden ve feʿūlünden ḥarf-i ḫāmiṣ sākin ḥaẕf itmege dirler ve bunlara maḳbūż dirler bunda mefāʿīlünden ki ḥarf-i ḫāmiṣ sākindür ḥaẕf olunur mefāʿīlün ḳalmaġıla maḳbūż dinilmişdür

ḳabż : ṭutmaḳ, ışṭılāḥda ḫāmis sākini ḥaẕf itmege dirler,

kāc : şabla, sille ve ṭabanca, laṭme

Ḳadīm : Bayat,

Ḳādir : Güç

ḳāf : müsemmāsı ḳadur, buña yüz didiler,

kāf : müsemmāsı kedür, buña yigirmi didiler,

kāf : ḥitāb, şādılıḳ ve geñişlik saña dimek

kāf : yarıḳ, meşḳūḳ

kāġe : bilmez ve bön ve uġuz,

kāh : keh, ṣaman ki arpa ve buġday ṣapıdur, tibn

kāḫ : köşk ki ekṣer baġçelerde yaparlar, ḳaṣr

ḳaḥbe : zāniye

ḳahr : ġalebe etmek, yigin gelmek, üst olmaḳ, maḳhūr, maġlūb eylesün, alt eylesün

ḳaḥṭ : ḳızıllıḳ ve ḳıtlıḳ, ġalle az olmaġıla çoḳ behā ider,

kāhū : marul didikleri ṣalatadur, ḥass, hindibā sinānī, hażbe

ḳā'im : durucı, istāde, sıtīḫ

kā'ināt : ṣoñradan var olıcı nesneler, nev-hest şud kāne

kāj : lūc, şaşı, aḥvel

kāje : gümele didikleri bir gölgelikdür, ẓulle, kūdekler oyuncaḳlarına daḫı dirler

kāk : beksümat didikleri undan yapulan nesne ki yolcılar ekmegidür, kaʿk

kākā : merdüm, kişi, recül, bir kimsedür ki evde ḳocamış ola, şeyḫ

kālā : düzen ṭaḳan taʿbīr itdikleri ev içinde ḳullanılan eşyā, esbāb, ʿarż

kālem : zen şūy dīde, ṭul dinilen ʿavret ki erinden ayrılmış ola, ṣīb

ḳālivāc : zeġān, çaylaḳ, ġālivāc, ḫālivāc, ḫālvāc, ḳartal, raḥm, enūk

kālīve : bön, ebleh, aḥmaḳ

kālūc : kiçi parmaḳ, ṣerçe parmaḳ, ḫınṣır

kām : istek, dilek, murād yürürken iki ayaḳ arası, ḥatve, ṭamaḳ yaʿnī ağız içiniñ üstü, ḥīk

kāmil : bütün, dürüst, -żıddı eksikdür-, nāḳış, kem ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde ḍarb u ḥareket cihetinden eczāsı tām olmaġıla bu baḥra ʿalem ḳılınmışdur ki sekiz kerre mütefāʿilündür ʿilel ve erācīfden bir nesne ʿārıż olmamaġıla sālim dinilmiş

kāmil : bütün olıcı, dürüst künende

kān : yaḳınlıḳ, kişi ḫatunıyla er ʿavrat muʿāmelesün itmek,

ḳāniʿ : rāżı, begenici, ḥoşnūd

kānūn : āteş-dān, ocaḳ ki anda od yaḳılur, kānūn, -fi'l-aṣl baḳırdan ve ġayrıdan yapup orta yere ḳoduḳları ki ṭaġar dirler, maʿādinden olanı manġal dimekle meşhūrdur,- bu diyārlarda ṭaġar diyü ṭopraḳdan olana dirler-

kār : iş, kerdānīden, ʿamel, fiʿl

ḳaʿr : dib ki çuḳur yiriñ tā aşaġısıdur

kārd : bıçaḳ, şey kesecek ālet, sikkīn

ḳardaş : erkek ḳardaş, aḫī

kār-gāh (v.t.) iş yeri, seki, didikleri ki anda ṣatu ve bazār olur

kārīz : arıḳ, arġun, yer altında yayılan küçük laġam içinden ṣu aḳar, ḳanāt

kār-nühüft (v.t.) : gizlü iş, ʿamel-i maḫfī

kār-sehimnāk : terkīb-i tavṣīfīdür, ḳorḫulu iş

kāse : kās , çanaḳ, keʾs, kāse

kāseʾ-i zerrīn : tavṣīf-i terkībī

kāski : günik didikleri otdur ki māīʾce çiçegi olur, açıldıḳda gün her ne semte giderse bunuñ çiçegi daḫı ol ṭarafa döner, hindübāʾ, acı marul, kāsni, yaʿżīd, tarḫşūkdür

ḳaṣr : ḳışaltmaḳ, ışṭılāḥda bir cüzʾüñ ki āḫır-ı sebeb-i ḫafīf ola ol sebebiñ ḥarf-i āḫırıñ ḥaẕf ve mā-ḳablini iskān itmekle dirler pes dördünci fāʿilātünden nūn düşüp tā sākin ḳalmaġıla fāʿilāt olmuşdur

kāsten : eksilmek, kāhil, noḳsān u naḳṣ

kāş : kāşkiden muraḥḥam, nʾolaydı, kāşkim, keşke, leyte

kāşāne : ḳış evi, mestevī, şitevī

ḳaṭf : sebeb-i ḫafīfi ḥaẕf ve mā-ḳablin iskān itmege

Ḳatv : bir yeriñ ismidür, ʿinde'l-baʿż bir şehr adıdur

ḳavm : erkek bölügi, cemāʿatü'r-ricāl -tebʿīh ile nisā da dāḫil olur yāḫud ricāl ve nisāya maʿān şāmildür-

kebş : ḳoç, ḳoyunuñ erkegi, kebş

kebūd : gök, ezraḳ

kebūter : gögercin, ḥamāme

kebyi : maymun, ḳırād

kebz : lemz, büyük ve yoġun, ġalīẓ

kec : kirec ṭaş yaḳup baʿdehū ṣu ile söyündürürler ki beyaż ṭopraḳ gibi nesne olur, caṣṣ

kedū : ḳabaḳ, ḳaraʿ

kef : el ayası, avuç, keff

kef : köpük, zebad, tufāde

kefe : kesmek ki ḫarmanda ḳalan ekin ṣablarınıñ yoġun parçalarıdur, kūberet

kef-gīr (v.t.) : aşdan köpük alacaḳ ālet, mıṭfī, kepçe

kefş : paşmaḳ didikleri ayaḳḳabıdur, ḳafes

kefte : çatlamış nesne ki yarılup açılup, meşrūḥ vü meṣḳūḳ, münfaṭır

keh : ṣaman, ṣaman, arpa ve buġday ṣapı, tibn

kehkeşān (v.t.) : ṣaman uġrusı, gök yüzünde ṣāf gicelerde ufacıḳ yıldızlarıñ ictimāʿında yol gibi görünür bir beyażlıḳ, ḥacılar yolı, mecerre, ümmü'n-nücūm

keh-gil (v.t.) : keh ile gilden mürekkeb, ṣamanlu balçıḳ, sibāʿ

kehl : erkek kimesne elli bire varınca, şeyḫ

kelāje : küf ve pas didikleri nesne ki meṣelā etmek ḳurusı üzerinde ḥāṣıl olur gök bir nesnedür, ṣadeh

kej : egri, kec, aʿvec

kej : ılġun didikleri aġac, tarfā, eṣelet

kej-ṭabʿ : terkīb-i tavṣīfī

kelāje : ṣaḳṣaġan didikleri ḥaram-zāde ḳūṣdur, ʿaḳʿaḳ,

kelle : baş, reʾs

kelle-yi gāv-mīş : tavṣīf-i terkībīdür

kem : eksik, -muḳābil-i artuḳdur-, nāḳıṣ

kem : eksik, nāḳıṣ

kemāl : ṭoruḳ ve bütün, temām şöden,

kemālāt : bütün olmaḳ, dürüst

kemān : yay, anuñla oḳ atarlar, ḳavs

kemer : ḳuşaḳ, mıntıḳa

kemīn : pusu didikleri maḥal ki ceng erleri ve ṣayyādlar anda gizlenürler, kümūn

kemīz : çemīn

ken : ḳopar, ıḳlaʿ

kenār : ḳırañ, ḥicret,

kende : ḳopmuş, mevzūʿ ve maḳmūʿ, ḳoparılmış,

kenden : dürmek, ḳazımaḳ, ḥafr

kendīde : ḳoḳmuş ve sinmiş, murdār ḳoḳmuş, münten

kendü : ḳovan, ḫalliye

kendüm : buġday, ḥınṭa,

kendürek : deriden yapılur bir ṣofradur ki Etrāk yimegi anuñ üzerinde yirler, ṣufra, ḥaḳīḳatde ṣufrada yaʿnī yolda yimek içün getürdikleri yiyecekdür, yol ṭaʿāmı cild-i müstetir yaʿnī deriden düzülmüş bir degirmi nesnenüñ içine ḳoyup ṭaşırlar, kendūrī, ḫuvān,

kenefş : kenevş, selvi-servden ġalaṭdur-

kenev : keneb, kendir didikleri ot ki ṣapunı dögüp ḳabuġı yumuşaduḳda tel tel idüp ip bükerler, ḳınebb, yapraġını ḳurudup un gibi olur ki Türkīde benglik dimekle maʿrūfdur esrār daḫı dirler, beng, benc,

kenīzek : ḳırnaḳ, eme, dişi hiẕmetgār -gerek memlūk ve ġayr-ı memlūk-, cāriye

kepk : keklik, ḳabīce,

kerc : köşk ki ekṣer bāġçelerde olur, ḳasr,

kerd : fiʿl-i māżī, itdi, vedāʿ,

kerde : eylemiş

kere : kelāje, yaʿnī küf ve pas

kes : ḥarf-i beyān

kes : kimesne, men

keş : ḥub, güzel, ḥüsn, ḳoltuḳ içi, ıbṭ

keş : keşed mużāriʿinden müştaḳḳ ism-i fāʿil

keş : küşed mużāriʿinden müştaḳḳ emr-i ḥāżırdur, çek yaʿnī uzad, umder

keşende : çekici, mümidd, cārr

keşf : açmaḳ, güşāden, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde ḥarf-i sābiʿ müteḥarriki yāʿnī müteḥarrik olan yedinci ḥarfi ḥaẕf itmek

keşīden : çekmek, medd, cerr

keştī : gemi, zevraḳ

kevsec : köse, azacıḳ ṣaḳallı kimesne, iṣṭ,

key : iki, ulu ḫān ki, sulṭān, ṭabaḳa-yı ṣānīye mülūk-i keyānīyān didikleri bundandur, ḳaçan, metā

key hilem : ḳaçan ḳoyam, ḳoymam

keyfer : pādāş, kin ödeşmek

keyhān : pādşāh-ı ʿaẓīmü'ş-şān olan kimesnelere ʿalem ḳılınmışdur, şāḫlarıñ tācına eyānī -cemʿi keyānīyān- keyān ve keyānīyān, keyhā, ulu begler, mülūk ve selāṭīn

keymuḫt : ṣaġrı,

keyvān : Zuḫal, sebʾa-i seyyāreden sābiʿdür ki bu daḫı felek-i sābiʿde seyr ider, yedinci felek

ḳıf : desti gibi bir ẓarfdur, cerre

ḳır : zift ki anıñla kimi ḳalafat iderler bir siyāh nesnedür, zift olunup yaġ ve bal ve sāʾir bunlar miṣilli şeyler ḳodıḳlarına debbe istiʿmāl iderler,

ḳıṭʿa : bir pāre, ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde maṭlaʿı olmayan bir şiʿr, iki beytden ṭoḳuz beyte varıncaya digin olan şiʿr

ki : ḥarf-i beyān, kim

ki : kes ki taḳdīrindedür

kih : kiçi yaʿnī küçük, ṣaġīr,

kīj : çam, iki nevʿdür bir nevʿi yeşil virir, -yemişine fıstıḳ dirler-, köknar ve çam ḳozaġı daḫı dirler, cilvez -çālġuzadan muʿarrebdür ki cil ile ġozdan mürekkebdür

kile : bir nevʿe ölçek

kilk : yazu ḳamışı, ḳalem,

kim : Türkī ḥarf-i beyāndur

king : gürüz, çocuḳluḳdan ḳurtulmuş bülūġa gelmiş oġlan, emred, fetā

kīr : ṭutıcı

kird : degirmi, yuvarlaḳ nesne, müdevver

kirdekūh : kürdistānda bir ṭaġa ʿalem ḳılınmışdur

kir-pās : kirbās, bez ki ḫam ketenden idüp ṭon ve gömlek yaparlar, buġası ve astar maʿnāsına

kīse : kīs, kese

kīse-i pür zerr : tavṣīf-i terkībī

kīş : tirkeş, oḳ ve yay ḳoduḳları nesne, beleñ, ṣadaḳ, tīr-keş, ḳarbān

kīş : töre, meẕheb, dīn

kişt : ekin, gerek bitmiş olsun gerek bitmemiş

kişt : yan, bögür,

kişver : vilāyet ve diyār, ıḳlīm

kitāb : bir şeyʾi bir şeye żamm itmek, mecmūʿ , bir yere getürilmiş nesneler, nāme biti ıṣṭılāḥda kelimāt-ı müfredeyi cemʿ ve tedvīn itmek

kiyā : kār, iş güç, şuġl, fiʿl

köknār : ḫaşḫaş,

kös : gerek insān gerek ḥayvān dişileriniñ ud yeri, ferc

kūb : dög

kūbile : ṣu ḳabarcuġı, ḥabbāb

kūdek : oġlancıḳ, ṣabī

ḳudret : güç, tüvān

kūf : ügeyi ki başı kedi başına beñzer, ṣayhā, mehīb ṣadāsı vardur, zeḳa, hāme bayḳuş

kūh : ṭaġ ki yer yüzünüñ mıḫıdur, cebel

kūh : ṭaġ, cebel

ḳuḥāb : öksürük maʿnāsınadur bir kimesne bir zāniye ʿavret yanından geçerken mezbūra öksürüp ol kimesneye kendüyi vaṭʾī işʿār itmek şāyiʿ olmaġın ol avrete ḳaḥbe dimişler, ġar,

kūhān : örgüc ki deveniñ arḳasında olun yumrudur, cübl, senām

ḳumaş : murādif-i metāʿdur

Kurʾān : birikdirmek, oḳımaḳ

ḳūt : azıḳ, tūşe

kūte : ḳışa -żıddı uzundur-, ḳaṣīr

ḳuyum : nisvāna maḫṣūṣ olan mücevher ve muraṣṣaʿ nesneler yaʿnī küpe ve ḳuşaḳ ve bilezik ve bunlara beñzer şeyler, ḫuliyy, pirāʾeden ve zeryūn -ʿinde'l-baʿż bunları ḳoduḳları ḳafese Türkçe ḳuyum dirler ve mecāzen ol mücevher nesnelere daḫı ḳuyum dirler ve anları yapan kimesneye ḳuyumcu dirler-

kūze : bardaḳ,

külāh : taḳye didikleri başa giyilen nesne, ḳalansuve, ḳalansīve

külāh-ı Tatarī : Tatara mensūb külāh,-Tatardan murād sultānları ve ḫānları ve

mīrzālarıdur- -sā'irleriniñ yaʿnī ʿaskeri ve reʿāyasınıñ giydüklerine külāh-ı börkī dirler-

küleng : ṭurna didikleri nāzük ḳuşdur ki telleriñ ṭaḳınan mükerrem olur, kürkiyyü

kün : eyle, ifʿal

kün : fiʿl-i emr, ol, kün,

kün : it ve eyle, ıḥfaẓ

künc : bucaḳ köşe, zeveye

küncid : ṣusam didikleri beyażca toḫum ki rūġan-şīr andan çıḳar, sinmisim

küned : eyler ve ider,

künişt : kilīsā, kenīse, -ʿinde'l-baʿż Yehūdīleriñ semāvına dirler-

künūn : muḫaffef-i eknūndur, nūn

kürde : bögrek, yumurṭa gibi et pāresi, külye, külve

kürre : ṭay, atıñ ḳolonıdur, kerrec, -erkegine muhr-, -dişisine muḥre-

küsār : yiyici, ākil,

küste : ism-i mefʿūldür

küsterim : döşemek

küsterim tūzīm : döşeyelim, teferrüş, nenşürü

küşāde : açmaḳ, açılmaḳ, açılmış

küşāden : açmaḳ, -żıddı ḳapamaḳdur- feṭḥ,

küşende : depeleyici, öldürüci, ḳātil

küz : güz, gürz,

küz-püşt (v.t.) : arḳası güz, ḳanbur, arḳası yumrı, aḥdeb

- L -

lābe : yalvarmaḳ, tażarruʿ,

lāf : ögünmek, futa itmek, fużūl,

lāf : aṣlı yoḳdan ögünmege dirler, fużūlīy, ışṭılāḥ-ı fuḳahāda bir kimesneniñ vekīli olmadın işini bitüren kimesneye fużūlī dinür

lāġ : hezl, ʿıyāne,

lāġr : arıḳ, ferbih, naḫīf, simīn

laḫ : sitān gibi kesret ifāde ider

laḫt : çomaḳ, mıḳmaʿa

lāk : balçıḳ teknesi, kezker, minḳal

lāl : bī-zebān, dilsiz, ebkem

lāleng : bişi didikleri yaġlı yufḳadur, bu diyārda yumurṭa ḳatup tavada pişürdikleri ufacıḳ yufḳalara lālang didikleri bundan muḥarrefdür, zülābiyye, maʿhūd ḥelvaya daḫı zülābiyye dirler,

lām : müsemmāsı ledür, buña otuz didiler,

lāne : yuva ki ḳuş yavru çıḳardıġu maḥaldür, maḥfaṣ

lāyīden : ürümek, it ürümek gibi, nübāḥ

leġazed : sürçe, ayaġı sürçe, zelaġ

leb : ṭudaḳ, aġızıñ ḫārici, şefe, femm, ferh, fiyy

leken : legen, baḳırdan yaparlar el ve çamaşır yumaġa ḳullanır, teşt

lemṭur : büyük ama yalñız vücūd cihetinden degil belki ḳuvvet cihetinden büyük nesneden ḳayırmayup, lāʾübālī, ferīh, semiz

leng : aḳsaḳ, ṭopal, aʿrec

leşker : ʿasker, ceyş, cund, çeri,

leşker başı : aṣlı Fārsīde ser-leşker ve aṣlı Türkçe çeri başı

levend : nādān ve ġāfil, şol kimesneye dirler ki elinden ve dilinden aṣṣı yarar iş gelmeyüp aylaḳ gezüp yürüye

levīşe : yavaş didikleri nesne ki gün göre ṭavarıñ burnına urup ḳırarlar, ziyār

ligām : uyan başlıḳ, licām

liyāḳat : yaramaḳ, sezāyīden

līz : ḫūr, ḫaḳīr, ẕelīl

luġāt : luġatiñ cemʿi, diller, zebānhā

luġat : ses, ün, aġızdan çıḳan ṣadā, āvāz, ıṣṭılāḥda dil, zebān

luṭf : yumşaḳluḳ, nermī, feyyāż-ı muṭlāḳdan tevfīḳ, oñarmaḳ, sāz-kār kerdānīden,

lūk : lūc

lūk : çolaḳ ve kötürim ki eli ayaġı kesik ve ṣınıḳ kimesneye virirler, bu iki lafẓı bir ism ḳılup eli ve ayaġı egri maʿnāsına ʿalem ḳılınmışdur, eli egri olan ʿArabīde feṯḥ-i hemze ve şīn-ı muʿceme ve lām-ı müşeddede ile eşell, ve ayaġı egriye aḫfāc

lūş : tenbel kāhil kimesne, beṭiʾ

lüce : çeşmkāc, şaşı aḥvel

lünc : ağız bucağı ki avurd, fekk, şıdḳ

lünd : ögün,

lürs : sīlī, sille, şapla, şaplama, -hepāz ve heyāzemle dirler ẓarf-ı ṭapancadur- laṭma

lüvbiyā : bögrülce, laṭīf çorbası olur

- M -

māde : dişi, ünsā

māder : ana, ümm

mādiyān : ḳısraḳ, dişi at, ḥacr, ḥıcr

māġ : gice ḳarañusı, ẓulmāʾ

maġ : ḳarañu yaʿnī ḳarañuluḳ, ẓulmet

maġbūn : aldanmış, firīfte

maġfūr : yarlıġanmış, āmürzīde

maġz : beyni, ḳafa içinde pıḫtı gibi bir nesne, dimaġ

maġz : ilik, muḫḫ

māh : ay ki rūmī aya göre şems iʿtibārıyla şubāṭdan ġayrısı otuz gün ve otuzbirer günden ʿibādetdür ve şubaṭ üç sene yigirmi sekiz gündür dördüncü senede yigirmi ṭoḳuz gün olur ʿArabī aya göre yigirmi ṭoḳuz ve otuz günden ʿibāretdür

māh : cirm-i ḳamer ile eyyām-ı şehr mā-beyninde müşterek, ay, sebʿa-i seyyāreden olan şol büyük yıldız, felek-i evvelde seyr ider, ḳamer, semā-i evvelde görilen büyük yıldız, ay, ḳamer

maḥbūb : sevilmiş, dost

māḫci : bār-gīr, palan atı ki ekşer yük yükledirler, berẕeven -ʿinde'l-baʿż birẕeven Türkī at yaʿnī ʿarabī olmayan atdur-

māhī : aylıḳ her ayda bir kerre virilür,

māhī : balıḳ, semek,

māhir : bilgiç, bilici, üstāẕ

maḥşer : birikdirmek ve göndermek ve uyarmaḳ ve diriltmek, baʿṣ ve cemʿ yaʿnī diriltmek ve birikdürmek maʿnāsına olup, rüstaḫīz

maḥẕūf : düşürülmüş ışṭılāḥ-ı ʿarūẓiyyīnde āḫırı sebeb-i ḫafīf olan bir cüzʾ ve küll

maḳām : ṭuracaḳ yer , ṭurġuracaḳ yer, istādānīdengāh, murād cennet-i aʿlādur

maḳdūr : oranlanmış, endāze kerd

mākiyān : ṭāvuḳ ki ḥorūsuñ ḳarısıdur, dücāce,

mān : māndeden müştaḳ

mān : ḳal, ḳıf, zerre

maʿnā : dilemek, el-irādet, ḫᵛāsten

māned : beñzer, muşābih

māned : ḳala, yebḳa

Mānī : vilāyet-i Çīnde bir şaḫṣdur ki farḳ-ı muḫtelife-yi mecūsuñ beşincisidür mülūk-ı Sāsāniyāndan ʿalā-rivāye Şāpūr-ı ẕü'l-Ektāf zamānındaki hubūṭ-ı Ādem ʿaleyhi's selāmdan beş biñ ṭoḳūz yüz senesi āḫırları eşnāsında peyġamberlıḳ daʿvāsıñ idüp ḫalḳı zendeḳaya daʿvet itdi ve ʿinde'l-baʿż Şāpūr bin Erdşīr ki şānī-yi Sāsānīden biñ sekiz yüzden ṣoñracadur mezbūr Mānī bunuñ aḥdinde beş biñ sekiz yüz yigirmi bir ḫılâlinde ẓuhūr itmişdür ve baʿżılar mülūk-ı mezbūrdan Behram bin Hürmüz ʿaṣrındadur dimişler

manẓūm : derilmiş, cemʿ olunmuş, ulaşmış, bir ṣıraya dizilmiş, ārāste, peyveste, deyiş, naẓm

mār : ṣıḥḥate, -ḥastaya bī-mār dimek bu maʿnāyadur-, ḥayyeh, ılan

māse : pārū,

māst : yoġurd, reʾīb

māstabā : yoġurtlı aş, mażīr

māş : merdimek didikleri nesne ki mercimekden irice olur, munc

māşū : elek ki un ve emşāli gibi nesneler elerler, minḫal

maʿṣūm : ṣaḳlanılmuş, nigāh kerden

maʿrifet : bilmek, dānīsten, dānīden

māye : ṣoy ve ṣop

māye : ṭamızlıḳ, māl

māye : göñül, ḳalb,

me : mīm-i meftūḥa ḥarf-i nehy

meṣel : ḳıṣṣa ve ḥikāye, ābidet

Meṣnevī : ikişer ikişer, dü dü

mebāş : olma lā-tekün

med : gir ve ṣoñ

med-hūş : dīvāneniñ son nefesde ʿaḳlu geldügine bināʾen med-hūş dinilmiş,

meger : edāt-ı istiṯnādur, illā, ille

meges : siñek, ẕübāb

meh : māhdan muḫaffef, ay

mehārī : burunduruḳ, iki ṭavarıñ burnunı anuñla ḳışup yavaş iderler, ḥızāme,

meh-i nev (v.t.) : hilāl

mekeş : çekme, lā-temdüd,

mekīden : emmekmeme emmek ṣovurmaḳ maʿnāsına maṣdarlardur, maṣṣ

meknūn : örtülmüş, mestūr, pūşīde

mekr : segāliş ḥīle,

mekün : olma, lātekün

melaḫ : çekürge didikleri ṣıçraġan ḥayvāndur, cirād, cirāde

melaḫ : deren

melünd : ögünme, söz çiyneme dimek bundan kināyedür, taṣalluf

memāt : ölüm, merg

men : ben ve batman didikleri vezn maʿnāsında müşterekdür,

men : ben, ene,

mencū : mercümek, ʿadese

mend : edāt-ı tavṣīf, edat-ı vaṣf ve nisbetdür

meniş : sirişt, yaradılış, ṭabʿ, ḫalaḳahu, miẕāc, seleyḳa, nihād u sirişt,

menişīn : oturma, lā-taḳʿat

Menteşe : ism-i diyārdur ki Anaṭolıda Aydın ṣınurına mülāṣıḳ bir sancaḳ yerdür

merḫ : şam didikleri aġacıdur, ikisini biri birine sürseler āteş çıḳar, kerker, ṣanavber-i ṣuġrā

merḥabā : kelime-i ikrāmdur -merḥabā dimek ile vāsıʿ yaʿnī geñiş yire geldiñ üzerine ṭarlıḳ olmasun-

merḥūm : esirgenilmiş, baḫṣāyende

merā : aṣlı menrā

merd : er, ḥadd-i bulūġı tecāvüz iden erkeklere dirler, recül, er adam yaʿnī adamıñ erkegi ki ḥadd-i bulūġı geçmiş ola, recül -dişisine zenn, merʾe dinür-

merdān : erler, ricāl

merdüm : adam, ādemoġlanı, insān

merdüm-i çeşm : göz bebegi, insānü'l-ʿayn

Mervez : Fārsī bir köy adıdur, Herī şehri ḳaryelerindendür

meske : kere yaġı, zebed, zübdet,

meşām : ḳoḳı alacaḳ yirler, geñiz didikleri burun içinde rāyiḥa yaʿnī ḳokı giren, maġz, burun, enf, bīnī

meşeyistān : meşelik, eygeh, ecte, gaża, ġāba

meşhūr : bellü, āşikār

metāʿ : ḳumaşıñ ġayrı ev içinde ḳullanılup intifāʿ olunan şeylerden ne var ise

mevīz : ḳuru üzüm, rebīy -yaşına ʿineb, engür-

mevlā : efendi, ḫudāvend, monlā, mevlevī

mevlevī : ism-i menṣūb

mevzūn : ṭartılmış, sencīde, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde ḥarekātı vü sekenātı buḥūr-ı ʿarūża mutābıḳ u muvāfıḳ ḳılınmış

mey : süci, ḫamr,

meyār : getürme, lā-teʾtī

meze : çāşni, ṭat, ṭaʿam

mezīden : emmek meme emmek ṣovurmaḳ, maṣṣ

mışrāʿ : ḳapu ḳanadı, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde bir beytiñ nışfı ki bir saṭırdur

mī : ḥarf-i ḥāldür

mi : ḥarf-i teʾkīddür

miḥnet : belā ve meşaḳḳat ve zaḥmet ve ʿazāb, Ḥaḳḳ sübḥāne ve Teʿālā ḳulını anıñla ṣınar

mībāş : ol,

mīdād bemen : baña virdi,

mih : ulu yaʿnī büyük, kebīr

mihmān : ḳonuḳ ki musāfir dinür, żayf -cemʿi eżyāf ve żuyūf-

mihr : güneş, ḫurşīd, şemsdür

2. sevgü, maḥabbet

mīkün āzmūn : ṣına cerreb

mīkünī : ider iseñ ve eyler iseñ, tefeʿʿül,

mīm : müsemmāsı medür, buñā ḳırḳ didiler,

minnet : bir kimseye iyilik eyleyüp ve eyledügi iyüligi yine aña söylemek, sipās, minnet

mīr : mīrān didikleridür Devlet-i ʿOṯmāniyyede üç ṭuġlı paşalara dirler, düstūr-ı mükerrem ʿünvānıyla maʿnūn olurlar

mis : baḳır,

miṯāl : kelime-yi tesviye, şibh-i ṣūret heyʾet ve miḳdār, -cemʿi emṯile-, beñzemek, bir şeyʾ bir nesneye beñzemek, beñdeş

mīş : ḳoyun, ġanem,

mīşe : bīşe yaʿnī orman

mīşeyistān : *mīşe* ile *sitāndan* mürekkebdür

mītīn : külüng, āletdür ki taşcılar ḳullanur ḳazma gibi nesnedür, mıġvel

miyān : 1. bel ki vücūduñ ortasıdur, ṣulb,

2. orta, vaṣat

mīyve : yemiş ki incir ve üzüm ve armud sāʾir yerden ḥāṣıl olan nesneler ki içinde çekirdegi ola, -olmayana dāne dirler-, ṯemere, -cemʿi ṯemer, ṯemeriñ cemʿi ṯümür, ṯümürüñ cemʿi eṯmār, ṯemereniñ bir cemʿi daḫı feteḥāt ile ṯemerāt-

mīz : ḳonuḳ, misāfir dimekle meşhūrdur, żayf

mīzbān : ḳonuḳ olan kimesne,

muġ : żıdd-ı müselmān, münkir-i ḳıyāmet olana dirler, mecūsī maʿnāsına, gavur, kāfir, kāfer

muḫ : ilik ki kemik içinde olur, muḫḫ,

muḫkem : berk, pek,

muḫtāc : isteklü, niyāzmend

mūl : oynaş, ʿāşıḳ, maʿşūḳ

muḳābil : ḳarşulayıcı, yaʿnī yüz yüze olıcı, ḳarşulaşmaḳ, rū-be-būden, gögüs gögüse ıṣṭılāḥlarında ḳuvvetde yā devletde veyā yaşda veyā mālde veyā miḳdārda veyā vezinde ve bunlarıñ emṯāli şeylerde iki nesne biri birine uymaḳ

muḳteżeb : irticāl-i kelām yaʿnī kendüden fikr itmeden tizcek söz düzüp söylemek

mūr : ḳarınca, neml

murġ : otı ve ṣuyı ve havası güzel yere dirler,

murġ : ḳuş, ṭayr

murġ-āb (t.n.) : ördek, ḳazdan küçükdür, ivze

murād : istek, kām

mūriyāna : ve mür ḳurduna dirler demüri ifnā, mūr-çāne

murūd : muḫaffef-i emrūddur, kümeşrāt

muṣaḫḫar : uymuş, rām, sefīh

Muṣtafā : üründü, vīje, güzīde, üründülenmiş

mūş : ṣıçan, ḫınzīr-zāde, fāre

mūşḫᵛār (v.t.) ṣıçan yiyici, çaylaḳ didikleri ḳuş ki ṣıçanı gördükde ḳapup yedügi içün mūşḫᵛār tesmiye ḳılınmışdur, mūşyā daḫı dirler

muʿaṭṭar : ḳoḳulanmış, ḳoḳmuş, būyende

mūy : ḳıl

mūyīden : aġlamaḳ, bükāʾ -ʿinde'l-baʿż bükāʾ aġlamaḳ ile çıḳan ṣavt-

müze : edik ki ayaġa giyerler, çizme, curmuḳ, -müze iç edek ki ricāl giyer-

müġāk : çuḳur

mühmel : ḳoyulmuş yaʿnī vaz gelinmiş, güzeşte, ıṣṭılāḥda lā-maʿniyyün leh olan kelāmda müstaʿmeldür

mübtedī : başlayıcı, nuḫust-āġāz, ʿacemī

müheẕẕeb : arınmış, temizlenmiş, pākīze

mühre : boncuḳ didikleri nesne ki ṣırçadan düzülmüşdür, ḫarje

mühre : dīvār temeliniñ ibtidā ṣırasına dirler, ḳur, ṭob ṭob balçıḳ, rıhṣ dinür

müjde : muştuluḳ, beşāret,

müjgān : müjeniñ cemʿi, kirpik, göz ḳapaġında olan kirpik didikleri muntażam ḳıllardur

hedb mükeyiden : ṭoṭuldanmaḳ, zenīden, yigrenmek, ḳaḳımaḳ da, kişi ġażaba geldigi ḥālde gümürdünüp ṣomurdanup ġarīb vażʿlar ider, zemzeme

mül : bāde, süci

mülk : ṣalṭanat, temellük,

münc : arı

münc-sütüh (t.n.) : ḳurḳunc arı, ṣarıca arı, zehrnāk aru

münevver : aydınlanmış, rūşen

münsariḥ : serīʿ, ivici, şitābīden

mürġ : ḳuş, ṭāʾir -cemʿi ṭayr, ṭuyūr-

mürġūl : örülmüş ṣaç, żafīre, ḳıvırcıḳ ṣaç, caʿd

mürd : mersin, ās

müseddes : altılanmış

müst : iñi, kişi istemedügi ḥālinden ġayra ḫaber virmek, şikāyet

müstaḳīm : ṭoġrı, rāst

müsteṭāb : eyü olmuş, pāk

müstemend (t.n.) : iñlü, şākī

müşk : misk, müşg muġūl, müşk otı rāyihası güzel bir otdur, reyḥān, nāk,

müşkil : güç, düş-vār, bi-maʿnā ṣaʿb

müşt : yumruḳ, ükf

müyesser : ḳolaylanmış, āsān

müzd : kirā, yaʿnī ḳullanmaġa virilen şeyʾ içün ṣāḥibi ḳullanandan alduġı aḳçedür, kirāʾ

müzeyyen : düzünülmüş, donanılmış, giydirilmiş, ārāste, pūşīde

- N -

nā : ḥarf-i nefy, mā

nā : edāt-ı selb

nā : nā-yı nāfiye-i Fārsī

nā-dān : bilmeyici, cāhil cehl ve cehālet luġatde muṭlaḳ bilmemekdür, ışṭılāḥda bir şeyʾiñ ḥaḳīḳınıñ ḫılāfına iʿtiḳād itmekdür ve ʿaḳl u ʿuḳūl luġatde yaʿnī terk yaʿnī bıraḳmaḳ ve sehv itmek yaʿnī göñli başḳa yere gitmek maʿnāsına ışṭılāḥda söz söylemekde ve iş işlemekde göñlü olmayan nesneye meşġūl kimesneye dirler

nā-fercām : duruġsuz, bilā-netīce, yaramaz nesne va ʿayblu nesne, aṣṣısız, ġayr-ı nāfiʿ ve bilā-fāʿide, yaramamaḳ lāzım gelen olur, lāyıḳsızlıḳ,

nā-fercām : yavuz ve kūʿ ve ḥāmiş, tüsen, muṭīʿ ve rām olmayan ṭavara ṣıfat vāḳıʿ olur, - lākin nāẓım-ı merḥūm bunda ıṭlāḳı üzre getürüp murādif-i tünd ẕikr eyledügi ġālibā her bed-ḫuya ḥarun dinilmek cāʾiz idügini işʿārdur-

naġz : ḥüsn

naḫcīr : şikār, av, ṣayd

naḥr : boġazlamaġa dirler ışṭılāh-ı ʿarūżīyyīnde mefʿūlat cedʿ ile lāt olduḳda ṣoñra tāyı ḥaẕf idüp lā

ḳaldıḳda fāʿ lafẓına naḳl itmege dirler

nāḫun : ṭırnaḳ, insānda parmaḳ uçlarında olan kemik, -ḥayvān ṭırnaġına çeng-

naḥle : dayaḳ, ʿaṣā

naḥnu : biz, innā

nāb : durı, -ḫılāfı bulanıḳdur- ṣāf, ḫāliṣ

nā-dān : bilmez, cāhil ve ebleh ve aḥmaḳ, - nev-perrrān didikleri eyyi sözlü kimesne-

nādir : az olıcı, hemān az, kār-ı nā-gāh

nādir : az, hīç, endek

nāfe : göbek, veled baṭn-ı māderde ġıdāyı andan ceẕb ider, sürre

nāk : edāt-ı tavṣīfdür

nāk : ḳayġulu,

nālīden : iñildemek, enīn

nām : ad, ism

nāme : biti, kitāb

nān : etmek, ḫubz

nān-ḫūriş : etmek yemiş,-ḳatıḳ taʿbīr itdikleridür ki yiyecek envāʿınıñ cümlesine şāmildür-

nāḳır : çeng, saz maʿnāsına, at başına beñzer

nār : rümmān

nā-sezā : yaramaz, işe yaramaz dimek

naṣīb : pay, behre

nāv : ṭamla, yaġmurdan olur, ḳatre

nāv-dān : ṭamlayacaḳ maḥal ve mekān, mīzāb

nāve : senet didikleri bir uzunca taḥta, başdan başa içi çuḳur çuḳur oyulmuşdur içlerine ḫamır ḳoyup furuna iletirler, şeḳībet,

nāvek : tīr, oḳ ki yaydan atarlar, sehm

nāy : ney, düdük, ḳamış, ḳaṣab, Mevlevī muṭribleriniñ çalduġı maʿhūr ḳamış sāz, nāyçe

nāyize : cüllāhlar ḳullanduġı ḳamış ki üzerine iplik ve ipek ṣararlar, ufacığına masura dirler nāyiçe, ḳamışcıḳ, lüle, ünbūb

naẓīre : beñdeş, mānend

naẓm : düzmek, bir yere getürmek, ʿörf-i ʿarūżiyīnde mevżūn ve muḳaffā olan kelām

nāzīden : nazlanmaḳ, tesaḥḥub,

neġavl : jerf, deriñ ki deryāda ve ḳuyuda müstaʿmeldür, ʿamīḳ

neberd : ṣavaş ve uġraş ve dögüş, ḥamle ve ceng

nebī : Allāh Teʿālā cānibinden ḫaber virici, ṭaraf-ı Bārīden nübüvvet ü risālet birle baʿṯ olunduġı kelām-ı Rabbānī ile ḫaber virilmiş ʿazīz kimse

nebīre : ṭorun dirler ki oġul oġludur, ḥāfid, -cemʿi ḥufude-, ḥafīd, sıbṭ, -cemʿi esbāṭ-

necsīden : igen ve zebūn olmaḳ yaʿnī erimek, hüzāl

nefʿ : aṣṣı, sūd

nehre : nihre, yayıḳ ki aġzı daracıḳ fuçıdur, ibrīc, mimḥaż,

nejinid : ḳayġu, ġuṣṣa,

nem : yaşlıḳ, bell

nemek : ṭuz, milḥ,

neng : ut, utanmak, ʿār

ner : erkek, ẕeker

nerm : yumşaḳ -żıddı saḫt ve ḳatıdur-, leyn,

nerm-rev (v.t.) : yumşaḳ yüriyici, dölek, yürimez ṭavar, ḳaṭūf

nesl : döl ve döş, zih ü zād

nesterīn : nesterin, nester, nesterūn, gül-i nesrīn didikleri sāde açılur bir ṣaru güldür, -ġalaṭ-ı meşhūru gül-i nāṣır- viʿāṭet, -cemʿi viʿāt-

neşīme : oturaḳ yaʿnī oturacaḳ yer, meclis ve maḳʿad

nev : yeñi, cedīd

nev : yeñi, cedīd -żıddı eski, köhne-, ʿatīḳ

nevā : naġme, ṣavt-ı vāḥidden mürekkebdür, ses, naṣīb, ḥıṣṣe, pay

neved : ṭoḳsan, tisʿīn

neverd : fiʿl-i emrdür ve vaṣf da, leff, neşr, ṭaġıtmaḳ, perākende kerden, döşemek, küsterānīden, basṭ

neverdīden : dirmek, devşirüp ṭop itmek

nev-rüste : yeñi bitmiş, yeñi yetişmiş

ney : ḳamış, ḳaṣab,

neyāmed : gelmedi, lemyeciʾ

neyistān : ney ile sitāneden mürekkebdür

nīfe : uçḳurluḳ ve uçḳur yaḳası, iç ṭonda ve çaḳşır ve şalvarda olur, ṭuman aġı didikleri

maḥaldür, nīfaḳ

nigeh : ṣaḳlamaḳ, ḥıfẓ

nigehbān : ṣaḳlayıcı, ḥāfıẓ

niger : baḳ unẓur

nigīn : yüzük ḳaşı, faṣṣ

nīgū : nīk, eyü ve oñat,

nigūn : ḥamīde, egilmiş, münhanī,

nigūyī : iyülik, iylik, birr -żıddı bedī, kemlik, sūʾ-

nihāden : ḳomaḳ, vażʿ

nihāl : fidan, aġacıñ yeñi yetişmiş gerek çekirdekden gerek ṭaldırmadan, tāze, tāze dal yaʿnī aġac dibinden ṭoġrı çıḳan tāze dal, ṣınv -cemʿi ṣınvān- -eski dal ḳışıb, ġuṣn- ṣāḥ

nihāye : ṣoñ ve dükenmek, ġāyetde, pāyān b

nihāye : ṣoñ, pāyān

nihāz : ḳoç, ergeç, keçiniñ erkegi, teke, teys, ḳoyun sürisiniñ öñünce giden ḳoç, kerrāz, kösem

nihend : ḳorlar, yażʿūne, çıḳarırlar, mīkend, yuḥricūne

nijād : ṣoy, aṣl

nīk : eyü- żıddı kemdür-, yig, niʿm,

nīl : çivid, ʿiẓlem,

nīm : yarım ki yarısı daḫı olunca bütün olur, nıṣf,

nīst : yoḳ ve yoḳdur ve degil ve degildür, lā,

nīş : diken, -ṣāḥīḥi tiken- murād arınıñ ṣoḳduġı ignecük, -feṣṣādlarıñ cerrāḥlarıñ ḳan almaġa kullanduḳları ālete nīşter dinilmek bundan meʾḫūẕdur-

nişāf : aḳılsız, edebsüz, fi'l-aṣl damaḳ ḳuruluġu maʿnāsınadur, peyvestü'd-damāġ muḫtellü'd-dimāġ

nişānden : dikmek meṣelā yere aġaç dikmek, ġars , bir yere direk ve çıbuḳ dikmek, ve bir kimesneyi bir iş üzerine taʿyīn itmek, naṣb

nişāne : ʿalāmet ḥişşe ve naṣīb, nişānden maṣdırından dökmek yere ṣancup dökmek- naṣb- silmek ve urmaḳ yaʿnī ḍarb maʿnālarına

nişāne : fiʿl-i emr olur, benişān dirler, oḳ nişānı, hedef, ġaraż, oḳ nişānına taḫṣīṣ içün āḫırına hā-yı resmī getürüp nişāne dirler, umac,

nīşḫūr : geviş dinür ki deve ve ḳoyun yatduġı yere yedügi nesne miʿdesinden aġzına getürüp çiyner yatur, neşver, cirre

nīv : gürbüz ve bahadır,

niyā : dede, babanıñ babası, ana babası, cedd

niyām : ġılāf, ḳın

niyen : ḳamışa mensūb dimekdür, ḳamışdan olıcı küçücek, ḫuṣṣ, göçer evli Türkmen ve ʿArabıñ keçeden ve ḳıldan düzdükleri ev iʿtiḳādıyla lākin bunlardan degildür egerçi bu daḫı yazlarda istiʿmāl olunur ammā anlar gibi keçeden ḳıldan degildür onlara ḥarḳa ve ḥarḳi dirler Türkçe derim evi dirler nitekim gelür

nīz : daḫı ve daḫi, eyżan,

nizār : arıḳ ki ince ola,

nīze : mızraḳ, ucları demrenli ṣarf, rumḥ

nuḫust : ḫoruldamaḳ ve ḫoruldı ki uyḫu içinde ʿārıż olur bir ḥāletdür, ḫarḫara, ġaṭīṭ

nuḫust : öñürdi, bayat, ezel

nubışt : yazdı,

nūl : ḳaz burnı, minḳāru'l-baṭ, her ḳanatlı ḥayvānıñ minḳārına dirler

nūn : müsemması nedür, buña elli didiler,

nūr : ışıḳ

nūş : engebīn, bal, ʿasel,

nūşīden : içmek, fi'l-aṣl yemek maʿnāsına daḫı müstaʿmeldür,

nügūhiden : yermek ki alçaḳlamaḳ maʿnāsınadur, biçmek, taḥḳīr

nüh : ṭoḳuz, tisʿa

nühüft : gizlenmiş, gizlü iş, ʿamel-i maḫfī, maḥfī,

nümāy : nümāyendeden muraḥḥam, gösterici, nüvāʾī

nümāyed : görünmez, mā-yurā

nümūden : göstermek, irāʾet

nüvār : örgen ki taḥrīf idüp urġan dirler, sicimden yoġun palamardan ince bir yoġun ipdür ḥabl

- O- Ö -

ō : ki żamīr-i müfred-i ġāʿibdür, -müẕekerre hüve ve müʾenneṯe hiye-

öz : kendü, ḫod, ẕāt ve nefs,

- P -

pā : ayaḳ

pābūş : ayaḳ ḳabı, midās

pā-bürehne : vaṣf-ı terkībdür yalıñ ayaḳ, ḥāfī

pāçile : apa ile çileden mürekkebür, giġle ve anaṭolıda ḳaşnaḳ didikleri nesneye ḳarlı günlerde ucları fuçı çenberi gibi çenberlere ṭopraḳ ḳalburu gibi ḥām deri olup eriş arġaş geçürüp ḳara batmamaḳ içün ayaḳlarına baġlayup av avlarlar

pād : ṣaḳlayıcı ve bekleyici, ḥāfıẓ,

pādāş : kiniñ ödeşmek, öc almaḳ ki yaramazlıḳ muḳābelesinde yaramazlıḳ itmek ve iyülik muḳābelesinde eyülik itmekde daḫı müstaʿmeldür, ḫayr ve şerʿde istiʿmāl olunur, cezā ve ʿavż -pādāş cezā-yı ḫayrda müstaʿmeldür-, -cezā-yı şerde keyfer dinür-

pād-şāh (v.t.) şāh-ı pād idi, ulu ve büyük bekleyici, sulṭān

pāk : arı, temiz, naẓīf, ṭāhir

pāk-nijād : ṣoyı arı, kendüye irişen ṣoy ṭoḫumı pāk, ḥasb, ḥaṣīb

palan atı : kevden

pālīz : baġ ki anda üzüm ḥāṣıl olur, bāġ, biyġān, bōstān ki andan ḳavun ve ḳarpuz ḥāṣıl, bōstān

palās : ʿabā

pār : bıldır ki bu yılıñ ilerüsinde geçen yıldır, ʿāmmü’s-sābıḳ

pārsā : murābıṭ, zāhid

pārū : pārūydan muḫaffefdür

pātile : tava, ki Menteşe lisānında bizim tencere didigimiz nesnedür, ṭaʿām bişürirler, ṭancire

pāy : ayaḳ, anıñla gezilür, ricl

pāyān : ṣoñ, pāyāb

pāye : pereste, mertebe,

pāyīz : güz, şemsüñ burc-ı mīzāna taḥvīlinden ʿaḳreb temāmına degin olan eyyāmdur, ḫarīf

peçe : yavrı, veled, ferḫ

peder : ata, baba, eb,

pehen : yaṣṣı, enlü, ʿarīż

pehl : sipāh yaʿnī ʿasker, ḥıdm ve ḫışm, tevābiʿ ü ḫʷāṣṣā

Pehlevī : lisān-ı Fārsīden bir necʿdür

pehlivān : emīr, paşa, cihān düstūr mükerrem

pehlū-yı çeb : ṣol iyegü

pehlū-yı rāst : ṣaġ iyegü

pehlü : eyegü, gögsüñ iki ṭarafı, cenb

pejm : ṭuman ki ḳış güninde yer yüzine ekşer ṭaġ başlarına çöker, żabābe, ʿamā

pelḫām : felāḥan, felāḫān, felāsing, ṣaban ki ṭaş aṭarlar, ekşeryā çobanlarda bulunur, ḳafāza, mıḳlaʿ

pelās : laḳ, şaḳ, eski püski giysi nesneye dirler ki vücūdı tamāmca örtmeye, şallıḳ mallıḳ meshḥ

peleng : ḳaplañ dirler arslan ḳardaşıdur, postunu gāzīler sırtlarına giyerler, nemir

penāġ : iplik ucı, rismān, kenāġ

penāh : ism-i maṣdardur, ṣıġınmaḳ, ḳaçacaḳ yer, mefer, mehreb

penbe : panbuḳ, ḳuṭn

penc : beş, ḫamse

pencāh : elli, ḫamsīn

pendāşten : ṣanmaḳ, sezmek

pendūz : çuvaldız

perḫū : kiler didikleri nesne ki içine ġulle ve zaḫīre ṭoldudururlar, enbār

perdāḫte : düzülmüş, ve ḳoşulmuş nesne, muntaẓam

perend : ibrişim ki ipekden olur, bir nevʿ ṭoñluḳdur ki meşhūr olan aña aṭlas ve ḳumaş dirler, ḥarīr, ibrişīm, ibrisīm, ḳazzün

perende : uçucı, ṭāʾir

perendūş : perendūd, dün gice, öteki gün öteki giceye daḫı şāmildür

perest : ṭapucı, bunda ṭapu maʿnāsına isim, ḫażūʿ, ʿābid

perestiş : ṭapuş ve ṭapmaḳ, ʿibādet

perestār (v.t.) aḳçe ile alınan köle ve ḫalāyıḳ ve evlādları, ḫidmetkār, ḳaravaş, ḳaraveş, esīr

perestū : ḳırlaġıç ve ḳırlanġıç didikleri ḳuşdur, ḫaṭṭāf

perev : ḳolay ki güç muḳābilidür, geñez, yesīr

perīden : uçmaḳ yaʿnī havāda uçmaḳ, ṭayrān

perīr : öteki gün, bugünden iki gün evvel, evvel-i ems

perneyān : naḳışlu nesne, münaḳḳaş

perr : ḳanat, ḳuş ḳanadı, cenāḥ, rīşe

perverd : besleyiş ve beslemek,

perverdigār : besleyici ve oñarıcı, Mürebbī, Rezzāḳ

perveriş : besleyiş ve beslemek, terbiyet

pervīn : Ülker, şüreyyā

pes : yeter, yekfī, edāt-ı tekşīrdür, ḫayli maʿnāsına, çoḳ, keşīr, pesī, pesā, bisyār

pes : ṣoñ, ard, eñse, ḳafā, ez-ān taḳdīrindedür, andan ṣoñra

pes : ard, ḫalf,

pes : eyle olsa,

pesendīden : begenmek, taḥsīn

pest : alçaḳ, esfel,

pester : girü, baʿde

pester : girülik, baʿde

pestū : pestūḳa, bestūḳa, körpecik,

peşiniz : pul ki bir aḳçeniñ şemen yerine geçer baḳırdan olur, yaʿnī sekizi bir aḳce yerine geçer, fels, balıḳ ve emşāli puluna daḫı dirler, pişīze

peşm : yüñ, ṣūf

pey : iz ve ard,

pey : siñir ki vücūd-ı ḥayvānda olur ḳayış gibi bir şeyʾdür, ʿaṣab,

peyām : söz, ḫaber dinür

peyġam : peyġāmdan muraḥḥam, peyām, peyem

peyġam-ber (v.t.) :dür, söz iledici, Cenāb-ı Bārī ʿazze ve celle ḥażretleri ṭarafından ḳulları ṭarīḳ-i Ḥaḳḳa daʿvet içün baʿş u irsāl olunan aṣḥāb-ı saʿādet ṣalavātallāh teʿālā ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhim ecmaʿīn ḥażretleriniñ her biri, peyām-ber, peyam-ber

peyġāre : serzeniş, ṭāʿne, taʿn, ṭoḳanmaḳ, ḥaḳīḳaten ve mecāzen istiʿmāl olunur, ṭanz, ḳınamaḳ,

peyġūle : bucaḳ yaʿnī köşe ve künc, zāviye, tekye maʿnāsına daḫı luġatdür

peykān : demren, demirden olup oḳda ve mızraḳda ve ḫışda ve sāʾir ālet-i ḫarbde olur naṣl

peykār : ṣavaş, eşnā-i ṣavaşda ḫışmıñ naẓarı orda olmaġıla uġraş ve ṣavaş

peyker : çehredür, ṣūret

peyle : göz ḳapaġı, cefn,

peymān : ḳavl ü ḳarār, söz kesişmek ve yemin, and

peymāne : mikyāl, ḳafiz, gevīz, kevnīz, muṭlaḳ ölçek ve şinik, ekşer şarāb ölçeginde müstaʿmeldür, keyl, -şarab ölçegine nāṭıl-

pey-rev : uyucu, tābiʿ

peyveste : ulaşıḳ, yanaşıḳ ve yetişik, sermed -cemʿi serāmed-, mülāṣıḳ ve muttaṣıl ve dāʾim

peyū : güye ve güve, kitāba ve ṣūfa ve çuḳa emşāline şer gelür ki delik delik ider bir mūzī ḳurtcaġızdur, ʿüşşet, sūse, -Türkçe taḫıl bitine daḫı dirler-

pīc : ṣar, dola yaʿnī başına ṣarmaḳ gibi, leff

pīc pīc : miḥnet ve işkencedür, işkence

pīh : iç yaġı, şaḥm

piḫten : elemek, elek ile un elemek ve ḳalbur ile buġday ve emşāli gibi nesneleri elemek, naḫl,

pīle : çert didikleri nesneler ki boncuḳ ve ṣırça ve bunlar emşāli alçaḳ ve az bahālu nesneler,

pīl-ever (t.n.) : çerici, çerci pile-verṣaydelānī -cemʿi ṣayyādıla-

pingān : tas, ṭās, -ʿArab pingānı taʿrīb idüp fincān dirler ḫāliyā Türkīde ḳahve içdikleri ẓarfa dirler-

pīr : zāl

pīrḫāş : ceng, ṣavaş

pīrāhen : gönlek, ṭonuñ eşi, sirbāl

pīrāmen : çevre, eṭrāf

pīrāye : düzen ve ṭaḳan,

pirişk : picişk, otacı, ṭabīb ve ḥekīm, yaraya tımar iden kimesne, cerrāḥ, naʿbend

pīrūz : yiginlik yaʿnī bir kişi bir kişiniñ üzerine üst gelmek, ve umduġın ele getürmek, ẓafer

pīse : ala ki alaca daḫı dinür, ablaḳ, abraş, mülevven

pistān : emcek miṣīli gögsünde süd çıḳacaḳ ʿużvıdur, ṣedy

pister : ḥalı, yüñden ṭoḳuduḳları ḳavī döşemedür, kālī -küçücügüne ḥarf-i ṭaṣġīr ile ḳālīce- pisterīn : her döşenen nesne, besāṭ

pīş : ilerü, iḳdām

pīş : öñ, evvel, ḳuddām-żıddı peş, ard, ḥilaf-, ḳabl

pişgāh (t.n.) : aṣlı gāh-ı bīş idi, sadr, ṣadr her mekān ve zaman ṣāḥibi olan şeyʾiñ evveline ve başına dinür, ḳurum ve ṭavāyif , gögüs, sīne

pīş-ḫured : pīş ile ḫuredden mürekkebdür, pīş-ḫur

pīşānī : alın, yüzde ḳaş ile terāş arasında, cīhe

pīşe : ṣanat iş, ṣanʿat,

pīş-yār : öñ yarı yaʿnī bi-maʿnā ödek işli, ebe didikleri ḫatun, pīş-yāre ve pīşkāre, māmī

piyāde : yaya yaʿnī yürüyip giden kimesne, rācil

piyāle : üsküre, billūrdan ve ġayrıdan iderler ancaḳ bāde içmege āletdür, ḳupa, ḳadeḥ

piyāz : ṣoġan baṣal

pīyū : yenge, ḳardaş ʿavretine dirler, kenne

post : deri ki ḥayvānıñ laḥm u şaḥmı örtüsidür, cild zīrūḥuñ ġayrında daḫı mecāzen müstaʿmeldür

puḫt : pişdi, ṭabḫ

pūsīde : çürimiş ve çürik, bālīṭ

puş : yālī didikleri ṣaç ki devābıñ eñsesinde olur, ʿurf, caʿd yaʿnī alın ṣaçı, yāl

pūşīde : örtülmüş ve örtülü dimekdür ki gizlü dimekle taʿbīr olunur, ḫafī

pūyende : ism-i fāʿildür, yelici, yürimekde aşaġa yuḳaru tiz tiz gidüp gelen, ādiv, ʿadevān

pūz : aġız ki bāb-ı tekellüm ve ekl ve şurbdur, -ʿinde'l-baʿż aġzıñ eṭrāfı- fem, fevhdür

pūzīne : maymun, ḳırd, yarpuz didikleri nesne ki yerde biter bir otdur, ḫıbaḳ

pül : köpri ki ṣu üzerine yapılu yoldur, cisr, ḳantarah

pür : ṭolu, mālī,

pür : ṭolu, meşḫūn ve memlū,

pür : oġul, ibn

pür-zer (v.t.) : aḳçe ṭolu kese

püs : oġlan ve oġul, veled

püşk : ḳıġ ki keçi ve ḳoyun tersidür, baʿrat

püşt : arḳa,

püşt : arḳa, żahr

püştem : püşt men rā taḳdīrinde, arḳamı

- R -

rā : müsemmāsı radur, buña iki yüz didiler,

rā : ḥarf-i ṣıla

rā : baña, ilā

rā : edāt-ı mefʿūl

rāġ : ṭaġ ki mīḫ-ı zemīndür, cebel,

rāġıb : ivici

raḫc : çipil ve ġāyet çirkin,

raḫş : ḫurşīd, güneş, şems

raḫşende : ısıcı yaʿnī yalayıcı, lāmiʿ,

raḥmet : esirgemek, baḫşānīden

Rabb : Efendi, Ḫudā

Rabbānī : ism-i Bārī ʿazze ve celle şānehu, issi, Ḫudā

rāh : yol , cādde

raḫne : gedik meşelā nacaḳ yüzünden bir miḳdārı ḳırılmaḳ gibi dīvārdan bir delik açmaḳ gibi, şelb,

rām : yavaş, muʾnis, dölek

raʿnā : gökçek, nāzük

rānīn : aşem, dirler bir nevʿ ḳısacıḳ şalvardur, ḳırar, tübbān, -Türkīde tuman bundan ġalatdur- diz çaḳşurı

rāst : ṣāġ, yemīn

rāst : ṭoġrı, müstaḳīm, yüri, imşī

Rāz : Fārsī ism-i ḳaryedür

rebāb : ıḳlıġ didilen sāz

recez : ʿillet, maraż, ḥadeş ki ṣāḥibi meşgūl ider

reft : gitdi,

refüv : közemek, şol dikiş ki ṭonun yırṭığın ve deligün yamayup üzerine dikerler, diñlendirmek, ārāmānīden

reg : ṭamar, vücūd-ı ḥayvānda ḳan cereyān iden mecrālar, ʿırḳ

reh : rāhdan muḫaffef, yol gösterici, ṭarīḳ

reh : yol, ṭarīḳ

rehā : ḳurtuluş, ḫalāṣ

rehā-kün (v.t.) : ṣalıviriñ, eyle, ḳurtar, ḫallāṣ

rehī : ḳul, ʿabd

rehī şevī : ḳul olasıñ,

rehīd : ḳurtuldı, ḫallāṣ

*reh-nümā (v.t.) :*dür, yol gösterici, delīl, lıżlāl

rekīk : egri, gej ü gec

rekīk : geñşek -żıddı ṣıḳı- raḫu

remānīden : ürkmek, yaʿnī ḥayvān maʿḳūlesini ḳorḳudup ḳaçırmaḳ, tenfīr,

reme : süri, küme, ḳoyun ve ṣığır sürisine ki, ḳaṭıʿ, cemāʿatü mine'l-baḳar ve'l-ġanem, mecāz insān sürüsü, rummā

remel : segretmekden düz bir yüriyişdür,

renc : emek, zaḥmet ve meşaḳḳat

reng : ṭaġ keçisi, yaban keçisi, vuġıl

reng : beñiz, boya ,levn, ṣıbġ, rengū

resān : irişdirici

resānīden : irgürmek, īṣāl

resen : ip, ḥabl,

resīden : irişmek, ṣoña irişmek, tamām olmaḳ

resīden : irmek ve irişmek, vaṣl

resm : yazmaḳ, çizmek, nüvişten, nebīşten

reste : er ṣırası yaʿnī birbiri yanına dizilüp ṣıra olmuş erler, ṣaff

reste : ḳurtulmuş, muḫallaṣ

reşk : güni dirler ki üç nevʿdür biri ḥased, biri ġıbṭa dinür buña Türkīde imrenmek dirler, ve biri de ġayret dinür buña Türkīde ḳışḳanmaḳ dirler

rev : ism-i fāʿil

rev : revendeden muraḥḥamdur, yürüyici, māşī,

rev : yüri, var, yüri ve git, iẕheb

revān : cān, raḳ, rūḥ

revş : gidiş,

revş : yürüyüş, ẕihāb

revşet : gidişiñ, mürūrike ve seyrike

rezm : uruş, ḥarb,

rıḥlet : göçmek, göç kerden

rī : şıc, ġıvṭ

rīḫten : dökmek meṣelā bir ḳabdan ṣu dökmek, ṣabb

rīk : ḳum, ṣu içinde ve çölde olur, reml

rīm : iriñ ki çıbanda ve yarada olur, ḳayḥ,

rīş : ṣaḳal, liḥye

rīş : beret didikleri çıban, şīr-pençe, baṣara -ʿinde'l-baʿż başda olur bir ṣulı çıban- seʿfeh

rīşe : ṣaçaḳ ki ibrişimden ve iplikden ve ġayr-ı hümūdan idüp salındururlar, maḳreme ve ḳuşaḳ uçlarındaki, hüdb

rīze : ufaḳ, rużāż

rū : rūydan muḫaffefdür, yüz, vech

ruḫ : yañak, yüzde burunuñ iki ṭarafı, ḥadd, -ikisine ḥaddeyn-

rūb : ism-i fāʿil,

rūbe : dilkü, ṣeʿlab,

rūd : çay, derelerde aḳan ṣu, nehr

rūde : baġırsaḳ

rūb (v.t.) : küremek ve süpürmek, -mecāz-ı mürsel ṭarīḳıyla kürek ki aġacdan veyā demürden yaparlar- refş

rūġan : āb ve mā gibi ve cümle yaġlara ʿāmdur, yaġ ki südden ve yoġurtdan, semen, otdan ve ḥubūbātdan ve yemişden ve çiçekden olan zeyt yaġı ve bezir yaġı ve sūsen ve emṣālī gibi, dühn, -vücūd-ı ḥayvanātdan olan yaʿnī iç yaġı didiklerine şaḥm dirler-, piyeh

rūften : süpürmek, yaʿnī süpürge ile süpürmek, kens

rukūye : bez pāresi, ḫırḳa

rūvīden : resten, bitmek yanī yerden ot bitmek, nebet, rūjīden,

rūy : tūc, ṣufr

rūy : yüz, başıñ ṣaç biten yeri, öñ ṭarafı, -ardına ḫıyra-, vech

rūy-bigerdān : yüz çevir, āʿrıż dinür

rūz : gün, yevm,

rūz : gündüz, nehār ve yevm

rūze : oruç, -orucuñ gündüze iḫtişāṣı olduġıçün rūze dinilmişdür-, ṣavm-şerʿde ṭulūʿ-ı fecrden ġurūb-ı şemse degin nisbet ile ekl ü şurb ve cimāʿı terkden ʿibāretdür-

rūzī : günlük, yevmiyye

rūzī-dehende (v.t.) : günlük virici, Rezzāḳ -Cenāb-ı Bārī celle ve ʿazze şānehū maḫlūḳatınıñ nafaḳa ve rızıḳların küll-i yevm cedīdin taḳdīr eyledügiçün rūzī dinilmişdür-

rübūden : ḳapmaḳ, ḳavrayup ḳapmaḳ, nehb, selb

rüst : bitdi, nebete, bitmek, yaʿnī yerden bitmek, nebt

rüstāḫīz ve rüsteḫīz : ḥaşr u neşr gününe ʿalem ḳılınmışdur, ḳıyāmet dinür

rüste : bitmiş

rüsteḫīz : terkīb-i mezā

- S -

ṣā : müsemmāsı ṣedür, buña beş yüz didiler,

ṣād : müsemmāsı ṣadur, buña ṭoḳsan didiler,

ṣad : yüz, miʾe

ṣadpāye : çıyan didikleri mūzī cānaver ki ḳatı çoḳ ayaḳları vardur, ʿuḳrebān

ṣaġīr : ṣıḫlīden,

sāʿī : çalışıcı, gūşende

sālār : çeri başı, isfehselār, şarṭī, leşker başı ve bāzār başı ve ceng erleri içinde ilerü varan kimesne maʿnālarında müstaʿmeldür

ṣalāt : dürūd, alḳış, ḫᵛān

sāle : yıl ki on iki aydan ʿibāretdür, sene, ʿām

sāmān : yön yöş, yaʿnī düzen ṭaḳan didikleri nesneler ki kişiye lāzım şeyʾlerdür,

sipāhilik kişiniñ her şeyʾi düzgün olup āḫar kimesneden şeyʾ istiʿāre itmege muḥtāc olmak, muntaẓımü'l-aḥvāl dinür

saḫt : ḳatı, şedīd,

saḳīm : marīż, ṣayru, bī-mār

sān : edāt-ı tesviyedür, düz, müsāvī ve münāsib

sār : sıġırcıḳ didikleri alaca ḳuşdur, zürzür, zürzūr

ṣarm : dival ki üzengü aṣdıḳları ḳayışdur ki ḫam deriden iderler, ṣırım,

sāv : egend didikleri nesne ki āgehden ve der-peyden çıḳar, altunı incelemek içün ve yāḫud yumruca yirin alup düzetlemek içün ege ve yāḫud bir ġayrı nesneyi dörpi dutsalar ol nesnelerden dökülen ḫurdelere egündü dirler, burīdet, burāde, ḳurāża,

ṣavılcan : çüvgen, başı egrice bir aġaçdur, geñek, ṭabṭāb

sāvīn : seped didikleri nesne çubuḳdan veyā ġayrıdan örüp içine şey ḳorlar, penbe ḳoduḳları sepeddür, ḳuffe-küfe bundan ġalaṭdur-, safāṭ

sāy : dörpileyici,

sāye : gölge, ẓıll

sāz : düzici

se : üç, s̱elās̱e

se-bār : üç kerre, s̱elās̱e merret

sebeb-i ḫafīf : iki ḥarfden mürekkebdür evvelki müteḥarrik s̱ānī sākin

sebeb-i s̱aḳīl : ḥarfeyn-i müteḥarikeynden mürekkebdür

sebū : desti, küp cinsinden, kiminiñ bir yanından kiminiñ iki yanından ḳulpu olur, cerre

sebük : yeyni, -żıddı aġır-, ḫafīf

sebz : yeşil, ḫuzrā,

sebze : tāze biten ot, teʿaṣṣüb,

seg : köpek ve it, kelb

segāliş : aldanmaḳ, ḥīle,

segāliş : bir ādeme yavuz ṣanu ṣanmaḳ, ḥīle ve mekr maʿnāsına, ḳarşulaşmaḳ lücc ü ʿinād, ḫayr ṣanmaḳ, tefekkür ve endīşe, ġaybet temaḥḥul

seglāyīden : it ürümek, nübāḥü'l-kelb

sehm : ters ve bīm ve herās, ḳorḫu, ḫavf

sek sek : yelegen, yaʿnī ḳatı yürügen ṭavar

selām : naḳāyış ve ʿuyūbdan emīn ü berī ve mühlikātdan necāt, raḥmet, cennet, rehāyī,

nedirsiz, Āmürzende şuden, ḳurṭulmaḳ ve nedirliksiz olmaḳ

selīs : ḳolaylanmış, sehl, āsān

seme : boyunduruġun iki ṭarafında gāvıñ boynı çıḳmasın diyü geçirdikleri çubuḳdur, semīġ

semend : ḳula at, eşḳar, yelesi ve ḳuyruġu ḳızıl at,

semer : ḫadīṣi'l-leyl, simer, ḥikāye,

ṣenā : ögmek,

seng : ṭaş, ḥacer

seng : ṭaş, ṭopraḳ ile ḳardaş, ḥacer

senglaḫ : sengistān, cāy, yir cāy-ı seng, çaḳıl ki ḫurde ṭaşlı yirdür, ḥarre çaḳıl didikleri ufacıḳ mevzūn taşcaġızlar ki rengleri çividi ve ḳırmızı ve beyaż olup deryā kenārından devşirüp ekṣer baġçelerde yollarda döşerler, ḥaṣād

se-pāy (t.n.) : üç ayaḳlı, se-pā

sepīd : sefīd, aḳ, beyżā'

ser : baş ki her nesneniñ ṭaraf-ı aʿlāsıdur,

ser : baş, re's, kelle

serā : serāydan muḫaffef, ev, dār

serāb : küvrābden, ılḳım ve ṣalḳım dirler ögleden ṣoñra şemsiñ ḥarāretinden ḥāṣıl olur bir ḥāletdür ki yaz günlerinde ṣaḥrāda uzaḳdan ṣu gibi görinür vardıḳca öte gider, āl, nıṣf u nehārda ṣu gibi görinen nesne ve'l nıṣf ve nehārda ṣu gibi görinen nesne ile evvel nehārda ṣu gibi görinen ḥālet

serāyīden : ırlamaḳ yaʿnī ṣavt ve naġamāt ile manẓūm ve menṣūr söz dimek, ġunā,

serd : ṣovuḳ, ṣoġuġraḳ, berd,

serīʿ : ivici, ʿacūl, ışṭılāḥda aṣlında her mıṣrāʿı müstefʿilün müstefʿilün mefʿūlātdur lākin maṭvī müstaʿmeldür yaʿnī ṭayy dāḫil olmaġıla müfteʿilün müfteʿilün fāʿilāt istiʿmāl olunur

serd-ter : ṣoġuḳraḳ,

sere : yarar ve eyü, nīgūter, aʿlā

sergīn : çirk,

serim : ḳıçı didikleri acıca otdur ki tere gibi yinür, ruġl, -ʿinde'l-baʿż ruġl pancara dirler-

ser-keş (v.t.) : baş çekici

sermāye : ṣoġuḳ, berd, hava ṣoġuḳ olmaḳ, ḳış ṣoġugı

sermāye : iżafet-i lāmiyyedür

sermāye : mal başı, aʿmālinden intifāʿ ḥāṣıl olan nesneye istiʿmāl iderler, reʾsü'l-māl

ser-nigūn : başı aşaġa, nigūn-ser, nigūn-sār, yuḳarusı aşaġa döndürülmüş

ser-zindegī (t.n.) : ṣıḥḥate menṣūb baş

sevgenet : and, yemīn, ḳuvvet ve ṣaġ ṭaraf,

sezā : lāyıḳ, cezā ve ʿavż

sezā : lāyıḳ, yarar

sezāvār : lāyıḳlı, cezā ve mükāfata müstaḥaḳ

sezāvār : murādif-i ḫor, lāyıḳ, fi'l-aṣl sezā ile vārdan mürekkeb,

sezed : yarar, lāyıḳ

sırışım : yilim, dutḳal didikleri nesnedür,

ṣıtlıḳ : ışlıḳ, ṣafīr,

sī : otuz, şelāşīn

sīb : ism-i elma, rāyiha, būy, alma ile tüffāḥ

sifāl : ṣaḳsı, ṭopraḳdan yaparlar, ḫazef, ḫışt u seng, kerpic

sigi : sīg ile yā-yı nisbīden mürekkebdür

sīgī : üçden bir, şülüş, süci, müşelleş

sigīzīden : bükülmek

sīḫ : şiş, aña et ṣancup kebāb bişürürler, süffūd ve süffūde

sīm : gümüş, fıḍḍa

sīm-āb (t.n.) : cīveh, sinek, jīve, bir ṣulu gümüşe beñzer nesnedür ki elde avuçda ṭurmaz, zıbıḳ,

sīn : müsemmāsı sedür, buña altmış didiler,

sincid : sincīden, igde, ʿunnabe -cemʿi ʿunnab- , Hind igdesine dinür, ʿubayrā

sindān : örs didikleri demür ki üzerinde yine demür dögerler, ʿalāḳ dinür

sīne : ber, gögüs, ṣadr

sipārī : añız ki ekiñ biçildikde yerde ḳalan ḳışacıḳ ṣaplara dirler, ḥaṣīdet

sipeh : sipāhdan muḫaffef, çeri, ceyş ve ʿasker

sipeh-büd : leşker

sipeh-dār (v.t.) : çeri başı, ḳāʾid

sipehr : āsmān, gök ki yer muḳābilidür, semā, ʿarżdur

sipehr-āsā : gök gibi

sipend : yüzerlik didikleri otdur ki defʿ-i naẓar içün ṣıbyāna dütsi iderler, ḥarmūl

siper : ḳalḳan ki cenk erleri ḫaşmınıñ altından ḳurtulmaḳ içün ḳullandıḳları ṭabla ki müdevver nesnedür, cünne

siperm : muḥtaṣar-ı isperġamdur, reyḥan ki her gökçek ḳoḳan ota dirler

sīr : ṭoḳ, -muḳābili açdur- şebʿān,

sirişt : mizāc

sitān : çalḳoyın yaʿnī arḳa üzerine yatmaḳ, istān, istilḳāʾ, -muḫālifi yüzü ḳoyundur, nügün-telle, kebb, baṭḥ, inṭibāḥ, ikbāb

sitān : ẓarf-ı mekāndur

sitān : ẓarf-ı zamān ve ẓārf-ı mekān maʿnāları beyninde müşterekdür, bunda ẓarf-ı zamāndur

sitān : al, ḫūz

sitāre : yıldız, gök yüzüniñ zīneti, necm

sitāyiş : ögmek, medḥ

sitebr : yoġun, kübed, ġalīẓ

sitem : güç ki maḥlūḳdan ṣudūr idüp yine maḥlūḳ-ı āḫara sirāyet ider bir ḥāletdür, cevr,

sitī : bezek, seter, ulu ve ḳoca ḫatun,

sitih : öngülük ,

sütūr : ılḳı ki binilen ṭavara dirler, binilen ṭavar ḳısmınıñ alçaġına dirler, ṣoñra muṭlaḳ binilen ṭavar yaʿnī deve ve at ve ḳatır ve eşek envāʿınıñ her birinde istiʿmāl iderler, dābbe

sitürden : ḳısır didikleri dişi ki ṭoġırmaya, ʿaḳīm

siyeh : ḳara, esved, sevdāʾ,

siyli : kāc

sū : muḫaffef-i suy, yaña ve yaḳa, cānib ve ṭaraf

sū : yaña, o yana, öte bu yana, beri, ṭaraf

sū : yan, ṭaraf

suġba : zebūn, żaʿīf

suḫte : yaḳılmış, yanmış, maḥrūḳ, ḳav, ḥarāḳ

sūḫten : sūzed ve sūzende ve sūzān ve sūz, yanmaḳ, yaʿnī āteşde yanmaḳ gibi, ḥarḳ

sū-be-sū : her yaña, ʿile'l-eṭrāf, nevāḥī

sūd : gezen, aṣṣı nefʿ

sūden : sürmek, mess, dal buṭamaḳ, lems, bir nesneniñ üstüne bir şeyʾi ṣıvamaḳ, ṭılaʿ

sūfār : oḳ gözi ki başında olan çatalca yerdür, fūḳ

sūg : yaş, müṣībet,

sūg : yas, mātem ve ġamm

sūgüvār (t.n.) : yaşlu, muṣāb

sūhān : yaṣṣıca yüzleri yüzlü dişli demürdür ki bunuñla demür ve emṣāliñ düz iderler, mebred

sulṭān : beg, pād-şāh

sumc : yir altı, zīr-i zemīn, sum,

sūr : dügün dinilen cemʿiyyet ki eyyām-ı mesrūr sürūrdur, ʿurs

surḫ : ḳırmızı dimek olur

surḫ-āb : muḫaffef-i murġ-āb-ı sürḫdur, egeş didikleri ḳızıla māʾil ḳoyı turuncı renkli ḳuşdur ki heybeti ürküdür, neḫām, ḥummere, ḳaya ḳuşı dirler

surfa : suʿāl

susımār : keler didikleri cān-verdür ki derisiniñ yüzi ege yüzi gibi diş diş olur anıñla çubuḳ ve baʿż-ı nesneleri perdaḫt iderler, żabb

sūzen : igne ki anıñla dikiş dikerler, ibret

süḫan : söz, keleci, kelām

süḫan-dān : söz söyleyici, ʿālim

süḫandārem (v.t.) : söz ṭutıcı ve biliciyem

süḫanem : süḫan, söz, bu sözüm, süḫanımız

süḫt : ḳatı, şedīd, ġulġule, ḳarḳaşa

süften : delik yaʿnī delik delmek, teşḳīb, işḳāb,

süm : sünb,

sünb : ṭoynaḳ ki ṭavar ayaġında olana dirler, ḥāfir

süpūs : kepek ki unuñ elekden geçmeyen irisidür, nuḫāle

süpūzīden : ṣuġılayup ṭaḳmaḳ yaʿnī batırmaḳ ve ṣancımaḳ, ġarz

süpüş : bit, ḳumlet

sürb : ḳurşun ki andan taḫtalar dögüp ḳubbeler örterler, ānek

sürḫ : ḳızıl, aḫmer, ḥamrāʾ

sürḫīje : sürḫīçeden menḳūldür, sürḫçe, ḳızamıḳ didikleri ufacıḳ ḳırmızı rengli ḳabarır bir ʿilletdür, ḥışbe,

sürūn : uca, verk, ḳalça ve siñirden yan başı ve deliklü sünük

sürūş : melek, vaḥy getüren meleklere dirler

sütūden : ögmek, medḥ

sütūn : direk, imād,

sütüh : ḳorḳınc nesne

sütürden : ḳazımaḳ yaʿnī tırāş itmek, ḥalḳ

sütüred sereşrā : başını ḳazıtdı

sütürk : ulu ve büyük, büzürg, zeft,

sütürre : ustura ki baş tırāş iderler, kedā, mūsā

süvār : atlu, yaʿnī ata ve sāʾir binilen şeylere binmiş kimesne, esb-süvār, şeter-süvār, kişter-süvār, rākib

- Ş -

şāb : erkek kimesne otuz dört yaşına varınca

şād : mesrūr, sevinmiş

şād : sevinmiş kimesne, mesrūr

şādırvān : büyük döşek, -döşemege zeylü daḫı dirler- şadırbān, şādvān, şādbān, şādüverd şāyurd, şāhverd, şāydād, faraḳa -cemʿi furuḳ gelür-

şādī : raḥāt ve ferāḥ ve sürūr ve ḥubūr

şādī : sevinc, sevinclik, meserret

şāh : big, melik

şāh : ulu ve büyük, ʿaẓīm

şaḫ : ṭaġ depesi, mürtebā

şāḫ : budaḳ ki aġacıñ çatallarıdur, ġuṣn, şuʿbet

şāhid : maḥbūb, bunda maḳṣūd maḥbūb-ı ḥaḳīḳī olan cenāb-ı Kibriyā celle şānehū

Şāhidī : maḫlaṣ-ı muṣannifdür ki kendüni Mevlā-yı Müteʿāle ʿaşḳ yönünden nisbet itmiş ola

şāh-rāh : terkīb-i iżāfīdür, ulu yol

şāl : aba ki fuḳarā giyer, ʿabā

şalle : ferc-i zenn, küs

şalvar : iç ṭon, gönlek üstü olan ṭoñ, serāvil, -aṣlı şallevār-

şām : aḫşam, giceniñ evveli, mesā

şāne : ṭaraḳ, muşṭ

şaṣt : altmış, sittīn

şeb : gice, leyl

şebe : 1. pirinc didikleri nesne ki maʿdeni bir ṣaru rengli şeyʾdür, şibh,

2. pirinc didikleri nesne ki baḳır ile tutyādan düzerler, altun gibi ṣaru olur

3. boncuḳ didikleri nesne ki ṣırçadan yaparlar, luġatde siyāh boncuḳ ki incü dizisi başlarına ḳorlar dimiş lākin sāʾir renglerde daḫı olur ġāliba evvel ancaḳ siyāh olurmuş ḫarze, -cemʿi ḫuroz-

şebnem (t.n.) : gice yaġan nesne, çi, ṭall

şebpere (v.t.) : gice uçucı, yarasa, ḫaffaş

şefāʿat : ḫᵛāhiş-kerden, isteyiş ve dileyiş, ışṭılāḥda ḥaḳḳında cināyet vāḳıʿ olan kimesneniñ günāhından geçmek içün dilek itmek

şeġāl : çaḳal, bağlardan üzüm ve evlerden pabuç çalmaḳda māhirdür, ibnü āvī,

şeh : şāhdan muḫaffef, big, mīr

şeh-i ḫub-rū : tavṣīf-i terkībīdür

şehr : şar, medīne

şeker : süker, sükker

şemem : çarıḳ ki Türkler ayaḳlarına giyerler, şüm

şemʿ : mum, sirāc, çıraḳ, çerāġ

şeng : tend ve tīz, iti ve keskin ve yügrük, -ögendire didikleri degnege dirler ki ucunda bir sivrice demür vardır anıñla ḥayvān-ı merḳūma dürtdükleri vaḳt tīz yürür-

şeng : şīve kār,

şerm : utanmaḳ, ḥayā, ḫacl

şermīden : utanmaḳ, ḥayāʾ

şeş : altı ʿadediñ ismi, sitte

şeştā-ṭanbur(v.t.) : altı ḳat

şeter : deve didikleri mübārek ḥayvān

şeterbān : deveci, cemmāl

şev : şöden, ol, ker

şevher : er, ḳarınıñ ḳocası, zevc

şevī : olasın, tusīru

şeyd : şeydādan muḫaffef, dilü, ʿaḳlı olmayan kimse, mecnūn

şīb : eniş, ġavr,

şicāb : girabulı didikleri nesne ki yemiş envāʿından kirasa beñzer kirasdan ḫurde salḳım salḳım olur bir yemişdür yapraġı aşma yapraġına beñzer ve ucları ḳırmızı olur ve yemiş tāze iken acıdur ḳoparup ṣaḳlarlar ḳış vaḳtlerinde yinür

şigāf : gāf, yarıḳ

şigerf : ulu ve büyük, ʿaẓīm,

şikem : işkembe, şikenb, ḳarın, baṭn, ḳursaḳ, ḥavṣala, çepnedān, keriş

şikeste : ṣınıḳ ve ḳırıḳ, meksūr -żıddı dürüst, bütün, tāmm, ṣaḥīḥ -

şīn : müsemmāsı şedür, buña üçyüz didiler,

şināsī : añlariseñ, in tefhem

şināvīden : ṣuda yüzmek, sibāḥet

şined : ḳuşburnı yaʿnī ḳuş cinsiniñ burnı, münḳār, -yırtıcı ḳuşuñ burnına minser, çüngel dinür-

şīr : arslan, esed

şīr : süd ki memeden çıḳar, leben,

şīre : şıra dirler ki ṭaze üzümden ṣıḳdıḳları ṣudur, ṭatlu,

şīrīn : ṭatlu bal gibi, ḥulū

şīrīn : şīreye menṣūb,

şitā : ḳış

şitāb : iv, tez tez eyle, ʿaccil

şitābī : iversin, taʿaccül

şiʿr : muḳaffā ve mevzūn olan kelām, deyiş, çāme

şīve : naz, ezilüp büzülmek, şikel, faḫr, nazlanmaḳ ve büyüklenmek,

şiyār : naṭas, ekin ekmek içün yeri yarmaḳ, mikreb, memḥūre

şöhret : bellülik, āşkār

şu : ism-i işāretdür

şūḫ : kir,

şūḫ : mevzūn, maṭbūʿ

şubān : ḳoyun güdici, rāʾī,

şud : oldı, kāne

şuden : ulamaḳ

şuden ter : aṣlı ter-i şudendür, yaş

şumā : żamīr-i cemʿ-i muḫāṭabdur, entüm, küm, siz

şumār : ṣay, ʿidd

şūr : ṭuz

şūr : ṭuzlu yaʿnī ṭuz ḳonmuş,

şūre : çoraḳ yer ki ṭopraġı ṭuzlu olup üzerinde ot bitmeyen yere dirler, sübḫa

şuʿle : żiyā, şaʿşaʿa, ışıḳ, fürūġ, çavi

şūy : şūher, er yaʿnī ʿavretüñ ḳocası, zevc, baʿl

şüd : oldı

şüh : tü dimek yaʿnī taḥkīr ṭarīḳıyla bir adamıñ yüzüne ḳarşu tükürmek, uff, üffi, üffü, effen, iffin, üffün

şükūfe : çiçek gerek aġaçda açılsun ve gerek sāʾir-i nebātātda, zehre

şükūh : ululuḳ, heybet,

şülle : küster gibi ʿāmdur nisvān ve sāʾir ḥayvān mādegānıñ cāy maʿhūdan müstaʿmeldür, ancaḳ zenāna maḫṣūṣdur

şüst : aġ ki iplikden örülür, şebke

şüş : öyken, aḳ ciger, rīh

- T -

tā : müsemmāsı tedür, buña dört yüz didiler,

ṭā : müsemmāsı ṭadur, ṭāsī-yi ḥurūf olmaġın, ṭoḳuz didiler,

tā : ḥarf-i ġāyetdür, ilā

tā : dek ve degin, ḥattā dinür meşelen

tā : edāt-ı teşbīh ve temşīldür

tā : ḳat,

tāb : żiyā

tāb : āfitāb ve māhitāb lafẓlarında tāb maʿnāsınadur

tāb : fürūġ, żiyā ve nūr ve şuʿāʿ

tāb : ısıcaḳ, ḥarr

tāb : ḳıvrım ve burım yaʿnī ṭolaşıḳ ki egilüp ve bükülüp bir birine girmek, teceʿʿüd ü tefaʿʿül

tāb : ḳızmaḳ yaʿnī ışınmaḳdan ḳızmaḳ, ḫāricde āteşden ve güneşden ve ve bāṭında mihnetden ve derden ḳızmaḳ, ḥarāret, güç

tābān : ziyāde yaldırayıcı, lemmaʿ,

tābe : tāve, ṭava, ṭıġan, mıḳdale

tā begucā : ḳandeye dek, ilā-eyne

tāb-ı āfitāb (t.i.) : yaʿnī āfitābıñ tābı dimekdür

ṭāb-ı māhitāb (t.i.) : māhitābıñ tābı dimekdür,

ṭabʿ : yaradılış, firāc, mizāc, nihād, sirişt, seciyye, ḫūy, hüner, ḥuy,

ṭaberḫūn **:** pīre bulı ki aru ḳovan içinde yapup ḳovan deliklerine şıvadığı siyahca şeydür,

Ṭabes : ism-i şehrdür ki vilāyet-i Ḫoraṣanda vāḳıʿdur, Ṭabisān daḫı dirler

ṭabīden : ṭalabumaḳ, bir yerde ḳarār itmeyüp çeplā ḳılınmaḳ, riʿdeh

tāb-istān : ism-i ıssı zemān şemsüñ burcı seraṭāna taḥvīlinden mīzāna taḥvīl idecek vaḳte degin olan üç ay ki, yay dirler yazdan ṣonra gelür, ṣayf

ṭabʿ u ṭabīʿat : mizāc, nihād

tāften : bükmek, meşelā ip bükmek, żafr,

taḫgülūn : taḫgülūl, taḫgülyūn, çetük ḳoz, cevz-i muʿaḳḳad,

tāk : tekāk, tekek, degek, tevek, aşma üzerine olan şāḫlardur ki üzüm ve yapraḳ anlarda olur, ser, serʿariʿ, ol şāḫları ki anadan budayup baġa dikeler aña rez dirler, cilmet, kerm, kerme, baġ çubuġu, bu çubuḳlarıñ anasına kütük

taḳṭīʿ : pāre pāre itmek, ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde eczā-yı şiʿri ayırup eczā-yı ʿarūża ʿarż itmek

tamġa : nişāne, Ṭırāz tamġa ve nişāne müterādiflerdür

tamām : bitmek, bā-encām-resīden,

ṭanbūr : ṭanburdan taʿcīm olunmuş, ḳoyun ḳuyruġı

ṭanṭana : çaġladu, su çaġladusı ve saz sedāsı ve insān şamaṭası, ṭanṭana, hürhūr, ḥur, çay āvazına dimişdür

tār : baş depesi, tārik, hāme

tār : eriş, arġıc beziñ ve bez emşāliniñ çözilen ipligi, pūd

tāreg : depecek ve ṭurucaḳ ki bir nesneniñ çaḳ yuḳarusına dirler,

tārīḫ : taʿrīf-i vaḳt, tevrīḫ,

tāş : çıġıt, çıġıd dirler ki yüzde olur levni siyah ile ḳızıl arasında ufaḳ ufaḳ çıḳar bir

ʿilletdür, kelef, bir nevʿi daḫı vardur ki aḳlı ve ḳaralı noḳṭaları olur, -buña nemeş, beheḳ-

ṭaşt : tast

Tatar : nesl-i Türkden bir ḳavm-i maʿrūfdur

taʿlīm : ögrenmek, dānistānīden

tāvān : derim yaʿnī ödek, edā

ṭayy : dürmek, dürüp bükmek, neverdīden, ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde müstefʿilünden ve mefʿūlātdan ḥarf-i rābiʿ sākinleri ḥaẕf idüp müstefʿilün ve mefʿūlāt ḳaldıḳlarında yerlerine müfteʿilün fāʿilāt getürmek

tāz : segirdici

tāzī : ḳamçı ki ālet-i ḍarbdur, sevṭ

tāzīce : ʿArab dilince dimekdür, yaʿnī Türkçe ʿArabca dimek olur,

tāziyāne : ism-i mürekkebdür

teb : sıtma didikleri ḥastalıḳ, ḥummā

tebār : ḳavm ü ḳabīle, dūdmān

teber : balta, feʾs

tebīre : dümābīh, ṭavuldur ki mehteler çalarlar, ṭabl

tebūrak : ḳuş ürküdecek iki taḥta, zaḫr

tef : yalıñ ve yalım, ʿalāv daḫı dirler ki āteşden çıḳar, leheb

tefhīm : añlamaḳ, şināsānīden,

tefs : issilik, ḳızḳınlıḳ

tegrek : ṭolu, ḳar ḳurusıdur, berd, ḥubbü'l-ġumām

tehī : boş, ḫālī

tek : ḥuv,

tekālā : tekle, baġaltāḳ, libāce, ṣudret, ferecī, ferūc, ard etegi, dilimeclü ḳaftan ki eṣvāb üzerine, -ferāce didikleri bundan muḫarrefdür- ʿAcemīleriñ üzerine giydikleri nesne ki ḳoltuḳ altından baġlarlar, baġalnīd, baġaltāḳ bu maʿnāyadur, tekāle,

tele : taḥtadan yapılmuş ṭuzaḳ ki anıñla ḳuş ṭutarlar, faḳ, faḫḫ

tele : tura ki içine şeyʾ ḳorlar, ḫarīta,

telḫ : acı, ḥulū, mürr

telīse : hegbe,

tendīs : uyuḳ, ki bostanlara veyā baġlara bir sūret veyā bir ḳorḳunc nesne yapup bir aġaç

ile ḳorlar ki ḳuş ve sā'ir mużī nesneler ḳorḳup gelmeye, bīhūc, ḫayāl ve ḫayāle ve ḫuyūl

temmūz : Süryānīdür, tārīḫ-i İskenderīniñ ki tārīḫ-i Rūmī daḫı dirler, anıñ şuhūrı isimlerinden orta yay adıdur

ten : gövde, cesed, cüsse, cism,

teng : iki maʿnāya getürülmişdür, biri ḳolañ ki atuñ ḳarnı altında olup yine egere baġladuḳları nesnedür ḥızām, biri daḫı Türkçe ṭar ki żıddı boldur ferāḫ, żıyḳ - żıddı vāsiʿ

tenhā : başḳa, yalñız, ferd

Teñri : Çalab, Īzed

tenzen : ebsem ol, söyleme dilini ṭut, isket

ter : edāt-ı tafżīl, yigrek evlā

ter : raḳ

ter : yaş, ışlaḳ, yaʿnī şu ve emşāli ile ışlanmış nesne, meblūl

ter : yücerek, aʿlā

terāvīden : şızmaḳ, yaʿnī bir ẓarfıñ içinde olan şulı şeyʾ şızup ṭaşra urmaḳ, tereşşuḥ

terencīden : ṭarlaġanmaḳ, tencīden, kerb

terfīl : etek uzaṭmaġa , ışṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde cüz-i baḥriñ āḫırı ki veted-i maḳrūn ola anıñ zeyline sebeb-i ḫafīf getürmege dirler pes müstefʿilün āḫırı ki ʿilündür anıñ 11 zeyline tün geldikde müstefʿilatün olur şıḳleti defʿden ötüri nūnı 12 elife naḳl ile müstefʿilātün olup recez-i müreffel tesmiye itmişlerdür

terkīb : veznen ve maʿnen tertīb gibidür, ḳarış muruş itmek, āmīḫten

tertīb : düzmek, yaʿnī bir niçe şeyʾ yirlü yirine itmek, pīrāsten, ʿörfde eşyā-yı keşīreyi şöyle düzgün ḳılmaḳ

teşne : şuṣamış, ʿaṭşān

teşrīn evvel : şems mīzānıñ on sekizinci derecesine vāṣıl oldığı vaḳtindendür, baʿdehū, teşrīn-i şānī, kānūn-ı evvel, kānūn-ı şānī, şubāṭ, ezer, nisān, ayyār, ḫazīrān, temmūz, āb, eylül -Yunānīyān lisānında teşrīn-i evvele : ḫaturser, şānīye : fergurser, kānūn-ı evveline : ġores, şānīye : penāres, şubāṭa : āzere, marta : mārsīn, nisāna : ebūbil, ayyāra : mālis, ḫazīrana : yuniyus, temmūza : elyusā

teynūs : ḫarmanda yıġılan tereke, tınas, ḥışāle dinür

ṭıfl : çocuḳ, ṭoġduġundan ḫadd-i bülūġa varınca, nev-rüste

Ṭırāz : vilāyet-i Çin ḥudūdunda bir şehr adıdur güzelleri bī-nihāye ve ziyādesiyle ṣāḥib-i cemāldür, ıḳlīm Sādesde Türk bilādı ḥudūdunda Sebicāya yaḳın bir şehr damġa-tamġadan muḫarrefdür-

tī : muḫṭāṣar-ı tehīdür , boş, ḫālī

tīġ : ḳılıç, seyf

tikī : ḳaṭın

tilk : ṭaġ erigi, erek

tīr : oḳ, yay ile atarlar, sehm,

ṭīre : ġażab ile bulanıḳ, bulanıḳ nesne gerek ṣu gerek ġayrı,

tīre-māh (v.t.) : aṣlı māh-ı tīredür,

ṭīre-mend : öhkeli

tīşe : aġaç yonacaḳ keskin yüzli āletdür, ḳadūm,

tīz : iti ve keskin, yavuzluḳ, şedīd

tīz : keskin ḥaḳīḳat ve mecāzda müstaʿmeldür, ıssı

tīzī-küned : itilik ve yavuzluḳ ider, ḳaḳar, yaġżıb

tū : żamīr-i ḥitāb,

tū : ente, sen

tū : ḳaymaḳ ki südden olur, zübde,

tu : saña, ileyke

tuḥfe : armaġan, reh-āverde, pīş-keş, azıcıḳ hediyyeye, el armaġanı, dest-āvīz

tūde : yıġın ve depecik, ṣubreh

tufuv : tükürmek, yaʿnī tükrigi tükürmek, bezḳ

tūn : külḫan ki ḥamāmlarda olur, ettūn

turā : saña

turā : seni

turuş : ekşi ki limon ve sirke ṭaʿamı gibi, ḥāmiż

tūşe : azıḳ ki yiyecek nesne, zād

tūvlīden : añramaḳ ve aḳlamaḳ,

tuzīden : ḳulluḳ ödemek, ʿuhdet, -ḳulluḳ itmege ʿubūdiyyet-

tūzīm : döşeyelim, nebsitü

tünd : ḥārūn

Türkī : Türkī, lisān-ı Türkī

türkitāz : yurt itmek yaʿnī çapmaḳ, Tatar lisānında aña aḳın ve çapul dirler yaġma ve ġāret içün segirdim ṣalmaḳ, hücūm, -çābük kimesneye daḫı dirler türk ile tāzdan mürekkeb olmuş olur

türktāz : segirdici Türk erākiż

tüvān : zor

Tüvānā : Güçli, Ḳādir, ism-i ṣıfāt-ı Bārī ʿazze ve celledür

tüvānger (v.t.) : zorlu, bay, devletlü, ġanī

tüzīden : dūḫten, ḳazanmaḳ meṣelā aḳçe ḳazanmaḳ, kesb,

- U - Ü-

ū : żamīr-i ġāʾib, hüve

uv : nedyāne,

ʿuşşāḳ : cemʿ-i müẕekker-i mükesserdür, cemʿ-i ʿāşıḳ

ʿüryān : bürehne, yalıncaḳ yaʿnī çır çıplaḳ,

üstād : usta

üstüḫᵛān : kemik, ʿaẓm,

üstvār : muḥkemdür

üştülüm : uġraş ve ṣavaş, ʿarbede,

üştür : baʿīr, cemel, -dişisine nāḳa-

- V -

Vaḫş : ıḳlīm-i rābiʿde Belḫ nevāḥīsinde bir şehriñ adıdur

vāfir : çoḳ,

Vāhile : ḥażret-i Nūḥ nebīyyullāh ṣalavātullāh ʿalā-nebiyyinā ve ʿaleyhi ḫātununuñ ismidür

vām : virecek borc, deyn, evān, borç,

vāmet : vāmterā taḳdīrinde borcuñu

vān : ḥāfıẓ ve nāẓır, ṣaḳlayıcı ve gözedici

vaḳf : ḥabs ve menʿdür,

ıṣṭılāḥ-ı ʿarūżiyīnde mefʿūlātda tānıñ fetḥasını refʿ idüp iskān itmege dirler

vaḳt : zemān

vaṣat : bir şeyʾiñ ortasına dirler, ʿayn gibi, cemʿi evsāṭ,

var : ẓarf-ı mekāndur

vār : edāt-ı liyāḳat, yarar

vār : edāt-ı nisbetdür -li,

var : münāsebet ve müşākelet maʿnāsınadur

vārdān : oḳlaġu, mirḳāḳ

vārin : vārīn, dirsek ki ḳolıñ oynaduġı maḥaldür, mirfaḳ

varvāre : çardaḳ ki çār-ṭāḳdan muḥarrefdür, köşke ve taḥta pūşe, iyvān

vāv : müsemmāsı vedür, sādis-i ḥurūf olmaġıla, buña altı didiler,

velī : velīkin lafẓından muraḥḥamdur, ḥarf-i istidrāk

velīkin : ammā, edāt-ı istidrākdür, velākin

vend : tecrübe, şınamaḳ ve işde zaḥmet çekmek, -mecāzen salṭanat ṣaḥibi ve memleket ṣāḥibi-

venīje : günlük didikleri ki iki nevʿdür birine aḳ günlük dirler ṣaḳız gibi bir nesnedür ekşer bunı küfr dutarlar, lubān, kendir, bir nevʿi daḫı vardur ki aġaç ḳabuġıdur Türkçe ḳara günlük dirler

ver : -li ve –ci,

verne : yoḫsa, ʿillā

verzīden : ārzū gerden, özenmek ve öykünmek, teʾmīl

veted-i maḳrūn : üç ḥarfden mürekkebdür ki evvel ve s̱ānī müteḥarrik s̱āliş sākin

veted-i mecmūʿ : evvel ve s̱āliş müteḥarrik s̱ānī sākin

vey : żamīr-i müfred-i ġāʾibdür,

vezaġ : bezaġ, ḳurbaġa

vezn : ṭartmaḳ, sencīden, şiʿriñ elfāẓı vāḳıʿ olduġı baḥriñ eczāsına ber-ā-ber olmaḳ

vīje : arı, naẓīf

vize : ḳarış, şıbr

- Y -

yā : ḥārf-i ʿāşer, ḥurūf-ı ebceddür, on dirler

yā : ḥarf-i nidā

yāb : bul ve bil, cüdd, añla ve ḫoş añla, yaʿnī geregi gibi añla, fefhem

yād : yād : ẕikr [olundı]

yād : ẕikr, añmaḳ

yāften : bulmaḳ, vecevd,

yāften : bulmaḳ, vicdān

yaḫ : buz ṭolu

yaḫ : buz, ṣovuḳdan ṭonan buzdur, cemed, yaḫ

yaḫc : tegrek, ṭolu

yaḫçe : buzcaġız

yāl : gerden, boyun, ʿunḳ,

yaḳīn : dölenmek yaʿnī bir nesneyi bī-şek ve şüphesiz bilmek

yaḳīn : dölenmek yaʿnī bir şeyʾi şüphesiz bilmek, bī-gümān

yār : bīm, rişvet,

yaraġ : elde ḳullanılan bil ki muṭlaḳ işe yarayan şeylere dirler

yāvegū (v.t.) : fenā söz söyleyici, heẕẕāün

yek : bir, vāḥid

yek-sān : bir düziye dimek olur ki düpdüze dinür

yeksān : yek ile sāndan mürekkebdür

yel : yigit, pehlivān

yeleme : ḳaba, cüşşede büyük vezn ü ḳuvvetde az olan nesnedür,

yeleme-rīş : ṣaḳalı ḳaba kimesne, lihyānī

yem : Türkī mütekellim-i vaḥde żamīridür, em

Yezdān : Ḫālıḳ,

yı : ḳoḳı

yıġaç : edāt-ı mübālaġa-yı fāʿildür

yıylaġaç : pek ḳoḳıcı, şemām ziyāde ḳoḫıcı, maʿhūd ḳavuncuġa ʿalem ḳılınmışdur

yik : bür ve bün, gök ve feslegene ʿalem ḳılınmış olur,

yoġiken : aşlı yoḳ ikendür

yūhe : atmaca, delüce ṭoġan, boymul ve ḳara göz, yüʾyüʾ

yuʿ : boyunduruḳ ki çifte ḳoşulan öküzleriñ boyunlarına geçürdikleri nesne, nīr,

yūz : pars, fehd, -mecāzen ṣıçramaġa dirler-

- Z -

zā : müsemmāsı zedür, sābiʿ-i ḥurūf olmaġıla, buña yidi didiler,

ẓā : müsemmāsı ẓıdur, buña ṭoḳuz yüz didiler,

zāc : loḫuṣa, yaʿnī gebe ḫatun ṭoġurup vażʿ-ı ḥaml ʿilletine mübtelā olmaḳ ki müddetiḥāmil ki ḳarından yüküñi bıraḳdıḳda ṭoġurduġı günden ekṣer eyyāmı ḳırḳ gün eḳāllinde ʿaded taʿyīn olunmamuşdur, nefisāʾ, -cemʿi niffās-

zāc : zāk, ṣac, zāc ḳırısī didikleri boyāya ṣaç-ı ḳıbrıs dimekle meşhūrdur, bir ḳara boyadur ki mürekkeb andan olur, zāḳ

żād : müsemmāsı żadur, buña sekizyüz didiler,

zāġ : ḳarġa, ġurāb

zaġanıg : ınçḳırıḳ ki insānda ḥabs olduġından ḥāṣıl olur bir ḥāletdür, füvāḳ

zaḥmet : ḳalabalıḳ ve ṣıḳışmaḳ ve güçlenmek, ṭalḳ

zād : ṭoġmaḳ ve ṭoġurmaḳ, ṭoġdı,

zād : mecāzen ṭoġan velede maḫṣūṣ ḳılınmışdur,

zād : yaş ki insānda bir yıllıḳ ʿömrden ʿibāretdür, sinn,

zāden : ṭoġırmaḳ, vilādet, ḥublī,

ẕāl : müsemmāsı ẕedür ki buña yedi yüz didiler,

zalaḳ : ṭaranacaḳ yir ki ayaḳ tuṭmayup ṭaranacaḳ yir, buz töküp üzerinden ayaġ üzerinde ḳayarlar, buz urma taʿbīr olunur, zalaḳīden, zalaḫ

zānū : diz ki bacaġıñ bükilen yeridür, rükbeh

zār : nāle, derd ile iñledi, bākī

zār : -lıḳ, bir edātdır ki dāḫil oldıġı lafẓıñ medlūlünüñ keṣretine delālet ider -sār gibi- - lākin zār ancaḳ keṣrete delālet ider ammā sār keṣrete vüsʿate ve ʿaẓmete yaʿnī ç oḳluġa ve büyüklüge ve ululuġa delālet ider-

żaymerān : feslegen didikleri güzel ḳoḫulı otdur, yekbünī, reyḫāndan bir ḳısımdur

zeġan : çaylaḳ, ciger ḳapıcı ḳuş, devlengeç, ḥıdat

zeb : āsān, geñez, sehl, yesīr

zebān : dil ki aġız içinde olur, lisān

zeber : yuḳaru ve üst, fevḳ,

zeft : yoġun, ḳalın, ʿabl,

zeh : zāden, bimaʿnā ṭoġmaḳ ve ṭoġurmaḳ, ṭalḳ -ʿArabīde zenāne lisānında būred-, vażʿ-ı ḥamel

zehre : öd, ḥayvānıñ cigeri yanında bir ḳavcuḳ içinde neftī rengli bir ġalīẓdür, mirāre

zelek : aḫker, köz

zelelr : ayaḳ tabranmaġa ve yā yañılmaġa ve ve uyluḳ eti azalmaġa dirler, ıṣṭılāḥda, mefāʿīlün hetm ile mefāʿ olduḳdan ṣoñra mīmi ıṣḳāṭ itmege

zelū : dīvçe yaʿnī sülük

zemīn : yer

zemīn : yer, gök muḳābili, arż

zemīn-rā : yeri

zen : esmāʾ-i cevāmidden insānıñ dişisine ism, ʿavret, er ʿavreti, nikāḥılı ʿavret, zevce, merʾe

zen : ur ve dög, ıżrıb

zen : urıcı, mülḳī

zenber : tekne ki içinde giysi yıḳarlar, gözgöre didikleri ki anıñla balçık ve fışḳu ḳaldururlar, minḳal

zen-māder : terkīb-i iżāfīdür, aṣlı māder-i zen idi, ḳayın ana, ṣıhra, -kişinüñ ḫatununuñ anası babasına ṣıhr dinür, peder-i zen -

zen-peder : terkīb-i iżāfīdür, ḳayın ata ki kişinüñ ḫatununuñ babasıdur, ṣıhr, ḳocanıñ anasına babasına daḫı dinür

zenbūr : arı, gerek bal yapar gerek bal yapmaz, zenbūr, naḥl, dabr -erkegine yaʿsüvb-

zeneḫ : çeñe, aġızıñ altı, dişler dizilen kemikler iki ṭarafdan gelüp başları birbirine muttaṣıl olduġı maḥall, ẕeḳan,

zeneḫ-dān : mürekebb

zenende : urucı, -ḥaḳīḳat urıcı-, ḍārib -mecāzen urucı- iżrib

zenīden : ṣu ṣızmaḳ, ṣu ile ḳayd olunmaḳ, ġālibā erbāb-ı küyūfuñ, tereşşüḥ

zer : altun ve guruş ve para ve aḳçe ve ġayrıhüm, dirhem, altun ki sulṭān-ı meʿādindür, ẕeheb,

zerd : ṣaru ve fām, reng, boyā, levn, ṣafīd

zerder : altuncı, dimekdür ḳuyumcularıñ eşref ʿameli altun ile olmaġıñ zerger tesmiye olunmuşdur

zerd-i fām : ṣaru renglü, ṣaruşın aṣfer

Zerdüşt : Zerdühüşt, Zeredüşt, Zeretüşt, Zerādüşt, Zeradühüşt, Zeratühüşt cümlesi bir ḥekīmiñ ismidür

zerīr : ṣarıluḳ didikleri marażdur, yarafān

zerrīn : altun ġayrı meskūk, ẕeheb

zevā'id : zā'ideniñ cem'idür

ẕevḳ : ṭaṭmaḳ, ṭat, ṭa'ām, çāşnī

zeyṭāne : tüfeng, sībṭān

zeyd : ıṣṭılāḥen esmā'-i meblāġ-ı ricāle vāṣıl olan kimesneye dirler,

zi : ezden muraḥḥamdur,

zīb : yaraşıḳ

zībā : ḫūb, güzel

zībā : güzel

zībed : yaraşur, münāsib

zidāy : zidāyiden maṣdarından müştaḳḳ emr, pas aç

zih : erkenden öñinden gelen ṣudur, nuṭfe ve meni, -mecāz ṭarīḳıyla velede ve veled-i veled de isti'māl eylediler-

zih : kiriş, yaya geçürürler, vetir

zih ü zād : döl ya'nī kişiniñ evlādı ve evlādınıñ evlādı, nesl, döl ve döş

zihī : ne gökçek,

zihī zihī : ḫah ḫah, paşa, vezīr, yük ma'nāsına olan vezinden me'hūz olursa fa'īl bi-ma'nā fā'il olup pādişāhıñ yükün çekici dimek olur, ṣıġınacaḳ yer ma'nāsına olan vezinden me'ḫūẕ olursa fa'īl bi-ma'nā mef'ūl olup ṣıġınılmış yāḫud nāsıñ ṣıġınacaġı melcā'-i nās ma'nāsına ola,

ẕihn : fıṭnat, bilgiç, zīrek,

zim : ṣoġuḳ, berd

zimistān : ṣoġuḳ zamānı, şems cevzā burcuna ḥulūl itdügi āndan ḫud burcı tamāmına degin olan müddete ism-i 'alem ḳılınmışdur, ḳış, şitā

zīn : eger, siric

zinde : diri ve ṣaġ, cānlu, ḥayy, ṣıḥḥat

zīnet : ism-i maṣdardur, düzen, bezek, ārāyiş

zinūyīden : siñildemek ya'nī sızıldamaḳ, çıñramaḳ ve it ve çaḳal uluması, nübāḥ

zīr : alt ve aşaġa, taḥt,

zīre : kimnūn, kemmūn,

zişt : çirkin, ḳabīḥ kin, -çirkin lafẓından muḥarrefdür-

zīver : bezek

żiyā' : ışıḳ, aydın, pertev, rūşenī, fürūġ,

zūd : tīz, serī‘,

zūr : güç, ḳuvvet, ıraḳ, nezdīk, yaḳın, ḳarīb

züdūden : paslı nesneniñ pasını giderüp açmaḳ, ṣayḳal

züft : saḳınıcı, baḫiyl

SONUÇ

Biz bu çalışma ile sayıları elliyi geçen manzum sözlük deryâsından ve onlara yapılmış olan şerhlerden küçük bir örnek sunmaya, verdiğimiz örneklerle manzum sözlük metinlerinin ve şerhlerinin Klâsik Türk Edebiyatı ve Türk sözlük bilimi açısından önemini belirtmeye çalıştık. Bu çalışma ile asıl amacımız olan Tuhfe-i Mîr isimli şerhin tenkitli metnini ortaya koymaya ve bu metinden hareketle eserin sözlüğünü oluşturmaya çalıştık. Bir an evvel bu deryânın yani manzum sözlük metinlerinin ve onlara yapılan şerhlerin metinlerinin, metin neşrinin ilmî usulleriyle ortaya konulmasının gerekliliği açıktır. Bu yolla sadece şerh ilmi içinde yeri hep boş kalmış olan manzum sözlük şerhlerinin metinleri ortaya çıkarılmayacak, aynı zamanda Türkçenin o hep bahsettiğimiz zengin kelime hazinesinin içine bu şerhlerden gelecek kelimeleri de dâhil edip kendi dilimize karşı olan sorumluluğumuzu yerine getirmiş olacağız. Bütün bunlardan daha önemlisi Fuad Köprülü'nün Usûl makalesinde bahsettiği üzere "henüz inşâ malzemesinden hiçbiri hazır bulunmayan bu büyük millî ve ilmî âbide -edebiyat tarihimiz- için hiç olmazsa birer taş getirmiş ve asil ve mukaddes hedefe" bir adım daha yaklaşmış olacağız.

KAYNAKÇA

Alparslan, Ali; Manzum Lûgatler ve Tuhfe-i Vehbî'nin Alfabetik Tertibi", Mezuniyet Tezi, İstanbul1946-1947.

Ateş, Ahmet; "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı tevârih-i mülûk-i âl-i Osman münasebeti ile)", Türkiyât Mecmuası, C.VII-VIII, 1 (1942), s. 255.

Çıpan, Mustafa; Muğlalı Şâhidî Dede(Hayatı-Sanatı-Eserleri), Nur Basımevi, Konya tarihsiz.

Devellioğlu, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 1999.

Erdem, Mehmet Dursun; "*Osmanlı Dönemi Manzum Çocuk Sözlükleri ve Bir Lugât-ı Sıbyân Yazması*", Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Yıl 9, Sayı 104-105, Ağustos-Eylül 2005, s. 178-189.

Es-Seyyid Muhammed Cemâlî bin Seyyid Abdulbâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîr, Makedonya Millî Kütüphanesi No: MST II 126.

Gülhan, Abdülkerim; Manzum Sözlük Nazmü'l-Leâl'in Dil ve Üslûp Özellikleri Üzerine Bir Değerlendirme, Celal Bayar Üniversitesi "II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi", 11-12-13 Kasım 2005 Manisa.

Gümüş, Zehra; "Pîrî Paşazâde Mehmed b. Cemâlî'nin Tuhfe-i Şâhidî Şerhi: Tuhfe-i Mîr"II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, 10-12 NİSAN 2006, Kayseri.

İmamoğlu, Ahmet Hilmi; "Farsça-Türkçe Manzum Sözlükler ve Şahidi'nin Sözlüğü (İnceleme-Metin)," Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 1993.

Horata, Osman; "Klasik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmla İle İlgili Bazı Problemler", I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu, İLESAM, Ankara 17-18 Ocak 1992.

İnce, Adnan; "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu, İLESAM, Ankara 17-18 Ocak 1992.

Kartal, Ahmet; Tuhfe-i Remzî, Akçağ, Ankara 2003.

Kavakçı,Y.Ziya; İslam Araştırmalarında Usul, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları,

Ankara tarihsiz.

Kılıç, Atabey; “Manzum Sözlüklerimizden Manzûme-i Keskin”, Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni, 12-13 Nisan 2001, Kayseri.

Kılıç, Atabey; "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, 8-10 Ekim 2003, KIRŞEHİR; I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, 8-10 Ekim 2003 Bildiriler, (Hazırlayan Yard. Doç. Dr. Ahmet GÜNŞEN) KIRŞEHİR 2004, s. 331-345.

Kılıç, Atabey; Mustafâ bin Osmân Keskin, Manzûme-i Keskin, Laçin Yayınevi, Kayseri 2001.

Kılıç, Atabey; “Manzum Sözlüklerimizden Sübha-i Sıbyân Şerhi “Hediyyetü’l-İhvân” Celal Bayar Üniversitesi “II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi”, 11-12-13 Kasım 2005 Manisa.

Kılıç, Atabey; “Klâsik Türk Edebiyatında Manzum Sözlük Yazma Geleneği Ve Türkçe-Arapça Sözlüklerimizden Sübḥa-i Ṣıbyân”, Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu 6-7 Mayıs 2005 Urfa. ; Prof. Dr. Abdülkadir Karahan’a Armağan Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu, (Yayına Hazırlayanlar Eyüp Azlal, Necmi Karadağ, M.Emin Karahan) Şanlıurfa Belediyesi Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Şanlıurfa 2006., s. 186-189.

Kırbıyık, Mehmet; Miftâh-ı Lisân Adlı Manzum Fransızca-Türkçe Sözlük Üzerine, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı:11 – 2002, s.184-200.

Kortantamer, Tunca; “Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları”, Türklük Araştırmaları Dergisi C.VII, İstanbul 1993, s. 337-365.

Köprülü, Fuad; Türk Edebiyatı Tarihi’nde Usûl, Edebiyat Araştırmaları, TTK, Ankara 1999, s.47.

Mecdi Mehmet Efendi; Şakaik-i Nu'maniye ve Zeyilleri - Hadaiku'ş-Şakaik Cilt: 1, Hazırlayan: Doç. Dr. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yay., İstanbul 1989.

Muhtar, Cemal; İki Kur’an Sözlüğü: Lugat-ı Ferişteoğlu ve Lugat-ı Kânûn-ı İlâhî, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, İstanbul 1993.

Öz, Yusuf; Tuhfe-i Şâhidî Şerhleri, Selçuk Üniversitesi Yayını. Konya 1999.

Öz, Yusuf; “Tuhfe-i Vehbî Şerhleri”, İlmî Araştırmalar, Sayı: 5, İstanbul 1997, s.219-232.

Öz, Yusuf; Tarih Boyunca Farsça Türkçe Sözlükler, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1996.

"Pîr Mehmed", Osmanlı Müellifleri, , Bursalı Mehmed Tâhir, Bizim Büro Ankara 2000., 2. C. s.112.

"Pîrî Mehmed Paşa", Şerâfeddin Turan, İ.A., İstanbul 1988., 9.C., s.359-361.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî; Hâzâ Kitâb-ı Tuhfe-i Mîr, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdatlı Vehbî Kütüphanesi No: 1769.

Pîrî Mehmed b. Abdulbâkî el-Cemâlî; Tuhfe-i Mîr, Millî Kütüphane No: 06 Mil. Yz. A. 2829.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîri, Burdur İl Halk Kütüphanesi No: 15 Hk 2011.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîr, Nuruosmaniye Kütüphanesi No: 4756.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîr, Süleymaniye Kütüphanesi : Halet Efendi No: 571.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîr fî Şerhi Tuhfe-i Şahidi, Nafiz Paşa No: 1477.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî; Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî, Almanya Milli Kütüphanesi No: Ms.or.oct.1046 Staatsbibliothek.

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîr, Mısır Milli Kütüphanesi No: Lugatı Türkî Talat 3

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî; Tuhfe-i Mîr, Mısır Milli Kütüphanesi No: Lugatı Türkî Talat 33

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî; Tuhfe-i Şâhidî Şerhi, Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi No: R-744

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî; Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî, Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi R-3307

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abd el-Bâkî Cemâlî; Tuhfe-i Şerh-i Şâhidî, Bosna Hersek Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi R-3574

Pîrî Paşa-zâde Mehmed b. Abdülbâkî Cemâlî; Hâzâ Şerh-i Şâhidî, Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail No: 658.

Redhouse, Sir James; Turkish And English Lexicon, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.

"Remzî", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., İstanbul 1990., 7.C. s.309-310.

Seyyid Muhammed Cemâlî b. Abd el-Bâkî Pîrî-zâde; Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî, Erzurum İl Halk Kütüphanesi No: 25 Hk. 23984.

Steingass, F. A. ; Comprehensive Perian-English Dictionary, Beirut Libraire Du Liban, 1975.

Sünbülzâde Vehbî; Tuhfe, (Haz: Yrd. Doç. Dr. Numan Külekçi, Yrd. Doç. Dr. Turgut Karabey), Erzurum, 1990.

Şemseddin Sâmî; Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul 1996.

Ünver, İsmail; "Arapça Farsça Kelimelerin İmlâsı", I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu, İLESAM, Ankara 17-18 Ocak 1992.

Ünver, İsmail; "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", Türkoloji Dergisi, C. XI, S.1, Ankara 1993, s.51-89.

Yeni Tarama Sözlüğü; (Düzenleyen: Cem Dilçin), Türk Dil Kurumu, Ankara 1983.

Yılmaz, Mehmet; Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük), Erderun Kitabevi, İstanbul 1992.

Yurtseven, Necmettin; "Türk Edebiyatında Arapça-Türkçe Manzum Lugatler ve Sünbülzâde Vehbî'nin Nuhbe'si," Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2003.

TIPKIBASIM

بو معنا یه اسم مکان اولور فارسیده ضم ر آ مهمله ایله رستاخیز
دینور شفاعت شین معجمه و فا، سعفصك فخ لری و بعد الف
فتح عین مهمله و تا مصدری ایله باب ثالثدن مصدر عربیدر
فارسیده خواهش کردن دینور لغتده زکوة اشنه یش و دیلیش
اصطلاحده حقنده جنایت واقع اولان کمسنه یك کندیسنه
یکلك ایچون دیلك ایتمك مصفا کلمه بتین فی الاول تقطیع
بیت شاهد بیه فاعلاتن هر کیسلر فاعلاتن یا والف
کیدرسه دخا فاعلن ایده محشر فاعلاتن هاکیدر ده شفاعت
فاعلاتن مصطفی فاعلن ۱۱۹۸ خانه هزار و صد هزار و بیکد
و شمار حمد و منت اول خالق و پروردگاره که بوندن
اقدم بویاد کاریه نظیرك بحسب المقدار الفاظ غریبه سنی
اظهار ایله بو حقیری تسویده اقدار ایدوب لکن تبسیط
موانع کثیره سبیله تبییضده اعمار و تکاسل اولمغین یکرمی
سالدن متجاوز زمان درکار اوراقی سند و فا انسانده
بنهاز ایدر فلله الحمد والمنة الامور مرهونة باوقاتها صد افسوس
الحاح اصدقا ایله اسبوعه مبارکده تبییضه اقدام اولمغین
اتمام میسر اولدی ناظر اولان ارباب عفوندن مرجو در که قصور دعبوسنی

دعبوسنی محکم اولدقجه ستر و محو بیوره لر تمت الخیر حمد لله
همت مردان ایله اولدی تبییضه موفق چون فقیر
دیله دکه کتب ایدم تاریخنی تاکه اخوانه اوله مبسط بسیر
ابتدر دلده سترنا محمد نظهوده بیت دیباچه دکی بونه تغیر
یعنی بابی نونه نقل ایلیدم اوله کیم مقبول اولا بو تحفه میر
۱۱۲۹

تحریم

حمد لله اولدی چون تبییضی تمام
قاله بنده بعد ازین بویاد کار
حمد و شکر ایله دن تاریخ فهیما
قلدی حق چون لطفله اتمام کار
۱۱۶۸

وقف

تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب المفتقر الی الله الودود
عبد اضعف العباد الفقیر احمد بن محمد غفر الله له و لوالدیهما
فی الیوم الاثنین من وقت العصر فی الیوم الثامن و العشرین
من ذی القعدة الشریفة لسنة ثمان و ثمانین و مائة و الف
۱۱۸۸

بکلمه فی الاصل تفعیل باشد مثال مصدر و رواوی الف قلب ابله
تاریخ اولشد ریقال ارخت الکتاب الیوم کذا و ورخته تورخا
اذا عرفته وقته حاصل و خشر زمانی بلدرمک فارسیده دانشمندی
گاه معاشنه در تقطیع البیت چنجه بی فاعلاتن چوندی واو کیدر
بانک کرسی اشباعله باگلور ابجدیلر فاعلاتن دکتمام
فاعلات تخمین تا فاعلاتن باکیدر ریخینبار فاعلاتن ای هکم
فاعلات بیت بوجسب اوزن ابیت بو مصرعدن شمار
قالدی سندی شاهدی نو یادگار نو یکی یادگار یادذکر
گار گاف عجمیله بمعنی فاعل یعنی یکی اگدیجی دیمکدر مصراع ثانیده
اولان حروف نائک مجموعی اعداد ابجد طقوز یوز یکرمی
برادولوب اشبو تاریخ هجری دن شمه مزبوره ده اتمام بولدوغنی
اشعار ایدر تقطیع البیت بوجسب فاعلاتن اوزن دی
الف و واو کیدوب ضمه ماقبلنده یایه و یرلیور تجمع فاعلاتن
ره وزن اولیدی الف و یاکیدوب تارایه وصل ایله اوقنور
دیو دی واو و مصراعدی الف کیدی شمار فاعلات قلدی سندی
فاعلاتن الف و یادو شرلر یاجوج الف لام و دال ایله یابر حرف
عدادلنور لرشاهدی نو فاعلاتن یادگار فاعلات

فاعلات دال متحرک اوقنور بیت فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
بوکنایه اوکرن ایچ اب حیات تقطیع المصراع بوکنایه فاعلاتن
اکریچ فاعلاتن اوکرندی واو و ایجدی الف و یاکیدرو مد
الف و یاکیدرو مد الف صورتنده یازلشدی بی حیات
فاعلات بانک کرسی اشباعدن باحاصل اولور بیت
شاهدی بو هر کیم ایدر دعا ایده محشرده شفاعت مصطفی
دعا ضم دال مهمله ایله ع بیدی اصلی دعاؤ ایدی واو الفدن صکره
واقع اولدوغیچون همزه یه نقل اولنشدر لغتده ترکجه قونمق
و سوز معناسنه گلور عبیده قول و گلام گبی اصطلاحده اشمک
بمعنی طلب و حدیث شریفده الدعا هو العبادة و اقعدی و بفضیل
علی حق البقیت دیدیلر و بعضیلر الدعا اظهار الافتقار الی الله بالکلم
علیه دیدیلر و عند البعض سؤال عبودیتی علم عبودیته ایله عضدی
و عند البعض شرع شریف و عقائد تجویز ایله و گنی استدعادر
و دخی بنجه تعاریف ایله معذور فاسیده خواندی دیلور
محشر باب اولدی مصدر میمیدر غیر میمیسی حشر و لغتده
ترکجه یرگور مک و گوندرمک و اویارمق و دیرلتمک
یونانیده بعث و جمع یعنی دیرلتمک و یرگدرمک معناسنه اولوب

وضع اولیما شد را گرچه صور تا مرکب کورینور بنا علی هذا لام
او نور و الف بر عدد اول دلیل بر لا اول و نور بر دلیل اول حاصل
تحصیل لادم کلور در و نعوذ باللہ تعالی مرکب اولیق اعتقاد
اولنوب در طۂ انکاره کرفتار اولمغه باعث اولور پس ابجدی
لام الف مشتمل حرف واحد ابدو کنده قطعاً اختلاف یوقدر
حتی شمس المعارف صاحبی ابی ذر رضی اللہ تعالی عنه حضرتلرینک
روایت بیورمغی حدیث شریفی کتابنده درج ایلمشدر که
ملاورد فی حدیث ابی ذر رض قال قلت یا رسول اللہ صلی اللہ
تعالی علیه وسلم ای کتاب انزل اللہ تعالی علی آدم علیه السلام
قال کتاب المعجم قلت ای کتاب المعجم قال ا ب ت ث
الی آخره قلت یا رسول اللہ صلی اللہ تعالی علیه وسلم عدد ث ثمانیة
وعشرون حرفاً فغضب حتی احمرت عیناه ثم قال یا ابا ذر والذی
بعثنی بالحق نبیاً ما انزل اللہ علی آدم علیه السلام الا تسعة وعشرین
حرفاً فقلت یا رسول اللہ البس فیها الف و لام فقال علیه الصلوة والسلام
لام الف حرف واحد فما انزل اللہ تعالی علی آدم فی صحیفة واحدة
ومعه سبعون الف ملک من خالف لام الالف فقد کفر
بما انزل علی من لم یعد لام الالف من الحروف فهی برخی

برخی منی و انا برخی منه و من لم یؤمن بالحروف فهی تسعة وعشرین
حرفاً لا یخرج من النار ابداً فکما تری تعد هذه الحروف فی ذلک
الکتاب الذی انزله علی ابیک یعنی آدم علیه السلام انتهی کذا
فی الاولیات لعلی دده پس ابجدی لام الف حرف واحد
وحروف هجا دخی اولدوغی خبر صحیح ایله مبنوا تر دراج حتی
جمله داخل و کلدر و بو حدیث شریفه واقع اولدوغی اوزره
کتاب معجم یعنی حروف هجا که ترتیب معروف اوزره نازله
اولمشدر حرف لام الف بکرمی سکز بخی حرفدر بکرمی طقوز بخی
یا در و روایت اول اوزره خبر که ضمناً کلمه سندن ایدوکی
مسلم عالمدر بکرمی طقوز بخی حرفدر تقطیع البیت صحی بدن فا
فاعلاتن صاید ن الف ویی دن یای ثانی ساقط دوشه کن ان
فاعلاتن او ندن واو کیدیب ضمه کافه ویرلیو ر و یکبخی او ندن دخی
واو ساقط یا خود الف ایله بر حرف عد اولنور انلیک فاعلن
ها کیدر فا قدن بن فاعلن فا متحرک دیو زدن واو کیدر بن ساکن
فاعلاتن واو دوشر غنه دلک فاعلاتن ها کیدر یا بر حرف
عد اولنور بیت چون حساب ابجدی بلدیک تمام و بخشه نمک
نار بخش بیلدای همام ه تاریخ تولیف وقت معلمنه در تورخ کی لفظدر

ومتوسطین قلمنده محسوب اولنان اعداد یوزلرنڭ اونده واربنجه حرف
واحدایله معلوم اولور واونده نصکره عشرات بیلنده یعنی اونڭ
یکرمی واوتوزاوقرق واللی التمش وبیتمش وسکسان وطقسان ویوز
بیلنلرنده اوندن اکسیك عدد ضمنده اولمق مراد اولندقده
احاد حرفلرندن یعنی ا ب ج د ه و ز ح ط حرفلرینه بوطقوز
حرفدن مراد اولنان عدد یك حرفیله ترکیب ایتمکله معلوم اولور
مثلا اونڭ بر عدد حرف یا ایتمك استبین کسنه با املا ایدر
قاعده بو ترکیبده قاعده چوق آز اولدیغنه نظراً تقدیم المتفرد
زبانڭ ترکیده تلفظ وتحریر اولندوغی کبی کراونڭ برادوزینه تقدیم
اولنور بخلاف العربی والفارسی ویوزدن بکه واربنجه یوزدن
ناقصه عدد ضمنده اولمق مراد اولندقده بنه آحاددن یاخود عشراتدن
برینك یاخود براحاد وبر عشراتدن کنه وب مثلا یوز بر عددی
حرف ایله بیانڭ ایتمك مراد اولندقده قاف یوزاونڭ برمراد استبدکی
قیاسنه بلوز وقاف اوندن چوق اولمغین یا اوزرینه تقدیم اولنور
تسلم یا الف اوزرینه تقدیم اولنمقدر پس ایکیدن بو جمله ترکیب
ایتمکله الی مالانهایه ترکیب حرف ایله مراد معلوم ومقصود حاصل
اولوب غیری عدد تعیینه حاجت اولمامغله لام الف بیچون عدد

ویای حطی مشدده ونون فخه اری وها ایله بینه وینوا صطاح
متعایده مستعلدر تسلم ویباجه ده اسم شریف مذکور اولان
مرحوم ومغفور الشیخ قبطر حسن افندینك فهم جلیلینك نامنه
رید کی متعاده در کار در بیت شمس کورینه سك عدد ایله ایلر
دعوی نایله صکره یعنی دیمکله فقها ه ماده اسم شمس در
اولان علی طریق تشبیه در کر اسم ذکر ایدوب مسمادا ایدر
باخود عکسی مراد اولور بونده ذکر استعاره اولنان اسم طریقیله در که
شمس دیمکله فلان یك اسمدار النسوب بعده علم انتقاد ایله هر
حرفك فضله سك طرح وبینه ایله تعداد ایدوب مجموعندن
حاصل اولان فهم جلیله اعداد جمله سنه مساوی المغین مراد
حاصل اولور یعنی شین دیمکله فضله کرش در طرح اولنجق بدر سنه
باونون قالور که عدد ری التمش اولور میدان فضله میم طرح اولنجق
بنه باوبیم قالور عدد در اللی وسین دیمکله فضله من طرح اولنجق بنه
باونون قالور عدد در بنه التمش ویه دیمکله عجم اوزره
اولور فضله ی طرح اولنجق بنه ی که عدد در اونڭ جمله سی بوز سکسان
اولور فهم جلیله دخی بو رسمکله اولمغین علی طریق تشویه الاعداد
فهم جلیله حاصل اولور فافهم پس ایجدی بویله رمز سکز حرفده جواب

تعداد اولنور بو نك اولكي حرفنك اسمي كاف والف
وفادن مركب كافدر كه سماكك در كه بوكه يكرمي ديه يلر بعده
كلن كه اسمي لام الف ومجدن مركب لام در كه سماكل در كه اون توز
ديه يلر بعده كلن كه اسمي ايكي ميم وبينهما يادن مركب ميم در كه سماكم
در بوكه قرق ديه يلر بعده كه اسمي ايكي نون وبينهما واودن مركب نون در كه سماكن
در كه بوكه اللي ديه يلر وكلمه خامسه كه سعفص در بوندن ابتدا اسنده
كلن حرف كه اسمي سين مهمله ويا جيم ونوندن مركب سين در كه سماكس در كه
بوكه التمش ديه يلر بعده كلن حرفكه اسمي عين مهمله ويا ونوندن مركب عين
در كه سماكع در كه بوكه يتمش ديه يلر بعده كلن كه فا سعفص والفدن مركب
فادر كه سماكف در كه بوكه سكسان ديه يلر بعده كلن حرف كه اسمي
صاد مهمله والف ودال مهمله صاددر كه سماكص در كه بوكه طقسان
ديه يلر وكلمه سابعه در كه قرشت در وكلمه سابعه كه تخذ در وكلمه
ثامنه كه ضظغلا در بونلردن قافدن بدار ايرديب بوزغنيه دك
ترفع ايتمش در حرف اولركه اسمي قاف والف وفادن مركب
قافدر سماكق در كه بوكه يوز ديه يلر بعده كلن حرف كه
اسمي راء مهمله ايله الفدن مركب راددر سماكر در كه بوكه يكيوز
ديه يلر بعده كلن حرف كه اسمي شين معجمه ويا ونوندن مركب شين در كه

در كه سماكش در كه بوكه اوچيوز ديه يلر بعده آخر كلمه ده كلن
كه اسمي تا ومثناة فوقانيه والف ايله مركب تادر كه سماكت
در كه بوكه دوريوز ديه يلر بعده كلمه اسابعه اولنده
كي حرف كه اسمي ثا مثلثه والفدن مركب ثادر سماكث در كه
بوكه بشيوز ديه يلر بعده كلن حرف كه اسمي خا معجمه والفدن
مركب خادر كه سماكخ در كه بوكه التيوز ديه يلر بعده كلن
حرف اسمي ذال معجمه والف ولامدن مركب ذالدر كه سماكذ در
بوكه بديبوز ديه يلر بعده كلمه ثامنه اولنده كي حرف كه
اسمي ضاد معجمه والف ودال مهمله دن مركب ضاددر سماكض
در كه بوكه سكسانيوز ديه يلر بعده كلن حرف كه اسمي ظا معجمه
والفدن مركب ظادر كه سماكظ در كه بوكه طقوزيوز
ديه يلر بعده قبيل غايه ابوجاده كلن حرف كه اسمي غين
معجمه ويا ونوندن مركب غين سماكغ در كه بوكه بلك ديه يلركه
حساب جمل دنبلن بودر جملي علي وزن سكز ميم مشدده ايله در
محققه ايله دخي لغندر كذا في القاموس وبو اسماء حروفات
هر بر نك اولنده واقع حرف فخم فا سعفص وسكون ضاد معجمه
ولام وها ايله فصل در لواند لفظه قلن حرفنده بآ موحده

ابله مرکب اسم عاشر حروف ابوجاد در کمسمای
ی در فارسیده اسمر ایکے یای حطی ابله بے در تلکم عرب
اخوک الف اسم ابدوب ما قبلش مفتوح او فور فلری
عجم یا ابله اسم ابدوب ما قبلش مکسور او قیق قاعده از نزدر
کما بین مرا راحاصل ترکیب ابجد حب بے یعنی حروف
ابجد یک الے نهایه عدد یو شنده ها یا عنی ابجد یک
الفدر حطی نک یاسه ولکین بر ربر زیاده ابدوب
میار یعنی ابتدا الفه بر دوب بوندر مسکره کلمن حرف
اسمر یاء موحده تحتانی والفدر مرکب یادر ثانی حروف
ابوجاد در مسمای ب در مکتوبیه یو شنده او لک کتابت
اولنا نر بودر کے قلم لوح محفوظ اوزر یاز مغه شروع ایتدکده
بسمله شریفه ایله بدا ایتدوکے متفق علیه اولمغین با ایله
ابتدا ظاهر در لکن ابوجاد ترکیبنده واقع ترتیب
یو شنده ثانی واقع اولمغله بر یک اوزر یه بر دخی صنم
ابدوب ایکے دیه یازیلعده کلمن کے اسمر کسر جیم وسکون
یای وهیم ابله جیم در ثالث حروف در مسمای ج در کذلک
بوکره اوج دیه یازیلعده کے اسمر دال مهمله الف ولام ابله

ابله دالدر کے رابع حروف در کے مسمای کذلک بوکره دورت
دیه یازیلعده ثانیه کے هتوز در بونک اولنده کلمن حرف کے
اسمر باء هوز والفدر مرکب یادر مسمای ه در خامس حروف
اولمغله کذلک بوکره بشدیه یازیلعده کے اسمر ایکے واو وعینهما
الفدر مرکب واو در مسمای و در سادس حروف اولمغله کذلک بوکره
التے دیه یازیلعده کے اسمر زاء معجمه ابله الفدر مرکب زاد در مسمای
ز در سابع حروف اولمغله کذلک بوکره بدی دیه یازیلعده ثالث کے حطی در
بونک اولنده کلمن حرف کے اسمر حاء مهمله والفدر مرکب یادر
مسمای ح در ثامن حروف اولمغله کذلک سکز دیه یازیلعده کے
اسمر طاء مهمله والفدر مرکب طا در مسمای ط در تاسع حروف اولمغین
کذلک طقوز دیه یازیلعده کے عاشر در اکه اونر دیه یازیلعده کلمتین تقطیع ایتمک
وکلکلاب فاعلاتن یادوهکیدر ارجحیت بن فاعلاتن بیسر فاعلن
کم الفدر فاعلاتن یا بوکبر فاعلاتن ها ووشر بر صیار فاعلات
حصای بے در قافه دک اونر اوزر اکله یک قافدک
یوزیوز صایلور عینه دک بے اسلوب عجم اوزره اسم حرف عاشر
حروف ابجد در کے بیانر اولندی پس ایکدی یادر مسکره
کلمه رابعه کے کلمن در بونک بدار اولنوب قافه دکین اونر اوزر

در روایات کثیره وارد در بعضیل ابجد ابتدا ایلدی دیکلدر دیدیلر
بعضیل ملوکدن بر ملوک اسمیدر یا خود حکما یونانه نه بر حکمایک
آدیدر دیدیلر وابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن ابجد ای ابیه
ادم من النهی بسبب نسیانه جذحا کل الشجرة هوز ای نزل
من السماء الی الارض حطی فحطت عنه ذنوبه بالتوبة کلمن ای
اکل من الشجرة ومن علیه ربه بالتوبة سعفص ای خجل ربه
من النعم الجنة الی کذا لدنیوبة قرشت ای اقر بالذنب وسلم
من العقوبة وبعضیل عمالقه دن بر پادشاه اسمیدر دیدیلر ودر
فی الخبر خذوا معنی ابجد فعجب عجایب کثیرة الف الله الله بالله
جیم مجد الله دال در ید الله هاء ها ویه واو ویل زاء ویه
من النار وله سبعة ابواب الی غیر ذلک کذا
فی الاولیات لعلی وده حاء حطی وفتح سین
مهمله والف وباء موحده ایله ابجد ترکجه صایی دیمکدر
ضم شین ایله شمار کامر پس ابجدی کلمه اول ابوجاد که ابجد در
بو نده ز الف فتح همزه وسکون لام وفا سعفص ایله مرکب
عبید ربو نده اسم اول حرفدر که ابتدا انکون ایدن حروف
بو در کذا فی الاولیات مسمی اوریا یا پادشاه نخعی ایله

ولغ ترکی ادات مبالغه فاعلدر پس ببلغ پک فوقجه
دیمکدر عبید دخی بو یله در که شتام زیاده فوقجه معناسنه
مبالغه صیغه سیدر پس ببلغ معهود فاده لغه علم قلمشدر
تقطیع البیت کندر کل فاعلاتن ببلغ مع فاعلاتن نیلری
فاعلن الدکشده فاعلاتن اولدیغی زاده ویا کیدر لر
بودستن فاعلاتن بوبری فاعلن بیت دیکله کل ابجد
حاسبک ای پسر کم الفدن یا یه دک بر بر صیار ابجد بونلر
مراد اسم مشهور مجموع کلمات ابوجاد در که یکرمی طقوز
عدد حروف هجای عربیه یی محتویدر ابو عباس رضی الله
تعالی عنهما روایتنه اوزره کتب منزله اسمانیه نک اولیدر
ابوجاد اسم غیر مشهوریدر که عند البعض عجمیدر یعنی غیر عربیدر
عجم اولدوغی صورتده دخی یا سریانیدر یا خود غیر یدر وعند
البعض عربیدر نشکم علی ده ده مرحوم اولیاتنده ذکر ایتمشدر
اولدر کتب انزل الله تعالی من السماء ابوجاد دیو ذکره السیوطی
عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما وقال ضعیف ابوجاد
علی لفظ لا یجوز ان یکون الا عربیا تقول هذا ابوجاد روایت
اباجاد ومررت بابیجاد انتهی ومعناً کلمانده روایت

طی شرار ذکر حال ارادهٔ محاط بقبیله بوکه دخی سفوه دیدیلر
فارسیده فتح کاف عربی وسکون نون ومیم والمهمله
وسکون واو وکسر دال مهمله ویای حطی ایله کندوری دینور
نشکم مصراع ثانیده بو معنایه کتور لمشدر وفتح خا معجمه واو
ساکنه والف ثابت ونون ایله خان دخی دینور دریدن
ودرنیک غیریدن اولمق سفوه یه عمومی وارد رعبیده خا
معجمه نک ضمی ویا کسری دواویک فتحی ایله خوان مستعمل
کوتاب وکتاب عند البعض خوان عبرانیدن موهبدر جمع
قلتدر اوجه اکبن فتح همز وسکون خا وکسر واو وفتح ونون
وها ایله اخونه وجمع کثرتی یعنی اوجدن زیاده وفاخر اولورسه
اول اسکله ونون وزنده خونه دینور واگر بچنده طعام
موجود اولورسه مجموعنه مائدة دینور دستنبو دست
ایله انبوی دینور مرکب ترکیب فارسیه دن بر اسم
عبیده سیبوبه کبی سیب فارسی اسم اعلا ورو به
کسر واو وسکون یای حطی وها ایله یعنی رایحه که فارسیده
بوی دینور پس امام نحاة عمرو بن عثمان الشیرازی علیه
الرحمة اکثریا الحاقو فلق معادی اولدوغندن سیبوبه

سیبویه یی تسمیه اولنوب تعظیمن مزبورین بر یرده املا
اولنمغین یا موحده یه فتحه حرکه ویریلوب واویک
کسریسک فتحه یه تبدیل اتمشدر کذا فی الصحاح موسر دستمال
انبوی فتح همز ایله انبوبه مغایر عندنده مشتق اسم فاعلدر که
انبونیده دنبه مرخم مصدری انبوبیدن یعنی بوبیدن یعنی
ترکه قوقمق پس انبوی ترکه قوقمق دیمکدر دست تعظیمه
ترکیب اولنمغین همز حذف وحرکه سی ماقبلنده نایه نقل
اولنوب دستنبوی اولمشدر کثرة استعمال آخوندن یای
دخی حذف ایدوب دستنبود دینلمشدر فتح ترکه بسبنج
دیدکلری الاجه قاوغی که شمامه دیمکله مشهور درعبیده
میم اوتلک شده سبوشمامه دینور که مبالغه ایله اسم فاعلدر
زیاده یک قوخی دیمکدر آخوندن تاحلاته تاسی کبی مبالغه
ایچون درکذا فی الجوهری بسبنج تعظیمنده دخی بوار یکه بوبینده در
زیرا یی یا ایله کسر ایله قوقمق دیمکدر نشکم مرحوم عاشق
پاشا قدس سره بوبورمشدر فلعه دوربلو دور لوخوش
قوخوز کلدی اوش بوبورندن جانمه اوش اوله بوش
خوش یی ایچون قدر آلابوی شوله راولکم اولا الله بیسی

فاعلاتن زانمک فتحه سه قد صورت نشده او فتحن کرکدره
هل زهی فاعلن وی ایجی یا فاعلاتن شاینی یع فاعلاتن
بدون یا کبد رنیتهی فاعلن بیت هم خدو نوکرک نوکر مکدر
تفوه هم قوپرکو زا مکدر زقوخدو فتح خاء معجمه وضم دال مهمله
ودال بر بنه یا خطر ابله دخی لغندر و واو ابله فارسیدر ترکجه
نوکرک کاغذدن چیقان شئ معهود عبیده ضم با آ موحده
وفتح زآ معجمه وبعد الالف قاف ابله بزاق دینور زا بر بنه
سیز مهمله ابله بصاق وصاد مهمله وضاد معجمه ابله دخی لغندر تفو
تا آ مشناة فوقانی نمک وفا آ سعفصلک ضمه لری وواو
ابله فارسیدر بونلر ترکجه نوکرمک یعنی نوکرکی نوکرمک
عبیده فتح با سکون زآ معجمه وقاف ابله بزق دینور
قتو فتح قاف وسکون تا آ مشناة فوقانی واو ابله فارسیدر که
بونلر بر بریمک اسمیدر عند البعض بر شهر اویدر
وعبیده پادشاه حذمتجیلر مغاسنه دخی مکلور
بو معنایه باب اولدن مصدر درکه انی مشکلات المثنوی
رفو فتح زآ مهمله وضم فا آ سعفص وواو ابله فی الاصل عبیدر که
باب اولدن معتل اللام مصدر درکاه اولور که مهموز اللام

مهموز اللام استعمالی اولنور زرفو دینور لکن فارسیده
مهموز یوخدر بونده ترکجه کوزمک یعنی شوراوکبشر که
طونق پرتغف ودلوکن یاپوب اوزرینه دکرلر بونلرده
کوزمک ابله تعبیر اولنمشدر پس ایدر لفظ رفو بو معنایه
عربی ابله فارسیده مشترکدر وعبیده دکلندر زمک
معناسنه دخی کلور که فارسیده ارامایه نهدینور تقطیع البیت
همخدو نمک فاعلاتن واوکیدر رکلندر مک فاعلاتن
بنه واوکیدر درتقو فاعلن همتقو بر فاعلاتن بر کزمک
فاعلن واو دوشره درر قو فاعلن بیت کندر کله بیلنج
معنی لری ه اولدی کندوری ودستنبو بر خی کندر مک
فتح کاف عربی وسکون نون وکسر تحتیت دال ورآ مهملتین
وصاغ کاف ابله فتح ترکیدر دریدن یا پیلور بر صفره دکر
ازمک یمکی ایمک اوزرینه بر اوعبیده ضم سین
مهمله وسکون فا آ سعفص وفتح زآ مهمله وتا آ مر بوطه ابله مجازاً
سفره دینور زیرا حقیقتده سوفره سوفره یعنی یولده نمک
ایچون کتوردکلری بیچکدر پس بولر طعامک جلدستر
یعنی دریدن دزولمش بر دکر مرینه نمک ایچنه قیوب

باد و شربت اولدی خه خه معنده زهی زهی
دی اجر یاشت پشه یعنی تهی خه خه خا معجمه ایله مفتوح و هاء
اصلی غرائب مشتهر بر نثر در که مقام مدح و تحسینده استعمال اولنور
یعنی پر پر در خا معجمه ایله آجیر یه نقل اولنمش در شکم کمال اسمعیل بیورر
بیت روحانیان ز چوبند آبکار بین ۵ پر پر زنند در وی
و نام خدا بر نده فخ ترکیسی ضم هم زه و سکون واو و ها ایله
اوه اوه دیرلر و شهر ایله هم زه یه با آجیر کنور وب پوه پوه دیرلر
عربیده فتح باء موحده و خا معجمه ایله بخ بخ دینور ارباب
لغات بو نده دورت وجه بیان ایدوب بانک فخر و خانک
سکونی و خانک مشدد و مخفف اولسی و مکرر اولسی
وجه اولده کسر تین خاوخ تأنیثده سکونیله کلمه سی روایت
ابرار حکیم انوری عربیسی ایله فارسیسی لو بیتده جمع ایتمشدر بیت
بخ بخ ای باد و خه خه ای دلدار ۲ هم وفادار و هم جفا بردار خا
فتح هم زه و سکون خا مهمله و فتح سین مهمله و سکون نون و تا فوقانی
ایله احمست احمست دینور مالکز احمست دخی دیرلر زهی
زا معجمه لرو ها هوز ایله کسریلی و یای حطی ایله مبتنی معنای
خه خه فارسیدر شهر تنبا ۲ ترکی مقامنده کنور امشدر

مقامنده کنور امشدر اجی همزه و جیم و یای حطی ایله غرائب
مشتهر بر نثر فارسیدر ترکجه پاشا عربیده فتح واو و کسر زای
معجمه و سکون یای حطی و رای مهمله ایله وزیر دینور فائده وزیر
اکر کسر واو و سکون زای معجمه و رای مهمله ایله یعنی ثقیل یعنی بوک
معناسنه اولان وزر دن ماخوذ اولورسه فعیل یعنی فاعل اولوب
پادشاه هلک بولنمکله هیچ بر امیر اولور اکر واو و یک وزر ایله
فتحه لر ایله یعنی ملجا ایله یعنی صغینق بر معناسنه اولان وزر دن
ماخوذ اولورسه فعیل یعنی مفعول اولوب صغینلمش یا خود
ناسک صغنا جنی ملجا ناس معناسنه اولمغله البعض وزیرین
اصلی همزه ایله زیر در که ازر دن مشتقدر ازر فتح همزه ایله ارقه
و قوه معناسنه در الف واوه قلب اولنوب وزیر اولمشدر
پسر پادشاهه ارقه و پیچه باخود رایینه اعتماد اولنمش دیمکله
اولور فاضبطلی کسر تا مشتاقه فوقانی و یای حطی ایله محضر تهی در
شکم ناظم مرحوم یعنی تفضیلا اشارت بیورمشدر ترکجه بوش
عجمه خالی دینور مولانا فرماید مثنوی انچه در دوست قوتش حجله دوست
این بکی دیکر میانه جمله کرد ما و تهی بانک تخفیفیله تردخی تقدیر
تقطیع البیت الدخه خه فاعلاتن واو و باد و شرابیت

بیان از اولنشد ر تقطیع البیت طفتیلیا فاعلاتن ہاکسد ر
ره بز کال فاعلاتن واو دوشر دی فره فاعلن
الدهمبر فاعلاتن واو و یاکسد ر لراشدارتق فاعلاتن
یاو ہاد و شر لقفره فاعلن بیت دخر تمک اولدی روسپید ز
دخر اولدی دوژید ز زبونه شغبه دی روسید ز ضم را
مهمله وسکون واو ولکسر یا اولی وسکون ثانیه وفتح دال مهمله
ونون مصدری ایله فارسید ر بونه ترکجه راستن ترکجه
تمک یعنی یرونه اوت تمک معاشه لازمدر متعدد تسر
اوباسید ز کلوره بیده بنت کحاقم یاس اولی یرینه زا عجمی ایله
دوژید ز دخر بو معنایه درکه ناظم کتورمشدر شغبه
ضم سین مهمله وسکون غین معجمه وفتح باء موحده وہاء رسمله
غائب مشتویدز فارسید ر ترکجه زبونه دیمکدر شغبه ضعیف
دیمکدر مولانا قدس سره فرماید مشتوی شغبه صورت شد کران
خواجه سلیم که بزه دی شد بکفار سقیم تقطیع البیت
واجتمعتمک فاعلاتن یاکسد ر الدرونی فاعلاتن اولدیکن
واو و یاکسد ر دندخر فاعلن الدوژی فاعلاتن بنه
اولدیکن واو و یا دوشر لدوژ ز زبونه فاعلاتن شغبه دی فاعلن

وآخرینه یای مصدری کتورلدکده رامشد واوقتور که
شاز وشهرت معاشه در وفرهنگلغتده دخر که فاضل
وکامل معاشه دراوج وجه اوزره یازوب بری فتح فا
وکسر رآ مخففه وسکون ہا ایله ادات توصیف اولان
مند ز مرکب فرهنگ نتکم لطیفی دیمش بیت
ہران که هست دانا وفرهنگ ٭ نکرد وقصه این دبر دیرنده
وبری سکون زاوفتح ہا ایله فرهنگ ز نتکم بنه لطیفی لغت
بیت فرهنگ ان عالم معنی ٭ نکنده التفات بر دیبی ٭
وبری شد بدرآ مفتوحه ایله فرهنگ ز نتکم بنه لطیفی کتورمش
بیت فرزانش یاب وفرهنگ باش ٭ داده بدوار راخ
سنه باش ٭ ولکن بو دیلده فی الاصل شره اولمیوب
کلدوکی یرده یا تخییل وزن وتحسین لفظ یاخود لسان
آخر ز نقل اولنمش لفظ اولمق عند الجمهور متواتر ومشهور
جائز درکه بو دخر اول فیل ز اوله حاصل ناظم رحوم بونی ازه
لغات ایکی معنایه کتورروب بری ترکجه بزک وبزل تعلق
معاشه دیمش نوعا بزکلک حسن اولنلر تعلق معاشه مناسبتی
وار درره مشکلات مشتویده دخر فره زیادتی تعبیر له بیان

فی مقدمة الادب تقطیع البیت الذر سو فاعلاتن
واو و یاس قطد رو دبنزلیب فاعلاتن واو لکبد لر
اسکمان فاعلن و اخشا در فاعلاتن یاکبد ر
و ندر ربو فاعلاتن بکد شکمان فاعلن واو دوشر
بیت طعنه پیغاره بزنک اولدی فره اولدی هم برشده
ارتفلق فره طعنه فتح طا، حطی وسکون عین مهمله وفتح نون
وها، هوز نقل ایله فارسیدر که عیب نه منقولدر پیغاره
فتح پا، عجمی وسکون یا، حطی وفتح عین معجمه والف وراء مهمله ایله
وها، هوز بمعنی سرزنش فارسیدر که مرادف طعنه در
عیبده ها مز طعن دینور ترکیبده دخی شایع در فج
ترکیسر طوقنمق حقیقة و مجازا استعارا ولنور و مولدین
سانمده فتح طا، مهمله وسکون نون وزا، وعربی ایله طعن
دینور ترکیبده کسر فا ایله قنامق دخی دینور و تحریف
ایدوب ملکز و دخی درلر کذا فی القوه پیری فره عندالاکثر
فتح قاف وسکون صاد مهمله کسر ایله دخی لغتدر و کسر راء مهمله و ها، اصلیه ایله
فارسیدر لکن عبدالقادر بغدادی مشکلات شاهنامه
نام تالیفنده بو لغتک استعمالنده اوج وجه یازمشدر بری

برنسیر فتح فا و کسر را ایله فره که فارسی افزونی معناسنه در
عیبده فتح فا، سعفصه وسکون ضاد معجمه ولام ایله فضل
دینور ترکجه ارتفلق کرک امور معنویده و کرک امور
حسیه ده اولا رتبه و شوکت و شان جلال کبی نسنه
بولنیده و اقعدر بیت بکثار نده چوق کرنده اوست ه
فرانبده فره در بنده اوست ه ثانی نسنه مولانا قدس
سره بمثنوی مشدر مثنوی و ربکویدمن بخواهم این فره ه
کوبکرید هرکه خواهی بده ه ایکنجی افزونی معناسنه در که
عیبده فضله و منم فا والف زیاده سیله فضاله و زاید دینور
ترکجه ارتق و یرلجوخی معنویده ده حسیه ده استعارا ولنور
معنویده استعمالی افضل و احسن معناسنه در نسنه مولانا
فرماید مثنوی ورز غیرت صورت نبود فره ه ه ه
صورتی کانرا ز نور زاید در نوبه حسیه ده استعمالی
کثیر و بسیار در نسنه شایع بیور ربیت دیو در شک اومیده فره
او ز خود سوی خود شده فره ه او هیچ حالت اساس وزوف
و سرور معناسنه در نسنه مولانا قدس سره بیور رمثنوی
دیده کو نبود ز فضلش در فره ه اینجا ز دیده سپید و کور به

اسکمک داخی شادروان زبیوک و دشک

فرسودن فتح فا و سعفص و سکون زا و مهمله و ضم سین
مهمله و سکون واو و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر
بونده ترکجه اسکیوب بوزلمق عبیده فخنین تا و شاه
فوقانی و فا و سعفص و ضم سین مهمله و خا معجمه ایله فتح و بنور
ش ادروان شین معجمه و الف و کسر دال مهمله و سکون
را و مهمله و فتح واو و الف و نون ایله فارسیدر بونده ترکجه
بیوک دوشمک یعنی دوشمه که زیلو و خی دیرلر واو
یرینه با موحده ایله شادربان و راسترشادوان
دوشادبان و روان یرینه ورد و کنور مک ایله شاپورد و رد
و خی دینور و دالی اولی یرینه یای حطی ایله شاپوردو یا و
هوز ایله شاه ورد و یا و نقطه الف و دال مهمله ایله
شاپداد و خی لغتدر عبیده فتح را و مهمله و سکون فا و سعفص
و ینه فتح را و مهمله و فا و سعفص و تا و مربوطه ایله رفرفه دینور
جمعی رفرف کلور عند البعض رفرف مفرد در جمعی رفارف
کلور و ضم زا و عربی کسر ایله و خی لغتدر و سکون زا و مهمله و کسر با
موحده و فتح یای مشدده و ها ایله زربفه و خی دیرلر کذا

دخر دن یا و لو رنه دن واو کید و ب ها الف او قنور قیشدیجی

فاعلاتن قیشدن یا و دوشر مندر در فاعلن بیت

او ده مک قوللغو نوزیدندر در صغلیوب صفق بیوزیدندر در

نوزیدن ضم تا و شاه فوقانی و سکون واو و کسر زا و را
عربی و سکون یا رحطی و فتح دال مهمله و سکون نون ایله فارسیدر
بونده ترکجه قوللق او ده مک عبیده ضم عین مهمله و سکون
ها و هوز و فتح دال مهمله و تا مصدری ایله عهده و دینور و قوللق
ایتمکه عبیده عین مهمله و با موحده نک ضمتین ایله عبودیه
دینور سپوزیدن سین مهمله و با عجمیتک فتحه لری
و سکون واو و کسر زا و را عربی و سکون یا رحطی و فتح دال
مهمله و نون مصدری ایله یعنی فارسیدر بونده ترکجه
صوغلیوب طاقمق یعنی باتزمق و صاچمق عبیده
و خی معجمه و سکون زا و را مهمله و زا معجمه ایله غزدینور
تقطیع البیت او دکمل فاعلاتن قوللدن واو کیدر
لوغتوزی فاعلاتن قوللوغ باسزاو قنور دندر در فاعلن
صغلیبصق فاعلاتن واو کیدر مقتسپوزی فاعلاتن
دندر در فاعلن بیت اولدی فرسودن بوزلیوب اسکمک

واو ولد بدن واو و با کسید را نباخی فاعلن ای در هنر

کسید و ب فتحه نون و پر یلور بیت سورتنز سورتنز یعنی

غ غ آن هم عشیره و قبیله دودمان غ غ آن غینین معجمتین

فتحه لری و زا عجمی او لمق سکونی و ثانیسنک فتحه سی ایله

ع بیده فتح زا هوز و سکون حا مهمله و فتح فا سعفص

ایله رحف دیرلر عشیره فتح عین مهمله و کسر شین معجمه و سکون

یای تحتانی و تا وحده ایله ع بیده ترکجه اوبا دیمکدر که برقرنداش

اولمشلرینجه کمسنه لرده عبارتدر واو عاطفه قبیله فتح قاف

و کسر با موحده و سکون یای حطی و فتح لام و تا وحده ایله کرلک

ع بیده ربو دخی اوبا معناسنه دودمان ضم دال مهمله و سکون

واو و یه ضم دال مهمله و فتح میم و بعد الالف نون ایله فارسیده کی

مرادف عشیره و قبیله در یعنی اوبا بر یه خا معجمه و نون زی مسکه

با و رسمیله دودخانه و حا معجمه و الف و ضم نون و فتح واو

و یه الف و فتح دال مهمله و با و رسمیله خانواده دخی لغتده

خانه دان قدیم معناسنه تقطیع البیت سر تنسز فاعلاتن

واولر کسیدر ل تنبیز فاعلاتن تنی ده یا نون ایله تقدیم والتاخر

غ غ آن فاعلاتن هم عشیره فاعلاتن و قبیله فاعلاتن دودمان

واو ولد بدن واو و با کسید را نباخی فاعلن ای در هنر

کسید و ب فتحه نون و پر یلور بیت سورتنز سورتنز یعنی

غ غ آن هم عشیره و قبیله دودمان غ غ آن غینین معجمتین

فتحه لری و زا عجمی او لمق سکونی و ثانیسنک فتحه سی ایله

ع بیده فتح زا هوز و سکون حا مهمله و فتح فا سعفص

ایله رحف دیرلر عشیره فتح عین مهمله و کسر شین معجمه و سکون

یای تحتانی و تا وحده ایله ع بیده ترکجه اوبا دیمکدر که برقرنداش

اولمشلرینجه کمسنه لرده عبارتدر واو عاطفه قبیله فتح قاف

و کسر با موحده و سکون یای حطی و فتح لام و تا وحده ایله کرلک

ع بیده ربو دخی اوبا معناسنه دودمان ضم دال مهمله و سکون

واو و یه ضم دال مهمله و فتح میم و بعد الالف نون ایله فارسیده کی

مرادف عشیره و قبیله در یعنی اوبا بر یه خا معجمه و نون زی مسکه

با و رسمیله دودخانه و حا معجمه و الف و ضم نون و فتح واو

و یه الف و فتح دال مهمله و با و رسمیله خانواده دخی لغتده

خانه دان قدیم معناسنه تقطیع البیت سر تنسز فاعلاتن

واولر کسیدر ل تنبیز فاعلاتن تنی ده یا نون ایله تقدیم والتاخر

غ غ آن فاعلاتن هم عشیره فاعلاتن و قبیله فاعلاتن دودمان

دودمانی فاعلاتن بیت هم طرلغنق ترنجیدندر

واخی اورته قیش آدی بهمن درر ترنجیده نی فتحتین نا

مشاه فوقانی و رای مهمله ضمتین ایله دخی لغتده و سکون

نون و کسر جیم عربی و سکون یای حطی و فتح دال مهمله و نون

مصدری ایله فارسیده رلبونده ترکجه طرلغنق دیمکدر

دخی لغتده ع بیده فتح کاف و سکون را و مهمله و ها ایله

کرب بعض نسخه ده مصراع اولریله مکر چاکلک ترنجیدندر

واقعدر بعض قوشلق نمک برک بعضی ع بیده شد الطاق

بفتح الشین المعجمه بهمن فتح با موحده و سکون های هوز

و فتح میم و نون ایله فارسیده رلبونده ترکجه اورته قیشدر ایله

معناسنه در که شمالک ولوبرجنه تحویل ایلدوکی کونلدن

اولوز کوزتامنه دکین برمدتدر ع بیده وسط الشتاء

دیمکدر که وسط واو و سین مهمله نک فتحه لری و طا حطی ایله

برشیشلک اورتاسنه دیرلر عین کلمه جمع افعال وزننده

اوسط کلور عینی کلمه شتا کسر شین معجمه و فتح تا مشاه فوقانی

والف ایله ترکجه قیشدر دیمکدر تقطیع البیت همطرلغنق فاعلاتن

مقرر بحری فاعلاتن و ندرر فاعلن و اخرنا فاعلاتن

ایله مأیون دینور که نظم شهر تنه بنا آکنور شدر تکی کسر تا آ مشناه
فوقانی و کاف عربی و یای حطی ایله بونم غائب مشتویه نر فارسیدر
ترکجه قاطق دینور خاتون خا معجمه و الف و ضم تا و مشناه فوقانه
و سکون واو و نون ایله عبیدر که مشهور در پادشاه و صف
ترکیبدر اصلی اضافت ایله کر صفتلک موصوفه اضافتیدر
شاه پادا ابدی شاه شین معجمه و الف و ها اسمیه ایله فارسیدر
ترکجه اولو و بیوک عبیده عظیم دینور پادا آ عجمه و الف و دال
مهمله ایله فارسیدر ترکجه صغلجی و بکلجی عبیده حافظ دینور
پس شاه پا اولو و بیوک بکلجی دمکدر اولو و صغیدن
استیه نقلا بچون مضاف الیه تقدیم اولنوب سلطان مهمانه
علم قلمشدر کیهان فتح کاف عربی و سکون یای حطی و فتح ها
هوز و الف و نون ایله فارسیدر که خلاف قیاس جمع کر در
قاعده لفظ که بو معنایه کیوان لفظندن مأخوذ در که علو و رفعتدن
کنایه پادشاه عظیم الشان اولدقلرنه علم قلمشدر
بوکه نسبت ایده جک الف و نون زیاده ایدوب بعده
یای نسبی کتوروب بکی و بر لر تکمشدر هدایت تاجندانی
دیر فردوسی گفت بیت بر و بر جسته سر مهر ماه بسر پرنهادان

پرنهادان کیانی کلاه بونکمچون جمعدر کیانیان دینور
و سلاطین فوسک فرقه ثانیه سنه کیان و کیانیان دیرلر
کیانیان دینیلدوکی اول و ثانی و ثالثی اسمدی کی تغلیبله
مرکب اولوب کیخسرو و کیقباد و کیکاوس دینیلمکین بونلردن
صکره کلنلری بونلره نسبت اعتبار کیانیان دینیلدوکی
تعبیر نسبت اولیله اسمدیکی گبی تغلیبله ترکیب ایتدکلرینه
بناءً تغلیبا جملهسنه کیانیان دینیلمشدر انتهی و نونسز کیها دخی
لغتدر کیها ندن مخفف یا خود بو دخی خلاف قیاس جمعدر
و ها سز کیان دخی دینور که بو قیاسا وزن جمعدر مع زیاده
الف زیاده سیله کیادخی لغتدر و بو ذکر اولنانلر مجموعی کسر کاف
ایله دخی لغتدر بونلر ترکجه اولو بکلر دینور عبیده ملوک
و سلاطین دینور انخی فتح همزه و خا معجمه ایله عبیدر
ترکجه قرداش فارسیده برادر دینور آخرنده یای حطی
حرف متکلم وحده یه مضافدر ترکجه قرداشم دیمکدر
تقطیع البیت خنز مابن فاعلاتن ز امتحرک و او ساقط اولور
در تکی خا فاعلاتن شندخی فاعلن و او کیدر یادشهلر
فاعلاتن الف ساقط اولنده الصنز دخی اولور الدکیها فاعلاتن

بمورث کیها ب
و نکرایله جایز اولشدر

وسکون بار حطی و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر
بونده بعض نوحاتی ترکجه قزانمق مثلا اقچه قزانمق عبیده
فتح کاف و سکون سین مهمله و بای موحده تحتانی ایله کب
دینور کذا فی الاقنوم و او حرف ابتدا تولید نون ضم تای
مثناة فوقانی و سکون واو و کسر لام و سکون یای حطی و فتح
دال مهمله و نون مصدری ایله غائب مشتق در یعنی غیدی
فارسیدر بونده ترکجه اکرنمق و قلمق کذا فی مشکلات المثنوی
تقطیع البیت محمد خستو فاعلاتن زید نو تو فاعلاتن
لیدنک فاعلن معنسر قا فاعلاتن زنمکدن فاعلاتن
اکرنمقدن هنر کیدوب کرسی قا قلنده قافه ویریلور
بلبلک فاعلن بیت هم بخارا جانبنده امون دیکل
برادایه اوجاغه کانون دیکل بخارا ضم بای موحده تحتانی
و فتح خای معجمه و بین الالفین راء مهمله ایله اسم شهر در کذا فی
اقلیمده ماوراء نهر ده واقعدر قلعه سنک چوارلی ملوان
و عرضا اون ایکیشر فرسخدر کوبری و بستانلر و مزرعه لری
سوراپلمشده و بر طرفی نسفدن سمرقنده اولان شوره لجمع فقها
و محدثیندر کذا فی اوضح المسالک امون الف محدوده

محدوده و ضم میم و سکون واو و نون ایله فارسیدر بونده
بخارا جانبنده اولان مشهور اوانک سیدر کانون کاف
عربی و الف و ضم نون و سکون واو و نون ایله بعض آتشدان
فارسیدر بونده ترکجه اوجاق کی اندن اود یقیلر عبیده
دخن کانون دینور محالاصل بقودن و غیریدن یاپیلور تره
قوردقلری کی ترکجه طغار دیرلر معاندن اولانی منقل دیکلکه مشهور در
بودیارلرده طاغوجو طلرا قدن اولانه دیرلر تقطیع البیت
همبخارا فاعلاتن جانبند افاعلاتن من دکل فاعلن
واو و یا کیدیر برادایه فاعلاتن اوجغه کا فاعلاتن
اوجاقدن الف ساقط دن دکل فاعلن کانوندن
واو دوشرو دیکلدن یا کیدیر یا خود امون دکانوندن واو ایله
و نون ایله بر حرف عدا ولنور بیت چیز مابون درونکی
خانون دخن پادشاهرا ولدی کیهان ای اخی چیز کسر چا مهمله
و سکون یای حطی و زا عربیله فارسیدر بونده ترکجه یوشت
تعبیر ایدلکلری فی الاصل چیز حمام طاشنه دیرلر شخص مزبور
الدن الکرو کیجون بو معناده مستعار قلنمشدر عبیده
فتح میم و سکون هنر و ضم بای موحده تحتانی و سکون واو و نون

مشنوید نون فارسی نفس متکلم مع الغیر در مصدری نون زاید در
نوختند نون مشتق او لمق دخی جائز در بونده ترکجه دوشه یلم دیکدر
عبیده فتح نون وسکون با موحده وکسر سین مهمله وضم طا
مهمله ایله بسط دینور که باب اولدر نفس متکلم مع الغیر در
یعنی فتح بار حطی وسکون عین مهمله وکسر نون وبای حطی ایله عربی
حرف تفسیر در فتح همزه ایله لفظ ای کبی لکن ای بیان وتوضیح
ایچون در یعنی سؤال دفع ایچون در کستریم ضم کاف عربی وسکون
سین مهمله وفتح تا مثناة فوقانیه وکسر آ مهمله وسکون یای حطی وبم
ایله فارسی نفس متکلم مع الغیر در مصدری کستریدن در که ترکجه دوشمک
معناسنه در پس کستریم تقدیم لفظ فارسی تفسیر واقعدر
ترکجه دوشه یلم دیکدر بو محله ده بر واو عاطفی مقدر در که براغدلم
لفظی دوشه یلم لفظنه عطف ایدر عبیده فتح نون وسکون
فا سعفصو در آ مهمله وشین معجمه نک فتحه ایله نوش وفتح نون اول
وسکون ثانیه وشین معجمه نک در آ مهمله نک ضمه ایله نشر دخی دینور
تقطیع البیت معنده تو فاعلاتن یا کیدره زیمعنی فاعلات
میم مکسوره اوقنور کستریم فاعلات ترکیدر فاعلاتن شبکبی
فاعلاتن را غلیم فاعلات یا کیدر بیت هم شخولیدن در اراده صغیر

صغیر هم نکوهیدن بر وزن بیجله در شخولیدن شین معجمه وخا
معجمه نک ضمه ری وفتح شین ایله دخی لغتدر وسکون واو وکسر
لام وفتح یای حطی وفتح دال مهمله ونون مصدر ایله فارسیدر بونده
بمعنی خبث کامه ترکجه صغیر عبیده رشکم یلان اولندی
کسر شین معجمه وسکون خا معجمه وکسر لام ویا ودال ونون مصدری
ایله شخلیدن دخی لغتدر خاریه فا سعفص ایله دخی لغتدر کذا
فی البرجمانی نکوهیدن ضم نون وکسر ایله دخی لغتدر وسکون
واو وضم کاف عربی وکسر خا معجمه وسکون یای حطی وفتح
دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر کذا فی المهانگیری
برمک که اچغلق معناسنه در بیمک دخی ترکیدر که برمک
مراد فیدر عبیده فتح تا مثناة فوقانیه ایله تحقیر دینور
تقطیع البیت هم شخولی فاعلاتن وندرار فاعلاتن
واو دوشره مقصور فاعلات همنکوهی فاعلاتن ونیز هج
فاعلاتن بجده نون وبم حرف واحد عدا ولنور ماکدر
فاعلات هاکیدر ومیک فتحه سنی اشباعدن الف حاصل
بیت همدخی توزیدن در تولیدیلک معنیسی فارسی اکرمک یلان
توزیدن ضم تا مثناة فوقانیه وسکون واو وکسر زا معجمه

بو مصراعده ایکیسی ایله ترکیب ایلمشدر ترکیبی فیعولن و حوصله فارسیده
تاسه واندوه دینور کما یأتی آفاناک فتح نون و الف و کاف
عربیله فارسیدر که آدات نسبتدر پس ترکیبی فیعولن و دمانک
اولور ناوک نون و الف و فتح واو و کاف عجمیله فارسیدر
بمعنی تیر یعنی بونه مطلق اوق که یایدن اتیلور عربیده سهم
دینور کما مر مشک میم و سکون شین معجمه و کاف عربیله
فارسیدر عربیده کمر میم و سین مهملهٔ ایله مسک دینور که
موبدر ترکیده ایکیسیده شایعدر مشک مغول
دخی دیرلر و مشک اوتی رایحه سی کوزل براوتدر که مشهور
و معلومدر عربیده بوتمار ریحان دینور فارسیده نون
و الف و کاف ایله ناک دینور نظم ناک اعظم
بونه خوبتن بیاز ایتدکدن صکره اسمت ایله دخی کنور مشک
تقطیع البیت کلجکوغم فاعلاتن کو کلجکدن واو کیدر کوغمکغم
فاعلاتن ناکدر فاعلن کاف متحرک اوقنور ناوکقدر
فاعلاتن اوقدن هعزه واو کیدوب ضمه کافه دیرلور
مشکبیهم فاعلاتن اوتدن دخی هعزه واو حوشوب ضمه
کافه دیرلور ناکدر فاعلن کاف نیه متحرک اوقنور بیت

بیت داخی نافرجام و داخی ناسزا اول کشی اولکه لایق اولمایا
ناحوف نفی فارسی فرجام فا و سعفص و سکون راء آخر مهمله و جیم
عربی و الف و میم ایله بونه بمعنی عاقبت کار که ترکیه انجام
در و غین عربیده فتح نون و کسر تاء مشناه فوقانی و سکون
یای حطی و فتح جیم و تاء مصدری ایله نتیجه دینور پس نافرجام ترکیبی
طور فسز عربیده بلا نتیجه و دمانک اولور و یرامز نسنه و عبث
نسنه یاخود فرجام ترکیبی اقتصی عربیده نفع معناسنه پس نافرجام
ترکیبی اصیسز عربیده غیر نافع و بلا فائده دینور بویله اولیحق ایشه
یرامامق لازم کلمکله اولور حاصلی نافرجامک لایقسز لق معنای
لازمیسیدر واو حرف عطف ناسزا ناناقبه سزا فارسیدر
یعنی لایق ترکیبی یرا رناسزا یرامز کما مر بو دخی ایشه یرامز و دمانک
اولور تقطیع البیت واخنافر فاعلاتن یاکیدر جاملدخی
فاعلاتن میم متحرک اوقنور ناسزا فاعلن الکشی او فاعلاتن
واو دوشر لا کلایق فاعلاتن هاکیدر اُلمیا فاعلن ایکی

پرده دخی واو و نام برحرف علت اولنور بیت معنیده تورییم
یعنی کسر بج ترکیبی حوشه یلم بیراغم تورییم اشباع ضمه تاء مشناه
فوقانی و سکون نون واو و کسر راء عربی و سکون یای حطی و میم ایله عرب

فارسی عنصر و میم ایله اخنج دینور **عدوک** ضم اول مهمله فتح ایله
دخی لغتدر و یا خود ذال معجمه ک ضمه سی و سکونی واو و کاف
ایله فارسیده ربونی ترکیجه حوصله که غصه دیمکدر سونج
مقابلی در قیغوده دیرلر معنی ابنوه و انبوده و تاسه که
تا مشناة فوقانی و بعد الالف فتح سین مهمله و ها ایله
فارسیده عبیده خلق بفتح الخاء و اللام و اضطراب
دینور ترکیجه طارلغنق معناسنه تاسه لک مشهور اینه بناءً
ترکیسی ترک اولنمشدر فتح ترکیجه ضم ها و هوز ایله **عدوک**
یعنی اوسندرمک و عبیده زحمت و غضب و حزن و غصه
و کدر که مقابلی فارسیده رام که مرحم ارامدر و شادی
عبیده رفاه و راحت و سرور و حبور دینور **تقطیع البیت** دافع
جولبک **فاعلاتن** یا دوشر هزار الذی **فاعلاتن** هولبک
عنصر متحرک و اولدرمک و اوچ شر جنکلوک **فاعلات**
الرایاغی **فاعلاتن** ایلک هجرسی اشباع ایله و قصور و یاسی
کیدوب و یا ایلک دخی هجرسی و یاسی ساقط و فتحه ایلک لامنه
و بریلور و اگر ایلک دخی هجرسی شکل و فتحه سی ایله غنیمه
و بریلور ریحان نا **فاعلاتن** اولاندن و الف سا قطلدر

ساقطلدر سه خدوک **فاعلات** بیت

هم بتور اک ایکی تخته در که خوش بغلبوب چنلی دوبن اوکوده
قوش بتور اک فتح تا و شناة فوقانی و ضم با موحده
تخته سی و سکونی واو و فتح راء مهمله و الف و کاف عبیده
فارسیده ربونی قوشلر اورکوم جلف ایکی تخته که بر بره
بغلو در ترکیجه زخو دینور **خوش** ضم خا معجمه و واو رسمی
و شین معجمه ایله فارسیده ربونی ترکیجه ایو و بخش معناسنه در
قوش لفظنه قافیه بچون کتو دلشدر معنا جهتندن بغلوبه
مقیددر **تقطیع البیت** همتور اک **فاعلاتن** کیسه تخته **فاعلاتن**
ایکی دخی همزه و یای ثانی دوشر کسر تبور لک قافیه و یرلشدر
در کوشر **فاعلات** ها کیدر بغلبیچی **فاعلاتن** واو دوشر
لادین ارک **فاعلاتن** کو در قوش **فاعلات** کو ده دخی ها و جیم
بیت کو کلک و غلو خناک غمناکدر ناوک او قارشاق
اولنجه هم ناکدر **خناک** خا معجمه و نون ضمه لی و کاف
عبیده فارسیده ترکیجه کو کلک عبیده خا و سین مهملینک فتحه لی
و نون ایله جنس دینور **غماک** غم ایله ناکدن مرکبدر غم
فتح غین معجمه و میم ایله عبیده فارسیده و ترکیده شکوی و تلخیص

ا راسنه قور لرکه مذهب اولمه ویا زواو زرنه قویوب النده
اولان یازوکه اندن کور بنور اول یازویه انک اوزرندن قلم ایله
اکثر اسم ایدرلر ثانیا بو فقره دیر کلری اوندن یاپدقلری نسنه در که
بنور عبیده ضم رآ مهمله وبین الفین الف ایله رفاق
دینور ثالث ترکجه قجاق کرسودن اولور عبیده ضم راء عربی
وسکون باآ موحده تحتانی وفتح دال مهمله ونآ مربوطه ایله زبده
دینور بری طوغری بکزر اکری سوز یعنی یالان سوز عبیده افک
وافترا وبهتان معناسنه بریده بعض طنز وسخره وهزل ونظم ناظم
بیور مشدر روبری دخی اونامش وصفتیق عبیده جمله وانفعال
دینور وبریده ترکجه بلمجه دیر کلری کلام عبیده لغز دینور کذا
فی اللغتک الا هنا هزل عبیده رکامه چنکلوک اسم مرکبدر
چنک فتح جیم عجمی وسکون نون وکاف عجمیله پنجه معناسنه در که
الر پنجه دیدرلر لوک ضم لام وسکون واو وکاف ایله فارسیدر
بونده ترکجه چولاق ولوتریم که الی اباغی کسک ومشق کسنه یه
دیرلر بو ایکی لفظ براسم قبلوب الی واباغی اکری معناسنه علم
قلنمشدر الی اکری اولانه عبیده فتح همزه وشین معجمه ولام مشدده
ایله اشل واباغ اکری یه عبیده فتح همزه وسکون خآ معجمه وفتح فاء

باجی خطر وفتح واو وهآ رسمیله بعض ناز فارسیدر ترکجه ازبلوب
بوزمک عبیده کسر شین معجمه وسکون کاف ولام ایله شکل
دینور وفتح فآ معضض وسکون خآ معجمه وراء مهمله ایله فخر وخی دینور که
ناز لنمق وبیوکلنمک معناسنه مشترکدر شیوعنه بنآ
فارسی کتورلمشدر محبوب فتح میم وسکون خآ مهمله وضم باآ موحده
وسکون واو ویه باآ موحده ایله عربی اسم مفعولدر ترکجه سوشش
دیدیکدر عبیده حرست دینور شنک فتح شین معجمه وسکون نون
وکاف عجمیله فارسیدر بونمش شیوه کار معناسنه در
تقطیع البیت حمنکلا فاعلاتن در بغلتق فاعلاتن الف
دوشر الدهنک فاعلات واو ویا دوشر لر قوتردی فاعلاتن
واو مکرر او قنور شیولیخ فاعلاتن یا دوشر بوشنک
فاعلات یا دوشر بیت دخی چولمک هزل اولدی چنکلوک
الی اباغ اکری اولانه خدوک چولمک ضم باآ عجمی وسکون
راء مهمله وفتح باآ موحده تحتانی وکاف عجمیله بونمش ترکجه خوراته
چولمک فتح جیم عجمی وسکون راء مهمله وباآ مفتوحه وکاف عجمیله
برقاچ معناسنه مشترکدر داوتکا یعنی جربه ترکجه قوراق نیر
ایدرلر بو فقره نسنه در که اکثر شروح کتابک صحیحتین ا راسنه

جمعیدر خنک ضم خا معجمه وسکون نون وضم با موحده
تحتانی وکاف عجمیه فارسیدر بوزنه بعنی شخولیدن بنکم
کلور ترکیه مستعمل که اغوز چیغار دودک صدای کبی برصدادر
مثلا انه صوی بر دکلری زمان بچسونر دیوایدر ارسلق صاد مهمله
کسری وسکون نا مثناة تحتیه ایله در قاف ایله غلط مشهوردر
اولنه الف ملکوره کتوروب نا سز اصلق دخی مشهوردر
ع بیده فتح صاد مهمله وکسر فا سعفص وسکون یای حطی ورای مهمله
ایله صفیر دینور اواز الف ممدوده وفتح واو وبعد الالف
زای ع بیده مشهور فارسیده آخرینه آ تخفیف کتوروب
اوازه دخی درلر کرخس صوت معناسنه درغیر مشهوردر کلا
فتح طا حطی وسکون واو وکاف عجمیه لنک در ترکیه اوزرینه سس
کامه ع بیده صوت وصدا دینور تقطیع ابیات قشدوا
فاعلاتن فاشده دخی الف وهاء کبیدرلر واو ایله
ضمه سکته اشباعدن برواو دخی تولید ایدرلنه چنانچه فاعلاتن
اولنده دخی هاء واو نکدن هر کیدوب فتحه سی جنبلنه نونه
وبریلور واو نکدر فاعلن کلا متحرک اوقنور صفلغوا فاعلاتن
واز خنبلنک فاعلاتن از متحرک اوقنور طنکدر فاعلن کاف

کاف متحرک اوقنور بیت ضم نکلادر بغلتاق اولدر خنک
قونه دخی شیوه لو مجبوبه شنک تکلا فتحتین تا وقوشت
وکاف عجمی وبعد الالف لامنک فتحی والف ایله فتح ترکیدر
کافدن صکره اولان الفنک حذفی وآخرنده اولان الفنک
هاء به نقلی ایله تکله دخی درلر فارسیده با موحده وغین معجمه ایله
فتحه رای وسکون لام وفتح تا مثناة قوقانی وبعد الالف
قاف ایله بغلتاق وبغلطاق تا برینه طا حطی ایله درلر کرخ ذهب
مشنویه ندر عند البعض مرادف لباجه در کسر لام وفتح با موحده
تحتانی والف وفتح جیم عجمی وهاء ایله فارسیدر ع بیده ضم صاد
مهمله وسکون دال مهمله وفتح زای مهمله وتا مربوطه ایله صدره
دخی ع بعضی وزای مهملتین فتحه رای وکسر جیم وبا حطی ایله فرجی دخی
دینور که آزدانکی دیمکله وقفتانک اوزرینه کیررلر قراجه
دیه کلای بوندن محرفدر وعند البعض عجمیدر اوزرینه کیدکلای
دینه که قولتق التندن بغلدر فارسیده اگه بغلدیدرلر بغلتاق
بومعنایه درروزنامچه تکله وتکلا بولنه درلر خنک فتح حا هوز
وسکون نون واو وکاف عجمیه فارسیدر بونه بعنی زور زنبیل کوچ
ع بیده ضم قاف ایله قوه دینور شیوه کسر شین معجمه وسکون

فتح خا معجمه وسکون فا و عصفر و کسر را مهمله وسکون یا تحتی
و قاف ایله غالب مشویدن فارسیدر که مرادف زرشک در
یعنی ترکجه کیرلو و اوحرف ابتدا نشانه کسرنون و فتح شین
معجمه و الف و فتح نون و هاء رسمی ایله که قطع شرکت ایچون رعایت
نشانه دورت معنایه کلور بری معنی علامه ایکنجی حصه و نصیب
اوچنجی نشانه مصدر اندن که ترکجه دلمك یعنی بره صایه کوب
دلمك عبیده فتح نون و سکون صاد مهمله و باء موحده ایله نصیب
دینور و سیلمك و اورمق یعنی ضرب معنالرینه دخی لغتدر
پس بونشانه ایراد اولنان فعل امر اولور اولنه باء تاکید کتور دب
بشانه دیرلر دوردنجی نشانه زیعنی اوق نشانه بعنی هدف که
هاء هوز و دال مهمله لمك فتحه لری و سکون فا و عصفر ایله عبید
و غین معجمه و راء مهمله لمك فتحه لری و ضاد معجمه ایله عنز دخی دینور
پس اوق نشانه تخصیص ایچون اخرینه هاء رسمی کتوردب
نشانه دیرلر ترکجه ضم همزه ایله اوطاغ دینور خف کسر خاف و فا
سعفص ایله فارسیدر مرحوم شیخ نعمة الله دستکیی بر ظرفدر
دیمش که عبیده فتح جیم و راء مشدده ایله جره دینور کذا فی الوسیط
خف فتح خا معجمه و فا و سعفص ایله فارسیدر ترکجه قاوکه

قاوکه بزیاره سندن یا نمش اوله بیت آتش زنه و سنك
شبانان شماراه از اللمر افلاك و هو خ سرن خف
ع بیده کسر خا معجمه و فتح راء مهمله و الف و قاف ایله خراق
دینور تقطیع البیت زرشتخوف فاعلاتن تا متحرك او قنور
قوتش نه فاعلاتن فاعلاتن ضمه سین بشه عدن او حاصل
اولوره در حذف فاعلن قصدر بر فاعلاتن نوعیقطا
فاعلاتن باکیدر ولدخف فاعلن اولدیکی الف
و واو کیدوب ضمه قاوکیك واوینه وریلور بیت

قاشده والسنده چین ازلك دره مسلغ واوارجنك
ملك در چین کسر جیم عجمی و سکون یا تحتی و نون ایله فارسیدر
کما مر قاشه یعنی ایکی قاش آره سنه والینه نسبت ایله معا
از لك تعفلك مقدم تفسیر یدر پس ایکی قاشدار اسنده و آلنده
اولان بکله فارسیده الف ممدوده و فتح زاء عجمی و سکون نون
و کاف عجمیه ازلك دینور و یکدر ع بیده فتح غین معجمه و سکون
ضاد معجمه و نون ایله غضن دینور یعنی انجوع بیت لك کذا فی القاموس
و کسر سین مهمله و راء مهمله مشدده ایله سرّ دینور جمع اسرار و اسرار
و اسارير کلور و آخرنده تا ایله اسرة دخی لغتدر که سرّ و سر معنادر لك

عبیده حکیم دینور کاه کاف عجمی والف وهاء ابله بونه اسم
زماندر ترکیه جیم عجمی والف وغین معجمه ابله چاغ دینور کاه در
وقت فتح واو وسکون قاف وتاء قرشت ابله عبیده در
شهرتنه بناء ترکه منزله سنه تنزیل اولنمشدر زمان دخی دینور
تقطیع البیت ماهکانه فاعلاتن هاء متحرک ایله قدی فاعلاتن
الف وواو کبیدوب ضمه قافه وبر لوه بیشکاه فاعلات
شین متحرک او فتحه ره نی الوب در فاعلاتن واو کبیدوب
رامضموم او فتحه ره نی الوب در فاعلاتن واو اول حرشره ده
وفتکاه فاعلات تا متحرک او فتحه ربیت وبیدلر باچیله
اول برجنبره ده ایق السنه الهنما هریره باچیله باء عجمی والف
وکسره جیم عجمی وسکون یای حطی وفتح لام وهاء رسیله فارسیدر
ظاهرا باله چیله دن مرکب اولمقدر لکن لغات فارسیدیگر
بشقه چیله لفظی بولنمادوغی اجلدن توصیر اولنمادی حاصلی روم
ایلنده کسر کاف عجمی وسکون یای حطی وغین معجمه وفتح لام ایله
کیغله دنا طولیسه ده فتحه ویرکلری لسنه یه فارسی کونلرده
اوچیسر فوچر جنبره کیسه جنبره طراف قلبوری کبی حام درجه اولوب
ارشا رغاج کچوروب قاره بتماق ایچون اباقلریه یاغلیوب

آوآولر تقطیع البیت دیدلر یا فاعلاتن یای ثانی کبیدر
چیسلایلر فاعلاتن هاء واو ودوشر جنبره فاعلن آیقلتی
فاعلاتن السندن الف کبیدوب حرکه سی قافه ویرلیور
تا بیتما فاعلاتن هالر حوشرار برفره فاعلن جنبر فتحه جیم عجمی
وسکون نون وفتحه باء عربی ورا مهمله ابله فارسیدر ترکیه
قصتق بوغمق دیرلر عبیده فتحه فا بعضی وکسر رای مهمله وسکون
یای حطی وسین مهمله ابله قرلیسر دینور وکسر عین وفتحه طا حطر
وبعد الالف رای مهمله ابله اطار دینور که هرسنه احاله ایدرز
شیشه یه بیدر بیت زشت خوبیق دنشه نه در عدد حروف
قصه در ربر نوعه قاب قاوالدی حرف زشت کسر زای عربی
وسکون رشین معجمه ونا قرشت ابله فارسیدر که شهرتنه بناء
خوبیقه مقدم تفسیر واقعدر ترکیه کچرکین دینور که فارسی اولمله
چوکین تلفظ ایدرز محمد قدری چوکین چوک ابله بای نسبت ونون
تاکید دن مرکبدر چوک کسر جیم عجمی وسکون رای مهمله وکاف
عبیله ترکیه کسر کاف عبیله کردینور وعبیده دال ورای
مهملتینک فتحه لری ونون ابله درن وفتحه واو وسین مهمله وخاء
معجمه ابله وسخ دینور پس چوکین کیرلو دیمک اولور خوبیق

واو و ها دو شرار هر زاو فاعلن با کبیدر هر زمزمه فاعلاتن
با و واو لرد و شرار یر بجیدر فاعلاتن لامک فحمه سی شباع
ایله برابر حاصل اولور باد و کو فاعلن هاکبیدر بیت ماهکانه
ایلق اولدی پیشکاه صدر و فرزانه اولور وقت گاه
ماهکانه ماه بوندن ترکجه آی کرومی آیه کوره سمنیه اعتبار ایله
شباط دخی غیر بسیر اولوز رکون واو اولوز برر کونه دخی اعتبار ندر
و شباط اوج سنه متوالیه بکرمی سکز رکونه دره دنجی سنه ده
بکرمی طقوز کون اولور عبه ایه کوره بکرمی طقوز واو اوز کونه دخی
اعتبار ندر کابین آخریه نسبت لازمیه بخصوصها دلالت
ایتسون دیو بوجون برها غیر ملفوظه کتوروب ترکجه ایلق دیدکلری
اسنه که هر ایده برکره ویر بولورکن اقدار کثیری بولمق ماهیه دیدیلر
تعبیر نسبت اجلیجون آخریه الف و نون کتوروب ها رسمی
گاف عجمی یه نقل ایدرلر ماهکان اولدقده مقدار مدتدن
فرق ایچون آخریه ها رسمی کتوروب ماهکانه دیدیلر حضت
ملفظنده اولوری ها ساکن او قبوب ماهکانه دیدیلر ها
رسمی برینه یای تنکیر ایله ماهکانی دخی برایده فتح شین معجمه
و سکون ها هوز و کسر رای مهمله و فتح یای حطی مشدده و نا مصدری

مصدری ایله شهریه دینور پیشکاه ترکیب نسبیدر اصلنده
اضافت ایدکاه پیش ایدی مضاف الیه تقدیم اولنق ایله
کسره اضافه ساقط اولوب پیشکاه اولمشدر پیش
ها عجمی و سکون یای حطی و شین معجمه ایله فارسیدر ترکجه
اوک عبیده قدام صندی فارسیده پس ترکجه آرعه بیده
خلف دینور کاف عجمی والف و ها ایله بونک ترکجه یرکه
عبیده محل و مکان و زمان معناسنه مشترکدر پس
پیشکاه فتح سین مهمله و سکون دال و رای مهملتین ایله صدر
دینور ترکیده صادر مهمله ایله صدر دینور که مکان و زمان
صاحب اولان هر شیئدر اولنه و باشنه دینور نظم ناظم مرحوم
بو معنایه کنور مشدر و قرون وسطا یقده دخی استعمال ایدرلر که
صدر مجلس و صدر صفه و صدر کتاب و صدر اول و صدر
طائفه دینلور و دخی ترکجه کوکس کوکه فارسیده سینه دینور
واو حرف ابتدا فرزانه فتح فا و سکون راء مهمله و فتح
زا و عربی والف و نون ایله اسم بسیط فارسیدر که علم حکمت
و فلسفه معناسنه در ها رسمی حرف تخصیص پس فرزانه ترکجه
اولوکسن یعنی علم و معرفت و دانشده بیوک کسنه که

با خود وصف ترکیبدر کہ اصلے بر ہ محذر و صفیتہ ز علمیتہ نقل
ایلہ مضاف ایلہ تقدیم او لنشدر خم بمعنی کوب کہ ایچنده
صو طولدہ در رلر مثلا بره بمعنی قوزی کہ بورو دخی دیرلر پس
خمبره ترکجه کوب قوزی سے کہ کوبجك در تسلم ناظم مرحوم بیورمشدر
ایچنه اچه قود قلری تنه جکدر رفارسیده باآ عجمیتان فتحی وسکونی
سین مهمله وضم تا مثناة فوقانیه وسکون واو وفتح قاف
وهآء رسیله پسته قه دخی دیرلر عربیده تو یب ایله دب
ضم باآء عربیه ایله پسته قه دینور وضم دال مهمله وفتحتین نونیتین
وبینهما باى حطى وآخرنده باء ایله دنبه دینور خو خاء معجمه وسکون
واو ایله فارسیده رونن زرکجه یه دینور قرمق یعنی اغاج بوامق
عربیده فتح تا مثناة فوقانیه وسکون شین معجمه وکسر راآء عربیه
وسکون باى حطى وباآء مفرده ایله نشتر یب دینور تقطیع البیت
خمربلو فاعلاتن ۱ و واو کبدر ار شور بسیدر فاعلاتن
واو والف حوشرار کوبجك فاعلن با متحرك او فنور خمر الوى
فاعلاتن ۱ و واو کبدر ار حو یه ق فاعلاتن مقدار
فاعلن با کبدر بیت یا فه هد یان سوزکار اوله عزه کوه
عزه سوز سو بلیجی در یا وه کو یا فه فتح باى حطى وسکون الف

الف وفتح فاآ سعفصر وهآء رسمی ایله فارسیدر رواو ایله دخی
لغتدر رستم فلمشدر هدیان فتح هآء هوز وسکون دال مهمله وفتح
باى حطى وبعد الف نون ایله فارسیدر ترکیده دخی شا بعدر
فتح ترکیسر بیانه سو بلمك یعنی اصلے بوق و باتشفیر سوز لرایچیده
دال مهمله بر بنه ذال معجمه مفتوحه ایله هذیان دیرلر والف ولونسز هدی
وبا بر بنه واو ایله هذوه همز ایله هدؤ و رآء مهمله ایله هذر دینور
هزه فتح هآء هوز وسکون زآء مهمله وفتح زآء عربیه وهآء رسیله
فارسیدر ترکجه بنه شقلق معلق سوز عربیده فتح هآء موحده
وسکون سین مهمله وبه فتح با و بعد الف سین مهمله ایله بسر
دینور جمع بسر بسلور اوضم همز وسکون واو ایله ترکیده صغیر دکه
هر بانه راجعدر فارسیده اولدوغی کبی باوه کو وصف
ترکیبدر باوه کامتر کو ضم کاف عجمیه وواو ایله کوینده دینر
محذف اسم فاعلدر ترکجه فاسوز سو بلیجی عربیده هذآء ومشدد هذار
وهذاء بفتح الهآء فیهما حاصلے ترانه و بیهوده ولاف واغزل
ولاغ وبافه وباوه و وهبانه هزره جملهسی مغلطیات اولان
سوزلره دینور تقطیع البیت با فهدیان فاعلاتن با فه دن
با کبدر والف ونون برحرف صابلور سز کاوله فاعلاتن

فاعلن بیت اولدر بخسید نزبون اولمق ایکن ومدهٔ آزه
شلهٔ فرج زن آوازه شلهٔ دخی نسخه در بوکه کوره واو ابتدایه نسز
اولور بخسیدن فتح باء عربی وسکون خاء معجمه وکسر سین مهمله
وسکون یای حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر
بوندہ ترکیبه ایکن زبون اولمق یعنی ارمک عربیده ضعف
ها هوز وفتح زا عربی والف ولام ایله حزال دینور ومدهٔ مه
فتح دال مهمله وسکون میم ونه فتح دال مهمله وفتح میم وها رسیله
عربیدر فارسیده دخی استعمال اولنور بوندہ ترکیبه جایقوق
وجاغوق عربیده فتح صاد مهمله وسکون یا حطی وفتح خاء
مهمله وتا مصدری ایله صیحه وفتح زا هوز وسکون جیم وفتح راء مهمله
وتا ایله زجره دینور آوازه الف ممدوده وفتح واو والف
وزا عربیله وزاد زهره ها ور رسیله آوازه فارسیدر
شهره تنه بنا آوازه کمی مقامنده کنور لمشدر فتح ترکیبه خرمک
ضمه ها ور رسیله ونون ایله اون دینور شله ضم شین معجمه وفتح
لام وها ور رسیله فارسیده شده ضروره وزن ایجون در
بعض کسر بضم الکاف کما مر لکن کسر کبی عامه در نسوان
وسائر حیوان ماده کما مر جای معهود نده مستعملدر

مستعملدر شله انجق زنانه مخصوصدر کابین فرج زن
عربی ایله عجز ترکیب اضافیدر یعنی عورتک غلبه سی عربیده فتح
فا وسکون صاد مهمله وجیم ایله فرج که بیتک مروایتدی
تقطیع البیت الدنجسی فاعلاتن اولدیرن واو وبا کیدر
ونزبونی فاعلاتن متاکن فاعلن یا کیدر ومدهٔ آفاعلاتن
وار شله فاعلاتن آوازه ونزهایا خور آواز وشله زن
واو ابتدایه کیدر لام مکرر او فنور فرجون فاعلن بیت
حمزه بلغور چوربا سیدر کوتوبلمک حمزه اولدی حواج ضروریه
حمزه فتح حاء مهمله وسکون میم وفتح زا هوز وتا مربوطه ایله عربیدر
فارسیده دخی استعمال اولنمشدر بوندہ ترکیبه بلغور چوربا سی
شوربا تی الاصل فارسیدر شور ضم شین معجمه وسکون واو
ورا مهمله ایله بونمق طوز لو یعنی طوز قونمش با آ عربی الف ایله
بونمق ترکیبه مد الف ایله آشر که بیمک پشمش نسنه واوه نقل
ایله واو دخی دیرلر شلم شوربا وشوربا ایکیسیده العقدر
عربیده میم ورا مهمله وقاف فتحه لریله تا مربوطه ایله
مرقه دینور خمره ضم خاء معجمه وسکون میم وفتح راء مهمله وها رسیله
فارسیدر که مرتخم ومختمر خمیره خم ایله بره دیمکدر ترکیب نسبدر

وکو جلمک مصراع ثانیده رشوتی نقطه قافیه کنور لمشدر والا
اغ یسر دخی دیلسه وزن صحیح ابدی یعنی در دزه او علمان ملوغ مق
اغ یسر دیلش اولسه اولوردی ع بیده فتح طا، مهمله وسکون
لام وقاف ایله طلق دینور کاغه کاف عربی والف ونون معجمه
وها در سمیله فارسیدر ترکجه بیلمز ولوغ واغو معناسنه در ناوان
فارسیدر کاذات نفی اولنان ناایله بیلمز معناسنه اولمق اندن
مرکبدر پس بیلمز دیمک اولور ع بیده جاهل وایله احمق
دینور لکن اکثر ناوان نظر ترکیده نوپران دیدکلری ایچی
سوز لوکمسنه یه دیرلر یاره فتح یای حطی وبعد الف آ مهمله
وها در سمیله فارسیدر ترکجه بیم دیدکلری زهر لکدر وبا برنجه
با موحده تحتانی ایله با عجمی ایله دخی نقتدر ع بیده کسر آ مهمله
وسکون شین معجمه وفتح واو وتا در مربوط ایله رشوة دینور کشهر
بناء کنور لمشدر آخرنده یای حطی ترکی ذات مفعولدر
یعنی رشوتلمش فارسی سیز یاره بلکدیکلدر تقطیع البیت در دزه
اغ فاعلاتن واو کیدره لنظر مق فاعلاتن واو دوشر
زحفی فاعلن کاغناوان فاعلاتن هاکیدر والف ونون
برحرف عدا ولنور یاره بلکل فاعلاتن هاکیدر رشوتی

ایاغنه اورر لرینه دوشمغه دیمکدر مشکلات مشویده
دوشمغه دیمکدر سز که نوعاز شکار اسب استدیلش یعنی
دوشمغه ایکی ایبدر کرات کوستکدن برنوعدر ای حرف ندا
اخراج فتح همزه وسکون خا معجمه ایله ع بیده ترکجه قرداش یای
منکله اضافت ایله قرداشم دیمکدر تقطیع البیت هم اولبشه
فاعلاتن در بواشه فاعلاتن معه خی فاعلن طوشمغه در
فاعلاتن یاکیدر لردشمغه فاعلاتن واو دوشر ای خی
فاعلن بیت در دزه او نمغن طوغرمق زحمتی کاغناوان یاره
بلکل رشوتی در دزه در دایله زمعه نمرکب وصف ترکیبدر
در وفتح دال مهمله وسکون راو شینه دال مهمله ایله فارسیدر
ترکجه اغری کاف مرداد الثانیه دن کره علامت اضافت زه فتح زا،
عربی وها، اصلیه ایله فارسیدر صاحب فرهنگ زانکه
کسر بله در دیمش که مصدری کسر زا ع بیده زعیدن زمعنای
زهیدن پس زه یعنی زاد زمعنی طوغمق وطوغرمق بولنمش متعدیدر
یعنی طوغرمق ع بیده فتح طا، حطی وسکون لام وقاف ایله طلق
دینور که ع بیده وضع حمل دینور زحمت فتح زا، عربی وسکون حا
مهمله وفتح میم وتا، قرشت ایله ع بیده ترکجه قلبلق وصعقشمق دیکلمک

راه بول کثرة استعمال ایله کسرهٔ اضافت ساقط اولمشدر
ترکجه اولو یول دیمکدر عوبیده فتح شین معجمه وبعد الالف
کسر رآ مهمله وسکون عین مهمله ایله شارع دینور کذا فی
مقدمة الادب وفتح جیم وبعد الالف دال مهمله مشدده
مفتوحه وتاء مربوطه ایله جاده دینور کذا فی الاختری تقطیع
البیت نشتر ن نس فاعلاتن یا کسیدر رنکلیدر فاعلاتن
تبر ماه فاعلات رامتحرک اوقنور کوزدر لر فاعلاتن ها
ویا حرشرر اولسیدر فاعلات اولودر واو ثانی ویولدرلر
واوکسیدر شاپقراه فاعلات معاشاه متحرک اوقنور

بیت هم صوصرمق درز عسیدر ملنطقه دی چغلده وبه وچایی وازنه
زعسیدر فتح زآ عربی وکسرهآ هوز وسکون یا حطی وفتح
دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر بوشاتر کجه صوصرمق
صوایله قیدا دلمق غالبا ارباب کیوفلک صرمقلغندن
اخبار ایدرعبیده تاشاه فوقانی ورآ مهمله نک فتحه ایله
ودهم شین معجمه مشدده وحا حطی ایله ترشح دینور ملنطقه
فتح طا حطی وسکون نون وبه فتح طا ونون وهارسیله
عبیده فارسیده دخی مستعملدر ترکجه جاغلده وکه صوصوجاغلده وی

وساز صدای وانسه نرشحاته سی بیلنوده مشترکدر نشکم ملنطقه دخی
بویله درپس ایدی حاصرایله مخصر بیلنده، من جهة المعنی مطابقة کلی
بولنمشدر فافهم وعوبیده ضم هآ هوز وسکون رآ مهمله وبه
ضم هاوسکون واو ورآ مهمله ایله قهر معنوردخی درلرکه نرکیده
خوخور بوزان غلطدر واو بوندهٔ قطع اشتراک ایچون در لاجل التکمیل
المصراع تخصیص بعد التعمیم طرفیله جای آوزانه دیمشدر رحمة الله
علیه تقطیع البیت هم صوصرمق فاعلاتن واوکسیدر درز عسیدن
فاعلاتن ملنطقه فاعلن دی چغلده فاعلاتن یه وچایا فاعلاتن
اوازنه فاعلن بیت هم بوشه دریوشه حدخی دوشغه دیرلر
دوشاخه ای اخی لویشه فتح لام وکسرواو وسکون یا حطی وفتح
شین معجمه هآ رسمیله فارسیدر ترکجه بوشه دیدکلری نسنه کهلوث
طوارلیق بورنه اوروب قرارلر عوبیده کسرزآ عربی وفتح
یا حطی وبعد الالف رآ مهمله ایله زبار دیرلر دوشاخه ضم دال مهمله
وواو ایله ایکی عدد لیف اسمیدر شاخ شین معجمه والف وخاء
معجمه ایله بداق وهارسمی حرف تخصیص پس دوشاخه کهفارسیدر
بوندهٔ دوشاق دیدکلری چتال اغاجدرکه کوستنک یرینه لنک

فتحه ری وسکون ها هموز وضم واو وکاف ایله نرهوک
ونا وبانک فتحه ری وسکون خا معجمه وناور ایله تبختر دینور
برطلس فتح با موحده وسکون را مهمله وطا مهمله ولامانک
فتحه ری وها رسیدر فارسیدر بونک ترکیبی ضم با موحده وسکون
را مهمله وکاف ایله برک که برنوعه ناقه در قرمزی رنگده زنوعیدر بن
دخی اولور قلیق دخی دینور عبیده قلنسوه دیر لرکه مرد وعبیده
ضم با موحده وسکون را مهمله وکسر صاد مهمله وبای حطی والف
ایله برصیاد دخی دینور وتغیر اوکنده وکوشده بشه کیدکلری
نسنه که قریب اولنوب تاوطانک ضم لری ایله استعمال
اولنور کما وقع فی القاموس والله فتح واو والف کسر ها هموز
وفتح رم ونا تانیث ایله عبیدر که حضرت نوح نبی الله صلوات الله
علی نبینا وعلیه خانونانک اسمیدر وکذا فی مشکلات تقطیع ایات
همکاری فاعلاتن دنصلیق فاعلاتن برطلس فاعلن برکنوحله
فاعلاتن برگلک کافی متحرک اوقنور عوریندن فاعلاتن
واهلو فاعلن بیت نسترین نسرین کلیدر نیرماه کوزه دیرلر
اولولیولدرشاه راه نسترین فتح نون وسکون سین مهمله
وفتح تا مثناة فوقانی وکسر را مهمله وسکون یای حطی ونون

ونون ایله فارسیدر باسنرنسرین ولونسرین نسترو با برینه
وواو ایله نسترون دخی لغتدر کل نسرین دیه کلری ساده
آجیلور برصیاد وکلدر غلط مشهور کل ناصر دیرلر شوال نشده
محمد وحاجاریه رنگم شارح مرحومک شرح مثنوی
شریف صاری عبد الله افندینک فوتنه دیه وکی تاریخ
مصراعنده کلتورمشدر حفا بینظیر تاریخدر مصراع کل نسرین
اولسون علدن الهی صاری عبد الله رحمها الله تعالی
عبیده کسر واو وفتح عین مهمله وفتح الف فتح حا مهمله
ونا موحده ایله وعاطفه دینور جمع وعاط کلور تیرماه وصیف
ترکیبیدر اصلی اضافت ایله ماه تیر در مضاف الیه
تقدیم اولنمغله وزن فوت قدیده کوزه دینک اسمیدر که
بونک بومعنایه دربیت اگر تیر مه از جاده بش باید مهر
چرا برهنه شود بوستان چو آید تیر مصراع اولده تیر یعنی
ماه وشانیده یعنی خواندرکه تاریخ یزدجرد دیده بوکه مهر در لر
وتاریخ جلالیده بازیک ابتدا اسمیدر نظم اولنمیه که
ناظم مرحوم بونک خطا اتیشر اولمکا بین شاه راه ترکیب
اضافیدر شاه بونده ترکیب اولو دیوک معناسنه در

ترکچه کسر عجمی ایله اشق دینور فارسیده قاسعضر ورا مهملتین
وسکون واو وغین معجمه ایله فروغ دینور تسلم بونه دشدر
قح ترکیسی میم عجمی والف وواو ایله جاودینور واو ابتدائیه **غول**
عربیدر که صندی جدد رکما مر آنفا **لاغ** لام الف وغین معجمه
ایله فارسیدر بونده بمعنی هزلور کما بین آنفا عربیده عینک
کسری وبعده فتح بای حطی وتا مصدری ایله عینه دینور که ای کحله
ذات نغوا ایله مفسر در **مغ** فتح میم وسکون غین معجمه ایله فارسیدر
ترکچه مطلق قرگوز یعنی قارکوئلق عربچه ضم طا مهملة وسکون لام وفتح
میم وتا مصدری ظلمه دینور **ماغ** میم والف وغین معجمه ایله فارسیدر
بونده کیچه قارانلغی معناسنه کحلشدر که عربیده طا ومعجمه ایله
فتحه لام ایله سکون وفتح میم والف ممدوده ایله ظلماء دینور
تقطیع البیت مفعولن شع **فاعلاتن** لرفوغ **فاعلاتن** هزلاغ **فاعلات**
موغ ایله لامی متحرک اوقنور ● قارکوئلغ **فاعلاتن** کیچه قارانلغی **فاعلاتن**
هادوشر کوسماغ **فاعلات** یا کبیدر بیت هم نغول اولدر دربیت اخر اف
بیهوده سوزدر عقلسز درش ف **فعولن** نوزده غین معجمه ایله ضمه ایله
وسکون واو ولام ایله فارسیدر که غرائب مثنویدر لدر مولانا فرماید
مثنوی خاصه هرشب جمله افکار وعقول نیست کرده غرق در بحر فعول

نغول ● یونه ترکچه دریلک که دریاده وقیوده مستعمل عربیده
فتح عین مهمله وکسر میم وسکون یای حطی وقاف ایله عمق دینور
کزاف ضم کاف عجمی وفتح زاء عربی وبعد الف فاسعضر ایله
فارسیدر آخونلر هاورسی ایله کزافه دخی نقل در یونه ترکچه یه
ایسمه برامر شطلق مطلق سوزبیهوده بمعنی باطل کما مرتش فاسعضر
وفتح شین معجمه والف وفا سعضر ایله غرائب مثنویدر فارسیدر
بونده ترکچه عقلسز ادبسز معناسنه دخی مستعمل در فی الاصل دماغ
قروقی معناسنه در بیوست الدماغ دینور علة مزبوره ایله محتمل الاغ
الموغه محتمل عقل اولماغین مجازاً بیعقل معناسنه استعمال اولنمشدر
تقطیع البیت هم نغولن **فاعلاتن** اولدر بری الف وواو کبیدر
ضمه نغولن لامنه وبریلوری درکذا **فاعلاتن** دریکذه زیاکبیدر
خیلزاف **فاعلات** بیهوده سز **فاعلاتن** واو دوسز دعقلسز
فاعلاتن درش ف **فاعلاتن** بیت هم کرازیدر مسلسق برعلة
برلک نوخاک عورتیدر واهلة کرازیدن ضم کاف عربی
وفتح زاء مهمله وبعد الالف کسر زاء عربی وسکون یای حطی ودال
مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکچه صالمق یعنی ساز ایله ایکی
طرافه بورلمش صالمق عربیده تامشة قوفانمق ورا مهملة

زید فتح زا و عین بی سکون یای حطی و دال مهملہ ایلہ عربیدہ ربودہ
اصطلاح شدہ آسمانرا اند در مبلغ رجالہ و اصل اولانکہ بہ
دیرلرکا ثامن کان واو حرف عطف بکر فتح با موحدہ و سکون
کاف و را مہملہ عربیدہ ربودہ خر زید کبیر حاصلی جمع زید و بکر
کثرۃ لفظہ صفت کاشفہ واقعہ ریعنی بوش شوار چوقلغہ دیرلر کہ
جماعۃ مختلطہ اولدقلری اولورسہ اولسون تقطیع البیت ہم متشلب فاعلن
غوسکاشن فاعلاتن حیلکز فاعلن ہا کبیدر کاف و را حرف
واحد عدا و لنور بوشکرتہ فاعلاتن بعینہ جمعہ فاعلاتن یعنی در یای
ثانی کبیدوب غیلک کرسی اشباع ایلہ بر یا کلور زید بکر
فاعلن واو عاطفہ کبیدوب بکردہ را و دال ہ بر حرف صایلور

بیت پہلو بجہ اولدی کشر خش و وحشر بلجدہ شہر ایلہ ارمق در
درخش پہلوی لسانہ فارسیدہ برلوغدر کہ تابین درخشر
فتح را مہملہ و سکون خا و شین معجمہ ایلہ فارسی لسانلرنک پہلوی
لسانی اوزرہ بعنی خورشیدر ترکجہ کشر دیکدر عربجہ شمس
واو ابتدا یہ وحشن فتح واو و سکون خا و شین معجمہ ایلہ فارسیدر
اقلیم رابعدہ بلخ نواحیسندہ بر شہر یکہ اویدر درخش کسر دال مہملہ
و فتح را مہملہ و سکون خا و شین معجمہ ایلہ فارسیدر درخشندہ معناسنہ

معناسنہ یعنی ترکجہ ایلدرامق معناسنہ اسم مصدر در عربیدہ لام و میم
و عین مہملہ فتحہ لری و الف و نون ایلہ لمعان و بنور تقطیع البیت
پہلو بجہ فاعلاتن الدکلنش فاعلاتن اولدیکدن واو و یا کبیدوب
کنش کافنک ضمہ سی اشباعندن بر واو و طلوع ایدر خوشخوش
فاعلاتن بلجدہ شہ فاعلاتن خا متحرک اوقنور رلدرامق فاعلاتن
ایلدرامقدن الف و یا کبیدوب کرسی شہر یک راسنہ
و یر یلور در درخش فاعلاتن بیت مغ کاہن و شعلہ فروغ و منوار لاغ
قارکوم مغ کبجہ قارکوسی ماغ مغ ضم میم و سکون غین معجمہ ایلہ
فارسیدر بونلر علی الاطلاق ضدلری مسلمان و اعتقدر
لکن فی الاصل منکر قیامت اولانہ دیرلر مجوس معناسنہ
نصارا یہ ترسا دینور حاصلی ترکجہ کاہن و عربیدہ کاہن فردینور
عجم تعمیم ایدوب فتح فا ایلہ کاہن فردر قاعدہ اوزرہ کہ فاعل اوزنده
اولان کلمات عربیہ عجم استعمال ایلدکلرندہ عینلک کسریسنک
فتحہ نقل ایدر کاہن شعلہ ضم شین معجمہ و سکون عین مہملہ
و فتح لام و تاء مصدر ایلہ عربیدر لکن ترکیدہ حاصل مصدر کثیر در مثلا
بکسر الفاء و المعجمہ و فتح یاء المثناۃ التحتانیہ و الالف الممدودہ و شعشعہ
فتح شین و سکون عین مہملہ و شعاع بضم الشین المعجمہ عربیدر

و وسنج بفتح الواو و السین المهملة و الخاء المعجمة ترکجه کیرو پاس فارسیده
کسر جیم عجمی و سکون راء مهمله و کاف ایدرجک دینور شهرتنه
بنا ترکی مقامنده کنور لمشدر طبس طاء مهمله و باء موحده ایله
فتحه لری و سین مهمله ایله اسم شهر در که ولایت خوسانده
واقعدر طبسان دخی در برکذائی القاموس بعض نسخه ده
دنس یرینه درک و طبس یرینه طبن واقعدر که بنه مغاراجی
بردر یعنی طبن دخی شهر آدیدر تقطیع البیت جغز بجغرک
فاعلاتن ایجیدن عین و باکیدوب کریسی جغز بایک
راسنه و یربلور و جرکده راو کاف حرف واحد عد اولنور
لوجیدر فاعلاتن الف ساقطدر عدلنر فاعلن جرکده یرینه
فاعلاتن کاف متحرک اوقنور شهر دیدر فاعلاتن اوینه
الف کیدوب فتحه شهر بایک راسنه و یربلور عطبس
فاعلن بیت هم منش طبع و سکاش حیله مکره بوشر کثرت
یعنی جمع زیده و بکر منش فتح میم و کسر نون و شین معجمه ساکن ایله
فارسیدر بونلر بعض سرشت ترکجه یرادلش عبیده فتح
طاء مهمله و سکون باء موحده و عین مهمله ایله طبع دینور
شهرتنه بنا ترکی مقامنده کنور لمشدر و کسر خاء معجمه و سکون

و سکون زای و فتح قاف و تاء مربوطه ایله خلقه و کسر میم و فتح
زاء عربی و بعد الالف جیم ایله فراج دینور دیمکدر مزاج البدن
ما رکب علیه من الطبایع و فتح سین مهمله و کسر لام و سکون
یای حطی و فتح قاف و تاء مربوطه ایله سلیقه دینور نهاد و سرشت
معناسنه در واو ابتدائیه سکاش فتح سین مهمله و کاف
عجمی و بعد الالف کسر لام و شین معجمه ایله فارسی اسم مصدر
ترکجه الدانمق کهعبیده کسر خاء مهمله و سکون یای حطی
و فتح لام و تاء مصدری ایله جیلد دینور شهرتنه بنا ترکی
مقامنده قائم قلنمشدر بو محلده بر واو عاطفی مقدر در
یکی فتح میم و سکون کاف عربی و راء مهمله ایله عبیده کجیلد
اوزرینه معطوفدر یعنی یعنی سکاش جیلد معناسنه در یکدخی
دینوردیمکدر بوش فتح باء موحده نخانی و سکون واو
و شین معجمه ایله فی الاصل عبیده فارسیده دخی مستعملدر
قاریشق جماعته و یابر قبیلدن اولان جماعته دیرلر فی القاموس
البوشر الجماعة المختلطة او لا یکون الا من قبائل شتی او الکثرة
ترکیده در نخی دینور عبیده فتح میم و سکون میم و عین مهمله
ایله جمع دینور کان نه جیلد زیده و بکر نفطدی قیلدی بونلر در

ترکچه برازفار رسیده و برخ و بنور رکامتر و عند البعض فتح با موحده
و سکون عین مهمله و ضم دال مهمله ایله بعد لفظی و فتح الف
و سکون لام و مد الف و فتح نون ایله آلان لفظ بو معنا به در
یعنی عربیده بعد و الآن فارسیده هنوز ترکیده
شمدی لفظی هب بر معنا به در لر دیلمش تقطیع البیت سلکف
فاعلاتن سر تبا یا فاعلاتن اورته در تا الف و او و معا کید و ب
الفک ضمه سی سینه و یر یلور و او دیلک اسندن هجر حذف
اولنوب فتحه سی یای ثانیه و یر یلور دی تموز
فاعلات و اجفلیجم فاعلاتن و اجیدن با فتحه ایله جدن زا و الف
ساقطدر له دمکدر و فاعلاتن دالک ضمه سلک اشباع ایله
واو ظهور ایدر رو هنوز فاعلات بیت هم قسوس اولدی دخر
جیف ایلمک ۰ داغی هزار و بیهوده سوز سو یلمک قسوس
قاف مفتوح و سین مهمله لک ضمه لری و سکون واو و سین
مهمله ایله فارسیدر که فتح هجر و سکون قاف ایله افسوسدن هر حذر
بونه ایکی معنا به گلتو رلمشدر بری فتح حا مهمله و سکون یای حطی
و قاف مفتوح ایله حیف که عربیدر جور و ظلم معناسنه ترکچه یازق
و تجیف یازقسنق معناسنه در و عربیده ضم سین مهمله و سکون قاف معجمه

و فتح راء مهمله و تاء مربوطه اسخره معناسنه یعنی مسخره المق و بری
دخی فتح حا و هوز و زاء عربی و لام ایله معزل که عربیدر صندی
کسر جیم و دال مهمله ایله جدد و بنور یعنی اما سمه یرامز ترحات
کلام واو حرف عطف بیهده هر لنک عطف تفسیر بدر و او ایله
بیهوده دخر و بنور رکامتر قسوس عربیده تا نتة قوقانمی
و تا، هوز یک فتحه لری و ضم کاف مشدده و میم ایله تهکم
معناسنه دخر کلور یعنی او لونمق و قانیمق طعن و تشنیع
و خرده صوغ انمش نسنه معناریه دخر لغتدر تقطیع البیت
همقسوسل فاعلاتن الف و او و کیدوب ضمه سی قسوسلک
سینه و یر یلور دی و خ حیف فاعلاتن با و فا و حرف صا یلور
ایلمک فاعلن و اخیر لو فاعلاتن با کیدر بیهده سز فاعلاتن
سلیمک فاعلن و او ساقطدر بیت چوغ ایچی چرکلو جهاندر هم
دنس چوکدر بر شهر آدیدر هم بلسر حیف فتح جیم عجمی و سکون
خین معجمه و زاء عربیده فارسیدر بوندن مشتق جهاندر که آبخنده
ارکجک و او دی علوره عربیده فتح نون و کسر طا معجمه و سکون
یای حطی و جیم ایله تلطیخ و بنور دنسر دال مهمله و نون فتحه لری
و سین مهمله ایله عربیدر بعضلر دن نقتبس الدال المهمله و آخر المهمله

ازرنیان کسرنون ایلی مشهور در وقتح نون ایلی اصفهر کذا فی التحفه
ایار خزیران تموز آب ایلول بونانیان لس نشده تشرین
اول کانون اول کانون ثانی شباط فلوارس آذره مارتیس نیسانه ابویل ایاره مایس
خزیرانه بونیوس تموزه الیوس وردمیان نشده ترتیب
مزبور اوزن فلقندارس فلوارس مارس ابریلیس مایس ابونایس
ایولیوس اغستوس ابوسیس استمبوس ایوبولوس
ایونیکول دیسمبر کذا فی التقویم لکاتب چلبی بس ایدی لفظ تموز
فارسیده علی طریق التعجیم مستعمل هرمز فتح حاء هوز وضم راء مهمله
وسکون واو وزای عجمیده فارسیده ربعض اکنون ترکجه شمدی
عجمیده آلان وبعد معاربنه در لکن بونده فتح بجمله دیکلدکی
حاصل کلام معاشه استعمال اولنمز یعنی رسمنه اجمالاً ذکر
ایتدکدن صکره تکرار تفصیل اوزره بیان ایتمکده مستعمل محصل
کلام بونمکله خلاصه یعنی رسمنه تفصیل اوزره بیان اولندقدن
صکره برکره دخی مجمل نه ایدوکی اجمال اوزره اعاده
ایتمکده استعمال اولنمز ترکجه طوردق دیمکله ایله تعبیر اولنمز
وبعض محله فتح بجمله عبارتله برمقدار دیمکله معاشه مستعمل

یعنی ترکه کذا فی النعمه ترکجه کسر طاء حطی ونون والف وسین مهمله
طلس دینمز ع بیده حاء حطی وصاد مهملهٔ فتحه اری وبعد الف
فتح لام وتاء مربوطه ایله حصاله دینمز کذا فی قره بیری مرحوم جلیل
زاده اسمی زاء عجمی وبینهما ده الف ایله واولی رآء مهمله اخری زاء
عجمی ایله بعضی جاج یعنی خوشنده غلمکله یعنی دیر لر
دیمکله نعمه الله زاده عجمیلر خرمن سورندیلر معاشنه یارشدر
تقطیع البیت اسکمکدر فاعلاتن خامیاردر فاعلاتن شاشکاز
فاعلات یاکسدر کرالآنه فاعلاتن واوچنجی نوسر خرمن
فاعلاتن سین متحرکله اوقنمز الدرز اره فاعلاتن واوبیاضطدر
بیت اسکمکله نفس اورتهای اوزره تموزه داخی فتحه بجمله دیکلدکدر معنوز
نفس فتح تاء مثناة فوقانیه وسکون فاء وعین مهمله وسین مهمله ایله
فارسیده رشنز معجمه ایله دخی نفتدر یعنی کزیجاف عجمی ترکجه اسلمکله
یعنی قزفتلق تموز فتح تاء مثناة فوقانیه وضم میم وسکون واو وزای
عجمیله سریانیدر تاریخ اسکندریمکله که تاریخ رومی دخی دیرلر
ایلک شهوری اسکندرنز اورتهای آذر یدر تاریخ مزبورکه ابتدای
تشرین اولدرکه شمس منبر ایلک اوزره برجه سنه واصل اولدیغی
وقتدندر بعده تشرین ثانی کانون اول کانون ثانی شباط

عبیده الله لهو دینور تقطیع البیت معلمیر فاعلاتن شهر بدر
فاعلاتن آدو دینور همزه کبد و ب فتحه ی شهر یک راسته
و پر یلور همطراز فاعلات در یراغه فاعلاتن آلنه چال فاعلاتن
چالغوز دینور الف کبدر غوبه یساز فاعلاتن بیت

لیز خوراندر زدر راصمعلق . هم بوک کبز اولدر کرزاولدی
چمچق لیز کسرلام وسکون باء حطی وزآرعبیله فارسیدر
ترکیه ضم حآء مهمله ایله خور دیرلر فارسیده فتح خآء معجمه واو
رسمی والف ثابت وراآء مهمله ایله خوار دینور محرفدر عبیده جعتر
وذیل معناسنه دراندرز فتح همزه وسکون نون وفتح دال
وراآء مهملتینک فتحه لری وزآرعبیله فارسیدر کسر سین
مهمله وفتح باآء عجمی وکسر زآء مهمله وشین معجمه ایله سپارش معناسنه در
اسم مصدر لردر اصل مصدر لری اندرز بدن وسپاریدن در
ترکجه اصمعلق عبیده فتح واو وکسر صاد مهمله وفتح باء حطی مشدده
ونآء مصدری ایله دمبت دینور کبز فتح کاف عجمی وسکون
باآء موحده وزآرعبیله بعض لغتلرده فارسیدر ترکیده بوک وبونغوز
عبیده فتح جیم وکسر سین مهمله وسکون باء حطی ومیم ایله جسیم
وفتح غین معجمه وکسر لام وسکون باء حطی وخآء معجمه ایله غلیظ دینور

دینور کرز ضم کاف عجمی وسکون زآء مهمله وزآرعبیله فارسیدر
ترکیه چومالق که باشی بوم بچه صاپی قصاچی دکنکدر بعضلرینک
باشی دمور دینور وطاشدر ایدر راعبیده ضم دال مهمله وباآء موحده
مشدده وسین مهمله ایله دبوسر دینور تقطیع البیت لیز خاران
فاعلاتن لیزیک راسمتحرک وخورو اوسز اوقنور درزدامن
فاعلاتن درزیک راسمتحرک اوقنور مرملق فاعلن خلکلب
فاعلاتن واو دوشره زلدکرزن فاعلاتن اولدیونی الف
وواو وباء حرشوب ضمه کرزیک زاسنده پر یلور دی چمچق
فاعلن واو والف حرشربیت اسکمدر خامیاز وشاشه کاژ
کراوله تینوسر خومش اولدی ژاژ خامیاز خآء معجمه وسکون الف
ومیم وفتح یاء حطی والف وزآرعبیله فارسیدر زاژ دینور صکره هاء
رسمیله خامیازه والف آولک خدفیله خمیازه دخی لغتدر
ترکجه اسکمک که مرادف آسادر کاژ فتح کاف عربیه
فوقانیه وثآء مثلثه ایله تشوب دینور کاژ فتح کاف عربیه
وسکون الف وزآرعجمی ایله فارسیدر بونسک یعنی لوح ترکجه شاشه
عبیده فتح همزه ایله احول کاژ تینوسر کسر ناآء شاشه فوقانیه وسکون
باء حطی وضم نون وسکون واو وسین مهمله ایله فارسیدر خومش ده

عثمان بن عفان رضی الله عنه زمان شریفه فتح اولنوب مصره
نامنه خواب ابتدای کذا فتح اولنمیش الف لام ایله هو الفتاح
مصره نامه قرئت ایله هوات دخی ویرلر فتح ایله دخی لغتدر
تقطیع البیت ایکیدر فاعلاتن ایکیدر نیای ثانیه ولکویدن
واو کیدر راز مروز فاعلاتن واودوشرز امضموم اولنور
دربری فاعلن اولنایت فاعلاتن اولدیرواو کیدره
کشهری فاعلاتن کوه ها کیدره دربری فاعلن بیت

هم علم برشهر آویدر هم طراز ده دی یراغه آلته چالغویه ساز علم
عین مهمله و لام ک فتحه لری و میم ایله عربیدر بونده طراز یک
مقدم تفسیر در طراز کسر طاء حطی و فتح رآء مهمله و بعد الالف
زآء عربیله فارسیدر عربیده دخی ثوب ایله مستعملدر و بری
برلرینک جمله مغایرنه مشترکدر بونده ترکجه دمغه دینور که
فتح تاء مثناة فوقانیه و سکون میم و غین معجمه و الف ایله فارسی
اولکی تمغا دیمکدر تمغا یعنی نشان بکسر النون و فتح الشین المعجمه
و الالف و النون حاصلی طراز و تمغا و نشانه منزادفلردر و طراز
ولایت جهتی حدود نده برشهر اویدر کوزللری بی نهایه اوزاده سیله
صاحب جمالدر و فتحه الاوضح طراز فتح باکسر طاء حطی اقلیم ساوسده

ساوسده ترک بلادی حدودنده اسپیجاب یقینی برشهردر
دیمشلر انتهی یراغ ترکیده الده قوللنیلن بلکه مطلق آینه برابر
شیشه دیرلر آله الف ممدوده و فتح لام و تاء مربوطه ایله
عربیدر که عطف تفسیری واقعدر بونلریک بینلرنده برواو
عاطفی مقدر در که یراغه سازدی و آله سازدی و چالغویه
سازدی دیمکدر اولور حاصلی ساز که فارسیدر بونه
بو معنالری بینده مشترکدر دیگدر هالر ترک اولنوب دی
یراغ و آله و چالغویه سازدیلمش اولسه دخی اولوردی بویله
اولیحق یراغ ترکجه بوله کنور یلمیه جکنه قوللنه قلری نشه لر
معناسنه مخصوص اولوب الت که عربیده عموماً آله دیکله
ایشکور یلمیان نسنه لره و دیلمک قصد اولنورسه تکم
ترجمانده آله آلت دست و مشکات و مشاع و غیرلرده
افراد ایله مفسر در یاخود الت چالغویه مضاف اولمق وجهی
اوزره دی یراغه الت چالغویه سازدیلمش اوله بو تقدیرجه
لفظ چالغو مجازاً الاتنه دن حاصل اولمق احتمالیک اسمر اولمق لازم
گلور بنه یراغه ایدالت بینده برواو عاطفی مقدر اولور یاخود
دی یراغ و آله مجازاً چالغو یاخود حقیقةً آله چالغو معناسنه در که

کاف ثانی متحرک هم بهم کو فاعلاتن به کلی در فاعلاتن
سوسمار فاعلاتن سین ثانی متحرک او فتور ربیت هم خزینه

اولدی کنجور ای پسر استیوجی کمسه اولدی خوزه کر خوزینه
فتح خا معجمه و کسر زا عربی و سکون یای حطی و فتح نون و تا مربوط
ایله عربیدر ترکیده تحریف ایدوب خوزنه دیرلر فارسیده
کنجور دینور که کنج ایله ور دیمکدر که فتح کاف عجمی و سکون
نون و جیم عربی ایله مال معناسنه در ور فتح واو و سکون راء مهمله
ایله بونمق ظرف مکاندر پس کنجور مال بریدی دیمک اولور کثرة
استعمال ایله واو ایله فتحه یی حذف و ما قبلنه واصل ایندیلر
جیمه حرکه ویریلوب کنجور دیرلر مجازاً موکلنه دخی کنجور دیرلر
عند البعض صاحبنه دخی دیرلر کذا فی تحفة الاسماع خوزه فتح خا معجمه
و سکون واو و زا عربی و ها در سمیله که روضه و زنه اولوز
پایمال معناسنه بازمش یعنی اباغه سورنمک کر فتح کاف عجمی ایله
کاردن مخفف آلات فاعل پس خوزه کر لک معنای ترکیبی
اباغه سورمجر دیمک اولور استیلجاق اباغه سورنمک لازم
لوازمندن اولمغله بو معنایه علم قلمشدر و فرخلق جهایکیرده
فتح خا معجمه و واو معدوله و بعد الالف فتح راء عربی و ها در سمی ایله

ایله یعنی خواهش یعنی استبش پس تغلبلنه استیوجی دیمک اولور
خواستار و خواستکار دخی بو معنایه در یرلر و عبیده
طالب دینور تقطیع البیت هم خزینه فاعلاتن الدکنجور
فاعلاتن اولدیدرز واو کیدرز کنجور ده واو دورا بر حرف
صحیح اولنور ای پسر فاعلن یا جوز الدکنجور فاعلاتن ریپسر
فاعلن ایدرز الف کیدوب فتحه کنجور یمک راسنه ویریلور
استیوجی فاعلاتن کمسالدی فاعلاتن ها و واو دوشر
خوزکر فاعلن ها کیدر بیت ایکی کویدر راز و مروزدر بری

اول ولایتده که شهر یدر هری راز فتح راء مهمله و الف
وزاء عربیله بونمق فارسی اسم قریه در واو عاطفی مروز
فتح میم و سکون زا مهمله و فتح واو و زاء عربیله بو دخی فارسی
بر کوی اولدیدر که هر شهری قریه لرنه دیرلر شهر فتح شین معجمه و سکون
ها و هوز و راء مهمله ایله بونمق فارسیدر ترکجه ش راء عبیده فتح
میم و کسر راء مهمله و سکون یای حطی و فتح نون و تا مربوط ایله
مدینه دینور هری ها و هوز و راء مهمله یمک کهره لری و یای حطی
ایله بر شهر اولدیدر که اقلیم رابعه خواسانه ولایتده ثابور
و مرو و سنجان ارا سنده در که هر بریسنه اوزکونمک بولندر حضرت

جعشبه در فاعلاتن مجموع فاعلن هاد و شریت هم دخترخشخاش ایلدری
کوکنار هم پیوکویه کلدر سوسمار خشخاش فتح خاء معجمه وسکون
شین معجمه و به فتح خاء معجمه والف وشین معجمه ایله فارسیدر ترکیبده
دخترش بعد افیون بوندن حاصل اولور عربیده دخترخشخاش
دینور کوکنار ضم کاف عربی وسکون واو وبه کاف عربی
وفتح نون وبعد الالف راء مهمله ایله فارسیدر بونک خشخاش
مراد فیدر بنیو فتح باء عجمی وسکون یای حطی واو ایله فارسیدر
ترکیه کوبه کوه دیرلر کتابه وصوفه وجوقه وامثالنه شامل کلدر کاف
دلک ایدرمیوزی قورنجوز عربیده ضم عین مهمله وفتح نا مشدده
وتا مرابوطه ایله عنه وضم سین مهمله وسکون واو وفتح
سین مهمله وتا مرابوطه ایله سوسه دخترینور وسوسه ترکیه خل
بتنه دخی دیرلر بعض سپش سوسمار ضم سین مهمله وسکون واو
وبه سین مهمله وفتح میم والف وراء مهمله ایله فارسیدر ترکیه کلر
دیه کلری جانوردر کرسینک بوزی اکر بوزی کبی دیش دیشلو اولور
واو کوکلو جبلی وبعض نسنه لری پرداخت ایدرلر عربیده ضاد ومعجمه وباء موحده
مشدده ایله ضب دینور تقطیع البیت محمد خرخش فاعلاتن خاش الدی
فاعلاتن شنبلید متحرک واولدی واو سزاو فنور کوکنار فاعلات

متحرک او فنون موشخوار فاعلات شبیه متحرک او فنون
وخوار از واو کبدر هم بوشکی فاعلاتن شبیدر را فاعلات
هاکبید ربر دبار فاعلات بر دیک دالی متحرک او فنون

بیت اغلق مو بیدن افسانه سمر هم برخ بوبخ شبه در نجه ع
مو بیدن ضم میم وسکون واو وکسر بای حطی اول وسکون ثانی
وفتح دال مهمله ونون ایله فارسی مصدر در ترکجه اغلاق ع بیده
ضم با موحده وفتح کاف والف ممدوده ایله بگا دینور
عند البعض بگا، بالمد اغلق ایله چیقان صوته وبالقصر کوزیاشی
دیرلر کما بقال بگا ربیکبه وبگا، علیه افسانه فتح همز وسکون
فا، اسقصر وفتح سین مهمله والف وهاء رسمیدر فارسیدر
بمعنی داستان ترکجه مصل دیرلر لکن افسانه تعبیری مشهوری
اولغله ترکی مقامنده کتورلمشدر سمر فتح سین مهمله ومیم
وسکون راء مهمله ایله فارسیدر ع بیده دخی لغتدر بعضی حدیث اللیل
کرسین ایله سمر دخی دینور که کسر حا حطی ایله حکایه معناسنه در
برخ ایله بوبخ ارسنده بر واو فارقی مقدر در شبه شین معجمه
وباء موحده نک فتحه لری وهاء رسمیدر فارسیدر بونلر ایکی
مفعابه گلمشدر بری ترکجه برخ دیرلکی نسنه که معدنی برصار و

دسکون واو وکاف عجمیه فارسیدر بونلر ترکجه یمش ع بیده
ضم میم وکسر صاد مهمله وسکون یار حطی وفتح باء موحده وتاء مربوطه
ایله مصیبه دینور وار بونلر اوآت نسبتدر ترکجه لی دینور
پس سوکوار ترکجه یاصلو ع بیده ضم میم ایله مصاب دینور
واو حرف ابتداء موشخوار وصف ترکیبیدر موش ترکجه
صچان ع بیده فاره دینور خوار فتح خاء معجمه والف وواو رسمی
والف ثابت ورآء مهمله ایله خوار دیمکدر مضارع عتدن مشتق اسم فاعلدر
پس ترکجه صچان بجر دیمکدر اولور بونلر ترکجه چیلاق دیدکلری
قوشکه صچانه کورکده قاپوب یدوکی ایچون موشخوار
تسمیه قلنمشدر موش با دخی دیرلرکما بین بردبار بردایه دار دینور
مرکبدر بردبار ضم باء موحده وسکون راء وداء مهملتین ایله یومشاق
ایله بجر وبار بونلر ترکجه یوک دیمکدر مضارع ترکیبیدر یوک
ایله بجر دیمکدر اولور کما مر پس بردبار بونلر مجازاً یوکسز
دیمکدر اولور نسلم ع بیده دخی فتح خاء مهمله وضم میم وسکون
واو ولام ایله مولم فتح خاء مهمله وکسر لام وسکون یاء حطی ومیم ایله
حلیم دینور تقطیع البیت بصلچیق فاعلاتن بصلبدر یاء ثانی
وچیلاقدن الف کبدر سوکوار وفاعلاتن کاف فتحه

و سکون نون و دال مهمله ایله جند و بنور ترکیبی فتح جیم عجمی و کسر
زا مهمله ایله چوی و بنور پس شلر باشی فارسی ایله ترکیب
اولنشدر الفاظ هندی اصل فارسیدر شلر دخی اصل ترکیده چوی باشی
و بنور ضرورة وزن ایچون کنور لمشدر س لام سین مهمله الف
و لام الف و را مهمله ایله فارسیدر که چوی باشی دیکدر ع بیده
کسر حمزه و سکون سین مهمله و فتح قاف مقصور و سکون عین مهمله و فتح
سین مهمله و لام الف و را مهمله ایله اسفهلار و بنور معرب
سفهلار در کما وقع فی دیباجة مقدمة الادب زمخشری قاله
الامیر الاجل الاسفهلار علاء الدوله ابو المظفر انشر بت خوارزم
شاه ادام الله علاه و نصر لواه انتهی و ضم شین معجمه و فتح راء
مهمله و سکون نون و ضم قاف و کسر طاء و بای مشدده ایله شرقی
و بنور شکر باشی و بازار باشی و جک اراری ایکنده ایدوار
کمنه مفاعلتن مستعلن مفاعلتن تقطع البیت الجبلین فاعلاتن انجه دور
معا و بولدی و اوسا قطار در نا یهن فاعلاتن جا رور فاعلن
را متحرک او قنور اول اولش فاعلاتن کر بشب فاعلاتن لار در
فاعلن بیت بصلو جیلاق سوکوار و موشخواره نعم بوانش
کشی دیرلر بر دیار سوکوار ترکیب لنمیدر سوک ضم سین مهمله

دیه کلری کمنه کلمه بو یا بو جیدر رکک دولکر و رکک غیری
مجموعه عامر خصوص دولکره عبیده فتح نون و جیم مشدده و الف
و را مهمله ایله نجار و بنور و فارسیده دار و را مهمله تک ضمیری
و سکون واو و دال مهمله و فتح قاف عجمی و را مهمله ایله در و دکر
و بنور که در و دایه کردن مرکبدر در و دبونق اغاج بونق
و کرادات فاعلدر ترکیه اغاج بوجی دیکدر اولور احتصار ایدوب
و الثانی یی حذف ایله در و کر و خر و برلر ترکیده و او سز در کر
و بنور که خلط مشهوری دولکر و برلر صحیح فتح حاء مهمله و سکون
نون و فتح جیم عربی و الف و را مهمله ایله فارسیدر بونق برکره اجه
یول معناسنه در کر عبیده ضم تا و شین معجمه و فتح قاف و فتح را مهمله مشدده
و فتح حاء مهمله و نون تا م بوطه ایله ترجمه و بنور ترجمه عزه سوز معناسنه
کلدی بو نزد مستعار در و بر معناسنه دخی دولکر دیکدر او یکی کی
معزه تعبیر ایدر کلری شنه به مماروب بلکزده کزدورلری عبیده
فتح زا و عربی و کسر واو و سکون بار حطی و جیم ایله زوج و بنور و کرجیم
و سکون حاء مهمله و فتح میم و را مهمله ایله مطمر دخی و بنور شکر
فتح لام و سکون شین معجمه و را مهمله ایله فارسیدر بیده عسل
و فتح جیم و سکون بار حطی و شین معجمه ایله جیش و ضم جیم و سکون نون

در نکته باب را بعد ازین و تذکیر و تانیش مساوید کما بقال رجل
عاشق و امراة عاشق عشق تعاریف کثیره ایله معرف جالنمز
اشهر تعریفی افراط محبتدر که عاشق و معشوقده موجود در وجود
جهتندن معشوقده سابقدر مصراع عشق اودی اول دوشر
معشوقه اندن عاشقه بلکه حقیقتده عشق معشوقدن بدر لکن مستور در
عاشقلک عشقی مسبوقدر اما معشوقده بعض ظرفاده بیشر عاشقلک
یکه کوزی وار صبر ایده مبوب انکدانی برین اچار و معشوق ایسه
اروت کوزلو اولوب جمله سلک قیار و بو عشق برآتشین حالتدر کیم
صاحبلک یقار بناءً علی زلک عاشقه فارسیده کرمدار لق ایله
تسمیه قلنمشدر کرمدار یلک اصلی دارنده کرمدر کرم فتح کاف عجمی
و سکون راء مهمله و میم ایله فارسیده ترکجه ات یعنی ابیجی کما فردار
ترکجه طوبجی معناسنه کدار و مقدار عشقدن مشتق دارنده دن مرخم اسم
فاعلدر پس کرمدار یلک معنای ترکیبیسی ات طوبجی دیلک اولور کی
انک قزمشی دیرلر یعنی حرارتی غالب کمسنه و صنعتیدر علت فاعلیه و سبب
تقدیم و تاخیر و زخیم ایله عبیده عاشق معناسنه علم اولمشدر ترکجه
لسانک علاوه جاریق دیرلر و زبان صوفیه و عشاقده حالت عشقه و در
آتش و عاشقه یانق دیرلر و عند البعض ضم کاف عجمیله کرمدار در کرم بمعنی

یعنی غم پس غم طوبجی دیلک اولور عاشق غملو اولمغله کرمدار دیلمشر
اولور اما ر الف ممدوده و فتح حا و هوز و الف و راء مهمله ایله
فارسیده ترکجه کرخا معجمه و شین معجمه و لام ایله خشل دیرلر بوغایه برزوکاغده
سور و کاری لسنه ارکتش و نزوا بو اچکر کلندر و بولوز مشلاً شیوز
پیاز دیرلر بول ماچ کبی لسنه اولور عبیده فتح لوز و کسر جیم و سکون یا حطر
و راء مهمله ایله بخیر دینور و او حرف ابتداء محکم ضم میم و سکون
حا حطی و فتح کاف و میم ایله عبیده ترکجه فتح با موحده و سکون
راء مهمله و کاف ایله ترک دینور تعریف ایدوب پلک دیرلر استوار
ضم معجمه و سکون سین مهمله و ضم تا مثناة فوقانی و فتح واو و الف
و راء مهمله ایله فارسیده کرمدار یونی شهر تنه بناءً عبیده
اکثر اولمشدر تقطیع البیت او نیق عاقاعلاتن او یا نقدن
الف دوشر شش بیده فاعلاتن وارد نی الف دوشر کرمدار
فاعلات میم متحرک او قنور هم خشل فاعلاتن حصار و محکم فاعلاتن
استوار فاعلات بیت انجه یولر بنا ایچون صفحه اردر اولور شکر
بشی سالار دیرلر انجه یولر لشکره بر او شرکت مقدار در که انجه یولر ایله
بنا ایدیلک صفحه دیرلر دلالتنده اشتر کلایلک بیاض ایله بنا ایدیلک فتح با
موحده محتانی و نون مشدده و الف ممدوده ایله عبیده ترکجه بایوجی

فتح حا و حطر و سکون زا مهملة و با موحدة ایله حباب دخی دینور نیز دنون
دا موحدة نک فتحه لری و سکون زا و دال مهملتین ایله فارسیدر
ترکیبده صولش و اوغراش و دوکش دینور شهرنده بناء حلاوجیلک
نقطه ایله اکتفا اولنمشدر تقطیع البیت دی و داعت فاعلاتن
ایکنجی نصف و یا کیدوب کسره مانعه سنه دیر لرسه دیدیلر فاعلاتن
ایکنجی نی یا کیدره رو دکرد فاعلات رو دیک دال متحرک
اوقنور دکردیه را و دال حرف واحد عدا ولنوب فاعلن دیمک
دخی جائزدر حمایه جنک فاعلاتن نون و کاف برحرف صایلیور
ایکنجی در فاعلاتن یا لرکیدر لرباجوذ حمایه جن فاعلاتن کنجی در
فاعلاتن ایکنجی نی الف و یا کیدوب کسر جنگ کافنه ویرلور
لرنبرد فاعلات بیت او یانق عاشق و بیدار کرهداره

هم چشم آچار و محکم ایستوار بیدار کسر با موحدة تحتانی و سکون
یای حطی و فتح دال مهمله و الف و رآ مهمله ایله اسم بسیطدر ترکیبه
او یانق عبیده ضم میم ایله متیقظ که تفعل یا بکدن اسم فاعلدر و یای
حطی و قاف و ظا معجمه نک فتحه لری و الف و لون ایله یقظان
دینور و او حرف ابتدا عاشق عین مهمله ایله عبیددر و دخی
یا بدن اسم فاعلدر اگرچه مصدری مشهور اولوب فتح عین ایله عشق

و واو اولکیدوب ضمه فایه ویرلور و سوزدن دخی واو دوشرجنبیع فاعلاتن
ایکنجی فاعلات هم بوزاو فاعلاتن یا و زدن الف قچار لفخرونل
فاعلاتن لاندن الف واولدن الف و واو دوشوب ضمه حرفنک
فونه ویرلور دی و تسند فاعلات بیت دی و داع ایندی ایکنجی
یی رو دکرده چلیه جنک ایکنجی دیر لرسه بدرود یا درود دن محذوفدر کرم
یا با عربده الف ایله بعض نسخ اولور و یا خود اصلی یا بمعروفه مفتوحه ایله
کر الصاق ایچون اولوب درود دال و رآ مهملتک ضمه لری و سکون
واو و دال مهمله ایله فارسیدر بونلر ترکیبه استعمالک عربیده تحیت
و سلام معناسنه درکه انی مشکلات عبد القادر پسر بدر و دشکله
اولدیا استعمالک اولدیکدر کردفعل ماضی ترکیبه ایلدی دیمکدر وقت
مفارقتده کردن نقطیه استعمالک اولنور عربیده وداع معناسنه کردن
نقطیه دخی بولیده در فردوسی کویدیبیت بیدرود کرد زنرخ هرکسه
بهوسم مهمان اشک بارم بسر کرد نقطیه استعمالک اولندوغی کبی باشر
نقطیه دخی مستعملدر فردوسی کفت بیت برو نفت حمزه کو بدرود باشد
جهان جاودان نام او نو بود باشد یا واو ده یا سهو اولمق دخی جائزدر
حلو فتح حا مهمله و سکون لام و با موحده ایله عربیده حلک فتح
جیم عربی و سکون نون و کاف عجمیه فارسیدر که بونلر مرادف حمایدر فتح

چه بیور شد و امام مطرزی مؤنثه فتاوه و زنقل ابه و ب
الی التسع والتسع مستویا فیه المذکر والمؤنث وهو من البضع ایضا
لانه قطعه من العدد و تقول فی العدد المنیف بضعة عشر و بضع
عشرة بالهاء فی المذکر و بحذفها فی المؤنث کما تقول ثلثة عشر رجلا
وثلث عشرة امراة وکذا البضعة وعشرون رجلا و بضعة وعشرون
امراة و بمشد رحاصل اوند بمعنی بضع او یلحق بردار او نه وکین بخود
بگیر مر به وکین اولا اعداد و نه بلا تعیین بر مقدار عدد و معانسته
اولور جائز در که مراد ناظم دخی بو اوله و جائز در که فارسیده تا در ما فوق
عشره و عشرونده دخی استعمار اولنمق اوله و فیروز ابادیده تا
قاموسده او البضع غیر معدود و لانه بمعنی القطعة و البضعة
و قد تکسر القطعة من اللحم قولندن معنای مزبور معلوم یعنی بضع
دخی عدد غیر معین معانسته دلالت ایتدوکی بیلنور مولانا
فرماید مثنوی کفت او را گونه دو حلوا بخنده کف کودک پر دینار
داده اوند تقطیع البیت معفوله فاعلاتن پاکیزه ردان غامل
فاعلاتن واو عاطفه سه قطعه در اولوندفاعلات معه خبنع
فاعلاتن بیتقبضا فاعلاتن بیتنده زیای ثالث ویوقدزواو
فعه شتر لرغش اوند فاعلات بیت لاف اوریب سوز چیمه بغر مثنه

مهم یاپوزا و لاکحوون اولدی و تشنه لاف فارسیده ترکیده
دخی استعمار اولنور اصلی یوقدر اوکه دیرلر عربیده ضم فا بمحضر
وضاد معجمه وسکون واو و کسر لام و یای حطی مشدده ایله فضول ایدینور
و اصطلاح فقهاده برکمسنه نک وکیلی اولمایوب اشبو بتون زیکسنه
فضولی دینور ملنه میم مفتوحه حرف نهی لسنه ضم لام وسکون نون
و دال مهمله ایله غائب مشتق بر فارسی فعل امر در ترکجه اولکونه دیو
امر ایتمک میم ناهیه دخولیله اولکونه دیمک اولور سوز چیمه دیمک
بونه دمکدر که قولاز کیدر عربیده فتح تا و مشدده فوقانی وصاد
مهمله وضم لام مشدده وفا سعفص ایله تفعلف دینور حرون
فتح حا و مهمله وضم را و مهمله وسکون واو و نون ایله عربیده بعض اسب
نافرجام ترکجه یاوز و کوچ و چپش دیرلر فارسیده دخی استعمار اولنور
و فارسیده ضم تا و مشدده فوقانی وسکون واو و فتح سین مهمله و نون
ایله تونس دینور اکثر استعمار مطلع و رام اولمیان طوارده صفت اولور
اولدیکی ناظم مرحوم بونی اللاحی اوزره کتوروب و مرادف
اولدیغی ذکر ایلدوکی غالب هر مرجوعه حرون دینمک جائز ایسه دخی اشعار در
واو عاطفه تند ضم تا و مشدده فوقانی وسکون واو و الف مهمله ایله فارسیده
بونه دمکدر حرون در تقطیع البیت لاف سوز فاعلاتن اوریب الف

فاعلاتن کوشکد ز واو لدن ز الف و واو کبد و ب ضمه خانه و ربلور
دبیر ز هم فاعلاتن الف دوشر مخدر فاعلن جیب معنده
نادان و غافل در لوند هم دختر نیز بوق صاعق اوند نادان
سلب دان بلیچر پسر نادان لغنده بلیچر دیکدر عوبیده جاهل
معانسه کمن جهل و جهالت لغنده مطلق بلمکدر اصطلاحده
برشیئک حقیقتیک خلافنه اعتقاد ایکدر رو غفلت و غفور لغنده
بعنی ترک یعنی براقمق و سهو ایکلمک یعنی کوکلی غیری یره کمک
معانسه کزانی الفاموس و اصطلاحده ابطال وقت بالبطاله
معانسه بعنی بوش قوماقلق ایله وقت ابطال ایکلمه دیرلر وه دان
نفطر اگرچه فارسیده لغت بولنمز جاعل معانسه در اما اصطلاحده
سوز سویلمک و ایش اشلمک کوکلی اولمیانسه یه مشغول اکمسه یه
دیرلر پس ایکی ظلم مرحوم بونک نادانلغه مستعمل و مشهور اولمش
معنایه کتور دب غافل بعضی ایله تفسیر بیورمشلر و اوحرف عطف
غافل غین معجمه ایله بعد الالف کسر فا مضعف و لام ایله عبیدر
کاهل اوزنام وه ایکی فتحه لری و سکون نونی و دال مهمله ایله غائب
مشتویدر فارسیده رکود ف نادان و غافل در شهر تنبل ترکیه
مقابلنده کتور لمشدر حاصلی مشغول اکمسه یه دیرلر که الندن و دیلندن

و دیلندن امه بر ایش کلیوب ایلاف کزوب بوریه اوله کسر
همز و فتح دال مهمله و سکون نون و یاء دال مهمله ایله غائب مشتویدر
یعنی عدد غیر متعین فارسیده رتر کجه چاکی شریکی و بلورسز صاعش
یعنی اسمی معلوم اولیان عدد مشکلات مشتویده اوله کسر ایله دار
حساب عدد مادون عشره یو بیانر اولمش بولغت افتوم عجمده فتح
همز و دال سز سکون نون و دال ایله اندحسابی بیلمز اولمشه
تاره بیلمشه چنانکه بضع درعربی و کذلک صاحب لغه اب الف
مفتوحه ده اندادات رابطه درانمک جمعی دو اوجدی اونه دایجه
عدد مجهولدر و امید مطلق معنانه یازمشر و فرهنگ جهانکیرده
اندیا اول مفتوح سه معنی دار دا اول عدد و نیت مبهم ازسه
تانه و از انباری بنقل و بضع کویند کما بین ثلاث الی التسع
بقول بضع سنین و بضعه عشر رجل و بضع عشره امرأة فاذا جاوزت
لفظ عشر ذهب البضع لا بقول بضع و عشرون یعنی اونی پس کیمسه
عربیه ه کسر با موحده و عند البعض فتحیله و سکون ضاد معجمه و عین
مهمله ایله بضع دیمکدر بردن زاونه وارنجه یه دکین لکن ابن اثیر نهایه ده
صلاة الجماعة تفضل علی صلوة الواحد بضع و عشرین درجة حدیث
شریفنک یازدوغی محله قوار جوهری حدیث شریفده محله که مخالفدر

دال متحرک او قصور صار مشکل فاعلاتن واو و با دو شرار
کو مشکل کے فاعلاتن نون متحرک بہم فاعلات یا دالف کہ دب
فتحہ ما قبلش دہ با بہ و پر بلور بیت تون کلکن شام اغاجی مژ چندہ
کو شیک کرخ اول بر از ہم برخ در تون ضم تا مشاۃ فوقانی و سکون
واو و نون ایلہ فارسیدہ بو نون ترکجہ کلکن کہ حاصل دہ اولور عربیدہ
فتح ھمزہ و ضم تا مشاۃ فوقانی مشددہ و سکون واو و نون ایلہ تون
دیرلر مرخ فتح میم و سکون راء مہملہ و خاء معجمہ ایلہ فارسیدہ ترکجہ شام
اغاجر دیدکلری اغاج کہ عربیدہ اولور ایکیسی بر بریہ سورسہ لر
آشر چیقار مولانا فرماید مثنوی تا غایہ صفوہ سروان چو چرخ
تا شنوزی بیغمبر چو چرخ عربیدہ کافلک فتحہ لر و راء مہملہ ایلہ
سکون زلہ کر دینور صنوبر صغیر دخر دیرلر برخ فتح کاف عربیدہ و سکون
راء مہملہ و خاء معجمہ ایلہ فارسیدہ بو نون ترکجہ کوشک کہ اکثر باغجہ لرم
اولور عربیدہ فتح کاف ایلہ قصر دینور برخ فتح باء موحدہ و سکون
راء مہملہ و خاء معجمہ ایلہ فارسیدہ بو نون ترکجہ برار عربیدہ فتح باء موحدہ
و سکون عین مہملہ ایلہ بعض دینور تقطیع البیت تو نکلکن فاعلاتن
نون متحرک او قصور ش مغایر فاعلاتن اخیر ہ الف حذف شو
حرکہ سی مہمل دیر بلور بر حذف فاعلن خامتحرک او قصور کشکل خل

نون ترکجہ کبے دیمک معنا رینہ در عربیدہ کسر میم ایلہ مثل و کسر
شین معجمہ و سکون باء موحدہ و ہا ایلہ شبہ و فتح شین و کسر باء و سکون
یاء حطی و ہا ایلہ شبیہ دینور کامہ زرد و فتح زا عربیدہ و راء و دال مہملتین
ایلہ ترکجہ صار و و فام نون یعنی نزنک ترکجہ بویا عربیدہ فتح لام ایلہ
لون دینور پس زرد و فام ترکیبنک معناسی صار و رنگلی دیمک اولور
صار و شبیہ معناسنہ مستعمل در عربیدہ فتح ھمزہ و سکون صاد مہملہ و فتح
فاء سعفہ و راء مہملہ ایلہ صفوہ دینور کلکلون کل ایلہ کلونہ مرکب
وصف ترکیبدر کامہ کل موصوف حکمنہ عربیدہ فتح واو و سکون
راء مہملہ و فتح دال مہملہ و تاء وحدہ ایلہ وردہ دینور جمع ورد کلور
کامہ کونہ ضم کاف عجمیلہ بونہ فارسی ادات تشبیہ در ترکجہ کبے
عربیدہ مثل و شبیہ و نظیر و حرف کاف کبے پس کل کونہ دیمک اولور
عربیدہ مثل الورد و کالورد مثلا کلفامدہ بویلہ در و کلکلون کون
نزنک معناسنہ دہ اولمق جائز در بو تقدیرجہ وصف ترکیبی اولوب
ترکجہ کلارنگی دیمک اولور عربیدہ فتح واو و سکون راء مہملہ و فتح دال
مہملہ و با فارسی ایلہ ورد دینور ہمام ضم ہا و ہمزہ ایلہ عربیدہ بعض تزلیف
ترکجہ اولوکش کامہ تقطیع البیت فاعلاتن فاعلاتن میم متحرک کبے او قصور
کیبغز فاعلاتن کبیدہ نہ با خاتمہ کبیدہ زرد فام فاعلات

شکم ناظم مرحوم بهور مشد در ترکه فسلکن و بدکلی کوزال قوخولو اوندر
وقع ترکیبی فتح با حطی وسکون کاف عجمی وضم با موحده وکسر نون
و با ایله یکمبز دیرکه چیده مذکور در لکن مرحوم شیخ نعمه الله علیه الرحمه
باب بای ملکوره ده بازوب یکمبز یکی نزل برقسمدر بر دیلو اولور
آماش حلوای چوق اولور دیمش پس اعدای یک کرد و کاف
عجمیدر علی المشهور و علی قول البعض کاف عجمیدر ترکه بروبن ضم با
موحده وسکون نون ایله ترکه کوک و آخرنده بای حطی حرف نسبت
مجموعی ترکیب اولنوب فسلکنه علم قلنمش اولور کثرت استعمال ایله
زکیده شیوع بولمغله ترکه دنبلمش اوله و باجوق فارسیده وزکیده
مشترک اولمش اوله تقطیع البیت الداسپر فاعلاتن واو وبایکیدر
غمزه یکه فاعلاتن یعنی ان فاعلات فسلکندر فاعلاتن یکمبز فاعلاتن
کیهمان فاعلات بیت کوک کبی اولدن سپهر آسا سپرم ه
اولدی ریحان واو نخق اولدی شرم سپهر سین مهمله وبا موحده وعین
کسر لری وسکون ها اهوز ور آ مهمله ایله فارسیدر یعنی اسعار ترکه
کوک که برمقابله رعنا بیده سین مهمله وبنک فتحه لری والف
ممدوده ایله تمک دینورکه مقابله فتح عین وسکون راء مهمله ونون وهجه ایله
ارمن در آخر الف ممدوده وفتح سین مهمله والف مقصوره ایله فارسیدر

فارسیدر بوزده آدات تشبیه در ترکه کبی دینور عبیده کاف تشبیه
معناسنه پس سپهر آسا کوک کبی دیمک اولور عبیده کاف تشبیه
لکن غرض ناظم لف نشر مرتب ایله بیان معنا ایراد اولمغدر سپرم
کسر سین مهمله وفتح با آدعجم وسکون راء آدمهمله وضم میم ایله فارسیدر که
مختصر اسپرغم در لکن بین آنفا بوزده مطلق ریحان که فتح راء مهمله وسکون
یا رحطی وفتح حاء مهمله والف ونون ایله عبیدر هر کوکلک قوقاری اوته
دیر لر فسلکنه دخی عبیده مخصوص ریحان دیرلر نسلکم فارسیدر سپرم
بو بیدر لکن مرآنفا شرم فتح شین معجمه وسکون راء مهمله وضم میم ایله فارسیدر
ترکه اوتمق عبیده حاء مهمله وبای حطی والف ممدوده ایله جیا دینور
وتجمل دخی دینور بالفتح والسکون تقطیع البیت کلکلی ال فاعلاتن واو لردوشر
ای سپهر آ فاعلاتن همزه حذف اولنوب فتحه ماقبلنده رایه
دیر بلور سپرم فاعلات یاجوذ فاعلن راو میم حرف واحد
عد اولنوب الدایکی فاعلاتن واو وبایکیدر نون اوتمق فاعلاتن
الدشرم فاعلات واو وبایدر وشرلر یاجوذ فاعلن اولوب
راو میم حرف واحد عد اولنور بیت نام کوزه کبی یعنی زرع دخام وفا
صاری یشین کلکلو له کل کبی ای سحام نام فا سعفص والف وسیم ایله و
کوزه ضم کاف عجمی وسکون واو وفتح نون وها در سمیلر فارسیدر که

طولانش نسبه بدیرلرقا پولکری گیبی که عربیده طی مهمله والف
وقاف ایله طاق وبنور شکم شمر فخری دیمشلردر بیت
شنهشاهی که بهر خدمت اوه همیشه پشت گردون جفت بندد
واوزم اصمعی دخی دیرلرکه اگری بولکری طولانش اولورپس جفته یه
عربیده ضم میم وسکون نون وفتح طا مهمله وکسر لون ویاء علی ایله منطر دینور
تقطیع البیت بارلب آ فاعلاتن یا ریلوبدن یای ثانی ایله اوه وشترلر
چلنسه فاعلاتن اولسه دن الف وواو کیدوب ضمه ماقبلنده
شینه وبریلوبه کفته دی فاعلن اگلوب طو فاعلاتن فتحه
اشباع ایدالف اولوب باوه واودوشرلنشلسه فاعلاتن لادن
واولسه دن الف وواو دوشوب ضمه ماقبلنده شینه وبریلور
جفته دی فاعلن جفته دن وکفته دن بالردوشریت اولدی

اسپرغم عربجه ضمیران فسلکند ریکیتر ترکی معان اسپرغم کسر
عمر وسکون سین مهمله وضم با وعجمی فتح ایله دخی لغتدر وسکون
راء مهمله وفتح غین معجمه ایله وعین سز دخی لغتدر وغین برینه هاء
هوز ایله دخی لغتدر واخرنده میم ایله جمله اسپرغم واسپرم
واسپرهم فارسیدر زنجم عمر ایله دخی استعمالدر ولنور ضمیران فتح ضاد
معجمه وسکون یای حطی وضم میم وفتح راء مهمله والف ونون ایله عربیدر

اصله ده دن فارسیده وجوان کسیع معناسنه بر نیچه یه اطلاق اولنمغله هوا وآرزوی نفس خوشنه هلاک البکلر هالسنلر
دوه دیه بلدکریه عربیده اولورسه اکر دوه پولر اوزره عقر آن معناسنه در تا اما دوه کمدیه اما اکر دوه آن مراد دکیلدر طالب

ودر ویشه دخی دوه دیدکلری بیوک بابالرکی والدینه دن
زیاده سوب وولد برکسنه دن خوف ایتدکده والدینه صغیر
والدینه دن خوف ایدکدیچون بابالره هرچیوک یاشه آنا لیره
صیغوب هرند کلوصوجی اولسه المزده یاتکده معمور ومعفو
اولدوغندن اولوری اجن اولمغله مزبوره دخی سائر
یاشه شفقت ومرحمتلری غالب اولمغین دوه دیلشدر
میمه مضافدر ومیم ضمیر متکلم درکه فارسیده وزکیده مشترکدر
بنم دوه م دیکدر تقطیع البیت ممکنابک فاعلاتن اولنه
فاعلاتن تکریر واوشده دن کلور رستهم فاعلن را متحرک
اوقنور بریلوبک فاعلاتن آزرد اشت فاعلاتن اولدن
الف ویاسی قطع درشین وتاحرف واحد عد اولنور اوده
فاعلن بیت بارلوب اجلش اولسه کفته دی اگلوب
طولانش اولسه جفته دی کفته فتح کاف عربیه وسکون فا سعفر
وفتح تا مثناه فوقانیه وهاء رسمیله فارسیدر کمصدری کفتن در
ترکجه چاغلاشمق اولسه که بارلوب اجلسوب عربیه فتح میم ایله مشرح ومشوف
وضم میم وسکون نون وفتح فا سعفص وکسر طا حطی وراء مهمله ایله
منفطر دینور جفته فتح جیم عربیه عجمی ایله دخی لغتدر وفا سعفر وتا زشت
وهاء رسمیله فارسیدر کمصدری جفتن در ترکجه اگریلوب طولانش

باقوی او زرینه دو کرار متالم او ملاز او نشر الندده طو نوب الینی
یا قمز ایدی بنا علی ذلک دعوای نبوت ایدوب آخر تاریخ
هبوطلک دورت بیک طقوز یوز بتمش بر سنه سنده
قبل اولندیکم ابتدا او عو نشده او نوز بش سنه مرور ایتمش ایدی و عند
البعض منوجهر نشده نرشکر دفع غورث اولمق اقلا دوس یکیدن
تلمذ ایدوب سیلیک حدوده برکومعده او توز سنه ریاضت ایله
مشغول و سلطنت کشت سیده طاغدن اینوب مجنه و صول
بولوب دعوای نبوت ایلدکده معجزه طلب اولنجق وجه مشروح
اوزره انتشر کندویه ضرر و برمک حسیله تصدیق اولندی
و عند البعض ولی و بنی اولمق مردود رنشکم فواج مسلیه ساحب
و میشر زرادشت الفارسی قبل هو نبی و قبل هو ولی من عباد الله
الصالحین و قبل هو اول من عبد النار لانه ظن ان النار خیر النور
و ذلک ان الشیطان خاطبه من عین تلک النار فظن انها وحی
لانه خفی و حسب نفسه نبیا فدعی الناس الی عبادة
النار انتهی و علا جلال الدین دوانی حباکر سرحلک بحکایه
حوه نظر نرخنده و الحرة لغة فهلویة و معناه علی ما نقل فی شرح الاشراق
ان زرادشت الازربیجانی صاحب کتاب الزند الکامل و الحکیم

الفاضل نوربستلع من ذات الله و بویله انبشدر
و بعضیلر زردشت لسانرسر بانیده حضرت ابراهیم صلوات الله
علی نبینا و علیه جنابنه وزندانده اولدیغی یه و برلر دیشر
تحفة السعادة صاحبی بو قولی رد ایدوب قائلنی زندقه یسبت
ایدر لکن بونلرخطاکارجهنده دیهیاز اتمامشدر جائز دکلدر کیم
فی الاصل بویله اولوب شخص مزبور کندویه زردشت وکتابنه
زند تسمیه ایتمش اوله باخصوص اسمر بونلرنه اولدیغی ابراهیم اولدوغی
و حضرت ابراهیم صلوات الله تعالی علی نبینا و علیه جانبنه برد
کفار اولمقین مزبور کندوزعمنجه مناسبت تام ایولوب اسمز ابراهیم
قویمش اوله بو تقدیرجه خطا شخص مزبور حرا و مشر اولور والله اعلم
بحقیقة الاحوال اسر ایدی ناظم مرحوم اسلوب حکیم اوزره حرکت
ایدوب حکیم اطلاقنی اختیار ایدوردوغرکمکندرلر دکلدر اردوده
ای فتح همزه و بار حطر ایله السنه ثلثه ده مستعمل حرف ندا اولوب فارسیده
کسر همزه ایله اوقنمق اکثب استعمالدر بلکه کسریله اصل فتحیله تعجیم طریقیله در
و دوده والین مهملتین فتحه لری و هاء ر ساکنه ایله بونده ترکیدر کیم بیوک
بابا معناسنه عبیده فتح جیم و دال مهملة مشدده ایله جد و بنور پسر
معناسنه تزار طریقیله بابا و دوده دینلمک شایعدر و شیخ و صوفی

رساله دیگر مشهور در پدری از ریجان و ماری زغوندر و عند البعض
محمد ندر استاد زنه خیانت و بهتر از ایکلیس از بعد دعا ایدر بر من
رخنه مبتلا و لوب از ریجان وارد وب دین مجرب اختراع او از دین
با علده برکتاب اجراع ایدوب فتح زا آ عربی و سکون نون
و دال مهمله ایدزنده شمسه ایلدی و بونی شرح و ایضاح ایچون برکتاب
دخز تالیف ایدوب با آ عجر و الف و نه زا و نون و دال مهمله ایدزنده
آدو بردی و بر شرح دخز با بوب اسمنه فتح همز با خود میم ایله
و سکون سین مهمله و فتح تا مثناة فوقانی و الف ایله استادی
بولندی غیری دخز نچه کتابلر ایدوب اول کتابلرده علوم رباتیات
و احکام نجوم طبت و اخبار قرون ماضیه و احوال انبیا یله درج ایدوب
لغت سماویه در دیو اسم ایلدی بعده هند و چین و ترکستانه
وارو وب و نیز عرضا نیه کده اما بسبدی قبول ایتمیوب اخراج
ایتمیدیلر فرعونه وارنجق انده دخی قتل ایتمک مراد ایتمیدکلرنی
فوراً ایدوب بلخه وارو وب گشتاسب بن لهراسبی کشده و به
اطاعت ایتدروب اول خلقی تباعنه امر و تا لیفاتنی اوکوزدیرنه
بازوروب اصطخر ده وضع ایلدی و مزبور زردشت الم ناری
واقع بر دهن یعنی باغ بیدا ایدوب و بحوبنه طلا ایله ارسال

و لنه از ابواب و فصول علی الترتیب مقصوده شروعدن مقدم
هر باب و هر فصل نه بیان ایدر ایدوکن بازو قلرسیلدر کتاب
اولنه دخز دینور سبز و نابر نه بای حطی و لونه ایله فهرین دخز فارسیدر
حکیم فتح حا حطی و کسر کاف و سکون یا حطی و میم ایله عربی فعیل یعنی
فاعل در تجربه یلیجی دیکدر بعض یوزنده حکمت اتی صاحب الکلمه معونه
مراد علما و صاحب حکمت در زردشت فتح زا آ عربی و سکون
را مهمله و فتح دال مهمله و سکون شین معجمه و تا مثناة فوقانی ایله فارسیدر دال ایرنه
تا مثناة فوقانی ایله زرتشت و شین اوسنده ها و هوز ایله زردشت
و زرتهشت و هائی را دنی مسکره کتوروب زره اشت و زره اشت
و زرآ مهمله و نی مسکره الف ایله زراوشت و زراوشت و زراوشت
و زراتهشت و الفی را اوزرینه تقدیم ایله دخی لغتدر جمله سی بر حکیمک
اسمیدر عند البعض اسم اصلی ابراهیم در کتاب بونیله اهریمن کر
یعنی ملوک کیانیانه در بونلرک دورنده ارمیا پیغمبر صلوات الله
علی نبینا و علیه تلامذه سنک یوزنی تلمذ ایدوب علوم عربیه یه عالم
اولمشلر کندو دخی بعض احوالی ظهور ایتمشدر حکمتده روایات مختلفه در
اکثر ارباب تاریخ و لغات بر شخص مخمس و معتقدای مجوس ایدی
عند البعض اهل فلسطین در که بین المصر و الشام بر شهر در حالا رمله

و تاء مصدری ابله عبیده ر ترکجه ضم کاف عجمی و واو و سکون میم و جیم ایله کوچ
دینور و بری دخی مرادف هیچ در کسر تاء عجمی و سکون یای حطی و جیم
عجمی ایله بو معنایه در ترکجه قوریم و بوریم یعنی طوالشق که ایکیلوب و بوکیلوب
بر بره کرمک اظلم مرحوم بونی تألف ایب اغلط بلا قید بیوردوغی
تفهیم و تسهیل ایچون ذکر عبیده بحذف و تغلق دینور حمید فتح جیم و سکون
عین و دال مهملتین ایله قورچق صاچه دیرلر و دخی زیاده قورچق
اولق صاچه فتح قاف و طاء اولی ایله فتحتین و عند البعض کسر یاء یه بدل
طاء ایله قطط دینور قتل فتح قاف و سکون تاء مثناة فوقانی و لام
ایله بوکلمک و بوروشق معناسنه در تقطیع البیت بیر قزمق فاعلاتن
در بری طا فاعلاتن قنبری فاعلن الفکیپمک فاعلاتن
ایبکلمک الف کیدوب کسر ماقبلنده کافه و بریلوب اکلیلوبو
فاعلاتن کلمسی فاعلن بیت هم کتابلک اولی فهرست هم
برکیمک آدی زردشت ای دردم فهرست کسر قاف و سعفص
و سکون هاء هوز و کسر زاء مهمله و سکون سین مهمله و تاء فرشت
ایله فارسیده عبیده تاء حذف ایله تویب اولنوب فهرس
دینور کذا فی القاموس الفهرس بالکسر الکتاب الذی یجمع فیه المکتب
معوب فهرست فقط فهرس کتابه انتهی پس کتابلک ایچنده بیان

و بیمک فتحه لری و زاء مهمله ایله قمر دینور حاصل تاب بوکلمه
مرادف فروغ فارسی و ضیاء و نور و شعاع عبیده در ابن
کمال علیه الرحمه من املاک استعار آفتاب نظر ایروب آفتاب
کبی صو و تاب قزدرمجی معناسنه در و صوبک طبیعتی بارد و در
اتخاذ حرارت شمس سرایت ایله و کیچون آفتاب دینلشدر
چوبیور مشهور لکن ماهتابدن اغلب عین ایشتر فافهم تقطیع البیت
از بر بکم فاعلاتن ایتکم و زن الف و یاء دوشوب کسر ماقبلنده
ایله و بریلوب و تدر رمع فاعلاتن واو کیدوب داء و تاء حرف
واحد عد اولنوب بیت ب فاعلات عمر یا صورتنده یازلشدر
بیر تابی فاعلاتن بیر دن یا کیدوب بابلک کسری سبب اعلال
بر یا حاصل و نابلک بیکرمنجی سنده زاء دخی بر یا متولد اولشدر آفتابو
فاعلاتن ماهتاب فاعلات بیت بری قزمقدر بری
طاقت بریه الف ایبلک ایکیلوب بوکلمسی یعنی تابلک
بر معناسی دخی تر کجه قزمق بعض اصفهان قزمق خارجیده آلتون
و کشنیز و باطلمنده قصد ایلمک و ردتک قزمق مثلا عبیده حاء حطی
و زاء مهملتین فتحه لری و بعد الالف بنه فتح زاء مهمله و تاء مصدری ایله
حوارة دینور و بری دخی طاقت که طاء مهمله و الف فتح قاف و تاء

بیت از برایت کم و دور تمر معنی تاب ٭ بری تاب آفتاب
و ماهتاب ناظم مرحوم معنای تاب دور تمر بپور و قلمزن
انقد اعلم مرادی بوکتاب ع ابراد ایلدکی معنای مشهور و بسیار
و الا دور و منحنی دکلدر بلکه دور تمر بری آفتاب و ماهتاب
نفطلرنك تاب معناسنه در شکم بپور رتاب آفتاب باوکنك
کسر یله ترکیب اضافیدر یعنی آفتابك تابی دیکدر واو
حرف ماهتاب ماهتابك تابی دیکدر رکذلك بودخی ترکیب
اضافیدر اکرچه بو تعبیرده مجهولی یه مجهول ایله توصیف اولنمق اکثر اولور
لکن ارباب عقول ظاهردر که لفظ آفتابه ده کرتاب نسبتی
معناسنه در زیرا آفتاب الف ممدوده و کسر فا و سکون سین مهمله که علامت
وصفیتدر و فتح تا و مثناة فوقانی و الف و با موحده ایله مرکب
فانك کسری وصفیت علامتیدر آو زره فا و با موحده تخفیفدن
منقولدر که اصلی آبدر مجازاً بونك ترکیبنه کنش معناسنه در زیرا نیسان
ایله کنش و نمی دیرلر سماء رابعه ده سیرایدن بیوك یلدزدر
شکم عبیده فتح عین مهمله و سکون یای حطی و نون ایله عین کنش
معناسنه در خی فلور اصلاع عبیده فتح ثین معجمه و میم و سکون مهمله ایله
شمر و بپور پس آب نور معناسنه اولوب شمس اعلامنه ذکر

ذکر حالی ارادة محل طرفیدر اولوب شمس اولور ایسه نور معناسنه کلدوکی
مرحوم ریاضینك دستور العلمنده مسطور در یاخود آب
لطافت معناسنه اولوب کذلك مجازاً اولور ایسه لطافت
معناسنه کلدوکی یه کتاب مزبور مرحومنده مذکور در کما تری فرماید بیت
پیش رخسار عرقناك تو مهر تاب نیست ٭ چشمه خورشید
اکر تاب بمعنی آب نیست ٭ تاب بونده ترکیبه آید
واشق معناسنه در عبیده کسر ضاد معجمه و یای حطی و الف ممدوده
ایله ضیاء و بپور پس یلدز آفتاب آیدر انکشر دیمك اولور
یاخود تاب تابنده و زرخم اولوب ترکیبه آیدر اویلجی کنش
دیمك اولمه و مفیدلر اسمیته نقل ایله مطلق کنش معناسنه
علم قلنمشدر شکم عبیده شین معجمه و الف و کسر را مهمله و قاف
ایله شارق و بپور شرق بالفتح والسکون یلدزلرمق معناسنه
اولوب کنشه تسمیه قلنمق بونلرك طلوع شمس کوکب مضی
نهاری تعبیری ایله کذا فی اللغویات السید الشریف قدس
سره کذلك ماهتاب فتح میم و بعد الالف کسر حا مهمله که علامت
وصفیتدر و بپور تاب ایله مرکب وصف ترکیبیدر ماه فارسیدر
بونده سما اولمه کوره بیوك یلدزکه ترکیبه آی عبیده قاف

اولور ع بیده ضم عجز و سکون سین مهمله و ضم کاف و تا در شتاه
قوقانی ایله اسلات و بینور خلاب خا معجمه ده فتح و کسر لغتدر
و فتح لام و بعد الالف با موحده ایله فارسیدر ترکجه باچلمق که
طپراق ایله صودن اولور ع بیده ضم کسر ملا حطی و سکون یای حطی و نون
ایله لین و بینور و خصوصی پرده اولور باچغه واو و خا مهمله کنف
فتحه لری ایله و حل و بینور زب فتح زا و ع بیده و سکون با موحده
ایله فارسیدر بوزه مرادف آب ترکجه ایکی کاف عجمیدر
فتحه لری ایله و زآر ع بیده لگز و یرا ع بیده فتح سین مهمله و سکون
با موحده و لام ایله سهل و فتح یای حطی و کسر سین مهمله و سکون یای
حطی و رآ مهمله ایله یسیر و بینور ناب فتح نون و الف و با موحده
ایله آب قافیه سنده فارسیدر بوزه ترکجه دور و یرا ع خلاصی
بولانقدر ع بیده صاد مهمله و الف و فا مفصل ایله صاف
و بینور یعنی خالص شهر نزد ساکنور المشدر تقطیع البیت جخلبسم
فاعلاتن ایسم ده الف کبدوب فتحه یی ما قبلنده نون
و بر یور الدمکله بر فاعلاتن اولدی واو و یکدی یا و با بعده
الف و شر لاجقخلاب فاعلات زلگز ال فاعلاتن واو
کبدوب و یو ضمی فاعلاتن الدناب فاعلات واو و با و دوشر

و خا معجمه ایله شیخ و بینور کیک کسر کاف عربی و فتح یای حطی و الف
ایله فارسیدر یعنی کار با لکاف العربی ترکجه ایش کوچ و بینور
غراب مثنوی بر نزد مثنوی عشق او یکزین که جمله انبیا یافتند
عشق او کار و کیا ع بیده ضم شین معجمه و لام ایله شغل ضم عین
ایله و فتح شین و سکون غین ایله دخی لغتدر و کسر قاف مفصل و سکون
عین مهمله و لام ایله فعل و بینور تقطیع البیت هم نوافع فاعلاتن
مرا سبیل فاعلاتن اولدن الف و واو کبدوب ضمه ما قبلنده
با یه و یر یور دی نوا فاعلات هم شبکا فاعلاتن کادر ارش
فاعلاتن ایشدن با دوشره کیک فاعلات کوجلدی دخی
واو و چار بیت حب کن ایسم اولدی با لحق خلاب
زب لگز اولدی و صافی اولدی ناب حب فتح خا معجمه
و سکون با موحده ایله فارسیدر محمودیده افسرده کیک کلو یعنی
بوغ ملولق یعنی قصلق و بوغلق ع بیده ضم خا معجمه و فتح نون
و بعد الالف قاف ایله خناق و بینور کن ضم کاف عربی
و سکون نون ایله فعل امر در ترکجه اول و یکدر پس حب کن ستعالدی
ایسم اولدی با لحق اولور و شیخ نفعه الله علیه الرحمه حب ایسم
معناسنه اولمق اوزره یاز مشدر بوکا کوره معنای یغوسبر اولمش اولور

محنت کسر میم و سکون حا مهمله و فتح نون و تا و وحده ایله سکوب
عجم اوزره طوپله یا زیلور عربی مصدر در شول بلا و مشقت و زحمت
و عذابه دیرلر که حق سبحانه و تعالی قرآنده انکله مسابه یاد و حرف
عطف ایله شکنجه کسر هر دو سکون شین معجمه و فتح کاف عربی
و سکون نون و فتح جیم و هاء رسمیله فارسیدر ترجمه ایله شکنجه
دخی لغتدر که شین مکسور او قنور ترکیده شایع اولغله
مقام ترکیده کتورلمشدر بیچ بیچ کسر باء عجمی و سکون یاء حطی
و جیم عجمیله مکرر کلمه واحد کلمکده مستعمل فارسیدر که بونک
مرادف محنت و اشکنجه در ترکیده سیز مهله ایله اسکنجه
دینور غم فتح غین معجمه و سکون زاء عربی و میم ایله عربیدر که
فتح قاف و سکون صاد مهمله و دال مهمله ایله قصد معناسنه در
فارسیده اغفال کردن بکار معناسنه یعنی ترکجه ایشه باشلمق
بوندن برینه ایله تعبیر ایدرلر و فارسیده فتح باء موحده و کسر سین
مهمله و سکون یاء حطی و جیم عربیه و هاء اولیا و جیم فارسیله
پیچ دینور بونک بوله کلمکه حاضر لمق و یا اغلمق عربیده
تهیا مشاه فوقانیه و هاء هوز یک فتحه ایله و یاء حطی مشدده
مضمومه و همز ایله تهی دینور تقطیع البیت محنتوانش فاعلاتن

کنجالدی فاعلاتن هاد و شنبیچ پیچ فاعلاتن جیم اولا متحرک
او قنور پولغوت فاعلاتن پولدرنجه و ایکنجی الف
و هاء حرشوب کسره ما قبلنده بیه و یرلیور یکیز فاعلاتن اولدیرلر
الف و واو و کیدوب ضمه ما قبلنده یغنه و یرلیور ریپیچ فاعلاتن بیت
هم نوانغه نصیب اولدی نوا هم کشر کاکا در رایش کوچ کب
نوا نون فتح و ضم لغتدر و فتح واو و الف ایله فارسیدر
بونک ایکی معنایه کلمکدر بری نوکه فتح نون و سکون نیز معجمه
و فتح میم و تا، وحده ایله عربیدر ایکی نفر فارابی قدنده صوت
واحدک یکیز یلرنده ایکی صورتنه مرکبدر رکب فخار اولان
قوز اولر یعنی صوت واحد در فتح زکیر سس دینور دیکری
نصیب که فتح نون و کسر صاد مهمله و سکون یای حطی و باء موحده
ایله بعض حصه عربیدر ترکجه پای پجمیله یای دینور کاکا کاف
عربیه و الف ایله فارسیدر بعض دوم ترکجه کسر کاف عربیله
کشی دینور عربیده رائف فتحتین و ضم جیم و سکون لام ایله رجل دینور
و فی الواقع غلف کاکاسه معنی دار و سیوم غلامی بودکه در خانه
پرورش اولنه باشلیه یعنی کاکالک ایچ معناسنه دار و دراو هنوز کیمسه دوکه
اوده قوماش اولمامشدر انتهی عربیده فتح شین معجمه و سکون یای حطی

ترکیب صوف عربیده فتح با موحده و سکون راء و دال مهملتین
ایله برد دینور تقطیع البیت مجهول از فاعلن الف کبد رزادی
بن فاعلاتن واو دو شرد و زکرد فاعلات زا متحرک او قنور
واو فارغ کبد ز اسکل فاعلاتن اتی دنیا یکبد رهین
مکرا و قنور و اولدن الف و واو کبد و ب ضمه میم و ریلور
و یو صووق فاعلاتن الدسرد فاعلات اولدیرن واو و یا کبد کج

بیت کاج یسیلی اولدر کج اولدر ریلم ۰ هم برین اولدر بیر پشم و ریلم

کاج کاف عربی و الف و جیم عربیله علی وزن تاج فارسیدر ترکیب
فتح شین معجمه و سکون با عجمیله شید و کسر سین مهمله و دال مشدده ایله
سلده و طباخه دینور عربیده فتح لام و سکون طا حطی و فتح میم
و تا مصدری ایله لطمه دینور یسیلی کسر سین مهمله و سکون یا حطی
و کسر لام و نون یا حطی ایله فارسیدر یعنی کاج یعنی سلده ناملم
مرحوم کاج سلده دیمش اولسه نه وزن یرنده اولور دیرسک غالبا
اول دقلزده بین الناس یسیلی مشهور اولمغله کتور مشدر کج
فتح کاف عربی و سکون الف و جیم عربیله فارسیدر کاف ملک
کسر و جیم عجمیله دخر لغتدر که غرائب مثنویده نادر مولانا فرماید مثنوی
مانذکر جبر کفت او را بخورم ۰ تا چه شرین خورزست این بشکرم ۰

بشکرم ترکیب و یلم مشلا قاون و یلمر کبی عربیده ضم قاف و فتح
و فتح واو و راء مهمله و تا مربوطه ایله قوارة دینور و فی الترجمان
قوارة القصیر و البطیخ ترکیده اویمش انتهی برین کسر با عربی
و راء مهمله و سکون یا حطی و نون ایله فارسیدر اخوند ها ایله
برینه دخر لغتدر فی الاصل بمعنی سوراخ کذا فی الفرهنک
بلهائیکری قاون و یلمر و کوتکلک یقاسنک یرلری دیلک
قاململه لفظ برین بو معناده دخر استعارا اولنمشدر حاصل
برین بونک مرادف کرج در پرشیم سین مهمله و راء مهملتینک
کسرلری و سکون با حطی و کسر شین معجمه و میم ایله فارسیدر
ترکیب با حطی و لامک کسرلری لام و میم و برلرکه دوتقاردیه کلوی
نسنه در ایکی نوع اولور بری بالقدن و بری اسکی و دریدن
عربیده کرغلین معجمه و مدرا راء مهمله ایله غرا دینور تقطیع البیت کاج یسیلی
فاعلاتن جیم متحرک او قنور الدکرجل فاعلاتن اولدیرن الف
واو کبد و اولدن به الف و واو کبد و ب ضمه ماقبلنده میم و پرشیم
دی ولم فاعلن ولم و ریا کبد رهم پرنیل فاعلاتن اولدن الف
و واو و ب شوب ضمه لزنه و پریلور و پیسیرشیم فاعلاتن و ریلم فاعلن

بیت محنت و اشکنجه اولدر رنج و بوله عزم ایلمک یراغ اولدن یسیج

فتحه ما قبلش ده نوشته و بر بلور بیت هم چوالدز نوادی هشد و زگرد
ای کرم اولدی و صوف اولدی سرد چوالدز که ترکیب زفارسی
اولدی چوالدوز زدن مخفف چوالدزیدن بضم عجم و فتح واو و الف و لام فارسی
و ترکه بیند و مشترکدر و و زضم دال مهمله و سکون واو و زآخر
عبیده و وزو مضارعنده زاسم فاعلدر اصلی و وزنده چوال
اولوب و مفعولدن نقل ایدوب معهود و بیوک اکشه یه اسم قلمشدر
عبیده و کسر میم و فتح سین مهمله و لام مشدده و تاء مربوطه ایله
مسوده و بلور پسند و زفتح باء عجم و سکون نون و ضم دال مهمله
و سکون واو و زآخر عبیده زآء مهمله ایله دخی نقشدر کذا فی المهذب
یعنی چوالدوز یعنی چوالدز کرد فتح کاف عجم و سکون راء مهمله
و دال مهمله ایله بونده اسم جامد فارسیدر کدر ترکجه تونز کبرون
فقاره عبیده ضم غین معجمه و فتح باء موحده و بعد الف زآخر
مهمله ایله عبارت بلور که فارسیده دخی مستعملدر و قاف و تاء
مثناه فوقانیلک فتحه لری و الف و میم ایله قتام و بلور کرم
فتح کاف عجم و سکون راء مهمله و میم ایله فارسیده ترکجه آتی یعنی
اسبحق عبیده و فتح تاء مهمله و راء مهمله مشدده ایله حرا بلور
سرد فتح سین مهمله و سکون راء و دال مهملتین ایله فارسیده

قرالنمه و شوارلشه دیکه بازکونه نیک اولنده و آخرنده
کوربلور شویله که اوزاقدن باقه ایدنلک طواری و آدمی
و غیری لشه فقه یوجه و بوسکک کوسترمیوب سراب دیدکلری
دکلدر بوکه الغم و صالغم دیرلر و بیشدر و عبیدر که و سراب
لغتلرنه بازدوغریروده یازکونه نیک اویله و قتنده صوبکی
کوربلنه لشه دیکه بوکه الغم و صالغم دیرلر و بیشدر فی الصحاح السراب
الذی تراه فی اول النهار و آخره کانه یرفع الشخوص و یسمی الآل السراب
و بیشر لکن صاحب قاموس السراب ما تراه نصف النهار و الآل
ما اشرف من البعید و السراب او خاص بما فی اول النهار و یشدکلی
پس ایلدی علی قول سراب نصف نهارده صوبکی کوربلنه لشه
و آل نصف نهاردن صوبکی کوربلنه لشه بلا اول نهاردن کوربلنه
حالت مغایرته مشترکدر اولده و غربکی ترکیبده الغم صالغم
دخی مشترکدر اولور تقطیع البیت سربغرشن فاعلاتن
بامتحرک و قورشون واو سز او فتنوره شوزار چو فاعلاتن
هاکبدر رقسراب فاعلن شوزبرکم فاعلاتن هاو دوشر
کورلنوزای فاعلاتن کوربلور باو واو کبدر رقذنب
فاعلات اوزاقدن الف کبدر و آبدن محمر کبدوب فتحه

مهمله و فاء بسعضلک فحمزاوی طاء حطی ابله سقط دخ دینور دکر کردان
مهمله و فتح کاف عجمی و رآء مهمله ابله فارسیدر والدن مشره یای
حطی ابله لغتدر ترکجه دخ دینور کاتم مرازه دوک ضم دال مهمله
وسکون واو ابله دوا و سز و کاف عربیه فارسیدر ترکجه
اک دیدکلری نسنه انکله اپلک اکرزلی غاجدن و دموردن
دخ اولور عربیده کسر میم وسکون غین معجمه وفتح زاء ولام ابله
مغزل دینور پروا فتح باء عجمی وسکون رآء مهمله وفتح واو والف
ابله فارسیدر بوزده ترکجه قولای که کوچ مقابلی در یعنی قچ ترکجه
کاف عجمیله کلکز دیرلر کاتم عربیده فتح باء حطی وکاف سیز مهمله وبنه
یای حطی ورآء مهمله ابله پسیر دینور پرخو باء عجمیده فتح وضم لغتدر
وسکون رآء مهمله وفتح خاء معجمه وواو ابله فارسیدر بوزده ترکجه کیسلان
دیدکلری نسنه که ایچنه غله و ذخیره طولدره رلرعربیده فتح همزه
وسکون نون وفتح باء موحده والف وراء ابله انبار دینور تقطیع
البیت سا وکند و فاعلاتن اکند و دن همز کیدوب کرسی
ماقبلنده واوه دیریلوره درسیدسا فاعلاتن دن وکر فاعلن
دوک اکبر فاعلاتن دو کاف کافی متحرک اوقنور وایکدن
یاکیدره واقعی بر فاعلاتن قولایدن واو والف قاپر خوکلر

خوکلر فاعلن کیسلاردن یا دخ چوخ شهیت سرب قورشون
شوره درچورق سراب، شوره یرکم کورینور ابر انقدن آب سرب
ضم سین مهمله وسکون رآء مهمله و باء موحده ابله ضم همزه ایله سربدن
مخفف فارسیدر ترکجه قورشون کاندن تخته لره وکوب قبه لره ورلر
عربیده الف محدوده وفتح نون کسر ابله دخ لغتدر واخونج کاف ابله
انک دینور شوره ضم شین معجمه وسکون واو وفتح رآء مهمله وباء
رسمیله فارسیدر بونمش ترکجه چورق دیدکلری یرکه طراغی طوزلو
اولوب اوزرنده اوت بیتمز بیره دیرلرعربیده فتح سین مهمله وکسر
باء موحده وسکون زاء ابله دخ لغتدر وفتح خاء معجمه وتاء مربوطه ابله سخنه
دینور سراب سین مهمله وفتح رآء مهمله والف وباء موحده ابله کورنن
ایله نمه الاصل عربیدر عجم لسانه نقل ابله استعمال ایتمشدر وضم
کاف عربی وسکون واو وفتح رآء مهمله والف وباء موحده ابله کورنن
دخ دیرلر عند البعض سراب کورابدن موجود ترکجه انغم وصالغم
دیرلر اویله دن حاصله شمک جاقندن حاصل اولور برحالتدرکه
یاز کونلرنده صحراده اوزاقدن صوکیک کورینور واردقجه واتمکیدر
عربیده تا الف ولام محفظه ابله آل دخ دیرلر وپیر محمد قرمانی ترجمانی
صحاده آل بالمد اتباع واهل بیت و شخص یعنی اوزاقدن کورینان

کهواره در بیلمش اوله لطه فتح لام وسکون میم وضم طا مهمله ایله
غی الاصل تاشه فوقانی غراب مثنویدن فارسیدر اگرچه
مشکلات مثنوی شاحی لغات عربیه یازدوغی محلنده کتورمش
لکن سائر لغات عربیه ده کربا تمر موجود در بونلرمشدر شاید که
معرب اولمش اوله بونده ترکجه بیوک اما یالکز وجود جهتندن دکل
بلکه قوة جهتندن بیوک لسنه دیر قاریا یوب عبیده لا ابالی
دیمکین معنادر وبعض قریه یعنی ترکجه سمرسوکند فتح سین مهمله وسکون
واو وفتح کاف عربی ونون ودال مهمله ایله فارسیدر ترکجه اندغ عبیده
یعنی دینورکه اندغ وقوة وصاغ طرف معنالرینه مشترکدر واو حرف
عطف بونده ساکندر کرده کاف عجمی وراء مهمله لنک ضمه لری
وسکون واو وهاء اصلیه ایله فارسیدر یعنی جمع زمردم ترکجه بولوک
یعنی بنی آدملر بربره برکمش کمسنه لرغ عبیده کسر حا مهمله وراء
مهمله وبا موحده ایله حرب فتح بم وسکون زاء وجرف وجماعت
وطائفه وفرقه دینور تقطیع البیت الکهوا فاعلاتن اولدقده
واو ویا کبدره بشکلم فاعلاتن طرپیوک فاعلات
اندسوکن فاعلاتن دال متحرک اوقنور دوکره وصل فاعلاتن
اولدن الف دوا وکبد وب ضمه حابه وپیشدر دریوک فاعلات

فاعلات بولوکدن واو اول کبدریت ساواکندوکسید
ساویش دکزه دوکن ایلک پروا فولای پرحرکسر ساو
سبز مهمله والف وواو ایله فارسیدر بونلر ترکجه اکندوریکلری
لسنه کهکه دن ودرپی دیمکیچون مشعلا برچیوق کبی التوتی اغلمک
ایچون ویاخود بویریجه برلرلنک الوب ودوتمک ایچون اکه
ویاخود برغیری لسنه دوربی طوتمه لرادالسنه لرادن وکیلین
حزده لره ترکجه اکندوریلرغ عبیده ضم باء موحده وکسرآ مهمله
وسکون یار حطی وفتح دال مهمله وتاء مربوطه ایله بریده رانک فتحی
والف ایله براده دیرلر وضم قاف وفتح راء مهمله وبعد الالف
ضاد معجمه وهاء ایله قراضه دیرلرکه دال قزاده بونده غلطدر رسید
سین مهمله وبا عجمی فتحه لری وسکون دال مهمله ایله فارسیدر
لکن ترکیده مشهور اولمغین ترکی منزله سنه تنزیل اولمشدر ساویش
فتح سین مهمله والف وواو وسکون یار حطی ودونی ایله دونسنز
ودونی برینه سبز ایله فارسیدر بونلر ترکجه مطلق سپیدیه کلری
لسنه چیوقدن ویاغیرون اوروب ایچنه شی قورلرلغتدره
پنبه قوزه لری سپید درکه غ عبیده ضم قاف وفتح فا وسکون
وتاء موحده ایله قطنه دینور ترکیده کوفه بونده غلطدر وسین

دال دالِ مهمله و الف و لام ایله فارسیده یعنی کردن ترکجه بیلمک
عربیده عین مهمله و نون ایله ثمّ راء و فاء ایله عنق و سکون
نون ایله دخی لغتدر تقطیع البیت بیسیدر سو فاعلاتن دال
متحرّک او قنور کسر لغتی فاعلاتن ایلغو زن الف و باو واو
کیدوب کسر ما قبلنده زایه ویریلور ه در نهال فاعلاتن نازدالل
فاعلاتن ایکیدر واولدن دخی الف و واو دوشوب ضمّه ماقبلنده
دالده ویریلور ه دیلبویین فاعلاتن الله دال فاعلاتن اولدیلن
واو دیاء قطع در بیت اوته دار و دی سوسم گنجد در ر
پسته فتح اگده هم سگجد در ر دار و فتح دال مهمله الف و ضم راء
و سکون واو ایله فارسیدر ترکجه اوتاکر خسته لره علاج ایچون ویرلن
نسنه لره ویرلر جکمه اوتاجی دیه کلری بو ندندر کاجبن آقناغ عربیده
دالو دیمکدر فتحه لری و الف محدوده ایله دوآر دینور گنجد ضم
کاف عربیه و سکون نون و کسر جیم و دال مهمله ایله فارسیدر ترکجه
سوسم دیه کلری بیانجه تخم کزوغن چیقارلور عربیده کسر سین
مهمله و سکون میم و ینه کسر سین مهمله آخر سمسم دینور سگجد کسر سین مهمله
و سکون نون و کسر جیم عربیه و دال مهمله ایله فارسیدر بیمدن مسکره
یاغی کلی ایله سگجدن دخی لغتدر بونلر ترکجه ایکیده عربیده ضم عین مهمله

مهمله و نون مشدده ایله و بعد الف فتح باء موحده و تاء موحده
ایله عنّابه جمر غناب کلور بعضلر ایکیده سین و ینور و موحده حاصل
اولانه دخی دیمشلر کذا فی تحفة التعاج عربیده ضم غین معجمه و فتح
باء موحده و سکون یاء تحتی و فتح زاء مهمله و الف محدوده ایله عنبیزاد
دینور تقطیع البیت اوندار و ه فاعلاتن الف کیدر دن سم کن
فاعلاتن سو سمدن واو دوشر جدور ر فاعلن بیت

اولدر کهواره بشك تلغیر بیوك ه اندسوکند و کرده اولدر بونلك
کهواره تحفة التعاج صاحبی کهواره و کاهواره کلی حاکاف
پارسی دیمشلر لکن کاف اوکا سنه قونمش ایچون شدّ روسازه
لفظ ده کاف مفتوحه کتورمشلر ولکن کاف عربی و باء عجمی
اولماسنه قونمش ایچون ظاهرا مافوقی بونلغت بسیط اولمایوب
مرکب اولمقدر کسر کاف عربیه ایله ترکجه بکی معناسنه اولوب و ار
الفات لیاقت اولمه ترکجه بکر یه یعنی چوجوغه لایق و ویرلر دیمك
اولور آخرنده ها، اسم آلات تخصیص اولوب ترکجه بشك دیه کلری نسنه کم
چوجوغه اندیه یاقورودوب صالارق اویلور لر عربیده فتح میم و سکون
باء موحده و دال مهمله ایله مهد و ینور عند البعض بیر املرده قروب
صبانك بندر و کلری نسنه یه دخی ویرلر بونلر کوچوکلره مخصوص اولدوغیچون

ر خ در ر و الله علی کل شئ قدیر ترکیبه شایع اولغه ترکی متعارفه
کتور ارشدر ا ج فتح حمزه وسکون راء مهمله وجیم عربیه غایب مشتق بدن
فارسیدر بونده کرکدان معناسنه در کذا فی اولوسیدر صاحب فرهنک
جهانکیری ارجر بشر معناسنه یازوب دور بحرسز بر قوشدر که
توبه غایت لطیف و بوشاق اولور ترکجه قوغوز یرلرایمش و تحفه الشاهی
صاحبی قوش معناسنه یازمشدر غلیج کسر غین معجمه وعند البعض فتحیله
وسکون لام وفتح یا وکسر لام وسکون یا حطی وجیم عجمیه ایله فارسیدر
وبیم پرینه غین معجمه ایله غلیج واخرانک آ رسیله نخلیجه ولام
ثانیه سز غلیج وغلیچ دخی لغتدر ترکجه قیچی کبر پرمق ایله قوتلق
الته دیاطیانه وسائر قوجینی برلره کولدرمک ایچون دوزمک
عربیدر فتح دال مهمله وسکون غین معجمه وها ایله وغدغه دینور سپاری
کسر سین مهمله وفتح با عجمیه والف وراء مهمله وبا حطی ایله فارسیدر
عند البعض سین ایله دخی لغتدر ترکجه اکزکه الکک بکلدکده یره دوه
قلاب قصه حق صابره دیرلر عربیده فتح ها هوز وکسر صاد مهمله وسکون
با حطی وفتح دال مهمله وتا مربوطه ایله حصیده دینور ودخی اسم عربیده
فتح میم ایله مخلة دینور سپاری معناسنه کذا فی الشارح اژدف
فتح همزه وسکون زاء عجمیه ودال مهمله وفا سعفص ایله فارسیدر

فارسیدر بونده ترکجه الچ دیه کلدی بشکه بوریار لره ایلکه دیزوب
حنطه ارپه ماشلاره عربیده صم زاء عربی وسکون عین مهمله وضم
زاء مهمله وسکون واو وبنه زاء مهمله اغور دینور تقطیع البیت کرکدان ار
فاعلاتن جلد قبیحی فاعلاتن اوله برمز الف وواو کیدوب ضمه فتحلنده
جمعه وبریلوره غلیج فاعلاتن همپاری فاعلاتن دراکثر از فاعلاتن
وف الیج فاعلاتن لایک کرسی شباعلاتن یاحاصل اولور یاجوز
وف الیج فاعلاتن بیت بیدر سکون کرالفی درنهاں ٥
تازه والا ولدی وبیون اولدی بالیدکسر با موحده وسکون یا حطی
ودال مهمله فارسیدر ترکجه سکوت که عربیده کسر خا معجمه ولام
الف وفا سعفص ایله خلاف دینور کز فتح کاف عجمی وزاء عجمی ایله
فارسیدر ترکجه الغوز دیه کلدی اغاج عربیده فتح ها حطی وسکون
زاء مهمله وفتح فا سعفص والف محدوده ایله طرفا وفتح همزه وسکون
ثا مثلثه وفتح لام وتا مثناه دینور نهال کسر نون وها هوز
والف ولام ایله فارسیدر بونده ترکجه تازه دال یعنی اغاج دیمکدر
طوغرو جیقان تازه دال عربیده کسر صاد مهمله وسکون نون وواو ایله
صنوبر دینور جمعی صنوان کلور الکی دال فتح قاف ایله قنب وضم نون معجمه
ایله غصن دینور وفارسیده شین معجمه الف وخا معجمه ایله شاخ دیرلر

مصدر در ترکیب فاشمی دیگ اولور استعمال اولنوره بگیک دیدکلری
جبانه علم اولمشدر که الف فاشمق لازم گلور ع بیده جیم و رآ مهمله
فتحه لری و باء موحده ایله جرب و کسر حاء مهمله و فتح کاف مشدده
و تاء مربوطه ایله حکه دینور زیر فتح زاء عربی و کسر راء مهمله و سکون
یای حطی و نون راء مهمله ایله فارسیده رنو بوندره ترکیه صارمق دیدکلری
مرصدر که ع بیده یای حطی و راء مهمله و خاء فتحه لری و الف
و نون ایله یرخان دیرلر دیر کسر دال مهمله و باء موحده و سکون
یای حطی و راء مهمله ایله فارسیده ربون ترکیه یازمجی دیمکدر ع بیده
کاتب دینور تقطیع البیت بگیک فاعلاتن رشد خی الف فاعلاتن و اوکیدر
دیزر بر فاعلاتن صار لقهم فاعلاتن یازمجیلر فاعلاتن زاد نه مسکره اولاسن
یا و واو وحشرادی دیمکدر فاعلات بیت گرکدان ارج اولدی
قبیحتن غلیج - هم سپاریدر اگر از دف الخ گرکدان فتحتین کافین
عجمیتین و بینهار اداله و نون ایله فارسیدر که عند البعض کاف اول
ع بیده دال و نون نشر گرک دخی نقلدر و عند البعض گرک شول
قوشکه دیمکدر که گرکدان فیلی بینوزیه طاقوب باشنده گزدرکن
اوار قوش گلوب ایکیسنی بردن قاپوب قاله در روبا دور دیمکدر
کتور رش ع بیده بضم الراء المهمله و الخاء المعجمه موب من الخاسه

و بیده راء عربی و نون فتحه لری و باء موحده ایله رنب دینور
تب فتح تاء مثناة فوقانی و باء موحده و خاء معجمه ایله تابدن مخففدر
نتکم گلور ترکیه سیمه دیدکلری حسته لنمک ع بیده ضم حاء مهمله
و میم مشدده و یای حطی ایله حمی دینور رخنه فتح راء مهمله و سکون
خاء معجمه و فتح نون و هاء رسمیله فارسیدر ترکیه گدک مثلا یاخاق
یوزندن بر مقداری قولق کبی دیوار دن بر دلنک آچلمق کبی
گذاوکذا ع بیده تاء مثناة و لام الف فتحه لری و باء موحده ایله تلب
دینور مجازا نقصان امور ده دخی استعمال اولنور بخ فتح باء موحده
و سکون خاء معجمه و فتح یای حطی و هاء رسمیله فارسیدر ترکیه کسر
نون و فتح کاف عجمیه گمنده دیرلر که در زیلر دیکشدن
بر نوع در ع بیده ضم غین معجمه و سکون راء مهمله و فتح زاء عربی
و تاء موحده ایله غزه دینور غز گلور غین یرینه خاء معجمه ایله دخی نقلدر
تقطیع البیت دنبغیرق فاعلاتن ها و واو سا قطلر در ستفرغ
فاعلاتن ها کیدر نه گدک فاعلن بخمیمش فاعلاتن ها دوشر
دیمکدر فاعلاتن در دوک فاعلن یا کیدر بیت

بگیک خارش دخی اولدی زربره صار بق هم یازمجی اولدی دیبر
خارش خاء معجمه و بعد الالف کسر راء مهمله و شین معجمه ایله صیغه اسم مصدر

ترکیب نقشبونه ع بیده ضم میم و فتح نون و قاف مشدده
و شین معجمه ایله منقش دینور هویدا ضم ها اهتزاز و فتح واو و سکون
زای حطی و فتح دال مهمله و الف ایله بعضی پیدا و الف محمد و ده ایله انسکار
دخی نقشدر ترکیب آجق و بللو عیان کسر عین مهمله و فتح یای حطی و الف
و نون ایله ع بیده ر العیان بالکسر پرتشه گوز ایله کورمک یقال عاین الشئ
معاینة و عیانا اذا رآه بعینه قره بیری خلط عینک فحیلی در صاحب
اختری دخی بو لغاتی تابع اولمشدر بونلر شهرتنه بنا ترکی معاصره
کتور لمشدر تقطیع البیت هم نبستن فاعلاتن الف دوشره
درقشتن فاعلاتن پرنیان فاعلات الرناقش فاعلاتن
واو و یاسا قطدر لوهویدا فاعلاتن در عیان فاعلات بیت
تمنه در زنبر چکه در ملخ شوخ کرتدر چوکت نازیه و سنج زنبر فتح زای
عربی و سکون نون و فتح باء موحده و در مهمله ایله فارسیدر بونلر ترکیه
تمنه کرابچنده کبسر بیقوز و بعضی لک کرترکیه کرزه دیه کلری کرکله
باچق و قشقو قالده و در ع بیده منقط دینور کابین ملخ بیم و لامک
فخم ای و خا معجمه ایله فارسیدر ترکیه چکرکه دیه کلری سچراغ جیوندر
ع بیده جیم و در آخر مهملة لک فخم ای و الف و دال مهمله ایله جراد دینور مفردی
تاء وحدة ایله جرادة در تذکیر و تانیثی مساویدر کرکه اسم جنس اولسون جمعی

جمعر جراد کلور ربقو و ربقوة کبی شوخ ضم شین معجمه و سکون واو و خا
معجمه ایله فارسیدر بونلره ترکیه کرکه تمر شیده استعمال ایله حاصل
اولور تازیجه تازی تاد مشقاء فوغانی و بعد الالف کسر زای عربیه
و یاء حطی ایله فارسیدر و لفظ جدا کبیدر ع بیده بأ جاره
معناسنه افاده ایدر پس تازیجه دیمک مضاف تقدیر ایله ع ب
و بیضه دیمکدر یعنی ترکیه ع بجه دیمک اولور بعضی چوکه فارسیده
شوخ ع بیده و سنج دینور دیمک اولور ملخ لفظ فارسیده و بعضی
مناسب کورملکین کتور لمشدر پس و سنج واو و سین مهملتک
فتحه ای و خا معجمه ایله ع بیده ر و دال مهملتک فتحه ای و نون ایله
ارن دخی دینور تقطیع البیت نگندر زن فعلاتن ها کبیدر
برچکه کر فاعلاتن در ملخ فاعلن شوخکر در فاعلاتن حا متحرک
و کبر با سزا و قشقو رچوکتن ری فاعلاتن کاف متحرک جه و سنج
فاعلن بیت و نبه قوبرق سمته تب رخنه کدک ، نخبه
معیده دکمنده و در دیمک و نبه ضم دال مهمله و سکون نون و فتح
باء موحده و باء ر سمیه فارسیدر ها سز دخی و نب و بر ار و نون
میم قلب ایدوب باء حذف ایله دم دخی و بر ار نشکم فاصده ازنور
کابین مرارة و نبال و نبالة و دمال دخی نقشدر پس ترکیه قوبرق

وخیاله وخبوله وخی در لر پیه کسر با عجمه وسکون یا حطی
وفتح سین مهمله وهاء رمیله فارسیه ربونه ترکجه الاکه الاجه گر
دینور عربیده فتح همزه وسکون با موحده وفتح لام وقاف ایله
ایلق دینور والاته وخی خر ایلق در لر ولام وقاف بر نیه
راء مهمله وشین معجمه ایله برشر وخی دینور ونم میم وفتح لام وواو
مشدده ایله ملون وخی در لر تقطیع البیت یوجب لا فاعلن
نصیر دوشر بوزحیدل فاعلاتن راوزحافه یاسی قطده
لالدر فاعلن با دوشر ولام مشدده وزحافی در هم یقتض فاعلاتن
واوحوشر دیسه پیه فاعلاتن با واوراسی قطده الدر فاعلن
صاد وشر بیت هم مستاند رقشقی پرنیان ه اولدی نقشلو صویدادر
عیان نیستانی ایله مستاند زحافی مرکبدر نی فتح نون وسکون
یاء حطی ایله ترکجه قشقی لمه دستانی کسر سین مهمله وتاء مثناة فوقانیه
والف ونون ایله بونده ظرف مکانه در کقشقی اندهکره لمک
اقام ایله بو محلده وزحافی ایکون سینک حرکه سی ماقبلنه ویرلمشدر
عربیده فتح میم وسکون قاف وفتح صاد مهمله وتاء موحده وتاء مربوطه
ایله مقصبه دینور پرنیان فتح با عجمه عربیده دخی لغتدر وسکون
راء مهمله وکسر نون ویاء حطی والف ونون ایله اسم بسیط فارسیدر

باد وشر اراکن فاعلن واوسی قطده عقور تربل فاعلاتن مفعلاتن
فاعلن در صیت فاعلن بیت یوجه بالا بوزنجی دلاله در
هم اولیق تندیسه پیه آلدر با بالا با موحده والف ولام الف
ایله فارسیدر ربونه ترکجه یوجه عربیده عین مهمله والف وکسر لام
ویاء حطی ایله عالی دینور دلاله فتح دال مهمله ولام الف مشدده وفتح
لام وتاء ثانیه ایله عربیدر فارسیده وخی مستقلدر وعربیده
ضم عین مهمله وفتح جیم وبعد الالف کسر با هوز وسکون نون زحافی
دینور جمع فتح عین واخونه تاء مربوطه ایله عجاصه نقطور ترکجه بوزعجر
ارکلک ایله عورت ارسنده وخیر طاشیجی کمسنه یه دیرلر ترکجه
یوزدانک شکم خواجه شتایی دیمشدر بیت چون درآمدن
وصال را خاتمه سرد وشد نکفت وکوی دلاله تندیسه
فتح تاء مثناة فوقانیه وسکون نون وکسر دال مهمله وسکون
یاء حطی وفتح سین مهمله وهاء رمیله فارسیدر بونده ترکجه اویق که
بستانده ویا باغده برصورت ویا برقور فتح نشه باپوب
براغاج ایله دیگه قور لرکه قوش وسائر موزی نشه لر قور قوب
کلیه عربیده فتح با موحده وسکون یاء حطی ونم هاء هوز وسکون
واو وجیم ایله بهوج وخاء معجمه ویاء حطی والف ولام ایله خیار وخیاله

تخفیف تا ایدستر دشمن رحاصلی ستی ترکجه اولو وقوچه خانون

معناسنه درستم کرسبز مهمله وفتح تا رشاه فوقانی ومیم ایله فارسیدر

کوچ که محلوقدن صدور ایدوب یه محلوف اخره سرایت ایدر جالندر

حقیقه سرایت ایدن ضرب کبی مجازاً سرایت ایدن ضرب کبی مثلا

عربیده فتح میم وسکون واو ودرآ رمهمله ایله جور وظلم وتعدی

دخر دینور زبطانه فتح زآ رعربی وسکون باآ موحده وفتح طآ مهمله

وبعد الالف فتح نون وهآ رسمیله فارسیدر ترکجه تفنگ دیدکلری

اژدرجنگ که ایکندن باروت ایله دولدورلوب اتارلرعرب ثوب

ابدوب زایی سینه نقل ایدیسبطانه دیرلردی فتح دال مهمله ومیم ایله

فارسیدر بوندن ترکجه کورک دیدکلری نسنه که انکله آتش اوغلار

عربیده کسر میم وسکون نون وفتح قآ معجمه وخآ معجمه ایله منقع واخرنده

تا ایله منقحه دخر لغتندر تقطیع البیت کوکجکلیس فاعلاتن کوکجکلده

باکسورا وقنور توستینه فاعلاتن تستم فاعلن واودوشر

کچ نقشکاریته فاعلاتن کوجه نزواوکیدرونون حرف واحدعد

اولنور طانکورک فاعلاتن هادوشرالدوم فاعلن اولدیدن

واوویادوشرلریت بکرقزدوشیزه کامل ارکون عجوزه بیچم قلاخنه رسیها

بکرکسرباآ موحده قنانه وسکون کاف عربی ورآ مهمله ایله عربیده

عربیده رقز لفظنه مقدم صفت واقعدرکه ترکجه ده دخر شابعدر

دوشیزه ضم دال مهمله وسکون واو وکسر شین معجمه وسکون یا حطی وفتح

زآ رعربی وهآ رسمیله فارسیدر یعنی دخر نانشفته یعنی ترکجه قز وغلام

قزربیه تعبیر ایدرلرنا ظم مرحوم بکرقزدیو تعبیر بیور مشدر عربیده باکره

دینور کامل فتح کاف عربی والف ولام ومیم ایله فارسیدر یعنی

زن شوی دیده ترکجه طول دنیلن عورت کهاردن ایرلمش اولمه

عربیده فتح ثآ مثلثه وکسر یآ حطی مشدده وهآ موحده ایله ثیب دینور

بیچم فتح باآ عجمی وعین البعض عربیله وسکون لام وفتح قآ معجمه ومیم ایله

فارسیدر یعنی قلاخن که فتح قآ مشعفر ولام والف وفتح خآ

معجمه ونون ایله فارسیدر نشکم ناظم مرحوم دخر کنوز مشدر خاورنه

صکره الف ایله قلاخ دخر دینور خن فتح سین مهمله وسکون

نون وکاف عجمیله سنک لغتیله قلاسنک دخر لغتندر بیچم وقلاخن

وقلاخان وقلاسنک کهالفاظ مترادفه لردر ترکجه سپاتا دیدکلری

نسنه کهانکله طاشلر اطرافی اکثریا چوبلرده بولنور عربیده قاف

وزآ رعربی ایله قفزلری وبعد الالف فتح قآ مشعفر ونآ مرطوبه ایله

قزانه دینور وکسر میم وسکون قاف ولام الف وعین مهمله ایله مقلاع

دینور تقطیع البیت بکرقزدو خاعلاتن راستحرک شیرکامل فاعلاتن

دختر یعنی زن مادر فتح حا ایله جفت و دختر لغتدر رحاسی خسرو جفت
زوج و زوجه لک والدر یه مشترک لغتدر و رعایه صهر و مصاهره
دختر بویله در نسکم حماه و حما، تا بویله در و یینه و بیدوکی بوزدن اول قبتا
اناه و خایت اناه ذکری مرور ایتمدوکی ایچون زیر تقطیع ایتمیه رستو خسر
فاعلاتن یازیلدوب واو ایله صدر یازیلوب و دختر نوله ایدرادوکی یه
فاعلاتن نزدیر فاعلن یازیلدوب الف کسدیرارمصراعی فاعلاتن قبتا فتح
فاعلاتن اناه و زحمر یازیلدوب فتحه سی نونه و یرلو یازیلدیر فاعلن
بیت وارلق حسر و دیر پیوسته در اولاشق یا ب یا ب اولاشمه
حسر آخونلار یازمصدری ایله وارلق وار در یا بیت آتقا پیوسته
فتح با، عجمی و سکون یای حطی و فتح واو و سکون سین مهمله و فتح تا، آ
مشناة فوقانیه و یا، رسمیله فارسیده ترکجه اولاشق یعنی یاشق
و بتشاک عبیده فتح سین مهمله و سکون را، آخر مهمله و فتح میم و دال مهمله ایله
سرحد و بینور جمعی سرامد کلور کذا فی الترجمان و ضم میم و لام و الف و کسر
حا، مهمله و فا، ف ایله ملاصق و دائم و بینور هنه الف ممدوده و فتح
با، هوز و سکون سین مهمله و فتح تا، مشناة فوقانیه و یا، رسمیله فارسیده
ترکجه یاب یاب و الکلو و الکلو عبیده فتح تا، مشناة فوقانیه و حمزه کسر نون
مشدده و یای حطی ایله تانی و بینور تقطیع ایتمیه و ارلغی فاعلاتن در حرکت

را متحرک او قنور تیسدر ریپی فاعلاتن و سکندر فاعلن یازیلدر
اولشعب فاعلاتن الفلردوشر یبان آ فاعلاتن یازیلدر الف
کسدیروا ولاندیرلوا و الف دوشر لرمسه در فاعلن بیت
کوانچاک پستو ستی خاتون رستم کوچ تقطیع ایتمیه زیلخانه کوک اولدی یازلم
پستو فتح با، عجمی و سکون سین مهمله و ضم تا، مشناة فوقانیه و واو ایله
فارسیده فتح قاف و با، رسمیله فارسیده زیاده سیله پستو قدوخی لغتدر
ترکجه کوانچاک یعنی خمیره خم خم خا، معجمه و میم ایله کوب یعنی دن یاکلمه
دیره با، موحده و را، مهمله کک فتحه ایله قوزی دیمکدر یعنی قبول
یاودیسی مجازا هر شیئه کک کوچوکلغه دیره اطلاق اولنور پس خمیره
وصف ترکیبیدر کذا فی اصلی دیره خم ایدی معمار ترکیبی کوب قوزیسی
دیمک اولور یعنی یاودیسی کوچوکلغه کوچوکلغه علم اولمشدر
عبیده تویب اولنوب با، عبینک ضمه ایله پستو قه دینور
ستی کسر سین مهمله و تا، مشناة فوقانیه محققه کک کسرای و یا، جلی
ایله فارسیدر کذا غالب مشنویه نظر مشکلات مثنویده ستی زنان
بزرک معناسنه در کذا تعظیم ایچون نزد مردم بزرک خواجه و شیخ
و بینور عبیده نانک شده سیله شایعدر عند البعض ستی
عبیدر کذا سیاق تعظیمدن اختصار اولنمشدر فارسیده تعمیم اولنوب

معروفه و دال مهمله ایده جود و بود و قافیه سنده فارسیدر ترکجه
کسر همزه ایده اشق و تولفا دخی دینور ع بیده کسر میم و سکون
عین مهمله و فتح فا ر سعصفور و آر مهمله ایده معفو و فتح تا رشتاه فوقانیه
و کسر را مهمله و سکون یای حطی و کاف ایده ترلیک و آخرنده
ها ایده ترلیک و فتح با موحده تحتانیه و سکون یای حطی و ضاد معجمه
و ها ایده بیضه دخی دینور ریل فتح یای حطی و لام ایده فارسیدر
ترکجه بلیت دیرلر پهلوان معناسنه کی فتح با عجمی و سکون ها و ضمه
و فتح لام و واو و بعد الالف نون ایله اسم بسیط فارسیدر کی
شهر تنه بنا ترکجه معناسنه کنور بلشدر و اسم مرکب اولمق
دخی مروید رکه پهل ایله و اندن مرکب اولور پهل یعنی
سپاه یعنی عسکر و حدم و حشم و توابع و خواصه معناسنه
و ان یعنی بان یعنی حافظ و ناظر ترکجه مغلیجی و کوزدیجی لر پس پهلوان
ع بیده امیر و ترکجه پاشا دیه کلور بر فردوسی گفت بیت
مراشاه دادین درفش سپاه جهان پهلوانی و تخت و کلاه
پهلوان جهان دستور بلم معناسنه درکه میر میران دیه کلور بر
حرمت عثمانیه ده اوج طوغ ایله پاشا لره دیرلرکه دستور بلم
عنوانیله معنون اولورلر لتطبیع البیت رشکوفی فاعلاتن رشکاف

رشکاف کافی متحرک او فتور ه پشکفتغیر فاعلاتن گاف متحرک
او فتور گستوان فاعلاتن ات طنبدر فی علاتن و او وحشی
خدا شغیر فاعلاتن و اوسا فطدر پهلوان فاعلاتن بیت
اسنه و خسرو حسو بینه نور ار صرای قین آنه و قینا نه دور رسته
فتح را مهمله و سکون سین مهمله و فتح تا رشتاه فوقانیه و ها آخره
فارسیدر بونه ترکجه ارصرای یعنی بربر یانه و زبلوب صرا
او بشدار ع بیده فتح صاد مهمله و تشدید فا ر سعصفور ایله صف
دینور و او وحشی ابتدا خسرو فتح خا معجمه و ضم ایله دخی لغتدر و سکون
سین و را مهملتین ایله فارسیدر بونه ترکجه قاین انا یعنی
زن پدر یعنی خانون باباسی ع بیده و فتح حا حطی کسر ایله دخی لغتدر و میم
ایله حم و میمدر ز سکره معمر ایله حماره دخی دینور و ار باباسنه دخی
دینور شمس فخری گفت بیت برخواه تر اخال چه باشد که کنون ه
عفریت زنش باشد و ابلیس خسره و او ابتدا نیه خسرو خا معجمه و سین
مهمله نک ضمه لری و واو ایله فارسیدر بونه ترکجه قین انا کی فوجا
انا سی یعنی خوشدی مادر کی اصلی اضافت ایله مادر خوشدی در و سکندن
تخفیف نقل ایلیوب مضاف الیه تقدیم اولنمشدر ع بیده حا حطی و میم
و معمر ایله فتحه لری و تا رتانیه ایله حماره دینور خانونک باشنه دخی

و لام و سکون واو و نون ایله فارسیده رو نون بر بنه لام ایله
تخلخلاوه واو و نون مقدم یای حطی ایله تخلخلیون فارسیده در ترکیه
چنگ فوز اکنون فتح همز و سکون کاف عربیه و واو و نون ایله
فارسیده ترکیه شمدی عربیده فتح همز و سکون لام و مد الف
و فتح نون ایله آلان و بنور که فتح اوزره مبنیدر واو حرف عطف
کنون ضم کاف ایله مخفف اکنون در کاهجه کافی دخی حذف ایدوب
نون در لر فردوسی گفت بیت ولی ای پسر گاه انست نون ..

که سازی یکی چاره بر فسون تقطیع البستیر بولی فاعلاتن هایکیدر
در طبر خون فاعلاتن واو جوشر تخلخلون فاعلات قرچتوکی
فاعلاتن واوسا قطدر شمدا کنون فاعلاتن یایکیدر نوکنون
فاعلات بیت رشک کونی پشک فتح بر کستوان ..

آت طوتیدر خوداشق بلر پهلوان رشک فتح رآ مهمله و سکون
شین معجمه و کاف عجمیه فارسیده ترکیه ضم کاف ایله کونی در لر که
اوچ نوعدر بری عربیده حاو سین و دال مهملتین ایله حسد که
ترکیه کونی در بری کسر غین معجمه و سکون یا موحده و فتح طا مهمله
و تا مصدری ایله غبطه و بنور بوگا ترکیده امرنمک در لر و بریده
فتح غین معجمه و سکون یا حطی و فتح رآ مهمله و تا فوقیه ایله غیرت

و بنور بوگا ترکیده تصقیق در لر پشک یا آ عجمیه حرکات
ثلثه جواز ایله و سکون شین معجمه و کاف ایله فارسیده ترکیه کسرتاف
ایله قنع که چکر و قیونی ترسیدر عربیده فتح یا آ موحده و سکون
عین مهمله و فتح رآ مهمله و تا مربوطه ایله بعوه و بنور بر کستوان
فتح یا آ موحده و سکون رآ مهمله و ضم کاف عجمی و سین مهملتنک
سکونی و ضم تا آ شاه فوقانی و فتح واو و بعد الالف نون ایله
والعنز فارسیده آخونق ها ایله بر کستوانه دخی نقتد ترکیه طونی که
دموردن بیلدار فتح ترکیسی فتح کاف عجمیه لکم و بدکلرینه کدانه
چنگ محلنده کیدیور لر فارسیده جیمدن صکره یای حطی ایله
لجیم دخی دیور ترکیده لکم بو ضم محوفدر و میم بر بنه نون ایله لکین
و واو ایله لکون دخی نقتد رکذا فی الفرهنگ و لغه و ترکیده ضم جیم
و قاف و الف و لام ایله جقار دخی دیور عربیده تا آ شاه فوقانیتنک
کسری و فتح جیم و بعد الالف قاف مصغر ایله تجاف دیور و هو الذی
یلبس علی الفرس کذا فی البرهان و قبل الالف قاف مصغر و جیم مشدد
ایله تجفاف دخی دیور کذا فی المحاط ایکون جنکده آته کیدیور لر
و انی دخی لبرکذا فی القاموس التجفاف بالکسر آلة تلبس للحرب یعنی الفرس
و الانسان یعنی فی الاخیر انتهی خود ضم خا معجمه و سکون واو

واو بعد الف فتح واو و سکون زا آرد و سین مهملتین ایله جا و رس با نور
بینوله فتح با آ عجمی و سکون یای حطی و ضم غین معجمه و سکون واو و فتح لام
و ها آور سمیله فارسید ر بوزه ترکجه بوجاق یعنی کوشه و کنج بالضم
فیها عربیده زاویه و بنور فاشده ترکی دیلده تکیه دیمکله مشهور
اولان خانه یه فارسیده خانقاه دیرلر صوفیه مساکنیدر لکن خلقدن
چکیلوب برکوشه اختیار ایتمه لرندن کنایه در تکیه دخ عربیدر کریعنی
اعتماد یعنی سو یکمک معناسنه در پس بینوله بو معناده دخر یعنی تکیه
معناسنه دخر لغتدر ایلخ فتح همزه و سکون لام نون و ضم جیم عربی
و سکون واو و غین معجمه ایله فارسیده بوزه ترکجه اوجق دیمکدر
علت که نعوذ بالله عربیده صاد مهمله و سکون زا آرد و عین مهملتین
ایله مرض دینور کذا فی اللغة و اوجق ابتدا به آتشدار الف
ممدوده ایله موصوف دال مهمله و الف و نون ایله بوزه ظرف
مکاندر پس آتش دار او یرلر دیمکدر اولدر که اوجاق دینور
عربیده کاف و الف و لام نون ایله کانون دینور تقطیع البیت
هکذا و کا فا علاتن و پس بینوله فا علاتن سبب متحرک او فقره
له بجاق فا علاتن هم اجق ان فا علاتن اوجقدن واو
دوشرجو غا آتش فا علاتن واو عاطفه دوشرد الخ فا علاتن

پیره بولسید رطبرخون تخلون فوز جنوک شمدی اکنون و کنون طبرخون
طا مهمله و با موحده نک فتحه لری و سکون زا آرمهمله و حا مهمله و سکون
واو و نون ایله فارسیدر اکرچه شاهدی نسخه لرنده ترکجه پیره
بولسه چو یار شد ار کرار و قوتا ز اچنده یا هوب قوان دلکر ینه
صوداغر سیاچه شیدر ع بیده رشیز معجمه و فتح جیم الف و با
موحده ایله شجاب دینور اکرچه شجاب عامه در هر شوانسه اکر
انار غه آخر نسه لرلک اغه لک و یار غاق برکدر الخ بعض شراح
شاهد رطبرخون ترکجه در مشیب تفصیل شراح ایتدکلرینه تبعیت اولنمشدر
ولکن طبرخون ترکجه در کاف عجمیه ایله کبر بولسه دیرلر کاسنه که پیش
انوعندن کراسه بکزر و کراسه دخ خوده صالحه اولور بر یشدر
اغاجلک پیراغی اصماپیراغنه بکزر و اوجاق قرمزی اولور و پشمی
تازه ایکن اجیدر قوپارو ب صتعلار قیشر و قتلرنده دینور کاتبین
فی کتب اللغات الفارسیه پس پیره بولسه بوندن غلط ایدوکی
ظاهر در و بوخطا ناسخ اولدن اولمق کو رینور کرمرتبه شهرتنه نائل اولمشدر
تدبر تخلون فتح تا پشمانه قو فاتحه و سکون خا معجمه و ضم کاف عجمی

جمع اولبحق در ویشر اولور بس کلو ترکجه بوغوغ بیده فتح جا
وسکون زام وفاف ایله حلق دینور تقطیع البیت ویوجه اول فاعلاتن
واو متحرک اوقنور واهلزم واذکیدر ربسلکدا فاعلاتن دکیدر
نیز لو فاعلن یو بشنجی بک فاعلاتن دار قولو فاعلاتن راتحرک
اوقنور غ کلو فاعلن بیت بس بیز جیلی بس اوله الف بس
یتیشن تمامشده فریاد رس بس فتح با آغ بی وسین مهمله ایله فارسیدر
بوبیده ایکی معنایه ایراد اولنشدر بری ترکجه بیز دیمکدر ع بیده
فتح یای حطی وسکون کاف وکسر قاف آسعقصر ویه یای حطی ایله یکنی
دینور بریم ادات تکثیر در خیلی معناسنه که فتح خا معجمه وسکون
یای حطی ولام وبه یای حطی ایله فارسیدر لکن ترکیده بشنجی عرالمعله
گتور یلمشدر ترکجه چوق دیمکدر ع بیده کثیر دینور پس بو معنایه
آخرنده یای حطی ایله بس والف ایله بسیار دیمک کبی وسکون
سین ویای حطی نک فتحی ور آ مهمله ایله فارسیدر بسیار دخی دینور
گمکه پس فتح با آ عجمی وسکون سین مهمله ایله فارسیدر ترکجه ایله
اولسه ع بیده که فا جزا ایله معناسنه در فریاد رس فریاد رسیدن
محفوظ در فریاد رس وصف ترکیبیدر فریاد فتح فا آسعقصر وسکون
را آ مهمله وفتح یای حطی وبعد الالف دال مهمله ایله فارسیدر فی الاصل

فی الاصل مد وعلمی ایله غلاشوب چاشمه دیرلر بونی مجازاً ترکجه باردم
معناسنه در ع بیده میم ودال مهمله نک فتحه ای ودال ثانیه نک
سکونیله مد ودینور رسم آ رای وسین مهملتین فتحه ای ولفظ الف
نون ایله رسم اولنمشدر مرحوم اسم فاعلدر ترکجه ایرشدیرنجی
معناسنه متعدیدر پس لاجل التخفیف الف ولامی دخی حذف ایله یوب
فریادرس دینلمشدر ترکجه باردم ایرنجی دیمکدر اولور ع بیده
ضم میم وکسر عین مهمله وسکون یای حطی وثا مثلثه ایله مغث
دینور که معنای حقیقیسیدر تقطیع البیت بس بیز خی فاعلاتن لی بس یه
فاعلاتن ایله رز الف واو حرشوب شمدی ماقبلنده یه
ویرلیور پس فاعلن اوله رز واو وها دوشرلیمش قبل
فاعلاتن قاله رز الف حرشرمشره فرفاعلاتن یادرس
فاعلن دار متحرک اوقنور بیت هم طرد کاورس یغمولو بوجاق
هم اوچق انجوغ انشدان اوجاق کاورس کاف عجمی
وبعد الالف فتح واو وسکون رای آ وسین مهملتین ایله فارسیدر
بونه مطلق طرد یعنی ارزنلکن بعضی نقلرده بیاغی طرد که بوزه
بیاز اوصورت طردی دیدکلری برنوع ایریجه طرد در صغره
بیمیده رز الف یمزه عند البعض صورت طرد ع بیده فتح بیم

وفتح ثانی ایله بیجان دینور
وضم میم وکسر عین مهمله
وسکون یای حطی

پس پا برهنه یا لنگ ایق عبیده حا مهمله و بعد الالف کسر خا
معضر و یای حطی ایله حاضر دینور بندکی بنده فارسیدر ترکجه
قوللکا مر کاف عجمی یاء رسمیدر بدل یای حطی حرف مصدر در ترکجه
قولق عبیده عین مهمله و یاء موحده و لنگ فتحه لری و کسره الر مهمله
و یای حطی مشدده و تاء مربوطه مصدری ایله عبودیة دینور یارندکی
یارنده یاء عبی و بعد الالف فتح زاء مهمله و سکون نون و فتح دال مهمله
و یاء رسمی علامة فاعل ایله فارسیدر کربونج لازمدر ترکجه یا عجمی و لنگ
اولور کاف عجمی یئه یاء رسمیدر بدل یای حطی حرف مصدر در ترکجه
و لنگ اولور صکره در تخاری معاشنه استعمار اولنمشدر یاخود
قاردیمکلری در یا حرا اولمایه یخار لقطه فورتنه یه علم قلنمشدر بو کرخوده
متعقدی اولق لازم کلور تقطیع بیت یا برهنه فاعلاتن یا لنایق
فاعلاتن ایا قدن صکره والف ثانی کیدوب حرکه نه دیرلمشدر
بندکی فاعلن قللقدی فاعلاتن قوللقدن نون واو واولدیرلمش
الف و واو کیدوب ضمه ما قبلنده قالمه دیرلور تایهاب فاعلاتن
رندکی فاعلن بیت دیوچه اولدی سولنک واحرالو بوبسوبکذار
قوبوغازکلو دیوچه کسره دال مهمله و سکون یا رحطی و واو و فتح جیم و یاء
رسمیه مرکبدر یالکز بیونوه دیو ترکجه سولنک وجه ادات تصغیر

تصغیر و عند البعض اسم بسیط فارسیدر ترکجه پسر سولنک دیدکاری
سیاه بوجکدر کرطاق صولرده اولور وجود انسانه زدم
فارسی اخراج ایچون یا پشدور رزلاموب چقارر عبیده عین
مهمله و لام و قافلنک فتحه لری و تاء موحده ایله خلقة دینور زلو فتح
زاء عربی و لام ایله فارسیدر کرمراوف دیوچه در یعنی سولنک
بشوی یاء معروفه مکسوره حوف تاکید شوی و زاء ترکجه
یوو یا بیضه دیرلر عبیده کسر عجمی و سکون نون نیز مجهوله و کسر سین مهمله
و لام ایله غلدیرینور بکذار یاء موحده یئه حوف تاکید
کذار نم کاف عجمی و فتح زاء عربی و بعد الالف آء مهمله ایله کلدار دو
مضارع عندنده مشتق فعل امر در مصدری کذاربدر در ترکجه قویمق
واز کل و کج عبیده ضم عجمی و سکون تا و شین معجمه و فوقانی و ضم
زاء مهمله و کاف ایله ازک و فتح دال مهمله و عین مهمله ایله دع دینور
کلو فتح کاف عجمی و ضم لام و واو معروفه ایله فارسیدر ضم کاف
ایله دخی لقدر نکم میرحسین درویشز نامنده اولان محاکمه
مادهٔ اسمی کلویشدر دیشدر کرکا عالک تعلیل و ترادف اولوب
تعلیل ایله کل ویشدا اولدقده واو جمع ایچون اولوب و کل عمل رجیم
ایله و ردیعده و ورد قلب مستوی ایله در واولوب یشدر تعلیله

قدم شین معجمه و سکون واو و یاء
حطی ایله شو نیقارندن حتی
اردو مصدر شو سیدندر

سر و ایله کنند کنفش ایله کنو ۰ لف دختر شالق پلاس گچه لنو
کنفش کاف عربی و نون ساکن فتحه ای و فا ساکن و شین معجمه مکسور
سکون نون ایله فارسیده رفایی واو و قاف ایله کنوش دختر
دبرلر سلوی دیمکله مشابه در که سر و دن غلظ در سر و فتح شین
مهمله و سکون راء مهمله و ایله عربیده رطوبت شهرته نسبت اولنور شده
کنو کاف عربی و نون ساکن فتحه ای و سکون واو ایله واو و ریه با ایله
دختر نقدر یعنی کنو و کنب فارسیده رزکه کندر دیدکلری اوت که
صابونه دولوب قبو عربیوشد قده تل ایله دوب ایپ
بوکرلر عربیده تویب کسر کاف و فتح نون مشدده و باء موحده
تحتانی ایله قنب دینور و پیرانمک فورو دوب اونه کبی
اولور که ترکیده بنکلک دیمکله معروفدر اسرار دختر دبرلر
فارسیده و فتح باء موحده و سکون نون و کاف عجمی
بنک دبرلر عربیده قنب ایله دوب کافیه نقل ایدوب دبرلر
پلاس فتح باء عجمی و لام الف و سین مهمله ایله فارسیده رزکه
فتح لام ایله و شین معجمه ایله شالق دبرلر یعنی سوار اسکی ایسکی کهنه
نسنه یه دبرلر که وجودی نامجه اولرمیه ترکیده شالق مالق
دیه کلری بونلره عربیده کسر میم و سکون سین مهمله و حاء مهمله ایله

مسح دینور نو علی المشهور فتح نون و سکون واو ایله فارسیده
ضم نون ایله دختر نقدر نشکم کمار خجنده فرماید بیت
عید می ایده و مردم همه نو می طلبند ۰ و یده ساقی خم ابروی او می
طلبند قافیه لرواو و در می طلبند ردیف در کلا الوجهین بونلر
ترکجه یکی عربیده جدید و صنعتی فتح همزه ایله اسکی فارسیده
ضم کاف عربی و سکون هاء هوز و فتح نون و هاء رسیله
کهنه دینور عربیده فتح عین مهمله و کسر تاء مثناة فوقانی و سکون
یاء حطی و قاف ایله عتیق دینور تقطیع البیت سر و له کن فاعلاتن
ایله دن الف و یا کیده وب کسره واوه و یرلور و کنفشی
فاعلاتن ایله نک یاسی در که فعلاتن اولنوب همزه نک حذف و جزای
شینه و یرلشور لکنو فاعلن له دن ضمیر و دوشر لقد خبثا فاعلاتن
تقیلاسو فاعلاتن بیلکنو فاعلن بیت پاپرهنه بالک الیف
بندکی قولتق اولدر قای هم پای رندکی پاپرهنه وصف ترکیده
پاپاپاء عجمی ایله پادن مخفف فارسیده ترکجه ایاق کامل بر هنه
ضم باء موحده و فتح راء مهمله و سکون هاء هوز و فتح نون و هاء رسیله
فارسیده ترکجه بالین و جلاف دختر دینور عربیده ضم عین مهمله
و سکون راء مهمله و فتح یاء حطی و بعد الالف نون ایله عربیده ینور

ترکیه در نمک یعنی برنج کمنه لر بریره کلوب بر نمک عربیده
جمعیت دینور آبستن الف محذوده و کسر باء موحده و سکون
سین مهمله و تاء قرشت و نون مصدری ایله فارسیدر ترکیه
یوکلو یعنی کیه عورت عربیده حاء مهمله و بعد الالف کسر میم و سکون
لام ایله حامل دینور عند البعض تاء و تانیث ایله حاملة دینور زاء و تاء
فتح زآء عربیده الف و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکیه
طوغمق عربیده کسر واو و لام الف و فتح دال و تاء مصدری ایله ولادت
دینور و ضم حاء حطر و سکون باء موحده و فتح لام و یای حطر ایله جبلی
و جیم عربی ایله فارسیدر ربونده ترکیه انمک عربیده فتح زآء معجمه ایله
زحمت و مشقت دینور تقطیع البیت الجن آفاعلاتن بستور ا
فاعلاتن و نمک فاعلن دیکدن یا کیده ره و نمکلو یک
فاعلاتن یولکدن واو و شرلو طوغمق فاعلاتن دا و لکیده ره
نمکلک فاعلن امکدن الف کیده ب جیم متحرک او قنور بیت

هم درخت و شاخ اغاج و اخر بوق محی نهند قور ا نهادن
در قومق درخت دال مهمله نمک کسری و رآء مهمله نمک فتحی و خاء
معجمه انا مشاة قوقمغی سکونده یله ترکیه اغاج کیه بریره دیکلو اوله
کرک یمش اغاجی کرک غیری یعنی یمشر و بریمن عربیده شین

شین معجمه و جیم نمک فتحه لری و سکون زآء مهمله ایله نجور و اوزم سلاله
تاء مربوطه ایله شجرة دینور عند البعض شول اغاجکه یازن بنوب
قیشه قور و یه لکن کوک بریره یاقی قلا اکه دخی درخت دینور
شاخ فتح شین معجمه و سکون الف و خاء معجمه ایله فارسیدر ربونده
ترکیه بوداق که اغاجک چیقلار بدر عربیده ضم غین معجمه و سکون
صاد مهمله و نون ایله غصن دینور و ضم شین معجمه و سکون عین مهمله
و فتح باء موحده و تاء وحده ایله شعبة و اخر دینور محی نهند می کسر
ایله فارسی ادات تاکید نهند کسر نون و فتح هاء هوز و سکون
و دال مهمله ایله صیغه جمع مفرد عدد که ترکیه قور ا عربیده بعضون
دینور مقابلی ترکیه چقار ر ا فارسیده فتح کاف ایله میکند دینور
عربیده یخرجون دینور نهادن کسر نون و فتح هاء هوز
و بعد الالف فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکیه
قومق عربیده فتح واو و سکون ضاد معجمه و عین مهمله ایله وضع دینور
تقطیع البیت محذوف فاعلاتن ش خفجذ فاعلاتن اغاجلر
الغلو دوشوب فتحه خایه و یرلو رخیبدف فاعلن میهند قو
فاعلاتن نون و دال بر حرف عدا و لنوب قورو ز او کیدر
زنهادن فاعلاتن و رقص فاعلن واو ساقط در بیت

مرصد رکه وجود ده چیقرغ عبیده ضم جیم وفتح دال وکسر آرا مهلتین
وبا ی حطی مشدده جدرتی وبنون فتح جیم ایله دخی نقتدر که چیچک علتی
معناسنه دخی کلور کوبلا ضم کاف عربی وواو مجهوله وکسر با وفتح با
عجمی وفتح لام وبا آرا سمبله ها نزدخی نقتدر که فارسیده ربونه ترکجه سو
چیچغی عبیده حا مهله وبا موحده نک فتحه ترای وبعد الالف بنه
با موحده ایله حباب وبنون تقطیع البیت کوده آ فاعلاتن ماسر شدر
فاعلاتن سیز متحرک وشیش یا سزاوقنور آیله فاعلن تنغرجو
فاعلاتن عنیفسکدر فاعلات واوکبدر کوبلا فاعلن بیت
کمکجر ده اولور ایکبوبه ضم کرده وضمه بونمغ ودوکم کره کسر کاف
عربی وسکون ها اصلیه ایله فارسیده ربونه ترکجه کسر کاف ایله کجر یعنی کرچک
عبیده فتح صاد مهله وکسر غین معجمه وسکون یا حطی ورا مهله ایله صغیر
وبنون ره کسر میم وها اصلیه ایله فارسیده ربونه ترکجه اولو یعنی بیوک
عبیده فتح کاف وکسر با موحده وسکون یا حطی ورا مهله ایله کبیر
وبنون ره کسر با موحده وسکون ها اصلیه ایله فارسیده ربونه کچه ایکی معنا
بنده مشترکدر بری ترکجه ابوکه اغاجده بتر بیشر عبیده سین
مهله وقاف مضمومه ایله سقز جل
وبنون وره یعنی بیک ترکجه ابو یعنی بیک عبیده کسر نون وسکون

وسکون جیم مهله وفتح میم ایله نعم وبنون ربونه عبیده ایکی معنایه دخی اولمق
قابلدر کره وهه کاف عجمی ورا مهله نک ضمه ایله وسکون واو وفتح ها
هوز وها آرا سمبله که تخمیص ایکون دریعنی کرده که ترکجه بلوک عبیده
قبیله معناسنه درپس بر پارچه نسنه یه بره صاروب طوب ایتدکلری
شیئه مخصوص اسم قیلنوب آخره علامت تخمیص آ ایله سمکتوایتدکدن
بونره ترکجه بوغامق وبنون عبیده ضم کاف وفتح با آ موحده تحتانیه
مشدده وتا آ موحده ایله کبنه وبنون کره کاف عجمی ورا مهله نک
کسرایله آها اصلیه ایله فارسیده ربونه ترکجه دوکم که مثلا بیلک
اوجنه جوز یلسون جیوه دوکرا عبیده ضم عین مهله وسکون قاف
وفتح دال مهله وتا ام بوطه ایله عقد وبنون تقطیع البیت کره کجیده
فاعلاتن مه الدوره فاعلاتن واودوشره ایوبه فاعلن ایبه
فاعلن مزبور یمش معناسنه اولدوغنه کوره الف حرفی بیک
معناسنه اولدوغنه کوره همزنک فتحه سی اشباع اولنوب
واو سی قطع اولور محکوه فاعلاتن یوغمودو فاعلاتن الف
دوشرکم کره فاعلن بیت انجمن آبستن وزادن دیمکدر
درنک ویوکلو یوکلو غمق رنج انک انجمن فتح همزه وسکون
نون وضم جیم عربی وفتح میم وسکون نون ایله فارسیده ربونه

مای فاعلاتن اولدیدر الف وواو کیدوب ضمه جیمه ویریلور
پیشیار فاعلات شیز متحرک اوقنور بویله فاعلاتن بیلدن
یای اول کیدرواما لدن الف کیدوب کسرلامه ویریلور
للدبلدر فاعلاتن اولدیدر الف کیدوب ضمه سه سالمک لامنه
ویریلور الدبار فاعلات بوندہ دخی واو ویا دوشرلریت
هم چریدر اوتلق اوتلاق بچر اوبخر وچرچر بزشک پیلوز چریدن
فتح جیم عجم وکسر آ مهمله وسکون یای حطی وفتح دال مهمله ونون مصدر
ایله فارسیدر ترکیده اوتلامق یعنی چیلون اوت اوتلامق عربیده
فتح آ مهمله وسکون عین مهمله ویای حطی ایله اعر دینور بچر با مکسوره
حرف تاکید چرفتح جیم عجم وسکون آ مهمله فتحتین ایله چرد مصدر عندنا
مشق فعل امر در ترکجه اوتلا دیو امر ایتمکدر بزشک با عجم وآ
عربیتک کسرلری وسکون شین معجمه وکاف عربیه فارسیدر علی البعض
یا وزائک ضمه لریله وفتحتین ایله دخی لغتدر وراییه بیم عجم ایله بچشک
دخی لغتدر بوندہ ترکجه اوتاجی عربیده فتح طا حطی وکسر با موحده
وسکون یای حطی وبیه ایله طبیب وحکیم دخی دینور وعند البعض بارة
بخار ایدرلر نکته جواع که ترکیده دخی شایعدر ولغتدر معناسنه دخی کلور
پیلوز ترکیب نسبیدر که اصلی پیله در درکسر آ عجم وسکون یای حطی

یای حطی وفتح لام وهآ رسیله فارسیدر بوندہ ترکجه فتح جیم عجم ایله چرت
دیه کلای لنه اکه بوبخ وصرجه وبونلرامثالی الخ وازهبالونسنه ار
ورفتح واو وسکون آ مهمله ایله بوندہ فارسی ادات فاعلدر که ترکجه
دخی چرچر تعبیر ایدرلر پس پیلوز ترکجه چرچر بخر دیمکدر اولور تخفیف ایدوب
چرچر برلر وپیلوزدن دخی کثرة استعمال ایله هایی حذف ایدوب
پیلوز دیرلر عربیده فتح صاد مهمله وسکون یای حطی وفتح دال مهمله ولام
ایله وکسر نون ویای نسبی ایله صیدلانی دینور یاسز صیدلا دخی دینور
علی وزن فعلالی عجم صیادله کلور تقطیع البیت بچر بدن فاعلاتن
اتلامق ات فاعلاتن اوتلادن واو والف ویه اودن واو دوشرلر
له بچر فاعلن اوبخر وچر فاعلاتن اوبخی دن واو ویا دوشرلر واون فاتحنک
ضمه سنی اشباعدن برواو دخی ظهور ایدر بچیر بزشک و فاعلاتن
پیلوز فاعلن بیت کوده ده اکسر ششش درایله تن قبر
جوغ سونکدر کوبله آ مکسر الف محدوده وفتح میم وبعده الف سین
مهمله ایله فارسیدر سبز مهمله بریه آ رهبوز ایله آماه دخی لغتدر
بوندہ ترکجه ششش کوده دیمکدر اولور بر علتدر عربیده واو دوراً
مهمله نک فتحه لری وسکون میم ایله ورم دینور آ بده الف محدوده
وکسر با موحده وفتح لام وهآ رسیله فارسیدر بوندہ ترکجه قبر چیخی ایله کلای

ایله لاحق ترکیب در که ایکیدیده فارسیدر ترکجه طاشر معناسنه در
گذاشتن و سیئة المقاصد عربیده حاء مهمله و جیمله فتحه ایله ورای
مهمله ایله حجر دینور و غالب البعض لاخ ستان کثرة افاده ایدر که سنگلاخ
سنگلاخ ترکی معناسنه و بعض جائی یعنی بر معناسنه دخی کلور سنگلاخ
جای سنگلاخ دیمکدر پس ترکیده چقل که خرده طاشلی یردر
عربیده فتح حاء مهمله و سکون راء مهمله شدده و تاء مربوطه ایله حجره
دینور بو دیار لرده چقل و بر کلری او فاجق موزون طاشلر که
انکلری چوبه یر و قرمزی و بیاض اولوب دریا کنارنده و سیر و سب
اکثریا غجه اولده بولنله حجر شراره عربیده بوکثه حاء و صاد مهملتین فتحه ایله
و بعد الالف تاء مربوطه ایله حصاة دینور تقطیع البیت کوخانه
فاعلاتن ایله متحرک اولنور و خمدر کافاعلاتن و خمدر نهاوند شوب
کلیشنک کاف اولی اشباع فتحه ایله اولنمغین الف صورتنده
بازیلور کشر فواخ فاعلات یا دوشر هم جثلی فاعلاتن فتشفاعلو
فاعلاتن سنگلاخ فاعلات کاف متحرک اولنور بیت

لوخصار اج اولدر نامجی پیشیار بوبیل امسا اولدر بلدر اولدی

پار زاج فتح زاء عربی و سکون الف و جیم ایله فارسیدر ترکجه لوخصه
یعنی کیه خاتون ملوغ اوب وضع حمل علته مبتلا اولمق که حدة حامل که

حامل که قرنندن بولنمک براقدقده ملوغ دوغرمق لوندن اکثریا نامی
قرق کون اقلنه عدد تعیین اولنمشدر عربیده فتح نون و فتح فاء
سفصر و سین مهمله و الف محدوده ایله نفاس دینور جمع کسر نون و فتح
فاء سفعر و بعد الالف سین ایله نفاس دینور فائده بو وزنده
رمز اولدیغی قدر که جمع کسر فا ایله فعال وزننده کلا الالف اوعشر آ
کلمه لری جمع نفاس و عشار کلور فاضبط پیشیار کسر باء عجمه و سکون
یای حطی و شین معجمه و فتح یای حطی و بعد الالف راء مهمله ایله فارسیدر
یای حطی برینه کاف عربیله پیشکار دخی لغتدر که پیشه ایله کار دن
مرکبدر ترکجه اوک باشی یعنی معنی و اوک اشلی دیمکدر اولور و صفتندن
علامتیه نقل اولنوب بو دیار لرده آبه دیه کلری خاتونلره علم قلندی
بعض لغتده آخر لمزنده ها نقل ایله یعنی و صفتندن علامتیه نقل ایله پیشیار
و پیشکار دخی کلمشدر فتح ترکیبی فتح میم و الف و نون کسر میم و یای
حطر ایله ماحی و دینور عربیده فتح فاف و سکون الف و کسر باء موحده
و فتح لام و تاء تانیث ایله قابله دینور امسا ترکجه بو بیل عربیده
العام و السنه دینور پار فتح باء عجمه و سکون الف و راء مهمله ایله فارسیدر
بونث ترکجه کربا موحده ایله بلدر که بو بیلک ایله و سنده و یکن بلدر
عربیده عام الماضی دینور تقطیع البیت لوخصه زا فاعلاتن جلدی

وسکون یا حطی و آر مهملہ ایلہ نظیر و بنور کہ فعیل بعنی فاعل در وضع بیم
اول و فتح ثانی و بعد الالف کسر تا و مثلثہ و لام ایلہ مماثل و بنور همزاد
هم بونہ فارسی ادات معنید رعایت کیدہ بونہ زواشی دیمکلہ تعبیر
اولنور کہ فارسیدہ نقل اولنمشدر زاد و زآ و عین و بعد الالف
دال مهملہ ایلہ فارسیدہ بونده زاد مصدر زنہ کہ لازم ایلہ متعدی
بنده مشترکدر یعنی طوغمق و طوغورمق پس لازم زنہ فعل دیمکدر
ترکیہ طوغدی و یکدر پس ایدی همزاد بیلہ طوغدی و یمک
اولور کہ ترکیدہ ایکنجی تعبیر ایدر لوگہ علم قلنمش رعایتیدہ فتح تا هشتاد
فوقانی و سکون زا و و فتح همزہ و بیم و بعد الالف نون ایلہ تومان
دیرلر صیغہ تثنیہ در یا لکز بر یہ قوم دیمکدر بو دخی جائز در کہ زاد بونث
یاپسون کہ اثر نده بر علق عمر و زنجیار تدر مثلا عمر زنی بر یاشلو مرد ایدی
برپیشنده ایکی یاشلو مرد ایدی ایکی پیشنده دیرلر کذا و کذا عیدہ
کسر سین مهملہ و نون مشدده ایلہ شش دیمکدر کہ لوگاریتمہ همزاد دیمکلہ
بر دیمک اولہ اکرچہ پیشده بر اولمقدن ایکنجی اولق لازم لکن
ایکنجی اولانلرک یاشی ایکی اولمق لازم کلور بنا علی هذا همزاد
دینیلسہ اولہ ایکنجی وصف ترکیبدہ اصلی کیرمزدہ اب ایدی

و مسبقیتہ زعلیتہ نقل ایلہ تقدیم و تاخیر و ترخیم اولنوب بسور کہ
معناسنہ استعمال اولنمشدر عین مبیدہ کسر میم و سکون کاف و فتح واو
و سین مهملہ و تا مربوطہ ایلہ مکنسہ دیمکدر خار خاء معجمہ و بعد الالف
راء مهملہ ایلہ فارسیدہ ترکیہ کسر تا مشتاد فوقانی ایلہ کن دیرلر
اغاجک و اوتک بعضیلرنک اولورکہ کبی سوریچہ لرنده در
خصوصا کلا اغاجنده عین مبیدہ فتح شین معجمہ و سکون واو
و فتح کاف ایلہ شوک دیمکدر و اخرنک تا ایلہ شوکہ دخی
لغتدر تقطیع البیت اچدر نهاد فاعلاتن ایچدر نیاود رونز
واو جیقر لر میز فی فاعلاتن مونده زاد و یازیدر زالفلر یاقطلدر
کلنار فاعلاتن الدسیپر فاعلاتن اولدیر زاد و یا کیدر
دسپورکہ صرسینک کبی اشیا عندز بر یا کلوب واو کیدر
یاجوز واو ایلہ سپورکہ دیمکدہ اولورکہ تکنجی فاعلاتن روبکار
فاعلاتن یا متحرک او قنور بیت بکدشہ صفا دیکلر همزاد ایکنجہ
آبکیر اولدی کولر و دریا دکز صفا فتح تا اهوز و سکون زهم ایلہ ادات
تاکید فارسی و فتح تا مشتاد فوقانی و الف ایلہ بونلر ادات
تشبیہ و تمثیل در پس صفاتاکیش دیمکدی دیکہ هر کسہ
برآخر نسنہ یہ بکزر اولہ عین مبیدہ فتح شین معجمہ و کسر با موحدہ و سکون

واو مو فه و فتح دال مهمله و ها، رسیله فارسیه ربونه ترکجه اوبا
ولوی دخی دیرلر که بربابا دیرلر اوپوشر بربولك کمسنه ارشو بلکه
پك چوق اولمیا اگرچوق واولو بولك اولورسه اکا دودمان
دیرلر بنه دوده دیر ماخوذ در ع بیده اولو بولوکه هرکیمی بولوکه ده
فتح قاف وکسر باء موحده وسکون یاء تحتیه و لام و تاء مربوطه ایله قیبلة آبنوس
فارسیده نبات بیکه کامه جاروب فتح جیم عجمیه و بعد الالف کسر دال مهمله و رای
مهمله ایله فارسیده زمی الاصل خانه تورك بورندکلری بیاض اورتی
حصیره خیمه معناسنه استعمال ایلدیلر ترکیده شیوع اولمغله ترك
مقامنده کتورلمشدر خیمه فتح خاء معجمه وسکون یاء تحتیه وفتح میم وها
رسیله ع بیده ترکجه فتح جیم عجمیه ایله چره دیرلرکه چوکه دیر محفظه در
خیمه ایله چره بینده بر واو عاطفه مقدر درکه چره خیمه اوزرینه علف
ایده تقطیع البیت اجینغر بی فاعلاتن ایجدنه باکید رهو فوق
فاعلاتن واو ابتدائیه کیدوب هانك فتحه سی اشباعدن بر واو
حاصل اولور چوزده فاعلن دودا و با فاعلاتن هاجر شرجاوزه خر
فاعلن مه چره فاعلن بیت ایچ دروزهامون یازی قیبراك کنار
اولدی سپور کذکین جاروب خاردروان فتح دال مهمله وضم زای مهمله
وسکون واو ونون ایله فارسیده ترکجه ایچ مقابلی کرطی ایله طشر

طشر و فارسیده کرباء موحده وسکون یاء تحتیه وضم زای مهمله وسکون
واو ونون ایله بیرون دینور ع بیده ایچه داخل وطشه خارج دینور
عامون هاء هوز و بعد الالف ضم میم وسکون واو ونون ایله
فارسیده ترکجه یازی که اوایه دیرلر ع بیده فتح صاد مهمله وسکون
حاء مهمله وفتح رای مهمله و الف محدوده ایله صحرا دینور کن کاف
عربیه ونونك فتحه لری و بعد الالف رای مهمله ایله فارسیده بوغده
ترکجه قبراك دینور بمعنی طرف بفتح الطاء والراء المهملتین وبالغار
وکسر حاء مهمله وفتح جیم و رای مهمله و تاء مربوطه ایله حجره دینور کذا فی الاخری
وبالعکس فی الترجمان جاروب وصف ترکیبیدر جاجیم عربی
والف ایله جاری دیمکدر محفظه ترکجه بفتح الباء المثناة التحتانیة وسکون
الراء المهملة ع بیده میم وحاء مهمله کبی فتحه لری ولام مشدده ایله محل
دینور که محسوسه حقیقی وغیر محسوسه مجازیه مستعملدر روب
ضم راء مهمله وسکون واو و باء ع بیده روبنده دیمکدر که روبده
مضاف عندن مشتق اسم فاعلدر مصدری روبیدر نور علی روایة
ضم میم وسکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة فوقانیه ونون مصدری ایله الف
اولف دخی جائزدر که مستقبلا تشنه یاباء موحده یه تحول اولنور
ماقبلنه واو زیاده قیلنور ریس بونه ترکجه پرسوریجی دیمکدر اولور

چنبر با نون رعبیده فتح نون و سکون شین معجمه و واو و در آء مهمله ایله
نشور دینور که فارسیدر موتبدر و کسر جیم و در آء مهمله مشدده
ایله جزره دینور تقطیع ابیت بکلمک ال فاعلاتن بوکلمکدن
واولدن واولر جوشر دیسلیکنی فاعلاتن دنشور فاعلات
الیقه دیر فاعلاتن لرکوشدر فاعلاتن بشخور فاعلات
شین متحرک او قنور بیت انجغرق اولدر زغنک اما آرروخ ده
اولدی کارکمک دخی بالان دروغه زغنک زاء عربیه و غین
معجمه نک فتحی و نون و کاف عجمیله فارسیدر بونده ترکجه انجغرق کم
اشاره ریلمک جنس اولدوغندن حاصل اولور برحالندر رعبیده
ضم فا السعضص و فتح واو و بعد الالف قاف ایله فواق دینور
اروخ الف ممدوده و ضم رآء مهمله و سکون واو و ایله واو و سنر و غین
معجمه ایله فارسیدر بونده ترکجه کارکمک که معده ده جنس اولان
ریح فورتلدنده بوغازدن یوقاروجقمقدن عبارتدر رعبیده ضم جیم
و فتح شین معجمه و الف ممدوده ایله جشاء دینور حمزه دن صکره تاء
مصدری ایله جشاءة دخی لغتدر دروغ دال و رآء مهملتین ضمه لری
و سکون واو و غین معجمه ایله فارسیدر بونده ترکجه یالان دیمکدر صندی
عربیده کرکاف و سکون ذال معجمه و باء موحده ایله کذب دینور که صندی

صندی صندقدر فارسیده را و الف و سین مهمله و تاء قرشت
ایله رات دینور که فی الاصل طوغرو معناسنه وضع اولنمشدر
محسوساتده و محسوساتدن غیریده مستعملدر بوندندر که قول
سدیده استعمالی اولنور سنکم رنکیده کرچکه طوغری و یلانه
اکری دینمکله شایعدر تقطیع ابیت انجغرق ال فاعلاتن
نون و جیم حرف واحد عدا اولنور و اولدیرلر واو و دوشره
دیرغنکم فاعلاتن اما زالف دوشوب فتحه سی ماقبلنده
کافه دیریلور و میم مکرر ایله جمع اولنور ما اروخ فاعلات
الدکارکر فاعلاتن اولدیرلر واو و یا کیدرلر مکدیجه فاعلاتن
لسندروخ فاعلات بیت ایچ بغرسه و قفوق چزره ده

دوده او برچادره جیمه چزره یه کسرء آء عجمی و سکون زاء حطی با سنر
دخی لغتدر و هاء اسکیه ایله فارسیدر بونده ترکجه ایچ بغرسه رعبیده
فتح شین معجمه و سکون حاء مهمله و میم ایله شیم دینور و او ابتدائیه
چزره فتح جیم عجمی و سکون زاء عربی و فتح دال مهمله و رآء مهمله و هاء
رسمیه فارسیدر ترکجه قاقوق که قویرو غی قپاتدقده انجمنده
حاصل اولور رعبیده ضم صاد مهمله و فتح تاء هوز و بعد الالف
فتح رآء مهمله و تاء مربوطه ایله صهارة دینور و دوده ضم دال مهمله و سکون

مشدده و ها و رسیله نی الاصل عربیست و عجم دخل نداده
نقل ایده وب استعارا بمعنی شاره که فتح میم و تا مشناة
فوقانی و بعد الالف فتح راء مهمله و ها و رسیله فارسیست و عربی اولان
فتح میم و سکون طا مهمله و فتح ها و هوز و راء مهمله و تا مثناة فوقانی و بو طا ایله
مطهره لفظلرنی تعجیم اولنمشدر حاصلی دیه و شاره کونی یا ید قلری
نسنه یه دیرلر لکن صوفو نبلن تخصیص اولنوب باغ و بال
و سائر بونلر مثللی شیلر قود قلرینه دیه استعارا ایدرلر بیسله
ضم با و موحده تحتانی و سکون لام و به ضم با و فتح لام و ها و رسیله
فارسیدر ترکجه کسر کاف عربی و لام ایله کلکندر دیدکلری قاب کی
باده اولنلر عربیده فتح لونی و بعد الالف کسر طا مهمله و لام ایله
ناطل دینور و بیسله عربجه امر کلوب راق مفاسنه در تقطیع البیت
حسب اوزره فاعلاتن با مکرر او قنور و هاسی قطعه خوش آدی
فاعلاتن ها کیدرمدالف اولور بیسله فاعلن دیکنبر فاعلاتن
دیه لونی ها کیدوب با مکرر و واوسی قطعه دقلکندر فاعلاتن
بیسله فاعلن بیت بو کلمک اولدی سکیزهجا استور ۸

القصه دیرلر کوشکدر مشخور سکیزیدر سین مهمله و کاف
عجمینک کسره لری فتح سین ایله دخی لغتدر و سکونی با مکسر و کسر اعربی

و بنه سکونی با ی حطی و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر
بونلر ترکجه بو کلمک بولنمز با موحده تحتانی و سکون کاف
عجمیله ترکیدر طوار اورکوب صیچرامغه دیرلر عربیده کرکاف
و فتح میم و بعد الالف صاد مهمله ایله قماص دینور ستور سین مهمله
و تا مثناة فوقانیلنک ضمارو سکونی واو و راء مهمله ایله
فارسیدر بونلر کسر همزه ایله الفی کبنبلن طواره دیرلر الاصل
ستور بنبلن طوار قسمنی ایجاغنه دیرلر تسامح شایع اولمشدر
مصراع کرهنر واری مرتجل اوبرنشتر بر ستور ۸ صکره مطلق بنبلن
طوار یعنی دوه و فاتر و اتلک انواعلک هر بری استعمالی ابتدایی
عربیده نونی و جیم مهمله فتحه لری و میم ایله نم و دال مهمله و بعد الالف
فتح با و مشدده تحتانی و تا ایله دابه دینور مشخور کسر نونی و سکونی
با حطی و یا سز ضم نونی ایله دخی لغتدر و سکونی شین معجمه و ضم خا معجمه
و سکون واو و راء مهمله ایله فارسیدر عند البعض فتح خا معجمه و واو
رسمی و الف ثابت ایله و الفسز نشتر قافیه سنده دخی لغتدر و خا
معجمه و واو ایله دخی لغتدر و واو و نسز صکره با و رسیله دخی لغتدر
بونلر ترکجه فتح کاف عجمی و کسر واو و شین معجمه ایله کوشک دینور که دوه
و فیل و بانده و غیرلری بر اوده کی نسنه معده سندن اغنیه کتوروب

در مرحمت ربوده ترکیب اوینا و بحری دیگر پلیزه بر علم قلمتراش عبیده
کسر میم و سکون زا آ مهمله و فتح دا و ها مهمله و تا امر بوط ایله مروحه
دینور جمع فتح میم و را ایله مراوح کلور بی مزه یکسر با موحده دیای
حطی ایله فارسی آلات سلب مزه میم و زا آ عربیدن فخاری و ها
رسمیله فارسیدر یعنی چاشنی ترکیب طاعت عبیده طعم دینور
پس بی مزه طاتسز دیمک اولور عبیده نا مشتاق فوقانی
و الف و کسر فا سعفص دها ایله نافه و الغسز قصه دینور و او فارقی
یا مزه با بونش مع معمانسه در پس با مزه ترکیب ملتوع عبیده فتح
لام و کسر زا آ عربی و سکون یا رویه زا آ عربیه لذیذ و ضم حا مهمله و سکون
لام و واو ایله حلو دینور شیرین کسر شین معجمه و سکون یا حطی و نون
ایله مختصر شیرکین در کاف با رسمیله بدلدر و یا حطی حرف
نسبت و نون تاکید نسبت شیریه منسوب دیمک اولور شیره
رایحه فخری و ها رسمیله فارسیدر که ترکیده یا میز شره و یرلر
تازه اوزمدن صعقه قاری صمغ در کثرت استعمال ایله کافی استعاط
ایدوب رایحه یا به مناسب کسر حرکه و یریلوب ملتوع معمانسه علم
قلمتراش در پس ترکیب ملتوع دیمکدر حلو جیلر اکثر حلویه بو نوعدن یا پدقلرندن
حلو دیمشدر در تقطیع البیت با و پیزه فاعلاتن و ا ر متحرک اوقنور

اوقنور با و زنهم فاعلاتن یه دال متحرک اوقنور پلیزه فاعلن
پیز ملت فاعلاتن لو و ملتسز فاعلاتن یه الف کیدر پیزه فاعلن بیت
حبه دانه خوشه آدی سنبله و تبه کوز بروانی کلمندر بسبله حبه حا مهمله
و با موحده نمک فخری و تا امر بوط ایله عبیده فارسیده دال مهمله
و بعد الالف فتح نون و ها رسمیله دانه دینور تزکیده فخر مشهور در
قریب ترکیبی الغسز نه در ناظم مرحوم دانه که فارسیده عبیده بیان
ایدوب لکن سلاست وزنی ایچون تقدیم ایتمشدر خوشه
ضم خا معجمه و سکون واو و معوقه و فتح شین معجمه و ها رسمیله
فارسیدر بو نده ترکیب مطلق صلقم دیدکلری شنه که اوزرنی دزمش
دانه لری اولکی صابون عبارتدر اوزم صلقمه اضافت ایله خوشه
انگور دینور مشلاع عبیده ضم عین مهمله و سکون نون و ضم قاف
و سکون واو و دال مهمله ایله عنقود دینور واریه و ابتدای
صلقمه ترکیب ش ق دیمکله مشهور در فارسیده خوشه گندم
و خوشه ارزن دینور و ع عبیده ضم سین مهمله و سکون نون و ضم باء
موحده و فتح لام و ها ایله سنبله دینور لکن ناظم مرحوم عربیتی مقام
عمومیتده گتورمشدر و بعض نسخه ده ترکیسی بیان اولنمشدر که
حبه دانه خوشه صلقم سنبله و اقعدر دیه فتح دال مهمله و با موحده

اولدی کور دستانده برطاغ کردکوه شه ضم شین معجمه وها
اصلیه ایله فارسیدر یونان ترکجه ضم تاو واو رسیله تودیلک
یعنی تخت طرابلسه دار الملک یونانیه قرشو توکور رکیبی ایلک ضبحره
حالنده یعنی طارلق واضطراب وقتنده غلط اولنور برغلدر
عربیده ضم جیم وفا مشدده ایله اف دینور فاضل یونانه
الته لغت وار درا وجر فاده فتح وکسر وضم واو جیده تنوینده
یعنی فتح فا ایله اف وکسر ایله اف وضم ایله اف وتنوین فا ایله
اف وکسر ایله اف وتنوین ایله اف دینور فا ضبط شکوه
شین معجمه وکاف عربیلک ضمه لری واو مضمومه ایله فارسیدر
یونان ترکجه اولوق عربیده فتح ها وهوز وسکون یا حطی وفتح تا مهمله
وتا مصدری ایله هیبت دینور اسلوب عجم اوزره تا مطوله ایله در
پس شهر تنباتی ترکجه مقامنده کتور دکوه کردکوه کاف
ورا واو دال مهملتین سکونلری ایله فارسیدر ترکجه کرم دیلکدر
عربیده ضم وفتح دال مهمله واو دیلک شده سیله در الف مهمله ایله
مدوده وهنور کوه ضم کاف عربی وسکون واو وها اصلیه ایله فارسیدر
ترکجه طاغ کمامتر عربیده جیم وبا موحده سوحده لک فتحه لری ولام ایله جبل
دینور پس بو ایکی لفظه ترکیب اولنوب کور دستانده برطاغه

برطاغه علم قلنمشدر تقطیع البیت تو دیلکدر فاعلاتن یا دوشر
شه دیلک سی فاعلاتن بشکوه فاعلات الدکردسی فاعلاتن
واو دو یا کیدر شندیر طاغ فاعلاتن الغلر وها سی قلدر کردکوه
فاعلات بیت با وپیزن با وزن هم پلیزه یلی مزه طاشر وطاتو یا مزه
واقعدر با وپیزن وصف ترکیبدر پیزنده با وایدر پلیزه مزه
کسر با عجمی وسکون یای حطی وفتح زا عربی وسکون نون وفتح دال
مهمله وها دخی ایله پیزنه مضارعندن مشتق اسم فاعلدر مصدری
پیزیدن دیکه یونان اسپر انیلک معناسندن کنایه دیلک معناسنه در
با دیونان ترکجه روزکاریل عربیده ریح دینور پس وصفیله تسمیه
نقل ایچون تقدیم وتاخیر وترجمه ایله با وپیزن دینور ترکجه پلیزه دیمکلری
نسنه کی فتح ترکیسر کرکاف وفتح شین معجمه وبعد الالف فتح لام وکاف
ایله کشلک دینور روزکاری هر طرفدن کتورمکه الت اولور عجمیون
علم قلنمشدر با دفزا بود خی وصف ترکیبدر زننده با وایدر ننده
زا عربی ولنون اولک فتحه لری ونون ثانیه لک سکونی وفتح دال مهمله
وها دخی سیله زننده مضارعندن مشتق اسم فاعلدر مصدری کزنون
ایله زنیدن دیکمک معنای ترکیسی روزکار دیرجی دیلک اولور بود خی مرادف
با وپیزن در با زدخی دیرلر با عربی والف وزا عربیله بازنده

609

247 b

فاعلاتن وخسته رو زن فاعلاتن مریخته و زبا و ها چو شراره غرور

فاعلن او غریز الف و واو کبد دب ضمه ما قبلنده واله و بریلور

و با دو شربیت یافتن بولمق و یلک گفتن در ره هم و لمک

و لمک ندر سفتن در ره یافتن یای حطی و الف و سکون

فا و سعفص و فتح تا و مشناة فوقانی و نون مصدر ایله فارسیدر

بو نمق ترکجه بولمق مستقبلنده فا یا یه فعل او لنور عبیده و او

و جیم فتحه لر و سکون و او و دال مهمله ایله وجود دینور که بولمق

ایله دارلق بینده مشترکدر گفتن ضم گاف عجمی و سکون فا سعفص

و فتح تا و مشناة فوقانی و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه سویلمک

بو نکده مستقبلنده فا و او ه فعل او لنور عبیده فتح قاف و سکون

و او و لام ایله قول دینور سفتن ضم سین مهمله و سکون فا سعفص

و فتح تا و قرشت و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه دلمک یعنی دلمک

دلمک عبیده فتح تا و مشناة فوقانی و سکون تا و مشناة و کسر فاف

و سکون یای حطی و با و موحده ایله تثقیب دینور تقطیع البیت پاره جنبل

فاعلاتن فامتحرک و بولو او سز او قنور مقدم گلنف فاعلاتن تندر

فاعلن هم دلمک در فاعلاتن مکند رسف فاعلاتن ها کبدر

تندر رفاعلن بیت تو دلمک در شعر دیلمک بیت شکوه

اصلن او یخته در دزد او غریدر خشکی خسته فتح خا و عجمه و سکون

سین مهمله و فتح تا و مشناة فوقانی و ها و رسیله فارسیدر ترکجه

صبر و عبیده فتح میم و کسر را و مهمله و سکون یای حطی و ضاد معجمه ایله

مرادفیدر و دینور کاف عجمی مکسوره خشته لمک ها و رسیمندن

بر لدر گاه مربانه و یای حطی بو نمق حرف مصدر در پس خشکی ترکجه

صبر ولق و یلک اولور عبیده فتح میم و را و مهمله ایله و بیلمز و دینور

در و فتح دال مهمله و سکون را و مهمله و نیه دال مهمله ایله فارسیدر ترکجه

اغری عبیده و او و جیم فتحه لر و عین مهمله ایله وجع و دینور

او یخته الف محدوده و کسر او و سکون یای حطی و خا و معجمه و فتح تا و مشناة

فوقانی و ها و علامه مفعول ایله فارسیدر ترکجه اصلن خسته عبیده

ضم میم و فتح عین مهمله و لام مشدده و قاف ایله معلق دینور

دزد ضم دال مهمله و سکون زا و عربیه و نیه دال مهمله ایله فارسیدر ترکجه

او غری گرسنه چلان گسنه عبیده کسر لام و فتح صاد مهمله مشدده ایله

لص و لصه دینور و سین مهمله و بعد الالف کسر را و مهمله و قاف

ایله سارق و سارقه دینور تقطیع البیت خشکیدر فاعلاتن

صبر لقدر فاعلاتن و او جو شر دغور در فاعلن او غریدر الف او و

کبد دب فتحه ما قبلنده واله و بریلور و یاسقدر اصلن فاعلاتن

و بو ملک امثالے اشیاده و او حرف عطف باردان با
موحده و الف و کسر رآء مهمله و فتح دال و نیه بعد الالف نون ایله
اسم بسیط فارسیدر ترکجه قاب تجاق عبیده مفردی
کسر واو و فتح عین مهمله و الف محدوده ایله وعاء و بنور جمع فتح
همزه و کسر عین ایله اوعیه کلور که بعض باردانه استعار اولنور
و بار ایله دانه نک مرکب اولدقده ترکجه یوک و یوکلک و بیدکلری
محلدر که فارسیده ضم دال مهمله ایله و دولاب و دخی جیغور اولوده
بیار لر و ابجه یوک یغار لرعبیده ضم میم کسر ایله و دخی لغتدر
و فتح دال مهمله و سکون عین مهمله ایله مخدع و بنور عین بر نیه جیم ایله
مخدع دخی لغتدر و اردان فتح واو و الف و رآء و دال مهملتین
الف و نون ایله اسم بسیط فارسیدر ترکجه اوقلاغو
دیدکلری جیق که انکله یوقه اچارلرعبیده کسر میم و سکون
رآء مهمله و فتح قاف و بعد الالف نیه قاف ایله مرقاق و بنور
تقطیع البیت اوتحانک فاعلاتن درخنور و فاعلاتن باردان
فاعلات را متحرک اوتحنور قبضجذر فاعلاتن الفدر محذوذ قدر
اثلثور فاعلاتن واو اوراسی قطدر واردان فاعلات
پنجرا متحرک اوتحنور ربیت اغلاپن دردیله اولدر زارزاره

لابه بیلوار مق ارقدرام نزار زآء عربی و بعد الالف
رآء مهمله ایله فارسیدر که وصف ترکیبدر مصدری زارلندرمق
تکدارلق تأکیدا فاده ایدر لغتدر و بمعنی نالهٔ ترکجه اکثر لدی معاشره
امانظم مرحوم اغلاپن معاشره الوب لکن دردایله قیدایتمشدر
عبیده باآء موحده و بعد الالف کسر کاف و یای حطی ایله بکیی
و بنور لابه لام الف و فتح باآء موحده و هاء رسمیله اسم مصدردر
فارسیدر ترکجه بیلوار مق عبیده فتح تاء و ضاد معجمه و ضم زاء مهمله
و سکون عین مهمله تضرع و بنور که زاری و لابه معناسنه بنیاده
مشترکدر نزار کسر نون و فتح زآء عربی و بعد الالف رآء مهمله ایله
فارسیدر ترکجه اریق که ابجه اولا اگرچه نظم مرحوم معلومتینه بنادً
لاغر ایله نزار بنیاده فرق کوستر مشدر لکن لاغر اریق و نزار
اریق و ابجه دیو قید اولنمشدر تقطیع البیت اغلیدر فاعلاتن
ربیله الدی فاعلاتن ایله دردنجی کیدوب کسره قبلنده واله
و یر بیلور و هاء رسمی واولدیرنجی واو کیدر زارزار فاعلات
زار اولنک را سی متحرک اوتحنور لابه بیلور فاعلاتن لابه دردنجی
هاء بیلوار دنی الف کیدر بیلوار مق ارقدر فاعلاتن اربعدنجی بادوشر
همزار فاعلات بیت تمتی در میر و لق در واغیدر ٥٠

خضاء معجمه و میم ایله حضم و ثانیاً فتح راء مهمله و سکون یای حطی
مشدده ایله رتی دینور تقطیع ایست حضر نمی فاعلاتن خذ کاری
فاعلاتن واو حرشر دندر در فاعلن بیت مستمند اگلو در لاغ ازلیق
نلخ اجراکشی ترش غوره قورق مستمند ترکب تبسید رست
ضم میم و سکون نا و سین مهمله ایله فارسیدر ترکجه اینی یعنی
کشش مستمند و کی حالندن غیره جبر و یرمک عربیده کسر شین
معجمه و فتح کاف عربی و بعد الالف فتح یای حطی و نای مصدری
ایله شکایت دینور مسند فتح میم و سکون نون و دال مهمله ایله
اوات و صف دینسند پس مستمند ترکجه یگلو و یکدگ عربیده
بنه ش کی دینور لاغ لام الف و فتح غین معجمه و سکون راء مهمله
ایله فارسیدر ترکجه اریق که مقابلی سمز در فارسیده بوشکاف ربه
دینور کلام عربیده اوله فتح نون و کسر حاء مهمله و سکون یای حطی
و خاء معجمه ایله نحیف و ثانیاً فتح سین مهمله و کسر میم و سکون
یای حطی و نون ایله سمین دینور تلخ فتح تای مثناه فوقانی و سکون
لام و خاء معجمه ایله فارسیدر ترکجه آجی که مقابلی طتلی در عربیده ثانیه
ضم حاء مهمله و سکون لام و واو ایله حلو و اوله ضم میم و سکون راء مشدده
ایله مر دینور ترش ضم تا مثناه فوقانی و سکون راء مهمله و شین معجمه

هم شبیه فاعلات واو
الف دوستر مشکواری
فاعلن ودندر فاعلن
که

معجمه ایله فارسیدر ترکجه اکشر که لیمون و سرکه طعمی کبی عربیده
فتح حاء مهمله و بعد الالف کسر میم و ضاد معجمه ایله حامض دینور
غوره ضم غین معجمه و سکون واو و فتح آر مهمله و هاء رسمیله فارسیدر
ترکجه قورق که اوزومک خامیدر عربیده کسر حاء مهمله و سکون
حصاء مهمله و ضم راء مهمله و میم حصرم تقطیع ایست مستمند ک
فاعلاتن ناضرورت وزن ایچون مفتوح او قنور و الف ایله
غلط رد شکبرده اولدیغی کبی واگلو در همزه و باء و سکوب
کسر مستمند ک دالله و بربلور لوار رلا فاعلاتن غ آریق فاعلاتن
بلخ آک فاعلاتن اجیدر الف کبدوب فتحه ماقبلنده خایه
و بربلور ش ترش غوفاعلاتن راتحرک او قنور ره قریق
فاعلات واو سقطدر بیت او تحاشیدر خنور و بار دان ه
قب تجاقدر او قلاغ غوردر واردان خنور خاء معجمه و نون ایله ضمراری
و سکون واو و راء مهمله و خانث فتح و نون تشدیدی ایله
خنور دخی لغتدر که یعنی کالا فارسیدر ترکجه او اسباب عربیده
متاع ایست دینور کلا بیتر فی بیاض الکالا لکن عند البعض کالا
عامدر قماش و سائر آلات خانه معناسنه خنور خاصدر که
قاب تجاق و کاسه و طبق و بالنه و نجاق و اورتی و بناق

فوشارة فاعلاتن بایسد در بیت هم صوده یوزنک شاویدندر
هم دخر صرمق تراویدندر رشتاویدن کسر شین معجمه و فتح نون
و بعد الالف کسر واو و سکون یا حطی و فتح دال مهمله و نون مصدری
ایله فارسیدر ترکجه صوولاه یوزنک عبیده کسر سین
مهمله و یا موحده و بعد الالف حا مهمله و تا مصدر ایله یسامة
دینور تراویدن فتح تا و شاه فوقانی و راء مهمله و بعد الالف
کسر واو و سکون یا حطی و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر
واو بریزه یا موحده ایله دخر لغتدر ترکجه صرمق یعنی بزطرفلک
ایچندن اولان صوولی شئی صیزوب بشیرمک اورمق عبیده فتح تا و
مثناة فوقانی و راء مهمله و ضم شین معجمه مشدده و حا مهمله ایله
ترشح دینور تقطیع البیت هم صودیز فاعلاتن واو اوجر شر
یکشناوی فاعلاتن وندر رفاعلن هم دخر صرفاعلاتن متعراوی
فاعلاتن وندر رفاعلن بیت هم زونوبیدن سکلدامکدر رة

هم بنا ایدن اکلدامکدر زنوبیدن ضم زاء عربی و نون و کسر
یا حطی اولی و سکون ثانیه و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر
بونده ترکجه سکلدامک یعنی صنعتلی امق و چکزامق و چقارا دولاب
یکی عبیده ضم نون و فتح با موحده و بعد الالف حا مهمله ایله بنا

دینور جیم معجمه ایله دخر لغتدر بنا ایدن با موحده مکسوره
حرف ناکید نا ایدن نون مفتوحه و بعد الالف کسر لام و سکون
یا حطی و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه
اکلدامک عبیده فتح همزه و کسر نون و سکون یا حطی و نون
ایله ابنن دینور تقطیع البیت هم زونن فاعلاتن وسکلدا
فاعلاتن مکدر رفاعلن هجنالی فاعلاتن وزن اکلدا فاعلاتن
یا دوشر مکدر رفاعلن بیت هم صرمق خود کاریدندر ره

هم سکب فامق کواریدندر رکاریدن ضم کاف عجمی و فتح
میم و بعد الالف کسر راء مهمله و سکون یا حطی و فتح دال مهمله و نون
مصدری ایله بعض نجم خنده کردن یعنی یارم کلمک معناسنه
فارسیدر ترکجه صرمق یعنی کولرکبی اورمق عبیده فتح تا مثناة
فوقانی و یا موحده تحتانی و ضم سین مهمله مشدده و میم ایله تسم
دینور کواریدن ضم کاف عجمی و فتح واو و بعد الالف کسر راء
مهمله و یه یا و دال و نون ایله فارسیدر ترکجه کسر سین مهمله و سکون
کاف عجمی ایله سکلمک و سکرمک مغارنده لازم ایله متعدی
بینده مشترک در و فامق مغاسنه دخر لغتدر نسکم نظم مرحوم
ایکسز بردن بیان ابتشدر عبیده اوله فتح حا و هوز و سکون

609

243 b

دختا بمجمه ابله بطبخ دربرلرکه قاوونه دخی مشترکدر پوزینه ضم تا عجمی وسکون
واو وکسر زا آرعربی وسکون یارحطی وفتح نون وتا آرینیله فارسیدر
بونک ایکی معنا بینده مشترکدر بری ترکجه همیون دیدکلری جانورکه
چنکانه لرا ویناردرا عربیده کسر قاف وسکون واو ودال مهملتین
ایله قرد دینور وبری دخی ترکجه یارپوز دیدکلری نسنه کهبرچی تیرلرا ومدر
عربیده کسر حا مهمله وفتح با موحده وسکون قاف ایله حق دینور
فتحتین ایله دخی لغتدر تقطیع البیت بنبنق فاعلاتن ایکیدر
همدوانه فاعلاتن قارپوز فاعلات رامتحرک اوقنور
ایکدرپوفاعلاتن یارتانه جوشرزنبیق فاعلاتن هادواو
دوشرار یارپوز فاعلات رامتحرک اوقنور بیت دست
ابرنجن بلازک کوشوار کوبه تپهو چل صوغوق قوشی سار دست
ابرنجن ترکیب اضافی که اصلی ابرنجن دست ایدی کثرة استعمال
ایله مضاف ایله تقدیم اولنق ایله کسرهٔ اضافی ساقط اولنشدر
ابرنجن فتح همزه وسکون با موحده وفتح را مهمله وسکون نون
وکسر جیم وبه نون ایله فارسیدر رشوار حلقه دربرلرکه قوله وبیونه
وایاغه تکوزرار بونلره قولطا قینیلن حلقه معناسنه درکه دست لغتنه
اضافت ایله تخصیص کسب ایتمشدر تکه بلازک عربیده کسر سین

کرسینز مهمله وفتح واو وبعد الالف را مهمله ایله سوار دینور کوشوار
مقابله مصراع ثانیه مرهون ترکیب نسبیدر کوشن ضم کاف عجمی وسکون
واو وشین معجمه ایله قولاف کماهو وارادات بیافت ترکجه یزار
پس کوشوار معنای ترکیبی قولاغه یزار دیکدر ترکجه کوپه دیدکلری
نسنه کهانسان یعنی خاتونلر قولاقلرینه طاقرلرا کما علم قلمشدر
عربیده ضم قاف وسکون را مهمله وطا حطی ایله قرط دینور
تپهو کسر تا فوقانیه وفتح پا موحده وسکون یارحطی وضم ها رهوز
وواو ایله فارسیدر ترکجه چلاوه دیدکلری قوشکه هیئتی شاهینه ویرکه
اچل وبورنی واباغی قرمزی وقاناری آلتی سیاه قوشدر
عربیده فتح طا مهمله وسکون یارحطی وضم ها رهوز وهیم ایله طیهوج
دینور تا ایله تپهو دخی لغتدر س رسینز مهمله والف ورا مهمله
ایله فارسیدر ربونک ترکجه صوغوق دیدکلری الاجه قوشدر عربیده
ضم زا وعربی وسکون را مهمله ونه ضم زا وراآ مهمله ایله زرزور دینور
علی وزن معبد عند البعض را ثانیه زا اولرالف ایله زرزار
وواو ایله زرزور دخی دبرلر تقطیع البیت دست بزن فاعلاتن
تامتحرک اوقنور جنبلازک فاعلاتن کوشوار فاعلات
شین متحرک اوقنور کوپتپهو فاعلاتن هاکبد رجل صوغوق فعلاتن

اولندی انگشتری فارسی اسم مرکبدر زحاف اضافت اولوب
کثرت استعمال ایله مضافی حذف اولنوب علم قلمشدر نگین کبی دیوان
استعمال ایله کلای خطیجوانی نظر علم قلمشدر انگشت فتح عین وسکون
نون وضم کاف عجمی وسکون شین معجمه وتا مثناة فوقانی ایله ترکیب پرمق
عربیده کسر همز وسکون نون صاد مهمله وفتح تا موحده وبعض محله ایله
اصبع دینور فتح تا مثناة فوقانی ورا مهمله ایله ذات تفضیلدر
پس انگشتر یعنی مشترک یعنی ترکیب بش پرمق دیر کلری یرده مقدر که
عربیده کسر همز وسکون با موحده ایله ابهام دینور آخرنده
یا رحطی حرف نسبتدر پس تخفیف اجلیجون تا نینک یرینه حذف
ایدوب انگشتری دینلمشدر نگین دختر لبک اصلی دختر در دخت
بمعنی بنت یعنی قز ورا دات تفضیل ترکیب اولندقده استماع
مثلیندن ثقلت اولدوغندن را دوتری ایکی تا نینک یرینه حذف
ایدوب دختر دیدیلر قاعده اسمای مرکبه جزو اولنک حرف اخیری
ایله جزو ثانینک حرف اولی جنس واحد دن ایسه جنس ترکیبده
اول ایکی حرفک یرینه حذف ایدرلر ضابطه پس انگشتری اون بش
ترکیبلو که پرمغه طفار لرمجوع اینه درعند البعض انگبرنک
اسمیدرکه ترکیب زنگبر دیرلر پس زنگبر بش پرمغه طقطقه وعیجون

طقطقه وعیجون انگشتری دیدیلر واعجام خاطر لیک بش پرمقدیه لی قبض
عادتلری اولدوغجون بوکه داخی انگشتری دینلمشدر باخود علی سبیل الاستعاره
صرچه پرمغه طقطقینلی بوزکده استعمال اولنمشدر نگین کسر نون
وکاف عجمی وسکون یا رحطی ونون ایله قاریسیدر ترکیبی بوزک قاشی
عربیده فتح فا سعفص وصاد مهمله مشدده ایله فص دینور تقطیع البیت
سوبسوهر فاعلاتن یاکذر پوفاعلاتن ها دوشر سوکمن فاعلن
همیزکسان فاعلاتن واوحرشکشتر رقا فاعلاتن شینکین
فاعلاتن بیت پنبه پنبق عندوانه قارپوزه کبی درپوزبنه میمون
یارپوز پنبه فتح با آموحده وعجمی وسکون نون وفتح با آ عربیه وها، رسمیله قاریسیدر
ترکیبی پنبق عربیده ضم قاف وسکون طا مهمله ونون ایله قطن دینور
عندوانه کسر با آ موحده وسکون نون وضم دال مهمله وفتح واو وبالالف
فتح نون وها، رسمیله اسم بسیط قاریسیدر ها یرینه یا رحطی ایله نون
مکسور قبیلوب عندونی دیو دیرلر ترکیبه قارپوز دیه کلری تسمیه
قاونی قرداشیدر عربیده فتح با آموحده وسکون طا مهمله ورا آمهمله
وفتح قاف وتا آموحده ایله بطرقه دینور وفتح جیم والف وثا مثلثه
وسکون واو ونون ثا ایله جاثوث وفتح حا مهمله وسکون جیم وبا،
ایله مجب حفر دیرلر وکسر با آموحده وطا مهمله مشدده وسکون یا رحطی

ترکجه طرملادی و طرملاق دینور که ماضی مفعول رعبیده
فتح خاء معجمه و سکون واو مهمله و شین معجمه بلوچستان
مصدر زدن مشتق اولمق اوزره دخی جائز در که پاره لدی دیمک
اولور پس مجاز طریقیله طرملادی معنای ویرلشدر اولورشت فتح
شین معجمه و سکون سین مهمله و تا آ فرشت ایله فارسیده بونمق
ترکجه تخ که اپلکدن اورر لرعبیده شین معجمه و با آ معقوده و کاف
عربیه و تا آ مربوطه ایله شبکه دیرلر تیت کرتون و سکون یای
حطی ایله فارسی واو لغزاولمق ایله بنه فارسیده اوآت دیرلر اولمق
است دن مخفف سین مهمله و تا آ فرشت دن مرکبدر ترکجه یوق
دیمکدر و دکلو و دکلدر دیمک اولورعبیده لادینور عندالبعض
سیزدر تاکه استدن مخففدر بونمق رابطه در لکا ذهب ابن النبا
و ابن النکال آری الف ممدوده و کسر آ مهمله و یای حطی ایله فارسیده
ترکجه الف و ایلک فتحه لری و تا آ فرشت ایله اوت دیمکدر که
عبیده نون و عین مهمله لک فتحه لری و میم ایله نم دینور حست
فتح با آ هموز و سکون سین مهمله و تا ایله مرکبدر اصلی باست
با آ ترکجه وار دیمک معناسنی افاده ایدر است بنه اوآت دیرلر
باخود رابطه پس اوت دن و استدن مختصر در حذف اولنوب

اولنوب صحت دنبلشدر کذا فی الدفاتیق ترکجه واو و وار در
واو ایله در تقطیع البیت طرملادی فاعلاتن خست بالق فاعلاتن
نا متحرک او قنور آغشت فاعلات باکیدر لست بیق آ
فاعلاتن نیست دن یا و یوقدر تو اوچ شرا و نا متحرک او قنور
ری او تدر فا علاتن وارلست فاعلات را متحرک او قنور
بیت سو بسو هر یاکه در پوسو کمین هم بوزک انکشتری فاشی کمین
سو بسو نم سین مهمله و سکون واو ایله فارسیده ترکجه یان
دینورعبیده فتح طا آ حطی و را آ مهمله فتحه لری و سکون فا و عین
ایله طرف دینور با آ معقوده مفتوحه بونمق کلا فزادی افاده
ایدر نه هر معناسنی مشرحرف سلا سوی ثانی کلا اول
پس سو بسو هر یکا و یکلدر عبیده الی الاطراف والنواحی
دینور یکیت فتح کاف عربی و کسر میم و سکون یای حطی و فوقانی ایله
فی الاصل عبیدر عجم بلا تغییر سانر یه نقل ایتمشدر ترکجه یوسو
دیمکلری محل که جنک ارای و صیاد اره اندن کزلنور عندالبعض یکیت
فارسیده پنها نلردن یعنی کزلنک معناسنه درعبیده نم کاف
و میم و سکون واو و فوقانی ایله کمون دینور داوا کزلنه جک یره
فارسیده کمنکاه دیرکه عبیده کمین دینور که همنوز بیان

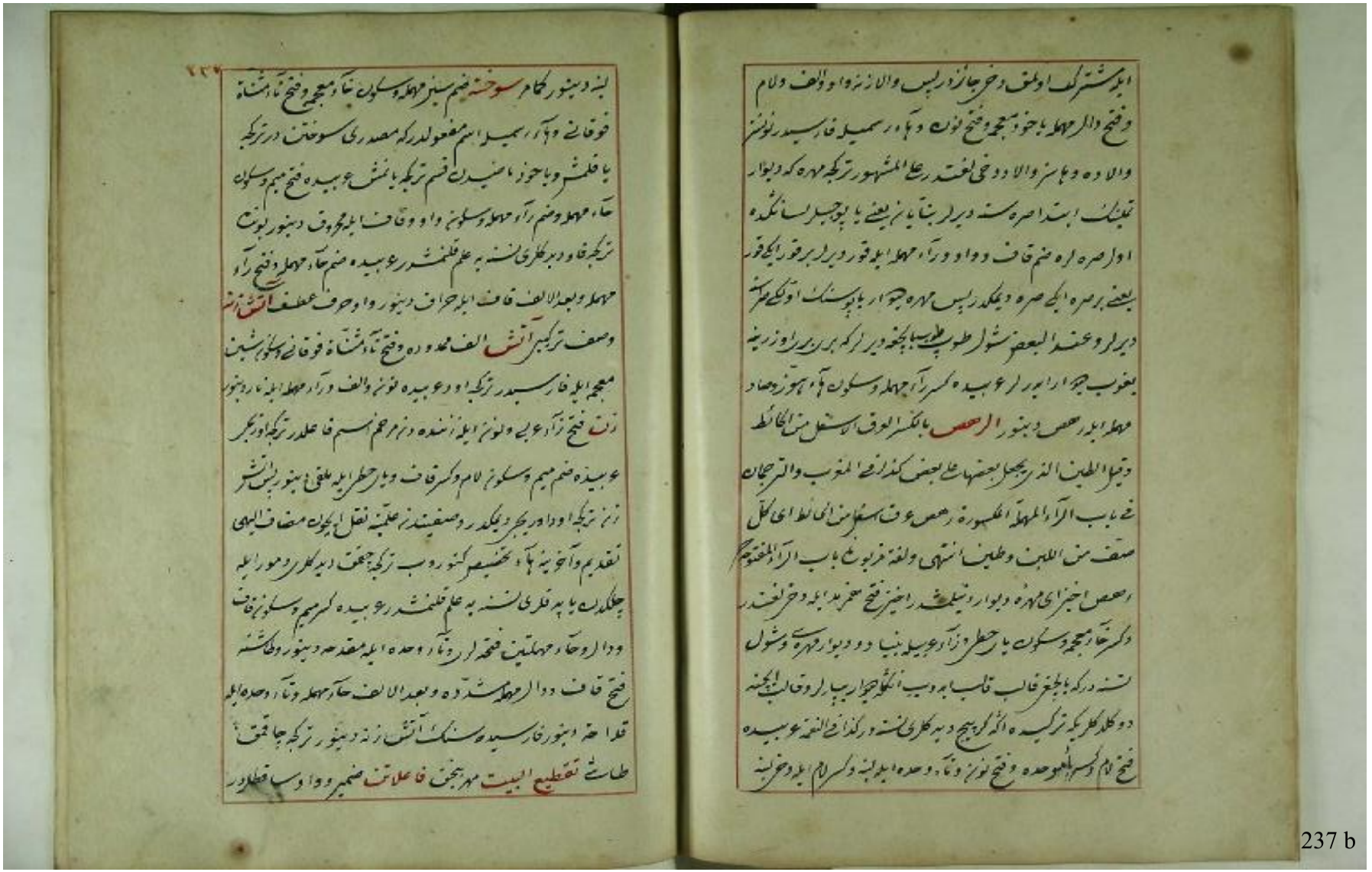
البیت کنکوزه فاعلاتن کاسنید زالف دو شر با خود الف
و سین حرف اعتماد او نور و با دو شر و کونبکده تو نک فحش
اشباع ایله او قنور یک یوزر فاعلاتن واو عاطفه ترک
اولنوب و کاف متحرک او قنور لکسینه فاعلن هم دیزه
فاعلاتن کشکنش فاعلاتن کونکلدن واو حرشر واو عاطفه دخی
حرشوب نابلنده مضموم او قنور و قوشدیزه دخی واو ساکن قطدر
برنشسته فاعلن بورنی دن زواو ساکن قطدر و نون زه دال ایکی آخوده
دخی بر حرف عدا و لنمق ایله فاعلن اولور یعنی تک سپنده فاعلن
باخود هزج سالم فاعلاتن اولور بیت غلبه انبوه و فصر انکزد
آو در نخجیر دهم یر نخجیر دد انبوه فتح همزه و سکون نون زه و با موحده تک
ضمتی و سکون واو و واو و سزدخی لغتدر رو آ اصابه ایله فارسیدر
بوزه غین معجمه و لام و با تک فتحی ربه غلبه و قاف ایله قلبه دیغور
چوقلقدر تک بو در عبیده ضم میم و فتح زا آ هوز و بعد الالف
حاء مهمله و فتح میم و تا و حه ایله فراحة دینور یعنی گرة واو
ابتدائیه انکزد فتح همزه و ضم کاف یعنی و فتح زا آ عبیده و دال
مهمله ایله فارسیدر کاف دن زه حکره و او ایله انکوزد دخی لغتدر
و دال ایله نه آ و هوز ایله انکوزه دخی لغتدر زنکه قصر دیه کلدی نسنه در

نسنه در کم عنده بر کونه اغاجک ضمغیدر کم عنده و ایجکی دیرار
و اغاجنه انکدن دیرلر کذا فی تحفة السعادة عبیده کسر حاء مهمله و سکون
لام و کسر تا و شناة فوقانیه و سکون زا بر حطی و به تا فرشت جلیت
و تشدید لام ایله تا و اولسز جلیت دیرار نخجیر فتح نون زه و سکون خا
معجمه و کسر جیم عربی و سکون زا بر حطی و رآ مهمله ایله یعنی شکار قاپسیدر
بونسنه ترکیه الف محدوده ایله آو دینور عبیده فتح صاد مهمله و سکون
زا بر حطی و دال مهمله ایله صید دینور دد دال مهمله اولنی تک
فتحی و ثانیسی تک سکونیله فارسیدر ترکیه بر نخجیر جوانک صیغیدر
یعنی پاره لیبوب اولدر یجر اسلان و کدی و شاهین و انجه کبی
عبیده فتح سین مهمله و ضم باکی مفرده و عنبر مهمله ایله سبع دینور
و ضم میم و سکون فا و سعضص و فتح تا و شناة فوقانیه و کسر رآ مهمله
و سین مهمله ایله مفترس دینور تقطیع البیت غلبه ان فاعلاتن
بوه فصر فاعلاتن واو ساکن قطدر انکزد فاعلن آو در رنخ
فاعلاتن واو متحرک او قنور جیر همیر فاعلاتن واو ساکن قطدر
یتجد د فاعلن بار آخوسی قطدر بیت طرملاوی جست بالق اغرشت
نیست بوق آری او ندر وار هست جست فتح خا معجمه و سکون
سین مهمله و تا فرشت ایله فارسی اسم مصدر در کذا فی تحفة العاصد

مهر محمد فاعلاتن بنه ضمیر دوشر لازم فاعلن فاو چغتی فاعلاتن
واو عاطفه کبد و ب قاو یک دادر مضموم او قنور سوخته آ
فاعلاتن خامتحرک او قنور تشر زر فاعلن بیت کاسنی

کو نیک دیور رنگ سپنده مهم و نیزه کونک و قوش بورنی شند
کاسنی کاف عربی و سکون الف و سین مهمله و کسر نون و یای حطی
ایله فارسیده ترنجه ضم کاف عجمی و فتح نون و کسر یای حطی و غند البعضی
سکون یا و کاف ایله کو نیک دیر کلی او تدر که مایچه چکی او لور
اچلد قده کوزهر نه سمته کیدر ایسه بو نک چکی دخی او لطرفه دوز
عبیده کسر حاء مهمله و سکون نون و ضم دال مهمله و با موحده تحتانی
و الف محدوده ایله هندباد دیور ایکی نوعدر بری بستانلرده
اچیلور ریاحچه چکی او لور و آجیدر ترنجه اجرباد در براغاردیده
بنه کاسنی دیور بو که عربی فتح یای حطی و سکون عین مهمله و کسر ضاد معجمه
و سکون یای حطی و دال مهمله ایله بعضیلر دیور کذا فی مقدمة الادب
غند البعضی ایکیسی ده مفاده مشترکدر دیرادی دخی طرخشو کدر
بفتح الطاء الکطر و فتح راء مهمله و سکون خاء معجمه و ضم الشین المعجمه و سکون
الواو و کاف و واو یک طرفیکده قانین ایله طرخشوق
دخی لغتدر سپند کسر سین مهمله و فتح باء عجمی و سکون نون و دال مهمله

و دال مهمله ایله فارسیده ترنجه یوزرنگ دیر کلری او تدر که
وقع نظر ایچون مسیانه دوشسوایدر لرنگم بیت آتش سوزان
ایلند باسپنده ایچه کند و دود استمنده عوبیده فتح حاء
مهمله و سکون و ضم میم و سکون لام ایله حلیون دیور دنیزه فتح دال
و واو و سکون نون و فتح زای معجمه و سکون یای حطی و زای عجمی و هاء هیمله
فارسیده ترنجه کونک دیر کلری کچه ایکی نوعدر بریسی اق کونک دیر
حافزیکی برنده و راکز بونی کچه دو لور راعوبیده ضم لام و فتح
باء موحده و الف و نون ایله بلباج و عوبیده و فارسیده مشترک
ضم کاف و سکون نون و ضم دال مهمله و راء مهمله ایله کندر
دیور فارسیده و تیزه دنیلن بودر نوعی دخی وار در کراغاج قبوغیسی
ترنجه قره کونک دیر راعوبیده مبعه دیور کسر میم ایله شندقفتح
شین معجمه و سکون نون و دال مهمله ایله فارسیده ترنجه قوش بورنی
یعنی قوش جنسنک بورنی هر نه جنس قوش اولورسه اولسون
کسر میم و سکون نون و فتح قاف و الف و راء مهمله ایله منقار دیور
و بر نجر قوشنک بورنه کسر میم و سکون نون و فتح سین مهمله و راء
مهمله منسر دیور فارسیده ضم میم عجمی و سکون نون و فتح کاف
عجمی و لام ایله جنکل دیور کربورنی ایله قبناغر بنده مشترکدر تقطیع

ابد مشترک او ملف و خر جائز در پس و الا زره و او و الف و لام
و فتح دال مهمله باجوز بمجمه و فتح نون و هاء رسیله فارسیدر نوشتر
و الاده و هاسز و الا دو خی لغتدر علی المشهور ترکجه مهره که دیوار
تیلنک استاد اصره سنه دیرلر بنا یا زیعنی یا پوجسل سانکده
اول اصره اره ضم قاف و واو و رآ مهمله ابلوقوردیرلر قوراکی قور
یعنی بر صره ایکی صره دیمکدر پس مهره جوار یا پوسنک اوتکی مرتبه
دیرلر و عند البعض شول طوب طاش یا پجغه دیرلر کی بر بر یرلرینه
یغوب جوار ایورلر عوبیده کسر رآ مهمله و سکون هاء هوز و حاء
مهمله ابلر حص دینور الحص بالکسر العوق الاسفل من الحائط
و قیل الطین الذی یجعل بعضها علی بعض کذا فی المغرب و الترجمان
فی باب الرآء المهملة المکسورة رحص عوق اسفل من الی نطاق کل
صف من اللبن و طین انتهی و لفظ مزبور باب الرآء المضموم
رحص اخبرای مهره دیوار دیلمشدر اخیر فتح معجمه ابله دخر لغتدر
دکسر خاء معجمه و سکون یاء حطر و زاء عوبیله بنا دو دیوار مهره سی و شول
نسنه در که باجغ غالب قالب ابه ویب انکله جوار یپلر او قالب ایجنه
دوکلر کلریکه ترکیسه اکه کرپیچ دیه کلری نسنه در کذا فی اللغة عوبیده
فتح لام و کسر الموحده و فتح نون و تاء وحده ابله بنه و کسر لام ابله دخر بنه

بنه دینور کحام سوخته ضم سین مهمله و سکون تاء معجمه و فتح تا مثناة
فوقانی و هاء ایسمه اسم مفعولدر که مصدری سوختن در ترکجه
یاقلمش و باجوز ماشیدن قسم ترکجه باتمش عوبیده فتح میم و سکون
حاء مهمله و ضم رآء مهمله و سکون واو و قاف ابله محروق دینور بونت
ترکجه قاوورمه کلری نسنه به علم قلمشدر عوبیده ضم حاء مهمله و فتح رآء
مهمله و بعد الالف قاف ابله حراق دینور واو حرف عطف آتش آنه
وصف ترکیسی آتش الف ممدوده و فتح تا مثناة فوقانی و سکون شین
معجمه ابله فارسیدر ترکجه اودر عوبیده نوز و الف و رآء مهمله ابله نار دینور
زن فتح زآء عوبی و نون ابله آنسده دیرلر جمع نسم فاعلدر ترکجه اوزمکر
عوبیده ضم میم و سکون لام و کسر قاف و یاء حطر ابله ملقی دینور پس آشر
زن ترکجه اودا اوزمکر دیمکدر و صفتیدر علتیه نقل ایدلمشدر مضاف الیهی
تقدیم و آخر یه ها تخصیص کنور و ب ترکجه جمق دیمکدر و مورا ابله
چلکدن یاپه قلری نسنه به علم قلمشدر عوبیده کسر میم و سکون نون
و دال و حاء مهملتین فتحه لر و تاء وحده ابله مقدحه دینور و طاشنه
فتح قاف و دال مهمله مشدده و بعد الالف حاء مهمله و تاء وحده ابله
قداحه دینور فارسیده سنگ آتش زنه دینور ترکجه چاقمق
طاشی تقطیع البیت مهر بحق فاعلاتن ضمیر و واو قطار در

عبیده ضم سین مهمله و فتح عین مهمله و بعد الف لام ابله سعال
دینور پوشیده ضم با موحده و سکون واو و کسر شین معجمه و سکون
سکون یاء حطی و فتح دال مهمله و هاء علامت ابله فاعل اسم مفعول در ترکیه
اورتمش واورتلو دیگلد رکه کیزلو دیمک ابله تعبیر اولنور عبیده
فتح میم و سکون سین مهمله و ضم تا و سکون واو و رای مهمله ابله مستور
وحشی دینور پوسیده شین معجمه و یاء سین مهمله ابله اسم مفعول در
فارسیده ترکیه چورمش جورمک عبیده باء موحده و الف و کسر
لام و فتح یاء حطی و تاء مربوطه ابله بالته دینور فانده بو ایکی کلمه
لازم اعب ابله اسم مفعول اولمیوب ما نیند ی قسم دیمک
لازم کلور فافهم تقطیع البیت اشتاک آ فاعلاتن ساورفه
فاعلاتن اکسرک فاعلن واوحشر کزلد ربو فاعلاتن کزلودر
واو کیدرشید پوسه فاعلاتن یا دوشروه جوک فاعلن
واوحشر بیت اویغدم خورلدمق اولدی بخت ه ضم نکته در
صنق بنون درست بخت باء موحده حوف نالبد حست
ضم خاء معجمه و سکون سین مهمله و تاء فرشت ابله فارسیده رکه صیغه
یاپمیند ربونه مصدر معناسنه در ترکیه خورلدمق وخورلدی که
اویخوا یلمده عارض اولور برحالته رعبیده فتح خاء معجمه و سکون

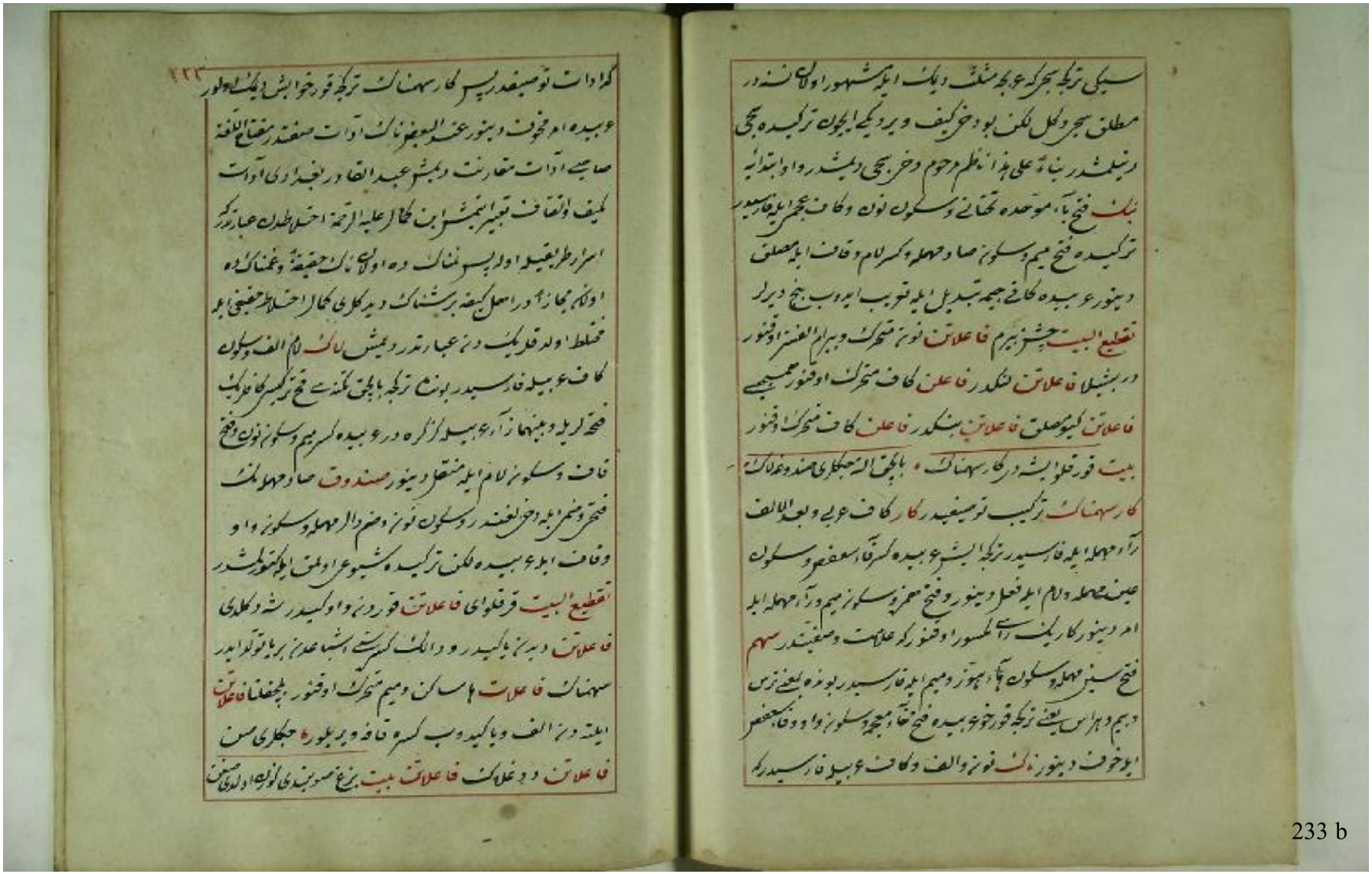
رآء مهمله و بنه خاء معجمه و رآء مهمله و تاء مربوطه ابله خورخره و فتح غین
معجمه و کسر طاء حطی و سکون یاء حطی و بنه طاء ابله غطیط دینور شکسته
کسر شین معجمه و فتح کاف عربی و سکون سین مهمله و فتح تاء شناه
فوقانی و هاء سمبله فارسیده ترکیه صنق و قریق دینور عبیده
فتح میم و سکون کاف و ضم سین مهمله و سکون واو و رآء مهمله ابله
مکسور دینور صندی فارسیده دال و رآء مهملتین فتحه لری و سین
مهمله و تاء قرشتک سکونلری ابله درست دینور نسکم ناظم مرحوم
بهورمشدر ترکیه بوتنا یتون عبیده تاء شناه فوقانی و بعد الف
میم مشدده ابله تام دینور و صحیح و خرد دینور تقطیع البیت
ایخدخو فاعلاتن اویخوده و زنواو رحوشرار اولمق ال فاعلاتن
واو ساقطدر دیمکدر فعلات عشاکه فاعلاتن در صنقیو
فاعلاتن تندرست فاعلات واو دوشریت مهره بنجق
مهره هم والازنه قاوچقی سوخمه آتش زنه مهره ضم میم و سکون
هاء هوز و فتح رآء مهمله و هاء سمبله فارسیده ربونه ایکی معناسنه کلمشدر
برسبر ترکیه بونجق دیه کلری که صرچه در و زلمشدر عبیده فتح خاء معجمه و سکون راء مهمله و فتح زاء
معجمه و تاء وحده ابله خوزه دینور مهره ثانی نیه ایکی مهره در که بنجق
معناسنه والازنه در لکن شهرزنه بناء ترکی نزاکتسه تنزیل اولنمشدر و ترکیه

خازا به نقل اولنور بریختن با موحده مکسور حرف تاکید کز ختن
کسر کاف عجمی و را مهمله و سکون زا یای حطی و خا معجمه و فتح تا آرمشتا فوقانی
و نون مصدری ایله فارسیدر بونکده مستقبلا تشنده خازا به نقل اولنور
ترکجه قاچمق عبیده کسر خا و سعفص و فتح را مهمله و بعد الف نیه را مهمله
ایله قرار دینور و با و هوز و را مهمله تمک فتحه لری و با موحده ایله هوب
دینور تقطیع البیت الدآور فاعلاتن و او و یا جر شرار دنکتر تمک
فاعلاتن واو دسا قطار ریختن فاعلن خا متحرک او قنور دنکلو فتح
فاعلاتن واو جر شر مقدار ریک فاعلاتن ریختن فاعلن
نیه خا متحرک او قنور بیت ماهیچی پالاسی آیندر راشتم عین دی
طیلغه در سب و سم ماهیچی میم و الف و سکون خا معجمه و کسر میم
و یای حطی ایله فارسیدر یعنی بارکیر ترکجه پالاسی آتی که اکثر بوک ایوکلو و بر
عبیده کسر با موحده و سکون را مهمله و فتح دال معجمه و سکون واو
و نون ایله برزون دینو کذا فی مقدمة الادب البرذون اسب
ماهیچر که نادی نباشد عند البعض برزون ترکی آت یعنی عربی
اولیان آتدر پالاسی اتمنه فتح کاف و سکون واو و فتح دال مهمله و نون
ایله کودز دینور راشتم ضم عین و سکون شین معجمه و ضم تا رمشتا
فوقانی و لام و سکون میم ایله فارسیدر ترکجه اوغلاق و صوشش

و صوشش عبیده فتح عین مهمله و سکون را مهمله و فتح با موحده
و الف مهمله و تا مربوطه ایله عبندره دینور شهر تنه بنا کنور لمشدر
سنب ضم سین مهمله و سکون نون و با موحده ایله فارسیدر که
غالب مشیو بندر بونه ترکجه طیشق که طوار یاغنده اولانه دیرلر
عبیده فتح خا مهمله و بعد الف کسر فا سعفص و را مهمله ایله خافور دینور
واو عاطفه سم ضم سین مهمله و سکون میم ایله که نوندر مقلوبدر
اصلی سنب اولوب قاعدهٔ مقرره اوزره با موحده حذف
اولنوب میم نونه قلب اولنمشدر کما بینا حاصلی مرادف سنبدر
تقطیع البیت ماهیچی پا فاعلاتن حا متحرک او قنور لا نقطه در
فاعلاتن ابتدا الف کیدوب فتحه ما قبلنده نونه و یر بلور
راشتم فاعلن عبیده در فاعلاتن طیلغه در فاعلاتن بنسم
فاعلن واو دو شر بیت استمک آسا و سرفا و کسر سک
کیز لودر پوشیده پوسیده چو ریک آسا الف ممدوده و سین
مهمله و نیه الف ایله فارسیدر بونه ترکجه استمک عبیده فتح تا
مثلثه و سکون واو و فتح با موحده و الف ممدوده ایله توبا
و تا و ب دینور و ابتدا یه سرفه ضم سین مهمله و سکون را
مهمله و فتح فا و سعفص و ها و ر سیله و ها سز دخی فارسیدر ترکجه اک

خاک توده او لدی طپراقدن یعنی یزغ فتح یا و عربی و با عجمی ایله
و ضم ایله دخی لغتدر و سکون زا و میم و آر مهمله ایله دخی لغتدر
یا و زا نک فتحاتیله و ضمتین ایله دخی لغتدر لکن بونده سکون زا
ایله اولمقدر حاصلی یزغ فارسیدر بوزه ترکجه صوبندی یعنی
بوزلشمکه یوچه اقان بیوک صولغه کنار دنی ترکجه اریق
ایدوب نارلایه و بوستانه اقیدرلر عربیده کرسیز مهمله و فتح
ایله دخی لغتدر و سکون کاف و رآ مهمله ایله سکردیرلر
زمخشری مقدمه الادبده سکربند بسته یعنی بغلو بند دینوب
بند کشاده یعنی اچق بند بک عربیسی فتح با موحده
کسره ایله دخی لغتدر و سکون نا مثناه و خا معجمه ایله بنق یا رشدر
فارسیده یزغاب و بندآب خر دینوره عربیده ضم میم
و فتح سین مهمله و نون مشدده و بعد الالف نا مثناه فوقانیه
مثناه دخی دیرلر عند البعض مثنات فارسیده چمنبند
یعنی چمندن ایتدکلری بند معناسنه در کوزن کاف عجمی و واو ایله
فتحه لری و سکون زا و آ عربی و نون ایله فارسیدر بوزغ ترکجه صفت بزکلری
مبارک جیواندر که کیک دخی دیرلر عربیده فتح میم و با هوز و الف
و نا مرموطه ایله مهیاة و فتح طا معجمه و سکون با موحده و یا تحتانی ایله طلسی

یعنی دینور خاک توده ترکیب نسبدر اصلی اضافه ایله توپراق خاکدر
توده ضم تا مثناه فوقانیه و سکون واو و فتح دال مهمله و با رسیدر
و با سز دخی لغتدر فارسیدر ترکجه یغیق و دیه چاک عربیده ضم صاد مهمله
و سکون با موحده و فتح رآ مهمله و با ایله صبره و دینور خاک طپراق
پس خاک توده طپراقدن یغیق و دیه دیگر عربیده فتح تا مثناه
فوقانیه و لام مشدده ایله تل و دینور و ضم کاف و سکون واو و فتح
میم و نا واحده ایله کومه دیرلر تقطیع البیت یزغ صوبن فاعلاتن
عین متحرک او قنوره در کوزن فاعلاتن الف و واو کیدر
دیمکدر فاعلن خاکنوده فاعلاتن کاف متحرک او قنور الدیمکدر
فاعلاتن اولدیرلدی واو و با و طپراقدن الف ساقط اولدیرلدی دیمکدر
فاعلن بیت اولدرآوردن کتورمک ریختن دوکمک و قحیق
در ریختن اوردن الف محذوفه و فتح واو و سکون رآ مهمله
و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه کتورمک عربیده
کسر عین و سکون نا مثناه فوقانیه و فتح یا تحتانی و بعد الف نون ایله
انیاز دینور ریختن کسر رآ مهمله و سکون خا معجمه و فتح نا مثناه فوقانیه
و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه دوکمک مثلا برقابی زصو دوکمک
عربیده فتح صاد مهمله و با موحده مشدده ایله صب دینور مستقبلا تنده

سیکی ترکیب بحر کہ عربی مشتق و بمعنی ایلہ مشہور اولمشدر در
مطلق بحر و کل ملک بود خر کیف و بردیکی ایکون ترکیبدہ بحی
دینلمشدر بنا علی ہذا نظم مرحوم و خر بحی دیمشدر و او ابتدائیہ
بمعنی فتح با موحدہ تحتانی و سکون نون و کاف بحر ایلہ فارسیدہ
ترکیبدہ فتح میم و سکون صاد مہملہ و کسر لام و قاف ایلہ مصلق
دینور عربیدہ کافی جمعہ تبدیل ایلہ تو بب ایدوب بحج دیرلر
تقطیع البیت بحشر بیرم فاعلاتن نون متحرک و بیرام الفتر او قنور
در بشبلاً فاعلاتن لنکدر فاعلن کاف متحرک او قنور ہمچنین
فاعلاتن کیو مصلق فاعلاتن بنکدر فاعلن کاف متحرک او قنور
بیت قور قلو ایشہ در کار سہناک ۔ بالجق الہ جکلری صندوغ لاک
کار سہناک ترکیب تو صیفیدر کار کاف عربی و بعد الالف
رآ مہملہ ایلہ فارسیدہ ترکیبدہ بشر عربیدہ کسر قاف سعفص و سکون
عین مہملہ و لام ایلہ فعل دینور و فتح ہمزہ و سکون میم و رآ مہملہ ایلہ
امر دینور کار یلک رآ سی مکسور او قنور کہ علامت وصفیدر سہم
فتح سین مہملہ و سکون ہا ہوز و میم ایلہ فارسیدہ بوزمہ یعنی ترس
دیم و ہراس یعنی ترکیبدہ قور خوعربیدہ فتح خا معجمہ و سکون واو و خا معجمہ
ایلہ خوف دینور ناک نون و الف و کاف عربیدہ فارسیدہ کہ

کراہات تو صیفیدر پس کار سہناک ترکیبی قور خوایش ایلک اولور
عربیدہ ام خوف دینور عند العبض ناک آلات صیغہ در مفتاح اللغہ
صاحبی آلات مقارنت دیمشدر عبد القادر بغدادی آلات
تکلیف و اتصاف تعبیر ایتمشدر ابن کمال علیہ الرحمۃ اختلاطدن عبارتدر
اسرار طریقتیدر اولپس ناک دہ اولاناک حقیقۃً و غناک دہ
اولکہ مجازاً در اصل کیفہ بر شناک دیدکلری کمال اختلاط حقیقی ایلہ
مختلط اولدقلریکدن عبارتدر دیمشدر لاک لام الف و سکون
کاف عربیلہ فارسیدہ بونمق ترکیبی یاپشدرمق دیمکدر فتح ترکیبی کاف متحرک
فتحہ لریلہ دیمکدر آر عربیلہ ازکرہ در عربیدہ کسر میم و سکون نون و فتح
قاف و سکون لام ایلہ منتقل دینور صندوق صاد مہملہ نک
فتحی و ضمی ایلہ دخی لغتدر و سکون نون و ضم دال مہملہ و سکون واو
و قاف ایلہ عربیدہ لکن ترکیبدہ شیوعی اولمق ایلہ مشہور دیمشدر
تقطیع البیت قورقلوای فاعلاتن قور متحرک و او کسیدرشہ دکلری
فاعلاتن دیرز یاکسیدرو دالک کسرسی اشباعدن بر یاتولدایدر
سہناک فاعلات الف ساکن و میم متحرک او قنور بلجقلری فاعلاتن
ایلہ دیرز الف و یاکیدوب کسرہ قافہ و یریلور ۔ جکلری صن
فاعلاتن دیرز غلاک فاعلات بیت بزغ صوبندی کوزلر اولدی صیقن

فتحه ای وقاف ایله بهق دیرلر دامغول فتح دال مهمله والف
ومیم وضم غین معجمه وسکون واو ولام ایله فارسیده ترکجه ضم
همزه وسکون واو وآء مهمله اور دیرلر بویومی نسنه در که وجوده
ظهور ایدوب بعضیسی کتدکجه بیوریلکن اغاجه بوقدر عوبیده کسر
سین مهمله وسکون لام وفتح غین معجمه وتاء مربوطه ایله سعلة دیرلر
وضم جیم وسکون دال مهمله وفتح زاء مهمله وتاء وحده ایله جدره
دخی دیرلر زانو فتح زاء عربی وسکون الف وضم نون وواو ایله
فارسیده ترکجه دیزکه بجای ک بوکلین بریدر عوبیده ضم زاء
مهمله وسکون کاف عربی وفتح باء موحده تحتانی وتاء مربوطه ایله
ترکجه دیبور بژول باوزاء عجمیک ضمه ای وسکون واو ولام ایله
فارسیده بونه ترکجه طولپ که ایاغک یوقاروسنده ایکی طرفده
یومریجه قیملر در عوبیده فتح کاف عربی وسکون غین معجمه وباء موحده
ایله کعب دیبور تقطیع البیت ناشد ریز فاعلاتن شیئ متحرک
ولوزه او منزاوقنور دیه جقلرنهم فاعلاتن دامغول فاعلات
میم متحرک اوقنور ودواو ولام برحرف عدا ولنوب فاعلن
واه منزا دامغول فاعلن دینیلک واو ایله فاعلات دخی اولور
آوردی زا فاعلاتن اوریلک زای متحرک اوقنور نوذر ولو فاعلاتن

فاعلاتن یتفعلون فاعلات بودخی دامغول بسیط در بیت
چشن بیرام در بشی لالنک در هم بجی سنی ومصلی بسکلر چشن
فتح بیم عجمی وسکون شین معجمه ونون ایله فارسیده بونه ترکجه بیرام
دینیلن مبارک کونلرد اول شوال المکرم وعاشر ذی الحجه شهر نوذر
رابع عشر خامه دکین برسنه حرکتی کونه اولور لالنک لام الف
وفتح لام وسکون نون ونون ثانی دخی لغتدر وکاف عجمیله فارسیده
بونه ترکجه بشر ویدکلری یاغلی یوفقه در که سلاج اوزره پشورلر
بودیار حرکه بر طاقه تاوه ده پشورد کلری اوفاجق یوفقه اره
لالنقه ایدکلری بونه نخرفدر عوبیده ضم زاء معجمه ایله زلابیه دیرلر
ومعهود حلوایه دخی زلابیه دیرلر زلبیه بونه نخرفدر یکی کسر سین
مهمله وسکون نون یاء تحتی وکسر کاف عربی وعند البعض عجمی وباء ثنائی ایله
یعنی سیک ایله بای نسبیدن مرکبدر سیک دخی اوچ عدد دیمکدر
اصل اولاً سه ایله یکدن مرکبدر که ترکیب حسبیله سه دنه آء رسمی حرکتیله
وسیک فتحتیله کسره یه تبدیل اولنمشدر عند البعض سه کسر سین
ایله دخی لغتدر ترکجه اوجدن بردیمکدر اولور عوبیده ثلاثه ایله
ثلث دینور یک فتح یای حطی وسکون کاف عربی عجمی ایله دیدیکدر
ترکجه بر عوبیده واحد واخوتی یای حطی حرف نسبتله رپش فارسیده

231 b

621

وچکاوک وچلوک وچلگ دختر دربر اعند البعض بوقاکسر
جیم عجمی ایله چل دختر دربر لکن اکثر لغات دناظم مرحوم قولنجه چلاسیدر
بهاء دینلن قوشدرکه عربیده فتح قاف احطر ایله علیهوج دربر لسنکم کلور
حاصلی جرسر ترکیبه چیلک دطلوغای دیدکلری قوشه عربیده
ضم کاف وفتح باء موحده مشدده ورآء مهمله دنا، وحده قبرة
دینور جمعی قبر کلور دیکزه ابوالمجید در سرخاب ضم سین مهمله
وسکون رآء مهمله وفتح خاء معجمه والف وباء موحده ایله فارسی
مخفف مرغاب سرخدر کثرة استعمالهم ایله مع حذف اولنوب
سرخ لغتی اب اوزرینه تقدیم اولنمشدر آخرینه یای نسبت ایله
سرخابی دخی دینور ترکیبه الشت دیدکلری قزلباش قوینه ترجمه
دنکلی قوشدرکه عینتابی اوردکدر بناء علی ذلک سرخاب
دینلمشدر عربیده ضم نون وحاء مهمله مشدده محففه ایله دخی
لغتدر والف وسیم ایله نعام دینور وضم حاء مهمله وسیم مشدده
ورآء مهمله نک فتحه لری ونون ساکنه وحده ایله حمرة دینور عند البعض
حمره سرخچه برنده قزلباشه قوشدرکه قیا قوشی دیرلر وقزلطوغای
دخی دیرلر تقطیع البیت مهمیر ستو فاعلاتن قرلغی سه فاعلاتن
عایدر فاعلن یاء متحرک اوقنور زیو جیلک فاعلاتن هاکسیدر

هاکسیدره جرسلت سرفاعلاتن اکلندی الف کیدوب فتحه سی
ماقبلنده سینه ویریلور خایدر فاعلن یاء متحرک کیدوب اوقنور
بیت ایده یان کوزجی طنقدر هم کواه، صیغتاجق بیره
دری جای پناه دیده فارسیدر ترکیبه کوزلکه قربان اولنده فارسی
ادات فاعلدر ترکیبه جرسر دیده یای کوزجی دیدکلری عربیده دخی
توپ ایراب دیده یای برابر نون والف وکسر حاء معجمه وسکون
رآء مهمله ایله ناظم دینور کواه ضم کاف عجمی وفتح واو والف وهاء ساکنه
ایله فارسیدر ترکیبه طنق عربیده شاهد دینور جای پناه
ترکیب اضافیدر جای جیم عربی والف ویای حطی ایله فارسی
اسم مصدر در ترکیبه صنعتی پسر جای پناه صنعتی یردیکلری عربیده
فتح صیم وسکون نون وفتح جیم وهمزه ایله ملجا، ومیم وعین مهملتین
فتحه لری والف وذال معجمه ایله معاذ وکاف ولونک فتحه لری وسکون
فاء سعفص ایله کنف ومیم ولامک فتحه لری والف وذال معجمه ایله
ملاذ دینور تقطیع البیت دیدیکز فاعلاتن دیده دنی هاوکوز
دنی وباء دنی الف وواو وجوشرا زجنقدر فاعلاتن هم کواه فاعلاتن
صیغتاجق فاعلاتن بیره دیجا فاعلاتن هاکسیدر پیناه فاعلاتن
کسره اضافت یاء وقنور بیت اوچ تاجق بیره هم جای کرز

فوقانی و فتح دال مهمله و نون از مصدری ایله فارسی مصدر در ترکیب
طورمق یعنی ایاق اوزره طورمق عبیده کسر قاف و فتح واو
و الف و میم ایله قوام و واو و قاف نک ضمه ای و سکون واو و قاف
سعفص ایله وقوف و بنور خاستن فتح خا معجمه و سکون الف
و سین مهمله و فتح تا مثناة فوقانی و سکون نون ایله ترکیب قالقمق
یعنی یاتورکن قالقمق عبیده کسر قاف و فتح یای حطی و الف
و میم ایله قیام و بنور کاستن کاف عربی و الف و سین مهمله و تا
و نون ایله فارسی مصدر در ترکیب السنه مستقبلا نشده سین مهمله
با نقطه اولنوب کاهل در لرعبیده ضم نون و سکون قاف
و صاد مهمله و الف و نون ایله نقصان و نقص و بنور تقطیع البیت
علم مقطعی فاعلاتن طورمقدن واو کیدرو اولیرز دخی
الف و واو کیدروب ضمه قافه ویریلور ایستادن فاعلاتن
سین متحرک او قنور خاستن فاعلن بو سین دخی متحرک
او قنور قلقمق اک فاعلاتن قالقمقدن الف قالقار
لام و قاف حرف واحد عد اولنور سلکلدی فاعلاتن اولدی
الف و واو دوشوب ضمه قافه ویریلور کاستن فاعلن بوندہ
دخی سین متحرک او قنور بیت علم پرستو قرلنج سیمابدر

سیماب در ه زیوه چیلک جوس اک سرخابدر پرستو فتح با عجمی
و راو سکون سین مهمله و ضم تا مثناة فوقانی و سکون واو
ایله فارسی دیدکلری قوشدر عبیده
فتح خا معجمه و طا مهمله مشدده و بعد الالف قاف اسعفص ایله
خطاف و بنور سیماب ترکیب نسبر فارسیدر که ترکیب کسر جیم
عبیله جیوه که عجمیلر فارسی اولمغله جیوه دیرز محرفدر فتح ترکیبی ضم
سین مهمله و سکون نون ایله سنک و بنور و زیوه دخی کسر زا و
عجمی ایله فارسیدر خاصلی سیماب زیوه دیدکلری شیشه علم
قلنمشدر بر صولو کوشه بلزرنشه در که الده آوجده طورمز عبیده
کسر زا عربی و سکون یا حطی و فتح با موحده و قاف ایله زبق
و بنور فارسیدن معربدر جوس فتح جیم عجمی و سکون راء مهمله
و سین مهمله ایله فارسیدر بونک ترکیبه چیلک دیدکلری قوشدر که
اک لطیف و غایت نازک قوشدر جوخ و طوغانک ایله
اولار لر بعضی یرلرده طورغای دیرلر باشی قویرو غلک صلار
عبیده سرچه دیرلر بیوک بعضیسی ابلق بعضیسی بوز اولور اکثری
یولرنک و باغلرده اولور و کاه کاه مشکق چالوب صدا ایدر
و سین پرینه راء عبیله جوزدخی تقدیر کذالک ایلهانکبر چیلک و چیکاوه

وزآ عجمی بلو فارسی در ترکیب کف و پاس دید کلاری باشد که مثلا
آملک قورسی او زرنش حاصل اولور کوک برلشنده در و سایر شیرده
دخی با توب قوللنمقدن حاصل اولور دموراه اولدوغی کبی
عبیده صاد مهمله و دال مهمله فتحه لری و عمزایله صاد و بنور و او
حرف عطف کره کاف عربی و زآ مهمله ملک فتحه لری و آخر سیله
فارسیده بعضی کلاره یعنی کف و پاس تقطیع البیت چکر طعمه فاعلاتن
با دوشر با خود با و را حوف واحد صاد اولنور کفلاتک فاعلاتن
واو دوشر با خود تام و واو بر صاد اولنور فخره فاعلن آز بحقو فاعلاتن
آشده در نمکزار و لسوز کفکلاژو فاعلاتن همکره فاعلن آخرا جرا
با عمر اصلی صاد اولنور ربیت پوز هم بر فوز اغز آور دزم
غصه و قیقو نزند و هم دزم پوز ضم با عجمی و سکون واو و زآ عربی سیله
غراب مشویه دن فارسیده بولنوده زنجکه اغز که باب تکلم و اکل
و شرب در عضو البعض اغز ملک اطرافیدر عبیده فتح آ صغیر
و سکون میم ایله فم و بنور که اصلی فوه در با سقاط اولنوب
واو میمه نقل اولنمشدر مولانا قدس سره مثنوی ملک اوچنجی جلدنده
فرماید پوز ملک دائم پلیدی بیخورد معتاد خود در لب مر استرد
هم دخی معناسنه در بر فوز فتح با موحده و سکون واو و دال مهمله و ضم فا

و ضم فا و سعفص و سکون واو و زآ عربی سیله فارسی اسم بسیله رکه مرادف
پوز در بو دخی غراب مثنویه مدر مثنوی دانا کو طفل شیر امور زراه
بنعت خوش کند بر فوز راه فایر نه با عجمی سیله بر پوز و دال بر نه نا
مشتاق فوغانی ایله تبغور و تپوز و خی انعقد رزم فتح زآ عربی و سکون
میم ایله بعضی کب فارسیده ترکجه آور و اغزملک اوچ طرفیدر عبیده
فلک اشدق و بر اکحا و زنند نونده حرکات ثلثه جائز و فتح
زآ عجمی و سکون نون و دال مهمله ایله فارسیده بونمش ترکجه قیقو
عبیده ضم غین معجمه و فتح صاد و مهمله مشدده ایله غصه و بنور که ناظم
مرحوم کنور مشدر و واو حوف عطف در زم کسر دال مهمله و فتح زآ
معجمه و سکون میم ایله فارسیده رکه مرادف نزند در بعض قیقو
تقطیع البیت پوز مهمله فاعلاتن زا متحرک او قنور فوز اغزا
فاعلاتن اغزدن الف چیقوب فتحه سی فوز یلک زاسه
در یلور و در زم فاعلن دال متحرک او قنور غصه و قی فاعلاتن
صاد مشدده دن مکرر و پاس قط و واو یلک فتحه سی اشباعندن
بر واو دخی ظهور ایدر غوز نزند و فاعلاتن همدرزم فاعلن
بیت طلوع صبح اولدی ایستاد ز خاستن قانع ملک
اولدی کاستن ایستاد ز کسر عجمی و سکون سین مهمله و فتح تا مثناة

ساچی آخنده کاف ایله دخر لغتدر وفتح ایله دخر لغتدر
وفتح ایله ائک ساچرو فارسیده یای حطی والف ولام ایله یال
دخر دیرلر بونلر ندرکه ترکیده آخونه یاز یاده ایدوب یالی دیشلار
نظرف اولنوب الفنره ولامک فتحیله بله دینور یا فتحه حفظ ایچون در
دوشاب ضم دال مهمله وسکون واو وفتح شین معجمه والف ویا
موحده ایله فارسیدر بونده ترکجه بکمز که اوزم صوبن قینا دوب
قویلدر لرعربیده کمز دال مهمله وسکون یا موحده وسین مهمله ایله دبس
دینور خواب فتح خا معجمه وواو وسکون بای موحده ایله فارسیدر
بونلر ترکجه دوشک گلوبخوا یچنده کورلدیور بر حالتدر عربیده ضم راو
وسکون همزه وواو وسکون یا موحده ایله رؤیا دینور
کلک فتح کاف عربی وسکون یای عربی ونه کاف عربیه ایله فارسیدر
ترکجه گلمک دیدکلری قوشدر عربیده فتح قاف وسکون یا موحده
وفتح جیم وتا وحده ایله قبجه دیرلر که فارسیدر موجدر زیرا صحیح
عربیده قاف ایله جیم جیم اولنار کلک ایکی کاف عربی اولنکده
یا حطی ایله علی وزن کلک فارسیدر ترکجه پره دیه گلدی جانور کلک
یازلوحه جوق اولور عربیده ضم یای موحده وراء مهمله وضم غین معجمه وسکون
واو وتا مثلثه ایله برغوث دینور پشش سین مهمله وبا عجمک نمازی

عجمک نمازی وشبنز معجمه ایله فارسیدر بونلر ترکجه بت گدسنده
بولنور عربیده ضم قاف وسکون میم وفتح لام وتا وحده ایله قمل
دینور تقطیع البیت یا پیش دو فاعلاتن یا لیدر یای ثانی دوشر
شا بکمز فاعلاتن ش ساکن بی متحرک او قنور خا بدش فاعلن
خا بدوشر فاعلات خوا بدر واو کیدر روی ساکن متحرک او قنور کلک
گلگلک فاعلاتن کلک ده کاف ثانی متحرک او قنور پر کلک
فاعلاتن پره در یا کیدر پیشش فاعلات بیت چکره مکمله
گلوآلک فخفره ۱۰ آره بخفوکف کلاژ دهم کره چکره فتح جیم عجمی
وسکون کاف عربی وفتح راء مهمله وها در یمیله فارسیدر بونده
ترکجه مکمله که صودن حاصل اولور عربیده فتح قاف وسکون یای حطی
وفتح تا وحده ایله قطره دینور فخفره فتح فا بعضمه وسکون
خا معجمه وبنیز فتح خا بعضمه وراء مهمله وها در یمیله مشکلات مشتبه در
فارسیده یعنی نازکره کرفته ترکجه گلوآلک عربیده جزر مشکل اج
معناسنه آره فتح همزه وفتح راء مهمله مشدده مخففه ایله اصل لغتدر
وها در یمیله فارسیدر ترکجه بخقودیدکلری الندرکه دستره کبی بر شیدر
یعنی دمور دن نوکله طوغرق یونجلری عربیده کسر میم وسکون نون وشین
معجمه والف وراء مهمله ایله منشار دینور کلاژه فتح کاف عربی ولام والف

لامنه ویربلور در نیره فاعلاتن کبر پل فاعلن کبر ز با کبر

بیت دوله در قاصر غه بلکن با دبان انجله پستان ز دل چلقوبن

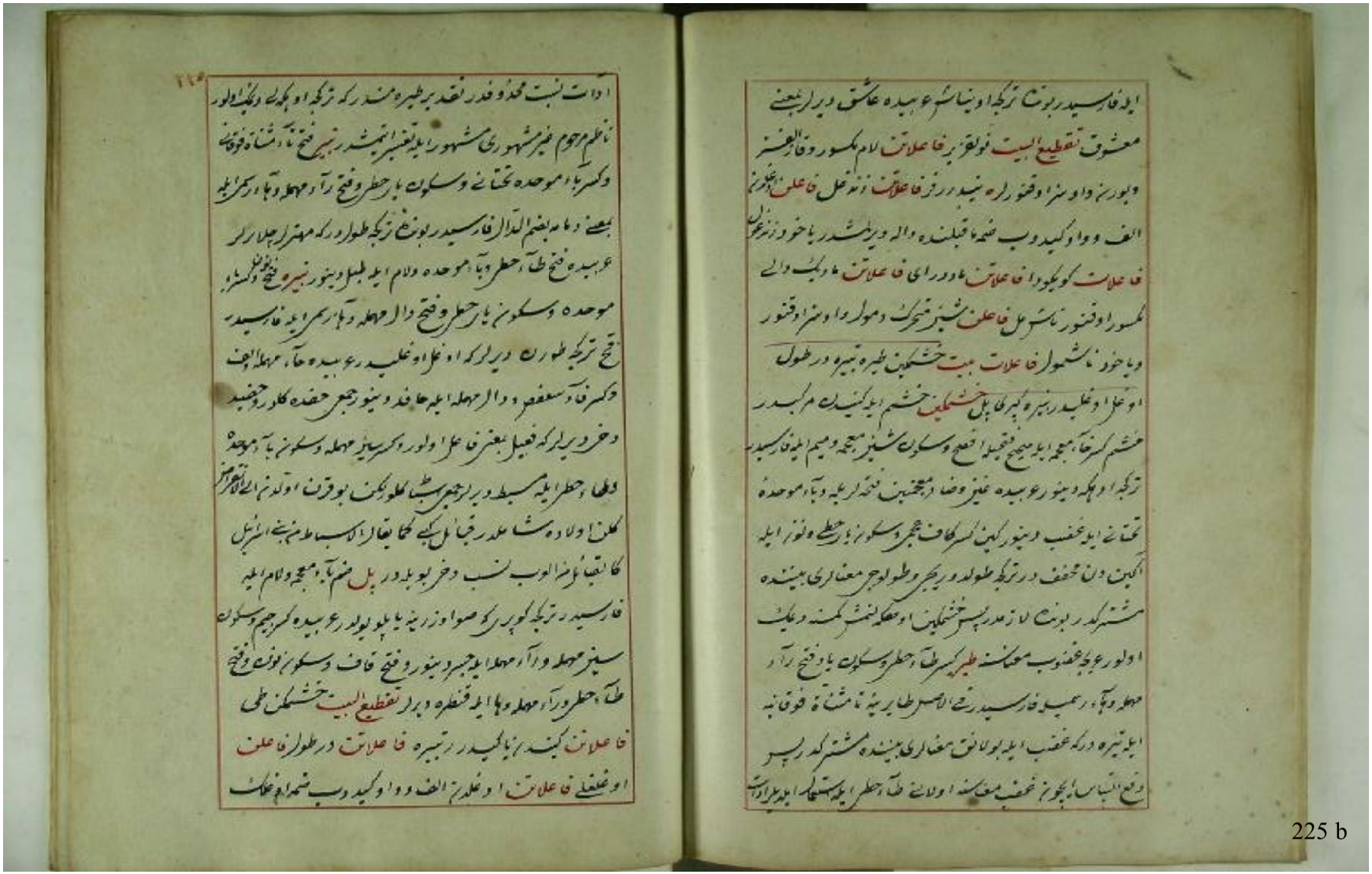
پستان ز دوله ضم دال مهمله و سکون واو و فتح لام و هاء رسمی ایله
فارسیده ربونع ترکجه قاصر غه دیدکلری شه که اکسوز و نوز برشدیه
روز کار ایله ظهور ایدر قره وه اولور دریاچه اولانه قای دیرلر
ع بیده فتح حمز و سکون عین مهمله و فتح صاد مهمله والف و رآ
مهمله ایله اعصار دیرلر با دبان فارسیده معمار ترکیسیز یلیجز دیمک
اولور لکن استعمالاتده یکدیکنه معماشه در کروز کاری ایچنه اوب
خبط ایلدوکندن زنیشدر ع بیده کسر شین معجمه و فتح رآ و بعد الالف
عین مهمله ایله شراع دینور پستان کسر با عجمه و سکون سین مهمله و فتح
تا مثناة فوقانیه والف و نون ایله فارسیده ترکجه اچکلیه دیشیل
کوکسنده سوه چیقنجی عضو بدر ع بیده فتح تا مثناة و سکون دال
مهمله و یای حطی ایله ثدی دیرلر ستان کسر سین مهمله و فتح تا فوقانیه
والف و نون ایله اسم جامد فارسیده ترکجه چالقوبن یعنی ارقه
اوزریه یاغمق نشکم انورلی بیور ربیت از رزاده مجله چنار نخاک
ایچنده کوم نشاسته کوزی اولستانه اصلنده کسر حمز ایله ستان در
حمز حذف ایدوب ستانه دیرلر ع بیده کسر حمز و سکون سین

سین مهمله و کسر تا مثناة فوقانیه و سکون لام و فتح قاف و الف
مقصوره ایله استقار دینور مخالفی بوزی قیونه در که فارسیده
ضم نون و کاف عجمی و سکون واو و نون ز ایله نکون دینور کذا
فی مفتاح اللغة ع بیده فتح تا مثناة فوقانیه و لام مشدده ایله
تله و فتح کاف و با موحده مشدده ایله کبک و فتح با موحده
و سکون ظ حطی و خا مهمله ایله بلطوخ و کسر حمز و سکون نون ز ایله انطباح
دینور و کسر حمز و سکون کاف عربی و با موحده و تحتانیه و الف
و ینه با موحده ایله اکباب دخی دینور تقطیع البیت دوله در قا
فاعلاتن دوله در نا کبد ر صر غیلکن فاعلاتن غدر ز دخی
ها حرشر با دبان فاعلات والر متحرک او قنور انجله پس
فاعلاتن تن دچلقو فاعلاتن تا نون الف و دیر ز یا حاجز لقمندک

دخی الف دوشر ینه ستان ز فاعلات بیت یار پیش دوشاب

بکمز خواب دوشه کبک گلک بیره کبک و بن پیشه

پیشه ضم با عجمی ع بیه ایله دخی و با ینه فا سعفص ایله دخی لغتدر
و سکون شین معجمه ایله فارسیده ربونع ترکجه بالی دیرلر کای صباح
و ایکی اکسه سنده اولور ع بیده ضم عین مهمله و سکون رآ مهمله
و فا سعفص ایله ع و ف و دینور عند البعض ضم ایله بمعنی جهد یعنی ان

225 b

627

عبیده صهر دینور که صهره بمعنی مذکر بدر علی طریق التغلیب فتحه کاف
آنسنه بابسنه دختر دینور شوی مادر و شوی پدر معنی بسنه شکم
عبیده صهره و صهر طرف پدر و مادر نه بلکه عم و برادر نیز دخی
ستا ملدر تقطیع البیت فینا زن فاعلاتن انا و زن الف و شوب
فتحه سی فینک نونه وار ز مادر و یل فاعلاتن شوی ار فاعلن
یا متحرک او فتور بلغتنا فاعلاتن نیکه و زن عاس قطدر تا پیو و
فاعلاتن زنبدر فاعلن بیت نوار فازبورنه در فرزند او غل
کو یکود اما در او باتش مول نوار ضم نون و فتح ایله دختر لغتدر
و واو در رسمی و لام ایله فارسیدر بونث ترکجه فازبورنه عبیده
منقار البطه دینور و هر قناتلی جوانك منقار نه نوار دیرلر فرزند
فتح فا و سعفص و سکون زا آ مهمله و فتح زا عربی و سکون نون
و دال مهمله ایله فارسیدر بونث ترکجه اوغل کی ارکك اولادر عبیده
کسر همزه ایله ابن دینور فرزه دختر دیرلر عبیده کسر با موحده تحتانی ایله
بنت دینور حاصل ارکك و دیشی پیشملدر عبیده ولد کیسه کی اوغله
و فرزه شمولی وار در اما در الف مهمله و الف و میم و نون دال مهمله ایله فارسیدر
ترکجه کویکه کشنك قزینه دیرلر عبیده فتحتین حا معجمه
و تا مثناة فوقانیه و الف ایله حتن دیرلر ضم میم و سکون واو و لام

اشباع و الفی حذف ایلمك کرکدر که دختر کا فاعلاتن معمول
فاعلن مرولدن و اوکیسه دیا خود بویله هموار فاعلات
او لور بیت قینن انازن مادر و یل شوی ار نیکه قاین آنه پیو
و زن پدر زن مادر ترکیب اضافیسیدر اصلی مادر زن ایدر کثرة
استعمالدن ایله مضاف الیه تقدیم اولنوب مضاف مذکر کسره اضافت
سی حذف اولمشدر ترکجه قاین انا دیه کلدی خاتون عبیده کسر صاد
مهمله و سکون حا معجمه و فتح زا مهمله و تا مثناة تحتانیه ایله صهر دینور
یعنی مادر زن یعنی کشنك خاتونك آنه سی بابسنه صهر دینور
بعضلر چوق زن وارك آنه سنه فتح حا مطی و میم و صهر ذالف و تا مثناة تحتانیه
حماة دینور مادر شوی معناسنه و بابسنه حما دینور یعنی پدر شوی
و واو ابتدانیه شوی ضم شین معجمه و سکون واو و یا مطی ایله فارسیدر
بونث یعنی شوهر ترکجه قوجسی عبیده فتح زا عربی و سکون
واو و جیم ایله زوج دینور و فتح با موحده و سکون عین مهمله الکیسه
بعل دینور بیو کسر با عربی و سکون یا مطی و واو ایله فارسیدر
ترکجه بیکه دیه کلدی خاتون که قرداش عوانه دیرلر عبیده فتح کاف
و نون مشدده و تا مثناة فوقانیه و عاطفی زنبور ترکیب
اضافیسیدر ترکجه قاین آنه کشنك خاتونك بابسیدر عبیده

هر جنبش مفتعلن چه در زا کید و ب شین و تا حرف واحد عد
او لنور بیت فاعلات مفتعلن فاعلات مفتعلن طبع و طبیعت در
آدمک نهاد و سرشت طبع و طبیعت بر معنا به عربی در بونان مزاج
گاه مزآدم گذ مک نها د کسر نون و الف و دال مهمله اید فارسیدر
و او عاطفه سرشت کسر سین مهمله و راء مهمله و سکون شین معجمه و تا ء مثنات
اید فارسیدر مزاج معنا ریته در تقطیع امزاج طبعو و طو فاعلات
یا جوشوب و او یک خمیره اشیا عمتدل بر و او دخی حاصل اولور
بیعتدر مفتعلن یای ثالثه جوشز اد مکن فاعلات حمزه الف ضم نگذده
یا زیلوز ها درسرشت مفتعلن واو عاطفی د و سکون شین و تا حرف
واحد عدد اولنور القطعة فی بحر الرمل المسدس المحذوف بحر رمل سالم
که فی الاصل هر بیتی سکز کره فاعلاتن در مسدس استعمال اولنور که
الته کره فاعلاتن اولور و عروض و ضربه حذف و اخلع و اضمار مجموعی
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن اولشدر بنا ء علی ذلک بحر رمل مسدس
محذوف دینلشدر و بو قطعه یک بعضی مسدس مقصور اوقعدر که
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات اولور بیت جاه منصب جاه قیوزاه
بول . گاه ضمن کاف و خی گاهو مرول جاه جیم عربی و الف و ها اید
عربیدن منقول فارسیدر اصلی واو ایدی جوه ایدی واوی الفه

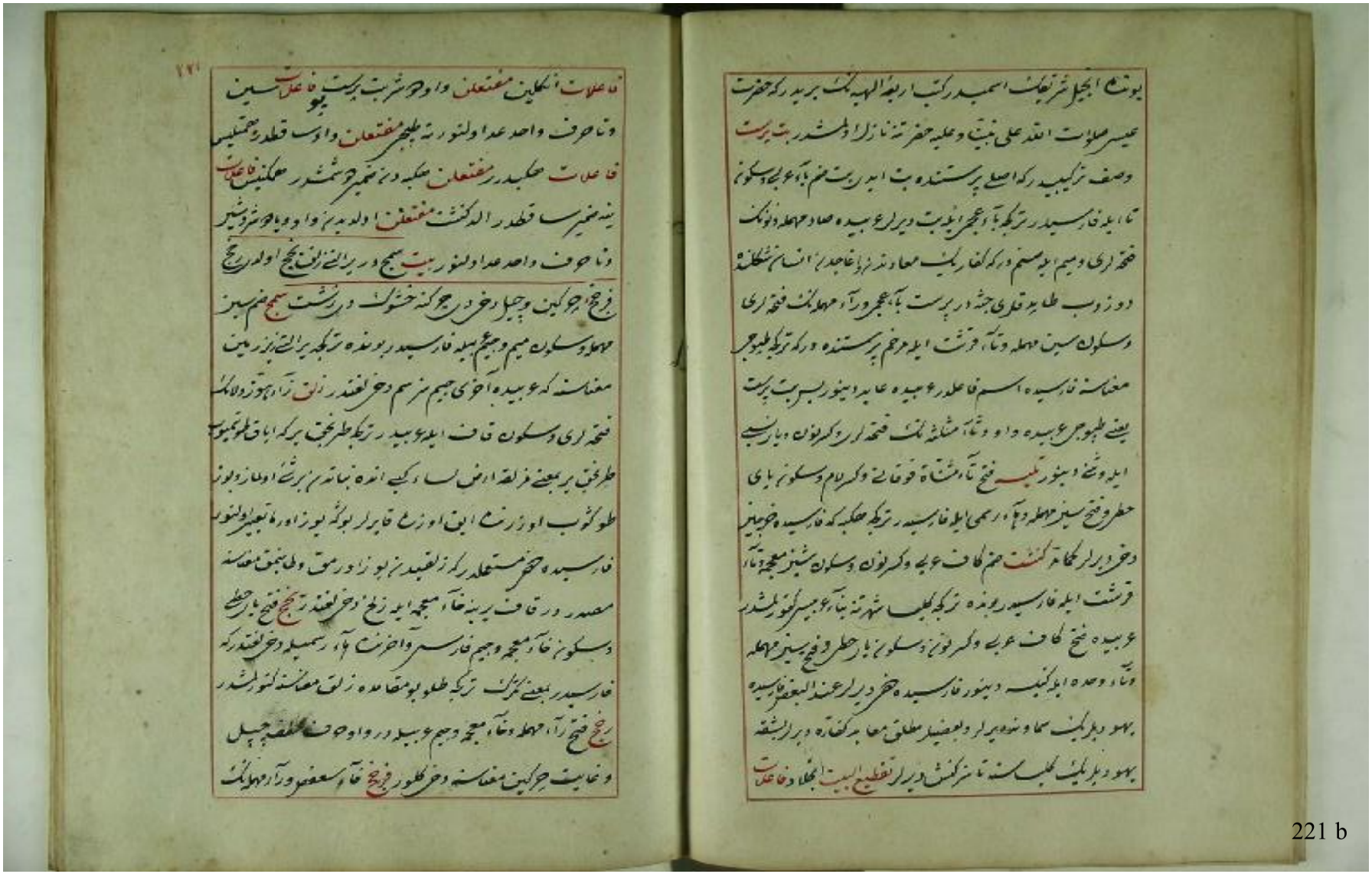
الفه قلب ایدوب جاه و یدی بر لونش ترکیبایشی عربیسی فتح میم
و سکون نون و کسر صاد مهمله و سکون ها ء موحده ایله منصب
دینور که ترکیده حرمتی یعنی در جاه جیم عربی و الف و ها ایله
فارسیدر ترجیم الف ایله چه دخی دینور ترکجه قویی گرایکنده صویی
او لسون اولمسون عربیده کسر با ء موحده و سکون خی معجمه و آ
مهمله ایله بر دینور راه مزآ مهمله و الف و ها ایله فارسیدر
ترجیم ایدوب الفنزاه دخی دیرلر ترکجه یول عربیده طریق دینور
گاه کاف عربی و الف و ها ایله فارسیدر الفی حذف ایدوب گه
دخی دیرلر شکم نا ظم دیمکدر ترکجه صمان گارین دیدکلری
عربیده کرش تا مثناة فوقانیه و سکون با ء موحده و نون ایله بز دینور
گاهو کاف عربی و الف و ضم ها و واو و مد ایله فارسیدر ترکجه
مرول دیدکلری صلاحه در عربیده فتح خا معجمه و سکون مهمله و مشدده
ایله حرز دینور و کسر ها ایله معتد با دنیلن نسنه که بر غیر نوعه مدار اولمیه
گاه فارسیده گاسنر و عربیده معضبه دیرلر شکم کلور تقطیع البیت
جاه منصب فاعلاتن جاه قوی فاعلاتن راه یول فاعلن یا خود
راه یول فاعلات اولور هجا رمکسور او قنور لر و یولدر ز او حشر
گاه صمان فاعلات با مکسور او قنوب صمان [illegible] یک فتحه

629

فتحه راى وسكون خا معجمه وجيم عربيه بوزن تنگه بر واو عاطفه
مقدر در كه اول مصراع كلمه ترك اولنشده چوكين اسم مركب از
چوك كسر جيم عجمى وسكون آ مهمله وكاف عربيه ترجمه كبر وباس
معاشقه در باى حطى حرف نسبت واو بنه حرف عطف جيل جيم وباء
عجميك فتحه راى وسكون لام ايله خشوك فتح خا معجمه ضمه ايله وخر
لغتدر وضم شين معجمه وسكون واو وكاف عربيه ايله بوخر چوكين
معاشقه وحوام زاده معاشقه زشت كسر آ راء هوز وسكون زشين
معجمه وتا قرشت ايله فارسيدر بوتون ترجمه باسز جركن دينور عربيده
فتح قاف وكسر با موحده عربى وسكون زاى حطى وحا مهمله ايله قبيح
دينور تقطيع البيت بمجدرى فاعلات جيم متحرك اوقنور رتز الق
مفتعلن الفى در الف وباكيد وب فتحه سى يرلنك راسنه ويرلمز
بحج الد فاعلات جيم متحرك واولد واو سز وباسز اوقنور رجح
فرجح مفتعلن واو عاطفى دوشوب فرنجمك خا وجيم برحرف
عدا ولنور چوكنوج فاعلات باحشر بلدخدى مفتعلن دخيد ز
باكيد رچوكنوخ فاعلات شوكدرشت مفتعلن واو عاطفى
ويدى زبادو شربت كلمه سى در ربشكه اول ازل نه بازدى ايسه
خواهد اولز نبرت دى نخت هرچه بخت خواهد اولدن استعالات

استعالات عجمدر ترجمه كلمه كركدر وكلمه سى در ديمك معاشقه عربيده
سوف يانى دينور بسرت باء مفتوحه حرف صله سز فارسيدر
ترجمه بشر عربيده راس دينور تا حرف خطاب دى ضمير غائب
ترجمه اول واو دينور عربيده هو كبى نخت نون وحا مهمله ايله راى
وسكون سين مهمله وتا قرشت ايله فارسيدر بوتون ترجمه او كورى
معاشقه در كه بابات اخر دينور عربيده الف وزاء عربيده
فتحه راى ولام ايله ازال دينور يعنى مصراع اولده شهر تنه بتاء كنور لمشدر
هر فتح تا هوز وراء مهمله ايله فارسيدر تركيده دخرشت بعدر
كه قمرا راچه كسر جيم عجمى وباء رسميله فارسى حرف استفهام ترجمه
نه ديمكدر زشت ضم نون زكسر باء عربى وواو ايله دخر لغتدر وسكون
شين معجمه وتا مثناة فوقانى ايله فارسى فعلا مضيدر ترجمه بازدى
ديمكدر پس هرچه بشت ترجمه هر نه بازدى ايسه ديمك اولور
تقطيع البيت كالسر در فاعلات استبداع فتحه ايله الف كبى اوقنور
وباحشر ربشكه مفتعلن بشكه ز الف كيدر الزان فاعلات
اول در واو ونه در باحشر بلدخدى مفتعلن بازدى ز الف
ويك قط وايله در دخر باحشر خاهدام فاعلات واو قطعدر
در نبرت مفتعلن دى نخت فاعلات تا مضموم اوقنور

630

واوساقط در القطعة فی بحر المقتضب المطوی مقتضب ضم میم وسکون
قاف وفتح تا در شناة فوقانی وفتح ضاد معجمه وسکون زا با آ موحده تحتانی
ایله عربیده رلغتده ارتجال کلام یعنی کندو دن فکر ایتمدیک تیز یمک
سوز جرزوب سویلمک معناسنه در بو بحر ایله اجرا اسنده
نظام بولنمادوغیچون مقتضب دیدیلر زیرا فی الاصل عربیده مصدر یعنی
مفعولات مستفعلن مستفعلن در عجزده مثمن یعنی مفعولات
مستفعلن مفعولات مستفعلن در پس بو بحر اجرا اسنده طی واقع
اولوب ضم تا ایله فاعلات مفتعلن فاعلات مفتعلن
استعارا اولنمشدر بیت هم پریدی زاوچق وهم اوچق اولدی
دانی بهشت دوزخ اولدی طی موادی کشت اولدی اگدی کشت
پریدی زفتح با عجمی وکسر آ مهملة وسکون یا حطی وفتح دال مهملة ونون
مصدری ایله فارسیده رتبه اوچق یعنی هوا ده اوچق عربیده
طیران حطی وبا وری آ مهملة والف ونون ایله طیران دینور بهشت
با موحده تحتانیه لمشت وها ایله بهی زیلک کسرهای وسکون زا شین معجمه
وتا مثناة فوقانی ایله فارسیده رتبه اچق عربیده فتح جیم ایله جنت
دینور دوزخ ضم دال مهملة وسکون واو وفتح زا آ عربی وسکون
خا معجمه ایله فارسیده رکه رتبه طی موادی عربیده جهنم دینور کربنه فارسیده

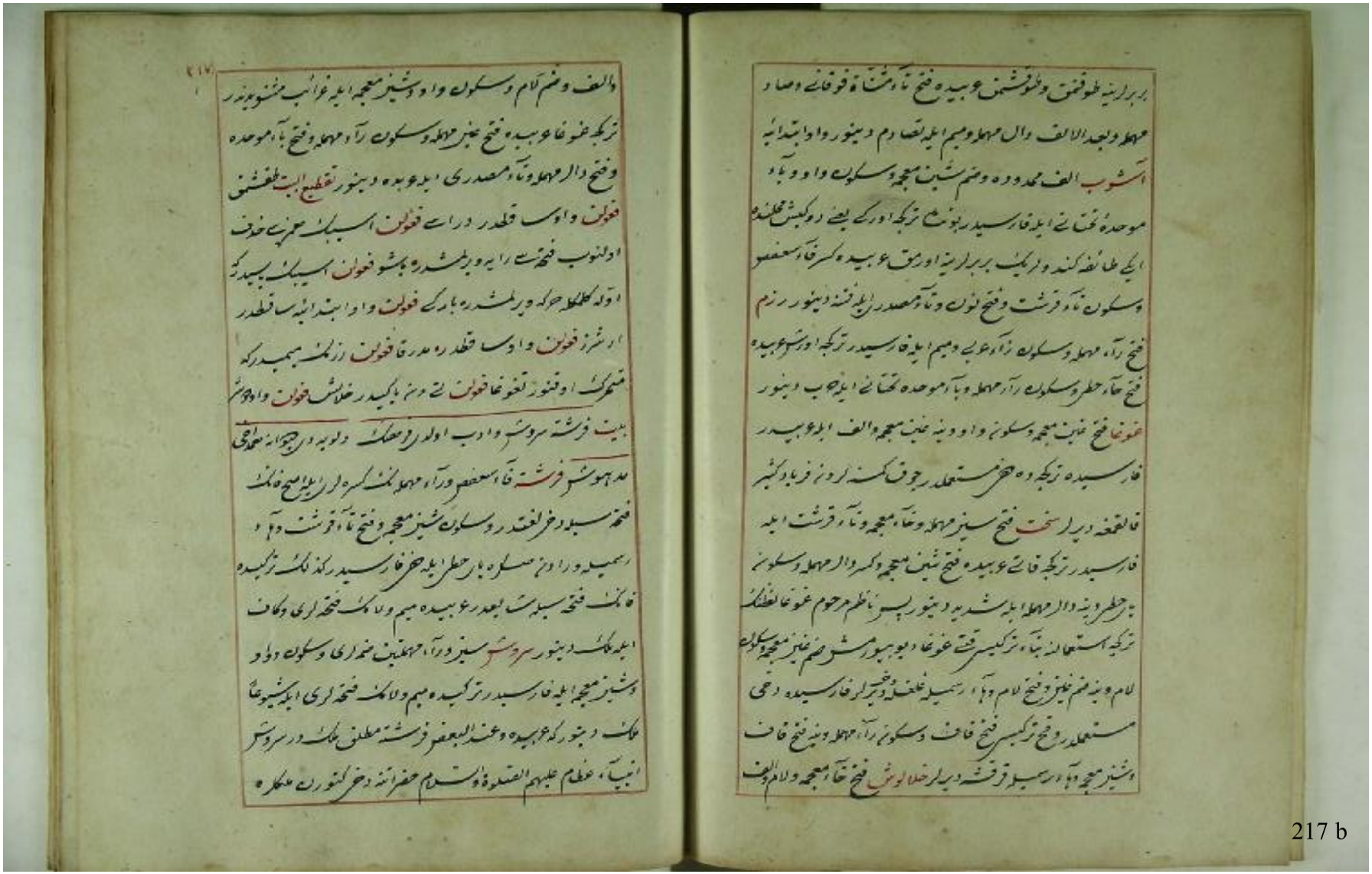
فارسیده رموتبه رکشت فتح کاف عجمی وسکون شین معجمه وتا فرشت
ایله کشتن مصدر اندن مشتق فعلا مشیده رتبه اولدی دیمکدر معناسنه
عربیده وفتح کاف وسکون الف وفتح نون ایله کانز دینور کشت
با موحده مکسوره حرف تالیه کشت کسر کاف عربی وسکون
شین معجمه وتا فرشت ایله فارسیده رتبه اکدی عربیده فتحات
زا، ها، نور واو مهملة وعین مفتوحه ایله زرع دینور تقطیع البیت
هم پریدی فاعلات بحقهم مفتعلن اوچقدی زالف وواو اوچوب
ضمه سی پریدی نون گیدی واو فارقه دخی دوشوب اوچ فاعلات
دانیه زبا واو اوچقدی زواو قطع در وخلد بهشت مفتعلن اولدی زا
الف وواو گیدوب ضمه سی اوچمغله قافیه ویرهور وشیدی وتا
حرف مطلقه منه قائم اولور دوزخلد فاعلات اولدی زالف
واو وبا حرفلری ضمه خانه نقل اولنور طی تا دی مفتعلن واوچنجی
کشت الدی فاعلات تا ساکن متحرک واولدی واو مسز وبا سز اولنور
اگدی کشت مفتعلن اگدی زیا گیدی شین وتا بنه حرف واحدا اولنور
بیت انجلز آدن الگلیون بت پرست پونه طلیوجر هم بلیه حکمدر
هم گلیه اولدی کشت انگلیون فتح همزه وسکون نون وفتح کاف
عجمی وسکون لام ومنم یا حطی وسکون واو ونون ایله فارسیده

ترکیب اسم اول پس میباشد با مراعات تکلف ضرورت وزن و قافیه بجوز در
خاموش بشر برنیه در ترکیب اسم اول و یکدر تقطیع البیت صلیور
فعولن الف و یای ثانی حرف اسکدی فعولن و یسکد زیب تقدر
رهاکن فعولن و تن زن فعولن نیه در یز ها کید در سکاب آب
فعولن سلهام فعولن اولد ز الف و واو کید وب ضمه میم و ریلور ریبا
فعولن و یز ها کید در شماشر فعولن میبا نک شیز و رکه حرکه در شیز
و خاموشد ز واو حرشمشد ربیت دیایم سکاویه جلگل ز آشیت
بکویم بنو گفتنها تو بینوشر بکویم با موحده مکسوره حرف تاکید بکویم
ضم کاف عجمی و سکون زاو و فتح تا رحلی و بیم ایله فارسی فعل متکلم وحده
ترکیب دیایم دیکدر عربیده اکلم و بینور بینو با موحده مفتوحه حرف
صله تو ضمیر خطاب گفتنها گفتن ضم کاف عجمی و سکون فا و
سعفص و فتح تا و شناه فوقانی و نون مصدر ر ایله فارسی مصدر در
ترکیب سویلک عربیده قوا دینور و یا رحلی یونع حرف تا در که
برانسه نک و ریلنک غایتی یه دار ه جقدر و بنجون سنها اولور دینه
لایق اولور انی افاده ایچون در بو دینده و کر دینده اولدوغی کبی
بیت گذشت خود گذشت و بودنی بود ه پشیمانی نمیسود و در
گنون سوره گذانی الدقایق با فارسی آوات جمعدر پس گفتنها

گفتنها دینه جلب پرده عربیده اقوا دینور تو ضمیر خطاب ترکیب سز
عربیده انت و بینور بینوشر با موحده مکسوره و کسر نون و ضم با رحلی
و سکون زاو و شین معجمه ایله بنوشد مضارع عندلر مشتق فعل امر و مصدری
بنوشیدن در بونع ترکیب اشیت و انگلو دیکدر عربیده کرهمزه و فتح
بیم و سکون زعین مهمله ایله اسمع و بینور تقطیع البیت دیایین فعولن
سکاوی فعولن بجلگل فعولن یه در ها کید در سنیشت فعولن
ایشتمدز همزه کید وب کرسه ماقبلنده نونه و ریلور بکویم
فعولن بینوگف فعولن تنها فعولن تنیشر فعولن تو در و بینوشدز
واو لر حرشریت فعولن فعولن فعولن فعولن ایت سهام
خدمت صفتین او لغو اوشر استه و کلمه خدمت کسر خا معجمه و سکون دال
مهمله و فتح میم و سکون عجم او زره تا علویه مصدر ایله عربیده رکه
ترکیده استعمال شایعدر ترکیه قولق قارسیده بندکی و بینور اوش
ضم لام و سکون زاو و شین معجمه ایله فارسیدر ترکیه بونع کاعلو قبل
کسره عربیده فتح با موحده تحتانیه کره آ حطی و یا رحلی و همزه ایله
بعلی و بینور تقطیع المصراع آتسا فعولن ایندز یاو او ستاد و در
همزه کید وب ضمه سی ماقبلنده تایه و ریلور و خدمت فعولن
ده در ها کید در سعفص الر فعولن اولد ز داو و حرشر متعلق فعولن

مدایله هوشدن مرکب اولوب مدفتح میم وسکون دال مهملة تخفیف
ایله کیرو وصوک معناسنه اولوب هوش عقل معناسنه اولور
کما بین فی الکاشی دیوانک صوک نقده مقابل کلدوکنه بناء مدهوش
دینیلور اولوعربیدن اولدقده مرتب بالکلیه عند البعض حسب بالکلیه
اسم مفعول اولوب هنر معناسنه ایکن فارسیده مجنون معناسنه
استعمال اولنمش اولور تقطیع البیت فرشته فعولن سرودی فعولن
ادب الرفعولن واوسا قطدر دفرهنک فعولن دیدی تاکید دوب
فرهنکده نون وکاف حرف واحد عداولنور دلویه فعولن دیوا
فعولن دیدی تاکیدر تنهدا فعولن دیدی تاجرشمد هش فعولن
خردنی باد هوشدن واد هوشتر ابیت مصلی ویردیلک در رهاکن ای
تن زن ه دیلک ایله اسم اولمغله در بیاتر خاموشتر رهاکن ترکجه
مصالی ویرد وقورتار کامتن زن فتح تا آمشناه فوقانیه وسکون نون
وفتح زآ عربیه وسکون نون زایله غائب مشتومیدر اصطلاح عجمده ترکجه
ایله اسم اولدیکدر یعنی دیکنی طوت معناسنه عربیده ضم معجمه وسکون
سین مهمله وضم کاف وسکون نون تا آمشناه فوقانیه ایله اسکت دینور بیاتر
ی کسر میم وسکون یا رحطر ایله بونلرده حرف تاکید بشر ترکجه اولمغله
کما تر خاموشتر خا معجمه ولعد الالف ضم میم وسکون واو وشین معجمه ایله فارسیده

در یراو او فارغ فرهنک فتح فا وسکون عین مهملة وفتح ها
هوتز وسکون نون وکاف عجمیه فارسیده رکاف پرنیه جیم عربیه
فرضح وخرلغتدر بونلرده ترکجه ابوخوی اکثر ابولغطز ترکی ایدوب
بالکز خوی استعمالی ایدر لرخلافی خویسز عربیده مجرد والر مهملة نک
فتحه لری وتا موحدهٔ تحتانیه ایله ادب دینور ظلم مرحوم شهرتنه
بناء عربیده تغییر ایتمشدر عند البعض فی الاصل فرایدی هنکدن مرکب
اولوب وسفیتدن علیه نقل ایدکدن اضافت حذف اولنوب
فرهنک دینیلشدر فتح فا وسکون زآ مهملة ایله فارسیده
ترکیده وخرشا بعدر یعنی رونق والطاف مظهر اولمغله
مستعملدر مهملک فتح ها آ هوتز وسکون نون وکاف عجمیه
فارسیده بونلرده ترکجه اغرلق یعنی سنکین عربیده تمکین
وقار معناسنه پس بونلرده علی طریق الکنایه ادب معناسنه
استعمال اولنمش حیث انه کسر والر مهملة وسکون زبار حطی وفتح واو
ونون زه باآ رسیده فارسیده ترکجه دلو عربیده مجنون دینور
دیوانه نک معنای ترکیسی دیوانه منسوب دیمکدر اولور ترکجه
دلو معناسنه علم قلنمشدر عربیده مجنون دینور مدهوش فارسی
صحیح اولمق دار عربیدن نقل اولمق دار فارسی اولدقده مدایله

ایجوند ر ترکجه با یمون دیه گلری متحک جانور در که او پنا در لر
عو بیده کسر قاف و فتح راء مهمله و بعد الالف دال مهمله ایله قراو
دینور و اوابتدا سنه آهو الف ممدوده و ضم هاء هوز و سکون
واو ایله فارسیده ربون ترکجه کیک دیه گلری مبارک جیوانر
عو بیده غین معجمه و زای هوز ایله فتحه لری و بعد الالف لام ایله
غزال دینور خوکوش ترکیب تشبیه در خوکوش یعنی خنک گلمز
گوش ضم گاف عجمی ایله یعنی قولاق پس خوکوش ترکجه اشک قولاقلی
دیمکدر اولور ترکجه طوشان دیه گلری حیوانکه قولاقلری اوزون
اولدیغنجون خوکوش دینلمشدر تقطیع البیت دکرپی فعولن
دیه نر یا کسیدر بحر فعولن یه دنر هاده شتر و میمو فعولن یکی
فعولن بندن یا کسیدر دکی ده باشده سیبه یکدر اوقنوره
تقاهو فعولن آهو دنر هزیمه قط اولوب فتحه سی ماقبلنده
میمه دیر یور کیکلو فعولن شتر هم فعولن و خوکوش فعولن
دیه نر یا وکوشدن و اوحشر الربیت طوقشتی و ترکیب
واشوب اورکه اورسکر زنم و رقاتی خوخا خلالوکوش
الیب الف محدوده و کسر سین مهمله و سکون یا حطی و با موحده
ایله فارسیده ترکجه طوقشتی یعنی ایجکشی قارشو قارشویه کلوب

کذلک اوسر واوک متزاوفلدیعنی بر بریدن معنا شنده
مشترکلر در پس لفظ خوزتنها ذکر اولنسه قاف معینه شمولی اولور
کذلک لفظ هوش و خزبویله دیرلما ایکیسی بر محله کتورلدکده
خوزایله عقل یا خوز عقل ایله خزر مراد اولنوب هوش ایله تمیز
یا خود تمیز ایله هوش مراد اولنوب بنا علیهم بو بیتده فرق اولنمشدر
بیت بعقل از چند مردم اهوشمند است ندانم مویش خود کچند است
تقطیع البیت اجعقلت فعولن اوچفدنز وطوقدنز واوار حوشترلر
مشه دن فعولن[٧] بوه و خوزنی یا کسیدر کدا بتدا ده بولنمغله متحرک
اوقنور و دیدرنی یا کیدر ار خوزعق فعولن لدر او فعولن اولنز
یا حوشتر عکتمز فعولن اوکیدن یا حوشتر شبیهش فعولن شدنز
یا هوشدنز واو حوشتر الربیت دن کرپی چیزی دیمیونز کبی
هم آهو کیک طوشنه هم دی خوکوش چیزی کسرهم عجم و سکون
یا رحطی و کسر آد هوز و یه یا رحطی ایله اسم بسیط فارسیده ترکجه
کرپی دیه گلری جانور باشنه یرینه دینلر او ایله جیزو دخی لغتدر
عو بیده ضم قاف و سکون نون و ضم فاء سعفص و زای معجمه ایله فنفذ
دینور کی فتح کاف عربی و کسر با موحده مخففه اخت تی و یای
حطی ایله غائب مشتو بدنی فارسیده رشوه ضرورت وزنی ایجون ر

[٧] وزنی فعولن و یا کن و یا کا
در کا اولکلکه فتحن اوقنور
یدر لر فعولن

فارسیده شیدا ترکه دلو عبیده و مجنونه زیرا اگرچه مرحوم ابن کمال
علیا احمد من الملک المتعال خود عبیده بصیرت دانسته بدین معنا به درک
بویسیده ظ صور بیت سپهرا دا کند چشم خود کور ه پس انگه
بر خود مند انگند روزه پس شق ایده چشم بصیرت اطلق وارد ره
انو بجون ادات توسیعی گنور شد رمقابله بجز درک ترکیبه
انگا ابده زیرا دو هوش لفظ که عبیده تمیز ایله تغیر ابده زیرا عقل صحیحک
اثر یده خیر و شر ده نفع و ضرر ده انگله فرق اولنور ترکه اوک زیرا
واوکلی کمسنه هوشمند زیرا مقابله عبیده اعما و بده کلیه زیرا
عقل حلقه ده هوش کبی ده دو اوک ایله اتی که مقابله جنونه در
فرق ایتمیان ز هوشک مقابله سک اوس صنور اولا تقدیر جه بهوش
حیوانه اولور زیرا اوصلی سک مقابله اولور جه تحقیق و تدقیق بهور مشاور
لکن خود بصیرت و هوش تمیز مقابله اولیجق مقابله ترکیبسز و عاریسنه
ابده وکت واوک ایله اوس برمقابله اولیجق اوس لغتلیک فارسیه
و عربیسی نرانی بیان بهور ماشور در انجق اوسک مقابله جنونه و بهور تقدیر
اوس عقلک ترکیبسز اولشی اولور اما فارسیسی معلوم اولمغله ذکرنه حاجت
مناقی دکلدر خود عقل مقابله سنه دخی کلور ابده وکت روا نباشی اولسون
لکن مسلم لغتی کرادات تومیضه در شوار اسمه دا خلا اولور سمای عارض اوله

عارض اولر سمای حلقی اسمک اخوینه الف کنور رز اگرچه بهور رنیز بو معنایه
مناسبدر زیرا عقل حلقیدر کذلک علی طریق الاعتراض اولر تقدیر جه
بهوشک اولان ریوانه اولور زیرا اوصلیک مقابلی دلو در
واوصلک مقابلی جنونه زیرا بهور دیخی هوشک عقل صحیحک اثریدر
بهور دخنه مخالفدر فلیتامل بالی کسر با موحده ایله آدات سلب
هوشک ضم تا هوز و سکون زا و دوشین میجه ایله فارسیدر بحر اولنده
منور زبان اولندی بونه ترکه اوک ویده کلور حالت بی بهوشک
ترکه اوکی کتشه کمسنه که با بنیق دیلک ایله حق تمیز ایده زیرا عبیده کسر
هم و سکون غین میجه و بعد المیم الف محدوده ایله اغما دینور مقابله
شمندر رکه ترکه ایق دینور فارسیده هشیار دخی دینور بونه دخی
ترکه ایق دیمکله تمیز ایده زیرا عبیده صاد مهمله والف و کسر جا حطی و یای
نسبه ایله صاحو دینور کذا فی ترجمان عبد القادر بغدادی هوشک اوج
معنای وار در بری اوک در که عقلی خلقیدر عبیده اندن تمیز ایله تمیز ایده زیرا
خیر و شر نفع و ضرر انو نکله فرق اولنور هوشمند و هشیار ترکیبلرنده اولدقلری
هوشلر یو معنایه در زیرا دیمش حاصلی ناظم مرحومک قولی اوزره خود
عقل که ترکه کوکل هوشدر تمیز که ترکه اوس اوک در زیرا دیکر سائر
کتب لغات فارسیده یازلدوغی اوزره خود و هوش مترادف اندر

ترکیب اوج دینور پس او رجلک کوند روزه اختصاصی اولد و عجوزه
روزه دنبلشد رعیبده فتح صاد مهمله وسکون واو و میم ایله صوم
دینور کو شرعده طلوع فجردن غروب شمسه دکین نسبت ایدلکل
وشرب وجماع ترکدن عبارتدر موزه ضم میم وسکون واو و فتح
زا و عربی و هاء رسمیله فارسیده ترکجه دیدکلری کو باغه کیرلر جزمه
حفص دینور عیبده ضم میم وسکون زا مهمله و ضم میم وسکون واو
و فاف ایله جوموق دینور و عند البعض موزه دن اعلی اولدغی کو رجال
کیدوکیدکلری مشهوری طوماق دینور جوموق معناسنه اولمامق
موزه بالایه دیرلر کذا فی وسیلة المقاصد یا پوشمق لغة مدکر
فارسیده رپا پیرز مخفف در پا اعجمی ایله ترکجه ایاق پوشمق میم با زا
عجمی وسکون واو وشین معجمه ایله ترکجه اورتمک اصلنده اضافت ایله پوشنمق
یا رایدرکثرة استعمال ایله مضاف الیه تقدیم اولنوب واوات
فاعل حذف اولنوب یا پوشمق دنبلشد رترکجه یا پوچ دیدکلری ایف
قابی عیبده کسر میم وفتح دال مهمله ایله مدکر دینور لغطع الیت یکمو فتح
واو سکون قطرز دوز فعولن رلق رو فعولن از حدر فعولن روزه دن
یا کیدر واو رجدن الف و واو کیدوب ضمه ماقبلنده زایه ویریلوب
او کمو فعولن زالدی فعولن زه دن ها واولدیدکلری واو سکون قطرز بحر ال

بحر ال فعولن نه اولدن واو حوشر دیا پوشمق فعولن دیدکلری یا
و یا پوشمق واو سکون قطرز بیت اوجق لمومتشه دیو فرسای در راه
خود عقله دی او کی کتشه یهوشم دیو فرسای ترکیب نسبیدر
جر کسر الف مهمله وسکون زا یاء حطی و واو ایله فارسیده روغن ترکجه ضم جیم
وسکون واو و ضم میم عجمی و فاف ایله اوجق معناسنه در کما عیبده
کسر جیم ایله جن دینور ترکیده دخی مشهور در اکثر ترکیده بزدن
یکلر چو تعبیر ایدرلر فی الاصل جن مستتر اولمق یعنی ترکجه کز کلمک معناسنه در
طی نقطه مزبوره جایز اولدیغندن در دنیا جهنه آمدن مستور اولمقدن کنایه در
جن تسمیه اولنمشدر فارسیده فتح با اعجمی و کسر زا مهمله و یاء حطی ایله
پرس دیرلر فرسای فرسود و مضارع عندنا مشتق اسم فاعلدر مصدری
فرسودن زا مستقبلا شنده واو الف قلب اولنوب بوده دیمکدر
معناسنه اولور لغو ذباللہ تعالی مرضی مزبور صاحبنه اولحالت ظهور
ایتدکده یا قلیه یا پسند یکمیه یا تسمیه ایتمشدر رعیبده مصدوع
دینور خود کسر خا معجمه و فتح راء مهمله و سکون زا مهمله ایله فارسیده
ترکجه کوکلو واو موقوف عیبده عقل دینور کذا فی قره بیر و عند البعض ترکیده
اوس دیرلر که ضد دولو لکدر پس خود بفینک آخونه مسند لغطی
کتور دیمک خود مسند دیرلر ترکیده اهل عیبده عاقل دینور ضدی

638

پس در آغوشش کن ترکیبیک معنای ترکچه قوچ و یانک اولور
آغوشش هنوز بیانزاولندی تقطیع البیت دشکی قولون واو
سا قطدر مخابل قولون مدرزها وخوابرزواو واولدرزالف
وواو کیدوب ضمه ما قبلنده یایه ویریلوره وعین قولون
دیدرزیاوعینه زالف حوشرلره بلنچ قولون یادرزخی الف کیدره
دراغو قولون شکل قوچ قولون شیز ابتدایه کلکله متحرک قوچ
واوسز اوقنور قجاغل قولون قوجاغدرزواو واولدرزالف
وواو حوشوب ضمه غینه ویریلوره داغنش قولون دیدرزیاکیدر

وعدصورة الفده کلور بیت سمك خلم در داخر بنیز بورندر

قفاخیره قولق دسدر بناکوشش خلم ضم خاء معجمه وسکون لام وميم
ایله خارسیدر ترکچه سمك که بورندرزاقان فصلاندرعوبیده
ضم میم وفتح خاء معجمه والف وطاء حطی ایله تخطاندر دینور یعنی کسرباء موحده
تحتانی وسکون یای حطی وکسرنون ویه یای حطی ایله خارسیدر ترکچه
بورندرکه بوزده اولور عوبیده فتح حمزه وسکون نون وفاء مکسور
ایله الف دینور خیره کسرخاء معجمه وسکون یای شناة تحتانی وفتح
راء مهمله وهاء رسمیله خارسیدر که قفاده ویریلور ترکیسی آلمه
دینور لکن شهرتله بناء قفا لغتنی بیانزایله درعوبیده وخی فتح قاف

قاف وفاء مکسور وحمزه مقصوره ایله قفاء دینور بناکوشش
ظاهر بودرکه لفظ مرکب اولغة الله باب باء مکسوره وه یازمش
لکن صاحب تحفه باننك کسریله غلط رکذا فی المیزدیمش وعوبیده
کسرعین مهمله وفتح ذال معجمه والف وراء مهمله ایله عذار معدنه یازمش
که عذار البعیر بکاف ایله قولق مابینده اولان فجه محلدر لکن اکثر افنده
بناکوش قولق اردینه دیرلر ترکچه قولق توزیده دیرلر عوبیده ضم
خاء معجمه وفتح شین معجمه والف محدوده ایله خشاء دینور تقطیع البیت

سمکخل قولون مدرزواقولون خشبش قولون قفاخی قولون زقولق قولون بوزندرغولره

اره درزها وقولاقدرزالف کیدرلرزدیدرقولون بناکش قولون
واوسز قعدر بیت یلك خرزرزوسیر طوق روزه اوجدرز
ادك موزه اولدرزبابوج اولدرزپاپوش خورزرزضم خاء معجمه واوسز
وسکون زاء مهمله وفتح دال مهمله ونون مصدرزایله فارسیدر ربونزه
ترکچه یلك عوبیده فتح حمزه وسکون کاف ولام ایله اکل دینور واو
ابتدایه سیر کسرسین مهمله مجهوله وسکون یای حطی وراء مهمله ایله فارسیدر
ترکچه طوق که مقابلی آجدرعوبیده فتح شین معجمه وسکون باء موحده
تحتانی وعین مهمله والف ولون زایله سبعان دینور کذا فی المیزجانم
روزه ضم راء مهمله وسکون واو وفتح زاء هموزه وهاء تخصیص ایله فارسیدر

639

یعنی دو نرگیجه عشه البعض او تنه کی کونرا و نه کی گیجه یه دخی شامل در
تقطیع البیت پر بر د فعولن او در الف کید و ب ضمه سی
ماقبلنده رایه و بر بور نکه کو فعولن تدرنها کیدر د و نه ای
فعولن چه نه در نا و اکیدر د نصرا فعولن د و نه در نا و او و اصراد نه
معز کیدر د و کسره ماقبلنده نونه و بر بور نکیجه فعولن غی دت
یا چه شزیده وش فعولن یه د نرنها کیدره پرنه ش فعولن و او
ساقط در بیت چه شک چار خواب اولدی عربان یا لنجق
دراغوش کن قوج قوجق اولدی اغوش چار خواب ترکیب نسیدر
کثرت استعمال ایله همزه حذف اولنمشدر عربیده کسر خا و سکون
ایله قراش دینور عربیده ضم عین مهمله و سکون راء مهمله و یای
حطی ایله و الف و نون ایله عربیده فی الاصل فارسیده حضر
مستعملدر فتح ترکیسر ضم با موحده و فتح راء مهمله و سکون
با هوز و فتح نون نها، ایله عربیده برهنه دینور ترکه یالنجق یعنی چرچیلاق
در بو نده حرف صله آغوش الف ممدوده و ضم غین معجمه و سکون
واو و شین معجمه ایله قوجاق که ایکی قولی کوکس ضم ایدکده ایکیسنک
مابینیدر عربیده کسر خا حطی و فتح ضاد معجمه و سکون نون ایله حضن
دینور کن ضم کاف عربی و سکون نون ایله بونده ترکیه ایله دیکدر

جامدن الف و شرو میم متحرک او قنور یه چکیرو قوول جیدر با کیدر
قین آقوول همزه الف ایله و لور یغرغش قوان الف و واو و حوشرا آنجمده
فعولن بنه الف ساقط لکن حو قوان لدر بو قعولن حولک الی متحرکه
او قنور یه بیقش فعولن بیم بوم متحرکه او قنور و بیقوشو او سزاو قنور
بین پر یه رانه کی کونه در حونه و زدون اصراغی گیجه یه د و شر یرنه د و شر
پر یر فتح با، عجمه و کسر را، مهمله و سکون نون یا حطی و یه را، مهمله ایله فارسیدر
ترکجه اونه کی کون یعنی بوکونه نر ایکیجه کونه آدلرعربیده آول من اس
دینور دی فتح دال مهمله و سکون نون یا حطی ایله فارسیدر بونده ترکجه
دونه کی کونه نبوکونه نر برکونه نر آدلرعربیده فتح همزه و سکون نون بیم بین
مهمله ایله اس دینور حوش ضم دال مهمله و سکون واو و شین
معجمه ایله فارسیدر بونده ترکجه حرن اصراغی یعنی دونه گیجه دن
یوکیجه دونه آدلر برگیجه عربیده با، موحده و تحتانی و بعد الف کسر
را، مهمله و فتح حا، مهمله و تا، وحده ایله بارحه دینور واو حرف
عطف پرنه وش با، عجمه و را، مهمله و کاف فتحه لر و سکون نون و ضم دال
مهمله و سکون واو و شین معجمه ایله فارسیدر شین پرنه دال مهمله ایله
پرنده دخی لغتدر مولانا فرماید پرنه وش چه سان بود خواهات
بگوید ابر سیدش اگرت وخوات بونده مرادف دوش

استدن هم کبد و ب سین و تا به حرکه و بر بور این و ن الف
و یا جوشوب کر با قبلنده تا یه و بر بور و کفتار و ن الف کبد ر
اکر مفعولن کنی با ور مفاعیلن بسز بک فعولن بوسوزد ن
و او ار کبد ر لر د ر رجندن مفاعیلن جا ن یه الفسز باز بلور
کر بد ر فعولن ایدر د ن هم کبد ر و کسره ی ما قبلنده را یه
و بر بور سکبشق مفاعیلن ایسا نقدر د ن حی هم کبد و ب کسره کاز و یرلر
و ه الف دخی جو شرب فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن کشی او صلو لقدر
ایشک او صلو یه طشق طشق طا نشق و بکدر تقطیع المصراع کشی اص
فعولن و او جو شر للقدر مفاعیلن انشق اص فعولن و او جو شر
یه طشق مفاعیلن لسید ن یا جو شر الفظه فی بحر المتقارب السالم
بیت جام اغجر کبر و قیت اغاجر غوش ، اغاج دکش حوار د ر بوم
بیغوش کبر کسر کاف عربی و سکون یا حطی و ر آ عجمی ایله فارسیدر
ترکجه جام د بر کلری اغاج کر ایکی نوعدر بر نوعی بشم و یر ر ترکجه بشه
قصدق د بر لر و کوکار و جام قو داغی دخی د بر لر اغ بیده کسر جیم و سکون
لام و فتح واو و ر آ عجمی ایله جلوز د بر لر کی فارسیده کرجیم عجمی و الف
غین معجمه و آخرنده ها ر رسمیده جاغوزه د ن معرب کر جلز ایله غوزد ن
مرکبدر جلز ترکجه قوز اغ د بر لر عدد غوزه فشق قوز اغ بر فسقلک دانه ر

بو کنه تشبیه اولنوب کر تند ر نامتی اول طرف معهوده
چلغوزه د نیلشدر کذا فی الفرهنک نعمة الله علیه الرحمة جیم مفتوحه
با زلمشدر لکن لکسوره اصحد ر اغ بیده صاد مهمله و ن ساکنه
فتحه لری و سکون ر او و فتح با ر موحده و سکون ر آ مهمله ایله منبور
د بر لر اعند البعض بشنه د خی منبور د بنور کما فی الصحاح تشکم
حمکا و جو د انسانده قلب تشبیه اید کلری ات پار چسی شکلنده بو کنه
تشبیه اید لر بر نوعی د خی قطعا بشم و یر ز محصول ز فت و قطرا ندر
و او فارقی غوش نم غین معجمه و سکون ز او د شین معجمه ایله فارسیدر
ترکجه قاتلک فتحی و با ر حطی و نون ایله قیت اغاجی د بر لر بر قسم تنلو اغاجدر
اکثر انه ز اق پیار اغ بیده قانیق مفتوحین و هر بر ز نه صکره
با ین حطیلین و الف و نون ایله قیقیانه د بنور خوارزمده مجمه و سکون
و او و لام ایله فارسیده ر بونه ترکجه اغاج دکش د بر کلری قوشدر کر
اغاجلک قوجه دالدن یه صاریلوب منقار ایله دوکه دوکه دوکر منقار ایله
اغاج قاتق د خی د بر لر اغ بیده فتح نون و خاف مشدده و الف
و ر آ مهمله ایله نقار د بنور بوم ضم با ر موحده تحتانی و سکون واو
و میم ایله فارسیده ترکجه بیغوش د بر کلری قوشدر کر اکثر ویرانه لرده
اولور اغ بیده د خی بوم د بنور تقطیع البیت چاغاغ نون چاندر

من یعنی ترکجه و از جان فارسی معروف ست سین مهمله و نا
قرشت ایله است و نز مخففه در که فارسی آدات خبر در مفرده
به لفظنه مقید در که بهت از جانز دیگدر مهمت مقدم خبر
از جانز مبتدا اولور این کسر همزه ایله اسم اشارت گفتار
ضم کاف عجمی و سکون زا و فتح تا و شناة فوقانی و الف و را مهمله
ایله سوز معناسنه اصلی ارنده گفت ایدی و صغیر تدر از شیمنه
نقل ایله تقدیم و تاخیر و ترخیم اولنمشدر اگر همزه و لاف عجمیک
فتحه لری و را مهمله ایله فارسی حرف نثر لا تخفیف همزه ایله
کردخی و بنور ترکیده ایکی وجه اوزره مستعمل رعایه در
کسر همزه ایله دان و بنور سکنی می کسر میم و یای حطی ایله حرف
حال استقبال اوخر شاعلدر گنه ضم کاف عجمی و کسر نون و یای حطی
ایله فعل مضارع معلوم مفرد مخاطب پس بونلر ایله ترانسلک
و ایله ایسلک دیگدر رعایه در از تفعل و بنور یا و رها و عجمی
و الف و واو و را مهمله ایله فارسی و ترکجه انانلق معناسنه
اسم مصدر در رعایه در کسر همزه ایله اعتماد و بنور یعنی اینانورسلک
دیگدر اولور تقطیع البیت بهر جن فعولن از در همزه کیدوب
فتحه سی ها به و پر بلور و جاندن الف چیقار شکلنه مفاعیلن

و میم ایله سوم و بنور آغشتن الف ممدوده و کسر غین معجمه
و سکون ز شین معجمه و فتح تا و شناة فوقانی و نون مصدری
ایله فارسیدر ترکجه اصلاق و اصلاغ بیده فتح تا و سکون
با موحده و کسر لام و سکون یا حطی و بنه لام ایله تبدیل و بنور
شدن ز ضرورت و زن ایچون تقدیم و تاخیر اولنمشدر
اصلی ترشدن در ترکجه بیشر کاوشدن ترکجه اولق ز
بعنی از باران ترکجه یغمور تقطیع البیت چو بدز فعولن در تفاعیل
مفاعیلن اولمقدر الف و واو کیدوب ضمه ماقبلنده رایه
و پر بلور هاغش فعولن اغشتن همزه سی حذف اولنوب
فتحه سی حاکم بیمنده و پر بلور تنصلاق مفاعیلن اصلا مقدر
همزه چشوب کرسی ماقبلنده نونه و پر بلور شدن ز فعولن
انبار نیع مفاعیلن باراننه ز الف کیدرمه یغمر فعولن نیدن یا
و یغمور در واو کیدرلر تعلیق مفاعیلن اصلنمقدر زوحی
همزه کیدوب کسر ماقبلنده نونه و پر بلور بیت بهر از جانست
این گفتار اگر میکنی باور بسوز یکدر جاندز اگر ایدرسک انانق
به کسر با موحده تحتانی و ها اصلیه ایله فارسیدر بونلر ترکجه
ایدو ایکله رعایه در بجیم فتح میم ایله ملیح و بنور آز فتح همزه ایله بعنی من

بنویدن با موحده مکسوره زاندن غ بدن کسر غین معجمه و را مهمله
وسکون یای حطی و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر
طوطلدنمق کبی منکیدن دخی فرق غیدن شدت و حدت
ایله حایقوب کومز دیکلدز فردوسی گفت بیت

ببا بد بغرید چون بیل مست ۔ کمندی بیازو کمانی بدست تقطیع ایدیلسه
چشیدن فعولن در رطمنق مفاعیلن بلک خ فعولن خوردن
دخی واو کیدرمه دنواحلک مفاعیلن مزیدن فعولن بلکیدنهم
مفاعیلن بوزی فعولن راشده سیبیله مکرر دخی دلکزمنق
مفاعیلن الف کیدوب شریت در سقف دلک دلک دخی دلکیدن الکلمک
دی فجیا و غلطیدن کرلمک بوالنمق سقف ضم سین مهمله وسکون
قاف سعفص و فتح تا مثناة فوقانیه و نون مصدری ایله فارسیدر
ترکجه دلک دلک عبیده کسر هز وسکون تا مثناة و فتح
قاف و الف و یا موحده ایله ثقاب دینور بعض نسخه
لرده شتابیدن ایو کلدر واقع اولمشدر دخی کیدن کردان
مهمله و فتح را مهمله وسکون نون و کسر کاف عجمی وسکون یای حطی
و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه الکلمک عبیده
فتح بیم وسکون کاف و تا مثناة ایله مکث دینور فجیا کسر فا و سعفص

و سکون نون و فتح جیم عربیه و الف ایله فارسی اسم
مصدر در ترکجه کرلمک که وجوده برثقت کلمکدن ظهور ایدر
برحرکتدر که ایکی قوللرینی آچوب کرینور عبیده فتح تا مثناة
فوقانیه و بیم و کسر طا حطی مشدده و یا حطی ایله تمطی دینور و فارسی
غلطیدن فتح غین معجمه وسکون لام و کسر طا حطی وسکون یای حطی و فتح
دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر فی الاصل تا مثناة فوقانیه
غلتانه رک غیدن و غلطیدن مصدرلرندن مشتقدر بونلر ترکجه
بوالنمق یعنی بردکرمی سنه بوالنمق طوب یوارلنور کبی عبیده
فتح تا مثناة فوقانیه و دال مهمله وسکون حا حطی و ضم را مهمله
و جیم ایله تدحرج دینور تقطیع البیت و سقف فعولن دیدکده
یاکیدر دلک دلک مفاعیلن در کچ فعولن دنکلمک
مفاعیلن الف کیدوب فتحه سی ماقبلنده نونه ویریلور
و فجیا فعولن دیدکده یاکیدر و غلطیدن مفاعیلن کرلمک فعولن
بوالنمق مفاعیلن بیت چو یه ندر او تلامق هم اعتقن اصلامق
شدن ترزیاران یعنی بغورمدن اصلامق چو یه ن جیم عجمی
و کسر را مهمله وسکون یای حطی و فتح دال مهمله و نون مصدر ایله
فارسیدر ترکجه او غلامق عبیده فتح سین مهمله وسکون واو

مفاعیلن بباش فعولن نهاد نسر مفاعیلن خیصد و فعولن
خودنر واو سه فلدر عنصد نمق مفاعیلن غه دنر ناکید ربیت
بکمناک پسندیدن آوکر تلامک • سرایید نر ابرلامق بشر میدر اوتمق
پسندیدن فتح با عجمی وسین مهمله وسکون نون وکسر دال مهمله
وسکون یا حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه
بکمناک عبیده حسین دینور کزیدر نم کاف عجمی وکسر زا عربی
وسکون یا حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه
اوکر تلامک یعنی برنجه شنلک ایجنده برپسنر کمنوب ابرمق
عبیده کسر عجمی ایله اختیار وانتخاب دینور سرایید نر سین
ودرآر مهملتین فتحه لری وبعد الالف کسر یا حطی اول وسکون ثانیه
وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه ابرلامق یعنی صوت
ونغمات ایله منظوم ومنثور سوزلر دیمک عبیده کسر غین معجمه
وفتح نون والف ممدوده ایله غناء دینور بشر میدن یا موحده
مکسوره زائده شر میدر فتح شین معجمه وسکون زا عربی مهمله وکسر میم
وبا حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه اوتمق
عجمی فتح حا وبا حطی والف ممدوده ایله حیاء دینور تقطیع بیت
بکمناک فعولن پسندیدن مفاعیلن کزیدر فعولن اکر تلامک

اکر تلامک مفاعیلن واوی شوب راو دال ضروری برحرف
عدا ولنور • سرایی فعولن دنر لامق مفاعیلن ابرلامقدر
الف ویا کید وب کسر نونه ویرلور • بشر می فعولن فنون تمق
مفاعیلن اوتامقدن الف کید وب ضمه ما قبلنده نونه
ویرلور بیت چشیدندر رطمق بلک خوردن وا تمک •
مزیدن کمید نهم بغرید نر اکر تلامک • چشیدن فتح جیم عجمی وکسر شین
معجمه وسکون یا حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله ترکجه طامق
یعنی اجیمی طاتیمی بلک ایچون طمق عبیده فتح میم وسکون
ذال معجمه وقاف ایله مذق دینور خوردن نم خا معجمه وسکون واو
وراو وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ربوده ترکجه بلک
یعنی بنور معقولاسنه بلک ویا بمک معناسنه فخر کلور کزعبیده
اکل وشرب دینور مزیدن فتح میم وکسر زا عربی وسکون یا حطی
وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ربوده فخر مسکره برواو
عاطفه مقدر ودر یلیدن فتح میم وکاف عربی وسکون یا حطی فتح
دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر پسندیدن الف ترکجه امک
مما آمک وغیری زا برینه کاف عربی یکیدن دخی دینور نسکم
ناظم مرحوم کتور مشدر عبیده فتح میم وصاد مهمله مشدده ایله تعدد دینور

کسر سین مهمله و فتح نون و با ایلا سنه دخی لغتدر ضم نون و نیز مهمله
و الف و سین مهمله ایله نعاس و بنور بخسیدن بابنه زاید ده خسیدن
ضم خا معجمه و سکون سین مهمله و کسر با موحده و سکون یا حطی
و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه اویمق عبیده
فتح تا مثناة فوقانی و نون زوائد مشدده مضمومه و میم ایله تنومند
و بنور بیالش با موحده مفتوحه بونی صله باش با ایله عربی و الف
و کسر لام و شین معجمه ایله فارسیدر ترکجه بصدق کلمه لنور لر
شیش یرینه یا حطی و نون ایله بابنه دخی دیرلر عبیده کسر واو
و فتح سین مهمله و بعد الالف فتح دال مهمله و تا وحده ایله ساده
دیرلر نهاده نی کسر نون و فتح ها و هوز و بعد الالف دال مهمله و نون
مصدری ایله فارسیدر ترکجه قومق عبیده فتح واو و سکون
ضاد معجمه و نیز مهمله ایله وضع و بنور سر فتح سین مهمله و سکون راء
مهمله ایله فارسیدر ترکجه باشی عبیده رأس کلمه لرنه محلده بر ایسنه
ادوات مفعول مقدر و رخو ضم خا معجمه یرخودن مخفف تجمیلو زن
ایجون کتور لمشدر لفظ ظاهر ایدر پس با ایله بصد و غه قوش دیمک
اولور بونده ترکیده بصد نمق ایله تعبیر ایدرلر تقطیع البیت غنودن
فعولن امر غنمق مفاعیلن اویمق فعولن واو سکون قطدر بخسیدن

و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه آچمق کلمه سی قبیل مقدر
عبیده و فتح قاف سعفص و سکون تا مثناة فوقانی و حا مهمله ایله
فتح و بنور بمنکیدن با موحده مکسوره بونی زائد بمنکیدن
ضم میم و سکون نون و کسر کاف عجمی و سکون یا حطی و فتح دال مهمله و نون
مصدری ایله غائب مشتوی در فارسیدر ترکجه طو طلدنمق
یعنی دنیده نی بکر تمک و یکر تمک فائقمقده ایدر بر حالتدر
یعنی کشی غضبه کلده و کسی حالده کومر و نوب و صومر و نوب غریب
و متعلا ایدر مولانا فرماید بیت ابن بمنکیدن بدر زیر زبان
این اسیران باهم اندر بحث آن پس محن بمنکید حاجتور زبان
در جواب فکرتم ای بوالعجب عبیده فتح ترا عربی و سکون میم
و بنه فتح زا و میم ایله زمزم و بنور تقطیع البیت کشیدن فعولن
در رجلک مفاعیلن کشادن فعولن در آچمق مفاعیلن
لغتده فعولن بمنکیدن مفاعیلن تقیب فعولن واو کیدر
طو لدنمق مفاعیلن واو سا قطدر بیت غنودن امر غنمق اویمق
بخسیدن نه بیالش نهادن سر خو بصد و غه بصد نمق غنودن
غین معجمه و نون ثلثی ضمه لری و سکون واو و فتح دال مهمله و نون مصدری
ایله فارسیدر ترکجه امر غنمق کی اویقو ثلثی مقدر عبیده کسر سین

یا حطی و با موحده ایله فی الاصل عربیدر فارسیده خر استعمال ایدرلر
ترکیده ندر غلبه تعیر ولنور مثلا معیوب نطفیلک ترکیسی نر لولو در فارسیده
عیب کرده دینور اوزر ترکیده کلدو دیلکدر فارسیده خود عربیده
ذات و نفس دینور پاک با عجمی و الف و کاف عربیله فارسیدر
ترکه آری عربیده فتح نون و کسر ظ معجمه و یا حطی و تا مقصور ایله
نظیف دینور تقطیع البیت دیلسه مفعول دیلسه واو کسیدوب
واو نطفیلک و خر الفی حوشوب ضمه سی ماقبلنده لامه ویریلور واو یه
دلالت ایچون واو کتب اولنوب لام ایله برحرف عد
اولنوره کسیدر مفاعلن کدر تا کسیدوب و عیلک یای متحرک
کسیلوب فتوره ازال ایده مفاعیلن اوزندر واو حشو پاک ضاع
القطعة فی بحر الطویل المثمن السالم بو بحر طویل عربه مخصوص بحور و ندر
عجم شعرای نادر استعمال ایدرلر کذالک روم بیت فریب الدهر

اولدی فریبیدر آلدانمق ، کشی جاپلوسی ایتمک ندر یعنی یلدنمق فریب
کرفه تا مقصور و رای مهمله و سکون یا حطی و تا موحده ایله فارسیدر که
اسم مصدر و دینور ترکه الدانمق کذالک دینور عربیده
غین معجمه و سکون یا موحده و نون ایله غبن دینور فریبیدر کسر فا
مقصورا و سکون یا حطی و تا موحده و نیه یا و فتح دال مهمله و سکون

و سکون نون ایله فارسی مصدر در ترکه الدانمق یعنی کندو الدانمق
عربیده تفتین و دینور و الدانمش کسنه یه مغبون دیرلر فارسیده
فریفته و فرفته دینور بالکسر تین فیهما جا پلوسی جیم عربی و الف و پای
موحده و ضم لام و سکون واو و سین مهمله ایله فارسی اسم
مصدر در ترکه یلدنمق یعنی یلتقنمق بو معنایه کلوز نطفلک الحاق
ایله دخی بازر ایعنی جا پلوسی کلوز نخوری ریا عربیده تا مقصور فوقانی
و با موحده و نیه صاد ایله تصبص دیرلر تقطیع البیت فارسیسی فرو خوان
الدانمق کسیدوب فتحه سی فریلک باسنه ویریلور دنمق الدی
مفاعیلن اولدیرلر واو کسیدر فریبی قوخوان و نلدانمق مفاعیلن
الدانمقدر الف کسیدوب فتحه سی ماقبلنده نونه ویریلور کشیبی
فعولن یلوستمک مفاعیلن ایکیدر الف و یا حوشوب کرو قبلنده
سینه ویریلور ندریج فعولن نیلدانمق مفاعیلن نی دیرلر کسیدر

بیت کشیدن در چنگلک کشیدن آهنک نغمه بنکیدن مقلوب
طوطلدانمق کشیدن فتح کاف عربی و کسر شین معجمه و سکون یا حطی و فتح
دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکه چکلک عربیده فتح
میم و دال مهمله مشدده ایله مدق و فتح جیم و الف مهمله مشدده ایله جرر
اینورکشیدن در ضم کاف عربی و فتح شین معجمه و الف و فتح دال مهمله

نخاف نیلک فتحه ای و سکون خاء
مهمله و با موحده

معجمه و سکون باء موحده و عین مهمله و الف و نون ایدشبعان
دینور مونثنده نونسز شبعاد دینور واو فارقی زاج زاج عربی و جیم
ایله موید فارسیده کاف ایله زاک دینور که ناظم مرحوم بیور مشدر
عربیسی ترکی مقامنده مستعمل در ترکیده تحریف ایدوب صاد مهمله
ایله صاج دیرلر که زاج قبرسی دیه کلوی بویا یه صاج قبرسی دیکله مشهور در
برقاره بویادر که مرکب اندر اولور قاف ایله زاق دخی موید تقطیع
البیت بکبر مفعول یوکدن واو و یاء و راء الف حوشتر اخیل مفاعلن
خرو زیاد یولدن واو کید و اجلاسه مفاعیلن اوجدن واو کید دب
نا جار الف ایله جیم برحرف مقامنده تلفظ اولنور اما شویله که الف تلفظ اولنوب
جیمدن سکون ایله ابتدا ایتمش اولا سک که محلی درستکم سید شریف
قدس سره حاشیه کشاقده و سید عبد الله شرح شافیه ده و قاضی
میر ابوالمکارم علی رضی الله عنه شرحنده لکن فارسیده سکون ایله ابتدا
محلی در و جائز در بیور مشلر ادات تفصیله فاج الیهم باء فاع
ناجنس مفعول راکسنه مفاعلن جزء اجدی مفاعیلن آبکچ جیمدن کچ
اولده واقع اولمله متحرک اولور و اولدیرمز الف و واو کید دب
ضمه زاجک جیمنه نقل اولنور زاک فاع بیت اولکله اولدی ابیو و طوغری
اکلامق قورقوه آکلامشدر یک دراست اوراسیه باک ان آکشارت

اشارت که کس که تقدیر نده دراولکه دخی اوراکسنه تقدیر نده در
شد ضم شین معجمه و الف مهمله ایله فارسی فعل ماضی تر کجه اولدی عربیده کان
دینور یک کسرنون و سکون یاء حطی و کاف عربیه فارسیده تر کجه ایکی
ضدی کدر یکدکدر و او حرف عطف در است طوغری کلمه اولنور
ضم عجمه و واو فارسی ایله ضمیر غائب بمعنی اوبور حرف مصدریه کبیر جیم
عجمه و باء رسمیه فارسی حرف استفهام باک باء موحده و الف
و کاف عربیه فارسیده ترکجه قورخو عربیده فتح خاء معجمه ایله خوف
دینور پس چه باک استفهام انکاری متضمن در یعنی قورخولیقدر
دیمکدر اولور تقطیع البیت الکلد مفعول اولدن واو و کله دخی ناکید در
واولدیرمز دخی الف و واو و یاکید دب ضمه کلنک کافنه و یرلور
ابیو و طوغ مفاعلن طوغیدیرمز واو و یاء حوشتر لرکانه قرمفاعیلن کلدیرمز
الف کید دب فتحه سی ماقبلنده رابه و یرلور قورقودیرمز واو حوشتر
قوقاع انکی شر مفعول انکله معاسته یه قلب اولنور دینکله مفاعیلن
نبکلف کافنی لمسو اوقنوره سکوره اچی مفاعیلن راسنک سینی درکه
متحرک اوقنوراودیرمز همزه کید دب ضمه سنه یه و یرلور وجه ده معا
دخی یاء یه قلب اولنور باک فاع بیت مفعول مفاعلن مفاعیلن فاع
حوشلغو اکیم عیبدیرمز اوزنده ایله باک عیب فتح عین مهمله و سکون

وخر مغاک ژرف فتح ژا و عجمه وسکون را مهمله و فا آسمعضر ایله
فارسیدر کہ غراب مشنو یدندر بونده ترکجه دریك کردریا وقیسو وچقور
برایلك اش غبسنه دیرلر عربیده فتح عین مهمله وکسر میم وسکون یای
حطی وفا ایله عمیق دینور شکرف کسر شین معجمه وفتح کاف عجمه وسکون را
وفا آسمعضر ایله فارسیدر کہ بو دخی غراب مشنو یدندر بونده ترکجه اولو اویشق
عربیده عظیم معناسنه مولانا فرماید مثنوی صد هزاران ماهی ازدر
یای ژرف اژدها ان ایجنده هر یکی در شکرف کاف
کاف عربی والف وفا آسمعضر ایله فارسیدر بونده ترکجه مطلق
باریق عربیده فتح بیم وسکون شین معجمه وضم قاف وواو ویرمه
قاف ایله مشعوف دینور شکاف کسر شین معجمه وکاف والف
وفا آسمعضر ایله فارسیدر بونده مرادف کافذ یعنی باریق کو
فتح کاف عجمه وسکون واو ایله فارسیدر بونده ترکجه چقور عربیده
کسر شین معجمه وسکون قاف وبا موحده ایله شقب دینور مغاک
بمعنده فتح وضم جائز در وغین معجمه والف وکاف عربیه فارسیدر
ترکجه یه چقور تقطیع البیت هم ژرف مفعول در شکر مفاعلن دریکدن
یاکبر رخلوکفش مفاعیلن اولور ژ الف وواو کبیدوب ضمه قابه ویرلیه
وکافدن الف کیدیرباخود الف ایله فا یرخوف حذا ولنور وشکافك

وشکافك شین اشباع کسرایله وقنوب یاحاصل اولوره کاف
فاع دی یا رمفعول عملوچقور مفاعلن یا ربعه باسبتی وایسنی وچقور یك
وادیته وچوشمك کرك فاع بیت بوك بار دخی بوایواج کرك بار
تاج افسر وکرستاج وزاج اولدرزاك بار یا آموحده والف
ورآ مهمله ایله بومعناعده اوچوخ بیان اولنشدر بیدر زاك بوك
یعنی ارفه وه کتورین سنه عربیده کسرجا مهمله وسکون میم ولام ایله
حمله دینور بیدر دخی ترکجه یول یعنی کیدیلن محل عربیده طریق دینور یول
ودخی ترکجه صاغ کاف ورآ مهمله ایله کره دینور عربیده فتح میم ورآ مهمله
مشدده وتا موحده ایله مرة دخی دینور کہ شهرتله بابا بونلرکے
مفاعلتن کتورلشدر پس بیدر زاك بار ترکجه اوچ کره دیمکدر عربیده
ثلث مرة دینور افعی فتح عجمه وسکون فا آسمعضر وضم سین وسکون
را مهملتین ایله فارسیدر ترکجه یا موحده وسکون را مهمله وکاف ایله
بزك وضم عجمه ایله اسلف دینور عربیده ثعبان وشجاع وحیه
وجم ایله تاج دینورکہ مشهور در واوایتدا به کرسنه ضم کاف عجمه وسکون
را وکسر سین مهملتین وفتح نون وها رمیله فارسیدر ترکجه آچ کرصدا
طوق کہ فارسیده کسر سین مهمله وسکون یا رحطی ایله دینور عربیده
جیم والف ویا رحطی وعین مهمله ایله جائع دینور صندی درکرتشاء فتح شین

ورد واجم مفاعیلن واخفش
تایکیدر ومغالك نیجه اکن
اوقنور مغاک ح

تو یب ایه و ب کاف و را تقطیع البیت بر قد مفعول خبر کدرخ
مفاعلن خبید ز با کبید ر برکده را و کاف بر حرف عدا و لنوب
اجلد ز الف لر کبید و ب فتحه ما قبلش ده را به و یر بور بجا مبدل مفاعیلن
اغاجلک جمید ر که متحرک او فتحق کرکدر و صا ر یک کر سکنی شبا عد
یا حاصلا و لور ز با ر خاع لکلک یخ مفعول و یک بک مفاعلن
سلمد اخی مفاعیلن و سین متحرک و الف سا قطدر و کاف خاع
بیت بوعشق خفه کردن ز اولدی رسیلی در ای سا جلد اولدی لغتده جا یک و هم
جالاک خفه کردن ز اصلی هجر فجلد ایله کر اضافت محلدر خفه کردن
خفه خا مجمه و فا اسعضر فتحه لری و ها ر سمبله فارسیدر ترکجه بوغازلق
دیر کلری مرضدر که ع بیده نمم خا مجمه و نون مشدده و الف و قاف ایله
خناق دینور فارسیده خا مجمه و با موحده نک فتحه ار و الف
و کاف ع بیله و افسز جناک و جلک دخی دیر لر کردن فتح کاف عجم
و سکون زا مهمله و فتح دال و نون ایله فارسیدر ترکجه بیوز مرضنه دیلر
اولور سقوط اضافت ایله خفه کردن ز اولوب بوعشق دینلن مرضه
علم اولشدر ر سر ضم لام و سکون را و سین مهمله ایله لغت
پهلویدر فارسیده کر سین مهمله و سکون یا و حطی و کسر لام و نیه یای حطی ایله
سیلی دینور ترکجه سته دیر کلری بونه ز خلط در فتح زا کسر فتح شین معجمه

معجمه و سکون با عجمی و فتح لام و ها ر سمبله شبه و میم ایله شبیله
و ها ر هموز و با عجمی و الف و زا ع بیله مجاز و مجاز عه در ار ضرف
لپا یخ در ع بیده فتح لام و طا حطی و فتح میم و نا و حا ایله لطه ار ر
جلد فتح جیم عربی و سکون لام و دال مهمله ایله فارسیدر بونه ترکجه
چو پک در ر که محرف جا یک فتح جیم عجمی و الف و با عجمی و کاف ع بیله
فارسیدر و او حرف عطف جا لاک بنه جیم عجمی و الف و لام و کاف
ع بیله مرادف در پس جا یک و جا لاک نم جیم عجمی و میم ع بیله قطدر
و سکون سین مهمله و نا قرشت ایله چست جلد بو معنایه در ع بیده فتح
جیم و سکون لام و دال مهمله ایله جلد دینور فارسیده دخی بطریق التعمیم
مستعمل در شکم نا ظم گنور مشدر و ع بیده لا یک کسری و یا
حطی ز با حر سیله جبید در و لا یک فتحه و الف صکره یا ایله جلدی
دخی لغتدر تقطیع البیت بفتح مفعول و او حر شر فکر دلک مفاعلن
فه در ز با حر شر و او لدی ز و او دیا سا قطدر و ضمه کر دا یک نونه نقل
او لنور ر سیلیدر مفاعیلن ر سی فاع جلد له مفعول او لدی ر ن
الف و و او و کبید و ب ضمه جلد یک دا له و یر بور لغتده
چا مفاعلن معا کبید ر بکو همچا مفاعیلن لا یک فاع بیت

هم ز ژف و ر یک شکرف او لو کاف و شکاف ۰ در یار غه لو چو قدر

وزمدن الف و واو کبد و ب ضمه را به و یربلور غیر تقدیر مفاعلن
غزدن با حرف ساکن فاع بیت پیران دخترک در اغاج عاصی بار
کوک بیخ و لبلک بکسمات و اخر کاف برک فتح با موحده و سکون
را مهمله و کاف عربیله فارسیدر بتون ترکیه پیران اغاجده و کنده
که کاغذلرده عبارتدر و بو مثللی شیلده اولور عربیده واو و را
مهمله نک فوقنده اری و سکون فاف ایله ورق و نار موحده ایله ورقه دیمکدر
که فارسیده مشترکدر بار با موحده و الف و را مهمله ایله
فارسیده مشر و کار و سایر چلک که اغاجده و اوندن بترعربیده مطلق
یمش معناسنه در فارسیده انفسز بر دیرلر کبر میم ایله میوه دخترینور
عربیده فاکهه دیرلر خ کسرله با موحده و سکون بار مطر و فا و میم ایله فارسیده بر
ترکیه کوک یعنی اغاج کوکی و حاصلی نک قوت آلدوغی یر عربیده
فتح جیم و سکون صاد مهمله و لام ایله اصل دیمکدر انمز حصول کلوب
اجزا بولوب شبنه دیرلر عربیده فتح فا و سعفه و سکون را و عین مهمله
ایله فرع دینور فارسیده شیز و میم و الف و غا و میم ایله بلاشخ پرسز اغاج
قوعنه اغاجه ایله شاخ درخت و کوک بیخ درخت دیرلر کذا و کذا
کاف بین الکافین الف ایله فارسیده بتون ترکیه یکسمار دیرلر
اوزمدن با بین نسنه که بو جمله اکلمیدر عرب الغی عین مهمله ایله تبدیل ایلیه

دیم ایله جلم و بعد الف تا ایله جمله دینور کذا فی الاخری ضم ایله دخر نقدر
و فتح کاف عربی و سکون را و مهمله و میم ایله کرم و بعد الیم تا وحده ایله کره
دینور کذا فی المشارع و غیره و حاصلی اوزم چبوغنک چار دقده
اولانه تاک و انوع کسوب باغه دیکلری چبوغه رز دیرلر که ناظم مرحوم
بیور مشدر که ترکیده اکا اصمه چبوغ دیرلر و بو کا باغ چبوغ فارسیده
ایکنسنه کوتوک دیرلر عند البعض رز عامدر مطلق اوزم بتون چبوغه
دیرلر کرک اصمه دن اولسون کرک باغدن تنکم اصمه و باغ بولونمزده
تمام بورده اتفاق صوبه اب رز دیرلر اول صوایله ایکی آصمق
غایت قولای اولور اب رز و تاک حاصل درکه اصمه دن اولان
چبوغه دیرلر و عند البعض تاک عامدر مطلق اوزم بتن چبوغه دیرلر
تنکم کرک اوزه و کرک باغده و رز خاصدر که فقط باغده دیکلن
چبوغدر تنکم غوزه دیشدر چاک جیم عجم و الف و کاف عربیله فارسیدر
ترکیه پرتیق که بتون نسنه پرشدیدا صابتله یا ریلور پرتیق اول
پره پرتیق دیرلر عربیده فتح میم و سکون خا معجمه و فتح را مهمله و سکون
واو و قاف ایله خوقه دیرلر تقطیع البیت لمن حل مفعولا تحمله دن
ها کبدر و فعولن مفاعلن اوزمدن الف و واو کبد و سهم را به و یربلور
تفاکبدر مفاعلن تاک فاع هم رزه مفعولا رز بچبوغ مفاعلن اوزمدن

202 b

650

الهزج المثمن الاخرب المقبوض الازل بوجره مصراع اعتبار به
هزج ربع وحی و برابر مثمن و یک اولور فی الاصل که هر بیتی سکز
کرده مفاعیلن در صدر و عروض خرب داخل او لغلو ضم لام ابله
مفعولا و لمشدد در وحشو اولی ابله حشو ثالثه قبض داخل او لغلو
مفاعلن او لمشدد در قبض لغلو، طوتمغه و اصطلاحده خامس
ساکنی حذف اینکه دیر لر پس مفاعیلن ده بشنجی ساکن یا در حذف
اولندقده مفاعلن اولور و حشو ثانیسیده حشو رابع سالم قالوب عروض
و ضربه نزلو داخل او لمغلو فاع او لمشدد در نزلو فتح زا عربه و لام اولی
و سکون لام ثانی عربیدر لغتده ایاق طیرنمغه و یا کلمغه و اویلق اتی از او لمغه
درلر و اصطلاحده مفاعیلن هشتم ابله مفاع اولندقده میم اسقاط دیکدر
و بوکا ازلن دیر لر هشتم فتح یا، هوز و سکون نا، مثلثه فوقانی و میم
ابله عربیدر لغتده اوک دیکی قرمغه دیر لر اصطلاحده مفاعیلن دن
سبب آخر حذف اولنور و باقی سبب وتدی ساکن اسقاط و متحرک
اسکان اینکه دیر لر مفاع قلور بوکه اتم دیر لر پس نزلو خرب داخل
اولندقده فاع قلور بعضلر تسخه لرده اخرب مقبوض ابتر یازر لر بتر
فتح با، موحده تحتانی و سکون تا، مثلثه فوقانی در آخر مهمله ابله عربیدر
لغتده قورق کسمکه دیر لر اصطلاحده بعد الازل مفاعلن اسقاط

اسقاط ابله وب فاعلن قده برنزع کنور مکه دیر لر پس مفاعیلن
فتح اولور بو بحرلیک عروض و ضربی مجموعا فاع وزننده اولوب
انجق بیت موعود یک مصراع اولی فتح در انب اولمغله ازلدیکلرکه
حکم غالبکدر کذا فی عروض الوحید البرزنجی بیت تمک حملو و فحوا وزم
تکاکید رتماک هم زا و زم جموعی برلغتده رچاک تمک فتح تا،
مثلثه فوقانی و سکون زا کاف عربیه ابله فارسیده بوتمک ایکی معنایه تشتمل
مشترک کتور لمشدد بر سر زنکبه ضم حا، مهمله و سکون زا و ابله جوز لر
حمله فتح حا، مهمله و سکون میم و فتح لام و تا، مصدر سر ابله عربیدر شهر تنه
بناکتور لمشدد و او حرف عطف در سی و حی قوم معناسنه فتح قاف
و سکون عین و را، مهملتین ابله عربیدر ترکیده وب که جغور بر یک
تاسنه غلیسیدر بو حی شهر تنه بنا و در تمک تا، مثلثه فوقانی و میم
الف و کاف عربیدر ترکیده تماک و تخفیف ابله تمک دیر لر و تا بر تنه
دال ابله و تمک و کاف اولر بر تنه و او ابله توک دیر لر اصوا و زنک
اولا، مثلثه در کاو زم و بر اق اندر حرا و لور عربیده نون و الف
و کسر میم و فتح یای تحتانی و تا، موحده ابله نامبه و سرع و سرعع دیر لر بالفتح
فیهما و اول شاخدر کاه انادن بود ایوب باغه دیکر لر ایاکا فتح زا، مهمله
و سکون زا، عربیه فارسیده رز دیر لر عربیده کسر جیم و سکون لام

دال مهمله ایله فارسیده رتبه کرک دیکمکدر عربیده لازم دینور در فتح دال
مهمله وسکون رایله بونده حرف ظرف رستاخیز ترکیب مزجیسیدر
رست ضم راء مهمله وسکون سین وتاء قرشت ایله فارسیجه رستن
مصدر ندن مشتق فعل امر در ماضیده رتبه بندی عربیده فتح نون وباء
موحده وتاء مثناة فوقانی نک فتحه لری ایله بیت دینور کاه اولورکه
حاصل بالمصدر مراد اولور بونده اولدوغی کبی آخرنده الف تحسین
لفظ ایچون کتور لمشدر مرکبات فارسیه وسطرنده کتور یلور الفسته
دخی مستعملدر رتبه تمک عربیده فتح نون وسکون باء موحده وتاء
قرشت ایله بیت دینور خیز کسر خاء معجمه وسکون یای تحتی وزاء عربیله
فارسیده بونلک دخی خیزیدن مصدر ندن مشتق فعل امر در وصف
ترکیبی کاه اولورکه حاصل بالمصدر مراد اولور رتبه خالق خالقین و خالقی
عربیده قم وقائم وقیام دینور کذلک بونده بو معنای مصدری
مراد در پس رستاخیز ورستخیز خشر ونشر کونیه علم قلنمشدر عربیده
کسر کاف وبای تحتی والف ومیم وتاء مصدری ایله قیامت دینور
رتبه دخی استعمال اولنور تقطیع البیت بریور لیش فاعلاتن
یرینه مفعولات یوریدیکز واو وباء ثانی دوشر کقیامت فعلاتن
باسه فعلدره دوکرک فعلات دیه تک باسی دوشوب کرک ده فتحه

فتحه راسه شبا علاه او قنور روشر و فاعلاتن باخود کرسالم فتحه
راسه شبا علاه او قمتی حمکن درکه فاعلاتن اولور یعنی رائک فتحه سی
اسه شبا علاه مذا ولنوب روشی رواو قنور کتر با فعلاتن کردن
باکیدر بدر رسم فعلاتن بدیکک والی متحرک او قنور تاخیر
فعلات تاخر الف متحرکدن کلکله او قنور بیت فاعلاتن فعلاتن
فعلاتن فعلات کورسیر صحیح سعادت یورنیش او علاتن کو
اولیخیز خیز کسر خاء معجمه وسکون یای حطی وزاء عربیله فارسیده
بونده اسم مفعولی پشدر بعثر ومبعثر بعثریشت عربیده فخ سیم
وسکون عین مهمله وضم باء موحده وسکون واو ونون ایله بابون
دینور واولرده ضم عین مهمله وسکون باء موحده وفتح نون وتاء
مصدری ایله بعثرة دینور هاهوز ایله حیز وخیزلفته رنی الاصل حمام طاشنه
ویرلر طاس وتنور الدرنه اکبر وب صوون قورتمه وغیر ایچون تعوذ
باللہ تعالی مرض وتبوره مبتلا اولنده استعار طریقیله علم قلنمشدر
تقطیع المصراع کرمیه حی فاعلاتن کورسیر واو حوشر جعادت
فعلاتن جم متحرک او قنور بزن اخفش فعلاتن یوزنه رواو
واو فعلاتندن واو والف حوشر کلکله فعلات که دیرلر دوشر
واولدیر الف عواو وباء دوشوب ضمه کافه ویریلور القلعة تنجر

جبلک در او جنده و باغ وار در و بفضیلت یکے معنا بر وده باز دیلر
واو فارق باغ فتح با آ عجم عند البعض عربے و نون و سکون الف
و غین معجمہ ایلہ فارسیدہ کہ غراب مشہور بندر شوخی مرغ مردہ
خشک از رحم کلاغ ہ استخوانہا زار کشتہ چون پاغ ہ
بونی تر یکہ ایچک او جی لغتدہ کہ سر آ ایلہ اسمان معناسنہ بازار
با بر بنہ کاف ایلہ کاغ دخی لغتدہ کاف ضمہ لہ خر و بنور بند
فتح با آ موحدہ و سکون نون و دال مہملہ ایلہ فارسیدہ ربونی تر یکہ
مثلا ایب ایلہ بغلمقدن اولان باغ عربیدہ فتح قاف و سکون
یا حطی و دال مہملہ ایلہ قبہ و بنور و او ابتدا ایلہ باغ زا آ مہملہ و الف
و غین معجمہ ایلہ فارسیدہ ر تر یکہ طاغ کہ منج زمینلرنہ عربیدہ جیم و یا
مفروہ نہ فتحہ کر و لام ایلہ جبل و بنور پالیز با آ عجم و الف و کسر لام
و سکون یا حطی و زا آ عربیلہ فارسیدہ کہ ایکے معنز بینندہ مشترکدر
بر ر تر یکہ باغ کہ انج او زم حاصل اولور عربیدہ و خی باغ و بنور کہ جمع
کسر با و سکون یا حطی و الف و نون ایلہ بنا نہ طلور کذا فی الشارع
و الزمخشری المقدمۃ قاآ مضعوف ایلہ قالیز دخی و بنور کہ مہموز پالیز در
و ایشان کہ اندن قاون و قاریوز حاصل اولور عربیدہ و فارسیدہ
وحی بستان و بنور تقطیع البیت و غدر زا فاعلاتن غدر ہا کیدر

غدر ہا کیدر غدر و اما فعلاتن زا نک غینی در کہ ابتدا ایلہ کلمک
ایلہ متحرک او قنور و دیر ہا کیدر و الف معرضہ حذف اولنوب
حرکہ دالک یمنہ نقل و الف میم مزبورہ وصل ایلہ او قنور غینی غب
فعلاتن کذلک آ نک غینی و حی متحرک او قنور و ایکیدن الف
کیدوب کسرہ با نک غینیلہ و بر یلور کبی فعلاتن او چیدن الف
و واو دوشوب ضمہ ما قبلینہ کافہ نقل اولنور و چیمک کسرہ سی اشباع
او قنور بندیوا فاعلاتن بندیک و ال مضموم و باغ الفلہ او قنور
غطلغو با فعلاتن یو غلیق دخی را نک غینی در کہ متحرک او قنور
و طانمدہ ز الف دوشر غلبتان فعلاتن ایلہ و ز الف و یا کیدیلوب
کسرہ ما قبلندہ با نک غینیلہ و بر یلور و بستاندہ ز الف ساقط
اولور پالیز فعلات پالیز الفی دخی متحرک او قنور بیت

بر یلور یش بوری کم سکا قیمتدہ کوک روشی او کہ ترا باید در رستاخیز
روشی او سکر فتح زا آ مہملہ و او و فتح شین معجمہ ایلہ سم مصدر در
تر یکہ بوریش یا حطی بونی حرف وحدہ بر یلور یش دیمک اولور
عربیدہ کسر دال معجمہ ایلہ ذہاب و بنور و فعل امر تر یکہ بورے عربیدہ
کسر معجمہ ایلہ ذہب و بنور کہ کسر کاف عربیلہ بونی حرف رابطہ ترا
سکا دیمکدر کاف بیانیہ با یہ آ موحدہ و بعد الف یا حطی و سکون

کابتین مکرره در کلاه ترکی مخلف کسوه مذکوره استعاره اولندی
وکلاه برکی خود اکسوه سندن استعاره اولندی شکم شیخ سعدی کتاب
کلمه نشده الیکز بابده یکی از صفای یادشاهی زخواب دیدیکایه
سنده بیت حاصیت بکلاه برکی داشتنی نیت ۰ ودرویشی
صفت باشی وکلاه ترکی داره بیتک شرحنده شاح کتاب مزبور
پهلوان میدان فارسی سودی افندی علیه الرحمه کلاه ترکی به کلاه
امیرانه وکلاه برکی به کلاه فقیرانه ایله توصیف ایدوب استادی علیهم
شروانندن بو منوال اوزره تحقیق ایلدی حیث بیان ایدر کاف فتح کاف
ولام مشدده وبای موحده ایله فارسیده ترکیده دخی شایع بعده کاف
سر ترکجه باشی سرزندکی ترکیب ایدیسی سر یعنی کله زنده کسرزای عربی
وسکون نون وخای معجمه وبای موحده فارسیده ترکجه دیرلر وصاغ
عربیده حق دیمکدر باخود عرف مقابلی صاغ اولدیغی کبی عربیده فتح صاد ومهمله
ایله صحت دیمکدر آخونجای حضرتلری نسبت کاف عجمی یاری ایدیسیدن
برالدیرلیسی سرزندکی صحته منسوب باشی دیمکدر اولور مجازاً مرسل
علاقه سببیه کشیلک وجودی صورتاً عللدن آری اولمقدر کنایه در
بو بیتده کویا مصراع کلاه صاغ اولسون جهانت برکلاه اکسیک وکل
مفهومنه اشارت قصد اولنمشدر بویله اولجق کلاه ذکر ایدیلمیه ایهام وار در

وار در زیرا صاغ باشی کلاهسز کزدرمز بلکه کونا کون کلاهلر
پچیلور حقارت وزکارلیک کلاهک چوق صاغ کلاکی
تیز اماله کسره تاء مثناه فوقانیه وسکون لام خطر وزاء عربیه
فارسیده بونمش ترکجه کسکین حقیقت ومجازده مستعملدر
معنای حقیقیسی شمشیر تیز مجازیسی دلیر تیز بو معنایه ترکیده ایتمش ده
دینور تقطیع البیت هم امیرانه فعلاتن کلاهه فعلاتن نزدن
هاکیدر وکلای فعلاتن دیدیکیدب کلاهه اشباع
کسره نی برداکلور ترکی فعلات کلهسی فاعلاتن کله دنیا
کیدوب شده نی برلام دخی کلور واولدن الف وواو وشوب
ضمه غینه ویرلور مسر یزدنی فعلاتن کسره اضافت اکسیک علی بابا اولور
دکلکسن فعلاتن یاکیدیرلر دخی نیز فعلات دخی نیا چنر

بیت قاغه یه زاغ دام آغ وپناغ اپلک اوجی بند باغ وداغ

طاغ باغ کلیدیکنه یا نیز زاغ زاء عربی والف ونون معجمه وفتح
راء مهمله والف وباء موحده ایله غراب دینور دام فتح دال
مهمله والف وسیم ایله فارسیده بونمش ترکجه آغ کی اپلکدن
اورلر بالق وقوش اولار لری عربیده فتح شین معجمه وصاد مهمله
مشدده ایله شصر دینور عند البعض اولنه دیه کلدی دمرکه جنکل

وسکون فا و سعفص و شین معجمه ایده فارسیه در ترکیه بشمق و بدیکلری یاپاق فایده
عبیده تعویب ایده واو مفتوح و باء ابجد و یاء فارسی در فرش
کسر دال مهمله و کسر ایده حرف تعقد و فتح راء مهمله و سکون فا و سعفص و شین
معجمه ایده فارسیه ربونده ترکچه بزه و بدیکلری سوری دمورکه دیکیلیر سوچیدر
اول انوکله دلوب بعده اکنه اول دلوکه یکورر راء عبیده کسر میم و سکون
فا و مهمله و فتح صاد مهمله و فا و سعفص ایده مخصف و برار تقطیع البیت
پیشرو در سن فاعلاتن پیشه دن یاپه جغی شعر عیشه فعلاتن عه دن
دخی حاکیدر مشیت فعلاتن پیشه دن یاپه کیدر اراذیکلر
فعلات نه دن یاپه ودیدن یاکیدوب کافک کرسک اشیا علی
برباعا حاصل اولور معناسی فاعلاتن معنی دن یاکیدر شعر رشک
فعلاتن واو فارقه جوشر پرشمن فعلاتن پرس دن یاپاسی فعلن بربیز
فعلات نیه بری دن یاکیدر ربیت هم امیرانه کلاهه دن کلاه شتری
کلاصاغ اولمه سرزنده کی سکین دخی تیز امیر فتح هم زکریم و سکون
یاء حطی و راء مهمله ایده عبیده دن و لام معناسنه یعنی ام ایچک صاحبی
دیمکدر اولور بکلاده مستعمل تعقد ترمیم هم ایده میرده دینور ریک
فارسیده شاهه دینور کاف ترالف و نون فارسی اداتی جمعدر
و آخرنده حاء حطی تخصیص یاحرف لیاقت در قاعده لفظ عبیده

عبیده قاعده فارسی اجزا و لمق ادات اعجامدر کاغدرا
کلاه ضم کاف عربی و لام و الف و هاء اصلیه ایده فارسیده ترکیده
تقیه دیدکلری باشه کیلن شئه حذف الف ایده کله دخی تعقد در
عبیده قلنسوه دینور قاف و لام فخم لری و نون غنه
سکونی و سین مهمله ایکی ضمی و فتح واو و تاء وحده ایده و قاف
ضمی و سین کسری و ه دخی تعقد در واو یاء قلب ایده قلب دخی در
پس امیرانه کلاه بکلاده مخصوص و لایق تقیه در اراذل کورکلی و اراذ
مرصع هرنوع اولورسه اولسون فارسیده کلاه شتری دیرلر شکم ناظم
بیور مشدر کلاهک هسنده کسر علامت اضافت در تره اضافت فتحه
بیانیه در شتری ایکی تارمشاه فوقانی نون فتحه لری و راء مهمله ایله
فارسیده رکه مخفف تار تاردر کاه الف اولی استقاط ایدنلر و کاه
ایکینجی دخی حذف ایده و تره در لر بوبیده دکی کبی زکه دخی مشهور در
نسل زکه نوع بر قوم معروف در یاحرف نسبت تره منسوب کلاه
دیکدر اولور لکف بوقلده مراد سدلی شری و خانه ری و میرزا بری
سارا ریک یعنی عسکری و رعایا سنک کیدکلاه بر رکی
دیرلر سروان و قره باغ و ارزنجان و بالجمله اکثر اعجام خوزی دیسنلر
کلاه کبرا بشر یکیده کاف عجمیه نون حاسندر نکته قاعده ارزنده

جنبا ویرا اکثر دمور ز او لور اندازه کبی یا صبحه ایکی باشلرنده
طرنقدی او لوب جلا حلر بزرونکاهده او لمکله کرلرکه ز
طلوروب طوقمغه استاش او لور پای باف ترکیب نسبد رپای
اباف کاتر باف پا، موحده والف وفا، معجمه ایله یاپلمقده وز
وخمدر ترکه طوقیجی پسر چلها ر لیک طوقمقده معظم معینز یاپاق او لمق
ایله طوقاغی اباغه نسبت ایدوب پای باف دیشلرکه ترکیب
چلهاء بیده ضم جیم عربی ولام مشدده والف وها ایله جلاه دینور
کرباس کرکاف عربی وسکون راء مهمله وبا، موحده والف
وسین مهمله ایله فارسیده رعب توپ ایدوب بلا تغییر کرباس
دیر ترکه بزکه خام کتانه ز ایدوب طولز دکوملک پیاز لرو غاصه
واستار معناسنه دخی لغتدر تقطیع البیت کار کاهل فاعلاتن او لدز
همزه واو کبدوب ضمه ماقبلنده ها یه ویرلور هو دکن چیق فعلاتن
دیه ز یاوو دکانه ز الف چیقرلرا معن فعلاتن یره دز ها کبدر
جدکل فعلات جه دز ها ودیه ز یا کبدرلر یا، فاعلاتن پاکیب
یا متحرک وضمور ویره اولز الف وواو کبدوب ضمه غایه ویرلور
وسجلها فعلاتن دیه دز ها کبدر دخلرا فعلاتن دخیدز یا کبدر
سلیز فعلات اولدز الف وواو وها کبدوب ضمه ماقبلنده

ماقبلنده سینه ویرلورجیت پیشه در صنعته پیشه مشیته دیکل
معنیسز کفشدوز رفشک برش شق برز پیشه کسرباء عجمی وسکون
یاء حطی وفتح شین معجمه وها، رسمیله فارسیدر ترکجه صنعت ایشی
عربیسه ایله صناعه فتح صاد مهمله وسکون نون ز ایله صنعت اینور نظم مرحوم
عربیسز ایله پیشه ز دیمشدر وتا، طویله یازلمق اسلوب عجمدر پیشه
کسرباء عربی وسکون یاء حطی وفتح شین معجمه وها ایله فارسیدر ترکجه
اورمان کوصف اغاجلق موضعنه دیرلر شیشتان پیشه ایله بستانه ز
مرکبدر پیشه کسر میم وتا، وشین وها ایله بمعنی پیشه بعینز اورمان ها، رسمی
یا یه نقلا اولنوب کسره ویرلمشدر قاعده فارسیده آخری
ها، رسمی اولکز لفظاً ز نقلیه ترکیب اولندقده ها یای حطی یه نقلر
اولنوب کسره ویرلمک قانونز ندرستانه کسرباء مهمله وتا،
مثناة فوقانیه والف ونون ایله فارسیدر بونلرطرف ملاندر
پسر شیشتانه دخی فارسیدر ترکجه شمشاد تعبیر ایدرلر مرحوم نادر
الاستعارلکن لاستعاریاز لمشدر وعربیسی فتح عین وسکون یای
حطی وفتح کاف وتا، وحده ایله بالکه والف وجیم وتا، ایله واو وفتح
غین معجمه وبای حطی وفتح صاد معجمه وتا، وحده ایله غیضه دخی معجمه
والف وبا، موحده وتا، وحده ایله غابه دیرلر کفش فتح کاف عربی

ساقطدر جسته فعلات او نکو نک فعلات خسته حال فعلات خوسیته دم
واو و اولدن الف و واو و حرشوب ضمها یرو یر یلور دمحسر
فعلات اسیتزه دن حرز کیدوب کسر میم و یر یلور استیز فعلات
اسیتزه نک زاسندن دحرفها کید زینت کارکاه اولدی دکار جیزه
آهیجه دکل ؛ یا ی ها ف اولدی سه جلها دحرف ایسی اولدیز کارکاه
وصف ترکیبدر کار کاف عربی و الف و رآ مهمله ایله فارسیدر
ترکه ایش عربیده کسر فا و سعفص و سکون عین مهمله و لام ایله فعل
دینور کاه کاف عجمی و الف و هآ اصلیه ایله فارسیدر ترکجه یر عربیده
محل و مکان معناسنه پس اصلی کاه کار ایدی ترکجه ایش دیمک
اولور معنای عام ترکیبدر معنای خاص علتیه نقل ایدوب مضاف الیه
تقدیم ایدلدی آخر مضاف ساکن اولوب کارکاه اولشدر ترکجه فتح
سین مهمله و کسر کاف عربی و یا ی حطی ایله سکی دیدکلری یکه اندره
صاتدوقلری بازار اولور اکثا اسم قلندی دکان ضم دال مهمله و کاف
عربی مخففه و الف ایله فارسیدر ناظم مرحوم شهرتنه بنا فارسی تفضیله
بیان ایتمشدر عرب تعویب ایدوب دالک شده سیله
زنار بوزنده دکانه دیرکدانی القاموس آهیجه الف مهمله و ده
و فتح هآ ایله تو زو سکون نون و فتح جیم عجمی و هآ رسیله فارسیدر ترکجه

بیتا اهل قولند میخ قمش که او وزنه پاک و بیکار را او خاجوغه ماسوره
دربرابر آن عجمی بر نیم عجمی او بنا بچه و خرقه قند رحاصلی قاشقی و بیک او لور
بطریق الاستعاره ترکیده لور دیدکلرینه معاشنه استعمال اولنشدر
چشمه لره قرار صولاندیرمق چیقارمق مشتاعه بیده ضم همزه و سکون نون
و ضم باء موحده و سکون واو و یه باء موحده ایله انبوب و بنور ترکمنک
انبوب قشلاق ایکی بوغمزاسی معاشنه اولوب لوله معاشنه بنور
مستعار در چپ فتح جیم عجمی و سکون باء موحده مخففه عجمی ایله
قارسیدر که جهات ستته و اندر کاهیت بعضیلرینه حرشده جاز
اینشدر دیلکه بور بلده شده اولمایجق جواز ضرورته حمل ایدر
والا فعل ترکیه صوار دیدکلری طرفه کدندی صاغ در قارسیده
راست و بنور عربیده یسار و یمین بعض فتح یاء حطی و سین مهمله
و بعد الالف زاء مهمله ایله یسار رصول و فتح یاء حطی و کسر میم و سکون
یاء حطی و نون ایله یمین صاغ طرفدر واو قارنخ پیشی فتح باء عجمی و کسر
شین معجمه و سکون یاء حطی و زاء عربیه قارسیده ربوخ ترکیه پول که
براقیجق نک ثمن بر نیه یکرمی قدر ایکی لور یعنی سکز یوز اقچه بر نیه یکرمی سنه
عربیده فتح قاف و سکون صاد مهمله و فتح لام و سین مهمله ایله قلس و بنور و مالیه
امثالی پولنه دخی دیرلر که ترکیسی دخی پول و بنور آخر نیه باء عجمی کتور و ب

کتور و ب پشیز دخی دیرلر تقطیع البیت پتر فعلاتن زوجوز
فعلاتن دیه نزیا کیدر بلجه نس فعلاتن پنجیر فعلاتن نه در نزدیه نزا
یا حرشرا لولدر نا فعلاتن لوله در نزیا کیدر یزدن صو فعلاتن
یزه در نزیا حرشر بلچو پو فعلاتن له در نزیا حرشر پشیز فعلاتن یزه در نز
یا اس قطعدر بیت صمر یه جوک دیشدر دخی سر کیب ایلیکن ۱۰
سدوکه پوخه چین دیرلر محمد خرکیز جوک کسر میم عجمی و سکون
زاء مهمله و کاف عربیه قارسیدر بونی زنجیه صمره که معزه و زنا کمره
کبی یعنی کیره پسو عربیده زاء و باء موحده نک فتحه لریله و لام ایله زنبل
و بنور سر کیب فتح سین مهمله و سکون زاء مهمله و کسر کاف عجمی و سکون
یاء حطی و نون ایله مرادف جوکدر بو دخی صمره و کره معاشنه در چین
فتح جیم عجمی و کسر میم و سکون یاء حطی و نون ایله قارسیدر سیدیک
و بوخ عربیده فتح باء موحده و سکون واو و لام ایله بول و غین معجمه
الف و کسر یاء حطی و طاء مهمله ایله غائط و بنور کیز فتح کاف عربی
و کسر میم و سکون یاء حطی و زاء عربیه قارسیدر زنجیه کالاول بعضی مرادف
چین در تقطیع البیت صمر یه جوک فعلاتن کدشر فعلاتن و خسر کن
فعلاتن یا اس قطعدر یکیلک فعلات یا متحرک کیجه او و قنور و اقالیف
کرستی شبا علو یا حاصل اولور سیدکه پو فعلاتن و اس قطعدر

دیرا فارسیده و فتح تا آشتاه فوقانی و میم و الف و نیه میم ایله تمام
شدی دینور که تمام فارسیده بتونی معناسنه در و عبیده بتونی اولق
دیمکدر معناسنه مصدر در مکار کیبی پس بو معنایه فارسیده شدن
کلمه سیله ترکیب اولنوب تمام شدی دینور کر شدن اولق
معناسنه مصدر در اصطلاحده مایکل به النوع فی ذاته وصفاته ایله
ایله معرفدر واو نیه حرف عطف معرفت فتح میم وسکون عین مهمله
وکسر راء مهمله و فتح فاء مشدده و اوزننه عجم اوزی تاء مطوله ایله
عربی مصدر در ترکیجه جانب فارسیده دانستن و دانیدن دینور کلمه
عارفت باب ثانیدن اسم فاعل در ترکیجه بیلیجی فارسیده دانسته
دینور اوزکه ترکیجه غیر ایله جسز بیننده مشترکدر بونی جسز کوزل
معناسنه بو محلده کوزل دیمکدر عیش فتح عین مهمله ایله ترکیجه دریاک
تقطیع المصراع علی ما مفتعلن مفاعلن عارفاز مفتعلن
واو اوعارفه دن هاسی قطع در واوزکه دن خرواوجز ترکیشدر
مفاعلن که دن خرباکید دب عیشک شیرین متحرک اوقنور
القطعة فی بحر الثمن المخبون المقصور بو بحر اعلی ثمن که هر بیتی سکز
کره فاعلاتن در علی اکثر النسخ مصدر و ابتدا و خشوار اینه
خبن داخل اولمغله فعلاتن اولمشدر روع و ضربه بعد الخبن

قصر داخل اولمغله فعلات اولمشدر بناء بر این مخبون و مقصور
دینلمشدر لکن مصدر و ابتدا سالم اولق تکلفدن سالمدر بیت

بو ترغده وشه دن چوزه بلیجه نسنه یه چیزه لوله دن ایزه دن صوله جب وبوله
پشیز چوزه ضم دال مهمله و واو مجهوله و فتح زاء عجمه و هاء در سمیله فارسیده
ترکیجه پرتق دیدکلری فندق کبی مدور و کریه یکه دکنور او ندن اکن
اکسنده بتر هر نه یه مطوقه پشور قالور ع بیت فتح خاء مهمله وسکون
نونی و فتح دال مهمله و ضم قاف وسکون واو و به فاضله یه جسز فوق دیرلر
دیرلر نوعی وخی وار در که زیتون جلدی کبی مطوار یک توکه یک
یا پشور عند البعض جسز فوق زه یونجه دیدکلری اوندر که فارسیده
سین مهمله و با و عجمیک کسریسی و تاء قرشت ایله پست دیرلر چوزه
ضم جیم عجمه وسکون واو و فتح زاء عربی و هاء در سمیله فارسیده ترکیجه
بلج که طاوق یاورسیدر ع بیت فتح فاء سعفص و ضم زاء مهمله وسکون
واو و جیم ایله فروج دیرلر عند البعض مطلق قوشلر یاورسیدر که ع بیت
فاء سکونی زاء و تاء مجمه ایله فرخ دینور چیز کسرهٔ جیم عجمه وسکون یاء حطی و زاء
عربیله فارسیده ترکجه نسنه جیز تعبیر اینه کلدیر که ع بیت فتح شین معجمه
و یاء حطی و معجمه ایله شیر دینور که تاتلی هر بر نه اطلاق اولنور بعضی موجود
نایز نون و الف و کسر یاء حطی و فتح زاء عربی و هاء در سمیله فارسیده رخ الاصل

ثمر دینور نون ایدر نمیر وحی لغتدر ایدر الف محمد وده ایدر فعل مضارع
ترکجه کلمه آن او دیکدر که کسر کاف عربیله فارسیده روزگیده شکر کدر
اسم ذات ذوی العقوله دکم معنا نشه فتح تا هشتاد قوقانی
وسکون معجمه وفتح نون وهاء رسیله فارسیده ترکجه صوصاسی عربیده
فتح عین مهمله وسکون قاف حطی وفتح شین معجمه والف ونون ایدر لغتلرنده
دینوراسته فتح همزه ایدر آت جزء رقطع البیت اینست آ
مفتعلن نخشکوا مفاعلن رایه سزان مفتعلن ایدر همزه سی
حذف اولنوب فتحه سی ماقبلنده رایه ویریلوب والکسور
اوقتور کشناست مفاعلن که درنوشته درنهار کیدر وشین
وتا بوکلمده حرف واحد عدا ولنوره بودریو مفتعلن ایودر نهالف
کیدوب حرکه سی رایه ویریلوب سکنجبین مفاعلن سکنجبین یای
آخری فعلدره کلر کسو مفتعلن کلدر نکاف فتحه سی اشباع وصد
ایدا وقتور وهاسی کیدر رواوهمزه واو کیدوب نمه سی لامک فتحه سی
تبدیل اولنوب که درنهاکیدر صیشدر مفاعلن صاد درنهالف کیدوب
وسین متحرک اوقتوریت مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن

علم وکلاره معرفت عارفه اوزره عیشدر علم معلوم واوحرف عطف
کاف کاف عربی وميم وبعد الف لام ایله عربیدر لغتده ترکجه طورق دیمکدر

الشرعیة الوعیة الاجتهادیة المستفادة من الادلة الظنیة کذا
فی الفوح والسرور لکافجی حاصل معنای لغوی اوکان طریق معاشه من
مجتهدین اجتها دارنده ذاهب اولد فلری طریق معاشه تعالی النشر
والعقید دین وملت ومذهب بیلدرمش بوجه اوزره فوقانیده مشدد کبی
الفوق بین الدین والملة والمذهب ان الدین منسوب الی الله تعالی
والملة منسوب الی الرسول علیه السلام والمذهب منسوب
الی المجتهد بن انتهی دین ویاجه ده دخی بیلدرمش اولمشدر ایدی
بونده مذهب ودین مرادفان اولمق اوزره کنور لمشدر تقطیع
بیت بلیمغدی مفتعلن فاعلاتن قطعه پرستش مفاعلن فعلتن بسلکه
مفتعلن دپرورش مفاعلن دیرز یاکیدر زاهد یا مفتعلن
خیر چو شر رسد وکل مفاعلن یارسالک راه اوله کلمک ایله
متحرک اوقنور دیکلدرز یاکیدر مذهبدرز مفتعلن واو عاطفه
کیدوب مذهب یاسی مضموم اوقنور دیکلدرز مفاعلن
خودرز واو حرف شوب شین متحرک اوقنور بیت اتلو سوار
ومرتبه یا به پیاده ساج آباغی سه پایه در محمد خوجه سیخ
شیشه در سوار خم سین مهمله وفتح واو والف ورای مهمله ایله فارسیدر
ترکجه اتلو یعنی آته وسوارلنن شیره بنش کمسه نلکم اب سوار دشتر

دشتر سوار وکشتر سوار دینور عبیده رای مهمله وکسر کاف وسکون
یای موحده ایله راکب دینور کمطلق بینجی دیلکدر ناقه بنه راکب الجمل
دوده یه بنه راکب الجمل ویکیه بنه راکب السفینه دیرلر پس اربوب غالب
فارسی سوار لغتلیک اتلو ایله تعبیر علی طریق التغلیب دیرلر ربوب
واو وفارجه پایه یای تحتانی والف وفتح یای حطی وهای هوز ایله فارسیده
ترکجه پای عجمی واو سین مهملتین فتحاتی وهای رسیله پرسه دیرلر بیده
فتح بیم وسین ورای مهمله وتای مثناة فوقانی وپای موحده فتحاتی
وتای مربوطه مرتبه دیرلر نظم مرحوم شهرتنه بنا اوبیله یازمشدر
پیاده کسر پای عجمی وفتح یای حطی وبعد الالف فتح دال مهمله وهای
رسیله فارسیده ربوط ترکجه بیاده یعنی بوربوب کیدرز کمسنه
عبیده رای مهمله وبعد الالف کسر جیم ولام ایله راجل دینور سه یای
ترکیب تنسیدرسه فتح سین مهمله وکسر ایله دخی لغتدر وهای رسیله
اوج یای ایاق پس سه پای بوغاز ترکجه اوج ایاقلی دیمکدر اولور
مهمله وساج اباغی دیه یکلری کمسنه کرانشر اوستنه اولوزوب
اوزرینه طنجره قونانه علم اولمشدر وهر نه کراوج ایاقلی اولدیغنه
پای دیرلر عوام تحریف ایدوب هاسز سپا دیرلر سیخ کسر سین
مهمله وسکون یای حطی وخای معجمه ایله فارسیده ربوط ترکجه کشش

ترکیه قلقانی که چنگ اراری حصمنک الشد نی قورغلق ایچون
قوللنه قلری طبله که مدور نسنه در عبیده جیم و فتح نون نی شده
و تای وحده ایله جنبه دینور کیش کر کاف عربی و سکون رای مهمله
و شین معجمه ایله بونده ترکیه تقلیبا ترکش دیه کلری نسنه در که برکشدن
محرف در فتح ترکیسی اوق قوی قلری نسنه و یای قودقلری ایکینه
بر و نی با موحده یمک و لامک فتحه لری رصاغر کاف ایله بلک
دیر لر نانارسانسنده صدق دینور و فارسیده یترکش دیر لر اما
کش فی الاصل اوق قوبنلن شیئه دیر لر یای قودقلرینه کسر قاف
ایله و سکون رای مهمله و فتح با موحده و الف و نون ایله قربان دیر لر
مرحوم ابن کمال رض فاضلدر دیمش بیت راست رو بش بهر کیش که
باشی چون تیره کر شوی کج چو کمان لایق قربانی تی ۱۲
پس ایدی غلبه استعمال ایله مجموعه کیش لغتا دیلشدر تقطیع
البیت رو نفعر مفتعلن قاف متحرک او قنور رداخ دکر مفاعلن
بلتبر مفتعلن با کیدر ولی سر مفاعلن قلقندر مفتعلن ها و با حرفلر
اروقی مفاعلن او قدر الف کیدوب فحرتی رابه و یر بلور و یا یرنی
الف جوشر قوبنجی مفتعلن قو یا جقدر الف جوشر و او یک ضمه سی
حذف و فحه سی قافه و یر بلور دیکشه رمفاعلن و بدر نی با کیدوب

با کیدوب شین متحرک او قنور بیت بلطمغه دی پرستش بسلکه
دی پرورش زاهده پارسا و کل مذهب و دین خویش و پرستش
با عجمی و رای مهمله لک فتحه لری و سکون سین مهمله و تای مثناة فوقانی
و سکون شین معجمه ایله فارسی اسم مصدر در ترکیه طبیوشی و طاپمق
عبیده عبادت دینور پرورش فتح با عجمی و سکون رای مهمله
و فتح واو و کسر رای مهمله و شین معجمه ایله فارسی اسم مصدر در
ترکیه بسلیش و بسلمک عبیده فتح تای مثناة فوقانی و سکون
رای مهمله و کسر با موحده و یای حطی تای مصدری ایله تربیت دیر لر یا
فتح با عجمی و الف و رای مهمله لک سکونی و فتح سین مهمله و الف
ایله فارسیده ربونده ترکیه و ابط دیه کلری رکه عبیده زاهد
زاهد و دینور شهر تنه بنا عبیده تغییر ایلمشدر خود فولغلندن محفف
خود کامه کیش ماده سی هنوز بیان اولندی فتح ترکیه توره دینور
کامه عبیده فتح میم و سکون ذال معجمه و فتح ها هوز و با موحده
ایله مذهب دینور و کسر ذال مهمله و یا و نون ایله دین دینور
مذهب لغتده کیتمک و کیدر لک معناسنه زمانه و مکانه بنده
مشترکدر کذا فی ترجمان الصحاح و بعضلر لری فارسیده راه یعنی
یول کذا فی ترجمان اللغات و عوفده فهو ما اختص حقیقته بالمجتهد من الاحکام

بونه ترکه کاری یعنی قوت لقمه و ربط شی ایچون صاحبی قولنمدن
الدیلر اما عربیده کسر کاف و فتح راء مهمله و الف ممدوده ایله کراء
دینور مکاری بوندندر و اجاره و اجوت و اجر و ثواب دینور
کری فتح کاف عجمی و کسر راء مهمله و یای حطی ایله فارسیده بونه ترکه
جرثم کویاغ و زراوه بلکده تعبیر اولنور و آخرینه باء موحده کتورلوب
کریب دخی بو کراء عربیدن تعریب ایدلوب جمعی ایله جرایب دیرلر
و یزه کسر واو و سکون زای حطی و فتح راء مهمله و الف و زای عجمی شاذ و زای عربی
دخی ایله فارسیده رکه مرادف یاکدر باء عجمیله ترکه آری یعنی
تمیز عربیده فتح نون و کسر غین معجمه و یای حطی و فاء مضعفه ایله تنیف
دینور یزه یعنی خورده فارسیده ریزه ترکه او غاف که صندی ایری دیر
عربیده نم راء مهمله و ضاد معجمه و بینهما ده الف ایله رضاض
دینور یک برحکایه دزه فتح واو و کسر ایله دوه لقتدر و زای عجمی ایله
عربیده وه لقتدر و هاء رسمیله فارسیده ترکه فارسی که پرتقلریه
آجوب کردکده باشی پرمق او جندن صرچه پرمغی او جاق
ماینه سیدر عربجه کرشنه معجمه و سکون باء موحده و راء مهمله
ایله شبر دینور تقطیع البیت مشتلغه مفتعلن و مفروق و مفاعلن
و بعضی یا و مفروق و زای هاکیدر لر واو فارسی فخ ضمه سی اشباعله بر واو دخی

دخی کلور مزدکری مفتعلن دال متحرک او فتور دم کری
مفاعلن واو حرشره و یزاری مفتعلن هاکیده رزه اوق
مفاعلن ریزه دن یاکیدر یکوز مفتعلن هاو دوشر قریشدر
مفاعلن شین متحرک او فتور بیت رونق و فردخی

دیکر بالته تبر و لی سپر قالقانه و بر اراوق و یای قوجاجق اوقشدر
رونق فتح راء مهمله و سکون واو و فتح نون و قاف ایله عربیدر
کمالغات مشهوره دندر فتح فاء سعفص و لاجل الضروره
راء مهمله مشدده ایله فارسیده بمعنی اب رو و ترکجه پارلدی
یعنی پرشینک پوزلک پارلیوب بلا بیسنه شکم قلیچ پوزلک
شعشعه سنه فارسیده فوشمیشر عربیده رونق السیف
و بر اراوکسر واو مهمله و فتح کاف عجمی و سکون زای راء مهمله ایله فارسیده
کی محفف و بکر در ترکجه دخی دیمکدر معناسنه در عربیده الف
ممدوده ایله آخر و غیر معنا رینه در ترکیده یوندر نیا پرقه یمکله
دخی تعبیر اولنور راء مهمله و تاء مثناة فوقانیه و باء موحده ثمانیه فتحه ای
و راء مهمله ایله فارسیده رنکه بالته و بدلکری التدر کی انکله اغاج کسرلر
مثلا عربیده فاء سعفص و هنر و سیز مهمله ایله فاس دینور
سپر کسر سین مهمله و فتح باء عجمی و سکون زای راء مهمله ایله فارسیده

علی وزن مالی واو حرف ابتدا سر فتح سین مهمله و رآ مهمله ایله
فارسیدر ترکجه باشی عبیده راس دینور ریش کسر با موحده
وسکون یای حطی و شین معجمه ایله فارسیدر ترکجه ارتق که ضدی
انسکدر عبیده آزاد دینور ضدی ناقصدر تقطیع البیت کر قبغی
مفتعلن کوزدن واو کیدر نیسلدی مفاعلن نه دن دیسه دن
حاراجه شرار پرطلدر مفتعلن طلوردن واو حذف ایدلدی مفاعلن
دال متحرک او قنور بوشر تهی مفتعلن شیز متحرک او قنور
دیمک سر مفاعلن ارتفیع مفتعلن ارتوغه دن واو دیمک کیدر نشدر
مفاعلن شین متحرک او قنور بیت چیره یکین دی کمنونه
زیره و چیره یوشدر ز بالازیلک جونوشدر دکنه داخی نشدر
چیره کسر جیم عجمی وسکون یای حطی و فتح رآ مهمله و ها رسیله فارسیدر
بونده ترکجه یکین یعنی اوستنه یکلجی عبیده غالب دینور زیره
کسر زآ عربی وسکون یای حطی و رآ مهمله و ها رسیله فارسیدر ترکجه
کمنون کوجو یانذاکوزار قوقارعبیده کافلک فتحی و میم مشدده
نمک ضمی و واو و نون ایله کمون دیرلر ترکیده تخریف اولنوب
کمنون دینلمشدر واو فارقی خیره کسر خا معجمه و نه یا و واو و ها ایله فارسیدر
بونده ترکجه یوش که کوزخاشمقدیر اولوعبیده باء موحده و رآ

و رآ مهمله نمک فتحه ای و واو ایله برودینور نوشر میم ضمه و سکون
واو و شین معجمه ایله فارسیدر بونده یعنی انکین ترکجه یارد دیمک اولمو
شدکه ای محصولیدر عبیده عسل دینور نویش کسر نون وسکون
یای حطی و شین معجمه ایله فارسیدر بونده رکن صحیح تاشه و قوانه
ایله نمک در که مراد تریلک ضد قدوغی اکنه جلد رخصا دار یلک
یعنی قان البحر جراحه یلک قانامغه قوللندوغی آلته بشتر
دینلمک بوندن ماخوذدر که انجه لکده اندن زیاده استعمله
ادات تفضیل الحاق اولنشدر تقطیع البیت چیرلمک مفتعلن
چیره دن ها حذف و کمنه مفاعلن و یدن یا و کمنوندن واو اسقاط و
زیره خی مفتعلن زیره دن ها کیدر ریوشدر مفاعلن ره دن
ها کیدوب یوشلک شین متحرک او قنور ه ایرلمک مفتعلن
چنوشدر مفاعلن دیکلدی مفتعلن خنبشدر مفاعلن خیدن
یا کیدوب یه شین متحرک او قنور بیت مشتعله دی مژده
هم مژدکی دونم ای ه ویزه ایری ریزه او قاف یکویزه برقارشدر
مژده ضم میم وسکون زآ عجمی و فتح دال مهمله و ها رسیله فارسیدر
ترکجه مشتق عبیده باء موحده و شین معجمه نمک فتحه ای ایله بشارت
دینور واو فارقی مژده ضم میم وسکون زآ عربی و دال مهمله ایله فارسیدر

چیانده و بره هر اولور عربیده فتح قاف و سکون زیای حطی و هاء
مهمله ایله قیح دینور بنم کسرنون و یای و میم ایله فارسیده ترکجه
یاریم کریاریسی دخی اونجه بتون اولور عربیده نصف دینور
صرم فتح صاد مهمله و سکون زا و مهمله و میم ایله فارسیده ترکجه
کسمک ایله دوال دیرلرکه اوزکوا صد قدری قاپلشدیرکه حام
دریدن ایدرلر اصل صرم خام دریدن اولدیکندن اویدیرلر عربیده دخی
قوبب اولنوب بنه صرم دیرلر بعده بوریدن دوزیلن قاپلشه
صرم دیرلرکه اول قاپلشدن اوزکه باغی ایدرلر دخی قوشاق
ایدرلر مثلا بوقاپلشه فارسیده ضم دال مهمله و فتح واو و الف
ولام ایله دوالدخی دیرلر پس اوزکه باغ مزبور قاپلشدن اولدیغیچون
آخرینه ها تخصیص کتوروب ضم دال ایله دوالده دیرلر ترکیده بنه کسر
دال ایله دشایعدر ناظم مرحوم بومقامده جائز درکه دوالک شهرتی
اعتباریله ترکی مقامنده کتورمش اولا وجائز درکه ترکجه استعمال
اولنان دوال ایله تعبیر ایتمش لکن کاوشن قویسف ترکیسی درکاف فتح
کاف عربی ولام مشدده واو و سکون شین معجمه و فتح عین مهمله
راسی دینور همزه جلبیه محذوفدر کاوشن وصف ترکیسیدر
اولدیار لرده کاوشن مزبور قویونلرا معائر دب و کلدو بیچون دینلشدر

دینلشدر ابن کمال علیه الرحمه وجه تسمیه اعلی و دشرا و لمقده قیونه
مش بهتی در دیمش پس کاوشن ترکجه صوصنوی دیدکلریدر تقطیع
البیت فیر غدم مفتعلن قویرغدن واو و هاء دوشرلر دیرک
مفاعلن دیه زیاده ایرندن الف و بالکیده دب و کره سی قالمشدره
یمه دیرلر نیمرم مفتعلن نیمک میم متحرک او فتور صرمدول
مفتعلن الف ساقط در صوصنوی مفتعلن بشیندر مفاعلن
باشیدر الف و نه دن ها کیدر رکل اکا مفتعلن کله دن ها کیدوب
و لام ملکزا دلور و صرم الف بازیلور و بیشدر مفاعلن شین
متحرک او فتور بیت کوز قپغنه پیلدی پرطلور رکه دقیق ه
بوش تهی و باشی سرقه رانکه آلنه بیشدر پیلی فتح با عجمه و سکون
یای حطی و فتح لام و هاء رسمیله فارسیده بوتن ترکجه کوز قپاغی
عربیده فتح جیم و سکون فا و واو نون ایله جفن دینور پرضم با عجمه
عجمه و سکون زا مهمله ایله فارسیده ترکجه طلو عربیده فتح تحتیه ایله مثنی تحتیه
و مهمله دینور کد و فتح کاف عربی و سکون دال مهمله و واو ایله فارسیده
ترکجه قیق دینور عربجه فتح قاف و سکون زا و عین مهملتین ایله فتح
دینور تهی تا آمشاه فوقانیه و هاء هوز یلک کسرو لام و حطی
ایله فارسیده ترکجه اوشکه صندی طلور عربیده خانه ترکجه ایله خالی

طاشقی و به باد کند از ره گوز خوگوز پشت ۰ کوسه و صقالبه

قبا کوبیج بلد ریشدر باد کند فتح با موحده و الف و دال مهمله

و فتح کاف عربی و سکون نون و دال مهمله ایله فارسیدر یعنی

بفتح النین المعجمه ترکجه و بنور عربیده ضم هجز و سکون زا و دال مهمله و فتح

را مهمله ایله و تخلده ایله اورده و بنور و مد الف و ضم دال و سکون زا

را مهمله ایله آورده خوخودون محفف در کوز پشت بوصف ترکیبی

پشت کوز دخی لغتدر ضم کاف عربی و سکون واو و زا عجمیه فارسیدر

فتح ترکیده صاغر کاف و زا عربیله کوز و بنو غلط مشهوری

واو و ریه را مهمله ایله زا و در پشت ضم با عجمی و سکون شین معجمه

و تا فوقانی پشت ایله ارقه سی کوز و بکدر قنبور و بیدکلری ارقه سی

یومری کسنه عربیده فتح هجز و سکون حا و دال مهملتین ایله احدب

و بنور و واو استیناف کوسج فتح کاف عربی و سکون واو

و فتح شین مهمله و سکون جیم ایله فارسیدر ترکجه کوسه دیرلر که

از اجق صقالی کسنه عربیده کسر هجز و سکون ثا مثلثه و تی حطی

ایله اثط و بنور کوسج افطر بلا زیاده و لانقصان توبیب ایله دب

استعمال ایدرلر کل کوسج کبس ترکیبنده کی کوسج معنیدر واو حرف

عطف بله ریش کوسج اوزرینه عطف ایدرلر ریش دخی مرکبدر بله فتح

بله فتح با موحده و یا خود یار حطی و سکون لام و فتح بم و ار مهمله

فارسیدر ترکجه قبا دیدکلری کوچشده ده بیوک و زن و فربه

از اولان کسنه ده ریش کسر را مهمله ایله صقالبه بم ریش

صقالبه قبا کسنه دیمکدر اولور عربیده کسر لام ایله قبالتی و بنور

تقطیع البیت طاشقدب مفتعلن یا دکند مفاعلن دال

متحرک او قنور در قسر مفتعلن ارقه دن الف یا کیدوب

فتحه سی ما قبلنده کندک دالنه و ریلور و کوزدن واو کیدر

خلز پشت مفاعلن خوزن واو کیدوب کوزیک زای

متحرک او قنور و پشتک شین و تای ناچار بر حرف

اعتبار اولنور کوسه و صاقی مفتعلن کوسه دن ها کیدوب

واو استیناف مفهوم او قنور فلیقبا مفتعلن کوبجیل مفتعلن

واو عاطفی ساقط در ریشدر مفاعلن شین متحرک او قنور

بیت فوزغه دم دریم اریک یم یرم صرم دوال ۰ صوصغری

باشی ندر کل کاومیش دیر دم ضم دال مهمله و سکون میم ایله قاز

سیدر ربوشکا ترکجه قویرق که انسانک غیری حیوانلرنده اولور

عربیده زال معجمه و نون فتحه لر و با موحده ایله ذنب دیمکدر یرم

کسر را مهمله و سکون یای حطی و میم ایله فارسیدر ترکجه اریکه

الدار و نیز همزه الف جوشوب فتحه ما قبلش ده را به وزن بیور سنس سام
مفاعیل سینک فتحه سلک اشباع الف حاصل اولوز فلسلو
فعولن و لاجرم مفاعیل فرسید فعولن تراذب مفاعیل هشیرش
فعولن و او عاطفه و یای ثانی ساقط در القطعة من بحار الرجز المثمن
المطوی المخبون کامتدارا پس بوبحر رجز مثمن که هر بیتی سکز گزه
مستفعلن در صدر و مثمونانی و ابتدا و حشو ابعه طی داخل
مفتعلن اولشد در و حشو ثالثی ایله ضرب خبن و اخذا بعلة مفاعیلن
اولشد و بنا علی ذلک مطوی و مخبون و نیلشد در بیت

شانه طراق بیق بروت هم صفا آدی رشیده ریشه صیحی قدر ولی
برت باشی اودر رشید رشت فتح شین معجمه و الف و نون و تا
رسمیله فارسیده بونده ترکجه طراق که صاچ و صقال طرار ا رعبیده
فتح میم و سکون شین معجمه و طا ایله مشط دینور بروت با موحده
و رای مهمله نک فتحه ارو سکون واو و تا درشت ایله فارسیده
ترکجه بیق که صقال ایراشیدر رعبیده شین معجمه الف و کسر رای مهمله
و با موحده ایله شارب دینور ریش امارسز گسرا رمهمله و سکون
یای حطی و شین معجمه ایله فارسیده بونده ترکجه صقال عبیده کسر لام
و سکون حا حطی و فتح یای حطی ایله لحیه دینور ریشه آخونده با

با تخصیص ایله فارسیده بونده ترکجه صچاق که ابریشیم دن و پنبه دن
و غیرلری دن ایدوب صاللندیرا رموزه و قوشاق و اجلری کبی
عبیده منم با آ هوز و سکون زا رمهمله و با موحده ایله هدب دیرلر
صچق و کرپک معناری بینده مشترکدر ریش امالی ایله فارسیده
بونده باش برت دیدکلری چیاندر که لغو و بالله تعالی شیز نجه
دیدکلری مرصد ربوبیتده مزوت و زا رایله تقدیم و تاخیر
اولنمشدر یا خود باش برت دیدکلری کبی برت باشده
دینیلور اولسه عبیده با موحده و تا مثلثه و رای مهمله نک
فتحه ایله بثرة و عند البعض باشده اولور برصلو چیاندر عبیده
فتح سین و سکون عین مهملتین و فتح فا سعفص و با ایله مسعفه دینور
و عند البعض بدنده اولور برچیاندر که الته جواحند رحاصل حوازنه
ظهور ایدر تقطیع البیت ش نطرق مفتعلن ها و الف کیدر بیق
بروت مفاعلن واو و حشر همصقلا مفتعلن ا دیدر همر لیدوب
حوکه شه لامه دیر بیور و رشید رمفاعیلن دیدر با و حشو
و رینک شین متحرک ا و فتور رشصحیق مفتعلن ها و الف
و حشر ا در و لی مفاعلن بر تبشر ا مفتعلن ا و رینک همزه سی حذف
و حوکه شینه نقل ا و لنور و رشید رمفاعلن کما مر فی الاول بیت

ضمه شینه و بر بلور و کاف معکب فعولن و بگلدان با کبید ر بخرچین
به دزها و خرچین دزها و شربت کوکار بچه بر الدر سر نمد ملتو
دار اچند فربید تا فربه و شربت دار کسر دال مهمله و سکون رام ایله فارسید
بوزده ترکیه کوکار و بگلدر عربیده قلب و بنور آخرنده الف حرف
ندا در مصراع اولده مزوره وزن ایچون ترک اولنمشدر تقدیری
ای کوکار و بگلدر چند فتح جیم عجمی و سکون نون و دال مهمله ایله
فارسید رحرف استفهام مقدر در بمسئوالدر عربیده فتح کاف
ایله کم و بنور ترکیه بنجه محل ایقاظ اولغله ترکیده بانجه بر لفظ ضم
ایدوب بنجه برلر فربید کسر فا و سعفص و رآ مهمله و سکون زا یا حطی
و فتح با موحده و سکون دال مهمله ایله فارسی فعل مضارعدر ترکیه
الدار و بگلدر عربیده یغیب و بنور تراسن کامتر فربه فتح فا و سعفص
و سکون رآ مهمله و کسر با موحده و ها اصلیه ایله فارسیدر ترکیه
سمور مقابلدار مقدر عربیده فتح سین مهمله و کسر میم ایله یمین و بنور
مقابلی نحیف فارسیده لاغ و بنور واو عاطفی شیرین کسر سین
معجمه و سکون زا یا حطی و رآ مهمله و یا باونون ایله فارسی اسم مفعولدر
ترکیه قتلو یا رکیبی عربیده ضم حا و مهمله ایله حلو و بنور تقطیع البیت
کمکل بنج مفاعیل کوکلدن واو و بنجه دزها کبیدر بر لدر فعولن

دیکلر مسلقه خوشه دخی آزغه توشه و فتق نان خورش اولدی دیکلر
حلکیه خرچین خوشه ضم خا معجمه و سکون واو و فتح سین معجمه و ها
رسمیله فارسیدر بوزده ترکیه مسلقه اوزم مسلقی و بغدای باشی که عربیده
سین مهمله ایله سنبله دیرلر توشه ضم تا و شاه فوقانیه و سکون
واو اصلی و شین معجمه و ها رسمیله فارسیدر ترکیه ازق که بیچمک اولنمشه
عربیده زاد آخرنده با و الف و دال ایله زاد دیرلر نان خورش استعمالات
عجمدندر معنای ترکیبی آمک یمش دیمک اولور ترکیه قاتق تعبیر
ایدر کلیدر که بیچمک انواعنک جملسنه شامل در کاهیجه ایله جلب
شیلرده دخی استعمال اولنور کلا اصفهانی گویدر بیت ای عجب
شمشیر خونریز چه سبز از نمک شد چون بهم سال از خون خصم مرباید
خورش پس بوزده قاتق کبی مغایرنده مستعملدر عربیده مخزن
و بعد الدال الف ایله دام دخی لغتدر خرچین ضم خا معجمه و سکون
رآ مهمله و کسر جیم عجمی و سکون یا و نون ایله فارسیدر ترکیه حلکیه که
ایکی یانده کوزلری اولور بر تور یا دیگر عربیده مخاییل و کل حلق
فعولن دیکلرینه کبیدر فحوشه مفاعیل و دزها کبیدر دخ از فعولن
از بغده ده مد الف اولوب یا و ها و شرغوشه مفاعیل فتق تنغ فعولن
تا ندز الف کبیدر رشدی مفاعیل اولدیدن الف و واو کبیدر ب

وأول مهمله نک مضاری
وميم ايله آدم وكسر همزه

184 b

بنیه فارسی اولش در محدث موجود پس کسره پرزا فتحه طلوکسره بگذار
کاشه زرین توصیف ترکیبی کاف عربی والف وفتح بین
مهمله وها، نقل ابدو همزه مجلبه ابدفارسیدر که عربیده ها نرگاس دینور
ترکیب چناق دیرار زرین بونث النون غیر مسلوک عربیده
فتح ذال عربی وها، هوز وبا، موحده ابدذهب دینور یای حطی
بونده حرف نسبت و نون تاکید نسبت ابجوندر زریک راسنده
شده تحتین لفظا ابجوندر والا بودیلده شده بوقدر کلمات
بیانه قاعده بر لفظ آخرینه یای نسبت کنورسه آخر لفظه باجسندر
حرکه ویریلور که کسره در قاضبط تقطیع البیت کسلسط مفاعیل کیدر
یاوها کیدر اولسه دن الف وواو وها کیدوب ضمه ماقبلنک
سینه ویریلور لاجمه فعولن طلوندر واو دوشروترکیبی
مفاعیل دینور دریاوها واو دوشرلوکیه دن ها جیقر
ابرزرفعولن همزه الف صورتنده یازلمشدر کراسه ج مفاعیل
اولسه درینه الف وواو وها کیدوب ضمه کاف راسنه ویریلور
نقطتی فعولن التوندن الف وواو وحشوب فتحه قافه ویریلور
درنرگاس مفاعیل دینوردرینه واو وبا حشرولکاسه ها نرگاس دینور
ازرین فعولن همزه الف بازیلور وگیلرزویا نقطه بیت

وصفیه محلدر قاعده همزه مجلبه شول حوقدر که قویروی کلک
عین کبی رسم اولنوب آخری با، رسمی اولمایه لفظ مضاف باخود
صفت واقع اولسه لاجل العلامه آخرینه کسره حوکه کنور ملک ایچون
کتب اولنوب کسره الف الصقه وضع اولنور زیرا هر رسم قطعا
حوکه قبول ایتمز زیرا ملفوظه دکلدر ویو همزه نیکاه حرف توسل یرلرکه
آخری با، رسمی اولان کلمه با، وحده کنور ملک مرادا اولسه قده با،
مزبونث غیر ملفوظه اولمغین حوکه قبول اتمامکله اوزرینه حوکه یرتحل
اولمق ایچون برحرکتلر ابدرلر ومتقدمین بر با، وحده املا
ابدرلر لکن متاخرین بوصورتی ابدا کتفا ایدرلر کهم همزه یرینه
با، وحده یه دلالت ابدر ویو صورتده همزه نیچیری مجاز درزیرا همزه نیک
حروف علتدن غیری شکلی یوقدر کذا فی حکایات شیخ کلستان
سودی فی باب الثانی پرزوصف ترکیبیدر پرهم با، عجمی وسکون
زا، مهمله ابدفارسیدر ترکیب طلوکه ضدی بوشدر عربیده میم والف
وکسرلام ویا حطی ابدحالی دینور زرفتحه زا، عربی وسکون زرا، ابدله
فارسی اسم جنسدر بونث ملوک اولکه شیراز کبی جمله شاملدر
النون وغاوشم و یاره واقعه غیرهم شکم ترکیبده دخی واقعدر بویدور
عربیده کسره ذال مهمله وسکون زا، مهمله وفتحه با، هوز ودیم ابدرهم دینور

مفاعیل و بنویس زینها و واو و دلکور نزواوس قطر در بهم بر
فعولن بر و زنها و یا رسید بر الف دوشر سدر بر و ز مفاعیل یا رسیک
بسینید رکه متحرک او فنور و او فارق و دوشر کنار من فعولن نیدز
الف و با کبدوب کسره ما قبلنده میمه و بر یلور بیت دخر قوتر دی

زور دخر و بر یک هم دوره ایراق طلخ اشکی کور دخر کور در رسین
زور ضم زا عربی و سکون واو و را مهلا ایلفار سیدر بونث
ترکیکه کوچ عربیده ضم فاف و فتح واو مشدده و تا و وحده ایله قوة
و بنور نا ظم رحوم شهرتنه بنا ترکی مقامنده کتور مشدر دور ضم دال
مهلا و نیه واو و را ایله فارسیدر ترکچه ایراق مقابلی فتح نون و سکون
زا و عربی و کسر دال مهلا و سکون یا رحطی و کاف ایله نزدیک ترکیقیلین
عربیده قریب و بنور در کسر دال مهلا و سکون یا رحطی و را و مهلا ایله
فارسیدر بونده ترکچه کچ عربیده فتح با و موحده و کسر طا و حطی و یا و حطی
ایله بطی و بنور مقابلی فارسیده ضم زا عربی و سکون زا و واو و دال مهلا
ایله زود و بنور عربیده فتح سین مهلا و سکون زا ایله سریع و یرلک
کور ضم کاف و سکون واو و را مهلا ایله علی وزن دور فارسیدر
بونده ترکچه شاک کور رابع عشر مولک سا سانیان اولان بهرامک
کور نخلیله مشتهر دغی بونده نزر که خار و حشر میدیله مانوس ایدی بتاه

بنا علی ذلک بهرام کور دنیلدی و کور یلک بر معاسر دخر
فتح ترکیسی سین در که میت قور قلری یر در عربیده قبر و مقبره و بنور
بو مقابله بعضیلر غلط ایدوب عربیلر در دیشر لکن عجمیلک انکشر
زیرا الکاف عربیلر مجازا عجم معاشنه ذکر حتی حرم خاص همایونلرنه
عجم و لانما غایه کور در بر ارض الاصل فارسیدر که عربیده اعجم یعنی
کوز سز معاشنه در عجمیلک بونده مستعار در که العرب کالاعمی
تقطع البیت دخر قوتی مفاعیل تکرار و اوشده در ظهور ایدر
تدلی از ور فعولن تدونز ها کبدر وز ور دده و او و را دخی ناچار
بر حرف عدا و لنور دخر دیر مفاعیل بکدور فعولن کبجدز
یا کبدر و دور دده نیه واو و را حرف واحد عدا و لنور ارقطع اما علین
ارا قدن و طا غدن انقدر دوشر شکلور فعولن دخی کور مفاعیل
در سین فعولن سینیده یا و نون بر حرف عدا و لنه قده
قابلی یا نک اعلا در بیت کبی اوله طلوا قچه دینور کبیه پرزر
کراوله چناق التون و بنور کاسه بزرین کبی پرزر توصیف
ترکیسیدر کبیه کاف عربی و سکون یا رحطی و سین مهلا و تا انقلب
ایله فارسیدر که عربیده ها سز کبس و بنور عجم بونده تا و نقل ایدوب
کبسه در بر ترکچه کیسه دیمکله ایله مشهور در آخونده همزه ایله کسره

670

مهملہ و فتح نون و با موحدہ ایلہ عنب و بنور فارسیدہ انگور و بنور
کنار کوز فتح کاف عجمی و سکون واو و زا عربیہ فارسیدہ ترکجہ
قوز و بنور عرب ثوب ایروب کاف پرینہ میم ایلہ جوز و پرتکیدہ
و خرش یعنی مور و ضم میم و سکون واو و واو و الف مہملتین ایلہ فارسیدہ
ترکجہ اسپین دیدکلری اغاجکہ پراغی کوزلر قوفارعربیدہ الف ممدودہ
آس و بنور تقطیع البیت ندر طلع امفاعیلن کہ ملک فعولن لام ایلہ
کاف برحرف عدا ولنور قلم ملک مفاعیل قوزم فعولن او زمدن
صکرہ واو دکیدوب ضمہ قرونک واو ینہ و پربلور موزلری مفاعیل
اولدیدن الف و واو و یا دکیدوب ضمہ ماقبلنده زایہ و پرلشدر
و قزگ فعولن قوزدن واو دکیدوب دکوزده تاجار واو و زا برحرف
عدا ولنور و دخی مرد مفاعیلن واوسز قطدر نم سز فعولن نہ دنہا
و مرسیدن یا حوشرا بیت و شیر اسلان کفتار و بنور سرتلان روبہ
و بنور و دلکو بہم پارس و پرلیوز و کنم این شیر کسرہ و جہو ایشین مجمہ
و سکون زیا رحطی و را مہملہ ایلہ فارسیدہ ترکجہ ارسلان و دیدکلری
یرتجی حیوانلرعربیدہ الف و سین مہملہ نک فتحہ لری و دال مہملہ ایلہ
اسد و بنور کفتار فتح کاف عربی و سکون فا و سعفص و تا و شین
معجمہ فتحہ لو و الف و را مہملہ ایلہ فارسیدہ ترکجہ سرتلان و نیلن قوردایلہ

قوردایلہ کلیدن حاصل اولور کفتار صوتجی یرجیوانلرعربیدہ فتح فا و
مہجمہ و سکون با موحدہ و عین مہملہ ایلہ ضبع و بنور و روبہ ضم را و
مہملہ و سکون واو و فتح با موحدہ و ہا اصلیہ ایلہ روبا مصدرلرمخفف
فارسیدہ ترکجہ دلکو دیدکلری حوانفراوہ عیار طلار موزیاندر
عربیدہ فتح ثا و شین و سکون عین مہملہ و فتح لام و با موحدہ
ایلہ ثعلب و بنور یوز اشبیلہ ضم یا رحطی و سکون زا و واو و زا عربیدہ
فارسی اسم جامدر بونده ترکجہ پارس دیدکلری یرتجی حیواندر
عربیدہ فتح فا و سعفص و سکون ہا ہوز و دال مہملہ ایلہ فہد و مجازاً
صچرامغہ وہ یوز دیرلر کہ حیوان یوز صچرامق حاصلہ سندن اسم صچرامق
معاشہ دخی استعمال اولنمشدر شمس فخری فرمایدبیت زصف
حصن فلک بنجین شور خاکچوشاہ روی بمیدان اورد میاور
یوز کنام ضم کاف عربی فتحیلہ دخی لغتدر و فتح نون و الف و میم ایلہ
بونده ترکجہ این دیدکلری یرالشنده اولان حیوانلرینا عیدرعربیدہ
فتح میم و سکون کاف و واو و ایلہ دلکو و بنور تقطیع البیت و شیر سلا
مفاعیل ارسلاندن ہمزہ حذف اولنوب فتحہ شیر بلک راسنہ و پربلور
تکفتر فعولن نہ دنہا و کفتار دن الف و شرار و شر سرملل مفاعیل
دہ نور و زینہ ہا و واو و ہا سز قطدر و نرہ بہ فعولن نہ ہا کیدر

کوزه‌ای خوب اوله زیبا ولی زشت اوله اسم جوکین پرنده با آبجور و آد
مهمله نک فتحه‌ای رو نون و دال مهمله نک سکونلری ایله فارسیده در
ترکجه ابریشم که ایپکدن اولور برنوعه طونلق درکه مشهور اولمق
اثنا اطلس و قماش دیرلر عربیده فتح خا حطی و کسر آ مهمله و سکون
یا حطی و بینه را ایله جریدینور بونه مرادبوده و اکثر ترکجه ابریشم
دیمکله معروف اولمشدر کوزه‌یه ایپکدن بوکسلورلرکه فارسیده فتح همزه
ایله ابریشم و عربیده توپیا سین مهمله ایله ابریسم دینور و فتح قاف
و زا آ مجهه مشدده ایله قزدینور دیباج کسر دال مهمله و سکون یا حطی
و فتح با موحده و الف و جیم ایله فارسیده ربونه مرادف پرنده
لکن اکثر نقاشده پرنده جریساده و دیباج جریه منقش و مذهب
معاشنه دره‌لر و ابتدائیه کاف و زا عجمیله فارسیده بونده
ترکجه ایپک که قوردیپاره‌لری قوردلره ایپک قوردیدیرلر عربیده
فتح حا حطی ایله جریدینور خوب نم خا مجمه و سکون واو و با موحده
ایله فارسیده ترکجه کوزه‌یه عربیده حاوسین مهملتین فتحه‌لری و نون
ایله جرسی دینور بونده بروا و عاطفه مقدر و زیبا کسر زا آ مجمه و سکون
یا حطی و با موحده و الف ایله دال مهمله خوبدر ترکجه یه کوزه‌لرداشت
کسر زا آ عربی و سکون شین مجمه و نادرشت ایله فارسیده ترکجه جوکین

جوکین عربیده قبج دینور تقطیع البیت پرنده‌لر مفاعیل ایرشیدن
الف کیده و ب کرسی ماهلنده دال و یرلشدرلشمه هم فعولن دویباج
مفاعیل و بدن با کیده رجیم متحرک او قنور ایپک کز فعولن ایپکدن
یا حوشرکز خوب امفاعیل کوزلدن و خوبدن و اوله نک او سندن
واو لرکیده و ب ساکن او قنور زیبا فعولن اوله دن واو و با
کیده و ب ضمه‌لی خوبک بسنه و یرلیور ولی زشت مفاعیل
نامعلوم او قنور بوکسن فعولن اوله دن الف و واو و با کیده و ب
ضمه‌لی زشتلک تاسنه و یرلشدرو جوکین دن یاسا قطدر

بیت ندر طاغ اریکی نک قلم کلک قیلاوزم موبزا ولدی

و قوزکوزدخی مرده‌نه‌سین نک کسرنون و سکون لام و کاف
عربیله فارسیده ترکجه طاغ اریکی دیرلرعربیده همزه و دال مهمله نک
فتحه‌لری و سکون زا آ مهمله و کاف ایله اریک دیرلر کلک کسر کاف
عربی و سکون لام و بینه کاف عربی ایله فارسی صیحه و کاف عجمیله
غلط مشهور اوزره ترکجه یازو قامشی عربیده قلم شهر تنه بناءً عربی ایله
تعبیر اولنمشدر موبز فتح میم و کسر واو و سکون یا حطی و زا آ عربیله
فارسیده ترکجه قره اوزوم عربیده فتح زا آ عربی و کسر با آ موحده
و سکون یا حطی و بینه یا ایله زیب دینور یاشنه عربیده کسر سین

دال مهمله برابر ع بیده سوه بنور اندیش فتح همزه و سکون یای حطی
و شین معجمه ایله فارسیده رد و شکنک ع بیده فکر و تامل و بنور جو و بن
و صف ترکیبیدر خود بر قاعده سنده کسنده و بیلکدر که اوزدیرلر
کما فی بین کسر با موحده و سکون یای و نون ایله بیده مضارع عیندن
مشتق و صف ترکیبیدر ترکجه کوریجی کسنده و بیلکدر
ع بیده ضم میم ایله مرانی و بنور تقطیع البیت چهار قسم مفاعیل
پیدا زنده نون هالی و قوشدیرا و اوکیدرلر مجیئه فعولن و حتی
قوچ مفاعیل قوجیدیرا و اوا و اولجه شرسنجیین فعولن باشقلدر
حسو ولده مفاعیل اولدیرا الف و وا و اوکیدوب ضمه ماقبلنده
واله و یریلور بدندیش فعولن اندیشدیرا همزه کیدوب فتحه سی
ماقبلنده واله و یریلوره و یا و شین برحرف عدا و لنور اوزکری
مفاعیل اوزندیرا و اوا و اولجه شرسنجیدیرا فعولن وا و و یا و اولجه شرلر یا حتی
یا و نون برحرف عدا و لنور ریت بوغون رفت بجیلد و کار رفت
ولی رفت مذر قیر و دلی تیره بولانق تو ره آیین رفت فتح
زا ع یی و سکون فا ر سعفص و تا و قرشت ایله فارسیده ترکجه بوغون
یعنی قاون ع بیده و فتح عین مهمله و سکون یا موحده و لام ایله
عجیل و بنور رفت ضم زا و سکون فا و تا ایله فارسیده ترکجه

ترکجه صاقیمجیر ع بیده و فتح یا موحده و کسر خا معجمه و سکون
یای حطی و لام ایله بجیل و بنور شهر تربتا ع بیده سیله ترکجه تپه لمشدر
و بر کسر قاف و سکون یای حطی و را و مهمله ایله فارسیده ترکجه
زفت کده و بنور تیره کسر تا مثناة فوقانی و سکون یای حطی
و فتح زا مهمله و تا و ر سیله فارسیده بوغونده ترکجه بولانق نسنه
کرک صوراک غیری ع بیده کاف و دال مهمله نک فتحه سی
و سکون را مهمله ایله کدر و بنور آیین الف محذوفه و کسر
یای حطی اولی و سکون ثانیه و نون ایله فارسیده ترکجه تره دیرلر
ع بیده عین مهمله و الف و دال مهمله و تا و حده ایله عادت
و بنور کسر سین مهمله ایله سیره و خرع بیده ربو مذکر که ترکیده
بو معنادن ربو یریشر ایله تعبیر ایدرلر تقطیع البیت بعض زفت مفاعیل
بوغوندیرا و اوا و اوکیدرلر و تا و مضموم او قنور و اوا و اولجه شرسنجیله فعولن
و کار زفت مفاعیل و بیلکدیرا یکیدرو و اوا و مضموم او قنور و لیزفت
فعولن فا ایله تا یرحرف مقامنه قائم در قیر مفاعیل قیر لیک
رای متحرک او قنور و تیره فعولن بلانقت مفاعیل بولانقدن اوا و
کیدرلر این فعولن تو ره و او و یا و اولجه شرلر و آیینک مدالفا و لوب
یا ثانی ساقط اولور ریت پرنداییر تپه هم دی دیباج و ایبلک تو

نگهبان یا بونون را بکسر آدات مفعولدر را بفتح قاعده را مؤخر
مکلوب بامقدم مکلور خاصبط حمه آ ا هوز و میمک فتحه ای و آ و
رسیله یعنی جعد ریز ترکجه قوپس یا حمه قوپ یا دیکدر پرورد کار
پرورد و فتح با آ عجم و سکون را و دال مهملتین ایله اسم مصدر در ترکجه
بسلیش و بسلمك دیمك کار کاف عجم و الف و رآ مهمله ایله
آدات مبالغه فاعلدر پس پرورد کار یك معنای ترکیبی سلنابجی
و اولکاربجی دیمك اولور عبیده ضم میم و فتح رآ مهمله و کسر آ و
موحده مشدده و یاء حطی ایله مربتی دینور بونك اسمای صفات الهیدن
بر اسمدر عبیده رزاق دینور حمت فتح آ ا هوز و سکون سین
مهمله و تا فرشت ایله بونك فارسی آدات خبر در نگهبان نگه
کسر نون و کاف عجمیك فتحی و آ ا اصلیه فارسیدر ترکجه مستقلات
عبیده حفظ دینور بان آدات فاعلدر پس نگهبان ترکجه مستقلا بکر
عبیده حافظ دینور تقطیع البیت فاعلن مفاعیلن فعولن مفاعیلن
دیمك در یا ثانی ساقط در لیکن فاعلن مستفعلن در فتح
با عجم مفتعلن محمد زاهد شروردکار فاعلات مستفعلن
تا متحرك او قنوز بان فاع بیت مفتعلن فاعلن مفتعلن فاع
یا را اوله دائم سکاحمت مردان حمت آ ا هوز و فتح میم مشدده

مشدده و تا فرشت ایله فارسی اولور عبیده تا مربوطه
وحده ایله حمه دینور تاده کسر علامت اضافت در ترکجه دیمك
فارسیده اضافت دینور مران الف ولون ادات جمع اولر
دیکدر عبیده کسر را ایله رجاز دینور تقطیع المصراع یارلدم مفتعلن
اوله در الف و واو و ها کبیدوب ضمه ما قبلنده را یه و یا یه دوندر
ثم سکاکی فاعلن همتم مفتعلن تکرار میم شدده در مکلوردان
قاع القطعه نه بحر الهزج المثمن المکفوف المحذوف بوبحر هزج مثمن در
فی الاصل سکز تفره مفاعیلن در لکن استعمال عجم در عروب مسدس
استعمالی ایدر کما مر صدر و ابتدا سنه حشو ثانیده یا کف ذکر ایله
ضم لام ایله مفاعیل و حشو اولن ایله عروض و ضربه حذف داخل
اولمغله فعولن اولوب هزج و مثمن و مکفوف و محذوف
و سلمشدر بیت چه نه قوش بحر چینه دخر قوچی سخن چین ؛؛
حسود اولدی بدانه یش اوزن کور بحر خود بین چه کسر جیم عجم
و ها را رسیله حرف استفهام ترکجه بوندن ماعدا دیمك ایله تعبیر اولنور
عبیده حرف ادات در چینه کسر جیم و سکون یاء حطی با سز دخر لغتدر و فتح
نون ایله فارسیدر چند مضاف عندن مشتق وصف ترکیبیدر
ترکجه دوشنرجی بداندیش وصف ترکیبیدر بد فتح با آ موحده و سکون

و ها رسیله فارسیدر ترکجه قوشن دیمکدر
سخن چین سخن ترکجه سوز چیدیمکدر
کسر جیم عجم و سکون یاء حطی ایله

البس لبس یعنی تفعیل با نبه نقل و لنشدر نیفه کریون و سکون
یا حطی مجهوله و فتح قاف مسعفض و با رسمیل فارسی اسم جامه در ترکیه
او جقورلق و او جقور یغاسی دینلن کدایچ طولمق و جاقمق در
و ستوار کرا و لور عند البعض طومان آغزی دیه کلری محلدر عبیده ثوب
ایدوب با یرینه قاف ایله نیفق دیرلر کریبا ز فتح کاف عجمی و رای
مهمله نک کسره لری و با موحده و الف و نون ایله فارسیده دیلی
الا فتح ضم کاف عجمی و کسر رای مهمله و یا حطی ایله کری لفظی که معنی کردن ترکیه
بیوت دینور و لفظ بان که فارسیده حافظ معناسنه کلور
بوایکی لفظدن مرکبدر معنای ترکیسی ترکیه بیوت صقلیجی دیمک اولور
کذالک فرهنگ جهانگیری و ترکیه یقه که قفقاز و اشالیک بونیک
اصلیدر محلدر عبیده فتح بیم و سکون یا حطی و با موحده ایدوجب
دینور تقطیع البیت کیدخلی مفتعلن دخیدن یا کیدر در پیوش
فاعلن داخیپو مفتعلن شان فاع نیفلرج مفتعلن نیفدن
با و ایجدن همزه و یا کیدوب کسره قبلندو یریلور طیقناس فاعلات
طولمدن و او کیدوب و یقه سنده با الف قلب و اسقاط اولنور
یا فاعلن مفتعلن یقه ده فتحه یا اثبات علیه الف اولوب پوسقط اولدی
بان فاع بیت قاموسیه بسلاحچی مصقلاجیدر یا محمد پروردکارمت

عبیده فتح بیم و حا یله محبت دینور و او ابتدائیه مهمله در فتح بیم و با
هموز و بعد الالف کسره آ مهمله و یا حطی و با سز دخی لغتدر دینور ترکیه بورزنی
کداتی طولاریک بورزنی اونکله مقصوب یوا شیدر راعبیده کسره آ
مهمله و فتح زا آ معجمه و بعد الالف فتح بیم و با مربوطه ایله خواجه دینور شترپان
ترکیسی معجمه و نا دشناه فوقانی نک فتحه لری و رای مهمله ایله فارسیده ترکیه
دوه ریدکلری مبارک حیوان بان با موحده و الف و نون ایله فارسیده
ادات فاعلدر بکامه مرادا پس شتربان ترکیه دوه جی دیمکدر عبیده
فتح جیم و میم مشدده ایله جمال دینور تقطیع البیت مهرکنش مفتعلن
ز متحرک او قنور داخیل فاعلات یاخود داخیل فاعلن مهر و مها
مفتعلن جو جشتر مفتعلن او سا قطه دا مفهوم او قنور ری فع
سو کو بو مفتعلن زندن فاعلن دو جشتر مفتعلن دو جیدن با
و یا سا قطه دریان فاع بیت کی اخر کیدر پیوش داخی پیوشان
نیفه در ایچ طولن یقه سنه یاقه کریبان پیوش با موحده لمسوره حرف
تاکیدیدر پوش ضم با عجمی و سکون واو و شین معجمه ایله پوشیدن مصدر
مشتق فعل امردر ترکیه که یعنی قفقاز کی مثلا عبیده کسر همزه ایله پس
دینور پیوش ز الف و نون زیاده سیله تعدیه معناسی افاده ایدر
عبیده فتح لام و با موحده مشدده ایله لبس دینور که لاجل التعدیه لبس

فتحه ری و آخرش کاف عربیه کلک در برابر عربیه فتح طا حطی و سکون
بار موحده و نیه فتح طا و بعد الالف نیه با موحده ایله طبطاب دینور
کولیک اشتباع ضم کاف عجمی و سکون واو و فتح با حطی و کاف
تصغیر ایله یونت فارسی اسم جامد در ترکجه طلوبچغاز آخرنده کسره علامت
وصفیت در که غلطان لق ایله صفتلنمشدر غلطان فتح غین معجمه و سکون
لام و فتح طا حطی و الف و نون ایله فارسی صفت مشبه در ترکجه یووارلنمش
دینور تحقیقاً یووارلنان دنیلمشدر عربیده ضم میم و فتح تا مثناة
فوقانیه و رای مهمله و سکون حا حطی و کسر راء مهمله و جیم ایله متدحرج دینور
اگرچه بوکلمه رباعی مزید در صفت مشبه ایسه قاعده خائنده ثلثیدن
کلور لکن بو معنا یه یقین تعبیری لفظ بولنمادیغی اجلدن بو لفظ اختیار
اولندی عند البعض روحی جان دینوره و بیانی گسسته یه یقطعی دنیلدیکی
کبی و کولیک غلطان ترکیبنک معناسی ترکجه یووارلنمش طلوبچغاز دیمکدر
اما لورعیده کرة المدحرج دینور تقطیع البیت صورسک مفتعلن
ایسکلدن الف و یا کبیدر ار صوصولجان فاعلات نه الجو مفتعلن اولدیکی
واو و یا کبیدر ارکان فاع یووارلنمش مفتعلن الف حوشر طلوبچغاز فاعلن
کولیغل مفتعلن لمان فاع بیت زاله ره صوره جینلن طولغه دیرار
هم دحرطی فوجغه دیه ملرانبان زاله زا آنجمر و الف و لام و هاء رسیله

رسیله فارسیدر بوندره طوغری دیه کلدی نشه در که عربیده کسره آ ایله
و قاف ایله زق و بعد الالف المحدوده همزه ایله زقاق دینور ترکجه طلوم
دخی دیرلر بونلر اوفورلب ششیشدکدن صکره اغزینی پک بغلیوب
دریایه براغلوب اوزرینه بزلر اکثر اوزرینه سک پیلر لایش و بونلره
اوزنک اوکره زلر ایلیشدیرلنجه یکی صوقیاغی دخی کوزرینه بغلیوب اوزنک
تعلیم ایدرلر عربیده کسر میم و سکون سین مهمله و با موحده و الف و نون
و حا حطی ایله مسباح دینور انبان فتح همزه و سکون نون و با موحده
و الف و نون ایله فارسیدر ترکجه طوغرجی دیه کلدی نشه در دریدن
یا پیلور دنوریه کبی نشه در یوبلیه انجه نشه قیوب کتور راء عربیده
کسر جیم و فتح زای مهمله و الف و با موحده ایله جراب دینور تقطیع البیت
زالصده مفتعلن زاله دره و صوره و اوکیدر بینلن فاعلن طولخدر
مفتعلن ها حوشر لرفع محمد خطی مفتعلن یاب قطدر غوجغا فاعلن
دیرلر مفتعلن ابنا ندن همزه حوشوب فتحه سی ماقبلنده رایه ویریلور
نون رایه وصل و باندره تعویق اولنوریان فاع بیت مهر کوشر داخی
بیل مهر و مهاری ه مسوکو و بورندرق دوه و جی شترلرینه مهار کسر میم و سکون
ها هموزه و رای مهمله ایله فارسیدر بونده ایکی معنایه کتورلمشدر بری
ترکجه کوشن خورشید معناسنه و بیسی شدرکجا تعریفه ترکجه مسوکو

عجمی و کسر واو و سکون یا رحطی و زای عربیه کوزه ی دهنی دینور قضیر و بندی
معتبر و نون زیاده سیله واو اسکاف اولوب کوزه دهنی دینور
مطلق اولمق دشمک معناسنه در اما بیمانه اکثر شراب اولمقده
مستعمل در عربیده اولمقله فتح کاف و سکون ها رحطی و لام ایله کبل
دینور و شراب اولمقله ناطل دینور بیمانه آخونده هاسز فارسیده تریکه
قوارو قزار دیمک ایله مشهور در فتح ترکیسی سوزمک دیمک معناسنه
دهنی کلور ترکیده آندو دینور تقطع البیت من بحر مفتعلن بمفتعلن بمفتعلن
نونی متحرک اوقنور مانند فاعلات نون وسطی متحرک اوقنور
کیلدر مفتعلن کیلدی نهاکیدر صناع فاع اولمقله مفتعلن اولمقله دیمک
هاجر شاندر فاعلات هاسز قدر عهده دیمک مفتعلن عهده دیمک
هاو یاکیدر رلمان فاع بیت اولدر کران وسبک آغر دینور
دختر ژ ژ کران هم اوجز زان کران کسر کاف عجمی و فتح راء مهمله
والف و نون ایله فارسیده ترکجه اغر کمی دینور عربیده ناشئه
ایله تقیل دینور واو فارقی سبک فتح سین مهمله و سکون با موحده و کاف
عربیله فارسیده ترکجه بیز صدر اغر در عربیده خفیف دینور واو بینه فارقی
دختر ضم دال مهمله و سکون خا معجمه و فتح تا مشتاة فوقانی و رای مهمله ایله
فارسیده ربون ترکجه قز کمی متشابه اوزره بهالو معناسنه در بویرلده

بویرلده ترکجه کسر کاف ایله قت دینور عربیده و فتح خاء معجمه و لام ایله با ای
حطر ایله غلط دینور کمشاع و ترجمانده غلاکران شدن شرح ایله تفسیر اولنشدر
عیاذاً بالله تعالی قحط ترکیده قرلق و قشلق یتمکدر که غلالرک اولمقله جوق
بهالنمسیدر قحط لفظنه غلا لفظی ردیف ایتمکلری بو مرتبه در حتی بهالنمسیدن
ازاده لمقده رنگم دینمشدر مصراع آزاولسه برمتاع الناز جوق
بهالنور رار زان فتح همزه و سکون زاء مهمله و فتح زاء هوز و الف و نون
ایله فارسیده ترکجه اوجوز دیمکلری صدر بهالنور عربیده فتح زاء مهمله و کسر
خاء معجمه و سکون با رحطی و صاد مهمله ایله جمع دینور تقطیع البیت الدکرا
مفتعلن نو سبک فاعلن آغر بی مفتعلن آ متحرک اوقنور نی فتح
دختر ژ مفتعلن را متحرک فرزکران فاعلات هم اجزا مفتعلن
واو سا قط وار دن دخی الف کیدوب فتحه سی ماقبلنده زایه ویرلمکدر
زان فاع بیت صورسبک صولجان نزاوله چوکان یوالنن طوپ کبی
کویمک غلطان صولجان فتح صاد مهمله و سکون واو و فتح لام و جیم
و بعد الالف نون ایله فارسی اسم جامد در که ترکجه ضم جیم و سکون
واو و فتح صاغ کاف و نون ایله چوکن دیرلر که محرف جوکاندر
ضم جیم و کاف ایله فارسیده دیرلر بر شی اکریجه برا غاجدر لکن بارکیشن کملکدن
و دختر ایله یسنی کومشدن و التوندن یا پدیرلر فتح ترکیسی اکچ صاغ کاف

عربیده یا متکلم ترکیبی و بری و خبر کسر همزه و سکون یای حطی
و میم ایده ایم و رکه ضمیر متکلم مع الغیر در عربیده نون و الف ایدرلر
و بنور ترکیبه نه بزقالدی و بو ضمایر فاعل متصله قبن فعله متصل اولسه لر
اولسه ر الف ساقط اولور کلدر و کردیدیم و کردوم کبی و بو ضمایر
متکلم ضمیرلری فعلک غیر عربیده متصل اولسه لر مضاف الیه اولور
مثلا نامیم کبی نام ام و نامان ایم در اما اسمایه داخل اولسه لر اکر داخل
اولدیغی اسمک آخری یاء رسمی اولور سه الف حذف قیلنه جاز مثلا اشاینه جاکز
کرهام و کرهایم اثبات اولنده و حذف اولنده یاء رسمیه و الف تا یه
تبدیل اولنوب کردستم و کردیستم دینلر اثبات اکثر و قبن
ضمایر فاعل منفصل اولسه مرتفعلر و آخریه ر لفظی متصل اولسه یاخود
ایکیسندن بری متصل اولسه ضمیر مفعول متصل تسمیه اولنور مثلا
مرا که اصلی مرمن را در کثرة الاستعمال ایدنون حذف اولنوب
میم من را ایدغام کبی اولنوب مرا دینور و مرا ایدا و ضمیر به
متصل اولسه لر اولسه لر او دن همزه حذف اولنوب مرو را دینور
و بریده و فتح همزه و سکون شین معجمه ایدلش که ضمیر غائبه در و فتح همزه
و تاء قرشت ایدلات که ضمیر مفرد مخاطبه در ترکیب اولنسه قلرنی
الفدن قالدی قطا اولور و فعله متصل اولسه لر ضمایر مفعول متصله دینور که

دینور که مجموعه ده ورت اولور و بو اشتراکیه فعلک غیر متصل اولسه لر
مضاف الیه اولور ضمیرین متکلم فاعلتین اولدیغی کبی قاعده دیکر
اصطلاح شعراده بو تا خطابه و شین ضمیر غائبه و میم متکلم حرف
اضافه دیرلر قاعده اولوب حرف عطف من فتح میم و نون مخففه ایله
فارسیه بنه ازکی من در یعنی لفظ من بن دیمک ایله ترکیه بنکدن زیاده کلوری
وزن معناسنه مشترکدر و بو اشتراکی واو عاطفه و فا تعقیب
ایله رابغ تکمیل وزن ایچون کتورلشدر اولهٔ اشتراکی ایضا وزن ایچون
اولق دخی جائزدر عربیده نون زائده یی ایله دوزنده
اختلاف وار در یعنی بعضو لاتیک وزنی ولایت آخرده یاء مشدد
صاع صاد مهمله و الف و عین مهمله ایله عربیده فارسیده دخی
استعمالی اولنور ترکیه شول اولجلدر که یک قرق درهم وانه اله
ناظم مرحوم بو کیله دیمک ایله تعبیر ایتدیکی اراجو الیده صاع دینلش
اولجلکه کیله دیه کلدیکی کسر کاف عربیده عیار برنوعه اولجلکه
دیرلر کذا فی الترجمان لغوه پیری پس شهر نشین اکتورلشدر بیجانه
فتح باء معجمه و سکون یاء حطی و میم و الف و نون و هاء رسمیه فارسیده
ترکیه اولجلک عربیده کسر میم ایله میکیال دینور و فتح قاف و کسر قاف
سعفصه و سکون یاء حطی و زاء معجمه ایله قیفزی دینور و فارسیده فتح حرف

ترکیب اق عبیده روع دینور جانخار سید رتقطیع البیت خ
ز لو مفتعلن ها ویب قطدر ار قیشت فاعلات بیل مین
مفتعلن لام متحرک و میان الفسزاو قنور حرف خاع اشباعدن
واو حاصل اولور آب روان مفتعلن مدالف اولوب
روان الفسزاو قنور دی اقر فاعلات صویه وان مفتعلن
صویه دزیاور واندزالف حرف شرجان خاع جنت بیت

من بن و بطمان من کیله در صلع، اوچکه بما نه در عهده دی بمان
من فتح میم وسکون نون مخففه ایله فارسیده ضمیر متکلم وحده ترکیه
بن دیمکدر که کتب کنند و به اطلاق ایله رعبیده فتح همزه
ایله انا دینور تذکیر و تانیث مساویدر خانج فارسیده ضمایر
مرفوع منفصل یه بدر بر لیکن فتح میم ایله من کبیاز اولندر زیرا که مادر که
ضمیر متکلم مع الغیر در عبیده نحن ترکجه بز دیرلر اکثر کسنه نز دیو غلط
بر نجه کسنه لر دخی تشریک ایدر بولکا بیجه تعظیم قصد ایله ضمیر متکلم
وحده اولور نکم عبیده کسر همزه ونون مشدده ایله آنا بویدر
وفتح همزه ایله دخی بمعنی مادر کذا فی ترجمان اللغة و بر دخی ضم تاء
مثناة فوقانیه و واو مجهوله ایله تور که ضمیر مفرد مخاطب در ترکجه سن
عبیده فتح همزه ایله انت دینور اضافت حالنده واو حذف ایدوب

بنا و عربیه تعبیر ایتشد و در درویش و محمد را یکسیده فارسی نغلدر
در دو دال مهمله اولی تاء فخم و را و دال مهملتین سکون عربیه ترکیه اغری یکلری
در تنکز ناظم و حوام خزینه دار سلطان محمد عربیه دار و چیلنگ فخم لری و عینا یله
وجع در برادر درویش فتح دال مهمله و سکون شین معجمه ایله فارسی آوات معتمد در
هم دخی گذنگ کاتب بوایکی نفلنگ ترکیه سی براغری یله دیگ اولور
گرگ حقیقتده اغری اولسون گرگ سالم دکلدر دم فتح دال مهمله
و میم ایله فارسیده ربوطه ترکیه صولوق عربیه نون و تاء مثناة فوقانیه سکون فتحه لری
و سین مهمله ایله نفس شهر تنه بنا اترکی مقامنده عربی کنور مشدر دیو او
فارقی هم اوات معتمد در مفارقت دم بوندن نفس معانسه اولنق
ممکن وقت و زمان معانسه دن صکره ترکیه اشیدیدکلری گرگ انک نمک
و غیر تنکنه بر بریله اونوس و مالوف اولانلری روحنک عربیه
دخیر بر نرسه یرلیسه نسنه اراش و یرلنمش معدم تعبیر اولنمغله بلکه انمز
فارسیده چفت دینور جمعده ضم و کسر جائز در ترکیده دخی استعمال
اولنور عربیه و فتح تاء عربی و سکون واو و جیم ایله زوج دینور پس
معدم عربیه مصاحب معانسه در باب تاء عجمی و الفین بیننده یاء حطی
و آخرنده نون ایله فارسیده ربوطه ترکیه صوک نون یرینه تاء موحده
ایله پایاب دخی دینور تقطیع البیت مولنسه لی مفتعلن پاس قطار

ساقطلر فعلک رفاعلات دیرز اسهم مفتعلن در دره راه و دال
مهملتین حرف واحد عدا و لنور و دشه و زنها و شر در دفاع و مفتعلن
مفتعلن واو حرشوب سین مضموم او قنور و محمد مشر فاعلات
اشدن الف حرشوب فتحه سی ماقبلنده میم نقل اولنور صوکده پا
مفتعلن صوکه و زنها و دیه رز یاد و شرپان دفاع بیت

خوفه رکوی ارقه پشت بل میاندره آبروان و رزاقصو یه روانه جان
رکوی ضم زاء مهمله و سکون کاف عربی و سکون واو و یاء حطی ایله
دیانمز دخی لغتده رفارسیده ترکیه بز پاره سی کرغا عربیه کرغا و عجمه و سکون
زاء مهمله و فتح قاف و تاء وحده ایله خوقه دینور و یاء رازنده مشهور
اولمغله عربیه بیان ایتمشدر پشت ضم پا و عجمی و سکون شین
معجمه و تاء قرشت ایله فارسیده ترکیه ارقه عربیه فتح قاف و عجمه و سکون
پا و هوز و زاء مهمله ایله ظهر دینور میانه کسر میم و فتح یاء حطی و بعد الف
نون ایله فارسیده ربوطه ترکیه بل که وجود یلک اورتاسیدر آب الف
محمد وره و پا موحده ایله فارسیده ترکیه صو عربیه ماء دینور یاده کسره
علامت و صفتدر روان زاء مهمله و واو و یلک فتحه لری و الف
و نون ایله صفت مشبه در پس آب روان اقر صو دیکدر روان زاء
مهمله و واو و یلک فتحه و الف و نون ایله بونده جاری معانسه اسم جامد در

بیان اولندی تا وان تا آرمشتاه فوقانی وبین الالفین واو آخره
نون ایله فارسید ربوده ترکجه ویرم یعنی اولدک عربیده فتح همز
ودال مهمله والف محدوده ایله ادا دینور تا وه ایله تا وان جمله
جناس زائد وارد ر تقطیع البیت میویشر مفتعلن بیوطول فاعلات
بیوه ون ایله کیدر بیوطول فاعلن خرپز فا مفتعلن ایله دوه شر
وون قاع ون فع یانت مفتعلن ایله کیدر واورم فاعلات
واورم فاعلن هم التا مفتعلن اولدر ایله واوه ایله دوشر اوان
قاع بت قیشلاوی کاشانه درکاف درر کوشک ه چهار دانه
وار دار ه در محمد قلی ایوان کاشانه کاف عربی الف وشین
معجمه وبینه الف وفتح نون وهاء رسیله فارسی اسم بسیط در ترکجه اوی
قیشلاوی عربیده فتح همز ایله اندوه واندیه دینور کاه در ترکجه قیغوک ضم کاف عربی وسین
مهمله وبعد الالف آر مهمله ایله کسر رندر ضم فارسی اسم فاعلدر کذا
فی تحفه السعاده ترکجه بیجر عربیده الف محدوده وکسر کاف ایله اکلو دینور
پس غمسار یک معنا ر ترکیبی قیغوبیجر دیمک اولور استعمالده
برکسنه یاخود برحیوان آخر برکسنه یه بقیت واولشق اولوب
جور واز بنه تحلایه وب اندن مفارقت وفرار ایتمک معناسنه در
عربیده ضم همز وکسر نون وسین مهمله ایله مونس دیرلر شکم ناظم مرحوم شهرتی

کوشکه وتخته پوشه دینور عربیده کسر همز ایله ایوان دیرلر عجم کسره فتحه
تبدیل ایدوب نزیه نقل ایتمشلر شکم ناظم مرحوم کتورمشدر ایوان
بفتح الهمز حسنوز بیان اولندی تقطیع البیت قیشلاوکا مفتعلن
قیشه ر واویر ز یارکیدر رلرشه ندر فاعلات هاکیدر رکاخدر ه
مفتعلن خاقتمک او قنورکشک قاع بر متحرک ایله بر ساکن
حرف واحد عدا ولنمق ایله فع حرف اولور چهار دغور مفتعلن چهار دانه در
الفلر کیدوب وهاسقط اولور وار در فاعلات هاکیدر رجع فع ای
مفتعلن وخیدر ز یاحرشوان قاع بت مونس در شکم ناظم مرحوم شهرتی
محمد رده دم نفس دمدم اش موکه دی پایان غمک رد وصف
ترکیبیدر رغم فتح غین معجمه ومیم ایله عربیده وفارسیده فتح همز ایله
اندوه واندیه دینور کاه در ترکجه قیغوک ضم کاف عربی وسین
مهمله وبعد الالف آر مهمله ایله کسر رندر ضم فارسی اسم فاعلدر کذا
فی تحفه السعاده ترکجه بیجر عربیده الف محدوده وکسر کاف ایله اکلو دینور
پس غمسار یک معنا ر ترکیبی قیغوبیجر دیمک اولور استعمالده
برکسنه یاخود برحیوان آخر برکسنه یه بقیت واولشق اولوب
جور واز بنه تحلایه وب اندن مفارقت وفرار ایتمک معناسنه در
عربیده ضم همز وکسر نون وسین مهمله ایله مونس دیرلر شکم ناظم مرحوم شهرتی

و منسوب کلور تقطیع البیت بگزیک مفتعلن را متحرک او فتور
بے وایج فاعلات باجوزہ بے واج فاعلن ایلحذ زباجبقر
بنشر بیا مفتعلن بنوشد زواو حرشوب نون ساکن او فتور
واو عاطفہ ساقطدر شام قاع فتفتلن مفتعلن الاندزالفلر
کیدوب حرکہ ے ماقبلندہ قافدوریلور میزبان فاعلات
زمتحرک کبے او فتور فتفتلن مفتعلن فتوقعہ دنزہا کسدر نای قاع

بیت میبوہ بمش بیوہ طوار خرپزہ قاون ہ باتزاواو ریم حم اولہ تاوان
میبوہ کسرمیم وسکون یاے حطی وفتح واو وہاء رسیلہ فارسیدر
ترکجہ بمش کہ انجیر واوزم وامرود وسائریدرزخاصل اولان نسنہ ایچندہ جکدکاولہ اولیانہ دانہ دیرلرعربیدہ ثمار مسئلہ ومیم ورای
مہملہ نک فتحاتیلہ وثمار وحدہ ایلہ ثمرہ دینور جمعی فتحتین ایلہ ثمرات
جمع مکسرتین ایلہ ثمر وثمریک جمعی فتح جیم ایلہ اثمار کلور وثمرہ نک
برجمعی حقی فتحات ایلہ ثمرات کلور بیوہ کسرباء موحدہ وسکون یاے حطی
وفتح واو وہاء رسیلہ فارسیدر ترکجہ طوارکہ اردزایرلشر عورت
وعورتدزایرلشر امعمارلر بیننده مشترکدر کذا فی اللغة تسلم
عبیده وفتح تاء مثناة وکسرزاے حطی وباء موحده ایلہ ثبب بوایکی معنا
بینده مشترکدر عندالبعض عربیے تذکرنث ومونثدہ تاء تانیث

تانیث ایلہ ثبیبة عین مہملہ وزاے معجمہ نک فتحاتیلہ وباء موحدہ ایلہ
غوب وتاء تانیث ایلہ غوبہ کبے مطلق عورت سزاوار سز عورت
کرک اولدن اولنمش بعدہ ایرلشر اولسون کرک قیز اولمامش
واره وارمامش اولسون بوکا عربیده فتح جیم وکسرباے حطی مشدده
وميم ایلہ ایم دینور فارسیده وعندالبعض بیوہ دینور کذا
فی الترجمان اللغة بوکا ترکیده ارکن دینور خربزه فتح خاء
معجمہ وسکون راء مہملہ وباء موحده نک ضمی وفتح زاء عربیے وہاء
رسیلہ فارسیدر باد زهصکره واو ایلہ وحی لغتدر ترکجہ بوینده
قفیلہ قاون دیه کلای لطیف نسنه درزخی الاصل قاون وقاربوز
بینده مشترکدر تسلم عربیده حقی کسرباء موحده وطاء مشدده
مکسوره وسکون یاے حطی وخاء معجمہ ایلہ بطیخ دینور قاون وقاربوز
معنالرینه مشترکدر ربانلہ باء عجمی والف وکسرنای مشناة
فوقانی وفتح لام وہاء رسیلہ فارسیدر نادزهصکره یاے حطی ایلہ حنظ
لغتدر ترکجہ ناوه کہ مشتہاسانندہ زم طبخره دیه یکرنسنه درکہ طعام
پشورلرلر عربیده فتح طاء حطی وسکون نون وکسرجیم ویاے حطی ورای مہملہ
ایلہ طبخره دینور وفی القاموس الطبخره بالکسر موب فارسیه پاتزانتہای
بودیارلرحرناوه جوزیانلری اچی وقوپلی یاخود صاپلی نسنه درکہ تسلم

اعروض دینور تقطیع البیت بکلبجن مفتعلن چین باکیدره
صراپیچ فاعلات یاخود صراپیچ فاعلن خشدکل مفتعلن
وی فاع اگر کژ و مفتعلن یژ چویر فاعلات یاخود یژ چویر
فاعلن یونومن واو وچویر و نزیاکیدر لر روی بلز مفتعلن
رویک پای متحرک او قنور وان فاع بیت بلزرکچ یی

وایج بنوشر بیاشام ۰ قونق آلان زمیزبان در قونغه مهمان بلزر
بآر موحده حرف تاکید مضموم او قنق مناسبدر کزر ضم کاف
عجمی و فتح زآر عربی و سکون رآر مهمله ایله فارسی امر در ترکچه کچ دینور
حقیقتده بکمک یعنی بربردن بکمک کبی ع بیده عین مهمله و بآء
موحده ئک متمتاری و سکون واو و رآ مهمله ایله عبور دینور کو
امری کسر همزه و سکون عین مهمله و کسر بآء موحده و سکون زآ مهمله
اعبر کلور و برده واز کلمک معناسنه کچ دیو امر ایله رای عربیده
فتح دال مهمله و سکون عین مهمله ایله وج دینور بنوشر بآء موحده
حرف تاکید بونک مکسور او قنق نازکدر نوشتن ضم نون و سکون
واو و شین معجمه ایله بونده فارسی امر در مصدر عربی نوشتن مصدری
نوشیدن در ترکچه یی وایج دیمک بنده مشترکدر ع بیده ضم
کاف و سکون لام ایله کل و ضم همزه و سکون شین معجمه و رآ

مهمله و سکون باآ موحده ایله اشرب دینور تنکم خوردن و خوشیدن
عند البعض نوشیدن ایچمک مغایرسنه در فی الاصل ایچمک
مغایرسنه مستعملدر فقط نیبور ربیت ای دابر تسلی و غم هجران
صوربشر ۰ این هم نوادرایت بنوشر و شکور بشر ۰ وخوردن
مغایرسنه در ایچمک مغایرسنه و حرمستعملدر تنکم ع جیام و بشیدن
بلبل بزبان پهلوی با گلزار فریاد همی کند که مرا بدخورده
واو حرف عطف بیاشام باآ موحده مکسوره حرف تاکید یای
حطی هم دینر ابراشام الف ممدوده و شین معجمه و یه الف و میم ایله
فارسی فعل امر در ترکچه ایچ یعنی اشرب کما مر میزبان میزایله
بائدن مرکبدر میز کریم و سکون باء حطی و زآ عربیه منیف
دینور بان باآ موحده و الف و نون ایله بونده فارسیدر
ادات حفظدر صاحب مغایرسنه پس میزبان قونق الان کسنه یه
دیرلر ع بیده کریم ایله منیاف دینور مهمان کریم و سکون
هآ هوز و یه میم و الف و نون ایله فارسیدر میمدار نصره
باء حطی ایله خوانندر ترکچه قونق که مصدر دینور کما مر ع بیده
فتح ضاد معجمه و سکون باء حطی و فآء سعفص ایله منیف دینور
تذکیر و تانیث و واحدی و جمعی مساویدر اولور که جمع اضافت

مضموم او فتحی ملایمد ربیج کسر با عجمی و سکون یا حطی و جیم ایله فارسی
فعل امدر مضارع عز یعجد و مصدری یعجیدن در یونان ترکجه صارمق یعنی
دولا یعنی یاشنه صارمق کبی عربیده فتح لام و فا سعفص مشدده
ایله لف و دینور خم شد فتح خا معجمه و سکون میم ایله فارسیدر
ترکجه اگری که ضدی طوغریدر لکن بوشوا اگریدر که طوغریلقدن
صکره اگلمش اولمه عربیده فتح میم و سکون یا حطی و لام ایله میل
و دینور شد ضم شین معجمه و سکون دال ایله فارسی فعل ماضیدر
کلمه پس خم شد اکلدی و یکلک اولور عربیده فتح لام ایله مال
و دینور که اصلنده میم و یای حطی و لامک فتحه ایله میل ایدر یا لفه
قلب اولنوب مالا اولدیکی فتح کاف عربی و سکون ژا عجمیله
فارسیدر ترکجه اگری ژای جیم عجمیه تبدیل ایلدکده دیرلر بوشوا اگریدر
ابتدا اولمه عربیده فتح معجمه و سکون عین مهمله و فتح واو و سکون
جیم ایله اعوج و دینور روی ضم را ایله بوزکلمه یکدان با موحده
مکسوره حرف تاکید کردان فتح کاف عجمی و سکون را مهمله و فتح
دال مهمله و الف و نون ایله کراندمضارع غندن مشتق فعل امدر
بوزمه ترکجه دوندرمک و جویر دیکدر پس روی یکدان یوز جویر
دیمک اولور عربیده فتح معجمه و سکون عین و کسر را مهمله و فتح معجمه

وارش معاشنه علم وضع اینمشلر در یونانک کبی ترکیب فارسیده
چوقدر فانبط سامان سین مهمله و الف و میم و نیه الف و نون
ایله فارسیدر یونان ترکجه یون یوشر یعنی دوزلطفا زیدیکلری
نسنه لرکه کشیه لازم شیلردر یوزمه سپاه میلک ایله حرتیر ایدرلر
حاصلی کشینک هر شی دوزکن اولوب آخر کمسه دن شی استعاره
ایچکه محتاج اولمیه عربیسی منتظم الاحوال دینور تقطیع البیت معنددر
مفتعلن یا ایله پاس قطلدر یا بخوش فاعلات یا بخش فاعلن
اکلدیمک مفتعلن اکلادیرز الف و دیکدن یا حوشدور فاع
شیاع ضمه ایله اشباعدن ضمه حرز مفتعلن دولدیشر
فاعلات حولدیش فاعلن پیش مفتعلن بوندن دیوشدن
واوارس قطلدر شین متحرک او قنورمان فاع یا خوزفع

بیت بکلم چین صار بیچ خم شد اکلدی. اگری کژ دیوز چویر دیکی
بکردان چین ضم جیم عجمی و سکون یا حطی و نون ایله فارسیدر یونان
ترکجه بلکم کاغده و قماشده و یونمز مثللی شیلرده قات قات
دیمکدن اولور اینک درسیر بره کتور دکده بیوکیه بلکملر حاصل
اولور اکا چین چین دیدیکلری بو معنایه در عربیده فتح عین معجمه ضاد
معجمه و نون ایله غضن و دینور بیچ با موحده حرف تاکید یونزمه مضموم

کز زبان وحی بازش رکمانی النعوتی فی باب الکاف المفتوحة

تقطیع البیت الدرطمن مفتعلن اولدیرز واو وبا وطمانه الف

ساقطدر الدرم فاعلن یارساقطدر پرملیخ مفتعلن ایله

درز الف وبا وها حرشوب کسره ساقطلنده میم وریلور نوفع

شبنمیچه مفتعلن هرطمان فاعلات هرطمن فاعلن عرش کرز

مفتعلن مان قاع بیت محمد خی رخشنده ورایلدرایچی ه

محمد اخی تاباندر راخی وخرشان رخشنده فتح رآ مهمله وسکون

خا معجمه وفتح شین معجمه ونون ودال مهمله وها در سمیل فارسی

اسم فاعلدر اسبحی یعنی پلاپیچی عربیده لام والف وکسر میم

وعین مهمله ایله لامع وینورتابان تاماشته فوقانی والف

وبا موحده تحتانی والف ونون ایله بودخی فارسی اسم فاعلدر که

مرادف رخشنده در ترکچه زباده پلدرایچی عربیده فتح لام ومیم

مشدده والف وعین ایله لماع وینور درخشان کسر دال

مهمله وفتح رآ مهمله وسکون خا معجمه وشین معجمه والف ونون ایله که

مبالغه اضافه ولاث ایدر بودخی فارسی اسم فاعلدر که مرادف

تاباندر تقطیع البیت محمد خی مفتعلن یاساقطدر شدور

فاعلن الدرمی مفتعلن ایلدراونزیاوالف وحرشاجی فتح محمد خت

محمد خت مفتعلن یاینه کیدرمی باندر فاعلن نون مکسوراوقنور

راخدرخ مفتعلن یاساقطدرحشان قاع بیت معنیده در

باب خوش اخلا دیکدره هم زه وزاودال ودوشمق بوی پوش

ساپان دریاب درایله بابه برمرکبدرور فتح دال مهمله وزاایله بونده

حرف تاکید یاب یای حطی والف وبا موحده ایله که فاسعفصدن

مبتدلدر یافتح مصدرلرندن مشتق فعل امردر ترکچه بولوبل دیکدر

عربیده فتح میم ودال مشدده ایله جدد دینورلکن درتغلبیه مصدر

اولدقده افعال فلوبدن اخلا وخوش اخلا یعنی کرکی کبی اخلا دیمک

معناسنده استعمالایدرلرعربیده فاهم وینورزه زادرزاعربیلر

فتحه لری وینهاها اصلیه وآخرنده الف ودال مهمله ایله فارسیده

استعمالدن ترکچه دوار یعنی کشینک اولادر واولاد ونک اولادی

عربیده نسل وینورمی الاصل زه ایله زاودن مرکبدرزه فتح زاوها

اصلیه ایله بونده اوکندن لکن مصور که عربیده نطفه ومنی دینور

کذامی عبدالقادر حسکره مجازا طفیل وولده وولد ولدده

استعمالایله یلروزاوطوغمق وطوغرمق معناسنه اولکن زاودن

مشتق فعل ماضیسیدرلکن بونده مجازا طوغمق ولده مخصوص قلنمشدر

پس ایمدی بونک کبی نطقین منزاوقین ترکیب ایدوب دول

ضم جیم و سکون با آ موحده ابد جبل و فتح سین مهمله و نون و الف
و میم ابد سنام و بنور تقطیع البیت طلع و اسی مفتعلن طا خدل
الف جر شرنه و شیخ فاعلات شیخ اشیاع ضم ابله و اشیاع سر
فاعلن گروه بلک مفتعلن گریوه و نر با و ها و دو شرار در فاع اشیاع
ضم ابله و شب اعشی خ گوه نجس مفتعلن گوه طلع فاعلات اورنگ گو
مفتعلن او رگوجه در واو و ها جر شرار حاسر فاع بیت اوله طلمان
ابلد رم بزم ابله بخنوه شبنم چه ها طلمان عوش کرزمان بزم فتح
با آ عجم و سکون زا آ عجم و میم ابله فارسید رنم ابله وه لقمه ربوده
ترکچه طلمان که قبش کوشنده بربوزینه اکثر طلع باشد نه چوگر عبیده
صاد و مهجه و با آ موحده لک فتحه لری و الف و نه با و تا و حده ابله
نسبا به و فتح عین مهمله و الف محمد و ده ابله عقا و حجر در لرخنو
فتح با آ موحده و سکون خا آ معجم و فتح نون و واو ابله فارسید ر
ترکچه ابلد رم و بد کلای نشه که عیاذا با الله تعالی طرف سماوی
ایز بر قضا در عبیده صاد مهمله و الف و عین مهمله و فتح قاف
و تا و حده ابله صاعقه و بنور شبنم ترکیب لنبی و رشب کچه عجچه
بیل کلام نم فتح نون و سکون میم ابله فارسید ر ترکچه باشق که
مقابلی فرو لقمه در عبیده فتح با آ موحده و لام مشدده ابله بز و بنور

پس شبنم ترکچه کچه یغان نشه که ترکچه چه دیر لر شبنم الگا علم فلمنده ر
عبیده کسر با آ موحده و فتح لام مشدده و تا مربوطه ابله بز و فتح
لگا حجر و لام مشدده ابله طلق و بنور بهر کسر ها هنوز و سکون را آ مهمله
ابله فارسید ر که مرادف پژمرد ر که طلمان کرزمان کاف عجم و را آ
مهمله لک فتحه لری و سکون زا آ عجم و میم و الف و نون ابله فارسید ر
ترکچه کرده و دیر لر عبیده و فتح عین مهمله و سکون زا آ مهمله و شین
معجمه ابله عوش و بنور و اسمان معنا شنه دخی کلور ترکچه کوک
عبیده سما و بنوره و فیقی کوبده و خورشید بر جسم است و بهرام
زحل با تبر زهر با کرزمان ۰ هر حکم بفرمان تو دارند گر بزدان ۰
مر ترا دارا ست فرمان ۰ شیخ سعدی مرحومک ۰ ابر و باد و مه
و خورشید و فلک در کارند ۰ تا تو نانی بکف آری و بغفلت نخوری
همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار ۰ شرط انصاف نباشد که تو فرمان
نبری ۰ قطعه ۰ مفهومیدر عند البعض کافلک فتحه و را آ مهمله لک
سکونه و زا آ معجمه لک فتحیله در علی وزن رغوان شمس فخری
کوید ۰ تا بود خورشید و مه بر کرزمان ۰ تا بود هر کار عقیق بهرلی
و کاف و را آ مهمله لک کسره لری ابله حجر لغه در کذا فی تحفه الله
و شواقنده مخصوص عوش اعظمک اسم شریفیدر میم ربنه ها ابله

اولو زخیشکسر مفتعلن تیشه و نرها دو شتر در طاع و انک ضمه نک
مد و اشباع ابدر لر در بیدی مفتعلن ها کبیدر چوبای فاعلات
واو ابتدائیه کبیدوب باساکن او فنور هم اکسو مفتعلن اکه دنر
ها دو شترهان فاع بیت طاع و پسته در شیخ کربوه بلکدر ..
کوه بجسر و کوه طاع او ریکه کوهان شیخ فتح شین معجمه و سکون
خا و تخذ فارسیدر یونش ترکجه طاغ دیمک عربیده ضم میم و سکون
را مهمله و فتح تا و مشاة فوقانیه و با موحده و الف محمد و ده ایله
مرتبا دینور کربوه کسر کاف عجمی و سکون را مهمله و یای حطی و او
و ها رسمی ایله فارسیدر بوندن ترکجه بلک کوه طاغ او زرنده اشانمش
کدک برعربیده عین مهمله و فاف و با موحده نک فتحیله
و تا وحده ایله عقبه دینور کوه ضم کاف عجمی و سکون واو و ها
اصلیه ایله فارسیدر ترکجه یوخ دیرلر عربیده فتح عین مهمله و کسر
ذال معجمه و فتح را مهمله و تا ایله عذره دینور واو فارسیده کوه
ضم کاف عربی و سکون واو و ها اصلیه ایله فارسیدر ترکجه طاغ
که بر یوزنک مخمسدر عربیده جیم و با موحده نک فتحه لری و لام ایله
جبل دینور کوهان کوه اوزرینه الف و نون زیاده سیله فارسیدر
ترکجه اورکوچ که دوه نک ارقه سنده اولان یومریدر عربیده

اسیده فارسیدر ترکجه اغاج بونا جق کسلمش یوزلو اتلدر عربیده
فتح قاف و ضم را و سکون واو و میم ایله قدوم دیرلر چوبای
مرکبدر چوب ضم جیم عجمی و سکون زا و واو و با موحده ایله فارسیدر
ترکجه اغاج که شی یاپمق ایچون کسلش اولا عربیده فتح خا معجمه
و سکون شین معجمه و فتح با موحده ایله و تا موحده ایله خشبه دینور
سا رسین مهمله و الف و یای حطی ایله فارسیدر یونش سیبده
دینور محمدر که ترکجه دوریلمیش دیمکدر مضارع سایدو مصدری
سایمیدر نکلور پس چوب ر ترکجه دوریمیش دیمکلر یعنی دوریلمکه
یوزلو و شکلی دوریلمش اولمکله اغاج دوزایدیلمش عربیده
کسر میم و سکون سین مهمله و فتح قاف و سکون ضاد معجمه و نون ایله منضد
دیرلر واو ابتدائیه سوحان ضم سین مهمله و سکون واو و فتح حا
مهموز و بعد الالف نون ایله فارسیدر یونوخ دیمکدر که یونوخ معنی بیصیمه
یوزلو و شکلی دوریلمش دیمکدر که یونکله دوریلمش دوزایدیلمش
عربیده فتح میم و سکون با موحده و فتح را مهمله و دال ایله مبرد
دینور تقطیع البیت حمدخ خا مفتعلن دوخ دنر با کبیدر
بسکلج فاعلاتن یسکون سین کاف حرف واحد طاد دینور
چلکجده کسره کاف اشباعله اولور یا خود اشباعسز بسکلج فاعلن

بیت دبدوزه همواره در هجا اخر یک کسر بیرا بر فصاح اورس
دی سندان همواره هم ایله وارون در کبدر هم بوزنده موافقت
وانی و مغاسنه در دو وار مناسبت و مشاکلت معاسنه در پرس
همواره فارسیده بر شیلک اجزای اولندن آخرینه وارنجه برابر
موافق و مناسب اولمغله زحاف در ترکجه اولیون دیرلر عبیده
فتح همزه و سکون میم و فتح لام و سین مهمله ایله مسلم دینور کذا فی اللغه
یک نیلک ایله سنه نزدیک در یک برکاتین سانر سین
مهمله والف و سکون نون نزد ایله فارسی ادات تشبیه در ترکجه
دوز یه تعبیر اولنور عبیده ضم میم ایله مسلم و مناسب دینور
پس یک ترکجه بر دوز یه دیلک اولور کذه بر دوز ه دینور بیر بادموز
مکسوره حرف تاکید بر ضم باء عربی و سکون راء مهمله ایله فارسی
بر دو مقدار عدد نزد مشتق فعل امر در ترکجه کسر دیلکدر عبیده کسر همزه
ایله اقطع دینور ایکی فتح همزه و سکون نون و ضم باء عربی و الف مهمله
ایله اسم جامد فارسی در ترکجه قصاح دینور کر بر تی طوتمق ایچون
بیلر بر چنار آلتدر دمور دن و غیریدن اولور عبیده فتح کاف ایله
کلتاز دیرلر واو فارسی سندان کسر سین مهمله و سکون نون و فتح
دال مهمله والف و نون ایله اسم جامد فارسی ترکجه اورس دیدکلری

دیدکلری دمور کهاوزرنده دمور جی کرارع بیده فتح عین مهمله ایله
علاق دینور تقطیع البیت دبدنهم مفتعلن واورس فقلدر
واردی فاعلات رالمسور اوقتور همدخی مفتعلن دخی دینور
بالکبدر سان فاع کبیرن مفتعلن اندن همزه کیدوب ماقبلنده
رایه وبریلور بر فصاح فاعلات یاخود فصیح فاعلن فصاحدن
الف و شوب واو فارسی سانقلدر اورسدن مفتعلن
اورسه دنزواو وهاو دیدن بالکبدر لر دان فاع بیت
همدا خر حالیلک وچلچ تیشه کسردر دورپه دی جوبلرهم اکه
سوهان حالیلک خاء معجمه والف وکسر یای حطی وسکون سین
مهمله وکاف عجمه ایله فارسی اسم جامد در ترکجه بوداخر اورس معاسنه
در عند البعض بو معنایه لغت پهلویدر واو حرف عطف
چلچ لفظی حالیلکدن مسکره بر مقدار اورس اوزرینه عطف
ایدر یعنی حالیلک اورسه دیرلر وچلچ معاسنه دخی کلور لفظ
مشترکدر دیلک اولور عبیده کسر فاء سعفیصو وطاء حطی
وبالمثناة تحتانی وسین مهمله ایله تلبیس دینور کهر میم وسکون
لام وحطی وفتح راء مهمله وکاف وتاء موحده ایله مطرقه دیرلر
تیشه کسر تاء مثناة فوقانی وسکون یاء حطی وفتح سین معجمه وهاء

وفتح جیم و الف ایده فارسیدر ترکه قنده دیلک اولور عبیده
فتح عین ایدایین و بنور پس تابکی قنده یه رک و یلک اولور عبیده
الی ایین و برار تقطیع البیت چند شتا مفتعلن دال متحرک او قنور
یا بکه مفتعلن ان روشت مفتعلن ایندر زیا کیدر تا بکی مفتعلن
بیچ او مفتعلن بیچه دن زیاد ایور دن زیا کیدر لر سز یز غه مفتعلن
یا زقدن زالف کیدوب فاف غیب او قنور بوکه شک
مفتعلن قندیلک مفتعلن یا لرحشر لربت مفتعلن مفتعلن
مفتعلن مفتعلن ٭٭ هر نه منصور سلک اشوکز هب بشوکز کله
کرک تقطیع المصراع هر نصر مفتعلن نو دن منصور دن زواو لرحشر لر
سلک اشکه مفتعلن هب بشکه مفتعلن کله کرک مفتعلن کله دن
با دوشر اقطعه فی بحر المنسرح المطوی الموقوف المجدوع بو بحر منسرح که
مستفعلن مفعولات مستفعلن مفعولات در جزو اولر ثالثه علی
طی مع وقف و جزو رابعه جدع و اخل و لمفعله مفتعلن فاعلات
مفتعلن فاع او لمشدد رباعی دیلک منسرح مطوی موقوف
مجدوع دینور عند البعض جدعدن مکه فحر دخی داخل اولوب
فع او لمشدد علی بیاز او لمشدد وقف لغتدن جبر و منعدد
اصطلاح عروضیده مفعولات وه ثالث فتحه سز رفع ایدوب

ایدوب اسکان ایکنجی برار جدع فتح جیم و سکون دال مهمله و عین
مهمله ایدلغتده بورن و قولاق کسمکدر برار اصطلاح عروضیده
مفعولات دن زالجی سبب خفیف یعنی مف ایدعوبی قطع ایدوب
و وتد مفروق فاء آخر یلک اسکان زایدوب لات قالدقده فاع
لغتده نقل ایکنجی برار فتح نون و سکون حاء مهمله و رآء مهمله ایدلغتده
بوغ لغتده برار اصطلاح عروضیده مفعولات جدع ایدلات اولدقده
مکسوره تا یی حذف ایدوب لا قالدقده فع لغتده نقل ایکنجی برار
پس ایکنجی برار بو قطعه یلک بحر بدیع منسرح دیموقوف و مجدوع و منحور
دخی برار عروضیلک بعض مجدوع و منحور واقع اولمشدر اما ضرب یلک
مجموع مجدوع عندر که ملکز الف و نون برحرف فلوتبدیل کرکه بو قاعده
عروضیدر لکن بونده التزام عالا یلزم اولور عند البعض جزو ثانیه
قبل دخوار الی کشف و اخل او لمفعله فاعلن او لمشدد بو تقدیرجه
بحر منسرح مکشوف مطوی مجدوع یا خود مجدوع و منحور دینور کشف
بیاز او لمشدد ایدرکه مفعولات دن ت ساقط اولوب مفعولا
قالدقده مفعولن لغتده نقل او لمفعه برار ایکنجی طی کرابع ساکنی
اسقاط ایدوب مفعولن مفعلن قالدقده فاعلن لغتده نقل او لمفعه برار
پس بو طریق ایله مکشوف و مطوی و منحور کما یتبین فی الاول

689

و شوب ساقط در سرکشک مفتعلن نرم رو ل مفتعلن اولدن
الف و واو کیدوب ضمه سی ماقبلنده رو یک واو نه ویرلشدر
کولدیک مفتعلن که و نرها واو در نرالف و اکیدوب ضمه سی
ماقبلنده کاف ویریلور و حرکدن واو ساقط بیت چند شتابی
بکنه این روشت ناکجا نجه ایورسز باز وغه بوکیدیک قنده یاراک
چند فتح جیم عجمی و سکون نون و دال مهمله ایله مقدار عدد و سؤال
ایچون حرف استفهامدر عبیده فتح کاف ایله کم و بنور شتابی
کسر شین معجمه و فتح تا مشاة فوقانی و الف و باء موحده و یای
حطی ایله فارسیدر فعل مضارع مخاطبدر ترکیده کسر حمزه ایله ایورسک
دیمکدر عبیده تعجل و بنور بکنه باء مفرده حرف صله کنه ضم کاف
عجمی و فتح نون و باء اصلیه ایله کناهدر مخفف فارسیدر ترکیده بازق
عبیده کسر حمزه و سکون تاء مثناة و میم ایله ائم و بنور این کسر حمزه ایله
اسم اشارت قریب روشت اوش فتح راء مهمله و کسر واو
و شین معجمه ایله فارسی اسم مصدر در ترکیده کسر کاف عجمیه کدشمک
دیمکدر ت تاء فرشت ضمیر خطاب پس روشت کدشمک دیمک
اولور عبیده مذورک و سیرک و بنور تا بونده حرف غایت
عبیده الی و بنور کجا باء مفرده حرف صله کجا ضم کاف عربی

ایله فارسیدر بونده ترکیده قولانلمش عبیده فتح حمزه ایله اشقو
و بنور صاف قزل بالیسی و قیروغی قزلاآتی دخی و بنور سرکشی وصف
ترکیبی سرترکیده باشی کشنده دن مرخم پس سرکش باشی جلجی دیمک
اولور سکاه در زانی واو کوز طوارکه فتح ترکیده چشم و بنور
عبیده خون سلک فتح سین مهمله و سکون کاف عربی
و بنه فتح سین و کاف ایله فارسیدر سیندرک ضمه لری ایله حفر
ایتمک ترکیده یلکن یعنی قتی یوروکن طوار عبیده نرم رو وصف
ترکیبی نرم فتح نون و سکون راء مهمله و میم ایله فارسیدر ترکیده یومشق
ضد سخت و قتیدر عبیده فتح لام و سکون یای حطی و نون ایله
لین و بنور و فتح راء مهمله و سکون واو ایله رونده و نرم تخمدر
ترکیده یوز بجر عبیده ماشی و بنور پس نرم رو ترکیده یومشق یوز بجر دیمک
اولور فتح ترکیده ضم دال مهمله ایله دولک و بنور که یوریمز طواره
دیرلر عبیده و فتح قاف و ضم طاء حطی و سکون واو و فاء مفتوحه
ایله قطوف و بنور تقطیع البیت بزاتدی مفتعلن یوزدن واو و ائه نرها
اکیدر لرخنکسن مفتعلن واو حاطه متروک ولدقلا مفتعلن
اولدیدن الف و واو ساقط اولوب ضمه سی ماقبلنده یمندیک
دالیه و یریلور الدی حشر مفتعلن اولدیدن واو و یاء حرشوب

بعنی و زبای ثانی ساقطه ربیت زنده دری ژنده بالوطونه دی
داخر اویم سنجیان و جرم کون و پوست دری خواست و بالک
زنده کسر زاء عجمه و سکون نون و فتح دال مهمله و آخر رسیله فارسیدر
ترکجه دریر یعنی جانلو عربیده جی و بنور کلام ژنده کسر زاء عجمه فتحه دخر
نغندر و سکون نون و فتح دال مهمله و آخر رسیله فارسیدر ترکجه
بالوطون یعنی فقیر کسیدکلر بالوکسیر عربیده ضم میم و آخر مهمله
و قاف مشدده بالک فخر لری و عین مهمله ایله مرقع و بنور آدیم
فتح حمزه و کسر دال مهمله و سکون یاء حطی و میم ایله عربیدر فارسیده
سنجیان و بنور کرتزکیده دخر شایعه رقیون و کچر و یسندن
اولور کدباغت ایدوب آیاق قابی یاپرلر ناظم مرحوم فارسیده
سنجیان و بنلک ایله عربیسنی ذکر ایدوب سنجیان ایله
تغییر ایتمشدر واو فارقی جرم فتح جیم عجمه و سکون راء مهمله ایله
فارسیدر ترکجه کاف عجمیله کون و بنور کرصنوه ریسندن اولور
عربنه ثوب ایدوب جمیع صاد مهمله یعنی اصرم و بر واو فارقی
پوست یاء عجمیله و ست قافیه سنده فارسیدر بونی ترکجه دری
حیوانک طم و شحمک اورتسیدر عربیده کسر میم و لام و دال مهمله
ایله جلد و بنور دری و بالک فخر یله مجازاً مستعملدر مثلا پوست

پوستش بادام و برادر عربیده ضرف تغییر اونان برادر پوست
قوللنور اکر خواست ضم خاء معجمه و فی الاصل واو ثابت الف ریسم
و فی الاستعمال واو ریسم و الف ثابت و سین و تاء فرشت ایله
فارسیدر بونی ترکجه دیلک یعنی انسان عربیده طی و لامک
فتحه لری و با ایله طلب و حاجت و بنور تقطیع البیت ژنده دری مفتعلن
با و بار اول اسم قطعه در ژنده بالمفتعلن با بنه ساقطه در لوطه دری
مفتعلن طونه دن واو و با و شرار واقع اولم مفتعلن بار کسیدر
سنجیتو مفتعلن الف ساقطه در چوکلمتو مفتعلن میم متحرک
و کون واو سزاوقنور پسته دری مفتعلن پوست واو سزاوقنه
متحرک اوقنور حسنه دلک مفتعلن خواسته دن واو و الف کیدوب
نای متحرک اوقنور و دیلکدن دخر باچو شربیت بوزاتدوس
خلک و سمند اولدر قولا اولدن حشر سرش و شکاف
یلکن نرم رواول کداوله و دولک خلک کسر خاء معجمه و سکون نون
و کاف عجمیله فارسیدر ترکجه بوزات یعنی بوز رنکلی ات عربیده
فتح حمزه و سکون سین معجمه و فتح با هوز و بار موحده ایله شهاب
و بنور کیاضی ساطعه غالب اولور بو و بار لرده کسر قاف ایله قرو بنور
واو فارقی سمند سین مهمله و میملک فخه لری و سکون نون و دال مهمله

ممدوده و فتح زا و عجمه و سکون را و مهمله ایله فارسیدر ترکجه بوندن
یعنی آتش یعنی اودغ بیده نون و الف و را و مهمله ایله نار دینور
انگشت فتح همزه و سکون نون و کسر کاف عجمه و سکون شین معجمه
و تا و قرشت ایله فارسیدر کو مورکه او طونی یاقوب کل اولدیغی
سوندیدر بلن قره لسنه عبیده و فتح فا و سکون عین مهمله و سکون خا معجمه و میم
ایله فحم دینور اخکر فتح همزه و سکون خا معجمه و فتح کاف عربی و سکون
را و مهمله ایله فارسیدر ترکجه کاف عربیله کوز و قوز دیرلر
عبیده فتح جیم و سکون میم و را و مهمله و تا و ثا ایله جمرة
دینور زلنک زا و عربی و لامک فتحه لری و کاف عربیله فارسیدر که
مرادف اخکر دیمکدر کوز تقطیع البیت بیم و هی مفتعلن جیم و نون
با و دو شر زندر طن مفتعلن او و دن الف و واو کیدوب
ضمه ما قبلنده رابه ویریلور جمد خ ما مفتعلن جمد خیدر نا کیدر
کسر کل مفتعلن ساکن او قنور از دوز مفتعلن مد الف اولور
او دن دیر الف و واو کیدوب ضمه ما قبلنده رابه ویریلور کشکم مفتعلن
الف و شوب فتحه ما قبلنده دالله ویریلور کشکم مفتعلن
ساکن او قنور دکو مر و او سز او قنور اخکر مفتعلن اخکر ده
ساکن او قنور کوزدن واو سز قلدر یعنی زلنک مفتعلن

ما قبلنده رابه ویریلور آتیدر مفتعلن آته دن الف مد و هاسز قلدر
آدم مفتعلن او مد و ده الف او لوب و هاسز قلدر و مد لی مفتعلن
دیدیز نا کیدر مرد مجوش مفتعلن علی بیک مفتعلن اولدیدیز الف
و واو و یا کیدوب ضمه میمه ویریلور بیت بجمه و جیم در او دون هم
داخی خاکستر کل و آزر او دانکشت کو مر اخکر کوز یعنی زلنک بجمه
کسر حا و هوز فتح ایله دخر لغتدر و سکون با ر حطی و فتح میم و تا و را سیله
فارسیدر ترکجه او دون کر اغاجدن کسر ای عبیده حا و طا و جطی ایله
فحمه لری و با موحده ایله حلب دینور و او حرف عطف جیم کسر حا و
هوز و سکون با ر حطی و فتح زا و عربی و سکون میم ایله فارسیدر ترکجه
مرادف جمر دیمکدر بو دخر او دون ارباب لغات اکثر بجمه ایله یازمشلر
فرق ایتمشدر یعنی فاضل رومی ابن کمال مرحوم شو اوطون اغاج که
یمش و یرمز اغاجلر و ندر بیشه و کورکن کبی و بونلره یرلرنده طور رکن
جیم و دینور کسلدکدن صکره بجمه دینور نکته الغرائب صاحبی بونی
فرق ایتمشدر حیوان خلایدر و شیخ نعمة الله دخر از ترکه کیدر خاکستر
خا معجمه و الف و کسر کاف عربی و سکون سین مهمله و فتح تا رشاة
فوقانی و سکون را و مهمله ایله فارسیدر ترکجه کل کو آتش یاقدوغی
نسنه دن حاصل اولور عبیده رماد و دینور آزر الف ممدوده

الک یعنی الک ایله اون الک وقلبور ایله لفظ ارواشالی
یکیه نسنه لر یرالک عربیده وفتح نون وسکون خاء معجمه ولام ایله
نخل دینور ماشو میم والف ومنم شین معجمه وواو ایله فارسیده بونه نوزنجه
الک که اون واشالی که نسنه لر یرعربیده کسر میم ایله منخل دینور
کل سخ وصف ترکیبی کل کسر کاف عجمی ایله یالچق سخ ضم سین مهمله
ایله قرمزی پس معنای ترکیبی سی قرمزی یالچق دیمک اولور ترکجه شو
دیدکلری قرمزی نسنه که بویا انواعندن یرلرکه علم اولنمش عربیده
میم وشین معجمه نک کسرلری وقاف ایله مشق دینور پس
سین مهمله وتا عجمیک ضمه لری وسکون واو ویه سین مهمله ایله
فارسیده سین اوتک فتحی ایله دخی لغتدر ترکجه کپک دیمک
الکدن یکمیش ایریسیده رعربیده ضم نون وفتح ایله حفر لغتدر
خاء معجمه والف وتا ایله نخاله دینور تقطیع البیت یفتعل مفتعلن
بیتک خاسی متحرک اوقنور واولدیرن الف وواو وچشوب
ضمه ماقبلنده نونه ویرلیور دریمک مفتعلن عدد خاسی تفعلن وخیدن
یاکیدر شودریمک مفتعلن الکدن الف کیدوب فتحه سی ماقبلنده
رایه ویرلیور معدوم مفتعلن یاینه سا قطدر شو کلمسر مفتعلن خلدسپو
مفتعلن اولدیرن الف وواو کیدوب ضمه سی خایه ویرلمشدر

ویرلمشدر سلدکپک مفتعلن اولدیرن الف وواو ویاکیدوب
ضمه سی سینه ویرلدی بیت خواهر قزدشه در مادر انا آته پدر
آدمه مردم درولی مردم چشم اولدی بیمک خواهر فتح خاء معجمه
وواو مجهوله والف ثانیه وفتح آء هوز وسکون راء مهمله ایله
فارسیده رشخ نعمة الله رحمة الله علیه بولغه نخ الاصل ضم خاء
معجمه ایله اولوب صکره ون فتحه اماله ایله استعمال اولنمغله واو
ترکی اولنمشدر ودرپس ترکجه قزقرنداش عربیده ضم همزه ایله اخت
ودینور مادر میم والف وفتح دال مهمله ورآء مهمله ایله فارسیده ترکجه
انا عربیده ضم همزه میم شدده ایله ام ودینور پدر باء عجمی ودال مهمله
یاخود معجمه نک فتحه لری ورآء مهمله ایله فارسیده ترکجه انا یعنی بابا
عربیده وفتح همزه وسکون باء موحده ایله اب ودینور مردم فتح میم
وسکون راء مهمله وضم دال مهمله ونه میم ایله فارسیده بونه ترکجه
ادم او غلانی معناسنه اسم جنس رعربیده انسان ودینور
مردم چشم اضافت ایله ترکجه کوزبیمک دیمک اولور عربیده
عوار ن العین ودینور تقطیع البیت خاهر قز مفتعلن خواهر ز
واو کیدوب راء متحرک اوقنور قزدشی مفتعلن قزدشه
درزها ساقطدر مادر نا مفتعلن انادن الف چشوب فتحه سی

کند و یکدر یعنی رفتن مصدر زدن مشتق فعل ماضی در کسر میم ابد
فارسی حرف حال نیا مدلون مفتوحه حرف نفی بار حطی معجمه زدن بدل
آمد الف ممدوده و فتح میم و دال مهمله ابد فارسی فعل ماضی بسر نون
ناهیه ابد ترکیب کلمه ی دیگر در عبیده ملم بجمی و بنور باز با موحده الف
و زا و عین ابد فارسی ترکیب کرد و دیگر در عبیده و فتح تا مشناة فوقانی
و سکون کاف عربی و فتح را آر مهمله و بعد الف بنه را آر مهمله ابد تکرار
و بنور و فتح را آر مهمله و سکون جیم و جین مهمله ابد رجع و بنور تقطیع البیت
کلثم لک فاعلاتن کو کلدن و او حشو دیگر ی مفاعلن و بنه را کسید در
بنه فعلات بدون با لف کسر سین اسبب عدلن بر با و خی حاصل او لوب
بکسند را و نون اشباع فتحه ابد او قنور و بطارف فاعلاتن را لف
کسر سین اسبب علة با حاصل او لور تسبیب مفاعلن مد با ز فعلات وال
متحرک او قنور بیت ار کوزل یوز لو بلک کل و نازلن ٥

ای شه خوبرو بخند و بنازای کسر حمزه ابد حرف مذاشه خوبرو موصوف
و صفت نه مرکب توصیف ترکیسه د خوبرو و صف ترکیبی شه فتح شین
معجمه و سکون ها آ اصلیه ابد شاه بد نه محققه در ترکیب بلک عبیده
امیر د بنور خوب ضم خا معجمه و سکون واو موصوف ابد فارسیدر
ترکیب کوزل عبیده فتحتین ابد حسن د بنور رو ضم را آر مهمله و سکون

واو ابد رویه نه مخفف ترکیب یوز عربی وجه د بنور نجند با آ مقرونه
مکسوره حرف تا لید خند فتح خا معجمه و سکون نون زو دال مهمله ابد
فارسیدر ترکیب کل د یلک معناسنه فعل امر در عبیده اضحك د بنور
واو عاطفه نبا زبا بنه تا لید ناز نون و الف و زا آ عربی ابد فارسیدر کیم
ناز د مضارع عند نه مشتق فعل امر در ترکیب نازلن د بنور تقطیع البیت
ایکز لیسه فاعلاتن کوزلدن و یوزدن واو لر کسیدر بیکلو مفاعلن
لودن واو کسیدر نزلان فعلات نازلنده زا متحرك او قنور
اگاشخو فاعلاتن بر و بخن مفاعلن د بناز فعلات واو سکلدر
بیت فاعلاتن مفاعلن فعلات ٥ ایره مقصوده هر کمسه مقلیه زا
تقطیع المصراع ایر مقصوده فاعلاتن با حوشر د هر کمتی مفاعلن ره د نه
که د نه با لر کسیدر لر لیراز فعلات یه د نه د خی با سکلدر النقطة
فی بحر الرجز المثمن المطوی بوجه یکون جمله اجزائه علی داخل او الشعر
فی الاصل هر بیتی سکز اره مستفعلن در علی ایله مستعلن قالدقده
مفتعلن نه نقل او لنوب مطوی د نیلمشدر بیت بیختن اولدی
الک حم د اخر ماشور الک ٥ حم د اخر اشو کل سخ اولدر سوس
اولدی کیمك بیختن کسر با آ موحده و سکون یا حطی و خا معجمه
و فتح تا مشناة فوقانیه و نون مصدری ابد فارسیدر بون ترکیب

نون متحرک کسے او فتور ۱۱ الدخرسن فاعلاتن اولدیدن واو
ویاد و شرار رقانعو مفاعلن حصار فعلات راینه متحرک کسے
او فتور بیت پیشخورد اوته قاصله در خوید ه کفه کسمك دی
اورته انباز پیشخورد پیشی ایله خوردن مرکبدر واسز پیشخور
وخرلقدر پیش اوك عبیده اول که ترکیده فخر شایعدر
خورد و خورجاز اطعام مغاسنه در پس بونك ترکجه اوته دیدکلری
نسنه که بغدای بشش تازه ایکن برمقدار آتشده قاورولوب
فلجقاری یاندقده اوالیوب برماحضر طعام اولور ازراك مال
حضری دیرلر تاء تفاز ه دیرلر عبیده منم عین مهمله وجیم والف
وفتح لام وتا ایله عجاله دینور عند البعض تیز بر ونیك ایچون تدارك
اولنان شیدر که بو دیار اصطلاحنده الخا قهوه التے دیرلر نزد
اولورسه اولسون اکثر یاسوفین ایچون تدارك ایدرلر
وبولکتور رأس مطبخ بوور مسکره مجاور بنده و استعمال ایدیلیر
عبستانده فلجین بغدای وارپه قارشیق حوکوب جانتاریه
قونوب پازارنه طاشیدقلرینه خفر عجاله دینور خوید کسر خاء معجمه
وواو ایله معدول ایله بیدوزنده ترکجه قصل دیدکلری نسنه کدارپه
بیتدکده هنوز اولمادین کسوب اتلاره بدوررلر خلط مشهوری

مشهوری حاصل درعبیده صاد ودن صکره یای حطی ایله فصیل دینور
کفه کاف عربیدنك وفاء سعفصك فخاری وباء رسمیله فارسیدر
بونك ترکجه کسمك کرخنده قلان اکین صابدنیك بوغدون
یارمه لریدر عبیده منم کاف عربی وسکون عین مهمله وفتح باء موحده
ورأ مهمله وتا ایله کبره دینور انباز فتح همزه وسکون نون زوباء موحده
نخاله دنیلدکده الف زاء عبیله فارسیدر ترکجه اورتمان کرخنده
برقاچ کسنه صاحب اولق عبیده شین معجمه ایله شریك دینور
تقطیع البیت پیشخوردن فاعلاتن خوردن واو اسقط رواولدن
دن الف وواو حوشلوب ضمه دال ویرلور مفاعیلن مفاعلن
مدون یاکیدر درخوید فعلات دیده یا متحرک کسے او فتور
کفکسمك فاعلاتن کفه ده کاف فخرسے اشبه علا او فتور
وباء دوشردار تفامفاعلن دیدن یاواورتا قدرزواوسا قطدر
انباز فعلات نون متحرک او فتور بیت کوتلمز کندی کلدی دیمه
دل مارف می نیاید باز دل کسرال مهمله وکسرلام ایله فارسی
مضاف در مایه بونده کوکل عبیده قلب دینور مابعضی نخ بغیر ترکجه
بزدیکدر پس دل ماکوتلمز دیلك اولور عبیده قلبنا دینور رفت
فتح رأ مهمله وسکون فاء سعفصه وتا قرشت ایله فارسیدر ترکجه

عین و دال مهملتین فتحه لرز و سین مهمله ایله عدس و بنور سم فتح
سین و سکون راء مهمله و میم ایله فارسیده ترکجه قجی دیه کلور ایجوه اوتکه
ترکیبی بنور عربیده سم راء مهمله و سکون غین معجمه و لام ایله اغل و بنور
عند البعض غل بنجاره و در اربیا زکسر باء عجمی و فتح یاء حطی و بعد الالف زاء
عربیه فارسیده ترکجه صوغان عربیده باء موحده و صاد یکسک فتحه لر ایله
بصل و بنور تقطیع البیت مر دکما فاعلاتن شم جلک مفاعلن مجوف فعلات
نون متحرک او قتور معنی چیپر فاعلاتن مدر صغن مفاعلن موغندز
واو و دوشرخیه فعلات خوزن واو و دوشربیت بیم در قورخو
صیرو در بیمار واخی بسیار چوقدر اندک از جیم کسر باء موحده
تحتانی و سکون یاء حطی و میم ایله فارسیده ترکجه قورخو عربیده فتح
خاء معجمه و سکون واو و فاء مضمه ایله خوف و بنور بیمار بی ایله
مارون مرکبدر بی آدات سلب مار بمعنی صحت کامل پس بیمار یعنی
حسته فارسیده ترکجه صیرو عربیده فتح سین مهمله و کسر قاف ایله یقیم
و بنور بسیار کسر باء موحده و تحتانی و سکون سین مهمله و یای
حطی و الف و راء مهمله ایله فارسیده پس بسیار و خی و یرلر کامل ترکجه
چوق کثرتی آزدر عربیده کثیر و بنور اندک فتح همزه و سکون نون
و فتح دال مهمله و کاف ایله فارسیده ترکجه ازکمدر چوقدر عربیده

فتح قاف ایله قلیل و بنور تقطیع البیت بیمدر فاعلاتن میم کسور
او قتور قصیر در مفاعلن قوقودن و صیرو در واو و راء مشدد بسیار
فعلات باخود یکسور بی او قتور و اخیسار فاعلاتن دخیسدر
یا کبیدر چقدران مفاعلن چوقدر واو و دوشرک از فعلات
کاف یکسور او قتور کراک بیت هم کم اکسکدر فراوان بول
اولدی خوشسند قانع و حرص از کم فتح کاف عربی و سکون
میم ایله فارسیده ربونده ترکجه اکسک که مقابلی آزقدر عربیده
ناقص و بنور فراوان کسر فاء مضعف و فتح راء مهمله و بین الالفین
واو و احرنک نون ایله فارسیده ترکجه بولکه مقابلی کسر قاف ایله
قت و بنور عربیده نون و الف و کسر دال و راء مهملتین ایله نادر
و بنور خوشسند ضم خاء معجمه و سکون راء مهمله و فتح سین مهمله و سکون
نون و دال مهمله ایله فارسیده ترکجه طویجی دیمکدر عربیده قانع و راضی
و بنور از الف محدوده و سکون راء عربی ایله فارسیده ترکجه اومو
عربیده کسر حاء مهمله و سکون راو صاد مهمله ایله حرص و بنور ناظم
مرحوم شهر تنبا ترکی مقامنده کنور مشدر طمع دخی و بنور تقطیع البیت
محکمک فاعلاتن اکسکدن الف و دوشوب فتحه یا قلبنده
میم و بر مشدد راء در رفرا مفاعلن و بنول فعلات و اندن الف کیدوب

ضم آ را هموز و میم او و میم ابر جهوم و بنور و جایک کنه یعنی در را
بوصف یا او یعنی ترک ابله نازدن مرکب اوشد او لور ترک ضم تا
ابله موصوف تا نازد مضارع عند ز وصف ترکیبیدر ترکجه سکر دیمک
پس ترکنان سکرویمک دیمک او لور ع بجه اراکف و بنور بتار بانا کید
نازکجا بیت بونده فعل امر ترکجه سکر دیمک ع بیده ضم همز و سکون را آ مهمله
و ضم کاف و سکون ضاد معجمه ابله اراکف و بنور تقطیع البیت فمجدرنا
فاعلاتن فمجدنرپاجوشرزپانیر مفاعلن نردنرها و بورتمزواوسقلدر
ثمنک فعلات انگلدن الف کیدوب بورلمک و انمکلک ثاری
کسورا و قنورلر دیمکدر فحذ سی اشبا علا و قنور ترکنان فاعلاتن
اولدیدن الف و واو کیدوب ضمه سی زا به و بریلور و همکر مفاعلن
دیه نرپا کیدر بتار فعلات سکرت نا کیدر کی منحوک او قنور
بیت فلقدر جهیدنز و بازشاوین و فلق برجه او بنه بازجهیدنز
فتح جیم عربی و کسر ابله جی لغتدر فصیح عجمدر ابله غلط مشهور و کسر آ هموز
و سکون یا حطی و فتح دال مهمله و نون ابله فارسی مصدر در بونک ترکجه
فالقق ع بیده و فتح واو و سکون ثا مثلثه و با موحده تحتانی ابله وثب
اینور و او ابتدا ابله بازبرآ موحده و الف و زا آ عربی و با حطی اصلیه
ابله فارسیدر ترکجه او یون ع بیده ضم لام و سکون عین مهمله با موحده ابله لعب

لعب و بنور مفاده مصراع ثانی اولنه ر هموندر برجه بر فتح با موحده
تحتانی و سکون را آ مهمله ابله فارسیدر ربونک حرف تاکید با کیبی
جه جیم عربی و با عجمیک و کسر ابله وخر لغتدر رو هاآ استیه ابله جهد مضارعندن
مشتقدر بونده ترکجه قالق ع بیده کسر ثا مثلثه و با موحده ابله وثب
کلور بیار با حرف تاکید باز با موحده و الف و زا آ عربی ابله بونده
باز مضارعندن مشتق فعل امر در مصدری باز یرلر ترکجه اوینیدیمکدر
ع بیده و کسر حا مهمله ابله لعب و بنور تقطیع البیت فلقدر فاعلاتن جهیدنز
مفاعلن بازی فعلات بازبیده الف متحرک کیبی او قنمق کرکدر
اینوقل فاعلاتن او بیندن زواو و الف کیدوب واو ابتدائیک
ضمه سی برواو و خر تولد ابده جک قدر اشباع او لنمق کرکدر قیرجای
مفاعلن فالقدن باواو و با دن زواو و خر لرنبا زفعلات ندن
و خر با کیدر بیت مردمک ماشه مرجمک منحوک هم قره در صوفیان خوبان ز
ماشه میم و الف و شین معجمه ابله فارسیدر بونده جیوبا تدن در ترکجه
مردمک دیه کلدی سنه که مرجمکدر ایزکجه او لور و ملعم و خر مرجمک باشه در
عرب ثوب ابله وب ضم میم و سکون نون و جیم ابله منج و فتح تمیم ابله وخر
استعمال ایدر لر منحوک فتح تمیم و سکون نون و ضم جیم عربی و سکون واو ابله
فارسیدر بو وخر جیوبا تدندر ترکجه مرجمک که لغتدر چوربا سی او لور ع بیده

واو زوندن الف واو کیدوب ضمه همزه پیمه و پریور ندراز
فعلات نه دن باکید ربیت دیده کوز کور بیین بق بنگر
یاق بسوز از بای و ایله باز ه دیده و دیدکسر دال مهمله و سکون
یا حطی و بنه دال مهمله ایله فارسیدر ترکجه کورمک اسمیدر بونک
آخرینه یا تحتیه کتوروب کوزه اسم علم قیلدیلر عربیده
عین و بنور بیین یا حرف تاکید اگرچه بو یا مکسور اوقتحق
فتحه نظر فاورمکن بونک ما بعدی و خر یا و مکسور اولمغله یا بین
کسرتین ایله متفطنده لغت ایراث ایلدیکیچون مضموم اوقتحق
اولدی و بیین کسر یا موحده تحتانیه و بنه یا و سکون یا حطی
و نون ایله فارسیدر ترکجه کورمک عربیده ضم همزه و سکون
یا موحده و ضم صاد مهمله و رآ مهمله ایله بصر و بنور بیق بنگر یا حرف
تاکید مکسور اوقتحق نگ کسر نون و فتح کاف عجمی و سکون رآ مهمله
ایله فارسیدر ترکجه بق دیمک عربیده ضم همزه و سکون نون
و ضم ظ معجمه و رآ مهمله انظر و بنور بسوز یا مکسوره حرف تاکید
سوز ضم سین مهمله و سکون واو و زآ عربی ایله فارسی فعل امردر
ترکجه یاق و بنور عربیده کسر همزه و سکون حا حطی و کسر رآ مهمله و قاف
ایله احوق و بنور بای یا بنه حرف تاکید ساز سین مهمله و الف

ویای حطی ایله فارسی فعل امر دربونک از دیمک عربیده
فتح همزه و سکون سین مهمله و کسر حا حطی و قاف ایله احق من یاب
قطع بای بنه حرف تاکید ساز سین مهمله و الف و زآ عربی
ایله فارسی افعل امر دربونک ترکجه ایله دیمک عربیده کسر همزه ایله اجعل
و بنور تقطیع البیت دیدکوز کر فاعلاتن دیده و بنه یا و کوز و کوزه
واو ایله ذکر بیین بق مفاعلن واو فارقه و قاف الفوده شیر
بنگ فعلات نون متحرک و کاف فتحه لک اشباع ایله او فتحق
گرکدر بق بسوز فاعلاتن یا قدن و از و زآ افعل امر شوب فتحه سی
ما قبلنده زایه و پریور بای مفاعلن لبساز فعلات لدن

صاحب شریعت قمید رتاز یا بنه بورت آمک ترکی زاولدی همز سکرت نباز
تاز یا بنه تا دمشقه فوقانیه الف و زآ عربی و فتح یا حطی و بنه الف
و فتح نون و هآ رسمیله که اسم مرکبدر تاز یعنی اسب الف
و نون ادات جمع و هآ رسمی ادات تخصیص ترکجه قجر که آلت مرکبدر عربیده
فتح سین مهمله و سکون واو و طا حطی ایله سوط ترکی زضم تا دمشقه فوقانیه
و سکون رآ مهمله و کاف عربی و بنه تا دمشقه فوقانیه و الف و زآ
عربیله فارسیدر ترکجه بورت آمک یعنی چاپمق تاز تازی سنده
اگر آفین و جاپون دیرلر یغما و غارت ایچون سکردم سلاق عربیده

دهم قلم مفاعلن جد باز فعلات جد و زها و دیدن یا کشیدن رابیت

سوزن اکنه گزارشون و سوفار اوف گزیدن خرد رمنسد و به کاز

سوزن ضم سین مهمله و سکون واو و فتح زا آ عربی و سکون نون ایله

فارسیدن ترکجه اکنه که انکله دکش دیکرا عربیده کسر عجمه و سکون با آ موحده

و فتح زا آ مهمله و نا آ ایله ابرة و بنور کز فتح کاف عجمه و سکون زا آ عربیله

فارسیدن بونه ارشون دیدکلری نسنه که انو کلاشه اوله عربیده

کسر ذال معجمه و را آ مهمله و بعد الالف صاد ایله ذراع و بنور واو فارقی

سوفار ضم سین مهمله و سکون واو و فتح فا آ سعفص و بعد الالف

را آ مهمله ایله فارسیدن بونه اوف گزرکه باشنده اولان چتاله

یاپیلر عربیده ضم فا آ سعفص و سکون واو و فا ایله قوف و بنور

کاز کاف عجمه و الف و زا آ عربیله فارسیدن بونه ترکجه صندوکه

مقاصد خرد یراری عربیده کسر میم و سکون قاف ایله مقواص و بنور

تقطیع البیت سوزنکه فاعلاتن اکنه دن الف کیدوب کسره یه

ماقبلنده نوته ویریلور کزرشون مفاعلن ارشونه دن الف کیدوب

فتحه زا یه نقل اولنور سوفار فعلات واو ملسورا و قنور انکله یاپیلر

فاعلاتن اوقدنره واو کیدرو خیدن مفاعلن دیه نره یا دوشر

دیکر فعلات صندوقه یاپیلر تقطیع بیت پهن تعبیر اولنور قصا

وقصا کوته وکر دوکمر اوزون نه دراز پهن فتح با آ عجمه و سکون

با آ هوز و نون ایله فارسیدر بونه ترکجه بقی یعنی انلوع بیده

فتح عین مهمله و کسر را آ مهمله و سکون یا رحلی و ضاد معجمه ایله عربیده بنور

سبز کسر سین مهمله و فتح نا آ مثناة فوقانی و سکون یا آ موحده و تحتانی

و را آ مهمله ایله فارسیدر کسر عجمه و سکون سین ایله اسپرز تخفیف

عجمه زخیم اولنوب سپرز کسره حرکه و برلشدر بونه ترکجه یوغن که

یعنی کوبه عربیده فتح عین معجمه و کسر لام و سکون یا رحلی و فتح غا معجمه ایله غلیظ

و بنور کوته ضم کاف عربی و سکون واو و فتح نا آ مثناة فوقانی و الف

اصلیه ایله کوتاه زمخشدر که ترکجه قصانندر اونوزر عربیده فتح قاف

ایله قصیر و بنور کز کسر کاف عجمه و سکون را و دال مهملتین ایله فارسیدر

بونه ترکجه دکرمن یعنی بو وارلق نسنه عربیده ضم میم ایله مدور و بنور

دراز کسر ذال مهمله و فتح را آ مهمله و بعد الالف زا آ عربیله فارسیدر

ترکجه اوزون صندلی قصا در عربیده طویل و بنور تقطیع البیت

پهنبقصی فاعلاتن نون ملسور و ضاد ملکرا و لور یعنی تنقیب

مفاعلن بوغوندره واو ارجوشر ار رقصا فعلات صاد ایله فحذ نلر

اشبا علکو با عجمه حاصل اولور کو تهوکرد فاعلاتن کرده را

و دال حرف واحد حدا و لنور دکرمزن مفاعلن دکرمیدن با

669

کز باز فعلات او باز در الف واو کبد و ب فتوح ما قبلش خوانند
زاسنه نقل او لنوب بیت در سکه وارن و بدست قارشو
قوله باز و در رهم قولا جه دن باز ه وارن و او و الف و کسر را آر مهمله ایله فارسیدر
را در سکه یا رحلی ایله وارین خ نقطه در ترکیه ارسلک و بنلن عضو که
قولاق او بنا و غ معجمه در عبیده کسر میم و سکون را آر مهمله و فتح فا آر
سفصر و قاف ایله مرفق دینور و او فارقچی بدست کسر با آر موحده
و دال مهمله و سکون سین مهمله و تا آر قوشت ایله فارسیدر ترکیه قوریشر که
پرمقلر آچدقده باشی پرمقلک اوجنده نصر چه پرمق تهایتنه
وارنجه یعنی ویزه شکم کلور ع عبیده کسر شین معجمه و سکون با آر موحده
و را آر مهمله ایله شبه دینور باز و با آ ع عبی و بعد الالف ضم زا آ ع بی و واو
و فارسیدر ربوط ترکیه قولاق اوفرباشنده نردسکه وارنجه او لاق محلدر
ع عبیده فتح عین مهمله و سکون ضاد معجمه و دال مهمله ایله عضو دینور
باز با آ ع عبی و بعد الالف زا آ ع بی ایله فارسیدر ربوطه ترکیه قولاج کز لمک
طرفنه آچدقده براز اوجنده نراوبراز اوجنده وارنجه او کنه محلدر ع عبیده با آ
موحده و بعد الالف عین مهمله ایله دینور باع دینور تقطیع البیت
در سکه وا فاعلاتن رنوبر سر مفاعلن تو ایشر فعلات رالنف
کسر پنی اشباعله یا حاصل اولور قولباز و فاعلاتن قولدن یا کبدر

زدیشر یعنی ارکلک علو کز لمک فتح سین مهمله و سکون کاف
عجمی ایله فارسیدر ربوطه ترکیه ایت و کوپک ع عبیده فتح کاف و سکون
لام و با ایله کلب دینور و او فارق مقدر در کسر میم و کاف عجمیلک
فتحه لری و سین مهمله ایله فارسیدر ترکیه سلاک و بدهلری قاتیق حیوانلرکه
باز کونلرنک چوق اولور ع عبیده ضم زا آ معجمه و با ایله موحده تین و بنده
الف ایله زیب دینور خ کز و صف ترکیبیدر رکه اصلنده کزنده
خود کزمق فتح کاف عجمی و زا آ ع بی و سکون و دال و ها ایله کزدمقدن عندر
مشتق فارسی اسم فاعلدر ربوطه ترکیه امیر ع بی یعنی ویشر ایله امیر بحر
ع عبیده عین مهمله و الف و ضاد معجمه مشدده ایله عاتق دینور خ
فتح خا معجمه و سکون را آ مهمله ایله فارسیدر ترکیه شاهین کفن ربوطه
و بولنک کبی دیرلرده چار پایلنک جمله سنه شامل در پس و صفندن
اسینه نقل و تقدیم و تاخیر ایله خز کز اولوب ترکیه او یازو یدکلری قوشجه
سلاک که مزبور حیوانلری اصر دقده قاچیقار ربوکه علم قلنمشدر ع عبیه
ضم نون و فتح عین مهمله و تشدید را آ مهمله و تا آ موحده ایله نوته دینور
تقطیع البیت ایخرس و فاعلاتن ایوده ندالف اولوب واو کبدر
ظلز نحو مفاعلن علو کز دن واوونه دن با دوشر ظلز از فعلات
سلاکس ات فاعلات ایتدر زیادوشر سلاکدن خ مفاعلن دیدر یا کبدر

وکاف عجمیه فارسیدر ترکیب یاسر عربیده ماتم وغم دینور تقطیع البیت
شاریم مفعول کتبا مر فاعلاتن تودن وسوردرزواولرکیدر رازدم
مفعول یارباسک فاعلاتن سوکدن واوجرس وزم مفعول
ضمیرسا قطدرستر دکونه فاعلاتن غصه ک مفعول صاوشده
سبیله مکرودر ترکیبنه فاعلاتن کتوردیدرزواودهاودوشرار
بیت مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن ۰ سلطان عالم اولدی
فاتح اولان پلاسه سلطان لحاظ عالم کذلک فاتح عربیدرکه
راضی مفاعلتن باب اولدن اسم فاعل ترکیبه بکنجروفاعل فارسیده
خشنود دینور پلاسر یاء عجمه ولام والف وسین مهمله ایله فارسیدر
ترکیبده دخترشایعه عربیده عیال دینور تقطیع المصراع سلطان
مفعول عالملدر فاعلاتن اولدیرز الف وواوکیدرضمه میم دینور
فاتح مفعول اولدن واولیدرلن پلاسه فاعلاتن لاندن
الف ساقطدرالقطعة فی بحرالخفیف المدرس المجبوب المقصور
خفیف فتح خاء معجمه وکسرفاء مهمله ویاء حطی وسکون فاء ثانی ایله
عربیدرترکیبنی دیلکدرضندی آغورعربیده ثقیل دینور بوبحرمتفلده
خفت اوزن اولدوبنجون خفیف اصطلاح اولدرمدس استعمال
عاب اولدن مجزورکه آخلاده اولان مستفعلن ترکنه اولنشدر

اولنشدرعجم مثمن استعمال ایدرجزء فتح جیم عرب وسکون زاء
معجمه ومعنی ایله عربیده رلغتده کسمکدیرلرقطع کبی اصطلاح عروضیده
هرمصراعک آخرنجی برکنی قالدرمغه دیرلرکه مثمن مدس
ومربع اولورپس ابتدای بحرخفیف فی الاصل فاعلاتن مستفعلن
فاعلاتن مستفعلن اولوب اولکی مستفعلن خبن وخولیله
مفاعلن ایکنجی فاعلاتن خبن وقصرخولیله فعلات اولوب
ایکنجی مستفعلن خارج قالشدریعنی هرمصراعک رکن آخری
اولان مستفعلن ترک اولنوب فاعلاتن مفاعلن فعلاتن
فاعلتین ایکی مصراعی اعتباری مدس دینلشدر بیت
ابوخوس وطوکزنه خوک وکراز سک کمسرابت سمک دی
خوکزاویاز خوس کسرخاء معجمه وسکون زاء مهمله وسین مهمله ایله
فارسیدربونه ترکیبه آیودیدکلری جانورکه جنکلرانی ویارلر
عربیده ضم راء مهمله وباء موحده مشدده ایله دب دینور خوک
ضم خاء معجمه وسکون واو وکاف عجمیه فارسیدربونه ترکیبه طوکز
دیدکلری مردارجانورعربیده کسرخاء معجمه ایله خنزیردینورواوصف
کراز ضم کاف عجمی وفتح راء مهمله وبعدالف زاء عربیله فارسیدر
بونه مرادف خوک درمعنی خنزیرصاحب فرهنگ کراز خوک

شین معجمه بلد خفاش دینور تقطیع البیت اتاج مفعول باش آن فاعلاتن
باشه دزها کید وب آرنگ مدّ الف او فتور طوشیخ مفعول
لو طغن بز فاعلاتن طغاند نز و بازون الفارس قطدر ریو معه د
مفعول لو جطغن فاعلاتن جه دن با کید رحشب مفعول اپاسه
فاعلاتن بیت ایو نگ سو نگ ایلد اولدی بطر و لکن ه ه
هم خار خار و یلد اول کو کلده تاسه بطر با، موحده و تحتانی و طا،
حطی نگ فتحه ای ور آ مهمله ایلد غائب مشتو یدز مشکلات مشتو یده
شوح و یلد پاک شدن از غایه فرح و یتیلمشدر یعنی پاک سو نجدن ز
قاریمیوب سوزنش و یلشنده ایو نگ و تیز تیز آنگ اکثر حال
ناس لو یلدار زیاده مسرور اولدیغی حالده یو رلغز او نوب سو نجلدن زسار
وقتده قادر اولدیغی نسنه لرنخ اکار حصوله کتور رعبیده بطر فتحتین ایله نشاط
بعض فرح یوخ شدت فرح سقطه در نظم مرحوم بونت ایو نگ قیدیله تجنید ایدیکی
مشهور شیر نیده واقع اولمشدر تاء در خار خار غائب مجتبی و هر زبر اصلی الف
ور آ مهمله ایله غار سیدر بو نده ترکیبه نسه ویرکاری عیاذاً بالله تعالی بر الم و کدر ر کلدن
حاصل اولور دیو نده بر حالتدر رعبیده فتح غین معجمه و سیم مشدد و ایله غم و غیور یه
آ هو زایله هم دینور تقطیع البیت و لمسم مضمون ایو نگ سز یا کید ره نگیله فاعلاتن الدیب مخلوط اولدیغی
واوو یا کید بطر و لکن فاعلاتن طغیان مفعول خار در ز فاعلاتن ای مخلوط ایله دیو نده کو کلده واقع اولدیغی

کلده تاسه فاعلاتن وه دن با سا قطدر بیت شاری نگن نو بهور
انده میار با سوک ۰ سو نه سن دو کونه غصه کتور ره یاسه شاری خا
شین معجمه و الف فی الاصل ذال معجمه و فتحه الاستعاره الا مهمله ایله
فارسیدر ترکیبه سو یخ یا مصدر ریله سو نجلمک دیمک اولور
عربیده میم و سین و رآ مهمله نگ فتحاتیله و تاء مصدر ریله مسرت
دینور نگن میم مفتوحه حرف نهی عربیده لاکبی ضم کاف و سکون
نون ایله فعل امر در میم ناهیه دخولیله ترکیبه اولمه دیکدر عربیده لاتکن
دینور لو ضم تا ایله ضمیر خطاب با حرف صله الف ادات تحسیر لفظ
سور ضم سین مهمله و سکون واو و رآ مهمله ایله فارسیدر بو نده
ترکیبه دو کون دینلن جمعیت که ایام سروردر عربیده ضم عین مهمله
و سکون واو سین مهمله ایله عرس دینور انده فتح همز و سکون
نون و ضم دال مهمله و تاء اصلیه ایله مرتفع اندوه در که فارسیدر ترکیبه
قیغو در یا رغصه ضم غین معجمه و فتح صاد مهمله مشدده ایله عربیدر ترکیبی
ایله بیان اولنه و خروزان برنج ایدر غالبا منتشا و حوالیسنده
قیغو نعیر اولیوب غصه مشهور اولمغله کتور لمشدر یا ر میم ناهیه
یا رحتی همزه در بدل آر فعل امر میم و خولیله فعل نهی اولور ترکیبه کتوره
عربیده لاتأتی دینور یا کافی لاول سوک ضم سین مهمله و سکون واو

تنزیل او لنشد ر ع بیده ضم کاف و فتح میم مشدده و سکون نا و سکون
و فتح زا مهمله و الف و نا ایله کشراة و بنور سیب کسر سین مهمله و سکون
یا حطی و با موحده ختانی ایله فارسیده ربونده ترکجه الماده یه کلور بشیده ر
ع ب توپب ایدوب استعمال ایدر اولوقی القاموس السیب
بالکسر التفاح فارسی و منه سیبویه ای رایحته پس اصل ع بیسی ضم نا و فتح
فا کوشدوده ایله تفاح دینور نا رنون و الف و زا مهمله ایله فتح حمزه ایله
انار دینور مخفف در کرکیده شایعدر ع بیده ضم زا مهمله و میم مشدده
ایله رمان دینور کلف ضم کاف عجمی و سکون لام و نا رقطیه مرکبدر
ترکجه کرسه دیه کلور یمشه علم قلنمشدر ع ب توپب ایدوب کاف
بر بنه جیم ایله چلنار دیرلر تقطیع البیت انکور مفعول زم ارکدر فاعلاتن
ازیده نرالف و واو کیدوب ضمه سی انکور یمک رسنه نقل اولندی
آلوم مفعول رود امرد فاعلاتن مرد و یمک والی مکسوره امرد و
واو سز اولنور سیلم مفعول الملاذ الفلاذ و شوب فتحه سی یمک
باشنه نقل اولنور نار نارو فاعلاتن انار دینرالف دوشوب
فتحه سی ماقبلنه و بر بور کلنا مفعول دیکراسه فاعلاتن بیت

اتاجه باشه آکلوشنجلو طغان بازا یوصه دلوجه طغان زهم شب پره یراسه
باشه با موحده والف و سین مهمله و حا مهمله ایله فارسیده ربونه

ترکجه

ترکجه اتاجه ع بیده قویب اولنوب باریشه قاف ایله باشق دیرلر فصیل
با عجمی و آخرنه ضم الف ایله بازدوب اتاجه و زیر مصاله یارشدور
آر الف ممدوده و فتح لام و خر لغتدر رو با ر رسیله فارسیده ر ترکجه
طوشنجلو دیه کلور قوش ع بیده ضم عین مهمله و قاف مشدده و بعد الالف
با موحده ایله عقاب دینور واو فارقی باز با ر ع بی و الف و زا ر
ع بیله فارسیده ربونده ترکجه طغان دیه کلور بر عجر قوش ع بیده خوا قویب
اولنوب باز و باز دیرلر لوصه ضم با حطی و سکون واو و فتح نا هوز
و با ر رسیله فارسیده ربونه ترکجه اتاجه ع بیده قویب اولنوب
با ریشه دلوجه طغان دیه کلور قوشدر بوبجل و قره کوزده دیرلر ع بیده
یوبو دیرلر یا بنیلک ضمه ری و واو و سکون صاد مهمله هزار ایله شب پره
وصف ترکیدر کاف اصلی پرتغالیدر بونه فتح با عجمی و فتح زا مهمله
و سکون نون و فتح دال مهمله و با ر علامه فاعل ایله پردومصارعندن
مشتق اسم فاعلدر ترکجه اچیجی ع بجه طیار دینور شب فتح شین معجمه
و با موحده ایله فارسیده ر ترکجه کیجه ع بجه یلدا و صیغندن نقل ایله نون
و دال ر دوشوب شبپره اولمشدر کاف ترکجه کیجه اچیجی ریک اولور
یراسه دیه کلور چونکه کیجه اچار اولدوغیچون انا مخصوص علم قلنوب
آخرینه با تصغیر کتور دیلر ع بیده فتح خا معجمه و غا مضعف مشدده بعد الالف

ظهور ایه وب منتشر اولدی واول ایندن برکاسه درکه ابندز
یوقاروا غوزنه برابر برمیل وضع اولنوب ایچنده صوترازوسی کبی
پرچتال بولررکه براوچ کاسه لنک دینه یاپشوب اشنده دولک
ایدرلر واول چتالک اوچندن کاسه ایچنده دینه برابر دلک
ایدرلر واول میلی سترایچون برقفس ایدرلرکه اول میلک اوچر
اورنا سنده کوبک اولور واول کاسه صوایله طولو بربیوک لکن
ایچنه اولتور دیرلرحتی صواول دلکدن نشف ایدوب کاسه لنک
اغرلغی صویه تاثیر ایتدکجه صواول بولدن یوقارو چیقوب نهایه
وار دقده اوته طرفه نراشه غه انبوب کاسه لنک دینده اولان
دلکدن چیقوب کاسه طولمغه باشلر تمام اولدقده صوذرچیقارولوب
اشنده کی دلوکه برپرمق ایله سدایدوب ایکیرقطعه دوکولمز
اما یوجیله ایتدکدن صوایچن کسته لنک چلوب اول دلک
آچلدقده صوویندن آقمغه باشلرشولرحده دکین که ایچنده
برقطره صوقالمیوب ایچلک استین کسنه لنک اوستنه دکیلور
بونلک امثالی پهویلرده موروثکه دن یاپدقلرایدی ازبلدیر
براوچ اریق ایچنه قویوب طشره جرکی آوچندن برلره آقمک
ایچون اریقدن اولان صوقالمیوب اقارایچن بونلک بجاقدرایرقدر

آیرقدراول ایله بربرینه متصل اولور واسلام تقطیع البیت انجام مفعول
صوکده شم فاعلاتن صوکده دن هاوده شنامدن الف جزء شکلس
مفعول سوکمکدن واوکیدرنا یشکمک فاعلاتن اوکمکدن الف
وواوکیدوب ضمه ماقبلنده شینه وبربورد شتوه مفعول اوداوزن
الف چیقوب ضمه ماقبلنده تایه ویرلشدرورلمکنفث فاعلاتن
شین ایله تاضمه وری برحرف مدواولنور پشکنه مفعول پشکاندن
الف ودیدن یاجزء شرازلدنا سه فاعلاتن لدیدن دخی یاسقدر

بیت انکور اوزم ارکدر آلومرو وامرود سیب انار وانارونکفاوطلی

کراسه انکور فتح همزه وسکون نون وضم کاف عجمی وسکون واودرآ
مهمله ایله فارسیدرتزکجه اوزم کدصحاوده اولورتازه سنه وقوریسنه
شامدرعربیده نازه سنه کرعین مهمله وفتح نون وبآموحده ایله
عنب وقوریسنه فتح زایله زبیب دیرلرآلوالف ممدوده وضم لام
وسکون واو ایله فارسیدرتزکجه ارک دیه کلوری یشدرعربیده
کراسه خرزلنشدیه میم ایله اجاص دیرلرمرود میم وراآ مهملنک ضمه لری
وسکون واو ودال مهمله ایله مخفف امرود درکه فتح همزه وسکون میم
وضم راایله فارسیدرتزکیده دخی شایعدرالف حذف الفقده
رایه تبیت ایله میم ضمه حرکه ویرلشدرپس شهرتنه بناءتزکی منزله

اولور باغ روغن فاعلاتن یاغلک غنچه لکسور او فتور پرینا مفعول
پرباندن الف حرشر شنبلکوب فاعلاتن شیشه دنرباوکو دایدن
الف حرشر اورلج مفعول دیرلردن بالیدر ناغلکاسه فاعلاتن
غه دنرباس قلدر بیت انجام صوک دوشنام سوکلک ستایشنه اولک
دشت اوده درلکن طشت پنکان دیلدر طاس انجام فتح عجم پکون
نون وفتح جیم عربی وبعد الالف میم ایله فارسیدر ترکجه صوک دیمکدر
آخر وغایت دیمکدر دشنام معم دال مهمله وسکون شین معجمه وفتح نون والف
ومیم ایله فارسیدر ترکجه سوکلک که فاحشه دیمکدر ستایش بیننده مشترک
عربیده فتح شین وسکون تا ومثناة فوقانیه ومیم ایله شتم دیمکدر وفتح
سین مهمله وبا موحده مشدده ایله سب ودعا علیه که بد دعا دیملدر
پس دشنام بونلرایله سنه دخی شاملدر ستایش لکسر سین مهمله
وتا مثناة فوقانیه وبعد الالف یا تحتی وشین معجمه ایله فارسی اسم مصدر
ترکجه اوکلک عربیده مدح دیمکدر دشت فتح دال مهمله وسکون شین
معجمه وتا قرشت ایله فارسیدر بونلر ترکجه اوا که دوزیره دیراعربیده
دخی دشت دیمکدر یعنی صحرا کذا فی القاموس لکن لام ولکاف عربیک
فتحه لری وسکون نون ایله فارسیدر ترکجه صاغ لکاف ایله لکن دیرلر یا دوزن
پیاز لرال وچاشیر بومعنه قولنمور فارسیده فتح تا مثناة فوقانیه وسکون شین

معجمه وتا قرشت ایله تشت دیمکدر طشت فتح طا تحتی وسکون
شین معجمه وتا قرشت ایله معرب تشتدر بعضیلر شین معجمه ایله فارسیدر
عربیده وسین مهمله ایله طشت ودر ویشلر لکن صاحب اختر ایکسنده
عربی اولمسن اخبار ایتمشدر فی الحقیقه بو دیدیکی طاس مهمله اولدیغی عیان
اولمشدر ومرحوم ریاضی افندی دستور العلمنامه یازیلمشدر تفصیلا بیان ایتمشدر
مراد ایدینلر اکا نظر ایتسونلر پس ایمدی نظم مرحوم لکن بونلر فارسی
اولدیغنه اشعار ایچون عربی سیده اشعار ایتمشدر والا لکن ترکی
اولوب فارسیده طشت دیمکدر دیلدر فاهم پنکان لکسر باء
عجمه وسکون نون ولکاف عجمه والف ونون ایله فارسیدر ترکجه تاوشناه
فوقانیه ایله ناس دیرلر عربیده طاس ودر ویشلر لکن پنکان ترکجه
ایوب کسرتا ایله فنجان دیرلر حالیا ترکیده قهوه ایچدکلری ظرفه دیرلر
وفرهنگ جهانکیرده پنکان مشروبکاسه درکه دینده دیرلر ره جنی
دیلوکه اولور صوکلک یوزینه قوه قلرنی صوقاندن نشئه ایدوب
دولدقده اینیوت اونور روحجازه طریقیله هرکاسه یه پنکان
دیلمکله اولور زمانمزده حضرت ایوب انصاری رضی الله عنه حضرتلرینک
قهوه خانه اولماسنه برداعیه زمان روم سلطانی خواجه دیمکله اولمشهور
پیر مبارک کسنه دار ایدیرلر اول کاسه بوده یا رحم آوان اندن

یعنی یول دیکدر بو محلده خنان مراد در که سن سنه خلیل الرحمان
صلوات الله علی نبینا وعلیه سنت تفصیلی دیباچه ده بیان اولندقدا
بولنده سپاس مقامنده در که فارسیده ع ب بوگونمت دیمشدیکدر
تقطیع البیت طرناک مفعول طور نادر واو واو چار لنک در رنگ
فاعلاتن لنک وزننده نون ایله کاف ظرف در حرف عدا ولنور التقای
مفعول یکیدر فتحه کافی حذف علامت صورتیله یازلمشدر و یاسا قطدر
سیو لینمک فاعلاتن تشکده یه نون ثانی ایله کاف بر حرف
مقامنده در عادلد مفعول اولدیدن الف و واو و یا کیدر رامحه
رایه و یرلور خستست فاعلاتن خسته دن ها حرفی سنده نون نکره
او قنور که مشدد ایدر مستد مفعول مستده خ نون نکره در دیمشدر
یاسا قطدر شپ سه فاعلاتن بیت مفقدانه در عاشورا

سنشی یاغ روغن بربان اشیه کوداب در لر چناغه کاسه
هفقدانه مفقت یدر عدد دیمک اسمیدر کامه دانه دال مهمله والف
وفتح نون وها در سمیدر فارسیده ع بیده و فتح حا مهمله وفتح با موحده
مشدده وتا وحده ایله جه دینور ترکجه ده دانه دینور که بغدای
وارپه و پرنج و بونلرامثالی شیلر دنر هر بریه بوقلده مراد نوعدر پس
هفقدانه یدر دیو لور دیمک اولور کثرت تدریجیه در ترکجه ده عاشورآشی

دیه کلری طعامه اسم قلنشدر که پرنج نوعدن مرکبدر ع بیده و
ضم قاف وسکون طا مهمله و کسر نون و تا در تانیث ایله قطنیت دیرلر
واو ابتدائیه روغن ضم راء مهمله وسکون واو و فتح غین معجمه وسکون
نون ایله فارسیده رام جندراب و مایکه و جمله یاغلره عام در ترکجه
یاغلکه سودر نر ولیوغنت در نر اولور ع بیده سین مهمله و میم فتحه ای
و نون ایله سمن دیرلر واو تدر نر و جیوانلدر نر و میشدر نر و پیچکلر نر اولان
ذیبت یاغی و بزر یاغی و کسوسن و امثالی کبی که ع بیده ضم ذال مهمله وسکون
با و هوز و نون ایله دهن دینور و وجود جیوانلدر نر اولانه یعنی ایچ یاغی
دیه کلرینه فتح شین معجمه وسکون حا مهمله ایله شحم دیرلر بوگا فارسیده
سرا دیمشدر و فتح یا حرفی و با در سمیدیه دیرلر نکم کلور کو داب ضم کاف
عجمی وسکون واو و فتح دال مهمله و بعد الالف با موحده ایله فارسیده
ترکجه بریان دیه کلری اشیه که اول دیبارلرده قیولمک یعنی پرنج ایله طولدروب
بعده سرکه و بکمز دوکرلرع بیده فتح قاف و کسر لام و فتح یا مشدده و ها
ایله قلیه دیرلر کاسه تعجم و لغتشر لغتدر اخرنده ها علامت نقلدر کرع بیسی
همزه کاسه دینور لکن زبان فارسیده همزه اولمامغله کاسه دینور
تقطیع البیت مفقدانه مفعول فا ایله تا بر حرف عدا ولنور تا نون و خا و قنور
و دانه نر ها حشر و عشورا فا علاتن حا و نر الف کبدر تشبیه مفعول تا الف

عالم عدل و زمان خانه ولایت چیند ز بر شخص درکه فوق مختلفه خوانند
بشنجید ملوک ساسانیان و نزعل روایه شاپور ذوالاکتاف
زمانند که هبوط آدم علیه السلام در بشر بیانک طهمورث بیورسه آخرای
اشتهار سنده پیغمبر ایق دعوات ایدوب خلق زند قه به دعوت
ابتدی و عند البعض شاپور بن اردشیر که ثانی ساسانیدر بیانک
سکز یوز دن مسکره جه در مزبور مانی بونانک عهد نده بشر بیانک
سکز یوز یکرمی بر علاسنده ظهور ایتمشدر و بعضیلر ملوک مزبوردن
بهرام بن هرمز عصرنده در دیمشدر ژنانک لغتده فتح زا و عربی شهوری
زا و عجمی و سکون نون و کاف عجمیله فارسیدر بونانک زنجبیل که
تونتندن صراروب کندیکه قراره اول حالته ایسویرلر که باس
نوعندندر و پاسر دیه کاری نسنه که اکثر دمورا و لانشی لردن اولور
مثلاً فلیج کبی که ژنانک اولکن یرده طوره معتدن یوزنه حاصل اولور
برثقیل شیدر عربیده صاروه دال مهملتین فتحه لری ایله صدد دیمور
سعدی لکفت بیت آهنی راکه مور یانه بجورده ٭ نتوان برد از و بسیقل
ژنانک ٭ مور یانه مورقورزنه دیرلر دموری افنا ایدر جیم عجمی ایله موری
چانه و خر دیرلر تقطیع البیت فیلک ٭ مفعول لنکه ژنانک فاعلاتن واو
فارقی دوشرتنکله مفعول اولدیرن الف و واو و یا کیدوب نون ساقط و

کافه دیرلر طی رهنگ فاعلاتن تسکنه نون و کاف برحرف
مفاعلتن قاعده ژمانیک مفعول تا بدر ژانک فاعلاتن کتابه باسه
جوشرژ نکده دخی نون و کاف برحرف عدا و لنور و ژانک مفعول
ایسپاسه فاعلاتن واو عاطفی محذوف در بیت طور نه کلنک
در ژانک طاغ یکی سه ولی ژنانک ٭ عارا ولدی خسته نسنه دیمکدر
سپاسه کلنک ضم کاف عربی و فتح لام و سکون نون و کاف
عجمیله فارسیدر ژنجبیل طور نه دیه کلری نازدن فوشدر که ژنانک
طاقنه ژیلدم اولور عربیده ضم کاف و سکون را مهمله و کسر کاف
و یای حطی مشدده ایله کرکی دیمکدر ژانک فتح زا مهمله و سکون
نون و کاف عجمیله فارسیدر یونانده ژنجبیل طاغ یکی سه یعنی بیاض یکیسی
عربیده ضم واو و کسر عین مهمله و لام ایله وعل دیرلر ژنانک نونه زاولنک
فتح و سکون ثانیه و کاف عجمیله فارسیدر ژنجبیل ضم عین مهمله ایله اوت
یعنی اوتنانک عربیده عین مهمله ایله عار دیمکدر که شهر تنه بنا اگر کی
مقامنده کنور لمشدر خسته فتح خا معجمه و سکون سین مهمله و فتح نون
و ها ایله سونر نقل ایدر که عربیده اولان خسته فارسیه نقل اولمشدر علامه
للنقل آخر ینه ها ایله سمر کنور لمشدر ژنجبیل ضم سین مهمله و فتح نون مخففه
و تا مثلثه ایله دسته دیرلر نون مشدده ایله عربیده که لغتده طریق

آنست که طی شجیل قوتلنمور قازه کبی تشه در فی الاصل کلنک
فارسیدر که کاف عربیک و لامک ضمه لر و سکون نون
و کاف عجمیله در لنک ترکیده شیوعی اولمغله ترکه مقامنده
کنورلمشدر عربیده کسر میم و سکون غین و فتح واو و لام ایله مغول
دیرلر پارو و پاروید ن محققدر روب ضم رآ مهمله و سکون واو
و یآ موحده ایله که حادث مبدلدر وصف ترکیس مصدر ضم رآ ایله
روفتن در ترکجه کورمک و سپورمک مجازدر سلطر یقیله ترکجه کورک
دیدکلری تشه که اغاجدن یاخود مدن یاپیلر اطلاق اولنوب اسم
فاعل علم قلنمشدر عربیده فتح رآ مهمله و سکون فا و شین معجمه ایله
رفش دینور ماسه میم والف و سین مهمله و آخرنده سیله فارسیدر که
بونلر مرادف پاروه در شین معجمه ایله و خر لفقدر تقطیع البیت بالخلک
مفعول با لجمله ن الف دو بتر لا مکلجی فاعلاتن آ یکدن صکره دو شوب
فتحه سی ماقبلنده کلنک لامنه و بریلوب حتمیلج مفعول قلدی اسه
فاعلاتن اولدیدن الف دو او و یا دو شوب صکره نک ضمه سی ماقبلنده
قافه نقل اولنمشدر میتنک مفعول میتنین در نه یای ثانیه دو شر
تنکلورسک فاعلاتن پاروه مفعول دیدکه یکسدر دا خماک فاعلاتن
دا خیلدیدن یاروه شربیت قیلنک پیتنک قولنک تنک اولدیغی حالده تنک

تنک مانی کتابه ارژنکی ژنک ایسه و پاسه پتنک فتح با عجمی
و لام و سکون نون و کاف عجمیله فارسیدر ترکجه قیلنک دیرلر اسلاف
قرنه اشیدر بوستنی غازیدر مرتبه کیرا عربیده نون فتحی و کسر میم سکون
ایله ده لغتدر و رآ مهمله نی دیرلر تنک فتح تا و متناه فوقانی و سکون
نون و کاف عجمیله فارسیدر بونلر ایکی معنایه کتورلمشدر بری
قولنک که آنک قرنه اشنده اولوب بینه اکره بغله قلری اشنده
عربیده کسر قاف مهمله و زآی آخر الف و میم ایله خرام و بردوخر ترکجه طارکه
منتدر بولدر عربیده کسر شین و معجمه و سکون یا حطی و خا معجمه ایله ضیق
و بنور صندر و اسعدر ارژنک فتح همزه و سکون رآ مهمله
و فتح زآ عجمه و سکون کاف عجمیله فارسیدر بونلر مانی نام
نقاشک نامیدر اولانکتابک اسمیدر فی الاصل کندونک
اسمیدر نقاشلغم میرو حسرو دیمشدر که چین دیدم ارژنک بدکاکه
کرد و دایره بی خط پرکار پس نقش ارژنکی دنیلدیکی بو معنادر که
آخرنده یای نسبیدر حکمه دن مجازا تالیف ایلدوکی مصور و منقش
کتابه اطلاق ایلدیلر نظم پیور مشدر و نگارخانه سنه دخی اطلاق
اولنور چو نقاشه ژارینه تا بدارژنک دخی دیرلر ابو اسحق فرماید
چو چین صنعت نقاش نقش مانی دیدیاب داد فرمانه مصانف ارژنک

ترک ایله ایلک ویرا ع بیده کسره آ موحده نخانی و را مهمله مشدده
ایله بره و بنور صندی فارسیده با موحده و کسر را مهمله و با مصدر ایله
بدر بنور و ترکیدر کمالک و ع بیده فتح سین مهمله و سکون واو و همزه
ایله سنو ویرا رکن ضم کاف عربی و نون ایله فعلن امدر ترکجه ایله ع بیده
کسر همزه ایله افعلن و بنور انیک کسر همزه و سکون با رحطی و فتح نون و کاف
ع بیله فارسیده العنز و با سز با لکنک دخر لغندر بونی ترکجه اشته دوشنه
ویرا ع بیده با و بنور آ فتح همزه ایله یعنی من بکسر المیم ع بیده یعنی دن
من بفتح المیم فارسیده یعنی انا یعنی بن پس ازمن بندن ترکیک اولور
ع بیده منی و بنور تقطیع ایلیه بهمه تنی متفاعلن کیچ کن فعولن تودن
واو و نیکویه دنر دخر واو حذف اولنور بنه متفاعلن بتودن
واو و حشوب بندیک دال ملموز اولنور نکن فعولن ازدن الف
کیدوب فتحه ماقبلنده کافه ویریلور قیه سنی متفاعلن قمودن
واو و ایلکدن الف کیدوب فتحه سنک فونه نقل اولنور و با الف
وصل اولنور تکیله فعولن ایدر دن دخر همزه دوشوب فتحه ایلیک
کافنه ویریلور سکاوکتش متفاعلن اشته دن همزه دوشوب کسره ایله
ماقبلنده نایه ویریلور بتندن فعولن تدنی ها کیدر بیت متفاعلن
فعولن متفاعلن فعولن ویرانلرجا را ولدا ایولردن ایلک اوکرن

اوکرن تقطیع المصراع برمازل متفاعلن برما فعولن یا دوننه الف
کیدر ایلدونی متفاعلن ایدوننه واو و ایلکدن همزه کیدوب فتحه ایله
ماقبلنده نونه نقل و با الف وصل قلنور تکرن فعولن اوکرندن الف
و واو و حشوب ضمه ایله کافنه ویریلور العقلة فی بحر المضارع
المثمن الاخرب بو بحر مضارع کهر مصراع مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن
فاعلاتن در پس مفاعیلن لره خرب داخل اولوب ضم لام ایله مفعولن
اولمغین مضارع اخرب دینیلشدر بیت بلخی کل ایلک الجی بهم
بلخی اولدی داسه ایتیبن کونلک ولولک یار و دیاری ماسه
کل کسر کاف عجمی و سکون لام ایله فارسیده ترکجه ایلچی و جامور دینور
ع بیده و کسر لی رحطی و سکون یا رحطی و نون ایله لین دینور آ الف
الف ممدوده و فتح ها رهوز و کاف عجمی ایله فارسیده بونی ترکجه الچی
دیه کلدی کرچ نوعندن شول اشته درکه جامید جامن انوکله طلوندرلر
مثلا ع بیده کسر کاف ایله کلس دینور داسه فتح دال مهمله و سکون
الف و فتح سین مهمله و آ رسیله فارسیده بونی ترکجه قلچی کرجه ای
باشاغندن زاوله حشین صاچلاردر مثلا ع بیده فتح سین مهمله الف
ممدوده ایله سقا دینور ایتیبن کسر میم و سکون یا رحطی و کسر تا مثناة
فوقانیه و بنه سکون یا رحطی و نون ایله فارسیده بونی ترکجه کلنک دیه لار

قصه جن شنوار در عربیده کسر قاف و فتح را آء مهمله و بعد الالف
نیه را ایله قرار دینور و ضم تا آء مثناة فوقانی و فتح با آء موحده مشدده
و الف و نون ایله تبانده دیرلرکه طمان بونده غلطدر
و عند البعض دیرلر چاقشوری خرکه وصف ترکیبیدر خ فتح خا آء مهمله و سکون
را آء مهمله ایله ترکجه اشک معناسنه درکه فتح کاف عجمی و سکون ها آء ایله ایله
گاهده محفظه درکه مکان و زمان بیننده مشترکدر بونده مکان معناسنه در
پسر خرکه بونده قره او دیه گلری اشنه که ازاک قیلدن دوزوب
ایلمشلرده اولورلر الف گاف علم او لمشدر عربیده طآء حطی و الف و را آء
مهمله و میم ایله طارم دینور تحریف ایدوب دریم اوی دیرلر بعضیلر
خانک کسریله فصحه دیلمشلر خ فتحه پهلوی خوشی معناسنه در پس
خرگاه مکانی خوشی دیمک اولور لزرن فتح کاف عجمی و سکون
را آء مهمله و فتح زا آء عربی و سکون نون ایله فارسیدر بونده ترکجه قفات
ثلثه ایله قلبق دیه گلری برنوع ناقیه ایمش که یونسه یلن شی و ایکی اوفنده
سوری قوللانه گلدی و ارحالیه از میرده کیرلر ایمش قزلر برکه چنی دیرلر
عربیده ضم با آء موحده و سکون را آء مهمله و ضم طآء حطی و فتح لام
و ها آء هوز ایله برطلیه دیرلر روم ایلنده کورک قیلدن دکلری ناقیه یه
قلبق دیه گلری بوندندر فی الاصل عجم شاه ترکیدر قیصر ازمنتقل تاج که

تاج گه تخلندی اوزرنه ریخیر ایله اصلنه مرتبع ناجه دیرلر و نجه جارسانیک
قیصرون منتقل دیرلرکه قورینه دیه گلری در عربیده وحی تاج دینور
بیت شکوه گاه مهماه شاه شیخ ابو اسحق ۸ فروغ افسر و مهم و یاره
گزرن ۸ پاره بونه قول باغی بازو بند دیه گلدیر ۸ تقطیع البیت
شمللدی چا مستفاعلن اه لدیدر الف و واو و یاسا قطلدور و ضمه
ماقبلنده میمه نقل اولنمشدر رفاعلن فعولن اولنیک عینی حذف
اولنوب فتحه سی فاده ویرلمشدر اشمللدی مستفاعلن اولدیدر
الف و واو و یاسا قطلدور ضمه سی میمه ویرلمشدر خوانف فعولن
خیدنه ورانیندن یا سی قطلدور قرا و در مستفاعلن قره در نه واو و یا
یا لرحوشرا فخرکه فعولن دیدکلری حوشر قلبق نا و مستفاعلن نه در نه یا کیدر
لکزرن فعولن له در نه یا دوشر بیت بهمه تو نیلوبه کن هتو پند اینک
ازمن قوبه سز اینک ایله سلطان اوکات اشته بندر نه بهمه با آء موحده
مفتوحه حرف صله همه یعنی جمیع یعنی قمو تو یعنی انت یعنی سز نیلوبه
نیلوبه کسر نون و سکون یا حطی و ضم کاف عربی فی الاصل وقت استعمال
عجم سکون واو و یای حطی ایله و یا سز و خی لغتندر کما جیه واو ورده حذف
ایدوب نیک دیرلر حاصلی فارسیدر ترکجه ایو و اولکات دینور
یا سز نک حرف مصدر در پس ایولنک دیمک اولور تخفیف ایکون واو ی

برادری واو حذف اولنور

اوتلاق بری و یکسه اولور علف زار علف ایله زار دنیر مرکبدر
علف عین مهمله و لام ایله فتحه ای و فا، مضعف ایله عربیدر فارسیده
دخی استعمال اولنور ترکجه اوتلاق که طوار یرزار زا والف و را
مهمله ایله فارسیدر بونده اسم جامددر ترکجه لق ایله تعبیر اولنور برادانه کر
داخل اولدیغی تقدیرده مدلولنک کثرتنه دلالت ایدر سین مهمله
ایله سار یکسه لکن زار ایله کثرتنه دلالت ایدر اما سار کثرته وسعته
وعظمته یعنی چوقلوغنه و بیوکلوکه دلالت ایدر پس علف زار
اوتلوغر چوق یره دیرلر مرغزار دخی اولنکزار بومعنایه درمرغ علف
مشهوری ضم میم ایله الاصل فتح میم وسکون را، مهمله و غین معجمه ایله
اوتی و صویی کوزل یره دیرلر کثرتی بیان قصدیله مرغزار دیرلر بونده
وسعت قصدیله اولنمق دخی جائزدر یکه کسر کاف عربی و فتح
یاء حطی و الف و ها، اصلیه ایله فارسیدر ترکجه اوت کیردمک
بترعربیده و فتح کاف و لام و الف محمد وده ایله کلا، دیرلر داس
دال مهمله و الف و سین مهمله ایله فارسیدر بونده ترکجه اوراق
دیه کلری آلت که انو لغه اکین بچرا عربیده کسر میم و سکون نون
و فتح خا، معجمه و لام ایله منجل دینور نوار ضم نون و فتح او و الف
و سکون را، مهمله ایله فارسیدر ترکجه اورکن که تحریف ایدوب

ایدوب اورقان دیرلر بعضلر یوغون پلامار دنیر انجه بر یوغون
ایسه دیرلر عربیده فتح حا، حطی و سکون زا، موحده و لام ایله حبل دینور
تقطیع ابیات و مشتفاعلن متفاعلن دیدیکیدر اولدلیل فعولن کا بدر الف
و واو کیدوب ضمنا یه نقل اولنور چونکه فعولن کا بدر الف
و شروع اتمیر متفاعلن و خبیدیکیدر واو و تلوین زوال و ارسا قطع در
علة زفعولن زار و نر الف و شرائدر کیسه متفاعلن اولدقدن زوال و
و با و شر ارکن فعولن اوراقدن القاء واو ترک اولنوب
ضمه ماقبلنده یکی حرف باقی قالوب و یرینه ندر رنواتفاعلن نه دن
با و شر ارکن فعولن نوار یک راسی متحرک و اورکن و اوسز
او قنور بیت شم اولدر حارق آدر اشم اولدی دافی رانین
قره اوه دیدیکی حرکه حبق نه اولدکزن شم شین و میم اولنک فتحه ای
و سکون میم ثانیه ایله فارسیدر ترکجه چارق که نور کلا، یا قلدیغه کبرا عربیده
کسرلام ایله فاخره دینور ضم شین و برمیم ایله شم دخی لغتدر شکم صاحب
فرهنک جهانگیری حرف میم اولنه شین معجمه کتوردوکی فصلده و با
اول مضمومه رمعنی دارد و اولا یه زائده ای باشلدکه از جرم در زبرا مرتبه دوکی
چارق حرانندر دیشدر کذا فی التحفه و النعمه با کسر راین فتح آ، مهمله و الف
کسر نون و سکون با، حطی و نون ایله فارسیدر ترکجه اشم دیرلر نوع

قصدروب صوبی و با باغی چغسون چوصوق عربی فتح تاء آشتاء
فوقانی و سکون عین مهمله و کسر صاد مهمله و سکون یای حطی و راء
مهمله ایله تعصیر دینور فسرون شین معجمه بر به سین مهمله ایله مصدر فارسیدر
ترکجه طوکمق یعنی صوغمقدر طوکمق و برابرینه صوغوب
طوکمق عربیده فتح تاء و جیم و ضم میم مشدده و دال مهمله ایله تجمد دینور
تقطیع البیت و دوککه متفاعلن دیدکلرینه برابر سرشندر فعولن
نشاندر الف حرشر و خمسه متفاعلن دخی دیدکلرینه برابر یدی حرفدن الف
ساقطدر فشندر فعولن بنه الف حرشر و خمسه متفاعلن دخی
دیدکلرینه برابر یدی حرفدن خطکمه متفاعلن دخی بنه یدی حرفدن
واو حرشر فسرون فعولن بیت بغل اولدر قولتق آغی بوجاغی بیغ دیرلر
بوجغه دیرکیچ لیکن اولتوره در رشین معجمه بغل فتح باء موحده و تحتانی
و نیت معجمه و سکون لام ایله فارسیدر ترکجه قولتق که قول ایله کوده
جمع اولدوغی چقورجه یرلرده عربیده کسر همزه و سکون باء موحده و لام
حطی ایله ابطه دینور بیغ ضم لام و سکون نون و جیم عربیده فارسیدر
بونک ترکجه آغی بوجاغی کهکه آورد دیرلرعربیده فاء مضعفه و کاف
مشدده ایله فک دینور کسر شین معجمه و سکون دال مهمله و قاف
ایله شدق دخی دیرلر کیچ ضم کاف عربی و سکون نون و جیم عربی ایله

ایله فارسیدر بونره ترکجه بوجاق کوشه کبی عربیده زاء عربی و واو ایله
و یای حطیله فتحاتیله وتا ایله زوبره دینور نشیمن فتح نون و کسر شین
معجمه و سکون یای حطی و فتح میم و سکون ایله فارسیدر بونک ترکجه
اولتورق یعنی اولتوره جق یرعربیده مجلس دینور تقطیع البیت بغلدن قل
متفاعلن اولدیرمه الف و واو کیدوب ضمه سی بغلک لامنه
و برلور و یای ساقطدر و قولدن واو حرشر تفاعل فعولن اولدیرمه
مدچقوب ماقبلنده قاف مفتوح اولمغین لن متفاعلن
یوجاغندن واو و الف کیدوب قاف غینه تبدیل اولنوره باقی قلدر
جیم رلی فعولن نجمک جیمی درکه ابتدایه کلمک ایله متحرک اولمغین بحذف
متفاعلن بوجاغندن واو و یای حرشر اولیکن فعولن جیم بنه
متحرک اولمغین اترقدر متفاعلن اولتوراغندن واو کیدرلر نشیمن
فعولن بیت دیمشلر اولمغه چراکاه دخراوه تلو برعف زار راه
اوتلوی کیاه اوراق داس نمدر رنوار اودرکت چراکاه چرایلکاه جیم
مرکبدر جیم عجمی و فتح راء مهمله و الف ایله فارسیدر بونک ترکجه اولاق
مفاعلنه اسم مصدر در عربیده ضم میم و راو فتح تاء آشتاء فوقانیه و سکون
عین ایله مرتع دینور کاه کاف عجمی و الف و باء اصلیه ایله فارسیدر کوه
زمان و مکان بینده مشترکدر بونک اسم مکاندر پس چراکاه

همزه ایله استره وزن محقدر همزه تخفیف اولنمغله ضمه سنه ویرلشدر
وراده شده حرف رت وزن ایجوندر ترکجه یه استره دیکه باشر
تراش ایدرلر فتح ترکیسی کاف عربی و دال مهمله یک فتحه لری و یای
حطی ایله کدی دیرلر عربیده موس دینور ستره وزن ضم سین مهمله و تاء
مثناة فوقانی و سکون راء مهمله و فتح دال مهمله و نون ایله فارسی
مصدر دور بونک ضم همزه ایله استره وزن محقدر بونک ترکجه قازیمق
یعنی تراش ایمک عربیده فتح حاء مهمله و سکون لام و سکون خاء
ایله حلق دینور عرب حلق راسه دیرلر عجم سترون زن سر تراش دیرلر ترک
باشنی قازیدقلری حرف صاد مهمله مکسور و فتح سین مهمله و الف
و نون ایله فارسی دیر ترکجه بلکوطاش که معدنیاندن برلشیق لسنه در
انک استره و بجاق و قلمتراش بلرک سکین ایدرلر عربیده کسر میم و فتح
سین و نون ایله مسن دینور فارسیده آخونتاش یازیلوب سیقل فارسیدر
بو حرف نون وزن محقدر ترکجه مصلو دینور کر مشلدن محقدر مثل بیم
و تاء مثناة فوقانیک فتحه لری و لام ایله ع بیده بعضی قصه و حکایه شهر تلنه جاء
عربیه کتور لمشدر و ع بیده الف محدوده و کسره آ موحده و فتح دال و تاء
ایله آبده دخی دینور ستره نون سین مهمله و تاء مثناة فوقانیه نک فتحه لری
و رآ و فتح دال و نون ایله اول همزه مضمومه ایله استره وزن محقف فارسیده ترکجه

ترکجه کسر قاف ایله قصدیر کاری دیلشی کر طلوغ میه ع بیده عجم دینور
تقطیع البیت ندر ستره متفاعلن استره وزن همزه و شوب ضمه سی
ایله و یر بور ستره فعولن راشده سبیله یکراولور قزیقدر متفاعلن
قزیقدر یا کیدر ستره وزن فعولن بلاوقف متفاعلن فاندن الف
حرفی نه فعولن مشوقصر متفاعلن ستره ون فعولن بیت

دیر ردکله نشانه وزن صاحبقه قشاندن و دخی صقه قشردن و دخی طوکمه قیرون
نشانه سین مهمله و نا آ و سکون الف و نون و فتح دال مهمله
و یاء سکون نون مصدری ایله فارسیده ربونک ترکجه دکمک
مثلا یره اغاج دکمک ع بیده فتح غین معجمه و سکون راء سین
مهملتین ایله غرس معناسنه و بر یره و یرک و چبوق دکمک و بر
کمسنه یه برایش اوزرینه تعیین ایمک بینده مشترکدر ع بیده
فتح نون و سکون صاد مهمله و با آ موحده ایله نصب معناسنه فاندن
کسر قاف مصغر و یاء شین معجمه و الف و نون و دال و نون مصدری
ایله فارسیده ربونده ترکجه صاجق یعنی یره تخم صاجق کبی ع بیده
کسر نون و فتح تاء مثلثه و بعد الف رآ مهمله ایله نثار دینور
فشرون ضم فاء مصغر و شین معجمه و سکون رآ مهمله و فتح دال و نون
مصدری ایله فارسیده ترکجه صقق یعنی برسنه ایکی شی ارا سنه

فعولن اولد قدر مسکره لاجل القافیه مصدر ایله حشو ثانی کامل یعنی
مفاعلتن ارمتفاعلن اره نقل اولنمش اولد لکن بوطریق قاعده به
موافق ایمش معلوم مزاولد وعندنا کامل مضمر وخلع ونیلک مذاهب
کور لمشدر پس ایجی حشو اول ایله عروضه اولان اضمار بعده
اخلاع داخل اولمشدر اضمار کسر همزه وسکون ضاد معجمه ومیم والف
ورا آر مهمله ایله لغتده رکز نکته دیرلر اصطلاح عروضیینده حرف ثانی
متحرک اسکان اینکه دیرلر که متفاعلن ده اولدیعنی ثانی
اسکان ایله متفاعلن اولوب مستفعلن نه نقل ایدرلر اخلاع کسر
همزه وسکون خا معجمه ولام والف وعین مهمله ایله لغتده چوتمق
معناسنه مصدر دیرلر اصطلاح عروضیینده خبن وقطع بینلرنده جمع اینکدر
خبن حذف ثانی ساکنه قطع حذف ساکن وتدمجموع اسکان
متحرک نامیدر پس مستفعلن دن سین ونون حذف ولام اسکان
ایجی مشفعل قالوب فعولن نه نقل اولنمش زنا طریق کرم عیمزدن
متوقعدر که بو وضع کستاخانه عفو ایدوب حکم مرتبه سنه تعمیم وترحم
ایله تصحیح بیوره لر بیت ندر اسکنده کشتره قزیمقدر سترون ٥٥
بلکه فسان فاز نه مثل وقصر سترون سکنه سین مهمله وتا آ شناه
فوقانیه نک ضمه لری وفتح رآ مهمله اشدده وها در سیله فارسیدر که

ما قبلنی اسکان ایلمک ٥ خطفدر رهب بونلرک لازمدر اوقاتلرنک ٥
دیمشدر پس قطف سبب خفیف حذف وما قبلنی اسکان اینکدیرلر
مفاعلتن فاصله صغری ایله وتد مجموعه نه مرکبدر فاصله صغری اوچ
متحرک ودورد بنی ساکندر وتد مجموعی ایکی متحرک واونجی ساکندر
ومفاعلتن وتد مجموعی ایله فاصله صغری دن مرکبدر اگرچه بونلرده سبب
خفیف بوقدر لکن مرآد آخرنده اولانلرن وقت لفظ ایله رابعدالحذف
سبب خفیف اولمغله مابقیلرنک آیه اعتباریله دیمشدر اما متفاعلتن
دن لیس وسبب خفیف اسکان اولنه متفاع قلورنه قبول وزنه مغایر
اولورسه زائد لسی شرحنده خصوصنا فاصله صغرانک شرحنده
وحتی کامل متفعلن اولمغله برطریقله مساغ بولنامشدر لکن اولنورکه
بوخطا ناسخ اولده اولوب بعده متفعلن اولنمغله مناسبتله انشو
اولد یا خود احتمال بودر کا اصلنده بحر وافر مقطف اولوب قطفه مرتبه سی
تقطیعده تکلفه محتاج اولمغله کامله نقل اولنمش اولد فی الحقیقه کامل
واخره واخره کامله نقل اولنمش قاعده لرندندر متفاعلتن ده علتدن
بدا اتیکله علتن متفا اولوب متفاعلتن وزننه داخل اولوب متفاعلتن
ده علتدن بدا اولیا غیله کرعلتن متفا اولوب متفاعلتن وزننه کیرر
اما بوکا مکامله نقل اولنمازدن مقدم قطف عارض اولوب متفاعلتن فعولن

فاعلن در ترکیب او ربجی حقیقتا و ربجی عوبیده ضارب مفاعلتن تبع زن
کبه مجازا و ربجی بونش کبه پس کب زننده لاف زن مفاعلتن در
ترکیب کسر جیم ایله چرا ردیر لر تقطیع البیت خدر استوون مستفعلاتن
خوون واو حرکت کند و یا لک مستفعلاتن کند و بیدز بای نامه
واو لکلدز واو کبیدر لا فزوجیدر مستفعلاتن او ربجیدز الف حرکت
نمه ی غایه و ربلور هم کب زننده مستفعلاتن بیت هرچه بخواهی
دوخواه در توده هرنه دیلرسک وار استه سنده هربونش افراد کل
ایجوندر یعنی افراد ایچون او لکلر کل مفاعلتن چه حرف استفهام بخواهی
ده بآ مفروده مکسوره حرف تاکید خواهی فعل مضارع مخاطب ترکیبه
استه سز عوبیده تطلب دو فعل امردر ترکیبه یوری بوزده وارد یملکله
تعبیر اولنشدر خواه فتح خا معجمه و واو در سمز والف ملفوظه دو آ اصلیدیله
خاهد مضارع عندز مشتق فعل امردر ترکیبه استه عوبیده ضم همزه ایله طلب
دینوردر بونش طرف درقی تو ضمیر مخاطب یعنی کندوندن استه دیکلدر
الف زائد نسخه کبری اولدوغنک بیاندر تقطیع البیت هرچه بخواهی مستفعلاتن
دوخاهد در تو مستفعلاتن خاهد نه واو کبیدر هرنه دلرسک مستفعلاتن
دیلدز نه یاحرکه وار استه سنده مستفعلاتن وارد نه الف استه دوغنه
ما قطد ربیت مستفعلاتن مستفعلاتن سز سنده نه اولدوغنه لکیزده

ایکیزده تقطیع المطلع سز سنده نه مستفعلاتن اولدوغنه الف
و واو کبیه وب نمه سی نونه و ربلور فاعل ایکیزده مستفعلاتن ایکیزده
دنه باکیدر الفطعة فی بحر الکامل المضمر المضاع اگرچه بو بحره کورین نسخ
شاهد یک مجموعه ده کامل مقطف چیقار مشدر لکن بو مشکر
نسخ شاهد بده یازیلن قطعه لرده قطعه شکر جمیل قلبدر لبنک
نهایت فندیسی ایره لیجک نسبی بو عبیر و مشک اوتندی ده

متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن بو کامل مقطف و بیدیلرای جان
افندی قطعه سک بازرا غوبدر کبعضیلر بو قطعه لری ناظم مرحومه
اسناد ایدرلر لکن کتب عروضده قطف مفاعلتنه مخصوص صدر و کامل
قطف داخل اولدوغی قطعا بولنمشدر اگرچه مرحوم مستاری محمود
افندی شرح اندلسی ده و هو یجتمع بمفاعلتن ای لا یوجد فی غیره ایله
شرح ایتدوکندز مصاره و یجوز وجوده فی الغیر دیمشدر لکن مراد
غیر علیه بعضنده دیکلدر یونس مجموعه سنده و یکلدر رسیما
ناظمک اندلسی اوزرینه اولدوغنه زحاف بحر کامل اولدوغی
محلده اولا مضمر اولوب مستفعلن اولور و موقوص اولوب مفاعلتن
ایله تعبیر اولنور جیو کامل هرنه قدر دائره ده اخر اولورسه بازوب قطعا قطف
قلنمشدر و علی اعاریضه یازدوغی بردده بیت هم ضعیف حذفنایه وب

پوید مضارع عند از مشتق اسم فاعلدر ترکجه یلیجی یعنی پور یکده اشاغه
یوغاروتیز تیز کیدوب کلن عبیده عادتا دیر لر وعین مهمله وال
مهمله ایکی فتحه ایله عدوان دخی دیر لر دونده والمهمله وواو ایله
فتحه لریله وسکون نون و والمهمله ایکی فتحه وبا آخر ریسمله دود مضارع عند از
مشتق اسم فاعلدر ریونماق ترکجه سکردیجی که یور یکده اوراطه ایله
سرعتدر عبیده فتحات ثلثه ایله عدوان دینور ویویندده معناسنه
یلیجی یه واتیجی یه دیر لر تقطیع البیت هم یلیجی یه مستفعلاتن یلیجی و ز
یای اول و دوشروبا ایکی فتحه سکن اشباعدالف حاصل اولور
یویندده دیر لر مستفعلاتن یویندده و ز هاو دیر لر و ز ایکیدر
سکردیجی یه مستفعلاتن سکردیز فتحه سکن اشباعدالف
حاصل اولوب و دیکیدر یای اول دوشر دیر لر دونده مستفعلاتن
دیر لر دیمکله قطعدر بیت هم چاکیجی هم یلیجی اولدرکشنده
داخی کشنده کشنده و فتح کاف عربی و شین معجمه وسکون نون
وفتح دال مهمله وهای ریسمله ایله اسم فاعلدر ترکجه چکیجی عبیده
ضمه میم اولی وکسره ثانیه و والمشدده ایله محمد و جیم والف و رای مهمله
مشدده ایله جار دینور کشنده ضم کاف عربی و فتح شین معجمه
وسکون نون وفتح دال و هار ریسمله اسم فاعلدر مضارع کشد

مصدری کشتن درکه مستقبلا نشده تا دال قلب اولنوب
ترکجه یلیجی یعنی اولدوریجی عبیده قاتل دینور تقطیع البیت
هم چاکیجیم مستفعلاتن چکیجید ز یجی چکوب یای اولی دوشرلمک
ایکی دا یلیجی مستفعلاتن و یلیجید ز دال و بالک فتحه ایکی
اشباعله الف حاصل اولور الدرن کشنده مستفعلاتن اولدیر ز
واولیدر داخی کشنده مستفعلاتن بیت خودر استودز کندوی
اولمک لاف اوریجیدر هم لب زننده خود یعنی کندو لکه
رابونماق ادات معقولدر ستودز نم سین مهمله و تا آخشتاقه فوقانیه
وسکون واو و فتح دال مهمله و نون مصدر ایله فارسیدر ترکجه اولمک
عبیده فتح میم وسکون دال مهمله و حا مهمله ایله مدح دینور پس خودرا
ستودز ترکجه کندویه اولمک دیمک اولور عبیده مدح دینور
لاف لام الف و فا اسمفعول ایله فارسیدر که مرادف لب در
ترکجه اولمک و خورطا ایکی عبیده قصور دینور شهر تنبلا
ترکی منزله سنه تنزیلا اولنمشدر لب فتح کاف عجمی وسکون با آخر موحده
تحتانی ایله فارسیدر ریونده مرادف لاقدر یعنی ترکجه قرطمعناسنه
اسمدر رفعه الله مرحوم اسم مصدر در اولمک معناسنه دیمش
زننده زا آخر عربی و نون ثانیه ایله اسم

فتح فا و سکون ر و ضم خا معجمه و سکون نون و فتح دال مهمله
و ها و رسیله اسمای بسیط ترکیه فونتیک اسمدر عوبیده مبارک
دینور فرخنده فتح فا و سکون ر و ضم خا معجمه و فتح را مشدده و حا معجمه ایله مرادف
فرخنده در یعنی فونتیک و او ابتدا ایله خرم ضم خا معجمه و فتح را مشدده
و میم ایله فارسیدر ترکیه سوینجلی دینور ناظم مرحوم شهرتنده بنا ایشاد
لفظی ترکی مقامنده کتوردی پوشش و مرادف خوشدل خوشحال
دال معجمه ایله و حرف نقطه روی الاستهلال دال مهمله ایله در کریه کسر کاف
عجمی و سکون را و مهمله و فتح یای حطی و ها و رسیله فارسیدر ترکیه اغلق
عوبیده ضم یا ایله بکا و دینور خنده فتح خا معجمه و سکون نون و فتح
دال مهمله و ها و رسیله فارسیدر ترکیه کولمک کی اغلامق مقابلیدر
آغلا قرداشیدر بیوکه عوبیده قهقهه دینور بزم مقامنه کلمه بدر
دینور شکم کلور قهقهه ایدر شکر کدر صورت اعلا ایله کولمکدر تقطیع
البیت فرخنده فرخ مستفعلاتن فرخنده دنی ها ایله دوب
فرخنده را مکرر اولور قتلو و خرم مستفعلاتن فونتودن دا و اول ایله در
و خوشدله رایه مکرر اولور شکلی مستفعلاتن اغلقدن
الف و کولدن و او ایله رافحه دال و یرلو مکرر بخنده مستفعلاتن
کریه دنی ها ایله در بیت بل آفرینده یای ادیجی رزق ویرجیدر

روزی دهنده آفرینده الف ممدوده و فتح فا و سکون ر و کسر را
مهمله و سکون یای حطی و فتح نون اولو و سکون ز ثانیه و دال مهمله و ها
رسیله فارسی اسم فاعلدر ماضی سی آفریدن مضارعی آفرد لغتور
و اسم فاعلی آفریننده اولور شکم قاعده اشتقاقیه بیان اولنمشدر
علیرجع الیها پس آفریننده که فارسیدر ترکیه یاراتیجی دیکلدر عوبیده
خالق دینور روزی دهنده وصف ترکیبیدر روزی روزنامچه
کونی خرج یای مصدری ایله کونلک دیکلدر عوبیده یومیه دینور
جناب باری عزوجل شانه مخلوقاتنه نفقه و رزقلریک کل یوم
حد و چد بنه تقدیر ایلیه و کچون روزی دهنده کسر دال
مهمله و فتح ها و رهوز و سکون نون و فتح دال مهمله و ها رسیله دهنده
مضارعندن مشتق اسم فاعلدر ترکیه ویرجی عجمی معطی دینور پس
روزی دهنده ترکیه کونلک ویرجی عوبیده رزاق دینور تقطیع
البیت بل آفرینن مستفعلاتن دیار دیکیدر مستفعلاتن یاراتیکیدن
الف ساقطدر رزقویرجیدر مستفعلاتن رزقدهزاده قاف
لاعلاج بر حرف مقامنده قائمدر روزی دهنده مستفعلاتن بیت
هم بلعجی یه پوینده دیرلر اکر دیکی یه دیرلر خزنده پوینده ضم با عجمی
و سکون ز و او و فتح یای حطی و سکون نون و فتح دال مهمله و ها رسیله

وها رسمرا فارسیدر بونن ترکجه بلمزلق تعبیر ایدر کلری کبی هر نه دن
اولورسه اعتبار اولنور حفظنده اهتمام اولنه عبیده مالدینور پس
سرمایه ترکجه مال باشی دیمکدر اولورا عالمندن انتفاع حاصل اولان
نسنه ده استعمال ایدرلر عبیده رأس المال دینور تقطیع المصراع بقدر
مفعول لیوقدن واو وایکی وسنی باسی قطعه لردر کامله مفاعیلن
ایکنک مفعول بسرمایه مفاعیلن کبیدر القطعة قطع بحار الرجز المرفل
المرجع بوبحر رجز فی الاصل درت کره مستفعلن در هربرینه ترفیل
داخل اولمغله مستفعلاتن اولمشدر ترفیل لغتده انکسار اولقه
دیرلر اصطلاحده دینیلنده جواب بحر یکدر آخریکه وتد مفروق اولانک
زیلنه سبب خفیف کتورمکدر پس مستفعلن که آخری علن اولانک
زیلنه تن کلدکده مستفعلن تن اولور ثقلنی دفعدن اولتوری نونی
الغه نقل ایدوب مستفعلاتن اولوب رجزه قابل تسمیه اتبلر دیمشدر
قوقیشه دیرلر کندیده کلمه اوزلشوقوپمیشلکدن کندیده
فتح کاف عجمی وسکون نون وکسر دال مهمله وسکون یا حطی وفتح
دال مهمله وها رسمیله فارسی کندن مشتق مامیدن قصدر ترکجه
قوقیش یعنی مدار قوقیشی عبیده نم میم ایله منتن دینور کنده
بنه کاف عجمی ونون وفتح دال مهمله وها ایله اسم جامد درکه فارسجه همیشه

ومعروفه شالدر ترکجه مدار قوقی ومدار قوقی نسنه کمسنه بلمز
موحده مضمومه بونن حرف زائد تکمیل وزن وتمییز لفظ ایچوندر
کسنه نم کاف عربی وسکون سین مهمله اولنک ضمه سی
وسکون سین مهمله ثانی وفتح تا آرتشانه قوقان وها رسمیله کسنن
مصدر زمدن مشتق اسم مفعولدر ترکجه اوزلمش یعنی ایرلشمش عجبه
فتح میم وسکون فا کسر صاد مهمله وضم صاد مهمله وسکون واو ولام
ایله مفصول دینور لازم ایله متعدی بینده مشترکدر اوزلمش معناسنه
دخی کلور بویله اولنجه ماضیدن قسم اولورکه قدن صکره شین
معجمه ایله دخی لغتدر کندی وفتح کاف عربی وسکون نون وفتح دال
وها رسمیله ماضیدن قسمدر بونن ترکجه قوپمش عبیده منزوع
ومقطوع دینور بوده خرلازم ایله متعدی بینده مشترکدر قوپارلمش
معناسنه دخی اولور بومعنایه اسم مفعول اولمشدر تقطیع البیت
قفیش دیرلر مستفعلاتن قوقیشه دنرواو وها ودیرلرکه بکسر کاف
کندیده مستفعلاتن کندیده دنرها حرشر بکسر زلمش مستفعلاتن
بکسته دنرها کبیدر واو وزلمشدر الف وواو وحرشوب ضمه سی قبلنده
تا به ویرلور قبیشکنده مستفعلاتن قوپمیشدن واو وها قطعدر
بیت فخنده فرخ قوقنو وخرم ش دا غلق کرکلی خنده فرخنده

همزه و سکون نون و ضم دال مهمله و واو و کسر زا آر عربی و یای حطی
ایله فارسیدر اندوختن مصدرندن مشتق فعل مضارع مخاطبدر که
خازایه قلب اولنمشدر ترکجه قزانورسک عربیده تکیب دینور
فرداقا، سعضوره او دال مهملتین و الف ایله فارسی اسم جامددر که
ترکجه باریک دیمکدر روز حشرون عبارتدر عربیده غدٌ دینور که
مراد یوم قیامتدر بیانه آ مفوده مفتوحه بونه حرف صلدیانه
کسره میم ایله اورته عربیده وسط دینور پس ترکجه اورتایه دیمکدر آید
الف ممدوده و فتح یای حطی و دال مهمله ایله فعل مضارع ترکجه کلور عربیده
یجی دینور تقطیع البیت امروز مفعول کاندوزی مفاعیلن که دنرناکیدر
فرداب مفعول میانایه مفاعیلن ایدیکی همزه سنی حذف ایدوب
حرکه سه ماقبلنده نونه ویروب بوکونک مفعول کونه نزواو دکه دنرناکیدر
قزانرسک مفاعیلن یارنک مفاعیلن اورتایه مفاعیلن اورنه نزواو
واورتادنرالف و واو کیدوب الفک ضمه سنه کلورلیک رسنه
ویروب بیت مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن یوقدر ایکی قالده
ایکی کیسه سرمایه سرمایه اضافت لامیه در سرفارسیدر یعنی رأس
یعنی ترکجه باش که هرشئک طرف اعلاسی واصل بنیه مشترکدر
بونده اصلی ترکجه اوکوردوسی معناسنه در مایه میم والف و یای حطی

معوج دینور دوم دال مهمله و میم ایله فارسیدر ترکجه قویرق که دنرناکیدر
غیری حیوانک ارکنده اولور عربیده ذال معجمه و فتح تون ایله ذنب دینور
پس کزدیکک معنای ترکیبی اگری قویرقلی دیکک اولور صلکه دنر
عربیده عقرب دید کلری موزی جانوره اسم علم قلنمشدر واو فارقی
صد پایه صد ترکجه یوز دیمکدر کحامر پایه ده پای ترکجه ایاق که کحامر
اخوانه آ تخصیص ایچوندر پس ترکجه چیان دید کلری موزی جانوردر که
قتی چوق ایقلری وار در کثرتندن کنایه صد پایه دیکک ایله علم
قلنمشدر عربیده ضم عین مهمله ایله عقربان دینور تقطیع البیت ما عیب
مفعول با لقدنه الف سه قطدر لقدی ما مفاعیلن اولدینه الف
واو کیدر ضمه فاخه ویریلور دیلان مفعول ایدیکی همزه سنی کیدوب
کسره سه ماقبلنده رایه ویرلمشدر قرنجه مفاعیلن مورد نزواو
و شرعوبل مفعول لرایله دنرمحفقدر یاسه سه قطدر چیانزادی
مفاعیلن کزدید مفعول رصد پایه مفاعیلن واو فارقی سه قطدر
بیت امروز که اندوزی فردا چیان آید بوکون که قزانورسک یارنک
کلورا و رنایه امروزام کسر همزه ایله اصلی این در که اسم اشارت
قریبدر روز ضم رآ مهمله و سکون نزواو و وزآر عربیده ترکجه کون عربیده
یوم که بونه حرف رابطه مبتدا ایله خبرینه رابطه ایچون رانه وزی فتح همزه

او لنوب حرکه سی ماقبلنده لامه ویریلور ال پاک مفعول اولدن
واو کبیدر کاف معلوم اوقنور تزاولدی مفاعین اولدیدن الف
واو کبیدوب فتحه سی ماقبلنده لامه ویریلور الکم مفعول بنه
اولکدن واولده نزواردوباس قطعدر لاصلچی مفاعین اصلیدر
یاواینجه نزحمزه سی قطعدر وحرکه سی ماقبلنده لامه نقل اولنور
ال الدمفعول اولده نزواولدیدن واوارجه شرارفروماید مفاعلین
بیت آماده یرا قلمش پرداخته دوزلمش ه نازلمش ودوزنمک
نازیدن وپیرایه آماده الف ممدوده ومیم وبه الف وفتح دال مهمله وهاء
اصیله فارسیدر ترکجه یرا قلمش یعنی حاضرلنمش عربیده ضم میم وفتح هاء
هوز وبای حطی مشدده والف ممدوده ایله مهیاء دینور پرداخته
فتح پاء عجمه وسکون رآء مهمله وفتح دال مهمله والف وهاء اصیله
فارسیدر ترکجه دوزلمش وقوشلمش عربیده منتظم دینور نازیدن
نون والف وکسر زآء عجمه وبای حطی وفتح دال مهمله نون ایله فارسی
مصدر وفتح ترکیسی قورکمق ویرارمشهوری نازلمق عربیده تأنق وتأنق
فوقانی وسکون همزه مهمله وضم نون وفتح قاف وبه وزآء عجمه ایله تنعم دینور
واولدلیل قیدی پیرایه کسرهٔ آء عجمه وسکون یای حطی وفتح رآء مهمله والف ویای
حطی وهاء رسمی وغایه ایله که یانک فتحه سنک حفظ در دینور ترکجه دوزن

دوزن وطغان مفاسنه اسمدر تقطع البیت اماده مفعول
الف ممدود المتحرک اولور یرقلمش مفاعیلن یرا قلمشدن
الف کبیدر پرداخ مفعول خا متحرک اوقنور تدوزلمش مفاعیلن
تدرنها قطعدر نزلنم مفعول عذوزنمک مفاعیلن قاف غنج
اوقندوغنه کوص واوفارقه سی قطعدر نازیده مفعول نیپرایه مفاعیلن
نیه واوباس قطعدر بیت ماضی بالق اولور یارایلان وقرنجه مور
عقربه یچیان آدی کرشوم وروصد پاسه ماضی میم وهاء اهوز والف
وسکون یا ایله فارسیدر رکه ترکجه بلن دربارده اولور عربجه سین
ومیمانک فتحه لریله نمک دینور مارمیم والف وسکون رآء مهمله ایله
فارسیدر رصه الاصل لغتده صحنه دیرارجسته بیمار دیمک بومعنایه در
معهود حیوانک اوقاچی صحت اوزره کوزان ایتدیکجون مارگسمیه
اولنمشدر نمکم عربیده حیه دینیلدوکی بومعنایه در پس ترکجه ایلان
دیدکلری موزیدر واواستیناف مور ضم میم وسکون زواو وزآء مهمله
ایله فارسیدر ترکجه قرنجه دیدکلری ضعیف حیواندر عربیده فتح نون
وسکون میم ولام ایله نمل دینور کرشوم کرفتح کاف وبه وزآء عجمه
زاربه جیم عربیده خرلغتدر فارسیدر ترکجه اکری معناسنه دیمک
معدم صفتدر عاجه کسرمیم وسکون عین مهمله وفتح واو مشدده وجیم ایله

واو حشری هم سایه مفاعیلن بنه بردن با دو شربت هم باز بهار

اولدی پاییز کونی دیرلر اتشی دلما و صوغوق در کرمایه و سرمایه

بهار باده موحده تحتانی و ها ارمنجیلی و را مهمله ایله فارسیده ربونی

ترکجه یازدیکلری موسمدر که شمس برج جدی تحویل ایلیدیکی زمانه

دکین اولان مدته دیرلر عبیده فتح را ایله ربیع دینور پاییز با عجمی

وکسر بای اولی و سکون ثانیه و زا عبیله فارسیده ربونی ترکجه کوز

دیدکلری فصلدر که شمس برج میزانه تحویلیندن عقوب غایه دکین

اولان ایامدر عبیده فتح عا مهمله ایله خریف دینور کرما فتح کاف عجمی و سکون

را مهمله و میم و الف ایله خزان الف که عند البعض مد خوانلمه مدلولنه

علامه طبیعیه دلالت ایچون کتور لمشدر فارسیده ترکجه اتش دلمق

مرادیدر فارسیده عوجمی فتح عا مهمله و را مهمله مشدده ایله حار دینور

سرمایه علی وزن کرما فارسیده ترکجه صوغوق اولق حاصل قیشن

صوغوغی عبیده فتح با موحده ایله برد دینور کرمایه قیاسی سرمادر

اولان الف دخی اوتکی کبی اولدیغی ایچون سردا رک ایدرز صوغوق

معناسنه اولان زال ایله سرد در بلکه کرما یه موافقت ایچون دال مهمله

نقل ایتمشلر اولدر تقطیع البیت هم باز مفعول زا مضموم او قنور بالدر

مفاعیلن اولدر ر زا الف و دال و کسید و ب ضمه سی را به نقل او لنور

نقل اولنور پاییز مفعول زاینه مضموم او قنور کره دیرلر مفاعیلن

واو و شرائط و مفعول سین شدده سیله مکرر دیرلر دیه زا یکیدر

وصوغعدی مفاعیلن کرمای مفعول ایله دن ها و دو شربت و سرمایه مفاعیلن

بیت اولکم ولد اصلی آری اول پاک نژاد اولدر اولکم ولد اصلی

الچی اول اولدی فرومایه پاک نژاد صفتلرک موصوفه اضافتی قبیلندن

پاک پاء عجمی و الف و کاف عبیله فارسیده ترکجه آری یعنی تمیز

عبیده طاء حطی ایله طاهر دینور نژاد کسر نون و فتح زا عجمی و لد الف

و دال مهمله ایله فارسیده ترکجه صوی عبیده فتح ها مهمله ایله اصل دینور

شهرتنه بنا اوکرا و لمشدر پس پاک نژاد صوی آری یعنی کندویه

ایرشر صوی و تخم پاک عبیده فتح تا و سین مهملتین نوناء عبیله

حب دینور و کسر سین و یاء ایله حسیب دینور فرومایه فرومانا سعضر

و را مهملتک ضمه لری و سکون واو و ایله فارسیده ترکجه الچی

عبیده سفل دینور مایه میم و الف و یای حطی و ها ایله فارسیده

ترکجه بنه صوی و صوب دیکدر ربو دخی مضاف موصوفه اضافتیدر

پس صوی الچی دیمک اولدر عبیده فتح دال مهمله و سکون نون و یای

و یای حطی و همزه ایله دنی دینور تقطیع البیت اکلم مفعول اولکم ولد و او لدر

واو واو و شرلرلا صلاری مفاعیلن اصلیدر یاکیدر و آریدن ایکم حذف

لامه و یربلور لسنجی مفاعیل لدن ها کید و ب نون ها مکرر
اولور مکوثر فعولن واو عاطفی دوشر القطعة فی بحر الحج المثمن
الاخرب بو بحر حج بونک مثمن کتورلشدر یعنی بنی سکز
کره مفاعیلن در صدر و ابتدا سنه یعنی هر مصراعک اولنه
وحشو ثانیده یعنی هر مصراعک اوچنجی مفاعیلن ینه خرب
و اخل اولمغله اخرب دینلشدر کلمه بیت هم بایه دی

تابستان زوی کلمه یه هم سایه ده هم داخی رستاق قیشی در فوکه جمع
تابستان تابه تا در مشتاه فوقانی و الف و با موحده تحتانی
ایله فارسیدر بونده ترکیبه اسبق عبیده فتح حا و حطی و رای
مهمله مشدده ایله خود بینورستان کسر سین مهمله و فتح تا
و الف و سکون نون ایله فارسیدر بونده اسم جامد در که
ظرف زمان و مکان معناری بینده مشترکدر بونده ظرف
زمانه در تاب ایله ترکیب اولنمغین سینک کسره سی ماقبلنه
نقل اولنشدر قاعده لفظستان جوامدن اولیجق ترکیب
اولندقده کسره سک ماقبلنه نقلده جائز کندوده ابقاده جائز
گلیستان کبی فاضبط حاصلی تابستان لغتده اسم زمان و بلک
اولور فصولدن ربعه دن فصل ثانی که تشمسک برج سرطانه تحویلندن

تحویلنه دک بیزانه تحویل ایده جک وقته دک یعنی اولکی اوچ ای کده ترکیه
آکا بای دیرلر بازون صکره کلور اکثر ناس بوایکی فصله برز تقلب
یازه بیلکه تغییر امیر ایله عبیده میف دینور هم بونک تحتیه لفظ و تکمیل
وزن ایچون کلمشدر سا یه سین مهمله و الف و فتح با ی حطی
و هآ رسمیله فارسیدر بونک ترکیه کوکله عبیده کسر تا، معجمه
و لام مشدده ایله نقل دینور زستان کسر زا و عبیه فتحه ایله داخی
صحیحه رو میم ایله فارسیدر ترکیه صوغوق عبیده فتح با، موحده
و سکون زا و دال مهملتین ایله برد دینور ستانه کلمه پسر استانه
معنای ترکیبی صوغوق زمانی دیمک اولور شمر جوزا رجحه حلول
ایندوکی آندن تموت برج عاشره دک یعنی اولکی مدته اسم علم قلمشدر
ترکیه قیش عبیده شتا دینور سا یه هم آلت مقارنت
سا یه یعنی انقلاب گلمه آنقاپس ترکیه قوکه معناسنه علم قلمشدر
عبیده جیم عربی و الف و رای مهمله مشدده ایله جاز دینور تقلیع
البیت هم بایه مفعول و تابستن مفاعیلن دیه رمز با تابستاندن الف
سا قطعدر دیگلک مفعول کوکله رمز او حشری هم ای
مفاعیلن یه رمز هاد و شر هم اخ مفعول فی رمز با دوشر زمستن قیش
مفاعیلن زمستاندن الف سا قطعدر دیگلش مفعول فوکشیدن

جزآخیر جزآ شرکبی و بعضی مطلق باداشن جزآ اخیر ده مستعدر
جزآ شرده کیفر دینور دبشل اصح اولان کیفر دخی مطلق ذکر اولنه
شرده مقید ذکر اولنمقده قیدنه تابعدر کیفر فتح کاف عجمر
عبیده ده لغتدر و سکون یا حطی و فتح فا سعفص و رآ مهمله
ایله فارسیدر بوندہ مراد ف یاداشدر یعنی کیفر اوشمک
تقطیع البیت بیرو ز مفعول ظلوا اون مفاعیل کاف الد مفاعیل
کودن واولدیدن واولر و یاسا قطلدر سکاش فعولن یاداشن
مفعول کشی کیفر مفاعیل نه ثمک و مفاعیل او دشمکدر الف
و واو کیدوب ضمه سی ماقبلنده نونه ویرلور تکیفر فعولن

خبدر یاکیدر بیت بو برق طوت و کبر بولر طوغری یورر دائم
فرمان برودر شوبره وراست رواید فرمان فتح فا سعفص
وسکون رآ مهمله و میم والف و نون ایله فارسیدر ترکجه بویرق
عبیده امر دینور بر فتح باء موحده و سکون رآ مهمله ایله برواید نه
مشتق فعل امر در لغتده قالدر ریاک اولور اما استعمالدنده
کوتزه ایمت و طوت و یاک ایله تفسیر اولنور پس فرمانلر بو نشانلر بویرق
طوت و یاک اولور و واو استیناف در حرف تاکید
شوفتح شین معجمه و سکون زا و ایله شویدن مصدر ندن فعل امر در

شویدن لغتده شد نه معناسنه در زا اولو دیکدر لکن استعمال
اولنمقده کردیکله تعبیر ایدرلر بره باحرف سلاره رابدل نمقدر
یول معناسنه پس ورشوبره ترکجه بولله کیردیکدر واو عاطفه
راست رآ مهمله و الف و سین مهمله و تا فرشت ایله بونشانلر
اسم بسیط در ترکجه طوغری عبیده مستقیم دینور و فتح رآ مهمله
وسکون زا و ایله فعل امر در ترکجه یورو عبیده کسر همزه ایله اشت
دینور ابدر کسر همزه و سکون یا حطی و فتح دال مهمله و سکون
رآ مهمله ایله فارسیدر ترکجه ضم باء و فتح تا و واو ایله بتوی دینور
عبیده دائم دینور شهر تنبل اکتور لمشدر تقطیع البیت بیرقط
مفعول واولر و شرار تکریلر مفاعیل واو عاطفه سا قطلدر
و طغری یه مفاعیل طوغری یه نه دیورلر دن واولر چوشرار رو دائم
فعولن دیدن یاکیدر فرمنب مفعول فرمانلر الف رو شر
رو شوب مفاعیل واو استیناف سا قطلدر رحورست
مفاعیل راستدر الف سا قطلدر رویدر فعولن ایدر رو نه یاکیدر
وکسره ماقبلنده واوه نقل ایدر بیت مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
علمه عمل ایت تابولاسلف جنت و کوثر تقطیع المصراع علمه مفعول
مناسب مفاعیل ایتدن همزه یا و بولاسلف واو و ها کیدوب کسره

فارسیدر ترکجه ارادم یعنی ادمک ارکلی که خدبلوغی بچشش اولد
عربیده رجل و دشیشه زن و بونور عربیده مرأة و بونور که فتح کاف
عجمی ورآء مهمله ایله فارسیدر بونده ترکجه اویوزمک و اویوز یعنی یکمک
دیه کلدی علته دخی دیرلر عربیده جمع عرب ورآء مهمله یک فتحه لری
و بآء موحده ایله جرب دیرلر تقطیع ابیات قیزلام مفعول غسر خبرة
مفاعیلن غه دن وزه دن هالرده شرده دوتر بیه مفاعیلن دیدکلریادده شر
و دالک ضمه سی اشباعله واو مقدور در رز فعولن دیلیچ مفعول
بناتخ س مفاعیلن اژهدن همزه حذف اولنوب فتحه سی ماقبلنده
نونه و بریلور مفاعیلن اژدن همزه کیدوب فتحه سی ماقبلنده
لامه و بریلور ایکی زحاف مفعولن اویوزرز واولرسه قطع در بیت

پیروز ظفر او دکلدک اولدی سکایش پاداش کشی کینه او دشمنه اوقیلمز

پیروز کسرا آء عجمی و سکون یای حطی و ضم رآء مهمله و سکون واو و زآء
عربیده فارسیدر ترکجه یکمک یعنی برکشی برکشیک اوزرینه
اوستکلمک واو مدوفک الکنور یک عربیده فکآء عجمه
و فتح فاء مستعصو رآء مهمله ایله ظفر دیرکه ناظم شهر تنه بناء ترکی
مقامنده کلمشدر سکایش فتح سین مهمله و کاف عجمی و بعد الالف
کسر لام و شین معجمه ایله فارسی اسم مصدر در ترکجه براد در یاوز صانو

صانو صانق حیله و مکر معناسنه نظم مولانا قدس سره بیور رمیت
زان سکالش شرم هم میداشتند کند مارا باز مردانه داشتند
و قوشو تشمق لج و عناد معناسنه لکن بونده مراد معنای اولدر
کذا فی شکلات المثنوی و عند البعض صلف تکبر که خبر صانق
معناسنه دخی کلور و تفکر و اندیشه معناسنه و غیبت معناسنه
کلور لفظ اونکولمک که ضم عین و فتح نون و ضم صاد غلاف و کسر لام
و کاف ایله ترکیدر بو ذکر اولنان معنالرک جمله سنده مستعمل در
مصدری سکالیدر بونده معنای اولمرا د در که عربیده تآء
مثناة فوقانی و میم فتحه لری و ضم حآء مهمله مشدده تحلل دیور
پاداش بآء عجمی و الف و فتح دال مهمله و یه الف و سکون شین
معجمه ایله بونده بسیط در که ترکجه کینه او دشمنک یعنی اوج امق که
برامزلق معناسنه مقابله سنده برامزلق آلمک و ایلک مقابله سنده
ایلمک ایکمکدر و فی مستعمل حاصلی خیر و شر ده استعمال اولنور
عربیده جزاء و عوض معناسنه عند البعض مطلق ذکر اولندقده اخذ
انتقام مراد اولنور نیکم جزاده بو یره ورنه ظلمک کبی ایله قیدی
بولنه اقتضا ایدر لکن بعضیلر خیر و شرده مستعمل و بدر خیر مراد اولندقده
پاداش دیلمک و شرده پاداش بد دیلمک ایله قیدلازم در و المسئل

لوک السز و بے دست و افعد ر پس بو وجہ اوزخ لوک
بو نده ترکجہ السز معنا سنہ کتور لمشدر لنکہ الے ایاغی کسک معنا سنہ در
لفتدر و او حرف عطف بے دست بے کسر ہ ایلہ او ات
سب و دست السز بک اولور لنک
فتح لام و سکون نون و کاف عجیلہ فارسیدر بو نده ترکجہ
اقسق یعنی طو پال عبیدہ اعوج بفتح الہمزہ و سکون العین المہملہ
لال لام الف و لام ایلہ فارسیدر یعنی بے زبان یعنی بو نده ترکجہ
دلسز دیکدر عربیدہ فتح ہمزہ و سکون با موحدہ و فتح کاف عربی و میم
ایلہ ابکم دینور و ابتدا ایلہ کر فتح کاف عجمی و سکون را مہملہ ایلہ
فارسیدر بو نده ترکجہ صاغر کہ قولاغی صدا اشتمز کسنہ عربیدہ
الف و صاد مہملہ کنک فتحہ لریلہ اصم دینور تقطیع البیت
شاشمی ی مفعول یہ دنر ہا کیدر و لوجود مفاعیل دیدکلری یاد و شر
خلو کلس مفاعیل السزون الف کیدوب فتحہ سے ماقبلنہ
ویریلور زیرے دست مفعولن زہ دنر ہا کیدوب دستک
سینی و تاسے ناچار بر حرف مقامنہ قائم اولور لنکلس مفعول
اقسغہ دنر الف دوشوب حرکہ سے کافہ ویریلور غدر دلس
مفاعیل غدر دن حاصل دوشر ذلا لیدہ مفاعیل زہ دنر ہا و ابدودنر

و ابدودن الف ساقط حرکہ سے ما قبلنہ لام ویریلور
صغر کر فعولن و او وصاغر لنک الفی ساقط در ہ بیت
قیزامغہ سرخیزہ دی دژ پلیہ در ربزہ دنبل جہان آرخ سکلار مرادو بورکر
سرخیزہ ضم سین مہملہ و سکون را مہملہ و کسر خا معجمہ و سکون یای
حطی و زا عجمی و ہا ر سیلہ سرخچہ دنر منقولدر با سز دخی سرخچہ
دیرلر فارسیدر ترکجہ قزامق دیدکلری او فاجق قرمزی رنکلی
قبار ربر علتدر عربیدہ حبہ دیرلر دژ پلیہ ضم دال مہملہ و سکون
زا آ عجمی و کسر با عجمی و سکون یای حطی و فتح یا و مہملہ ر سیلہ
فارسیدر ترکجہ بزدیدکلری جہان آشامندہ قبار ربو مری
علتدر عربیدہ ضم غین معجمہ و فتح دال مشدد و تا ایلہ
غدہ دینور و دژ دخی دیرلر دنبل ضم دال مہملہ و سکون
نون و فتح با موحدہ و سکون لام ایلہ فارسیدر ترکیدہ جہان
وجودہ چیقار عربیدہ نون و یا و میم مشددہ یہ نقلا ایلہ توبہ الوب
دنبل دینور فارسیدہ دخی استعمالا بدر لر ارخ الف ممدودہ و فتح
زا آ عجمی عربیدہ دخی لغتدر و خا معجمہ ایلہ فارسیدہ بونلر ترکجہ سکل
دیدکلری یو مرتجہ حسبنہ کہ وجودہ اکثر بر مقدار اولور عربیدہ
ضم ثا آ مثلثہ ایلہ ثولول دینور مر فتح میم و سکون را و دال مہملہ ایلہ

ترکجه طوغی که کون طوغدوغی بردرعبیده مشرق نیورم حوم شیخ
نعمة الله عکس آلمشدر یعنی باختر طوغدوغی خاور باتی عبدالقادر
بربرنیک مفاعلن مستعلدر یعنی هربری ایکی معنا به ده کلور
پس مقام قربه سیله معنی و بربور ریشی فردوسی کوید بیت
چوچهار ورسوی خاور کریغ ۞ هم از باختر برزند بارتیغ ۞ یوینده
باختر مشرق خاور مغرب معناسنه در و له بیت کنون خاور اوارت
تا باختر هم بشکند پشت شیران سز یونی خاور مشرق باختر مغرب
معناسنه در تقطیع البیت فتح مفعول تکرار راشده دن حاصلدر
و باسقطدر دیهرام مفاعیل دیه یازیلسه رمیم مضموم او قتور زقطدر
مفاعیل تکیون فعولن فخی دن باکیوانه الف کیدرکن تبدیل
مفعول کوندن واو و باندن اون واو و الف ساقطدر و غیر باخ مفاعیل
غبدن باد و شروخا مضموم او قتور تر دلطف مفاعیل طوغدوغدن
واو ارکیدر غخاور فعولن غرون یازیلدر بیت کوجلو به توانا دیدیلر
لیک بهادر الب اولدی و بنوا اولدی دیرا و لدی دلاور توانا
کلمه سی الب مدالف و سکونی لام و با آخر مشدده تحتانی ایله لفظ ترکماندر
ترکجه بهادر دیرلر فارسیده پهلوان دیمکدر واو حرف عطف نبو
کسرنون و سکونی یا رمجهولی و واو ایله فارسیدر ترکجه کرز و بهادر واو عاطفه

واو عاطفه مقدر دلاور بوذخی عند البعض بسیطدر لکن مرکب
اولمق راجحدر که دل بونی ترکجه یورک معناسنه اولدیکی مثل
ارادهٔ حال طریقیله بشجاعت مراد در آورکشوریکی معناسنه
پس وصف ترکیبی اولوب بهادر معناسنه اسم فاعلمشدر عبیده
شجیع دیمکدر دیرکسر دال مهمله و لام و سکونی یای حطی و راء مهمله ایله
ترکجه یه بهادر تقطیع البیت کچلوی مفعول کوچدن واو کیدریه دیمک
یا دوشر توانا دن مفاعیل دیه یازیلسه دراینک مفاعیل کاف
متحرک او قتور بهادر فعولن البلد مفعول الف واو ساقط
اولوب ضمه ماقبلنه ویرلشدروب ذخی ساقطدر و نتیجه مفاعیل
دیه لدی مفاعیل اولدیکی واو و با ساقطدر دلاور فعولن بیت

شاشمشه یه دی لوح و ذخی لوک السنه یه دست لبک افسنه دی

دلسنه دلالت ایدوصنوکر لوح ضم لام و سکونی واو و جیم عبیله فارسیدر
یعنی جسم کاج یعنی بونی ترکجه شاشمشه عبیده فتح هم و سکونی
حا حطی و فتح واو و سکون لام ایله احول دیمکدر لوک ضم لام و سکونی
واو و کاف ایله فارسیدر اکثر نسخه لرده دخی لوک السنه یه دست
دانقدر بو یله اولیجق لوک مراد نه کور دیمکدر که لوح جیم عبیله اولوب
قانونلری اوزره کاف عجمی یه تبدیل اولنمش اولدیغی مثل اما بعض نسخه لرده واو عاطفه

ال مهمله و بعد الالف فتح واو و را مهمله ایله فارسیدر ترکجه حکم ایدرجی
عربیده حاکم دینور تقلیع البیت هم الدر مفعول سپهدار مفاعیل واو
کیدر را مضموم او قنور سپهبد مفاعیل رباعی قنولن چرینک
باسی کرای قالور باسی حرکیدر دارا مفعول سلطان مفاعیل اولدن
واو اردوسنی حکمیدر مفاعیل وبدنه وحیدنه باراده شرجداو رقنولن
بیت مرجنه در بهرام و زخلور دخی کیوان ۰ کون باندو غربا خترو طوعیدنی
خاور بهرام فتح باء موحده و خای نقطه و سکون آ، هوز و را مهمله والف
و میم ایله فارسیدر بونک عربجه کرمیم ایدرخ دیمکدر ایلدرکه سبعه
سیاره دن فلک خامسه سیر ایدر و ابتدا به کیوان فتح
کاف عربی و سکون یای حطی و فتح واو و الف و سکون نون ایله
فارسیدر عربیده ضم زا هوز و فتح خاء مهمله و لام ایله زحل در لر بودخی
سبعه سیاره دن سابع درکه فلک سابعه و سیاره در بیت
ای شهره غلاینی اولی الجمله بورکون بیسلکوح دخی کیوان
نثر و برجی فلکه دخی کیوان دیرلر باخترباء موحده و خای نقطه والف
و خاء معجمه و فتح تاء مثناة فوقانی و سکون را ایله فارسیدر بونک
ترکجه باتی کیکون باتدوغی یره دیرلر عربیده مغرب دینور خاور
خاء معجمه والف و فتح واو و سکون را، مهمله ایله فارسیدر بونک

اسم مفتوحه ایله اسپاه در بعده ترجمه ایدوب سین ساکن او مفتوحه
قاعده اصل اوزره سینه کیره حرکه ویریوب سپاه دینلمشدر عند البعض
باون سکره الف بولمدرکه اسپایله معای نسبتی اختصاصدر مثلا کیدر
طائفه مزبوط سواری اولدقلرندن تخصیص ایدرانه نسبت اولنمشدر
وعند البعض تاکید نسبت ایچون الف وحی زیاده قلندی دیمشلر
بوجهتدن معتبر کورلمز زیرا حرف تاکید تاخیر افتضا ایدر موکد
موکدی تقدم عجیدر الحاصل سپه فارسیدر ترکجه چری عربیده
فتح جیم عربیله جیش و عین مهمله ایله عسکر دینور دارنده دن مرخم
اسم فاعل پس سپهدار ترکجه چری باشی دیمکدر اولو عربیده
قاف و الف و هر ایکی کسری و دال مهمله ایله قائد دینور و اطلاقی
سپهبد بوجهتله سپاهدن مرخم رباعربیدن عسکره دال مهمله
ایله صحیح و ذال معجمه ایله اصح زیرا ماقبلی حرف صحیح متحرک اولمقدر
بو باء عربی تقلده ضم و فتح و کسرون بویله معتبر دکلدر لکن
صاحب فرهنک جهانگیری سپه بمعنی لشکره بدضم باء و سکون
دال ایله صاحب معتمد دیو تصریح ایتمشدر دارا دال مهمله و بین الاقران
را و مهمله ایله فارسیدر ترکجه اولو بابک که جمله لغت اوزره بسط
اولنشدر عربیده سلطان دینور ملک الملوک معتمد دار مهمله

یعنی خداوند یک معنای حقیقی سے مراد اولسند قدہ ضم میم ایلہ وقتور
کسرہ ایلہ وقنق جائز دکلدر اما خداوند مجاز طریقیلہ مملوقہ اطلاق اولنمقدہ
کسر میم ایلہ وقتور ضم ایلہ وقنق قدہ استعمالات مجازیہ دن اولوب فافہم
اشی کسر حمہ ایلہ ترکی لغتدہ رعیت صاحب معناسنہ کلمہ قرحداوند یک
اصلی خدای وندایدی کثرت استعمال ایلہ یاکسرہ اضافت محلدن
ساقط اولمشدر خدا یعنی صاحب و وند فتح واو وسکون نون
و دال مہملہ ایلہ یعنی تجربہ یعنی شامل واشدہ زحمت چکمک کذلک نون
یومعنایہ ذکر لازم اراده ملزوم طریقیلہ مجازا سلطنت صاحبی و مملکت
دیمک اولور و یعنی ملک کافی ہذا البیت یومعنایہ خداوند ترکیبی
اضافی اولوب بنہ ملک اسمی دیمک اولور و عند البعض خداوند
بسیط اولوب انجق اسم معناسنہ درکاہ معناف ابواب خداوند
ملک وخداوند مالک و خداوند علم درلرکاہ معناف الہ سزا تعظیم تصدیقہ
براولور و بیوک کمسنہ یہ خداوند دیرلر کذا فی المعیار واو حرف
عطف خدیوخا معجمہ ده ضم و کسر جائز در و کسر دال مہملہ وسکون
یای حطی و واو ایلہ مرادف خداوند در واو برینہ شین معجمہ ایلہ خدیش
دخی افتدر خدبوند و خداوند دخی یومعنایہ درکذا فی المجمود واو ابتدایہ
باء موحدہ و مکسورہ حرف نالبد شناسب شین معجمہ و تاء مثناة

مثناة فوقانی و بعد الالف باء عبیلہ فعل امر در ترکجہ ایو یعنی ترزایلہ
عبیدہ عجل دینور یعنی جبہ کہ مبنی علی الفتح ای اسرع بردہ فتح باء
موحدہ وسکون راء مہملہ و فتح دال مہملہ و سمیلہ فارسیدہ ترکجہ
قراوش و قول کبی اسیر اولمز واقچہ ایلہ صاتون الناس علایق و کول
معناسنہ در عبیدہ عبد مملوک دینور رکلنہ بشقہ غلام و دشمنہ
راہ و کنیز و کنیزک دیرلر کاف تصغیر چاکر جیم عجمہ و بعد الالف فتح کاف عربی
و راء مہملہ ایلہ نہ رسیدہ ترکجہ قول کرک اسیر و کرک فقیر رعیت عبید
عبد کبی پس لفظ چاکر عامہ بردہ خاص نظم مرحوم یوکدا شارت
ایدوب بردہ قراوش و قول دیمکلہ مقتضی بیان ایدوب بالکز
قولہ کہ عمومی وار در چاکر دیو بیور مشدر تقطیع البیت ملک مفعول
سین مشددہ مکرر در خداوند مفاعیل خدبودب مفاعیلن واو یک
ضمہ سی اشباع اولوب واو وقفی حاصل اولور شناسبو قولن ایودن الف
و باکیدوب کسرہ یایہ و بربلور بردہ ق مفعول روشن قلدمفاعیل
قولدق واو کیدیرخدر ق مفاعیل چاکر فعولن قولدق واو دخی

کیدیریلیت ہم اولدسپہدار و سپہبد چوی باشی دار اولو سلطان
دی حکم ایدرجی واو رسپہدار وصف ترکیبدر سپہ سین مہملہ و
و فتح باء عجم و ہا اصلیہ ایلہ سپاہ ہدف محذوف فی الاصل اولمدم

قولا غوز معاشه در عبیده و بلبل و بنور بر فتح با آ موحده و سکون
را آ مهمله ایله فارسیده ترکجه بشر معاشه اسم جامد در عبیده کسر میم ایله
میوه و بنور پیرو وصف ترکیبیده پی فتح با آ عجمه و سکون یا ایله فارسیده
ترکجه ایردار در معاشه در رو فتح را آ مهمله و واو ایله رونده رون
مرخم اسم فاعل پس پیرو استعارتن او بیجر و یکدر عبیده تاج و بنور
بیکار فتح با آ عجمه و یای حطی و فتح کاف عجمه و بعد الالف را آ مهمله ایله
فارسیده ترکجه مصاحبشو معاشه اسم بسیط در عند البعض پی ایله کاردن
مرکبدر پی بیان اولندی کاردن مرکبدر پی بیان اولندی
کار بونن ادات مبالغه فاعلدر پس اشتقاقدر و صوابشده خصمان نظری
اردم او لمغله او غاشو و صوابشو معاشه علم قلنمشدر جهره فتح
جیم عجمه و سکون ها هوز و فتح را آ مهمله و ها آ هوز ایله سیمه فارسیده ترکجه
صورت عبیده تاره و بوطه ایله صوره و ها آ هوز ایله هیئت و بنور
واو حرف عطف پیکر فتح با آ عجمه و سکون یا حطی و فتح کاف عربی
و را آ مهمله ایله مراد فی جهره در یعنی بودخی صورت معاشه در
تقطیع البیت رهبر فی مفعول قودن واو حشو لوزری مفاعیل الاغوزدن
الف و واو و سا قطلدر مشاوی مفاعیل جیرو فعولن پیکر مفعول
پیکاردن الف کیدروشو صور مفاعیل ندر جهر مفاعیل تره دیر و جهره دن

ضمیر او دوشر و پیکر فعولن بیت میدا دبن و بردی بکا عدا در
واو دادار و کل عادله دی قودشه دا در خی دا دده خی حرف خان
واو دالین مهملتین و بندرنده الف ایله بونده فعل ماضی بن با
مفتوحه حرف صله من ترکجه بن دیکدر پس میدا دبن ترکجه بکا
و بردی دیکدر دا دبونن اسم جامد در ترکجه کرکلو ایشر عدل عبیده
شهر تنه نا کتورلشدر دادار وصف ترکیبیده داد عدل ایله الف
محدوده و را آ مهمله ایله ارنن دن مرخم اسم فاعل پس ترکجه عدل
کتورنجی دیکدر عبیده عادل و بنور دادر و را آ مهمله ایله ارنن دن صکره
الف زا آ مهمله ایله اسم جامد در ترکجه قوداشر عبیده اخ و بنور
تقطیع البیت میدا دمفعول بن وردی مفاعیل و بردی یا ایله
سا قطلدر بکا عدل مفاعیل در ردد فعولن دادن الف
سا قطلدر دادار مفعول و کل عادله مفاعیل دیکدن یا دوشر لری
قود مفاعیل له دن ها هوز شر شدا در فعولن شه دن عادوشر

بیت ملک آ ت عدا وند و خدیو و پشناب ایو برده فراوش
قول و خی و بر لر قولجاکر ملک لفظی عبیده ربمک ضمیر سلطنت
معاشه در کسر میم ایله تملک معاشه در که ایچن ذوی العقول
غیبه نصرف انملک معاشه مستعملدر بونن ایکی وجه اوزره او و بنور

قرقوب الدقری قلدرع بیده ضم صاد مهملة ایله صوف دینور
پسته کسر باء عجمه وسکون سین مهمله وفتح تا قرشت ورآء مهملة ایله
فارسیدر ترکجه حآء مهملة ایله حالی دینور رینه بونخ طقصو دفدری قوی
دوشمه درع بیده یانک تشدیدی ایله قالی دینورکه موب
حالی ورده قالی تخفیف یا ایله کوچه جکنه حرف تصغیر ایله قالیجه دیرلر
عند البعض پسته یمک عمومی وارد رهرحوشنه نه دیرلرع بیده
بسط کب تقطیع ابیت وندان مفعول اون ثانی مضموم اوقتور
دشارشر مفاعیل یمک نار مفاعیل رابنه مضموم اوقتور ارشدر فعولن
ارشدنی معرکید دب فتحتی ماقبلنده ساکن راسنه ویرلور
یاخود ونون ومفعول ونداندن الف حذف شرشرشدرب مفاعیل
ارشدرنی الف کید دب فتحتی ماقبلنده شینه ویرلور یمک ونار
مفاعیل ارشدر فعولن بورغ مفعول جدی پشم مفاعیل جدرغ
یاکید ریکه فال مفاعیل یوکه ون واو حذف پسته فعولن یه دنی
حاکید ریبت یوقارلوغه بالاترو بالا بوی خوی در ایلرلکه دی
بیشتر وکیه یکه پسته بالا باء موحده نحتانی والف ولام ایله فارسیدر
بونده ترکجه یوجه ع بیده حاکی دینور ستر فتح تاء شتاة فوقانی ورآء مهملة
ایله آدات تفضیلدر پسته بالاتو ترکجه یوجوک دیمکدر ع بیده اعلا دینور

دینور بالانیه فارسیدر بونخ ترکجه بوی تابی یوسوندرکه
بونی یوسونغه دیرلر ع بیده فتح قاف ودال مشدده ایله قد
دینور خری امالة ضم خآء معجمه واو رسمی وبای صلیه ایله فارسیدر
می ونخ قافیه سنده بونخ ترکجه درکه وجود حیوانات قیل ویرندن
چیقان صوردر ع بیده عین ورآء مهملتین فتحه لری وقاف ایله وق
دینور پیشتر پیشرکسر باء عجمه وسکون یا فاصله وشین معجمه ایله فارسیدر
ترکجه ایله ع بیده اقدام دینور ترینه ادات تفضیلدر پسته پیشتر ایله دیمک
دیمک اولور ع بیده اقدام دینور پسته فتح باء عجمه وسکون زاسیز
مهمله ورآء مهمله ایله فارسیدر ترکجه کیرو ع بیده بعده دینور بالفتح
ترینه ادات تفضیل پسته پسترترکجه کیرو دیمک ع بیده ابعد دینور تقطیع
ابیت بوقول مفعول غیالات مفاعیل رهاب مفاعیلن بجدر
فعولن واو اراسی قطع در ایلرلی مفعول کدی پشت مفاعیل که ون
یاکید یشتر یاد وشرلر ایکیرول مفاعیل پسته فعولن که ون یاکید در
بیت رهبر قولغوز بریشه ایجی پیرو پیکار صواس صورتدی جهره دیکر
رهبر وصف ترکیبیدر ره فتح رآء مهمله وسکون هاء اصلیه ایله معدن
محفف در ترکجه یول ع بیده طریق دینور بر فتح باء موحده وسکون
رآء مهمله ایله برنده دیمکدر مرخم اسم فاعلدر ایشیجی دیمک اولور استعمالاتده

معجمه ایله فارسیده ربوط ترکجه بلک که منشا لسان اوزبک الف
پرمش اوجلاندی ویرسکه وارنجه اولان عضو که ترکیده الف
محدوده الف ارش دینور کذا فی عبد القادر عبیده کسر الف
عربی ورآء مهمله ایله ذراع دینور ساعده دیرلر کذا فی اللغات
جهانگیری مرحوم شیخ با فتحه اتله باب رای مفتوحه ده یازوب
ارش عبیده قصاص ودیت معناسنه وکسر را ایله ارش لغتندر
محققدر که ذراع معناسنه وبلک وقولدیشر بو قولی اقتضا ایدر که
ناظم مرحومک بلکدن مرادی معروف بلک اولا عبیده
ضم راء مهمله وسکون سین مهمله وغین معجمه ایله رسغ دیرلر لکن
ترجمان اللغات وشارحده رسغ لغتنی بازوقده خورده دیوب
یعنی پیوند دست ونمش وذراع بازوین برحرف ارش ایله بیان
اولنمش واو ابتدائیه تارتا رمشتاة فوقانیه الف ورآء مهمله ایله
فارسیده ربوط ترکجه ارشو که ارنج مقابلیدر جلاجین لسانده ارش
بزبک وبزامشالک جوزین بلکدر که دزکاهه اوروب آزدوسنه
مکلک ایله بکورد کلری بلک که ارنج دیرلر بونه فارسیده امالهٔ
باء عجمی وسکون واو ودال مهمله ایله پود دینور پشم فتح پاء عجمی وسکون
شین معجمه ومیم ایله فارسیده ربوط ترکجه یوک که قیوناک صرندر

ما قبلنده کاف ویربلور شتر بور فعولن واو عاطفه محذوفدر بیت
بازندر بیشرو وداغی براشور بیزبیدماندغاله می ماند بگزر میزد
می حرف حال نزد سبز مهمله وزآء عبیک فخاری ودال مهمله ایله زبرز
مصدر نزمشتق فعل مضارع قدر ترکجه برار دیمک عبیده لایق کلمز
بیزبیدی حرف حال زبید کسر زآء عربی وسکون یای حطی وفتح باء موحده
وسکون دال مهمله ایله زبید نزمصدر ندن مشتق فعل مضارع ترکجه برشور
ایکدر عبیده ضم میم ایله مناسب دینور ماضی فتح میم والف وفتح
نون وسکون دال مهمله ایله ماند نزمصدر ندن مشتق فعل مضارع
بونمش ترکجه قالر عبیده بقی دینوری بنه حرف حال ماند بونمش ترکجه
بگزر عبیده مشابه دیرلر تقطیع البیت بازرن مفعولاتن فاکیدر
درمیسر مفاعیل زدوتاد مفاعیل وجنبد نزاجو شرباشور فعولن
منبرب مفعولات وماندق مفاعیل فالدون الف وباسی فطلدور
یلمان مفاعیل دیکر فعولن بیت وندان دیشر ارشدر بلک وتار
ارشدر بود ارغجدی پشم بوکه قالیه پشتر وندان فتح دال مهمله
وسکون وبنه فتح دال وبعد الالف بنه نون ایله فارسیده ترکجه دیشر که
اغزابچنده اولور منظم کجکلر در عبیده کسر سین مهمله ونون مشدده
ایله ستر دینور ارش فتح همزه وسکون زآء مهمله وسکون شین معجمه ایله

تعبیر اولنور پس سزاوار لایقلی دیمک اولور یا خود سزا جزا عوض
معناسنه اولوب وارادت لیاقت اوله پس جزا و مکافاته
مستحق دیمک اولور یا خود هر بری لایق معناسنه اولوب
بعد الترکیب کثرة استعمالاریله لایق معناسنه اسم علم اولمشدر
اراده الف ممدوده و رآء مهمله و بعد الالف میم ایله فارسیده ر
ترکجه دولمک یعنی بربرده طورمق عهیده قرار دیمکدر دینور
بزک بآء موحده و زآء عجمیک فتحه ای و کاف عجمیله زکیدر
فارسیده الف ممدوده و رآء مهمله و بعد الالف کسرهای حطی
و سکون شین معجمه ایله ارایش دینور اسم مصدر در واو حرف
عطف زیور کسر زآء عجمیه و سکون یای حطی و فتح واو و سکون
رآء مهمله ایله فارسیده ر ترکجه بزک تقطیع بیت در خون مفعول
خوردن واو و نون ساکیدر ر در لایق مفاعیل بالمک کرسی
اشباعندن بریاد خز تولد ایدره قهقاخ ه مفاعیل واو عاطفی
سا قطدر حرکه سی ماقبلنده قافه و برلشدر سزاوار خون اوردن
الف کیدوب واو یک فتحه سی برمقدار اشباع اولنوراراده مفعول
الف ممدوده ایله واو نون و میم مضموم اوتنور دولمک ب مفاعیل
دولمکدن واو حرف شرط کرای مفاعیل ارایشدن یای هم حذف وحرکه سی

ذهب دینور که کما مر فی الاول پسر زر کبیر معنای ترکیبی
استوبخی دیمکدر قوبجیلر یک اشرف علی الستون ایدرلر لغتیمک
زر کاستعمالاریله لنشدر تقطیع البیت وی چور مفعول چوره ون
ساکیدر بیرام مفاعیل ن قلیم مفاعیل واو ابتدائیه وبآء اخیر سی قلاور
دکشور فعولن ویدن ساکیدر واو مفعول فتحه دال امداد اولنور
بقیه مفاعیل یه ون ساکیدر یا مفاعیل یه ون ساکیدر الف
ممدوده ایله الف اولور زر کفعولن واوسا قطدر بیت در خوردن
لایق وهم واجی سزاوار ه آرام چولمک بزک آرایش و زیور در خور
فتح دال مهمله وسکون رآء مهمله وضم خآء معجمه واو رسمی وسکون
رآء مهمله ایله فارسیده ر ترکجه برار عهیده لایق دینور بونلره بیسی
ترکی مزاوسنده علف کتور لمشدر قاعده بواوج حرف علف
ترکیدر یعنی واو وهم و دخی بونده حرف مقامنده ایراد اولنمشدر
کما مجه واو ایدوهم بربرده استعمال اولنور کما مجه هم ایدواجی بربرده
استعمال اولنور وکاه هربری باشقه باشقه عاطفی اولور لرقاحظ
سزاوار بونلره مرادف در خور در که بوده لایق معناسنه در لکن
فی الاصل سزا ایله وارون مرکب اولوب سزا فتح سین مهمله و رآء
عربی و الف ایله فارسیده یعنی لایق وار بونده ترکجه لری دیمکله تعبیر

میجه ایله عبیدر کسر عین ایله دخی لغتدر یعنی حیات ترکجه دیرلک
فارسیده زنده کانی دینور تقطیع ابیت حوا میجه مفاعلتن حوا میدر
باجه شرویجه برباد ایله واو قصور یله اندره مفاعلتن یله اندره دخی یازیلیدر
ودیجه باسزاد قصور ایله عشر غجه مفاعلتن دیدکده واو حاطه ساقط اولور
شکریجه مفاعلتن بودن واوسز قطر العطعة فی بحر الموج المثمن
الاخرب المکفوف المحذوف بوجوهج که فی الاصل سکز اجزاء مفاعیلن در
پس صدر وابتدا سنه خرب واخل اولمغله هر مصراعك اولسنده
اولکی مفاعیلن مفعول اولمشدر وکامه وهر مصراعك عشورنجه
کف واخل اولمغله مفاعیل اولمشدر وکامه وعروض ضربنه حذف
واخل اولمغله هر مصراعك آخرنجی اولان مفاعیلن فعولن اولمشدر
حذف لغتده اتمق اصطلاح عروضیده سبب خفیف اسقاط
ایتمکه وبرابر پس مفاعیلن یه لسان قابیجق مفاعی فعولن اولور بناء
علی ذلك بوبحره هزج مثمن اخرب مکفوف محذوف دیرلر

بیت دی چوره یه پیرامن اولمله دکشوره دمرجیه قویجه آهنکر وزرکر
پیرامن کسر همزه عجمی وسکون یای حطی وراء مهمله والف وفتح میم وسکون
نون ایله فارسیده بونمك ترکجه فتح جیم فارسی ایله چوره دینور عربجه
اطراف دینور واو ابتدا یه کشور کسر کاف عربی وسکون

وسکون شین معجمه وفتح واو وسکون راء مهمله ایله فارسیدر
ترکجه ولایت ودیار دیرلر اقلیم کسر همزه وسکون قاف وکسر لام
وسکون یای حطی ومیم ایله عبیدر شهر تنه نام عربی کشور لمشدر
دمرجی ایله قویجی بیشده برداوفارقی لازمدر قویجی لغطی کرکیدر
قویم ایله ادات فاعل اولان جی دن مرکبدر قویم فتح زکیدر کر
نسوانه مخصوص اولان مجوهر ومتاع نفیس یعنی کوپه وقوشق
وبلازك وبونلره بکزر شی لرکه عبیده ضم حاء مهمله وکسر لام
ویای حطی مشدده ایله حلی دینور فارسیده پیرایه دن وزیور
دینور عند البعض بونلری قودقلری قفسه قویم دیرلر ومجازاً اول
مجموعه نسنه لره دخی قویم دیرلر واندری بیان کمسنه یه قویجو دیرلر
آهنکر آهن ایله کردن مرکبدر آهن الف ممدوده وفتح هاء هوز
وسکون نون ایله فارسیدر ترکجه دمورکه اندن قلیچ بیچاقلر
مثلو کر فتح کاف عجمیه کاردن مخففدر که بونده ادات فاعلدر
پس آهنکر دمورجی دیمکدر عبیده فتح حاء حطی ودال مشدده الف
وبنه دال ابدعداد دینور واو فارقی زرکر دخی مرکبدر زر فتح زاء
هوز وسکون راء مهمله ایله فارسیدر ترکجه التون کسلطان
معادنه عبیده فتح ذال عربی وهاء هوز وسکون باء موحده ایله

واو و واو ابتدائیه سه قطعه رتفعلتی مفاعلتن ندون با و قولنقدم
واو و واو بجای ان همزه با اسقاط اولنون کسره ما قبلشده فاذ تفعلن
اولنور بشکنجه مفاعلتن واو سه قطعه رمیخلمش مفاعلتن مه دن
معا یعنی دن یای نائی کیدر رلر واهملکو مفاعلتن دیدن یا بهدن غیر
سه قطعه رلشیدر ولو مفاعلتن شدیدک دالی متحرک اوقنور دیکر
او یا مفاعلتن دیدت دیکجدن یا رحه شروجیم متحرک اوقنور غلیوسه
مفاعلتن قلیوه دن با کیدر رمیت سز انه جانی ادب یولنه بوری
کاولسک بر رقودن نوجان پدر براه ادب برو کشوی سره زمه
تو خیر خطاب جان پدره اضافتی لامیه جان موصوف پدر بابه دنا
عبیده قصر همزه ایله اب دینور براه ادب اضافتی نسبیه با مفتوحه
مفتوحه حرف صله راه بوادب فتح همزه دال مهمله وسکون زا
مفتوحه ایله عبیده رلغتده ترکجه کوزل خوی فارسیده فتح فا وسکون عین
وسکون زا مهمله وفتح با هوز وسکون نون وکاف عجمیه ذهنک
دینور خوی خوب مفاسنه اصطلاحده شول شی دن عبارتدر که
اول شی سبیله بحث خطا یه دن احتراز اولنوره با مکسوره حرف
تاکیدر رو فتح زا مهمله واو ایله فعل امر در ترکجه بوری دیکت عربجه
کسره همزه ایله اذهب دینور که یورتا حتی مفاسنه در فارسیده

فارسیده وترکیده مستعمدر شوی فتح شین معجمه وکسر واو وبای
حطی ایله فعل مضارع مخاطب ترکجه اولاسک عربجه تسیرون دینور سره
سبز ورا مهملتین فتحه ایله واو ساکنه رسمیله یورتا ترکجه یرار واو یعنی
نیلکوز عبیده فتح همزه ایله اعلا دینور زکسر ایله ازدن محفف دکامتر
مرا همزه با هوز وسکون میم فتحه ایله واو رسمیله فارسیده ترکجه
قوغ عبیده جمیع وجمله دینور تقطیع البیت سز تجنی مفاعلتن اندن
همزه کیدوب حرکه سه ما قبلنده نونه ویریلور وجاندن الف کیدر
آدبیئه مفاعلتن یولنه دن ولو وبا حرف ایله کلسن مفاعلتن
یورین واو وکه دن صاوا وکیدن الف واو وبا کیدوب
حرکه الف کا ذ تفعلا اولنور برزمدن مفاعلتن یاردن الف قوده
واو کیدر رجان پدر مفاعلتن تودن واو کیدر براه ادب
مفاعلتن برو کشوی مفاعلتن کدن با کیدر سرزمه مفاعلتن
سره رسنک فتحه سه مدا اولنور بیت مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن
مفاعلتن ۰ حرامی به بلانه دیه دلی عیش وغمه شکر بوده حرام
فتح حا وراء مهملتین ایله ولعد الالف میم ایله عبیده رینا ترکجه
اشکه سه جائز اولیوب منع اولنمش لغه فارسیده نه روا اولمش بلکه
دینور کذا فی الترجمان عیش عین مهملتک فتحی وسکون یای حطی وشین

وسکون یای حطی و شین معجمه ایله فارسیدر ترکجه جبان اوتمق عبیده
سهم المواث و بینور سمه فتح سین مهمله و میم ایله فارسیدر ترکجه
بیوندر تمک ایکی طرفنده کاوک یونجه جفون و بوغدای کاری جمقدر
عبیده توبه اولنوب فتح سین مهمله و کسر میم وسکون یای حطی و قاف
ایله سمیق دینور تقطیع البیت رفتن مفاعلتن فعولن با کبد دب
لام مکرر اولور بیندر و عنه مفاعلتن بیوندر فعولن و او حذف و قاف
غینه شبدیا اولنور جوغبه مفاعلتن و او ساقط غیر متحرک بهبد ولی
مفاعلتن دال متحرک او قنور اکسندر خا مفاعلتن اولکندره
واو و با ساقط در وشنک صبن مفاعلتن کاف متحرک
وجبان انفسز او قنور اتین و هی مفاعلتن او قیدمز و ویرن
یارچه شرارشز و لسه مفاعلتن زوه دن با کبد ربیت

کوزارگش وکشن نه قولتق ایچی یکشر چاپ و چکمه یعنی نکش و دی
ابهله کوراوشید دلو دی کبیج او با قلیوه سه کش فتح کاف عجمر
وسکون شین معجمه ایله بونده اسم جامد فارسیدر یعنی جوب
کاف عبیده و لغتدر کدانی عبد القادر بونلر ترکجه کوزل
عبیده حا و سین مهملتین و نون ایله حسز دینور و او یعنی دخی
یعنی قولتق ایچی معناسنه دخی لغتدر عبیده کسر عجمر وسکون با

با موحده و طا مهمله ایله بطدینور یکشر با موحده نکسوره حوف
نا کبد کش فتح کاف عبیله کشد معناسنه امر حاضردر
ترکجه چک یعنی اوزاد عبیده ضم عجمر ایله امد دینور یکشر میم
مفتوحه نه عبید پسر یکشر نهی حاضر ترکجه چکمه عبیده لا تمد دینور کوار
اما لکاف عجمر وسکون واو و لام ایله فارسیدر ترکجه ساغ کاف
فتحه سیله کودن واو غور زیرا عبیده فتح عجمر وسکون با موحده
وفتح لام و با اصلیه ایله بینور ناظم مرحوم شهرتنه نبا عبیله
کتور مشدر احمق دخی دینور و او ابتدائیه شبید فتح شین معجمه
وکسر با دخی لغتدره وسکون یای حطی و دال مهمله ایله فارسیدر کرشیدن
محفف در یا خود الف ایله دخی لغتدر ترکجه بونمق دیو یعنی عقل و ایمان
کسه عبیده مجنون دینور کیج کسر کاف عجمر وسکون یای حطی و جیم
عبیله فارسیدر بوندره ترکجه او یا معناسنه در کشی برایشی شاشکده
اغا فولوتوب کچکد رمک عبیده کاهل دینور فلیوه ضم فا و سکون
وکسر لام وسکون یای حطی وفتح واو و با ایله فارسیدر ترکجه
سمکه سویلد وکن واشلد وکن کرک بنمز عبیده فتح با موحده
وسکون با ایله بوز و آ با شتاه فوقانی و با ایله بهنه دینور فارسیده
سرسام دخی دینور تقطیع البیت ز نکشر کش مفاعلتن کوزلدن

و بیابه عهد ولی او کند رخ مشک و میان او فیند دلی چشم

وزن او سه خل فتح غین معجمه و لام مشدده و تا و حده ایه ع بید ر

فارسیده دختی استعار او لنور ترکجه تخل که نار لام حاصل او لان محصولدر

مجازاً بو محصوله دخی استعار او لنور او دن آلینان کرایه دخی غلا در بر

غله وقف بو معنایه در و غلادن حاصل او لان اجره کحافی القاموس

الغلة و غلّ من کرا دار و اجرة غلام و فاشا ارضریوع ضم یای حطی

و سکون واو و غین معجمه ایه فارسیدر ترکجه بیونرق که حفته قوشلرلان

او کوز لرایله بیونلرینه بکور دکلری تسمه در ع بیده کسر نون و سکون

یای حطی و در آر مهمله ایه نبر دینور و او ابتدانیه عهد کسر تا هموز و سکون

یای حطی و دال مهمله ایه فارسیدر ترکجه یاده یه کلری کورکدر یا مقدار

ع بیده کسر میم و فتح زا و عین و الف و در آر مهمله ایه مذار دینور دی

بونلر کمبل و زن ایکونه رخ مشک وصف ترکیبیدر رخ و غین معجمه

و الف و واو ایله بعضلرکاوفارسیدر ترکجه او کوز غین ایله کاف بینده

تبادل وارد رکما فی الهامش مشک فتح شین معجمه و سکون نون و کاف

ایله فارسیدر بعضلر تند و تیز رو یعنی ایتی و کسکین و یورکث ذکر سبب

ارادهٔ سبب طریقیله او کسنده ره و یه کلری دکسکه دیرلر کما فی الهامش و بر سورجه

و مور و اردر انکله حیوان مرقومه دورزه کلری وقت تیز یورر چشم کسر تا هموز

دیرلر میش کسر میم و سکون یای حطی و شین معجمه ایه فارسیدر ترکجه

قیون معناسنه ع بیده غنم بره یا مفرده و در آر مهمله و نون فتحه لری

و تا ر سیله فارسیدر ترکجه قوزو ع بیده حا مهمله و میم فتحه لر و لام

ایله حمل و بینور شبان ضم شین معجمه و با موحده و الف و سکون

نون ایله فارسیدر ترکجه جوبان که قیون کوديجيدر ع بیده را مهمله

و الف و کسر جیم مهمله و یای حطی ایله راعی و بینور ره فتح زا مهمله

و میم و تا ر سیله فارسیدر ترکجه قوسورسینه مهمله ایله سور و ضم کاف

ع بیده کوه و بینور قیون و صغر سورسینه که ع بیده کسر کاف و تشدید

حظر و سکون یای حطی و جیم مهمله ایله قطیع دیرلر جماعة من البقر و الغنم

معناسنه مجازاً انسان سورسینه ده دیرلر و سائر حیوانات دن

دخی مستعملدر شهر یله نظرف ایدوب رمادیرلر قطیع البیت ترکی اولمق

مفاعلتن دنجخ دخی مفاعلتن دیرلر فرقه مفاعلتن برفرقه افاکسور

او قنور دنجخ دخی مفاعلتن اوچ شر دیمیدر مفاعلتن دیمیدر دن

یا اسقاط او لنور دیمیشلرین مفاعلتن شین متحرک و قیوندن

واو سقط در قرد یمیدر مفاعلتن قرد یه دن یا کیدر جبانشان

مفاعلتن جوبانه دن یا و شبانه دن الف ساقط در سر و یرمه

مفاعلتن سر و یه دن یا کیدر بیت در خله تخل بوتیدر رغد دلی یوع

تقطیع ابیات سابق یکی کل متفاعلن سکادن الف واولد زالف
وواو وسا قطلد رو ضمه الف ما قبلشده کافه نقل اولنور کقلوبسز
متفاعلن گردن با وقولدن واو واوله ونهایاسا قطلد رو بنا اولنه
متفاعلن والف ضمه سی ویانک نونینه نقل اولنشدر فتحنی الف
متفاعلن قودن وبوغیدن واو اوزسا قطلد رو بنهمزن متفاعلن
بتودن واو ورادن الف دوشرلر کرهی شوی متفاعلن گدوز
پاکیدوب بهزر گدن متفاعلن بهلیان متفاعلن انیدوب همزه کیدوب
کسره سی بهلک لامنه وبربورو واو کیدوب الف ایکیسی قنور
بیت متفاعلن متفاعلن متفاعلن متفاعلن کوچه جکدن
اولکلاوب اوکرنه بیوب غوزاولبیکمان غوز فتح عین مهمله وکسر
زاء معجمه وواو ونه زایله عوبیدر ترکجه بوندن یتمش دوقسان در
فارسیده همزه وسکون نون ودال ایله ارجمند دینور واولوقسان در
فارسیده بیکمان دینور اگر جنکسز دیمک در لاتک ولاشه دیکدر
کما مر تقطیع المصراع بگلدن متفاعلن کوچه جکدن واولوا ولدن الف
وواو وچوب ضمه سی نونه نقل اولنور کدیکرنه متفاعلن گدوز با
کیدوب واو بدن الف سا قطلد رفتحه سی کدیمک نونه نقل
واوکرنه دن واوکیدوب ضمه سی یانه نقل اولنور بیبغزی متفاعلن

بیبوبوه نزواولرچ شرز بیکی نز متفاعلن اولدرن الف وبا وواو
س قطلد رفتحه زایه نقل اولنور القطعه فی بحر الوافر المتمزات لم
واو فروا وو الف وفا وراء مهمله ایله فاعلن وزننده عوبیدر ترکجه
جوق دیکدر بوبوکیمک حرکاته چوق اولغله واوزسیله اولنشدر
بیت تکرک طلو ویخچه دخی دی برف قره دیه به دیه
دی یمش قیون قزویه بره چوبانه شوبان سوریه ره
تکرک تاء مثناة فوقانیه وکاف عجمیک فتحه لری وسکون
راء مهمله وکاف عجمیله فارسیده ترکجه طلو دیه کلری قار وبیدر
عربجه بَرَد موحده تحتانیه وراء مهمله ایله برد
دینور وجب الغام دخی دینور واو حرف عطف یخچه یخ ایله جه دن مرکبدر
یخ فتح یاء حطی وسکون خاء معجمه ایله فارسیده ترکجه بوز وجه فتح جیم عجمی
وهاء رسمیله فارسی حرف تصغیر در پس یخچه بوز جغزدیمک اولور
بوخ دخی طلویه علم قیلدیلر برف فتح باء موحده وسکون راء مهمله
وفا سعفص ایله فارسیده ترکجه قار که قشین بفاء عربیده وفتح نا مثلثه
وسکون لام وجیم ایله ثلج دینور ده والرمیمک فتحه لری وهاء
رسمیله فارسیده ترکجه دیه دیه کلری کشته که قشین شدید روز کار ایله
بفاء خرده قار دیه عربیده تقویب ایدوب یاخود قاره تبدیل ایله دمق

لغت در آستان الف ممدوده و کسر سین مهمله و فتح تا مشناة
فوقانی و الف و نون ایلخار سید ترکی اشلک یعنی
قپوا شکی عبیده عین مهمله و تا مشناة فوقانی و با موحده نمک
فتحه لری و تا، وحده ایلچی دینور مطلق ذکر اولنمشدر ترکی
آلت اشنک مراد اولنور تقطیع البت شوکچ چکلو متفاعلن
کوچه کو واو سکنه قط و جیم اولمک حرکت مد ایله او قنور و او دن
الف ساقط اولوب فتحه سی ماقبلنه نقل اولنور کلیا بچن متفاعلن
کردن ها و او له دن الف و ها و ایچوندن الف و یا و او اوسکنه قطلر در
اکاگاز دی متفاعلن اکاون الف کاژ و نزها سکنه قطلر در
قشلار متفاعلن او سه دن الف و واو سکنه قطلر در الفاظ
فتحه سی ماقبلنده شینه و یرلشدر دالگانیز متفاعلن دیدیکی
یاحوشرا و خاندی متفاعلن او ه دن و خانه دن هالرچقارلر
درکه ستز متفاعلن زیرکدن یا و ستوندن واو سکنه قطلر در
اشکاکستان متفاعلن استاندن هم حذف اولنور حرکت
ماقبلنده کافه و یرلیور بیت سکا یارک اولاکه قوارا دیمک دینراولنمش
قوبونجغه بتو بهتران کدرهی شوی بزرگ دین بهلوان و آن
بتو با موحده مفتوحه بونشا فارسی حرف صله نونه تبدیل خطاب ترکچه

سکا دیمک اولور عبیده ایلک دینور بهتران کسر با موحده
و با اصلیه ایلخار سید ترکچه یارک ژ فتح تا مشناة فوقانی و رآ مهمله
ایله فارسی آوات تفضیلدر ترکچه یارک دیمک اولور عبیده ژ فتح
و سکون واو و فتح لام و یار حطر ایله اولی دینوران اسم اشارت
بعید که کسر کاف و ها و رمیله بونشا عبیده کی من بیانیه معنسنه در
رهر فتح رآ مهمله و کسر ها و هوز و با اصلیه ایلخار سید رمعنی
بنده یعنی ترکچه قوارا عبیده عبدکار شوی فتح شین معجمه و کسر
واو و یار حطر ایله فعل مضارع مخاطب پسر رهی شوی ترکچه قوارا اولمک
دیمک اولور بیزرک دین بزرگ دینه اضافت لامیه در
با موحده مفتوحه حرف صله بزرک با موحده و رآ عبیده یمک
ضمه لری و سکون رآ مهمله و کاف عجمیه ایلخار سید ترکچه اولو
عبیده کبیر و عظیم معنسنه کافک کسره سی علامت اضافتدر
دینز بیان اولندی ترکچه دیز اولوسنه دیمکدر بهل با موحده مکسوره
حرف تاکید هل کسر ها و هوز و سکون لام ایله فعل امر در صالیور
دیمکدر قو دیمک ایله تعبیر اولنمشدر عبیده فتح دال مهمله عین مهمله
ایله دع دینور ابن اسم اشارت قریب و او جمع ایچوندن
اسم اشارت بعید حرف صله یعنی زا مقدر در قوبونجغه دیمک اولور

محلدر عربیده فتح میم وسکون حا حطر وفتح خا آسعفصر وصاد مهمله
ایله قحفصر وبنور آشیان الف محدوده وکسر شین معجمه وفتح یای
حطی والف ونون ایله فارسیدر بوده خرداوف لانه در یعنی
یوا انقطیع ایلیت انکلو قبط متفاعلن اوکیدن وکوفدن واو
وواو ابتدائیه ساقطدر قزغاخت متفاعلن فازدن
الف وواو ابتدائیه حشرلر وغاخته بک خاص مکسور وقنور
اکیک کلا متفاعلن اوکیدر سوداوی حرر صعفصان متفاعلن ژه دن
یاخودن واو ساقطدر قشم غدی متفاعلن قوشه دن
واو وها ساقط وغیز مکسور وقنور یکیور در متفاعلن ژه دن
ها وواو بین الف ویای ثانی ساقطدر یولاندر متفاعلن بوه دن
ولاندن ها حشرلر وخاشیان متفاعلن خیه دن یا کیدر
والف ایکی او قنوریت شوکوچه جک سا وکه اولدیا ایکون انکا کاژه
دی قشم اولسه اولاژه در انکا نبهزاوه خانه در ویره کاستون اشک اسطانکه
کاژه کاف عربی وبعد الالف زا عجمیه وها رسمیله فارسیدر
زاغ عربیده دخی لغتدر عند البعض ترکجه کله دیه کلری برنکه بلکدر که
بستا نجیلر وصیادلر وصحرانشین یورتدن وچورین یاپوب
اوستنی اودت ایله اودرتوب حرارت شمدن امیز اولورلر

عربیده ضم ظا معجمه وفتح لام مشدده وتا ایله ظلة دینور وکوردکلری
اوینا یجقدیه دخی دیرلر نبین نی فتح نون ویاء حطی ایله قش کامر
یای ثانیه حرف نسبت نون تا کیه نسبت پس نبین قشه منسوب
دیکدر موصوف محذوف صفتدر تقدیری کاژه نبین در
یعنی قش اولیجی کوچکلر دیمک اولور عربیده ضم خا معجمه وصاد
مهمله مشدده ایله خصر دینور یعنی بوغلی کوچوجک اوادقورلر
کوچراولی ترکمان وعربک کچه دن وقیلدن دوزدکلری
اواعتقادیله لکن بوغلدن دکلدر کاهیز فی اکثر اللغات
اونره حوکاه وحوکه درلر ترکجه دریم اوی درلر نسکم کلور خانه
خای معجمه والف وفتح نون وها رسمیله کربونه تشبیه
ایچوندر که خانه عربی وفارسیده کاروان سرای معناسنه در
پس اوی الی تشبیه ایدوب خانه دیدیلر یا خود علاقه اتصالدر که
عربیده منقولدر فارسیدر بونه ترکجه اوکه ایچنده یاکزاولورلر
عربیده دالی وآی مهملتین بینهما الف ایله دار دینور ستون معنیسنه
مهمله وتا مثناة فوقانی ضمه لری وسکون واو ونون ایله فارسیدر
بونه ترکجه درک که باپولرم دیکوب اوستنه بنا ایدرلر دیمکدر
یکلک اصارلر عربیده دخی مستعمل در وکسر جیز مهمله ایله عماد دخی

الهره دی متفاعلن اولودن واو لرکسیدر اوده زهره دی
متفاعلن اوده دن واوو هاوز هردت دخی هاکسیدر قوقولوقو
متفاعلن قاوقدت وطاوقدن اتفاوت وشرابن متفاعلن
برنیک بای کسیدوب الف مداولنور برماکیان متفاعلن
بنه بری یاردن بری اولور وبوصورتله مزاراولور بیت

اوکچی کوف بط قاز وفاخته اوکیک کلاژه خوصقصقاق
قوشه مرغ دی بکه بلوریدر بوالانه دردخی آشیان کوف
ضم کاف عربی وسکون قاء مهمله ایله فارسیدر بوندن ترکجه
اوکچی دیدکلری قوشدرکه باشنه کدر یاشنه بکزر صیحه ایدر مهیب
صداسی وار درعربیده فخ تر آرعربی وخاف والف محذوفه
ایله زقاء دینور وباء موحده ایله هاء دینور
عندالبعض هاء مهمله بومدرکه فارسی ایله شترکدر ترکجه بایقوش
دیدکلری قوشدر طاء مهمله ایله طرغای دینور ترکجه اودی قوشی
دینور دیوب بویله استشهاد ایتشدر بیت وران بارگاه
شه دود مان بسی کوف راجانه بینی وران تاء مثناة فوقیه واو ابتدائیه
بط فتح باوسکون طاء مهمله ایله فتح ترکیدر عربیده بادء
موحده وطاء مهمله دوتاء وحده ایله بطه دینور تذکیر وتانیث

عبدالقادر بغدادی تغمده
کفتح بایقوشی کوفدن
برقوشدر

112 b

ساویدر جمعنده تاسز بط دینور بوبیاردره ترکجه قاز دیدکلری
اجق قوشدر لکن فی الاصل لفظ قاز فارسیدر کرناظم مرحوم کنور مشدر
واو ابتدائیه فاخته قاء مهمله مفتوحه وسکون الف وخاء معجمه تاء مثناة
فوقانیه وهاء ایله فارسیدر که ترکجه اوکیک دیدکلری قوشدر
عربیده حمام دیز مهملتین فتحه لرله بعده لام ایله صمصم دینور وتوب
بلا تغییر ایله فاخته دخی درلرکذا فی الترجمان کلاژه فتح کاف عربی
ولام والف وزاء عجمه وهاء ایله وهاسز فارسیدر ترکجه صقصقاق دیدکلری
حوامزاده قوشدر عربیده عنیز مهملتین فتحه لرله بعده کاف عربی فتحه ایله
ایله عقعق دیرلر مرغ ضم میم وسکون راء مهمله وغین معجمه ایله
اسم عامدر ترکجه قوش عربیده طاء مهمله وطاء مهمله بعد الف یای
حطی وسکون راء مهمله ایله طارغ دینور جمع طائف فتحه وباء موحده
سکون ایله طیر کلور وطیرکه جمعی طیور کلور کما هو معلوم واحد نادر دخی
طیر دیرلر بکه باوجیم عجمیتک فتحه لرله وهاء رسیله فارسیدر ترکجه یورغه
معناسنه عامدر کرک انسان وکرک سائر حیوان عربیده واو
ولامک فتحه لری ودال مهمله ایله ولد دیرلر قوش یورغه عربیده
فتح قاف سعفص وسکون راء مهمله وخاء معجمه ایله فرخ دینور لانه لام
الف وفتح نون وهاء رسیله فارسیدر ترکجه یوواکه قوش یاوه رجمعنده عر

740

تره باغی مسکه و بابلنگ آدی نهره در اولو بهره در

اوده زهردی قاوغ بطاوق بری آبدان بری ماکیان

مسکه فتح میم وسکون سین مهمله وکاف عربی وهای ایله فارسیدر

ترکجه کره باغی که کاف یرینه نا ایله مشهوردر عربیده زاوعربی

وبآ موحده نک فتحه لری و دال مهمله ایله زبد دینور وتمنزاوسکون

باوفتح دال وتا ایله زبدة دینور **نهره** فتح نون وسکون هآ اهتوز

وفتح رآ مهمله وهآ رسیله فارسیدر کسرنون ایله نهره ده دیرلر

عربجه بابق کذا غوی دآجق فجود ریوغودی ایچنه قیوب براوزون اغلی

چوماق ایله چلقلرلر کوپردیکه باغی یوغاردکلورلوب باشنه قورلر

عربیده کسرهز وسکون بآ موحده وکسرآ مهمله وسکون یارحلی وجیم

ایله اریج دیرلر وکسرمیم اولی وسکون ثانیه وفتح خآ مهمله وضادمعجمه

ایله محمضه دیرلر **بهره** فتح بآ موحده وسکون حاوراء مهمله وهآ رسیله

فارسیدر بونک فتح ترکیسی اولو یعنی ترکیک شهریاری شنده

پای دیرکلری درعربیده نیب وحصه دینور عندالبعض آخونک

تخصیص ایچون نذر برکسنه ایچون البقونیلان پاپدر فلان ایچون قوندی

دیه جک برده عجم بهاء فلکنه لها ده دیرلر بومعنا یه بونه نهاخوذ

در دیمش کلن بهاسنه عربیده علی التخصیص معناسنه در بویله اولجق یارقشدن

قصد نه کلدوکی معلوم اولیز پس ایلدن بهره بونلرحصه ونصیب معناسنه

عامه در اکر زرف ونعت واکر غیری لفظ اولو همزه لامکسه

ضمه لری اولسه یازیلیز تلفظ اولنور صرجه ایله غلیظ وسیوک معناسنه اولور

وکلورلرفهم زهمزه آ وعربی وهآ هتوز ه آ اوتخصیص ایله فارسیدر

بونک ترکجه اوه یعنی حیوانک جکری یاشنده برقاوجق قدرتی رنکلی

برغلیظ وایجی صودرعبیده کسرمیم وفتح را وبعد الف یه زایله

مراره وبنور ابدان اب ایله واندن وکبد راب صودان

دال مهمله والف ونون ظرف مکاندر پس معنای ترکیبی

صوقابی دیمک اولورپس ترکجه قاوق کرحیوانک سدک طوران

طرفدرکه ابدان بوکا علم اولمشدرعبیده فتح میم وثا مثلثه

وبعد الالف نون وتا ایله مثنه نه دیرلر ماکیان میم والف

وکسرکاف عربی وهای حطی والف ونون ایله فارسیدرمیم سیله در

ترکجه طاوق کرحوسلک فارسیدرعبیده تاء وحده ایله دجاجه

دینورکه طاوغه وجوسه شامل در وجوسر فارسیدرعبیده

مخصوص بولکه کسرداال مهمله وسکون یای وکاف ایله دیرلرترکجه

خوازور تقلیع ایت کریاغس متفاعلن کره دنزیاه یاغیدنه یاکبدرلر

کویابلنگ متفاعلن کردن یاکبدراه نهره در متفاعلن نهره دنزیاچیقر

ونون ایدن دینور تقطیع البیت سد شیر تو متفاعلن شده
دن ها و واو فارقی سا قطلدور دو قیمغه متفاعلن دیدیدن
یارکیدر قلدورا غو متفاعلن قلدرنه ها حو شر طمغزدهن متفاعلن
اغزن و دیاندن اقلدو شرلکن مزالا ولجق طمغزدهان
اولوب انجق اغزن الف حو شر سریه کله متفاعلن سوریدر
واو دیا حو شر تلتوردی متفاعلن تله دن و تورده دن ها لر
سا قطلدور دله مسکثر متفاعلن دله دن ها حو شر دله دی زبن
متفاعلن دیله دن و زباندن الف سا قطلدور یا حوذ دلدی
زبان متفاعلان دیلدن یا و ها سا قطلدور یا قچ ابیاتک
عوض و ضربی بوکز قیاسی اولنه بیت اولوخانه کی دخو کی قچن
قشه دی دیکلر مجوبه دی قشه دی نی سکزه دی پی ایلکدر

عروض اولوخانه دخو کی قچن
یا شهریار اگر چه حسان اول

فتح سکلک استخوان کی فتح کاف عربی و یای حطی ایله فارسیدر
بونث ترکجه ایکی معنایه کلتور شدر بری ترکجه اولوخانه کی عربیده
سطحان دینور طبقه ثانیه ملوک کیتاب زیده کلری بوندندر
بری خوز ترکجه قفچ عربیده متی دینور دی فتح دال مهمله و یار حطی
ایله فارسیدر ترکجه قش که یازمقا بلیدر عربیده کرسی شین
و کاف مشدده نون و الف محذوفه ایله شنا دینور دی فتح میم و یای

و یای حطی ایله فارسیدر ترکجه سمی عربیده فتح خاء معجمه و سکون
میم و رآ مهمله ایله خمر دینور نی فتح نون و سکون یار حطی ایله فارسیدر
ترکجه ملتق قشر عربیده قاف و صاد مهملهلرک فتحلری و باء
موحده ایله قصب دینور پی یا و عجمه و یا و حطی ایله فارسیدر بوندنه
ترکجه سکرکه وجود حیوانک اولور قابلش یکی برشیدر عربیده
عنز و صاد مهملهلرک فتحلری و باء موحده ایله عصب فتح ضم میم و سکون
خاء معجمه ایله فارسیدر بونث ترکجه ایکی کرکک ایچنده اولور
عربیده دخر تقریب ایله وب خانک تشدیری ایله فتح دینور
استخوان ضم خا و سکون سین مهمله و ضم تا و شنا فوقانی و فتح
خاء معجمه و واو رسیله و الف و نون ایله فارسیدر بونث ترکجه کلک
عربیده فتح غین مهمله و سکون ظا معجمه و میم ایله عظیم دینور تقطیع البیت
اولوخانه کی متفاعلن اولودن واولوخانه دن ها سا قطلدور
دخی کی قچن متفاعلن دخودن یا کیدر قشدر دیکلر متفاعلن
قشه دن ها و دیکلدن یا حو شر بجه دی متفاعلن دیدن یا کیدر
قشه دن متفاعلن یه دیدن یا کیدر الکده فتح متفاعلن
سکلکستخوان متفاعلن استخوانک هم دن سا قطلو اولوب
فتحه سا قبلنده کافه نقل اولنوب و واو و الف حو شر ایله

واو ثالث ضمست اشباع علیه رواو دخی حاصل اولور غرق بزن
مفاعیلن بوزن واو حشو اولور مدسز کن مفاعیلن وزنی رکنک
مفاعیلن بوزندر وکور یکدن واو اولسا قلدور رمیت

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن کرکدر کندو رکنک
بیلدز ره کندو یی بیلدر رکنک تقطیع المصراع کرکدر کن مفاعیلن
وزن بزم مفاعیلن دوزندر واو حشوره کندو مفاعیلن
بیلدر رکنک مفاعیلن بیلدر یای ثانی کیدر القطعة فی بحر الکامل
المثمن المذال السالم کاملره بیلدر لغتده ترکجه بتوز دیمکدر
فارسیده دالوره آ مهمله ایله یک ضمه لری وسیز مهمله وتا فوشتک
سکونله یله درست دینور صندی اسکدر رعایت ده قصدر
فارسیده کم دینور اصطلاح عروضیده ضرب وحرکت جهتندن
اجزایه نام اولمغله بوبحره علم قلنمشدر که سکز کره متفاعلن در
وعلل وزحافیله برنسنه عارض اولمغله سالم دینیلمشدر
بیت سلم شیرو تو دیدی قیمه قلدر اغوزیم اغز وبان

سوریه کله تله تورکه دی دله صقلمه ویله دی زبان شیر شیز مجهول
کسری وسکونله یای حطی ورآ مهمله ایله فارسیده ترکجه سدکه محمد
چقار رعایت ده لام وبا موحده نک فتحه لری والف ونون
ایله لبز دینور

دینور واو فارقی تو نم تار قوشت واشباع واو ایله فارسیده
ترکجه قیمق کسود نزاولور رعایت ده نم زا مجهول وسکونله با موحده
وفتح دال مهمله وبا ایله زبره دینور قله ضم قاف معقصر وفتح لام وبا رسمیله
فارسیده ترکجه اغز قبوزاغزی که قیون قوریلا وقده محمد لرنک
ابتدالرده چقار سود رعایت ده کسر لام وبا موحده والف
ونون ایله لب زه دینور وهان دال مهمله وبا وسکونله یک فتحه لری
والف ونون ایله فارسیده ترجمه ایله وهف قویرلر ترکجه اغزکه
صدالندن چقار وطعام وشراب اندرکبر رعایت ده فتح قاف معقصر
ومیم ایله فم دینور وکسر فا وبار حطی ایله فی وخر دینور کله فتح کاف
عجمی ولام وبا رسمیله فارسیده بونمق ترکجه سوری قبوزسوریسی کبی
رعایت ده فتح قاف وکسر طا حطی وغین مهمله ایله قطیع دینور تله
تاوشتاه فوقانیه نک ولامک فتحه لری وبا رسمیله فارسیده
بونمق ترکجه توره که ایچنه شی قورلر رعایت ده فتح قاف ومیم وکسر را
مهمله ایله خرایله دینور دله دال مهمله ولامک فتحه لری وبا رسمیله
فارسیده ترکجه مسقصره دیه کلری موزرخانور رعایت ده ابن معقر قزدیلر
میم مکسوره ودر زبان زا عربیه وبا موحده نک فتحه لری والف ونون
ایله فارسیده ترکجه دیلکا غزا یچنده اولور رعایت ده کسر لام وفتح شین معجمه والف

نلده تورکی دوه قاندر
حتی تورکمنی بیرلرنده
ضرب المثلیان نلده تخته دوه
قجا جمدانه حلیته
فارسیده طغارجق
حامد آکسرای کبیر تکلمز
وارد رمقصه

ابر کورنگ عربیده کسره همزه با یای حطی ایله ایصال و بنور تقطیع ایلت
طلبیدند مفاعیلن طلاسمیت مفاعیلن و سیدنجب مفاعیلز
زار بر نگ مفاعیلن سبزه هاسی واو بر نگ واوسا قطلدور
رمانیدز مفاعیلن در ار نگ مفاعیلن او رنگ دن
واو وحشر سانیدز مفاعیلز در ر نگ مفاعیلز ابر کورنگ
الف کیدوب کسره سی ماقبلنده رایه و بر بنور و یاو واو وحشر ایله

بیت چه باشد بردن از یخ زمردم خویشتن دیدن نه لاسبو
وغوف بوزدن او دین کنده و زیک کورنگ چه کسر جیم عجمی
و هاو ر سیله حوف استفهام ترکیجه نه و بنور کلمه باشد
با موحده و الف و فتح شین معجمه و دال مهمله ایله فارسی فعل
مضارعدر ترکیجه اولمه و او لور و یکدر عربیده یکوز و بنور سرد
فتح سین مهمله و سکون زا و دال مهملتین ایله فارسیدر ترکیجه
صوغوق عربیده برد و بنور ز فتح تا و شتا فوقانی و سکون
زا و مهمله ایله بوتون فارسی ادات نفیدر ترکیجه رق دیمکدر تعبیر
اولنور پس سردز صوغوق و یمک اولور از فتح همزه و زا ایله
فارسیدر ترکیجه دن و بنور من جمله بیانیه معناسنه در
یخ فتح یای حطی و سکون خا معجمه ایله فارسیدر ترکیجه بوز و یدیکلری

دیه کلری کر صوغوقدن طولایی بوزه رعایه جیم و یمک
فتح لری و دال مهمله ایله جمد و بنور بعض مقامده غریب ایدوب
یخ دیرلرسکم بوبیده و افعدر بیت شبانه عجبا ایدر دن یخ
شیخ تعجبی و هنی بشتخ و جاز و رکه قافیه ایچون کتوریلمش اولدر
کسر ایله از دن مزخمدر مردم فتح بم و سکون رآ مهمله و ضم دال
مهمله و میم ایله فارسیدر ترکیجه آدم یعنی آدم اولغلانی عربیده انسان
و بنور خویشتن کسر خا معجمه و سکون یای حطی و سکون شین
معجمه و فتح تا و شتا فوقانی و سکون نون صورتیله مصدر ده
فارسیدر تا بنونه خویش و خویشتن ربعنی خود ترکیجه کندو
و یکدر عربیده ذال معجمه و الف و تا و فوشتا ایله ذات و بنور
دیدن کسر دال مهمله و سکون یای حطی و فتح دال مهمله و سکون نون
مصدریدر ایله فارسیدر ترکیجه کورمک عربیده ضم رآ مهمله و سکون
همزه و فتح یای حطی و تا مصدریدر ایله رؤیت و بنور پس خویشتن
دیدن استعمالاتدن عجب و متکبر معناسنه در تقطیع ایلت
چه باشد سر مفاعیلن چه دن یا کسیدر و تراژیخ مفاعیلن
زمردم خی مفاعیلن خویشتن دن و او رسمر حوشتن دیدن
مفاعیلز نلاصو و و مفاعیلز نولادن و او سا قطدر و صوغوقده

اولوب قزمق معناسنه اولکه بیدهزدن فوقایجون ط ایله استعمال
اولنمشدر بونلر ترکجه طلا بمق یعنی بر برده قرار تعبیرلرنه جبلا
قلمق ع بیده کسر رآ مهمله وسکون عین معجمه فتح دال مهمله وها ایله
واحده دینور و بیدهز فتح دال مهمله کسر میم وسکون یای حطی و به
فتح دال مهمله و نون ایله فارسی مصدر در بونلر ترکجه بیشرمق یعنی بر بوزه
اوت بلورمک ناظم مرحوم اوندن تکمیل وزن ایجون فارسی عبارت
ایله تعبیر بیورمشدر که سبزه لرآ تخصیص ایله بیشلاوندن جوزیر ایسه
فتح سین مهمله و سکون یا و آ موحده و تحتانیه و زای معجمه ایله بوتخلده
ترکجه بشرمق معناسنه اسمدر آخرینه ها تخصیص کتورلوب تازه بتز
اوت معناسنه علم قیلندیکی ع بیده تا مثناة فوقانیه و فتح
عین مهمله و شین معجمه مشدده و با موحده ایله تعب دینور رانیدن
رآ مهمله و میمک فتحه لری و بعد الاضافه کسرتون و یای حطی
و فتح دال مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه اورکمک
یعنی حیوان معقول اسنه قورقدوب قاچرمق ع بیده فتح تا
مثناة فوقانیه و سکون نون و کسر قاف معظم و سکون یای حطی و رآ
مهمله ایله تغیر دینور رسانیدن فتح رآ مهمله و سین مهمله کسرتون
و سکون یای حطی و فتح دال مهمله و سکون نون مصدری ایله ترکجه

منقلب اولنور بوکلمه بسیط اولمق واردمرکب اولمق واردخی
جائزدر بر ایله دیمشلردر مرکب اولکلا الوجهین الحقدن
الوب یوقاروبه طوتمق ناظم مرحومک کتورمک تعبیری بومعنایه در
یوخسه بر بردن بر بره کتورمک دکل ع بیده ترفیع دینور
تقطیع البیت الزانکار مفاعیلن اولوردی واولرکبدرشتن
افا مفاعیلن شتن سزا مفاعیلن سزکلدن میمک فتحه سی
اسبا علة الف اولورکقلدرمق مفاعیلن دخی بیندا مفاعیلن
شتن صنما مفاعیلن ع کتورمک واوفارسی ساقطدر

بیت طلبیدندر طلا بمق ومیدهز سبزه اوریمک
رمانیدهزدر اورکمک رسانیدهزدر ایرکورمک

طلبیدن استحاله فتح ط وکسر با موحده وسکون
یای حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر
اصلنده تا مثناة فوقانیه ایله اولوب قزمق

خمیدن فتح خاء معجمه وکسر میم وسکون یاء حطی وفتح دال
مهمله ونون ایله فارسیده ترکجه اکلمك یعنی طوغری
اکیلوب اکری اولمق عربیده کسر همزه وسکون نون
وکسر حاء مهمله وفتح نون والف ایله انحنا دینور رفتن ضم راء
مهمله وسکون واو وفاء سعفص وفتح تاء مثناة فوقانیه ونون
ایله مصدر در مستقبلاتنده فایه نقل اولنور ترکجه سویورمك
یعنی سویورمك سیورمك عربیده فتح کاف عربی وسکون
وسین مهمله ایله کسر وینور تقطیع البیت پارچه لمق تقطیع
یاکلکده الف ساقط در ختن نیمق مفاعیلن مانیقدر
الف ساقط در رزبیود ومفاعیلن بیودیکی یاپمانه باقی
ختن دکمك مفاعیلن دیکلکده باء دوشر همزه نك اولمه مفاعیلن
فتن یعنی مفاعیلن اکلمك دامفاعیلن حسورمك
مفاعیلن خروج بایکیدر بیت اولورانکاشتن ایله
سرمك وقالدرمق • دخ بنداشتن براشتن صناع وکنورمك
انکاشتن فتح همزه وسکون نون وفتح کاف عجمی وسکون الف وشین

معجمه وفتح تاء مثناة فوقانیه ونون ایله فارسیده ربودن ترکجه سرمك
مستقبلاتنده شین رایه تبدیل اولنوب عربیده فتح طاء
معجمه ونون مشدده ایله ظن دینور بوقحلب بیندا شتندن
صکره بر واو فارقه مقدر در افراشتن فتح همزه وسکون فاء
سعفص وفتح راء مهمله وینه الف وشین وتاء ونون ایله مصدر در سید
ترکجه قالدرمق یعنی یوقاری قالدروب دیکر قومق
مزارق دیکرکبی وتبا ایدوب یوکسلمك کبی شین برینه خاء معجمه
ایله افراختن وخربو معنایه در مستقبلاتنده شین راء معجمه یه نقل
اولنور عربیده کسر همزه ایله اعلا دینور بنداشتن باء عجمیه
کسر حای وسکون نون والف وفتح دال مهمله وسکون شین معجمه وینه تاء ونون
ایله فارسی مصدر در مستقبلاتنده شین راء مهمله یه نقل
اولنور ترکجه صاغمق ینه سرمك دیکلکده بر داشتن فتح باء
موحده وسکون راء مهمله وفتح دال مهمله وبعد الالف شین معجمه
وینه تاء ونون ایله مصدر فارسیدر مستقبلاتنده شین رایه

بوندندر کزیدن فتح کاف عجمی و زای هوز و سکون یای حطی و فتح دال
مهمله و نون مصدر ایله فارسیدر ترکجه اصرمق یعنی دیش ایله قوپارمق
اصرمق عبیده و فتح غین معجمه و صاد مهمله مشدده ایله غصه دینور
سکلایه ایشک فتح سین مهمله و کاف عجمیله فارسیدر ترکجه کوپک و ایت
دیرلر عبیده کلب دینور لایه یعنی لام الف و کسر یای حطی اولی و سکون
ثانیه و فتح دال مهمله و نون مصدر ایله فارسیدر ترکجه اورمک ایت
اورمک کبی عبیده ضم نون و فتح یای موحده و الف و حاء مهمله ایله بناج
دینور پس سکلایه یعنی ترکجه ایت اورمک دیمکدر عبیده بناج الکلب
دینور تقطیع البیت غ ثبه ن ال مفاعیلن اولدیغی واو و یا و دیگر
دیگر تمامک مفاعیلن بلکه دیمکدر مفاعیلن دیگر دونمک مفاعیلن
دونمکدن واو سی قطع ایدرسک مفاعیلن اصرمق دا مفاعیلن
قسمکلایه مفاعیلن دخی دیمکدر دونمک اورمک مفاعیلن دیمکدر
الف و یا و شوب کرمی یا قبلنده نون ایسه ساقط اولور مثلا واو اورمکدن دخی
واو و شوب بیت یا لک تف سوختن یانمق درزیدن و ختن دونمک
صحبت ره و ختن یعنی اکلمک دخی سوپرمک تف فتح تا مشناة فوقانیله

و سکون فا و مضعف ایله فارسیدر بوندن ترکجه یاقمق و یاقیلم و علاوه دخی
دیرلر کز آتشدن یخمار عبیده لام و حاء هوز یعنی فتحه لری و یا آموخته
ایله لهب دیرلر سوختن ضم سین مهمله و سکون واو و خاء معجمه و فتح تا
مشناة فوقانیه و سکون نون ایله فارسیدر مستقلا آتشده خاز ایله نفط و قیر
سوزدو و سوزنده و سوزان و سوزدینور ترکجه یانمق یعنی آتشده
یانمق کبی عبیده فتح حاء مهمله و سکون راء مهمله و زاء هوز ایله فارسیدر
بوندن ترکجه بیوه دیه کلن دشنه کبوغاسیدن و غیریدن ایکی شبر یرینه
دیه کلدیکی تکرار اولکنارلری ایچنه بوکوب بردخی دیکرلرایله ثوب
دیکندر درزی دیدیکلری بوندندر چوقارلرده طاش اولایشکه یونج
ایله یاصدروب دوردیکلری بوللره دخی درزیدیرلر عبیده فتح
خاء معجمه و سکون زاء مهمله و فتح زاء هوز دها ایله خوزه دینور
و ثوب ایله درزدخی دیرلر دوختن ضم دال مهمله و سکون واو
و خاء معجمه و فتح تا مشناة فوقانیه و نون مصدر ایله فارسیدر
بوندن ترکجه دیکمک یعنی ایشک کبی شنلره دیکمک عبیده
کسر خاء معجمه و فتح یای حطی و بعد الف لک مهمله ایله دها ایله حیاطه دینور

فتن بمک مفاعیلن بوکلکدن واوسا قطدر بوو کم یا مفاعیلن
فتن بمن مفاعیلن بولدز دخی واوحه شرر سیدز از مفاعیلن
ایردن یاکیدر مکو در مک مفاعیلن بچیدز با مفاعیلز فاتن
ارمک مفاعیلن اورمکدز دخی واوکیدر بیت

خوامیدز خواهشیدن صانمق طرملامقدر صاد رمق
اولدی دامیدن دمیدن یعنی اوفورمک خوامیدن
کسره خاء معجمه وفتح رآء مهمله وبعد الالف کسر میم وسکون یاء حطی
وفتح دال مهمله وسکون نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه صانمق
عربجه تمایل دینور بر واو فارقی مقدر در خواهشیدز کسر خاء معجمه
وفتح رآء مهمله وبعد الالف کسر شین معجمه ویای حطی ونون مصدری
ایله فارسیدر ترکجه طرملامق عربیده فتح خاء معجمه وکسر دال وشین
معجمه ایله خدشه دینور دامیدن دال مهمله والف وکسر میم وسکون
یاء حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه صاد رمق
خومن صورمق کبی عربیده فتح ثاء مثلثه وفوقانی ودال معجمه
وکسر رآء مهمله وفتح یای حطی وهاء ایله تذریه دینور ومیدز الفز
فارسی مصدر در یونمق ترکجه اوفورمک عربیده فتح نون وسکون
فاء وسکون وخاء معجمه ایله نفخ دینور وبونلرک بعضی بعضی دخی واوپرمک

واو ویرمک معناسنده در قریب کلور تقطیع البیت خوامیدز مفاعیلن
خواشیدز مفاعیلن سلمقطر خاشیلن مدامقد مفاعیلن صورمق ال مفاعیلن
صاد رمقدز الف واولدیدز واوو یادخی کیدر ودامیدز مفاعیلن
ومیدز یعنی مفاعیلن ناوقرمک مفاعیلن نیدز بیت قطدر بیت

خوبدز اولدی سوز تمک بکزیدز نور دوتمک ٭ کز بدندر امرمق دانی
سلملا میدز نایت اورمک عذبدز غین معجمه وذال معجمه کسره
کسر لری وسکون یاء حطی وفتح دال مهمله ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه
سوز تمک یوزی اوزرینه سوز تمک کبی عربیده فتح حاء مهمله وسکون
یاء موحده وواو وایله جبوه دینور دینور بکزدز یاء تحتانیه بونمق
زائده کردینی فتح کاف عجمی وسکون رآء مهمله وکسر دال مهمله وسکون یاء حطی
ونون مصدری ایله فارسیدر ترکجه دوتمک دکرمان وترمک دنمک کبی
عربجه فتح دال مهمله وسکون واو ورآء مهمله ایله دوردینور بونمق دخی انتقال
انقلاب معناسنه اجوف یائیدر قاعده مشی عب کان الخمر خلا دیرلر فارسیده
باده سرکه کشت وسرکه دینور عب صاد الفقیر غنی دیرلر دلشر توکنر
کشت وتوانکر کردیرلر فاضبط انقلاب وصیرورة معناسنه مستعمل اولمق

فتح و سکون یای حطی و فتح قاف و سکون تا کلمه مصغر و نون
بسودن با مفرده زائده تحسین لفظ و تکمیل وزن ایچوندر
سودز ضم سین مهمله و سکون واو و فتح دال مهمله و سکون نون
ایله مصدر فارسیدر ترکجه سورمک عبیده فتح میم و سین
مشدده مهمله ایله مسدینور و الیوطمق عبیده فتح لام
ایله لسدینور و برشنه یمک اوسنه برشر صوامق عبیده
کسرطا حطی و لام و طمز ایله طلاء دینور تقطیع ایت ربود زاقب
مفاعیلن مفاد بر لر مفاعیلن نمودن بع مفاعیلن نکسترمک
مفاعیلن بیدز با و کوستر مکدز واو سقطدر زحوذ بیض
مفاعیلن با صدف الف حرشر و بحذف رمفاعیلن اجعد ز الف
کبدوب فتحه ی ماقبلنده نونه و برلشدر بسودندر
مفاعیلن دخی سرمک مفاعیلن سورمکدن واو کتمشدر

بیت رسز ایب تا فتحه بوبلک بو و کم با فتحه بوبلق
رسیدز ایرمک و دیرمک بجیدز با فتحه اورمک
رسز آر مهمله و سیز مهمله فتحه لری و سکون نون ایله فارسیدر
ترکجه ایب کدانکلمشه یا غلار اعبیده فتح حا حطی و سکون با موحده
و لام ایله جبل دینور با فتحه تا مثناه فوقانیه و الف و سکون

و سکون فا و سعفص و نیه فتح تا و سکون نون ز ایله فارسی
مصدر در ترکجه بولمک مثلا ایب بولمک کبی عبیده
فتح ضاد معجمه و سکون فا و رای مهمله ایله ضفر دینور کم ضم کاف عجمی
و سکون میم ایله فارسیدر ترکجه بو و یعنی باو و قلمق عبیده کسر
فا و سعفص و سکون قاف و دال مهمله و الف و نون ز ایله فقدان
دینور با فتحه با ی حطی و الف و فا و سعفص و فتح تا مثناه
فوقانیه و سکون نون ایله فارسی مصدر ترکجه بولمق عبیده
وجدان دینور کسر و او ایله رسیدز فتح ز آر مهمله و کسر سین مهمله
و سکون ز با حطی و فتح دال مهمله و نون ز مصدری ایله فارسیدر
ترکجه ایرمک و ایرشمک عبیده وصل دینور بجیدز با و مفرده
مکسوره بونی زائده بجیدز کسر جیم عجمی و سکون با حطی و فتح دال
مهمله و نون مصدری ایله فارسیدر ترکجه دیرمک و دیوشرمک
بو دیرمک مستعرف نسنه دیرمک مثلا اغاجدز میوه و کل
و اوزم و بونلرمک کبی شیلری دیوشرمک عبیده جمع دینور
با فتحه با موحده و سکون ز الف و فا و سعفص و فتح تا مثناه
فوقانیه و نون ز ایله فارسی مصدر ترکجه اورمک مثلا قیز اورمک
کبی طوقمق دیر لر تقطیع ایت رسز ایبتا مفاعیلن ایبدز با جوشر

ایجوندر نور ریدن فتح نون و واو و سکون راء مهمله و کسر دال مهمله
و سکون یاء تحتی و فتح دال مهمله و سکون نون ایله مصدر در
فارسیدر بونک ترکجه دیرمک یعنی حرشروب طوب آیمک بولیجه
نوعدر بر رختی قماش و امثالی و مکتوب و نامه و بروب دیونر بونک
یکی و بری معنوی قطع مسافه کبی ابوالفتح فرماید بیت جهانشای
و بروداغ کامکاری زمین نورد در و تخم نیکنامی کارد و بونک
نورد فعلی امر در و مفرده اولور سعدی گفت بیت من و چند
سباع صحرا نورد و برفتند صید بدرگاه مرد عبیده فتح لام و سکون
قاء سعفص مشدده ایله لف در برابرکه مقابل فتح نون و سکون
شین معجمه و راء مهمله ایله نشر دیونر ترکجه طی فتق فارسیده
پراکنده کردن دیونر و وشانک یعنی گسترانیدن عبیده
بسط صفاسنه زین راء عربی فخر و میم گری و یای حطی سکونه
و نون ایله فارسیدر ترکجه بردیونر کاغذ را بونک اداتی مفعولدر
پس زین رایری دیمک اولور خوش ضم خاء معجمه و سکون
واو و کاف عربیله فارسیدر بونک ترکجه طوغرلیدیه کلری مرداد
جانور در عبیده خنزیر دیونر برگشتن فتح باء موحده و سکون
راء مهمله ایله بونک تاکید ایجوندر درگجه گشتن فتح کاف عربی و سکون

و سکون نون و فتح دال مهمله و نه نون ایله مصدر فارسیدر
ترکجه دورمک یعنی قازیمق عبیده فتح حاء مهمله و سکون قاء
سعفص و راء مهمله ایله حفر دیونر تقطیع البیت بور زیدن مفاعیلن
از نگذرد مفاعیلن او ز نگذرد نون واو و حرشر نوردیدن مفاعیلن در روزگار
مفاعیلن زمن را خوش مفاعیلن نمیدهد نیکی بگیر گذرد مفاعیلن
ندریبری مفاعیلن طی گذار دمک مفاعیلن طوگزدیمک و حرشر گذشتن
واو و حرشر لریت ربودن قاپمق دیمکدر بسودندر دخر سوزمک ربودن
زجودن یا صیدن اچمقدر بسودندر دخر سوزمک ربودن
راء مهمله و باء موحده نمک ضمه لری و دال مهمله نمک فتحه سی و سکون
نون ایله فارسی مصدر و ترکجه قاپمق یعنی قاوراپوب قاپمق
عبیده فتح نون و سکون زاء هوز و باء موحده ایله نهب
و فتح سین مهمله و سکون زلام و باء موحده ایله سلب دیونر نمودن
ضم نون و میم و سکون واو و فتح دال مهمله و سکون نون ایله مصدر
فارسیدر ترکجه گوسترمک عبیده کسر هاء ایله ارائت دیونر
زدودن راء عربی و دال مهمله نمک ضمه لری کسره ایله قدر و سکون
واو و فتح دال مهمله و سکون نون ایله مصدر فارسیدر ترکجه
پاسلی نسنه نمک پاسسز کیدروب اچمق عبیده صاد مهمله نمک

ایجو وکلا اکلریسک یوخ قلغل طشرده اندرونا کرشناسی
ورنه میان در برون اندرون فتح طمز وسکون نون فتح
دال مهمله وضم رآ مهمله وسکون واو ونون ایله فارسیده ترکجه
ایجو وعبیده داخل دینور الف ممدوده آی نقطه نز مخدر ترکجه
کلر عبیده تعالی دینور کر فتح کاف عجمی وسکون رآ مهمله ایله اکر
نقطه نز مخفف حرف شرطدر کرشناسی کسر شین معجمه ونون
والف وکرسیز مهمله وبای حطی احطاب ایله فارسی فعل مضارع
فاطلبدر پس حرف شرطیله ترکجه اکلرایسک دیمك اولوره عبیده
ان تفهم دینور ورنه فتح واو وسکون زرآ مهمله وفتح نون وهاء رسمیله
فارسیده ترکجه یوخسه عبیده والا دینور میان فی حرف
حال مانند میم والف ونون ایله فعل امردر ترکجه قالره عبیده کر قاف
ایله قف دینور وفتح زآ عربی ورآ مشدده ایله زره دینور
ر فتح دال مهمله وسکون زرآ مهمله ایله فارسیده ربونه حرف ظرف
برون کسر بآ موحده وضم رآ مهمله وسکون واو ونون ایله
فارسیده ترکجه لشکره عبیده خارج دینور تقطیع البیت ایجو وکلر
فاعلاتن اکلریسک فاعلاتن اکلار ونزالف کبیدر یعنی فعل
فاعلاتن یوخسه نزواو وهاء حشو قالغدر نزالف ساقطدر

طشر وافاعلات والف فتحه سی اشباع علامه اولنور اندرونا
فاعلاتن کرشناسی فاعلاتن ورنیمین فاعلاتن ورنه دنزهاو میمانه نز
الف ساقطدر وبرون فاعلات بیت فاعلاتن فاعلاتن
فاعلاتن فاعلات ۰ حیف اکا کم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون
حیف فتح حآ حطی وسکون یاوقآ مسعفصه ایله عبیده ترکجه کوچ
عبیده مراد فلکی جور وظلم دینور فارسیده کسر سین مهمله ایله ستم
دینور ومقابله عدلدر ترکجه غوبق فارسیده واو دینور تقطیع المصراع
چیقکاکم فاعلاتن اکا دن الف کیدوب فتحه سی فایه نقل اولنمشدر
دام جهلای فاعلاتن ایچنده نک ایسه نزالف حذف اولنوب
کسره سی ماقبلنده لامه ویرلمشدر چندقالمشر فاعلاتن ایله قطعدر
درزبون فاعلات القطعة فی البحر المخرج الممثمن التام بیت
بورزیدن او زنکدر تورزیدن او زیدیمك ۰ زیغر توك برکندن زیدیم اولوزنك
بورزیدن زبآ مفرده مضمومه زنك وورزیدن فتح واو وسکون
رآ مهمله وکسر زآ عربی وسکون یا حطی ودال مهمله وسکون
نون ایله فارسی مصدر ومعنی ارزو کردن زبون ترکجه اوزنك
واو یکمك عبیده تاء مشناة فوقانیه وعین وکسر میم وبا حطی ولام
ایله تامیل دینور بآ مفرده نك زباح کلکه تحسیر لفظ وتکبیل وزنه

واو نقطه ولام تا برحوف عدد او نور واو فارقی حذف او نوب
شنبه نک صدف اشباع عند نزبر واو ظهور ایدر مشدر رکا
فاعلاتن لیبوبون فاعلات لیبوه دنز ها سا قطد رواو نه
مفتوح او قنور بیت داخی هشتا دو نود بید سکسن و طقسان یوز
بیک هزار و می صد بشمار یکن ازمون هشتا د فتح ها هوز
وسکون شین معجمه و تا و الف و دال مهمله ایله فارسیدر ترکجه
سکسن عربیده ثمانین دینور واو نه فارقی نود نون واو نه
فتحه ای و ذال مهمله ایله فارسیدر ترکجه طقسان عربجه تسعین دینور
بو محلده نه بر واو فارقی تقدیر اولنور صد فتح صاد مهمله وسکون
دال مهمله ایله فارسیدر ترکجه یوز عربجه مائة دینور اسلنده بسیز
مهمله وضع اولنوب کثرة استعمال ایله ساده نقطه اولنمشدر
مجوسک وسط شناوه بهمن ماهک اونجی کونیده بربیرامدی
دار اولربیرامسده دیرلر وجه تسمیه اولدرکه کیومرثک یوز
اولاد رادلدی ارکک اریک دیشی ایکیز ایکیز دوب
اول کونی بیرام ایدیلدی وسد لغتلک اخر بنه برها تخصیص کنوب
وها حفظ ایچون دال حرکه ویروب سده دیدیلر عرب تنوب
ایدوب سدف دیدیلر اول کیجه که مجوس اندره اتش یاقرلر اکا اسم

اسم علم قبلمشدر کذا فی القاموس هزار ها هوز وزآر
عربیده یک فتحه ای والف و رآ مهمله ایله فارسیدر بوتون ترکجه
بیک عربیده سکون لام ایله الف دینور کسر لام ایله اسم حفدر
واو ابتدا ایله بشمار با موحده مکسوره حرف تاکید شمار
ضم شین معجمه و فتح میم و بعد الف راء مهمله ایله فعال امر در ترکجه فتح
صاد مهمله ایله صی دینور عربیده کسر عاجز مهمله ایله عد دینور واو فارقی
میکن کسره میم ایله حرف حارکن ضم کاف عربیه وسکون نون ایله
فعال امر ترکجه اول دینور عربیده دخول کن دینور ازمون الف
محدوده وسکون زآ و عربیه وضم میم وسکون واو ونون ایله اسم
مصدر کذا فی المعیار ترکجه صنامشر عربیده تجربه دینور پس میکن
ازمون ترکیبی ترکجه صنه دیمک اولور عربیده فتح جیم عربیه وبا و آر
موحده ایله جوب دینور تقطیع ایست داخی هشتا فاعلاتن
چونود صد فاعلاتن سکسنوطق فاعلاتن سانبوز فاعلات
واو فارقی سا قطد ربکمزارد فاعلاتن بیکدنز یاحشر عیصیانش
فاعلاتن صنه حرنونک فتحه سک اشباع سبیله ها الفه تقلل
اولنوب مارمیکن فاعلاتن واو نه سا قطد ر راء متحرک او قنور
ازمون فاعلاتن الف محدوده ایکیز الف عد اولنور بیت

فاعلاتن بواو و خر مزو کدر بدی ساکن فاعلاتن
بدبنک بای اولی فتحه سک و سرنک سبز فتحه سک اشباعلا
او فتحق ارکدر حتی برای بای حطی و برای الف صور تنده بارمشدر
طوقزون فاعلات طلقوزده نم طآ، اشباعلا و اولوتلد
ابدر و او نک الفی حذف اولنور بیت

بیت دیچی بکرمی اولوتوز چل فرق بنجاه الیدور شصت هفت
الیمش بیمش درکالیوه بولنیت کسره با، عربی و سکون
بای حطی اسیز مهمله و تا، فرشت ابله فارسیدر ترکجه یکرمی
عربیده عشرین و بنور و او فارقی سے کسر سیز مهمله و بای حطی
ابله فارسیدر ترکجه اولوتوز عربجه ثلثین و بنور چل کسر جیم عجمی و سکون
لام ابله چهل دینر مخفف فارسیدر ترکجه قرق عربیده اربعین و بنور
بنجاه فتح با، عجمی و سکون نون و جیم عربی و الف و ها، رسیله
فارسیدر ترکجه الی عربیده خمسین و بنور شصت فتح شین معجمه و سکون
صاد مهمله و تا، فرشت ابله فارسیدر ترکجه الیمش عربجه ستین و بنور
فی الاصل صاد یرینه سین ابله در زیرا صاد فارسیده اولیانک
سلز حرفلرندر نظم شاعر بیمش قطعه بیچ دانه دنیا یه فارسی اچلد
حرف کلمه یانه کویم جمله را میچ خلاف ۰ هشت حرفست

حرف انکه نایه در میان فارسی ۰ صاد و ضاد و طا و ظا،
و قاف و غین و فا ضبط هفتا د فتح با، ایله و سکون
فا رسعضم و فتح تا، مثناة فوقانی و الف و دال مهملا ایله فارسیدر
بونلر ترکجه بیمش عربیده سبعین و بنور کالیوه فتح کاف عربی
و الف و کسر لام و سکون بای حطی و فتح واو و ها، رسیله غرائب
مثنویه نظر کرده مولانا قدس سره دفتر سیوم ده دهقانی حکایه سنده
شهر خراولان دوستن دعوت ایدوب صکره انی بیلز لکه ضرب ایلیوب کچی
محله ده بیهوده مشغول دوستلرینه در تعلق شیوه کرده تا که حتم
حواجه کالیوه کرده ایله استر دخو لغدر ترکجه یون عربیده ایله واحق
و بنور تقطیع ابیات پستی بی فاعلاتن بیستید نزیاده واو فارقی
ساقطدر و بکرمینک بای اولی کسره سک اشباعلا نزیاده اخر تولد
ایدر کز متزجل فاعلاتن بکرمی نک بای ثانیسی و او تو زبک
الفی و واو اولی محذوف ضمه سی نقل اولنمدر قرق بنجا فاعلاتن
واو ابتدا ایله ساقطدر ما قبلنده قاف مضموم او قنور هلدر فاعلاتن
الفی دن الف ساقط فتحه سے ها یه نقل و بیرده اخر حذف و اولنک
کسره سک اشباعلا یاحاصلدر شصت هفتا فاعلاتن واو ساقطدر
و المشوبت فاعلاتن المشدن الف حذف و فتحه سے ماقبلنده

وسکون واو ایله فارسیدر ترکجه ایکی عدد اینیز دینور
سه فتح سین مهمله و هاء سمیله فارسیدر ترکجه اوچ عدد
ثلث دینور جار فتح جیم عجمی و الف و رای مهمله ایله مخفف جهاردر
پس تخفیف ایچون هاء حذف و جیمك کسریسك فتحه یه تبدیل
ایدوب جار دیرلر ترکجه درت عدد اربع دینور پنج فتح پاء
عجمی و سکون نون و جیم عدد ایله فارسیدر ترکجه بش عدد خمس
دینور شش فتح شین معجمه اولی و سکون ثانیه ایله فارسیدر ترکجه
التی عدد سته دینور هفت فتح هاء هوز و سکون فاء
سعفص و تاء فوقیه ایله فارسیدر ترکجه یدی عدد سبع دینور
هشت هاء هوز یك فتح و شین معجمه و تاء فوقیه طویله ایله فارسیدر ترکجه
سکز عدد ثمان دینور نه فتح نون و سکون هاء اصلیه ایله
فارسیدر ترکجه طقوز عدد تسع دینور ده فتح دال مهمله و سکون
هاء اصلیه ایله فارسیدر ترکجه اون عدد عشره دینور تقطیع بیت
برایکی اوچ فاعلاتن ایکی دور بش اولرا و اوجدر بش اولرا و قطعدر
دور بشر یك فاعلاتن دور بش اولرا و فارقی محذوفدر
دو سجاره فاعلاتن سه دور بش اولرا و شترغبشش فاعلاتن و او فارقی
محذوفدر التهفتو فاعلاتن التیدور بش قطعدر هشت نهده

ایکی شین معجمه و بنها الف ایله فعل امر دیرلر ترکجه ایشه عدد
ضم باء موحده ایله بر دینور رزن باینه حرف تاکید زن
فتح زاء عربیه و سکون نون ایله فعل امر دیرلر ترکجه اور و دوک
دینور عدد کسر همزه ایله اضرب دیرلر یکن باینه حرف تاکید
کن فتح کاف عربیه و سکون نون ایله فعل امر دیرلر ترکجه قوپر
عدد کسر همزه و سکون زاء و فتح لام و عین مهمله ایله اقلع دینور
تقطیع بیت صحکمهو فاعلاتن صوحیدرزو او کیدرکن حاك
ضمه ساشبا علاوه او کلور بحیفشر فاعلاتن صاحیدرزو بیهفتادرز
الفراحرشرصیح بررای فاعلاتن سه بشش فاعلاتن
ارزن قو فاعلاتن اوردرزو اوس قطعدر بریکن به
فاعلاتن راش قصبت فاعلاتن شین معجمه متحرك وقوص او دوسز
او قنور راشیون فاعلاتن شین معجمه مکسور او قنور بیت
برایکی اوچ دور بش یکی سه چار دور بش و شش التی یدی
و هشت و نه دور بش یکی عشر طقوز اون بو بیت و ایکی بیت ایله
اسماء عدد فارسیه بیان شده در یکن فتح باء حطی و کسر ایله یم
لغتدر و سکون کاف عربیه عند الجمهور و عند البعض کاف
عجمیه فارسیدر ترکجه بر عدد واحد دینور حرضم دال مهمله و سکون

عبیده لبالسر دینور یسر بومعاده جامه بومعنا به در الله اعلم
بالصواب تقطیع البیت رستفعلن فاعلاتن رستفعلن فاعلاتن
داوس قلمدور مشو ولیکن فاعلاتن بستبغلو فاعلاتن
بسته دز ۲ چوتر دستعصاب فاعلاتن دسته دز دخر
۲ چوشتر موی قلی فاعلاتن موبک ۲ پاسکسوار قنور ه قلف
فاعلاتن مرتبیدر فاعلاتن جامطوف فاعلاتن جامه در
۲ پاس قطار ربیت صوج کنا ه وصاج بیف ن ۲ پیچ پرزن ۲ پاشتر
او ربزن چوپر بکپن بهراش چوس بزراش بوین کنا ه ضم کاف
عجمی وفتح نون وسکون الف وبآء اصلیه ایله فارسیدر تخفیف
کنه دخی دیرلر ترکجه صوج عبیده کسر همزه وتاء مثلثه ومیم ایله ام
دینور بیف ن بآء موحده مکسوره حرف تاکید بای
مفتوحه ملحق همزه در منقلب فاء سفعص وشین معجمه والف ولون
ایله فعل امر در ترکجه صاج دیه جک محلده دینور
را بر زبیف ن دیر عبیده کسر همزه ایله وسکون نون وکسر تاء
مثلثه ورآء مهمله ایله انتر دینور بری بایه حرف تاکید ری
کسر رآء مهمله وبار حطی ایله فعل امر در ترکجه صوج دینور عبیده
کسر قاف معجمه ایله غوط دینور بش شین معجمه بایه حرف تاکید شش

ستعلدر سوی ضم میم وسکون واو وبار حطی ایله فارسیدر
ترکجه قبر که وجوجیوانات بترهنه دکلوانجه اولورسه دخر قاشر
کبی ایچی بوش نسنه در که تنفذ وجود در عبیده فتح شین معجمه
وسکون عین در آء مهمله تیز ایله شود دینور خانه فتح خاء معجمه والف
ومیم وهاء هوز ایله وهاسز دخر لغتدر ترکجه قلم که انک ایله یازیلور
عبیده دخر قلم دینور فارسیده دخی مستعدر نامه نون والف
وفتح میم وهاء ایله فارسیدر ترکجه بتک که کتاب ذکرنک کبدی
جامه جیم عربی والف وفتح میم وهاء رسیله فارسیدر ترکجه
طولون کبی کیسه معناسنه ارقیه کیلور باشه اباغه دکلر هرنه در
اولورسه جیم عربیله دخر لغتدر کذا فی التحفه عبیده فتح تاء مثلثه
وسکون واو وبآء موحده ایله توب دینور بعضیلر قولنجه جامه
شلوار قفتان دیرکه اوکی بتون اولوب الجق کوکلک یقاسی
کبی باشی کیر وبری یرتق اولوب اویله کیرلر اوکی اچق اولانه
قبا دیرلر نسکم ذکر اولندیر بومعنایه اکثر استعمار اولمقدر
بریکه اصطرلابجیلر نزدیقاسک یرتق عجم قبا کردو دیرلر حافظ
فرماید چون کلاز نکهت او جامه قبا کن حافظ وعند البعض
اسم عام در مطلق وجوده کبدن واورتنلن عبیده

عجمه و سکون ها آ هوز و ضم لام و سکون واو ایله فارسید ربوف
زکجا ایکو یعنی کمک ایکی طرفی که پهلو در آست و پهلو جب
دیرار زکجه صاغ ایکو وصول ایکو دینور عوبیده جیمک فتحی
و نون و با آ موحده و نک سکونیله جب دینور صاغه جب یاپز
وصول جب یاسه دیرار سوضم سین مهمله و سکون واو ایله فارسید
زکجه بکا دینور کاو بکا یعنی اونه بو بکا یعنی بری دیگدر عوبیده
علا آ مهمله ایله طاف دینور کش کمکاف عربی و ضم ایله حرف غندر
و سکون شین معجمه و نا آ فرشت ایله فارسید ربوف زکجه یان که
بوکژدخی دیرار نغمه اللذ کافذ نصکهای حلی ایله بوشر بوکژ و نا سز
با زبا زشدر مفتاح اللغته فتح کاف عجمی فقط یعنی نا سز سکون
شین معجمه ایله کشر دیر عوبیده فتح خا معجمه و سکون صاد و را آ مهمله تیز ایله حضر
دینور و خاصره ده دیرار سوض سین مهمله و را آ مهمله تین ضم ایله
و سکون واو و نون ایله فارسید زکجه اوجه دیه کلری نکمکدر که ایکی
با زباشی زده سوریکه کمکلر دیر عوبیده فتح واو و را آ مهمله و کاف
ایله دورک دینور و هو ما فوق اللغذ یعنی اوبوف باشی زکیده
قاعده و سکره و زبان باشی و دلکلو سوکلک دخی دیرار کذا فی فرهنگ
پیری و بونلرده زاولی سوریکه اوجه کلی دیرار تقلیب ایله کودنزه

کودنزه و فاعلاتن کوده و نزه اکسیلد و ایکی سنق فاعلاتن بکرکیکن
فاعلاتن بوارکن کافی مضموم واو و یکیدنز الف و اوسا قطلادر
وضمره ما قبلنه و بربورکرد کشش فاعلات کرلنه و نزه او و شتر
ایکو یه چکا فاعلاتن الف فتحه سه مدا دلنور لو یکا سوفاعلاتن
کشیا نو فاعلاتن کشک نا سه و یا نک نونی منحرف او قنور
اوجه و نزه الف و و شتر جه سروفن فاعلات بین

پسته قورتلش ولیکن پسته بغلو و پسته سب موی قبل خایه

قلم نا یه بچی در جایه و دون رسته فتح را آ مهمله و سکون سین مهمله
و فتح تا آ مثناة فوقانی و یا آ رسیله فارسید ربونده ما ضیدر
قسمدر اسم مفعول دکل یعنی زکجه قورتلش قوتا رلمش دکلر عوبیده
فتح لام ایله محلص دینور بسته فتح با آ موحده و نه سین و تا و ها ایله
فارسی زکجه بغلو که بغلنمش دیکدر عوبیده ضم بیم ایله مفعد دینور
رسته فتح را مهمله و نه سین و تا و ها تخصیص ایله فارسید زکجه
صب هر نه لمک اولورسه بالته صاپی بجاق صاپی کذا و کذا
فاعده و دست که الدر صاپلمق الداختصاصی اولدوغندن
اخر نه یا آ تخصیص کتوردی بسته دینلمش بنجه بونلرک امثالی کبی
فاحفظ عوبیده قبضه دینور که زکیده بوالفاظ قبیح و بجاق صاپدن

فرشت ایله عزت و برار کونه نکون با الف بدلسیدر که حفت
تلفظ و صحت وزن ایچوندر فی الاصل کون کون و مرکبات
فارسیه بنده و الف زیاده قلمق دستور العمل قاعده ازنزاد و نسل
کونا کون استعمال ایدرلر بو الف که وسط کلمه بنده و ذکر اولنور
معانی کثیره افاده ایدر تفصیلی برهان قاطع مصنوری در انمارد ت غلیظ
پسر کونه نکون فارسیدر ترکجه دورلو دیمکدر عربیده متنوع
دینور وصف ترکیبی در فتح سین مهمله و سکون راء مهمله ایله فارسیدر
بونمط ترکجه بشر عربیده زاس دینور نکون ضم نون و کاف
عجمی و سکون واو و نون ایله فارسیدر بمعنی خمیده ترکجه کلکشر
عربیده ضم میم و سکون نون و فتح حاء مهمله و کسر نون و یاء حطی
ایله منحنی دینور پس سرنکون باشی آشاغه دیمکدر اولر نکونسار دیمکدر
و برار نون ثانی اسقاط ایله نکوسر الف زیاده کیله نکوسار دیمکدر
و برار شیخ نعمة الله و بعضیلر نکون مخفف سرنکون در باشی
آشاغه دیمکدر رومیلر و نوندر دیمشلر معناسنه دخی لغتندر
پس سرنکون یوقاروسی آشاغه دونمه دیمشلر دیمکدر اولر تقطیع
ابیت بازگونه فاعلاتن زاتمحرکه او قنور عکسنه در فاعلاتن
واخلکلو فاعلاتن واخیسه نزبکیدر نه فکر فاعلاتن

فاعلاتن کافک فتحه سیله اشباع ایله او فتحی کرکدر دیدرلر
فاعلاتن اوتلکی دورلو دیمکدر واو اولر و ایکنجی واو اوزاسی قلقدر
کونکونب فاعلاتن کونه دیمکدر و شرشی آشاغه فاعلاتن
سرنکون فاعلاتن بیت کوده بتی رویده بونمط ایکی کوشه
ایکیو پهلو بیکا سبوکت باش او جه بیرون تن فتح تاء مثناة
فوقانی و سکون نون ایله فارسیدر ترکجه کوکر عربیده فتح جیم
و سین مهمله و سکون والو مهمله ایله جسد دینور و باء موحده و الف
مهمله فتحه لرلی و نون ایله بدن دیمکدر و ضم جیم و فتح تاء مثناة و دال
ایله جثه و کسر جیم و سکون سین مهمله و میم ایله جسم دینور و ضم
ضم راء مهمله و سکون واو و فتح دال مهمله و باء موحده ایله فارسیدر
ترکجه بوسق که قارن ایچنده اولر طعام و شراب فضلات
اولور دیمکدر و ایدرلر ضم کاف عجمی و سکون راء مهمله و فتح دال
مهمله و باء موحده ایله فارسیدر ترکجه بارساق دیمکدر و بعضیلر
پاره ایدر عربیده ضم کاف و سکون لام و فتح باء حطی و ها ایله
کلیه دینور و واو ایله کلیوه دخی لغتندر رشش ضم شین معجمه
اولی و سکون ثانیه ایله فارسیدر ترکجه اوکین که اق جکر دیدکلریدر
عربیده و کسر راء مهمله و فتح باء حطی ایله ریه دینور پهلو فتح تاء

و کاف عجمیه فارسیه در ترکیب طلسم وجود جسوانده فا زجریان
ابدا زمجرا عربیه عین و سکون زا آ مهملتین ایده وف دینور
خون خا معجمه ایه نون و زننده فارسیه در ترکیب قا زاکه عند البعض
جانزدیک مصراع ثانیه ده الف و نشر مرتب واقعه در آخر
الف محدوده و فتح زا مهمله و سکون الف و سین مهمله و فتح تا
مثناة فوقانی و آ و رسیله فارسی اسم مفعول در آخر است
مانند زمشتقه در مصدری اراسته زدر ترکیب با زنمش
و بزنمش و طوانش در جگدر عربیه ضم میم و فتح زا عربی
و یای مشدده و نون ایده مزین دینور بسیار کسره آ موصل
و سکون سین مهمله و یای حطی و الف و را مهمله ایده فارسیه در
ترکیب حوف عربیه کثیر دینور خوان عند البعض ضم خا معجمه
و واو رسمی و الف و نون ایده در و عند البعض خا مفتوحه ایده
فارسیه زناظم مرحومک بوقطعه سنده واقع قافیه حسیله مختوم
اولمق حالی غالبه در ترکیب سماط دیدکلری بعضی درسنه کداوستند
صحنده طعام و بزوب اذنعام ایدر ارعربیه خانک کسری
و واو ایک خوان دیدر انقطیع البیت بجگدیع فاعلاتن بنظم هم
فاعلاتن رکظم دی فاعلاتن قانون فاعلاتن قانه دن

قانه دن با کیسه در با خود با سنده اولمق احتمالدر باز نمش فاعلاتن
جفسماط فاعلاتن چوقه دن واو کیسه دوب ارسته الفی طا یه اتصال
و فتحه سی اکا نقل اولمشدر راسته بس فاعلاتن ارسته دیمکدر
متحرک او قتور یا رخوت فاعلاتن بیت باز یکونه یکسنه در اوخی کلکونه خلک
دو رلو دو رلو کونه کون با نشی اشیا غه سز یکونه باز با آ موحده
و الف و زا آ عربی ایده فارسیه ربونه ترکیب ترسر عربیه
کلکسر دینور کونه ضم کاف عجمی و سکون واو و فتح نون و با
رسیله و با سنده و الفدر ترکیب بکزه بو با دیدر ارعربیه و فتح لام
و سکون واو و نون ایده لون دیدر پس باز کونه نک معنای
لغویسی ترس بکزلو دیمک اولور اصطلاحده ترکیب ترسنه
تعبیر ایتمکدر کلری حالتدر که کلمه جوشایعه در عربیه محکوس
دینور کلکونه کل ایله کونه دن مرکبدر کل کاف عجمی و سکون لام
ایله معروف جگدر ترکیب کول دینور کونه هنوز یبانزاولمدی
کلکونه کل رنگه دیمک اولور اخوت با آ تخصیص کتوروب ترکیب
معهود قرنجه دیدکلری نسنه کدنوان یوزاریه سورمه رنگی فا
سعفص و فتح کاف ایله فکده دیدر نسخه ناظم مرحوم کتورمشدر
اکا علم قبلدیدر عربیه ضم نبز معجمه و سکون زمیم و فتح زا مهمله و نا

اوقنورت الحق فعولن بیت برهید انکس که شد هراسان
قورقندی اوکسه که اولدی قورقق برهید باآ موحده مکسوره
بونی تاکید افاده ایدر رهید فتح رآ مهمله وکسر هآ هوز وسکون
یا تحتی ودال مهمله ایله رهیدن مصدرندن فعل ماضی ترکیه قورتلدی
عربیده خآ معجمه ولام وصاد بیک فتحه ایله خلص ایدر انکسر
آن الف محمدوده ایله اسم اشارت ذی کسه معناسنه که
حرف بیاندر شد ضم شین معجمه وسکون دال مهمله ایله بونی شدن
مصدرندن مشتق فعل ماضی ترکیجه اولدی عربیجه کاف والف ونون
ایله کان دینور کتقطیع ایبت برهید مفعول راساکن ودال
حرکه ایله او قنور انکس کشد مفاعلن اگنده الف ونون
حرف واحد مقامنده او قنور باخود برهید مفعول راساکن
ودال حرکه ایله او قنوب الف ایله دال حرف واحد عداولنه
نکس کشد مفاعلن نون متحرک او قنورکه دنیاکیدر یاخود
انکسرب مفعولن یه کشد مفاعلن رهیدن یا کوکه دنیا دوشر
هراسن فعولن سان قصر ایله او قنور قورقندی مفعول واودیار قلدی
انکسکار مفاعلن اودنیاواوکسه دنیا داولدیدن الف وواو
گیسدوب وضم الف کافه نقل اولنور وقورق فعولن ودن یاوقور

هراسان
کسرها ایله رسم اولنور اولنه
قارسیده قورق معناسنه
عربیده خائف دینور
هم

وقورق فن واوترک اولنور بیت مفعول مفاعلن فعولن
علم ایجره در سعادت ایدن تقطیع المصراع علم مفعول ایجره دنیاالف
دیواسی قطر در سعا مفاعلن دتخی فعولن ایکنجی الف
حرشر فتحه سی ماقبلنده تابه ویربور القطعة فی بحر الرمل المثمن المقصور
بوقطعه بحر رمل بیانندهدر رمل رآ مهمله ویمک فتحه ایله لفظ بوردغالو
بوربمکدر اعتدالدن زیاده سکزمکدن دونیر بوربشدر بوبحر
ایکی سبب خفیف بیننده بروند مقرون کیردیکیچون رمل دیدیلر
هربیتی سکز کره فاعلاتن اولمغله مثمن دیرلر قصر لغتده قصلتمقدر
واصطلاحده برحرف ایله که آخری سبب خفیف اولااول سبباک
حرف اخیرینک حذف وماقبلنی اسکانیله ایکیسی برارپسور دیکی
فاعلاتن دنیاون حرشوب تاسکز فاعلن فاعلات اولشدر
بناء بریبن رمل مقصور دنیلشدر بیت بیکلد یعنی یلدرم ترکیه یلدیرم فارسیده تیز
بازیشر حوف سماط آرایته بسیار خوش می کسر میم وبای حطی ایله
فارسی حرف حالدر که مضارعه داخل اولوب حاله تخصیص ایدر کاف عجمه
باحاله می استقباله تخصیص ایتمکده واقع اولور چکد جیم عجمه وکاف
عربیه نک فتحه ایله ودال مهمله ایله چکیدن مصدرندن مشتق فعل مضارع
ترکیه طرمیر یعنی طحلمیور طحلمکدن کنی عربیده یقطر دینور نک فتح رآ مهمله

دیگکه مشهور در عربیده ابهام دینور تقطیع ابیت کف آی مفعول
ایه نک با سی محذوف قدر و ناخن مفاعلن اولدن الف و واو
کیدوب ضمه سی نونه ویریلور و طرفی فعولن دیه رزا و طرفی قدر
الف ساقطدر انگشت مفعول سرنگ او مفاعلن سرنگ کافی
متحرک او قنور لپرمق فعولن لودن زواو و پرماقدن الف
ساقطدر بت کالوج کبجیسی مشت بوورق ٥٥
کشتی کمیدر عربجه زورق کالوج کاف عربی الف وضم لام
وسکون واو وجیم عجمیدر فارسیدر ربونه ترکجه کچرماق که
صرچه برمق دیه کلری در عربیده کسرخا معجمه والعدالنون
صاد مهمله و رآ مهمله ایله حنصر دینور واو ابتدائیه شت ضم میم
وسکون شین معجمه و تاء فرشت ایله فارسیدر ترکجه بوورمق
عربیده ضم همزه و کاف ایله اکف ویرارکشتی فتح کاف عربی
وسکون شین معجمه و کسر تاء فوقانیه و یاء حطی ایله فارسیدر
ترکجه کمی که دریاده گزر عربیده فتح زاء عربی وسکون واو و فتح راء
مهمله و خاء ایله زورق دینور که بیده مذکور در تقطیع ابیت
کالوج مفعول کالوجه جیم متحرک او قنور کبجیسی مش مفاعلن یکی یرز
یارچه شر ایچون فعولن مشنک یاسی متحرک او قنور بوورمقدن

بوورمقدن زواو کیدر رکشتیک مفعول مدر عجب مفاعلن
کیدر زیاده شر چوق ورق فعولن جه دن زیاده قطدر بت
هم شب و فرازنش بوفوشدر بوکسک خوبلندر بت الچی
شب کرشیز معجمه وسکون یای حطی و با موحده ایله فارسیدر
بوتن ترکجه انشر که صندی بوقشدر عربجه فتح غین معجمه وسکون
واو ایله غور دینور فرازکسرفاء سغصر و فتح رآ مهمله والف
وزآء عربیله فارسیدر ترکجه یوقش که صندی انشدر عربیده
فتح نون وسکون جیم عربیله بخود دینور بلند ضم باء موحده
وفتح لام وسکون نون زه و دال مهمله فارسیدر بوتن ترکجه یوکسک
عربیده فتح همزه وسکون عین مهمله وسکون سین مهمله
وتاء فرشت ایله فارسیدر ترکجه ایلق عربیده فتح همزه وسکون
سین مهمله و خاء سغصر و لام ایله اسفل دینور تقطیع ابیت
همشب مفعول با موحده متحرک او قنور واو اسقاط الونور
فرازنش مفاعلن انشدن الف اسقاط اولنوب فتحه
ماقبلنده زایه ویریلور بقشدر فعولن بوقشدن زواو کیدر
بکسک مفعول بوکسکدن خودن زواو اولردوشمشدر بلند
پس مفاعلن واو حذف اولنوب ماقبلنده دال مضموم

بونه ترکیه چوق دیدکاری نسنه در کدالت حوب فیلندر
عربیده کسر میم وسکون قاف وفتح میم ثانیه وعین مهمله ایله
مقمعه دینور رخت فتح سین مهمله وسکون خا معجمه وتا آ طویله ایله
فارسیده ترکیه قتی که صندی یوشق در عربیه شیز دینور الآن
بارحلی ایله شدید دینور درشت دالره آ مهملتین صه ایله وشین
معجمه وتا آ درشت سکون لام ایله فارسیده ترکیه ایری که صندی
اوغاقدر عربیده فتح خا معجمه وکسر شین ایله حشین دینور واو
ابتدا ایه لزم فتح نون وسکون را مهمله ومیم ایله فارسیده
ترکیه یوشق که صندر فتحی دیکدر رنقطیع ایست خلند مفعول
اولدیدن الف وواو ویاکیدوب ضمه سنه نابه ویرلشدر
جمع قتی مفاعلن چوماقدن الف ساقطدر درسخت
فعولن خا ایله تا دخی حرف واحد عدالنور هم مفعول ایدیلر
یارتاخه ترکسا ولنور درشتر مفاعلتن همشق فعولن اولمقدن
واوحشریست کف ایه وتاخن اولدی طرنق
انگشت سترک اولوپرمق کف فتح کاف عربیه وسکون
فا آ محققه ایله فارسیده بونه ترکیه یعنی الرایه سی اوچ دخی
دیرلرعربیه تشدیه فا ایله کف دینور تاخن فتح نون زوالف

والف وضم خا معجمه وسکون نون زایله فارسیده ترکیه طرناق
کدانسانه پرماق اوجلرنده اولان گلمدر حیوان طرناغنه
فتح جیم عجمه وسکون نون وکاف عجمیه چنک دینور انگشت
فتح هاء وسکون نون وضم کاف عجمه وسکون شین معجمه وتا آ
درشت ایله فارسیده ترکیه پرماق کدالده اولور عربیده کسر هاء
ایله اصبع دینور ناصر کسر علامت وصیغه در سترک سین مهمله
وتا آ منقاره فوقانیه نک صندلری ورآ مهمله وکاف عجمیه فارسیده
بونه ترکیه اولو وبیوک دیرلرفارسیده باآ موحده وزآ عربیه
وسکون رآ مهمله وکاف عجمیه بزرک دینور کلمه فتح کاف
عربیه والف ولام ایله کلاز وفتح زآ عربیه وسکون فا وسعفصوتا
درشت ایله زفت ویرلرکن ارباب لغات بونلرک بیننده
فرق ایدوب بعضیلر سترک ایله بزرک رتبه وجثه شاملدر
دکلدر وزفت جثه جه بیوک معناسنه دیمشلر اولمیوب فرق وحده
وثانیسنه جماد ات استعمال اولنور دیمشلر بعضیلر دخی سترک
ایله بزرک بینی فرق ایدوب سترک نهایت بزرک معناسنه ودیمشلر
بوفرق انگشت سترک نقطه نظاهر درکه پیش پرماق یکله
جمله سنک اولوسید والله اعلم پس انگشت سترک انگلو پرمق

فتح صاد مهمله وسکون فا و سعفص و را مهمله و الف ممدوده ایله
صفرا، دینور و او ابتدائیه کسود فتح کاف عربی و ضم با موحده
و سکون واو و دال مهمله ایله فارسید ربونه ترکجه کوک
دیدکاری رنگ عربیده فتح همزه و سکون زا، عربی و فتح را مهمله
و قاف ایله ارزق دینور سیه کرسنی و فتح یا حطی و ها ایله
ایله فارسید ترکجه قاره دیدکاری رنگدر عربیده فتح همزه و سکون
سین مهمله و واو و دال مهمله ایله اسود و مونثنده سودا، دینور
بیضاء کبی سپید سبز مهمله و با عجمیه کسره ایله و سکون یای
حطی و دال مهمله ایله فارسید ریا پرنه فا و سعفص ایله سفید و خی
دیدلر ترکجه اق دیدکاری رنگدر عربیده فتح همزه ایله ابیض دینور
مونثنده بیضاء، دینور علی وزن حمراء، تقطیع ایله زرد له مفعول
اولدیدن الف و واو و با کسبدوب ضمه همزه یا قبلنده واو اولوب
صرو کسبو مفاعلن در رنگ فعولن کوکدن واو حوشرقاره سی
مفعول یهوسپید مفاعلن سپید بک یاسی سا قطدر دراق
فعولن الف قصر ایله و قنوریت هم سرخ قزیل پشل در رسبز
یاولدن جوید کزینه طوقیق سرخ ضم سین مهمله و سکون زا، مهمله
و خا، معجمه ایله فارسید ترکجه قزیل دیدکاری رنگدر عربیده احمر دینور

دینور و مونثنده حمراء، دینور بروزن سودا، سبز فتح سین
مهمله و سکون با، موحده و زا، عربیه فارسید ربونه ترکجه
یشل دیدکاری رنگدر عربیده فتح همزه و سکون خا، معجمه و فتح
ضاد معجمه ایله اخضر و مونثنده خضراء، دینور علی وزن صفراء
نیل کسر نون و سکون یا حطی و لام ایله فارسید ربونه
ترکجه چوجید دیدکلری ربونه بک آوی در عربیده کسر عین مهمله
و سکون ظا، معجمه و لام و میم ایله عظلم و یرلرکزینه ضم کاف عجمی
و کسر زا، عربی و فتح نون و ها، رسمیه ایله ترکجه طوقیق دیدکاری
درکه بریونغ اغاج پارسنه صاپ کچوروب قوللنور عربیده
ضم میم و کسر دال مهمله ایله مدقه دیرلر تقطیع ایله هم سرخ مفعول
ضم خا، ایله او قنور قزیل یشل مفاعلن یاشل الفسز او قنور
در سبز فعولن سبزده با ایله زا حرف واحد حکمنده درکه اسقاط
غیر ممکندر رنسیله مفعول اولدیدن الف و واو و با ساقط اولدقدن
ضمه سی نیله لامنه و یرلوب چوکرکی مفاعلن جوید دن
یا کسیدر نطقیق فعولن نون ها و طوقیق نون و او حوشرار

بیت لغت اولدی چوبا فی فنی در رنجف هم ایریکاری رشت نرم یومشق
لغت فتح لام و سکون غا، معجمه و تا، فرشت ایله فارسید

استمجو وجوی از من چشمه فتح جیم عجمی و سکون شین معجمه و فتح
میم و آء رسیله فارسی بدر ترکجه بونه بکار دیدکلری در کلمه بونه
چغار عبیده غیر مهمله ایله عین و بنور کون ضم کاف عربی
و سکون واو و فتح زاء و عربی و آء رسیله که بونه علامت
نقلدر فی الاصل کوزه عبیده عجم سائر ینه نقل ایدوب علامت
نقل آخرینه برآء رسمی کتورمشلر در ترکجه بردق که ایکنجی میم صیرمجه
مجوی میم مفتوحه حرف نفی جوی ضم جیم عربی و سکون واو و یای
حطی ایله فارسیدر ترکجه استمک ایدر من معنای بنده مشترکدر
بو محلده اولان میم نافیه ایله استمه دیمک معناسنه که عبیده
لا تطلب و بنور و ارمق یعنی وا دیبرده و صحاح ده اخذ صوابدر
صوا فدوغی محل عبیده فتح نون ایله نهر دیرلر ایکیجوی بینده
واو فارقیدر تقطیع ابیت چشمه ب مفعول کر لدی کو مفاعلن
بکارون الف و اولدیکن الف و او اوس قطدر زیردق
فعولن کوزه دن باجوشمشدر استمفعول و نک فتحه سی
اشباعله برالف ظهور ایدوب باجوشمشدر مجو جوف علوز و فارقی
س قطدری ایرمق فعولن جوی ثانی یای متحرک و ایرمق
یای ساقطدر بیت انداختن و فروگذاشتن من و خواستن برفتن

انداختن فتح همزه و سکون نون و فتح دال مهمله و سکون الف
و خا معجمه و فتح تا دشتانه فوقانی و نون ایله فارسی مصدر در
ترکجه انق مستقبلا شنده خا زاء عربیه یه نقل ایدوب تیر اندازه
اولدوغی کبی که اوق انجی دیمکدر عبیده فتح زاء مهمله و سکون
میم و بار حطی ایله رمی دینور و او فارقی یا ابتدائیه فروفارسی مصغر
و رآء مهمله نک ضمه ایله و اولنک سکونیله فارسیدر ترکجه شاه کبک
صندی بوقاردوغی عبیده فتح همزه ایله اسقاط دینور فکندن کسر فا
سعفص و فتح کاف عربی و سکون نون و فتح دال مهمله و نه نون
ایله انکنده دن مرخم در یعنی همزه ایله و انمق مصدر لردر ترکجه
براقق عبیده کسر همزه ایله اسقاط دینور ناظم مرحوم بو ایکی لفظی
ترکیب صورتنده کتورمشدر تقطیع ابیت انداخ مفعول
خا متحرک او فتور تنوفزو مفاعیلن نکندن فعول انمق مفعول
فع اشغا مفاعلن و خی یا سز و مکسور و اشغا لفنک تدارف
و غینک فتحه سکک اشب علا الف کبی او فتور براقق فعولن
برا قمقدن الف برا فیلور بیت زرد اولدی صه و کبود در لوک
فاره سب و سپید ورآف زرد فتح زاء عربی و سکون راو دال
مهملتین ایله فارسیدر ترکجه صاره و دیدکلری رنک عبیده

763

فتح زا مهمله و با هوز ندا الف ایذه فارسیه در ترکیه قورتمش عربیه
خا معجمه ایذه خلاصه دینور کن ضم کاف و سکون نون ایذه فعل امر در
کنه مضارع عنده زا کاشه بر زا مصدر رندن مشتقه در پسر ها کن
وصف ترکیبه در ترکیه قورتار و یاک اولور عربیه خلص دینور
ای کسر همزه ایذه حرف ندا پسر ضم با عجمی و فتح سین مهمله و سکون
زا مهمله ایذه فارسیه در ترکیه اوغلم و او نعل دینور عربیه فتحتین ایله
ولد دینور تقطیع ایله او زره مستفعلن اولور مه رندن او ثانی
و ها ساقط در مزاحف مستفعلن ادون ها و قاجدن الف جمله شتر
کنه دکفر مستفعلن کنه و کیسه رزا و قورون و او ساقط در
زا اخل مستفعلن اوغلدن و او کیسه رمشربا مستفعلن منشین
ده نون متحرک او قنور و یا ساقط در و انی کرر مستفعلن و انی رندن
الف ثانی و کریزون یا ساقط در خدا را ها مستفعلن خودون
و او حرکت ای پسر مستفعلن بیت مستفعلن مستفعلن

مستفعلن مستفعلن حفاکه جاهل صحبتی نادر جهنمدن بتر
تقطیع المصراع حفاکجا مستفعلن حفاده خاف مکرر و کها سین
او قنور ها صحبتی مستفعلن نادر جهن مستفعلن نمدن بتر مستفعلن
نون جهنم مکرر او قنور القطعة فی بحر الهزج المسدس الاخرب المقبوض

المقبوض المحذوف بوبحر هزج مسدس استقال عب اوزن
فی الاصل الی کرره مفاعیلن در هزج ها و هوز و زا ر ع به کاف فتحه ر یله
و جیم ایله ع بیه رلغنده و ترکیم ایله خوش کلمک اوزره به و یرلر عرب
اکثر بوبحر ده اولان اشعار ایله ترکیم ایتدکلریچون بوبحره هزج تسمیه
ایتدیلر خرب فتح خا معجمه و سکون را مهمله و با موحده ایله
ع بیه رلغنده و یران آنیکله دیرلر فارسیده ویران کرده دینور
اصطلاح ع و نبنده مفاعیلن اولندن صیم و اخرندن نون ساقط
اولور فاعیلن قالده برینه مفعول اکنور یکه دیرلر قبض فتح قاف
و سکون با موحده و ضاد معجمه ایله ع بیه رکیه طوتمق فارسیده
کسر کاف عجمیله کرفتن دینور اصطلاح ع و نبنده مفاعیلن
و فعولن دن حرف خامس ساکن حذف آنیکله دیرلر و بونده مقبوض
دیرلر حذف فتح حا مهمله و سکون ذال معجمه و فا ایله ع بیه رلغنده
آنیق فارسیده اندا غمق دینور اصطلاحده مفاعیلن دن و فاعلاتن دن
و فعولن دن اخرلرندن سبب خفیف حذف اولنوب مفاعی قالدقده
فعولن و فاعلاتن قالدقده فاعلن و فعو قالدقده فعلن نقل آنیکله دیرلر
بونده مفاعیلن دن لن کیدوب مفاعی قالدقده فعولن و نقل
اولنوب محذوف دینلشدر بیت چشمه بکا راولدی کوزه بردق

مطلع القطعه

کذا مستفعلن ارقم قشی مستفعلن پشتم بحر مستفعلن بخاردن الف
ساقط در بنده کنه مستفعلن بوده و نزد کتور دزنی و او اورا شر
انجا بحر مستفعلن انجا دزنی با و بیاردن الف کیدر ارانی الت
مستفعلن ابتدن یا منزد کدر انجا بحر مستفعلن انجا دزنی مدحوشر
بیت اولور ربیلر ارقاع کند وکی قوز ارادعل مشتین بنا دانا نی کریزخود را
رهاکن ای پسر مشتین فتح میم ماهیه و نون و شین معجمه کسر او و سکون ز
یا رحلی و نون ایله فعل نهی مخاطبدر ترکجه اولور عربیده لاتقعد
و بنور بنا دانان با موحده مفتوحه یعنی مع ترکجه ایله و بنور زدانی
ناحوف نفی عربیده ماکبی وان دال مهمله و الف و نون ایله انشده و نزد
مرحمدر ترکجه بیلمز عربیده عالم و بنور پس نون نافیه بیلمز دیمک اولور
عربیده جاهل و بنور الف و نون ادات جمعدر کریز کاف عجمی
و رآء مهمله نک فتحه ایله و سکون زیا رحلی و زآء معجمه ایله فعل امردر ترکجه فاچ
عربیده و کسر هم ایله افر و بنور امر اولنه با تاکید او خالی ایمک
قاعده اعجامدن ایمک ضرورة وزن ایچون ترک بیور شادر
خود را خود ضم خا معجمه و واو و سین و دال مهمله ایله شد و بدزنده
فارسیدر ترکجه کندو و بنور عربیده نفس و یرلر رابونلر ادات
مفعولدر پس خود را کندو کی دیمک اولور عربیده نفسک و بنور رها

ربیک اولور بود خی لاجل الضرورة والخفة ارقم و بنور ربا موحده
تحتانی حرف تاکید خارخای معجمه و الف و رآء مهمله ایله فعل
امردر ترکجه قشی دیکدر عربیده کسر هم و سکون خا معجمه و کسر دال مهمله
و سکون شین معجمه ایله اخدش و بنور انجا وه این اسم اشارت
قریبدر جاهم عربیده جاهل و زنی محذف ترکجه یرد و بنور عربیده مکان
و محل و بنور حرف صله مقدر و رکه انجا را تقدیرنا و رپس
ترکجه بوریه بورایه دیمک اولور بونی و بیکلدا و را اولنور عربیده
هنا و بنور ربا رآء موحده مکسوره حرف تاکیدر یا رحلی
همزه و نون ایله در آء الف محذوفه و رآء مهمله ایله فعل امردر انا و بنور
انجا ان اسم اشارت بعید جا کما مر پس انجا و خود را انجا تقدیرنا
در او یرد دیمک اولور انا و بیکلدا تعبیر ایدر عربیده هنا ک و بنور
بیر استفهام همزه و نون با موحده مکسوره حرف تاکیدر بر فتح با
موحده و سکون زآء مهمله ایله فارسی فعل امر و مضارع فختیز ایله
بردو نزد ناخود و رکسمک مفاسته اولنکله بریدن مشتقدر اتاسر
لازم کلسون چو بانک ضمه سک فتحه یه تبدیل ایتشدر و ترکجه بیلت
و کتور دیرلر عربیده فهم همزه ایله فعل و بنور تقطیع ایت بریکلده
مستفعلن بوزحیفدن و او او ده و نزد خرو او حیفدن دات کذار

و بنور پس آن سوا و بکاف یک او لور که او که و بکلمه ش ابعد
این سوا بین همزه و یای حطی و نون ایله فارسی اسم اشارت قرینه
ترکجه بو عربجه هذا و بنور کاف قرینه پس این سوشو بکاف و یک او لور فتح ایله
موحده ایله بری و بکلمه تعبیر ایدر لوشو کسره ایله عجم و سکون یای حطی شیئ
معجمه ایله قارسیده که جهات ست و نه دیمکدر آردوره عبیده
ضم قاف و دال مهمله ایله قدام و تخفیف الف و میم ایله امام و فتح قاف ایله
قبل و بنور واو فارقی پس فتح باء عجم و سکون سین مهمله ایله فارسیده
بونی ترکجه ارکه ضدی او کدر و او نیه فارقی زیر کسره ایله آر عربجه و سکون
یای حطی و رآ مهمله ایله ترکجه الت و اشاغه و بنور عبیده فتح تاء مثناة
فوقانیه و حاء مهمله ایله تحت و بنور واو فارقی زیر زاء عربیه و تاء موحده ایله
تخفیف و سکون رآء مهمله ایله فارسیده ترکجه بوغاره و اوست و بنور عبیده
فتح فاء مضعفه ایله فوق و بنور واو فارقی و پس ایله بر لودرت لفظ جمله
جهات ست و نه دیمکدر آردوره فتح رآء مهمله و سکون سین مهمله و تاء مثناة فوقانیه
ایله راست در که ترکجه صاغ عبیده فتح یای حطی و کسر میم ایله یمین و بنور
و بر دوره فتح جیم عجم و سکون یاء عجم ایله چپ و بنور ترکجه صول عبیده
یای حطی و سین مهمله ایله یسار و بنور شکم کلور تقطیع ایت حکم کبدر
مستفعلن کوبه نزواو چیقه دستور سبو مستفعلن آن سوا به مستفعلن از فتح ایله

قصر ایله واو ته واو سزاوقنوران سوبری مستفعلن این و نزیا کیدر
اش آردشا مستفعلن او کدر سزاو کیدوب واش غه و نز الف
ساقط و حرکه ماقبلنده دالله و بر یور غه یو قرو مستفعلز یو قاروزر
الف حرکه شرایشو و پس و مستفعلز زبر و زیر مستفعلن بیت

بور جک او ده وامت کذار از فتح تخار بونی کنو ایچابیاز نی ایله ایچابیر
وامت اضافت ایله در آر تخفیص ایله وام نزا تقدیر نی وام واو
والف و میم ایله فارسیده ترکجه بورج یعنی و بره جک عبیده فتح
دال مهمله و سکون یای حطی و نون ایله دین و بنور نا آر قوشت نون
مخففه رکه ضمیر خطابه رکثرة استعمال ایله اضافت ساقط اولمشدر که
ترکجه بوجکی و یک او لور ضرورة وزن ایچون و حذف تنغلا ایچون
بور جک و بنور کذار ضم کاف عجمی و دال مهمله الف و رآ مهمله
ایله کذار و مضارعنده نر مشتق فعل امر در ترکجه او ده عبیده فتح عجمی
و کسر دال مهمله ایله آ و بنور پشتم پشت من را تقدیر نه و رپشت
ضم پاء عجم و سکون شین معجمه و تاء قوشت ایله فارسیده ترکجه ارقه
عبیده فتح قاف، معجمه ایله ظهر و بنور من تغلنه مضافدر من فتح میم
و نون ایله بن و یکدر عربجه انا را حرف تحقیص و پس سند نزنون استغاثه
و فتحه سی ماقبلنده نا به نقل او لنوب پشتم و بنیلمدر ترکجه ارقه می

کذار دال مهمله یا کل ذال معجمه ذاهب عجم ایله در نزا یله ذال مهمله
اوده مک کذار ترکی او دیشمک امر حاضر در و امت کذار
بو جکلی او ده معنا سنیله نزا یله
عاقل باشی مستند کرباس

ضمه‌ی شبه غنه‌ی و او تولد ابه وب او پوشد ز الف و واو
ساقط در وضع ما قبلنده شینه و برلشد رغی کرد بع مستفعلن خوبز
واو کرده و زبا ساقط در بی و در لش مستفعلن عورت زنو مستفعلن
شوهر در مستفعلن ارد و زهم زکیده وب فتحه ی ما قبلنده کی رابه
نقل او لنور بیت خم کو پدر رد ستی سبوآن سوا و بزبان سوبرو
او ک آر د اشاغه یو قارو پیشو و پس و زیر و زبر خم ضم قاف مجهه و سکون
میم ابله فارسیدر زنگه کوب که ایجنه صوقورلار اکثر ظرا قدن بیارلر
عبیده رآر مهمله و الف و ضم قاف و واو و دال مهمله ابله اقدور
و برلر سو فتح سین مهمله و ضم تا موحده و واو ابله فارسیدر زنگه
دستی و بنور که کوب جنبیدر کبنک برباکلده کبنک ایکی باکلده
قوپسو اولور او جلی و رقی دخی اولور لکن دستر فی الاصل عبارتدر
فارسیدر کثره استعمال ابله زنگه منزلنده کنور و بلر فتح زکیسی
بوده وج و برلر عبیده فتح جیم و بی و رآر مهمله مشدده و نون و الف
ابله جزوه و بنورآن سوآن الف محذوفه و نون ابله بونث فارسی
اسم اشارت بعیده در زنگه ضم هاء هوز و او ابله او و برلر عبیده
ذال معجمه و لام و کاف ابله ذلک و بنور سو ضم سین مهمله و سکون
واو و ابله مخفف سوی و بونث زنگه بکا و بقا و عبیده جانب و طرف

دال فتح الشاید عبیده

رسیدی وفی وزنده فارسیدر زنگه وزریعنی وجود لک قبل
دیبلر زنامشروحیقان صوکه قطر ایعبیده علیز و رآر مهمله لک
فتحه ابله عوف و بنور کرحر فتح کاف عبیده ما فیده زنگه ابله بشو
پسر خوی کرده زنگه و رایلش یعنی و رلشر دیلک اولور زن فتح زآر
عبیه و سکون نون ابله فارسیدر بونث اسمآء جوامد دن اولمق
و بشی سنه اسمدر که زنگه عورت دیلک اولور مشهور در که اگرچه
عورت عبیده بقچه سی حوام اولمق عضو لکدر دیدرکه بو مناسبت
ابله دیلش کنی به عورت دیمکله شیوع بولمشدر بونث مرادار عوتیدر
یعنی نکاحلی عورت که فوجانک فارسیدر عبیده فتح زآر هوز
و نآء ثانیه ثالث ابله زوجه دینور ارسزه دخی دینور عبیده فتح میم و سکون
زآر مهمله و همزه و نآء ثانیه ثالث ابله مرآة و برلر شو همزه فتح شین معجمه و سکون
واو و فتح آء هوز و رآر مهمله ابله فارسیدر زنگه اریعنی فارینک قوجاسی
عبیده زوج و بنور که زوجه مذکر مدر نظم مرحوم بویسنده کوکلری
الفاظ اشتراکیه جمع ابله دب لدیدا والا بتشر رحمة الله علیه و علی والدیه
تقطیع بیت کاری نهف مستفعلن کاحرر انک کسره ی اشباع
ابله یا حاصل اولشدر نه کرلش مستفعلن کیزلون واو کیسدوب
ایشدر نه با حرکشدر کند رجا مستفعلن جماعه عینک ضمه سی

کاف الف ساقطدر
عبیده پیش مستفعلن

فارسید ترکجه گلگز دیرار صاغ گاف فتحه ارباید در کجا مد شهر یار قولار
دیرار عبیده فتح سین مهمله وسکون ها، هوز و لام ایله سهل
دیرار لکن فی الاصل قولای چوآنچی و بوزوق نسبه دیرار شوار
ضم دال مهمله وسکون شین معجمه وفتح واو والف و رآء مهمله ایله فارسید
ترکجه کوچ دینور که قولایک ضد بدر عربجه فتح صاد مهمله وسکون عین مهمله
وبآء موحده ایله صعب دینور ساز کسرنون وفتح غاء هوز والف و رآء
عبیله فارسید ترکجه قوچ که ارکیک دیه کلری بکنک ارکلیه ترکجه
دیرار عبیده کسر تآء مثناة فوقانی وسکون یاء تحتی وسین مهمله ایله
تیز دینور عند البعض قیون سوریسنک اوکنجه کبد نر قوچدر که
چوبان کاهیجه بکه سنک اکا یو کلدر عبیده گاف فتحه ورآء مهمله
شده سه والف و رآء عبیله گزاز دینور بو دیارلرده کوسم دیه کلدر
کیش فتح کاف عربی وسکون یاء موحده و شین معجمه ایله فارسید
ترکجه قوچ که قیونک ارکلیدر عبیده وخر کیش دینور ماده سیم
والف و دال مهمله وبآء ایله فارسید ترکجه دیشی که ارکک اشیدر
عجمجه ضم عین وسکون نون وتآء مثناة وبار حطی ایله آنتی دیرار نر فتح
نون وسکون رآء مهمله ایله فارسید ترکجه ارکک که دیشنک اشیدر
عبیده زای معجمه وکاف عربیه نک فتحه ارباید ورآء مهمله ایله دکر دینور قطع این

ارزن قفای مستفعلن ارزیز نر یاکید رو در رویچ مستفعلن فلاتک
یاسندن اولکه ضمیر اشیا علده واو حاصل اولور واو ابتدا ایسه ساقط در
ولوجدن دخی واو ساقط در راستی کلز مستفعلن الف محذوف ایکی اوقنور
وسانی الفسز اوقنور ایکی نهک مستفعلن زدکیشی فتح مستفعلن نهاد ک
زای ضمیر اشیا عندنده واو حاصل اولوب کبک شینی متحرک
وقوجک واوی ساقط اولور دیشی وار مستفعلن کلک مادہ مستفعلن
مادہ یاء مشربت کار نهفته کزلوایش کاندیجاع ویوسا اوپوشر
خوی کرم یعنی دیشی عورت زن وشوهر دیار کار نهفته وصف
ترکیدر کار کاف عربی والف ورآء مهمله ایله فارسید ترکجه ایش
عبیده عین مهمله وسمک فتحه ارباید عمل دینور نهفته نون وهآء هوز ایله
ضمه ارباید وسکون زای معجمه وفتح تآء مثناة فوقانی وهآء رسیله یا فیدن
قصد ترکجه کیزلنمش وکیزلوایش دیمک اولور عبیده عمل تحقی
دینور کان کاف عجمی والف ونون ایله فارسید ترکجه تفنگ ایله
تعبیر ایدرلر یعنی کشی خاتونیله اراسنده معامله سنک انجنک عبیده
کسر جیم ایله جماع دینور بوسه ضم باء عربی واو وسین مهمله ایله فارسید
ترکجه اوپوشمق یعنی اوپمک اسمیدر عبیده ضم قاف وسکون هآء
موحده ایله قبل دینور خوی کرده خوی خاء معجمه ورا مهمله ضم واو

دیشوار کی مستفعلن
کوجدن واو دوشر

طبرد بنور آب ترکیده او رد ک دیدکاری که قازدن
کوچکدر صوبه مالوا ولد و غندن نسبت ایله مرغاب دینلشدر
عربیده کسر جیم و فتح واو مشدده و زای عربی و تاء وحده ایله
اوزه دیرلر واو فارسیده جوغ فتح جیم عجمی و سکون زای مهمله و غین
معجمه ایله فارسیدر ترکجه جغو دیدکلری بر نوع قوشدر بالبنه وحشی
دیرلر عربیده فتح صاد مهمله و سکون خاف ایله صقو دیرلر تیز کسنه
تیز کسر تاء مثناة فوقانیه و سکون یاء تحتی و زای عربی ایله فارسیدر ترکجه
ایتی دیکمین دیرلر یاء وزنی صفتیدر یاء تحتی حرف مصدر پس ایتمک
دیکمک دیمک وزنی صفتیدر دیمکلک اولور عربیده فتح شین
معجمه و کسر دال و یاء تحتی و نون و دال مهملتین ایله شدید دینور کسنه ضم کاف
عربی و فتح نون و دال مهمله ایله کندیدن مشتق فعل مضارع معلوم در
ترکجه ایلر و ایدر دیمکدر پس اعدی تیز کسنه ترکیبی مضارع اینلک
دیمک وزنی ایدر دیمک اولور بونلر قوز دیمکله تعبیر ایدرلر عربیده
بغض دینور آخرنده الف ممدوده و فتح تاء هوز و نون ایله فارسیدر
ترکجه دمور که اندن قلیچ و بچاق و سائرلری یاپارلر عربیده
ضم نون و فتح حاء حطی و الف و سین مهملتین ایله خاسو دینور پس کسر
میم و سکون سین مهمله ایله فارسیدر ترکجه باقرکه اندن طلجه دینن یاپار

سیم کسر سین مهمله و سکون یاء تحتی و میم ایله فارسیدر ترکجه کوشک
اندن اخچه کسرلر عربیده کسر قاف سعفص ایله فقه و بنور زرفتح زاء هوز
و سکون راء مهمله ایله فارسیدر و بونلر ترکجه التون معناسنه در که
اشرف معادندر عربیده فتح ذال معجمه و باء هوز و باء موحده
تحتانیه ایله ذهب دینور تغلب ایلت مرغاب جغو مستفعلن اوزکه جغو
مستفعلن اورمکدن الف و واو و اسقاط اولنوب ضمه غین مفاعلتن اولنور
تیز کسنه مستفعلن یعنی قوز مستفعلن آهن دمر مستفعلن در مربع
مستفعلن کوشک نسیم مستفعلن کوشکدن کافک ضمه سی شباعله
واو حاصل اولور نردن پاکیدر ملتن نزر مستفعلن التوندن
الف و واو و شوب نردبانه پاکیدر بیت

ارزیز قلای یلی روی توح اسار نکلز دشور کوچ ارکچ نهاکیش توح دیش دکلک مادن

ارزیز فتح ظم و سکون راء و زای عربیه و یاء تحتی و بنه زاء عربیه ایله فارسیدر
ترکجه قلای دیمکدر و دمره سورمکه کحل دیرلر عربیده فتح زاء مهمله
و صاد بی نقطه مهملتین و بینهما الف ایله رصاص روی امالر ایله ضم راء مهمله و سکون
واو و یاء تحتی ایله فارسیدر بونلر توح دیمکلرکه اندن صحاف و شمعدان
کبی شیلر یاپارلر عربیده ضم صاد مهمله و سکون فاء سعفص و راء مهمله
ایله صفر و بنور آنسان الف ممدوده و فتح سین مهمله و الف و نون ایله

مجهول ایلشدر کذلک لاجل التخفیف ایلمشدن همزه اخری حذف ایله وب
شبه کسره حرکه ویرلدی شکم اولدر ترکجه قارن عربجه فتح تا مهمله وسکون طا مهمله ونون ایله بطن دیرلر انسانک بلکه دیرلر شاعی
سنده در وسائر حیوانک تمده بلندر بوقارو سنده در والاقا تلو دیمکله
کوسنده در ترکجه اکا قورساق دیرلر عربجه فتح حا مهمله وسکون واو
وفتح صاد مهمله ولام وها ایله حوصله وفارسیده چینه دان دینور
لکن فی الاصل بطن خلاف ظهر در قارن معناسنه استعمالی دینور
مجازا یا خود اصطلاح وعرف اولنور زیرا فی الحقیقه لغة عربیده
قارن معناسنه اولمز کافک فتحی ایله دخر کسره ایله دخر کسره یا وسکون
را ایله کرش دینور نافه نون والف وفا ساقصره تا ایله یمیلو ها سز
فارسیده بلکه ها ایله مسک کوبکنه تخصیص قلنمشدر ها سز مطلق کوبک
حاصل بونلر ترکجه کوبک اولوب کوبک اوستنده بر محلدر ولدیطلزه اوزنده غدایی
الدن جذب ایدر عربیده نم سین مهمله وفتح را مهمله مشدده وها ایله دره
ایله سرة دینور میان کسر میم ویا رحلی والف ونون ایله فارسیده بونلر
ترکجه بل کوبک اورتاسیدر عربیده ضم صاد مهمله ولام وها ایله موحده
ایله ثعلب دینور کسر فتح کاف عربیه ویمک فتحی وراء مهمله فارسیده
بونلر ترکجه قوشاق عربیده کسر میم وسکون نون وفتح طا مهمله وقاف

وقاف وتا وحده ایله منطقه دیرلر زنخدانک تحتلرنده بولنور کره زنخ ایله دان
دن مرکب اولدر زنخ زا عجمه ونون کاف فتحه ایله وقاف عجمه ایله بونده ترکجه چکه کره
اونک السیدر دیشلر وزبن کمکلر یکیلر طرفدن کلوب باشلری بریره
متصل اولدوغی محله رعجه دال عجمه وقاف فتحه ایله ونون ایله ذقن
دینور ودان اسم مکان پس محل ذقن اولور یکیلر چکه ترکیبی یرا دیلمیه
زنخدانی دیلشدر راکه لفظ زنخ الکاف زنخدان الکاف چقوری
دیمشدر سینه کره سیدر مهمله وسکون یا رحلی وفتح نون وها ایله یمیلو
مرادف بردر که بونده صریحا کنور لدی ویشدذکر نده دخی بیان
اولندی ترکجه کوکس عربیده صدر کلمه مزبور اضافت الیت قارن شکم
مستفعلن فاعلن کوبک مستفعلن کوبکلرنده کیدر مستفعلن
بیلدن یا رحلی ومیاندن الف کیدرلر قوشاق کلمه مستفعلن قوشاقدن
الف کیدروب اخر نخ مستفعلن دندرلر کاف مستفعلن زنخدانلدن
دخی الف وحشر شنبه کلمه مستفعلن کوکسدن واو وحشر ودخی
مستفعلن واجدن یا کیدریلمیت مرغاب وجغ اورکه جغوز نیز کیدریلمیت فقره
آهن دم درمسی بوغوشی نسیم النون نه زرمرغاب وغ ایله دن
مرکب ترکیب نسیدر وغ ضم میم وسکون زا مهمله وغین معجمه ایله
قارسیده مطلق قوشدر عربیده فتح طا مهمله وسکون یا رحلی وراء مهمله ایله

کبر کسر کاف عجمیه بلوتجی کما مر آنفا ترکه آل بلوتجی و یک او لور سکون ثانیه
ایله در فقه غلط فاحش در اوخر ساکن اوقتی کرک مضاف ملک او لمیه
عبیده ضم میم ایله معین معناسی دامن دال مهمله و الف و فتح میم و نون ایله
فارسیدر ترکجه اتک قفتان انکی و غیرکبی عبیده فتح ذال معجمه ایله ذیل و بنور
دیمکدر طویل عبیده یک کبی ضمیر خطابدر از فتح همزه و سکون زا ایله عبیده
یعنی من ترکجه دن بنور دست الرکی فتح کاف و بار جملی ایله فارسیدر
بونک ترکجه قچن عبیده میم و نون یک فتحه ایله ستی و بنور هلم کسر ها و
هوز و فتح لام و سکون میم ایله مضارع متکلم وحده در ترکجه صاتیورم و قویم
دیمکدر ازک عبیده بفتح الهمزه پس کی هلم استفهام انکاری مضمن
کلامدر قچن قویام یعنی قویام دیمک اولور تقطیع البیت ای دست
مفعول نامضموم او قتی کرک کیردام فاعلات رامکسور او قتور
تزدست مفاعیل ازدر نه هلم کیدوب فتحه سی ماقبلنده ماندوریلوب
ثانیه مضموم او قتور کی هلم فاعلات لامک فتحه سی مدا ولنور
ازال ط مفعول واوکیدر بیچ ات فاعلات بیچی دن بار آخر ده شر
وات حرف الف اشباع فتحه ایله او قتی کرکدر کلمه لری مفاعیل الده نک
همزه سی حرکه سی ماقبلنده ویریلور بخطام فاعلات قی زدن
الف و قو یا بدن واوکیدر یرلرینه مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

فاعلات علم اوکره نک کتی بولیسر ایو جه مقام تقطیع المصراع علمک
مفعول اوکره دن الف و واو طرح اولوب ضم میم و یرینه نون کتی بو
فاعلات بودن واو حرکه سی مفاعیل بودن یاکیدر بخطام فاعلات
جدر زیرا ساقط در القطعة فی بحر الرجز الثمن السالم رجز آخر مهمله و فتح
جیم عربی و زآخر هوز ایله عبیده لغتده عتلت یعنی درشت و حدت که
صاحبنه مشغول ایدر بوجه علی حروف واقع اولدوغنده زکا نه کسدو
عتلت اولمغله عروضیت بوکه رجز تسمیه ایتدیکلری بونک
بی عتلت واقع اولمغله سالم و هر بیتی سکز کره مستفعلن اولمغله
مستفعلن دیه بلدیلر مثلث القطعه
قارن شکم نافه کوبک بیلده میانه قرن تاکم
داخر نخدان در اکمک سینه کوکسر داخر شکم کمر شاخر
مهمله و فتح کاف عربی و میم ایله فارسیدر کی کسر هلم و ساکن شین
معجمه و فتح کاف عربی و سکون نون و فتح تا و موحده تحتیه و ها
رسمیله شکنبه در کی ترکیده دخوشت بعد ترخیم اولنوب
شکنب دیرلر حتی حدیث شکنب واقعدر کی شقاقلی قاضی
عیاض مسطور و قاعده مقرره در کی تا موحده تحتانیدن
مقدم نون ساکن اولسه نونی یمحا بدالوتا استعمالده ایله رلر پس
ایدی شکم دخوشکنبه دن مخففدر کی کثرة استعمال ایله اصل دلرون

ات صفر بسند نه بیار ر عبیده و خر نقل بلا تغیر ایرکیخت و یرا کذا
فی المقدمة غلاف کسر غین معجمه و لام الف و فا و سعضر ایلغی الاصل
عربیدر فارسیده و خر مستعمل در ترکیه قیش و بنور که قلیغ و خنجر و عاق
اوستنه ظرف بیار ر ایدر لفظی فتحه غلبظه ایله فتح ترکیدر یعنی دی و سویله
دیمکدر و او عاطفی عربیدر هم طاقی ترکیدر بنام کسر نون و فتح باء حطی و بعده الالف
میم ایله فارسیدر که مرادف غلاف در یعنی بوده قیش دیمکدر تقطیع البیت
شمشیر مفعول تبع دی ق فاعلات شمشیر یک راسی و قیلیمک قانی مظلوم
او قنور یکی دسته مفاعیل یه دوز باء اشباعله الف او قنور و دسته دن
باء دوسر خنجره فاعلات رائک فتحه سی مداو قنور کیجک مفعول تا مظلوم او قنور
صفو قیش فاعلات صفو یدر ترباء و قیمه دوز باء و دوسر ا خلافیه مفاعیل ایدوز
الف کیدوب فتحه سی بایه و یرلشدر بهنجام فاعلات و او عاطفی وخی
ساقطلدر بیت طلم بام و بوج وام کسرام و مداد کام هم کاندر آدیم وخی
و برار و عاطف کام بام باء موحده نک تاسر و الف و میم ایله فارسیدر بوعده ترکجه
طلم یعنی باپو بنک اوستر کرک اورتسی کرمیدر ایله اولد کرک طلاق
ایله عربجه فتح سین مهمله و سکون قاف و فا ایله سقف دینور و قاف
یرینه طاء حطی و حا مهمله ایله سطح دینور و او لر ابتدائیه دوام فتح دال و الف
و میم ایله فارسیدر فی الاصل اولی الف محدوده ایله دوام در و لیکن ترجیم

ترجیم ایدلش بعد ر ترکجه بوج یعنی کشینک و یره جکی عبیده فتح
دال مهمله و سکون یا حطی و نون ایله دین و دینور کس ضم کاف عربیه
و سکون سین مهمله ایله کرک اف ز کرک سا ر حیوان و یشل یمک
اوت بری عبیده فتح فا و سکون راء مهمله ایله فرج و دینور کام کاف
عربیه و الف و میم ایله فارسیدر راصح اولمز بوشا ترکجه استمک و یمک
عبیده ضم میم ایله داد و دینور و دوم یعنی یورکن اباف ازه عبیده
کسر خاء معجمه ایله خلوه و دینور و طماع یعنی اغز ایچک اوستی عبیده کسر خاء
حطی ایله خلط و دینور بو اوج معنایه شامل در عند البعض طماع معنا سنه
اولمز کاف عجمیه در و شیخ نعمة الله رحمه الله تعالی آدیم معنا سنه
اولمز و خر کاف عجمیه و بشر تقطیع البیت طمام مفعول طا مد ز الف
و شر و میم مضموم او قنور بر جوام فاعلات بور جدن و او کیدوب
جیم و میم متحرک او قنور ایله مومفاعیل امد ز هم کیدوب میمک
ضمه سی و او حاصل اولاجق قدر اشباع ایله کاندر راد کام فاعلات رادن
دالی متحرک او قنور هم کام مفعول بیم اخر متحرک او قنور و رادم و فاعلات
خدر ارط مفاعیل دخی و ترباکیدر ما فکام فاعلات غدر ترباجو شبرت

اکاد تکبر و امنت از دست که هم ای ال طوبجی آلمک الدر قرن قوم
ای کسر عم ایله عاف نادر دستکبر و صف ترکیبدر دست الاکام تر

چوشید و بخت فتادی و پشت بر چیک نام تفکیر کف ایده کبر و زر مرکب
وصف ترکیب کف فتح کاف عربی و سکون فا آ سقف ضم ایده فارسید بر
ترکچه کو پک عربیده ز آد عربی و با موحده و نک فتح ز ایده زبر و بنور و ضم
طا آ حطی و قا آ سقف ضم ایده طغا ده و بر ایر کبر کاف عجمی و سکون با حطی و ر آ مهمله
ایده کبر زده و ز مرقم در ترکچه طوطی و چکد ر سینه تفاوت ایده تفکیر شد ز کو پک ا رجق
آلته اسم و علم تلفظ د کسر میم ایده مطفی و بنور ترکچه کبچه د بکله شهره د ر اگر چه
بکچه د خی فارسید ر که ک با ایکی کبید ر ز ر با ایده فاجیقده و تبا د او د ر
لفظ چه فتح جیم عجمی و با آ ر بسیله آدات تصغیر د ر ترکچه کو چک د بکله د چند ا ز
بو معنا یه مناسب د کلد ر لکن چه با آ د ر بسیله ایده چقده د ر ز مرقحه د ر مرقم
او لوب چکنت مقابله سنه او یقی وصف ترکیبی او لوب کو پک طملا د یچی
د یمک او له جائز د ر اگا حاصل بونی ترکچه لفظ او لق او زم کتور لمشد ر
تا یه تا آ مشنا ه فوقانیه و الف و فتح با آ موحده و و آ و ر بسیله فارسید ر با یر بنه
و او ایله تا و ه د خی د بنور ترکیب ایده د ب طا و ه د یر ایر فتح ز یکسی کر ایله آ
حطی ایله طغف د ر عربیده کسر میم ایله مقدمه د بنور د یمک کسر د ال مهمله و سکون
با حطی و کاف ایله فارسید ر ترکچه چوملک که طراقدر ز با یه بور عربیده
کسر قاف ایله قدر د یر ایر چوشید ضم جیم عجمی و سکون و او و کسر شین معجمه
و سکون با د د ال ایله چوشید ز مصدر ز ای شتن فعلنه فارسید ر ترکچه قپ ادی

قپ ادی عربیده قبض معجمه و سکون با حطی و لام ایله علی د یمنور و او و قا ر ق
یا خود طاطی بخت ضم با آ عجمی و سکون خا آ معجمه و تا آ مشنا ه فوقانیه طویله ایله
فارسی فعل ماضی لازمدر ترکچه پشد ر عربیده فتحتان ثلثه ایله لفج د یمنور کچمیوزه
لازمدر و او کذا خام فتح خا آ معجمه و الف و میم ایله فارسید ر بونی ترکچه چیک که
مقابلی پشمدر عربیده کسر نون و با حطی مشدده ایله نخ د یمنور نقطیدر
کتفکیر مفعول را مفهوم او قنور یکبخت آ فاعلات کبچه دن و نا یه د ن ها ر کیدر
طغن چلم فاعیل چوملکدن و او حرکاد یک فاعلات کر نک فتحه سی بشیع
و د یه ز با استفهامیه او لنور چوشید مفعول یا بخت فتین فاعلات چوشد
مقابیل د یمدن با ر کیدر و ب و او یک ضمه سی حذ او لنور چیک تام فاعلات
چیک کاف مفتوح او قنوریت شمشیر و تیغ د ر تکچه د شمنه خنجره
کنجی صنوی قبضه غلاف ایده و هم بنام شمشیر فتح شین معجمه و سکون میم و کسر شین
معجمه و د آ مهمله ایله فارسید ر و او حرف عطف تیغ کسر تا آ مشنا ه فوقانیه
و سکون یا و فتح غین معجمه ایله نه فارسید ر کر ایکیده ترکچه قلیچ عربیده فتح
سین مهمله ایله سیف د یمنور د شمنه فتح د ال مهمله و سکون شین معجمه و فتح نون
و ها آ د ر بسیله فارسید ر ترکیبده خنجر د یمنور جیم عجمی عربیده خنجر د یمنور
فارسیده د خی استعمالیه ر ر کیخت فتح کاف عربی و سکون با حطی و ضم
میم و سکون خا آ معجمه و تا آ طویله ایله فارسید ر ترکچه صنوی دیه کلری د ر که

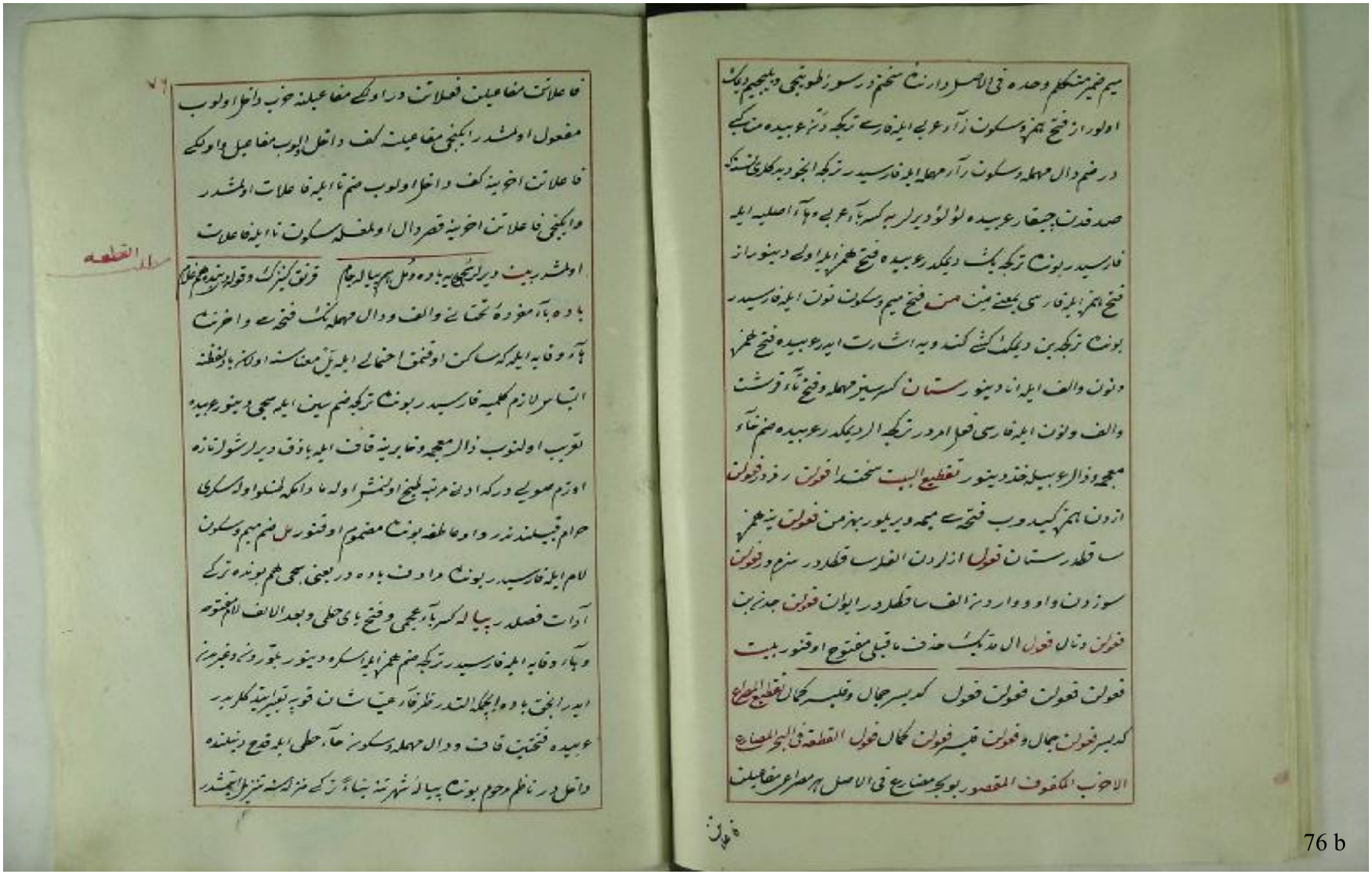
تیغ
تا یله تلفظ اولنام اسوار که
هرنه از ترکی بیلور تحقیق
بیجاوان قلیچ کرس ها

ترکیبند رکه عطف تفسیری قبلند نه ربلغوز با رسوحده تحتانی حوف
تاکیند نوز فتح لام وسکون غین معجمه وفتح زآء عربیه وسکون رای
مهمله ایله فارسی فعل مضارع عدد ترکجه سوریه یعنی اباغی سوریه عجه زانی
دینور پیام پیرا زاولندی ترکجه سوزعجه جزء دینور فتح ترکسی ضمه مریخ
همزه واو رسمی وبا حطی ایله اوردنکم ترکیبده جانه زاه رویه یک
دینور تقطیع ایت گنجشک مفعول کاف متحرک اوقنور سرجمع فاعلات
جمله دن ضمیر راجع شعر دخی اب مفاعیلن اب ایکی الف ایله وباحرکه ایله
اوقنور کیه ون باکیدرود الک ضمه سی مدا ولور کیندر فاعلات
سریع مفعول یتبعن فاعلات بینه ون نهاوبای ثانی متروکلر دینور فع
مفاعیل پیام فاعلات بیت بربندور کلمه درک فارسیدر بولار
فتراک ترکجه زین اکراولدی اوبا زلکام بربند وصف ترکیبدر که
اصلی بنده بردر بند باغ کلمه تراغار بر فتح باء موحده تحتانی وسکون
زآء مهمله ایله فارسیدر بوند ترکجه کوکس مناسبتله درعربیده فتح صاد مهمله
ایله صدر دینور پس وسفینه زنا استیتنه نقل ایچون مضاف ایله تقدیم
ایدوب الک کوکسنه بغلد قاری چنالنه یه علم قلدیغز فارسیده سینه
بند دخی دیرلر ترکجه ضم کاف عجمی ایله کلمه درک دینور عربیده لام وباء عربیه یک
فتحه ای ویه سکون باء عربیه ایله دینور افسار فتح همزه وسکون فاء

فاء سعفصه وفتح سین مهمله والف وراء مهمله ایله فارسیدر ترکجه یولار که
حیوانک باشنه بکورین نسنه که فارسیده لگام دیرلر سکم کلور انک
اوجنه بغلد قاری ایله اف دیرلر عجه کسه زآء هوز اویزام دینور فتراک
کسر فاء سعفصه وسکون تاء فوقیه وفتح زآء مهمله والف وکاف وباء یله
فارسیدر ترکجه ترکه که بند کاری انک صغوسی اوسته قیوب انکله طرفدن
اکر بغلد یکی یوکدرکه اولره بغلوه فارسیده دوالر فتراک دیرلر زین
کسر زآء عربیه وسکون یای حطی ولون ایله فارسیدر ترکجه اکر که انک
اوستنه اوروب بزار عربیده فتح سین مهمله وسکون زآء مهمله وجیم ایله
سریع دینور فاعده زآء معجمه دن صکره هر فتق حوف واقعه اولورسه زانک
حوکه سی ایلنده انک جنسندن اولور کرک مفرد اولسون کرک مرکب
زین زآء وزاء دن ایکی حرفدن مرکب در عربده زین ایبوب کاف عجمی والف
وجیم ایله فارسیدر ترکجه اویان پشتق دیرلر عربده قرب ایبوب کاف
برینه جیم ایله جام دیرلر تقطیع ایت بربند مفعول والر متحرک کبی اوقنور
درکلمه فاعلات رکنی یاعیل افاعیلن الف کیدرر بلاره فاعلات
بولار دیرلر اوسی قلدرر فتراک مفعول کاف متحرک اوقنور ترکزن فاعلات
ترکیبدر نه زبند نه یاراکیدر کرلر مفاعیل اولدیرر الف وواو ساقط قلدرر
پهلوی فاعلات یازدن الف ساقط قلدیرلر کیکیر کیجه نه یاطلغن چونکه درت یک

جام و ادف پیاله در یعنی جامده ز کیده و سکره دیده کلاید رکبزرگ
فتح کاف عربی و عند البعض عجمی و کسر نون و سکون یا رحطی و زا و عربیه
و کاف تصغیر ایه فارسی در بوده ز کچه فرق در که عربیه عجمی و دیگ
فتحه ارعایه و دینور و عند البعض مطلق دشت خدمتکاره و دینور رکب
مملوک و رکب غیر مملوک که عربیه جاریه و دینور و او حرف ابتدا
بنده یا تخصیص ایه و الف فتحه سک حذف ایچو نز ربند ز نشتق
در که بنده فتح با و مفتوحه و سکون نون و دال مهمله ایه فارسی در ز کچه
باغ یعنی بر شتی با غلد قلری باغ اخوانی و الف فتحه حوکه و یروب با غلو
معناسنه و صف قبیلدر یا بوکا اشتقاق اهل معانی دیه بلرپس معنای
با غلو دیگ اولور رکب مملوکه اولمق حسیله اضطاری نعلو اولسون
رکب یا شمق حسیله لکن اشتهار معنای مملوکده مستعمل رحاصلی
ترکچه قول دینور که ارکلکه مستعمل رعربیه فتح عین مهمله ایه عبید
دینور ضم غین معجمه ایه غلامدره و بر ارشکم ز ظلم و حوم بیور مشدر لکن
بو معنا یه انجق فارسیده مستعمل رعربیه مبلغ رجال و اصل ارکلکه
در ارکب رق ارکب خو و بلکه رقده یعنی کوله ده استعمال قلیلدر
و عند الفقها ارکلکه بکنه تا اون طقوز یاشنه وارنجه غلام ارنکه
اوتوز درت یاشنه وارنجه شاب بعده الیمی یره وارنجه کهل فتح کاف ایله

کاف ایله بعده شیخ در ارد عند البعض بلوغه دکین غلام بعده
شاب و فتی و بعده شیخ و بیور کذا فی ابزار یه تقطیع ابیات در ارکب
مفعول در ارده یا همزه و فدر جیبا دن فاعلات حماره دن و باده دن
یا ارده و شر دمل حب مفاعیل یا لجام فاعلات پیاله دن ضمیر کبیر
ز نکلک مفعول نیزک فاعلات کاف ضمه سک اشبا علیا دحاصل
اولور و او ابتدا یه و قوله و اوی ساقطلدر ر لدی بند مفاعیلن دن بنده
دن یا ارکیدر یا هم غلام فاعلات بیت کنجنک مرجه صرجه دخی ایکنه در
مرجه طبنه یعنی بلغور جنر یا م کنجنک ضم کاف عجمی و عربی ایله دخی نقندر
کذا فی التحفه و سکون نون و ضم جیم عربی و سکون شین معجمه و فتح
کاف عربی ایله فارسیده ز ترکچه مرجه و بدکلری خوشجغر عربیه عنبر مهمله و غار
سنفصلک ضمار ایله عصفور دینور ایکنه اب ایله آکنه دن دیکیدر آب
صو یا خود لطافت معناسنه اولر آکنه حرف الف ممدوده کر کاف
عجمی سکون با جلی و نون ایله طقنق و طولدرمق معناسنه اولغه آکنین
نقطه لرن محققدر غلکین و نکلین لفظلرنده اولدوغر کبی یا رسمی حرف
تخصیصدر پس ترکچه صرجه و بدکلری نمی کیدر ز شیشه یا چوب اکثر
ایکنه صوقولدر یا خود لطافت ترکی یه اولنکم ترکیده دخی یر شملو
شیده صولو و فارسیده ابدار در ر طبیعه لغتی نک سوء حک قبح

سیم ضمیر متکلم وحده فی الاصل دارنت سخم زرسوز طوبنجی و بیجیم دیمک
اولور از فتح همزه و سکون زا عربی ایله فارسی ترکجه دزنه عبیده من کبی
در ضم دال مهمله و سکون زا مطلقا ایله فارسیده رترکجه انجو دیه کلمش تکه
صد قدن چیقار عبیده لولو دیرلر به کسر زا عربی و ها اصلیه ایله
فارسیده رپونه ترکجه یک دیمکدر عبیده فتح همزه ایله اولمق دینور باز
فتح همزه ایله فارسی بمعنی من من فتح میم و سکون نون ایله فارسیده ر
پونه ترکجه بن دیمکدر کشی کندویه اشارت ایدر عبیده فتح همزه
و نون و الف ایله انا دینور ستان کسر سین مهمله و فتح تا و قوشمت
و الف و نون ایله فارسی فعل امردر ترکجه الدیمکدر عبیده ضم تا و
معجمه و ذال عربیله خذ دینور تقطیع البیت سخنرا قولن رفد قولن
ازدن همزه کید وب فتحه سی میمه و بریلوب بهزمن قولن پنه همزه
سا قطدر ستان قول ازاردن الفاظ قطدر سزم و قولن
سوزدن واو و وار دنز الف ساقطدر ایکی قولن جدزبن
قولن و نال قول ال مدتبک حذف ماقبلی مفتوح اوقنور بیت

فعولن فعولن فعولن فعول کدیسر جمال و قلبسه کمال تقطیع المصراع
کدیسر فعولن جمال و فعولن قلبسه فعولن کمال فعول القطعة فی البحر المضارع
الاخرب المکفوف المقصور یوبحر مضارع فی الاصل هر مصراعی مفاعیلن

76 b

فاعلاتن مفاعیلن فعلاتن در اوکی مفاعیلنه خوب دائما اولوب
مفعول اولمشدر ایکنجی مفاعیلنه کف دائما اولوب مفاعیل اولمکله
فاعلاتن اخرینه کف دائما اولوب ضم تا ایله فاعلات اولمشدر
و ایکنجی فاعلاتن اخرینه قصر دال اولمغله سکون تا ایله فاعلات
اولمشدر بیت دریاره یه باده و مل هم پیاله جام قرنق کبزک و قوارنده هم غلام
باده با موحده تحتانی و الف و دال مهمله نک فتحه سی و اخرنده
ها زوفایه ایله کرسکن اوقنمق احتمالی ایله بن معناسنه اولمکله باده لفظنه
اتباعا لازم کلمیه فارسیده رپونه ترکجه ضم سین ایله سچی دینور عبیده
تقریب اولنوب ذال معجمه و غایرینه قاف ایله باذق دیرلر شول نازه
اوزم صویدر کدادنه مرتبه لیخ اولنمش اولمایه دائما کمسنه اولمکسزی
حرام قبیلندندر واو عاطفه پونه مضموم اوقنور مل ضم میم و سکون
لام ایله فارسیده رپونه دادف باده در یعنی سچی هم پونده ترکجه
آدات فصلده رپیاله کسر با عجمی و فتح یای حطی و بعد الالف لام مفتوحه
و ها زوفایه ایله فارسیده رترکجه ضم همزه ایله اسکره دینور بقورقوسی دیمکدر
ایدر انجق باده ایچکله التدر نظر آرجیاتان قوپه تعبیر ایدر کلمه در
عبیده فتحتین قاف و دال مهمله و سکون زا حطی ایله قدح دیمکدر
داعل در ناظم مرحوم پونه پیاله شهرتنه بنا ترکجه منزلسنه تنزیل ایتمشدر

سلک القطعه

صاحبدر که اورلمشر اوله عجمی دال معجمه و واو یک فتحه ایله و بعد الالف
بادر مفوده ایله ذوابه دیرلر رغول ضم میم وسکون راء مهمله وضم غین
معجمه وسکون واو ولام ایله فارسیده ریونت ترکجه اورلمشر صاحبی عربجه
فتح ضاد معجمه وکسر خاء مهمله ایله ضفیر دینور وقیور جز صاحبی معناسنه
در خرکلور عربیده فتح جیم وسکون عین مهمله ایله جعد دینور
فرخان فتح فاء وسکون راء مهمله وخاء معجمه وبعد الالف ولام ایله
فارسیده لام ایرینه راء مهمله وخی لغتدر ترکجه صرفوغ صاحبی یعنی اورلمشر اولمغه
عربیده مسبن مهمله وباء عربیه نک فتحه ایله سبط دینور خان خاء معجمه
وبعد الالف لام ایله فارسیده واو اراعاطفی در هرهرسی مستقل اولدوغی لغتلر
فوق ایله یعنی بولمک صاچه کیسودی واورلو صاچه دیمکدر وخاصه فوق
صاچه فرخان دیمکدر خان دی دیمکدر تقطیع البیت بلکه فغول
بولمکدر واو ساقطدر چوکن فغول اورلیدن الف وواو ساقطدر
وصرفوغول غبک فغول بانک فتحه سک اشباعدن کوبا
بریاخاصلدر کیسوفغول دیدکلری قطعدر واو مرغوب فغول لوغا
فغول لغان فغول ایکیه اوسی قطعدیرت دار وغلغه کودک گونکار
جواندر بلت پورا وغول پیرزال کودک ضم کاف عربی وسکون واو وفتح دال
مهمله وکاف عجمی فارسیده ترکجه اوغلنجق عربیده صبی دینور گنک

گنگ کسر کاف عربی وسکون نون وکاف عجمی ایله فارسیده
ترکجه گزدیرارکه چوجقلغه نا قورتمش بوغه گلمش اوغلان دیمکدر
عربیده فتح هبز وسکون میم وفتح زاء مهمله ودال مهمله ایله امرد یعنی فی کچه
جوان ضم جیم عربی وفتح واو والف ونون ایله فارسیده ترکجه
گنت دیرلر صقالی گورنمش یعنی زائل شده عربجه فتح خاء معجمه
وتاء قرشت وبای حطی ایله فتی دینور پور ضم باء عجمی وسکون واو
وراء مهمله ایله فارسیده ترکجه اوغل عربیده ابن دینور پسر وسکون باء موحده
تخانه ونون ایله ابن دینور پیره پیره وی تقدیر نده در یعنی
پیرکسنه زالدر دیمکدر پیر کسر باء عجمی وسکون یای حطی وراء مهمله ایله
فارسیده رلکن بونلر شهرتنه بنا ترکه مقاله ده ذکر اولنمشدر
تقطیع البیت دانغن فغول دیدکلری یا اوغلندن واو محذوف قلدر
چنغه گوفغول دگوکن فغول گلرز فغول چوندر فغول الف ساقطدر
یکنیر فغول انجلی فغول رزال فغول پیره لغتلرنده اولانلر ساقطدر

بیت سخن دارم ازو رنجه ازمن مستان سوزم دارایله نجوزنجه زال

سخندارم وصف ترکیبیدر سخن ضم سین مهمله وفتح خاء معجمه
وسکون نون ایله فارسیده ترکجه سوز عربجه کلام دینور دارزدال
مهمله والف وراء مهمله ایله دارمق دن مرتحدر ترکجه طوتمق یعنی بیمی

بلا زفعلن مهنو فعلن با هاک کسره استدر منشعبد رو زفا
فعلن دینور دنر واو وبا سا قطدر رسی فعلن با شدد واو فتحق
اگدر صانع فعلن او وغیدر الف دو او سا قطدر ضمه الف
نونه نقل او لنشدر رسیکه فعلن او وغی با سی محذوفدر کشا
فعلن بش ا فعلن آبدن ا هم حذف والف ابدو وه قالوب
با سا قطد او لمشدر بیت ارپی یه فعلن زنبور دکنند و فعلن

شکوفه چچک انگبین او لدی بال زنبور فتح زا عویه وسکون
نون وضم با عویه وسکون رآ مهمله ایله فارسیدر ترکجه مطلق
آرو دیه کلدی حیوانلر کرک بالر پیار کرک بال یا پمز عبیده
ضم را ایله زنبور فتح نون وسکون حا مهمله ولام ایله نحل وفتح
دال مهمله وسکون با موحده وراء مهمله ایله دنبر دیر لرلر کبر قانشدی کا
سا دیدر ارکلنه عبیده فتح با حلی وسکون عین مهمله وضم سین
مهمله وسکون واو وبا موحده ایله بعسوب دیر لرکند و فتح کاف
عویه وسکون نون وضم دال مهمله وواو اصلیه ایله فارسیدر بونره
قوان دیه کلدی کشنه آری بالی انگبین ایچنده پیار عویه فتح خا
معجمه وکسر لام ویای مشدده وتا موحده ایله جلیته دیر لرشکوفه ضم
شین معجمه وکاف عویه وسکون واو وفتح فا وعصر وبا رسیله

رسیله فارسیدر ترکجه مطلق چچک کرک اغاجده اچلسون
وکرک پرنبا تلره عبیده فتحات ثلثه ایله وتا موحده ایله زهره
دینور انگبین فتح همزه وسکون نون وضم کاف عجمی وکسر با موحده
تحتانیه وسکون با حطی ونون ایله فارسیدر ترکجه بالزه پیار
عبیدی فتحتین عین وسین مهمله ولام ایله عسلدر تقطیع ابیت
اریه فعلن دزنبو فعلن دیدز با سا قطدر رکندو فعلن
رآدزنبور متحرک وواو ابتدائیه سا قطدر قوان فعلن
شکوفه فعلن چچک ان فعلن کبنیل فعلن اولدیدز الف
دواو سا قطدر دیال فعلن دیدز با سا قطدر بیت

بلوک صاچ اورولی وصرفوغ وبک درکیسو وعرعول فرخال دحال
صاچدن صکره واوفارقه ضروره وزنز ایچون حذف اولنشدر کرچه
اورولی صاچ بولدقدن اوزریه ذف اولنوب واورولی
صاچ دیمک اولور واو مکتوبه فارقه ومتحرک متحرک صارقوق
صاچ دیمکدر بو محلده دخی بر واو ابتدائیه مقرر در مصراع ثانیده
الف ونشر مرتب واقع اولمشدر کیسو کاف عجمی وسکون یای حطی وضم
سین مهمله وواو ایله فارسیدر ترکجه مشهوری زلف کفارسیدن
منقولدر یعنی محبوبلرینک یوزلرینک ایکی طرفنه صالنمش رو قدری

حاصل رباعیت ستاره و اختر و یکل بلذره و پروینه او لکنجار عالم
ستاره کسر سین مهمله و تا قرشت و الف و رآ مهمله و ها رسیده
فارسیه بر وزن ترکجه یلدز که کوک یوزلیک رنبتر در عربیده
فتح نون و سکون جیم و میم ایله نجم دینور و او حرف عطف اختر
فتح همزه و سکون خا معجمه و فتح تا قرشت و رآ مهمله ایله فارسیده
بر وزن مرادف ستاره یعنی یلدز پروین فتح با و عجمی و سکون رآ مهمله
و کسر او و سکون یا حطی و نون ایله فارسیده ترکجه اولکر دیدکلری
یلدز در عربیده ضم ثا مثلثه و فتح رآ مهمله و با مشدده مفتوحه
و الف ایله ثریا دینور هلال کسر ها موزه و لام و الف و نه لام ایله عربیده
جرم قمر یک اینجه سندن او جنجه کجه لکنه دکین هلال دینور شکم
غین معجمه و فتح رآ مهمله مشدده و ها و او مبسوطه ایله غرهٔ دینور فارسیده
دخی مستعمل رکن فی الاصل فارسیده مه دینور شکم بیانیه ایدر
تقطیع البیت ستاره فولن و اختر فولن و دیکلدن فولن و یکلدن یا قطعدر
و زاه فولن زائک فتحه سنک اشباعیله بر الف حاصل اولور و ها جهر
ایله احقا بینده تلفظ اولنمق کورینور فافهم دیرو فولن دیدن
یا ساقطدر یا مکرر فولن ندن ها و اولکردن واو ساقطدر یکجه آی
فولن ای قصر ایله او قنور هلال فولن بیت هلاله مه لنو دینور بار سی صمان

صمان او غوزلسی کهکشان ایرشان مه لنو وصف ترکیبیدر
مه فتح میم و سکون ها اصلیه یا خود کسره آ اضافیه ایله علامت
اضافتدر فارسیدر که ماهدر مخففدر ترکجه ای لنوه اضافتی صفتک
موصوفه اضافتی قبیلندندر لنو فتح لون و سکون واو ایله فارسیدر
که ترکجه یکجی عربیده جدید دینور پس هلاله فارسیده مه لنو دینور
کهکشان وصف ترکیبیدر که فتح کاف عربیه و ها و اصلیه ایله فارسیدر
ترکجه صمان که بیان اولندی رکش فتح کاف عربیه و شین معجمه ایله کشنده در
مخففدر که کشد مضارعندن مشتق اسم فاعلدر پس کهکشان اصلی
کشنده که اولوب وصفیتدن اسمیته نقل ایچون مضاف ایلهی که
کهدر مضاف اوزرینه یعنی کشنده اوزرینه تقدیم ایدوب
نون و دال و ها حذف و آخرینه مبالغه اتصافه بر الف و نون تاکید
کنوب کهکشان زد بدلیر صمان اوغوزلسی دیدکلریدر که کوک
یوزنده صاف اوغاجی یلدزلرینک اجتماعندن حاصل اولان کورینور
بر بیاض طلق در ترکیدر حاجیلر یولی دخی در عربیسی فتح میم و جیم و او حاصله
مشدده ایله مجره در و کهکشان ام النجوم در شان فتح شین معجمه و الف
و لام ایله فارسیدر بر وزن ترکجه ابو دیدکلری شیدر که فقرا کیرا عربیده
صعلوک مهمله و با موحده و الف محمله و ده ایله عیال دینور تقطیع البیت

دینور عبیده فتح لام وسکون یار حطی وتاء قرشت ایله لیت معاشه
تقطیع المصراع شکنک لا ومفاعلن باس قطدر لبد مکش فعلات
اولدن باس قطدر وایدمدن الف حذف اولنوب کسره
یایه ویرلمشدر کیا تبو مفاعلن ومکاش فعلات دم میم متحرک اولمشدر
القطعة فی البحر المتقارب المقصور بو قطعه مقصور اولیجی متقارب
بحرنده درکه فی الاصل هر مصراعی درت کره فعولن در در دخی فعولنه
قصر واخلاع اولنمغله فعول اولمشدر بیت زغن چیلاق اولدی وقزاروالی
کبوتر کوکرجن قنت پروبال زغن ترآء عربی وغین معجمه ایله فتحه ایله
ولون سکنت ایله فارسیدر ترکجه بوزباری چیلق دیدکلری قابجی
قوشدرکه فتح ترکیسر ولنگ در عبیده کسره حاء حطی ودال مهمله والف وتاء
وحده ایله جداة دینور منیر ترف نامه سنده برسنه ارنگ وبرسنه
دشی اولور دیمشدر والبعیر انثی آی ارنگ والنثای دشی اولور
دیمشدر محمد نخشبندی نهر وکل نامه تالیفنده ملا احمد اون یکی سنه
بحونده دیمش بیت ایله مستثنا دایدر بیت احمد اون کبا شیخ
وکره ترا ست چون قلیواجی کوشش مده وده وشتر مه زست
قلیواج فتح قاف ایله کسر لام ویار حطی وواو والف وجیم ایله مرادف
زغن در یعنی چیلاق قاف بر به غین معجمه ایله قلیواج وحاء مهمله ایله

مطلع قطعه

معجمه ایله خلیواج ویا سز خلواج دخی لغتدر واو وجه ابتدا دوال
مهمله والف ولام ایله بوزنده فارسیدر ترکجه زنان دیمکدر
عبیده فتح راء مهمله وسکون حاء معجمه وفتح میم وتاء وحده ایله رخمه
دینور والنوف دخی دیرلر کبوتر فتح کاف عربی وضم باء عربی وفتح تاء
قرشت وراء مهمله ایله ترکجه کوکرجن دیه کلمکدر قوشدر عبیده فتح
حاء حطی ومیم والبعد الالف میم مفتوحه وتاء وحده ایله حمامه دینور
پر فتح باء عجم وراء مخففه مهمله ایله فارسیدر لکن ضروره وزن ایچون
مشدد اوقنور بونمش ترکجه قنت یعنی قوش قناد عربیده فتح جیم
ونون والف وحاء حطی ایله جناح دینور ذکر کل اراده جزء المرء فیقیله
مجاز وسل در بر نوعدر قنادیک بلکه تیک هر بر به پر دیرلر
عبیده کسر راء مهمله وسکون یار حطی وفتح شین وتاء وحده ایله
ریشه دینور بتونه ریشه دیرلر واو وجه عطف بال یاء عربی
والف ولام ایله فارسیدر بونمش ترکجه یه قناتک که مرادف پر اولور
تقطیع البیت زغن چی فعولن لغله فعول اولدیکنک الفی اسقاط
وحرکه سنه ماقبلنه نقل وواو یبنی دخی حذف ایدرلر وقنان فعولن
واو متحرک اوقنورلر دالفعولن لام اول دخی متحرک اوقنور کبوتر
فعولن کوکرجن فعولن قنیر فعولن ربال فعول رانگ نکری شده دن

حذف اولنور کہ دخی مفاعلن جنگ کافیدر کہ حرکہ و ریلور
پرحاشر فعلات کذلک راوخر متحرک اولمشدر بیت

اوقم درش کجہ کوندز صغرلین اولہ بخوان بگوش شب اوروز ہجچکاوبساکر
بخوانندہ باحرف تاکید خوان ضمہ مجہولہ خاء معجمہ واو ورسم والف ثابت
ونون ایلہ فارسی فعل امر مضارع خواند ومصدر خواندن کلور
متعدیسیز باز باده سیله خوانانیدن بونک ترکجہ اوقم دیکدر عربجہ
کسرہ ایلہ اقرا اوبنور بگوش باتاکید گوش ضم کاف عربی وسکون
واو وشین معجمہ ایلہ گوش مضارع عندنا مشتق فعل امر ومصدری
گوشیدندر کہ ترکجہ درش وجالش دیکدر عربجہ بکسر الهمزة واسع وبنور
شب فتح شین معجمہ وسکون باء موحدہ ایلہ فارسیدر ترکجہ کجہ عربیدہ لیل
وبنور واو حرف عطف روز ضم راء مهمله وسکون واو وزاء معجمہ ایلہ
فارسیدر ترکجہ کندز عربیدہ نہار وبوم ویرلر ہجچوده عم ہاء وبنور ایلہ
بوندہ عند البعض حرف تشبیہ درجو ضم جیم عجمی واو ومیملہ بوندہ بنہ
حرف تشبیہ پس لفظ مزاد خیف تاکید افاخم باخوذ ہم آوات
تاکید اولہ حاصل ہجچو ترکجہ کبی دیکدر فتح ترکیہ کیف درکاف کبی
کاف فتح کاف عجمی وبعد الالف واو ایلہ فارسیدر ترکجہ صنو معناسنہ اسم
جنس عربیدہ بوقو وبنور باشی میم مفتوحہ حرف نہی باشی باء موحدہ ایلہ

عربیدہ باشہ مضارع عندنا مشتق فعل امر ودر ترکجہ اول دیکدر اولہ میم ہابہ
کلمکلہ اولہ دیکدر اولہ عربیدہ لائکن دینور تعلق ایلہ قید رشر
مفاعلن اوقم تک واوی ساقطدر بگلکدر فعلات کجہ ده باوبا
ساقطدر وکوندزدن واو صغرلین مفاعلن اولہ فعلات اولہ
واو کبیر دب ملامہ حرکہ کلمشدر بگلکدر مفاعلن بخوانندہ واو والف
محذوفدر رشبر وفعلات شین اوزرکہ بگوش شنیدہ روباہ شبہ
حرکہ وبرلشدر زہجچکا مفاعلن زآ روز وخر متحرک وواو ہجچو محذوفدر
وبساکر فعلات بیت مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

استکلہ اولیدم کاشکہ با تو بودم کاشکی با تو بآء عربیلہ وآوات
معنیدر تو ضم تاء فرشت وواو وفایہ ایلہ فارسی ضمیر ہ خطابدر
ترکجہ سن دینور عربیدہ وخر تاء درکہ احوال اعراب ایلہ بنور بودم ضم
باء عربی وسکون واو وفتح دال مهمله ومیم متکلم حکایہ حال ماضی
افاخم ایدر ایدم دیکدر رکن بونک کاشکی لفظنہ مقارنت ایلہ مقام
استمرار خم مستعدلر رشتی مطلوب محذوف تقدیر کلام کاشکی با تو
باشہ بودم دیکدر لاجل القافیہ آوات تمزکہ لفظ کاشکدر
تأخیر اولمشدر وکاشکی کاشکیدر زمرمحدر عند البعض ہر ری مستعدلر
لغتدہ ترکجہ نولیدر وکاشکی باسزیا بہ لفظ ایلہ کاشکہ والفسز کشکہ

و سکون واو ایله فارسیدر که فتح واو ایله در و مضارعندن
فعل امر در مصدری در و یدندر ترکجه بجز اکن بج دیکدر عربجه کسر هاء
و حاء حطی و صاد و دال مهملتین ایله احصد دینور یکوب یا حوف
تاکید کوب امالهٔ ضم کاف عربی و سکون واو و با مفوده ایله
فعل امر فارسیدر مضارع کوبد بفتح الباء مصدر کوبیدندر یونده
ترکجه دوک یعنی خوش دوک دیکدر رجاشو جیم عجمی و بعد الالف
شین معجمه ایله فارسیدر ترکجه اچمه که خوش پرنده اوکلری یغنزدر
عربیده ضم صاد و سکون باء موحده و فتح راء مهمله ایله صبره دینور
تقطیع بیت اکنجی برمفاعلن یا محمد و قدر ترکدوکش فعلاتن تمن شبا
مفاعلن تا ابتدا یه کلنجه تحرک او قنور زلفس فعلات را دخر یو یلدر
دیکلرک مفاعلن بو را دخر متحرک او قنور بدر و بج فعلاتن یکوب
دوک مفاعلن باوزنه تحرک بج جاش فعلات بیت

بارشمق آشتر ایمکن قارشمقدر یواش نه رام سواشچاک دخر جاشکر

آشتر الف ممدوده و سکون شین معجمه و کسر تاء قرشت و بار اصلیه
ایله فارسیدر ترکجه بارشمق یوزشمک ضدیدر عربیده ضم صاد مهمله
و سکون لام و حاء حطی ایله صلح دینور که ضدی مخاصمه در اشتر ایکن الف
ممدوده و کسر سین و سکون خاء معجمه و فتح تاء قرشت و نون ایله فارسیدر

فارسیدر لازم ایله متعدی بینده مشترک مصدر و ترکجه قارشمق
و قارشمق رمق ترکجه یونمق معنای لازمیده کلمشدر عربجه کسر هاء
ایله امتزاج و اختلاط دینور رام رآء مهمله و الف و میم ایله فارسیدر
یونمق ترکجه یواش که ضدیدر یاوز کلور عربیده ضم یاء و سکون واو
و کسر نون و سین ایله مونس دینور ضدی وحشیدر ترکیده دوک
خوزو یدر شکم یمنه تاء کلوچک فتح جیم عربی و سکون نون و کاف عجمی ایله
فارسیدر ترکجه صوسوشو او غاش دینور عربیده فتح حاء حطی و سکون
راء مهمله ایله و باء عربیله حوب دینور دخر حوف علف ترکیده یرغاش
لفظی جاک اوزرینه علف ایدرپرغاش فتح باء عجمی و سکون راء مهمله
و خاء معجمه ایله و الف و شین معجمه ایله فارسیدر که مراد فی جنکدر یعنی
بو دخر صوسوشو دیکدر تقطیع ابیت برشمغا مفاعلن برا شمغاک
الفی دوشوب واشتی همزه سی حذف اولنوب حرکه سی ماقبلنده
قالمغله یلدر رشتای فعلاتن و شتبه دخر حوکه و یریلوب ایکنجی
همزه سی صورة الغده باز یلور فتزوتش مفاعلن حا متحرک
و قارشمق الف حذف ایله اوقنور مقدر فعلات متی کرقاف ایله
اوقنور یوقسه مفاعلن یولشدر الف و نه در زیرا کیدوب و بالک
میم تحلیل و ضم ایله بابعده نه وصل اولنور مصوغین فعلاتن صوسوشدر الف

وزن آ عربیه و سکون نون و دال مهمله ایله گزند فرهنگ ترکجه اتی که
ضدی زیاندر عربیده فتح نون ایله نفع دینور که ضدی فتح ضاد معجمه
و شدّه ایله ضرر کلا کاف عربیه علی وزن بالا فارسیده رسیدر نون
تخریب ایله متاع دیرلر عربیک غیری بنه حاجی کتورمشدر در
پس ترکجه وزن علقن تعبیر ایدر کلری اوایچنده قولاندیغی اشیایه
اسباب دخی دیرلر و مآل و حاصلی اچه دن غیری انتفاع اولنان شیلره که
عربیده عین مهمله ایله و آر مهمله ایله فتحه ایله عقار دینور قال فی المتاع
الدوس کالزخانه انتهی ناظم علیه قانیه به مناسب اولدوغیچون بو ایکی
لفظ ایله شرح ایتمشدر متاع که فتح میم ایله قاشدن و قماشدن غیری
اوایچنده قولانلنوب انتفاع اولنان شی لردن نه وارسه
قماش ضم قاف و فتح میم و شین معجمه ایله مرادف متاعدر که علف
تغیری واقعدر قطع البیت خربزن مفاعلن خربزن نونی مفتوح
و الفک همزه سی حذف و نون مذبور لامه و مسلّم قلمشدر رمق
مشق فعلاتن الق قافی متحرک و واو و صامتی الغی اسقاط
اولنشدر فروختن مفاعلن خ متحرک او قنور لاجل الوزن بحال
فعلاتن بیت اگنجی بزر گوکشن اگی شبانلس بکارگه بدرنج بلوب دیکیچ و چاشر
بزر کر وصف ترکیبیدر بر ز فتح با موحده و سکون را مهمله و زآ عربیه

وزآ عربیه فارسیه ترکجه اکن که بغدا و اربه و غیرلر یرلرنه تشمش اولر عربیده
فتح زآ عربیه و سکون را و عین مهمله ایله زرع دینور لر فتح کاف عجمی و سکون
را و آر مهمله ایله کاردن مخفف ادات فاعلدر ترکجه جی دیه کلری تعبیر در
پس بزر کر ترکجه اکنجی یعنی جنطی دیکلر عربیده زراع و حارث
دینور اگرچه بعضیلر زآ معجمه تقدیم ایله بزر کر یا زوب بزر تخم مغاسنه
در دیمشلر لکن بو معنایه عام اولوب هر تخم اکنه شامل اولور بو محله
مناسب اولان ایسه جنطی معناسنه اولمقدر پس زآ معجمه ایله
تقدیمیله صحیح در کذا فی الفرهنگ و ابتدا ایله کشت
کسر کاف عربیه و سکون شین معجمه و تا قرشت ایله فارسیده
بونه ترکجه اکن اکلک تخم اکلک شیار کسر شین معجمه و فتح
یا حطی و بعد الالف را آر مهمله ایله فارسیده ترکجه نظر که اکن اکلک
یا خود یر ریر معنه دیرلر عربیده کسر میم و سکون کاف و با آر موحده ایله
کوب دینور و اول ریه و ایله فتح میم اولی و سکون ثانیه و ضم کاف آخر
معجمه ایله مخورده دینور بکار با آر موحده کسوره که حرف تاکید در و کاف
عربیه و بعد الالف را آر مهمله ایله فارسیده کسر فتح را ایله کاردن مشتق امر در مصدر کاردیدر بونه ترکجه اکن یعنی تخم اکلک عربیده کسر همزه
ایله زرع دینور بر و با آر موحده و نه حرف تاکید در کسر دال و فتح زآ معجمه

وسکون یا رحلی وفتح دال مهمله ونون ایله فارسی مصدر دربونمق
ترکجه الق یعنی صاتمق عبیده کسر همزه ایله اشتر دینور قاعده
مصادر فارسیه نک آخر رائیه نون اولور ونون نک ماقبلی یا اولور
یاخود دال اولور ونون ماقبلی دال اولماز مصدر یک دالک
ماقبلی یا اولمق دار ونک غیری اولمق واو اگر یانک ماقبلی اولورسه
جمیع مشتقات عجم قیاسی ایله اندن مخرج اولور اما دالک ماقبلی
یانک غیری اولماز مصادرون ونونک ماقبلی تا اولماز مصادردن
ماضی ایله اسم مفعول دن غیری نه مشتق اولمز بو قاعده تعلیلی
رساله مزده بیان اولنشدر فاضبط فانه مهمات واو ابتدا ایله فرهنز
صمتین فارسی مضموم وزای آخر مهمله وسکون واو وخا معجمه وفتح تا آخر قرشت
وسکون نون ایله فارسی مصدر در ترکجه صاتمق عبیده فتح با آخر
موحده ایله بیع دینور بحر کسر تیز با عربی تاکید وخا معجمه وسکون
راء مهمله ایله فارسی امدر که علی خواجه خویدن مصدر در مشتق خودکه
خا معجمه وفتح راء مهمله ایله بونمق فارسی مصادرندن الف حذف
وما قبلی بسکان ایله امر اولوب اولنه باء تاکید کلمه بخواجه مشدد
ترکجه الربعنی صاتون الی عجمه اشتر دینور سود ضم سین مهمله
وسکون واو اصلی ودال مهمله ایله فارسیدر که صد رنم کاف عجمی

باء حلی وعار مهمله ایله ریج دینور انسک فتح همزه وسکون شین وکاف
عربیدن اسیدر بونمزه ترکجه قورو که یانسک مندیدر عوجه باء رحلی والف لام
باء موحده فتحه نی وسین مهمله ایله بابس دینور واو ابتدا ایله ترفتح تاء
قرشت وسکون راء مهمله ایله فارسیدر بونمق ترکجه یانمق که قورونک
مندیدر عوجه رطب بفتح اراء ترکجه اصلق یعنی صوداملی ایله اصلنمش
نسنه عوجه فتح میم وسکون یاء مثناه تحتیه ولامک ضمیله واو ولام ایله بیلول
دینور تقطیع البیت صاب خامفاعلن صودن واو ساقطدر
والف همزه سی صورت الفدر یاز بلور یا متحرک اوقنور کدر طب
فعلاتن حالک کافی ساکن اوقنور رق نشد مفاعلن اتشدن
همزه حذف وحرکه سی ماقبلنده قاف نقل واودن الف وواو
اسقاط اولنوب شین معجمه اوقنور بیاء فعلات بیلدرز یانک
برابری حذف ولامی متحرک اوقنور لار حالک کز مفاعلن اسکدن
همزه حذف اولنوب کافی وهیی متحرک اوقنور لر وکوزدن واو ساقطدر
یشدرخش فعلاتن یاشدن الف وباء محذوفه لردر کز قوری مفاعلن
خشلک کافی متحرک وواو ابتدا ایله ساقطدر ایلشر فعلات ایله دن
باساقطدر بیت خویدن الف وساقط قوزغاتن بخوار
دلی سود اصلی یه کالاندر مناع وقماشن خویدن یکسر خا معجمه وراء مهمله

صحانو با پنج و یک اولور عجمه کر سین مهمله و فتح یای حطی و بعد الف
عین مهمله ایله سیلع و یر لر فتح سین ایله دخر لغتدر کچ فتح کاف عربی
و جیم عربیله فارسیدر ترکجه کرچ که قاسر یا قوب بعده صوا ایله سوینیدر
ادراک بیانش طلراق کبی تشه اولور عجمه فتح جیم و شده و صاد مهمله
ایله جص دینور و ابتدا ایله ریک کر راء مهمله و سکون یا حطی و کاف
عجمی ایله فارسیدر بونش ترکجه قم که صو یجنده و چولده اولور عبیده فتح
راء مهمله و سکون میم و لام ایله رمل و یر لر استعمال کر سین مهمله و فتح فا و سکون
و بعد الالف لام ایله بونده فارسیدر ترکجه سسقی که طراقدنش یاپراغیدر
فتحتین خاء و زاء معجمتین و فاء موحده ٔ فوقانی ایله خوف دینور خشت
و سنگ کر ج و طاشر لف و لنر مرتب و اقعه در خشت کر خاء معجمه و سکون
شین معجمه و تاء فوقانیه ایله فارسیدر بونش ترکجه کرپیج که جامورون یاپرلر
عبیده کر لام و سکون یاء موحده و نون و تاء دخه ایله لبنه دینور
ناظم مرحوم لفظ کرپیجی شهرتنه بنا ترکه مفاعلن ده ذکر ایتمشدر زرپایچ
دخر فارسیدر فتح زکبی کسنک در واو استیناف سنگ فتح سین
مهمله و سکون نون و کاف عجمی ایله فارسیدر بونده ترکجه طاشر ایله طراق ایله
قوداشدر عجمه و آخر حطی و جیم عربیه کنگ فتحه ایله در راء مهمله ایله جص دینور
قاعده هر لفظ که آخری کاف و کاف ماقبلی نون اولور ایسه اول کاف

اول کاف عجمیدر حفظ تقطیع ایچون ضمیر مفاعلن صاقلمودن
الف و واو و یا یقلدن الفاظ قطار در حفظ اهل فعلاتن چقه دن
یا سا قطار کرچ کچ و مفاعلن و او ضمه اشباعدن کلشدر رقم ریک
فعلات فلک میمی متحرک او قنن کرک سفالسق مفاعلن سفالک لامی
دخر متحرک او قنور سدر رحش فعلاتن سینک یا سی ساقط در
تشنگدر مفاعلن و او سا قطدر و سنگ کاف متحرک او قنور پچلمش
فعلات بیت صواب وخاک در راطراق اتش او دیل باد
هم اشک کوز یاشیدر خشک و زفور ایله پشو آب الف محدوده
ایله کر همزه و سی بدلدر فارسیدر بونش ترکجه صو یا بر نه او دخر لغتدر که
باد ایله واو بینده تبادر وار در راء عبیده تاء دینور واو استیناف خاک
فتح خاء معجمه و بعد الالف کاف عربیله فارسیدر ترکجه طراق عبیده نم
تاء فوقانیه و فتح راء مهمله و بعد الالف یاء موحده ایله زاب دینور آتش
الف محدوده و فتح تاء فوقانیه و سکون شین معجمه ایله فارسیدر اودر که
او ردن اولور مثلا عجمه نون و الف و راء ایله نار دینور باد یاء موحده
و بعد الالف دال مهمله ایله فارسیدر بونده ترکجه یل یعنی روزگار که بوتمامیله
مستعملدر لکن فی الاصل روزگار فارسیده لیل و نهار معناسنه در
عبیده بفتحتین ملوان دینور حاصل باد یل عجمه کسر راء مهمله و سکون

فرزندان لفظی ترکیده و خوارگاک فرزند اشده مستعمل رعایت ده
فتح همزه ایله اخ دینور و او استیافیه ساکن ضمه ضرورت وزن
ایچون ه قیلنده رایه و برلشدر همراه هم ایله راهدن مرکبدر هم فتح آ
هوز و سکون بم ایله او آت شرکت و معیت در ترکجه داش دینور راه
فتح آ مهمله و الف و با آ هوز ا صلیه ایله ترکجه بول تخفیف همزه ایله و خر دینور
عربجه طریق تقطیع البیت اچمکدن مفاعلن دو پیشا فعلاتن کشادهای
ساقطدر نائب مفاعلن پیشانیدن باحه شروالی همزه سی الف صورتنده
کتب و نون فتحه حرکه و ریلوب ابرو نمک همزه وصلیسی حذف و لفظله
نون بایه وصل اولنشدر روقاش فعلات ابرو ده کی واوده
ضمه حرکه و ریلنشدر دخترا مفاعلن درهمرا فعلاتن واو ساقطدر
حقدوش مفاعلن رابهای مضموم واو و الف ساقطدر و ریلدش
فعلات بولداشدر نون واو حه شوب لاه کسره حرکه و ریلنشدر
بیت صحانه بالجمله کهکل کبج کج و قم یک سفار سقیده رخشت و سنگ کبی و یکشر
کهکل که ایله کلدن مرکبدر وصف ترکیبدر که فتح کاف عربجه و آ اصلیه
ایله فارسیده ترکجه صحان که ارپه و بعضدا رصا پیدر عربجه کسر تا آ قرشت
و سکون با آ مقروده و نون ایله تبن دینور کل کسر کاف عجمی و لام ایله فارسیده
ترکجه باجی و جامور دیه کسر فتحه حلی و نون ایله طین دینور پس کهکل

ما نیدن قسم تغییر اولنور پس امدی کشاده ترکجه اچلمش دیکدر
عربجه مفتوح دینور و او مضموم ابتدا ایله پیشانی کسره با عجمی و سکون
یا رحلی و فتح شین و بعد الف کسر نون و یا حلی ایله ترکجه آن بونمق
قاش ایله تراش ارسنماق عربجه جهد بفتح الجیم ابرو و فتح همزه و سکون
با آ موحده تحتانیه و ضم را آ مهمله و واو اصلی ایله فارسیده ترکجه قاش
کوز اوستنده در همزه نک حذفیله بایه ضمه حرکه و ریلوب برو ده
دینور عربجه حاجب و یرلرفارسیسی و عربیسی نشیب معاسنی و غابدن
مفرد اردندر کاه تضریج ایله ده ابرو و حاجبین دینور برادر و همراه
و قرداش و یولداش الف و شروتب و اقعدر برادر با آ موحده
تحتانیه ایله که ضم و کسر جائزدر و فتح را آ مهمله و بعد الف فتح دال علی الاصح
دال معجمه و علی الصحیح دال مهمله و سکون را آ مهمله ایله فارسیده ترکجه قرداشکر
قرنداشدر محققدر قرن رحم دار رحم مادر و رحم یعنی او علاقه یاغی و داشی
ترکیک او آت شرکت و معیت در فارسیده دخی استعمال
اولنور باداش کبی لکن دال تادن مبدلدر که فی الاصل فارسیده
تار مشتاه قوقاچ ایله تاش و رپس برقرنداش طوغانمده قرداش
دیرلر ارگاک و دشیه شامل در و بونمق دخی ارگاک مطلق ذکر اولنشدر
لکن استعمالده اعتماد ایله ارگاک قرنداش دیو اولنشدر که قرداش

تا بدانون مفتوحه حرف نفی غایبه ضم نون و میم و الف و یا حطی و دال مهمله
ایله تا بیدز مصدر نه مشتق فعل مضارع مند ز نون نافیه دخولیله ترکیبه
کورنمز عبیده ماری و بنور را میم و رآ مهمله یک فتحه ایله و الف ایله
فارسیده کی اصلی من را در من فتح میم و سکون نون ایله ترکیبن بیلکدر
عبیده فتح همزه ایله انا و بنور و رآ مهمله و الف ایله بونده حرف صلدر
لاجل التخفیف نون ترخیم و میم را ایله ترکیب اولنمشدر ترکیبه بکا دیلکدر عبیده
کسر همزه و فتح نام و یا حطی مشدده ایله آتی و بنور تقطیع البیت همچنکس
مفتعلن اجهودن و تودن و اولرجه شرار مینما مفتعلن یدمز فاعلن
ستجلین مفتعلن کسکدن مفتعلن کسه دنز ضمیر کورنمز دنز و اوسا فعلار
ترکیبکا فاعلن بیت مفتعلن مفتعلن فاعلن ای شه خوبان جهان مرحبا
ای فتح همزه و سکون یا حطی ایله عبیده رو کسره ایله فارسیده ترکیبن
الف محمد و ده ایله او ایدرلر یعنی آدیدر ایشه فتح شین معجمه و هآء
اصلیه ایله شاه بدن محففدر ترکیبه بیک عبیده کسر میم ایله میر و بنور
خوبان خوبیک جمعیدر خوب ضم خآء معجمه و سکون واو و استلیه و یا موحده
ایله ترکیبکوزار دیلکدر عبیده حاء مهمله یک فتحه ایله و نون ایله ستز و بنور
الف و نون فارسی ادات جمعدر جهان کسر جیم عربی و هآء هوز و الف
و نون ایله فارسیده عبیده عالم مقابله دنیا دادلمشدر آن ایله کذا

کذا فی التحفه مرحبا فتح میم و سکون رآء مهمله و فتح حآء حطی و بآء موحده
و الف ایله عبیده رکه مخاطب ایچون کلمه اکرامدر بقول ارلوب دیرلر
جئت موضعاً مرحباً ای واسعاً و لا ضیق علیک یعنی عرب مرحباً
دیمک ایله واسع یعنی کنش یره کلدیک و اوزره طارق السهول
دیمکدادیدرلر یا خود مفعول محذوف تقدیریله مرحبابک و ریا حرف
صله کاف خطاب ترکیبه شاه بدن و کملکلک شکا دیمک اولور
فارسیده فاخر یادخر تا معاشقه تقطیع البیت ای شه خوبان با بجهن
مفتعلن جهاندن الف حرف ردف فاعلن القطعة فی اللجالجة المجنون
المقصور یوقطعه مجنون و مقصور اونان بحر محبت ده در فی الاصل
هزجی مثمن سالم مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن در لکن مجنون مستعمل در
یعنی بنین ایله مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن استعمال ایدرلر
پس ایکنجی فعلاتن و خرقصر ایله مقصور اولوب مفاعلن فعلاتن مفاعلن
فعلات اولمشدر بیت ایچ کش ده و بیتانی ان ابروی خاتش
دخترا در و همراه و فروش و یولداش کشمر ضم کاف عربی و فتح نون
معجمه و الف و فتح دال مهمله و هآء غیر ملفوظه ایله که بونلر جملهسی مفعول نسنه سی
اسم مفعول در مشتق منهی کش و در مصدر رکش و نه رازم ایله متعدی سنده
مشترک ایچ و اچلمق مقابله در لکن فعل لازم دن اسم مفعول کلمز انوکچون مقابله

مطالع القطعه

و با حطی و الف ایله فارسیده ترکیبه بوکربچه دیه کلری نسنه لطیف چوربا
اولور عربیده وحی لوبیا دینور تقطیع ایله بفعلن مفتعلن بفعلن ایله
الف وضمیر کیدرلر دوم و دوازمفتعلن دیه نزهاکیدرز نظم و فاعلن
ارپوبک مفتعلن ایله دوز ضمیر اوبک دوز واوجه سر بجوز مفتعلن
بچه دوز هاکیدرب واوبک ضمه سنک اشباعیله برواو دوز حاصل اولور
لوبیا فاعلن باتحوک او قنور بیت ارغه در کاریز اولق ناوه دان
واخ دکرمن ندر آسیا کاریز کاف وایله و الف و کسر آز مهمله و سکون
با حطی و زآرعربیده فارسیده ترکیه آرق دینور فتح ترکیسی مد الف
و ضم غین معجمه ایله ارغوان دیرلر بالتنده باپلن کوچک لغمدر که
بالخده صوا قرعربیده فتح قاف و نون و بعده بالف و نا ایله قناة
دیرلر ناوه دان نادونبک فتح والف و واو بک سکوندیه ترکیه صلایه که
یغور دوز اولور عربیده فتح قاف و سکون طا حطی و زآر مهمله و با ایله قطره
دینور دان دال مهمله والف و نون زایله طرف مکاندر بس معهود ایله بحی الشیر
انواع طلیه جن محل و مکان اولسه ناوه دان دیشور عربیده کسر میم ایله
میزاب دینور آب الف مده وه و سکون سین مهمله و با حطی و الف ایله
ترکیب ایدرکه اس ایله آبدوز هاکیدرلر ترکیه دکرمن کرانده اون
اوکدورلر عربیده طا حطی ایله طاحون دینور آت الف مده وه ایله ترکیه

ایله ترکیه صوپاس اس ایله ترکیب اولندقده همزه یاپه قلب اولنشدر
حا مهمله ترکیه صوداکماغه دیمکله اولور کثرة استعمال ایله اولنور باحذف
اولنوب مطلق دکرمن معناسنه علم قلنمشدر بوکه بناءً علیه دکرمانند آسیا
باد والدکرمانند آسیا دست وآت دکرمانند آسیا خود برانی الاصل
آسیا دواس خودرخواسده دیرلر کاهیچه اوکوزده قوش رایشر
تنکم شمس فخری بیورر دوان وخوزه دیرکه چشم بسته مدام اوبورکوت
خوی برمشان کاوخواس تقطیع ایله ارغه دکا مفتعلن ارغه دوز هاوه دیوز
باکیدرریزاق مفتعلن زآر هیچه یکسور او قنور او بر حوشر لر ناوه دان
فاعلن واو متحوک او قنق کرکدر واخ دکر مفتعلن واخیه دوز هاسقطدر
من ندر مفتعلن ماندوز هاترک اولنور آسیا فاعلن
همزه آسیا مد الف ایله وسین مکسور او قنور بیت ٥٥
همچو توکس حی تمایدمرا سنجلین کسه کورنز بجا هم فتح حا آر بچوز
وسکون زیم ایله فارسی ادات تاکیدر چو ضم جیم عجمی و او فارسی ایله آت
تشبیه ترکیه کبی دینور وعربیه کافدر تو تارمشاه فوقانیه دوا و سیله
یعنی غیر ملفوظ ایله فارسی ضمیر خطاب در ترکیه سن عربیده فتح همزه ایله انت دینور
کس فتح کاف عربی و سین مهمله ایله فارسیده ترکیه کسمه عربیده فتح میم
و نون مخففه ایله من دینور حی کسر میم و با حطی ایله فارسیده رحوف تاکید

مجمه وسکون واو وغین ایله ترکجه اکشی یوغورت ایرانی عربیده فتح میم
واکسر خاء معجمه وسکون یاء حطی وضاد معجمه ایله مخبض دینور ترکیبنا تحریف
ایروب طویق چوبای دیرلر معتبر چوربادر بو دخی شوربادن مخففدر
شوراوغ لغتدر شوربونمق طوزسز مسندر معهود دانشه علم الهندسه
تقطیع ابیت طوزلمق طوردن واوسز قطعه ترکیدر
مفتعلن واو عاطفه دوشرنا گشت فاعلن واولرسز قطعه ترکیدر
مفتعلن ماست دن الف کیدوب تا سی متحرک اوقنوردیو عوتدن واو
چشوب رایله تا سی بالضروره حرف واحد عدا اولنور بر جائی مفتعلن
بوزیجه دنز واو کیدوب ما بعدنده الف ساکن اوقیق خوشدر ثابت
قلمشدر ماستیا فاعلن ماستیدن الف کیدوب تا سی متحرک اوقنوریو

بندایه کندم دیوارزن طرو اریه و بوکر بلجو و لوبیا کسم

فتح کاف عربیه وسکون نون ونهم دال مهمله ومیم ایله فارسیده ترکجه بغدای
کدا وزن اولور عربیده کسر خاء حطی ایله خطه دینور واو ابتدایه ارزن
فتح همزه وسکون راء مهمله وزای عربیه ونون ایله فارسیده ترکجه طوزلو
بیاز مثلا واو مضمومه ابتدایه جو فتح جیم عربیه واو ایله فارسیده ترکجه اریکه
آت بیدر عربیه فتح شین معجمه وکسر عین مهمله وباء حطی وراء مهمله ایله سیر دینور
واو مضمومه عاطفی لوبیا لام ساکنه ومتحرکه ایکی سکون وباء عربیه نک کری

شده و ریلشدر و او ابتدائیه دام دال مهمله و الف و میم ایله فارسیدر
بوینده ترکجه طوزاق دیه کلری که قلدرنه یا پوب بوینکله دیخوفوش
طوتارلر عربجه شیز معجمه و یا موحده و کاف فتحه لر و تاء وحده
ایله شبکه دینور ترکجه آغ ایلکان اورر لر عجم تجیم ایدوب بانک کری
و با دون صکره یاء حطی زیاده سیله شبکه دیرلر عبیده با برنیه رآء مهمله
ایله شرکه دیخر دینور عجمی فتحتین ایله شرک کلور نام نون و الف و میم ایله
فارسیدر ترکجه او دینور عبیده کسر همزه و سکون سین و میم ایله اسم دینور
شام شین معجمه و الف و میم ایله فارسیدر ترکجه احشام کیجه یاتمک
اولیدر عبیده فتح میم و سین و الف ایله مسا دیرلر یا م با ء موحده
تحتانیه و الف ایله فارسیدر بونی ترکجه خاتک که مبتدیان قوتکه اوزرنه کیجه یاتمک
صوکیدر اهل شرع اصطلاح ایتمشلر اول نهار دیو را دال و را مهملتین
فتحه لر ایله و الف ایله فارسی اسم موضوعدر ترکجه چاک که طلوعدن
باپیلور طلوار یوعازیه اصیلور ترکجه چکراغی دیه دیرلر تقطیع بیت
تقطعو مفتعلن لام مشدده مکرر او قنور دام طرف مفتعلن طوزاقدن
واو و الف ساقطلدر نام ایله فاعلن الف ممدوده مقصوره او قنور
شام ایله مفتعلن ایلدون الف و یاسا قطلدر مخشعلک مفتعلن اولدقده
الفلری واو ساقطلدر چکدار فاعلن بیت طوزلک و انک واتناپوشت

وواو دخی مهمله ایله جمع دینور آرنس الف ممدوده و فتح رآء مهمله
و سکون نون و دال مهمله و یاء رسمیله اردمصدار عندنزشتق اسم فاعلدر
ترکجه کنوریجی پس تقدیم و تاخیر و ترخیم ایله پرستار اولوب امچه ایله
ایسان کوله و حلایق و اولادی معناسته علم اولندی عنالبصره
مطلق خدمتکار جنسه اسم قلندر ربونک یکی مرکبه ترکیب حقی دیرلر ترکجه
قراوش دینور عبیده فتح همزه و کسر سین مهمله و یاء حطی و رآء مهمله
ایله اسیه دینور نیا کسر نون و فتح نون لغتدر و یاء حطی و الف ایله ترکجه
دده دیدکلریه یا بانک یابی کذانک اه یابی عبیده جد دینور بفتح الجیم
و الدال المشدده تقطیع البیت کریکدی مفتعلن کربدون یا کیدر
ناوست مفتعلن نادودن یا حجر فاروش فاعلن فاره دن
خرما حجر الدیرس مفتعلن اولدیدن واو دیبا قطلدر
تاردده مفتعلن تاریکه راسه مکسور او قنور دیرنیا فاعلن
بیت تلدق و دام طوزق نام آده شام ایله یام اخشام و ملکه چاک دیرلر
ته فتح تاء مثناه فوقانیه و لام مشدده و یاء رسمیله فارسیدر
تحته دن پایلش طوزاق که انکله قوش طوتارلر ترکجه قن دیرلر
عرب ثوب ایدوب قاف یرینه خاء مشدده ایله فتح دیرلر و لام
مخففه ایله توربه توره معناسته اولکه تلدن فرق ایچون لام مشدده

یاوه دی بیگانه بیش آشنا خویش کسر آ معجمه و او رسمی و یای حطی
و شین معجمه ایله فارسید ربونده ترکجه جسم کرکشیک بابا و اناو قرداش
طرفندن اولان کمسنه لره عبیده و فتح همزه ایله اقربا دینور جمع اقارب
کلور قوم فتح قاف و سکون واو و میم ایله عبیده ترکجه ارکک بلوکی
یعنی جماعت الرجال تعیین ایدلنماده دخی اولورکه خود رجال و نساء
معناسنه مدر واو حرف عطف قبیله فتح قاف و کسره و سکون یای حطی
و فتح لام و های تانیث ایله عبیده جمع قبائل کلور بر بابادن اوره بوب
چوغلان کمسنه دیرلر قبی الاصل بشده اولان کمکلر یک پاره سینه قبیله
دیرلر و بو پاره لر بری بر ینه اولشدقدن صوکره جاجق کمکلره علی وزن
قعود شینون دیرلر بونلرکه قبائل عربه قبیله دینور اداخاص مختلفه
اولکه بلوکه دخی دیرلر مثلا عرب وزنج و روم کبی اویله واحد نزدیکلر
اولدقجه تمیز ایله قبیل کلور تبار فتح تا و قوشت و یا موحده تحتانیه
و الف و رآ مهمله ایله فارسید ربونده قوم و قبیله معناسنه درکه دوه دن
دوه دیرلرسکم کلور بیکانه کسر با موحده و بعده ایله کاف عجمی و الف
و نون ایله دوها ایله لغتنده ترکجه یاد و یه کلری یابانجی کمسنه دیمکدر غالبا
بو لفظ بی ایله کاندن مرکبدر بی ادات سلب کانه کاف عجمی و الف
و نون برکمسنه یکسنه ایله الشعیف عبیده ضم همزه ایله الف دینور پس کمسنه

پس کمسنه ایله الفتی اولیان کمسنه یرینه یابانجی دیرلر عبیده فتح همزه
ایله اجنبی دینور آشنا الف ممدوده و کسر شین معجمه و نون و الف ایله
فارسید ترکجه همشیره یعنی یابانجی دکل عبیده معلوم دینور تقطیع ایله
خویش جسم مفتعلن خویشاک واوی ساکن و شینی متحرک اوقنور
قومقی مفتعلن واو عاطفه محذوفدر لدیر فاعلن تبار ده الف قصر
اوقنور یاد دیر مفتعلن یاده دن ها و دیرن یا کبیدر کاتبلش مفتعلن
کاندن ها ساقطدر آشنا فاعلن الف ممدوده ایکی اوقنور

بیت کریه کدی ناوه ست قاره وش اولدی پرستاره ده در ب

کریه ضم کاف عجمی و سکون رآ مهمله و فتح با موحده تحتانیه و ها رسیله
ترکجه کدی دیه کلدی ارسلان زاده درکه چنوک ده دیرلر عبیده کسر آ
هوز ایله هره دینور ناوه نون و الف و واو و ها خمسیس ایله فارسید
ترکجه بونده ست دیه کلدی که براوزنجه تخته در باشدن یابانجی چقور
اویلشدرا بجلدینه خمیر قیوب قرونه ایلنور لرعبیده فتح شین معجمه و کسر
قاف و سکون یای حطی و فتح با موحده و نا موحده ایله شقیبه دینور
پرستار وصف ترکیبدر ارنده پرست ایدی فتح با عجمی و سکون راسین
مهمله و نا فوقیه ایله پرستیدن مصدرندن وصف ترکیبدر ترکجه طپوجی
دیمکدر لکن بونده طپو معناسنه اسمدر عبیده فتح حا معجمه و ضم میم معجمه

بش نه که اکثر ده لرده صو یوزنده اولور که اول صوده خور بقادر
باید در بنا ایله ذکر ایلیو صو نه چغر ایله دیلش اولر ضم طا آ حلی و سکون
خا آ مهمله و فتح لام و جزم و ضم لام و با آ موحده ایله مطلب دینور یا رینه واو ایله
چغر اوده دیرلر با با آ مکسوره حرف ناکید نون آ فرشت و الف ایله بدء
مضارعنده مشتق فعل امر درکه نای دن و خذر مصدری تایید نرو ترکجه
قویمق ترک ایله بعضی بکزار عبیده فتح واو و عین مهملتین ایله وع دینور
دیره فتح دال مهمله و سکون با هوز و فتح رآ مهمله و با آ رسیله فارسیده
یونج ترکجه بیوک بالته که اودونجیل قولاغ عبیده کسر میم و سکون نون
و فتح جیم و الف و نا ایله منجانه دینور نخله فتح نون و سکون خا معجمه و فتح
و با آ رسیله یونج ترکجه دیباق دیرلر عبیده عصا دینور بفتح العین المهمله
و الف المده ده تقطیع البیت حمد فتح مفتعلن و خردن یا کیدر زایصن
مفتعلن یردن با دیو صوندن واو لر کیدر فوبنا فاعلن و هر بیک
مفتعلن و هره دن با بیوکدن واو سا قطدر بلتوخ مفتعلن بلنه دن
با سا قط و واو مضموم او قنور له عصا فاعلن بیت اولدر دیکه ترجه در قیو

جیم و فتح حا مهمله دیو یقشد

دیلک اولور کرخ ترکیسی ترجه دیرلر نا و را و جیلک فتحه ایله بیوک
قیو لریک بر قناریق او بوب بر کوچوک قیو دخی ایله دیرلر حاصلی اوره
قیو سی قنارنده اولنجه کبی ترکیده کنجک و خرد دیرلر عبیده ضم کاف
عربی و فتح واو مشدده و نا آ وحده ایله کوته دینور و فتحتین خا ئین معجمه ایله
خوخنده دیرلر دنه قیو که هنوز بیاز اولندی کوشه ضم کاف عجمی و سکون
واو و فتح شین معجمه و با آ تشبیه ایله فارسیده ترکجه بوجاق کوشه قولاغه
دیرلر نکم کلور بوجاغک قولاغه مشابهتی اولمغله با آ تشبیه ایله
کوشه دیشلر عبیده رآ عربی و واو و یای حطینک فتحه ایله وتا آ
وحده ایله زوبره و بعده الف واوی مکسور ایله دوب زاویه دیرلر
میان کسر میم و یای حطی و الف و نون ایله فارسیده بوندره ترکجه دیرلر
عبیده واو و سین مهمله نک فتحه ایله وطا آ حطی ایله وسط دینور سرا
سین و رآ مهملتین فتحه ایله و الف ایله سراین محفف فارسیده ترکجه
اوکه ایچنده اولنور لر عبیده دال مهمله و الف و رآ مهمله ایله دار دینور
تقطیع البیت الدوری مفتعلن اولدیکز واو و با سا قطدر
چه ترجه مفتعلن در قیو فاعلن کوشه جین مفتعلن کوشه دن با و جوجاق
واو و الف حرشدر دار تین مفتعلن اورته دن واو و با میان
متروکلر در اوسرا فاعلن بیت خویش خصم قوم و قبیله تبار

دیرار واو و الف و راء مهملہ ایدہ آرات لیافتد پس فی الاصل
طون کیمک تسایہ مخصوص اولمغلہ شلہ وار دینور کثرۃ استعمالی ایدہ یا سقط
ولام تخفیف اولنمشدر رجالدہ ابتدا ظہور حضرت ابراہیم صلوات اللہ
علیہ وعلیہ حضرتلرندن صدور اینمشدر آستین الف محدودہ وسکون
سین مہملہ وکسر تا و فوقیہ و یا جلی و نون ایدہ دونمسہ فارسیدہ ترکجہ کیسہ
دیدکلری قفطانک قولینی صقلہ یہ یارامق صقلہ دغی محلدہ عبیدہ ضم ہمزہ
وسیم مشددہ و ایدہ کم دینور پیراہن کسرا، جیم وسکون زا، جلی و فتح تا و مہملہ
و بعدہ الف و فتح ہا و ہوز و نون ایدہ فارسیدہ ترکجہ کوینکلک کہ طولمک
ایچیدر کسر سین مہملہ و با عربی و الف و لام ایدہ سراویل دینور قبا فتح قاف
و با عربی و الف مقصورہ ایدہ فارسیدہ بونمہ ترکجہ قفطان دیدکلری اوکسی
آچیقدر اوکسی قپالی اولمیہ جاکہ دیرلرنکم قلنمہ کلور عبیدہ الف محدودہ
ایدہ قبا دینور تقطیع البیت اجتلشل مفتعلن اج دن با و طولہ دن ہا
واو و اسباب قطلری وار دیکنہ مفتعلن وار دیکنہ راسی مکسور و دیکنہ دن
پس قطعہ آستین فاعلن الف محدودہ ایکی ساکن متحرک و با سزاوقنور
کلکلی مفتعلن کوکلہ کہ دن واو و ہا سباب قطلری راخفیف مفتعلن واو ابتدایہ
حذف اولنور تنقیبا فاعلن قالدن الف گیدر بیت

نغز و بکل کوچکجہ دینی یہ مغز جغزہ و زغ و غوکدر در قوربغا

قوربغا فتح نون وسکون و زا و باء موحدہ فارسیدہ ترکجہ کوچکلک اوبیدہ
فتحتین حا و سبز مہملتین ایلہ جرس دینور میم ایلہ نغز قافیہ سنده فارسیدہ
بونمہ ترکجہ بینی کہ قفا ایچندہ یخنی کبی پرلنمہ در عوبیدہ کسر الف مہملہ و میم
والف و غین معجمہ ایلہ داغ دینور فتح جیم عجم ایلہ بہ نغز قافیہ سنده
فارسیدہ بونمہ ترکجہ قوربغا کہ دره لرده اولور چاغرغن چیقاندر
عوبیدہ کسر ضاد معجمہ ایلہ ضفدع دینور واو حرف عطف و زغ واو
و زا و عینک فتحہ ایلہ وسکون غین معجمہ ایلہ فارسیدہ وغ دیب ایدوب
واوی یا آ مفروضہ بہ نقل ایلہ زغ دیرلر و با ایلہ علی طریق اب والی فارسیدہ
دغی مستعملدر بنہ قوربغا یوقلمہ بر واو مقدر در غوک ضم غین معجمہ و سکون
واو و کاف ایلہ فارسیدہ بونمہ ترکجہ بنہ قوربغا دینور تقطیع البیت
نغز و کل مفتعلن نغوبک زا ساکن و قنور و دیکلک یہ سی گیدر
گلکلی مفتعلن کوکلہ دن واو و ہا سباب قطلری نغز فاعلن یہ دن با
جغزہ و غین و زا ناجار حرف واحد مقامنده اولور جغز و زغ مفتعلن
واو عاطفی متروکدر غوکدر مفتعلن غوک کافیہ ساکن قنور

قوربغا فاعلن - بیت عمداً خی جغزا بہ یوصون قوربغا

دہرہ یوک بالہ و نخلہ عصا جغزا بہ لولغت جائز در کہ اصل جغز ایلہ ابدن
مرکب اولوب آخرنی با تخصیص ایچون اولدیرلر یوصون دیہ کلدی

و زغ غوروغہ
دواوک ترکجہ یلہ زغ دیرلر

مستفعلن مستفعلن مفعولات در رکن مطوی مستعمل یعنی علی دانحذاء اولنور
مفتعلن مفتعلن فاعلات استعمال اولنور بونلر ایکی مستفعلنده بالکز
علی ومفعولات به علی ما یکشف برون دانحذاء اولوب مفتعلن فاعلن قالدقده
فاعلن نه نقصان اولنمق مطوی ومکشوف دینلمشدر بیت کت برو سویله بکا بیا
ازچه ندن چون نته نیچون چرا برو بآ دکمسوره حرف تاکید وباجود استعمال
رو فتح آ مهمله وسکون واو ایله رو ومضارعندن مشتق فعل امر در ترکیبه
کت عربجه اذهب بفتح الهمزه وفتح الهآء بایه حرف تاکید رکوم کاف
عجم وواو ایله کو به مضارعندن مشتق فعل امر در ترکیبه سویله عربیده کلم بفتح اللام
وکسر لام مشدده بیا بایه تاکید یا یا فاعلی عجمدن بدل الف ممدوده
اولدن محققدر که ایه مضارعندن مشتق فعل امر در ترکیبه کل دیکدر عربجه
تعالیبفتح التاء آ المثناة الفوقانیه وعین مهمله ایله قاعده برکله فارسیده
که اول الف ممدوده اولمله اولمله بآ دکمسه بآ استفهامیه یاخود
میم ماهیه یاخود نافیه یاخود برلفظ آخر کتوروب بونلردن برینه ترکیب
ایدرلر اول همزه یا یه تبدیل ایدوب واکر آخرنه اوشر اولورسه لفظ
الثقله البته یا یه حذف ایدرلر مثلاً ایه مضارعندن بیا یه دینورلر
امر ده بیا دینور که امر یاور وقس علیهذا البواقی فاحفظ آ فتح همزه وسکون
زا آ عربیده فارسیده که عوبیده بکسر المیم من تتبعیه معناسنه در ترکیبه اوبکله

سلک القطعه

۹۵۷
اکر کن مفتعلن در مصراع اولی
اورده کرد بر اوتاد مجموع
ناظم مخیر اولمشدر اما
مرجح یوقدر فاحفظ
اولی عرب
واقف کاردر

مستفعلن

دیکله تعبیر اولنور چه کسر جیم عجمی یا ایله جوف استفهامدر ترکیبه نه
دینور عربیده ما آ استفهامیه معناسنه در پس ازچه ترکیبه ندن عربجه قاریکدر
چون ضم جیم عجمیدر اما واو شباعیله اسم فارسیه ترکیبه نیچه دینور عربیده
فتح کاف وفا ایله کیف معناسنه بیچون تعلقنده اولدن بوچون ایله بودن
مرکبدر ترکیبه نتکلسز دیکدر عربیده بکیف معناسنه اما واو شباعیله اولدقدن
اکا حرف دیرلرکه تعلیل افاده ایدر ترجمه ایله چودمکی دیرلرکه چرا دیمکدر
اولکلام راون مرکبدر ترکیب ایله بآ دیمکی ساقط اولمشدر وعند البعض
فتح جیم دخی جائزدر ترکیبه بیچون ونه ایچون دیرلرعربیده کسر لام وفتح میم
ایدلم دینور تقطیع البت کت برو ومفتعلن سیکلو مفتعلن سویدون
واو وباسی فعلدر کل بیا فاعلن ازچندر مفتعلن چه دیمکدر اونه دون
بالرحمشدر رچن ننی مفتعلن چوندن واو ونه دون بالکسه رچن چرا
فعولن چوندن واو سی فعلدر بیت ایچ طلونه شلوار در کتاستین
کوکلکسه یراهن وقفتان قبا شلوار فتح شین معجمه وسکون لام وفتح واو
والف ورآ مهمله ایله فارسی مفرد اسمدر ترکیبه ایچ طلونه کوکلک
اوستی اولکر طلونکه عربیده فتح سین ایله سراویل دینور عند البعض ضم
شین ایله مرکبدر اصلی شلوار در شلوار نم شین معجمه وفتح لام مشدده
وآ رآ مهمله فتح زن معناسنه در که ضم کاف وسکون سین مهمله ایکسی ده

شلوار
اصلی شروال اولمغله مفرد اسمدر
ط

دخترای دربار و بانگ کسری و جم عجمی ایه نایج دختر دربار بیت

ها ز نالهٔ زدم بی کار رخت در باغ بدر و دل شنیدم فغان نایج

تقطیع البیت نا قولن مفتعلن واو عاطفه سا قطه در در فاعلن

بوربک را ی مکسور او قنور چنانکه ش مفتعلن ایه در ز الف و یا تر و فتحه

ناربب فاعلن ربا بدن الف مسقوطه در اقلع بر مفتعلن واو سا قطه

بط قبوزه علن قوپوزدن واو حوشردم رودک مفتعلن و مرباک

میمی ساکن و راسی مکسور و دودک واو سزاوقنور دفنی فاعلن فاء

مشدده مکرر او قنور و نای الفسز او قنور بیت

بوسوزیی از برایت کو کمانک آیم پسنی این سخم یادکن ز نالهٔ شبهای

این کسر همزه و سکون یای حطی و نون ایه فارسی اسم شارندر قریبه ترکجه بوینور

عوبیده و ا دربار سخم سخت ضم سین مهمله و فتح خاء معجمه و نون ایه فارسیده

و فتح سبزه ضم خا ایه ده الفقدر ترکجه سوزعوبیده قول بفتح الف و ضم تحتانیه

مسا فه در کر اصلی سخن من در من دن نون سا قط اولوب کسرهٔ اشتمال

ایه کسرهٔ اضافت فتحه یه تبدیل اولنمشدر پس سخم ترکجه سوزم دیمکدر بخدا

او ات مفعول یعنی ایه سخم تقدیر نده اولور بوسوزیی دیمک اولور

یا دیای حطی و الف و دال مهمله ایه فارسیده ترکجه از بردیمکدر عوبیده حاء

حطی ساکن خاء مضمونه ای مجمه ایه حفظ و یرا رکن ضم کاف عربیه و سکون نون ایه

نون ایله فعل امر فارسیدر مصدری کنیدن مضارعی کند کلور ترکجه ات و ایله

دیمکدر عوبیده کسر همزه ایله احفظ دیمکدر ز الف فتح زا اجمه ایله صحیح و ایله

فصیح و سکون نون و الف عجمیه فارسیدر ترکجه یاسر و دوده و غیریدر یاسو

طقوغقدن اولور عوبیده فتح صاد و دال مهملتین و همزه ایله صله و یرار

زنگ مضافدر و یله دال کسر دال مهمله و لام ایله فارسیدر ترکجه بوکلاء بیده

قلب و ینور دال مضافدر نا آخر خطابه می کسر میم و یای حطی ایه حوضه گیدر

ز دای زدا بیدن مصدر ندن مشتق امر در یاسز او یو دیمکدر زدا بیدن

و زدودن یاسز اجمن مضاف مصدر لردن تکلم کلور پس ایدر ناظم حوضم

دیماجه ده و عدد بیوردوغی ابیاتک اولیدر که مطلع اولدیغی مقتدر

قافیه سی موافق کلدوکجون مقدم تقدیم اولنمشدر مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن

کم بوکنا بی او قور علم اولورکا قولای تقطیع البیت کم بکا مفتعلن بورن

واو سا قطدر بی از فاعلن او قورون واو اوسا قطدر علة آخر

مفتعلن اولورون واو اوکیدوب الف محدوده ایکاوقنور فاعلن

فاعلن قولایدن واو و الف سا قطدر القطعة فی البحر السریع المطوی

المکشوف بو قطعه مطوی مکشوف اولیجی مربع بحزنه در مربع فتح سبز

مهمله و کسر آ مهمله و سکون یای حطی و عین مهمله ایه عبیده رقعه ده ترکجه اویجی

دیمکدر عوبیده عجوز مضاف اصطلاحده بوکوبک علمیدر که اصلنده مرجع

چکدسی افتاده بوبنونه کلنجه گیرشدومنع اولنوب بر اوجراسنه قاعده سنه
یعنی پره کلن پره مربوط در جابجی سی اوکنه اولنور حرب ایکی طرفدن
فوجقلار کبی قولاری اراسنه الوب پره ناظر یله چالوب ابتدا ایله طنبور
فتح طاء حطی وسکون نون وضم باء موحده وسکون واو ورا مهمله ایله
فارسیده رطانک صتی کرموب اولان طنبوردن تعجیم اولنمشدر وطنبور
دنبره دن موتدر یعنی طنبورینک اصلی دنبره دیرکه بمعنی الله کمال ایله
فتح طاء وسکون لام وفتح باء وباء مزبوطه ایله عربیدر بونک قبون قوروغی
حلحا مهمله ومیمک فتحه ارله ولام ایله عربیدر بونده ترکجه قوزی که قبون
باورسیدر پس فارسیده ساز معهودیکه نمنه یعنی قوزی قوروغنه
تشبیه ایدوب اضافت ایله دنبره دیشمش غالبا اول دیارلرکه قبونه
قوربان قبونلرکبی عدد قوربانلری اولورمش بعده کثرة استعمالدن ایله اضافت
ساقط اولوب دنبره دینلمش عرب بونه قوب ایدوب طنبور دیشمش
ترکیده دخی بوایم ایله معروف ساز اولوب چنانکه ناقوسمدر شش طنبور
شش شش ایله تاون مرکبدر وصف ترکیبده رشش فتح شین معجمه
اولله وسکون ثانیه فارسیده الی عدد ویک اسمیدر عربیده کرسیز مهمله
وثاء مثلثه مشدده ایله ست ودنبور تنبار دشناء فوقانیه والف ایله فارسیده
فات دیدکلریدر پس شش ترکجه الی فات ویک اولورسه زدوبرک

مزبوركه نی الی اولدوغندن شش تسمیه اولندیلر باب فتح آ مهمله
وباء موحده والف ودنبره یه آ موحده ایله فارسیدر مستعمل لفظ عربیدر معناده
مصراع ثانیده مرهون در ترکجه کسر همزه ایله اغلق ودینلن سازدرکه کوجوك
کمان ایله چالنور بناء علی ذلك ساز قبوزوده فارسیدر کاف عجمه ایله ترکیبده
دخوشبحدر بربط برایله بلدن درك وصف ترکیبدر رکنه استعمالدن ایله اضافت
ساقط اولوب کسره سی حذف اولنمشدر بر فتح باء موحده وسکون را ایله فارسیدر
ترکجه کوکس یعنی سینه عربیده فتح صاد مهمله ایله صدر دینور ربط فتح باء موحده
وسکون طاء حطی ایله فارسیدر ترکجه قازیدیکلری اوردکلک بیوکیدر عربیده
علاقه دیمکدر وثانی وحده ایله ربطه دینور پس زرنك معنای ترکیبی فارکوکسی
دیمکدر اولور بطریق التشبیه ساز معهوده علم اولنمشدر ترکجه قیوزدیروف
فتح دال مهمله ضم ایله ده لغتدر وفارسیده مشدده ایله بونی الی ثلثه ده
مستعمل لفظدر ترکجه ضم دال مهمله وسکون میم ورا مهمله ایله دمردیراولوب فتح
همزه وسکون زا معجمه وفتح نون وباء عربیه وها ایله زنبوردر واو عاطفه
نای فتح نون والف ویاء حطی ایله فارسیدر حذف الف اولنه دخی دیرلر
بوده ترکجه مطلق دودك دیدکلری نسنه که چالرلرنی الاصل نای دن ترکجه
مطلق قمش معناسنه درعربیده قاف وصاد مهمله ایله قصب ایله وباء موحده
ایله قصب دینور نکم کلور مولوی مطربلرینك چالدوغی معهود قمش سازه

ترکیب فرق دیرار دشی ات عبیده حرکات ثلثه حاء حطی وسکون جیم و راء
مهمله ایله حجر و بنور کره ضم کاف عبیده و راء مهمله شدده و هاء رسمیله فارسیده
ترکیب طای که الف قولونیدر عبیده ترتیب اولنوب کرنج و بنور واوکله
ضم میم و هاء هوز و راء مهمله ایله مهرو دشینه مهره و بنور تقطیع ایست
کاوکزس مفتعلن اوکوزدن واو و استردن الف ساقطدر ترقطر
فاعلن قاطردن الف ساقطدر خواشکو مفتعلن تردده فاعلن اسپ
اتو مفتعلن اسپک یاسی متحرک اوقنور یاوین فاعلن مادیاندن
الف حوشر فهر غهم مفتعلن واو ابتدائیه ساقطاولور کرطای فاعلن
کرده رائکزروهاسقط وطایدن دخی الف ساقطدر بیت

فائده سنز برعبث سنه یهوده دی ۰ هم دخی بیهوده سوز سویلیجی ژاژخای
عبث فتح عین مهمله وباء موحده ثم ثاء مثلثه ایله عبید لغنده
ترکجه اویون یعنی اللعب فارسیده بازیچه ایله والف وکسر زاء عبیله بازی بنور
اصطلاحده شوایشه دیرلرکه انک اوزرینه اصطلاحده فائده ترتب
ایتمیه باخود اکاشوایرنه ترتب ایده کانکله تفاخر اولنمیه وعند البعض
فائده معلوم اولمیان امری ارتکاب دیرار وعند البعض شوایشه دیرلرکه انی
ایشلینده انده غرض صحیح اولمیه ترکیده بوکه هوا تغیر یرلرنه رسیده بیهوده
دینورسکه آدمات سبب اولکزبه ایله افلاک مقدر اولکزحق معنده مستعمل

مستعمل ضم ژاء هوز وسکون واو وفتح دال مهمله وهاء رسمیله بیهوده یعنی دن
مرکبدر حذف واو ایله هذه دخی بنور ژاژخای وصف ترکیبیدر که
اصلی خاینده ژاژ ایدی خاء معجمه وفتح یای حطی وسکون نون وفتح دال مهمله
وهاء رسمیله خایه مضارعندن مشتق اسم فاعلدر ترچکینجی مثلا صاتوچکر کبی
ژاژ ایکی ژاء عجمی ایله الف ایله حوراط ویدکری خلط کلام کبیده
ناد خوقانی وفتح راء مهمله شدده وهاء رابطه ایله ترجمه دیرلر جمع ترجمان
کلور پس وصف بدن علیته نقل ایچون ترجیم وتقدیم ایله ژاژخای اولوب
حوراط وترجمان سویلیجی کمنه مضاف الیه اسم قلندی ترکجه خورطه دیجودیرلر
عبیده لافی وبنور تقطیع ایست فائده سز مفتعلن ضمیر محذوف قدر برعبث
فاعلن نسنیسی مفتعلن وبیهوده دن ضمیر مستتر واکدر بیهوده دی فاعلن بیهوده دن
ضمیر دوشر طای بی مفتعلن بیهوده سوز فاعلن سویلیجی مفتعلن واو
ساقطدر ژاژخای فاعلن حایدن الف کیدر بیت

نادقوطنبور در جنکله شش رباب اقتباع دیرلر بسط قبوزدوه دوداقلری
ناد قرنون والف وکسر قاف وسکون راء مهمله ایله عبیدر که بوغاز ترکجه قیچجم
عجمی وسکون نون وکاف عجمی ایله چنک دیمکدر ایله مشهور راولکن سازمعنانه
اسم جامد در اگرچه چنک فارسیدر لکن ترکیده شایع اولمغله ترک
منزله سنه تنزیل اولمشدر رشول سازه اسمدر رکاب آت باشنه بکزر

حاصلی بود فارون اشاغه حرکان سنه مکتبه استعمار ایله بنوره علم الخشدر
عبیده میم و الف و حا حطیلک فتحه ایله مطر و برابر فتح همزه و سکون با و مثوحده
تحتانیه و رای مهمله ایله فارسیده رنگه بلت که هواده کورینور بخار
کیبی غدر رعبیده سیز مهمله و حا حطی و الف و با موحده ایله سحاب
دینور ماه فتح میم و بعده الف و ها اسقیه ایله فارسیده رکه جوم قمر ایله ایام
شهر ابینده مشترکه در نکم ترکیسی دخی بولیه یعنی لفظ آی ایکسنده دخی
ش ملدر رکن بونی سیده سیاوه ره اولاه شولر بیوک بلدر درکه
فلک اولده سیر ایدر حاصلی ترکجه ای عبیده فاف و میم فتحه ایله
قمر دینور تقطیع بیت خاکشو مفتعلن خوردن واو ساقط ریزمن
فاعلن بیردن وزمیدن یا رسا قطدر زلفلک مفتعلن ژالدن
وچیدن یا رو کوکدن واو حرکشدر آسمن فاعلن الف محدوده
ایکی اولور واسقاندن الف کیدر بغرا مفتعلن یقوره دن واو و یا کیدر ار
زندکلر فاعلن زاندن الف و دیلکدن یا کیدر ایربت مفتعلن بولدن
واو ساقط در ماهای فاعلن یا سوک او قنور بیت

کاواو کوز استر قاطر خوانک کستروده اسبات و ما و یا فتح عجم کزطای
کاو فتح کاف عجم الف و او ایله فارسی اسم جنسدر کاو کوز جنک
ارکلک و دشینه شاملدر اگرچه که ترکجه اوکوز جوارکلکه و برار دشینه

دشینه یا کلک دیرار ترکیده اسم جنسی افتده صغور زنلم رحوم تغلب
ذکر ایتشدر رکه دا دصغور رعبیده با و فاف و رانک فتحه ایله و تا و حده
ایله بقره دینور پس ارکلکه کاو زدشینه کاو ماجر دیرار فائده اکثا فارسیده
کیاه اسم جنسدر فا حفظ استر فتح همزه و سکون سین مهمله و فتح تا و شین
و رای مهمله ایله فارسیده رفاطر دیه کلری ات ایله اشکدن اولنا حیواندر
عبیده ارکلکه با و عبه و غین معجمه و لام ایله بغلو دشینه بانک و غیانک
و لانک فتحه ایله و تا و ثانیث ایله فیله دیرار خر فتح خا معجمه و سکون
را و مهمله ایله فارسیده رترکجه اشک دیدکلری اوزن قولاقلی دابه عبیده
کسر حا مهمله و میم و الف و را و مهمله ایله حمار دینور بونده ارکلکه دشینه
ش ملدر از اولدر که عبیسی یعنی حمار نعلی دشه دا و اولدقده تا ثانیث
کنور بغور حماره دیرار استر ضم همزه و سکون شین معجمه و تا ثانیث ایله
را و مهمله ایله فارسیده رکه بوده خر اسم جنسدر عبیده فتح با موحده و کسر غین
مهمله و سکون با حطی و را و مهمله ایله بعیر دیه کلری کبی که ارکلکه جمل و دشینه
ناقه دینور اسپ فتح همزه و سکون سین مهمله و با موحده و عجم ایله فارسیده عبیده
ضم میم و سکون صاد مهمله و فتح جیم معجمه و با موحده ایله صعب دیرار
ترکجه ایوز دیرار عند البعض اسپ اسم جنسدر عبیده فاشک و رانک فتحه ایله
فرس کبی مادیان فتح میم و الف و کسر را مهمله و یای حطی و الف و نون ایله فارسیده

وحا در سیلی فارسیه در ترکیه مزاق و به کاری آوجاری در نخ صرف در عبیده

ضم راء مهمله و سکون میم و حا حطی ایله رمح دینور زه زاء و به که فتح ذال

جائز در و بعده ها در سیلی فارسیه در بونه ترکیه کرش که یا به بکور در

شلاء عبیده فتح واو و تا مثناة فوقانیه و سکون راء مهمله ایله در

دینور نیز تا مثناة فوقانیه و سکون یای حطی و راء مهمله ایله فارسیه در

بونه ترکیه اوق که یای ایله تار در عبیده فتح سین مهمله و سکون هاء هوز

و میم ایله سهم دینور و واو حرف عطف کاف فتح کاف و به و میم و بعده

الف و نون ایله ترکیه بارکه انکماه اوق انار در شلاء عبیده فتح خاف

و سکون واو و سین مهمله ایله قوس دینور و او نیه عاطفی تقطیع البیت

کردنجی مفتعلن کار دیجاقدن الفلر چیقه و کار دیک الی متحرک اوقتور

یا خود کار دیجاق مفتعلن الف ایله را بر حرف و الف بر حرف

علاوه لنور ارداوف فاعلن واو ساقطلاه در دیگر مفتعلن

در نردوف یا کیدر رکن دیگر فاعلن کاندن الف دیگر ذهاب کیدر

بنر سلکه مفتعلن نیزه دن یا ساقطلاه در زه کرش فاعلن کیرشدن

یا ساقطلاه در نیز کمن مفتعلن واو عاطفه و الف کاف ساقطلاه

اق بی فاعلن واو عاطفه و الف یای کزلک بیت

خورکنش و بزرمیت زاله چه کوک آسمان یغمور ه باران دیکلار ربونلاه ای

حور روم ضم خاء معجمه و سکون واو و راء مهمله ایله فارسیه در فتح ترکیسی

قوباشدر که شهر یار تصرف ایله وب کنش دیر لر و فتح ترکیه چوغاجده و یار

عبیده اشهاری فتح شین معجمه و سکون میم و سین مهمله ایله ثمر در و از بندایه

زبین فتح زاء و به و کسر میم و سکون یای حطی و نون ایله فارسیه در بونه ترکیه

بیر کوک مقابلی در عبیده فتح ثاء مثلثه و سکون راء مهمله و صاد مهمله ایله فارسیه در

بونه ترکیه اوق که یای ایله تار در عبیده فتح سین مهمله و سکون هاء هوز

و میم ایله سهم دینور و واو حرف عطف کاف فتح کاف و به و میم و بعده

الف و نون ایله ترکیه بارکه انکماه اوق انار در شلاء عبیده فتح خاف

و سکون واو و سین مهمله ایله قوس دینور و او نیه عاطفی تقطیع البیت

کردنجی مفتعلن کار دیجاقدن الفلر چیقه و کار دیک الی متحرک اوقتور

یا خود کار دیجاق مفتعلن الف ایله را بر حرف و الف بر حرف

علاوه لنور ارداوف فاعلن واو ساقطلاه در دیگر مفتعلن

در نردوف یا کیدر رکن دیگر فاعلن کاندن الف دیگر ذهاب کیدر

بنر سلکه مفتعلن نیزه دن یا ساقطلاه در زه کرش فاعلن کیرشدن

یا ساقطلاه در نیز کمن مفتعلن واو عاطفه و الف کاف ساقطلاه

اق بی فاعلن واو عاطفه و الف یای کزلک بیت

خورکنش و بزرمیت زاله چه کوک آسمان یغمور ه باران دیکلار ربونلاه ای

ورآ مهملہ ایلہ شہد دینور تقطیع البیت کش فلقو مفتعلن کوشدن
و قولقدم واو ولو والف ساقط اولنوب نیلوفانہ بیدیل اولنمش رکابین
دوشمز و فاعلن اوموزن الف وواو دوشمش اور مشجو مفتعلن اولمش
واوسز قطار ہوشاس فاعلن ہوسلک شیبنی لمسور اقنوب واو صدری
واو کبیدر ردد تن مفتعلن جو دیک الی کذلک لمسور وجوشان
واوی محذوف قدر بودوی فاعلن ایدیدن الف وبا کبیدر ازود
نزو مفتعلن دالزود دخی لمسور و تزباسز اوقنور رود چی فاعلن
رودیک الی دخی بو بیدر وجای دن الف کیدر بیت

کار دہخی ارداون دمرنہ بیکار زدیمش نیزہ سکوزہ کرش تیر وکمان اوقنای
کار و فتح کاف عربی والف محذوفہ ورا و دال مہملتین ایلہ فارسیدر
ترکجہ بخی کہ شے کہ بلک الندر عربجہ کسر سبز مہملہ ایلہ یکسکیز دینور آرد
الف محذوفہ ورا و دال مہملتین ایلہ فارسیدر ترکجہ اون کبعد ایدہ
وامش الندن اوکدور ارعربیدہ فتح دال مہملہ وکسر قاف وبعدہ یای تحتی
وبنہ قاف ایلہ دقیق دینور پیکان فتح باء عجمی وسکون یای تحتی وکاف
عجمی والف ونون ایلہ فارسیدر ترکجہ دمن کہ ودن اولوب اوقدہ
ودارالفدہ وحشدہ وسائرالت حربدہ اولور عربیدہ فتح نون وسکون
صاد مہملہ ولام ایلہ نصل ویرلر تیزہ وکسر نون وسکون یای تحتی وفتح زاء عربی

مشک دینور موش ضم میم وسکون واو وشین معجمہ ایلہ بونہ فارسیدر
ترکجہ صچان دیدکلری موذی کہ جزیرہ زاخر در عربیدہ فار سعفص ایلہ فارہ
دینور واو عاطفہ ہوش ضم ہاء ہوز وسکون واو وشین معجمہ ایلہ فارسیدر
ترکجہ ضم الف وسکون واو وصاد مہملہ ایلہ اوک کہ عقلک اولدیغی
برحالندر و ترکجہ اوصر عقلدہ دیرلر کہ فارسیدہ کسر خاء معجمہ وفتح زاء مہملہ ودال
مہملہ ایلہ خود دیرلر نکم کلور لکن ناظم مرحوم بونی ہوشی اوس بیوردقدای
غالبًا اوصر لفظنک ترکیدہ عقل ایلہ اوکہ عمومی او لقدر باخود اصل نسخہ
زنی اول واقع اولوب ناسخ اول اوس بازمقولہ خلاف شیوع بولمش
اولہ بوکادہ اشبو عبدہ ناظمک اوکی کتبہ بہوش بیورقدای قرینہ
بوغلط بیاننی اساسا تفصیل اولنمشدر فافہم دو دخم دال مہملہ وسکون واو
ویہ بردال ایلہ فارسیدر ترکجہ دوتہ کہ نباتدر شبدر عربیدہ ضم دال
مہملہ وخاء معجمہ والف ونون ایلہ دخان دینور بو دخم باء عربیلہ دود
قافیہ سندہ فارسیدر بونداوات حکایہ حالدر فہمیدر ترکجہ ایدرلر بلکہ
تعبیر اولنور زود دخم زاء عربیلہ بندود قافیہ سندہ فارسیدر بوندہ
ترکجہ تبرزدیک مغاسنہ در عربیدہ فتح سین مہملہ ایلہ وکسر راء عربی مہملہ ایلہ
سریع دینور رود دخم راء مہملہ ایلہ بدود قافیہ سندہ فارسیدر ترکجہ بوندہ
چای کہ دریا در اقان صو بیدر عربیدہ فتح نون وسکون ہاء ہوز نہار کہ

008

و سکون سین مهمله و تاء مثناة فوقانی ایله فارسید ربوده ترکجه اردیکلری
عضو که ایشانکله اشتمنو رعبیده فتح یای حطی و دال ایله دیدیکنوریای
فتح با عجمه و الف و یای حطی ایله فارسید ربوده ترکجه این دیدیکلری عضو که
انکله ازمیور رعبیده کسرراء مهمله و سکون جیم و لام ایله رجل دیکنور تقطیع بیت
لب طلوخ مفتعلن طود قدن واو سقطدر رخ ثلث فاعلن چشمکزه
مفتعلن کوزدن واو دوشر روی بز فاعلن روبک بیاض کمسور
او قنور و بوزدن واو دوشر کیمز مفتعلن کرپکدن ماکبدر رکن مژه
فاعلن کاندن الف ساقطدر و سنبلیا مفتعلن الدن واو ایله ز الفدر
ترک اولنور رغلدیچ فاعلن اولدیدن الف واو دوپایه ز الف ایله شعر

بیت کوش قولاغ و دوشراد موز موش بچن هوش اوس

و دوتن بوداید رزو دیمزور و دچای کوش ضم کاف عجمی و سکون
واو و شین معجمه ایله فارسید ربوده ترکجه قولاق کدصدا انکله اشدیلور
عبیده ضم عجمی و سکون زاء معجمه و نون ایله اذن دیرارصدکرن دلکه
کسرصاد مهمله و سین والف و خاء معجمه ایله صماخ دینور واو حرف عطف
دوش ضم دال مهمله و سکون زاء و شین معجمه ایله فارسید ربوده ترکجه
او موز دیدکلری عضو که قولدیبک وجوده بولنده بنی مجاک اوسیندر
عبیده فتح میم و سکون نون و کسر کاف عربیه و باء موحده تحتانی ایله

س قطدر و نخیر فاعلن با نون متفعلن نوانک الفی ساقطدر کردر
فاعلن یخلدر متفعلن بوخلدن واو و با و و بردن یا کبدر راکه ای
فاعلن بیت لب طوخ و رخ ثلث چشم کوز و روی بوزدر کرپکه ز کان مژه دن ایله فاعلن
لب فتح لام و سکون با موحده تحتانی ایله فارسید ربوده ترکجه طودق
کدا غاجک خارجیدر رعبیده شبیز معجمه و فاکنک فتحه ایله ز و تا و بو طه ایله
سفته و فم و فوه و فی دخی بر اواعاطفی رخ ضم راء مهمله و سکون
خاء معجمه ایله و دال مشدده ایله بر بنه خدایکیسنه خدبن دیرار چشم
فتح جیم عجمی و سکون شین معجمه و میم ایله فارسید ربوده ترکجه کوز کدر اشیاء
انکله کوز بنور رعضو شرلیدر رعبیده فتح جیز مهمله و یا حطی و نون ایله یاجز
فارسید ربوده ترکجه یوز کدر با نانک صاچ بتن یزمه ز یرینه دیکنور اوک
طرف اردنه کسر حاء مهمله ایله جبهه و دیرار شکم کلور رعبیده فتح واو و سکون
جیم عربی ایله وجه و بنور رفاکان ضم میم و فی الاصل فتح زا عجمی ایله که باد ن
بلدر رو کاف والف و نون ایله اذات جمعدر رفاکنک جمعیدر که
مقام مفرد و مستعملدر رکثرة استعمال ایله زائدنک حرکه سنک للاجل التخفیف
حذف اعتمادر ربوزده واو عاطفی مقعد رد راوه و فاکان بوندن برخاء
درکه ترجمه کرپک و بدکلری کوز پنه زده اولنانستظم قلدر رعبیده
فاء هوز و دال مهمله نکنک فتحه ایله هدب دیکر دست فتح دال مهمله و سکون

را بدون مخفف در ترکیب بول عربیه طریق غای ضم نون و میم و الف و یا ایله
غاینده و ز مر مخفر که ترکیب کوستریجی معناسنه غایه مضارع غدن مشتق
اسم فاعلدر عربیده مای و بنور اصلی غاینده راه ایله ز تعظیم و تقدیم
ایله رهنمای اولمشدر ترکیب بولر کوستریجی عربیده دلیل و فتح لام و سکون
ضاد مهمله و لام و الف و یه ضاد ایله تفضلان دیرلر تقطیع بیت
ترکیبنگ مفتعلن ثمرتی لفظندن نون و با مترو کلدر و رو در
فاعلات ایزدیر مفتعلن واو عاطفه سا قطدر ز خدای فاعلن
یاخودن خدی فاعلن علی وزن فاعلن اولیجی دالک فتحه سنک
برمقدار اشباع ایتمک لازمدر وقس علی هذا البواقی یزداندن و خلایق
الفلاح و الشر و اخی بزر مفتعلن و اخودن یاکیدر کولوبر فاعلن
اولودن الف و واو ثانی و یولدن و خرواولرسه قطدر کستریجی
مفتعلن واو و یا اول ساقطدر رهنمی فاعلن بیت

ایله دخی پیغمبر اولکم و بره حضرت خبر های تو انکدر ز بکیده و برلرکدای
پیغمبر وصف ترکیبدر پیغم فتح یا عجم و سکون یای حطی و فتح غین معجمه
و میم ایله پیغامدن مرتجدر غین و خی حذف ایدوب پیام دیه و یرلر
ز یا عربیه و سکون راء مهمله ایله یونس برنده دنمر مرتجدر که فتحتین ایله
بر و مضارع شدن مشتق اسم فاعلدر ترکیه ایله یکی عربیده ضم میم و کسر صاد مهمله

مهمله ایله موصل و بنور فی الاصل یونس پیغمبر ایدر که سونرا ایله یکی و یک
اولور صکره وصفیت دن علیت نقل ایچون نون زوائد و یا حذف و صاف
ایله تقدیم ایله پیغمبر اولمشدر که جناب الهی عزوجل حضرتلری اندن
قوملرینک طرفنه دعوت ایچون بعث و ارسال اولنان اصحاب سعادت
صلوات الله علی نبینا و علیهم اجمعین حضرتلرینک هر برینه علم اولمشدر
پس مخصوص یونس علیه السلام الف ایله و الفسز یعنی پیغامبر و پیغمبر دینور معنای
ترکیبی واو و نون براوده یعنی ترک ایله پیامبر و پیمبر ده دیرلر ضبط
خبر فتح خا و عجمه و با عربیه و سکون راء مهمله ایله عربیده ز بکیده سونرا کیده
پیام و پیغام که دنیلدی های با عربیه و الف و یای حطی ایله ترکیده
فارسیده تو انکر دینور که توان ایله کردن مرکب وصف ترکیبیدر
توان ضم تا و مشناة فوقانی و الف و سکون نون ایله ترکیه زور کر
فتح کاف عجمه و راء مهمله ایله کاردن مخفف ادات فاعلدر پس تو انکر
لفظ ترکیه زور و بوده یک اولور یای حوالسنه و مناسبه ده استعمال اولنور
عربیده فتح غین معجمه و کسر نون و یای حطی ایله غنز و برلرکدای بونده
ترکیه یونس یا سز و خ لفظندر کما قرعربیه فقیر دینور تقطیع بیت مفتعلن
مفتعلن دخودن یاکیدر عجز فاعلن اولدن الف و واو ترک
اولنوب پیغمبر لیک رهنمید و صلی اولنور کم و رحق مفتعلن و یره و زیاده

وباکنور را که بوده اداة فاعل و برای اسم فاعل او لورغا ضبط پس
آینده ترکجه کلیجی دیکلدر یعنی بریدن کلیجی کسنه عجه جانی دینور
همزه مجدیه اضافت ایچون کلشدر خود روم ضم خا و معجمه واو رسمی
و دال مهمله یا خود ذال معجمه ایدیلوب اسماء جوامدن شد و بد
قافیه سنده فارسی اسمدر ترکجه کندو دیکلدر راوزون دیرلر عبیده
ذال معجمه والف و نا و مثناة فوقانی ایله ذات دینور پس آینده
خودک ترکجه معنای ترکیبی کندو کلیجی دیکلدر ربعده وصفیدن
اسمیه نقل ایچون مضاف الیهی مقدم ایدوب خودک وادینی
ولون و دال و هاسنی حذف ایدوب خدای دیدیلر که علم خاص جناب
باری جل و عزشانه در غیره اطلاقی قطعا صحیح دکلدر مکر که معنای
مجازیسی مراد اولنه اضافت ایله اطلاق اولنور کتخدا و خانه خداوده
اولدیغی کبی بکم عبیده و خوجه البیت دینور ترکجه سی دیمک
قال الشاعر اما بر من که رسولم کفتم تو بردکه من حدایم یعنی قلان
بکا کلدیکی بن رسولم یعنی ایلچی یم سی کتور مکه کلدم بن دیدیکه سن
وارکه بن کلدم و کلیجی یم یعنی کلدم دیمک اولور تنبیه اکرچه
بوبیتک بحسب اللغه معنای ترکیبنده خطا بوقدر لکن اشعار
مصاحبتده علی طریق المزاح بلکه ابهام قصدیله ایراد اولنمق قطعا جائز

جائز دکلدر مقصود بالقصد تعالی من شرک ذلک پس ایجاب ربوبیته
خدای واجب الوجود معناسنه اسم مخصوص باری تعالی عز وعلا شانه
در که معنای لطیفی وجود مظهر یته بذاته کندو کلیجی دیمک اولور کما ذکر
فی مطالب العالیه لفخر الدین الرازی علیه رحمة الباری بادآورد
عبیه لریک ضمه لری و کاف عجمی ایله فارسیده ترکجه اولوب بیوک عبیده
عظیم و کبیر دینور کرک جثه ده بیوک اولسون کرک حکم شانده بیورر
بیت داشت پیلی بزرک با هیبت از بی جاه و همت وصولت
کرک سن ده یعنی باشده بیوک اولسون کما شیخ سعدی بیورر
بیت عاقبت کرک زاده کرک شود کرچه بادی بزرک شود
بونک ایچه معنایه دخی دلالت ایدر و کرک رتبه ده بیوک اولسون
کما شیخ سعدی بیورر بیت انکس که نصیحت بیزرکان نکند کوش
بسیار ست بخواید سرانکشت ندامت بونده دخی معنیه شمول اولور
حاصلی بزرک اولو دیکلدر اولو یول دیمک دکلدر مکر راه بزرک
دینیلوب اولو یولی فارسیده شاه راه دینور عبیده فتح شین معجمه
والف وکسر راه مهمله و عین مهمله لغة شارع دینور پس ایدی بزرک
یعنی اولو تفضیل بیان اولنوب یولرکو سترنجی رتبه نک لفظه مقدم
تقدیر واقع رهنمای وصف ترکیبدر ره فتح راء مهمله و هاء مشبه ایله

وجه اوزان دخر بیوشید رمشوی حلق حق افعالها را موجدست
فعل با اثار حلق ایزدست ناز ابونده کسر بدید رمشوی عاقبتوری که
اولم بولداست تا لم یلد ولم یولدان ایزدست بونا فتحه ایدر واوزان
ابن کمال علیه رحمة المتعال دخر فتحه ذاهبد رعبیده اسم شریفی کیبی
ذات مستجمع الصفاتدر قطعا قبره اطلاقه جائز دکلدر واوصاف
عطف یزدان یای حطی وسکون زا معجمه وفتح دال مهمله والف
ونون ایله فارسیدر عبیده خالق اسم شریفی معناسنه بومحلده براوا
عاطفه دخر مقدر در خدای ضم خا معجمه وفتح دال مهمله والف ویای
حطی ایله فارسیدر عبیده رب اسم شریفی معناسنه خذف یا ایله
خدا دخی دینور قاعده شول لفظکه آخری حرف علتدن یاوباخود
واو اولیه اثبات اولنه جائز در خذفده جائز در خدای وخدا بوی دیمکیله
فاحفظ خدای وصف ترکیبیدر اصلنده ایدهٔ حود ایدی آمنده
الف محدوده وفتح یای حطی وسکون نون وفتح دال ویای بیمله
اسم فاعلدر که ایده مضارع عتدن یاخود ای امرندن مشتقدر قاعده
وصف ترکیبی اولدر که ایکی جزؤدن مرکب اولوب جزاوزات
شخص ایچون یاخود ذات موصوف ایچون موضوع اسم جامد اولا
ومرکبه وصف محمد دلالت ایدن اسم اولیه نسبتله کبی واسم فاعل

واسم فاعل واسم مفعول اولیه وجزء ثانی ایکی نوعدر نوع
اول اسم فاعل اولدرکه بعد الترخیم صورت اوده اولور ارکیبی
بوقاعده سلم دکلدر زیرا وصف ترکیبدر اکثر معنای فاعلیت
افاده ایدر ایکنجی نوع ثانی دخی جوامدون اولورماه روکبی که آی
یوزلی دیمکدر رکن سودی دوحوم رساله ستاهسنده دوستکام
ودرستکام واشالی ترکیبدون وصف ترکیبی چوبازوب بعده
بواسلوب اوزره واقع اولان ترکیبنسبی دیمکدر انبیده وصف
ترکیبی وصف مشبهه دیمکدن دیمندر حاصلی وصف ترکیبی اینن
برلفظ مرکبدرکه انکله برشئه وصف اولنمغه صالح اولدیمکدر بولفظ
ترکیبی اولان لفظ ایله لفظ آخره توصف طریقیله ترکیب اولنمقده
اول آخره موصوف ولبوصف ترکیبی اولان لفظ صفت ومجموع
ترکیبه توصیفی ویرلربوی دلاویزاسب لاغیان کبی فاحفظ قاعده
بوریده اشتقاق اسم فاعل ایکی نوع اوزره در بریسی فعل مضارعندن
مشتق اولمقدر طریق بودرکه فعل مضارعک آخری والدر والف
ماقبلنه برنون کتوروب وواو الفتحه حرکه ویروب وما بعدینه حرکه
مرابوی یی حفظ ایچون برآ درمی کتورلر اسم فاعل اولورباخود
امر حاضردن مشتق اولمقدر بوکا طریق امر باشک اخرینه نون وواو

افسا مندر دل کسر دال ایله زنجه کو کل عبیده قلب دینور شار
بعنی مسرور زنجه سوزنش نکلم کجدی پس دلشاد قلبی سرور یعنی
کو کلی سوزنجلی دیمک اولور تقطیع البت کتب شا مفاعیلن ایتسه دن
الف ویا حرف شرطی ای حتی مفاعیلن ای ده با علم مجتلبه نک
کسره سنی اشباع ایدن حاصلدر زیرا یدفعولن ایدون با والف ساقط اولور
اکر عامله مفاعیلن ایکی دن بای اولی کیدر دیا رب ای مفاعیلن
ده دنیا ده شرلدشد فعولن ایدون با وشا دون الف ساقط اولور
القطعة فی بحر المنسرح المطوی المکشوف بیان اولنه جق قطعه منسرح
مطوی مکشوف بحرنده در منسرح ضم میم وسکون نون وفتح سین
مهمله وکسر رآ مهمله وحا مهمله یعنی سریع وبید دلفتده زنجه ایتو بحر دیمکدر
فارسیده مشتابنده دینور اصطلاح عروضیده بو بحره علم اولشدر
فی الاصل هر مصراعی مستفعلن مفعولات مستفعلن مفعولات
در کر مفعولاتی ترک ایدوب یرینه منسرح سالم دیر اسکون
علة طی داخل اولوب مفتعلن فاعلات مفتعلن فاعلات
اولشدر طی فتح طا اهمله وحلی وبای مشدده ایله لغتده زنجه دیمکدر
دیر لریعنی اوروب بوکمک فارسیده فتحتین ایله نور دیدن دینور
نشکم کلور اصطلاح عروضیده مستفعلن ومفعولات حرف

حرف رابع ساکندی حذف ایدوب مستفعلن ومفعولات
فالدقدنده یرلرینه مفتعلن فاعلات کتورمکدیر اوبو بحر مطوی
مستعملدر زیرا سالمدن احفدر وبو قطعه کی بیاض اولنه جقدر بحر بیک
مستفعلندر باکز طی وخوبسیله مفتعلن لره نقل اولنوب مفعولاتلره
طی وکشف برون داخل اولیجق مفعلات فاعلاتلره فاعلن لره
نقل اولنشدر یعنی کشف فتح کاف عربی وسکون شین معجمه وفا
سعفص ایله فهمیده احمدر فارسیده ضم کاف کشدن دینور اصطلاح
عروضیده حرف سابع متحرک یعنی متحرک اولنابدیکی حرفی حذف
ایتمکدیر پس مفعولات دن طی ایله حرف رابع ساکن وکشف
ایله حرف سابع متحرکی حذف اولندقده مفعولا قالیجق فاعلن
لفظه نقل اولنشدر اولور بنا علی ذلک بحر منسرح مطوی ومکشوف
دینور بیت نکر نیک آوبد رایزد ویزوانرحدار
داعی بزرک اولیوبل کوستریجی رهنمای نکر فتح نا مشتابه قوفاز
دنون کشف وکاف عجمی وکسر رآ مهمله وبای حطی اصلی ایله لغت بغاریده
مکث ترکیب واستعمالی کثیر وشایعدر فرخ ترکیسی فتح جیم عجمی ولام ویا ایله
چلب دینور فارسیده کسر علم وسکون بای حطی وکسر رآ وعین وال
مهمله ایله ایزد دینور فتح زا ایله وخ لغتدر نکلم مولانا قدس سره ایکی

الف و با کشند در رنخه مفاعیلن حامی فعولن بخه کرطب
مفاعیلن بخه دن یا کشد رعا موزون نمای فعولن و او عاطفه
سا فعلن در بیت بنم بونخه می سن صفعلن یارت شوارد زکه ایلور بطبع مهذب
با حرف ندارب فتح زا مهمله و با موحده مشدده ایله عربیدر
ضرورت وزن ایچون مخفف او قنور ترکجه افندی فارسیده خدا
دینور کما مهذب ضم میم و فتح هاء و هوز و ذال عربیده و با موحده
ایله تفعیل باکلدن اسم مفعولدر ارنمش و تمزلنمش فارسیده پاکزه
دینور تقطیع البیت بنم بونخ مفاعیلن فی سن سق مفاعیلن فدو نز
با محذوفدر لیارب فعولن لدن با کشد رشکردن کل مفاعیلن
سیا طبعی مفاعیلن مهذب فعولن تحریر ذا الرشد بدن تولد ایدر
بیت نصب ایتمه بونی ذهن سقیمه نصب ایت طبع پاک مستقیمه
نصب فتح نون و کسر صاد مهمله و سکون یای حطی و با موحده ایله
عربیدر بعض خطه باکتسز ترکجه پای فارسیده فتح با و عربیده بهره دینور
ذهن کسر ذال معجمه و سکون هاء هوز و نون ایله عربیدر بعضی فطنت
بکسر الفاء ترکجه بلکی دینور و ترکیده زانک فتحیله زیرک
و خردیار فارسیده کسر زا و عینله زیرک دینور مستقیمه مضاف در مستقیم
فتح سین مهمله و کسر قاف و یای حطی و میم ایله لغتده بمعنی راست ترکجه صاد

صاد مهمله ایله صبر و فارسیده کسر یا ایله بیمار دینور پاک با و عجمی الف
و الف و کاف عربیده فارسیده ترکجه آری یعنی تمیز عربیده فتح نون و کسر
ظاء معجمه و یای حطی و فارسیده ایله نصیف دینور مستقیم ضم میم
و سکون سین مهمله ایله عربیده ترکجه طوغری فارسیده راست
دینور مستقیم ایله مستقیم بیتنده جناس زائد قصد اولنمشدر تقطیع البیت
نصبه مفاعیلن ایته دن الف و با کشد ر بنی ذهنی مفاعیلن بورز
و او کیده دب کسره اضافت اشباعدن یا کشد رسقیمه فعولن نصبت ذ
مفاعیلن ابت الف و با کشد ر پاکو سو مفاعیلن کافاک
ضمه سک اشباعیله رو او حاصل اولور تقیمه فعولن بیت
مفاعیلن مفاعیلن فعولن ورش جان پدر علة و دن کون
جان کسر نون ایله پدره مضافدر تقطیع المصرع ورش جانی مفاعیلن
کسره اضافی ایله یا کشد ر پدر علة مفاعیلن دون کن فعولن کونز
و او کیده ربیت کم ایتمه شاهدی خبر بله یاد ایکی عالمده یارب ایله دائما
کم کسر کاف ایله ذوی العقول ده مستعمل ایکی عالمده کبی کاف فارسیده
استفهام قبیلدن کیده و ربا و با ی حطی و الف و دال مهمله ایله
فارسیده عربیده کسر ذال معجمه و سکون کاف و راء مهمله ایله ذکر
و دینور ترکجه اکثی دیمک و دال ایله ثا دون مرکبدر وصف ترکیبی

علی کل شئ قدیر تقطیع البیت یکی بر مفاعیلن یا دن الف کبیر
د غاکم او مفاعیلن تا آن حاک فعولن له دن ها و او دن و او حاکم آن
الف سا قطعه در فاستر بو مفاعیلن قودن و او سا قطعه در لیوسق ای
مفاعیلن له دن با کشده ر دی پاک فعولن بود رسنر ها و با کردن الف
منزو کاه در رکن بونک کبی یا رام حوف حتی تلفظه بر مقدار اجری
کرکه رسلیس او ر کابین با جزو الف و کاف حوف واحد عدا و لنه

بیت خدا قهر ایسون اولر جاهل کم او قیدر نظم کرا و لوب معلم

قهر فتح قاف و سکون ها آ هوز ور آر مهمله ایله ایکنجی یا بدن مصدر در
غلبه ایتمک ترکجه بین کلمک واوسط اولق بونلر بعنی مقهور در
مغلوب ایسون دیمکدر ترکجه الف ایسون دیمک اولور تقطیع البیت
خدا قهری مفاعیلن سکف الجا مفاعیلن لسوندن واولدن واولر
حوشر اهلیکم فعولن اقیدر نظم مفاعیلن او قیدردن واو کیدر نکرا و لوب
مفاعیلن میدن یا و اولو بدن واو ثانی منزو کاه در معلم فعولن
لا مک نکاری تشدیدن کلور بیت اگاکم اولدی منظوم مقدور
چو تعلیم ایتمک استر باری منشور مقدور فتح میم ایله ایکنجی یا بدن اسم
مفعول در اور تمش دیمکدر فارسیده اندازه کرد دینور باری یا آ
عربی الف و کسر آر مهمله و باری ایله فارسی مؤدا دات تمتدر

تمتدر بونلر ترکجه نولیدی و نه اولیدی دینور عربیده لیت
دینور تقطیع البیت اگاکم اول مفاعیلن اولدن واوسا قطعه در
دی منظور مفاعیلن مقدور فعولن مقدوردن واو حذف شدر
چنانچه مفاعیلن جودن واو واپدن الف سا قطعه در
مکرر با مفاعیلن استردن الف کشده رمنشر فعولن ریدر زیرا منشور در
واو حذف اولنشدر بیت خراب اتمشدر تحفه حامی

نجم کی طبع و ناموزون و عامی خراب فتح خا و معجمه و آر مهمله و الف بعد
با موحده ایله النجی یا بدن مصدر در ترکجه یقق و یقق یرمکدن
اسم در بونلر کی کبی فارسیده ویرانه دینور کی طبع اضافتی مضاف
موصوفه اضافت قیلندقدر بو جهتله مضاف در موصوف محذوف
تقدیر کلام معلم کی طبع دیمکدر که ترکیب توصیفی اولور و عاطفی
ناموزون کی او زرینه عطف ایدرکه طبع ناموزون دیمک اولور
واو استیناف یا جزو عاطفه عامی عیب مهمله و بعده الف و میم و یای
حطی ایله عیبدر ترکجه بیلز فارسیده نادان دینور کذا فی الزجاجی اللغوی
للشیخ علی و با جزو اسم فاعلدر عی دیمکه عین مهمله یک فتحی و کسر میم
مخففه و یای کشف ایله جاهل ارعیته جاهله عورت حاصل عامی بلز دیمکدر
کذا فی الزجاجی لقهپری تقطیع البیت خراب اتمشدر مفاعیلن اتمشدن

ولیکن در زمرهٔ حوف استدارک سلاست و رکاکت اسلوب
عجم اوزن تا آ طویلهٔ ابدمصدر لرد رمعنای معلوم تقطیع البیت
کلور زنه مفاعیلن کلورون واو کیدر ولی بلمز مفاعیلن بولدرون
واو والف ساقطلدر سلاست قولن قلر طبعن مفاعیلن قالور نه
الف وواو ساقط اولور لر والبیت بر مفاعیلن ده ون هاوو شیر
رکاکت قولن بیت قوسکاکر یله برتازه نهالی بیوسه طوغه بلور مرکاکت مثالی
نهال کسرنون وتا هوز والف ولام ابدفارسیدر بوندن ترکجه فدان
کراخاجك یکی بتشمشی کرك جکدکدن کرك والدرمعنای عبیدر
تازه لفظی تاکید افاده ایدر ضرورت ایچون تقدیم والتشدر
مثال کرسیم وتا رمشلشه والف ولام ابدعلی وزن فعال عبیدرکه
کلهٔ التشبیه درشبیه وصورت وهیئت ومقدار معنالرنه استعمال
اولنور جمعی امشلدکلور ترکجه بزمك یعنی پرشینی پرسنه یه بزمك فارسیده
بکدش دینور مصراع ثانی استفهام انکاری متضمندر یعنی تازه یلکن
ترك اولنان اکری فدان که بیوه غیری طوغه لاز دیکدر تقطیع البیت
قسك اکر مفاعیلن قوسکدن واو ترك اولنشدر له تازه مفاعیلن
له دن باکنشدر نهالی فعولن بیوسه طغ مفاعیلن طوغه یدن واو کیدر
یرزنکلا مفاعیلن ریلور میدن یارواکلادن الف ساقطلدر مثالی

شالی فعولن بیت یانجغی بردغه کم اولا اول خاك قوبمسك یولی
یوسق ابده می پاك خاك فارسیدر ترکجه پلراق عبیده تراب دینور
بول فتح با وسکون واو ولام ابدعبیدر ترکجه سدك فارسیده
جسم عجم ابله چمین دیرلر فائده ناظم مرحومك بو قولی یعنی پاك ایتمز قولی
غالبا بالکز یوسق پاك ایتمز تخفیف وتکریره محتاجدر دیکدر ابدی
پاك اولمز دیمك دکلدر زیرا ابدی پاك ایتمز قولی امام محمد قولیدر
اما امام یوسف کوشاوج کره یوبوب وهر بوده قجه قوروبده
پاك اولور وعلیه الفتوی یاخود آفتاب ایچنده وضع اولنه یه
پاك اولور وخانیه المفتین ده اکر نجاست غیر مرئیه ش تنجس اولسه
اکر اسکی ایسه اوچ غسل ابله طاهر اولور واکر یکی ایسه هر غسل
بینده قورییه لازمدر چونکه مقرحدر وفی ظاهر الروایه رایحه سی
باقی قالمامقدر واتم هر غسلده قوریمیه احتیاطدر ویوماك
حدی برکره یوبوب قطره سی قالمیجه طوروب بکله دکلدر حتی ال
سورلدکده یاشلق بولنمیه جکده یه یوبوب ترك تا اوچ دفعه دك
پس ایدی یر معصوم پاك دخی اولاکی تعلیم وتفهیم ابده لر اولدخی
رکیك اوکره نه لرایتدن قورتارمغه یرمدکاکی کره تعلیم ابله
بلدکلریتی اونتدرمغه محتاجدر که حتی کسب استقامت ایده والله

شرح ابیات مذکوره مراد اولنوب
طبیعیه اولکی افعلك مراد اولوکه
للابتداء اعلیه مقدر در رکاکت
مقدمه بالف اولان یرده معلومی
اولماق مکسه اجتناب ایله
زیرا الطبیعیه ضعیفه
تانیه در وادا علیه شرف
دوسیوه مرتبه سلمه ترجمه
اولاوزه جدید بلوار
القاسته مقتضر
معتبر در

مهملهٔ اولی وسکون تائی و تائی فرشت ایده فارسیده رکه بوده رکیکه عطف
تفسیر واقعدر واو نیه عاطفی معبون اوکی بایدن اسم مفعول در ترکجه
الدانمش فارسیده کسره اسمفعول در آر مهملهٔ ایله قریفه دینور فریفتن مصدرندن
مشتقدر قریبدر و کل تقطیع البیت الرطبی مفاعیلن اولدوردن
واو ارسقطا اولدر رکیک کس مفاعیلن تمغبون فعولن واو
عاطفه لرمحمد وحمد قلرمحمد و مفاعیلن قالدردن الف و واو وحمزه لر
یلمزا و مفاعیلن اولیزدن الف ساقط وضمه سه ماقبلنده محمد وک
میمنه نقلا اولنور واو والف ثانیه سنه وکلدر رحموزدن فعولن تحی لن
یا وموزدن واو اسقاط اولنور لریبت مکرر حاذف واو استاد وکامل
اخ جهد یله ایده وزنه قابل مکرر فتح میم وکاف عجمی و رآر مهملهٔ ایله
بونث فارسیده وزکیده مشترک اوآت استاد رعبیده
کسر عجمه ولام مشدده حرف ایله الادینور فتح ترکیده تحریف اله دینور حاذف
باء مهمله والف وکسر زآر عربی وقاف ایله عبیدر ترکجه استاد ویراک
فارسیده عوض در فارسیده ضم همزه وسکون واو وسیز مهملهٔ وفتح آر
شتر نوفانی والف و دال مهملهٔ باخود ذال معجمه ایله استاد دینور
واو سز استاد و حرلفندن نتکم ناظم بوردشدر عبیده وحرتوبب
ایدوب ذال معجمه ایله استاذ دینور عند البعض ذال معجمه ایله عبیدر دال

حاذف
ذال معجمه ایله در
زا مهموزه ایله کاذف
قیدی زا فارسیه
احمر ایله تکاوزلمه
الجواد فتشبو حاذف
حاذف مرادف
مصرعه

٤٣

مهملهٔ ایله فارسیدر رکن عبیده سیز مهملهٔ ایله ذال معجمه رکلمه ده جمع
اولماز کاتبزی الهامش واو وحرف عطف که استاد و حاذق اوزره
عطف تفسیر ایله عطف ایدر کامل علی وزن فاعل عبیدر که صفت
استاد در ترکجه بتون اویجی دیکدر فارسیده درست کننده دینور
جهبذ فتح جیم وسکون هاء هوز و ذال مهملهٔ ایله عبیدر کبر جیم و دال مهملهٔ
مشدده ایله جذر معناسنه ترکجه ورشک فارسیده ضم کاف عربی
وکسر شین معجمه وسکون یای حطی وفتح دال مهملهٔ و نون مصدر ایله کوشیز
دینور وزن کاتم قابل علی وزن فاعل عبیدر ترکجه قابلی دیکدر که
تحصیل استعداد ایتکایه دیکاتبزی ندهمز وکسر قاف معجمه و ذال عبیله آخذ دینور
فارسیده ضم رآر مهملهٔ وفتح دال موحده و نخجه والف وفتح یا حطی وسکون
نون وفتح دال مهملهٔ و آر ریسمان رابنده و بافته فاسعقصه نقلا ایله رفانبده
دینور مصدر ربا بندمدر ور بودندر مستقبلا تنده وخر بافته نقلا اولور
وپزیرفتار وخر دینور تقطیع البیت مکرر مفاعیلن رقوانسه
مفاعیلن وکامل فعولن اخ جهدی مفاعیلن ایدون مالیدوب
کرپی دال و برار لایده و ز مفاعیلن لدون بالیدوب همزه الف
اولور تقابل فعولن ندون بادو تبریت کلور وزنه ولی بولدرسلاست
قالور طبعنده البت بررکاکت ولی فتح واو وکسر لام و یای حطی ایله

مفاعیلن ده نک ها سه و موزونک و او نیستی ست فقط در کتابه
فعولن خوابیده مفاعیلن ابده در هم کنید اطبعی سر مفاعیلن
او در سر او حرشوب طبعده کسره اضافت بشیاع ایله یاوشدر
نظایر فعولن بیت یعنی بیکلر که بر او غلنی اولی او قبه شعری نا موزون مهمل
یعنی عبید لغتده ترکجه حرامک یعنی برشی شبیه سنرنگ فارسیده
بیکلان دینور او آت سلب اولنان بیه ایلو طلر معناسنه اولنکر گانده
دن مرکبدر اصطلاحده واقعه مطابق ثابت و جازم اولنکر اعتقاد
در لر اهل حقیقت عندنده قوه ایمان حجت و برهانسز رؤیته عبارتدر
وعند البعض صفوت قلب ایدرشه غیب محافظه افکار
ایله ملاحظه اسرار در شوکر شیخ مجدد سکون جیم و آ مهملتین ایله
وعند السیبویه فی الاصل بعد الراء ها ایله در صکره دن یاسی حذف
اولنمشدر عبیده لغتده ترکجه بیکدر کفاره رضی الله عنه ایسه شعری
ای لیتنی علمت فارسیده دانشتم دینور اصطلاحده علی سبیل التقیید
مقفی و موزون اولانکر کلامه و برلر ترکجه دانک فتحی دیانک کسریله
دیشر دینور فارسیده جیم عجم الف و میم و آ ایله جام دینور
فرد و سر آست بیت برو دست طنبور ابر گرفت سر ابیدز جامه
اندر گرفت بیت دیگر بدان جامه کو گفت کرا رسد روی پردازد لے

پردازد لے جامه شاده لحوی بو بیننده شو بیک جمع اشعار کلور و بیجی
شاعر دینور جمعنده غیر قیاسدر اوزره شعرا دینور و عند الاخفش
لابن و نامر کبه صاحب شعر دیکدر فارسیده جامه کوی دینور قرد وسی
گفت بیت بکی جامه کوی و یکی چنگ زن بکی پای کوبد بشنگ زن
دیگر بدان جامه کو گفت کرا رسد روی پردازد لے جامه شاده کوی
مرآنقا نا موزون نا فیه فارسی موزون نا معلوم واو حرف عطف
مهمل ضم میم و سکون ها، هوز و فتح میم و لام ایله افعال دینلن اسم مفعول
لغتده ترکجه قوملمش یعنی واز گلمش فارسیده گذشته دینور اصطلاحده
لا معنی لدا و لکن کلامک مستعملدر و برزمیز شفلق متعلق کبی تعطیل ایت
یعنی بیکلر مفاعیلن یعنیدن بارشانک محذوفه رکیزاد غنن مفاعیلن
کدون ها واو غلندن واو سی فقط در حق وآن فعولن اولدن الف
ترکک اولنوب واو شده سیله بکزر اوقبوراقبه مفاعیلن اوقبه در
واو محذوفدر نا موزون مفاعیلن ریدن بالکبدر بمهمل فعولن واو
عاطفه دخی مترو کدر بیت اولور طبعی رکیک و سست و مغبون
قالور محروم اولیز دا خر موزون رکیک بونک ترکجه گلشنک و بدگاری
عالمدر که ضدی ترکیده کسر صاد ابدصفی دینور عبیث فخر آر مهمله
و سکون خا معجمه و او ایله رخود دینور و او حرف عطف ست ضم سین

ترکیب جمعی کسر عوف ناسده او فتح بعین کسه فارسیده نادان
وناخوان دینور واو حوف عطف اکثر نسخه ازده واو سزاحال موصوف
ودون صفت واقعدر بوعیا و بجیم لاتک کسر یا و فتوب ترکیب
توصیفی اولور ودون ضم دال مهمله وسکون واو نون ایله قال باکیدز
عبیدر بعضیر بوت فعل مشتق اولمازدیه یر بوت ترکیب الجق تعبیر
ایتدکاری حالدر فارسیده ضم فارسعضو ایله فوتر ودیر لرفوا لجق
وتر فتح تا آفرشت ورآ مهمله ایله تفعیلا فاده ایدر کر فتح کاف عربیه
وسکون زآ دعجمی ایله فارسیدر زآ دعجمی عربیه تبدیل ایله کج دیرلر
ترکیب اکری عربیده فتح عین ایله عوج دیرلر طبع بیان اولندی موزون
کذلک تقطیع ایست ولیکن قرمفاعیلن فوردن واوسقطدر
قرم یرجا مفاعیلن وصف ترکیبی اولدیغی اوزره ایلی ودن فعولن
باکسره نک اشباعندن کلور دوندن واودوشر کانک آرمفاعیلن
کورنر باکیدوب الف محذوفه ایکی واوقنور واولرزا وترک اولنور
میاکر طب مفاعیلن میدن اشباع ایله الف اوقنوع موزون
فعولن عی ورتر یاموزوندیر واوثانی متروکلدر بیت

ایده مزوز نیله تقطیعی تفهیم ایت جهلیله هر معصوره تقسیم

تقطیع تفعیلا باکذلک مصدر دراقنده پاره پاره ایتمکه دیرلر اصطلاح عروضیده

اجزا اشوی ایردوب ایجزاء عروضه عنزایتمکه دیرلر تفهیم بودخوابه
مزبوردن مصدر ورتر کیب اتمکیق فارسیده کرشیز معجمه ایکشاب یندیر
ودینور جعل مصدر ورتر کیب ایتمک فارسیده ندانستن ودینور تقطیع ایست
ایده مزوز مفاعیلز ایده ورتر باکیدو نقلی مفاعیلن ایله ورتر الف
محذوفه باکیدوب وزنک نوبنیله ترکیب اولنوع تفهیم فعولن عودن
وتفعیلات بارزنک اولنور ایده جهلی مفاعیلن ایده ورتر باکیدر
وایلدون الف ترک اولنوب بالاده اصلاولور لهر معصوم مفاعیلن
لدون باسا قطدر متعلیم فعولن مردن وتعلمدر باوورتر ایست

ترکیب اوکرده بوموزون کتابه خواب ایده اوطبع مستطابه

ترکیب فتح رآ مهمله وکسر کاف عربیه وسکون یای حطی وبعده بنه کاف
عربیه عبیدر بونک بمعنی اعوج ترکیب اکری دیکدر فارسیده کژوکی دینور
تکم بکدی خواب فتح خا معجمه وآ مهمله والف وباء موحده ایله مصدر
ترکیب بقعن فارسیده ویران کردن دینور وبمعنی مفعول یعنی ترکیب
بقعلش فارسیده ویران کرده دینور طبع معلوم مستطاب استفعال
بابندن اسم مفعولدر اصلی فتح یای حطی ایله مستطیب بعد الاعلال استطاب
اولمشدر ترکیب ایواولمش فارسیده پاک عجم ایله پاک دینور تقطیع ایست
ترکیب اکره مفاعیلن اوکره دون الف وواو متروکلدر دیو موزوندیر

ارجمندی و بدانکه ارج بمعنی قیمت و حرمت و مشتقات توصیف
و یا حرف مصدر و در دولت فتح دال مهمله و سکون واو و فتح لام
و تا مصدری ایله عربیدر عند البعض فتح دال ایله مالده مستعمل رجاهره
یعنی منصبده ضم دال ایله در بعضیلر فتح ایله وه و ضم ایله جر هر ایکی معناده
مشتقه کلور دیمشلر ترکجه بابلق فارسیده توانگری و دینور کاهی بو جمله
دخی بر کلمه زهی یا خود حرف عطف مقدر در لیاقت لام و یای
حطی و الف و قاف و تا ایله ایکنجی بابدن مصدر در ترکجه یارامق
فارسیده سزاییدن و دینور شکم کلور تقطیع ایبت زهی عزت
مفاعلن تکریر اولنمشدر و دخی کلور زهی دولت مفاعیلن سعادت
فعولن انک کرانه او مفاعیلن انوک دخی واو کله دخی هاسز اولنه ون
الف متروکدر بو جمله مفاعیلن لدون هاسز فقط در لیاقت
فعولن بیت ولیکن فور قوم برجاهل دون که انک اولیه کز طبع موزون
ولیکن اسلوب عجم اوزره هایله دسوندر کما قبلی کسور او قصور
واو دخی مستعملدر شکم عربیده دخی بو یله در واو ایله استعمال اولندقده
واو جمله یه عطف ایچون سزاولمقده جائز در اعتراضیه اولمقده جائز
لکن دخی حرف عطف استعمالی ایچون ترکیده وه واو سزانا
واو ایله استعمال مشهور در جاهل او جهنی بابدن اسم فاعل لغتده

وفتح تا قرشت و نون ایله هزرفتق دینور بو لغات ثلثه ده
الق ال ایله وثم ایله یعنی قوتلمق و عقل ایله وهن ایله حاصل اولمسی
خمسه ظاهر و باطنه ایله الوب قبول ایتمکدر مثلا ترکجه آبه
دیدکلری خاتونه ولدی انه قوتندن خروج ایتدکده الوب فاور
دیو بیجون عربیده قابلده یرلرینه ذهنه الق یعنی الکلمق فهم کبی
پس الکلمایجی دیمکله اولور فارسیده کرشمه معجمه ایله شناسنده
دینور بونه تخیل استعداد دینر کیابدر تقطیع ایبت ایده لرفمفاعیلن
ایده ون یا کیدر سلامتی مفاعیلن ایله ون الف و یا ترک
اولنوب وزن نوتیله ترکیب اولنمشدر تحاصل فعولن بندن یا جزو فقد
الارجل مفاعیلن اولا ون واو ترک اولنمشدر عمومان مفاعیلن
یقابل فعولن یه ون هاسز فقط در بیت زهی عزت زهی دولت سعادت
انوک کرانه اوله بو جمله لیاقت زهی زار عربیدنک فتح و کسری
و خر لغتدر و کسر تا هوز و یای حطی ایله فارسی کله لکیندر ترکجه نه
کوزل دینور عربیده کسر نون و سکون جیم مهمله و فتح میم ایله نعم و دینور
عزت کسر عین مهمله و کسر زا مشدده و تا مصدری ایله کرسلوب
عجم اوزره جلایله در عربیدر ترکجه قیمتلولک فارسیده فتح همزه و سکون
راء مهمله و ضم جیم و فتح میم و سکون و فتح دال و یای حطی ایله ارجمندی

طوطی نغمه‌ز خدیو عرصه وارنجه فارسیده نورسته و بنور کاف تعظیم است
مراد بود مغاعیلن تفعلن بود مغاعین که دون با کشمد رشهرت خوان لدو تر با کاف تک
کیدره کلاوز امفاعیلن لفظا مفاعیلن یابد و نون الف و با ترک الف و بنور
ن ایلو ترکیب اولنشمد رلقدرت خوان و نزیه با مترو کدر بیت

ایده لرز سلاوز از حاصل اولدر علم مولانا یه قابل حاصل

عربیت افتاده بر شبک صونکه نزباقی علامت نشانه دار فارسیده باقی
عامده و پس مانک و بنور بونث یعنی تحصیلدر یعنی زنجه اکه کنور تک
فارسیده دست رس و بنور علم معلوم مضافدر مولانا یه مولی فتح میم
وسکون واو و فتح لام و یای حطی ایله النجر یا مزمصدر یمیدر ربوبیت
یعنی فاعل زنجه افعلدر فارسیده خداوندی و بنور کاه با الفه قلب
اولنور و کاه قرب مخرج سیبدر واوی نونه قلب ایدوب مسلم اولور
کاف بیتدن آخرتا ضمیر متکلم مع الغیر مضاف الیهدر مولانا تک پس
مولانا زنجه بزم افندیمز و یک اولور فارسیده خداوندمز و بنور
بونث مراد صاحب مثنوی شریف قدس سره حضرتلرینه و علم
مولانا و زهراد ذکر حالرا ده محل طریقیله کتاب مثنوی یه قابل اولمق
با بدر اسم فاعلدر زنجه النجر و بنور مصدری قبول ایدر که فاعلده فتح و ضمه
جائز در فارسیده فتح با بنوز و تا عربی و فتح راء مهمله و سکون فا مضمر

مضافدر فائده تتابع اضافات فصاحه مخل و کلدر کاف بیتدن تحلیه مثنوی
مذکور و ریم یه ضمیر متکلم تفعلن اولیت بحمد الله مفاعیلن الف متروکدر
مکروهی مع مفاعیلن کدون با کشیدوب مرویک رانده کی با کشباعدت
حاصل اولور با نوی یم فعولن نه دن با کشیدر کفواصحی مفاعیلن کدر نزیه با کشیدر
واو مشدد اکمکروصادیک کسرینی اشباع ایده با نوکلدا یدر بحار رمث
مفاعیلن اولیاده کسرهٔ اون حاصلدر نوی یم فعولن بیت

مرادم بودکه تحفم بوله شهرت ٭٭ کلاوز انبیوا طفاله قدرت مراد ضمیم
و فتح رآء مهمله و بعد الالف دال مهمله ایله عبیدر زنجه اشک فارسیده
کام و بنور نکم کلور تحفه حرف جر و راجیم بعدنزحتم ترکی ضمیر متکلم وحده در دیکر
تحفه مضاف الیهدر بنا علی ذلک یاء حذف اولنشدر رشهرت ضم شین
معجمه وسکون هاء هوز و فتح راء مهمله و اسکوب عجم اوزره تاء طویله قطع
با بندر مصدر و زنجه بلولک فارسیده الف محمدوده ایله آشکار
کلمکدر اوزان فتح همزه ایله جمع وزنندر که مرو ابتدا اطفال فتح همزه و سکون طای
حطی و فا مکسور و الف و لام ایله جمع طفلدر طفل کسر طا و سکون
فا و سعفصه و لام ایله عبیدر تفکیه و قابلیتی سا و بیدر از اولور که و شی یه
ضمیر ایله طفله و بنور کذلک مؤدو جمع استعمال اولنور و جمعنده اطفال
دخی و بنور زنجه کسر قاف ایله قرن و بنور رشهوری چوجوق پرا طوفدیغندن

دیدن با اتحاد نون الف ترک اولی شد ردوم بن دا مفاعیلن دیدن
با کشیدن یخ تحدث مفاعیلن حی ذن با کبد ر بدر نم فعولن نا دن
منر دکه ربیت که دا کم شا هدی مولوی یم دیدن شد ه مفعولی یم
که دا قدر دا کم بو نث مقام تو صیغه ر کلمه د ر شا هد ر بیانه تر آنفا
مولوی هم ایضا یم فتح با ر حلی و میم ایله ترک متکلم وحده ضمیر مدیر فارسیده
فتح همزه و میم ایله ام و بنور متعاز فاعلاتن متفعلن د ر مضاف الیه منقول اولدقلرنده
یا دهم حذف اولنورث پدر و مولوی وصف ترکیبد ر همزه اجتلب
کسر یه مکلد ر دیار کسره دال مهمله و فتح با ر حلی و بعد الالف رآ مهمله ایله فارسیده
ترکجه کسر همزه ایله ایادیر اعبیده حکمت و بنور بشنجی با دن اسم مکاندر
آخرنده تا تانیث ایجوندر منشا فتح میم و سکون نون نز و فتح تا و قرشت
و شین معجمه و الف ایله اسم و یا در که انا طولیسده آیدین منوریه ملاصق
ر سنجاق بر و ر ناظم و حوکمث مسقطر اسی اولان مغنیسیه سراولی سنجاقنده
در تکلم بنور ر مغنیه ضم میم و سکون غین معجمه و فتح لام و یا ر رسمیله
قصبه معهوده و یای حلی حرف نسبت ما قبلنده و او آخر لفظه
اولمغله با دن بدلدر تقلیع ایست کدا کم شا مفاعین هدی مو مفاعین
لو یم فعولن و یا ر سن مفاعین ر انک کسر سنه اشباع ایله یا حاصل اولور
نشا ده مع مفاعین لو یم فعولن بیت بحمدالله که مر د معنوی یم

یم که غواص بحار مثنوی یم بحمد الله یا ر مکسوث حرف صله
یعنی زائد محمد بیان اولندی با ر محور مضاف در لفظة الله التدام
ذات مستجمع جمیع الصفات در محمد یک مضاف الیهدر کسر ا اضافت
ضرورة وزن ایچون محمد و فدر مد د فتح میم و سکون را و دال
مهملتین ایله فارسیده ر زکجه آر عبیده فتح رآ مهمله و ضم جیم ایله رجل
که کسر کاف عربیله فارسی حرف تقلیل و یا جنود زائد معنوی معنی
علوم که عبیده با ایله و سوم و الف ملفوظه در کابتز پس و او الف
ملفوظه دن منقلب و کسره تخفیف ایچوندر یای مشدد م حرف نسبت
اما فارسیده بطریق التعجیم با ایله و سوم نکز کسر نون و نیه با ایله قولدر
پس و او یا دن منقلب اولمش اولوب یا تخفیف او نمش کوسترمکدر
حرف بیان غواص فتح غین معجمه و او مشدده و الف و صاد
مهمله ایله باب اولدن مبالغه ایله اسم فاعلدر لغتده ر زکجه طالبچ
یعنی و ژه طالبچی کسنه فارسیده غوطه کردیر لر یونث تشبیه مجاز
طریقیله عالم و یکدر اسلوب عجم اوزره کسر صاد و مضاف در بحار
کسر با ر مفرده بحاتی و حا ر مهمله و بعد الالف رآ مهمله ایله عربیدر که
بحر یک جمعیدر لغتده و کثر معناسنه در یونث تو ر به طریقیله مذکور در
بحر شو معناسنه غواصک مضاف الیهی و اضافت تتابع ایله مثنوی یه

وفتح تا و شناسه فوقانی و کسر دال مهمله و یای حطی ایه اسم فاعل از لفظه
ترکیبه با شیخی فارسیه ضم نون و خای معجمه بسکون سین مهمله و آر فرشت
و الف محدوده و خیز معجمه و الف و زا و عین بخت اخاز و اصطلاح ترکیبه
عجمی و نیز احوال فتح الف و سکون خا مهمله و فتح واو و الف و لام ایه جمع
حاله رحال معلوم ترکیب و زنا و معنا ترتیب ترکیبه رلفظ بجنبک بعضی
تقدم و تاخر ایه نسبتی اولیه ترکیبه فارسی مورث ایک فارسیه الف محدوده
و کسر میم و سکون خا معجمه و فتح تا آ فرشت و نون ایه آ منخفض و نیز
تقطیع البیت بر سه ای مفاعیلن بود ترا و اکید رلدم الهی مفاعیلن
دو ترا با و اولان واو مترا و کلا در ترتیب فعولن تی و ترا و ترتیبه
با ترک اولشدر یکی لدن مفاعیلن که دو ترا کشدر ته ای حوا
مفاعیلن ترکیب فعولن زایک یا ی ترک اولنور بیت

چو الطاف خدا کو ستر و ر انعام دیدم بنده اخر تحفه شاه ی نام چو

ضم جیم عجمی و واو رسیله چونکه دون مخفف فارسی آوات تعلیلدر
ترکیبه دخی استعمالا و لنور عبیده لام کبی الطاف لفظه
لطفک جعیدر لطف ضم لام و سکون طا آ حطی و فا ایه بشخص یا نیز
مصدر و در ترکیبه بو شقلق فارسیه فتح نون و سکون را آ مهمله و میم و یای
مصدری ایه زی و نیز بونث فیاتر مطلقدن توفیق معنا شه در

در ترکیبه او کار مق فارسیه ساز کار کر و انیدن ترکیبه سازسین
و الف و را آ عربیه ترکیبه و و زیجی و کار کاف عربی و الف و را آ مهمله
ایله ترکیبه آیش و کر و انیدن فتح کاف عربی و سکون را آ مهمله و فتح
دال مهمله و الف و نون و یای حطی و دال مهمله و نون ایله متعدد مصدر در
ترکیبه اینلر یک انعام کسر عین ایله افعال باینلن مصدر در ترکیبه بخشش
و نیز یک فارسیه فتح همزه ایله انجمیدن و نیز تحفه بیانی اولندی
آخرنده همزه مجلبه کر محو حوکه اضافتدر ضرورتدن ایچون حذف
اولنشدر تقدیری تحفه شاهدی شاهدی شاهیز معجمه و الف
و کسر آ هیز و دال مهمله لفظ عبیده رمعنی محجوب بوندن مقصود محجوب
حقیقی اولان جناب کبریا ذوالجلال شاندر آخرنده یای حطی حرف اشباعدر
پس شاهد بر مخلص مصنفدر که کندو مولاسنه متعلق عشق یوننده
نسبت ایتمشدر اولیا یا خود اصطلاح صوفیه جرشاهد یا مخلص القلب
من اخلاص بدتا ایله معرفتدر یا اعیان ایله نسبت ایلمشدر اولیا نام نون
و الف و میم ایله فارسیدر ترکیبه او عبیده کسر عین ایله ایم و نیز پس تحفه
شاهدی مجموعی بوکتابه آلوب بردم و یک اولور تقطیع البیت چو الطافه
مفاعیلن فعولن کر سکه علامت اضافتدر شایع ایله و تحفه دن
بر با تولد ایدر خدا کتره مفاعیلن کو ستر دن و اوسا قطعدر دایم فعولن

چو دن و اوسا قطعدر

واو ترک اولنوب نه تنک فتحه‌سی اشباع اولنوب فتوره شنه کم فعولن

واو عاطفی ترک اولنوب ترنه اشباع ایله اولوب فتوریت که ترکه فارسی یاء وزنجه ایله

بیلور ایکی که اولور بو نظم مشکل مفاعیلن ضم میم وقاف والف وکسر یاء

موحده ولام ایله مفاعلاً یا بندن اسم فاعلدر لغتده ترکه فارشولیجی

یعنی بوز یوزه اولیجی ومعنی مصدر فارشولشمق فارسیده روبرو اولمق

دینور اما بونث معادل معناسنه دیه مستعملدر که فارسیده برابر دینور

بونکله معنای لغویسی کوکس کوکسه دیکلدر اما اصطلاحده قوتده

یاد اولنده ویا بسنده ویا مالده وبامقدار وده ویا وزنده بونث مثالی

شیلده ایکی نسنه برر برینه اوبمق فارسیده رنگارنگ وخرد وبزرگ

مابینلرنده الف تسویه افاده ایدر قاعده دکلدر فارسیده رنگ وبوی

ارخالاوانلرنه الف کاه مقام استمراردهٔ استقبالده اولنور بگزارد ده اولدیغی

کبی کاه تخمین لغتنده زائده وکاه بمعنی ملازمه دوشه وشوده اولدیغی

کبی کاه مقابله ده سراسر دیکایک ده اولدوغی کبی وکاه مساوانده

بالیب ده اولدوغی کبی وکاه موافقت وانتظام مقامنده استعمال

اولنور نازوشوه ونگاهوی ده اولدوغی کبی وکاه ابتدا ایله استنهاینی

استیعاب ایچون کلور عبده منایله الی مقامنده ایچی افاده ایدر بلرده

اولدوغی کبی تفصیلی رساله ده مسطوردر اهل فتح همزه وسکونرها هتوز

ولام ایله عبیدریونده ترکجه بادر فارسیده سزاور دینور کهٔ هادی

لابقدر مشکل ضم میم وسکون شین معجمه وکسر کاف عربی ولام ایله افعال

بابندن مصدر یعنی اسم فاعلدر ترکجه کوچ فارسیده دال مهمله وسکون

شین معجمه وفتح واو والف وراء مهمله ایله دشوار دینور یعنی صعب

تطبیع ایلیکز ترکجه فرمفاعلین که دون باوفارسیده زالف متروکلرور

سیه اولا مفاعیلن مقابل فعولن براهلی مفاعیلن بیلورون یای جعلی

واو ترک اولنشدر کلریونظ مفاعیلن که درتها اولورز الف وواو

براغیلور ممشکلا فعولن نقطهٔ میمی متحرک فلنورهیت

بورسه ایلدم اولریعنی ترتیب که ببلهٔ مبتدی احوال ترکیب

بورسه یعنی شوتحریراولنان اوزره دیکدر ترتیب فتح تاء فوقیه

وسکون راء مهمله وکسر یاء حطی وباء طوبله تفعیلا بابندن مصدر ور

لغتده ترکجه دوزمک یعنی برنسنه ی برلوبرینه اینمک فارسیده کسرا یاء

عجمی وسکون یای جعلی وفتح راء مهمله وسکون الف وسین مهمله وفتح تاء

فوقیه ولنون ایله پراستر دینور وعلماء اسیاء کثیرهٔ شوبله دوزکون

قلمقدر که اکثر اسم اطلاقی اولنه واول اشیانک بعضیسی یعنی سنه تقدیم

وتاخیر ایله نسبت قلنه بونث مراد ترتیب اصطلاحی درکه برنجه لفظدر ترتیب

اولنوب بیت اطلاقی اولنور مبتدی ضم میم وسکون باء موحده تحتانیه

وسکون میم مجمه وکسر دال مهمله و یای حطی ایلی سغدی بونلر مزوکلر در
پارسی به فارسی والتبوت وری وبربخری فهلوی بوادوجی مسدادر در
انتهی و صاحب کتاب التنبیه حمزه اصفهانی روایتی اوزره بش نوع که
فهلوی و دری و فارسی وجوزی و سریانی در و بونلردن فهلوی
بیشتر شهرت بولوب ملوک وسائر بونکله تکلم ایدردی و در
فتح فاء سعفص و سکون باء هوز و فتح لام و باء ایله که آخری یا نسبی کلمه ها
واوه نقل اولنشدر فهلی منسوب در فهله معرب پهله در بلدان خمسه
عراق که اصفهان و ری همدان و ماه نهاوند و ازربیجان در بعضلر
قولنده زمان دری ایولشدن بش یوز یکرمی یدی خلاصنده فارس
کیانیانی اولان بهمن بن اسفندیار جلوسنده تاریخ جدیده و حسابه مبنی
ایله السنهٔ سابقه دن تراخی ابلسان نوبدیه اولوب بهمن پسند
اتمکله زمان ایله یکجه خدام دری من بعد لغت ایله تکلم ایدوب
السنهٔ قدیمه دن بر زمان اولدقدن صکره ترک لسان دری تسمیه اولندی
بعضلر بو احوال رابع عشر ملوک ساسانیان اولان بهرام کور ده درکه
عبولمدن بش یوز طقوز یوز التمش سنه سنده ایتمشدر ایردیلر
والله اعلم ترکی ثم تاء فوقیه و سکون راء مهمله و کسر کاف عربیه
و یای نسبی ایله عربیه ترکیبده و فارسیده و حتی ترکیه و بنور عاصلی

الستهٔ ثلثه ده مشترکدر بونده دخی مضاف محذوفه قدر لسان ترکی
تقدیرنده ورفی القاموس الترک جیل مثلث یعنی ترک ناسدن
بربولکدر ارباب تاریخ قولنجه ترک یافث اوغلیدر یافث یای
حطی والف وکسر فاء سعفص وثاء مثلثه ایله دراین نوح علیه السلام در
مجمع ترک وصقالبه وخزر طائفه ارنک نسلیدی بوکه منتهی اولور
وفی القاموس ابو یافث کصاحب ابن نوح علیه السلام ابو الترک ویاجوج
ومأجوج وفی الانتقاد للسیوطی واما یافث علیه السلام فاعطاه النوح
علیه السلام بلاد المشرق وهو ابو الیاجوج والماجوج والترک والصقالبه
انتهی وسلسلهٔ عثمان خان غازی طاب ثراه کتب تواریخ معتبره ده
پدر پدر ترک بن یافثه منتهی اولمق اوزره مسطور ومعتمد راد ام الله
ذریته الی نهایة الدوران ایدی واو عاطفی یشو بار موحده تحتانی
وسکون یای حطی وشین معجمه ایله فارسیده ترکجه ارتق عوبیده زاء عوبیه
والف وهمزه ودال مهمله ایله زائد و بنور کم فتح کاف عربی وسکون میم
ایله فارسیده ترکجه اکسک عوبیده نون والف وکسر قاف وصاد مهمله
ایله ناقص و بنور تقطیع ابیت کاولاد مفاعیلن که دن واولادن
باترکیب وب لامک فتحه سک اشباع الیه الف حاصل اولور ریز بحر
مفاعیلن رعی هم فعولن بر رتبه کمفاعیلن الا نه بمفاعیلن اولادن

اولا دوغی کبی شعر دخی صدر و عجز اجزاسی بر وابتدا مطلع ثانیک اولی
و ضرب آخیدر ما بینلرنده اولکز الفاظ حشو و برز تعقیل و سالم مسطور در
ان شئت فاطلب همایون ضم هاء هوز و فتح میم و الف و ضم یای جلی
و واو و نون ایله فارسیده عربیده مبارک و میمون دیمکدر ترکجه ضم
قاف و سکون واو و تاء مثناة فوقانیه ایله قوتلو دیرلر تقطیع بیت
تا ملدق مفاعیلن اوله قدرنز الف و واو قطعه و راجز بر قطعه مفاعیلن چیقنز
باد و شتر در عمو زون فعولن عدو نز ها و موزوندر واو ثانی ساقط در
بز ردم ان مفاعیلن باز ردیدر الف کیدر و بر بی مفاعیلن دو دیز ها کبدر
بیت نا سنک کسر ه سی اشبا حدث بر با کلور همایون فعولن همایونه نز
واو قطعه بیت که اولفارسی بر مصرع هم • بر ترکه اولنه بیش و نه کم
فارسی فاء مستعصر بعد الالف کسر آ، و سین مهملتین و با تحتیه یه عربیده
فارسیده و آ و عجمی ایله پارسی دیمکدر مضاف محذوف تقدیری زبان
فارسی یعنی فارسه منسوب لسان ایله دیمکدر اولور فارسی ارم اوغلیدر
ارم سام اوغلیدر حضرت نوح صلوات الله علی نبینا و علیه اوغلیدر
بعضلر فارسی هورام اوغلی هورام ارفخشذ اوغلی ارفخشذ سام اوغلیدر
دیه یر بعضلر فارسی حضرت نوح علیه السلامک اوغلی بهلرک اوغلیدر
دیه یازدوشرخ بخاری ابن حجر عسقلانی فتح الباری ده یعنی شرح بخاری ده

من تکلم بالفارسیة حدیث شریف ترجمه سنه فارسی فارسدر عامور بن یافث
بن نوح علیه السلام نسبت اولنق اوزره بازمشدر بعضلر تعبیر عرب و عجم
سام بن نوح عموم نسلندن در نسل یافث ایچون یونان و یاجوج و ماجوج در
و اللہ اعلم عند اللہ تعالی و به نستعین به و فی اختلاف اولنوب بعضلر
بجزم قوم زیاده ثبوت ایچکه ماوراء و افاوزبک و بهادر ایله اجلاف نازل
اولمغله عرب فارسی دیه یر صکره عجم تعجیم ایه دوب پارس و بربر یه بعضلر قولنجه
فزبورک اسم پارس اولوب و کندوه منسوب اولمغله کمنه یه پارسی دیمکدر
اولدقری محلکه شرقا کرمان و غربا خوزستان و شمالا مغازه خوسان
و جنوبا بحر احاطه ایتمکدر اول محله پارس و بینلرنده تکلم ایتدکلری لسانه
فارسی دیه یلدوب قویب ایدوب فارسی دیمکدر بارسک ابتدا ظهوری
هبوط آدم صلوات اللہ علی نبینا و علیه السلام در ایکی بیک یوز سنه مقداری
زمان مرور ندن اولق و دیدر پس قوم فزبورک بینلرنده لسان فزبور
بعد التعلیل فالغ بن عابر بن شالخ بن قینان ثالث نوح در سبب تفرق
اولوب صاحب فرهنگ روایتی اوزره یدی نوع اولدقلری کسر آ
هوز و فتح زآ مهمله و کسر واو و یای جلی ایله هوری دیمکدر بری کسر شین
معجمه و سکون کاف عربیه و کسر آ مهمله و یای جلی ایله شکری دیمکدر
و کسر واو و یآ موحده ایله وبری دیمکدر و کسر لام و یای جلی ایله لولی دیمکدر

فعولن ده ون با کبد وب اتا ده میم کذرا داشده دخوار بون
مفاعیل وا ون الف دبون ون واو حوشمشدر ده نجیح مفاعیلن
وه وزن با سا قطعدر رعف فعولن بوق انده واخر قطعه آورد نجه آخر
کنور دم بکویی ایجنده بر بر قطعه کسر قاف وسکون طا حطی وفتح جیم
مهله وتا موحده ایله عبید لغنده ترکجه برپاره دیمکدر اصطلاح عروضیده
برشوه وبرارکه مطلعی اولیه عند البعض ایکیدن طقوز جیه دار نجه شوردر
آخر الف محدوده وغا معجمه وسکون راء مهمله ایله عبید ترکجه سوک
فارسیده پای عجمی ایله با یان دینور وفتح پا راء عجمی وکسر سین مهمله وبای حطی دنوز
ایله پشین دخر دینور اخوک جمع مذکری اخوتن واخوین واخوکلور
مؤنث مؤنثی آخوه جمع مؤنثی آواخر کلور مقابلی فتح همزه واو مشدده
ولام ایله اوائل جمع اوائل کلور مفرد مؤنثی اولی وجمع مؤنثی اول همزه ایله
کلور واخر فتح خا ایله کجی سنه نک برنجی استعمالی اولنور هر بر شیاوک
بریسنه نسبت ایله آخر دینور مؤنثی نهم همزه وسکون خا وفتح راء ایله
اخری واخرة وجمعی نهم همزه ایله وفتح خا وسکون راء ایله اخر واخریات
کلور واخرة واولی بر برلرینه مقابله استعمالی اولنور کولنج قبطاریده
اخوات اولی واولی اخرة دینور روز حشره اخر قاسمیه اولنجی یاخود
دیکه دنیایه نسبت ایله اولی وحشره اخر نسبت ایله اول واولنجی اولور

اولور کما ذکره الدرکسی فی البرهان تقطیع ابیت یقتدا وا مفاعیلن اندهون
الف محدوفدر خفیف محذوف مفاعیلن حی ون یا قطعه ون با اولدقدن صکره
واو سا قطعدر رعه آخر فعولن جه ون با کبد وب الف محدوده ایکی
الف بازبور کزدم یع مفاعیلن کنور دمدر واو سا قطعدر رعه ایله مفاعیلن
دیر یر فعولن وه ون با کشمشدر بیت تمام اولدقجه ها یر قطعه موزون
یزار دم اندهر بیت یه یون تمام اوکه بایک مصاعفدر یعنی اسم
فاعل مصدر دن ترکجه یتمک فارسیده رسیدن دینور یا وف
صلا اتمام فتح همزه وسکون نون وجیم عربی والف ومیم ایله ترکجه صوک
رسیدمز ایرشمک پس ترکجه صوک ایرشمک دیمکدر اولور کما تمام
اولنق اولور بیت فتح با راء عربی وسکون یای حطی وتا مثناه فوقیه ایله بیدر
لغنده ترکجه اوزاتمقدر اولور فارسیده ماندینور تنکم کلور فی الاصل
شول اوه دیرارکه صحانشین عربی قبو وبلکسز دیمکدر مزجز وب
کزدکلری یره یا کشور زاره اصطلاح عروضیده مشوار ایکی مصراعدن صکره
موزون ومقفی اولان مصراع کسر میم وسکون صاد مهمله وفتح راء والف
وغین معجمه ایله الفدن صکره خا استعمالی اولنور عربیده لغنده ترکجه قیونتمادی
واصطلاح عروضیده بر بیتک نصفنه دیرارکه برسطر در پس وبو تسمیه
زایدارکان اربعه دارکه عربک قبیلدن اولی درت شیدن مرکب

دبنور اصطلاحده معناسی ظاهر اولمیوب وحشی واستعمال
مانوس اولیان کلمه یه دلالت بولنده بومعنی دادور مولوی اسم منسوب
مولی فتح میم وسکون واو وفتح لام وبای موحده ایله وبیدر که باب
سادسدن بمعنی فاعل مصدر میمی در ترکجه افندی فارسیده
خداوند دبنور بایه الف قلب ایله مولا واوی نون نقل ایله مثلا
دخترولرا حوینه بای نسبی واخلا ولغله بایه وباخوه الفی اداده
نقل ایدوب مولوی دیمشلر اعاب رآ مهمله والف وکسر عین
مهمله وباء موحده ایله در دیمکدر بدیرنه اسم فاعلدر ترکجه اولمجی
دبنور تقطیع البیت کتور دم مشعاعلن کتور دمدن واکتشدر
نوبدر چوف مفاعلن چوفدن دخروا وحذف اولنمشدر رغاب
فعولن که اولا مفاعلن کرون هادوتشدر لوبدر بو مفاعلن
کارا عاب فعولن کاوه الف ساقطدر بیت اولن بحرانده واردر بوندن
دخروار بوندره بحر رعا بحر فتح باء عربیه وسکون حاء مهمله
ورآ مهمله ایله عبیدر لغتده ترکجه دکزدر دبنور فارسیده فتح دال
مهمله ایله دریا دیرلر واصطلاح عروضیده شو ایکی وزنه اولان
الفاظه دیرلر اجزای مصطلحه دن مرکبدر بو اجزا دخی اوه اتدن
مرکبدر اوه ات جمع اوا تدر که اصطلاح عروضیده سبب وتد

ووتد وفاصله تعبیر ایتدکلری الفاظ ثمانیه دن عبارتدر که بونلره دخی بیلمش
اولمعله ترکه اولمایه مرکب سبب خفیف دبنور ایکی حرفدن مرکبدر اولکی
متحرک ثانی ساکن لم کبی ایکنجی سنه سبب ثقیل دبنور حرفلری متحرکدن
مرکبدر اوچ حرفدن مرکبدر که اولری ثانی متحرک ثالث ساکن
ایکنجی سنه وتد مجموع دیرلر اول وثالث متحرک ثانی ساکن
اوچنجی سنه اولنه فاصله صغری دیرلر حرکت حرفدن مرکبدر
که اوچی متحرک دردنجی ساکن جبلن کبی ایکنجی سنه فاصله کبری دیرلر
بش حرفدن مرکبدر که دردی متحرک بری ساکن سکلتن کبی
پس اولاده والنک برنجی سکک بریره جمع اوروب جوالسمیه ایدرلر
فاعلن کبی فاسبب خفیف علن وتد مجموع بولرایکی اوچنجی مرکب
اولوب جزء بجاولور وقس علیه البواقی تفصیلی سالم مسطوردر
الحاصل فتح میم ومیم مشدده ایله عبیده مفعله رعا فتح رآ مهمله وسکون
عین مهمله ونون والف محدوده ایله علی وزن محرا عبیدر
بونلر ترکجه کوچک دیمکدر عربیده نازک دبنور تقطیع البیت
اولن بحران مفاعلن اولاندر واو والنده دن الف ساقطدر دیاتا

قدورلو دور مفاعیلن قدون با و دور لودن واو اول و ثالث
و رابع ساقط در لوحالت فعولن بیت ندگفتوا را بیاندهٔ جواهر
کنور دوم بودن الا کهٔ اولهٔ نادر جواهر فتح جیم عربی و او و بعد الالف
کسر هاء هوز و آء مهملهٔ ایله جوهر یک جمعیدر جوهر معرب کوهر در کهٔ کاف
عجمی ایله علی وزن جوهر فارسیدر و او ی حذف ایدوب ما قبلنک
فتحه سنک ضمه یه تبدیل ایله کهر وه دیرلر لغت ترکجه ده جواهر در کهٔ
معروف طاشدر بونک واو ندن محذوف اولان لغتدر کهٔ بر سبیل
کنایه تشبیه اولنمشدر الا کسر همزه ایله عربی آوات استثنا و رکه ترکیده
حتی مستعمل رفتح ترکیسی اندن و بنور فارسیده فتح میم و کاف عجمی
و سکون راء مهملهٔ ایله کهر و بنور نادر دن الف و کسر دال مهملهٔ
و یا ایله اولکی بابدن اسم فاعلدر ترکجه از فارسیده هیچ و فتح هاء هوز و سکون
نون و فتح دال مهملهٔ و کاف عربیه اندک و بنور تقطیع البیت ندگفتوا
مفاعیلن را بیاندهٔ مفاعیلن ایدن الف و یا اسقاط اولنمشدر
جواهر فعولن کنور دوم بودن مفاعیلن کنور دن و بودن واو اسقاط
دهٔ الا کهٔ او مفاعیلن وه دن با دوشوب لام کراولنمشدر
و کهٔ واوله دن با لرو الف دوشمشدر لذا در فعولن بیت
فودوم املاری کهٔ استعار یوقدر ولی اولیان اندهٔ بوزنده چوقدر

استعار کسر همزه و سکون سین مهملهٔ و میم و الف و لام ایله استفعال
بابندن مصدر در لغتده ترکجه قوللانمق و برکسه دن امر استمک یعنی
انک اشلهٔ و کنی بونک معنای اولی دن دار فارسیده کاف عربیه
کرا نیدن دینور عهده اطلاق اللفظ علی معنی وارده مهملهٔ منه ایله
موقدر یعنی بر لفظی بر معنی اوزره اطلاق و اول لفظدن اول معنانک
فهمیمراد ایتمکدر ولی فتح واو و کسر لام و یای جلی ایله ولکن
لفظندن امر متحدر ولکن اسلوب عجم اوزره آوات استدراکدر
عبیده و لکن دینور ترکیده اما دینور تقطیع البیت فودوم املای مفاعیلن
فودن امر و اوسا قطدر رکهٔ استعار مفاعیلن ایدن یا و کهٔ دن با
و استعار دن الف ساقطدر لے یوقدر فعولن لیدن یا و یوقدر
واو سا قطدر ولی اولیا مفاعیلن اولمادن واو کتمشدر بنا نده
بودن مفاعیلن اندهٔ دن الف و بودن با دن واو سا قطدر
وه چوقدر فعولن وه دن با و چوقدر دن واو اسقاط اولنمشدر
بیت کنور دوم مشهودیدر چوق غرائب کهٔ اول مولویه بو کلمهٔ غرائب
مشتوی مدوح ایتمشدر غرائب فتح غین معجمه و راء مهملهٔ و بعد الالف کسر همزه و
حلی و بعد الالف یاء موحدهٔ تحتانی ایله جمع عجیبدر غرائب کسر غین
معجمه یله لغتده بمعنی بعید ترکجه اوزاق فارسیده هم دال مهملهٔ ایله در

موحده و نخانی و الف ایله فارسیده ترکجه کوزل فی الاصل آخرنده
یا ایله زیبا در که وصف ترکیبده ترتیب یراشق ای آینده دار مخ
کتوریجی و ترکیده رمکه کوزل معناسنه استعمال اولنشدر عربیده
فتح جیم و کسر میم و سکون یای حطی و لام ایله جمیل دینور و کوزلکه یای
مصدری ایله زیبای دیرلر عربیده ضم حاء مهمله و سکون سین ایله
حسن دینور و فتح باء موحده و هاء هوز و الف مقصوره ایله بهاء دینور
انواع جمع نوع ترکجه دورلو دورلو فارسیده کونه کونه الوانه جمع اولوب
ترکجه بکزر لو دیمک کبی الرمهمله و سکون زای حطی و فتح باء ابجد و الف ایله
فارسیده ترکجه نقلی دینور عربیده ثوب اولنوب آخرنده جیم ایله اصلاح
دینور تقطیع البیت مزینک اول مفاعیلن یازلشدر اولنجه تکرر
و اولدن و اوسز قلدر سه بر محبوب مفاعیلن سه یا دوستر بریا
فعولن کبوب الوانه مفاعیلن کیمه دن و اوکتشدرمش الوانه مفاعیلن
یازدن الوان و یاسز قلدر دیدیا فعولن بیت

و بررهر زنگ اگر بردورلو زینت کلوعش قدورلو دورلو حالت

زنگ مقدار آزینت کسرزای هوز و سکون یای حطی و فتح نون
و تاء طویله ایله اسلوب عجم اوزره اسم مصدر در ترکجه دوزن
و زیبک دینور فارسیده الف محدوده ایله آرایش دینور قاعده اسم

اسم مصدر اشتقاقنده قاعده اکثر نوعدر بری فعل مضارعک
اخرینی شین معجمه یه تبدیل ایدوب ماقبلنی مکسور ایدرلر نونک
کبی که مضارعی آرایدور و الرمهمله شین معجمه یه تبدیل اولنوب
ماقبلی مکسور قلنمشدر بری دخی مصدر لونجی الف و ایه تبدیل ایدرلر
مثلا رفتن لونجی الف و ایه تبدیل ایتدکده رفتار اولوب کیدش
دیمک اولور فانبسط عشاق جمع عاشق حالت اسلوب عجم اوزره
تاء طویله ایله اسلوب عرب اوزره تاء مدوره ایله و تامزعربیده در
نقطه ترکجه نه حال دیرلر کشینک باشنه کلن نسنه جمعی حالات
و احوال کلور کذا فی الترجمان فارسیده سرنوشت دینور اصطلاح
صوفیده معنی یرد علی القلب من غیر تصنع و لا اجتلاب و لا اکتساب
من طرب اوجذبه او قبض او بسط او هیبة و یزول بظهور الصفات النفسی
یعنی حال بر معنی در که تصنعسز و جلب ایتمکسزین شوقدن یا جذبه دن یا قبضدن
یا بسطدن یا هیبتدن قلبه اوزرینه حاصل و وارد اولور و صفات نفس
سبزدر انواعی اولور تقطیع البیت و بررهر زن مفاعیلن و بررون یازیلدی
لوالکه بررو مفاعیلن اکاون همزه و دورلون و اوسز قلدر رونیشت
فعولن لودن و اوسز قلدر کلوعش مفاعیلن کلورون
و اوکیدوب و عشاق نشده به نه بریشیز و خم کلوب صبر کیدر

اسم فاعل در ثانی ایچوندر بمعنی تموبضم النون وتشدید الواو
ترکجه ارتق اولیجیلر دیکدر فارسیده افزونها دینور همزه مفتوحه
وسکون ایله همزه‌ی حذف اولنوب ضم فا ایله فزونها دینور
نفع معلوم زوائد آغا بیله علی وزن فوائد زائده ترک جمعیدر
بو دخی فائده معناسنه در تقطیع البیت که بوندن وا مفاعیلن که دن
با کیدر دیوندن تا واو خواه اولسون چون مفاعیلن خوردن یا واو اولسون
با وچو قلدن واو سا قطلدر اولدن لامک فتحه سنی اشباع
ایدلسه الف حاصل اولور فوائد فعولن ایچون نفعی مفاعیلن ایده ترک
همزه سی حذف اولنوب با نفعه ضم اولنور وه لرادن مفاعیلن
وه دن با و ثمشدر زوائد فعولن بیت شکردن کونه کونه پشه حلوا
اولور بر ذوق هر بر نده تنها شکر فتح شین معجمه و کاف عربی و رای مهمله
ایله فارسیده ترکیده وخرشهر یلر شکر استعمال ایدر عربیده نبات
اولنوب ضم سین مهمله ایله سکر دینور کونه کونه فارسیده ترکجه دورلو
دورلو دیکدر کافر عجمیدر تعصبی الله تعالی قویسون کلور عربیده
منوعه دینور حلوا فتح حا مهمله ایله و سکون لام و فتح واو و الف ممدوده
ایله صحاری نشنده عربیدر کاشکردن و یاغلدن و یا یکمکدن
پشورلن معروف بیه جک جمعی حلاوا کلور کذا فی زبان اللغة

اللغة لغوه پیری ترکجه ده حلوا دینور فارسیده وخی حلوا دینور لکن
بو ایکی دیله الف مقصوره در وکسر شین معجمه وسکون یای حطی
ورآء مهمله ونون ایله ویا نسبی ایله شیرینی وخی دینور ذوق فتح
ذال معجمه وسکون واو و قاف ایله اولکی بابنده اجوف واویسندن
مصدر در ترکجه طاتمق بوندن واو طعامه یعنی طعم فارسیده چشم
عجمی و الف وشین معجمه وکسر نون و یای حطی ایله چاشنی دینور تنها
فتح تا و قوشت وسکون نون و با و هوز و الف ایله فارسیده در
ترکجه باشقه و یالکز دینور عربیده فتح فا و سکون ضاد و سکون راو و دال
مهمله ایله فرد دینور تقطیع البیت شکردن کونه کونه پشه
مفاعیلن نه دن با و ثمشدر سه حلوا فعولن سه دن با سا قطلدر
اولور بر ذوق مفاعیلن اولدن واو سا قطلدر ق هر بر
تنها وه تنها فعولن وه دن با و ثمشدر بیت وزن اولمه بر محبوب زیبا
کیسوب انواع الوانیله دیبا زینت ضم میم وفتح زا و عربیه و یای حطی
مشدده ونون ایله تفعیلدن بابندن اسم مفعول در ترکجه دوزلمش
دوزنا لمش و کیدرلمش فارسیده راسته و پوشیده دینور
محبوب فتح میم ایله یکمکدن بابندن اسم مفعول در ترکجه شوبلمش
فارسیده جوست دینور زیبا کسر زا و سکون یای حطی وفتح با و

ترکجه ایوجه وکوزلجه و الکاجه دیرلر جه فتح جیم عربی وهآ رسمی ایله
آدات تصغیر در ترکیدر که اکثر تعظیم افاده ایدر بونده کچی عبیده
ضم میم وفتح لام وسکون یای حطی وحآ مهمله ایله ملیخ بنور وضم میم وفتح
وسکون یا وفتح هآ وتآ مربوطه ایله ملیخه وبنور نامه نون والف ومیم
وهآ رسمی ایله فارسیده ترکجه کسرآ ابجد وتآ فرشت ایله بخی دیرلر بونده
عربجه کتاب معناسنه در نظیره فتح نون وکسر ظآ معجمه وسکون یای حطی
وفتح رآ مهمله وتآ تانیث ایله وتا مز سکون را ایله وخ عبیده لغتدر
ترکجه بکدش دینور فارسیده میم والف وایکی نون وواو مهمله ایله
مانند دینور تقطیع البیت دیله دکه من مفاعیلن دیله دکه دن یا وهاحذف
اولنوب کافک کسره سنی اشباعدن بر یا حاصل اولور بازم برخوش
مفاعیلن یازدن الف وخوشدر واو ساقطلدر چونکه فعولن
چه دن یای حذف ایدوب نامه نک هاسنی اثبات آنک
کرکدر نظیره او مفاعیلن که اول تخمه مفاعیلن لدر نهآ واو لدن
واوحه شرارحاره فعولن بوله حرف یخی هآ اثبات آنک کرکدر

بیت کربونده وخرچوق اولهفوائد نیچه نفع ایده لراندن زوائد
فوائد فتح فآ سفعه وواو والف وصوره یادرهمبدل کسر همزه
ودال مهمله ایله فائده نک جمعیدر ایکنجی بابک اجوف یابسندن

والف وصورة یادره کسر همزه ومیم ایله اولکی بابک اجوف واویسندن
اسم فاعلدر اصلی واوم ایدی قاعدهٔ مطرده اوزره واو همزه به تبدیل اولنوب
یا ایله ادغام اولنمشدر کما بین خیرات نادر طویله ایله جمع خیر ندر ترکجه ایلکلر
فارسیده مفرد ندره کسر آ موحده تحتانیه وهآ اصلیه ویای مصدری ایله
بهی وبنور رجعی بهیها کلور ساعی اوجیجی بابک ناقص یابسندن
اسم فاعلدر ترکجه چالیشیجی فارسیده ضم کاف عربی وسکون واو وفتح
شین معجمه ایله کوشنده دیرلر خلق فتح خآ معجمه وسکون لام وقاف ایله
بونده بمعنی مخلوق مصدر در ترکجه برادملش جمع خلاف قیاس مخلوقات
کلور فارسیده الف محدوده وفتح فآ سفعه وکسر آ مهمله وسکون
یای حطی وفتح دال مهمله وکاف عجم والف ونون ایله که صیغهٔ اسم مفعولدر
افزیدکان دینور مفرد نده انتفاع کسر همزه وسکون نون وتا دفشت
وفآ سفعه والف وعین مهمله ایله افتعال بابندن مصدر در ترکجه اتمی
فارسیده سود دینور تقطیع البیت کاولا دامفاعیلن کدون یا کشدر
ثانیه مفاعیلن ته ساعی فعولن ته دن یا کشدر ایده ثالث مفاعیلن ایده ر
دن یا محذوف قدر ق اندن آن مفاعیلن حلقک فانی متحرکی اوفتور
تفاعی فعولن بیت دیله دکه بازم برخوشجه نامه

تنظیره اول اول تخمه حاره خوش ضم خآ معجمه وواو رسمی وشین معجمه ایله قدسیده

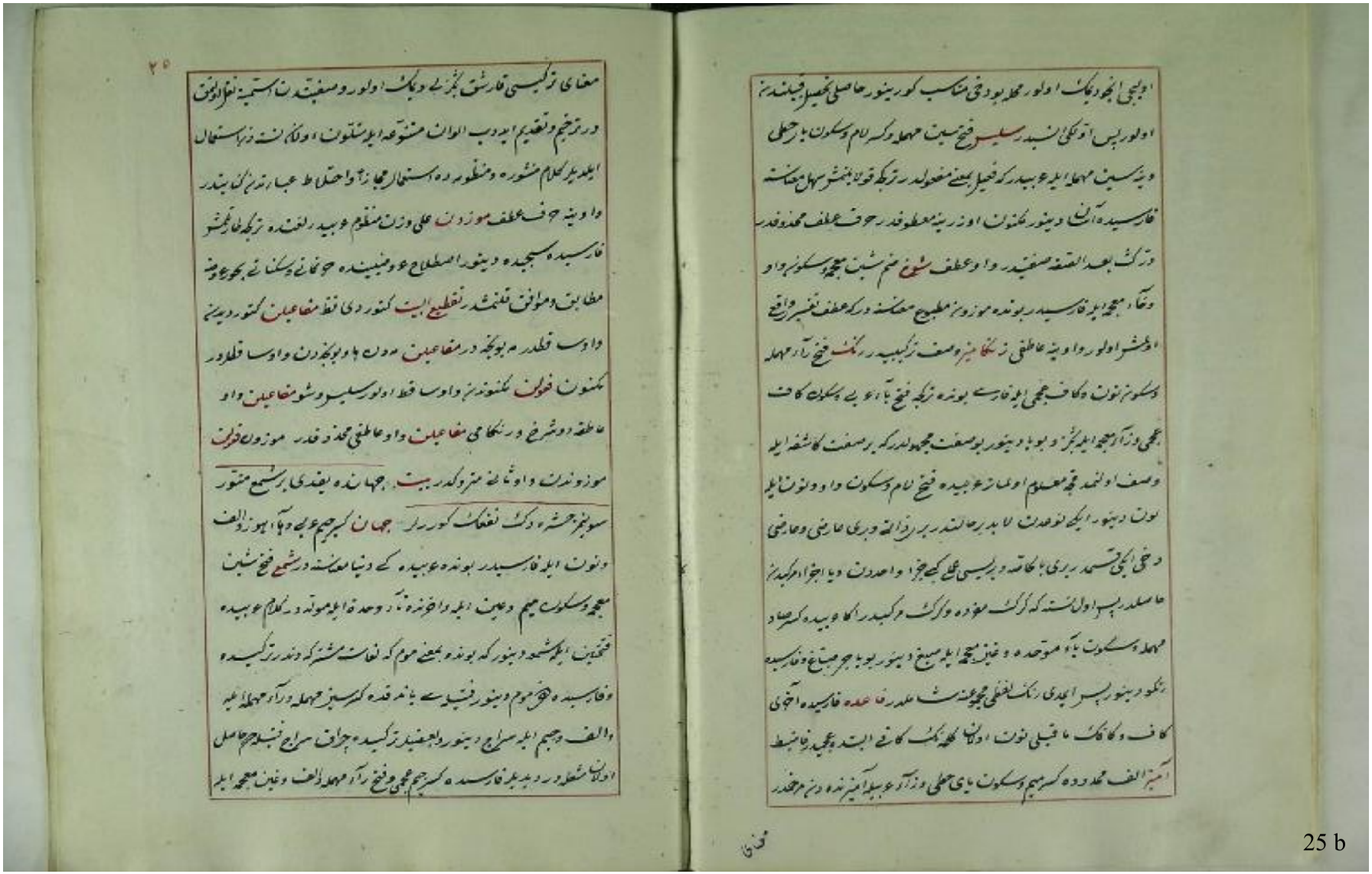
صفتند و اگر ربط ایدر و حرف بیاندر عربیده کسر میم ایدمن کبی
بو معنایه نزکیده دفعی مستعمدر خبر آدم مقول قول ایدوکن بیانر ایدر
خبر فتح خاء معجمه وسکون یای حطی ورا مهمله ایدر یاعی یابندن مصدر
در لغتده نزکجا بوده عربیده کسر نون وسکون یای حطی وکاف ایدر بنک
صندی شوردرکه ترکجه براوزلق فارسیده فتح با آموحده و دال مهمله ایدر
دینور آخره اضافتی کامیه در آدم الف ممدوده وفتح دال مهمله ویم ابلو
اسم جنس در انسان جنسندن لاعلی التعیین علی سبیل البدل
هر فرد حاصل بچون وضع اولنمشدر پس خبر آدم جمله صفت اولوب غنه
کوتاه معنی اولنک یعنی جمله اول تک خبر بسی اولان فخر عالم صلی الله
علیه وسلم حدیث شریفنده بیوردی دیمک اما خبر آدم ابنداء مقول
اولدوغنه کوتاه بیت ثانیده واقع که حرف بیان اولور تعلیلیه ایدی
حدیثنده مفاعیلن بیوردی فحو مفاعیلن بیوردیدن داوسا قطدر
عالم قولن بو معنایه مفاعیلن بوده اولکز داوسا قطدر که اولدرمی
مفاعیلن کدن با و اولدرمز داو حذف اولندی رآدم فعولن همزه

صورة العقده وسوءدر بیت که اولدانما خبر اثبات ساعی
ایده رلفق اندن انتفاعی که کاف ایدکسر که تقدیرنه کسر
یعنی کمکانتا من کان که حرف بیاندر بیان اولندی دانما اذا محله

واصطلاحده المعنی الصورة الحاصلة فی العقل من حیث اسما تعقد اللفظ ایدموجود
فارسیده فتح جیم عجم وسکون میم ایلرجم دینور شهید گفت بیت دعوی
گنج کردش عود هم ویک نیست در شعر تو نه حکمت ونه لغت ونه جم
وخوانده رایک شرقی تجرید کلاری سازایدجاوب چاغرد فلانسنه
که اثبات نموده معنی در لرفع فارسیسی جام دینور فردوسی گوید بیت
یکی جام گوی ودیگر چنگ زن یکی پای کوبد شکن بر شکن وشعره چام
دشت عره چانه گوی در لرفوه سی راست بردست طنبور بر گرفت
سرایدن چامه اندر گرفت والحاصل لفظ معنی بکنجر یابدر مصدر سمی
وباسم مکانه دیاخود یای شدده ایدمعنی لفظ تحقیقی اولوب اسم مفعول در
صورتیکه اولیسندن مقاسی مقصد اولور صوره آخرینده معنای مقصود
اولوب بو صورتده عند البعض علی خبر القیاس یابنک بر یای حذف
وکسره نون فتحه تبدیل ویا یه الف قلب ایدر لرمعنا اولور پس المدی
ذکرحال اراده محل مقابلیتی بونده معنادن مراد بیان ایده جکی لفاظدر که
خبر الکسر من ینفع الکسر حدیث شریفنک معنای لطیفنک مفهومنی بیانر
ایدر بنا علی ذلک معنی ذلدی که کسر کاف عربی دیارسی ایله فارسی
حرف رابطه در بونده قصد اولنمق صفت ایدموصوف
بینی ربط ایچون کلمش اولور که موصوف فخر عالم در خبر آدم جمله سی که

سود و بنور تقطیع ابیت جهانیان مفاعیلن جهانیز و یا قدر اقصر
ساقطه ر وی بر شمی مفاعیلن و بیز با سا قطه ر منور فرون و او
مشدده مکرا و فنور سوبنز حشر مفاعیلن سوبنز دن و او و شمشدر
ره واک نفعک مفاعیلن ش و نز با سا قطه ر کوره ر ار فرون کور ر ار و ن
و او سا قطه ر بیت حدیثنده بیور وی فخر عالم بوصلاکه اولم خیر آدم
حدیث فتح حاء حطی و کسر دال مهمله و یای حطی و ثاء مثلثه ایله بعضده
مطلق ترکجه سوز قارسیده سخن دینور کامر آنف اصطلاحیده نعلی رکاکز
و معنای قرآن کریمه مخالفتدن عاری و سالم اولنا خیر الطیبدر که قول فخر
کائنات علیه افضل الصلوات در فخر فتح فاء سعضض و سکون خاء معجمه
در آر مهمله ایله او جنجر با بدن یعنی افتخار مصدر و ر ترکجه اوکنمک بضم همزه و الف
عالم یعنی عوالم یعنی بوزده محلوقاتک کلبسدن عبارتدر پس فخر عالم
اضافت لامیه ایله جمیع محلوقاتک افتخار ایلدیکجه یعنی اوکندوکی کوصاحب
و سعادت علیه افضل الصلوات و اکمل التحیه و التسلیم اولدوغی معنی فتح میم
و سکون عین مهمله فتح نون و الف مقصوره ایله کیعصاده واقع
او و دن منقلب اولمق اقتضا ایدر فرق ایچون صورت یا ایله رسم اولنور
اما اولور که الف ایله جمع رسم اولنور عجم و مخر با ایله رسم ایدرلکن کرنون
ایله او قنور لغتده ترکجه دلالتک یعنی الاراده فارسیده خواستن دینور

جواغ تقلیده بویله در شمع لغتی تعمیم ایدوب علامه لغت اخوینه ای
کسی کنوروب سکونز میم ایله شمه دینور شکم مولدین و برار الحاصل
شمع اولانه درکه انوکلو تشریح اولنه یعنی کیجه ر آنکو سنده انوکلو ایدیلسه
و فی الزجان شمع بالتحریک الذی یستصبح به ار یسرج به و سراج جواغ او زخته
معانسه درکه کذا فی القاموس و الصحاح پس ایلدی کرک موم و کرک یاغ
موی و کرک قند یل ایچنده اولان فتیل و کرک اشیاره با قدقلدیسه اردن
حاصل اولان یاغ کدشعله ور رمجاز اولانه ر شمعه دیر لکن موم
و جواغ و چواف بویله در و شمعک منوره اضافتی موصوفک صفته
اضافتی بیانیه در منور ضم میم و فتح نون و واو مشدده و ر آر مهمله ایله تفعیل
بابندن اسم مفعول در ترکجه ایدیشمش فارسیده منم ر آر مهمله و سکون
واو و فتح شین معجمه و نون ایله روشن حشر فتح حاء مهمله و سکون شین معجمه
و ر آر مهمله ایله اول و ثانیدن یعنی ایکی بابدن کلور مصدر و لغتده
ترکجه در دو شرمک عوفده قیامت کونه دیر لر فارسیده ضم ر آر
مهمله و سکون ایله رستاخیز دینور رادن مشتق و ایله روستاخیز و الفنر
رستخیز و فتح راایله دخی لغتدر ان شاء الله تعالی تفصیلی محلنده کلور نفع
فتح نون و سکون فاء سعضض و عین مهمله ایله او جنجر با بدن مصدر و ر ترکجه فتح
ایدوب صاد مهمله و با ر حطی ایله اصی فارسیده ضم سبز مهمله و واو و دال مهمله ایله

بردال مهمله زیاده ایه وب ابنیه اولدقع نون مصدر ایک
ما قبلنه وضع ایدر امثلار نقض لازم ایکن رفق نیدر اولوب متعدی
اولور کجا قرآنقا حفظ قانها مهمات تقطیع البیت خداش دای
مفاعیلن ایله ایک الفی حذف اولنوب حرکه سی ماقبلنه اولانه
دالر ویرلشدریله روحک مفاعیلن حرکاتی فعولن ویره جنت
مفاعیلن ویره ون باس قطع جنتده نون ملکذر ده اعلاسک
مفاعیلن ده ون باس قطع مفاعیلن فعولن بیت

کتور دی نظمه بو نجه در کمنون سلیس وشوخ رنکامیز موزون
نظم فتح نون وسکون ظا معجمه ومیم ایله بکی ایدن مصدر در نقده
ترکجه دیرلک وبریره کتور لک عرف عوده بنیده موزون ومقفی دیان
کلامه در لر درهم دال مهمله در آمد شده ایله عبیدر اده تخفیف دخی
جائز در ترکجه ایکی دیرلر دیر بنیده صد قده حاصل اولور فارسیده نم میم وسکون
راآخر مهمله واو الف وکسر آخر مهمله وبای ملی ودال ایله دور بدیدیر کمنون
میم وکاف وبنیر النون هزه واو ایله علی وزن مفعول اولکه باسم مفعول در
ترکجه اورغش یعنی مستور قارسیده نم باآخر عجمی واو وکسره شین معجمه ودال
مهمله ایله پوشیده دیدیر پس در کمنون ترکجه اورتولمش ایکی دیکدر اخر ده
کمنون یعنی مستور اولق حق کلور ایدیکی ذکر اولنمش بو جهاولوب دیلمش

بفتح المیم والمقام بضم المیم تقلب بهوانه اذا قیل اقیم المقام مقام الفلان
بفتح المیم سواء قدر الفعل اقیم اوقام وان کان المقام اخر الفلان
اشار نه فی نفس الامر یقال مقام بضم المیم سواء قدر الفعل اقیم اوقام کالبآء
فی حرف القسم لانها اصل فی القسم والواو بدل منها والتآء بدل
من الواو فاذا قیل التآء اقیم مقام الواو وه یقال مقام بضم المیم لان المقام
لیس للواو وانما للبآء فی نفس الامر لانها الواو وبدل من البآء واذا قیل التآء
اقیم مقام البآء یقال مقام بفتح المیم لان المقام للبآء فی نفس الامر لانها
اصل فی القسم وعلی هذا اظهر الف وما قیل من ان الفعل اذا قدر من الثلاثی
یکون مقام بفتح المیم واذا قدر من المزیدات یکون مقام بضم المیم کتبه
الفقیر ابو السعود عفی عنه خلاصه اگر مقام نفتحه اول نسبت ایدوکمک
نسبت ایکمک ایسه فتح میم ایله مقام مفتوح مقام ایکمک ایدوکن اشعار
اوتمش اولور اگر اصلنده ایکمک مقامی اولسوب عاریه تعلیم ایتمش
ضم میم ایله مقوب اولنه وحرکمک یری وکلایه بکی بیان اوتمش اولور
ظاهره بو ردیکده مصدر لازمی متعدی قلق داید کدن صکره اگر اول مصدر
دالر ایله دالک ماقبلنه اولان لفظی کتور رلر مثلا ایسدن لازم ایکن
ارایانیدر اولوب متعدی لازم اولور لدفع اشکاله بایندک دخی
حذف اولنوب ارایانیدر اولور امانی مصدر ایسه اولان لفظی آخرینه

ترکیبیه رخی نم سیز مهمله و فتح خا معجمه با خود عکسیده رو سکون الف ایله ز ترکه
سوز دیکیجی دیکه رعایه ده کلام و بنور دان دال مهمله الف و نون ز ایله انشده
دن مرکب در پس سخندان سوز سویلیجی دیکه رکه ذکر ملزوم ایده لازم حاضر بالقبله
عالم دیکه رغلیع الیت اکابر اهل مفاعیلن م اولور الیت مفاعیلن اولور
دن الف و واو اولسه قطار در ته آسان فعولن الف محذوف ایکی الف
واسانز الغز بازیلور اولور عالم مفاعیلن اولور دن الف و واو لر
دوشمشدر ده بر دوی مفاعیلن وه و نز باسا قطار دوه کسر و باشا عندز
باحاصل اولمشدر سخندان فعولن بونده دخی الف محذوف در بیت

خدا شاد ایلیه رو حک حسانک ویره جنده اعلاک مقامک

شاد و شایت معجمه و الف و فی الاصل دال معجمه و فتح الاستعار و الر مهمله
ایله فارسیده رنجه سوئنش کسنه عبیده مسرور دینور حسام یعنی حسام
الدین چلبی ذکر اولندی جنت فتح جیم عربی و نون مشدده و تا طویله
ایله اسلوب عجم اوزره تاره بوطه ایله در الاسوره واقعه ده تا طویله
مسطوره که فردیت و جمعیتی اختلافیدر رنجه باغچه و بنور کفارسیده
محرفدر باغچه و بنور باغ فی الاصل شول موضع مفوز در که نباتات و اشجار
منتوشیده بکلکسیا یچون مخصوص اولمشکه وصف علوم اولزم چبوغی
و یکیلین موضعه اطلاق ایندیلر آخرنده فتح جیم عجمه و تا و سین ایله جادات

آدات تصغیر در اعلا فتح همزه و لام اسلوب عجم اوزره الف ایله عبیده
عرب بای جلی اسم ایله رمقام فتح میم ایله اولکه باید ز و ضم میم ایله افعال
بابکدر یعنی فرید فیه رباعیک اولکیسندز اسم مکاندر اولکی ترکه طلوعه جای
یکیجی ترکه طلوع عرعیک یر دیمک اولور فارسیده کاه استار ر نگاه و بایده
واستاد ایندیکاه و بنور پس مراد جنت اعلا در اللهم یسر لنا و لاخواننا
بطفلک امین یا نبی الامین علیه الصلوة و السلام و اله قاعده
لفظ مقاده میم اول مفتوح اوخمش معلوم اوخمش بیلنده علی المشهور
قانون نحات اولدر که اگر فعل ثلاثیدن کلور ایسه فتح میم ایله مقام
اوقنور مثلا قام زید مقام عمرو ترکیبنده فعل که لفظ قام در ثلاثیدن
اولمغین فتح میم ایله مقام عمرو دینور اما فعل مزیدانه ز کلور ایسه ضم میم ایله
مقام اوقنور مثلا مفعول عالم بسم فاعلک تعریفی که و هو کل مفعول
حذف فاعله و اقیم هو مقامه در بونده فعل که لفظ اقیم در مزید فیه
باعیدن اولمغله مقاده میم اولکی ضمی ایله اوقنور پس قاعده نک
نحنده نه فائده عائده ایدوکی معلوم اولمغین فاضل رومی ابو السعود
افندی مرحومدن استفتا ایتمشلر اندوخر قاعده فنبوره نکته دیخی
بیان و فتح ایله ضم بینده اولکز فرقی و فائده عیاز بیور مشلر سؤال
باوحید الدهر یا فخر الانام ینبغی فرق المقام و المقام جواب و الوقوف بین المقام

829

و بنور تقطیع ابیت بکاف کنند اول مفاعیلن اولدیدن الف و واو ساکنه
اولشلر در بی تعلی مفاعیلن دیدیلر یا قطعدرم استاد و قبولت استاد دیدیلر
الف اجلها اولنور انگله ای مفاعیلن حالة الوقف اولنمشدر و رم عت مفاعیلن
شین مشدده اولغله یکدیگر و قنور فی ارشاد و قبول عشاقینک باسی
وارشادک الفی ترک اولنوریت یقین بیلدم که برنورسته معصوم
لفتدر و قبه وزنیله منظوم یقینا دن مخففدر که مقدر علت فعلدن
حالدر ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنمشدر لغتده ترکجه بوزن
دولمك ایله تعبیر اولنور یعنی برلشمك دیمكدر و شبهه سز بلمك فارسیده
بیکان ویرلیه ادات سلب و کان ضم کاف عجمی والف و نون
ایله ترکجه بکرمك یعنی بکاز ایکرمك نزدیك اولور اصطلاح اهل
حقیقتده روایة عیان بقوة الایمان لا بالحجة والبرهان در دلیل الطالبین
مشاهدی المحبوب بنور القلب لقاء القلوب دیشلر نورسته نوایله
اشته دیمکدر فتح نون ایله بونده نکچی عبیده جدید دیرلرسه
ضم راء مهمله و سکون سین معجمه و فتح تاء فرشت و ها علامة ایله فتحه
قسم دیرترکجه بشمش دیمکدر اکثر نباتاته صفت واقع اولور پس نورسته
یکی بشمش و یکی پشمش دیمکدر نکمز زکیده تازه اره یکی بشمش فوائد دیرلر معصوم
معلوم لغت کذلك وزن فتح واو و سکون زای معجمه و نون ایله عبید که

عبیدکه در و یحیی بابدیز مصدر و لغتده ترکجه طارلمق فارسیده فتح سین
مهمله و سکون نون و کسر جیم عربی و یای تحتی و دال و نون ایله سنجیدن دینور
اصطلاح عرصه سنده شوبلك الفاظی واقع اولدوغی بحرلیك اجزاسنه
براباولمق منظوم معلوم تفعیل ابیت یقین بیلدم مفاعیلن یقینده زیای ثانی
ساقطدر که برنورس مفاعیلن کدن ها کتشدرته معصوم فعولن تدن
یا معصومدن واو ساقطدر لغتده او مفاعیلن قبه وزنی مفاعیلن دیلك
باسی الف والشدر له منظوم فعولن له دیزیلر منظومدن دار منزه لکدر بیت

انکا هر علم اولور البته آسان اولور عالمده بر مرد سخندان

ه فتح هاء ابهوز و سکون زای معجمه ایله فارسیده واو و کاف معجمه ترکیده شنیدن
البته الف و لام و با موحده مفتوحه تحتی نون و تاء مفتوحه مشدده فوقانی ایله
مصدریه اوزره منصوب عبید ترکجه کسمك یعنی قطع ترکیده دینی
مستعمل فارسیده هر آینه دینور یقال لا افعلنه و لا افعلنه ای لاقطعنه
فیه پس بو لفظ شول برده استعمال اولنور که انده قطع و جزم اولماسه
الف محدوده و سین مهمله والف و نون ایله فارسیده زکیده ایکی کاف
عجمیلك فتحه لری و زای عبیده کمکز دیرلر نکم کلور عبیده سهل دینور مرد
فتح میم و سکون راء و الف مهملتین ایله فارسیده ترکجه آرد دینور که حدیث غرخاوز
ایدن ارکله دیرلر عبیده اجل معناسنه سخندان اضافت بیانیه سخندان اوصف

یای مصدری ایله روشنی وفاء سعفص در آر مهمله یک صفحه در وغیره

مجمه ایله فروغ و بنور و واو حرف عطف بوندن مفهوم اولنور نور ضم نون

وسکون واو و در آر مهمله ایله عربیده ربونه لغتده نرگجه یه اشق و بنور

دیوغده النور کیفیته بدرکها بقوة الباصرة اولا و بواسطه سائر المبصرات

ایله موفر ضیا یه عطف تفسیری واقعدر ضیا نوردن اتم و اقوی در بویله

اولدوغی اجلدن ضیا شمسه مضاف قیلنور و نور قمره نورک چشمه اضافتی

بیانیه و چشمک عاشقانه اضافتی لامیه در چشم فارسیده رنگ کلور نرگجه

کوز عربیده عین و بنور عاشقان فارسیده جملهسی کلده عاشقه بمعنی اتم

و خیران کذالک الاخیری عاشق ایلکنی یا بدن صحیح اسم فاعلدر مصدری

فیح عاشقلق ایله عشق و راصح و افصح اولان در و بخی یا بدن اولغدر که مصدری کر عشق

ایله در عشقلک مقامه تعاریف کثیره ایله معروف بر حالندر لکن اشهر قولی

اولدر محبتدر که عوام لسانجه چاریلق دیمکدر و صوفیه میانکده عشقه نار آتش

و در ایله تعبیر ایدوب عاشقه یانق و یرلر فارسیده کرمدار دیمکدر

تفاله تفصیلی محلنده بیان اولنور تقطیع ایات کتاب مستطاب

نوعی کم قومفاعیلن ت جاندر فعولن جاندن الف چقدقدن صکره

مفاعیلن چشمی جا مفاعیلن یا بمک کسره سنی اشباعدن کلور

شعاندر فعولن الف اسقاط اولنوبدر بکا کشف اولدی یا تعلیم استاد

استاد انکله ایدرم عشاقی ارشاد کشف فتح کاف عربی و سکون

شین مجمه و فاء سعفص ایله ایکنجی یا بدن عربی مصدر در نرگجه اچمق فارسیده

ضم قاف و شین مجمه و سکون واو و فتح دال مهمله و نون ایله کشودن

و فتح شین و الف ایله کشادن و بنور بی کسره آ عربی و یا حطی ایله فارسی

آوات عربیده لاکیی تعلیم تفعیل یا بمکدن مصدر در نرگجه اوکرنمک فارسیده

دانستا بندنم و بنور که دانستن متعدی قلمنه در دانستن مصدر لازمدر

فائده بو دیلده کلمه لازمی متعدی مراد ایتدکلرنده تای مصدریه نون

مصدر یمک ماقبلنه ایندیغنی کبی رلر متعدی اولورمش دانستن که یمک

معناسنه مصدر لازمدر بونک اولینه ایندیغنی کلوب دانستا بندن

اولدقده بلدرمک دیمک اولور بعده دادایتدکمک کلمه بوندن

مشتق تعدیه ایتدورسز دال مصدر در نرخی تریا بیا زاولنوب حافظ

استاد ضم همزه و سکون سین مهمله و تای مثناة فوقانی و الف و استعمال

غالب اوزره دال ایله فارسیدر نرگجه اوسته و بنور عربیده کسرلام ایله

معلم دیرلر الغدر نرصکره و ایله دخی لغتده بمنه تعالی تفصیلی کلور عشاق

ضم عین مهمله و شین معجمه مشدده ایله عطار وزن لفظ اسم فاعل جمع مذکر کلمه در

ارشاد کسر همزه و سکون رای مهمله و سین مجمه و الف و دال مهمله ایله عربیدر

که افعال بابندن مصدر در نرگجه طوغرو کلمه کمک فارسیده نمودن ره راست

نفعنا الله تعالی بتلاوته ورزقنا الله شفاعة امین نفتح البیت خصوصا
علی مفاعیلن مرتبتی مفاعیلن تکرار یافته بدون حاصل در که سلطان ز
فنون که در زها سلطان دن الف سا قط در جلال الدین مفاعیلن الف
الف لام و با مثنی و کاف در ایشد مفع مفاعیلن و ایشد ن با کشد ز زنون
فنون الف هم حذف شد در بیت کتاب مثنوی کم قوت جاندر
ضیاء نور چشم عاشقاندر کتاب کسر کاف عربی و فتح تا و شد ه قوقانیه
و الف و با موحده ایله مکتوب معانی اسم عبید لغته در شی از شیء
ضم ایکله یعنی جمع ترکجه بر یره کتورلمش اسم مفعول که مصدر ایله نسبت یه
جمالغه ایچون در نکم خلق یعنی مخلوق و لفظ یعنی ملفوظ در یا خود فعال مفعول ایچون
وضع اولنمش بر صیغه اولوب پس معنوس معناسنه اولدوغی کبی و اسمی ز ایچون که
دائما موصوف اولور صفت اولماز مثلا کتاب مرقوم و بنور ایسمی کتاب
و نزد اکثر الدین الکتاب و الکتب فی اللغة جمع الحروف دیشد رفارسیده
نامه دینور ترکجه کسره آ موحده ایله بی در یره اصطلاحده کلمات مفرده یه
جمع و تدوین ایچون در یره انواع مسائل مشتمل اولمانسنه به کتاب در یره هر فن
اصطلاح ایتدوکی اول فنده تالیف اولونان کتبدن بر ینه علم قلمشدر
مثلا خانه کتاب دکراید کلمزده تالیف سبویه مراد ایله ر اوقوغه مداومت ایلیه نده
کتابک مثنوی یه اضافتی بیانیه در لامیه اولق و تخریجاً در مراد حضرت

مثنی یه منسوب دیکلری مثنی ف

حضرت مولانا قدس سره تالیفی اولکن تفسیر شریفی قدر کم فارسیدر که تفصیل
و توصیف ایچون کتور یلمشدر مثنوی فتح میم و سکون ثا و نون آخر مشدده و فتح نون
دکر اوله و یای حلی ایله عبید لغته ترکجه ایکیشر ایکیشر دیکلدر فارسیده
دو دو دینور مثنی مثنی مثناوی معدد میمدر یا حرف لینندن
اصل کلمه مثنو اولکن واو ه ثقل اولنور علامت ثقل کسره چکه و یرلمکله مثنوی
اولمشدر قاعده عربیه دندر که اخوی یای حلی اولکله کلمه یای نسبی
کتورلسه کلمه دن اولان یا یی واو ه ثقل ایدر لرفا ضبط اصطلاح اوزره ضبط
و زنده مولوی و قافیه ده مخالف ابیاته و یرلرکه هر برینه قافیه صاحبی
اولدیغی مولانا قدس سره حضرتلرینک تالیف اولکن تفسیر
شریف نظم لطیف بولنوغه نظم ایله تحریر بنور نهایت علم خاص قیلنوب
مثنوی دینلمشدر فوت ضم فا و سکون واو و تا آخر طویله ایله عبید در
ترکجه از ق دینور فارسیده ضم تا آ ایله نوشه دینور جان معروف
حب کسره شا معجمه و فتح با ی حلی که واو دن منقلبدر الف محمد ده ایله
عبید راصلی ضاد و سکون واو و ضم ایله ضوار در اوی یا یه قلب ایدوب
و ما قبلنک فتحه سنک کسره یه تبدیل و یانک اوکنه بر الف کتوروب
ضیاء در ترکجه کسر الف ایله شق و ابدال در یره فارسیده فتح با عجمی
و سکون راآ مهمله ایله و فتح تا آ فوقیه ایله واو ایله پرتو ضم را آ مهمله و آخری

ترکجه اولوبیوک فارسیده شاه دینور الدین الف ولام مضاف الیهدر
عهندر نقدری دین اسلامدر دینیاز اولندی اعلامدن مجاز مرسل
علی القیاس اته موجوده اولوب پس جلال الدین مولانا قدس سره حضرتلرینک مخلصدر
عصرنده موجود اولانلردن من کل الوجوه اولوب اولیا ایدیکی حده متوازه
بالفعل اسم شریفلری محمد والدهاجلری دخی محمد ترکجه لری بهاء الدین
درکه جناب صاحب سعادت علیه افضل الصلوات واکمل التحیات
عالم مناصب سلطان العلما وجیه لقب بیورمشلردر جده ویدر تاریخ
ولادتلری هجریک بشیوز بنجده واقعدر اولوز حسین بخی بوزراحمد بوزر
محمود بوزر موجود بوزر ثابت بوزر یعقوب بوزر علیشاه بوزر حاجی بوزر عبدالاحد
بوزر ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه اوغلیدر ابوبکر الصدیق ابراهیم بن
ادهم حضرتلرینه منتهی اولوب حسب بخر دبار بخنده شهریار ایدی جلال الدین
محمد بن خواجه رکیه لریک تزویج ایدوب سلطان العلما والدلرین
تولد ایتمشلردر وولیورک تزویجلری دعاده اشارت بیورلرایدی علیه الصلوة
والسلام ابراهیم ادهم حضرتلرینک اخلاق ابراهیم ادهم دیکه بنیاً علی
ابوی قدس سره وحضرت مولانامک ولادت شریفلری بالجمله تاریخ هجوزر
التیوز درد بخی سنه سنه ثالث ربیع الاول سنه ثالث التیوز اوچ وجلدی
ولادت قویه ده التیوز بنجی سنه سنه جمادی الاخر یک بشنجی کوننده

کوننده واقعدر رجیم معتمد الدین اضافت لامیه در معرفتم بهم وسکون
غین معجمه وزاء وعین ایله فارسیده زرکجه فتح باء موحده وسکون
عین مهمله وضم میم وخاء معجمه مشدده ایله محمد دینور قرآن ضم قاف وسکون
راء مهمله ایله حمد دینور معهود ایله نقده برکورمکدر واوقیق مکسنه مصدر اصطلاح
شرعده القرآن هوالمنزل علی الرسول المکتوب المنقول عنه نقلاً متواتراً
بلاشبهه توقیفیدر موفقدر پس ایمدی قرآن معجز شریفلرده مابین الدفتین
ابتدا اسنده وانتها سنده اولان ایکی طرفک یعنی جلدیک اورتسنده
کاغذلرده واقع رسومکدر شامل اولدوغی ذات عباده منقود
اولان عبارات لطیفه کدر اغره اصطلاح شرعده اوزاج نظم دینور واول
عبارات آیات اولدوغی معانی شریفلرک اسم مبارکدر کلام لغتده
اطلاق اولنور حق سبحانه وتعالی وتقدس حضرتلرینک ذات پاکیله
قائمدر بوجهله قرآن اطلاق اولنور بوحوف مکتوبه وصوت
محفوظه دیو عند الجمهور ولکن کلام باری ولکن کلام قدیمدر زیرا حادث
اولمز شبهه یوقدر جناب رب الارباب ذات پاکیله قائم اولمقله
قطعاً مخلوق ولکدر وغیر مخلوقدر یعنی خلق اولنمز ولکدر انجق مصحف شریفلرده
مکتوب ولسان پاکلرده مقروء وسینه لرده محفوظ ولکدر دینور شکم الله
مذکور یا استاد معبود فی مساجدنا یسبحون فی محاریبنا غیر حال فیها ولا فیها دینور

و عین مهمله ایدعام دینور با بونش مصدر به در که اون یلتق و یک اولور
عند البعض با تخفیف مصدر عبیده ابن عشر دینور رحلت کسر را مهمله و سکون
حا مهمله و فتح لام و اسکوب عجم اوزره نار طویله ایده فتح با یکدن مصدر در
عبید زرکه کوچک فارسیده کوچ کردن دینور دار فتح دال مهمله و الف
ور ایده عبید بونده زرکه فتح همزه و سکون واو ایله آودار فارسیده خانه
نشکم یکدی فا فتح فا رسعفص و نون و الف محدوده ایده عبید بونده
زوال زرکه ارپق فارسیده کشتن و دوشمک دینور کذا فی اللسان
تقطیع البیت کذا و بس مفاعیلن لدا ولد قده مفاعیلن لدون باء ارلدن
الف و واو بس فعلاتن قدایه قولن ایدوب رحلت مفاعیلن ایدیکن
با و واو بس فعلاتن قودی داری مفاعیلن قودیدن واو قطع واریده
با اسکان کسره دن متولد در فا یه قولن بیت بکا کره اولدیغت علی مستفع
نه علم بشکم اولدیغیچون مستفع میم مضموم میم و فتح سین مهمله و تا مهموز مشدده و رای
مهمله ایده عبید رکه تفعیل با یکدن اسم مفعول در زرکه اوبه ارش فارسیده
رام و دینور مستیر ضم میم و بعده یای حطی و سین و رای مهملتین ایده مستوره شده
عبید زرکه قولایلشمش دیمکدر اولور فارسیده بونده الف محدوده
و سین مهمله آسان تقطیع تعبیر اولنور تقطیع البیت بکا کره اولدیغی مفاعیلن
که در تا و اولدیغی الف و واو بس فعلاتن دیدکلری علی مفاعیلن مستفع

فعولن

فعولن غائت نکداری شدون حاصلدر نه علم بشو مفاعیلن نه دن
با زرکه اولنشدر سم اولدیغی مفاعیلن اولدیدن واو دوشمشدر مستفعولن
سبین بنه شده سببیله مکرر کلمشدر بیت خصوصا علم رتانی که سلطان
جلال الدین دیمشدر مزوان خصوصا بیانه تر آنفا علم انتت کذا کک
رتانی فتح را مهمله و تا موحده نخت یه مشدده ایله عبید بونده اسم
باری عز و جل شانه در که زرکه اسه دینور فارسیده خدا مجازا اضافت
اولنوده حق استعمال جائز در رب البیت و خانه و اتی دیدکلری کبی
و الف و نون قاعده دن ثانی عباسی اوزره تغییرات تسبتدر رتانی مشدده
حرف تسبتدر قال الامام المطرزی فی المغرب الاسکندریة حصن علی ساحل
بحر الروم و منسوب اسکندانی منسوب الیها و الالف و النون فیه تغییرات
النسب انتهی پس علم رتانیدن مراد علم لدنی در و باخود علم تصوف در سلطان
ضم سین مهمله و سکون لام و طا مهمله جعلی و الف و نون ایده عبید بونده والی
و ولایت معناسنه ترکیده بیک دینور فارسیده پادشاه دینور که اصلی
شاه پادوشاه شین معجمه و الف و های صلتیه ایله فارسیده زرکه اولوب بیک
دیمکدر عبیده کبیر و عظیم دینور فتح ضاد و اصلاح فساد دن کی بتدر پس
صاحب و صاغلیجی دیمکدر اولور کثرة استعمالدن ایله صفت موصوف اولوب زیاده
تفخیم اولنوب پادشاه دینیلشدر جلال فتح جیم عربیه و لام الف ایله عبید

سلطان حجت محاسبه
اولق او محاله اشبه

وبای مشدده ایدچی دینور زند که اخر خانه های حطی حرف نیست در
پس آخرینه با نسبی کنور بکله با، رسمی کاف عجمی به تبدیل اولنمشدر که
قاعدهٔ مقرره در تقطیع البیت دخی منظور مفاعیلن م اوقندی چوق فاعلن
اوقندیدن الف و واو طاح اولنوب ضمه میمه ویرلمشدر وچوقدن واو دخی
ساقط در لغاتی فعولن ایچودی طب مفاعیلن عمآبی مفاعیلن انک
ایچرسنه الف صورتنده وکسره سی اشباع ایچون یا صورتنده یازلمشدر
حیاتی فعولن بیت شور سه اولدم لغت علمنده ماهر

لغت کم بسم اولیدی نادر شور ترکیده اسم اشارت در مشار الیهی
مدح اثنا بندر رسم فتح را، مهمله و سین مهمله و میم ایله عربیده ربونت ترکیده بنیق
وجونک فارسیده ضم نون کسر واو و سکون شین معجمه و فتح تا، آشیانه
قوقانی و نون ایله نوشیت واو برینه با، موحده ایله که بیلزنده نبارک
واو در بشتن دینور و با ترکی دلقده قوشلرین یاپدقلری لغت اسنوزیاز
اولندی علم کرسی مهمله و سکون لام و میم ایله مصدر عربیده لقمه ترکیده
تاء قرشت و نون ایله دلمشتن دینور عقده واقعه مطابق اعتقاد و جازدر
وحکما قولیه اوزرینه شیشمک صورتی عضله حاصل اولقدر ماهیم الف
و با، هوز و را، مهمله ایله عربیده رکه اوجغز یا بدن اسم فاعلدر ترکجه بلکچ و بلجر
فارسیده همزه و سکون واو ایله واواسز و سین مهمله و فتح تا، قرشت الف

وذال معجمه فی الاصل اوستاذ دینور لکن اکثر استعمالی اوزره یازیلدی
دال مهمله ایله کشمور و برادر و مادر و خود و بود و شاد و باد و شید
و بید و کد و بد کبی فاعل زبان فارسیده لفظلرک اولنمش غیریده واقع
اولمز و لفظ ماقبلی حرف صحیح ساکن اولورسه دال مهمله در ماعدای
ذال معجمه در نظم رشید الدین وطواط اوعودمنده ویمشدر قطعه در زبان
فارسی فرق میان دال و ذال بیاد گیر از من که این نزد افاضل مهمست
پیش از و در لفظ مقرو کر صحیح ساکنست دال دان از او باقی بود ذال
معجمست فاضلا نادر نون والف و دال و رآ مهملتین ایله عربیده
اولکه یابدن اسم فاعلدر ترکجه از، و ایچرسنه احتقار، ایمان ازدینور فارسیده
کازه کاه دینور تقطیع البیت شور سه اولدم مفاعیلن شودل واو و در سه دن
با و اولدمدن الف و او اوسقطدر لغت علمن مفاعیلن وه ماهر فعولن
علمنده دن با سقطدر لغت کم بن مفاعیلن میم اولی مفاعیلن و نادر در
فعولن در دن با سقطدر بیت کداوه سالا اولدقجه خدایی
ایدوب رحلت خود روا رفتایی کدا بیان اولندی ده فتح دال مهمله
و با ی اصلیه ایله فارسیده رکه بونده ترکجه اون و یکدر اسماء عدده دندر
لسان عربیده فتح جیم ایله عشر و دینور سه سین مهمله الف و لام ایله
فارسیده ترکجه بیل که اون ایکه ایدن عبارتدر عربیده فتح سین ایله سنه

فارسیده ترکه زن کما قوعه بیده روح وخود بنور رنگم کجه ی شام فتح
میم دشیر مجهه والف ودیم ایله عربیده فی الاصل مشک جمعیده رشم فتح میم وسکون
معجمه ودیم مشدده ایله اولکی ایدن اسم مکاندر پس شام ترکه قوقوا رحق پرارده یک
اولور کثرت استعمال ایله یاخود لتاجل التعظیم مقام معهوده ذکر اولنور حاصلی
بوندن ترکه گلوبه کلری بورت ایچنده رایحه یعنی قوقو کیرن یره دیرلر فارسیده
فتح میم وسکون غین معجمه وزاء عربیله مغز دینور مگزیون بورت مشابهت استعمال
ایتدیلر عربیده مراد فی فتح همزه وسکون واو ایله الف دینور فارسیده
کسر باء موحده وسکون یای حطی ایله بینی دینور تقطیع ابیت اوقیدم اوتعاعیلن
اوقیدمدن واوبا قطدر ولاتحفه تعاعیلن واوشده دن کلمشدر حاصلی فولن
معلقه اولتعاعیلن طاءمک تکراری تشدیدین حاصل اولدیدن واوبا قطدر
دی انکلوجان تعاعیلن انکلمون وجاندن القلب قطدر متفاعیلن فولن

بیت دخی منظوم اوقتدی چوق لغاتی ایچری طبعم اب حیاتی منظوم

معلوم لغات لغتک جمعیدر ترکجه دلغرفارسیده زبانها دینور زبان ده با
آدات جمعدر غائره بوویجه ادات جمع ایکیدر برالف ودیکری ذوی
ذوالمعقوله ذوی العقوله صفت اولنده مستعملدر ذوالعقوله غیرذی با
ایرجملنور درخت ترکیجه وذوی العقوله صفت اولنده با ایرجملنور زبانها
کبی وعندالبعض جسم نامیه مخصوصه صدر کدانه وسائر حیوان ونباتات وجمادات

دا بوتک ماعدا سنه بواجناس ثلثه الف ونون ایله جملنور ماعدا
ایله جملنور فاضبط طبع فتح طاء حطی وسکون باء عربی وعین مهمله
ایله عربیده لغتده ترکجه رادشر یعنی فواج فارسیده کسر نون ایله نهاد
وکسر سین مهمله ایله سرشت دینور رنگم وبنور وفتح سین مهمله وکسر جیم وبای
مشدده ایله شجه معناسنه در رکه فارسیده ضم صاد مهمله وخاء معجمه ایله جوی
وضم خاء معجمه ایله هوز وفتح نون ور آء مهمله ایله هزدینور ترکیده حاء مهمله ایله
جوی دیرلر وعقده اجماده سی ربه اولنان قوندان عبارتدر وکاهیجه
طبع ایله ذات مراد اولنور حاصلی نظم وحوم بونک اب یعنی صوهر ی ایچون
سبب حیات اولمق مناسبتیله مجازاً علم لغات صوبه وعلم نافعه
سائر حیاته تشبیه ایدوب لغتی تعهیدن کنایه ایدوب ایچرمک
ایله تعبیر اولنمشدر رنگم بکسنه انکلمقدن لزوم اولنان اختلاط بین
وتکاسل ایله انکلمینی صوارمق کبی دیرلر پس العلمی عالم جی منزله کسنده
در انکلمک حیاتی علمدر وجاهل میت منزله کسنده در وانکلمک موتی جهلدر
اب الف محذوفه ایله عربیده ربونک ترکجه صوعربیجه ماء دینور حیات
اسلوب عجم اوزره رسوم مصدر عربیده واسلوب بانک اولکی واو وتاء
مربوطه مصدر یه رسم ایدر ترکجه دریک فارسیده رنگ دینور کرنده
کسر زاء عربی ونون ساکنی ودال مفتوحه وتاء سیلر ترکجه دیرلر ولن عجمه فتح طاء حطی

موزون بوتک کونند مظهر اتمشدر واللہ تعالی اعلم بحقیقۃ بوتک
تقطیع بسادہ مسطور در ان اردوت فیلطلب تقطیع البیت دخر معصو
مفاعیلن م ایکن جہدای مفاعیلن ایکیدت الف دیا و او دن دخر الف
سا قطلدر حرکت ماقبلنہ و یلمشدر لہ وحوم فعولن لہ دز یا وحوسز
بعضاً و اولکب روب خمۂ معروف ایلہ اوچنور یا جزو واو و میم واحد عد
اولنمق اعتبار یلہ وحوم فعولن دیمک اولور اوتمشدر مفاعیلن
و اوارسا قطلدر یلقدر با مفاعیلن کہ منظوم مفاعیلن کندن باوزنطوسز
و اولکب رامتروکلو درکہ تمک ظائمک ضمتہ سی صریح اوقنور بیت

اوقیدم اولا تحفہ حسامی معطر اولدی انگلہ جان شامی

اولا طرفیت اوزرہ منصوبدر ترکیب اوکردیہ دیمک اولور فارسیدہ
دژ شین دینور قاعدت تنوین اسقاطدا اولمق زکے استقبالی اولمدوغی
ایچوندر اوّل فتح ہمزہ واو مشددہ ولام ایلہ عربیدر کہ مذکر دہ مستعملدر
مؤنثہ ضم ہمزہ و سکون واو و لام و بای حطی ایلہ اولے دینور قاعدہ
نقلنک اصلی ہمزہ تین ایلہ اوّل اوّل در علی وزن افعل یا خود اول در
یا خود واو ثالثہ ایلہ دوّل علی وزن فوعل پس ایکی صورتدہ ہمزہ
واوہ قلب اولنوب واو واوہ ادغام اولندی اوچنجی صورتدہ واو اول
ہمزہ یہ قلب اولنوب واوہ ادغام اولندی انتہی تحفہ

تحفہ ضم تا و فتح و سکون حا و حطی و فتح فا معضل و تا وحدۃ ایلہ ایدر
ترکجہ ارمغان فارسیدہ رہ آوردہ و بشکش دینور کثیر و قلیلدہ مطلق تحفہ صر
قلیلہ یعنی ازاجق ہدیہ یہ ترکیدہ اگر ارمغان فارسیدہ دستاویز
دینور کہ دست ایلہ آویزون مرکبدر وصف ترکیبدہ دست یعنی یہ
یعنی آل آویز الف محذوفہ ایلہ اویزندہ ون مرتجدر کہ اسم فاعلدر اصلی
وصار قدیمی دیمکدر صار فتحہ و غین معجمہ و ضمہ و واو و نون ساکنہ ایلہ
الی علو لکن ایلہ بوشر کلمہ اوزاقدن بیلور علوی اولمک الی صارق
اولور و بوشر الی صالفی یعلو رتحفہ تمک حسامہ اضافتی صفتمک موصوفہ
اضافۃ لامیہ اصلی ہمزہ مجتلبہ ایلہ تحفۂ حسامدر یعنی حسامک تحفہ سی
دیمکدر کثرۃ استعمالدن ایلہ اضافت ساقط اولمشدر حسام ضم حا حطی
و سین مہملہ و الف و میم ایلہ اسم صاحب لغۃ مشہورہ در مرجع اصلی مضاف
و مضاف الیہی محذوفدر یعنی اصلی حسام الدینہ آخرنده بای حطی
ترکجہ اوّلنہ مفعولدر باخود فارسی حرف تشبیہدر باخود تحفہ تمک
حسامہ اضافتی ترکیب تشبیہدر تحفۂ حسام یعنی حسامہ نسبت اولنمش
تحفہ کہ فارسی لغۃ مستعملدر ترکیجہ رانیجہ اوقیدم دیمکدر معطر ضم میم و عین
و طا مہملتین فتحہ ایلہ عطر شدۂ طا ایلہ تفعیل یا مکدن اسم مفعولدر
ترکجہ خوشلنمش و خوشبو دیمکدر فارسیدہ ضم با عربیلہ بوینده دینور جان

عبید رتر که صوت فارسیده با آخر الفین بنده با ی حطی و نون ابله
با یان و بنور تقطیع این است که والدور مفاعلین کردن با کید ربو محتاج و
مفاعلین که این فعولن اوله رو حر مفاعلین اوله و نه واو اسقاط او نشد ر
نه رحت بی مفاعلین زدن با ترک او نور نهایه فعولن بیت

وحی معصوم ایکین محمد ابده رحوم او قوتشدی لفتر با که منظوم

معصوم عبید رکه یکنجر با بدن اسم مفعوله رمصدری کسر عین مهمله ایله عصمت ر
که رتر که صافلمش فارسیده نگاه کردن و بنور تخفیف ایله نگه کرده
و خر و بنور رتر کیده چو جقلره معصوم دینلک بو نلر که من قبل الرحمن
علی روایة البنور قدر ملا کمز انی بلیه دن صافلمه متعقد رعوام تحریف ایدوب
مقیم دیر لر فارسیده کو رک و بنور تکلم کلور جهد فتح جیم عربه و سکون
ها آخر زوال مهمله ایله مصدر عبید رتر که چالشق فارسیده نم کاف
عربی و سکون واو و کسر شین معجمه ایله کوشیده جز اسم مصدر و چالشمق
فارسیده ایکی شین ایله کوشش و بنور قاعده فارسیده اسم مصدر ح
قاعدهٔ اشتقاق ایکی نوعدر بری فعل مضارعک آخری شین معجمه
و ماقبلنک فتحه سنک کسره یه تبدیل ایدر لرنده که کبی پس کوشد که
فعل مضارعدر دال شینه و شینک فتحه سی کسره یه تبدیل ایدر لرنده کوشش
اولشدر بر و خر مصدر یکی آخر یکی که نون در او لفظ تبدیل ایدر لر مثل کردن

شمار کردن نونی ر و لفظه تبدیل ایتدکلر کردان اولور فاحفظه رحوم
معلوم لغت ضم لام و فتح غین معجمه اسلوب عجم اوزره تا آخر علویه اوزره
عبید رلغته رتر که کشش و اون و بنور یعنی اعوان چقان صدا یه
دیر لر فارسیده الف محدوده ایله آواز و بنور اصطلاحده رتر که دن بنور
یعنی هر فونک بنلرنه شامل اولشدکلر سوزکه بر رایرلرین مراد ایدرلر یک
انوکلو انکلر فارسیده فتح زا و با عبید و الف و نون ایله زبان و بنور
منظوم ضم به با بندت اسم مفعوله رتر که دن نظم یعنی جمع و لشمش و او لشمش
و بر مرایه دن لشمش دیکدر فارسیده الف محدوده ایله و فتح آ، عجمه ایله بیسوته
و بنور کذا فی شرح اصطلاحده موزون و مقفی اولان کلامه دیر لر بونده
مراد بودر رتر کیده بوکه دال فتحه سی و با ی حطی نک کسره سی دن لشمش
دیر لر فارسیده و خر نظم دیر لر زیرا اصطلاحات فنون عربه مخصوص در
سیما کلام موزون و اشعار یک اصطلاحات که عبد الضعیف اعجام بنده
شیوه عندن ایکی بیک یوز سنه و زیاده مقدم عربده بنی جرهم
قبیله سنک یعرب نامی کمسه که مخلوط حضرت آدم صلوات الله
علی نبینا و علیه السلام دن اوچ یوز و در تیوز ایکی سنه مقداری زمان
مرور ندن صکره ظهور ایدوب لسان عربه یی عربه یه نقل ایتدیکی یعرب
تسمیه اولنمشدر کذا فی تغلب البغوی و اوائل السیوطی رحم الله تعالی پس کلام

مفعول ایله آمرزیده و بنون مصدر را مرزیدن در خدایی ضم خا معجمه ایله
و دال مهمله و الف و یا ایله که اصل اینیده خود در رخیم و تقدیم ایله
خدایی اولمشدر که بمنه تعالی تفصیلی بحر اولده کلور بونک اسم باریدر
یعنی رب یای ثانی حرف نسبتدر ترکجه خدایی تعالی عزوجل حضرتنه
منسوب دیمکدر که ناظم مرحوم پدر بنک مخلص و اسم شریفی صالحدر
کالان جمع کالدر کال فتح کاف عربی مصدر عربیدر ترکجه بتون اولق
فارسیده ضم دال و رای مهملتین و سکون سین مهمله و نا ایله درست
و بنور مشهور اولمکله بابدن اسم مفعولدر ترکجه بلنو فارسیده الف محذوفه
و کسر شین مهمله ایله آشکار و بنور تقطیع البیت پس انمز مستفعلن
اندمان الف ساقط حرکه ماقبلنه منقولدر ره بارحو مفاعیلن ره دن
با و بیلدن با محذوف فاء درم و مفعولن فعولن واو عاطفه و بعضا واو مفعول
منزو کلور یا خدایی اول مفاعیلن اولدیزوا و ساقطه و ره کالان ای
مفاعیلن ایله دن الف کیدوب حرکه ماقبلنه منقولدر له مشهور
فعولن له دن با و مشهور حذف بعضا واو زنک اولنور زیرا آخر لفظ
ماقبلنده واقع اولمشدر واو و یا و الف کلمات ترکیه هرنده جائز و کلدر
بلکه اهل سماعست اولمغله برادره بر مقدار تلفظ کردر بونک کبی بین
که والده و بو محتاج کدایه ... اولدیر وچنده رحمت بی نهایه

نهایه کسر کاف و تای مثناه تحتانیه بیاندر ترکیب دخی که وبای
میمه نفی ایله کم دخی دیرلر کما تر محتاج و ضم میم و سکون حا حطی ایله عبیدر
که ترکجه استکاد فارسیده کسرتون ایله نیازمند و بنور و او حرف
عطفدر بونک ساکن و ما قبلی مضموم اولنور کدایه فتح کاف عجمه و دال
مهمله و الف ایله فارسیده لغتده ترکجه بوجنسول عبیده فقیر و مسکین دیمکدر
فقیر ایله مسکنک فقری محلنده بیلندر روح ضم رای مهمله و سکون
واو و حا حطی ایله عبیدر بونده ترکجه کسر زای هوز و فاء ایله زف دیمکدر
حقیقتی انجق جناب باری عزوجل شانه بیلور رحمت رای مهمله
و سکون حا حطی و فتح میم و تای مثناه ربوطه ایله بونده اسلوب عجم اوزره تا طویله
ایله رسمدر فائده اگرچه عجم هیچ بونا بعض یرده ربوطه یازرلکن اکثر طویله
یازرو عبیده دخی نظم کریده بدی محلده طویله رسم اولنور بری سوره
بقره حرف و بری سوره اعرافده و بری مریمده و بری هود ده و بیکی زمر
و بری رومده و حاصلی رحمت عبیدر ترکجه اسرکمک فارسیده بخشایندن
و بنور که ملزوم و ارادهٔ لازم قبیلندندر که مراد احسان خدادر بی نهایه
فارسی ادات سلب ایله ترکیب عبیدر که بی کسر با آموحدهٔ تحتانیه
و بای حطی ایله فارسی ادات سلبدر ترکجه کسر سین مهمله و زای هوز ایله سز
و بیکله تعبیر اولنور نهایه کسر نون و تای هوز و الف و بای حطی و تای مصدری

فواد کوپرلی کتابخانه‌سی
۷۸۵

دینور جمع بانک وبعده باي حطي ايله صحابي كلور في الاصل صحابي مصدرندن
صكره اصحاب كزين رضوان الله تعالي عليهم اجمعين حضرتلرينك هر برينه
اسم قبيلدن اولسه اصحاب بو محلده معناي عمومي افاده ايدر كه ناظم مرحوم
آل نعظمي لاجل التعظيم تاخير وتخصيص بعد التعميم ذكر ايلمشدر زيرا آل يالكز
ذكر اولنسه نفع عموم افاده ايدركه اهل بيت وسائر اصحابه شامل اولور
اما اصحاب نعطفي ايله معاً ذكر اولنسه اهل وعيال واصحاب وسائر
الي يوم القيمه كلجك امته حاويه شامل اولوب اصحاب اهل وعيالدن زمان
سعادتلرنده اولنان اهل سعادته تخصيص اولنور وآل في الاصل فتحتين ايله
اهل در نقرخته ضم همزه وفتح تا اهوز وسكون باي حطي ودال مهمله ايله اهيل اولمق
اوزره يا خود هاريدن واو ايله اوله تصغيري اويل اولمق قريب سببيله كلان تقديرينه
تا ودال ايله قرب مجرد اولمغله ها ويا خود واو ايله نقل اولنمشدر
همزه ثانيه تخفيف وبدلنه همزه اولي يه مدور بدل الرا ولمشدر ترجمه اوشاق
وفارسيده خويش وتبار وخاندان دينور قاعت همزه اول كلمه ده وقوع
اولورسه كاف همزه قطع اولسون كاف وصل صورة القدة كتب النور
قرب مجرد اوله فتح ايله كاف وواو حذف ايدن اولوب
تلفظده خفيف حذف مطلوب اولغين كتابنده دخي اعتبار اولنمز خط
شرح فتح ثنيه معجمه وسكون راء مهمله ايله عربيه راغده ترجمه يوللر

فارسيده راه ودينور سنخور ضم ميم وفتح نون سين ايله وحا معجمه مشدده
ودال مهمله ايله تفعيل بابندن اسم مفعول در ترجمه اويش فارسيده رام وفتح
سين مهمله ايله سقيه ودينور تقطع البيت دخي اصحاب مفاعيل والبته
مفاعيلن واو عاطفه ركك اولنوب عاقبلي مضموم اوقنور واولك همزه
الف صورتنده يازيلور كه بونلر فعولن كه وزن ضمير وبونلردن واو ساقطدر
اولك شرعي مفاعيل نه اولديكر مفاعيلن نه دن ضمير واولديكردن
واو ساقطدر مستفعلن فعولن خالك نكاري شدودن حاصل بيت

پس اندن عسكره بلا مرحوم ومغفور خدايي اول كالاسنه ايله مشهور

پس باي عجمي سين مهمله ايله فارسيده ركه صوك واردات يعني قضا
وعربيده كي قاي حا بينه مغاربنه كلور بوندن عربيده اما بعد وسين
مهمله دكنور مشدر پس ازان تقدير نثر دراندن عسكره دبك ايله تغبر
وتاكيد ايدر مرحوم عربيده رد دخي بابندن اسم مفعول در ترجمه اكلنمش
فارسيده بخشاينده فتح باي موحده وسكون خاي معجمه وشين والف
وكسر نون وباي حطي ودال مهمله ونون مصدري ايله بخشاينده مصدرندن
مستفدر واو حرف عطف بوندن ساكندر مغفوراً بود خي عربيده
باب ثانيدن اسم مفعول در ترجمه بالفتش فارسيده الف ممدوده
وضم ميم وسكون راء مهمله وكسر زا عربيه وباي حطي ودال مهمله وهاء علامه

اولور اول همزه حذف ایدرلر تخفیف برسبیل نقل اولور
وحرکتی ماقبلنه ویررلر مثلا اولد یعنی بکی که مثلا اولور والبعض همزه مفتوحه
بحسب الصوره حذف ایدرلر ایکی لی یعنی بازیلور واکر همزه لفظ
ماقبلی متحرک ایسه همزه ماقبلنک حرکه سنه مناسب بازیلرمانوس
وفیه ومؤجل بکی فاضبط فانه من المهمات پس دائم عربیدر ترکجه همیشه
المایجی واعتیاده دیمکدر دین کسره دال مهمله وسکون یای حطی
ونون ایله عربیدر لغتده ترکجه قوتلق وتوره ویول ونشان معناسنه
مشترکدر اصطلاح شرعده وضع الهیه یه عوا صحاب العقول فیوا ماهو عند الرسول
ایومقدر وبودین کسره میم وفتح لام مشدده ونا ایله ملت بکی اعتقاده
متعلقدر عقبانه منطلق اولانه شریعت دیمکدر حاصلی توکریه دین وفارسیده
کسره کاف عربی وسکون یای حطی وشین ایله کیش دیمکدر ودینه کسره نون
علامت اضافتدر که اسلامنه مضافدر اسلام کسره همزه وسکون سین مهمله
ولام الف ومیم ایله عربیدر شرعا عند الجمهور رادف ایمانه لغتده
مطیع ومنقاد وترکجه بیون دیمکدر فارسیده کردن دادن دیمکدر کذا
فی الترجمان قائم قاف والف وهمزه ومیم ایله عربیدر ترکجه دوریجی وفارسیده
کسره همزه ایله استاده وکسره سین مهمله ایله نشیخ دیمکدر تقلیع البیت صلوته ایله

مفاعیلن واو صلوة ایله نک الفی ساقطدر سلام اول مفاعیلن اولدز الف

الف واو کیدوب ضمه میم ویرلشدرلمه دائم فعولن ه ون ضمه کیدیر
که انوکلدی مفاعیلن که ون ضمیر انوکلدون الف وواو ضمیر کیدوب
لامک فتحه سنک اشباع ایله الف تولد ایدوب ان اسلام اول مفاعیلن
اولدن الف واو اسقاط اولنوب لامک ضمه سریجه ویرلشدردی قائم
فعولن ویدن یادی شمشدریجه دخی اصحاب السنه که بونلر
انک شریعتنه اولدیکدر استعمال اصحاب فتح الف وسکون صاد مهمله وحا
حطی والف وبا موحده ایله عربیدر جمع قلتدر کصاد یک فتحه وحا دیمک
سکون ایله صحبک جمعیدر وصحب دخی بعد الصاد الف وکسره حا ایله صاحبک
جمعیدر وصاحب لغتده ترکجه کسره همزه سین مشدده مهملدر دینور وصاحب
عربیده مالک معناسنه دخی کلدوکی کبی ترکیده دخی بو اتی ایکی معناده
مستعمل حاصلی حالدداش ویولداش اولانکه فارسیده یار وهمراه
دینور کذا فی الشرع وعرف محمد مشدده جناب رسالت پناه علیه
افضل الصلوة والسلامک زمان شریفلرینه منسوب مبارک وهر شی کیم
حقیقه کوروب یاخود حکما کوروب مبارک کلامکدن یا کلامدن
اشمش اولدکدن طول صحبت اولدکدن اولیه کدن حدیث شریف
روایت ایتمش اولدکدن اولیه زیرعند البعض طول صحبت ورؤیت
حدیث شریفلرکدر وفتح صاد وحا والف وباموحده تا وحدت ایله صحابه

والمرسلین تقطیع البیت انک نسلن مفاعیلن ون ایندران مفاعیلن
ابتدیدن الف وبای اوّل ساقط دره بیایی فعولن حصو صاکم مفاعیلن
جیمی مص مفاعیلن باعی نامنے حبیبک بای ثانیک کرسنی اشباعدن حاصل
اولمشدر طغایی فعولن بیت صلوٰة ایله سلام اولر شاه دائم که تو گله
دین اسلام اولدی قائم صلوٰة فتح صاد مهمله وسکون واو والف وتاء
مربوطه ایله عربیدر مضاف واقع اولمقده واو سزوتاء طویله ایله رسم اولنور
ان صلاتی ده اولدیغی کبی جمعی صلوات ثلثه ایله صلوات کلمور فارسیده
ضم واو ایله آء مهملتین وسکون واو ودال مهمله ایله درود دینور اهل شرع اصطلاحی
اوزره حقیقده ارکان معلوم وافعال مخصوصه دن عبارتدر ومجازاً دعا معناسنه در
که ترکیه الش دینور فارسیده واو رسیده خوان دینور یعنی اوقنمق ودوعا
ایتمک بونلردر که دیمک معناسنه خواست ودوبیی معناسنه خواستار
دینور صلوٰة بولنده بعضلر فقها معنای مجازیه مراد ایدرکه جناب باریدن رحمت
وملائکه دن استغفار ومؤمنلردن دیمک اولور سلام فتح سین مهمله
ولام الف ومیم ایله عربیدر نقایض عیب وعیبدن دور ومهلکه دن نجات
ورحمت وجنت معناسنه در فارسیده ربایی عربی عجمی که ترکیه نه دیرسز
واعرزنده مشترک معناسنه بولنده ترکیه قورتلمق ونه دیرلکسز اولق شاه
شین معجمه والف وهاء اصلیه ایله فارسیده تخفیف الف ایله شد دینور

دینور ترکیه بیک عربیده ملک بفتح المیم وکسر اللام که کسره کاف عربی
وبای رسمیله فارسیدر که بونلر حرف بیاندر ترکیده وضعی استعمالی
شایعدر تعلیل ایجون اولمقده جائز در غائت اربابی قواعد فارسی
بوحرف که حرف رابطه دخی در اوصفت ایله موصوف ومبتدا ایله
خبر وعلت ایله معلول وقول ایله مقرر وغایه ایله مبتا وبونلر مستلزم
حاصل ربط کلاً محتاج اولکز محتاج ومحتاج الیه بینلرنه توسط ایله بربرینه ربط
ایدر فاحفظ دائم دال مهمله والف وکسره هاء وهم ایله اولنمش
اجوف واویسندن اسم فاعلدر اصیلی دوام ابدی بعد الاعلام دائم المشدر
صورت یای حطی هاء نمک کسره دلالت ایجون مرسومدر قاعده
رسم حقیقده بر همزه که وسط کلمه واقع اولدیاساکندر یاخود متحرکدر
ساکن اولدیغی صورتده ماقبلی اوجدن حالی وکل مفتوح ایسه
همزه الف صورتنده بازیلور یا کل کبی مکسور ایسه یا صورتنده بازیلور
رئیس کبی مضموم ایسه واو صورتنده بازیلور مؤمن کبی اما همزه متحرک
اولدیغی صورتده ماقبلینه متحرک ایسه وساکن ایسه ماقبلی وارساکن اولنی وارا کر
ماقبلی ساکن ایسه همزه نمک حرکه سنه جنس ایله تصویر اولنور اکر همزه
مفتوح ایسه الف صورتنده بازیلور سائل کبی مکسور ایسه یا صورتنده
بازیلور رئیس کبی مضموم ایسه واو صورتنده بازیلور مؤمن کبی وکاه

دیدی وار اول مفاعیلن دیدن با واو لدن واو والف ساقط در وی عالم
فعولن اولد بنک دیسندن یا ساقط در هم ایندر قد مفاعیلن ایندرون
الف وبای اول ساقط در ریتر خا مفاعیلن ایدرن الف دیامتر و کلور
کن آدم فعولن خاکیدن ساقط واو بنک هم ایسه الف صورتکده بارشدر

بیت انک لسلدر ابتدای ابیاتی خصوصا کم جیبی مصطفایی

نسل فتح نون وسکون سین مهمله ولام ایدوعبیدر بونی ترکجه دوداوش
فارسیده زه وزا دیمکدر نکم کلور انبیا فتح همزه وسکون نون وکسر با موحده
تحتانی وبای تحتانی والف ایدنبیک جمعدر بنی فتح نون وکسر با موحده
تحتانی وبای تحتانی وهمزه ایله کوکا مهموز اللام دیمکدر فتحتین ایوجهر معناسنه اولکه بنادن
مشتقدر بافعیل یعنی فاعلدر ضم میم وکسر با موحده ایله مبنی عن الله معناسنه در
یعنی الله جاجکدن خبر ویرنجی دیمکدر اولور باخود ضم میم وفتح با ایله فعیل
یعنی مفعولدر مبنی عن الله معناسنه در یعنی طرف باریدن ثبوت وبیان
براهین اولسنه دینی کلام ربانی ایله خبر ویرلش عزیز کتاب واکثر عربی محاورده
اولیسه یا بودر که اصلی همزه ایله اولوب حکمدن تخفیف اولنمش اولدر باخود
اصلی اخوشتقلی اولوب بنا نبیون عشتق اولدر یعنی اصلی بنیوا ایدر نکم صحیحک
اصلی صحیحدر لیکن عبیده جنسی واحدون اولکار حرفنک اجتماعی لازم کلمکله
واو با یه قلب بعیده ادغام اولنوب بنی اولمشدر بو صورتله دخی ارتفاع معناسنه اولکله

معناسنه اولکله نبا ونبوءة اولوب فعیل یعنی مفعول اولوب شرف علی سائر
الخلق معناسنه در طریق معناسنه اولوب فعیل یعنی فاعل اولوب معنوی خالقه
یولکوسترنجی دیمکدر اولور وتحفة الملوکده حاکم ایراد ایلدوکی حدیث شریفده
غیر مهموز اولدیکی تاییدایدور رسلشوا الله اعلم لغظ انبیا عامه رکه وسلسبیله
دخی شاملدر خصوصا ضم خا معجمه ایله عربی صحیح وفتح ایله فصیح فعل محذوف
مفعول مطلقدر خص خصوصا تقدیرنجه مقام تومیصقده استعمال اولنور فارسیده
کریه کردن دینلور ودوخی کسره واو وسکون یای تحتانی وفتح آ عجمی وبا خود
عربی ایله وزره دینور ترکجه کسره همزه وفتح لام مشدده ایله دینورکم کسره کاف
عربی وهمزه ایله ترکجه حرف بیاندر جیب فتح خا معجمه تحتانی وکسر با موحده تحتانی
وسکون یای تحتانی وباء موحده ایله عبیدرکه ترکجه سوزلش معناسنه فعیل یعنی
مفعولدر فارسیده ضمه معروفه دال مهمله وسکون واو وسین مهمله ونا نوشت
ایله درست دینور مصطفی افتعال بابندن اسم مفعولدر اصطفا فتح صاد
مهمله وصفوتون ماخوذدر که فتح با بندر معتل اللام مصدر در وصفوة نادر ایله الجمع
صاد ده حرکات ثلثه جائز در خالص معناسنه ترکجه اوزمه فارسیده
وزره کزیده دینور حاصلی ترکجه اوزمه ولنمش که محلوفات بیننده وقت حاصله
ومقام مجده باصطفا واختیار اولنمش دیمکدر اولور انبیایه ذکردن صکره مصطفی
ذکری تخصیص بعد التعمیم در علیه افضل الصلوات واکمل التحیات وعلی آله وعلی سائر الانبیاء

عجیدرک اینور حیات فتح حا مهمله و یای حطی و بعد الف تا فرشت
ایله اسبوب عجم اورت عبیدر ترکجه دیرلیک فارسیده کرزا آیهور و سکون
نون و فتح دال مهمله و کسر کاف عجیده آرسیدن بازیلور و یای مصدری
ایله رنه کی دینور حیات اورت تقدیم اولندوغی حیوانات
جلن مادوده نطفه و علق و مضغه کبی حکم حاندن اولدوغی درپس موت
حکما حیاتدن اول اولش اولدیغی تعلیع البیت اکاکم و امفاعیلن رایه وب یوکا
مفاعیلن اکم و با و دلوش فعلاتن ره تانی فعولن یرانه ی اکم مفاعیلن یرانه بدرن
الف ساقط اولوب حیاتی مفاعیلن حمای فعولن بیت یوغیکن اول دیه مزاراولدیغی عالم
هم ابتدای قدرتیله خاکدن آدم یوغیکن اصلی یوق ایکن ضرورت وزن ایچون
تخفیف و ترکیب ایتمکله قاف غینه تبدیل اولنمشدر زیرا اشتقاق ترکیبده واقع
اولش اولدیغی قاعده سن ترکیبده آخر کلمه قاف اولسه غین معجمه و فتحه
یعنی قافی غینه تبدیل ایتمک جائز در یوق و یوغ و آق و آغ کبی مثللو اولکلمه
لفظا اخو ضم اولندقده تبدیل لازم اولور زیرا تخفیدن حاصل اولکلمه مطلوب
ایسه خفتدر کذلک قاف ایله کاف و نار فرشت ایله دال مهمله و الف
ایله یای حطی و یای هوز حاصل قوب محرخلری اولان حرفلری تبدیل ایدرز نکم
عبیده و فارسیده یوقاعده جاریدر خانبله عالم عین مهمله و بعد الف
لام و میم ایله عبیدر مفتنده عبارة عما یعلم به الشئ و هو فیه العالم و هو کل ما سوی الله

بعض نسخه وجیات
مقدم در وحوشم
وحیات مقدم در
قوله سبحانه انا
ایله رد ایچون جواب
کفته

ماسوی الله تعالی من الجوهر و الاجرام موجود در سید شریف قدس سره
عبارة عن کل ما سوی الله تعالی من الموجودات لانه یعلم به الله تعالی من حیث انها
و صفاته ایله توریف بیور مشدر حاصل لغة محلوقات هر بر عالم دینور
و عرفا ماسوی الملک کیمسه دن عبارتدر و عند البعض عرش اعظم
احاطه ایتدیکی موجوداته اطلاق اولنور و در آیه شریفه اطلاق اولنمش پس
اون سکز بیک عالم دینلن عرش اعظم که افلاک اطلس و دیرلنک احاطه سندهدر
قدرت ضم قاف و سکون و ال مهمله جیم ره آ مهمله ایله و تا مهمله در ترکجه کوچ
فارسیده توان دینور کما حاک خا معجمه الف و کاف و یله فارسیدر
ترکجه طراق عبیده ضم تا فرشت و فتح ره آ مهمله و الف و با موحده ایله زاب
دینور آدم الف ممدوده و فتح دال مهمله و میم ایله عبیدر ضم الف و سکون
دال و فتح میم و با ایله دون مشتقدر لغتده و ترکجه بغدای الکلور دیکدر
حضرت آدم صلوات الله علیه و علیه حضرتلرینک اسم الله اولدیغی
اجلدن آدم شبیه اولمش اولدیغی یا خود آدیم عبیده خلق اولنمش دیکون ایچون
آدم دینلش اولدیغی فتح همزه و کسر دال و سکون یای حطی و میم ایله ترکجه بربوزی
دیکدر فارسیده روی زمین دینور و یا خود امت بنی الشیئین دن مشتق
اولوب عناصر اربعه دن خلق اولندوغی ایچون اولدیغی الله اعلم بالصواب
تعلیع البیت یوغیکن اول فاعلن یوغیکندن و اولدن دار ساقط اولوب

لفظ قاعده خلده واصل وقصد رنجون کتابندن دخی وقف معجز در الفاظ
کتابت اولمقده تابع وقف خلد ر بوسبدن رحمة وقدرة واخوه تا آرد بوط
ایله یازیلور که وقف حالنده ها ملفظ اولنور وفارسیده تا آر مصدر عربی که رحمة
وامثالنده واقتدر مربوط یازمقده جائز در طویله یازمقده بلکه طویله
یازمق اکثر در اما تا تانیث که قامت وقائمات وامثالدن واقتدر
طویله یازمق کرک زیرا کرحات وقفری دخی ها ایله در فاضبط من یبیهی
اولدر که مجبوره کرسنه ویره تک صکره اکا مجتبی بلدر مک ایچون اول
ویرد یکک نسنه اکا اکر شک بوکا فارسیده جی مت دیرلر بو سرّ ها عقلا
محمد وحیدر ومتن تو بخی اولدر که برکسنه یه ایتدوکک اذا وجفا ایچون
باشنه قاقه شک بوکا فارسیده سزنش دیرلر بو سرّ ها عقلا محمد وحیدر
پس جناب باری منت انبانی علی طریق الاخبار دکلدر بلکه اعتراف
طریقیله در بو محض شکر در بونکدا خی فاسی یکسور در که بی حد لک صفتیله موصوفدر
بی همتا زبان اولسندی حد فتح حا آر مهمله ودال شدده ایله عبد بونک
ترکجه صوک معناسنه در که مراد وقف نهایه در فارسیده فتح کاف عربی ودال
مهمله وبعد الالف نون ایله کران دیمکدر فتح زکسی ذاک دیرلر اسم بی حد
عبید فارسی مخلوط اولکن ترکیدر زیرا دست فارسی سی بی کران دیمکدر
اکثر بی حد لفظنه عطف تفسیری کتور یلور کن کر کاف عجمیه اولمق غلط فاحشدر

کمر مشهور یله اولمیوب معذور طوتیلور بو حیثی مفهوم الاخر در که معطوف
علیه در واو حرف عطف غایه بحد یک حدی اوزرینه عطف ایدر غایه عین
مجمله ایله عبد در که مرادف حد ونهایه در تقطیع البت ثالث رجم مفاعیلن دوشکرلی
مفاعیلن واو عاطفه محذوف وشکر وه باء اشباع کسره ون حاصل در ها
نهایه فعولن سپاس ومن مفاعیلن واو سبک محمد سندن تولد ایتمشدر ه
ثت وبی حد مفاعیلن تکرار نون تشدیدن واو محمد تادن متولد در وغایه
فعولن تکرار دال شده ون حاصل در بیت اکا کم وارایدوب بوکا سانی
برادر هم حیاتنی هم ممانی اکا کاف عجمیه زکیدر وایکی معنا مستعمل در بری
عبیده یذکر معناسنه فارسیده باد کند دیمکدر بریده عبیده الیه معناسنه
فارسیده او دیمکدر بونده که کیبی کم کاف ایله فارسیدر لفظنه اکی معناسنه
توصیف وتعلیل مقامنده مستعمل در بونده تعلیله در ویعضیلر قنده که نک
کاف ایله دانک بعضدن مرکبدر تنکم ترانک تاسیله ترکیب اولنوب ک دیرلر بونک
مقام توصیف وتعلیله مستعمل در زکیده وحیثی بعد رنکن زکیده کاف
ایله میم بینده یای حطی ایله رسم کائنات فاعلات وزنی اوزره عبیدر
که کائن کلمه سنک جمعیدر ترکجه لفظنه صکره ون واو ایله نسنه افاده سیده
نداست شده کاز ویک معناسنه اولوب مات میم فتحه ایله وبعد الف
تاء مطویه ایله عبید ترکجه اولوم فارسیده فتح میم وسکون راء مهمله وکاف

کلیتی هر ری نه ایچون خلق الهندی ایله انحاصر ایتمکه شکر در الوهیتک
الشکر فی مقابلة النعمة قولاً و عملاً و اعتقاداً حیکو تعریف ایتشدیرمک
افادیکم انشاء متع ثمنه یدی وسائر الضمیر المجرور پس ثنا و حمد و شکر بیندن
لغةً و اصطلاحاً عام و خصوص وار در تفصیلی رساله ده تحریر اولنمشدر خان
اردوت غلیطاب و اوشکر یکث راسی مکسور قلنمشدر که بی نهایه ایله صفتلنمشدر
بی کسره آدعربی و یای حطی ایله یونث فارسی اولوب سلیدر زکه منزو بکلا اولنور
عوبیده لا اسلوب عجم اوزره اسم حرف ب در که عوبیده الف ایله
یا و نون ثانیه رفعله عوبیدک آخری الف و اول الف ارکث کنه صورتنه
بارسون عیسا کبی کرکث یا صورتنده بارسون عیسی کبی عجم اتکندولنمه
استعمال ایتدکث تصرف ایدوب ماقبلی مکسور اتمکله رسماً و لفظاً یا ایله استعمال
ایدرسکم تفعیل و تفاعیل یازلمه اولنلر مصادر یکث که آخرینک ماقبلی مرب
مکسور اولوب و یا ایله رسم ایدرلر مثلی کبی عجم یونمزده دخی تصرف امرب
یا کث ماقبلی مفتوح اولوب لفظاً و رسماً الف ایله استعمال ایدرلر تشادر
مثلاً فاضیط نهایه کسرنون و فتح یا آ هموز و بعد الالف یای حطی و تا و نون ایله
مصدر عوبیدر زکه صوکث و دوکمک و عوبیده غایب بو معنایه در فارسیده
یا آ مشتقه تحتانی یعنی عجم و بین الالفین یای حطی و آخری نون ایله یا آ و بنور
پس بی نهایه زکه صوکمه اوجوب جافی یوق دیکث اولور عوبیده بلانهایه

بلانهایه و بلا غایه و بنو تاءت و آخر الفاظ عوبیه ده واقع اولان تاء یه رفع اوزره
در اول فاعل فاعله یعنی فرق ایچوندر ضارب ضاربه ده اولدیغی کبی ایکنجیسی
جنسده مذکر و مونث بینی فرق ایچوندر امرای و امراءة ده کبی اوچنجیسی
واحد ایله جمع بینی فرق ایچوندر بقرو بقرة ده کبی دردنجی تانیث لفظی ایچوندر
تحته و حقیقت تانیث یوغیسه هم قریه ده کبی بشنجیسی مبالغه ایچوندر
علامة ده کبی التنجیسی جمعدن واحد ایچوندر تمرة ده کبی بدنجیسی
شاعلدر بدنجیسی اوج وجه ایچون جمعه داخل اولور برنسب اوزرینه دلالت
ایدر مهایه ده کبی بری عجم اوزرینه دلالت ایدر مواز جه ده کبی بری
حوف محذوفه دلالت ایدر زنادقه ده کبی یدنجیسی ماضیط پاسکسر سین مهمله
و فتح یا آ عجم و بعد الالف بسین مهمله ایله فارسیدر و معطوف قدر یا قرینه یا بعدنه
ماقبلنده حوف عطف مقدر در کما مرّ و او حوف عطف منت کسر میم و فتح نون مشدده
و تا آ ملویه ایله اسلوب عجم و اسلوب عرب نادر و بوطا ایله و تا مرزو یا لندن
یعنی ثلاثی مجرد یکث اولکی یا لکدن مصدر در بر کسه ایکث ایله یوب و ایله رکی
ایله و کی یه اکا سویلمکدر و در امثال من علیه بکذا ای انعم علیه صیغه ای اعتد علیه
و قیل تعداد المنعم ما انعم علی المنعم علیه بطریق الاستعلاء و قیل انما المنعم ما انعم
علی المنعم علیه و قیل الاعتداد بالصیغة ای الاحسان و هو الاولی کذا فی حاشیة
میر علی شرح العضدیه پس ایومنت کلا الوجهین ترجیح ایدنبه بینده مشترک

غروجل شانه دن براسم سر بفدر ترکیده کوچ دیدکلری حالت که فعل
وتوکدن کشی دراولدیکی ننه ایده بیله فارسیده توا که بیان اولندی بو وجی
معطوف وراسی مضموم بیت کسر با عربی وسکون یای حطی وفتح نون
والف مبالغه ایله فارسیدر ترکجه کوزیجی عوبیده بصیر معناسنه واو حرف عطف
بونت مضموم رکه ماقبلی الف واقع اولمشدر کما بیتت آنفا ودال مهمله
وبین الاثنین نون ایله فارسیدر الف آخر مبالغه والتصاق ایچوندر
ترکجه بلیجی عوبجه حلیم معناسنه ودرپس اعدای بو بیت لطیفه بسمایه تربیه مقامنده
کتور یلوب معنای بحسب المقام بوکنایک تضمینه تبرکا ویتمت نشو اوسماف
جمیله اولمتصف اولکلجناب باری تعالی نک اسم شریفلرینه باشلدم دیمکدر او نو
تقطیع البیت بنام حامتعاجین یا میمک کسریله اسباعدن حاسلدرلق وحی و
متعاجین بوواو رعاطفی اولکاواو اولدکدن کرکه اشباعدن حاصل اولان حرکات فلان بنه بلکه بو نون خفیف
ویا نک ضمه سنک اشباعندن تولد ایتمشدر زیرا قاعده تقطیعده حروف
ملفوظه غیر مکتوبه معتبر در نک حرف غیر ملفوظ مکتوبه به اعتبار یوقدر
کما تقرر فی محله امدی اشباع تقطیعده ساقط ومحذوف دیلدن حرفلر مثلا یه
والارسم واملاده نابلدر ویا نک تکراری تشدید کلمه در لقوانا
نحون قدیم وقامتعاجین در وبنا متعاجین بوواو ضمه سنی اونه مسولدر ووانا نحون
بوواو عاطفه در والله الموفق والمعین بیت ثنا وحمد وشکر بیمایه

سپاس ومنت وبی حد وغایه ثنا فتح ثا مثلثه فوقانی ونون والف
محدوده ایله عربیدر لغتده ترکجه اوکمک که صندی برکمدر فارسیده کرسین
مهمله وتای مثناة فوقانی واکف دکرسای حطی وشین معجمه ایله ستایش وبنور
ستایبدن مصدر زدن مشتق اسم مصدر در بعضلر ستودن مصدر زدن
مشتق دیمشلر وشعرای عجم اصطلاحنده مخصوص ستایش درلر واصطلاحده
مطلق تعظیمی شعر بلفظ کنور مکه دیرلر عند البعض فعلا وقولا اظهار صفات کمالدر
وعند البعض ذکر بالخیر فی اللسان والجمانده جزوه استعمال اولندوغی کبی
کاه شروه دخی استعمال اولنور کما یقال اثنی علیه نثرا واو مضموم حرف عطف
حمد فتح حا حطی وسکون میم ودال ایله باب رابعدن مصدر ولغتده
الحمد هو الثناء بالله علی الجمیل من جهة التعظیم والتبجیل من نعمة وغیرها ترکجه بنه
اوکمک فارسیده ستایش وبنور اصطلاحده فعل شعر عن تعظیم المنعم بسبب
کونه منعما ای من ان یکون فعل المنعم او الارکان ایله معروف در واخوی یعنی دال
مضموم او قنور واو عاطفه ساکندر وشکر ثم شین معجمه وسکون کاف وراء
مهمله ایله عربیدر لغتده فعل ینبی عن تعظیم المنعم بسبب کونه منعما یعنی منعم منعم اولمغله بسبب
انعامه تعظیمدن عبارتدر بین فعل شکر ودرلر وعقده صرف الجمع در که الشکر
هو صرف العبد جمیع ما انعم الله علیه من السمع والبصر وغیرهما الی ما خلق لاجله یعنی
عبدک حق سبحانه وتعالی سمعدن وبصردن وغیرلرین الکی جهتله ایلدوکی شیلرک

حوکه در یوب حوف عطف ساکن او فتوحی ولے کبی مکسوریہ واو عاطفہ
مضموم اولور حاجی وکعبہ کبی اما آخر معطوف علیہ حوف مدتبن غیر اولوب
بودخی ساکن اولق وارمتحرک اولق وار اگر ساکن اولور ضمہ حوکہ در یوب
حوف عطف ساکن او فتوحی جان وول کبی متحرک ایسہ حوف عطف مضموم
او فتوحی بندہ وآزاد ہ کبی وبعضیلر ما قبلی متحرک اولنجہ واو عاطفہ خلاف
قیاس مفتوح او قور لر نکم وبیاجہ کلمتانا عزّ جلّ واوبنی مرحوم سودی
افندی رحمہ بونده قیاس واو ایله جمع بینده مضموم او قمقدر لکن خلاف قیاس مفتوح
او قنمش مشہور در دیمش وآخر معطوف ایری ساکندر الا ضرورت باخود اول
معطوفی بر معطوف دخی ولے ایچ نکم بو بنده او قمقدر وعند البعض آخر معطوف
شول حالت ساکن اولور که واو عاطفہ تلفظ اولنیه بو فصیحدر زیرا واو عاطفہ
تلفظ اولندقده آخر معطوف کاه ساکن اولور بارسا وصوفی کبی وکاه متحرک
اولور بنده وازدر کبی فاضبط واو حوف عطف ساکن حی فتح حاسی حلمی وبای
مشدده ایله عربیدر لغتده ترکجه دیرکه صندی بت بفتح الیم وکسر بای مشدده
ترکجه اولور درمش یعنی جمع وبو یاک معنا ربنه در لکن بونڭ حی مذهب
جمهور اوزره اسمای صفات الله عزّ وجلّ شانه براسم صفاتیدر علم وکلام قدرت
شاعریله ایجاب ایدر کذلک بونڭ حی بات مضموم لفظ خالق اوزرینه معطوفدر
واوینه عطف ساکن توانا ضم تا، شانه فوقانی وفتح واو الف ونون اوخونه

واخرنده الف مبالغه اتصاف فیله فارسیدر ترکجه کوجلی عربیده قادر مقتدر
بونڭ اسم صفات باری عزّ وجلّ در بودخی معطوفدر با قربنه بالبدیهه قاعده ما آخر
کلمه ده واقع اولان الف بش مناسبه دلالت ایدر اولا حوف ندادن بدل
اولور حدا وندا کبی وسؤال وجواب فرقنا یچون کلور بکفتاده اولدیغی کبی
دمقام تحسره استغاثه وندبه ایچون کلور دررادہ کی کبی وفخامت یعنی
اولدیغی وضخامت یعنی بوغنق مقامنده استعمال اولنور تهکاده کی کبی
وسئول اغظ که مدلولی اولان معنای خلقی اولدیغ مبالغه اقتضا ایدر دلالت
ایچون کلور فاضبط قدیم قاف ایله عربیدر لغتده ترکجه یاآموحدثه تحاشی
وبای مثناة تحتانی وتای مثناة فوقانی وبیلدرمق الغیتی ایله یازیلور دیمور
حقیقتده اولی اولمیان لغتده واصطلاحده اولی اولیلر لغته فارسیده
باآ ایله وبعد الالف سکون سین مهمله وفتح نای فرشت والف ونون
ایله باستان وکسرداں مهمله وسکون یاآ تحتی وفتح نون وبای موحده دیمور
لکن بونڭ معنای حقیقی سی مراد درکه اسم صفات باری عزّ وجلّ در زیرا معمار
ترکیده نیه یاپات کمانی الایوشدیره بودخی یاخالق یاتوانا اوزرینه معطوفدر
حوف عطف محذوفدر قاعده بودیع حوف عطف که حذفی جائز وکلام الشول
یرده که معطوف مصراع ثانیه دخل واقع اولا عند البعض لاجل الضرورة هر یرده جائز در
فاضبط واوینه خالق وما قبلی مضموم قادر بودخی بونڭ اسمای عربیه صفاتندن

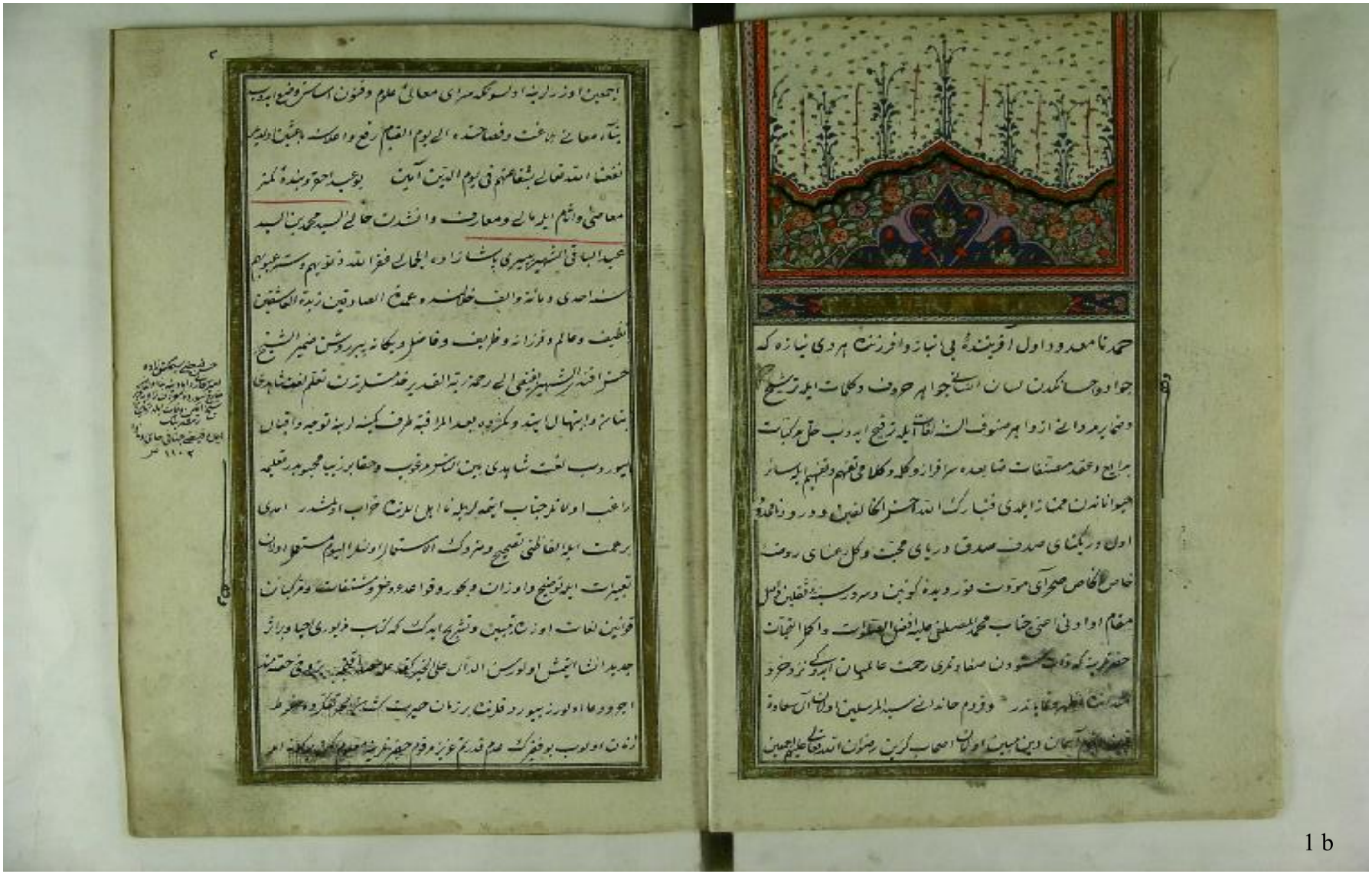
دوشنوب مضاعی فالدقده وزن وحرکاندوه مواقف اولفظ فعولن انظار به
نقل اولفظ محذوف دینشد ربست بنام خالق وحی وتوانا
قدیم وقادر وجبار و دانا بنام ده یار مفرده مفتوحه بسطر سرایده اولان
بای جاره زجه سیدر که مصاحبت واستعانت ایجوندر قاعده بو وبلده بار
مفرده عوبیده اولنان بای جاره نک تعدیه دن غیری جمع معناسنه مستعمل
اولندوغندن ماعدا ترکیده ه دیمک معناسنه دخی مستعمل درسنکم مرحوم
سودی افندی کلستانک خطبه نوروزی محلنده نوروزه منسوب
خلعت جواهر یه تاج ومنسنده بوبای بعضلرمل ومقابله دیرلرسنکم بوستانده
بحث قوی بویله در بدل بحث دیمک اولور دیشدر فاحفظ وبوبار فعل مقدره
متعلقدر که عندالاکثر مؤخر تقدیر اولنور اول فعل یا ماضی اولور یا مضارع
اولور دنام فارسیدر زجه آدعو بیده ه بمهمله وسکون سین مهملتین اسم دینور برموصوف
محذوفه مضاف قیلنور لاجل الاضافه آخرنه جمه کسره حرکه ویرلشدر اول
محذوف لفظ ایزد در که فارسیدر عوبیده اسم ذات مستجمع جمیع الصفات
اولان لفظ الله معادلیدر پس تقدیر کلام بنام ایزد تعالی اغاز کردم وبا اغاز کنم
دیمک اولور قاعده عوبیده جوعلم اضافت اولدیغی کبی بو وبلده دخی علامت
اضافت کسره اولوب لکن خلافنه عوبیه آخرنه مضاف مکسور قیلنور وموصوف
دخی مکسور الاخر اولور قیمن حرف آخری حروف مدون حرف باوباخود

وباخود حرف مدین غیری ساکن اولر صوتی صافی وجان پاک کبی
اما حروف مدون واو ویا الف اولسه اروسیماکبی اخرینه برپای حطی
کنور وب انی مکسور اوقور لر اروی مشکین وسیمای سعادت دیرلر باخود
حرف صحیح اولوب لکن سبب فتحه حرکه ویرلش اولوکه اول فتحه یه حفظ ایچون
آخرینه برهاز یمی کنور لر اول هاییه وقایه ویرلرس هاز یمی حرکه قبول ایتمکن
برهمزه مجلبه کنور وب انی مکسور اوقور لر خانه سعادت کبی فاضبط بو قاعده نک
تفصیلی رساله ده مسطور درمرا اولنورسه نظر اولنه وعندالبعض فعل مقدر
مقدمدر محدوم کرامی جناب مولانا جامی قدس سره السامی تحفة الابرار
نام تالیفکه اولنده ابتدا بسم الله الرحمن الرحیم المتوالی الاحسان ویوبداد
بیورمشلر وبو تقدیر یجه اغاز کردم ویا اغاز کنم بنام ایزد دیمک اولور خالق
خلایق مجمع ایله اب اولدن عوبیه اسم فاعل وموصوف محذوفدر فلک صفتیدر
ترکجه یاردیجی فارسیده آفریننده دینور کلمه یجی ومعطوف علیه واقع اولوب
وآخری حرف ساکن اولغه مضموم قلنمشدر قاعده بو وبلده آخر معطوف
علیه حرف مدین بری اولق وار حروف مدین غیری اولق وار اگر
حروف مدون الف وباخود واو اولورسه حرف عطف که فارسیده
انبق واو در مضموم اوقنور پارسا وصوفی وبینور ونور یکی واگر یا او لورسه
اول پاک ماقبلی مفتوح اولق وار مکسور اولق وار ماقبلی مفتوح ایسه یا دم

استخصه الفقیر الشیخ السید علی المولوی ابن الشیخ السید ابوبکر ره الهندی المولوی خان ماه جلد دوجلد

لفظا مجرور صفت یدر عز جک المحذوف بود حی لفظا مجرور صفت بعد الصفت یدر
بر جک یعنی مقدس و محذوف و هیچ بجزمه او وجید ر قطعه کر قاف
و سکون طای حطی و فتح عین مهملا بوعبید ر ترکیه بر پاره و یکدر ر اصطلاح عروضیین
بر شعره و بر ار که مطلق و مقید عند البعض ایکی بیتدر مطلق زیاده ار بعه دکین اولان
شعره و بر ار بحر فتح باء موحده و سکون طاء و آر مهملتین ابوعبید ر ترکیه دکر
اصطلاحده شعر ک وزنی اولکم الفاظه و بر ار مشعات و منوعاتی حروف
اولدیغیجون بحر تشبیه ایتمشلر در تفصیلی بمنه تعالی قریبا کلور هزج بای هوز و آر
عربیه نک فخاری و جیم ابوعبید لغتنه ترنم ایدوجس کلیات اوازه در اعراب
اکثر ابوبکر ده واقع الفاظ ابو ترنم ابلد کلری یجون اصطلاح قبیلندی مدرس
منم میم و فتح سین مهملو دال مهملا مشدده و بر سین مهملا یه تفعیل بابندن
اسم مفعول در ترکیه ایتلمش دیمکدر اولور بو بحرک اجزاسی بوتون البسر استعمال
اولدیغیجون مقدس دیملشدر بوتون ثمن یعنی سکز اولمقدر اصطلاحده بحر
محذوف فتح میم و سکون حاء مهملو و ثم وال عربیه و سکون واو و فا مستعفلن ایله
اولدن اسم مفعول لغتده ترکیه دوشرلش دیمکدر اصطلاحده او نیندیکه رجوع دیمکدر
اخری سبب خفیف اولان آخر اسقاط ایلمکه بر ایسی ایجادی بو بحرده مدرس
فی الاصل هر بیتی اوچ کره مفاعیلن درو وضعنه یعنی بیت اولمک اوزره واقع
مفاعیلن یعنی بیت اولمق اوزره واقع مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

بیور دقلری انطاق من قبل الرحمن ایه وکیلی اوعان و بوکا رجوعات فی الجمله
استطاعتنه ناظم رحمه الله بار اولدیغی کبی بیت و دائم بکا بعت و وان قولنه زمانا ایله تعیین
و وان بوحتی نعت و بوده وستی غیبت بکا ایدر نطق سر بیلوبکا ازدار
و جان قبول ایدوب الهامو معده و مفهومی اوزره ستیج بالله تعالی
تسویلا شروع و همت عالیه لری کاشیه مطابق سنه علوه بولده و عرک لغات
و بسائط و شروحدن نقل و ارباب مطالب مکارم شعار و اصحاب مقدار قواعد
و فواعد نقل و تحریر له تسهیل و تیسیر اولوب بطابق البشرک تحفه بیر تشبیه قبیلندی
ناظم اولکم ارباب و کرم و کمالدن تضرع ایتمکله توقع و سؤالرا اولنور که
محکم الاصلاح اولکم محمد بک لحاظه صلاح ایله تصحیح و دائم عفوا یله تشریف بیورمکله
تمامقه بیت ای جمال احمد لقد اولدی تم اولون لطف الهی و تکبیر
ز دوخوشیانه و جون پای لخ اولدیغی قبول اولو بو تحفه بیر و بولوقت الوعین
القطعة فی اللغة الجزء المقدر و فی الاصطلاح القطعة الف لام بونده عهد ایچوندر قطعه بسیط غیر محذوف
تقدیر القطعة هی یدره در یا خود قطعه بسیط محذوف بک خبر بر کر تقدیر بر بسیط هو القطعة
او نیندیکه و جاری اولکم قطعه شود ر بنا بک مشار الیها مستحقه و فی الزمن اولکم قطعه
یا خود کلمک قطعه اولدیغی مرسوم در یا خود مرسوم بیر مستحقه و فی الزمن یا کلمک شرقطعه الذی هو نیندیکه
جاریه اولکم قطعه فی موقع جوابا لفظا مجرور فی یدر جاریه مع یکوره متعلق متعلق مقدر کائنه
بجوده مضافه راجعه الی الموقع لفظا مجرور مضاف الیهدر بر جک المقدس لفظا

حمد نامعدود و اول آفریننده بی نیاز و افرینش هر دی نیازه که
جواد و حاکمدن لسان انسانی جواهر حروف و کلمات ایله ترشح
و ضمایر مدادنی ازواهر صنوف لغات ایله ترفیع ابدوب حل مرکبات
بدایع و عقد مصنفات ضمایعده سرافراز و کلام و تفهیم و تفهم ایله سر
حیوانات دن ممتاز ایلدی تبارک الله احسن الخالقین و درود نامعدود
اول در یکتای صدف صدق دریای محبت و کل سمای رسوخ
خاص الخاص صحرای موحدت نور دیده کونین و سرور سینه ثقلین و اصل
مقام اوادنی احمی جناب محمد المصطفی علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات
حضرتریه که ذات مکشوفات صفاوتمری رحمت عالمیان ابدوکی نزد خود
مقربت اعظم و مقامنده و قدوم حاندانی سبب المرسلین اولدقلری آن سعادتمند
قیلدی آسمان دینک مهتاب اولان اصحاب کرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین

اجمعین اوزرلرینه اولسونکه سرای معانی علوم و فنون اساسن وضع ابدوب
بنای معانی راعت و فصاحتده الی یوم القیام رفع و اعلاسنه اجتهاد ایدن
نفعنا الله تعالی بشفاعتهم فی یوم الدین آمین یوعبد احوج و بنده اکمز
معاصی و اثام ایدمالی و معارف و اشدت حالی السید محمد بن السید
عبد الباقی الشهیر بسیری پاشازاده الجمالی غفرالله ذنوبهم و ستر عیوبهم
سنه احدی و مائة و الف هلالیه و عمق الصادقین زبدة العاشقین
اظیف و عالم و فرزانه و ظرایف و فاضل و یگانه پیرو دانش ضمیر الشیخ
حسن افندی الشهیر بالمنفی الی رحمة ربه القدیر خدمتنده تعلم انعقد شاهدان
بنانه و ابتهال ایتدم و مکرر و بعد المرافقه طرف یکسنه ارسنه توجه و اقبال
ایدوب لغت شاهدی بن اساسن مرغوب و حضارب زیبا محبوب بدر تعلیمه
راغب اولدقده جناب ایتدم لایله نا اهل ایدوم خواب اولشدر امدی
برحمت ایله فاتحی تصحیح و مترک الاستمار اولدقدن صکره ایدوم مستعلی اولان
تعبیرات ایله توضیح و اوزان و بحور و قواعد و نحو و مشتقات و مرکبات
قوانین لغات اوزره ترتیب و تشریح ایدوب که کتاب فارسی دیجا و رائره
جدیدانه اتمش اولوب سن الدالی علی الخیر کفاعل فقیر یوسفی حقنده
اجود عا اولوب زبور دفترلرینه حریت کشت ایدوب تکرار و تحریر
ازمان اولوب بو فقیر کم قدیم تو زیر و قوم حقیر غریب

حسن فیضی سنه ۱۱۰۲ عفی عنه

وقف هذا الكتاب مولوي خانه
باحمديه جوكزليسي بنيف ديدي
مطب حضه مادر شيخ
سنه ١١٧٧

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kismi: Nahid Paşa
Yeni Kayıt:
Eski Kayıt No: 477

١٧٧

ÖZ GEÇMİŞ

01.12.1981 tarihinde Kayseri'de dünyaya geldi. 1992 yılında Mehmet Cemile Oğulcuklu İlkokulu'nu bitirdi. Aynı yıl Talas Fatma Kemal Timuçin Anadolu Lisesi'nde okumaya hak kazandı. Bir yıl İngilizce hazırlığın ardından üç yıl orta ve üç yıllık lise öğrenimini tamamladı. 1999 yılında Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı. Doç. Dr. Atabey KILIÇ danışmanlığında "Şemsî'nin Cevâhirü'l-Kelimâtı" isimli mezuniyet tezini hazırladı. 2004 yılında aynı Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı öğrencisi oldu. 2004 yılı sonunda Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün açmış olduğu Türk Dili okutmanlık sınavına girerek başarılı oldu. Halen Erciyes Üniversitesi Rektörlük Türk Dili Bölümünde Türk Dili Okutmanı olarak görev yapmaktadır.

İletişim Adresi: Yenidoğan Mah. Oğulcuklu Cad. 1. Sok.
Sarıgül Apt. No: 6/10 Talas/ KAYSERİ

E-Posta: gumuszehra@gmail.com